KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje

Redaktor: **Mikławš Just**

Šěsćdźesaty lětnik

W Budyšinje
Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje
(mějićel: Towařstwo ss. Cyrilla a Methoda)
1922

Wobsah.

Strona

I. Nabožne rozpominanja a nastawki.

Budź khwaleny Jězus Khrystus . . . 1
19 C + M + B 22 7
Kak ma młodosć so za zbožowne mandźelstwo přihotować 14
Ćopły dom 21
Jězus změruje wichor na morju . . . 27
Ludźo spja — njepřećel strażuje . . . 34
Človjek je winowaty dźěłać 38
Ničo njeje podarmo 45
Knježe, zo bych widźał 49
Dźensniši křižowy puć w Jeruzalemje 55, 61
Postny porjad 66
Swjaty Józef 69
Młodym jutram napřećo 77
Ze šule 83
Za Wulki pjatk 89
Serbske jutry 95
Budźće postrowjene, kćenja lilijow! . . 104
Dobre wowcki 109
Wo s. Wandregisilu 115
Wo s. Mariji Madlenje z Pazzi . . . 115
4. njedźela po jutrach 121
Swjate misijóny we Serbach 127
Wo Serbach misijónow trěbnych njeje . 133
Njech naše žony du 139
Pastyrski list za šulsku njedźelu . 143, 146
Swjaty misijón — najnuzniše lěkarstwo 145, 151
A što budźe z Wami, serbscy młodźencojo 157
Jedyn radostny dźeń 163
Ważny wopyt 164
Dźerž pokoj 169
Před Božimi žnjemi 175
Słowa wěčnoho žiwjenja 179
Prózdniny 185
Bóh je sprawny 191
Zakładny zakoń 197
Bože dary 203
Do Jericha 207
Swjaty jandźel pěston 213
Swj. Marijinoho mjena 221
Před swjedźenjom swj. różowca . . . 232
Bože kralestwo we Serbach 235
We wučeŕni swj. różowca 235
Dodawk wo różowcowym wotpusku . 239
Dobra rada 245
Prědaŕ z cuzby 249
Ličba, kotruž človjek njeznaje . . . 255
Hdyž tu, potom nic tam 259
Kaznja a měra lubosće 265
Zornjatko 269
Najzbožowniši dźeń 273
Khwalobne je prajene wo tebi . . 278, 283
Mój ludo, zo by też Ty spóznał Swój advent 289
Nowonarodźeny Zbóžnik 295
Wo měšanych mandźelstwach (Zhromadny pastyŕski list biskopow Němskeje) . 299

II. Politiske a socialne nastawki.

Serbja a pruske lubjenja 9
Cyrkej a dźěłaćerjo . . . 29, 42, 53, 64
Posledni krónowany Habsburgski † . . 91
Heßleinowa zhromadźizna w Khrósćicach 136, 141
Pjenježne wobstojenja 179
Knjez Heßlein w Ralbicach 183
Zeitgemäße Erinnerungen 233
Wobrazki z politiskoho a cyrk.-nabožn. žiwjenja w Čechach . . 250, 257, 262
Wólbna bitwa 266
Pomocy w naš. kult. wojowanjach . . 275

Strona

III. Powědančka a wopisowanja.

Za wusmužowej horu (Radlubin) 8, 14, 22, 28, 38, 46, 50, 56, 62, 78
Rubiško swj. knježny Marije 28
Dźiwytworny recept 99, 105
Kak stary sy? 128
Započatk křesćanstwa w Romje . . . 170
Poslednja primica w Tuchorju (J. Wingeŕ) 180, 186, 192, 198, 204, 208
Smjertna reja (J. Wingeŕ) . 226, 242, 246
Powučeny (J. Z.) 296

IV. Wšelake nastawki.

Bamž Benedikt XV. 27
Wulke mrěćo w Ruskej 51
Kak Češkosłowakska Rusow we wuhnanstwje podpjera 51
Njeskutki a jich khostanja w starych časach 86, 93, 101
Směš Serb być? — Dyrbiš Serb być! . 112
Rjane přimjena 118
Kak do założenja Serbskoho seminara na duchownstwo studowachu . . 153, 172
Něšto wo přirodoskiće 176, 187
Přirodopisne nahlady čornuchow . . . 177
Rěč najd. knj. biskopa na Kamjeničanskim zjězdźe 241
Zjězd sakskich katolikow 241
Jurij Libš a joho přełožk knihi: De imitatione Christi 250
K wujasnjenju 253
Caritas 171, 274
Za swojich khudych a potrěbnych . . 280
Nadawk ratarstwa 281
Swobody njewjesta 284

V. Ze serbskoho žiwjenja a jenotliwych Serbow.

Jubilejna swjatočnosć „Serbowki“ . . 4
Rěč při 75lětnym jubileju „Serbowki“ . 15
Při swjedźenju „Serbowki“ 16
Serbskich spěwarjow zjězd do Čech 16, 23
Nowy serbski časopis 98
Serbske šulske prašenjo 106
Jubilejna 75lětna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 107, 111
Zapokazanjo nowoho Khrósćanskoho knjeza farara 117
Hłowna zhromadźizna towarstwa Pomocy 148
Primica w Kulowje 153
Hłowna zhromadźizna tow. ss. Cyrilla a Methoda 159
Prěnje posedźenjo politiskoho wubjerka 160
Posedźenjo staršiskich radow 161
Rozprawy na hłown. zhrom. towarstwa ss. Cyrilla a Methoda 165
Jubilejny swjedźeń spěw. tow. Jednoty 166
Złoty jubilej „Jednoty“ 172
Swjaty misijón w Baćonju 182
Słowčko dodawamy 188
Přeprošenjo wšěm musikalnym Serbam 188, 200
Farar Jan Just † 193
Michał Kokla-Lisak † 215
Jubilejny swjedźeń „Serbowki“ w Jasenicy 217
Serbska lud. zhrom. w Khrósćicach . . 227
Może němski biskop być z wjednikom katolskich Serbow? 227
Nazymna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 243
Na dźeń 150lětnoho wobstaća Wotrowskeje farskeje cyrkwje 248
50. posmjertniny Hand. Zejlerja . . . 250
Koncert serbskich dźěći 256
Idealnosć 275
Swjedźeń Hand. Zejlerja w Pančicach . 279

Strona

Njezapomnička za Khorl. Aug. Kocorom 279
Kocorowy swjedźeń 285
„Serbowka“ 286
Rjany hodowny dar 297

VI. Hospodarstwo.

Dobra rada našim burskim holčatam . 2
Hospodarska holča šula w klóštrje „Porta coeli“ 9
Zjězd łužiskich ratarjow w Budyšinje . 63
Přećiwo zjězdej ratarjow 71
Dobre hospozy 233
Wo lětušej hłownej zhromadźiznje ratarskoho towarstwa 233

VII. Z cyrkwinskoho swěta.

Z misijónow 18, 25, 30, 99, 112, 173, 188, 223, 228, 239, 263, 271
Lubowani wosadni (Po bamžu Benediktu XV. (piše biskop dr. Schreiber) 33
Nastupjenjo knježenja Piusa XI. . . . 37
Napominanjo katolikam Němskeje (pomoc za hłódtradacu Rusku) 41
Wo wólbje nowych bamžow 43
Mjez tigrami 47
Japoštołska visitacija Sibiriskeje . . . 67
Misijónski jubilej 72
Na slědźe za s. Francom Ksawerskim 79, 85
Handrij Szczepticki 99
Sto lět we służbje za swětowu misiju 124, 136, 160
Swjaty misijón w Baćonju 182
Dla zežiwjeńskeje nuzy w Ruskej . . 192
Z cyrkwinskoho swěta 208
Hrabinka Marija Th. Ledochowska . . 243
Wotročk a japoštoł 280, 287, 292
Cyrkwinski rozhlad 290
Jězba krala Basutow do Europy . . . 303

VIII. Basnje.

Pěseń (wěnowana jenej knježnje) . . 62
Khrystusowe ćerpjenjo (M. N.) . . . 73
Judašowa přerada (M. N.) 81
Prěnjej človjekaj 92
Boža mša 100
Swjaty Jurij 113
Kwěćel lubosće meje kralownje (H. N.) 115
Marija a Hilžbjeta (M. N.) 125
Pomhajmy jomu (J. Słodeńk) 136
Wutupjene město (M. N.) . : . . . 142
Wo swjatym Augustinje 153
Na primicnym dnju (k. Grofy) 173
Wumožene ptačatko 179
Słónčko, měsačk, dešćik 205
Putnikaj 260
Boža nóc († Čišinski) 295

XI. Dopisy.

Listy ze wsy (wot kritiskoho wuja) 40, 47, 57, 70, 80, 84, 90, 96, 110, 116, 122, 129, 134, 140
Skhadźowanka łužiskich zasydlerjow . 52
Dobra rada kritiskomu wujej 53
Luby wujo z Bjesadźic 53
Dopis (wot Hrěšnika) 142
Serbski seminar w Prazy 200
Zjězd češkosłowakskoho Orla w Brnje . 209
Słowo k dorozemjenju a pokojenju . . 237
K wólbje 263
Wotmołwa redakcije 263
Hłosy z Marijinoho Doła 287
Naš Krajan tu je 292
Runje patoržicu 301

X. Stajne rubriki.

Swětowy rozhlad. — Z Łužicy a ze Serbow. Należnosće našoho towarstwa. — Wšelčizny. Cyrkwinske powěsće.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌čak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 90 pj., sobustawy płaća 80 pj.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 1. | Budyšin, 1. januara 1922. | Lětnik 60.

Budź khwaleny Jězus Khrystus!

Zasy je nowe lěto dóšło, 1922te po Jězusa Khrystusowym narodźe. A lětsa je to runje njedźela. Tuž Was, lubi katolscy Serbja, najprěnišich jedyn w nowym lěće „Katolski Posoł", kiž so nětko šěsćdźesaty raz k swojomu lětnomu pućowanju do serbskich domow nastaja, strowi z wutrobnym „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Kajke to spokojenjo a zawjeselenjo za tohole zestarjenoho, tola we starosćiwej lubosći k Wam stajnje młódnoho Budyšskoho pućownika, hdyž ze stow a stow serbskich statokow we Łužicy a ze wšěch serbskich hortow w cuzbje k njebju so wotmołwja „do wěčnosće!"

Do wěčnosće budź khwaleny Jězus Khrystus! Wěčnosć je dźensa naša prěnja mysl, hdyž minjene lěto 1921, nam raznje zasy ze swojoho rowa přěduje hinitosć zemskoho časa. Hdyž wšo časne a zemske ćěka a ćěka, dyrbimy sebi lubi čitarjo wutrajniše zbožo zawěsćeć w njebju. Prócowanjo za njebjeskim zaměrom dyrbi też w nowym lěće 1922 Waša prěnja zasada być. „Přetož što pomha człowjekej, by-li cyły swět dobył, na swojej duši pak škodu ćerpjeł?" Abo „što da człowjek jako wuměnjenjo za swoju dušu?" (Matej 16, 26.) Hakle potom sy cyły człowjek, hdyž maš při wšim woči k njebju. Njebjeski zaměr je Tebi ze stajnym pohonjenjom k dobrym a nadobnym skutkam a njedawa ći wustawać, byrnjež dźěła a napinanja dosć ćežke byłe. Njebjeski zaměr je Tebi žałbička a wolij, hdyž su ći křiže napołożene a bolosće će tyša. Njebjeski zaměr posylnja Tebje z wědomjom, zo je Bóh naš dobroćiwy a miłosćiwy wótc a zo nas wosebje rad z hórkosćemi k njebjesam wodźi. „Poruč Knjezej swój puć a dowěř so na njoho, wón rjaduje." (Psalm 36, 5.)

Naši njewěriwi pohanjo su tola, hdyž jich z wěriwymi křesćanami přirunawaš, khudźi a wbozy ludźo. Alexander z Humboldt, we přirodowědźe najwučeniši, ale do Boha cyłe njewěriwy muž, je 84 lět stary zadwělujo tole přećelej wuznał: „Cyłe žiwjenjo je najwjetši njezmysł. Hdy bychmy tola znajmjeńša wědźeli, k čomu smy na zemi. Ale człowjekam, kiž dale mysla, je a wostanje to potajne, a najzbožowniši su ći, kotřiž su so hłupi narodźili." Wěra praji nawopak a posylnja takle: wšě zarjadowanja a dopušćenja, też najbóle zašmjatane a zaplećene, wjedu nas k njebjesam. Tam je naše pře wšu měru bohate myto, zo směmy widźeć a khwalić do wěčnosće našoho Zbóžnika. „Hódne je Jehnjo, kotrež bu morjene, dóstać móc a sylnosć a česć a sławu a khwalu .... A kóžde stworjenjo, kotrež je w njebju .... słyšach prajić: Sedźacomu na trónje a Jehnjeću khwała a česć a sława a móc wěki na wěki." (Zjewjenjo s. Jana, V, 12, 13.) Zo byšće jónu k tutym wuzwolenym přitowaršeni byli, to přeje Wam k nowom' lětu mój wěriwy postrow: „Budź khwaleny Jězus Khrystus!"

Tola kóžde myto ma być zasłužene. Štóž chce Zbóžnika w njebjesach khwalić we zbóžnosći do wšeje wěčnosće, tón ma Joho wšudźe a stajnje wuznawać hižo tu na zemi. „Wuznawaš-li ze swojim rtom Jězusa jako Knjeza a wěriš-li we swojej wutrobje, zo je Bóh joho zbudźił z mortwych, budźeš zbóžny." (List na Romskich, 10, 9.) Wužiwajće, lubi katolscy Serbja, hordźe před swětom a poniżnje před Bohom prastare rjane strowjenjo „Budź khwaleny Jězus Khrystus". Hdyž přikhadźeće do swójbow, hdyž wotkhadźeće z domow, hdyž so zetkaće, hdyž blizko puća na polu abo na łucy někoho so dohladaće, prajće sej přećelnje „Budź khwaleny Jězus Khrystus!"

W tutym strowjenju je zapołożene rjane žohnowanjo: někotružkuli twjerdu wutrobu móžeće zmjehćić a stare a dołhe njepřećelstwa wotstronić. Hdyž cyłe žiwjenjo w serbskich wsach a na łužiskich honach so wothłosuje a zabrinča z tutym strowjenjom, potom je wěste, zo pola nas budźe wšelakore zbožo, kotrež w njewěriwym swěće njenamakamy.

Přikazajće, lubi starši, Wašim dźěćom, kruće, zo kóždoho człowjeka, njech je wjesnjan abo cuzy, prosty abo wosobny, rjenje a jasnje a pomału strowja ze słowami: „Budź khwaleny Jězus Khrystus". A njech tola zdwórliwje a přistojnje při tym kłobuk abo čapku so sćahnu, žno swjatoho mjena dla, kotrež wupraja. Wšudźe w serbskich wsach strowjachu mje dźěći, kotrež mje njeznajachu, zwjetša z maznym „Gun-dak". Stajnje so potom prašach: njemóžeš serbski a njewěš, zo maš strowić: „Budź khwaleny Jězus Khrystus?" Njech zwučeja so naše dźěći tak wot małosće na wuznawanjo wěry, a staršej změjetaj w nich we wěrje krutych potomnikow.

Jara pozběhowace je, zo naši wysocywaženi knježa wučerjo staršiski dom a cyrkej w nabožnym nadawku dale podpjeruja. We němskich šulach, wosebje w městach, su Bože martry a swjećata našoho Zbóžnika ze sćěn zwjetša wotstronjene, a dźěći njestrowja njewěriwoho wučerja a njesmědźa so z nim rozžohnować z posłušnym „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Štó chcył być prěni serbski wučeŕ, kiž by tajkule pohansku hańbu na so wzał? A hdźe a štó by był prěni serbski nan, kiž by pohanej swoje dźěći k woćehnjenju přepodał?

Tuž budź khwaleny Jězus Khrystus pola nas w Serbach we wšej zjawnosći. Hdyž do jstwy zastupimy a tam Božu martru a swjećo wohladamy, wěmy, zo směmy so tu rady khwilku posydnyć. Ale tyšnje so bórzy zasy wotsalimy, hdyž za česćowanjo Zbóžnika we jstwě njeje městna ani něhdźe w kućiku. Wutroba pak so nam zasy pozběhnje, hdyž wuhladamy při pućach a sćežkach, při domach a na wsy, při štomach a na hórkach swjate křiže z rjanym serbskim hrónčkom. Nimowólnje sćahamy so kłobuk a strowimy „Budź khwaleny Jězus Khrystus!"

Tola njemysłće, lubi katolscy Serbja, zo Wam „Posoł" wuči zwonkownu nabožnosć. To by jara strašna a škódna wěc była. Ně: budź khwaleny Jězus Khrystus přez Twoje cyłe zadźerženjo a žiwjenjo. Joho powaha njech so błyšći w twojich myslach, słowach a skutkach. Jězus bě tak dobroćiwy a wozbožeše wšěch człowjekow. Kak móže nowe lěto 1922 dobre być, hdyž su ludźo zli? Kak móže nowe lěto 1922 zbožowne być, hdyž su ludźo sami sebi k najwjetšej škodźe? Štož my nowomu lětu přejemy, to přejemy po prawym sebi sami: zo bychmy dobri a tak zdobom zbožowni człowjekojo byli.

Zakład tutoho zboža namakaće w serbskim ludu najebać wšelakich słabosćow tola skerje dyžli w njewěriwej cuzbje. Wšomu cuzomu, štož so k nam přemocuje, wuprajmy njedowěru. Wulke ludy wokoło nas su połne hidy, nahrabnosće a zelharnosće. Ani ze słowjanskich krajow njejsu wšě rostliny, kotrež chcedźa k nam přesadźić, bjez jědu. Njech wědźa, zo jich njewěrje a wotkhilej wot cyrkwje ženje dobrowólnje njewotewrimy serbske wrota, serbske knihownje, serbske towařstwa a serbske šule. Wo njebjeske wěčne kubła nas zjebać a khuduške časne srjódki nam podawać, što z toho mamy? Samo w našich hosćencach bychmy wjele radšo naš „Katolski Posoł" a druhe serbske nowiny widźeli dyžli drohe cuze, husto dosć nas hanjace a wusměšowace nowiny z němskich měst.

„Budź stajnje swój a wostań sebi cyły!"
„Budź hordy, do so dźerž, česć w sebi Serba!"
(Ćišinski.)

Z lubosće k maćeŕnej serbskej zemi poručamy dźensa za cyłe nowe lěto 1922 naš drohi lud a kraj pod rjanym hesłom „Budź khwaleny Jězus Khrystus!" Božej miłosći a Božomu škitej. Wšelacy mudračcy praja, zo budźe lěto 1922 hrozne a złe lěto. To móže być. My pak njewěrimy, zo wobstojnosće so hišće pohórša. Nimo złeje wole ludźi wodźi też wšohomócny Bóh człowjeske wosudy. Tuž z dowěru do přichoda! Z Jězusom wšo derje pójdźe, we wjeselu a zrudobje, w žiwjenju a w smjerći. Ważniše dyžli nowe lěto na zemi je nowe žiwjenjo, kotrež so započina po tutej časnosći. Štóžkuli z nas lětsa k hwězdam woteńdźe, toho njech dowjedu swjeći jandźeljo k Zbóžnikej. Kajka to radosć, hdyž prěni raz widźiš tysac króć rjeńšo to, štož wutroba lubowaše, za čimž dołho žedźeše. Wšo sy na zemi zawostajił, ale proste słowa pokornoho postrowa so ći, hdyž časne lěta dokonjawši w njebjesach na kolena padaš, z mocu wudobywaja z wutroby: „Budź khwaleny Jězus Khrystus" — nětko we wěčnosći „do wěčnosće!"

jw.

Stare lěto — po nim nowe.

Ale nic woprawdźe, jenož po našim měrjenju. Jako by čas z poslednim dnjom decembra so wottorhnył, kaž nitka a potom, a byrnjež jenož wokomik pozastawši, zasy dale běžał a so pletł. Potom by snadź też to, štož we starym lěće so stawaše, přestało a — njeby za nami do nowoho so sobu ćahnyło. Ale ně! Byrnjež też čas z milijardow wokomikow wobstał, dha tola je cyłk, a swoje skutki a zboža a njezboža ze sobu njese kaž kwětka swoju barbu.

Tak też za Europu do nowoho lěta sobu so ćehnje, štož je w poslednich lětach złoho zworała a zawinyła. A byrnjež też bóle so třasła, zo by swoje ćeže wottřasła, dha so jej też njeporadźi — wosebje też nic Němskej brěmjo jomu napołoženoho wójnskoho wobškodźenja. W januaru a februaru ma so zasy dźěł wotwjesć; kaž hižo husto prjedy pod druhimi knježerstwami też nětkle zasy praji, zo jej njeje móžno k postajenomu časej płaćić. Wulke jednanja stachu so tohodla wosebje z Jendźelskej. Rathenau, hewak wustojny muž, pak tam podarmo poby. Jendźelska wšak běše khětro zwólniwa, Němskej płaćenjo na khwilu wotstorčić a pozdźišo samo hišće wo něšto znižić. Jej je wo to, zo by Němska tola něšto z wukraja kupować móhła a tak bjezdźěłosći w Jendźelskej wotpomhać. Też chce dalšomu spadowanju němskeje valuty zadźěwać. Tak chce też zadźewać, zo njeby wšón swět w Němskej kupował a jeje wudźěłki wostałe njepředate a přez to bjezdźěłosć zasy přibjerała.

Hinak mysli pak Francózska. Wójna je jej napraskała hrózbny dołh; jeje wobydlerjo płaća nětkle wjacy dawkow dyžli my w Němskej. Jej je jenož pomhane, hdyž wójnske wobškodźenjo prawje bórzy po wulkich dźělbach dóstanje. Tohodla je też ze wšej mocu w Londonje Rathenowe prócowanja njepłódne sčinić hladała; a dotal też z wuspěchom. Skónčne wuradźowanja pak stanu so bórzy w Cannes. Nětkle potajkim pak je strach, zo so termije za płaćenjo njewotstorča. Kajke njezbožo za Němsku znutřka wuskoči, hdyž pjenjezy za wotpłaćenjo budże zwjesć chcyć, kajke pak wosebje też zwonka, hdyž njezapłaći: štó móhł to dźensa prajić?

To pak je prašenjo, kotrež powšitkownje zajima a wosebje w poslednim času hišće bóle dyžli před njedźelemi. Joho dla też ludźo telko kedźbliwosće njepřiwobroćachu procesej, kiž bu z Jagowom, Wangenheimom a dr. Schielom w Lipsku přewjedźeny. Prěni dósta 5 lět twjerdźizny, druhej buštaj pušćenaj, dokelž jeju njeskutki dla amnestije so khostać njemóža.

Jagow — 5 lět. Hač je wotsedźi? Po starym lěće přińdźe nowe a „přińdźe čas, přińdźe rada“ praji němske přisłowo. Tónle proces pak je pokazał, kajke zmyslenjo knježi wosebje we wyššich wojeńskich worštach prjedawšoho (kejžorowoho) wójska a zo změje republika jara so hladać, chce-li krajej měr zdźeržeć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Tudomna Wagonowa fabrika (Büsch) je při swojim 25 lětnym jubileju za dźěłaćerjow a wšelake spomožne wustawy 5 milijónow wudźěliła. Za katolsku towaršnju, towarstwje swj. Hilžbjety a swj. Vincenca dóńdźe so po 5000 hr., za katolski asyl a wukhowanišćo dźěći hromadźe 12500 hr.

Z Radworja. Naša nalutowarnja wotmě třeći dźeń hodow swoju druhu lětušu hłownu zhromadźiznu. Wopyt běše jara bohaty. Předsyda, knjez kubleŕ Wencl-Bronjanski postrowi wosebje knjeza ökon. radu dir. Gräfu z Budyšina, kotryž nam jara zajimawje přednošowaše: „Kak dyrbimy naše łuki hajić a kak hnójić?

Prjedy toho pak poda knjez zličbowaŕ Jan Hantuš lětny přehlad. Lětny wunošk je spokojacy. Skorženje so jenož, zo ludźo mało pjenjez na dań přinošeju, mjez tym, zo požčeńki přiběraja. Mnozy su twarili a hišće twarja a k tomu trjebaja pjenjezy k wužitnomu nałoženju, a tohodla je naša křesćanska winowatosć, jim pomhać. Potajkim jedyn za druhoho! Wšitke zbytkne pjenjezy pak do nalutowarnje!

Kak dyrbimy naše łuki hajić a hnojić? Naléćo maja so łuki přihotować, ale nic jenož z tym, zo so knotwišća wurunaja. Hłowne je, zo so łuka čerstwoho powětra nasrěba, hewak nastanu jědy, kotrež so husto dosć w přěrowach pokazuja. Na khromach widźiš zerzawe, to je „železowy oxydul“, znamjo, zo je łuka zakisana, čerstwoho powětra potrěbna. Tohodla dyrbja so łuki wlóčić, ale nic w suchoće a też nic w mokroće. Rěčnik pokaza na to, kak su so bróny bóle a bóle wudospołnjałe. Auraske bróny so dźensniši dźeń jara trjebaja. Na wjetšich kubłach nałožuja też skarifikator, to je wosebita družina; su dóstać pola Groß u. Co. w Lipsku-Eutrič. Dale słyšachmy, kak dyrbimy pjancy na łukach zadźěwać. Też mrowišća wotstroń: při lohkim zmjerzku rozmjetaj hromadki! potom mrówje zmjerznu.

Kak maš łuki hnójić?

Najkhmańši hnój za łuki je jucha, wězo njenałož přewjele, hewak ćěri jenož wysoku trawu abo wupłodźi samo pjanku. Z wosebitym wužitkom je jucha, hdyž ju naléćo wuwozyš, abo po synowych žnjach. Wězo dyrbja so też hnojišća (Brennhaufen) w naléću rozwozyć. Łuku z hródźnym hnojom pomjetać, je jara dobre, ale dźensa jara drohe. Maš na kórc něhdźe 600 hr. wudawkow. Nawožuj pak też kupne hnoje! Naše łuki trjebaja dusyk (Stickstoff). Tohodla trjebaj chilisalpeter a šwablokisały amoniak a to změšej: jenu třećinu wot prěnjoho a dwěstřećinje wot druhoho. Też kaliamonsalpeter a wapnowy dusyk (Kalkstickstoff) dyrbiš naléto mjetać. Wosebje spěšny wuspěch změješ, hdyž hnojiš z tomašowej rudu (Thomasmehl) abo ze superfosfatom. Wězo słuša na łuki też wapno (Kalk). Najkmańši čas za hnojenjo łukow je naléćo. Prjedy pak hač hnoje nałožiš, dyrbiš wědźeć, kajku zemju maja twoje łuki, hač hlinojtu abo pěskojčnu abo tonojtu. Tohodla prašej so najprjedy wo radu, prjedy hač mjetaš drohe hnoje. Hdyž rozomnje łuki hajiš a je hno-

Dobra rada našim burskim holčatam.

Rozpominanjo na čole 49. čisła poslednjoho lětnika „Katolskoho Pósła“, hdźež je nas duchowny wjednik w duchu na morawsku horu „Radhošt“ dowjedł a so sam junu wo krasnosći Morawskoho raja při switanju słónca přeswědčić chcył, wabi a kuzłuje mi podobny wobraz teje sameje morawskeje zemje před woči. Hačrunjež sym l. 1907 wjetše zbožo měł, dyžli rozpominać, a cyły kraj, přiležhacy so Beskidam, nimale pěši w jasnosći Božoho słónca sebi wobhladać a na rańšich zerjach so z Radhošta po kraju rozhladować móhł, to bych rad dźensa našich česćenych čitarjow po druhim puću na Morawu na wulět dowjedł. Wšěch čitarjow, wosebje pak naše burske abo prajmy naše domjace holcy přeprošuju należnje sobu na puć, dokelž mam na dalokim pućowanju składnosć, z nimi derje pobjesadować a při tym někotružkuli dobru radu jim wuprajić. Tuž prošu, pójće wšitke sobu, maće tola dobru khwilu nětkle, hdyž was dźěło njehoni: Swět sebi wobhladać, ludźi a ludy spóznać, wjele nowoho nazhonić a to dobre sebi přiswojić, zawěsće za młode lěta hišće nikoho rozkało njeje! A potom njech mi jenož hišće raz tajki młody burski wotrodźenc přińdźe a praji: „Ja wo serbske holcy njerodźu, te mi „fajn a gebildet“ dosć njejsu, mi měšćanske němske wjele lěpje wonjeja a baja!“ — Haj, lube přećelnicy, serbske wjesnjanki, tajke rěče sym wóndanjo ze rta serbskoho pachoła zasłyšał, kiž bě do města na šule pokhodźił a na aroma měšćanskich kwětkow při winowych blešach ponuchał! Tola móžu wam k spokojenju prajić, zo wšitcy serbscy młodźencojo jenajcy njejsu; kaž pola kłosow je to też w žiwjenju: zorno so hromadźi do bróžnjow a pluwy so saja do smjećow — dobri młodźencojo du do swojich serbskich młodostnych towarstwow a wotlěpjerjo — do hračkow, wopiwcow a wopicowarjow. Tola, toho njech je dosć.

My pak wuléćmy sebi dźensa na Morawu ducy přez Habrachćicy — přez češke hory a doły do Prahi, potom pak zasy won ze złoteje Prahi do Kolina, hdźež so wjesele spěwa „Kolinje, Kolinje, ležiš w pěknej dolinje!“ a přecy dale, dale nimo rjanych městačkow a wjeskow — letem českym světem — na Morawu, za Morawskej Świcu jeje pomnjećahódnej Macochu a w hłubinach połnych prózdnjeńcow a podzemskich kuzłow, kotrež dyrbiće sami wobhladać, chceće-li dźiwy Božeje stwórby nawědźeć. Potom přijědźeće do Brna (Brünn) a přesydnjeće so tam ze mnu do ćaha k Tišnowej a hdyž smy tam dojěli, poběhnjemy hišće khwilu pěši hač do Předklóštra a zawitamy k „Njebjes wrotam“. Haj woprawdźe, tak te městno rěka: „Porta coeli“ — Njebjes wrota. A nětko so tu rozhladujće a čujće so kaž doma!

„Lědy tři mile smy k dołhomu wječoru wot Brna, hłownoho města Morawy, zajeli, hdźež leži městačko Tišnov (Tischnowitz) a njedaloko wot njoho tak mjenowany „Předklóštr Tišnov“.

„Lubozny doł, mjez kotrymž stej městačko Tišnow a wosada Předklóštr so tak rjenje potuliłoj, wobwěncuja lěsate hory, a z nich wustupuje k ranju wěčnje so zelenjaca Kwětnica. Rěka Čornjawa (Schwarzawa) přiběžaca z češkich pomjeznych hór, šumi po dolinje a wotnjese dźiwju wodu rěčki Loučki sobu nimo Předklóštra a bórzy spóžera też rěku Běhanek. Łušćo tutych wodow dawa dolinje žiwjenjo a kuzłorjany wobraz.“ Takle wopisuje nam Wocel tutón kruch morawskeje zemje.

Tudy potajkim smy we starosławnym cisterciskim klóštrje „Porta coeli“, kiž bě l. 1782 kejžor Józef II. zběhnył a l. 1901 tehdyša wjeledostojna hnadna knjeni z Marijinoho Dola, Marija Michaela Wawrikec, z pomocu a woporniwosću najdostojnišoho knjeza propsta P. Vincenca Vielkind z nowa woživiła. Z toho časa wjedu w nim pobožne knježny swoje Bohu poswjećene žiwjenjo, a nam so zawěsće njezastyska, hdyž z nimi so zawohladajo přećelnje pobjesadujemy. Wšak su tu mjez nimi też naše lube krajanki, a móžemy zawěsće też z jenej abo druhej w našej maćernej serbskej rěči popowědać, ani zo by nam štó to za zło měł. Sama přećelniwosć a lubosć tu knježi a bórzy so też wy zdomjacniće w rjanym ćichim klóštrje za „Njebjes wrotami“ a prajiće, začuwši we wutrobje měr a pokoj tohole raja: „Knježe, tu je derje być

jiš, přinjesu ći stotore płody. —

Po přednošku nasta zajimawe a płódne rozrěčowanjo. Dokelž žane wosebite namjety njeběchu, přečita předsyda wšelake listy, kotrež běchu na towarstwo přišle. 1. Rozrěčenjo ratarskoho tydźenika, 2. Plahowanjo lenu. K tomu so doda, zo je płat, kotryž je so za len připósłał, jara špatny był. Skórźbu w tym poda k. dir. Gräfa na krajnu kulturnu radu. Knjez předsyda skónči zajimawu zhromadźiznu něhdźe w 7 hodź. z přećom na strowe nowe lěto. To daj Bóh.

Z Bronja pola Radworja. Tu wumrě zańdźeny tydźeń wuměnkař Mikławš Rječka, kotryž běše wobsedźer železnoho křiža z francózskeje wójny, tehdy za wšědnoho wojaka cyle wurjadne wuznamjenjenjo. Rječka zasłuži sebi je z tym, zo francózskoho generala zatřěli a to z francózskej třělbu!!! Wěc měješe so takle: Francózowje ćehnjechu pola St. Quentina, trochu zdaleni, z wulkej skrobłosću nimo Němcow, dokelž jara derje wědźachu, zo němske třělby tak daloko njenjesu, zo bychu tuči na nich třěleć móhli. Rječka pak běše krótko prjedy padnjenomu Francózej joho třělbu a kulki wotewzał. Francózske třělby (chassepot) třělachu wjele dale, hač němske. Tuž třěleše Rječka z tutej francózskej třělbu na tutoho njepřećelskoho generala, kotryž na pyšnym šemlu před swojim wójskom jěchaše. Na druhi wutřěl so general znak z konja přećisny. Za to dósta Rječka spomnjeny železny křiž.

Z Njebjelčic. Rjany narodny skutk wukonjachu Njebjelčenjo 3. dźeń hodow. Běchu sobi předewzali krasnu struchłohru „Genovefu“ też we swojej wosadźe na jewišću předstajić. To sta so 3. s. dźeń hodow při přepjelnjenej žurli herbskeje grychty. Z blizka a daloka běchu so připosłucharjo zešli, haj samo z dalnych Rakečanskich stron. Hodowne rjane wjedro wabješe won, a tak pušći so mnohi do Njebjelčic. Hra sama je jara hnujaca a jimaca. Wšitcy z napjatosću kedźbowachu slědujcy zrudny dóht Genovefy. Róle běchu wšitke we wustojnych rukach sobustawow „Kat. Bjesady“ a „tow. knježnow“. Hrajerjo swoju wěc derje wukonjachu a wuwjedźechu. Wšo swědčeše wo wulkej pilnosći a prócy, kotruž su nałožować dyrbjeli. Tak žnějachu wšitcy wulki dźak a připóznaco přitomnych. Rjana běše też scenerija, kotraž hišće mócnomu zaćišćej přinošowaše. Jewišćo běše rjenje připrawjene wot knjezow z Budyšina. Też drasty běchu časej přiměrjene, rycerske a pisane. Tak bu wěc k powšitkownej spokojnosći wuwjedźena. Haj, kóždy přihladuje rady na tutu rjanu hru a bywa samo často hač k sylzam hnuty. Na započatku postrowi knjez farař Mič přitomnych a na kóncu tołmačeše dźak hrajerjam. Wón skónči z přećom, zo by też sala při wospjetowanju hry 8. januara napjelnjena była. — Tak je so w našej wosadźe znowa narodny skutk dokonjał a nadźijomnje też swoje płody ponjese. Je dźěn runje tu we nawječornych stronach trěbne, zo narodny duch wožiwjeny bywa, a zo też ludźom so něšto předstaja, štož zaćišć čini a swój wuspěch dźerži. A dyrbimy wuznać, zo tola kóždy rady na předstajenjo w narodnej rěči přihladuje. Wo tym swědči nazhonjenjo, zo hdyž w Njebjelčicach so serbska hra předstaja, je stajnje žurla přepjelnjena. Njech je to też wučba za towarstwa, kiž rady němcuja a swojim přihladowarjam jenož cuzu jědź poskićeja. Bóh dał, zo bychu spóznali, zo je winowatosć kat. Serba kaž za swj. wěru tak też za swój narod wustupować. Tak na zasywidźenjo 8. januara w Njebjelčicach!

Z Hornjeje Hórki. Dźěłaćerjo w tudomnych Budyšskich papjernikach su jako hodowny dar mzdu jenoho tydźenja dóstali. Pjenjezy su so jim hišće do hód wupłaćiłe.

Z Korzymja. Tudomna firma C. A. Wagner je swojim woženjenym dźěłaćerjam, kotřiž maja dźěći, na kóžde dźěćo 100 hriwnow jako hodowny dar wudźěliła. — Njewočakowane hodowne wjeselo sta so też 450 přistajenym a dźěłaćerjam firmy J. C. Ziesche u. Söhne, G. m. b. H. w Schönbachu. Kóždy dósta hodowny dar po wobstojnosćach hač do 150 hriwnow.

Z Kulowa. Přeswědčeny, zo je „Posoł“ našoho luda najlěpši a nimo měry ważny přećel, wuhotowa zasy na 2. swjatym dnju naš lokalny wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methoda hodowny swjedźeń serbskich dźěći Kulowskeje wosady a postaji čisty wunošk tutoho dnja k lěpšomu „Posoła“, kotryž bohužel so stajnje z pjenjeżnymi wuzkosćemi bědźi. Před přepjelnjenej salu wotwi so kaž na štryčku bohaty program: Dźěći přednjesechu 2 hłósne khóry „We tym Božim narodźe“, „Betlehem“, „Christus natus“ a „Na sankach“ čisće a rjenje dynamiscy. Do nich zaplećene běchu prolog jandźela a rumpodicha, dwójny tercet „ćicha nóc“ a „O najswjećiši“, kaž też hudźba na huslach a cytaru. Wšitcy swoju wěc jara derje dokonjachu. Wjele wjesela zbudźištej holcow bańćikowa a hólcow khorhojowa reja. — We druhim dźěle předstaješe so k prěnjomu razej Nawkowa hodowna hra za dźěći w 2 wobrazomaj: Hibićiwosć hrajerjow, jasnosć hry a pyšnosć drastow wuskutkowachu powšitkowne připóznaco. Z tutym wustupom su sebi naše dźěći a wšitcy, kotřiž sobudźěłachu, trajacy pomnik stajili. Tutomu duchownomu wuspěchej so też nadobny materialny přitowarši, kotryž so potřěbnomu „Posołej“ připokaza.

— Wot 6. januara wotměwaja so tu kóždy pjatk swinjace wiki. — Jako hodowny dar su wudźělili za podpjeranjo khudych jama Ilse 600 centnarjow, jama Eintracht 400 centnarjow, jama Heye III 100 centnarjow brikettow. Z toho přińdźe na Kulow 100 centn. — Jama Eintracht je kóždomu dźěsću swojich zastojnikow a dźěłaćerjow 40 hriwnow jako hodowny dar wudźěliła.

Z Drježdźan. Jednota, tow. kat. Serbow wuhotuje sebi wutoru 17. januara swój 43. założeński swjedźeń. Pokazujemy wosebje na spěwy, kotrež je k. hudźbny direktor Bjarnat Krawc ze spěwanskim towarstwom Hromadnikom rjenje nawućił. Prosymy lubych Serbow w domiznje należnje, zo bychu nas wopytać přišli. Štóž chce tak hišće raz do Drježdźan, njech tule składnosć wužije, přetož wot 1. februara budźe železnica też zasy dróžša. Elektriske wozy čisło 9 a 16, a wot nowoměsćanskoho dwórnišća čisło 11 tam jězdźa.

(Hlej nawěškaj přichodnymaj čisłomaj.)

---

chcemy sebi tu swoje stany twarić.“ Haj, hdźež je Bóh Knjez z domom, tam su njebjesa.

Ale też za wóčko a rozom maće tu něšto, štož was budźe jako ratarske holcy jara zajimać, mjenujcy šwarnu hospodarsku šulu, hdźež też wy móžeće něšto dobre nawuknyć za swoje žiwjenjo.

Při nowozałoženju klóštra mějachu tajku kubłarnju za młode holcy na mysli. Někotre lěta přikhadźachu morawske holčata z wokoliny do klóštra na privatnu wučbu, a l. 1913 bě móžno za wučomcy, wukubłowajomne w domjacym hospodarstwje, pensijónat abo kubłarnju wotewrić. Njedźiwajcy ćežkich wójnskich lět zakhowa so pensijónat po założenym wašnju a stara so swědomiće wšěm potrjebnosćam časa wutrjechić.

Kajki zaměr po prawym tale hospodarska šula ma, móžeće nadrobnje z niže stojacoho programa wo wuwučowanskich předmjetach, t. r. wo tych wěcach, kotrež so w kubłarni wuča, dowidźeć.

Nimo toho pak maju khowanče rjanu přileżnosć, to, štož su we šuli teoretiscy nawuknyłe, z praktiskim nałožowanjom dowuknyć a so do wědomosćow ponurić: Při wukhodźowanju do wokoliny, na př. móža sebi spiritowu twornju, papjerjanu twornju a druhe zawody wobhladać, móža pod nawjedowanjom klóštrskoho šosarja so při dźěle w zahrodźe na př. w šćěpjenju štomow, założenju hrjadkow a t. p. wudokonjeć.

Też zabawy a wjesela poskićeja so holčatam do syta. Rjana klóštrska zahroda služi w lěće a zymje k hram a radowankam.

Samo so rozemi, zo nabožne žiwjenjo a wukubłanjo so najwyše staja a haji. Za to rukuja knježny wučeřki a wukubłowarki prócujcy so, khowančam ryzy katolsku wučbu podawać a krute zasady za pozdźiše žiwjenjo zašćěpić, zo bychu so potom wutrajnje přećiwo škódnym wliwam skaženoho swětnoho ducha dowobarać zamóhłe.

A tak z tajkoho wukubłowanja w hospodarskej šuli wurostu dobre płody a přez to přibywa přecy wjacy a wjacy wučomcow z kóždym lětom. Wukhodźiwši šulu zwostanu prjedawše šuleřki swěrne tutomu symjenišću a rad přikhadźeja zasy dys a dys k swojim lubym knježničkam pohladać. —

Hlejće, lube serbske holiča, tu maće też něšto za was, štož bych wam należnje poručić chcył: za swoje přichodne žiwjenjo so lětko abo dwě poswjećić wukubłowanju swojoho ducha, swojeje duše a wutroby za časne a wěčne zbožo. To by tajke rjane, zbožne přećo k Božomu dźěsću napřećo wašim lubym starším było, a ja sym přeswědčeny, zo tole waše přećo z wutroby rady dopjelnja, hdyž sebi rozmysla, kelko zboža zależi wosebje w našim času w dobrym křesćanskim wukubłowanju.

Zawěsće so nětko, hdyž su hody nimo, a po nich też hnydom nowe lěto před durjemi stoji, kóžda młoda wutroba našich serbskich dźowkow ze žadosću za tym hori, zo by k lětu abo traš za lětko a dźeń so jene wulke prašenjo rozrisało, jene sprawne, zbožne a nadobne přećo za nju dopjelniło: „Ach, Bóh dał tola, zo bych w přichodnym žiwjenju prawje zbožowna była!“ —

Tohodla runje stej přećo a žadosć za časnym zbožom w našich dnjach tak wulkej, dokelž je wone tak žadne, dokelž wopraw-dźitoho zboža bjez swěry, lubosće a spokojnosće na zemi njebywa ani też bjez praweje zdźěłanosće nic a wosebje nic w najmjeńšim bjez žórła wšěch tutych rědkich počinkow, mjenujcy bjez Boha luboho' Knjeza.

Hdyž so młoda holca potajkim za přichodnym zbožom, kotrež chce w swjatym mandźelstwje sebi założić, žedźi a pyta, njech prawy puć wuzwoli. Nic po šěrokej drozy na rejwanskich łubjach, ani nic při winje a wšelakim lóštarstwje njezawrjenoho towarstwa młodych ludźi, kotřiž při tajkich přileżnosćach z wjetša na wšo zabudu, štož přistojnosć, rozom, dobre wukubłowanjo a čestne mjeno wukazuje, — ně, njez tajkim ludom zboža doma njeje a podarmo by je tam pytała.

Puć k zbožownomu swjatomu mandźelstwu wjedźe přez krute domjace wukubłowanjo we swójbje, přez dobru šulu a swědomite wuknjenjo, přez nahromadźene nazhonjenja z praktiskoho žiwjenja dobyte. Druhe ludy maja też za młode holcy wosebite šule, kaž smy tu runje jenu najlěpšu w Porta coeli spóznali. W njej móže so kóžda holca na swoje powołanjo jako přichodna

Jubilejna swjatočnosć „Serbowki“.

Wo nim dóńdźe redakciji tale rozprawa:

We srjedźišću serbskoho narodnoho žiwjenja, w Serbskim Domje w Budyšinje, wotbywaše so zańdźeny štwórtk, 29. hodownika 1921 krasny swjedźeń 75 lětnoho traća „Serbowki“, towarstwa studowacych Serbow Serbskoho seminara w Prazy.

Hižo dopołdnja swjećeše so swjatočna Boža mša za wotemrětych „Serbowčanow“ w Serbskej cyrkwi. Popołdnju sćěhowaše wulkotna swjedźeńska zhromadźizna, kotruž nětčiši starši k. stud. theol. Donat wotewri. Měšany khór přednjese rjany spěw „Na Serbowku“.

Powitawši zhromadźenych, pokazuje starši na rjanu přezjednosć katolskich a evangelskich duchownych a wučerjow a na bratrowski zwjazk mjez serbskim studentstwom, na jednotu starych a młodych Serbowčanow. Złožujo so na baseń knjeza fararja Šewčika wuzběhuje rozkćěw Serbowki we słowjanskej Prazy a wupraji slubjenjo, zo młodźi Serbowčenjo, njedźiwajcy snadneje horstki tola ze wšej swěru budźa dale dźěłać po hesłu „viribus unitis“ ze zjednoćenymi mocami.

Swjedźeński prolog bě basnił a přednjese ze zahorjenjom k. kapł. Józef Nowak z Khrósćic. (Hlej swjedźeńske čisło!)

„Na Serbowku“ zanjese mužski kwartet přihódny spěw.

Jubilarni prjedyši starši wustupowachu z rěčemi a to najprjedy rozpomni najdostojniši knjez tachant Skala, što je „Serbowka“ prěnje 25 lět była, wot swojoho założenja wuznamjenješe so jako wukubłowarka Serbow a pěstowarka maćerśćiny. Najsławnišej mužej, kotrymajž je rěčnik też samo při smjerći blizko stał, běštaj Buk a Hórnik. Prěniši je sebi wo postajenjo Baćonskeje wosady a wo natwarjenjo jeje domu Božoho wulke zasłužby dobył. To je joho žiwjenski skutk a tam je też joho wotpočink. A Hórnik, najlěpši znajeŕ serbskeje rěče, je spěchował wšo, štož móže našich Serbow zdźeržeć: rěč, wašnja a pismowstwo, haj, wón je nawjedował Serbow w jich duchownym žiwjenju, zasćěpiwši swoju horjacu lubosć druhim jako přikład swěrneho Serba. Tajkich zasadow dyrbja so wšitcy dźeržeć, zo bychu swěrni wostali wupruhowanomu hesłu „Bohu k če— Serbam k spomoženju!“ Potom směmy so też nadźeć, zo dočaka też stołětny jubilej Serbowka.

Starši, dźakujo so za lube słowa, wozjewja, zo je Serbowka chcyła swjedźensku knihu wudać, ale přewulkeje drohoty dla to móžno było njeje.

K. farař Hejduška, jako starši při 50lětnym wobstaću towarstwa dopomina, so z radosću na towaršne **žiwj**enjo w Serbowcy. Lubosć je stajnje wšěch towaršow wjazowała. Serbowka pak je kóždomu spóznać dawała: rjanosć, nježnosć a bohatosć serbskeje rěče, je pokazała pokłady serbskeje poezije a pohonjała k narodnomu dźěłu. Tuž też njech w přichodźe tajka luba maćeŕ zwostanje, kajkaž běše w zańdźenosći, štož jej wot wutroby přejemy!

Knjez kapłan Cyž wuzběhuje wuznam Serbowki za jeje synow a za cyły serbski lud. Nichtó njeje so wo rozwučenjo serbskich studowacych w maćeŕšćinje starał, ale woni sami su so kóždołětnje prócowali swoje narodne stawizny a maćeŕnu rěč spóznawać nawuknyć a so w njej wudospołnjeć, najebać cuzeho ducha, kiž cyle naše studije wupjelnješe. Serbowka wukubłowa młodych Serbow k přeswědčenym, swěrnym Serbam.

A też za serbski lud je wona maćeŕ. Jej mamy so dźakować, zo w kat. ludu Serbstwo kćěje a samo evang. Serbow sobu hrěje. Naše studentske skhadźowanki, naše serbske towarstwa su z jeje žórła sobu čerpałe. Serbowka je Serbam wjele dała, dokelž je stała a stoji wosrjedź słowjanskoho wohnišća, słowjanski duch je na nju skutkował. My pak chcemy jej swěru zakhować, swědomiće dopjelnjejo swoje winowatosće kóždy na swojim městnje.

Na to přednjesechu dźěći tachantskeje šule wšelake narodne dwěhłósne spěwy a předwjedźechu słowjansku rejku, štož wulku zajimawosć a připóznaco zbudźi.

Knjez preses dr. Jakubaš rozłoži w němskej rěči ważnosć Serbowki, wuzběhujo, zo to njeje politiske, ale literarne towarstwo, a njeby-li jeje było, njeby serbski lud tajki křesćanski a serbski zwostał.

Mjez rěču knjeza kapłana Cyža bě mjenujcy najd. knjez biskop dr. Schreiber přišoł a jimajo so słowa, připóznawa ważnosć tohole jubilarnoho towarstwa za dźerženjo serbskeje narodnosće a nabožnosće. Jomu su so zwuki serbskoho spěwa a serbskeje rěče zalubiłe a hižo je składnosć měł, so ze serbskimi wašnjemi zeznać. Tohodla přeje, zo by też stołětny jubilej dočakała.

Potom rěčachu hosćo, kaž k. farař Křižan-Hodźijski w mjenje Maćicy Serbskeje, kotryž wukhwaluje wobstajnosć lubeje „Serbowki“, kiž je přecy jenajki woheń měła, mjez tym, zo so to wo evang. towarstwach rjec njehodźi a wón přeje po staromu hesłu „Sorabika“, njech lubosć k narodnosći zahorjena přec wjetše płomjenja dobywa.

Jara lubosćiwje a nježnje a zdobom žortnje powita knjež. Kubašec Hańža w mjenje „Vity“ tow. serbskich studentkow sławnu jubilarku.

Přečitachu so dalnopisne postrowy a přeća, kotrež běchu pósłali: kk. fararjo Čornak, Křižank, Świela, schol. Rotzinger, prjedy praeses, kantor Hančka, Jan Skala, Jan Cyž a dr. Józef Páta.

Knjez Bart postrowja studowacych synow Serbowki w mjenje „Domowiny“ a přeje k zhromadnomu serbskomu dźěłu — jednotu!

Nětko sćěhowaše swjedźeńska rěč knjeza fararja Libša, kotraž bě na tŕoje hesło złožena: Christo, patriae, literis — tutym tŕom idealam je Serbowka stajnje swěrna wostała. Wona je sebi zakład ponižnosće wuzwoliła. Khrystus je ze swojej khudobu swět přewinył. Też Serbam je swjate słowo: in hoc signo vinces! — w křižu dobudźemy, tole znamjo dźěn je też Serbow stajnje hromadu dźeržało. Swjata pak dyrbi nam też być naša rjana Łužica, kotruž sebi też cuzy wučeni tak wukhwaluja; to je tón druhi ideal, kiž nas wšitkich tudy zjednoća, swjata lubosć k ródnej zemi łužiskej. Tola też třeći ideal je so połnje do skutka stajił. To pokazuja mjena kaž Hórnik, Róla, Buk, Łusčanski a druhe. Na beletristicy su dźěłali Róla, Bjedrich, wosebje Bart, za nowinarstwo su dźěłali Hórnik, Róla, Łusčanski, Wingeŕ, Andricki. Njech zbudźi też Serbowka wjacy tajkich talentow. Njech nawjeduje nas pilnosć, skutki tutych wótčincow njech dale traja. Njech też Serbowka sama tak zbožownje dale skutkuje kaž hač dotal! My trjebamy přeswědčenych Serbow a tajkich njech nam Serbowka wukubłuje!

K. farař Delan wupraja wot konferency serbskich kat. duchownych we Łužicy wutrobne zbožopřeća. — K. Bryl w mjenje tych, kotříž su něhdy w Serbowcy byli a potom nječu jo so k duchownomu powołanju wuzwoleni, do wšelakich druhich powołanjow zastupili.

K. bohosłowc Bartko postrowja w mjenje „Zwjazka serbskoho studentstwa“ a Lipsčanskoho „Sorabica“.

Dale rěča kk. fararjej Rjeda a Domaška, za Kulowske „Bratrowstwo“ kapłan Kral (přinjese też pjenježny dar), za Bukečanske towarstwo k. Króna, za tow. kat. młodźencow w Różeńće k. Kokla, za „Lubin“ k. Hajna a k. wučeŕ Nawka skónča z přećom, zo bychu so spisy Hórnika, Dučmana, Andrickoho a Wingera wudałe k trajacomu wopomnjeću jich žiwjenskoho dźěła.

Za wšitke wutrobne přeća a lubosćiwe słowa dźakowaše so starši k. Donat wšěm rěčnikam a z tym dźakom skónči so popołdniša swjatočnosć.

Wječor wotměwaše so jara derje poradźena a wutrobna zabawa a zawěsće zawostanje wšěm w dobrym wopomnjeću tutón tak sławny swjedźeń našeje jubilarki „Serbowki“.

* * *

„Serbowka“ je 75 lět słała, sćele a budże słać do serbskeje domizny swojich swěrnych synow, zo bychu dźěłali, zo bychu wučili z ertom a z pjerom, nawjedowali z přikładom a słowom, napominali k dobromu, wotradźeli wot złoho, khorym wołoženi, ćerpjacych tróštowali, khudym pomhali, potłóčenych zakitowali, pokutnym rany hrěchow hojili, mrějacych posylnjeli. Z krótka woni chcychu, chcedźa a budźa chcyć wšitkim wšitko być.

Tola je „Serbowka“ drje mudra starosćiwa maś, ale — khuda, jara khuda a jeje najlěpši synojo su hač na mały zbytk jara khudźi. A tola je wěrno: primum est virere, najprjedy dyrbi človjek žiwy być, a na to su srědki trěbne. Tohodla też prosy „Serbowka“ w tejle swjatočnej a radostnej hodźinje zamožitych serbskich bratrow a serbske sotry wo pomoc a podpjeru, zo by ji móžno było, też dale we swojim wučerskim domje w Prazy najlěpje zmyslenych synow našoho ludu hospodować, zastarować a kubłować. Wšěm, kotříž w tychle časach njewidźaneje drohoty synow

---

hospoza jara derje přihotować.

Bohužel, my Serbja tajkeje kubłańje za serbske holcy hišće nimamy, a to je wulka škoda kaž za našu serbsku narodnosć, tak wosebje za našu křesćansku wěru a nabožnosć. W městach we wšelakich hotelach a restauracijach dyrbja naše serbske holcy warić nawuknyć a něštožkuli tomu přiwuknyć, potom je dobre, to je „gut“ tak, to dosaha. Hač pak matej duch a duša něšto wo toho, štož našim burskim swójbam wosebje w našim ćežkim času k zbožu służi, za tym so mnozy njeprašeja.

Za zbožo swojich dźěći so swědomiće postarać, je prěnja kaznja lubosće k swojomu bližšomu, t. r. so starać wo zbožo cyłka, wo serbski přichod, wo dobry, křesćanski dorost. A tohodla, wy dobre serbske maćerje a lube serbske domjace holcy a wy wšitke serbske holiča, rozhladujće so za najlěpšim pućom do nowoho zbožownišoho žiwjenja! —

Sym was dźensa do rjanoho raja na Morawu dowjedł, sym wam předstajił móžnosć, hdźež byšće wjele zboža namakałe, nic drje we bajkowskej horje połnej złota a klinkotatych pjenjez, ale w złotych wutrobach, hdźež lubosć a wěra a wšitke křesćanske počinki knježa — tu za „Njebjes wrotami“, mjez klóštrskimi murjemi, hdźež něšto wjacy namakaće, hač móže wam swět wobradźić: Božoho dźěsća měr, pokoj a lubosć za dušu a za wutrobu a rozom prawu zdźěłanosć!

Rozhladujće so, rozpominajće a wolće puć do nowoho lěta k nowomu zbožu, kotrež wam wšěm z wutroby přeje waš krajan.

(W přichodnym čisle přinjesemy program tu naspomnjeneje hospodarskeje šule.)

Wšitkim swěrnym přećelam a sobustawam našoho towařstwa ss. Cyrilla a Methoda a z tym wotebjerarjam „Posoła“ přeje najwutrobnišo **k nowomu lětu 1922**

„Daj Bóh zbožo!“

W **Budyšinje,** 1. januara 1922.

Předsydstwo tow. ss. Cyrilla a Methoda, redakcija „Pósła“ a ćišćerńja towařstwa.

„Serbowki“ při studowanju podpjeruja, je wulke, haj, wosebje wulke myto zawěsćene.

Kak wutroba boli kóždoho, hdyž słyši, zo nimo do rubježnikow padnjenoho dźěchu jara mnozy a ani škrički lubosće k wbohomu ranjenomu a mrějacomu njemějachu. Skónčnje dóńdźe miłosćiwy samaritan a tón joho wokřewi, wukhowa a zastara w hospodźe. Kak nam wšěm, kiž mamy hišće wutrobu k lubowanju, to wutrobu wołoži.

Hlej, też při drozy přez serbski kraj, po kotrejž ty wšědnje khodźiš, je dosć tajkich njezbožownych bratrow a sotrow, młodych a starych. Też jim hrozy strach wot rubježnikow. Tajcy rubježnicy su požadosće, nakhilnosće, nawalnosće, kotrež do hrěcha wjedu a tak dušu ranja druhdy hač na smjerć. Tajcy rubježnicy su nahrabnosć, lichownistwo, skuposć, njesmilnosć. Te zaslepjeja woči a mnohi serbski bratr je so tutym rubježnikam cyle do mocy dał. Wšěm tutym njezbožownym bratram a sotram móžeš też ty z pjenježnej podpjeru pósłać Samaritana w prawym času. A hdyž so tutomu Samaritanej, ze słowom a z přikładom, z modlitwu a z woprowanjom, poradźi njezbožownym pomhać a jich wróćo dowjesć na prawy puć a jim wotewrić njebjesku portu, potom změješ też ty wulke myto za to, zo sy jim pósłał pomocnika w nuzy.

A jedyn pomjatk je, kotryž sej kóždy dar spomjatkuje, to je pomjatk wšohowědomoho Boha, a jena wutroba je, kiž budźe na tebje spominać na twojim smjertnym łožu z lubosću, wutroba našoho Knjeza a Zbóžnika. Potom budźe też twojej hrěšnej a tyšnej wutrobje lohko, hdyž prawy najsmilniši Samaritan, Jězus Khrystus, přińdźe, zo by tebje wokřewił na swoju Bóžsku wutrobu wzał a tebje dowjedł do tamneje hospody, kotraž je jenička domizna wšěm, kotřiž joho lubuja. Potom njebudźeš so kać, zo sy nadobnje podpjerował służownikow Bóžskoho Samaritana. „Zbóžni su miłosćiwi, přetož woni miłosć dóstanu.“

jl.

Naš Posoł 1922

ze zrudobu do přichoda zhladuje. Skóržby dla drohoty wostanu płaćiwe, dokelž bjez kónca dźe podroženjo dale. Papjera postupuje w płaćiznach přecy hórje a lědma jeje hišće samo dóstanješ, wosebje ćišćerske mzdy stajerjow dyrbja wězo też hobrskej drohoće přiměrjene wostać. Při wšitkej drohoće smy **płaćiznu Posoła na lěto 1922** jara tunju postajili, **15 hr.** a to činjachmy wosebje dla khudšich sobustawow, a njemyslachmy sebi ani na to, zo móhło to komu so drohe zdać. A tola hižo někotry měnješe, zo je Posoł zasy hižo dróžši. A tola je, móhł rjec hižo nimale darjeny, dokelž woprawdźe płaći Posoł za jenoho sobustawa 45 hač do 50 hriwnow. By nam njemóžne było z cyła Posoł hišće wudawać, njeby-li ćišćerńja nam cyłe ćišćenjo tohole časopisa po móžnosći tunjo ličiła. By njemóžne było Posoł dale wudawać, njebychmy-li też dale inseraty abo nawěški w dosahacej měrje dóstawali; njeby móžno było Posoł wudawać, njebychmy-li też pódla nizkeje płaćizny **tójšto dobrowólnych darow** dóstawali, zo bychmy nizkosć abonentnoho pjenjeza tola trochu zarunali. Tuž je też swjata winowatosć, zo kóždy, kotremuž je móžno, nimo **małoho abonentnoho pjenjeza** hišće rjany **dobrowólny dar** za Posoł dari. Chcemy tola hladać, zo tak Posoł też nětkle w tychle zrudnych a drohich časach zdźeržimy a před zahinjenjom wukhowamy. Što dha bychmy tola potom byli, my katolscy Serbjo, hdyž njebychmy tohole našoho widźomnoho zwjazkarja, našoho katolskoho Posoła, měli?

Tola ze zrudobu dyrbimy wozjewić, zo drje njebudźe so wjacy hodźeć Posoł **pod křižnym zwjazkom** jako ćišćersku wěc z póstom dale rozesłać, dokelž budźe pórto wot nowoho lěta jara drohe. Kóžde čisło Posoła budźe płaćić, jeli ćežše njeje hač 50 gr, 50 pjenježkow, jeli pak by ćežše było hač 50 gr, budźe płaćić 1 hr. Tak budźe potajkim hižo jednore pórto Posoła wobłěto wučinić **26 hr.**, potajkim **Posoł a z póstom słanjo** hromadźe 26 a 15 hr. = **41 hr.** bjez darika za Posoł. Tuž je derje, zo póst tele exemplary też bjez křižnoho zwjazka přijima a je abonentam podawa a tak je pórto wjele poniżene. W našej **serbskej Łužicy** pak drje budźemy tola Posoł z našimi pósłami abo překupcami móc dale słać. Tymle wožerjam Posoła smy zawěsće jara wulki dźak dołžni, a prosymy jich, zo bychu też dale tule lubosć a woporniwosć za naš Posoł wobkhowali. Kruch woporniwosće a lubosće wšak dyrbjał poprawym kóždy měć, zo też za druhich wopor přinjese z tym, zo so też tam a sem za dalepućowanjo Posoła k swojim čitarjam postara.

Runje tak zrudne su wuhlady za **čitarjow** Posoła we **wukraju,** haj hišće zrudniše hač te za abonentow w Němskej, kotřiž Posoł pod křižnym zwjazkom dóstawachu. Do wukraja, kaž n. př. do Čech, płaći pórto dwójcy telko, tuž by pórto tam płaćiło wob lěto 52 hr. a Posoł, hdyž jeno 15 hr. ličimy, hromadźe potajkim 67 hr. Njewěm hač to našim lubym čitarjam a přećelam tam tola přewjele njebudźe. Štóž chce pak **Posoł** tola **pod křižnym zwjazkom słany měć, chcył dosahacy pjenjez zapósłać,** to płaći potajkim za abonentow we wukraju. Na mały dar za Posoł njech so też njezapomni.

Wšelćizny.

Dawkowe knižki za 1922 dyrbja so pola gmejskoho předstojićerja wotewzać, w Budyšinje wot 27. t. m. pola měšćanskeje rady. Z knižkow zhoniš też, kelko dokhodow je bjez dawka.

1800000 dźěłonjeměwcow w Jendźelskej,

Zańdźeny tydźeń je so ličba dźěłonjeměwcow zasy powyšiła a nětkle 1800000 wučinja.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towařstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so **wukupiwši** z tym wot wšěch **pisnych nowolětnych zbožopřećow** wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **100 hr.**: Michał Rjenč z Čornec;
po **50 hr.**: Mikławš Wólman z Łuha;
po **46 hr.**: Jurij Robl z Čornec;
po **30 hr.**: tachant Jakub Skala w Budyšinje, dr. med. Rachel w Pančicach;
po **25 hr.**: just. rada Michał Cyž w Budyšinje;
po **20 hr.**: zastojnik Jurij Hejduška w Budyšinje, kapłan dr. Beno Šołta a Franc Šołta w Lipsku, cyrkw. wuč. Jan Andricki w Radworju, Michał Ella na Židowje, sekretař Jak. Deleńčka w klóštrje Marijnej Hwězdźe, farař Jan Šołta w Birkenbrücku;
po **15 hr.**: kapłan Mikławš Just a direktor Michał Wjerab w Budyšinje, Jakub Dźisławk z Čornec, wučeř Jurij Słodeńk w Pančicach, wyšši wučeř J. Symank w Baćonju;
po **12 hr.**: Michał Hoka, kofejownik w Budyšinje;
po **11 hr.**: Jan Handrik ze Sulšec;
po **10 hr.**: dr. Jakub Wjacsławk w Drježdźanach, farař Jakub Šewčik w Kamjenicy, farař Jakub Žur w Kamjencu, kapłan Jan Cyž w Khróšćicach, Mikławš Měškank z Nowoho Łusća, referendar Symank a J. Hajnca, kofejownik w Budyšinje;
po **6 hr.**: *Koplanscyna z Wětenicy;*
po **5 hr.**: Jakub Kopry w Budyšinje, Jakub Šiman z Radworja.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1921:

kk.: 1538. 1539. z **Budyšina**: Madlena Opicowa, Marija Woleńkec; 1540. prof. dr. Pata w **Prazy**; 1541.—1546. z **Radworja**: Jakub Šiman, wučeř Michał Nawka, Marija Grubertec, Marija Kórjeńkowa, Mikławš Henka, Jurij Hančik; 1547. Jurij Domaška z **Khelna**; 1548. Jurij Just z **Łuha**; 1549. Jan Krawc w **Hórnicach**; 1550. praelat J. Stranc, superior w **Lipsku**; 1551. Cyrill Müller ze **Sulšec**.

Jězdne, skótne a decimalne

wahi,

nowe a **porjedźenjo** wšěch družin poskića spěšnje a bjez konkurency tunjo

Math. Eder w Budyšinje,

Dornschnabel čo. 1.

Mužske a žónske koła,

mantle a hadźicy

we wšěch płaćiznach, kaž też wšě

přisłušne dźěle

poručataj

bratraj Thomasaj

w Budyšinje, kamjeńtna hasa 16.

Serbska ludowa banka
w Budyšinje, Khoćebuzu a we Wojerecach.

Našim wobkhodnym přećelam a spěchowarjam k wěđženju, zo **z 1. januarom 1922**

we Wojerecach na Zły-Komorowskej drózy čo. 7 w kněži knjeza Oty Hauptmana

filialku

wotewrimy.

Wobkhodne hodźiny dopołdnja wot 8—1 hodźin, popołdnju 3—5 hodźin, sobotu wot 8—2 hodźin.

Filialka zaběra so ze wšěmi bankowskimi dźěłami. Předewšim so nalutowanske pjenjezy na dań přijimaju, kredity a kontokorrentne kredity so pod přiměrjenymi wěstosćemi přizwoleja. Hypothekowe należnosće so wobdźěłaja, hódnostne papjery so po přikazni kupuja a přijimaja so na předań a na khowanje.

Předstojićerstwo
serbskeje ludoweje banki w Budyšinje.

Tilit

Najwosebniša woda za hubu.

Najlěpša pasta za zuby.

K dóstaću w **Thielec haptycy w Khróšćicach** a wšěch podobnych wobkhodach.

Hólca, kotryž jutry šulu wukhodźi, za lohke dźěło (kaž konja wothladać, wóz rjedźić atd.) pyta **skótny lěkař Šołta** w Khróšćicach.

Ródnu, pilnu katolsku
holcu
za znutřkowne dźěła k 15. jan. abo 1. febr. pyta Frau **Hentzen,**
Dresden-A., Fürstenstr. 69.

Moja wustajeńca mašinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale w mojej ležomnosći při **drjewowych wikach čo. 27**
Wulka wuporjedźerńja za wšě graty. Wulki wubjerk wšeje hospodarskeje nadoby.
Carl Gast
w Budyšinje
na drjewowych wikach čo. 27. Telefon 1290.

K spodobnomu wobkedźbowanju!

Dla wótrych wobkhódnych wučinjenjow sym nuzowany, **wšitke zwonka stejace pjenjezy** zezběhać. Prošu tohodla mojich česćenych kupcow, zo bychu zličbowanja hač do 15. januara 1922 wurunali. Po 15. jan. sym nuzowany, 8 procentow danje za čas zličbowanja přiličić.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Našim woteběrarjam, wobkhodnym přećelam, přećelam a znatym přejemy

wjele zboža a žohnowanja k nowomu lětu.

Heinrich Scheinert,
kofejownja a konditornja w Kulowje,
pódla cyrkwje.

Wšě čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Jaseńčanska katolska Bjesada

změje **njedźelu 8. januara 1922** w Handrikec hosćencu swój

49. założenski swjedźeń.

Wšěch sobustawow, jich přiwuznych a přećelow z tutym najwutrobnišo přeprošuje
Započatk z dypkom 5 hodźin. **předsydstwo.**

Do Njebjelčic!
Genofeva

— hrabina nad Rhynom —

struchłohra w 7 jednanjach budże so **8. januara 1922** wječor ½6 hodźin w **Njebjelčicach** w **herbskej grychće** wospjetować. Po předstajenju **reje** (bal).

Wšěch lubych Serbow z blizka a daloka na předstajenjo należnje přeprošuje
zarjadnistwo.

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Drježdźanach,
woswjeći
17. januara 1922, wječor w 7 hodź.
w „Ballhaus“, Bautzener Str. 35, swój

43. założeński swjedźeń,

wobstojacy ze **spěwow, dźiwadła** a **reji.**
(Wšitko serbski.)

Wšěch lubych Serbow z domizny a cuzby přeprošuje **předsydstwo.**

Welsec kupny dom
w Kulowje

přeje swojim wjelewažnym woteběrarjam

wjesołe a zbožowne nowe lěto.

Našomu česćenomu woteběrarstwu w Khróšćicach a wokolinje

wjele zboža k nowomu lětu

Korla Voelkel a mandźelska
prjedy **Józef Axmann**
šewstwo w Khróšćicach.

Wumělske zuby! *Operacije zubow!*

C. Handlos, dentist

w Kamjencu, Damm 2 I

blizko hamtskoho sudnistwa — *pódla hosćenca „Blumengarten“*

Sym k rěčam

wot 8—12 a 2—6 hodźin; na njedźelach jenož dopołdnja.

Bratraj Wornačaj

w Pančicach (Dalokoročak) (Elstra čo. 71) **w Lejnje** (Dalokoročak) (Uhyst čo. 62)

kładźetaj

elektrisku swěcu a móc kóždeje družiny.

Wukonjamoj wšě **reparatury** a mamoj **mašiny** wšěch družinow, kaž tež wšu nowočasnu **nadobu za wobswětlenjo** na składze.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, štwórtk 22. decembra 1921 našoho luboho nana a dźěda

Mikławša Rječku
z Bronja

w joho 81. lěće z tuteje časnosće do lěpšeje wěčnosće wotwołać. Na swjatoho Šćěpana pokhowachmy joho ćělne powostanki w Radworju do swjateje zemje.

Wšěm, kotřiž su jomu při tym na kajkežkuli wašnjo poslednju lubosć a česć wopokazali, wosebje Radworskomu wojerskomu towarstwu za bohate wobdźělenjo při pohrjebje, wuprajamy

nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Bronju, Kamjenjej a Budyšinje,
28. dec. 1921.

Zrudni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 2. | Budyšin, 7. januara 1922. | Lětnik 60.

19 C+M+B 22.

Njeznaješ tute napismo? Tele dny přińdźe zasy „knjez“ ze zwónkom, a je-li w cyrkwinej wsy, tež z hólčkomaj, do Wašoho domu. Přez wokno so hižo frinkolitej zaswěćenej swěčcy. Blido je z čistym rubom wodźete, druhdy samo z płachćičku, a Boža martra stoji na blidźe. Zo njeby ničoho pobrachowało, je tam kedźbna maćeŕka tež „hečku“ stajiła a z běłym rubičkom wodźeła. Wowka hlada dawno hižo do kachličkow wosrjedź jstwy za žehliwym wuhlom, hdyž budźe chcyć zwónk woruch sypać a dom pokadźić. Jank a Hanka sebi z woknom woči wukukatej, hač knjez kapłan skoro njepřińdźe, a nan měni: to pak je Šołćina zasy prawje dobry khořej nawariła na — dźensa wšak so šalka rad wupije, hdyž tola zymny wětr tak wokoło wušow hwizda; potom so jimaj zasy lěpje poběhnje.“ Holcy so horjeka w komorcy hotuja: chcedźa tež dźensa kaž přecy rjane być, byrnjež tohodla tež něšto k swjatočnomu skutkej skomdźiłe. Sréńcy wšak so docyła tak prawje do jstwy njecha. Nima čistoho swědomja. Hospoza je knjezej kapłanej njedawno wupowědała, zo je wona khětro dźiwja. Z poslednich reji je tež hakle na ranjo dom. Wot toho časa, hač so z Wroblec pohončom ćaha, nima wjacy mysle hromadu . . . a do towarstwa tež wjacy přišła njeje . . . Winy dosć, zo dyrbi so bojeć.

W bróžni je mužska čeledź. Ta so zrědka nutřka pokaza při domu-swjećenju. A tola, přisłušne a khwalobne by było, hdyž by so cyły dom při tym wobdźělił. Wěc hospodarjowa je, zo so za to postara, zo domy swjećenjo njeje jenož za žony, hačruniž tute tež Božoho žohnowanja nuznje potrjebuja. Cyły dom dyrbi pódla być: wot dźěda hač ke kruwarjej, kiž hakle před něšto dnjemi doćeže a we wsy šulu wukhodźi. K tomu njeje trjeba, zo so wšitcy wulkotnje wuhotuja. Wšak móže w konjencu abo bróžni lěpša kapa a čista fala wisać a do służby stupi, hdyž knjez z durčkami dźe. Wón wšak tež přecy w jenajkim porjedźe we wsy njeswjeći. Loni bě sebi wumyslił, na druhim kóncu započeć. Bratřikec Lejna to ani njebě pytła, a hdyž knjez z durjemi zastupi, so tak wustróža, zo njewědźo, što prajić, so jej wusuny: „Mój B . . . što dha 'žno tu Wy chceće!“ Skoku hraba za něčim, zo by na blido přestrěła, při tym so přehrabny a na blidźe leżeše najrjeńša w . . . a. Zwónk zazwoni w khěži, nan wočini durje a knjez zastupja z prastarym wot Knjeza poručenym postrowom: „Pokoj budź tutomu domej!“ Zwónk wotmołwja: „A wšitkim, kotřiž we nim bydla.“ Knjez pokračuje: „Kužoły wodow buchu swjatosćene, hdyž Khrystus so wozjewi w krasnosći cyłomu swětej. Čěrajće wody z kužoła Zbóžnikowoho, přetož nětko je swjatosćił kóžde stworjenjo Khrystus, naš Bóh.

Tuta antifóna nas na to dopomina, čohodla a kak rjany wobrjad swjećenja domow zwisuje z wysokim swjedźenjom třoch kralow. Ničo njeby nam pomhało, jeli by so wumožnik swěta jeno narodźił, swój hnadypołny narod pak njeby zdobom swětej wozjewił. Tónsamy Jězus, kotryž so Božu nóc narodźi z Marije knježny, je so swjatym třom kralam wozjewił jako Bóh a človjek, jako naš Wumožnik a Zbóžnik. Mudri z rańšoho kraja woznamjenjeja prěnički wšěch pohanskich ludow, kotrež dyrbješe hwězda swjateje wěry we pozdźišich lětstotkach hakle dowjesć k spóznaću wěrnoho Boha. Zdobom wopomina cyrkej na Třoch Kralow Jězusowu swjatu křćeńcu w Jordanje, hdźež so wón tohorunja jako Syn Boži cyłomu swětej wozjewi, a skónčnje prěni dźiw Jězusowy, kotryž dokonja na kwasu w Kana we Galilejskej. Tež přez tón so wón swětej jako Boži Syn wozjewi. Hdyž swjaty Jan Jězusa w Jordanje křćiješe, Duch Swjaty w podobje hołbja so nad Zbóžnikom zjewi, a njebjeski Wótc sam wobswědči: „Tutón je mój lubowany syn, na kotrymž mam swoje spodobanjo.“ Khrystus zastupiwši do wody rěki Jordana je z tym zcyła wodu swjatosćił a poswjećił, tak zo wot nětka so z wody a Ducha Swjatoho w sakramenće s. křćeńcy znowa narodźimy, zo bychmy byli dźěći Bože a herbja njebjeskoho kralestwa. A w Kana přewobroći Khrystus wodu do wina a swětej z tym wozjewi, zo stara stwórba, předznamjenjena přez wodu a skažena přez hrěch Hadamowy, dyrbi nětko přez Jězusa Khrystusa znowa wumóžena być a dźěl měć na połnosći Božeje hnady.

Tuž so tež w cyrkwi před Třomi Kralemi wosebiće woda swjeći. Mamy so dopomnić na wodu swj. křćeńcy, přez kotruž buchmy k nowomu žiwjenju w Khrystusu a k nutrnomu zjednoćenju z najswjećišej Trojicu znowanarodźeni, a zo dyrbi Boža hnada naše cyłe zemńske žiwjenjo překisać a swjatosćić.

Tohodla wobstoji tež prastary pobožny nałožk, zo sebi wěriwi runje wot tuteje, před Třomi Kralemi swjećeneje wody něšto sobu domoj bjeru. Z njej swoje domy, pola a hona, a tež swojich khorych pokrjepjuja; z njej tež cyrkej swojim měšnikam da domy swjećić. Při tym měšnik w mjenje cyrkwje Boha prosy, zo by domjacych před złym njepřećelom a joho lečenjemi, před kóždym njezbožom a kóždym strachom, přede wšim časnym a wěčnym złym zakitał a jim swoju hnadu k tomu spožčił, zo bychu strowi, čisći, ponižni, ćichomyslni, docyła we kóždej křesćanskej póćiwosći Bohu Wótcej, Synej a Duchej Swjatomu dźak wopokazowali, a tak Bože žohnowanjo nad nimi kóždy čas wotpočowało. Prajće, lubi čitarjo, hodźi so hišće něšto rjeńše Wašomu domej přeć hač cyrkej tu čini? Njech tež tak modlitwy, kotrež swjata cyrkej při tym nałožuje, přełożene so podadźa, zo móžeće je časćišo čitać a w pobožnej duši rozpominać.

Ze swjećenej krydu so na Waše domy napisaju mjena swjatych Třoch Kralow, jako znamjo, zo sće zwólniwi kaž woni Khrystusej so modlić a so wšudźom njebojaznje jako křesćenjo wuznawać.

Dajće sebi při tutej přileżnosći tež hródźny skót požohnować, kaž hižo to někotři činić dadźa. Što Bože žohnowanjo w hródźi runje w našim času woznamjenja, wěsće Wy lěpje hač dopisowaŕ. Njeje při tym trjeba, njeje ani radźomne, zo zaswěćenu swěčku sobu do hródźe wozmjeće.

A je-li što wob lěto nowe natwarił, njech sebi da nowy dom abo hródźe z wosebitej swjećiznu woswjećić; to swjećacy knjez lubjerad wobstara.

Modlitwy při swjećenju: Při wokrjepjenju modli so: Wokrjep mje, Knježe, z twojej hnadu a budu wučisćeny. Wumyj mje a budu běłši dyžli sněh. Smil so nade mnu, o Božo, po swojej wulkej smilnosći. Česć budź Bohu Wótcej a Synej a Duchej Swjatomu . . . (Wospjetuje so: Wokrjep mje . . .)

Knjez pokračuje: Vers: Wopokazaj nam Knježe swoju smilnosć. Resp.: A daj nam swoje spomoženjo. Knježe wusłyš moju modlitwu. A mój hłós njech před Tebje stupi. Knjez budź z wami. A z twojim duchom. Modl'my so: Wusłyš nas, swjaty Knježe, wšohomócny Wótce, wěčny Božo, a pósćel nam swojoho swjatono jandźela z njebjes, zo by wón wšěch w tymle domje bydlacych pěstonił, zastarał a zakitował, wobhladował a wobarał, přez Khrystusa, našoho Knjeza. **Amen.**

Vers.: Naša pomoc je w mjenje Knjezowym. Resp.: Kiž je njebjo a zemju stworił. Modl'my so: Wopytaj Knježe tele wobydlenjo a wotećěŕ daloko wot njoho wšitke njepřećelske lečenja. Njech Twoji swjeći jandźelojo w nim přebywaja, zo bychu nas w měrje zakitali a Twoje žohnowanjo budź stajnje z nami, přez Khrystusa, našoho Knjeza. Amen. Modl'my so: Požohnuj Knježe, wšohomócny Božo, tute wobydlenjo, zo by w nim była strowosć, hańbićiwosć, přewinjenjo wšoho złoho a wšitkich spytowanjow, póćiwosć, poniżnosć, dobroćiwosć, přezjednosć, dopjelnjenjo Twojoho zakonja a dźakprajenjo za dóstate dobroty Bohu Wótcej a Synej a Duchej Swjatomu. Tele požohnowanjo zwostań nětk a přecy w tymle domje a nad wšitkimi, kotřiž w nim přebywaja, přez Khrystusa, našoho **Knjeza. Amen.**

Boža pomoc zwostań přecy z nami. Amen.

Čohodla wo tym pisachmy? Zo byšće sebi swjećenjo domu prawje važili a hnadow tutoho poswjećenja z přikładnym křesćanskim žiwjenjom so hódni wopokazali. Amen. jd.

Krótke powěsće ze swěta.

Němskomu presidentej 1. t. m. diplomatiscy zastupjerjo zasy 1. raz po wójnje zbožopřeća wuprajichu. W jich mjenje rěčeše bamžowy nuncius Pacelli. Wosebje přeješe sebi, zo bychu so narody z Božej pomocu zasy wujednali; to so hodźi stać jeničcy na podłožku sprawnosće a wěrnosće. Wutrobnje podźakowa so president Ebert. —

Wulke stawkowanjo mnohich nawjećornych zwjazkow železnicarjow a jich jednanjo

z knježeŕstwom bu sobotu skónčene. Stawkowacym so něštožkuli přizwoli, stawkowanske dny pak so njezapłaća.

Počežene překročenjo českosłowakskeje mjezy. Kaž Žitawske hamtske hejtmanstwo wozjewja, českosłowakscy namjezni zastojnicy wot někotroho časa wšědnym namjeznym wupokazam, wot sakskich gmejnskich wyšnosćow wustajenym, jako dosahacym wobswědčenjam za překročenjo mjezy płaćić njedawaju. Wšelakim ludźom, kotřiž su jenož dnjowy wupokaz měli, su dowolnosć k překročenju mjezy zapowědźili.

Jendźelska Českosłowakskej na dołhi čas 5 milijónow puntow sterlingow požči.

Iriska narodna (sinfeinska) **zhromadźizna** je wobzamkła, měrowe zrěčenjo z Jendźelskej přiwzać a podpisać.

Mjez Italskej a Južnosłowjanskej je ke krutym zwadam dla Šibanika a we Šibaniku (Sebenico) dóšło. Italscy njewupušćeju přećiwo měrowym postajenjam adriatiski nabrjoh; dóńdźe tak ke třělenju italskich wojakow z wobydlerjemi města Šibanika. Mnohe italske wójnske łódźe hroža nětko městej, nochce-li te wotprošować a ranjenu česć zarunać. Po wšelakich powěsćach činja Italscy tu křiwdu.

Bamž je němskomu zapósłancej za němskich studentow, na płucy khorych, 200000 lirow darił.

Wokhudnjenjo Madjarskeje. W posedźenju narodneje zhromadźizny je zapósłanc Huscar na wulke hubjenstwo a khudobu w jenym dźělu wobydleŕstwa pokazał a je so woprašał, hač je powěsć wěrna, zo je bamžowski nuncius madjarskomu knježeŕstwu list pósłał, w kotrymž w mjenje wukrajnych misijow madjarskomu zamožitomu wobydleŕstwu porokuje, zo je wono bjezčućiwe napřećo ludowomu hubjenstwu. Minister za ludowe derjemećo Pernolak wotmołwi, zo je woprašerjowe wudaćo wěrne. Hubjenstwo je žałostne a knježeŕstwo jomu skoro bjez mocy napřećo stoji. Bamžowski nuncius je knježeŕstwu list napisał, w kotrymž na rozdźěl hubjenstwa nižšich ludowych worštow a luxusa zamožitych stawow pokazuje.

Egiptowska bě so přećiwo njesprawnomu jendźelskomu nadknježstwu pozběhnyła. Hižo za něšto dnjow běchu podtłóćowarjo a wuklukarjo zasy knježa. Tola podušeny so woheń hišće dale dymi. —

Z Łužicy a ze Serbow.

Wozjewjenjo redakcije.

Prosymy należnje wšěch česćenych dopisowarjow, wšě dopisy za Posoł tak wotpósłać, zo bychu tu prěnje dny tydźenja, najpozdźišo pak štwórtk byłe. Pjatk dopołdnja so jenož hišće posmjertne nawěški přijimaju, kotrež njejsu prjedy dóńć móhłe.

Z Budyšina. Wulke dešćiki poslednich dnjow, wosebje też w horach, su zawinyłe, zo woda we Šprewi wo wjele so zběhny. 2. jan. běše wo połdra metra wyšša dyžli hewak powšitkownje, 3. dopołdnja w 8 hodź. pak bě žno zasy wo 40 cm spadnyła. Nětko dale spaduje. Mjez tym je so trochu sněha našło.

Z Radworja. Z cyrkwinskich powěsćow zańdźenoho lěta podawamy tute drobnosće: narodźiło je so wosadnych dźěći: 62; 35 mužskoho a 27 žónskoqo spłaha; mjez nimi 1 njemandźelske wot tudomneje a 4 wot cuzych maćerjow. Nimo toho bu tu a we Zdźěri 11 dźěći ze susodnych Lutherskich wosadow křćenych. — Připowědanjow běše 27, wěrowanjow 18. — Wumrěło je 30 wosobow, 18 mužskoho a 12 žónskoho spłaha; w starobje hač do 15 lět 14; wot 16—25 lět 2; wot 26—40 lět 1; wot 41—60 lět 3; wot 61—80 lět a přez 80 lět 1 wosoba. — Swjatych woprawjenjow běše w Radworju 11 100, a w Zdźěri 951, hromadźe 12051; domawobstaranych bu 83 khorych. — Do bratrstwa smjertneje styskosće zastupi 7 a do różowcowoho bratrstwa 20 wosobow, do zjednoćeństwa swjateje swójby pak 10 swójbow. Cuzy duchowni su tu 50 razow Božu mšu čitali. Kermušu swjećeše wosada swjedźeń 25lětnoho wobstaća nětčišeje farskeje cyrkwje.

Z Khróšćic. Wutoru **a** pjatk po hodźoch wuhotowa tu naše towarstwo knježnow rjany hodowny swjedźeń. Wutora bě postajena bóle za młodosć, pjatk pak za staršich a dorosćenych. Přez 300 młodoho luda bě wutoru přikhwatało a też pjatk běše sala połna. Z Ćišinskoho rjaneje basnje, kotruž knježna Marja Ćeslic ze Zejic z wulkej wustojnosću a z wulkim dorozemjenjom přednjese, so swjedźeń wotewri. Knjez kapłan Cyž powita sobustawy a hosći a rozłoži młodosći, kak dyrbi być jednora a přezjedna, posłušna a ponižna. Žiwe wobrazy a hodowne spěwy, wot knježny wučerki Kubašec wustojnje zestajane a nawjedowane wupjelnichu prěni dźěł. Prěni wobraz z luboznym žiwym Jězuskom wobwěncowaštaj 2 hłósnej spěwaj: „Ćicha nóc, swjata nóc“ a „Hodowna kolebawka“ wot našich knježnow z wulkej eksaktnosću přednjesenej. Druhi wobraz „Jandźeljo před pastyrjemi“ přinjese rjany dwěhłósny spěw pastyrjow „Bratŕa a sotŕički pójmy do hródźički“ a „Pastyrjo pójće a poběhńće k nam“. Lubozny dwajhłósny spěw „Kak sy krasne njewinjatko“ pozběhny k třećonu jimacomu wobrazej „Jandźeljo a pastyrjo zhromadźeni w Betlehemskej hródźi před Jězuskom“. Ze „O swjata nóc“ wuklinča tutón dźěł, kotryž pokaza, kak rjenje móža naše knježny spěwać. Druhi dźěł přinjese nowu za serbske jewišćo wulcy wustojnje wot knježny wučerki Kubašec přihotowanu hru w dwěmaj jednanjomaj „Zhubjeny paradiz“. Jěwa a Hana, dźěłaćercy na knježim dworje, stej njespokojnej ze swojim powołanjom a postorkujetej so na Hadamje a Jěvje, kotrajž staj ze swojim přestupjenjom wšo skazyłoj a nas do hubjenstwa přinjesłoj. To byštej wonej so cyle hinak přewinyłoj a nihdy njebyštej wot zakazanoho płoda jědłoj. Poslednje słowa je hrabinka słyšała. Chce jej na pruhu stajić a powučić. Smětaj w hrodźe bydlić a jěść pod jeničkim wuměnjenjom, zo so zawrjeneje šklě, kotraž budźe stajnje na blidźe stać, njedótknyłoj. To z wjeselom přilubitej. Ale jeju towarski jej přelesća, zo tola do zakryteje šklě pohladnjetej a powučenej so zasy do

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

A wobaj so khwilu hłuboko zamyslištaj. Dźiwne dopomnjeća so jimaj před tymile mjenami w pomjatku budźachu! Nimowólnje dopomništaj so na to, štož bě jimaj mać hižo husto napominajcy prajiła, hdyž jeju do dźěła a do spěcha honješe: „Lěni nawuči so lohcy do padušstwa a paduchowe puće wjedu do jastwa!“ Dźiwnje, dźiwnje, zo staj tele mjena tu w tym złotym kraju zetkałoj!

Hapka chcyše tele mysle wottřasć a třaseše kruće z hłowu, tola město toho, zo by sebi je wottřasł, wobradźi sebi nowe dopomnjeća:

„Wostań w kraju,
to ći praju,
w swojim kraju narod-
Sy też khudy, [nym!
žiw so tudy
po česći a spokojnje!
Njepraj: druhdźe
lěpje budźe,
to ći zaručene njeje!
W kóždym měsće
nam'kaš wěsće
zło a dobre změšane.“

Tak zazynča jomu we wuchu, kaž bě to hakle njedawno doma spěwać słyšał.

Ach ně, tajkich mysli Hapka tola njerodźeše. Jich dla njeby do kraja za wusmužowej horu přišoł. Hdyž pak je wottřasć njemóžeše, chcyše jim ćeknyć. „Pój, Haplka“, rjekny Haplku za ruku torhajo, „pój, zo dale přińdźemoj! Hewak budźe hišće ćma, prjedy hač sebi wjes wobhladamoj. Pój, pój, tu před pućnikom tola stać njetrjebamoj, kaž by namaj hišće ženje njewidźana nowinka był!“

A Hapka kročeše kwatajcy do wsy, mysle pak dźěchu za nim, kaž by jomu něchtó do wucha zynčał: „Wostań w kraju, to ći praju, w swojim kraju narodnym!“ Hdy by tu na spočatku wsy joho druha wěc njejimała, njebě traš so jich wuswobodźić móhł. Stoješe pak wulke twarjenjo, tójšto wjetše a też wosobniše, dyžli wšitke druhe domy do koła, hewak pak běše cyle podobnje twarjene, kaž jeju rjana, dobra khěžka před wsu. Tołste šoklodowe stołpy a hrjady, poprjancowe sćěny, cokorkantowe wokna, šoklodowe wokeńcy a wjele druhich słódkosćow kałachu jimaj do wočow. Sama wulka ručica na khěžinych, durjach, wulki, plećeny cokorowy bracl, tu njekhibješe. Haj, skoro chcyše so jimaj zdać, zo je tale khěža hišće wjele słódša a z wabjenkami bóle wuhotowana, dyžli jeju khěžka.

To je zawěsće lěnjuchowska radnica, zhudowaše Hapka, tu bydli wjesnjanosta a traš też pólcaj, tohodla je tak wosobna a słódka. Pój khwatajcy nimo, Haplka, zo naju pólcaj njewuhlada: wón traš by za namaj přišoł a so naju wšelako wuwoprašował. Pój khětře a njehladaj tam dale na te twarjenjo! Słyšiš?“ Před pólcajom wšak měješe Hapka hrózby a dźěše jomu rady z puća, traš wšelakich swojich počinkow dla, pře kotrež joho swědomjo hrjebaše.

Dale ducy Hapka a Haplka też bórzy tohole rjanoho twarjenja pozabyštaj, dokelž lědma běštaj trochu hłubje do wsy stupiłoj, zasłyšeštaj wótre bachtanjo, kaž hdyž žaby wječor swoje zwučene hrónčka cyle z hłowy zanošuja. A bachtanjo běše też tak sylne, kaž by wjes połna žabow była.

„Što to tola do bachtanja, Hapka?“ wopraša so zadźiwana Haplka.

„Prašej dźěn so cyle njetrjebawši; kaž připołdnica! Njesłyšiš dha? Tu je něhdźe srjedź wsy wulki hat a w haće su hosćo w čerwjenych, zelenych kabatych. A to tola wěš, zo žaby wjele z ćicha być njemóža, wosebje hdyž su po wulkich čŕjódach. Dźiwne žaby wězo su, zo runje srjedź dopołdnja hižo haru ćerja a wječora dočakać njemóža.“

Hišće bóle pak so wobaj dźiwaštaj, hdyž do srjedź wsy dokročištaj. Haj, wulki hat tu srjedź wsy běše, ale haru njećerjachu žaby, kiž drje zdźěla w haće też bydlachu, ale nahladna čŕjóda wjesnych žonow kotrež tu po brjozy po małych čŕjódkach stojicy hromadźe bachtachu. Wone běchu mjenujcy, kaž bychu so hromadźe zrěčałe, přišłe w haće swoje šaty tunkać. Ale też tu zasy njenjechaše Hapku a Haplku spodźiwanjo puščić. Kaž wonka pola muži, běše też tu pola žonow. Jich šaty so kruch po kruchu same z korbow bjerjechu, same so w haće tunkachu, zo tak woda žołmješe a pluskorješe,

swojich jednorych wobstojnosćow wróćitej. Hra je połna žorta a rjanych mysli. Naše knježny ju jara derje předstajichu a žnějachu wulku a zasłuženu khwalbu. To běše tak rjane a nježne zawjeselenjo, zo jim wšitkim słuša najhorcyši dźak zhotowjerćy a hrajerkam. Pjatk wupraji knjez farař Delan swoje wjeselo na tak rjanym poskićenjom a nad tak žiwym spomožnym skutkowanjom tow. knježnow kaž wšeje Khrósćanskeje młodosće. Dwajhłósny spěw „Za Kamjencom za horami“ a „Za hwěžku“ wuskónči jara poradźeny swjedźeń.

Z Khrósćic. Wudwoř a Kozarcy so 1. jan. wot tudomneje póstskeje agentury wotdźělitej a so Worklečanskej póstskej agenturje přidźělitej.

Z Němcow. Tudomny hospodarski pomocnik Mič bu za trichinarja w našej wsy postajeny.

Do Serbow. (Serbja w Prazy.) Za čimž su mnozy dawno hižo žedźili, je so jim skónčnje dopjelniło: jónu w Prazy zaspěwać serbske spěwy. Podobnje kaž tež wšelake němske towarstwa jězdźa po šěrokim swěće, zo bychu tam wukhwalowali němski spěw, su sebi serbscy spěwarjo a serbske spěwarki, nawjedowane wot našeju hudźbneju mištrow, kk. hudźbnoho direktora Krawca a wučerja Słodeńka, nětko do susodnych Ćech dojěli. Powitanjo, kotrež jim hižo na wšelakich železničnych zastanišćach bu, wosebje pak w Prazy, pokazuje na to, kak wutrobnje tam so wjesela, zo budźa móc zasłyšeć zynki serbskich spěwow. Wyšši měšćanostowy naměstnik a z dawna Serbow wutrobny přećel, ministerialny direktor Ad. Černý, jich na Pražskim dwórnišću postrowištaj. Lud, kiž serbskich spěwarjow wočakowaše, stoješe kaž murja a přijuskaše „nazdar“; jomu zanjesechu naši „Hdźe statok mój“. Elektriska dowjezy jich do wulkotnoho hotela „U Beranku“. Tam buchu swjedźeńscy hospodowani. Češcy spěwarjo jim k zhromadnej wječeri rjenje spěwachu, naši wuprajichu wutrobny dźak. Na to buchu do wšelakich hotelow zapokazani. Běše hižo w nocy w 12 hodźinach.

Serbja a pruske lubjenja.

„Serb. N.“ 30. dec. 1921 pisachu:

Z kajkej nadźiju zhladowachu pruscy Serbja do přichoda, hdyž w juniju zańdźenoho lěta kultowy minister dr. Hänisch w pruskim sejmje wuzna, zo ma so **serbska wučba we narodnje měšanych šulach po samych postajenjach podawać kaž w Sakskej.**

Tola z kajkimi ćežemi dyrbja Serbja přecy hišće wojować, hdźež ma so serbske wučenjo zawjesć! Tak njeje wono na př. w **Kulowje** hišće w prawych kolijach, byrnjež połdra lěta zašło. A w Slepom, w tutej ryzy serb. wsy, hdźež je na 6 wučerjow, ale ani jenički Serb, nimaja hižo **na tři lěta dołho cyrkwinoho wučerja,** dokelž wjesne předstojićerstwo sebi na tute městno **Serba** žada a tomu šulska wyšnosć ze wšěmi srědkami zadźěwa. W potłóčowanju Serbowstwa je Slepo kapitl sam za so. Serbska wučba so tam njepodawa, nimaja dźěn serbskoho wučerja, a akademiscy zdźěłany Serb, kotryž serbsćinu w słowje a pismje dokładnje znaje, tak derje kaž Goethe a Schiller němčinu, so tomu njehodźi (!) dokelž njeje trěbnoho pruhowanja w paedagogicy wotpołožił. W cyłej wulkej Pruskej pak jeničkoho serbskoho wučerja njeje, kotryž by był w serbšćinje pruhowany, **dokelž je serbska rěč na seminarach kruće zakazana.** Ale Serb, kotryž drje wučer njeje, ale ju do čista wobknježi, kotryž móhł wot swojeje duchowneje wědy někotromužkuli potrěbnym něšto wotedać, so k tomu njehodźi po rozsudźe pruskich hakatistow. Z kajkimi zadźěwkami maja so Serbja druhdźe bědźić, hdźež chcedźa serbsku wučbu zawjesć, wo tym zjawnosć wšo njezhoni.

Před někotrymi dnjemi čitachmy w němskich nowinach, zo je za nawjedowanjo Kulowskeje šule jedyn rektor z **Jena so pomjenował.** Hdyž to čitachmy, čujachmy so w časach, hdźež Pruska k přeněmčowanju Polakow do Póznanja a Hornjeje Šlezskeje z hromadami němskich zastojnikow a wučerjow z Hanoverskeje, Braniborskeje, z Westfalskeje atd. powołaše, kotřiž ani słowčka pólski njemóžachu, za to jako „wěsći nošerjo němskeje kultury“ so wobhladowachu a swój nadawk k radości swojich předstajenych wukonjachu. Tamny nowy rektor w Kulowje, kiž chce z 1. januarom swoje zastojnstwo nastupić, zawěsće ani słowčka **serbski njerozymi a njemóže. Tola pak je khmany, šulu nawjedować,** kotraž ma wjetši dźěl serbskich dźěći, a serbscy starši dyrbja tomu ze zawrjenymaj rukomaj přihladować. Staršiska rada měła z dorazom pola wyšnosće šulskoho nawjedowarja sebi žadać, kiž je serbskeje rěče dospołnje mócny.

Hdyž pak Serbja widźa, kak so jich prawa z nohomaj teptaja, hdyž dale a bóle spóznawaju, zo w kraju žaneje instancy njeje, kotraž by jich škitała, hdyž pruske wyšnosće lubja a slubja a ničo njedźerža, potom drje najměrniši sćerpnosć zhubi. Tuž Serbam ničo druhe njezbywa, hač so wo druhu pomoc rozhladować, na městna so wobroćić, kotrež maja čuće a sprawnoho zmyslenja a za swoju narodnu eksistencu so bědźacy lud. Njeby w **Kulowje** wot šulskeje wyšnosće z połnym prawom serbskeje rěče mócny rektor so žadać měł? To by wuraz prawdy a sprawnosće był, ale to tam napřeću Serbam podarmo pytaš.

Hospodarska holča šula

w klóštrje „Porta coeli“

w Předklóštrje pola Tišnowa na Morawje.

Nadawk tuteje šule je, holčata nawučić wšomu tomu, štož je jim za praktiske žiwjenjo trěbne a wužitne, zo bychu k prawej samostatnosći docpěłe.

Prócowanja wustawa złožuja so předewšěm k tomu, zo bychu khowanče *) za kóždu domjacnosć najwažniše wěcy nawukłe, mjenujcy warjenjo a šićo.

Holcy nawuknu nic jenož wšědne jědźe, kajkimž su měšćanske swójby přiwučene, warić, ale tež swjatočne za wšelake hosćiny; dale nawuknu khlěb, drobne pječiwa a tež cokorowe wěcki pjec, wuknu sad na wšelake

* Khowanc (Zögling), khowanča, holca kotraž so we kubłarni wukhowawa.

---

same so žimachu a wužimane zasy so do korbow kładźechu. Žony ze wšej nuznotu bachtajcy njemějachu šatow ani kedźbu.

„Aha, tež tu palčiki!“ rjekny Haplka a běše hnydom nimo měry wćipna, hač tu nihdźe čerwjeneje kholowčki abo žołdeje nohajčki abo zelenoho bunclka njezawohlada; tola podarmo hladaše, zo móhła sebi woči wuhladać. Tu běchu palčiki jara na so kedźbliwi, zo njebychu so z ničim přeradźili.

„Palčiki pilnje dźěłaja, a žony stoja po brjozy prózdne!“ zabórča Hapka. „Palčiki, kaž same šwjerče, so wustojnje hibaja a napinaja, a sylne žony pasu prózdnoho. To je tola, kaž swět na hrubo!“

Ach ně, prózdne tu žony tola stać njechachu! Prózdnota njeje žónska pocćiwosć. Dokelž swoje šaty tunkać a žimać njetrjebachu, tunkachu z jazykomu cuze šaty we njelubosći a žimachu je z njesmilnosću. „Ach, ta naša susodźina!“ „Ow tón naš susod!“ „Ně, dźiće mi z tymi jich dźěćimi! „Ani jedyn dźeń njechała mjez tymi ludźimi bydlić!“ Ach, je to tola pasmo!“ Tak wuskaše to z jeneje strony na druhu. A dokelž běše tych žonow hižo nahladna črjóda, běše težto wokoło hata bachtanjo sylniše, dyžli bychu tu žaby swoje zwučene hrónčka: „Rjekekekeks! Rjekekekeks! Krala mamy, kwor, kwak!“ wołałe:

Hapka a Haplka khowaštaj so trochu za šešeratym keŕkom, zo byštaj khwilu žonam přihladowałoj a připosłuchałoj; cyle njetrjebawši pak so khowaštaj: žony ani za nimi z lutej nuznotu njepohladachu, kaž bychu so hižo měsacy njezetkałe.

Blizko Hapki a Haplki stojachu štyri žony, jena mjez nimi wjedźeše słowo.

„Ach, lube ćety Wćipnakec, Blawkarjec a Bledźic, to pak wy nihdy njewěriće, ta naša susodźina, kajkež pak je to stworjenjo! Ja pak přecy měnju, ta łazy po dworje, kaž stolětne šerjenjo, kiž kóždoho kusa! Kaž tón žiwy rjećaznik, kotryž so na kóždoho torha a šćowka! Ja wšak rady wo druhich ludźoch njepowědam, to wšak wy wěsće, lube ćety. Hrěšnicy dźěn smy wšitcy, ale štož je wěrno, wostanje wěrno, a wěrnosć smě so tola prajić. Ně, njewěrnoho słowa ja nihdy na jazyk brać njecham, to mje Bóh wobaraj! Ale štož hakle sym ja wóndanjo widźeć dyrbjała! To móhł so človjek tola stróžeć srjedź běłoho dnja! Ja wšak to rady njepowědam, štó dha by so rady z njedušnym wašnjom zabawjał, ale wam, lube ćety, móžu tola wupowědać: wy to nikomu dale njeprajiće. Ně, božedla, njepowědajće tola nikomu! Ja tola njebych měrnoho wokomika měła wodnjo a w nocy, hdy by wona to zasy zhoniła a so do mnje dała! Ně, to mi Bóh wobaraj!“

„Ale luba ćeta Hejić, što sebi tola mysliš“, dźachu tamne tři skoro nadobo, kaž z jenymi słowami, z woběmaj rukomaj wobarajcy, to ty tola wěš, zo my nikomu słowčka njepiknjemy ani žiwej duši! Ně, pola nas je kóžde słowa kaž do rowa pokhowane! A hdy by też něchtó za něčim ryć chcył, njeby sebi ničo wurył! Ale što dha pak je Zwadźina zasy zwonjedźiła! Ničo dobre tola nic! To so tola nichtó nadźeć njemóže, a my też to doprědka wěmy! Što dha je so pola Zwadźić podało?“ A wšitke tři žony khilachu swojej wuši bliže k Hejic ćeće, zo njeby ani słowčka njewužitnje nimo padło! Škoda by było.

„Mysłće jeno sej“, rjekny tamna hłowu k jich wucham potuliwši tola jenak wótře powědajcy, „wóndanjo dopołdnja stojach při našim płoće a hladach do Zwadźic dwora, kak tam wšitko leži prěki a dołhe, kaž by tam njemdry wichor po swojim wašnju pojězdźił a wšitko znak spowróćał — ach, ja wšak njejsym rady hladała to dźěn človjeka woči bolitej, tajkile njeporjad widźeć“ — tu zebra so nadobo před jich khěžu ropot a hara, wołanjo a zwady, prask a hołk, zo chcyštaj mi wuši zastupować! Ja drje chcych z wopředka radšo ćeknyć, myslach dźěn sebi, štó wě hač so mi njedźiwajcy njestanje, hdyž to wohladam, tola skónčnje sebi zasy prajich, přečo dha bych ćekła a njebych hladała! Wšak mam čiste swědomjo a nikomu ničo zło njepřeju a tohodla wostach stupiwši so jenož za wulki štom. Ale to móžeće mi na słowo wěrić, lube, najlubše ćety, ja tola trochu zatřepotach hdyž sebi na to pomyslich, zo by mje Zwadźina traš zawohladała! Jeje woči hižo tak hladatej, zo móhło

wašnjo zwužiwać, nutřkłasć, zawarjeć a dr. při tym powučuja so wo zahrodnistwje, mlokarstwje a přihotowanju wšelakich twarožkow.

Sprócniwym khowančam poskića so nimo toho wjele składnosće nawuknyć wocahnyć pjeriznu, domjacu zwěrinu a pčołarstwo. Też k praktiskomu zdźěłanju je tu móžnosć a městnosć: Klóštrej přiléha so zahroda za zeleniny a sad, tu plahuje so wšelaki skót.

W ručnym dźěle wuwučuja so holcy šaty a jednore drasty přirězować, dźěćace šaty, też žónske a mužske, pak proste pak bóle lěpše šić, jednoru drastu zešić, płatać a přešiwać šaty a drasty a wobleki, płokać, wukuleć a wužehlić šaty, wušiwać běle a pisane za wšelake zaměry, přetykować (štrykować) a wóčkować (häckeln) a hišće druhe tomu podobne drobnosće.

Při domjacym dźěle bywaju holcy swědomiće k čistoće a porjadku nałožowane; přiwuča jich potajkim we wšěm rjad a skład dźeržeć wšudźe w domjacnosći, wosebje pak w kuchni při wopłokowanju sudobja, při mjećenju a rjedźenju jstwow, při čisćenju lampow, woknow a domjaceje nadoby, abo nabytka; docyła khowanča nawuknje wšě domjace dźěła, kiž ma jako přichodna hospoza znać.

Teoretiske rozwučowanju budźe wosebje wobsahować:

Wučbu wo póćiwosćach (moralka), złožowacu so po katechismje.

Rěč wuwučowacu, składowanjo jednorych listow za wikowanjo abo za wšědne, při čimž so powučuja, kak maja listy w dobrej rěči a w rjanej zwonkownej formje napisać.

Ličenjo: štyri zakładne zličbowanske wukonjenja z cyłymi ličbami, ze jednorymi zlemkowymi ličbami a z dźesaćinami, zhłowyličenjo, jednore zapisowanjo dokhodow a wudawkow atd.

Wučba wo hajenju strowoty, wo žiwnosći a cyrowanju, wučba wo wjedźenju domjacnosće.

Khowanče budźa też tak jara hač so hodźi po přewidnym wašnju (Anschauungsunterricht) powučowane, ani zo bychu při tym

---

so kóždomu stać! A što sym potom widźeć dyrbjała?" Hejic ćeta hłuboko wodychny, kaž by ji dale powědać nimo měry ćežko było, tamne žony pak wisachu z wočomaj a wušomaj za jeje hort, kaž bychu wšitke jene słowo na jazyku měle a jenož wuprajić trjebałe: „Powědaj dale, najlubša ćeta, njespinaj nas, kaž herc trunu!" Hejic ćeta težto bórzy dale powědaše, ji drje běše też ćežko dlěje mjelčeć: „Haj to móhło so sprawnomu człowjekej, kiž ma tajku mjehku wutrobu, kaž ja, hnydom zecnyć! Mysłće sej jeno, Zwadźic wón a wona, přihnaštaj wot khěžinycn duri prěki přez dwór, wón přecy w prědku, wona za nim ze seršćatej mjetawu z wulkim toporom. Wón w prědku wołajo a swarjo, wona za nim halekajcy a wudma dawajcy a z tołstym toporom za nim pjericy. To běše wobraz, zo móhłe so sprawnomu człowjekej z hrózbu mikawčki same zańdźelić! Skónčnje radźi so Zwadźe tola wysoki štom před bróžnju dosćahnyć. Spěšnje kaž wjewjerčka tłóchny po nim horje. A nětko zasy napohlad, zo móhł człowjek rucy łamać a z hłosom skoržić!"

A Hejic ćeta težto rěčeć pozastawši k mróčelam zhladujcy łamaše rucy a zdychowaše z hłosom, kaž by ji zasy přećežko było dale powědać. Druhe žony cyle po njej zdychowachu tohorunja a hladachu do mróčelow a łamachu rucy „Ach" a „Jěwko!" a „Mój jej jejdyro!", „Je tole swět widźał!" „By so tole wěrić hodźało!" skoržicy.

(Pokračowanjo).

być wobkedźbowane, we wšěch wědomosćach, posłužowacych k powšitkownomu rozdźělanju na př. přirodopisu, zemjepisu (geografiji) a stawiznach atd. zo bychu — tak derje hač so to hodźi — dospołnje a wšostronscy zdźěłane naš wustaw wopusćić mohłe.

Khowanče přijimaja so wot 1. julija hač do 20. augusta. K tomu je trjeba předpołožić křćeńske wuswědčenjo, poslednje šulske wuswědčenjo a wopismo wo zadźerženju wot farstwa. Holcy přijimaja so zwjetša na jene cyłe šulske lěto, (t. j. wot 1. septembra hač do 1. julija) a dyrbja cyłe lěto w pensijonaće (kubłarni) přebywać, nimo róčnych, (hodownych a jutrownych) swjatych dnjow, hdźež smědźa swojich staršich na něšto dnjow wopytać. Płaćizny złožuja so po nakhwilnej drohoće a móža so tam při připowědźenju abo hižo do časa zhonić. Za wurjadne wuwučowanjo předmjetow (kaž na př. za hudźbu, cuze rěče a t. p.) dyrbi so wosebje a to, kaž za wšo hromadźe, stajnje měsačnje płaćić.

Zwonkowne šulerki za wuknjenjo warjenja móža so jenož we wobmjezowanej ličbje přijimać.

Trjeba je, zo starši zapłaća wěstu sumu hotowych pjenjez pola zarjadnistwa kubłarnje na wšelake potřěbnosće khowančow hnydom do prědka, za čož jim zarjadnistwo měsačne zličbowanja podawa.

Knihi dóstanje khowanča w šuli; štož płaća, ma so hnydom při zapisu za nje zapłaćić.

Khowanče smědźa po dóstatej dowolnosći wot wukubłowarskeje předstajeneje jenož wopyty swojich staršich a blizkich přiwuznych přijimać a to wšědne dny wot 1—2 hodź. popołdnju a njedźelu wot 10—11 hodź. dop. Też smědźa starši prěnje dny šulskoho lěta sebi městnosće kubłarnje wobhladować.

Khowanče dyrbja so cyle šulskomu a domjacomu porjadej podwolić. Wšelake (přestupjenja) přeńdźenja khostaja so po wašnju, kajkež je jich starobje abo zdźěłanosći přiměrjene, wosebje wšak: z napominanjom, z wozjewjenjom staršim, ze zjawnym porokowanjom, ze zjawnym hroženjom wuzamknjenja, z wuzamknjenjom. —

Třebne šaty w dosahacej mnohoće, nócne pjezlki atd., ručniki, trěnja, třoje drasty k přewoblekanju (do dźěła, za šulu, njedźelske), znajmjeńša 3 wulke fale do kuchnje a do šule, šwarne wobućo, też domjace, česaki, šćětki, poslešća z přewoblečenjemi a płachtami, přikrywy za łožko dyrbi kóžda khowanča najpozdźišo 3 dny do započatka šulskoho lěta na swoje zličbowanjo pósłać. Starši wobkruća při připowědźenju abo zapisu swojeje dźowki, zo su jim tute postajenja znate a zo su z nimi přezjedne. We wšěm druhim płaća organisacyjne prawidła za hospodźinsku šulu, wudate wot ministerstwa zjawnych dźěłow.

J. B.

Z cyrkwje a swěta.

Prěni zjawny pomnik swjatoho wótca Benedikta XV. je dóstało hłowne město Turkowskeje, Konstantinopel. Tón natwarichu jomu schismatiske, mohamedanske a židowske woršty z dźakownosće za wótcowsku lubosć, kotruž je ji swjaty Wótc we swětowej wójnje wopokazował. 11. hodownika 1921 bu pomnik swjatočnje poswjećeny. Při swjatočnosći běchu přitomni: pryncy a pryncesny sultana, trónski naslědnik, knježeństwo, minister zwonkownych należnosćow, zastupjerjo senata a wójska, měšćanski praefekt, pósłancy cuzych mócnarstwow, zastupjerjo prawosławnych cyrkwjow Grjekow, Armenow, Jakobitow, Bołharow a Rusow, hrabinojo a njepřewidźomna sywa ludu wšěch narodow. Wulkotny swjedźeń budźe nahladnosć Swj. Wótca w rańšich krajach spěchować. Tamne ludy zhladuja z česćowuosću do Roma. Zajim za cyrkwju rosće widźomnje. Nowa romsko-katolska kathedrala w Konstantinoplu je hotowa a je, hačrunjež je dwójcy tak wulka kaž prjedawša, hižo přemała. Tuž njetrjebamy so dźiwać, zo je kročel Swj. Wótca pola krala Konstantina w Athenje na płódnu rolu padnyła. Bamž namjetowaše mjenujcy doručenjo z greskim patriarchom a wujednanjo grekskeje cyrkwje z Romom. Wšě Athenske časopisy přeco Swj. Wótca žiwje podpjerachu. Snadź přihotuje so też tu přewrót a skónčne zjednoćenjo z Romom po wjacy hač tysac lětnym dźělenjom.

Też z Romom zjednoćena bołharska cyrkej so z nowa rjaduje a čaka na nowoho biskopa. Moskowski patriarch Tydwu kroči po pućach swojich prjedownikow, njeje Romej přikhileny, čuje so jako ruski bamž. Před krótkim wotmě so we Karlowicach pola Bělohroda „Belgrad" generalny kapitl wšěch orthodoksnych cyrkwjow: ruskeje, serbiskeje a bołharskeje. Po wjacynjedźelskich wuradźowanjach postaji so samozarjadowanjo cyrkwjow po farskim systemje. Też mysla sebi na założenjo theologiskeje fakulty w Parizu a na zjednoćenjo z anglikanskej (jendźelskej) cyrkwju. Zastupjerjo měnja, zo tak prawosławna cyrkej lěpje přećiwo Romej wobstoji. Romska cyrkej zda so jim přehibićiwa a strašna. Wězo je ruskomu patriarchej pomoc z Roma jara witana, hdyž so wo tym jedna, zo by Swj. Wótc zjawnje wustupował přećiwo bolšewikam k lěpšomu ruskoho duchowstwa abo hdyž so za ruskich hłódnych wótcowscy postara. 17. hodownika je dar Swj. Wótca 17 wagonow rajsa do Moskwy dojěł. Rozdźělenjo rjaduje kat. metropolit Pětrohródski baron Ropp. Też druhdźe su hodowne dary za khudych dóšłe: Wienski kardinal Piffl dósta poł milijóna lirow za swojich khudych a kardinal Bertram tohorunja poł milijóna za potřěbnych w Němskej.

Židowski nowy stat w Palestinje počina hižo khabwać najebać wšě prócy jendźelskoho knježeństwa. Lědom přićehnjeni Židźa z hromadami zasy kraj wopušćeja, wobstojnosće so jim po zdaću njelubja. Też zionistiske organisacije njechadźa spěchować. Křesćanam a mohamedanam móže to jenož lubo być. Nadźijomnje sypnje so tu bórzy cyła židowska krasnosć dospołnje.

W Romje chcedźa tute lěto row swjatoho japoštoła Pětra wotewrić, čomuž je Swjaty Wótc hižo přizwolił. Cyły wěriwy swět zpohladuje hižo nětko z napjatym wočakowanjom na wuspěch.

Znaty ruski basnik Merškowski je knihu přećiwo bolšewikam wudał, kotraž so do němskeje rěče přełoža a rěka: „Reich des Antichristen, Dreimaskenverlag München 1921, a płaći njewj. 27 hr. Mereškowski je cyłe hubjenstwo w Ruskej lěta dołho martrarscy přeživił a jomu skónčnje zbožownje wuceknył. We živych barbach rysuje nětko wšě njeskutki a djabołske złósće tamnišich židowskich njekhmanikow, kotřiž su přez wopraudźe dotal njesłyšane łžě a helsku lesnosć tajkeje mocy nad njezbožownym ludom nabyli. Basnik dopokazuje, kak so tu w Ruskej dopjelnjeja wěšćenja „Zjewjenjow" (kap. 13, 16—17) swj. japoštoła Jana. Knihu našim čitarjam poručamy.

W.

Wšelćizny.

Wo 3. zjězdźe sakskich katolikow.

Dźěła zjězdnoho wubjerka su dokónčene, też pjenježne należnosće zrjadowane. Pjenježny wuspěch je jara spokojacy. Dokhodow bě 66856,31 hr. a wudawkow 58375,24 hr.

tuž wostanje dobytka 8451,07 hr. a k tomu hišće 207 hr. danje za zapołożenjo pjenjez na bancy. Tak móžeše so 8658,07 hr. trajacomu wubjerkej sakskich katolskich zjězdow přepodać. To je zwjeselace w našich časach, hdyž maju tajke swjedźenje najhusćišo wulki deficit.

Spěšne ćahi ze štwórtej klasu. Na němskostatnych železnicach, na kotrychž so 1. febr. jězdne płaćizny wo 75 procentow powyša, so z tutym dnjom na někotrych čarach spěšne ćahi z třećej a štwórtej klasu zawjedu. Wozy štwórteje klasy běchu hač dotal ze spěšnych ćahow wuzamknjene.

Wobmjezowanjo jastwowych khostanjow. Po wozjewjenju němskostatnoho zakonika maja so krótke jastwowe khostanja wobmjezować a so město nich pjenježne khostanja nałožić. Po tym so najwyšša suma pjenježnych khostanjow na dźesacore powyši a to znajmjeńša na 100000 hriwnow při přeńdźenjach a přestupjenjach. Při přeńdźenjach, kotrež jenož jastwowe a pódla toho pjenježne khostanja dowolachu, so pjenježne khostanjo na 150000 hriwnow powyši. Hdyž zasudźeny njemóže pjenježne khostanjo zwjesć, móže wyšnosć dowolić, zo wón ze swobodnym dźěłom khostanjo zaruna.

Płaćizny swětopóstowoho towarstwa wučinjeja wot 1. januara 1922 sem: za póstske kharty 2,40 hr., do Wuherskeje a do Československeje 1,80 hr., za listy hač do 20 gr 4 hr., kóžde dalše 20 gr 2 hr. (najwyšša waha 2 kg), do Wuherskeje a do Československeje hač do 20 gr 3 hr., kóždże dalše 20 gr 2 hr., za čišćane wěcy na kóžde 50 gr 80 pj.; za wobkhodne papjery na kóžde 50 gr 80 pj., znajmjeńša 4 hr.; za tworowe pokazki na kóžde 50 gr 80 pj., znajmjeńša 2 hr.

Přećiwo njepócćiwym kniham nětkle z mnohich stron kruće dźěłaja. We wšelakich městach su so wosebje mjez młodosću wosebite zwjazki wutworiłe z nadawkom, na wšě możne wašnjo wudawanju a rozšěrjenju tajkich knihi zadźěwać. Tajke prócowanjo je wězo jara khwalobne. Hač pak su też srědki, kotrež so při tym nałožuja, přecy wunošne, so jara praša. Tak na př. spalichu minjenu njedźelu w Neuköllnje něhdźe 40000 tajkich knihow, kotrež běchu k tomu najprjedy na hromadu znosyli. Što to pomha? Tu wjesela so knihinakładnicy a překupcy: woni maja wuhlady, zo budźa so skerje zasy nowe kupować. — Prěni srědk, tajkomu hubjenstwu, kajkež njepócćiwosć a wosebje też tajke knihi nětkle mjez ludom zawinu, zadźěwać, je Jězusowa wučba a dobry přikład doma. Do žaneje swójby njesłuša mazana kniha, a starši maja swědomiće kedźbować, kajke knihi jich dźěći čitaja. Husto njech jim přiwołaju, štož je hižo stary Tobias swojoho syna wučił: „Wšě dny swojoho žiwjenja měj Boha před sobu, a hladaj so, zo do žanoho hrěcha njezwoliš.“

Na železnicy. (Po wěrnym podawku wokoło Rumburka.) Žona žada sebi za so a za swoju přichodnu mać jězdny lisćik po cyłej płaćiznje, za hólčka pak za poł pjenjez. Zastojnik, hólca sebi wobhladawši měni: „Kak stary dha je hólčec?“ „6 lět“ wotmołwi mać. Na to zastojnik: Tón pak ma tola hižo dołhe kholowy.“ Žónska so šibale wusmja, a znapřećiwi we swojej tamnišej narěči: „A tak! płaćizny postajeja so tu po kholowach. Tuž dajće mojomu hólcej dospołny lisćik, mi połojčny, a moja přichodna mać potom docyła žanoho njetrjeba.“ Na to powšitkowny směch pola připosłucharjow.

Přećiwo piću alkoholskich napojow prědowaše wot kardinala Faulhabera k tomu přeprošeny, wot 23. 11. hač do 17. 12. minj. lěta we wšelakich městach Bayerskeje Pater Elpidius O. S. Něhdźe 4000 wosobow ze wšěch worštow wotrjekny so zjawnje wšoho wužiwanja alkoholskich napojow. — Hdyž też njeje trjeba, zo so človjek dospołnje wužiwanja tajkich napojow wzda, dha pak by woprawdźe spomóžnje, nadobnje a přistojnje skutkowało, hdy by też mjez našimi katolskimi Serbami so mjenje piło. Njeje runje čestne za wšelake katolske serbske wsy, štož so w tym nastupanju wo nich powěda. Ale nic jenož nječestne! Kak móža ći, kotřiž telko wina njetrjebawši po šiji spušćeja kaž lědom jich wjesne młyny wody, kak móža ći to ze swojim swědomjom sej wujednać? Štóž ma telko zamoženja wyše, zo smě sebi bjez škody za swoje wobsedźeństwo tajke wudawki dowolić, njech je radšo na spomožne skutki nałoži. Khudych je też mjez Wami dosć, też cyrkwine a narodne zaměry podpjeru žadaja. Njech nichtó njezabudźe, zo zmėje też wo wužiwanju swojich časnych kubłow jónu Bohu so zamołwić.

Cyrkwinske powěsće.

— **Vatikan** je z Letiskej (Lettland) konkordat dojednał. Letiska přizwola katolskej cyrkwi samozarjadowanjo. W Ridzy założi so arcybiskopstwo a kapitul. Cyrkej a wšě druhe twarjenja k tomu ma letiske knježeństwo dać, też za dokhody rukować. Katolska cyrkej smě swoje šule założeć. Po 400 lětach dóstanje tak katolska cyrkej zasy zjawne prawo w Letiskej.

— **Najstarši kardinal,** 91 lětny biskop Montpellierski (w južnej Francózskej) de Cabrières je 21. dec. minj. lěta zemrěł. Najzajimawše z joho žiwjenja je, zo bě wón jedyn z tych biskopow, kotrychž bě sebi francózske knježeństwo na biskopski stoł žadało, kiž pak kruće přećiwo njomu wustupowaše, hdyžkuli chcyše wone někak něšto přećiwo cyrkwi zarjadować.

Radwoŕ.

Wěrowani: Jakub Rjenč z Měrkowa a Madlena Khěžčyna z Budyšina.

Zemrěći: Rudolf Hesa z Miłkec, 19 lět. — Jurij Hołbik ze Zdźerje, 34 l. — Madlena Khilanka z Kamjenjeje, 77 l. — Madlena Roztokowa z Radworja, 69 l. — Mikławš Rječka z Bronja, 80 l.

Za cyrkej kralowny s. różowca w Radworju. Dale darichu: Jan Wjeřš z Hodlerja 20 hr., Jan Cyž ze Stróžišća 50 hr., swójba Kasperec z Měrkowa 100 hr., Jan Jenich z Khelna 20 hr., na Pjetašec-Jurkec kwasu w Bronju 340 hr., Mikławš Wólman z Łuha 200 hr., Jakub Běrk z Radworja 35 hr.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1.—19. 57. 58. 60. 61. 65.—68. 75. 80.—82. 90. 91. z **Budyšina**: tachant Jakub Skala, praelat Mikławš Žur kantor, monsign. dr. Anselm Rotzinger scholastikus, farař Jurij Hejduška, kapłan Mikławš Just, stud. rada dr. Jehne, direktor Michał Wjerab, cyrkw. wučeŕ Jurij Šołta, tach. wučeŕ Mikławš Rjeda, tach. wučeŕ Jan Bryl, tach. registrator Mikławš Holka, tach. zwónk Michał Just, serbski zwónk Mikławš Bjedrich, Marija Měnjowa, Jurij Kórjeńk, Jurij Bjedrich, Michał Cyž dźěł., Marija Dučmanowa, August Robl, justicny rada Michał Cyž, Mikławš Rjelka, Jurij Córlich, Mikławš Konjecht, Hana Cymermanowa, referendar Symank, kofejownik Jan Hajnca, Jakub Hejduška, Jakub Leider, Jurij Šołta, Michał Žur, Jan Winař, Jan Helgest, Marija Hermanowa; 20. farař Pawoł Šołła w **Lubiju**; 21. Michał Ella na **Židowje**; 22. 78. z **Čemjerc**: Jan Młynk, Jan Měń; 23. farař Jurij Rjeda w **Hajnicach**; 24. farař Jurij Kral w **Dubinje**; 25. Michał Hórnik z **Hornjeje Kiny**; 26. 56. 79. 89. ze **Słoneje Boršće**: Jan Špon, Michał Winkler, Jurij Lebza, Jan Kětan; 27. Michał Domš z **Bozankec**; 28. Mikławš Wels z **Hněwsec**; 29. 77. z **Radworja**: farař Jakub Nowak, Mikławš Bjarš; 30. 31. z **Kamjenjeje**: Jurij Měrćink, Jana Šrama; 32. 33. z **Njebjelčic**: Mikławš Žur, farař Michał Mič; 34.—37. z **Baćonja**: farař Jurij Delan, Jurij Smoła, Michał Pjech, Jakub Delan z H. W.; 38. 39. 71. z **Nowoho Łusća**: Pětr Šołta, Jakub Rjeda, Mikławš Měškank; 40.—42. z **Raĺbic**: farař Jan Just, kapłan Michał Kětan, Michał Narćik; 43. 44. z **Konjec**: wučeŕ Mikł. Hajna, **Hańža** Wowčeŕkowa; 45.—48. z **Wotrowa**: Michał Łusčanski, kantor Jan Rězak, farař Jurij Křižank, Marja Ryćerjowa; 49. 50. z **Kašec**: Jakub Cyž, Jurij Krawža; 51.—54. ze **Žuric**: Michał Bjarš, Hańža Cyžowa, Marija Krawžowa, Mikławš Lipič; 55. Marija Handrikowa z **Nowoho Dwora**; 59. 63. 64. 74. z **Drježdźan**: Hana Cyžec, Michał Wićaz, Madlena Kubašowa, Jakub Lawkus; 62. Handrij Haša ze **Zajdowa**; 69. 70. z **Čornec**: Michał Rjeńč, Jakub Dźisławk; 72. Jan Handrik ze **Sulšec**; 73. Pětr Wałda z **Pozdec**; 76. Marija Młynkowa z **Dalic**; 83.—88. z **Brěmjenja**: Jan Wićaz, Hańža Wjerabowa, Handrij Helgest, Hana Wjeršowa, Jurij Barč, Pawoł Šołta.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

z Budyšina: tachant Jakub Skala 15 hr., praelat Mikł. Žur 10 hr., schol. monsign. dr. Rotzinger 25 hr., farař Jurij Hejduška 10 hr., direktor Michał Wjerab 10 hr., Mikławš Bjedrich 5 hr., Jurij Kórjeńk 5 hr., Jurij Bjedrich 5 hr., Michał Cyž (dźěł.) 5 hr., Marija Dučmanowa 5 hr., justicny rada Michał Cyž 10 hr., Mikł. Rjelka 10 hr., Jurij Córlich 15 hr., Hana Cymermanowa 20 hr., Jakub Leider 3 hr., Michał Žur 5 hr., Jan Winař 10 hr., Jurij Šołta 6 hr.; Michał Ella na Židowje 35 hr.; Jan Młyńk z Čemjeric 35 hr.; farař Jurij Rjeda w Hajnicach 10 hr.; farař Jurij Kral we Dubinje 5 hr.; Michał Hórnik z Hornjeje Kiny 5 hr.; ze Słoneje Boršće: Jan Špon 15 hr., Jurij Lebza 85 hr., Michał Winkler 5 hr.; Michał Domš z Bozankec 5 hr.; Mikł. Wels z Hněwsec 10 hr.; Handrij Haša ze Zajdowa 11 hr.; z Drježdźan: Michał Wićaz 5 hr., Madlena Kubašowa 5 hr.; Michał Rjenč z Čornec 5 hr.; Marija Młynkowa z Dalic 10 hr.; Jan Měń z Cemjerc **50 hr.**; z Brěmjenja po 5 hr.: Jan Wićaz, Hańža Wjerabowa, Handrij Helgest a Hana Wjeršowa 15 hr.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so **wukupiwši** z tym wot wšěch

pisnych nowolětnych zbožopřećow

wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **50 hr.**: Jurij Lebza ze Słoneje Boršće;
po **15 hr.**: Marija Młynkowa z Dalic;
po **10 hr.**: knježna Mjechelec, hospoza w Budyšinje; Jan Kětan ze Słoneje Boršće;
po **5 hr.**: Jurij Kubanja z Dalic.

Z tutym skónčamy hodownu a nowolětnu zběrku. **Wšitkim dawaćerjam wupraja so z tutym najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Wične płaćizny,

kajkež so 2. januara 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:			Ćelata:	
1.	1000—1100	1800—1950	1.		
2.	800—950	1575—1750	2.	1050—1150	1700—1850
3.	500—600	1100—1300	3.	900—1000	1500—1650
4.	300—400	850—1000	4.	750—850	1350—1450
	Byki:			Wowcy:	
1.	950—1050	1650—1850	1.	750—825	1500—1650
2.	750—850	1375—1600	2.	600—700	1350—1475
3.	450—550	975—1125	3.	350—450	950—1150
4.	300—400	800—950		Swinje:	
	Jałojcy, kruwy:		1.	1400—1500	2200—2300
1.	1000—1100	1800—1950	2.	1600—1700	2400—2500
2.	800—950	1675—1750	3.	1200—1300	1900—2000
3.	600—700	1325—1525	4.	1050—1150	1800—1900
4.	400—500	1000—1225	5.	1200—1400	1850—2100

Z Radworja. Domy budźa po sćěhowacym rjedźe swjećene: prěni tydźeń (8.—14. januara): njedźelu w Zdźěri a Brěmjenju; póndźelu w Radworju, prěnim dźělu; wutoru w Radworju, druhim dźělu; srjedu w Radworju, třećim dźělu; štwórtk we Łupoji a Bronju; pjatk w Haju a Kamjenjej; druhi tydźeń (15.—21. januara): póndźelu w Měrkowje, Lutowču a Boranecach; wutoru w Khelnje; srjedu w Hodlerju, Miłkecach a Stróžišću; štwórtk w Khasowje a Łuzy; třeći tydźeń (22.—28. januara) w fabrikskich wsach. — Započatk w 1 hodźinje.

Poručam kóždu dźělbu

ržanych wotrubow.

Młyn w Prawočicach.

Serbske tow. młodźencow w Kulowje

změje **njedźelu 15. januara 1922**
w „Němskej kněži“

zymski swjedźeń,

wobstojacy ze **spěwow, dźiwadła** a **reji.**

— Započatk w 7 hodźinach. —

Wšěch lubych Serbow z tutym najwutrobnišo přeprošuje **předsydstwo.**

K spodobnomu wobkedźbowanju!

Dla wótrych wobkhódnych wučinjenjow sym nuzowany, wšitke **zwonka stejace pjenjezy** zezběhać. Prošu tohodla mojich česćenych kupcow, zo bychu zličbowanja hač do 15. januara 1922 wurunali. Po 15. jan. sym nuzowany, 8 procentow danje za čas zličbowanja přiličić.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Do Njebjelčic!

Genofeva

— hrabina nad Rhynom —

struchłohra w 7 jednanjach
budźe so
8. januara 1922 wječor ½6 hodźin
w **Njebjelčicach** w **herbskej grychće**
wospjetować. Po předstajenju **reje** (bal).

Wšěch lubych Serbow z blizka a daloka na předstajenjo należnje přeprošuje

zarjadnistwo.

Marmjelowej tafli

z myjnoho a přiložnoho blidka wobstojenjow dla na přesadźowanjo na předań. Nic niže 2000 hr. Wozjewić Kat. Póstej A. V. 15.

Jaseńčanska katolska Bjesada

změje **njedźelu 8. januara 1922**
w Handrikec hosćencu swój

49. założenski swjedźeń.

Wšě sobustawy, jich přiwuznych a přećelow z tutym najwutrobnišo přeprošuje

Započatk z dypkom 5 hodźin. **předsydstwo.**

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Drježdźanach,

woswjeći
17. januara 1922, wječor w 7 hodź.
w „Ballhaus“, Bautzener Str. 35, swój

43. założeński swjedźeń,

wobstojacy ze **spěwow, dźiwadła** a **reji.**
(Wšitko serbski.)

Wšěch lubych Serbow z domizny a cuzby přeprošuje **předsydstwo.**

Při kupowanju dźiwajće na nawěstki w Pósle!

Zjawny dźak.

Jubilejny swjedźeń „Serbowki“ je nimo. Tu čujemy so nućeni, wšěm, kotřiž k wudospołnjenju a k porjeńšenju swjedźeńskoho porjada něšto přisporjachu, naš najwutrobniši dźak wuprajić. Wosebje dźakujemy so wjelečesćenym kk. rěčnikam: swjedźeńskomu rěčnikej fararjej Libšej, najdost. knjezej tachantej Skali, fararjej Hejduščy a kapłanej Cyžej, kaž tež kapłanej Nowakej za zbasnjenjo a přednjesenjo krasnoho swjedźeńskoho prologa. Wutrobny dźak prajimy k. kantorej Šołće a knjezam spěwarjam, kotřiž přez hudźbne poskićenja naš swjedźeń tak krasnje porjeńšichu. Dźakujemy so dale wšěm, kotřiž zarjadowanej zběrcy něšto přisporjachu. Dźakujemy so dale towarstwu ss. Cyrilla a Methoda, zo nam zmóžni swjedźeńske łopjeno wudać a wosebje najd. k. praelatej Žurej za wobstaranjo klišeja našoho Serbskoho seminara, dale Maćicy Serbskej za přewostajenjo sale. Dźakujemy so skónčnje wšěm, kotřiž nas přez swój wopyt počesćichu. Wšěm **najwutrobniši dźak.**

Wubjerk „Serbowki“.

Wot krótkoho, ale ćežkoho khorołoža wotwoła srjedu wječor ½8 hodźin Bóh luby Knjez swojoho swěrnoho służownika, 66 lětnoho čestnoho młodźenca, našoho luboho bratra, swaka a wuja

Jana Jakuba Pětrku

w Budyšinje

ze swj. sakramentami domawobstaranoho na swoju prawdu.

Přichodnu njedźelu dopołdnja w 11 hodź. pokhowamy joho ćělne powostanki do swjateje zemje na Mikławšku. Prosymy wšěch, kotřiž su joho znali, wo spomožny paćeŕ za joho khudu dušu.

We **Zajdowje a Ćemjercach,**
5. januara 1922.

Hłubokozrudźeni krejni přećeljo.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě po dlějšej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći ze swj. sakramentami derje wobstarana w 54. ląće swojoho žiwjenja na prěnim dnju nowoho ląta moja swěrna mandźelska, naša luba mać

Marija Wawrijowa

z Jawory.

Srjedu 4. januara smy jeje ćělo na Khrósćanskim kěrchowje swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su njebočičku w jeje khorosći wopytowali, na póstywječorach za nju so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje dušu poručamy modlitwam wosebje sotrow III. rjada swj. Franciska.

W **Jaworje a Njebjelčicach,**
na dnju pohrjeba 4. januara 1922.

Hłubokozrudźena Wawrijec swójba.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 3. | Budyšin, 14. januara 1922. | Lětnik 60.

Kak ma so młodosć za zbožowne mandźelstwo přihotować?

Zbožowne mandźelstwo, wo kotrymž dźensniše swj. sćeno rěči! Jězus sam je swjatosći přez swoju přitomnosć a wuznamjenja přez swój prěni dźiw. Khwalobny to započatk, dokelž su slubjeni swojoho Zbóžnika na kwas sebi přeprosyli a zdobom też joho maćeř. Přitomnosć Jězusa zaruča zbožowny přichod.

Při nawjazanju mandźelstwa zaćišći so nowomandźelskim sakramentalna hnada. Też hišće mnohe druhe hnady dóstanu. Tuž měle też wšitke mandźelstwa zbožowne być, Ale woprawdźe njeje wšudźom tak. Nimo Božeje hnady słuša k zaručenju zboža hišće čłowjeska dobra wola — a teje husto dosć njeje.

Dyrbi-li mandźelstwo zbožowne być, maja młodźenc a knježna na mandźelstwo so přihotować přez bohabojazne a póćciwe žiwjenjo. Dyrbitaj na to myslić, kak ważny zwjazk mandźelstwo je za čas a wěčnosć.

Też nan a mać mataj swoje dźěći tak wukubłać, zo su sebi młode wědomne, kak ważny a zamołwjenja połny nadawk něhdy w mandźelstwje dopjelnić změja. Tuž mataj je bohabojaznosć a wšelake domjace dobre počinki wučić ze słowom a z přikładom. Njerozom to je, hdyž mać a nan swojomu njeporadźenomu dźěśću tak prózdnje přihladujetaj a skónčnje prajitaj: hdyž budźe starše a so woženi, 'žno rozom wotuči; so wšo samo wot so da; potom zawěśće swoje złe nakhilnosće wotpołoži. Njerozom to je, dokelž swj. Pismo praji: „Z černi jahodki a figi njehromadźiš." Jeli so dźěćo w staršiskim domje, w přitomnosći nana a maćerje na lohkomysłne bjezbóžne žiwjenjo zwuči, zawjeselenja přez měru wužiwa, sebjezapřéća njenawuknje, so też pozdźišo njepołěpši, haj njebudźe so móc wudrapać ze wšelakich ćežkich powołanskich winowatosćow. Štóž chce we swojim mandźelskim powołanju zbožowny być, dyrbi wšitke winowatosće po Božej woli dopjelnić. To pak może jenož tón, kotryž je za młodosć nawuknył so sebje zaprěwać. Sebje zaprěwa pak so tón, kotryž bohabojazny wot małosće kóždy čas Boże kaznje swěrnje a swědomiće dopjelnja; kotryž je nawuknył, nic sebje, ale Boha posłuchać, nic swoju, ale Božu wolu dopjelnić.

Přez swjate a čiste njewinowate žiwjenjo mataj so młodźenc a knježna na swj. mandźelstwo přihotować. Wjele móžetaj tu wuknyć wot swj. Józefa a swj. Marije. Swj. Marija, dźowka zdomu Davidowoho, je hač do 14 lěta w templu Božim přebywała a přez cyły čas Bohu samomu służiła. Běše tak čista swjata knježna, zo ani na muža, ani na mandźelstwo njemysleše. Běše slub knježnistwa wotpołožiła. Tola Bóh luby knjez sebi ju za mandźelstwo powoła a sam ji też muža da, swj. Józefa, z domu Davidowoho, kotryž bě runje tak njewinowaty, čisty a swjaty, kaž swj. Marija. Legenda tole powěda: Hdyž běše Marija 14 lět stara, chcyše w templu jako knježna Bohu dale służić. Jeje přiwuzni, mjez nimi swj. měšnik Zacharias, namołwjachu ju so woženić. Marija so tomu přećiwješe; ale to ničo njepomhaše. Wyšši měšnik Abiathar prašeše so Boha, štó dyrbi zbožowny nawoženja swj. Marije być. Bóžska wotmołwa bě: „Zeńdźe róża z korjenja Jesse, a kwětka zrosće z joho korjenja". Měšnicy dachu wšitkich młodźencow z domu Davidowoho přińć. Kóždy dyrbješe wuskhnjenu wolijowu hałžku před woltař położić. Kotrohož hałžka w nocy zakćě, tón je powołany, być nawoženja swj. Marije. Tola žana hałžka so njezelenješe. Měšnicy so zasy modlachu, a Bóh jim da zrozemić, zo za Mariju wuzwoleny młodźenc njeje hišće dóšoł. Tuž pytachu dale a namakachu swj. Józefa. Hdyž tutón swoju wuskhnjenu hałžku před woltař połoži, peča tuta z dobom so zelenić. Tak je so Bóh za swj. Mariju, kotruž bě sebi za mandźelstwo wuzwolił, też sam postarał, a ji runje tak njewinowatoho a póćciwoho nawoženju přiwjedł.

„Mandźelstwo so w njebjesach wjaza", praji němske přisłowo. Tuž młodźenco a knježna: sćěhuj přikład swj. Józefa a swj. Marije. Budź swjeće a bohabojaznje žiwy, přebywaj rady w Božim domje, horliwje a poniżnje służ Bohu, wosebje na Božej mši. Njech je twoja najlěpša a najlubša cyroba za swjatosćenjo twojeje duše a wobkhowanjo njewinowatosće časćiše wužiwanjo Jězusowoho swj. ćěła a swj. krewje w swjatym woprawjenju. Tajka je młodosć, kotraž je z Bohom w njebjesach žiwa, kotraž so Bohu spodoba, za kotruž so Bóh sam postara, kotruž wón sam do zbožownoho mandźelstwa wjedźe. Tajkim Bóh sam póćciwoho nawoženju abo póćciwu njewjestu na tajke abo hinajše wašnjo přiwjedźe.

Hladaj do swj. pisma, kak spodźiwnje Bóh póćciwe wosoby hromadu, k zbožownomu mandźelstwu wjedźe. — Abraham rjekny k swojomu wotročkej Eliezerej: Dźowki kraja Chanaan su bjezbóžne; tohodla dźi do mojeje wótčiny k mojomu přećelstwu a wupytaj mojomu synej Isaakej bohabojaznu žonu. Eliezer ćehnješe do města Haran, modleše so ćiše k Bohu, zo by jomu tola spóznać dał, kotru z tych dźowkow toho kraja je za Isaaka jako žonu postajił. Bóh wusłyša modlitwu Eliezera a přez Božu předwidźiwosć přiwjedźe Eliezer Rebekku Isaakej za žonu, a Isaak bě z njej w zbožownym mandźelstwje žiwy.

Tak činješe też młody Tobias. Jandźel Rafael je Tobiasej prajił, hdźe a koho dyrbi sebi za mandźelsku pytać. Tobias modleše so ze swojej njewjestu wo Boże žohnowanjo, dokelž „smy dźěći swjatych a njemóžemy so tak zwjazać, kaž pohanojo, kiž Boha njeznaja". Tohodla rěka w swj. pismje: „Dom a bohatstwo dóstanješ wot staršeju, mudru žonu pak wot Knjeza jako wosebity dar." (Přisł. 19, 14.)

Prašej so też staršeju wo dobru radu. Dobri starši widźa wšitko jasnišo, maja měrniši rozsud, maja wjacy nazhonjenja. Bohuže so wšak też stawa, zo chcedźa njerozomn starši swojim dźěćom nawoženju abo njewjestu přinuzować, ke kotromuž dźěćo nima ani přikhilnosće, haj zo starši wot mandźelstwa wotradźeja, dokelž nawoženja abo njewjesta dosć pjenjez nima. Potom młodźenco abo knježna, prašej so druhich rozomnych ludźi wo radu, wosebje wobroć so na swojoho dušepastyrja, a rozrěč sebi z nim wšitko nadrobnje.

Tola nic jenož so modlić a wo radu prašeć; też sam wočinjej woči. Hladaj na to, zo je twój wuzwoleny abo twoja wuzwolena nabožny a póćciwy. Njech też zeńskich kubłow w bohatej měrje nima, hdyž pak je žónska pobožna, poniżna, rozomna a ćichomyslna a muž bohabojazny, dźěławy, měrniwy, swěrny a zlutniwy, budźe mandźelstwo zbožowne, změješ w mandźelstwje měr a pokoj. Bóh luby Knjez w nadobnej měrje swoje žohnowanjo póśćele.

Tola črjóda nětčišeje našeje młodosće mysli wjele na časne wužiwanjo, służi swojim nakhilnosćam a je swojeje hłowy. Z hortom drje spěwa „Boža wola so stań", ale woprawdźe mysli a čini: „moja wola so stań", ja sam sym swój knjez, mi nichtó ničo prajić nima. Běhaja tydźeń wot tydźenja po rejach, na wječorach poćmě po wsach so překhodźuja a pytaja wšelake ćmowe kućiki, wjazaja mandźelstwa, a čert so k tomu směje, jandźel pěston pak płaka. Běda tutej młodości, kotraž „do mjasa wusywa, budźe z mjasa zahubjenjo žnjeć". Luba młodosć, daj sebi tola rěčeć, to, kaž někotři lohkomysłnje znajomstwa pytaja a w nich su žiwi, njebudźe k zbožu. Znajomstwa, kotrež ze zmysłojtej hrěšnej lubosću so hromadu lěpja, te čert do mandźelstwa wjaza, a Jězus na tajki kwas njepřińdźe. Zrudny to započatk — a zrudniši hišće kónc.

Tola česć, komuž česć słuša. Čestny młodźenc a čestna knježna změjetaj też čestny kwas, Jězus sam přińdźe na njón a budźe jeju započatk žohnować, zo jimaj w mandźelstwje ničo pobrachować njebudźe. Zbóžnje budźetaj móc na kóncu swojoho žiwjenja swojej wóčcy zańdźelić, zo byštaj něhdy we wěčnym raju zasy wotućiłoj a widźałoj Božu krasnosć wot wobliča k wobliču. jž.

Swětowy rozhlad.

Němska

We francózskim měśće Cannes stawaju so ważne wuradźowanja. Ma so rozrisać, kelko změje Němska w lěće 1922 entenće wójnskoho wotškodźenja zapłaćić, a kak chcedźa Němsku k tomu wuwjazać. Dale: što měła Jendźelska činić, hdy by Francózska swoje wójsko pomjeńšiła a Němska ju nadpadła.

Ententa Němskej njewěri, zo wona płaćić njemóže. Wona je toho měnjenja, zo maja so ludej wjetše dawki napołožić; wšak tón powšitkownje nětkle wužiwa, tak zo wo khudobje

so rěčeć njehodźi. Te měnjenjo zda so też w Americy předobywać; wšelake dobročinske zarjadowanja su pječa runje na luxus a wužiwanja němskoho ludu pokazawši dalšu podpjeru zapowěłe. Też je Belgiska dopokazała, zo móže Němska lětnje znajmjeńša 800 milijónow złotych hriwnow wotpłaćić.

Wěstych powěsćow wo rozsudźenjach we Cannes hišće njeje. Nimale wěrjepodobnje pak so wozjewja, zo změje Němska w lěće 1922 720 milijónow złotych hriwnow płaćić, dale za 1450 milijónow wupłodow. Z nich 950 milijónow Francózska dóstanje. Po tym by so Němskej płaćenjo za lěto 1922 wo 700 milijónow wołóžiło porno jej w Londonje napołoženym winowatosćam.

Tola Němskej napołoža so wšelake druhe wuměnjenja, kotrež změje dopjelnić, ma-li wołóženjo so jej woprawdźe dać. Němska financna wyšnosć hišće jenož po mjenje wostanje; jej napołoži so cuza kontrola, kotraž měła so hižo 1. febr. započeć. Rěka też, zo ententa wšě němske privatne pjenjezy we wukrajnych bankach zebjerje.

Tónle posledni wotpohlad so wězo postrowić měł z toho stojnišća, zo bychu tak też ći sobu krawić dyrbjeli, kotřiž su, zo bychu dawkam tu wućekli, swoje wulke zamóženja do wukraja přesunyli. Pječa chcedža to też němscy zastupjerjo w Cannes namjetować.

Wo mjezysobnym dojednanju wo škiće, kotryž měła Jendźelska Francózskej poskićeć, je nětkle to znate: Jendźelska ma Francózsku přećiwo Němskej wobarać, by-li ta ju wot Francózskeje k tomu njewabjena, nadpadła. Doměrjenjo wjaza na 10 lět.

Jendźelska.

Rozdwojenjo sinfeinskich w Irskej. Kaž so z Dublina powě, je de Valera wot presidentstwa wróćo stupił, zo by ze swojimi přiwisowarjemi za dospołnu njewotwisnosć Irskeje wot Jendźelskeje dale wojował. Wón Griffitha winuje, zo je słowo złamał, dokelž je zrěčenjo podpisał, z kotrymž so Iram poddanska swěrnosć k Jendźelskej napołoži.

Potwjerdźenjo jendźelsko-irskoho zrěčenja. Po powěsći Reuterec telegrafowarnje je irski sejm zrěčenjo z Jendźelskej ze 64 přećiwo 57 hłosam přijał.

Južnosłowjanska

Zwady mjez **Južnosłowjanskej a Bołharskej** su so wurunałe a politiske poměry mjez woběmaj statomaj su so z nowa nawjazałe. Bołharska a Južnosłowjanska stej z nowa postajenjo serbskoho a bołharskoho pósłanca w Sofiji a Belgradźe wzajomnje potwjerdźiłoj.

Južnosłowjanski kral Alexander so z rumunskej pryncesu slubi. Po přeprošenju rumunskoho krala a joho mandźelskeje budźe južnosłowjanski kral Alexander prawosławne hody jako jeju hósć na jeju hrodźe Sinaja přebywać. Rumunske nowiny pišu, zo so kral Alexander tam z rumunskej pryncesu Mariolu, 1899 narodźenej kralowej dźowku, slubi.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Khripa zasy kruće w našim měsće zakhadźa. Su domy, w kotrychž wjacy swójbnych nadobo khorych leži. Hdyž je tale khorosć wustudła, dha tola njeje runje strašna, hdyž so čłowjek hnydom hlada. Lěta 1918 zakhadźeše tu wo wjele a też we swojich sćěhwkach zasaklišo. Jej hoji jara nětčiše mokre a přeměnjate wjedro, — Tale nowa khorosć po cyłej Němskej kruće zakhadźa, wosebje pak we někotrych městach. Něhdźežkuli haći wona wobkhod, też wšelake šule dyrbjachu hodowne prózdniny podlějšić.

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu dóstachmy tu njenadźicy žadny wopyt. Hdyž wosadne swójby runje na něšporje poswjećenjo swj. swójbje wobnowjachu, zastupi do cyrkwje najdostojniši knjez biskop a z nim knjezaj tachant Skala a provincial franciskanow knjez dr. P. Theofil Witzel z Fuldy, kiž běše knjeza biskopa wopytać přijěł. Spomnjeni knježa, njespóznaći zady ławkow stejo, něšpor wučakachu. Potom wopytachu miłosćiwe sotry, faru a hrabinki. Před wječorom jich tachantske sanje w sněhowej wějeńcy zasy wotwjezechu.

Z Pančic. W nocy wot póndźele k wutorje su paduši na šuli nimale 3 centnarje ćežke swinjo pokradnyli a hnydom w khlěwje zarězali. Skoro so zda, zo su z wobstojnosćemi znaći ludźo při tym k pomocy byli. Wobsedźer je přez tutón njeskutk jara škodowany. Za paduchami nimaja tu khwilu hišće slěda.

Z Jaseńcy. Zańdźenu njedźelu wuhotowa Jaseńčanska katolska Bjesada swój 49. założeński swjedźeń. Z dypkom 1/26 hodźin wotewri předsyda, k. Nowak z Hory, swjedźeński wječor a powita hosći a sobustawy. Najprjedy poskići so nam hra „Zbožowne hody". Hra běše jara rjana, bě tu a tam sylza we wóčku widźeć, štož je zjawny dopokaz, zo je so kóždomu lubiła. Po předstajenju hry porěča k. kapłan Cyž a pokaza nam, kajke sćěhwki je swětowa wójna też we našej srjedźiznje zawostajiła, a kak su tak mnozy we wěrje woliwknyli a na wšitku lubosć k bližšomu zabyli a tak jenož swój wužitk a derjemećo pytaju. Wón napominaše wšěch, z tej samej horliwosću, kaž swjeći tři kralojo Betlehemsku hwězdu sćěhowachu, też my dyrbimy sćěhować tu hwězdu praweje wěry a zo jenož tam namakamy naše časne a wěčne zbožo. — Tu so zazwoni, zawěšk so zběhny a hrajerjo předstajachu nam druhu hru „Dawk nježenjencow". Štóž so za žiwjenjo hišće ženje smjał njeje, tu so zawěsće njeje smjeća zdźeržeć mohł. Hrajerjo předstajachu z tajkej wustojnosću, zo woprawdźe ničo wustajić njeběše, a tak žnějachu nimoměry bohaty přiklesk. Hra sama na sebi je cyle dobra wučba za tajkich, kotřiž dyrbja so woženić, tole pak wotstorkuja lěto wot lěta a njewěsta, čohodla. Při tym drje přiběraju na starobje, tola nihdy nic pak na mudrosći. — Při poslednjej zastawcy hry přednošowaše nam knjez Bermich z Haslowa wo jězbje do złoteje Prahi. — Tak so nam wjesołe hodźinki překhětře minychu, tola wostanu nam njezapomnite. Za lěto, hdyž budźemy naš 50 lětny jubilej swjećić, přińdźemy cyle wěsće wšitcy zasy.

Z Njebjelčic. Při wulkim wobdźělenju předstaji so ze znatej wustojnosću k 2. razej struchłohra „Genofeva". Přihladowarjo buchu samo k sylzam hnući, a su z wulkim spokojenjom wotešli. Hrajerjo njejsu podarmo wjele prócy nałożeli. Zawěsće trajacy budźe začišć,

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„A što dha je so potom dale stało, prašachu so skónčnje druhe tři žony skoro nadobo z lutej wćipnosću, zo bychu też kónc zhoniłe. „Nětk drje běše hnydom zwady kónc? Abo njejsy ty kónca wjacy wohladała, luba ćeta?"

„Ach, moje ćety, kónc, zo dźiwje! Što sebi tola mysliće! Nětko hakle běše tak prawje započatk, zo cyły jich dwór wuskaše a rżeše. Wona deleka z mjetawu machajcy a šćowkajo, wón horjeka kjawkajo a z wudmami pluwajo, njeje to hórje, dyžli njemdry pos a dźiwja kóčka w domje, kotrejž so na so złobitej dale a hórje! Mje wšak moja mjehka wutroba boleše, wěrće mi moje lube ćety, a najradšo běch sebi woči zawodźewała a wuši zatykowała, wćipna pak tola też běch a skónčnje sebi myslach, zo drje je to lěpje, hdyž też zhonju, kajku je ta hara přičinu měła, kotry mjez nimaj je na njej wina a kajki to kónc měła. „Přińdźeš dele, ty njedušniko, abo so mje hladaj!" wrjeskotaše wona deleka." Wón pak horjeka, so wěsty čujo khroble wotmołmješe: „Ně, runje nic! Chcu tebi jónu pokazać štó je z knjezom we domje!" Ach, spušće mi lube ćety wšitke te njelubozne wurazy a wudma, z kotrymiž mojej wuši woprawdźe rżeštej: dobry čłowjek wšak je ani rady na jazyk njebjerje. Při tym pak tola zhonich, što je jeju zwadu zawinyło. Hladajće, lube ćety, po jeju rěčach ja takle sudźu. Wón je na kachlowej ławcy ležo lěnju žiłu pjekł, a wona je, na posćěni sedźicy kiwkała, to wšak so jimaj njemóže nichtó dźiwać, hdyž dale ničo na starosći nimataj. Skónčnje drje je wón wotućiwši na žonu zawołał: ‚Žona, nó dźěn tola stań a wumjeć jstwu, kaž so słuša! To dźěn čłowjeka sama hrózba łóji, stanywši do tohole njerjada z jenej nohu stupić! Wšak wjacy njetrjebaš, dyžli za mjetawu so naćahnyć a zamjesć, jstwa so potom sama wumjeće!' A wěsće, što je jomu wona wotmołwiła? „Nó, dźěn ty swoju lěnju žiłu naćahnywši stań a pokaž mi! Wšak maš sam runje tak blizko za mjetawu, kaž ja! A štó dha je tu njerjada wjacy nanosył, khiba ty! A potom staj so wobaj z jazykom hrabłoj. Naposledku je Zwadźina tola stanywši za mjetawu běžała, tola nic, zo by jstwu wumjetła, ale z toporom mužej khribjet mjetła. Tak staj so skónčnje na dwór přihnałoj. Je to žiwjenjo, lube ćety, kajkež mohł sprawny čłowjek rady měć. Ja wšak Zwadźinej njepomham, ale wona tola nam žonam bliže stoji, a mužojo su też waki, kotrež móža so na wšě strony wić. Ja, lube ćety, sym sebi że wšoho spočatka swojeho muža derje nawučiła, tón mi na słowo poska, a to mam ja stajnje měr w domje. Hdy bychu wšitke žony tak rozhladniwe a sprawne byłe, njeby po cyłej wsy najmjeńšeje zwady było."

„Haj, haj, najlubša ćeta Hejic", dźachu tamne wšitke tři, „wot tebje wšak bychu žony wuknyć móhłe, to my jara derje wěmy. Ale praj dha, luba ćeta, staj dha so Zwadźić čłowjekaj skónčnje zasy wujednałoj? To drje tola? Abo nic traš?"

„Ow, ja wšak chcu wšitko radylubje wupowědać, lube towarški, zo byšće wědźałe, kajke to žiwjenjo je pola Zwadźic. Ale ach, hdy bych jeno ja tehdom čekła była a ničo dale njewidźała!" A Hejic ćeta łamaše zasy rucy a pozdychowaše hórcy. Ja wšak spytowach woči zańdźelić, tola zańdźeliwši woči dźěn čłowjek dołho stać njemóže, to so bórzy hłowa wjerći, tuž też widźach — ach, hdy běch radšo njewidźała! — zo je Zwadźina tola skónčnje přehrała, ze swojej njekedźbliwosću so rozemi — štó dha njeje sebi we swojim žiwjenju jónu přehladał? Zwadźinej wšak je so naposledku wostudźiło, takle hłowu znak zwinywši na muža na štom horje swarjeć', tuž rjekny: ‚Čakaj, čakaj, ty njedušniko, ja chcu tebi hižo ze štoma pomhać!' potom dońdźe sebi po rěbl a stajiwši jón k štomej zaléze po nim, zo by muža z mjetawku dele kadźiła. Ale to běše jeje njemudrosć, zo z rjebla na sylnu hałzu stupi. Mužojo wšak su z lesću a z falšom namazani, kaž liški! Lědma bě Zwada to wnhladał suny so, kaž wjewjerčka, po dołhej hałzy ze štoma a sćahny rěbl w stronu. A nětko

kiž je hra na wosadnych a wšitkich činiła. Njech so w našej wosadźe dale postupuje na narodnym puću, tak změjemy spokojenjo, zo swoju winowatosć napřećo Bohu a narodej činimy. Tak k dalšim narodnym skutkam!

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow zeńdźe so sobotu 21. wulkoho róžka w Serbskim domje w Budyšinje popoł. w 1/24 hodź.

Rozprawa předsydstwa wo skutkowanju wo ważnych należnosćach šule a wučerstwa.

Rozmołwa a namjety.

Rozprawa wo rěčnym kursu.

Dokelž so nam powšitkowny dowol skićił njeje, prosymy tež tych, kotřiž bychu so wobdźělili, bychu-li zastupjerja měli, so z tutym wuměnjenjom zamołwjeć. Tež štóž, kaž kk. kantorojo, njewědźa, hač skónčnje njejsu zadźěwani, njech so z wuměnjenjom zamołwi.

Dokelž smy podpjeru dóstali, budźe kursus darmo a narunanjo wosebje wulkich wudawkow móžne. Wotmyslene su na třoch dnjach w tydźenju do póstnic, kóždy raz dopołdnja tři a popołdnju tři přednoški po 35—40 mjeńšinach, kotrymž so rozmołwa přizamknje. Nadrobny plan so w posedźenju wozjewi. Też pruscy serbscy wučerjo su witani. Zamołwjenja njech so hač do 21. jan. wozjewja. Předsydstwo chce so hišće raz wo powšitkowny dowol prócować, trjeba pak k tomu ličby.

Dla dźěła wo ležownostnych mjenach so w posedźenju Kühnelowe dźěło*) tuteje maćizny kaž też Časopis Maćicy Serbskeje **) ze zběrkami Rostoka, Hórnika a dr. Muki wupołoža.

Njech po móžnosći kóždy přińdźe!

*) Neu. Laus. Mag. 1891—1897.
**) Lětniki 1865, 1884—1887.

Ententa chce němski privatny kapital we Šwajcarskej zebrać. Za čas wójny a po njej je so wjele němskich pjenjez do Šwajcarskeje donjesło. Na konferency w Cannes staj Lloyd George a Briand pječa wo tym jednałoj, hač so njeby hodźało, němski kapital w Šwajcarskej zebrać. Wón so na něhdže 400 milijónow złotych hriwnow wobliča.

Rěč při 75lětnym jubileju „Serbowki".

Wjeledostojni, česćeni knježa!
Lubi bratřa!

75lětny jubilej dźensa „Serbowka" swjeći na tymle dnju. Po prawom pak traje tutón swjedźeń hižom cyłych 75 lět, runje tak dołho kaž „Serbowka" sama wobstoji. Założiła je so Serbowka 1846, bjez přetorhnjenja žiwa wostała a skutkowała hač do tohole dnja, ani swětowa wójna žiwjenjo Serbowki njeje přetorhnyła. Zesłabjena bě, jeno jedyn sobustaw hišće bě w Prazy aktivny na polu serbskoho pismowstwa, druzy aktivni na krawnym polu.

Dźensa směmy na 75lětne njepřetorhnjene žiwjenjo a skutkowanjo wróćo hladać, Bohu so dźakować, zasłužbnych wjednikow Serbowki wopominać, Boha wo dalši zakit prosyć a rojeńkow a młodych Serbow napominać.

I.

W Prazy je Serbowka nastała, w Prazy wjele dokonjała. Tuž je wěsće přebywanjo Serbowčanow w Prazy wjele k tomu dopomhało, zo je Serbowka tak zbožownje wobstała. Tola Praha sama to njeje dočiniła. Też před Serbowku su w Prazy Serbjo studowali wjacy stow lět, a tola su mało za Serbstwo dokonjeli. Woni po našim zdaću njejsu z wysokimi idealemi do Prahi přikhadźeli, kaž su „Serbowčenjo" do „Serbowki" zastupili.

Tři ideale su wosebje, kotrež su so runja hwězdam na wěčnje jasnym njebjom Serbowki swěćiłe: křesćanstwo, wótčinstwo, wědomosć.

My jako prawi synojo Serbowki smy wšitcy za to, zo so ženje njesmě ze serbskeje Łužicy křesćanstwo zhubić, zo dyrbi naš lud derje křesćanscy zmysleny wostać a to też we zjawnym žiwjenju wopokazać. Hordy Serb je njerady Serb, křesćanski Serb je poniżny Serb. Poniżnosć pak je prakřesćanski počink, pohanjo joho njeznajachu. Tohodla su wšitcy prawi synojo „Serbowki" byli a wostali poniżni wuznawarjo a swěrni służobnicy poniżnoho Khrystusa. Windthorst, sławny wjednik centruma (křesćansko-ludoweje strony) měješe za hesło rjane słowo: „Před Bohom sym dźěćo, před čłowjekami muž." To rěka: před Bohom sym pdniżny, před čłowjekami — też najmócnišimi — sym zmužity. Poniżny křesćan je — zmužity křesćan.

W khudej hródźičcy so Zbóžnik narodźi jako kral khudoby a tola je sebi swět podćisnył z poniżnym znamjenjom křiża. Skoro wšitcy Serbowčenjo su wurjadnje wjele jako poniżni dźěłaćerjo w Knjezowej winicy za mały serbski lud skutkowali, też ći knježa, kotřiž su sebi druhe hač měšniske powołanjo wuzwolili.

Prawy duch prawoho křesćanstwa je wšěch wukubłał k wysokomu idealej wótčinstwa a tohodla su so wšitcy prócowali, kóždy po swojich mocach, srědkach a wobstojenjach, zo bychu służili našej horco lubowanej serbskej domiznje.

II.

W sotrowskej Prazy kubłuje Serbowka synow, zo bychu skutkowali w domiznje, we serbskej Łužicy, zo bychu swojomu małomu, zacpitomu ludej so woprowali z mocami ćěła a ducha, duše a wutroby. To je jich nadawk, ale też najwyšša česć.

Runje Łužica je nam Serbam wot Boha přisudźeny kraj, kaž něhdy Palaestina bě slubjeny kraj Israelitow. Tu mysličku je Serbowčan we wosebitym „lětaku" dokładnje wuwjedł.

Hdyžkuli móžu z Budyšskich murjow wustupić a pohladać na hory a hórki, doły a doliny, hona a hole, wsy a wjeski našeje njewurjekniće rjaneje Łužicy, dha so mi kóždy króć z nowa wutroba zahori:

Rjana Łužica, sprawna přećelna,
Mojich serbskich wótcow kraj,
Mojich zbóžnych sonow raj,
Swjate su mi twoje hona!

Mój njebo njezapomnity wulkotnje zdźěłany němski přećel dr. Oertel, kiž bě też swěrny přećel serbskoho ludu a katolikow, njemóžeše dowukhwalić, kak rjana je Łužica. A naš njesmjertny basnik Jan Waltař, też runje tak nadobny syn susodnoho naroda, je poslednje zahorjenjo **swěrneje wutroby we** wótčinskej basni na „Serbsku Łužicu" wuprajił, a za serbsku Łužicu a serbski lud hač do poslednjoho wokomika skutkował a so

---

běše ta wboha žona popadnjena. Zwada težto so ji z cyłej šiju wusmja: „Hahaha! Nětko tam sedź na štomje mojedla hač do wječora rodźišli a dźěłaj protyku, kajke budźe jutře wjedro. Mjez tym změju ja znajmjeńša měr."

Rucyłamajcy dźiwachu so wšitke tři žony na přemoh: „Tole je tón njedušnik dokonjeć móhł? Tole je wón swojej lubej žonje načinić móhł? By tole čłowjek wěrił? Ně, na na tule mužsku njestworu. Takle wohidnje je swoju lubu žonu wojebał! A je tam wona woprawdźe na štomje wostała? Njeje dha sebi sama někak pomhać móhła?"

„Ně, bohužel sebi hinak pomhać njemóžeše, khiba zo muža prošeše, zo by tola rozom wužiwał. To dźěn by tola směch ludźom było, hdy by ju takle něchtó widźał. A też joho ludźi směšili. Radšo chcemoj so tola zasy wnjednać, dyžli do ludźacych hubow nosyć. Z tym je sebi muž tola rěčeć dał, a potom staj so zasy wujednałoj."

Mjez tym. zo Hepic hospoza takle powědaše, bě druha žona bliže přistupiła, hdyž bě hižo prjedy dobru khwilu znazdala připosłuchała. „Tymaj Zwadźic čłowjekomaj wšak by też wjele spomožnišo było, hdyž byštaj nuzne dźěłać a wo hospodarstwa so starać mělој, potom wšak byštaj ani khwile njemělој so wadźić a mysle na tajkele hłuposće, kiž su woprawdźe směch ludźom, bychu jimaj zašle! Na njerodźe a wostudźe so jenož njerodź lenje."

„Blidyblady nimorady" wotmołwi ji Hejina wótrje, kaž by syčała. „Štó dha budźe so wo dźěło torhać, hdyž trjeba nima; wšak so nam wšitko samo dźěła. Přečo dha bychmy so dreli! Ty wšak też jenož tak rěčiš, zo by so słyšeć dała. Wšak ty też sama rozkwěkanej rucy nimaš.

Ně, ja při tym wostanu: „Khwalmy sebi palčikow zo su přećelnje k nam přićahnyli a pilnje za nas dźěłaja."

„Ja so khwalić njecham, wosebje před tobu nic", wotrazy ji zasy tamna, „to so tebi dźije. Ja sym kruće wo tym přepokazana, a to nětko ćim bóle, hdyž nam palčiki wšitke dźěło z rukow bjeru: dźěło je nam strowe lěkarstwo. A nam wšitkim by wjele lěpje było, a wšitka dobrota wjele lěpje tyła, hdy bychmy sami wot ranja hač do wječora pěknje dźěłali a nuzne měli. Starosćiwa hłowa je wjele strowša dyžli prózdna hłowa. Štóž ničo na starosći nima, stara so wo wjele cuzych wěcow, kotrež joho tola ničo njestaraja, haj skerje jomu škodźa."

Z tym čuješe so Hejina khětro ranjena: njedobre swědomjo so přecy ranjene čuje, a wotmołwi hišće wótrišo: „Haj, haj, ty sy přecy tajka była, kaž by rěkała z cyle njewšědnym mjenom „Wšolěpjewěm", ale to so tebi jenož dźije, wšitcy druzy so ći směja!"

Dokelž wobej žonje khětrje wótře rěčeštej, buchu wšitke druhe žony wokoło hata na njej kedźbliwe a přikhadźachu po rjadu wćipnje připosłuchać. Skoro wšitkim běchu so šaty hižo wutunkałe a rjenje wužimane do korba składłe, tola z nimi domoj hić so hišće žanej njechaše. Wšak ju ničo domoj njehonješe, doma čakaše jenož dołha khwila a wostuda na nju. Nimo toho njechaše žana prěnja woteńć. „Hdyž ja woteńdu", tak mysleše kóžda, „wostanu tu hišće wšitke druhe, a potom budu ja, kaž swalčiny pucawk, do kotrohož šwalča wšitke swoje jehličkі' hejkojte a šite zaštapuje." Haj, wěrno, hdy by pucawk žiwjenja a čuća měł, by z kóždej jehličku bolostnje zaškrěčał. Njedušny jazyk pak je wjele wótriši, dyžli štapata jehlička, dokelž kała hač do sameje duše. A tajkoho wótroho jazyka so wšitke žony jara bojachu.

Přikhadźace žony stupachu so pak na Hejineje stronu, pak na stronu jeje přećiwnicy z tym hižo wuznawajcy, kotreź chcedźa, trjeba-li pomhać.

Hejinej hižo někotre do wucha šukotachu: „Njedaj sebi wot teje ničo lubić! Ta chce přecy po wsy wulke słowo wjesć; pokaž jeno ji hódnje, zo změje na khwilu dosć! My buhźemy tebi pomhać."

Tola też žony na přećiwnej strony njechachu jenož mjelčicy připosłuchać. „Zjědź jeno ji prawje kruće přez hubu!" šeptachu Hejinej přećiwnicy, „ta je sebi hižo dawno plistu na hubu zasłužiła, ale prawje kruće

woprował. Tak wysoko ważachu a tak jara lubowachu našu Łužicu cuzy. Kak droha, kak swjata hakle dyrbi nam, ródnym synam tuteje Łužicy, stajnje być a wostać.

Naši wótcojo to běchu, kotřiž su ju wobdźěłali 2000 lět w poće swojoho wobliča, ju zakitali ze krewju swojeje serbskeje wutroby a nam posledni zbytk serbskoho kraja a luda wukhowali jako ponižni, pobožni křesćenjo.

Tutón druhi wysoki ideal nam wšěm wutrobu jenak hrěje, naše duše wšě do jenoho cyłka wjaza, haj móhł rjec nas na jenoho człowjeka přetworja, kiž je zahorjeny za serbsku Łužicu a serbski lud!

Mjez nami njeje žanoho rozdźěla: my smy wšitcy Serbjo, wobydlerjo serbskeje Łužicy, dźěći serbskoho ludu: hač wysoki hač nizki, hač bohaty hač khudy, hač wobdarjeny hač wšědny, hač stary hač młody.

My smy wšitcy wěrne dźěći Łužicy, dźěći jeneje serbskeje maćerje, jena swójba, jedyn lud. Žana hordosć a přezběhnjenjo nas njedźěli, žane poniženjo nas njezdaluje. Radšo ponižny a wužitny, hač prěni, ale škódny! **Swój k swojemu!**

Słowo „do česće“, česćelakomnosć prawy Serb a Serbowka njeznaje — lubosć wšěch ke wšěm a woporniwosć wšěch za wšěch „Serbowka“ do wutroby wšěm zašćěpja.

III.

Literis! Wědomosćam a wumjelstwu je Serbowka 75 lět swěrnje służiła w serbskej rěči a za serbski lud, a Hanka, Erben a Hattala ju nawjedowachu. Mjeno Hórnik, Buk, Dučman, Róla, Rězak a też druhe nam praja, zo su Serbowčenjo na polu rěčespyta, stawiznow, ludowědy, přirodospyta hižom wjele dokonjeli.

Mjez wumjelstwami su synojo Serbowki hajili: basnistwo, spěw, dźiwadło, zrěčniwosć. **Za to swědča mjena: Buk, Hórnik, Mikławš Cyž, Mikławš Jacsławk, Herman, Dučman, Čišinski, Wjeleměr, Mikławš Bjedrich a też druhe.**

Serbske ludowe nabožniske pismowstwo a dźenikarstwo spěchowachu jara mnozy, wosebje Hórnik, Łusčanski, Winger, Andricki, Rězak.

---

zo ji jeje młyn ze stróželemi klepotać zastanje! Ta dźěn hewak dźeń wote dnja po wsy khodźi, kaž wjesna heja a nikoho na pokoj njewostaja. My wšitke wostanjemy na twojej stronje. Tole je runje dobra přileżnosć, zo by so ji sprawnje wotrunało.“

Tole so samej Haplcy wjacy njelubješe, hačrunjež bě hač dotal jara wćipnje připosłuchała. Też wulka črjóda žonow nětko cyle ji blizko chcyše ju stróžeć, zo skónčnje Hapku za ruku torhajcy strachoćiwje zašepta: „Hapka, tole njeje wjacy rjenje. Pójmoj khětře dale! Hladaj jeno, tajkale črjóda žonow, a te so wšitke, kaž tam wonka na polach ći mužojo, do zwady łača. Tu budże zlě, rozhorjene žony su hišće hórše, dyžli zezłobjeni mužojo. Ja so tak boju. Pójmoj **dale!“**

Haj, Haplka, maš prawje, tu budże zwada. Njeslyšiš, kak sebi wone hižo jazyki wótřa, Naposledku sebi hišće woči wudrapaja.“ A Hapka wobroći so, zo byštaj dale šłoj. Tola ducy so hišće jónu powohladny a rjekny: „Hm, to je mi tola dźiwna wjes, tón Lěnjochow. Rano stańši łoža a přez cyłe dopołdnjo pasu lěnjoho a popołdnju, zo by so jim khwila minyła, khodźa za zwadu. Hm, to je dźiwnje. Tamle ta mudra žona ma cyle prawje: Hdy bychu nuzne dźěłać měli, njebychu khwile měli so wadźić. A też to je mi jasne. Štóž ničo na starosći nima, stara so wo cuze wěcy, kotrež joho docyła ničo njestaraja.“ (Pokračowanjo.)

Jich dźěła su pomniki k česći 75 jubileja. Jich błyšća ani słónco njepřesćěhuje ani dešć a wjedro njeskazy. Jich zahorjace pěsnje, jich rozwučace knihi, jich přeswědčace słowa skutkuja też po jich smjerći jenak spomožnje dale hač do dalokich lětstotkow. Tysacam su rozswětlili a budża rozom rozswětleć, tysacam wutrobu su zahrěwali a budża zahrěwać, a su tysacam dušu znadobnjowali a budża znadobnjeć. „Podobnje hwězdam budża so na njebju błyšćić ći, kotřiž su mnohich k sprawnosći rozwučeli.“ (Daniel.)

Tak, moji lubi bratřa, traje naš jubilej hižom 75 lět a budże też dale trać.

A z čim nětko my, kiž smy dźensa zastupnicy Serbowki, česćimy wopomnjećo sławnych předkhadnikow? Słubmy, zo so z našej winu nihdy na nihdy njedyrbi a njesmě přetorhnyć wulka tradicija Serbowki. Piramidy zhladowachu na Napoleonowych wojakow a ze swojim 3000 lětnym pomjatkom zahorjachu jich k wutrajnosći. Tola kóžde słowo, kóžda pěseń a kniha sławnych Serbowčanow ma wjacy mocy, jasnišu rěč a sylniši zwuk hač tamne sepje mortwych kamjeni!

Ale też přeswědčeni Serbjo dyrbimy być. My słušamy do serbskeje swójby, přiwuznistwa a ludu, tuž mamy też winowatosć, so wo tych starać, kiž su nam blizscy, wo domjacych po wěrje, hewak zaprěwamy swoju wěru. Kak chcył serbski měšnik wopušćić hrěšnika a cuzomu měšnikej přewostajić, kiž joho rěče a tuž też žałosći njerozemi? Kak serbski lěkař, rěčnik, wučeř wopušćić tych, kiž sebi pomoc w serbskej rěči pola njoho pytaju? Nihdy na nihdy njesmě mjez nami być levitow, kotřiž zymni nimo du a wbohoho ranjenoho při drózy ležo wostaja! Kajke zamołwjenjo na so bjeru, kotrymž khore ćěło a khora duša jich serbskoho bratra, serbskeje sotry na starosći njeje! Serb Serbej bratr!

My dźensa spominamy na tych, kotřiž su 75 lět swěru skutkowali w Serbowcy Bohu k česći a Serbam k wužitku. Za 25 lět při stólětnym jubileju budża spominać też na nas, kotřiž so dźensa zhromadnje radujemy na tutym jubilejskim dnju. Njech je to potom runje tak rjany a wozbožacy dźeń, zo budża so Bohu dźakować a z česću na swojich předkhadnikow spominać.

Bóh žohnuj nas wšěch w tymle radostnym hodownym času. Bóh žohnuj wšěch Serbowčanow při prócowanju w sotrowskej Prazy a w serbskim kraju, we wosadach, při dźěłach a starosćach za młodych a starych, za khorych, khudych, njesprawnje potłóčenych! Bóh žohnuj cyłe Serbstwo! — „Bóh žohnuj naše Serby!!“

Jurij Libš.

Při swjedźenju „Serbowki“

wuprajichu wšelake studentske towarstwa „Serbowcy“ swoje zbožopřeća. Zajimawy mjez nimi bě wosebje zbožopřeco knježny stud. med. Hańže Kubašec z Khasowa, kotrež w mjenje „Witki“ přednjese. Rěka takle:

Ja tu přińdu jako zastupjerka towarstwa Wity, towarstwa serbskich studentkow, zo bych też w jich mjenje našim zwjazkowym sobubratram zbožo přała. Nas sobustawow Wity je jich jenož pjeć; smy tajka mała hałžka na štomje serbskoho studentstwa, kotraž z jara njenahladnym poniženym kćenjom kćeje. Naši studowacy sobubratřa su nam tohodla „Witki“ narjekli.

Po puću na dźensniši swjedźeń „Serbowki“ přińdźech nimo wokna, w kotrymž kwětki wšěch družin kćějachu. Mjez wšěmi so mi tutón korbik zalubi, dokelž w nim kwětki a witki zhromadnje kćěja. Kwětki mje dopomnichu na tamne wobšěrne zwjazki, kotrež Serbowčenjo pod mjenom „Kwětki“ we swojej Pražskej knihowni khowaju — literarne wupłody Serbowki, rjane, zdźěła hišće njewočišćane dźěła nětkhyšich sobustawow, zemrětych a też hišće žiwych. A witki, nó haj, te mje dopomnichu na nas Witki, sobustawy tow. Wity. Su wězo jara njenahladne poruno kwětkam, ale z nimi zjednoćene tola człowjeske wóčko wowokřewjeja, tak zo jich ja tu mjez kwětkami parować njechała. A to bě mi tajka wjesoła myslička, zo też te witki cyle k zacpěću njejsu. Tuž, hdyž dźens w mjenje tow. Wity našim studowacym sobubratram swoje wutrobne zbožopřeća wuprajam, zjednoćam ze zbožopřećom zdobom próstwu, zo bychu, — hdyž su nam w zwjazku serbskich studentow z nimi so zjednoćić dali, — też dale našu pomoc k wšomu dźěłu za zbožo serbsk. ludu přećelscy přiwzali. A hdyž mamy my při našej snadnej ličbje też jenož snadne mocy, dha snadź wone tola zjednoćene z wašimi sylnišimi, wupłód přinjesu k wokřewjenju našoho ludu, — a jón sobu zwjesela kaž tu kćenja witkow při wšej njenahladnosći wóčko wokřewjeja.

Serbskich spěwarjow zjězd do Čech.

Hišće stojimy pod mócnym začišćom pražskeje jězby, hdyž tute rjadki pisam. Ani słowo, ani pjero njemóže wupowědać, štož smy njetajeneje lubosće a wutrobitosće nazhonili. Lědom sakske mjezy překročiwši, začuwachmy słowjanskoho ducha. Na małych a mjeńšich stacijach wočakowachu nas wobydlerjo, wědźicy wo jězbje Serbow do Prahi. Witachu nas wšudże ze zynkami narodneje hymny. Runje při tym móžachmy spóznać narodnu disciplinu. Teje tam wšudże nadeńdźeš, pola nas pak jeje podarmo pytaš. Starcy a młodźency, žony a dźěći hołdowachu łužiskim spěwarjam na přemoh. Samo při dešćowym wjedrje zemjowachu hólčatka swoje čapki a spěwachu kaž pobožny paćeř Serbam k česći swoju hymnu, hnujacy to napohlad. Wšudże „Srdečne Nazdar!“ spěw a witanjo a w Młodej Bolesławi wokřewjachu nas z čajom a z dobrym přikusom, štož bě wšěm jara witane. Tola dale saha železny kóń, njemdrje bluwajo sepje škrow, zo je krajina wobswětlena. A zdalena swětlina na njebju nam připowěda, zo so stowěžatej Prazy přibližamy. Skoro njemóžemy dočakać.

Čah zastanje. Čakachmy khwilku, zo so tołši lud rozběži a potom wustupichmy z wozow, kotrež běchu — a to tři — za nas wosebje připowsnjene. Na dwórnišću wita nas črjóda Pražskich měšćanow a mjez nimi wuhladachmy Serbow najswěrnišoho přećela k. ministerskoho radu Adolfa Černoho a prěni postrow poskići nam předsyda češkich spěwarskich towarstwow k. dr. Jiřabek. We wulkim nadworje dwórnišća witaše nas w mjenje města měšćanosta knjez dr. Baxa z hnujacymi słowami, wučeř Słodeńk jako předsyda hudźbnoho wotrjada, kiž bě zjězd zarjadował, dźakowaše so nutrnje we mjenje Serbow. Češke knježny w krasnych narodnych drastach přityknychu kóždomu swjedźeńske znamješko. Mócne „Nazdar“ přiwołaja nam Češi, smy přehnući při tajkim wutrobitym witanju. Tři elektriki dowjezu nas do hotela „U Beranku“, a tam čaka hižo přikryte blido. Buchmy runjewon kermušnje hospodowani a to přez cyły čas našoho přebywanja. Mały ale wubjerny khór, wšo dobre wubrane mocy, strowi nas harmoniscy a to najprjedy ze Smjetanowym hesłom. A hižo mjenowany k. dr. Juřabek, předsyda zwjazka češkich spěwarskich towarstwow, rěči ze zapalom, zo ći truny wutroby a duše zažrja: „. . . Wy drozy bratřa sće dźěći bolosće ma-

ćerki Sławy. Sće nam tohodla dwójcy lubi a drozy, dokelž widźimy we Wami swoju krew. Był je druhdy čas, zo so bojachmy, zo Wy, posledni z połobskich Słowjanow, zahinjeće. Waš narod, Waš jazyk njeje pohasnył, ale je žiwy. Z Wašimi spěwami rěči wutroba k wutrobje we wuswobodźenej našej domowinje a k narodej, kiž Was nihdy njezapomni. Runje kaž my budźeće tež Wy z pomocu spěwa wukubłać narodne swědomjo. Smy Wam dźakowni, zo sće k nam přišli a přeju Wašomu kulturnomu skutkej wjele zboža!"

Joho słowam přizamkny so hrimotace „Nazdar", kotrež bu wšěm łužiskim spěwarjam bórzy swójstwo a strowjachu so z čěskimi bratrami na přemoh. Słowa tutoho knjeza, kiž so z njewšědnej lubosću hori za naš narod, su a budža programatiske. A hišće mnozy rěčachu, tak kk. Busch, rada profesor dr. Černy, Nawka, Skala — a wšě słowa dychaja njewobmjezowane wjeselo. Po wječeri bu kóždomu nóclěhwo připokazane w hotelach a drěmachu zwjetša wšitcy k prěnjomu razej w złotej Prazy.

(Pokračowanjo.)

Přispomnjenjo redakcije. Hornja rozprawa zdobom lubjaca pokročowanjo, dóńdźe, hdyž mějachmy sćěhowacej rěči za tele čisło hižo zestajenej. Techniskich winow dla njemóžachmy jej wuwostajić; tuž tu stojitej, byrnjež mětoj po hornjej rozprawje hakle pozdźišo so podać.

Naši spěwarjo mějachu za swoju winowatosć, zastupjerjej toho kraja, kiž bě jich tak přećelnje přiwzał, swój dźak a swoju česćomnosć wopokazać. Tohodla dóńdźechu ke knjezej presidentej.

Hdyž běchmy wot knjeza presidenta Masaryka přijeći, złoži knjez Słodeńk na njoho serbske słowa:

Knjez presidento! Łužisko-serbscy spěwarjo a spěwarki su zbožowni, zo smědźa postrowić Was, knježe presidento, kiž sće nic jenož hłowa Československeje republiki, ale tež kulturny wubudźeŕ a wjednik swojoho luda. Češka kultura běše přecy žórło, z kotrohož my mali łužiscy Serbjo srěbachmy, so napojachmy a posylnjachmy při swojich prócowanjach wo serbsku narodnu kulturu. Našim přełožerjam biblije běše z podłožkom češka biblija Kralicka; zestajerjo našoho prawopisa złožowachu so na prawopis najbliższeje nam češkeje rěče; pola Franćiška Ladźisława Čelakowskoho we Wrótsławju přihotowaše so naš Jan Arnošt Smoleŕ za swój nadawk sobuzałožerja našeje wobnowjeneje pismowskeje rěče a po češkim přikładze załoži nam našu Maćicu za wudawanjo serbskich knihow, w Prazy studowachu naši rěčespytnicy Hórnik, Libš a druzy, tu studowaše cyły rjad našich spisowaćelow: Buk, Dučman, Česla, Andricki a *Winger a wjele druhich; češka poesija skut*kowaše na wuwiće našoho basnika J. Čišinskoho a přez njoho na cyłe naše pismowstwo. Zo bychmy přišli do bliższich poćahow tež z češkim hudźbnym swětom, zwažichmy sebi přijěć do Prahi a zrjadować tu koncertaj, z kotrymajž chcemy pokazać, na kajkim skhodźeńku stoji naš spěw a naša hudźba a kak daloko stej přiwuznej ze spěwom a hudźbu bratrowskoho naroda češkosłowakskoho. Při tym dóstachmy telko wopokazmow bratrowskeje lubosće, zo njemóžemy ženje zabyć dnjow, w kotrychž móžachmy być wosrjedź češkoho naroda a joho kultury. Doma budźemy powědać, kak bohata je tuta češka kultura a kajki wysoki skhodźeńk je docpěła, hač runjež wot časa wubudźenja češkoho luda ze smjertneje womory bě hakle sto lět so minyło — to nas budźe posylnjeć a dawać nam nadźiju, zo tež my, byrnjež mały lud, móžemy rjany kulturny skhodźeńk docpěć, hdyž budźemy so tak wutrajnje prócować, kaž bratrowski češkosłowakski narod, a hdyž budźemy tak swěrni swojej maćeršćinje a wótčinje, kaž to wón bě. Budźemy powědać, zo mějachmy tež zbožo, so pokłonić češkosłowakskomu presidentej wuswobodźerjej, kiž wjedźe češkosłowakski lud a stat po zasadach praweje zdźěłanosće a moralnosće, praweje demokratije, sprawnosće a humanity. Dźakowni za wšo, štož smy z češkeje kultury za našu rěč a kulturu srěbali, dźakowni za bratrowske powitanjo a hospodowanjo našoho spěwanskoho khora, přejemy z hłubokosće našich serbskich wutrobow češkosłowakskomu ludej a joho prěnjomu presidentej: Bóh žohnuj Was, knjez presidento, a Bóh wjedź dale Waše skutkowanjo!

Na to wotmołwi knjez president:

„Witajće! Snadź sće so přeswědčili, zo Was lubujemy a zo chcemy bratrowscy dźěłać na polu kulturneje wzajimnosće. Wjeselu so, zo přińdźešće. Widźu w tym zawdak, zo so budźeće starać wo swój lud, předewšim kulturnje. Sće wězo mały lud, njeje Was wjele powostało. Nadźijam so, zo předwójnski zahubjacy duch, stary militarismus a imperialismus, budźe zastupjeny přez demokratiju; w njej budźe město tež za was, zo byšće jako swobodni staćenjo w němskej republicy stali na swojim narodnym podłožku. Ja sam přecy rad so dopominam na swoje poćahi z wašim narodom, wosebje z Hórnikom. Jako młody student póznach so z wašim spisowaćelom Pjechom, přełožerjom Pypina a Spasowiča. Wón bě zahorjeny wobdźiwowaŕ Havlička. Kładźeše mi na wutrobu, zo bych přestudował Havlička a něšto wo nim napisał. Tuž napisach pozdźišo knihu wo Havlička na pohnuwanjo wašoho krajana. Spominam přecy z lubosću na Łužicu a na łužiskich Serbow. Hdyž jako student přebywach we Sakskej, zastupich w Drježdźanach do katolskeje cyrkwje, hdźež waši krajenjo mějachu Božu službu. Też do Budyšina pozdźišo přińdźech k wašomu Michałej Hórnikej. Dźensa je trěbne, hdyž přeńdu wšitke hroznosće wójny, zo byšće w nowym času wěnowali kedźbnosć nowym kulturnym nadawkam. Swojich kulturnych potrěbnosćow w nowym demokratiskim času zawěsće dóńdźeće. Nadźijam so, zo dosćehnjeće wšo, štož trjebaće: wězo budźeće postupować rozważliwje a taktiscy. Žana republika njemóže kulturne prócowanja potłóčować, a tuž wěrju, zo swobodu dóstanjeće tež Wy. Dźakuju so wam sam a tež w mjenje naroda za wopyt, a budźće přeswědčeni, zo so na nim wjeselimy. Kaž wy přikhadźeće k nam, tak tež my móžemy k wam přińć. Na zasywidźenjo!

Zapósłanc Heßlein
přińdźe
do Khróšćic a Budyšina
(Hlej nawěškaj!)

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe **narodźiło:** 110 dźěći a to 59 hólčatkow a 51 holčatkow; mjez nimi bě 5 mortwych narodźenych. Křćenych bu w cyrkwjomaj w Budyšinje: 89 dźěći, w tudyšej khorowni 1, we domje 4, w Biskopicach 3, w Mjedźwjedźu 1, w Zymicach 1, w Smilnej 2, w Počaplicach 1, nuzny křćeńcu dóstachu 3. — Njemandźelskich bě 21. Z měšanych mandźelstwow pokhadźa 26 dźěći a to 18, kotrež maja katolskoho nana a 8, kotrež maja katolsku mać.

Wěrowanjow bě tu 43, mjez nimi bě pjeć zwonkownych sem připokazanych porow; nimo toho bu 7 tudyšich porow zwonka wěrowanych a to 4 w Fugawje, 2 w Biskopicach, 1 w Hajnicach. Měšanych mandźelstwow mjez tu wěrowanymi bě 21; a to 13 z katolskim nawoženju a 8 z katolskej njewěstu. Wyše toho bu připowědanych 12 porow.

Zemrěło je w lěće 1921: 75 wosobow a to 37 mužskoho a 38 žónskoho splaha; wyše toho so 5 dźěći mortwych narodźi. Hač do dokonjanoho 1. lěta zemrě 11 dźěći, wot 2.—14. lěta 6 dźěći, wotrosćenych 58. — Na tudomnymaj kěrchowomaj bu pokhowanych 57 wosobow; na kěrchowje Židowskoho wustawa 1, na hrodźišku 1, w Biskopicach 2, we Bukecach 1, w Huscy 3, w Hajnicach 1, we Wulkim Wjelkowje 1, w Mnišoncu 1 wosoba. — Zbytni buchu pokhowani na luterskich kěrchowach po luterskim wobrjedźe.

K swjatomu woprawjenju poby we tachantskej cyrkwi 20655, w farskej cyrkwi 6650, w kapali tudyšoho asyla 2016, w hrodowej kapali w Huscy 1557, w khłostanskim wustawje 483, w přepytowanskej kłódze 34, w Biskopicach 188. Domawobstaranjow a domjacych woprawjenjow bě 156. Wšo hromadźe 31428 swj. woprawjenjow.

Wunoški wšelakich zběrkow su:

	farsk. cyrkwi	tach. cyrkwi.
Za afrikanske misijóny	79.—	48.—
„ Lyonske misij. tow.	104.60	109.70
„ swj. Józefowe tow.	142.90	235.—
„ swj. Bonifacijowe tow.	103.85	193.—
„ orientalske cyrkwje	50.—	105.—
„ Swjatoho Wótca	195.55	210.—
„ twarj. cyrk. naš. dioecesy	378.63	1807.97
„ póstnu jałmožnu	319.91	1019.06
„ tow. swj. kraja	37.10	44.35
„ kustodiju swj. rowa	—	60.95
„ swj. Vincencowe tow.	95.35	97.—
„ khud. města Budyšina	46.50	62.35
„ 40hodź. pobožnosć	237.—	—
„ mejsku pobožnosć	148.58	—
„ farsku cyrkej	365.87	—
Dary za potřeb. farsk. cyrk.	1636.—	—
Za swj. Antonijowy khlěb	1006,70	—
Móšnička (hač 21. njedź. po swjatkach)	3620.50	—
Přinoški sobustaw. tow. swj. Bonifacija	392.70	368.—
Za wupyš. farsk. cyrkwje	181.60	—
Wopor za staršisku radu	110.—	—
Wopor za nuzućerpjacych Hornjo-Šlezskeje	155.55	—
Zběrka za theologiju studowacych	1459.55	1058.—

Z Baconja. W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 24 dźěći a to 11 hólčatkow a 13 holčatkow; *mjez nimi dwě mortwej narodźenej* dźěšći; jene wumrě bjez swjateje křćeńcy (wot lědoma přićehnjeneje pólskeje swójby).

Swjatu křćeńcu dósta we wosadnym Božim domje 20 dźěći, jene w Khróšćicach. Njemandźelske bě jene.

Zemrěło je 8 wosobow, 5 dźěći do lěta, 1 přez lěto, 1 do 20 lět a 1 přez 60 lět.

Wěrowaštaj so pola nas 2 poraj, připowědanych bu 5 porow.

K swj. woprawjenju poby 5200 wosobow (loni 5100).

Doma wobstaranych a -woprawjenych bu 26 wosadnych.

Prěni króć k swj. woprawjenju přistupi młode jutry 6 dźěći.

Při cyrkwinskich woporach a składbach je so nawdało:

	hr.	pj.
1. Do Budyšina woteda so z woporow a darow		
a) za serbski seminar w Prazy	831,10	
b) k rukomaj najdost. knj. biskopa		

za kandidatow měšnistwa	1503.—
c) wyše toho za druhe zaměry	3207.11
2. Za swěčki na wulki wołtař	1606.35
3. Za mejski wołtař	396.15
4. Za elektriske wobswětlenjo	471.—
5. Za nowe zwony	3100.—
6. Za nowe trubjawki k pišćelam	2600.—
(Přisp. 3350 hr. je so hižo prjedy nahromadźiło.)	
7. Za nowe khorhowje	328.—
8. Wobkhady róčne časy	2736.55
9. Z móšnički	2991.29
10. Za wšelake zaměry a potrjeby	1237.95
Wšo hromadže	21008.50

Wyše toho woprowachu wosadni hišće za nowotwar Wotrowskeje cyrkwje atd.

Bóh zapłać wšěm dobroćerjam Božoho domu z časnym a wosebje z wěčnym mytom!

Z **Ralbic.** W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće 1921 je so w našej wosadźe narodźiło 67 dźěćatkow, a to 39 hólčatkow a 28 holčatkow, mortwe narodźichu so 3. Dwójcy běštej dwójnikaj; 7 dźěći bě wot njemandźelskich maćerjow. Z nich dósta 64 swj. křćeńcu w farskej cyrkwi, 2 baba wukřći.

Připowědanych bu tu 24 porow; wěrowanych pak jenož 9.

Zemrěło je we wosadźe 35 wosobow; buchu też wšitke tu khowane, a to 17 mužskoho a 18 žónskoho splaha. Mjez zemrětymi bě 14 dźěći, a to 13 w prěnim lěće swojoho žiwjenja a 1 šěsć lět stare; 2 wosobje zemrěštej w starobje mjez 20 a 30 lět, 3 w starobje hač do 50 lět, 6 w starobje hač do 60 lět, 6 w starobje hač do 70 lět a 4 we starobje hač do 80 lět, nimo toho buchu tři dźěći mortwe rodźene; wot dweju wojakow dóńdźe powěsć, zo staj padnyłoj.

K swj. woprawjenju pobychu w našej farskej cyrkwi 11240, w jutrownym času 2600; w Róženćanskej hnadownej cyrkwi bě swj. woprawjenjow 8300, w jutrownym času 2200; k prěnjomu swj. woprawjenju bě pola nas 30, w Róženće pak 18 dźěći. Domawobstaranych bu 121 wosobow.

Wunošk składowanjow wot duchownеje wyšnosće připoručenych bě sćěhowacy:

	hr. pj.
Za misijóny w Africy	110.—
„ seminar	735.—
„ towarstwo swjatoho kraja	85.—
„ póstne jałmožne	883.—
„ kustodiju swjatoho rowa	111.—
„ khudych Němcow	14.—
„ Lyonske misijónske towarstwo	175.—
„ Bonifacijowe towarstwo	145.50
„ narańše cyrkwje a šule	30.—
„ Hornjo Šlezskich	10.—
„ Pětrowy pjenježk	105.—
„ krajne staršiske rady	60.—
„ twarjenjo cyrkw. w našej dioec.	260.—
Sobust. s. Bonifac. tow. nawdachu	224.50
Za towarstwo swjatoho dźěćatstwa Jezusowoho nazběra so	462.—

Z misijónow.

Wusad je wohidna, bědna a njewuhojna khorosć. Wobstoji we tym, zo človjek při žiwym ćěle tłaje. Porsty na rukomaj a na nohomaj jomu so wujětřiwši po kuskach wotpaduja. Na cyłym ćěle tworja so kule, z kotrychž stajnje jětřenjo běži. Tak podobnje, praji s. pismo, ma so z dušu hrěšnikowej.

Wusadny je z človjeskoho towarstwa wustorčeny. Bojosć před natyknjenjom rozwjazuje wšě zwjazki krewje a lubosće. Dźěćo dźěli so wot staršeju, mandźelski wot mandźelskeje. Wustorkani ze wsow a městow wjedu wbozy khori we khudobje, hubjenstwje a hrěše bědne žiwjenjo a skónča často na wšěm zadwělujo ze samomordarstwom.

Katolska cyrkej je też nad tutymi wbohimi woporami človjeskoho hubjenstwa so smiliła wustawy za nich założiwši. Najznaćiši dobroćeŕ wusadnych běše pater Damian, jedyn belgiski misijónar. Tutón woprawdźity japoštoł wusadnych założi na kupje Molokaj w Ćichim oceanu prěni wustaw za wusadnych. Lětdźesatki dołho přebywaše tam mjez swojimi lubymi khorymi, jich rany wobalajo, jich bědne wutroby tróštujo, jich dźěći wučo. Dźeń wote dnja łamaše jim khlěb wěčnoho žiwjenja. Lěto wot lěta rosćeše joho stadło a dźěło přiběraše, tola też horjaca lubosć joho wutroby. Skónčnje należy też joho samoho žadława khorosć; nětko běše cyle z towaršom ze swojimi khorymi. 15. apryla 1889 wudycha swoju dušu w rukomaj krajana patera Lamberta Conrardya. Tutón wurjadny muž bu z wótcom za wusadnych w šěrokim Khinskim kraju. Jomu a joho skutkej chcemy dźensa derje zasłužene wopomnjeśo poswjećić.

Pater Ludwik Lambert Conrardy, 1841 w Lüttichu w Belgiskej rodźeny, běše woprawdźity original. Zwonkownje njelizany a njećesany, šćipaty a drapaty zdaše so muž być ze srjedźnoho wěka, hdyž běchu ludźo hišće kruteje powahi. Na wšě třiceći lět ćahaše po swěće dźěłajo we wšelakich misijónach. Wo khorosći wótca Damiana wusłyšawši khwataše na kupu Moloku swojomu khoromu krajanej na pomoc. Tu wosta něšto lět też po smjerći Damiana. Potom poda so do Khiny a studowaše tu wobstojnosće mjez wusadnymi. Kraj po dołhosći a šěrokosći přećahawši spózna zrudny dóńt wbohich wusadnych a slubi při sebi, zo budźe wot nětka swoje žiwjenjo cyle tutym wbohim ludźom wěnować. Dźěše najprjedy do Ameriki a studowaše tu hišće w swojej starobje medicinu. Po wjacylětnych studijach doby sebi lěkarski diplom a hromadźeše potom po Americy a cyłej Europje pjenjezy za swój zaměr. Prošeše pola kralow, wjerchow a kardinalow, mjez bohatym a prostym ludom. Dóstawši požohnowanjo Swj. Wótca wróći so skónčnje zasy do Khiny.

1907 započa tu swoje dźěło we wulkim měsće Kanton. Běše hižo 66 lět stary a ćerpješe k tomu hišće na jachlicu (asthma). Też njerěčeše hišće słowčka khinscy. Rěčnicu we rukomaj a stajnje wuknjo z knihi a mjez ludom ćahaše zasy wokoło a hromadźeše swojich „přećelow a dźěći", wbohich wusadnych. Za nich so starajo kaž mać za swoje dźěćatka běše sam hubjeńšo žiwy hač prošeŕ a často zaby při stajnej nuznoće na swój suchi khlěb. Tak njewustajnje dźěłajo doby sebi přikhilnosć přećelnoho naměstnoho krala Kwantungskeje. Z joho podpjeru kupi 1909 dwě kupje njedaloko wulkoho namórskoho přistawa Šeklung. Jenu z tuteju kupow postaji za mužskich, druhu za žónske. Tu dowjedźe nětko swojich khorych. Ze spočatka njebě jich přewjele. Lěta 1913 wučini z knježerstwom, zo by jomu khorych připokazałe a za kóždu wosobu wob dźeń po 20 pjenježkach płaćiło. Nětko dósta mócny přirostk. K pomocy přiwza sebi patera Dewaziera. Za žónske khore wuprosy sebi sotry z Kanada. Hišće w samsnym lěće 1913 nastupichu sotry swoju ćežku służbu. Bydla mjez khorymi žónskimi a jězdźa dwójcy wob tydźeń na susodnu kupu, zo bychu tam rany mužskich khorych zawjazowałe.

Lěhdy běše tak wulki skutk zwěsćeny, lehny so joho założeŕ k wěčnomu wotpočinkej. Khoroho přiwjezechu joho do Hongkonga a tu wudycha 24. aug. 1914 swoju njesprócniwu dušu kříž w jenej rucy a w druhej słownik khinskeje rěče dźeržo. Na smjertnym łožu jeničcy to wobžarowaše, zo njemóže při swojich dźěćoch, mjez khorymi, wumrěć. Najradšo by zawaleny do płašća wosrjedź dweju wusadneju pohrjebany był. Tónle spodźiwny idealny muž sebi zasłuži, zo joho wopomnjeśo w stawiznach misijónstwa žiwe wostanje, kaž mjeno sławnoho wótca Damiana, prěnjoho japoštoła wusadnych. (Přichodnje dale.)

W.

Wšelćizny.

Z Łužiskeje textilneje industrije. Hakle před někotrymi njedźelemi je so we łužiskim tkanjowym přemysle strajk z nowym tarifowym wučinjenjom skónčił. Nětko su dźěłaćerjo hižo zasy něhdźe 15 abo 16 mzdowych tarifow na 31. januara wupowědźili.

Powyšenjo płaćizny za skótrězanja a mjasowobhladowanjo. Sakske hospodarske ministerstwo je 31. decembra 1921 wukaz wudało, po kotrymž so płaćizny za skótrězanjo a mjasowobhladowanjo wo 50—100 procentow powyši. Wukaz je 2. januara 1922 hižo mocy dobył.

Khlěbowa płaćizna snadź so wo 50 procentow powyši. Zo móhła Němska wójnske wotškodźenjo zapłaćić, sebi ententa žada, zo němske knježerstwo njesmě dale přidawk za ludowe žiwjenjo dawać. Tuž wot 1. febr. hižo statny přidawk wotpadnje, a khlěbowa płaćizna so wo něhdźe 50 procentow podroži.

Husy na Wienskich wikach. Też lětsa běchu we Wienje wšelake khłóšćeńki za hodowne blido, wězo jenož za najbohatšich. Štóž so k nim ličeše, móžeše sebi tučnu husycu kupić. Punt płaćeše jenož 800—1000 krónow, tak zo 10 puntowska husyca hač na 10000 krónow přińdźe.

Porjad automobilnoho wobhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

płaći wot 9. 1. 1922.

610	930	205	350	600	Z Budyšina z kólnje w Třeł.	do	930	100	710	910	930
620	935	215	400	610	wot dwórnišća	„	925	1250	705	905	925
.	.	.	.	.	„ † pósta	„	.	.	.	.	.
625	945	225	410	615	„ Serbskoho Doma	„	915	1245	700	900	915
.	.	.	.	.	„ * puća na Židow	„	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn.	„	.	.	.	.	.
634	956	236	421	626	„ † Třoch Hwězdow	„	904	1234	644	844	904
.	.	.	.	.	„ † Typlšenki	„	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	„ † Debiškowskoho puća	„	.	.	.	.	.
647	1011	251	436	641	„ Prěčečanskoho pósta	„	849	1219	629	829	849
.	.	.	.	.	„ † křižnika Libon-Čornecy	„	.	.	.	.	.
655	1020	300	445	650	„ † puća do Pozdec	„	841	1211	621	821	841
.	.	.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec	„	.	.	.	.	.
658	1024	304	449	654	„ Lejna, korčmy	„	836	1206	616	816	836
701	1027	307	452	657	„ Zejic, korčmy	„	833	1203	613	813	833
.	.	.	.	.	„ † Swinafnje	„	.	.	.	.	.
708	1036	316	501	706	„ kłóštra (Pančic, Natušec)	„	820	1154	604	804	824
.	.	.	.	.	„ † křižnika Miłoćic-Halštr.	„	.	.	.	.	.
720	1050	330	515	720	„ † Tónberga, korčmy	„	810	1140	550	750	810
.	.	.	.	.	„ † Brěznje Krónprync	„	.	.	.	.	.
730	1100	340	525	730	„ Kamjenca „Sonne"	„	800	1130	540	740	800
740	1110	350	530	740	do Kamjenca, Hot. Lehmann	z	750	1120	530	730	750

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny. § Swjate dny = statne swjate dny.

jenož na dźěławych dnjach
jenož na swjatych § dnjach a njedźelach
jenož wot póndźele hač do pjatka.
jenož sobotu
jenož na swjatych § dnjach a njedźelach
jenož na dźěławych dnjach
jenož na swjatych § dnjach a njedźelach
jenož wot póndźele hač do pjatka.
jenož na swjatych § dnjach a njedźelach

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 92. praelat Jakub Stranc superior w **Lipsku**; 93. Jakub Delan z **Hornjoho Wunjowa**; 94.—96. z **Bačonja**: Mikławš Smoła, Marja Šimanec, Jakub Měrćink; 97. Jurij Robl z **Čornec**; 98. Jakub Wjeńka z **Pozdec**; 99. Marija Lipičowa z **Čěškec**; 100. Marija Kneblowa ze **Sulšec**; 101. 102. z **Nowoho Łusča**: Jakub Šejda, Pětr Cyž jun.; 103. 116.—121. 123.—125. 127.—131. z **Budyšina**: Madlena Kralowa, Hańža Kubicowa, Madlena Stankiewiczowa, Hana Šponec, Madlena Kubašowa, Michał Młynk, Marija Krawcowa, Michał Rjeda, Jurij Šenker, Marija Wehnertec, studijny rada prof. dr. Muka, kontoristka Larasec, wyš. wučeŕ em. Kapleŕ, Jan Jenichen, Jurij Lebza; 104.—115. ze **Zdźerje**: Marija Čórlichec, Jurij Wincaŕ, Handrij Frencl, Jan Šäfer, Jan Šmarander, Hańža Strawsowa, Mikł. Šäfer, Mikł. Khilan, Hańža Kašporowa, Pawoł Kóst, Mikł. Hólbik, Jan Šäfer jun.; 122. Hańža Winarjec w **Drježdźanach**; 126. Jan Rab na **Židowje**; 132.—136. z **Ralbic**: zwónk Jurij Šwejda, Hańža Bräuerjowa, Hańža Błažikec, Jakub Šwejda, Pětr Žur; 137.—139. z **Konjec**: Mikławš Henč, Jakub Buk, Marija Kralec; 140.—144. z **Nowoslic**: Mikławš Robl, Michał Kórjeńk, Michał Kórjeńk, Pětr Cyž, Jakub Pječak; 145. 146. ze **Šunowa**: Jakub Handrik, Jakub Narčik; 147. Jan Bjarš z **Łazka**; 148. Jan Próca z **Trupina**; 149. Mikławš Kupka z **Koslowa**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

Njemjenowany 35 hr.; **k Božomu dźěsću běchu hišće darili**: Ernst Bermich z Haslowa 10 hr.; Pětr Cyž jun. z Now. Łusča 6 hr.; Marija Lipičowa z Čěškec 10 hr.; Jakub Wjenka z Pozdec 10 hr.; Jakub Měrćink z Bačonja 5 hr.; Marija Kneblowa ze Sulšec 5 hr. Dalše dary za Posoł: ze Zdźerje: po 5 hr.: Marija Čórlichec, Jurij Wincaŕ, Jan Šäfer, Mikławš Khilan; Hańža Strawsowa 3 hr.; Pawoł Kóst 2 hr.; z Budyšina: po 5 hr.: Hańža Kubicowa, Hana Šponec, Michał Młynk, Marija Krawcowa, Jurij Lebza; Madl. Stankiewiczowa 10 hr.; Hańža Winarjec w Drježdźanach 5 hr.; Hana Cyžec w Drježdźanach 10 hr.; z Ralbic po 5 hr.: Hańža Błažikec, Jurij Šwejda, wumjeńkaŕ Pětr Lebza 10 hr.; z Nowoslic po 5 hr.: Michał Kórjeńk, Michał Kórjeńk II; Jakub Handrik ze Šunowa 5 hr.; Jan Bjarš z Łazka 5 hr.

Dobrowólne dary za fond: wumjeńkaŕ Pětr Lebza z Ralbic 10 hr.; Jakub Šwejda z Ralbic 5 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 9. januara 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	1000—1050	1800—1900
2.	800—900	1575—1700
3.	500—600	1100—1300
4.	300—400	850—1000
	Byki:	
1.	950—1050	1650—1800
2.	750—850	1425—1600
3.	450—550	975—1175
4.	300—400	800—950
	Jałojcy, kruwy:	
1.	1000—1050	1800—1900
2.	800—900	1575—1700
3.	600—700	1325—1525
4.	400—500	1000—1225

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	1000—1200	1800—1950
3.	950—1050	1600—1750
4.	750—850	1350—1450
	Wowcy:	
1.	850—925	1650—1850
2.	700—800	1475—1600
3.	450—550	1150—1300
	Swinje:	
1.	1650—1750	2200—2225
2.	1800—1900	2300—2425
3.	1400—1500	1900—2000
4.	1050—1150	1800—1900
5.	1200—1400	1850—2100

Serbskim towarstwam w Kamjenskim wokrjesu.

Přeprošujemy zastupjerjow serbskich towarstwow do 1. posedźenja podzwjazka Domowiny na wutoru 24. januara 1922 popołdnju w 3 hodź. do žórle Wenkec hosćenca w Khrósćicach. Dnjowy porjad:

1. Dorjadowanjo podzwjazka za Kamjenski wokrjes ze sydłom we Khrósćicach.
2. Wobkhad mjez serbskimi towarstwami a nadawki jenotliwych towarstwow.
3. Posmjertna pokładnica.
4. Wšelćizny.

Přispomnjenjo: Dokelž su naše serbske towarstwa nošerjo narodneje ideje, so do tohole posedźenja zastupjerjo wšěch serbskich towarstwow we Kamjenskim wokrjesu přeprošuja; tež ći, kotřiž tu khwilu hišće k Domowinje njesłušeja. Njech kóžde towarstwo trěbnych zastupjerjow wěsće pósćele.

W Budyšinje, 10. januara 1922.

Předsydstwo.

Naš sejmski zapósłanc **Heßlein** z Drježdźan budźe **w Khrósćicach** pola Wjenkec pjatk **20. januara** (na swj. Bosćana) popołdnju w **4 hodź.** rěčeć.

Přińdźće wšitcy, muže a žony!

Swojim wobkhodnym přećelam a spěchowarjam z tutym wozjewjamy, zo smy swojimaj zastojnikomaj,

knjezomaj Jurjej Valtin-ej
a Gustavej Mosig-ej

za swoju filialku we Wojerecach połnomóc dali.

Předstejićerstwo
Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank
A.-G.
w Budyšinje.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča
w zaručenej čistej najlěpšej tworje, najtuńšo:
kokosowu mučku
zaručenu čistu 30/32%,
sušene truhanki
běrnowu mjetelowu mučku
majs
cyły a tołčeny,
majsowy šrót za kury
ržane wotruby
čerwjenu sól
fosforkis. picny kalk.

Wšě
čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje a derje
naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Za wosebite wozjewjenjo.

Po ćežkej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći woteńdże z dźěła połnoho žiwjenja we 68. lěće mój dobry swěrny mandźelski, naš pře wšo lubowany nan, dźěd, bratr a swak

knjez překupc

Alfons Schauseil.

We hłubokej zrudobje:

Elisa Schauseilowa rodź. Neumannec.
Arthur Schauseil a mandźelska.
Charlotta Litterowa rodź. Schauseilec.
Dr. ing. **Walter Schauseil** a mandź.
Alfons Schauseil a mandźelska.
Hana Hechler rodź. Schauseilec.
Emilia Neumannec
a 7 wnučkow.

W Budyšinje, Deutsch-Lissa, Drježdźanach, Essenje a Langebrücku.

Žarowanske wopyty so z dźakom wotpowěduja.

Pohrjeb budźe njedźelu 15. januara w 2 hodź. z kapale na Mikławšku.

Knjez nad žiwjenjom a smjerću wza nam dźensa rano našoho hižo dlějši čas khorowatoho, wjacy króć ze swj. sakramentami doma wobstaranoho, luboho nana, přichodnoho syna a bratra

Mikławša Zyndu,

murjerja w Budyšinje,

w 50. lěće joho žiwjenja. Přichodnu njedźelu dopołdnja w 11 hodź. pokhowamy joho ćěło na Mikławšku k zemskomu wotpočinkej. Wón zawostaji 4 syroty, dwě hišće šulskej. Dušu zemrětoho poručamy należnje pobožnomu paćerjej wěriwych.

W Budyšinje, Khrósćicach, na Horje a Hajnicach,
12. januara 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

K zemskomu wotpočinkej a zbóžnomu postanjenju na sudnym dnju pokhowachmy minjenu njedźelu ćěło našoho luboho bratra, swaka a wuja, čestnoho młodźenca

Jana Jakuba Pětrku

w Budyšinje

na Mikławšk. Wšitkim tym syłam pobožnych wěriwych, kotřiž su joho póstywječory wopytowali, při pohrjebje so wobdźělili, kašć z tak mnohimi wěncami debilija hortnje a pisomnje nam swoje sobužarowanjo wuprajili, so tu wutrobnje dźakujemy z nutrnym

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

We Zajdowje a Ćemjercach,
10. januara 1922.

Žarowacy přiwuzni.

Do Budyšina!

Přichodnu sobotu 21. januara

dopołdnja w 10 hodź. budźe
w Serbskim Domje w Budyšinje
sejmski zapósłanc

knjez Heblein

z Drježdźan

rěčeć. (Wo nětčišich politiskich wobstojenjach, wosebje tež wo serbskich należnosćach.) Přeprošujemy wšěch joho přećelow kaž tež wšěch, kotřiž maja zajim. Přińdźće w prawje wulkej ličbje.

Mały kuntuš za snadź 10lětnu holcu je dóstać w Róženće čo. 7.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě po krótkej khorosći ze swj. sakramentami doma wobstarana w 52. lěće žiwjenja naša luba sotra a swakowa

knježna Marja Leńšec

z Njebjelčic.

Zańdźenu njedźelu smy jeje powostanki na wosadnym kěrchowje swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za jeje dušu so modlili a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, kaž tež za wšu wěncowu pychu, wuprajamoj z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje dušu poručamoj modlitwam wěriwych.

W Njebjelčicach, na dnju pohrjeba 8. januara 1922.

Hłubokozrudźenaj
kubleř **Mikławš Pječak**
a mandźelska **Madlena** rodź. Leńšec.

„Jednota“ w Budyšinje

zmeje **njedźelu 22. januara 1922**
w katolskej towaršni

hodowny swjedźeń

z hodownymi hrami a spěwami.

Předstajeja dźěći tachantskeje šule.

Započatk z dypkom we 8 hodźinach.

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Drježdźanach,

woswjeći
17. januara 1922, wječor w 7 hodź.
w „Ballhaus“, Bautzener Str. 35, swój

43. załoženski swjedźeń,

wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a reji.
(Wšitko serbski.)

Wšěch lubych Serbow z domizny a cuzby přeprošuje **předsydstwo.**

K spodobnomu wobkedźbowanju!

Dla wótrych wobkhódnych wučinjenjow sym nuzowany, wšitke **zwonka stojace pjenjezy** zezběhać. Prošu tohodla mojich česćenych kupcow, zo bychu zličbowanja hač do 15. januara 1922 wurunali. Po 15. jan. sym nuzowany, 8 procentow zdanje za čas zličbowanja přiličić.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, moju drohu mandźelsku, našu starosćiwu mać, lubu přichodnu mać, wowku, ćetu a sotru

Marju Zopinu w Bronju,

rodź. Handrikec z Noweje Wjeski,

po dlějšej ćežkej khorosći, ze wšěmi swj. sakramentami doma wobstaranu, 75 l. 2 m. 2 dn. staru njedźelu 8. t. m. z tuteje časnosće do wěčnosće wotwołać. Jeje ćělne powostanki přepodachmy minjeny štwórtk swjatej zemi w Radworju.

Wšěm, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali a pokojeli, na póstywječorach a při pohrjebje za jeje khudu dušu so modlili, wuprajamy tu

wutrobny dźak a nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje khudu dušu poručamy tež dale pobožnym modlitwam wěriwych.

W Bronju, Zajdowje, Drježdźanach a Nowej Wjescy,
13. januara 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 4. | Budyšin, 21. januara 1922. | Lětnik 60.

Ćopły dom.

Žně su dawno domoj. Hižo na zahonach leži zymniši dych, kotryž sej wětr najprjedy jenož druhdy a potom přecy husćišo a přecy sylnišo do spěcha zaćěri, zo to potom šuči a šumi, a lěsy před joho zymnym dychnjenjom so tula a stonaja a so khileja a płakaja. Polam hižo njezamóže tak lohcy zeškodźeć. Šćernišćam samo tyje a młode zeskadźane žita a pšeńcy su swoju móc hišće w zemi zdźeržałe. Ale běda, běda tym zelenym lisćičkam a prućikam na kerčkach a štomikach a štomiskach. Bórzy přińdźe zyma, hrozna, surowa, třeskaca zyma a kak so jim potom zeńdźe. Tola — hlejće! Hdyž nazymu zymniše wětry zadunu, potom zyma woběha te něžne zelene lisćičko kiž nětk wbohe zymu mrěje. A te kćějate ličko woblědnje a zańdźe barba čerstwa a młódna a z nocu zwjadnje a žołtnje zelena hałužka. Živjeńčko wotemrěwa a živa štomowa brěčka wuskhnje we łopjeńku a hałozy a po tołstym zdonku běži dele hač do korjeni. Pod zemju so živjeńska móc nětko lohko zakhowa we ćopłej khowancy před lodojtym dychom škódnych wětrow a před sněhowymi mjećelemi rozzłobjeneje zymy. Hdyž je tu živjeńčko pod zemju wukhowane, nětko smě přijěć Wětrec dźiwi Pětr a smě torhnyć słabe, mrějace, žołte łopjeno ze šěroho štoma. A padnje lisćičko ze štoma, padnje k zemi, k stronje zdonka, kiž je je zelene kolebał a mortwe nětko hišće jomu služi. Ze swojimi tružkami wodźěwa lisćo zemju, wodźěwa a škita korjenje štoma a škita sebje samoho — škita swoje živjenjo, kiž je w korjenju khowane, ale z młódnym naléćom dyrbi też wone zasy wožiwić a zrosć a zakćěć.

Nětko wujće wy dźiwje wjelki njech sylnišo zyma třeska, nětko rujće a bodźće wy sylne běłe byki, kotrež je zyma do swojeje mocy najjała! Nětko wy štomej wjacy njezeškodźiće, joho živjeńska móc je wuškitana w korjenjach w ćopłej zemi.

Hdyž nazymne wětry zadunu, potom wšo ćeka do khowankow, do krutoho, wěstoho, ćopłoho škita. Nic jenož zelene lisćo, nic kćějaca rožička sama, nic samón młódny kěrač, też zwěrjata so khowaja pod zemju, ryja jamy a noša do nich ćopłe lisćo, zo bychu zymu derje přetrałe.

Też človjek pyta nětko swoju khowanku. W naléću a horcym léću je so na polu z ćežkim a husto dosć wobćežnym dźěłom drěł a znjesł w dźěle stojo horcotu žni a dešć pancatych dnjow. Bjez wotpočinka je přez cyły čas jene dźěło druhe honiło. Ale nětko, hdyž su w bróžnjach Bože dary, nětko też človjek so z pola wróća a zastupi zasy do domčka, kotryž je joho a hdźež ćopła wutepjena jstwička na njoho čaka.

Domoj, domoj wjedź was, wy nanojo a młodźency, wšitkich was, dźěłaćerjow a hospodarjow, domoj wjedź was waš puć! Domoj do wašeje domjacnosće, do wašoho ćichoho hnězdaška, hdźež sy ty kral a twoja mandźelska kralowa! Domoj do twojoho paradiza, do twojoho raja tu na zemi, hdźež dyrbi twoje zbožo rosć tu na zemi, rosć a kćěć a płody přinjesć. Domoj, domoj, tu twarće sej te horde hrody wašoho zboža! Wonka syči zymny lodojty morjacy dych. Běž so na kedźbu před nim, zo će njehrabnje, zo će njezlemi, njezniči. Móhł by ći přinjesć khorosć, strašnu dołhu khorosć a hišće wjacy: smjerć móhł ći přinjesć, hdyž njeby kedźbował na njoho. A hdyž joho ty samo we swojej khorosći njeby kedźbu měł, potom by ći přinjesł smjerć. Wot tuteje smjerće wjacy njestanješ. A te najhórše: Ty njewumrješ sam, też twoja mandźelska zblědnje a žołtnje, kaž lisćo w nazymje a zblědnu a žołtnu twoje drobnuške dźěćatka a cyła swójba zblědnje a žołtnje a spadnje z tobu do rowa.

Kedźbuj, ty kralo swójby, kedźbuj, hdyž přińdźe nazyma, potom wróć so z pola k twojej kralownje, budź kral nětko swójby, kaž bě ty nětkle kral stwórby, role a hole.

Wukonjej zasy swoje knježeńske, kralowske prawa, hewak móhł ći twój sceptar z ruki padnyć, jimaj so znamjenja swojoho zboža hewak móhł ći twój sceptar z ruki padnyć a so na zemi złamać a zrazyć a ze sceptarjom móhło so złamać a zrazyć twoje zbožo knježerja a krala swójby.

Najwjetše twoje prawo, o kralo swójby, pak je: Čiń zbožowne swoje kralestwo! Spodźiwne prawo, kiž chce něšto rozkazować! Kral dyrbjał być a posłuchać?

Běda tebi, hdy by tebi jenož płaćiło něšto twoje zbožo a ničo zbožo twojich domjacych. Potom by ty wušoł z ćopłeje jstwički a stupił do zymy a suroweje złósće. Wětry, hórše hač sněh a lód, bychu će hrabłe a će wjerćałe a torhałe tam a sem a z tobu bychu mjetałe, doniž njebychu w tebi zničiłe a rozbiłe też poslednju pruhu zboža. Hdyž ty swoje zbožo pytaš, dźi a prašej so tych kralow a kejžorow, kotřiž też jónu złote krony nošachu a w rucy sceptar mocy, dźi a prašej so jich, što je jich njezbožownych sčiniło! A jeli ći jedyn wotmołwi: Ja buch wuhnaty, dokelž běch sebičny a so njestarach wo zbožo mojoho luda, potom spóznaj, zo je wosud tutoho njezbožownoho krala, wosud też twój, ty njezbožowny! Tohodla wróć so k swojomu wěrnomu zbožu, k swojej swójbje a wostań při njej, prjedy hač će potrjechi tamny kruty wosud. Njebudź sebičny kral!

Sčiń zbožowny swój dom. Nic sam za so jenož njepytaj swoje zbožo! Twoja swójba čaka na tebje! Wuhotuj ji swjedźeń. Njeměnju žadyn tajki, zo tomu trjebaš kormjene ćelo a tučne swinjo. Swjedźenje swjećić ty dyrbiš we swojim domje ze swojim domom, domjace swjedźenje. Nic hosći sej njesměš přeprosyć, z najmjeńša nic cuzych; twoji hosćo su twoji domjacy a ty sy jich kral, jich zboža kral. Njezabudź ženje na tajke swjedźenje, potom so tebi zalubi w twojim małym rjanym kralestwje. To njetrjebaja być swjedźenje, při kotrychž wino běži, to njetrjeba blido so zhibować pře mnohosć nastajenych jědźi, tón wjesoły swjedźeński duch, wón je to najwažniše, tón čini zbožownych. Tohodla też tu wróćo k jednorosći našich wótcow! Te wjesołe jasne wobliča, kaž słónco błyšćate, wokoło blida, te ty wobknjež, dźerž zbožowne, potom budźeš sam zbožowny.

Pod zemju nětko živjenjo žive so dźerži, tam wobnowja mocy a je hromadźi, zo by potom w wotućacym naléću z mocu so ke kćěnjam a kwětkam rozrostło.

Zyma dyrbi też we swójbje mocy hromadźić, k tomu su te dołhe wječory. Nic swjedźenje jenož swjećić, też mocy wobnowjeć, ćělne a duchowne. Tu so njech pokaže kral swójby, kral mocy. Wozjew też tym swojim swoju móc a zabawjej jich a posłuchaj kedźbnje, štož twoja kralowa ći powěda. Posłuchaj też na starobu. Wowka znaje derje bać.

Runje na tych dołhich zymskich wječorach bywa wonka najhórje. Kaž bychu čerći z hele so wudobyli, tak so howri we wětře. Tohodla budź runje w tutym strašnym času doma, zli duchojo móhli też tebje hrabnyć a z tobu so zawjerćeć. To by była twoja poslednja reja a twoje kralestwo swójby by zahinyło a z tobu twoja swójba a twoje zbožo.

Kaž so živjenjo we stwórbje wućěka we zymje do ćopłeje khowanki, tak ty so wućěkaj do ćopłoho hnězdźka swojeje domjacnosće!

jn.

Swětowy rozhlad.

Němska

Konferenca w Cannes, na kotruž so wulke nadźije stajachu — bě tam też němska delegacija přeprošena — je do časa so rozbiła. Važne rozsudźenja, kotrež so wot njeje wočakowachu, su wuwostałe. Jenož poniżny wuspěch je měła na te wašnjo, zo so Němskej nakhwilne wotstorčenjo płaćenjow přizwoli, w Londonskim ultimaće jej napołożenych.

Wina nahłoho dočasnoho skónčenja konferency bě, zo Briand, francózski ministerski předsyda, bě nuzowany wotstupić. Přećiwo njomu pozběhny so opposicija w francózskim sejmje. Wěste woršty sejma, nacionalny blok mjenowane, běchu toho měnjenja, zo Briand prawa, Francózskej z Versaillskim měrowym wučinjenjom a Londonskim ultimatom do ruki date, kruće dosć njezastupuje. Jendźelska běše zwólniwa, Němskej, kotraž bě entenće wozjewiła, zo 15. wulkoho róžka 1922 płaćomne wotškodźenjo njemóže zwjesć, wołożenjo w płaćenjach přizwolić. Z tym bychu so postajenja Londonskoho ultimata přeměniłe. Zdobom běše Jendźelska hotowa, zo Francózska so njeby bojeć trjebała wo swoju wěstosć a swoje wobstaćo w přichodźe, zo by tak lóže wotmyslenym płaćeńskim wołożenjam Němskeje přihłosować móhła, z njej mjezsobne zakitanjo wučinić. By-li Němska jedyn z tuteju krajow nadpadnyła, byštaj sebi

mjez sobu pomhałoj a podpjerałoj ze wšěmi brónskimi srědkami. Jendželski sejm bě z naćiskom mjezsobnoho škita přezjedne, francózski sejm pak nochcyše jomu přihłosować.

Briand wróći so srjedu 11. t. m. do Pariza, zo by tam wšelake njedorozemjenja rozjasnił, namaka pak tam telko přećiwjenja, zo so rozsudźi ze swojim ministerstwom wotstupić. Najwyššej radźe wozjewi wón telegrafiscy swój wotstup. Na to so konferenca najwyššeje rady rozwjaza, dokelž nochcyše a njemóžeše bjez zastupjerja Francózskeje dale wuradźować.

Wěsty wuspěch pak bě Němska na tymle zeńdźenju tola dobyła. Na zakładze rozprawy, kotruž bě w mjenje němskeje delegacije jeje wjednik dr. Rathenau, prjedawši němski minister zasynatwarjenja, podał, přizwoli so jej mjeztymne moratorium — wotstorčenjo płaćenja — pod wěstymi wuměnjenjemi. Z tutych su najwažniše: 1. Němska płaći kóžde 10 dnjow 31 milijónow hriwnow w złoće z cuzymi devisami, t. r. z jeje wukrajnymi pjenježnymi dobromětćemi. Prěni raz płaći 18. januara 1922. 2. Němske knježerstwo poda za dwě njedźeli wotškodźenskej komisiji reformske a rukowace zrjadowanjo, nastupace němske statne hospodarstwo a wobběh papjerjanych pjenjez, kaž tež dospołny program wo tym, kak budźe w lěće 1922 wotškodźenski dołh z hotowymi pjenjezami a tworami płaćić.

— W Barlinje wotmě w sejmowni centrumska strona swój lětuši zjězd. Traješe wot zańdźeneje njedźele hač do wutory. Zjězd bě ze wšěch kónčin Němskeje jara derje wopytany. Hłownu rozprawu wo centrumskej politicy poda minister dźěła Brauns. Universitny prof. dr. Lauscher rěčeše wo: Akademikojo a nowy čas — wo organisaciji centrumskeje strony přednošowaše jeje generalny sekretar dr. Katzenberger, zasady centra, kotrež buchu wudospołnjene a nowym politiskim potrěbnosćam a nadawkam našoho časa přimjerjene, rozjasnješe redaktor Emil Ritter. Předsyda centrumskeje strony, senatowy president Marx, rozestaješe ideale a zaměry centrumskeje strony. Tež kancleŕ dr. Wirth wopyta centrumski zjězd a poréča tam. We wšěm pokazowaše so rjana přezjenosć a zwjeselaca zahorjenosć. Centrumskej stronje bu za jeje politiku powšitkowna dowěra wuprajena. Dr. Porsch, kotryž bě jako předsyda centrumski zjězd nawjedował, skónči jón ze słowami, zo centrum stoji za politiku swojoho kanclerja. —

Francózska.

Francózska ma nowe ministerstwo. Poincaré, kotryž opposiciju napřećiwo Briandowej politicy wjedźeše, je nowy ministerski předsyda. Nimo njoho su najwuznamniše wosoby we ministerstwje: Barthon, minister prawa a Elsas-Lothringskeje a de Lasteyrie, minister financow. Dotalne politiske wustupowanjo tutych wosobow pokazuje na to, zo budźe přećiwo Němskej wótriši wětr w politicy wěć.

W Genua w Italskej ma so započatk měrca t. l. nowa konferenca wotměć, kotraž dyrbi hospodarske a pjenježne prašenja rjadować a nowe puće a srědki k wožiwjenju ludowoho hospodarstwa w Europje pytać. Tež Němska a Ruska stej na tutu konferencu přeprošenej. Nadźijomnje so poradźi hospodarske poćahi mjez rozdwojenymi ludami znowa nawjazać a nětčišej powšitkownej hospodarskej nuzy wotpomhać. —

Rom.

Kaž so z Roma zdźěluje, je s. Wótc na krypje podobny katarrh skhorjeł. Audiency dyrbjachu so tohodla wotrjec.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Njedźelu 22. januara změje „Jednota“, tow. kat. Serbow w Budyšinje, hodowny swjedźeń wječor we 8 hodź. w katolskej towaršni. Poskićeć budźa so wšelake spěwy a hodowne hry, předstajene wot dźěći tachantskeje šule — tež swětłowobrazy. — Program lubi dobru zabawu.

— Kaž je z nawěška w dźensnišim čisle dowidźeć, wuhotuje tudomne serbske tow. „Nadźija“ srjedu, 25. januara 1922 w Měsćanskej zahrodźe Ptači kwas. Z prjedawšimi swjedźenjemi je towarstwo stajnje dobry zaćišć zawostajiło. Tuž smě so tež přichodnu srjedu rjany serbski wječor wočakować.

— Šulske lěto skónči so lětsa z 1. apryłom. Jutrowne prózdniny traja potajkim hač do 18. apryla, to je třeći swjaty dźeń jutrow.

Hnydom so zamołwjeć!

Kaž z nawěška widźeć, chce knježerstwo jutry 1922 katolski seminar w Budyšinje do němskeje wyššeje šule přetworić a to z internatom t. r. šulerjo moža dale w seminaru bydlić. Zamołwjenja dyrbja so hnydom stać. Zamołwjeć móža so šulerjo, kotřiž su znajmjeńša 7 šulske lěta wukhodźili. Šulerjo, kosřiž su hižo 15 lět stari so wotpokazaja.

Z Radworja. Radworskej wosadźe! Misijónske zjednoćeństwo katolskich žonow a knježnow w našej wosadźe je loni rjany pjenjez za misijóny nawdało: 400 hr. To je najwjacy ze wšěch wosadow w Sakskej. Chceće-li wědźeć, kelko jednotliwe dźěle wosady dachu, tu to maće: Radwor 70 hr., Bronjo 53, Boranecy 60, Khelno 51, Kamjenja 75, Łuh 23, Měrkow 12, Lutowc 5, Hodlef 26 a Stróžišćo 25 hr. Lětsa hižo zasy zběrać póčnu. Njech naše žony a knježny swoju wutrobu a mósnu prórstwje zběraćelki wotewrja a z jałmožnu pomhaja Bože kralestwo na zemi rozšěrjeć. Bóh, kiž ani nopašk wody njemytowany njewostaji, wam to wšitko zapłaći. Tež nowe sobustawki so přijimuja kóždy čas.

Z Dobrošic. Kaž druhe lěta, tak tež lětsa našim wjesnym dźěćom wulke hodowne wjeselo přihotowaštej wobsedźerka ryćerkubła, knjeni zwud. Seyfertowa a jeje dźowka. Patorżicu popołdnju buchu wšitke wjesne dźěći, 51 po ličbje, do hrodu skazane. Tu nadeńdźechu blida z hodownymi darami bohaće pokładźene. Za kóžde běše rjany dar přihotowany: kusk drasty, poprancy, worjechi abo druhe rjane wěcki. K tomu buchu hišće wšitke z kakaom wokřewjene. Wjeselo dźěći běše wulke. Knjeni Seyfertowej a jeje knjeni dźowcy słuša pak horcy dźak wšitkich wjesnjanow, zo stej telko prócy a woporow nałožowałoj. Z tym stej sebi wutroby małych a wulkich dobyłoj. Njech jimaj Bóh nadobnje mytuje, štož k lěpšomu gmejny a khudych činitej.

Z Pančic. (Zapozdźene.) Jednoru hodownu wobradźeńku wuhotowa naměstny wotdźěl wójnskich ranjenych za Pančicy a wokolnosć za dźěći zawostajenych třeći hodowny dźeń w Natušec korčmje. Na 80 dźěći móžeše so wobdarić. Ze spěwom „Ćicha nóc“ a z po-

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

Khwatajcy woteńdźeštaj Hapka a Haplka wot hata po wsy horje, zo byštaj tej njeluboznej zwadźe wučekłoj. Znazdala pak hišće wótry křik a swar, najwěsćiši dopokaz to, zo běchu so te žony hrabłe.

„To su tola woprawdźe dźiwni ludźo, mužojo a žony, tu w kraju za wusmužowej horu“, měnješe Haplka. „Takle šwarnje so tu maja. Dźełać, ani porsta zhibnyć skoro njetrjebaja a wužiwać móža dobrotu po dobroće, to dźěn je po wšěch polach a tu we wsy po wšěch domach widźeć, a tola njejsu sebi dobri! Jědu na so kaž pos a kóčka a kusaja so runja rubježnym ptakam! Derje Hapka, woprawdźe derje, zo naju khěžka zwonka wsy trochu zdalena stoji. To budźedźemoj samaj za so pokojnje žiwaj a budźemoj wjesele wužiwać po swojim spodobanju. Do wsy ani wjele khodźić njebudźemoj do tych zwadliwych ludźi. Přečo jeno woni wšitcy takle na zwady du?

„Mi chce so zdać“, mudrowaše Hapka z porstom sebi swědčo, tón rozomny muž tam wonka mjez polami a ta mudra žona tu we wsy mataj cyle prawje, Dźěło drje je často hórke, tola najlěpše a najstrowše lěkarstwo. Ći ludźo, dokelž ničo za dźěło nimaja maja dołhu khwilu a lutu wostudu. Na wostudźe rosće woboza. Komuž je so wostudźiło, tón je tež lohcy wobožny: na wšo so hórši a z kóždym so wuréčuje a wadźi. Ale wohledź so tych zwadliwych muži a žonow! Poskaj jeno Haplka! Njesłyšiš te wołanjo a juskanjo tamle přede wsu. Tam je zawěsće wulke wjeselo. Hač sem do wsy to wótrje wuska.“

„Ow, haj, Hapka, cyle derje to słyšu“, zawjeseli so Hapkla. Tam je zawěsće wulka črjóda dźěći. Najskerje łója hutbabu abo hraja kurjatka a wjelka. Pój khwatajcy, Hapka, tam budźe so namaj wěsće lěpje lubić. Kak zo traš móžemoj sobu hrać a so z dźěćimi hnydom zeznać. Poběhń w skoku, Hapka, poběhń dźěn!“ honješe njedočakliwa Haplka.

Bórzy doběžeštaj na kónc wsy a tu zetkaštaj wulku črjódu małych a wjetšich dźěći, kotrež so wołajcy a napřemoh juskajcy po puću, kiž tu z hórki do wsy spadowaše, po běłym snězy smykachu a kulachu a na kanslach suwachu a wožachu.

„Srjedź horcoho lěća běły sněh! Hapka je to možno?“ spodźiwaše so Haplka nimo měry; skoro chcyše so ji rucy łamać z lutym spodźiwanjom na tym, štož wšitko widźeše. „A jenož na puću leži sněh! Po polach na prawicy a na lěwicy ani běłeje mjetele! W samym přěrowje njeleži ani sněhowoho drjebuška! Hapka njeje to dźiwno?“

„Ha, ty so tež dźiwaš, a njewěš, čohodla!“ wotmołwi Hapka. „Njeje dha so namaj hakle runje khwila do zahrodki tež běły sněh šoł? A kak dobry běše tón sněh! Sy to hižo zabyła?“

Ach, Hapka, ješćata smjetana to tola njeje, kiž tu na puću leži! To tola widźiš!“ směšeše joho Haplka. „Po dobrej smjetanje so smykać a suwać, to by tola tež z hrěchom było. Ně, to je woprawdźity běły sypotaty sněh. Hladaj jeno, kak z lohka so wone suwaja a woža!“

„Ty sy hłupa koza!“ wotrunowaše ji Hapka jeje směchi. „Woprawdźity sněh tola ani khwile na sapacym słónčku wutrał njeby! Někajki dźiwny sněh to wězo je. Wšak to bórzy dopóznajemoj, hdyž bliže dóńdźemoj.“

Mjez tym běchu jeju dźěći tež zawohladałe a hnydom kiwachu jimaj přećelnje bliže; někotre samo wołachu na njeju: „Pójtaj jeno sobu! Ow, tu so nimo nimo měry rjenje smyka a wozy! Ow, pójtaj a spytajtaj jeno z nami!“ A na to so cyła črjóda zahnawši po hórcy dele smykaše, druhe za nimi kanslowachu. Hahaha! ty slepy njelepy pohončo, njeje će hańba!“ smějachu so wšitke dohromady tomu, kiž bě z kanslemi zwrócił.

witanjom wšěch přitomnych wotewri předsyda swjedźeń. W krótkej narěči rozestaji towařš Völkel z Khrósćic zaměr zjednoćeństwa a tudomnišoho swjedźenja. Při tym dopomnichmy so tež na lubych padnjenych towaršow. Po dwěmaj hodźinomaj ćehnjechu wobdarjene dźěći z wjesołej myslu a ze směja tym wobličom domoj. Hišće na tutym městnje dźakujemy so naměstnomu wotdžělej a wšěm šćedriwym daricelam a wšitkim, kotřiž su jednory swjedźeń porjeńšić pomhali.

Z Khrósćic. Rjany dopokaz swojoho prócowanja móžachu młodźency Khrósćanskeje wosady podać, hdyž njedźelu 15. januara założeński swjedźeń swojoho towarstwa swjećachu. W lěće bě towarstwo tamny krasny narodny skutk dokonjało: dźiwadło na Kopšinjanskim hrodźišću. Wězo w sali so tajke něšto činić njehodźi, ale da-li Bóh, w lěće zasy na hrodźišću. Tola tež poskićenja założeńskoho swjedźenja běchu dobre. Wječor so započa z basnju „Serbam" wot J. Ćišinskoho. To bě dopokaz, zo tež naša młodosć je serbska. — Jako druhe čisło stoješe na programje: Tři Kralojo. To bě hra, kajkejež drje serbske jewišćo hišće widźało njeje. Tute mysterium nam pokazuje we wobrazu, kak so 3 kralojo w pusćinje zeńdu, zo bychu so wot hwězdy wjesć dali. Wulkotnu sceneriju je knjez Michał Lebza z Khrósćic molował. Hrali su wšitcy na dostojne wašnjo. — Tež přichodne čisło měješe swoju wosebitosć. Tu njeběchu widźeć žani hrajerjo, ale jenož jich sćiny. „Husleŕ před Gmundom", rěka hra w 3 wobrazach. Njezapomnity za kóždoho wopytarja wostanje wěsće wokomik, hdyž mortwa postawa Maćerje Božeje so počina hibać, so jedyn swojich złotych čriji wuzuje a jón khudomu huslerjej jako dar za joho rjany spěw a hru na huslach dari. Je to dźakowny předmjet za naše towarstwa. — „Hwizdaj, ale na bubonček kedźbuj." Tutu žortnu hru předstajachu 3 mjeńši młodźencojo, kiž dyrbja hakle na hrajerjow so wuwić. Předstajenjo swědčeše wo jich přihódnosći za hraćo. — Skónčnje přińdźeštaj „Witka a Klepka" na jewišćo. Žortna hra, woprawdźe žortna. Njeboh' student J. Ryćerja je ju připrawił a je ju hody 1913 sobuhrał. Po telko lětach nětk k druhomu razej. Wobdźiwanja hódne běchu tryski a hłuposće a originalne směški tuteju dundakow. Tež pólcaj, korčmař a służownik činjachu wěc derje. Wutoru bu hra wospjetowana.

Z Kulowa. Ze zabawnoho wječora tudomnoho serbskoho tow. młodźencow je so najlěpje powitanski spěw, wutrobne słowa sobustawa Möllera a žiwe hraćo „Dundak" a „Wón je hłuchi" spodobało. Sobustaw Popjela je swój prěnjotny wjetši serbski wustup ze wšej khwalbu dokonjał. Běše za tow. rjany postup, ma so pak hišće na jasnišu wuréč dźiwać. „Bratrowstwo" nětkle pilnje „Genofevu" studuje. Wjeselimy so tohodla dawno na 29. t. m.

Z Drježdźan. W přepjeinjenej zurli „Ballhausa na Budyšskej drozy swjećeše Jednota minjenu wutoru 17. wulkoho róžka swój 43. założeński swjedźeń. W mjenje towarstwa powita z wutrobnymi słowami dr. Wjacsławk najprjedy we serbskej a potom w němskej rěči lubych hosći z blizka a daloko, wosebje wysokodost knjeza tachanta Skalu a knjeza fararja Krala z Dubina, dale lube bratrowske towarstwo Čornobóh. Rěčnik hosći namołwješe, k serbskej narodnosći stać, do serbskich towarstwow zastupić a nic jenož na serbske zawjeselenjo přińć. Nětko poréča k hosćom wysokodost. knjez tachant, nam postrow knjeza biskopa přinjesywši, a nas namołwjejo, zo bychmy swěrnje k wěrje a k narodej stali, a sebi naše towarstwo hajili. Knjez zapósłanc Heßlein běše zapućowanja dla so zamołwił. — Nětko zahrachu nam naše sobustawy jara derje wjeselohru „Človjek móže so mylić". Knjez wučeŕ Mikł. Böhmak předstaješe wustojnje korčmarja Čopa, a knježna Madlena Młónkec jako jeho žona Wórša nas do dwělowanja staješe, hač hižo njeje knjeni we domje była. Knježna Khata Böhmarjec jako dźowčička Hanka činješe knjezej stud. Leo Wjacsławkej jako młodomu lěkarjej lohko, so do njeje zahladać. Knježna Hańža Běrkec jako służowna a knjez Michał Haidan jako muleŕ Natuš w znatej spěšnosću hrajachu. Po małej khwili nam měšany khór Hromadnik pod nawjedowanjom knjeza hudźbnoho direktora Krawca „Płakała Hanica", „Za Kamjencom za gorami" a „Reja w meji". Jako dwojospěw zaspěwaštaj knježna Mužec a knjez Šeithauer „Žěděnje", „Wobstajna lubosć" a „W sankach. Quartet (knjeni Lawkusec, knježna Mužec, knjezej hudź, direktor Krawc a Šeithauer) da nam „Lubka lilija" słyšeć. Sopran knježny Mužec wo „Hindračko, ty synko moj" nas radowaše. — Nětko stupichu reje do swojoho prawa, kotrež nas do ranja hromadźe dźeržachu. — Wutrobny dźak słuša knjezej hudźbnomu direktorej Krawcej, kotryž je spěwy z wulkej prócy a njesebićnosću nawučił. Sława jomu! Dźak tež wšěm kotřiž su k pomocy byli, swjedźeń tak serbskoho wašnja wuhotować. Jara zwjelace bě, zo tak wjele narodneje drasty zastupjeneje běše. Dźak tež daricelej, kotryž nam zmóžni, so při rejach tak dołho zawjeselić, pjenjez za žurlu zapłaćiwši. — Předsydstwo towarstwa prosy, nětko tež naše zhromadźizny, kotrež su kóždu wutoru w 8 hodźin w bajerskim dworje na hornčeŕskej hasy, blizko hrodu, prawje bohaće a pilnje wopytować.

Do Serbow. Hudźbny wotrjad zeńdźe so srjedu 25. wulk. róžka popołdnju 1/24 hodźin w Serbskej kofejowni. Wobdźělnicy Pražskeje jězby so na „Ptači kwas" towarstwa „Nadźije" w Budyšinje na samsnym dnju wječor w 7 hodźinach do „Bürgergarten". Při rozeńdźenju je so přało, zo bychu so spěwarjo a hosćo bórzy zasy zešli. Tak so kóždomu zasy přileżnosć poskići.

Jurij Słodeńk, předsyda.

Hapka a Haplka khwataštaj bliže. Mjez tym běchu najhorliwiši smykajo hižo zasy na hórku doběžała jedyn mjez nimi zawoła zasy na Hapku a Haplku: „Pójtaj jeno w skoke! Ow, tu ja rjenje! Srjedź lěća so smykałoj, to wój zawěšće hišće njejstaj!" A zajuskawši sebi wjesele: „Trudlajda! Hejjuchej!" zahna a smykaše so po hórcy dele. Ducy so wólnosćiwje wobsunywši padźe na khribjet a wjezeše so po khribjeće dale. Hahaha, po khribjeće smyka so hišće rjeńšo!" Potom so na wobličo wobwali a likaše ze sněha, kaž to dźěći rady wašnjo maju a zajuska znowa: „Ow je tón sněh słódki! Huba a jazyk so z nim lěpitej."

Haplka, kotraž bě prěnja doběžała, wobhladowaše sebi tón dźiwny sněh a nimo měry wćipna, kajkaž běše, zběhny sebi někotre drjebuški, zo by tež woptała. „Ow, Haplka", wurazy překwapjena, „to dźěn njeje sněh, to dźěn je cokor, najlěpši drobny cokor! Mysli jeno, słódki drobny cokor!"

A dźěći so tu po nim smykachu, kulachu a kanslowachu. To běše wězo Hapcy a Haplcy cyle njewšědna wěc. Borzy so trochu rozhladawši težto dopóznaštaj, kak so tu z tym cokorom ma.

(Přichodnje dale.)

Serbskich spěwarjow zjězd do Čech.

(Pokračowanjo.)

Nazajtra rano, hdyž mnozy słotu Prahi k prěnjomu razej znutřka wuhladachu, bě s njebjo wujasniło a město kupaše so w słónčnym błyšću. Tak zahe wšak so po dołhe jězbje njestawaše, kaž doma. Z Delnjej Łužicy běchu hižo rano 1/25 hodźin wotjěl a nimale po třoch krótšich a dlějšich přestawkach, hač do wječor 1/28 pospochi w železniskich wozach přebywali. Dopołdnja běchu kóždy raz pruhi a tak bě spěwarjan nimale poł dnja k wobhladowanju Prahi při krótšene. A tola smy při krótkosći čas mnoho widźeli, štož so wšo wopisować nje hodźi. Před „Narodnym musejom", kotry monumentalny twar tež wopytachmy, wupin so „Wjacsławske Naměsto", najšěrša a naj krasniša wulica cyłoho města. Po wšelakich wulicach dóńdźemy skónčnje k brjózy Wołtawy, šěršeje hač Łobjo w Drježdźanach. Z na přeća pozběhuja so hora „Petřin" a k prawicy w cyłej swojej krasnosći hordozne „Hradčany". Z joho srjedźišća pozběhuje so cyrkej „Swja toho „Vita". Nimo Narodnoho dźiwadła a žofinskeje kupy dźemy při brjózy Wołtawy do Hlavkowych kolejow. Tónle krasny don je profesor Hlavka češkomu studentstwu daril hdźež češcy studowacy dóstawaju tuni wobjed a někotryžkuli Serb k tomu. Tutón česk dobroćel a wótčinc je swoje po milijónach ličace zamoženjo tutomu wustawej wotkazał a češki narod za njón sam hišće šćedriwje składuje. Tak je někotromužkuli khudomu wobdarjenomu hólcej móžno, studować a z tym wurosće češkomu narodej z joho najlěpšich mocow woprawdźe duchowna elita a narodni wjednicy. Tu je kužoł mocy a z njoho wuńdu wjednicy na wšěch polach dźěławosće. W Budyšinje by nam tež tajke wustaw za našich studowacych na srjedźnych šulach jara wužitny był. Nětko, hdyž su mnozy Serbja zhromadami pjenjez nalězli móhli swoje bohatstwa na cyłomu narodej spomožny skutk nałožić. Štož jedyn njeza móže, to wukonjeja sto. Hdźe sće Wy zamožići, zo byšće sćěhowali Hlavkowy přikład Naš lud trjeba zdźěłanych na wšěch polach čłowjeskoho skutkowanja. Bohužel husto najwobdarjeniše hłowy tłóći domjaca khudoba a tak hinu nam mocy w prostym dźěle, kiž móhli być wědomostna pycha naroda.

Po wobjedźe běchmy hižo zasy na čaj do hotela „Beranku" přeprošeni. Při wjesołej bjesadźe rěča k nam češcy bratřa a sotry. Knjeni Mackowa raduje so z nutrnymi słowami nad tajkej syłu Łužičanow, naš njesprócniwy přećel k. Zmeškal dawa nam pokiwy za dalše dźěła na kulturnym polu, k. Bart rozłožuje nam, kak su serbske holcy, žony a maćerje naš serbski narod wukubłałe a zakhowałe. Tak khwatachu hodźinki při wjesołych a khutnych słowach a hižo so přihotowaše wječeŕ, kiž so našim kermušam runa, dokelž w 8 hodźinach budźe prěni koncert w Narodnym Domje, městnosć, kotraž na tysac ludźi wopřija.

K. Zmeškal rozłožuje najprjódcy připosłuchařstwu serbski spěw a kulturu, kotraž je češkej najbliža. Za nim wustupi Leńka Smolerjec a přednjese prolog w serbskej rěči. Na to zastupi so disciplinowany khór na jewišću a bu z njewšědnym přikleskom witany. A tutón mócny přiwysk so z kóždym khórom a solom wospjetowaše, dokelž wšitcy swoju wěc pod mištra Krawcowym nawjednistwom jara derje wukonjachu. Jako solisća wustupištaj k. Šeithauer a k. Mužec, wobaj z Drježdźan, a jedyn wubjerny češki husleŕ. Dirigent a solistojo buchu z wěncom w serbskich

barbach a kwětkami počesćeni. Po kóždym poskićenju zažra cyła žurla z elementarnym přiwyskom, z dobom to dopokaz, kak sebi češke připosłuchařstwo Serbow spěwy waža. Tuž zełharne wunošowanja němskeje nowiny w Prazy „Bohemia“, kotraž serbski spěw, spěwarjow a mištra Krawca na njehańbite wašnjo hani, nimaja předołhe nohi. „Dresdner Nachrichten“ jeje šćuwace słowa woćišća a hišće druhe hłuposće přida. Też „Bautzener Tageblatt“ so na tutón skhodźeńk stupi, hdyž sebi wot jenoho „Serba“ (!) ranjace rynčki napisać daše.

Nazajtra překhodźowachmy so po Prazy, wobhladachmy sebi dokładnišo Narodny Musej a pod nawjedowanju k. ministerialnoho rady Černoho staroměšćansku radnicu, hdźež nas k. měšćanosta dr. Babsa witaše a k. wučeŕ Nawka so jomu w mjenje Serbow podźakowa.

Powobjedowawši zasy w Hlavkowych kolejach, kaž kóždy dźeń, předstaji so srjedu popołdnju w Narodnym dźiwadle a to Serbam k česći Smjetanowa opera „Předata njewěsta“, krasny kruch z wjesnoho češkoho žiwjenja a přez wubjerne mocy wulkotnje předstajena. Wšudźe so nam jewješe bratrowska lubosć češka. Tu začuwachmy tak prawje hłuboko, hdyž běchmy hosćo sławnoho spěwanskoho towařstwa „Hlahola“, hdźež so po dźiwadle podachmy. Z mócnym a z harmoniskim hełom strowjachu nas spěwarjo a hospodowachu nas runjewon kralowscy. Jich a naše spěwy so wotměnjachu, předsyda dr. Hlavka powita łužiskich bratrow a z nutrnym dźakom tołmačowaše k. wučeŕ Słodeńk naše zradowne zaduća. Tak minychu so hodźinki a hižo sćěhowachmy nowomu přeprošenju na Malu Stronu do domjacnosće k. dr. Jeřabka, předsydy zwjazka češkich spěwanskich towařstwow. Kak buchmy w tutym krasnym domje, palastej so runjacym, hospodowani, to pjero dopisać njemóže. Češka elita a wumjełcy běchu zastupjeni, też francózski zapósłanc, a tu sćěhowachu hudźbne, rhetoriske a wumjełske přednoški z češkeje a serbskeje strony. Skoro w rańšich hodźinach rozžohnowachmy so z hospodliwoho domu, z domu jenoho najswěrnišoho přećela Serbow a joho česćeneje mandźelskeje.

Štwórtk dopołdnja bě audienca pola presidenta Masaryka, na kotruž bě hižo w zańdźenym čisle spomnjene. Knježna Nawkec strowješe joho też z někotrymi słowami we wjazanej rěči. Po předstajenju wobdźiwachmy hrodowne rumnosće, potom cyrkej „Swjatoho Vita“, kotraž je přebohata na starožitnosćach, kaž lědy jena cyrkej na cyłym swěće. Do wobjeda buchu wobdźělnicy serbskoho zjězda w češkej typografiji „Unia“ fotografowani a z mnohimi darami češkoho wumjełstwa wobdarjeni.

Wječor wustupichu spěwarjo na Františku w hobrskej sokolowni, kotraž na 2000 ludźi změšćuje. Jako spěwy doklinčachu, njemějachu hołdowanja a ovacije žanoho kónca, wosebje dósta so dirigenće, solistam a přednošeŕcy wuznamow. Do koncerta móžachmy ćěłozwučowanske prócowanja češkeje młodźiny wobdźiwać. W Obecnym domje dósta so nam wurjadne wuznamjenjenjo. Zwjazk češkich towařstwow spožči nam čestny rjad a jeje předsyda dr. Jeřabek přitykny jón kk. Krawcej, Słodeńkej, Bartej, Nawcy a Lódnomu z přihodnej rěču a tak buchu přiwzaći jako bratřa do zwjazka.

Přezahe přibliži so wotkhad z hospodliweje Prahi, přezahe biješe hodźinka rozžohnowanja z našimi přećelemi. Rano zahe zeńdźechu so mnozy, tak dr. Jeřabek, dr. Seifried, předsyda Narodneje rady a druzy, też Serbja, přewodźuja nas do Młodeje Bolessławy a to kk. ministerialny rada prof. dr. Černy, Zmeškal, redaktor Herjet, dr. Krječmar, Cyž a Šleca. Z čežkej wutrobu dźělimy so ze złoteje Prahi a wot hišće ze złoćišej wutrobu wudebjenych wobydlerjow, kotreż su nas z wopokazmami lubosće, přikhilnosće a wutrobitosće zasypowali a zapławili, kaž žadyn druhi lud na swěće. Ćople stłóćichmy sebi rucy a „Na nasledano“ wotnjese nas ćah do nowoho městna serbskeje česće, do Młodej Bolesławy. Je to městačko z dobrymi 20000 wobydlerjemi, ma pak šulow, kotryž ličbu w němskich městach podarmo pytaš; z dopokazom, kak so Češi prócuja, najwyšši skhodźeńk kultury docpěć. Wulkotne dźiwadło a runje tajke sokolnja, hdźež bu koncert wotměty, pyšitej městačko. Spěwarjo přenócowachu tu w privatnych kwartěrach, w hotelach a šulach. Koncert so wězo derje poradźi a wuwjedźerjo buchu sławjeni, kaž lědy hdy prjedy. Popołdnju widźachmy runjewon překłapjace sokolske wumjełstwo a předstajenja. Běchu tam sokoljo, kotřiž we swětowych arenach wo palmu dobyća wojowachu a ju też dóstachu na př. w Antwerpnje. To za móžne njedźeržiš, štož smy tam widźeli. Też Klanko-dźiwadło nam předwjedźechu. Wječornomu koncertej přizamkny so rejka. Smy wobdźiwanja połni, widźicy, kak přistojnje so to wšo wotwiła; žane dźiwe lětanjo a skakanjo kaž pola nas. To je też kultura.

Nazajtra rozžohnowachmy so z hospodliwymi wobydlerjemi, też z našimi serbskimi bratrami, kotřiž so do Prahi wróćichu. Wotjědźechmy 3/4 11 hodźin a běchmy wokoło třoch w Habrachćicach, na namjeznej staciji, hdźež so wobdźělnicy dźělachu. Při wjesołej zabawje minychu so nam hodźinki hač k hranicy. Wšitcy běchu so bliže zeznali a też spóznali, zo za mjezami kćěje rjana słowjanska kultura, kotruž widźeć a wobdźiwać mějachmy nimale tydźeń přileżnosć, hdyž běchmy hosćo nam spřećelnoho ludu, z kotrymž pěstujemy hižo zdawna duchowne zwjazki. Tuž so spodźiwnje posłucha na „Bohemiu“, hižo mjenowanu šćuwařsku nowinu, hdyž wona pisa, zo su Serbja hakle po revoluciji na swoje češke přećelstwo so dopomnili. To je dopokaz, zo tamni zamołwići wjele wo słowjanskich stawiznach njewědźa. Stalěta stary je kulturny zwizk mjez ludomaj. Hižo 1724 założištaj Serbaj serbski seminar w Prazy — njewě wo tym „Bohemia“ ničo? — a naši prjedownicy wuměnjachu so z češkej kulturu hižo cyły zańdźeny lětstotk. W swojej kritiky wo Pražskej jězbje su wšelake němske nowiny a jich wšoněmski přiwisk swoju wotkhilnosć přećiwo Serbam pokazali. To pak nas njedyrbi wottrašić, dale pěstować kulturne poćahi z ludom, kotryž ma najwjetši zajim za zdźerženjo našoho serbskoho luda. Na češkej zemi su Serbja srěbali słowjanski powětr, su so zahorili na narodnym duchu nam zbliženoho luda, kotryž měješe před 100 lětami ze zamsnym narodnym hubjenstwom so bědźić, kaž Serbja nětko. Też w jich ludźe bě cuzbařstwo zničiło narodnoho ducha. Kelko mamy dha Serbow, kotřiž z njezaprahnitej lubosću a z přeswědčenjom horja so za swój lud? Wot słowjanskich bratrow za hranicu móžemy wuknyć, što wutrajne dźěło wuskutkuje.

Zjězd je nimo. Přeživjene krasne hodźinki wostanu kóždomu drohe a lube wopomnjenjo na čas žiwjenja. Z wulětom samym započina so nowa doba na polu našich kulturnych prócowanjow. Nadźijamy so, zo budźe kóždy jenotliwy wobdźělnik pohonjeŕ k narodnomu skutkej. Potom by jězba trajacoho wuspěcha měła. A hižo słyšimy, zo ma so k lětu we kćějacym naleću hišće wjetši zjězd do susodnoho kraja zarjadować. Bóh dał, zo by so do skutka stajił a tak ke skrućenju narodneje mysle a pozběhnjenju našoho Serbowstwa přinošował.

Cyrkwinske powěsće.

Z Hajnic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 33 dźěći, 17 hólčatkow, 16 holčatkow. mjez nimi 10 njemandźelskich — z Hajnic 15, z Budestec 4, z Debsec 4, z Lejna 3, z Rašowa 2, z Mnišonca 2, ze Zahorja 1, z Weigsdorfa 1, z Kumwałdy 1. — Wěrowani bě 22 — w Hajnicach 6, w Fugawje 16, mjez nimi jene z Bělšec. — Měšanych mandźelstwow bě 10; 4 z katolskim nawoženju a 6 z katolskej njewjestu. — Zemrěło je 11 wosobow; 6 mužskoho a 5 žónskoho splaha — 6 dorosćenych a 5 dźěći, z Hajnic 5, z Budestec 2, z Debsec 3, z Mnišonca 1; wyše toho bu jene dźěćo z Dźěžnikec we Hajnicach pokhowane. — Swjatych woprajenjow bě 3200, domawobstaranych a domawoprajenych 46, prěni króć k s. woprajenju přistupichu 28.

Z Wotrowa. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźi so w našej wosadźe a dósta swjatu křćeńcu 24 dźěćatkow: 11 hóćatkow, 13 holčatkow; 20 mandźelskich, 4 njemandźelske. Připowědowało je so 13 porow, wěrowało 6. Wumrěło a pokhowało je so 13 wosobow; 6 dźěći, 7 dorosćenych. Swjatych woprajenjow je so wudźěliło 6980. Domawobstaranjow bě 62. Prěni króć k Božomu blidej přistupi 12 dźěći.

Wunoški cyrkwinskich hromadźenjow:

Za nowotwar cyrkwje	8565.55
Za cyrkwine potrěbnosće	72.48
Za swěčki, wobswětlenjo cyrkwje atd.	1267.99
W móšničcy	885.92
Na škli do cyrkwineje kasy . . .	891.76
Ze nowotwarjomne cyrkwje . . .	124.85
Za afrikanske towařstwo	367.35
Za lyonske towařstwo	201.20
Za towařstwo swj. kraja	80.94
Za cyrkej Božoho rowa w Jeruzalemje	135.85
Za tow. swj. Józefa	216.35
Za tow. swj. Bonifacija	329.50
Pětrowy pjenježk	726.—
Za orient. cyrkwje	177.46
Za Jězusowe dźěćatstwo	421.—
Póstna jałmóžna	383.95
Za skutk seraf. lub. k wukhowanju hubjenych dźěći a syrotow . .	184.80
Za ingolst. towařstwo	51.—
Wopory na dźeń swj. Bosćijana, Božoho Ćěła a wohnjowoho wopomnjeća	171.45
Wot sobustawow 3. rj. s. Franciska	100.45
Stipendije za Bože mšě duchownej wyšnosći wotedate	239.—
Za wukupjenjo pohanskich dźěći .	260.—
Za serbski seminar z wosebitym darom	550.—
Za Němcow we wukraju	32.15
Za zjednoćeństwo staršich k wukhowanju nabožneje křesć. šule .	172.40
Za skutk lubosće Najswj. wutroby Jězusoweje za khude duše . .	943.—
Za zjězd katolikow w Budyšinje .	310.—
Za Němcow Hornjeje Šlezskeje . .	50.—
Za wukubłanjo měšnikow naš. dioec.	1250.—
Za Posoł	300.—
Tudomne towařstwo młodźencow k dopłaćenju dołha za pomnik padnjenjenych wojakow . . .	428.25
Za porjedźenjo w cyrkwi	150.—
Hromadźe:	20139.95

Wyše toho je so pola fararja wjele za wšelake nabožne zaměry wotedało. — Wšěm dobroćerjam, kotřiž k tutomu bohatomu wunoškej přinošejo swoje nabožne a cyrkwinske zmyslenjo pokazachu, njech běchu z našeje, njech zwonka wosady, so tu wutrobnje „Zapłać Bóh tón Knjez“ wupraja z pró-

stwu, zo bychu přikhilnosć k našej potrěbnej cyrkwi a nadobne myslenjo dale wobkhowali. Wosebje prosymy należnje wo wopory za nuzny nowotwař cyrkwje.

Z Njebjelčic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće nurodźi so w našej wosadźe 18 dźěćatkow: 12 hólčatkow a 6 holčatkow; žane njemandźelske. Zemrěło je 8 wosobow: 4 wotrosćenych a 4 dźěći. Připowědanjow běše běše 9, wěrowanjow pak 5 porow. K swj. wopršwjenju poby 6400 wosobow. W móšničcy a na talerju nahromadźi so 2586 hr. z předpisanych cyrkwinych woporow woteda so 2479 hr. Dale nahromadźi so za cyrkwine potrjeby, swěčki, zwony atd.: 2200 hr. Bóh zapłać wšěm dobročnrjam domu Božoho!

Z Khrósćic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej farskej wosadźe narodźiło 145 dźěći, mjez tutymi 5 mortwonarodźenych; bě jich 76 hólčatkow a 69 holčatkow; 141 dźěći dósta swj. křeńcu, mjez nimi 1 z Baćońskeje wosady. Mjez dźěćimi běše bohužel 13 njemandźelskich a to 10 wot serbskich a 3 wot pólskich maćerjow. — Připowědanjow bě 65 a wěrowanjow 46. — Zemrěło je we wosadźe 81 wosobow a to 46 mužskoho a 35 žónskoho splaha, mjez nimi 36 małych a 2 šulskej dźěśći a 43 dorosćenych. W tutych ličbach su 5 mortwonarodźene sobu ličene. Bóh daj nowonarodźenym strowotu, wěrowanym swoju hnadu a wotemrětym wěčny wotpočink. Swjatych woprawjenjow je so w našej cyrkwi naličiło 19550.

Wunošk cyrkwinskich zběrkow bě za:

Afrikanske towařstwo	282.—	hr.
Lyonske misijónske towařstwo	250.—	„
S. Józefowe towařstwo	301.—	„
S. Bonifacijowe towařstwo	153.—	„
Wot sobustawow s. Bonif. tow.	3606.—	„
Towařstwo s. kraja	60.—	„
Kustodija Božoho rowa	70.—	„
Póstna jałmožna	653.—	„
Pětrowy pjenježk	186.—	„
Orientalske cyrkwje	95.—	„
Twarjomne cyrkwje našeje dioec.	580.—	„
Wukrajnych Němcow	123.—	„
Krajnu staršisku radu	223.—	„
Hornjošlezski dar	148.—	„
Serbski seminar (naléto)	4000.—	„
Bohosłowstwo studowacych	6753.—	„
Naše nowe zwony	803.—	„
Elektr. swěcu w našej cyrkwi	741.—	„
W móšničcy	6119.70	„
Za pohanske dźěći a dźěć. Jěz.	1264.—	„
	26410.70	hr.

Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Rubiško swjateje knježny Marije.

Skhadźace Bože słónčko zyboleše so na módrym njebju a śceleše swój błyšć na žórło, kotrohož wodźička sebi pućik přez zawite ćernje pytaše. Młódne lada ćerpachu płódnosć z njoho. Pod horcymi palmami wotpočowachu pućowacy Arabojo. Wjele dnjow hižom ćehnjechu přez horcu pusćinu, doniž běchu tu městno namakali, hdyž móžachu wotpočować. Ludźo z wjelbłudy kruće spachu. Wosrjedź lěhwa stoješe stan arabskoho wjerha. Tón běše šedźiwy starc; horce słónčne pruhi běchu jomu kožu zbruniłe, włosy běchu běłe a dołhe, broda běžeše kaž sléborna zmoha po złotym židźanym broketowym płašću. Wjerh sedźeše před stanom a hladaše k njebju. W rukomaj dźeržeše z demantami bohaće zdebjeny kašćik, jón wočinywši wza z njoho bělu židźanu tkaninu. Z lubosću tkaninu wokošeše, při tym dopominajo so na minjene dny; widźi spodźiwne hwězdy na nócnym njebju; też dopomina so, kak běchu potom z khwatkom noworodźenoho krala pytali. Znaješe hišće puć, kotryž běchu jěchali w nocy a wodnjo na najspěšnišich wjelbłudach, jenož telko měra sej popřawši ludźom a skotej, zo při trěbnych mocach wostachu. Hižom wot daloka běchu witali Jeruzalemski templ, tam dyrbješe so kral narodźić, kotromuž chychu hołdować, tak myslachu. Z hrózbu dopomni so, kak buchu tehdy w Jeruzalemje přiwzaći; wšudźom njepřećelske wobliča; zdaše so, zo kral Herodes jich radšo do hłubokoho jastwa ćisnyć da, hač zo jim puć k nowomu kralej pokaza. Derje dopomni so wjerch też na tamnu wulku radosć, kotruž běchu začuwali, hdyž so jim znamjo na njebju zasy zjewi. Starc, hłuboko hnuty, spomina też tamnoho wokomika, hdyž hwězda zasta, a a woni zastupichu do nizkeje hródźički. Hewak tak khuduški rum, běše nětko jasnje wobswětleny; luboznu knježnu wuhladachu, kotrejž na klinje ležeše hišće luboznišo dźěćatko. Kak přećelnje běše tola knježna cuzbnikow witała! Lubje přiwza dźěćatko dary, kotrež jomu woprowachu: złoto, kadźidło a maru. Šěroke běłe rubiško wobdawaše knježnu a dźěćatko. Te rozdźěli knježna do třoch dźělow a dari kóždomu wjerchej kruch. A štož nětko w rukomaj dźerži, je ta drohotna wopomnjeńka na tamne najzbožowniše dny joho žiwjenja. Běše tak hnuty, zo njepytny, kak swětły dźeń so zhubi. Tu nadobo joho kaž daloki hrimot nastróža. Zemja ržeše, a wulki sćin ležeše nad słóncom. Też w lěhwje wšitko wotući, wšěch bě hrózba přewzała. Też wjerch sam so stróži, běše jomu jako by tamnomu swjatomu dźěśću hrozył strach a njezbožo. Te dyrbješe nětko tola na muža wotrosćene być, a zawěśće joho swět hidźi, kiž wšitko dobre přesćěha. Zrudnje pohlada na swój tak drohi pokład a zezda so jomu, jako bychu mjez nitkami krwaweje krjepki běžałe. Po khwili so stwórba zasy zmérowa, słónco zasy jasnje swěćeše a před Arabom stoješe młodzenc w błyšćatej drasće. Starc spózna tamnoho swjatoho pósła, kiž jomu a towaršam radźeše, zo bychu tola po druhim puću z Bethlehema so wrócili. Jandźel Gabriel joho za ruku wzawši, praji: „We tutej hodźinje je Jězus Khrystus za tebje a cyły swět na křižu wumrěł a zamknjene njebjo zasy wotewrił. Dźi a daj so wukřćić“. Swjaty japoštoł Domaš bu joho wučeŕ we wučbje Jězusowej. A prěnje swjatki běše arabski wjerch mjez tymi, kiž buchu křćeni, tak bu jedyn z prěnich křesćanow.

-a.

Z misijónow.

(Pokračowanjo).

Miłosćiwej wustawaj za wusadnych, horjeka naspomnjenej kupje, nawjeduje nětko pater Dewazijer. Jomu k pomocy je khinski duchowny Čang. Wobaj dźěłataj w duchu njebočičkoho patera Lamberta. Na kupje za mužskich přebywa w přerězku na 500 khorych muži, a na tej za žónske něhdźe 200 žonow. Wobej kupje — prjedy pustej a prózdnej, stej so přewobroćiłoj do raja ze zahrodami a rajsowymi polemi přikrytoho. W dźěłarnjach wšěch družin so pilnje dźěła. Wusadni so wotdźěluja do wodźělow jenajkeje zaběry. Kóždy wotdźěl woli sebi swoju hłowu. Wobej kupje tworitej wosebity stat pod zarjadnistwom wótca Dewazijera. Wobsedźeństwo słuša wšěm hromadźe. Tola knježi swoboda tak daloko, zo smě kóždy něšto zamoženja wobsedźeć a we swobodnym času po swojej woli so zabawjeć. Tola knježi na kupomaj khudoba a často też nuza, dokelž je podpjera za khorych přenizka. Też w Khinje dźensa mało za 20 pjenježkow dóstanješ, a tu dyrbi zarjadnistwo za wšě potrěby z 20 pjenježkami wob dźeń wuńć. Na kupje Molokej je nawopak, tam na ničim njepobrachuje, tam pak bohate amerikanske knježeństwo wšě wudawki zapłaći.

Štož pak kóždomu wopytarjej tuteju kupow wosebje nadpaduje je to, kak ruče so wbozy khori tu nutŕkownje přetworja. Hdyž na kupu přińdu, su z wopŕedka dźiwi a so rady spjećuja. Kurja opijum (žadławy jěd, kiž človjeka bórzy ćělnje a duchownje zniči) a wobeńdu wšelake wot prjedawšoho pohanskoho žiwjenja sem přiwučene njekhmanstwa. Za něšto měsacow hižo su cyle přetworjeni. Su pokojni tak daloko hač móže človjek to być na tutym městnje človječoho hubjenstwa. Wšako tu dóstanu, za čimž wutroba Khinjana wosebje požada: tobak a wohnjostroj. Dźěći khodźa do šule, wuknu čitać a spěwać, tola pisać nic, dokelž k pisanju khmani njejsu, pobrachuje dźěn wšěm na porstach, bjez kotrychž so pisać njehodźi. Nimale wšitcy drje so přiwobroća ke katolskej cyrkwi. Kupje tworitej drje najlěpšu faru Kantonskeje dioecesy. Žiwjenjo mjez khorymi je po klóštrskich zasadach zarjadowane. Pobožne zjednočenja a towařstwa kćěja a swjate sakramenty so často dóstawaju. Na njedźelach a swjatych dnjach wotměwaja so Bože służby swjatočnje. Wosebje pyšnje wobeńdźe so Khinske nowe lěto, štož je najwyšši swjaty dźeń pola Khinjanow.

Na wopytach njepobrachuje na kupomaj ženje. Najlubši a najčasćiši hósć je tam biskop. Pohanske přećelstwo kkorych drje tu wosebje dobre a spomožne začišće dóstanje.

Khori přebywaju tu w přerězku na 8—10 lět. Potom jich smjerć wupřehnje z kwaklow běđneje khorosće. Pohrjebnišćo liči hižo přez 500 rowow. Drje kóždy je wudychał swoje žiwjenjo jako dźěćo swjateje cyrkwje.

Njejsu ćile wbozy khori tysac króć zbožowniši hač jich pohanscy bratŕa w hobrskim khinskim kraju? Ruka Knjeza wšak je jich ćežko potrjechiła jim pósławši žadławu a wohidnu khorosć. Ale je też tu kaž wšudźom ruka Wótca, kotraž wusywajo horjo a zrudobu da zeskhadźeć žohnowanjo a wěčne zbožo w njebjeskim raju. W.

Nowe lěto je třoje jubilejne lěto za misijóny. 300 lět je so minyło 6. wulkoho rózka, zo je konkregacija za rozmnoženjo wěry (Propaganda) w Romje założena; 14. měrca, zo je swjaty Franc Xawer swjaty prajeny a 3. meje, zo je towařstwo za rozmnoženjo wěry (Lionske misijónske towařstwo) założene.

Należnosće našoho towařstwa.

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a podróženjo Posoła:

kubleŕ Jakub Kral z Ćemjerc 35 hr.; Jan Čórlich ze Zdźerje 5 hr.; Michał Budař z Wulkeje Dubrawy 5 hr.; z Radworja: Ema Rěčcyna 15 hr., cyrkw. wučeŕ Jan Andricki 10 hr., faraŕ Jakub Nowak 15 hr., Mikławš Pjetaš jun. 5 hr., Mikławš Pjetaš sen. 4 hr.; z Bronja: Hana Hančkowa 20 hr., Mikławš Šenk 10 hr.; Marija Čórlichowa z Kamjeneje 35 hr.; Marija Kasperka z Měrkowa 15 hr.; Mikławš Lebza z Khelna 10 hr.; Jakub Šenkaŕ z Khasowa 15 hr.; Nj-a z L. 20 hr.; Michał Rjelka z Budyšina 5 hr.; Jan Nawka w Schwarzenbergu 5 hr.; faraŕ Jan Wjenka w Aue 5 hr.; Jakub Šipšik z Budyšina 35 hr.

Dobrowólne dary za fond: kubleŕ Jakub Kral z Ćemjerc 50 hr.

Po skóńčenju składowoho přehlada započina so naše wulke

inventurne wupředawanjo

sobotu 21. januara a skónča so **sobotu 4. februara.**

Płaćizny su tójšto ponižene a předawa so jenož „kaž daloko skład“ dosaha.

Kuchińske naprawy 22 dźělow ryzy pórclin wot 165.00

kofejowe servicy za 12 wosobow, ryzy pórclin, wot 175.00

kofejowe servicy za 2 wosobje wot 48.50

pórclinowe šalki, běłe 3.90

kamjeninowe myjace sudobja z wulkej šklu wot 49.50

sadźba kamjeninow. šklow 5 dźělow, běłe 24.80

kamjeninowe talerje běłe, hłuboke a nizke, z małymi brachami, 3 št. 5.00

kamjeninowe talerje pisane hłuboke a nizke z małymi brachami 6.00

winowe šklenčy z dołhej šišku wot 6.90

dźělba šklenčanych šklow 22 cm wulke 7.90

dźělba kamjeninowych wječerjenskich talerjow běłe a pisane 3 štuk 4.00

dźělba kamjeninowych šklow pisane, we wšěch wulkosć. wosebje płać. hódno.

mutličkowe naprawy wot 14.90

dźělba žiwothrějakow štuka 7.90

dźělba rjedźacych šćěćow „Fiber“ 3.90

dźělba čajowych křidkow běły blach, štuka 95 pj.

dźělba tykancowych formow štuka wot 95 pj.

Mišnjanski pórclin, hosćenske sudobja, dwójne šklenčy wupruhowane, emaljowe a cynkowe wanje, myjace blidka,

wosebje płaćizny hódne.

Dźělba drastowych wobručow bjez mosćika, štuka 55 pj.

drastowe powěšadła 4.90

petrolejowe kany 1 l. wopř. 4.90

wodowe čerpaki běły blach 10 cm štuka 2.90

sadźba alum. warjenskich horncow, 6 št. la. hódnotne 189.00 10—20 cm wulke

aluminijowe čajowe křidki štuka 2.90

alumin. kofejowe łžički štuka 95 pj.

alum. jědźne łžicy štuka 2.50

emaljowe kofejowe bleše bjez zamka, 1/2 l wopř. 8.90

emaljowe kofejowe bleše ze zamkom, 1/2 l. wopř. 9.80

dźělba emaljowych łžicow šěre, štuka 1.25

dźělba emaljow. warjensk. horncow, 16 cm šěre stancowane, št. 14.50

dźělba wysok. linjanych horncow z 2 wuchomaj, něhdźe 3 l. wopř. 2..90

dźělba wysok. linjanych horncow z 2 wuchomaj, 5 l. wopř. 4.90

dźělba šěrokich linjanych horncow, něhdźe 5 l. wopř. 4.90

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Katolski seminar w Budyšinje.

Na město katolskoho wučerskoho seminara zarjaduje jutry 1922 sakske knježerstwo šulu po nowym wašnju, němsku wyššu šulu jako **šěsćrjadownisku natwarjacu šulu** (Typus B) **z internatom.**

Nowa šula dyrbi derje wobdarjenych hólcow, kotřiž su z wjetša 13. lěto žiwjenja a z najmjeńša 7. šulske lěto dokonjeli a 15. lěto žiwjenja hišće překročili njejsu, po potuńšenym a přikrótčenym puću k wyššim powołanjam, za kotrež je matura třěbna, wjesć a wosebje na wučerske powołanjo přihotować.

Přizjewjenja na VI. rjadownju maja so po móžnosći bórzy direkciji, kotraž na wšitke naprašowanja rady wotmołwja, wobstarać.

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča

w zaručenej čistej najlěpšej tworje, najtuńšo:

kokosowu mučku zaručenu čistu 30/32%,

sušene truhanki

běrnowu mjetelowu mučku

majs cyły a tołčeny,

majsowy šrót za kury

ržane wotruby

čerwjenu sól

fosforkis. picny kalk.

Štó by chcył 12lětnu holcu za zarunanjo na woćehnjenjo přiwzać? Wšo dalše je zhonić pola Michała Ćemjery we Wutołčicach čo. 7.

Spušćomnoho katolskoho

pohonča

pyta hnydom

kubleŕ **Rebiš**

w Kanecach.

Swědomitu a přistojnu

holcu,

kotraž so na wšě domjace dźěła wustoji, pyta za hnydom nowonatwarjena **herbska grychta we Wudworju.**

Serbske tow. „Nadźija“ w Budyšinje

wuhotuje

srjedu 25. jan. 1922 wječor w 7 hodź.

w „Měšćanskej zahrodźe“ (Bürgergarten)

Ptači kwas

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi.

Wo prawje bohate wobdźělenjo na tutym ryzyserbskim swjedźenju so prosy.

Předsydstwo a wubjerk towarstwa.

Wšě čišćerske dźěła

zhotowja spěšnje naša

Donnerhakec knihićišćerńja.

Po poninžnym, pobožnym žiwjenju wusny w Knjezu naša luba dźowka a sotra

knježna Katyrna Šołćic

na dnju 10. wulk. rózka wječor w 6 hodź. w 20. lěće jeje žiwjenja. Jeje ćěło pjatk swjatočnje pokhowawši wuprajamy wšěm, wosebje Marijanskej kongregaciji serbskich knježnow, za mnohu jej wopokazanu česć a lubosć nutrne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

„Přez Mariju k Jězusej“ to jeje hesło na zemi njech w njebjesach so bórzy jej też dopjelni!

Tu dale za jeje khudu dušu prošmy!

W **Kulowje,** na dnju pohrjeba 13. wulk. rózka 1922.

Hłubokozrudźena Šołćic swójba.

„Jednota“ w Budyšinje

změje **njedźelu 22. januara 1922** w katolskej towaršni

hodowny swjedźeń

z hodownymi hrami, spěwami a swětłowobrazmi.

Předstajeja dźěći tachantskeje šule.

Započatk z dypkom we 8 hodźinach.

Zastup **jenož** 1 hr. Dawk 15 pj.

Bóh luby Knjez wotwoła nam po swojej njewuslědźitej radźe sobotu 14. jan. cyle njenadźicy a přezahe našu lubu dźowčičku

šulerku Marju Knopec

z Jasenicy

w kćějacej starobje 11 l. 9 m. 27 dn. Zańdźenu póndźelu smy jeje młode ćěłko do Khrósćanskeje swjateje zemje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su nas we našej zrudobje troštowali, za našu lubu dźowčičku so modlili, jeje row z wěncami pyšili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje pak Khrósćanskej šuli wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Jasenicy,** 17. januara 1922.

We hłubokej zrudobje

Knopec swójba.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Číslo 5. | Budyšin, 28. januara 1922. | Lětnik 60.

Bamž Benedikt XV. †

Hdyž minjenu njedźelu młody dźeń skhadźeše, hasny swětło tohole swěta jenomu najsławnišomu mužej, kajkomuž je tu hdy swěćiło: Swjaty Wótc Benedikt XV., přědař měra a lubosće wosrjedź howrjaceje hidy a wulkoho njeměra swětoweje wójny a powójnskoho časa zańdźeli na wšě časy swojej wóčcy. Wón woteńdźe k słóncej sprawnosće a tak też žórłej myta a mzdy.

Swojeje staroby 67 lět a 2 měsacow, po 7 lětach a 4 ½ měsacach swojoho najwyššoho dušepastyrstwa złoži wón swój pastyrski kij a lehny so k wěčnomu měrej. Bóh Knjez chcył jón jomu we nadobnej měrje spožčić.

Po človjeskim sudźenju je sebi joho sprawnje a woprawdźe zasłužił. Wšón čas joho bamžowstwa bě wupjelnjeny z prócowanjom wo měr wšomu ludej. A hdyž jomu njebě popřate, měr swětej wobradźić, dźěchu tola wšě joho prócowanja zasy na to, kak by ćeže njeměrow a hubjenstwo z nich wosłabił a hójił.

Chcemy-li z tutoho stojnišća dźěławosć tohole muža hódnosćić — wosebje z njoho budźa też stawizny předewšim joho sudźić — potom njemóžemy to lěpje, hač hdyž damy słowo mužej, kiž njeje katolskoho wěrywuznaća a tak z wotmyslenjom joho derje njeposudźa. Hdyž bě powěsć wo zemrěću Benedikta w němskostatnym sejmje znata, poréča tam předsyda tohole sejma, knjez Loebe, takle:

„Benedikt XV. bu 15. sept. 1914 we wokomiku, hdyž prěnja hobrska bitwa swětoweje wójny so biješe, na bamža wuzwoleny. Prjedy pak hač bu Europje woprawdźity měr popřaty, je wón wotešoł. W tymle času wojowanjow, kotrež za čas joho knježenja so stawachu, je wón wšu moralisku móc swojoho zastojnstwa a wšě swoje mocy k tomu nałožił, zo by človjeske ćerpjenja wolóžał, wšu hidu wotstronił a ludy mjeze sobu wujednał. Ze wšěch stron so nadawki na njoho walichu. Předewšěm měješe so wosud wójnskich jatych polěpšić, kotřiž buchu lěto wob lěto we zajeću dźeržani, zdaleni wot swojeje domizny, runje tak też wolóžić wosud civilnych jatych. Joho měšniska zastupna próstwa njeje pola žanoho mócnarstwa a ludu so zapowěła.

Joho pomoc bě tu přecy, njech so jednaše materialnu nuzu wolóžić abo duchownu. Wšě zarjadowanja wojowacych statow wo pomoc je wón sćedriwje podpjeral, a hišće w joho poslednich dnjach bě jomu wulke wjeselo, zo wot francózskoho knježerstwa powěsć dósta, zo też najposledniši naši jeći, kotřiž w Avignonje hišće běchu, skónčnje buchu pušćeni. Tola wón chcyše wjacy hač jenož ćerpjenja tejele wójny wolóžeć, wón chcyše wuskutkować měr w zmysłu ludowoho wujednanja, prjedy hač bě přepozdźe. Joho prócowanjo wo měr w lěće 1917 mamy hišće wšitcy we wopomnjeću. Hdyž pak bu potom tale wójna přez namócny měr skónčena, a nowe ćerpjenja za Němsku so započachu, je wón z nowa z njepodušenej wolu a zmužitosću wo to so prócował, zo bychu tola skónčnje ludy a narody mjez sobu so wujednali. Wšudźom, hdźež bě nuza, skutkowaše joho pomocna a lubosćiwa ruka, a ženje njeprašeše so wón při tym za rozdźělom wěrywuznaća. Wšě kraje Europy bych dyrbjał mjenować, hdy bych chcył joho pomocne skutkowanjo někak nadrobnje wopisać. Směm dopomnić na to, kak je so prócował, hłodowu blokadu skerje khětře skónčić, a zo je we Washingtonje za sprawnosć a wujednanjo ludow wustupował. Wjele tysac němskich dźěći bu přez joho dźěławosć ćople zdrasćenych, syćenych, a hišće w poslednim času je so joho sobuskutkowanju poradźiło, zo na płuca khori němscy studowacy w połdnju lěkowanja namakachu. Směm prajić: němski lud bjerje z hłubokej bolosću dźěl nad zažnej smjerću tutoho nadobnoho a zasłužbnoho muža."

Takle poréča Loebe a wšitcy zapósłancy cyłoho sejma (wot prawicy hač lěwicy) stojo tymle słowam posłuchachu.

Powšitkowna je khwalba, kotruž němske nowiny wšěch politiskich wuznačow zemrětomu bamžej Benediktej XV. wěnuja. Jenož jene činja wuwzaco a to mnohe nowiny němskonarodneje strony. Tak na př. pisa „Reichsbote":

Romska cyrkej je bjeze wšoho dwěła wjele zhubiła. A to runje w tymle času. Přetož della Chiesa je miništrscy rozemjał, zo sebi ze zemskimi mocami, kotrež nětkle swět wobknježa a našu wbohu Němsku chcedźa zničić, derje stoješe, a je wuži za swětowe knježstwo mjezenarodnoho bamžowstwa. Woko za wokom syčow bamžowskeje diplomatije je wón pletł a swoje „rybarske syče" na staty a knježerstwa mjetał. Benedikt XV. bě Němcam njepřećel. Wón njeje za čas swojoho bamžowstwa ženje za nas poréčał; też přećiwo jendźelskej hłodowej blokadźe njeměješe „Khrystusowy naměstnik" ničo; wón dopušći też po wójnje wšě do njebjes wołace njesprawnosće přećiwo nam, haj wón je so we wosebitej naréči 6. apr. 1919 zjawnje jako „francóza po wutrobje" wuznał. Też z nabožnoho stojnišća bě wón njepřećel Němskeje . . . Štó přińdźe po nim? Romski bamž. Z tym je wšitko prajene: njepřećelstwo přećiwo Němcam, hida přećiwo protestantam; žadosć za wobknježenjo cyłoho swěta.

Takle tale nowina, zastupjerka němskonarodnych, kotřiž tak mjez katolskimi za so łója a sebi sobustawow hladaja. — Njekničomne wašnjo!

Čestnje pisaja też demokratiske nowiny wo njebohim bamžu. Tak khwali „Berliner Börsenzeitung" joho jako wjerćha měra. Tomule powołanju je wón z njekhabowacej swěru a z wobdźiwanja hódnej lubosću służił. A nowina skónča z tymile słowami: Dźensa njewě nichtó, štó budźe Benediktowy naslědnik. To jene pak je wěste, zo je z nim so z rjadu tych, kotřiž su też wosrjedź suroweje wójny khorhoj človjeskoho zmyslenja a začuwanja a bratrowskoho wujednanja smahować dali, najlěpšich jedyn so pominył, a zo bu swětej, kotryž bóle dyžli hdy na puću k wujednanju človjekow njekhabowacych wjednikow trjeba, jedyn z najnadobnišich dobroćerjow wzaty.

Zastupjerjo wšěch mócnarstwow wuprajichu swjatomu stołej swoje sobučućo. Njech je to też skutk diplomatiskeje zdwórliwosće, dha hodźi so też ze słowow, z kotrymiž so to stanje, něštožkuli posudźić. W tym nastupanju je za nas zajimawe, zo też němskostatny president bamžowe zasłužby za Němsku připóznawa" . . . němski lud spomina z dźakownosću na skutki lubosće, kotrež je bamž za čas swětoweje wójny a po njej dokonjał, kaž też na joho prócowanja wo zasynatwarjenjo swěta we zmysłu wujednanja ludow a křesćanskeje lubosće."

Jězus změruje wichor na morju.

Štwórta njedźela po swjatych Třoch Kralach přinoša nam tute sćenjo. Bych tebi, luby čttarjo, tak rad te poslednje sady swjatoho sćenja wubrał a trósku wuložił: „Tuž stanywši poruči wětram a morju, a sta so wulka ćišina." Ludźo pak so dźiwachu, prajicy: Štó je tón, zo jomu wětry a morjo posłuchaja?" „Haj, traš sebi mysliš, hdyž tole čitaš, hdy bychmy jenož zasy jónu tak daloko byli, zo by njeměrny, z wichorom hibany swět zasy měr a pokoj měł! Ale nětkle hišće za tym njeje. Někotražkuli hodźinka a někotryžkuli dźeń drje so pominje, prjedy hač tak daloko budźe. Tutón dźěl swjatoho sćenja so potajkim hišće prawje njepřihodźi za naš čas. Kak pak stoji z druhej sadu?

„A hlej, wulki wichor nasta na morju, tak zo bu čołmik ze zmohami přikrywany; Jězus pak spaše w čołmiku. A joho wučownicy přistupichu k njomu a wubudźichu joho prajicy: „Knježe, wumóž nas, hinjemy!" Tutón čołmik! To kralestwo Bože na zemi je a Khrystusowa cyrkej, we kotrejž su kraje a ludy; to města a wjeski su ze swojimi domami. Kóždy dom, kóžda swójba ze swojimi stawami je tajki čołmik. A čołmikej podobny je kóždy človjek ze swojim žiwjenjom. Hlej, tu widźiš, dźensniše swjate sćenjo je pisane jako wučba za cyły swět a też cyle wosebje za tebje, za twój dom, za twoju wjes, za twój wótcny kraj, za twoju swjatu cyrkej. A woprawdźe wšudźom je kaž tehdom na Genezaretskim jězorje: njeměr, wichor!

W katolskej cyrkwi! Kajki wichor je wokoło tebje nastał ze strony swobodnych murjerjow za naše dny! Tak daloko je hižo přišło wosebje w Francózskej, zo samo francózske nowiny pisachu: „Pola nas měnja hižo dwanaćelětne dźěći, zo maja prawo bamžowe skutkowanjo a prócowanja wo prawdu a sprawnosć zasudźeć.“

Wichor we wótcnym kraju! Po wójnje zwonka mjezow wótcnoho kraja je w nowišim času skoro hišće strašniša wójna doma mjez wšelakimi politiskimi stronami ludu; wichoram runja so rozlěhuja překory mjez susodami, wichory zakhadźeja mjez pjenjeżnikami a khudymi, wichory njewěry a bjezbóžnych požadosćow a požadanjow. Tola wosrjedź tutych wichorow ma so bědźić a přebědźić, a zwjefcha, horjeka wostać dyrbi tón čołmik a njesmě so ponurić. Ty móžeš měnić z tym sebje samoho abo swój dom, swoju wótčinu abo katolsku cyrkej.

Cyrkej wudźerži nětčiši wichor, kotryž ju wobduwa ze strony swobodnych murjerjow. „Mocy hele njepřemóža ju.“ Jenož nic małomyslni njesměmy być, ale z krutej wěru přecy doprědka! A tak prócuj so też wo domjacy měr pola sebje samoho. Tola ze sebje samoho to njepřińdźe tak lohcy z tym wumoženjom.

Za čas wójny skhadźowaše so wěriwy lud wokoło tabernakla a klapaše tam z dowěrnej modlitwu: „Knježe, wumóž nas, hinjemy.“ A tak so modlicy wostachmy měrni, hdyž wonka we polu też klacaše. Na Boha so spušćachmy też potom hišće, hdyž wšo so zhubjene zdaše. Njech Khrystus je łódźnik też wosrjedź njemdrjacoho wichora we našich časach a wutrobach! Khrystus změruje wichor we našim žiwjenskim čołmiku. Smjertny hrěch a djaboł přinjese wichor. Z dowěru so też nětko wobroćmy na Boha! Khrystus nas dowjedźe skónčnje k dobyću. Hdyž też wšo so zhubjene być zda, z krutej dowěru jenož bědźmy we wichorje, kotryž howri wokoło nas wšudźom. Potom póńdźe wšo derje, dyrbi derje hić po Božej swjatej woli. Tak dźěn też stoji w dźensnišim swjatym sćenju, hdyž Jězus změrowa wichor. Tak też měni kóždy měšnik, hdyž na dźensnišej njedźeli na Božej mši po prěnim — dominus vobiscum — so modli: O Božo, kiž ty wěš, zo my wosrjedź tak wulkich strachow při človjeskej słabosći wobstać njezamóžemy, spožč nam spomoženjo duše a ćěła, zo z twojej pomocu přewinjemy, štož mamy za druhe hrěchi přetrać. Přez Khrystusa našoho Knjeza. Amen. j. j.

Swětowy rozhlad.

Němska

Wo procesu přećiwo Erzbergerowym mordarjam tajny radźićel Werner w němskim sejmje zdźěli, zo je po cyłej Němskej tajna organisacija z politiskimi zaměrami rozšěrjena. Jejne hłowne sydło je w Mnichowje. Přećiwo překupcej Heinrichej Schulzej a wyššomu namórskomu leutnantej zwonka służby Tilèssenej, kotrajž staj jejnaj sobustawaj, je so přepytanjo zawjedło. Wobaj staj ćekłoj. Pod wobskóržbu, zo je wo wotmyslenym mordarśtwje wědźał a zo je mordarjomaj po njeskutku pomoc lubił, su kapitanskoho leutnanta zwonka służby z Killingera zajeli. Wyšši wjednicy organisacije su so dla tajnoho zwjazkowanja a dla přeńdźenja přećiwo wukazam wyššoho presidenta wobskoržili.

Francózska.

Nowy ministrowy předsyda Poincaré wuwi njedawno před komoru swój program. Z joho tejele rěče su najwažniše słowa tele:

Francózske financy móžemy jenož wukhować, **hdyž Němska, za kotruž smy hižo telko milijardow wułožili, wšě winowatosće dopjelni, kotrež je přewzała, a wšu škodu zaruna, kotruž je načiniła.** Žadamy sebi, zo so zrěčenja dźerža, kotrež je sejm přijał a pod kotrymiž podpisma Němskeje, Francózskeje a joho zwjazkarjow stoja. Žadamy jenož, zo by so nam zapłaćiło, štož su nam winowaći.

Němska praji, zo njemóže płaćić. Nawopak, wona systematiscy swoje srědki rozbrója. Wona mjenje dawkow płaći dyžli Francózska, wona swoje dawki njeporjadnje zběra, wona papjerjane pjenjezy wudawa, kotrež hódnosć jejnych pjenjez pomjeńšuja a wuwoz spěchuja. Wona na to hlada, zo jeje wulkoindustrialnicy krajne a wukrajne pjenjezy we wukrajnych předewzaćach nałožuja. Mjez tym zo pak wona tole pozdačne hubjenstwo organisuje, jeje towarstwa hobrske dividendy wudźěleja, jeje fabriki w połnym wobsahu dźěłaju, jeje hospodarska sylnosć z kóždym dnjom přiběra. Hdyž so stat zničuje, tola lud wobohatnje. Nětko pak cyły lud ze swojimi dokhodami a zamoženjom za statny dołh rukuje.

Kaž ważna je też pjenjeżna należnosć za Francózsku, njesmě nam wona tola druhe postajenja Versailleskoho zrěčenja zabyć dać, kaž wotbrónjenjo a pokhostanjo wójnskich winikow. Budźemy jara zbožowni, hdyž Jendźelska a Francózska jendźelsko-francózske zrěčenjo, kotrež dyrbi skrućenju měra służić, bórzy podpisatej.

Słowjanska.

Českosłowakska. Ministerstwo narodnoho zakitanja sejmej zličenjo wudawkow za lońšu mobilisaciju předpołoži. Za nju je so jenož 253400000 krónow wudało. To by jara mała summa była. Prjedy je so powědało, zo je sebi mobilisacija 4 milijardy krónow žadała.

Južnosłowjanska. Přepytanjo zwadow mjez južnosłowjanskim wobydlerstwom we Šibeniku a Splitu a italskimi namorjakami je wunošk přinjesł, kotryž njeje Italskej luby. Přepytowaca komisija, w kotrejž Italsku Šibenikski italski konsul zastupowaše, je cyle bjezdwělnje zwěsćiła, zo su Italjenjo žałostne podawki we Šibeniku zawinowali. Italska je tohodla swoje žadanjo spušćiła, zo bychu južnosłowjanske wyšnosće winu južnosłowjanskoho wobydlerstwa připóznałe a italskim wójnskim łódźam a namorjakam česć wopokazali. Město toho su, kaž „Matin“ powě, italske wójnske łódźe hižo z južnosłowjanskich přistawow wujěle.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Jutře njedźelu wječor budźe tu w tachantskej cyrkwi nyšporna pobožnosć za zemrětoho bamža Benedikta XV. Při tej přileżnosći změje najdostojniši knjez biskop posmjertnu rěč. — Přichodnu wutoru dopołdnja w 9 hodź. budźe tu też swjatočna biskopska Boža mša za dušu njeboho S. Wótca.

Najdostojniši k. biskop napomina wšěch wěriwych swojeje wosady, zo bychu so hač do wuzwolenja nowoho bamža wšěch zjawnych

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo)

Na lěwej stronje puća leżeše powróćeny wóz z napjelnjenymi měchami nakładźeny, z hórki bě so na najnahlišim městnje zadnje koleso rozsypło, a wóz bě so zwróćił. Pohonč, kaž by jenož proch a popjeł wjezł, bě konjej wupřahnył a wostajiwši woza cokora z konjomaj wotešoł. A też nichtó druhi so dale wo powróćeny wóz a drobny cokor njestaraše, kaž by rjekł: „Leż tu mojedla hač do sudnoho dnja, rodźiš-li!“

Wulki dźěl nasypanych měchow bě so z woza na puć wuwaliwši, rozprół a cokor zdźěła wuběžał. To běše wězo dźěćom namakana składnosć, zo bychu swoju wólnosć do syta pospytałe. Naprótym měcham z lohkej prócu dopomhachu, zo so wot horjeka hač dele rozpróchu, a wšitkón cokor na puć wusypa. Z cokorom wutworichu sebi dźěći na sněh podobnu ćěř k smykanju a kanslowanju. A dokelž so jim ćěr hišće z woza dosć tołsto nasypana njezdaše, wuwalichu sebi hišće někotre połne měchi: wšak tola nichtó za nimi njehladaše a jim njewobaraše! A nětko smykachu a wožachu so wołajcy a juskajcy po cokorowej ćěri; a to zdaše so jim nimo měry hódna radosć. Pójtaj dźěn tola z nami sobu! Njećińtaj so tola tak cuzaj! Howhahej! Hejjuchej! Hladajtaj jeno, kak dušnje so to smyka!“

Najebać wšě namołwjenjo pak so Hapka a Haplka wobaj drožeštaj; ani kročele njechaše so jimaj bliže stupić. Po dobrym słódkim cokorje so smykać a kanslować, so kuleć a waleć! Cyła jeju přistojna mysl so přećiwo tomu ze wšej mocu wobaraše.

„Takle dobry cokor wonjewužiwać“, tak sudźeše Haplka z ćicha Hapcy šukotajcy, „to je tola woprawdźe z hrěchom! Kelko ludźi by so za jedyn jenički połny měch cokora z woběmaj rukomaj wospjet a zasy dźakowało, a tu so dźěći po nim waleja a z hromadami jón do procha teptaja! A nichtó tu njeje, kiž by za tym hladał a dźěći z najmjeńša naswarjeł. „Haplka móžeš ty tomu přihladować?“ Też Hapka so kruće hóršeše a rjekny: „Maš prawje, Haplka, to je najhórša wólnosć a njehorne worakawstwo. Hdy by tola něchtó přišoł a z kijom do nich zajěł! Ja chcył jomu hišće rady pomhać.“

Tule móžeštaj Hapka a Haplka so dokładnje wo tym přepokazać, kak to často na swěće je. Hdyž ma človjek wšoho dosć a wšitko z hromadami, njewaži sebi dobrotow, haj tepta je z nohomaj, kaž bychu jomu proch a popjeł byłe. Też najlěpša dobrota njeje jomu skónčnje hódź, dokelž njedosytna chcyjawa hłodźi přecy za wjacy a za wubranišimi dobrotami. Měru znaje jenož přistojna spokojnosć.

„Tole je phi a hańba!“ rjekny skónčnje Haplka hórcy rozhorjena. Tole ja njecham wjacy widźeć! Škoda jeno, škoda! zo jim mój samaj wobarać njemóžemoj: wone bychu so namaj tola wusmjałe. Ale přihladować jim dlěje njechamoj! Pój, Haplka, tu so namaj hišće stanje, hdyž tajkomule worakawstwu hišće přihladujemoj! Pój, jeno tola!“ nuzowaše Haplka Hapku za łohć torhajcy. „Što dha hišće stojiš?“

Hapka bě so runje na dźěći wćipnje zahladał, dokelž wone so jedyn za druhim do wulkoho rjada sydachu z kanslowarjemi prědku, zo bychu čapawku po hórcy dele jěłe. Kak też to so jim čapawka poradźi? Tole chcyše wón hišće rady wohladać. Tola Haplka njeda jomu pokoja. Ach, daj jim tola być! Njech so najudla přez hłowu kuleja abo na hłowje stawaja! Njehladaj tam wjacy! Mój póńdźemoj domoj.“

„Ach, wočakń jenož hišće khwilku!“ rjekny Hapka, „njebudź wobožna! Na tule čapawku sym wćipny, kak so jim poradźi. Wšak hnydom pojědu. Njesłyšiš kak hižo wołaja? Hladaj jeno, tajka dołha kołbasa!“

Hahowhi! Hejjuchhej! My jědźemy do Hamstyrdama!“ wołachu a juskachu dźěći. Pohonč na prěnich sankach storči z noho-

zawjeselenjow zdźerželi, za to pak prawje pilnje Boha prosyli, zo by wólbu nowoho Bamža sćedriwje žohnował. Po kóždej farskej Božej mši ma duchowny z wěriwymi wosebite modlitwy wo wuzwolenjo nowoho bamža dokonjeć. Podobnje też na Božej mši samej.

— Tudomna „Jednota“ wuhotowa sebi minjenu njedźelu wječor w katolskej towaršni hodowny swjedźeń. Sala bě wupjelnjena ze sobustawami a hosćemi. Swjedźeń dósta přez to wosebje zajimawoho a zwjeselacoho razu, zo serbske dźěći wobeju tachantskeju šulow we serbskej rěči nam hodownej hrě: „Slepy Benjamin“ a „Prěnju hodowničku“ zehrachu a mjez nimaj wšelake serbske spěwy wjacyhłósnje přednjesechu. Wobej, hraćo a spěwanjo, namaka wutrobne připóznaćo.

Tónle wustup našich serbskich dźěći wosebje z narodnoho stojnišća witamy. Tohodla słuša zjawny dźak kk. tachantskimaj wučerjomaj Šołće a Rjedźe za zapřijećo tajkejele myslički a jeje woporniwe wuwjedźenjo. Wonaj staj z wulkej pilnosću a lubosću dźěći k tomu wuwučowałoj. Po tychle předstajenjach dóstachmy hišće přileżnosć, sebi we swětłowobrazach wšelake italske města wobhladać. Knjez zastojnik Hejduška posłužowaše při tym aparat, k. cyrkw. wučeř Šołta poda rozjasnjenja. Też jimaj słuša horcy dźak. Tak miny so nam swjedźeń — wjesoły a powučowacy, překhětře.

— **Přesadźowanjo drjewa w Budyšskim lěsu.** Srjedu, 8. februara, dopołdnja w 10 hodź. maja so w Gudźic hotelu w Budyšinje zdónki a klocy za třećinu napłaćenja přesadźować a to z Wujěžkowskoho, Kumwałdskoho, Dažinkskoho a Budesčanskoho revěra. Naprašowanjo pola Wujěžkowskoho hajniskoho hamta, pola hajnika Krause w Dažinku a pola revěrskoho hajnika Lehmanna w Lubjencu (Mehltheuer).

Z Khrósćic. Dla dowutworjenja „Domowiny“, kotraž hižo wjacy hač 8 lět wobstoji, zeńdźechu so zańdźenu wutoru někotři zastupjerjo serbskich towarstwow Kamjenskoho hamtskoho wokrjesa. Za nawječornu Łužicu ma so tu podzwjazk założić ze sydłom we Khrósćicach. K. Bart rozłoži jako předsyda „Domowiny“ jeje zaměr a zo je so po wobzamknjenjach Wojerowskeje zhromadźizny w zańdźenym lěće postajiło, saksku a prusku Łužicu do 4 podzwjazkow rozdźělić a to Budyšin, Khrósćicy, Wojerjecy a Khoćebuz. Dale doda rěčnik zajimawe powěsće wo tukhwilnym politiskim położenju a zo z našej serbskej wěcu před swětowej zjawnosću wo wjele lěpje stoji, hač sebi to někotryžkuli mysli. Wón rozwučowaše też wo posmjertnej pokładnicy. K dorozemjenju tutoho wustawa so do towarstwow wosebity rěčnik pósćele. Wšitcy běchu za to, zo so tu tajki podzwjazk założi. Za nakhwilnoho předsydu wuzwoli so k. kapłan Cyž a za sekretarku knježna wučeřka Kubašec. Dale wuradźowaše so wo wšelakich internych wěcach, wosebje dla knihi-składa w Khrósćicach a założenja wjetšeje knihownje tu. Trěbne pjenježne srědki so přilubichu. Dla dozarjadowanja podzwjazka zeńdu so pozdźišo wšě předsydstwa towarstwow, hdyž budźe wěc w towarstwach samych wujasnjena.

Do Kulowa: Zasy wustupi „Bratrowstwo“ do zjawnosće. Wone je daloko a šěroko znate też dla swojoho dobroho dźiwadłohraća pod nawjedowanjom wosebje knjeza Woka. Je sebi za „Genofevu“ drohotne drasty wobstarało a ma też hewak wulke wudawki. Přejemy „Bratrowstwu“ k njedźeli a póndźeli połnu salu! Hlej nawěšk!

Ze Sprjowow. (Sprey b. Boxberg.) Kaž je znate, je runje lětsa mały ratař, kiž ma wjetšu swójbu a je dyrbjał postajenu dźělbu žita wotedać, ćežko potrjecheny. Za wotedaty centnar, hač do Rychwałdskoho młyna dowjezeny, so nam 105 hriwnow płaćeše. Dźensa dyrbimy nětko, nochcemy-li hłodu tradać, za centnar 300 hr. a wjacy płaćić, zo tola knježa ryćerkublerjo překrótko přišli njebychu. W tutej nuzy su někotři tudomni mali ratarjo zwólniwi, palne drjewo za žito wuměnjeć. Ratarjo we płódnišich stronach chcyli so nad tudomnymi nuzutradacymi małymi ratarjemi smilić a nam žito podawać. Chcemy lubjerad palne drjewo za nje dawać. Wšo nadrobniše je tu we wsy zhonić, też we wudawarni „Serbskich Nowin“.

Knjez Heßlein

chcyše minjeny pjatk do Khrósćic a sobotu na to do Budyšina přińć a we zjawnymaj zhromadźiznomaj wo politiskich wobstojenjach a serbskich należnosćach rozprawjeć. Jomu to njebu móžno. Štwórtk prjedy přewza joho, hdyž we sejmowni při dalokoréčaku stoješe, hłuboka womora; při tym střasy sebi tróšku mozhy, a dyrbjachu joho do khorownje přewjesć. Tři štwórć hodźiny je knjez zapósłanc při dalokoréčaku we womorje ležał prjedy hač su joho tam namakali. Někotrym zapósłancam poradźi so, joho zasy zbudźić.

Je hižo dawno znate, zo knjeza Hessleinowa strowota je přez joho přemérnu dźěławosć jara ćerpiła. Wobžarujemy to w joho zajimje jara, ale też ze stojnišća joho wolerjow. Přejemy jomu z wutroby, zo by so bórzy zasy wustrowił. Potom budźe jomu też móžno, wosebje Khrósćicy wopytać, hdyž 'žno je prjedy jónu přińć chcył, ale ze samsneje winy kaž tón raz njebě dojěć móhł.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

Zlutniwosć a dobywanjo wobsedźenstwa ma so spěchować, přetož to je za towarniskoho dźěłaćerja a rólnika žohnowanjo.

Ma-li dźěłaćer dosahacu zasłužbu, zo móhł sebje a swoju swójbu derje zežiwić, budźe, je-li rozomny, ze sebje samoho na zlutniwosć myslić a k tomu dóńdźe, — natura sama joho k tomu napomina — zo wyše toho, štož je k žiwjenju hódne, něšto mało nalutuje, zo mohł też přiměrjene zamoženjo zwjesć. Widźachmy, zo so wo prašenju, wo kotrymž so tu rěči, na płódne wašnjo jenož potom dojednać hodźi, hdyž so zasada přiwozmje a předpołoži. Wosobinskoho wobsedźeństwa so nichtó dótknyć njesmě. Tohodla dyrbja zakonje tele prawo škitać a po móžnosći k tomu přinošować, zo so žadanjo za wobsedźeństwom po móžnosći mnohich wubudźi. Z toho by mnohe dobre wukhadźało. Z prěnja sprawniše rozdźělenjo hódnosćow. Přetworjenjo měšćanskich wobstojnosćow mjenujcy je měšćanow do 2 rjadownjow dźěliło, kotrejž stej dźělenej přez šěroke bjezdno: Tu přemócna, dokelž bohata strona, kotraž ma w rukomaj industriju a wobkhod a tak přecy bóle nadobywa na bohatstwje a wliwje w statnym žiwjenju; tam słaby lud bjez zamoženja, napjelnjeny z hórkimi začućemi a z nakhilnosću k powrotej. Směł-li so lud nadźijeć, zo z pilnym dźěłom něšto mało rólneje zemje

---

maj, do zemje so zapjerajo, do sankow, druhe dźěći za nim z rukomaj storkajcy a z nohomaj teptajcy připomhachu a cyła čapawka suwaše so, kaž had, khětro spěšnje do doła. „Chcył je knjez hólčik wědźeći, hajdomdideraj, hajdomdideraj, kak w cuzym kraju je!“ juskachu dźěći. Tola bórzy zaprahny jich wjesoły spěw. Na khětrje nahłym městnje pornjo zwróćenomu wozej khepnychu a zwróćichu so prěnje kansle, a jich pohonč kuli so, tak dołhi kaž běše, do drobnoho cokora. Z tym zahaći so cyła čapawa, wulkeje spěšnosće dla spowróćachu so wšitke kansle, a bórzy walachu so dźěći kaž kuluški po drobnym cokorje; někotre lipotachu z njoho, kaž bychu so chcyłe pře te stróžele wokřewjeć, někotre kulachu so same dale po hórcy do doła, druhe zasy spěšnje zestawawši hrabachu z horšćemi do cokora a mjetachu z nim pohonča prěnich kansli: „Ty sy na wšěm wina! Ty sy slepy a šmotawy pohonč! Hańba na tebje! Dwaj traš trochu měrnišej pak radźeštaj k pokojej: „Njećińće hary! Njehalekajće kaž dźiwja črjóda! Radšo chcemy sebi lěpšu ćěř wudźěłać a potom znowa a lěpje spytać! Tule leži hišće přemało sněha“. A k zwróćenomu wozej so wobroćejcy wołaštaj: „Pójće, zwalejmy sebi hišće někotre połne měchi z woza a nasypajmy ćěř prawje tołsto, potom so nam skerje pojědźe! Pójtaj dźěn wój też pomhać! Što dha tam nazdala stojitaj!“ tak wołaštaj też na Hapku a Haplku jimaj bliže kiwajcy. „Přečo dha so bojitaj? My waju tola njezjěmy. Njecha dha so wamaj po cokorje smykać? To 'šće wój tola swój žiwy dźeń spytałoj njejstaj.“ A hnydom pospytowaštaj hólcaj dalše měchi z woza zwaleć, druhe dźěći tohorunja k wozej přiskakomachu, zo bychu jimaj pomhałe.

„Tole je tola worakawstwo přeze wšu měru!“ zabórča nětko też Hapka z hněwom so horjo. „Takle tón dobry cokor ničić, to je woprawdźe z hrěchom!“

„Haj, Hapka, telko dobrych wosuškow a tykancow a druhich pječwow by so z nim napjec hodźało! Ale ně, tu dyrbi z nohomaj poteptany docyła zničeny być. To je phi a hańba.

„Samo tu přihladować k tajkomu worakawstwu je z hrěchom!“ pokračowaše Hapka. „A woni namaj hišće kiwaja, zo bychmoj pomhałoj! Ně, tak worakawaj mój njejsmoj. Pój, Haplka, mój pónđźemoj domoj! Dosć smoj hižo njedušnosćow widźałoj! Mje woči bolitej. Pój!“

Hapka a Haplka wobroćištaj so ke wsy, a byrnjež dźěći bóle za nimaj wołałe a skónčnje so jimaj smjałe, zo staj bojaznaj zajacaj, „hahaha!“ njewobroćeštaj so nihdy wjacy k nim. „Wołajće a škrěćće, kaž kraholcy! Ćim mjenje budźemoj was słyšeć, wy worakawe pasmo!“ bórčeše Hapka přez ramjo na nje. „Zo by tola něchtó přišoł a jich přistojnosć wučił!“ — Přez wjes wjacy njepónđźemoj, Haplka! Tam so zawěšće te kusate žony hišće wadźa. Pónđźemoj radšo tule za hunami po tejle šćežcy wokoło wsy. tak wěšće k swojej khěžcy dónđźemoj.“

„Haj, tak cyle zćicha pónđźemoj a nikoho bysnadź njezetkamoj. Ow, Hapka, derje tola, zo mamoj swoju khěžku a takle rjanu, dobru! To tola wěmoj, hdźe mamoj hić a hdźe so khować.“

Hapka a Haplka winyštaj so na lěwo po šćežcy wokoło wsy. Žitne a pšeńčne zahony storkachu tu hač k samym hunam a směješachu so porjadu na njeju z całtami, wosuškami, pampuchami a plincami, a wonaj směještaj so na nje. Ach, běše to tola lubozna šćežka mjez tajkimile smějatymi zahonami! Haplka njemóžeše so zminyć, khiba tu a tam wšelake płody bliže wobhladujcy a wobmasujcy přepruhować, kak zrałe traš su. Šćipała drje wona też rady by, tola ji dźěn so ničoho tu khwili njechaše. „Pozdźišo traš“, mysleše sej wona, „wšak smoj tu nětko z domom.“ Dźiwa dosć, zo sebi hišće njepřispomni: „Wšitko dźěn je naše!“

(Přichodnje dale.)

sebi dobudźe, by so jena strona druhej po něčim bliźiła a bjezdno mjez přewulkim bohatstwom a najwjetšej khudobu by bóle a bóle so zhubiło. Wyše toho bychu wunoški rólnistwa přiběrałe. Hdyž človjekojo na swojej roli a zemi hospodarja, přiběra wjesołosć na dźěle, haj woni začuwaju lubosć k swojej roli na kotrejž ze swojimi rukami dźěłaja a njewočakuja wot njeje jenož k zeživjenju trěbne srědki ale też wěste derjeměćo za so a swojich.

Tajke wjeselo na dźěle wuskutkuje bjez dwěla na to, zo rólnistwo wjacy wunošuje a cyłe narodne zamoženjo přiběra. Jako druhi wužitk z toho sćěhuje, zo ludźo domiznu tak lohcy njewopušćeja; přetož by jim lěpše srědki k živjenju dawała, njebychu ju z cuzym krajom přeměnili. Wšón tónle wužitk pak je njemóžny, hdyž so na wobsedźeństwo jednotliwych přewulke statne dawki kładu. Prawo na swoje wobsedźeństwo wzać, kotrež so njezłožuje na človječe zakonje ale na stwórbje wot Boha samoho zašćěpjene, nima stat mocy. Smě jenož joho wužiwanjo rjadować, zo njeby napřećiwne było powšitkownomu spomoženju. Čini potajkim njesprawnje a wopaki, hdyž wot zamoženja podanow dawki přez měru zběra.

Dźěłodawaćerjo a dźěłaćerjo dyrbja pomhać. Wjele skónčnje zamóža w tejle należnosći dźěłodawaćerjo a dźěłaćerjo sami, z tymi zarjadowanjemi mjenujcy, z kotrymiž so potrěbnosćam pomha a kotrež jenu stronu druhej bliža. K tomu słušeju zjednoćeństwa ze zaměrom, zo by jedyn druhomu pomhał: wšelake zaměsćenja, zastaranja dźěłaćerjow kaž jich wudowow a syrotow, mjez nimi zasy wosebje zawěsća so pře njezboža, pokładnicy, hdźež skhorja abo wumru, wustawy k wukhowanju hólcow a holcow, dorosćenišeje młodosć a dorosćenych.

1. Dźěłaćerske towarstwa dyrbja so hajić. Prěnje městno mjez wšitkimi zarjadowanjemi słuša dźěłaćerskim towarstwam, kotrež na swojim polu skoro wšitke druhe wopřijeja. Hižo za časy našich prjedownikow běchu derje zarjadowane zjednoćeństwa rjemjeslnikow. Woprawdźe njebrachuja dopokazy, kotrež wuča, zo tele zjednoćeństwa njeběchu rjemjeslnikam jenož z wulkim wužithom ale rjemjesło same pyšachu a hajachu.

W našej wuwitej dobje, kotraž nowe wašnja živjenja pokazuje, też wjacy wot živjenja žada, dyrbja wězo tamne dźěłaćerske towarstwa potrěbnosćam našoho časa přiměrjene być. Je drje zwieselace, zo so tajke towarstwa tworja, kotrež su pak jenož z dźěłaćerjow zestajene, pak też ze wšelakich druhich stawow wobstoja; dyrbi pak so přeć, zo by jich ličba přiběrała, móc jich skutkowanja dźeń wote dnja rostła. Husćišo hižo rěčachmy wo tajkich towarstwach, tola je přihódne, zo dźensa dopokazamy, zo su časej jara přiměrjene, zo maja prawo, wobstać, zo wułožimy, kak dyrbja so zarjadować a kak skutkujo so wuwiwać:

2. Privatne towarstwa maja prawa wobstać.

Přeswědčeny, zo swoje mocy njedosahaja, je človjek hnućeny a napominany, so wo pomoc pola sobučłowjekow rozhladować.

„Lěpje je, zo staj dwaj hromadźe, přetož mataj wužitk zjednoćenja. Padnje-li jedyn, budźe so na druhoho zapěrać. Běda wosamoćenomu! Paduje-li, njezměja, kotryž by joho zběhał.“ Tak praji swj. pismo (Přědař IV. 9—10). A druhdźe: „Bratr wot bratra podpjerany je kaž wobtwjerdźene město.“ (Přisł. XVIII, 19). Kaž tele žadanjo za zjednoćenjom, kotrež je zapołożene do človječe natury, kóždoho k zhromadnomu živjenju w staću wjedźe, tak też dawa nastork k druhim zjednoćenjam wšelakich družinow. Hdyž tute też njejsu dospołne towarstwa, su tola woprawdźite towarstwa. Tele zjednoćenjo a wulke statne towarstwo rozeznawaja so ze wšelakich winow we sebje samymi. Zaměr stata je zjawne, powšitkowne derjeměćo a wopřija tohodla wšěch poddanow. Kóždy ma prawo, powšitkowny wužitk w sebi přisłušacej měrje wužiwać. Tohodla mjenujemy stat też „zhromadne zarjadowanjo“, dokelž človjekojo so zjednoća, zo bychu zhromadnje za něčim wuhladowali“ (Swjaty Thomas). Tamne towarstwa pak, kotrež so tworja znutřka stata rěkaja privatne a su to też, dokelž jich zaměr, kotryž najprjedy maja, je privatny wužitk, mjenujcy wužitk sobustawow. Privatne towarstwo rěka te, kotrež so k dobyću privatnoho zaměra zjednoći, kaž n. př. potom, hdyž so dwaj abo tři k wukonjenju wikowanja zjednoća. Hačruniž so nětk tajke privatne zjednoćenja zutřka statnoho tworja a maja so takrjec jako telko dźělow statnoho towarstwa, kelkož jich je, njemóže jim tola z tak powšitkownje a samo na sebi wobstaćo zakazać. Złožuja so mjenujcy na burske, přinarodźene prawo, kotrež stat přeměnić njesmě; nawopak ma stat winowatosć, so starać, zo so naturske prawo připóznaje. By pak někajki stat tola wutworjenjo tajkich zjednoćenjow mjez swojimi wobydlerjam zakazał, z tym sebje samoho zasudźa, přetož stat runje, kaž privatne towarstwa ze samsnoho kužoła, mjenujcy z přinarodźeneje človječeje nakhilnosće, zo by so jedyn druhomu přitowaršił, wukhadźa. —

Z cyrkwinoho swěta.

Što přinjese nam nowe lěto za swjatu cyrkej? Na tute prašenjo wotmołwi swjaty wótc sam. We swojej hodownej naréči na „swjate kolegium kardinalow“ pokaza wón mjenujcy na ważne wopomnjeńske dny, kotrež budźe lětsa cyrkej swjećić móc. Cyła syła sławnych mjenow błyšći so lětsa w cyrkwinskej protycy: swjeći Filip Nerejski, Ignacius Loyola, Isidor rólnik, Teresia z Jězusa, Franc Saleski a Franc Xaver a Fidelis Sigmarinski. Znowa budźa nam wulkotne skutki tutych sławnych swjatych před woči so stajeć, zo bychu wone dokonjałe, štož hołe słowa njezamóža. Najważniši jubilej tutoho lěta pak je třistalětny założeński dźeń kongregacije propagandy w Romje. Propaganda je tajny swětosławny wustaw swjatoho města, kotromuž je cyłe misijónstwo katolskeje cyrkwje podstajene. (Też naš stary sakski vikariat a starosławne tachantstwo s. Pětra w Budyšinje podstoještaj hač do zańdźenoho lěta propagandźe.)

Nětčiši praefekt wustawa, kardinal van Rossum, wupósła jubileja dla před krótkim kołopis na wšitkich biskopow swěta ze sćěhowacymi myslemi: Přez japoštołsku konstituciju „Inscrutabili divinae Providentiae arcano“ 22. junija 1622 zbudźi bamž Hrjehoř 15. kongregaciju propagandy a přepoda jej najwyšše wjednistwo wšěch misijónow. Jenož Boh sam wě, kak wjele dobrotow je tutón wustaw w běhu třoch stow lět swětej wopokazał. Ale hišće wjele wjacy mamy wot njoho wočakować. Žně su hobrske, ale dźěłaćeri je mało. Zda so přihódne być, zo třistalětny narodny dźeń wustawa swjatočnje wobeńdźemy.

Wosebje mamy so na nim Bohu podźakować, wot kotrohož wšě dobroty wukhadźeja, a swjatej Mariji, kralownje japoštołow a mócnej srjedźićercy pola jeje bóžskoho syna. Swjaty wótc je našomu namjetej z wjesołosću přihłosował. Wón chce Romske swjatočnosće ze swojej přitomnosću počesći a z wosebitymi hnadami wobohaćić. Tak je hižo powučił, zo maju so na poslednich třoch dnjach před Swjatkami w Romskich cyrkwjach zjawne modlitwy a wosebite předowanja wo rozšěrjenjo swj. wěry wotdźerjować. Na swjatkownej njedźeli chce swjaty wótc sam w Pětrowskej basilicy Božu mšu swjećić a při tym sam k ludej poréčeć wo misijónstwje. Wón sebi přeje, zo bychu biskopja w swojich dioecesach tutón dźeń podobnje wobešli. Swjaty wótc spožčuje za to wosebite wotpuski a dowola, zo smědźa biskopja na nim bamžowske požohnowanjo wudźělić. Z wosebitym pastyrskim listom maju wěriwym winowatosće za misijónstwo rozłožeć.

Swjaty wótc je też hižo sćěhowacu modlitwu tutomu dnjej zestajał:

„Ty, o Knježe, sy z knjezom žnjow wobstojacych z množstwa človjekow. Tebje prosymy tohodla, zo by ličbu misijónarow rozmnožił, jich horliwosć rozpłomjenił, jich prócy žohnował, zo by dobre symjo bóžskoho słowa bohate płody přinjesło. Wusłyš, o Knježe, tutu našu prósstwu, kotraž je žadosć za rozmnoženjom twojoho kralestwa we nas zbudźiła. Daj nam móc a wutrajnosć w našim předewzaću, zo bychmy z najlěpšim wašnjom a po měrje našich mocow skutkowali za rozmnoženjo swjateje wěry!“ W.

Cyrkwinske powěsće.

26. t. m. w nocy w 2 hodź. zemrě w Drježdźanach dostojny knjez vikariatny radźićel a kanonikus Pawoł Rychtař, faraf w Drježdźanach-Fr., swojeje staroby 64 lět a w 42. swojoho měšnistwa. Pohrjeb budźe póndźelu 30. t. m. dopołdnja w 9 hodź. w Drježdźanach-Friedrichstadt.

Wšelćizny.

Sakska evangelska cyrkej chce sebi nowu wustawu dać. Dotal bě wona statna cyrkej, po dźělenju cyrkwje wot stata pak tele stojnišćo zhubi, a jeje wobstojenja so přez to we wšelakim nastupanju poćeža. Dotal bě krajny wjerch też zdobom najwyšši evangelskeje krajneje cyrkwje, resp. joho naměstnik w ministeriju. Ważne prašenjo bě, hač ma so evangelskej cyrkwi jako předstojićer biskop předsatjeć: to rěka muž, kiž budźe so biskop mjenować, kiž pak njesmě na žane wašnjo móc a hódnosć měć, kajkejž katolskomu biskopej přistojitej. Wustawu dawacy wubjerk rozsudźi so za mjeno biskopa a postaji zdobom też joho prawa a winowatosće. Te su jara wobmjezowane. Swoje zastojnstwo dóstanje wón wot druhich cyrkwinskich wyšnosćow, kotrež přez wólbu wěriwych (direktnu abo indirektnu) so zestajeju.

Cyła evangelska cyrkej po Sakskej ma so rozdźělić do wjacy zarjadniskich wokrjesow. Te budźa najskerje superintendentury rěkać. Jara ważne prašenjo nětko je, zo so evangelskim Serbam muž jako superintendent da, kiž je serbskeje rěče mócny. K tomu maja so evangelscy Serbja do wosebitoho wokrjesa přidźělić. Wšě prócowanja evangelskich duchownych pola krajnoho konsistorija w Drježdźanach zdachu so podarmo; hdyž pak so póčnješe krućišo rěčeć, też z němskeje strony so serbske prócowanja podpjerachu, bě nadobo móžno, štož so prjedy ženje „njehodźeše“. Rěka nětko z wěstosću, zo so evangelskim Serbam jich přeća dopjelnja. — Ma drje so hišće wočaknyć, w kajkich wobmjezach so to stanje. Krajna wyšnosć změje drje so po zasadźe, kotruž jedyn jeje sobustawow tehdy, hdyž so wo serbskich należnosćach w sakskim sejmje (nalěto 1919) jednaše, takle wupraji: dajće jim něšto, ale njedajće jim wjele

Saisonske wupředawanjo

wot **pjatka 27. januara 1922** sem.

Wulke płaćiznowe lěpšiny we wšěch potrěbnych wěcach za hospodarstwo a dom.

Emaljowe hornyki z jenoho krucha

dźěłane				la. twora
3/4	2	3 3/4	5	6 1/2 l
6.75	13.50	16.90	20.25	24.74 hr.

horncy k praženju

1	1 1/2	2 1/2	3	4	5 l
8.90	10.75	13.25	15.75	20.90	22.75

Aluminijowe hornyki sadźba 6 štuk

10—20 cm		150 hr.
alum. warjeński hornyk, 5 l		33.50
„ kofejowy „		3.25
„ kofejowe łžičky 6 št.	7.50	4.25
„ jědźne łžicy 6 št.	13.50	9.—
„ nože št.	9.50	8.90

Talerje z małymi brachami běłe 1.50

talerje z mał. brach. pisane		1.75
wječerjenske talerje		1.10
dźělba šklow, běłych		23.50
myjne sudobjo	22.—	18.50
karany		16.50
myjne sudobja	10.50	9.75

Truhace mašiny 21.—

tružki	3.80
zamkowe dźeržaki	75 pj.
wuhlowe łopatki	3.90
wuhlowe kašće	52.—
kofejowe a cokrowe tyzy	7.50
nožowe korby	8.90

Bowy 28 cm zbytkna dźělba 18.75
Wanje wšěch wulkosćow.

Skleńčane kompoty 6 št. 15.50 10.90
„ **šklički** 6 št. 13.90

Kuchińske garnitury, kofejowe servisy
w bohatym wubjerku. Ponižene płaćizny.

Konsole za pěsk, mydło a soda 18.50
Sudobja a kachl. lapy 890.

Mydłowe šklički
z dźeržakami 3.90
myjne sudobjo 12.—

Wodowe bleše 7.50
skleńčany korb z napismom „Naš wšědny khlěb“ 11.90

Pórclinowe šalki
ze šěrokej kromu 3.90
pórclinowe hornčki, běłe 1.95

Hečki 5.90
zawijaki 3.25

Mydło, ryhel po 5.50
zapalki, wulka tyza 2.50

10 listnow listoweje papjery z wobalkami 1.75

Běrnowe a jědźne sklě
z 2 wuškomaj, běłe
10.50 7.50 5.50

Kuchińske canki 10 m róla 95 pj.
přit. hozdźiki 3 duc. 60 pj.

We wšěch wotdźělenjach khětro ponižene płaćizny!

Wobhladanjo tworow so bjez kupnoho dyrbjenja rady dowoli.

Central-Kaufhaus

Kaiserstraße 14.

Wobhladanjo tworow so bjez kupnoho dyrbjenja rady dowoli.

Dźěława
komorna holca,
kiž bě hižo we wjetšim hospodarstwje, so do domu bjez dźěći w blizkosći Kamjenca pyta. Nastupić może borzy. Poskićenja z wuswědčenjemi prosy so we exped. K. P. wotedać.

Serbja dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Krawski wučownik
może jutry do wučby stupić pola
Pětra Hančki
krawskoho mištra
w **Kulowje**
Budyšska droha čo. 4.

Krawskoho wučownika
přiwozmje k jutram do wučby krawski mištr **Měrćink** w Baćonju.

Šwarna kuchafka
za wjetši dom na wsy so pyta. Jenož tajke z dobrymi wuswědčenjemi chcyłe so, z připołożenymi wuswědčenjemi, zamołwjeć we expediciji Kat. Posoła.

Kołwrot
trjebany, tola hišće kaž nowy, je na předań
w **Sernjanach čo. 14.**

Radwořske towarstwo młodźencow

woswjeći dźensa **njedźelu 29. januara 1922**
w Delanec sali swój

= zymski wječor =

a přeprošuje na njón wšěch lubych Serbow.
Započatk w 7 hodź. **Předsydstwo.**

Spěw. tow. „Bratrowstwo“ w Kulowje

woswjeći
njedźelu 29. januara 1922, započatk wječor w 1/2 7 hodźinach
a **póndźelu 30. januara 1922**, započatk wječor w 7 hodźinach
w „Němskej khěži“ w Kulowje swój

24. załoženski swjedźeń.

Wosebje budźe so předstajeć:

Genofeva, hrabina nad Rynom.

Struchłohra w 7 jednanjach wot M. Zarjeńka a Mikł. Hajny.

Předstajenjo na druhim dnju je za sobustawy, přiwuznych a tych, kotřiž njejsu na prěnim dnju woteńdźenja měli.

——— Kóždy njech sej tutu rjanu hru wobhlada. ———

Přińdźće z prawym časom, zo njebyšće žane jednanjo zakomdźili.

Kóždoho a kóždu z tutym najwutrobnišo přeprošuje
Předsydstwo.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, nam srjedu 18. januara našu lubu mać, přichodnu mać a wowku

Marju Justowu

z Jasenicy

ze swj. sakramentami derje přihotowanu w 72. lěće jeje žiwjenja po dołhej ćežkej khorosći z tutoho swěta do swojeje lěpšeje domizny wotwołać. Njedźelu smy jeje ćěło Khrósćanskej swjatej zemi přepodali. Wšitkim, kotřiž su zemrětu w jeje khorosći wopytowali, na póstywječorach so za jeje dušu modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Jasenicy, Serbskich Pazlicach a Dobrošicach,
22. januara 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Naše wulke **inventurne wupředawanjo**

Jenož hišće hač do soboty 4. februara. **poskića Wam wulke lěpšiny!** **Jenož hišće hač do soboty 4. februara.**

Kuchińske naprawy 22 dźělow ryzy pórclin wot **165.00**

kofejowe servicy za 6 wosobow, ryzy pórclin, wot **85.00**

kofejowe servicy za 12 wosobow wot **175.00**

pórclinowe šalki, běłe **3.90**

kamjeninowe myjace sudobja z wulkej šklu wot **49.50**

Sadźba kamjeninow. šklow 5 dźělow, běłe **24.80**

kamjeninowe talerje běłe, hłuboke a nizke, z małymi brachami, 3 št. **5.00**

dźělba kamjeninowych wječerjenskich talerjow, běłe a pisane 3 št. **4.00**

winowe šklenčy z dołhej šišku wot **6.90**

dźělba škleńčanych šklow 22 cm wulke **7.90**

dźělba kamjeninowych šklow štuka **7.90**

Mišnjanski pórclin, hosćenske sudobja wosebje płaćizny hódno.

mutličkowe naprawy wot **14.90**

dźělba žiwothrějakow štuka **7.90**

dźělba rjedźacych šćěćow „Fiber“ **3.90**

dźělba čajowych křidkow běły blach, štuka **95** pj.

dźělba tykancowych formow štuka wot **95** pj.

Dwójne škleńcy wupruhowane

Zo bychmy našich kupcow wšěch spokojili, dóstanje kóždy woteběrać jenož 3 kamjen. talerje, kaž daloko skład.

Emaljowe a cynkowe wanje

Dźělba drastowych wobručow bjez mosćika, štuka **55** pj.

wodowe čerpaki běły blach 10 cm štuka **2.90**

dźělba wysok. linjanych horncow z 2 wuchomaj, něhdźe 3 l. wopř. **2.90**

sadźba alum. warjenskich horncow, 6 št. la. hódnotne **189.00** 10—20 cm wulke

alumin. kofejowe łžički štuka **95** pj.

alum. jědźne łžicy štuka **2.50**

dźělba emaljow. warjensk. horncow, 16 cm šěre stancowane, št. **14.50**

emaljowe kofejowe bleše bjez zamka, ½ l wopř. **8.90**

emaljowe kofejowe bleše ze zamkom, ½ l. wopř. **9.90**

dźělba wysok. linjanych horncow z 2 wuchomaj, 5 l. wopř. **4.90**

aluminijowe čajowe křidki štuka **2.90**

dźělba emaljowych łžicow šěre, štuka **1.25**

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna. **w Budyšinje,** lawske hrjebje 12. **Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.**

Wične płaćizny,

kajkež so 9. januara 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	1000—1050	1800—1900
2.	800—900	1575—1700
3.	500—600	1100—1300
4.	300—400	850—1000
	Byki:	
1.	950—1050	1650—1800
2.	750—850	1425—1600
3.	450—550	975—1175
4.	300—400	800—950
	Jałojcy, kruwy:	
1.	1000—1050	1800—1900
2.	800—900	1575—1700
3.	600—700	1325—1525
4.	400—500	1000—1225
	Čelata:	
1.		
2.	1000—1200	1800—1950
3.	950—1050	1600—1750
4.	750—850	1350—1450
	Wowcy:	
1.	850—925	1650—1850
2.	700—800	1475—1600
3.	450—550	1150—1300
	Swinje:	
1.	1650—1750	2200—2225
2.	1800—1900	2300—2425
3.	1400—1500	1900—2000
4.	1050—1150	1800—1900
5.	1200—1400	1850—2100

Towarstwo serbsk. Burow

za Ralbičansku wosadu

změje swoju hłownu zhromadźiznu štwórtk **2. februara** pop. w 4 hodź. w **Konjecach.**

Předsydstwo.

Zjawny dźak!

Hdyž sym z Božej pomocu swój nowy dom natwaril, wuprajam wšitkim swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**, kotřiž su mi na wšelake wašnjo k radźe a k pomocy byli, wosebje hospodarjam Wudworja a wokoliny, kotřiž su mi ze zapřahami pomhali. Prošu mje też při dotwarjenju mojich hródźi podpjerać, kaž mje ze swojim wopytom počesćić.

Jakub Bělk,
herbska grychta we Wudworju.

Košlacy barchent běły a pisany,

jakowy barchent

woblečenjowe flanelle } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }

hotowe barchentowe šaty běłe a pisane, za mužow, žony a dźěći;

normalne šaty, też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger měj.: **Emil Wilček**

2 seminarska droha 2.

Kamjenske katolske kasino

změje lětsa swój

póstniski swjedźeń

njedźelu 26. februara wječor w 6 hodź

Dobrowólne česćewróćenjo!

Zo bych so sudniskomu khostanju zminył, wozjewjam z tutym, zo su česćeranjace słowa na Hanu Wawrikowu w Pěskecach, wote mnje zrěčane, njewěrne. Bjeru je z tutym želniwje wróćo a warnuju kóždoho, zo by je dale njepowědał.

Jakub Šwejda
w Pěskecach čo. 14.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě pjatk 20. januara ze swj. sakramentami derje wobstarana po dlějšej z wulkej, sćerpnosću znjesenej khorosći w 74. lěće swojoho žiwjenja naša luba mać, přichodna mać a wowka

Hańža Bizoltowa,

kubleńska wumjeńkařka z Worklec.

Póndźelu 23. jan. smy jeje ćěło swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su zemrětu w jeje khorosći wopytowali, wosebje miłosćiwym sotram Worklečanskeje khorownje a hrodowskomu knjezej kapłanej, kaž też wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za nju so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We Worklecach, Khrósćicach a Budyšinje, 23. jan. 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 6. | Budyšin, 4. februara 1922. | Lětnik 60.

Lubowani wosadni!

Z hłubokej zrudobu wozjewjamy wysokodostojnomu duchownstwu a wěriwym Mišnjanskeje dioecesy hamtscy, zo je naš horcolubowany swjaty Wótc

bamž Benedikt XV.

dźensa rano w 6 hodźinach po krótkej khorosći swojeje staroby 67 lět a 2 měsacaj knježiwši 7 lět a 4½ měsaca w Knjezu wusnył.

Při marach tutoho nadobnoho bamža žarować ma winu cyły zdźełany swět. Přetož wón to běše, kiž je wosrjedź strachow zabiwanja ludow a po joho skónčenju napřećiwo bjezbóžnym sćěhwkam wumocowacoho měra z cyłym wliwom swojeje autority a ze wšej khutnosću a raznosću swojoho japoštołskoho zastojnstwa z wokolnikami na ludy a knježerjow rozpósłanymi, z poručenymi zjawnymi modlitwami we wšěch katolskich cyrkwjach cyłoho swěta, skutkujo też na jednotliwe wjedniske wosoby, naposled hišće na konferency we Washingtonje, přecy a zasy wustupował za měr a wujednanjo ludow, za sprawnosć a poměrnosć, človjeskosć a lubosć. Kak nutrny a pohnuwacy zdobom je w tutym nastupanju joho prěni kołopis na katolski swět z novembra 1914 a joho tehdom wot njoho samoho zestajana a wot toho časa we wšěch katolskich cyrkwjach swěta hač do skónčenja wójny stajnje spěwana měrowa modlitwa! Wón to też běše, kotryž ze słowom a skutkom so staraše wo podpjeranjo krajinow z wójnu domapytanych a jich wobydlerjow, kaž też za wójnskich a civilnych jatych wšudźom, budź zo so prócowaše wo wołóženjo jich wosuda we wójnje, budź wo spěšniše wuswobodźenjo ze zajeća po wójnje.

Při marach tutoho nadobnoho bamža žarować ma předewšěm winu němski lud; přetož njeje jednotliwca, kotryž je we wójnje a po njej za naš wbohi lud wjacy činił dyžli Benedikt XV. We žiwym wopomnjeću nam wšitkim stoja joho wobstajne kaž wustojne prócowanja němskomu ludej w času, hdźež běchu joho wójska hišće dobyćerske, hdźež pak bě za njoho jako ze wšěch stron rozwučenoho wobkedźbowarja njemóžnosć skónčnoho němskoho dobyća hižo wěsta, z poměrnje snadnymi woporami wukupujomny čestny měr přihotować. We wopomnjeću stoja nam wšitkim energiske kročele, kotrež je wón činił za Němsku k přikrótšenju hłodoweje blokady, a joho mnohe po milijónach ličace dary k lěpšomu němskich dźěći, k lěpšomu nuzućerpjacoho němskoho srjedźnoho stawa, k lěpšomu na płuca khorych němskich studentow, k lěpšomu cyłoho němskoho luda bjez rozdźěła wuznaća hač na dźensniši dźeń. Hišće před někotrymi dnjami přinjesechu časopisy powěsć, zo je bamž Benedikt XV., hačrunjež sam khudy a na darniwosć druhich pokazany, znowa milijónowy dar za němske dźěći kóždoho wuznaća darił.

Při marach tutoho nadobnoho bamža ma wosebitu winu žarować biskopstwo Mišnjanske. Wón dźěn to běše, kotryž tule tysaclětnu dioecesu, hdyž jenož bě hišće w jenym dźěle jeje prjedawšeje přestrjenje w Hornjej Łužicy při administraturje tachantstwa s. Pětra w Budyšinje žiwa, w prjedawšim zbytnym territoriu wot 360 lět sem pak zašła, zasy zbudźi a jej prěnjoho biskopa spožči. Wón budźe tohodla w stawiznach wšěch časow čestne mjeno zasywubudźerja česćehódnoho Mišnjanskoho biskopstwa nosyć.

Při marach tutoho nadobnoho bamža žaruje cyłe katolske křesćanstwo. Wone budźe jomu přecy za to so dźakować, zo je wón w času powróta a zničenja cyrkej Khrystusowu přez swoju mudrosć a zmužitosć kruće a wěsće wjedł. Kak přemócnje je tola za joho knježenjo njepowalna znutřkowna krutosć katolskeje cyrkwje, swět wobsahowaca autorita a moralna nahladnosć bamžowstwa, powšitkowny wuznam katolskeje wěry na wšěch polach žiwjenja k lěpšomu človjestwa so pokazała! Khrystus bě z nim; přetož Khrystus je też jomu jako naslědnikej s. Pětra prajił: „Ty sy Pětr, skała, a na tule skału chcu swoju cyrkej twarić a mocy hele ju njepřewinu“ (Mat. 16, 18), „Pas moje wowcy, pas moje jehnjata“ (Jan. 21, 15), „Ja sym za tebje so modlił, zo twoja wěra njeby khabłała, a ty zasy posylń swojich bratrow“ (Luk. 22, 32). Khrystus praji nětko k njomu: „Pój, žohnowany mojoho Wótca, wobsydń kralestwo, kotrež je tebi přihotowane wot spočatka swěta“ (Mat. 25, 34). Njech wón w njebjeskim měrje wotpočuje wot swojich zemskich starosćow!

W Budyšinje, 22. januara 1922.

† **Křesćan,**
biskop Mišnjanski.

Ludźo spja — njepřećel stražuje.

„Hdyž ludźo spachu, přińdźe njepřećel a wusy pjańku mjez pšeńcu a woteńdźe.“ Tule wěrnosć kóždy človjek husto za živjenjo nazhoni. Hižo prěnjej staršej w paradizu ju spóznaštaj. Najrjeńši dar Boži běše človječa swobodna wola; symješko, kiž dyrbješe za płód wěčne njebjeske myto přinjesć. Človjek měješe so po swojej woli rozsudźić za dobre a złe, a joho lubosć k Bohu dyrbješe wěčne zbožo we njebjesach wobkrućić. Tež hižo prěnjej staršej spaštaj, a djaboł wědźeše we hodźinje njekedźbnosće jědojte symješko hrěcha jimaj do wutroby zapušćić. Wot toho časa wukonja stajnje swoje djabołske dźěło. „Wón khodźi wokoło, kaž rujacy law, pytajo, koho móhł pożrjeć.“ Njenazhoni človjek tutu hrózbnu wěrnosć tak často? Hdyž njeje kedźbliwy, dobudźe so do wutroby zła hrěšna požadosć a wjedźe joho do hrěcha. Kak mnohi je w tajkim wokomiku hižo padnył a přisadźił najdróžše kubła — nic pjenjezy a wobsedźeństwo, ale česć, póćiwosć a njewinowatosć.

Křesćanscy starši dźiwaja so, kajki syw je w jich dźěćoch zaskhadźał. Mysla, zo su so prócowali, dobre symjo wusywać a pěstować — a tola widźa telko pjanki na dźěćoch: Černjowe a wóstowe polo je jich wutroba, pusta, bjez nabožiny a počinkow. Hlejće, to je njepřećel načinił! Dosrjedź pšeńcy je pjanku nasył, hdyž njejsu dosć stražowali. A hdyž hladamy na našu serbsku młodosć njenadeńdźemy tež pola njeje wjele pjanki? Tež do njeje je so njepřećel dobył a zły wusyw tam rozbrójił. Kak dyrbimy ze zrudobu widźeć, kak nabožina pola mnohich wotemrěwa. Woni nimaja wjele zrozemjenja za Bóžske, khodźa tak často, jeli nic po Božej mši — tež zrědka pytaš jich pola swj. sakramentow. Tam dźěn dyrbjała so pjanka wupleć, a to nochce zły njepřećel přidać. Su wšak woživjeni ze swětnym duchom. Jich ćehnje won do swěta — chcedźa wjeseli być a živjenjo wužiwać. Žane wjeselo a reje njepřepušća na zakazanych pućach. Tak sebi naši hólcy zdadźa něšto być, hdyž móža prawje wjele přečinjeć z picom a hraćom? Tu pjenjezy po stach a tysacach so rozmjetuja, kotrež móhłe na lěpše wěcy so wužić! A hladamy-li hłubšo do jich wšědnoho živjenja, tak nadeńdźemy tam mało zwjeselacoho. O kak je wutroba z pjanku, njećistotu zerosćena zahroda! Štóž chce wužiwać, chce tež ćělne spokojenjo, a přez to zahinje telko kwětkow, zhubi so telko rjanosće z wutroby a dobudźe so telko njećistoty do njeje. Kelko młodosće je z tutej pjanku napjelnjene!

A kak stoji z narodnym zmyslenjom tutych knjezykow? Wo serbskim duchu nochcedźa ničo wědźeć, pola nich rěka „nobl“ němcować. Němsku rěč maja za něšto wosobniše, hač swoju drohu maćeršćinu, kotraž bu jim do kolebki data a kotruž su na maćernym klinje wukli. Tež tu je njepřećel telko zapusćenja přihotował. Tak wjele škodow a pjanki na mnohej serbskej młodości! Móže z pjanki hdy dobre symjo wurosć? To so njestanje. Kajke płody móžemy tohodla wot tajkoho počinjenja wočakować? Jenož hubjene! Bjez dźiwa, zo potom tež we mnohich swójbach klaca z wěru a narodnosću; často tam nadeńdźeš hrěch a wužiwanjo.

Tu rěka nětko stražować. A tajcy stražowarjo su křesćanscy starši. Tak swj. pismo jich napomina: „stražujće, budźće strózwi.“ Kedźbujće na wobkhad a zadźerženjo waše młodosće! Přez kedźbliwosć a paćeŕ móżeće mnohomu złomu zadźěwać, wjele škodow wotwobroćić, móżeće dócpěć, zo na polu jich wutroby jenož pšeńca rosće. Duchowni, wučerjo a narodni wjednicy njemóža sami dočinić. Tak budźmy wšitcy dobra pšeńca: a naša swjata wěra a póćiwosć a też narodnosć budźe kěć a dobre płody ponjese. m. m.

Swětowy rozhlad.

Němska

Železnicafski strajk.

Železnicarjo sebi wjetšu mzdu žadaja. Knježeństwo pak měni, zo němske financy tajke hobrske wudawki njedowoleja; chce mzdu železnicarjow jenož wo połojcu jich žadanja polěpšić. Nětko železnicarjo štryki dźěłaja.

Železniske zarjadnistwo je přihoty činiło, zo móhłe ćahi dale jězdźić, byrnjež by so dźěł dźěłaćerjow za strajk rozsudźił.

Knježeństwo so tohodla na zastojnikow z należnym warnowanjom wobroća, zo so njebychu činam zawjesć dali, kotrež bychu za wutworjenjo jich přichoda wosudne byłe. Znutřkowne a zwonkowne wobstojenja Němskeje njedowola, zo by je ze zastajenjom železniskoho wobkhada „ruka statej za krk přimnyła.“ Knježeństwo toho dla, hdyž so to stanje, z najwjetšej raznosću přećiwo tajkim wotmyslenjam zakroči.

Železniski strajk so připowědźił!

Zjednoćeństwo němskich železniskich zastojnikow a čakancow je z 20 přećiwo z 15 hłosam z wostajenjom wothłosowanja 1 hłosa wobzamkło, srjedu w nocy w 12 hodźinach do strajka zastupić.

Posedźenjo hłownoho předsydstwa němskeho zwjazka železniskich zastojnikow, we kotrymž dyrbješe so wo strajku wobzamknyć, je jara njeměrne było. Jednanjo so popołdnju w 2 hodź. započa a so hač do nócnych hodźinow ćehnješe. Wuměčowanjo bě wječor wokoło 6 hodźin tak rozhorjene, zo dyrbješe předsyda posedźenjo na khwilu přetorhnyć. Hač do 10 hodźin wječor njebě so hišće ničo wobzamkło.

W **Bayerskej** njeje žanych znamjenjow pytnyć, zo by železniski personal do strajka zastupić chcył. Wón postupanjo němskoho železnicafskoho zjednoćeństwa zasudźuje.

Rathenau němski minister zwonkownych należnosćow.

Dotalny wobnowjeński minister dr. Rathenau je w Londonje a Cannes z wuspěchom zajimy Němskeje zastupował. Joho je president Ebert tohodla za ministra zwonkownych należnosćow pomjenował.

Na hospodarsku konferencu do Genua bu też bolšewistiske knježeństwo přeprošene.

W Barlinje wukhadźace ruske nowiny „Goloß Roßije“) k tomu pišu: W tu khwilu w Americy přebywacy **wjednik ruskich demokratow** a joho přećeljo su w amerikanskich nowinach slědowace rozjasnjenjo wućišćeć dali:

Jako zastupjerjo ruskeje demokratiskeje strony mamy za swoju winowatosć, prajić, zo ma so wobzamknjenjo najwyššeje zwjazkańskeje rady w Cannes jeničcy jako připóznaćo nětčišich tyranow, w Ruskej knježacych, wobhladać, zo by so ruski lud na wužitk wukrajnych kapitalistow wuklukał. Bolšewistwo je nětkole na předwječorje swojoho rozpada. Při tym je bjez dźiwa, zo so bolšewikojo runje nětko wo to prócuja, zo bychu jich knježstwo připóznali a jim požčeńki přizwolili. Bolšewikojo so při tym njebudźa dlić, zajimy ruskoho luda woprować, zo by so rozpad bolšewiskoho knježeństwa wotstorčił. Tele komdźenjo wěšće k tomu dowjedźe, zo by so dóńt ruskoho ludu zhóršił a zo bychu so dalše milijóny ruskich bratrow zahłódnjenju přewostajiłe.

Słowjanska.

Českosłowakska ma jako stat wězo přetrać wšelake „dźěćace khorosće.“ Njedźiwajo na to, zo budźa Němcy tohole stata na stajnosći na wšo to dźěłać, štož móhło wobstaćo młodeje republiki podryć, je tu wosebje tež słowakske prašenjo, kotrež hłuboko do znutřkowneje struktury přima. Słowacy mjenujcy chcedźa wěste samozarjadowanjo, wosebje kulturnje, jenož w najnuznišim chcedźa zhromadne rjadowanjo za cyłu republiku. Zhromadne maja być president, financy, wójsko a należnosće zwonkowneje republiki. Ale też w tychle wěcach ma być třećina zastojnikow słowakskeje narodnosće. Zakonje maja za Słowaksku hakle potom dóstać mocy, hdyž je přiwzał słowakski sejm. Zastojnska rěč Słowakskeje ma jenož być słowakska też we wójsku. Słowakske regimenty njesmědźa nihdźe druhdźe stać dyžli we Słowakskej.

Rozemimy słowakske stojnišćo: chcedźa sebi zakhować swój raz, a zadźěwać, zo so wšě zastojnstwa abo z wjetšoho dźěła z cuzymi wobsadźeja, domaródni pak docyła nic abo jara mało zastojnstwa dóstanu. Tež z nabožnoho stojnišča ma so tele prócowanjo wobhladać. Słowacy chcedźa skerje bóle, zo ma stat cyrkej a wěru hladać a pěstonić, předewšim pak jej nic podusyć. W tym nastupanju njemóže so jim wšě postajenja pražskoho sejma a knježeństwa spodobać.

Swoje žadanja su Słowacy pražskomu sejmej přepodali. Hač so jim dopjelnja? Zćežka! Njezměja tam wjetšinu, byrnjež tež Němcow za so měli; Češa sami pak budźe so stajeć, dokelž je strach, zo bychu sebi Morawscy a Ślezakojo a Němcy samorjadowanjo a te też w tajkichle rozměrach žadali. —

Lěpje stoja finančne wobstojenja. Njeběchu dobre, hdyž stat nasta a njejsu wězo też hišće złote. Tola je wosebje w poslednim času widźeć, zo so polěpšeja. Njeje hišće dołho, zo bě króna telko kaž němska hriwna, nětkle za krónu hišće jenož 25 pj. dóstanješ. A tola njeje w samym času hódnosć němskeje hriwny porno dolarej spadowała.*

Dale ma so naspomnić, zo su dawki, wosebje wěste, w lěće 1921 wo wjele wjacy přiujesłe hač bě doprědka wobličene. To dźe do wjacy milijardow krónow.

---

* Wězo budźe tele zrosćenjo hódnoty českosłowakskeje krony jenož potom spomožne a wunošne, hdyž so bórzy kruta hižo njepřeměnjata płaćiwosć pjenjez dócpěje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Štwórtk rano 1/2 2 hodźin je posledni ćah z Drježdźan do Budyšina přijěł. Nuzna techniska pomoc, na kotruž je so knježeństwo spušćało, je dospołnje zapraji. Z Drježdźan njeje wot připowědźenja strajka žadyn ćah wjacy wotjěł. Z Rakec je rano hišće wosobowy ćah přijěł a je so dopołdnja zasy do Rakec wróćił. Wot toho časa je wšón železniski wobkhod zastał.

— W „Sächs. Volkszeitung“ čo. 27 čitamy tónle nawěšk: „Budyšin. Njedźelu 5. febr. popołdnju w 1/24 hodź, budźe w katol. towaršni wulka zhromadźizna staršich. Dźenski porjad: 1. přednošk k. stud. radźićela dr. Rolle we „našej šuli“. 2. Wólba noweje

staršiskeje rady. Je čestna winowatosć za wšěch staršich šulskich dźěći, zo na nju přińdu." Podpisana je: „dotalna staršiska rada." Też w redakcijonelnym dźěle „Bautzener Tageblatt" čitamy wozwjewjenjo tejele zhromadźizny. Redakciji Posoła njeje žana powěsć so připósłała. — Napominamy wšěch serbskich staršich, kotrež maja dźěći we šuli; zo bychu wšće na tule zhromadźiznu šli a swój hłós spušćliwomu serbskomu nanej abo spušćliwej serbskej maćeri dali.

— Budyšin chce sebi pječa za 400000 hr. automobilnu sykawu kupić. K tomu ma město tukhwilu 170000 hr. Nimo hypotheki wopalnozawěsćenskeje komory mělo so hišće 170000 hriwnow zwjesć.

Z Radworja. Naše towarstwo młodźencow měješe minjenu njedźelu swój zymski zabawny swjedźeń pola Delanec. Sala bě z posłuchařstwom přepjelnjena. Młodźi hólcy wustupichu derje. Jim pomhachu při spěwje a dźiwadle holcy z knježnjacoho towarstwa. Hru „Na wuměnku", wot † fararja Wingerja, su předstajili. Tutón kruch ma dosć dobrych a powučacych mysličkow. Hrajerki a hrajerjo běchu wšo najlěpje nawukli a nětko ludźom to dosć zrozemliwje předstajichu. Tak wostanje „Radwor stary, sławny", kaž nam to w spěwje też harmoniscy zanošowachu. Tu knježi hišće dobry nabožny, narodny duch. Do hry sameje poréča předsyda towarstwa, k. kaplan Dórnik, někotre słowa. Wón spomni też na to, zo je so tudy pola Delanec runje před 20 lětami samsna hra „Na wnměńku" prěni króć — a to zcyła we Serbach — na jewišću zjewiła. Ludźo su za tym žedźili, hru zasy wohladać a dźensa smy k tomu došli. Předsyda je zawěsće z nawučenjom mnohe wopory a wobćežnosće měł. Jomu słuša dźak a sława za tajki narodny skutk. Luba młodźina, spěwaj a dźěłaj dale, tak nam Serbstwo njezańdźe.

Z Pančic. Tudomne ratařske towarstwo, přizamknjene k wokrjesnomu towarstwu w Budyšinje a sobu najstarše we wokrjesnym hamtskim hejtmanstwje, zhladowaše 29. dec. 1921 na swoje 50 lětne wobstaćo. Założene 1871 wot Albana Edler von Querfurth, Hendricha Šafera, Jurja Wawrika a Michała Jenča je zańdźenu pondźelu swoje 207. posedźenjo wotměło. W nim rěčeše k. Umhauer, wučeŕ na ratařskej šuli w Budyšinje, wo plahowanju sadu. Wón namołwješe ratarjow, sad plahować a tak narodne zamoženjo powjetšić. Ratařstwo drje najprjedy so wo khlěb a nepli stara a wobhladuje sad bóle jako pódlansku wěc. Ale z toho mamy też swój wužitk. W Němskej trjebamy w přerězku na lěto a hłowu na 80 puntow sadu, tohodla dyrbi so na milijóny centnari z wukraja dowožować. Tutomu njedostatkej mohło so wotpomhać, hdyž bychmy na wšěch pućach, drohach, pastwišćach a přihódnych brjóhach sadowe štomy sadźeli, potom móhli so wukrajnoho sadu wzdać. Rěčnik rozłožowaše nadrobnišo wašnjo sadźenja. Na pastwišćach dawaju štomy skotej khłódk. Ale njesmědźa so přehuste sadźeć, znajmjeńša 8 m rózno. Wosebje namołwješe, sadowe štomy też hnojić. Hižo při sadźenju ma so do wuryteje dźěry dosahaca měra wapna (kalka) zapołožić a toho ma so husćišo dodawać, nic jenož juchu. Hospodaŕ dyrbi nětko w zymje za swojimi štomami hladać, w lěće nima khwile. Stara skora ma so wotdrapać, za njej hnězdźi wjele njerodźe. Zdonki maja so z wapnom namazać, pak 15 %skim karbolineum. Njewušne hałzy maja so wurězać, wosebje wšě suche; štom trjeba swětłosć a powětr. Ważne su družiny. Wšě so njehodźa za wšě krajiny. Pola nas derje njesu Bjarnaćanske, wšelake Rejnety, Jakub Löbel a dr.

Po přiwzaću někotrych nowych sobustawow a zestajenju lětneje rozprawy skónči so zhromadźizna, kotraž bě wot 38 sobustawow a hosći wopytana. Po njej plećeše so rozmołwa dale a dóńdźe skónčnje na nastawk „Naše burstwo na rozpuću", wozjewjeny w Serbskich Nowinach; při tym wěste strony khětro njeserbske ideje wujimachu.

Z Khróšćic. „Jednota", najstarše serbske spěwanske towarstwo, hotuje so lětsa na swój złoty jubilej. Hłowna zhromadźizna, sobotu w herbskej grychće wotměta, zaběraše so pódla wšelakich znutŕkownych należnosćow też ze swjedźenjom, kotryž ma so k 50lětnomu wobstaću wuhotować. Ma so we wobšěrnišich rozměrach stać, kaž so tajkomu wurjadnomu dnjej přistoji. Za to wuzwoli so wužši wubjerk, ze sydom wosobami, kiž ma po móžnosći bórzy do skutka stupić a nadrobniši porjad naćisnyć. Jednaše so dale wo přistupje k „Domowinje" a do spěwnoho zwjazka (Pěveckeje Obce) našich słowjanskich bratrow. Z tuteje kročele nadźija so towarstwo też postupa za sebje, hdyž je w poslednim času towarstwowa dźěławosć trošku popušćiła. Bóh dał, zo by jubilejne lěto z nowym pohonom było za nje a měznik w jeje stawiznach.

Wšitke listy atd. na Donnerhakec čišćerńju njech so wot nětka na sćěhowacu adresu pósćelu:

Buchdruckerei
L. A. Donnerhak Nachfolger
Bautzen, Vor dem Schülertor 21.

Z Rakec. Njedźelu 24. januara wuhotowa serbske towarstwo „Lipa" wulki serbski wječor. Předstaji činohru „Genofeva" a zaspěwa wšelake rjane serbske spěwy. Na mnohe žadanjo budźe so swjedźeń njedźelu 5. februara wospjetować, tak zo změja ći, kotřiž dyrbjachu domoj hić, składnosć, sebi powučacu hru přichodnu njedźelu wobhladać. Hižo popołdnju bě předstajenjo za dźěći; to z radosću witamy, přetož to je jara nuzne za naše dźěći, zo skutki na serbskim jewišću widźa, spóznaja a zapřimnu, dokelž młodźina je a wostanje přichod naroda.

Z Kamjenca. Swinjace wiki, pokhromy dla tu nakhwilnje zakazane, so tu nětko zasy porjadnje kóždy štwórtk wotměwaju.

Z Kulowa. Spěw. tow. „Bratrowstwo" we Kulowje swjećeše zańdźenu njedźelu swój 24. założeński swjedźeń. Při tym přednjese k. Popjela ze zahorjenjom Čišinskoho baseń „Serbskim towarstwam". Powitajo zhromadźenych, kotřiž wobšěrnu žórlu w „Němskej khěži" pjelnjachu, wuzběhny k. kapłan Kral wuznam serbskich towarstwow jako wohnišćow a symjenišćow narodnoho žiwjenja, pokaza wosebje też na jich wliw při zhromadnym prócowanju za ródnej kulturu a prawym křesćanstwom, kaž bě to hižo knjez biskop na swjedźenju „Serbowki" w Budyšinje tak wuraznje wuprajił. Zo joho słowa w němskej rěči wospjetowaše, bě za někotrych přitomnych Němcow jara powučace. — Potom wustupichu wupruhowani wjednicy towarstwa a zwučeni hrajerjo w struchłohrě „Genofeva". hrabina nad Rynom, kotruž je prosty Serb M. Zarjeńk za jewišćo napisał a wučeŕ Mikł. Hajna wobdźěwał a bóle wudospołnił. Štó by mjez dobrymi Serbami „Genofevu" z rjanoho powědańčka ze staroho časa (napisanu wot Khr. Schmida) za serbske maćerje a dźěći wot njezapomnitoho Michała Hórnika přeserbšćenu nječitał a podawacy so skutk njeznał? Zawěsće někotryžkuli je tule knižku traš pod hodownym štomikom jako luby dar za dźěćatstwo namakał abo wot wowki, nana a maćerje sebi hnujacu podawiznu powědać dał. Jako hra, nětko skónčnje w čišću wudata, je „Genofeva" parla serbskoho dźiwadłohraća a kaž w zańdźenym lěće tak zasy z nowym lětom započina žiwa być před wočomaj a we wutrobach starych a młodych Serbow, kotřiž so w towarstwach a na jich swjedźenjach skhadźuja.

Naši serbscy bratřa w Kulowje su na swojim swjedźenju a póndźelu wospjet hru mištrowscy wuwjedli. Kóždy z hrajerjow so prócowaše nic jenož nanajlěpje serbscy rěčeć, ale też ze žiwym słowom a začućom skutkej wuraz dawać. Hłowne róle předstajachu kk.: Hernašt jako hrabja Sigfrid a Woko jako Golo. Salowski a Čórlich běštaj ryćerjej Matej a Beno; wězo też Filip we wosobje knjeza Möllera bě derje wuzwoleny stary wojerski hejtman. Wšitcy służowni swoju wěc jara derje činjachu, předewšim zahrodnik Jakub. Najněžnišej postawje běštej wězo hrabinka Genofeva a jeje synk Bolosćiwk, kotrejuž předstajaštej knježna Šnajderec a Popjelic synk. „Bratrowstwu" budź narodny dźak a sława za rjany skutk swěrneje lubosće k ródnomu dźěłu a wožiwjenju a wokřewjenju serbskich dušow Kulowskeje wosady.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. Dla wotemrěća bamža Benedikta wotdźerža so minjenu njedźelu wječor w 6 hodź. swjatočny posmjertny nyšpor. Mjez wšelakimi, zaměrej přiměrjenymi spěwami cyrkwinoho spěwnoho khóra a litaniju po mortwych a požohnowanjom z Najswjećišim poréča najd. knjez biskop, złožujo so na słowa s. Pisma: „Jako dźěći was přiwzach, chcu być wam z wótcom, wy pak mi synojo a dźowki." Dźěći žaruja, hdyž je jim zemrěł nan abo mać. Nam je zemrěł Swjaty Wótc. Też wón bě nam nan: po swojej powołanskej nahladnosći a lubosći. Swoju powołansku nahladnosć ma wón wot Boha: „Ty sy skała . . ." a „pas moje wowcy" je Jězus prajił a po tym je kóždy bamž Swjaty Wótc. Wosebje pak bě to Benedikt XV. Hdyž hewak wšelakim so nahladnosć pominy, je joho a cyrkwina wostała, haj wo wjele zrostła. Jako zastupjeŕ Boži dźěłaše wón wosebje też za zwěsćenjo swětowoho měra. Z joho duchownskoho stojnišća wón we tym nastupanju předewšim za njón skutkowaše, zo wěriwym modlitwy wo měr napołoži, dźěći cyłoho swěta k zhromadnomu swjatomu woprajenju napominaše, da pomocne srědki za potrěbnych hromadźić. — Wón bě wótc dla swojeje lubosće. W tym njećinješe rozdźěla mjez wěrywuznaćemi. W času, kiž bě tak khudy po lubosći, dawaše wón tu přikład lubosće. Hidu mjez ludami chcyše dospołnje wukorjenić; wo to prócowaše so na wšelake wašnjo. Wosebje za němski lud je wjele č inił, a bychu-li we swojim času na joho hłós posłuchali, by Němska poměrnje dobry měr docpěła. Też sakskim katolikam wopokaza lubosć, założiwši znowa stare Mišnjanske biskopstwo. To je też duchowna wyšnosć we swojim telegramje japošt. nuncijej Pacelli wuprajiła: „Biskop, tachantstwo, duchowni a wěriwi wobžaruja z bolosću smjerć zasypostajerja Mišnjanskoho biskopstwa, swojoho horcolubowanoho wótca." Skónčnje napominaše najd. knjez biskop wěriwych, zo bychu tajkomu wótcej lubosć wobkhowali, za njoho so modlicy też hišće w pozdźišich časach. Bamž Benedikt je mortwy; bamžowstwo pak je žiwe. Mnohe założki su w běhu časa so pominyłe, cyrkej a bamžowstwo njekhabłowatej, byrnjež hižo 1900 lět wobstałoj. Wonej też wostanjetej do skónčenja swěta."

Tachantska cyrkej bě při tejle swjatosći z pobožnymi dospołnje wupjelnjena. Też mnozy cuzowěriwi běchu přikhwatali, zo bychu najd. knjeza biskopa rěčeć słyšeli.

Wólba nowoho bamža budże po swjedźenju Swěčk-Marje. Po předpisanju maja 10 dnjow po zemrěću bamža w Romje přitomni kardinalojo konklave nastupić. Tohodla doćežechu Swěčk Marje popołdnju w 1/24 hodź. kardinalojo z kapale swj. Pawoła we swjatočnym ćahu do njoho. Tón čas je drje nětkdże 70 kardinalow, tola mnozy njejsu dalokoho puća dla dojěli, mnozy khorosće dla njemóža so při wólbje wobdźělić. Štó budże wuzwoleny, so wězo hišće prajić njechodźi. Po čłowjeskim wjele kandidatow njeje, dokelž je wjetši dźěl swjatoho kolegija khětro wysokeje staroby; nimale z wěstosću pak ma so z tym ličić, zo budże wón italskeje narodnosće. Z Němskeje wobdźěla so wšitcy němscy kardinalojo (dr. Šulte-Kölnjanski, Bertram-Wrótsławski, Faulhaber-Mnichowski). Smě so wočakować, zo budźemy w přichodnym čisle „K. Posoła" móc hižo mjeno nowoho bamža wozjewić.

Z Kulowa. (Krótka cyrkwinska rozprawa). W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće dósta swj. křćeńcu 137 dźěćatkow, mjez nimi bě bohužel 8 njemandźelskich. Wěrowało je so 50 porow. Swjatych woprawjenjow bě w farskej cyrkwi 31802 a w tudomnym wustawje swj. Wojćecha 1030, k prěnjomu swj. woprawjenju přistupichu 72. Domawobstaranjow bě 122. Zemrělo je 85 wosobow.

Našim čitarjam! Dokelž nam njeje możno, so z tajkej papjeru zastarać, kajkuž sebi přejemy, budźemy na dalše Posoł jedyn tydźeń 4stronski, druhi 8stronski wudawać dyrbjeć, jenož tu a tam 6stronski. Naši česćeni čitarjo chcyli tohodla to zamołwić, hdyž jenož 4stronski Posoł jim do domu přińdźe. Budźe potajkim też druhdy powědančko so wuwostajić dyrbjeć; za to pak potom 8stronski joho wjacy přinjese.

Redakcija.

Katolskim wučerjam a šulerjam měješe so po postajenju ministra za wědomosć, wumělstwo a ludowe zdźěłanjo, na namjet dowolenca dać, zo bychu so při cyrkwinskich swjatočnosćach při składnosći bamžowoho zemrěća so wotměwacych, wobdźělić móhli.

W Japanskej so mordańske nadpady na ministrow wospjetuja. Też na nětčišoho ministerskoho předsydu Takahashia su nadpad sčinili. Takahashia je ćežko zranjeny. Nadpadnika, młodoho ratarja, su zajeli. Wěc přepytujo je policija sled přisahanstwa wuslědźiła, kotrež je sebi jako nadawk napołožiło, nětkdże 100 najnahladnišich japanskich statnikow skóncować.

Wične płaćizny,

kajkež so 2. februara 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
Woły:		
1.	1050—1150	1900—2100
2.	900—1000	1750—1850
3.	600—700	1300—1500
4.	400—500	1000—1200
Byki:		
1.	1050—1150	1800—2000
2.	900—1000	1550—1750
3.	550—650	1200—1400
4.	400—500	950—1100
Jałojcy, kruwy:		
1.	1050—1150	1900—2100
2.	900—1000	1750—1850
3.	700—800	1550—1700
4.	500—600	1200—1500

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
Ćelata:		
1.		
2.	1450—1500	2250—2400
3.	1150—1250	2200—2025
4.	950—1050	1075—1800
Wowcy:		
1.	1030—1125	2100—2250
2.	900—1000	1950—2050
3.	600—800	1450—1700
Swinje:		
1.	1700—1800	2175—2300
2.	1800—1900	2300—2425
3.	1450—1550	1950—2075
4.	1300—1400	1850—1950
5.	1450—1650	1875—2175

Wše
čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje a derje
naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Kowařskoho wučownika
pyta hnydom
Max Haibach, kowařski
mištr w Ralbicach čo. 15.

Centralkaufhaus Bautzen Kaiserstr. 14
Kupny dom
za slubjenske, kwasne a narodninske dary.

Fa. P. Rocho, parny rězak a twarstwo **w Sernjanach.**
Swojim česćenym nadawarjam a woteběrarjam wozjewjam, zo budźe wot **9. februara** mój
rězak
zasy dospołnje dźěłać.
Prošu wo přećelne nadawki.

Štóž by chcył 7lětnu **syrotu (holčku)** přijeć, chcył so w Budyšinje na farje dobroćiwje zamołwić.

Přistejnu holcu,
z najmjeńša 18 lět staru, kotraž ma lubosć k warjenju a kuchińskomu dźěłu, pyta hnydom **Khorownja we Worklecach.**

Tow. kat. młodźencow we Wotrowje
woswjeći swój
III. założeński swjedźeń
njedźelu 12. febr. 1922 wječor w 6 hodź. w Pančičanskim hosćencu. Hrać budźe so
Burska krew,
hra ze žiwjenja w 4 jednanjach.
Wšěch lubych Serbow a Serbowki z blizka a z daloka nanajwutrobnišo přeprošuje
předsydstwo.

Srjedu 4. wulkoho róžka je po krótkej ćežkej khorosći w Budyšinje wumrěł naš luby sobubratr, čestny młodźenc

Jan Pětrka
w Budyšinje

w 66. lěće swojoho žiwjenja. Na 40 lět běše wón sobustaw třećoho rjada swjatoho Franciska, jako tajki a z cyła pobožny a horliwy syn swojeje swjateje cyrkwje daloko znaty a ważeny. — Joho dušu poručamy sobustawam třećoho rjada do jich pobožnych modlitwow.

Sobustawy klóštrskoho třećoho rjadu.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana

Jakuba Handriki,

žiwnosćerja z Worklec,
veterana z wójnow 1866 a 1870,

kotryž ze swjatymi sakramentami wobstarany štwórtk 26. januara we 80. lěće swojoho žiwjenja zbóžnje wumrě a bu zańdźenu njedźelu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowamy, wuprajam z tutym wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje Khrósćanskomu wojeńskomu towarstwu swój

najhorcyši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

We **Worklecach,** 29. januara 1922.

We hłubokej zrudobje
Marja zwud. Miklowa rodź. Handrikec.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 7. | **Budyšin, 11. februara 1922.** | **Lětnik 60.**

Nastupjenjo knježenja Piusa XI.

Wjeledostojnym duchownym a wěriwym biskopstwa Mišnjanskoho z tutym wozjewjam, zo je cyrkej Boža, ze smjerću swjatoho wótca Benedikta XV. wosyroćena, nowoho najwyššoho pastyrja dóstała. Z wólby kollegia kardinalow je wušoł Joho Eminenca

Najdostojniši knjez

Achilles Ratti

kardinalměšnik swjateje Romskeje cyrkwje a arcybiskop w Milanje.

Nowowuzwoleny je sebi mjeno **Pius XI.** dał.

Narodźił je so wón 2. měrca 1857 w Desio we wokrjesu Monza pola Milana. Po swojej měšniskej swjećiznje skutkowaše najprjedy w Ambrosianskej knihowni w Milanje, potom we Vatikanskej knihowni w Romje. W tymsamym času spomožnje dźěłaše w dušepastyrstwje, wosebje też w dušepastyrstwje Němcow w Milanje. Bamžowski stoł joho też wjac króć k diplomatiskim jednanjam trjebaše, najposledy jako nuncia we Waršawje. Wottam joho swjaty wótc Benedikt XV. do Italskeje wróćo zwoła a jomu w lěće 1921 arcybiskopstwo Milanske spožči a bórzy na to purpur.

Prěni zjawny skutk nowoho bamža bě, zo z wonkowneje loggie swj. Pětroweje cyrkwje požohnowanjo wudźěli; tute požohnowanjo ma, kaž wón přez maršalla konklava wozjewi, nic jenož městu Romej a Italskej płaćić, ale wšitkim narodam a wšitkim ludam; wone ma cyłomu swětej wozjewić, zo sebi nowy bamž nutrnje přeje, sobuskutkować k założenju powšitkownoho měra. Z tym je Pius XI. hnydom při spočatku swojoho pontifikata stupił do stopow swojoho wulkoho předkhadnika Benedikta XV., bamža lubosće a wujednanja. Spominajo na Piusa X., kiž bě sebi jako bamžowski program postajił wšitko w Khrystusu wobnowić, je nowy bamž sebi za swoje žiwjenjo nadawk wuzwolił, nabožnje posylnić a skrućić cyrkej w duchu Khrystusowym.

Spušćamy so na bóžsku předwidźiwosć a na wjedźenjo swjatoho Ducha, kiž swoju cyrkej ženje njewopušći a ju runje při wuzwolenju nowoho bamža, w našim času tak wulcy ważnym, wopušćił njeje.

Tak dha budźe Pius XI. druhi Benedikt XV. w lubosći a dobročinjenju, wosebje też napřećo tak ćežcy poraženomu němskomu ludej, a budźe Pius X. w duchu horliwosće a pobožnosće k nutřkownomu posylnjenju nabožnoho ducha w cyrkwi Božej.

Naše najnutrniše přeća a modlitwy budźa swjatoho wótca Piusa XI. na tychle joho pućach přecy sćěhować. Z tym chcemy hnydom nětko započeć. Tohodla ma přichodnu njedźelu 12. februara na sydle dušepastyrjow po wulkich kemšach so Te Deum před wustajenym Najswjećišim při zwonjenju wšěch zwonow spěwać a potom sakramentalne požohnowanjo wudźělić. Wyše toho ma so na přichodnych 8 dnjach, wot 12. hač do 19. t. m. w kóždej Božej mši Oratio pro Papa zapołožić.

Njezapomńmy też njeboh swjatoho wótca Benedikta XV. Wón dźě je nam tak lubosćiwy wótc a dobroćel był.

W Budyšinje,
7. małoho rózka 1922.

† **Křesćan,**
biskop Mišnjanski.

Człowjek je winowaty dźěłać.

Lěnjosć człowjekow, kotrychž hospodař wokoło jědnateje hodźiny na torhošću trjechi, bě zawěsće jara wulka a khostanja hódna. Zo jich, kaž so wuměčowachu, nichtó najał njebě, bě jich wina, dokelž dźěła njepytachu. Bychu-li woprawdźe chcyli dźěłać a sebi khlěb zasłužić, by so jim tak derje poradźiło, kaž druhim. Ale nakhilnosć k prózdnosći, strach přede wšěm prócowanjom, to běštej winje, kotrejž jim wobaraštej dźěłać. Na torhošću stać, tam sebi ludźi wobhladować, na kleski posłuchajo čas přečinić, prózdne a hrěšne powědać, to bě jim lubšo, hač na horcym dnju dźěłać, w hospodarjowej winicy mocy nałožować. Kelko tajkich lohkich, prózdnych człowjekow so dźensa wšudźom namaka! Kak mnohich człowjekow, kotřiž žaneje wobćežnosće na so wzać njechadźa, móhli so runje tak prašeć, kaž hospodař tamnych: „Što tu cyły dźeń prózdni stojiće?“ Čohodla so wužitnoho dźěła njepřimaće? Čohodla běhaće, mjez tym, zo druzy spochi so prócuja, cyłe dny po městach a drohach? Čohodla sebi drohe hodźiny, haj nimale cyły čas žiwjenja ćeknyć daće? Čohodla sebi njepomysliće, zo sće człowjekojo, křesćenjo, hrěšnikojo, kotrychž winowatosć je, w stajnych horjach, w poće wobliča žiwjenjo wužiwać?

Ma-li jedyn abo druhi z tychle mjehkich, lěnich człowjekow tele słowa w rukomaj, chcemy jim z krótka w sćěhowacym winowatosć před woči stajić, jich napominać, zo bychu do so šli a pomyslili, kak krutu winowatosć ma kóždy człowjek, tež hdyž njeby křesćan a hrěšnik był, swoje mocy w pilnym dźěle nałožować.

Prěnja wina, čohoždla dyrbimy čas žiwjenja dźěłać, je, zo smy człowjekojo. Wobhladajmy sebi człowjeka po joho přistworjenych samotnosćach, abo jako dźěl stata abo jako wosobu za so, kotraž ma so za swoju swójbu starać, přecy budźemy so wuznać dyrbjeć, zo „człowjek być“ rěka „dźěłać dyrbjeć“.

Wobhladajmy sebi człowjeka po přistworjenych samotnosćach, što na nim nadeńdźemy? Zróstne ćěło, kotrež je kóždomu wužitnomu dźěłu připrawjene, spodźiwnje hibite stawy, stajnje žiwy duch, kotryž so do wšěch stawow wuliwa, rozom, kotryž móže wšitke rjemjesła a wumjełstwa nawuknyć, kaž też wukonjeć, móc ducha, kotraž wobraz toho, štož je zapřimnył, wobkhowa a žiwje předstaja, pomjatk, kotryž, štož je škitał a słyšał, swěrnje zdźerži, žiwy, čerstwy duch, kotryž joho přecy k dźěłu honi, žadosć to, štož pola druhich wuhlada, też sam činić. Tele samotnosće nadeńdźemy w kóždym strowym człowjeku. Njesćěhuje z toho, zo nam tele mocy njeběchu podarmo date, ale zo je człowjek, kaž Elipas Jobej praji, tak k dźěłu stworjeny, kaž ptačk k lětanju, zo je žiwy, zo by po woli Stworićerja přecy něšto za dźěło měł a zo, hdyž lěnjoho pase, so Božej woli napřećiwja a zo je po słowach pohanskoho mudroho podobny mortwomu a w rowje zhnitomu?

Wobhladajmy sebi człowjeka jako staw stata. Je dźěl towarstwa, kotrež je so přenjotnje tohodla zjednoćiło, zo by jedyn druhomu k pomocy, k spomoženju móhł być. Je staw na ćěle, na kotrymž dyrbi kóždy druhomu pomhać, joho podpjerać, zakitać. Ma tohodla winowatosć, powšitkowny wužitk ze wšěmi mocami spěchować. Po tutej winowatości nic činić rěka: swědomjo ranić, hněw Boži na so ćahnyć. Njech je wosobny a česćeny abo wšědny abo njenahladny staw. Je-li kral, njesmě swojim požadosćam podaty wotpočować, ale dyrbi so stajnje wo derjeměćo swojich poddanow prócować. Dyrbi z tróna do wšěch kóncow kralestwa wuhladować, zo by sprawnosć knježiła, njewinowatosć so wukhowała, zasłužba płaćena była. Je poddan duchowny, sudnik, wojak, rjemjesłnik, čeladnik, ma so na to złožić, zo by swoje winowatosće přećiwo wšitkim dopjelnił. Jako duchowny budź srjedźićeŕ mjez Bohom a człowjekami, zo by přez modlitwy a swjate skutki Boži hněw po móžnosći wotwobrośił, stadło strażował, khorych wopytował, zrudźenym pokoj, słabym móc, njerozwučenym wučbu podawał. Jako sudnik budź sprawny, njesebičny a lubuj měr, jako wojak přecy hotowy, wótčinu škitować, jako rjemjesłnik dźěłaj pilnje a dobre dźěło, jako čeladnik hladaj na wužitk swojoho hospodarja. Štož hinak čini, je njeswěrny, jebawy człowjek, hódny, zo by, poklaty wot Boha a człowjekow, wotrěznjeny był jako zhniwy staw wot strowoho ćěła.

Wobhladajmy skónčnje człowjeka jako wosobu za so. Tu jomu lubosć zakazuj kóždu prózdnosć. Kóždy ma so starać, zo njeby ani we wysokej starobje ani nětko bjez srědkow za ežiwjenjo był. Swójbny nan ma winowatosć, nic jenož za swoju wosobu ale też wo přichodne zbožo swojich dźěći so starać. Dźěći maja winowatosć, zahe so rozwučić w tym, z čimž dyrbja sebi něhdy khlěb zasłužić. Štož chce zjawne zastojnstwo we staće na so wzać, spóznaj derje hižo zahe statne wědomosće. Štož chce Bohu jako měšnik słužić, předewšim nawukń wědomosć Swjatych. Kajki njeporjad nastanje a kak zrudne je za stat a čłowječe towarstwo, hdyž so do swójbow lěnjosć a prózdnosć dobudźe, pokazuja dźensniše dny. Nastawa powšitkowna nuza, najmócniše staty w krótkim času rozpaduja, a hórše hlšće přińdźe.

Wobhladajmy tohodla człowjeka, kaž chcemy, ženje, tak dołho hač je strowy, nima prawa, prózdny być. Lěni přecy na troje wašnjo hrěši: Přećiwo woli Boha, kotryž je nam mocy ćěła a duše k dźěłu dał, přećiwo człowječomu towarstwu, kotrohož staw je, přećiwo tym, kotřiž su jomu dowěrjeni. Tele hrěchi su tak wulke w kóždym nastupanju a tak strašne, zo so skoro zda, kaž njebychu wodaća hódne byłe.

Su to jědojte płody, kotrež na štomje lěnjosće rostu, płody, na kotrež nichtó myslić njemóže bjez toho, zo so njeby na tych rozhněwał, kotřiž je ze swojim zhniwym nje-

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Hapka“, rjekny Haplka po khwili wótře, „takle rjenje so tu ći ludźo maja! Hač k samym hunam dosahaja połne zahony! To trjebaja jenož wob rózk bróžnje stupić a hdyžkuli rodźa, sebi šćipać po lubosći. Też k naju khěžcy zawěsće wšelake zahony słušeja. Hdy jeno bychu prawje rjenje wobsyte byłe a prawje dobre płody měłe! Plincy a pampuchi bych ja najradšo měła! A też hejduš z kołbasami! Jutře sebi zahony póndźemoj wobhladować, hač su zrałe. A potom budźemoj samoj zasykować abo zažněwać, zo serpom so to tola też hodźi, žně započeć. A potom, Hapka, potom budźemoj wulku kermušu hotować. Ow, Hapka, tu budźe rjenje! Nic, Hapka?“

„Hm“, zabórča jeno Hapka. Jomu drje so do jeje noweje protyki prawje wěrić njechaše. „Twoja protyka traš budźe prawje křiwa motyka,“, pomysli sebii z ćicha. „Při khěžcy wulke zahony! To drje by cyle nowa móda była.“

Dale wo tym so zabawjeć pak njeběše khwile, dokelž nowy zahon, kotryž runje dokročištaj, jimaše jeju wćipnej woči.

„Hladaj jeno, Hapka, kajke su to tola truki!“ zawoła Haplka so spodźiwajcy. „Buny to być njemóža, ani hroch to njeje. Što jeno to do trukow je. Zelo zda so, kaž zahrodna mjatlička. To dyrbju ja tola wohladać, kajke to truki su! Někotre su hižo zrałe? A Haplka běžeše hnydom bliže. Ani zo by so dołho prašała: „Je tón zahon čeji abo ničeji“, poča też truki šćipać. „Ow, najrjeńše, najlěpše popjeŕkowe placki! Te budu ja jěść. Tych sebi ja naščipam? Pój jeno, Hapka, a šćipaj sebi też! Naščipajmoj sebi połne kapsy! Popjeŕkowe placki su jara strowe a činja lohki dych. Ow. Hapka, ty pak ani njewěriš, kak dobre te placki su. Pój tola a šćipaj, tu je hižo telko zrałych trukow!

„Popjeŕkowe placki! Saprliška, to je něšto wubjerne, žadne! Na te so ja też lóju!“ mysleše Hapka a da so hnydom bjez wobaranja zawjesć.

A wobaj šćipaštaj truk po truku, kaž by tón zahon woprawdźe „naš“ był a chcyštej sebi hnydom połne kapsy natykać. Popjeŕkowe placki su jara dušne a słódne přitykowanćki za slědnu hubu kóždy čas, samo w nocy, hdyž wotućiš, móžeš so z dobrym plackom wokřeć; potom so zasy ćim lóže wodychnje a spi. Tak sebi Hapka a Haplka najskerje wobaj mysleštaj. Ale na tele stróžele, kotrež jeju bórzy zešerichu.“

Lědma běštaj srjedź napilnišoho šćipanja, tu zawoła so na njeju, z nazdala drje, tola kaž nócnoho stražnikowa truba ržeše jimaj do wušow. Wój njeplechaj, hač chcetaj wój hnydom z tych trukow hić! Dundyr njechał tak rjec! Abo ja chcu waju za wušomaj powučić! Čakajtaj, čakajtaj, wój padušnaj pakosćakaj! Ja chcu wamaj hižo pomhać! Dundyr njechał tak rjec! Njesłyšiłaj?“

„Jěrompomhaj, Hapka“, zaskiwli zastróžena Haplka, „tamle pólcaj na naju dźe! Hladaj jeno, kajki ma wón dołhi tesak! A kajke ma pod nosom wusy, tołste a dołhe, kaž konjacu wopuš! Poběhń, Hapka, poběhń w skoku, zo jomu ćeknjemoj!“

A Hapka a Haplka daštaj so na nohi, kaž by so za nimaj z płomjenjemi paliło. Jenož nic z pólcajom so zetkać, boždela nic z pólcajom! Ow, móžeštaj wonaj tola běžeć! Ani wětřik, by-li hdźe zadunył, njeby traš jeju dosćahnył!

Ale też pólcaj klepaše za nimaj, ale to drje bóle tohodla, zo by jimaj hrozy načinił, dyžli jeju popadnyć chcył. Bórzy wšak běše hižo wulki rozstup mjez nim a jimaj. Tola joho trubjaty hłós brunčeše jimaj dołhu khwilu hrózbnje do wušow a honješe jeju do spěcha, zo so skónčnje bjez dycha wuběžeštaj.

„Ach, ja wjacy njemóžu!“ zaskorži Haplka. „Mi tak wobej nozy dyrkotatej! Ach zo by naj pólcaj tola njedosćahnył!“ A strachoćiwje so wohladujcy so hnydom zawjeseli: „Ach derje, wón njeje nihdźe wjacy widźeć! Derje, zo smój jomu tola wućekłoj!“

„Ale změrom stojicy hladać njesměmoj Znajmjeńša hić dyrbimoj přecy! Lěpje, zo pólcaj njezhoni, hdźe bydlimoj.“ Tak měnješe Hapka.

Před swojej poprjancowej khěžku zastawši wohladowaštaj so hišće jónu, hač jeju tola pólcaj njesćěhuje, ntewohladaštaj pak za nim ani sćina wjacy.“

Wón traš so za trejdami tuli“, měnješe Haplka. „Pójmoj radšo khětře nutř do jstwy a budźemoj skhowanaj!“

rodnym žiwjenjom zawinuja a kotrychž dla dyrbjał so kóždy, wot kotrohož wukhadźeja, nic jenož hańbować, ale wosebje Božoho sudnistwa so bojeć. j. k.

Swětowy rozhlad.

Wo wučeŕskich seminarach

a wo wukubłanju wučerjow za ludowe šule jednaše minjeny sakski sejm. Při tym poŕěča tež knjez zapósłanc Heßlein, — kiž je bohudźak někak zasy wotkhorjeł —; wupraji najprjedy swoje wobžarowanjo nad tym, zo zapósłancy tele nimoměry ważne prašenjo tak lohcy bjeru. Tež křesćanska ludowa strona je za to, zo so dotalne ważnjo wukubłanja wučerjow w tym a tamnym nastupanju přeměni, při tym pak wostawa při żadanju, zo ma wone po wěrywuznaćach so měć, kaž dźěn so tež za šule tosame żada. Knjez Heßlein wobroći so potom přećiwo wšelakim wotmyslenjam wo wukubłanju wučeŕskich mocow předewšim za ludowe šule. Z tym, zo změja wučomcy za wučeŕstwo universitu wopytować, budźe mnohim znjemóžnjene, tomule powołanju so wěnować. A tola widźimy, zo je dotal najwjacy wučerjow předewšim katolskich wušło z mjenje zamožitoho ludu a to runje sobu najwustojniši a najkhmańši. Stat njebudźe při swojim pjenježnym hubjenstwje telko podpjery dawać móc, zo by so tež nižšim a khudšim worštam zmóžniło, wučeŕstwu so přiwobroćeć. — Po słowje wuwjedźe knjez zapósłanc potom tole:

„Čohož njejsym (přisp. red.: njenujcy w naćisku zakonja za přeměnjenjo wučeŕskoho wukubłanja) namakał, to je wudopjelnjenjo překhódnoho šulskoho zakonja na tón bok, zo

ma so na sprawne přeća serbskoho ludu dźiwać, štož serbsku rěć a jeje nawuknjenjo nastupa. To je jenož potom móžno, hdyž so to tež we wučeŕskich wustawach stanje. (Něchtó něšto přiwoła.) Tola, hdyž ma to snadź tež při jednanju wo wukubłanju wučerjow so stać, dha pak bych, kajkaž je wona přećiwo sprawnym żadanjam Serbow tehdy, hdyž so wo etaće rěčeše, jako politiku tajnych radźićelow woznamjeniła, so wuprajił: zo mi njebu znate, zo je so što w tymle nastupanju stało, zo bychu wobstojenja pruhowali. Snadź dźensniše přispomnjenjo tychle knjezow k tomu pohnuje . . ."

Stawkowanjo železnicarjow je skónčene.

Štwórtk popołdnju w 2 hodź. měješe so dospołny wobkhod na železnicach zasy započeć. Knježeŕstwo je zastupjerjow stawkowacych dobyło, zo swojich zasy k dźěłu pohnuja. Při tym je so pječa na to zwjazało, zo powšitkownje stawkowanja ludźi dla ze służby njepušći a njebudźe tež hewak khostać; mnozy jednotliwcy pak maja khostanja wočakować po zasadach, kotrež knježeŕstwo hišće postaji.

Njeje hišće znate, hač su stawkowacy tež to dócpěli, štož wosebje za swoju mzdu chcychu. To jene je wěste, zo je stawk Němskej wulkeje škody načinił; tu pónźe do wjele milijardow. Tola też politiscy bě, jeli nic škodźał, dha tola wulke strachi Němskej přinjesł. Dokelž stawkowanja dla Francózska telko wuhla njedóstawaše, kelkož dóstawać ma po měrowych wujednanjach prawo, bě wone hižo pola přisłušnych městnow wo to so prócowała, zo smě wšelake němske města wobsadźić, a wottam dowoz wuhla z Němskeje do swojoho kraja sama do rukow wzać. — Z wuwzaćom wobsadźenych krajow a połodnišeje Němskeje w cyłym němskim kraju stawkowachu. Stawkowanjo pak so dospołnje njeporadźi, dokelž bě so knježeŕstwu poradźiło, mnohich ludźi namakać, z kotrychž pomocu móžeše so najnuzniši wobkhod we wěstej měrje stać.

Ludźo chcedźa swobodu.

A wšudźom. Mnohim je ju swětowa wójna přinjesła, druzy dźěłaju hišće wo nju ze wšěmi mocami. Iriski lud je wjele dócpěł a kóždy sprawny wjeseli so z nimi. Ale joho dobyćo je wosebje też w Egyptowskej požadosć za swobodu zasy hišće bóle zbudźiło; njedawno bě tam wulki zběžk. Jón drje Jendźelska podtłóči, přichoda pak sebi kaž so zda, tola wěsta njeje. Z Londona mjenujcy, přikhadźeja powěsće, zo chce jendźelske knježeŕstwo sejm pohnuć, zo by Egyptowskej, nad kotrymž ma nětkle „protektorat", to rěka wěrnje: nadmóc, samostatnosć we wěstej měrje dał. Egyptowska pak chce dospołnu njewotwisnosć a z Jendźelskej jenož „přećelstwo".

Egyptowscy žaruja wo Benedikta XV.

Kardinal-Camerlengo dósta telegram, we kotrymž so mjez druhim tole praji: „W mjenje mohamedanskich wěriwych Egyptowskeje wupraji mohamedanski komitej w Parizu wšomu křesćanstwu swoje hłuboke žarowanjo dla zemrěća Benedikta XV. tohole japoštoła měra tu na zemi. Hdyž joho postawa* we hłownym měsće Islama,** w Konstantinople, nas z tym pokoja, zo móžemy joho přecy wosrjedź nas widźeć, dha cyłe človjestwo joho nabožnu dušu, joho prócowanjo wo měr za wšón swět, joho hłuboku česćomnosć před sprawnosću a ludowymi prawami na swobodu we njewuhasnitym wopomnjeću wobkhowa."

* Hakle njedawno w „K. Pósle" pisachmy, zo su mohamedanojo we swojim hłownym měsće Benediktej XV. wulkotny pomnik stajili, dla joho starosće wo wšě ludy, njedźiwajo jich wěrywuznaća, za čas swětoweje wójny a po njej.

** Islam je mohamedanska wěra.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Naša staršiska rada běše na zańdźenu njedźelu zhromadźiznu staršich do kat. towaršnje powołała, mějachu so wo nětčišim šulskim hibanju rozwučić. Rjana ličba staršich běše so zešła; najdostojniši knjez tachant protonotar Skala zhromadźiznu ze

---

Kněžine a jstwine durje so jimaj same wotewrichu a za nimaj zasy zawjerachu. A to běše derje, hewak traš by so slědna Haplka tola hišće na słódkej ručicy jstwinych duri dosahnyła. We jstwje sydnyštaj so hnydom za poprjancowe blido, kotrež bě za tón čas na wšěch štyrjoch přiłamanych rózkach zasy dospołnje narostło, kajkež je było hdy.

Hapka a Haplka pak toho ani kedźbu njeměještaj. Struchłe zamyslenaj sedźeštaj na klin hladajcy dobru khwilu cyle ćiše. Kaž zła khodojta dušeše jeju tyšna mysl, zo staj so hnydom prěni dźeń z połcajom njeluboznje zeznałoj. „Zo pak je też w tymle zbožownym kraju połcaj, kiž wšěm ludźom na porsty hlada!" njespokojnje so dźiwajcy.

„Ach, derje, Hapka, zo smoj we swojej jstwičcy!" rjekny po dlějšej khwili Hapka wodychujcy. To smoj tak rjenje za ćichim, a lute luboznosće su wokoło naju!"

„Zo jeno połcaj hišće za namaj njepřińdźe a namaj druheje ćicheje jstwički njepokaza!" zamoskota Hapka. Dale slědźić za namaj zawěsće budźe! A to sy ty wina, Haplka." Ty sy namaj joho na šiju zešćuwała! Ty dyrbiš też wšudźom nušlić, hłupa slědna koza!"

„Wšak sy ty też truki šćipał! Njepočinjej jeno so njewinowaty, tajenco!" wotrazy jomu Haplka.

„Ty sy mje zawjedła!"

„Haha, ty wšak sy so rady zawjesć dał! Ja dźěn sym tebi lědma słowčko prajić trjebała! Ale ty wšak by też bjeze słowčka hnydom za mnu był! Mje je połcaj ćežka w trukach widźał. Ty sy wjetši dyžli ja. A ja też to sym so kedźbliwje do želišća tuliła. Połcaj je jenož tebje widźał!"

To njeje wěrno, ty chceš mje jenož hanić a do winy storčić!"

„Ja tebje njehanju: štož je wěrno, smějm też prajić!"

Hapka a Haplka běštaj hižo na najkrótšim puću do zwady. Hdyž bě Haplka připadnje z cokorkantowym woknom won a potom zasy na polcy we jstwy njehladała, njebě traš też dalša zwada mjez nimaj wuwostała. „Ach, Hapka, połcaj dźěn nihdźe za namaj njeńdźe. Wostajmoj tola joho, hdźež je!" rjekny a na polcach wulku kanu pytnywši, z kotrejež běštaj sebi k swačinje dobru šoklodu naliwałoj, doby sebi hnydom milišu mysl a pokročowaše: „Ow, Hapka, njebudź hněwny! Nětkle budźemoj wječerjeć a potom pónźemoj zahe lehnyć. A jutře rjenje wuspanaj z časom stanjemoj, zo bychmoj so dale rozhladowałoj. Mój dźěn hišće swoju zahrodu dospołnje njeznajemoj. K wječeri budźemoj sebi šoklodu warić. Abo kak zo traš tamle w trubjeli hižo zasy nawarjena stoji."

„Mi so ničo wječerjeć njecha!" zabórča Hapka.

Ach, Hapka, wječerjeć tola dyrbimoj. Z hłodom lehnyć hić, to ani njeje strowe. Ale što jeno bychmoj sebi k wječeri wuzwoliłoj? Traš kóždy wulki, wokaty mnich z kachlow?"

„Brrr, mi so njecha!" wobaraše Hapka.

„Abo bychmoj k wječeri jstwine durje nałamałoj?"

„Brrr, mi so njecha tykanca!" zasy Hapka.

„Khiba bychmoj stólčk abo ławku spytałoj?"

„Ach ně, dźi mi božedła ze stólčkom a ławku!"

„Abo bychmoj kruch sćěny wurazyłoj? Wšak dźěra bórzy zasy zarosće."

„Brrr, njepohóršej mje ze sćěnu!" wotrašowaše so Hapka.

„Nó tak ja njewěm —." Haplka zamysli so, bórzy wšak nahle wurazy: „Ach, Hapka, ja wěm, što by so najlěpje k wječeri hodźało, što by namaj zesłodźało. Škoda, škoda, zo njejsmoj sebi tam z toho hejdušnoho zahona někotre krupne kołbasy wušćipałoj." Hornc kisy kała by traš so też hišće něhdźe namakał. Ow, to by kermušna wječeŕ była! Na tu by so ty też hišće łójił, Hapka!"

„Haj, krupneje kołbasy z kisykałom bych ja rodźał", wotmołwi Hapka horliwje.

„Ow, hdy bychmoj tola połnu šklu kisykała a znajmjeńša dwě kołbasy mělоj!" pozdychny Haplka žadosćiwje. „Ja chcu do zahrody pohladać běžeć. Kak zo traš je tam něhdźe za zahrodu też zahon hejduše." Haplka khětře postany, tola hnydom skoro wustróžana zasy zasta.

Trubjel w kachlach so mjenujcy sama wotewri a z njeje wusuny so połna škla kisykała z dwěmaj rjenje popraženymaj kołbasomaj a přinjese so jimaj na blido.

„Hladaj jeno, Hapka", šukotaše Haplka

swojej přitomnosću počesći. Pokaza so, zo křesćanscy starši dale a lěpje spóznawaja ważnosć šulskich prašeni, kotrež maja so w bližšim přichodźe zakońscy rozrisać. Najprjedy měješe k. stud. radź. dr. Rolle jara wustojny a powučacy přednošk. Wón rěčeše wo nowej šuli, za kajkuž šěroke woršty němskoho luda, wosebje też wulki zwjazk němskich (njekat.) wučerjow wojuje. Wone chcedźa tak mjenowanu swětnu šulu bjez wšeje nabožiny, haj samo bjez Boha. Dokelž pak so ta njebudźe tak lohko jako powšitkowna přetłóčić hodźeć, wustupuja za tak mjen. zhromadnu šulu (Gemeinschaftsschule) t. j. šula za wšě wěrywuznaća, we kotrejž pak je wučba w nabožinje dowolena, jeli sebi to wjetša ličba staršich žada. Knjez dr. Rolle dopokaza, zo też tuta šula ničo druhe hač swětna (njewěriwa) šula njeje, jenož zo ma nabožinu přilěpjenu. Jara derje a jasnje rozłoži rěčnik, kak mało přihodna by tuta šula była a to jenak mało za we njej zhromadźene dźěći same, kaž też za we njej wukonjane dźěło wučerja, njech nastupa to rozwučenjo abo woćehnjenjo dźěći. Wučeŕ dyrbi w tajkej šuli do wuzkosćow přińć, dokelž njesmě swoje wosobinske znutřkowne přeswědčenjo na zjawne dać, dźiwajo na wšelake wuznaća šulskich dźěći; na druhej stronje pak so žanomu wučerjej njeporadźi, swoje znutřkowne přeswědčenjo wróćo stajić. Nichtó njemóže ze swojeje kože. Tak žane wučenjo we woprawdźitosći njebudźe cyle bjezbarbne; nawopak socialdemokratiscy zmysleny, njewěriwy kaž też wěriwy wučeŕ, budźe po swojim přeswědčenju wliw na dźěći wukonjeć, byrnjež bóle so prócował njestroniski być. — Nowočasny stat je natwarjeny na hesłu swobody swědomja! Rozwučeńske a woćehnjeńske prašenja pak su prašenja swědomja — tohodla njemóže dźensniši stat do jednotneje abo swětneje šule wšitkich bjez rozdźěla nuzować. Tutym paedagogiskim ćežam, haj njemóžnosćam staji rěčnik spomožne dźěło we šulach po wěrywuznaću (Bekenntnisschule) napřećo. Nabožnistwo, kotrež je w konfesionalnej šuli hłowny předmjet a podłožk cyłoho wučenja, je najwěsćiši a najkrućiši zakład sprawnoho, póćiwoho žiwjenja, kaž dyrbi kóždy bjez předsudkow sudźacy človjek wuznać. Jeničcy konfesionalna šula zwěsća jednotnu mjez šulu a staršiskim křesćanskim domom; w tajkej šuli so dźěćo w tajkim duchu dale kubła, kajkohož je so w staršiskim domje nasrěbało. Dale wotpokaza rěčnik wšě znapřećiwjenja njepřećelow tutych šulow. Jenož zhromadne krute wustupowanjo wěriwych staršich za swoje šule budźa tute zdźeržeć móc a to jenož potom, hdyž křesćanska ludowa strona we Barlinje so za to postara, zo njewěriwe knježeństwa w jenotliwych dźělach Němskeje (kaž na př. w Sakskej) swoje šulske ideale přetłóčić njemóža. Na kóždy pad woni pospytaja. — Po přednošku rozprawješe knjez wyšši wučeŕ Wjerab wo posedźenju krajneje staršiskeje rady 29. wulkoho róžka w Drježdźanach, na kotrejž bě so też najdost. knjez biskop wobdźělił a wjacy króć so słowa jimał. Tu je so wosebje na to přecy a zasy pokazowało, kak nimo měry ważne tola naše staršiske rady su a jich centrala, hłowna staršiska rada cyłoho kraja za zdźerženjo našich katolskich šulow. Někotražkuli katolska šula běše so w revolucionarskich mućenjach hišće zhubiła, njeběchu-li katolscy starši w katolskej šulskej radźe měli zastupjerstwa a mócnu zepjeru. Zo pak bychu staršiske rady z ćim wjetšej doraznosću skutkować móhłe, je so w Drježdźanach wobzamkło, zo krajna staršiska rada za Saksku jako cyłk přistupi ke šulskej katolskej organisaciji w Düsseldorfje, kotraž so po cyłej Němskej přestrěwa. Z tutym přizamknjenjom njezměje krajna staršiska rada jenož jednotliwe staršiske rady w našim kraju wjacy za sobu, ale cyłu mócnu organisaciju. To budźe zawěsće jeje wustupowanjam spožčeć doraznosć. — Skónčnje wotměchu so nowe wólby. Z wuwzaćom dweju buchu stare sobustawy zasy wuzwolene. Zhromadźizna přinjese nadźijomnje dobre płody; radźiła bě so jara derje.

Z Budyšina. Na poł, haj skoro cyle mortwe zdaše so tele dny Budyšske dwórniščo. Stawkowanjo železnicnych bě też jomu měr a pokoj popřało. Jenož někotre ćahi jězdźachu, hdyž bě so něšto dobrowólnych za jich posłužowanjo namakało. —

— Tudomne dawkowstwo wozjewja, zo ma kóžda w joho Budyšskim wokrjesu bydlaca wosoba jomu swoje dokhody z lěta 1915 hač do 15. měrca tohole lěta rozprawić, je-li jich wjacy dyžli 24000 hr. měł. To ma też tón činić, kiž k tomu wosebitoho namołwjenja dóstał njeje.

Z Hajnic. Wot nocy wot 2. k 3. febr. chcychu so paduši do Hajničanskeje kapałki dobyć. Njemóžachu pak wokno do sakristije wułamać, ale přez wuražene wokno jenož dwaj swěčnikaj pokradnyć. Žerdź pak su do sakristije ćisnyli, zo njebychu so durje lohcy wotewrjeli.

Ze Zdźěrje pola Radworja. Tudomny młodostny dźěłaćeŕ Jan Jušćak z tym do njezboža přińdźe, zo so w Adolfshěće sćěna kaolinoweje (porclinoweje) zemje na njoho dele wali. Na dobre zbožo pak so prěnja powěsć, zo je zasypnjeny mortwy, jako wopačna wupokaza. Hdyž joho wurychu, ćežkoranjeny zasy k sebi přińdźe. Tuž joho do Budyšskeje khorownje dowjezechu.

Z Khrósćic. Naše Khrósćanske wojerske towarstwo wotmě tu zańdźenu póndźelu swój zymski swjedźeń. Dyrbješe so hižo před tydźenjom wotměć. A běše też hižo wšo přihotowany a přeprošene. Tola dźiwajo na žarowanjo wo našoho swj. Wótca je swój swjedźeń, — štož so za katolikow samo rozemi a štož też ev. sobustawy sebi waža — wo tydźeń wotstorčiło. Ćim rjeńšo je potom póndźelu so radźił. Wjacy směškow so wustojne předstaji, hdyž bě předsyda knjez kubleŕ Jurij Cyž-Prawočanski hosći wuwitał. W redakciji „Politiskich nowin“ dwaj pryzlakaj wšelako přehotowanaj za nós wodźeštaj. Pola brodutruharja buchu štyrjo nadobo truhani. Wbozy! Podwyšk rozwučo-

---

z podušenym trochu strachoćiwym hłosom, „hladaj jeno a spodźiwaj so!“

Haj, haj, stojicy bać a so spodźiwać a rucy łamać, to ty přecy możeš, ale na to, štož so słuša, ty njemysliš! Nó dźěn přinjes khětře talerjej a nožej a widličkí! Što hišće stojiš!“

Haplka, takle powučena, skoči z khwatkom k polcam, hrabny talerjej a grat a hižo běše z nimi zasy za blidom. „Takle Hapka. To budźe wječeŕ! Z cokorkantowoho talerja budźetej kołbasa a kisykał paradizyscy słodźeć! Bjeŕ sebi. Ja też budu.“

Hapka a Haplka bjerještaj sebi ze skoro drkotacymaj rukomaj kołbasu a kał na taleŕ, kraještaj a jědźeštaj. Ale dźiwnje! Běše traš kołbasyna koža nimo měry wiselna? Abo běchu jeju zuby wuskobizny dóstałe, zo běchu tupe? Wobaj kusaštaj na prěnim dortku, kaž by so jimaj mjeze zubami do kule wił. A byrnjež wjacy kału přitykowałoj, haćeše so jimaj w šiji. Podobnje też druhi a třeći kus.

Wobožnje storči Hapka taleŕ wot so a ćisny nóž a widličkí. Brrr, mi so wjacy njecha! Kołbasa a kał njejstej dowarjenej.“

„Haj, naše kołbasy doma, hdyž my swinjo rězamy, su trójcy słódniše. A kisy kał traš njeje ani začinjeny. Mi so też wjacy njecha“, měnješe Haplka.

Ow, Hapka a Haplka, wój njerozomnaj, njenazhonitej srokopjelaj! Wój sebi přecy myslitaj: Čim wjacy dobrotow na hromadźe, ćim wjacy słoda za nimi! Dobrota na dobroće, dobrota po dobroće runje tak mało człowjekej słodźi a tyje, kaž krupna kołbasa a kisy kał ze słódkoho cokorkantowoho talerja. Człowjekej wosebje, kiž so njeje wudźěłał a wupoćił, po lutym pospochi dobrym žiwjenju runje tak mjaknje, kaž Israelitam w pusćinje po lutych pocpulach, kotrež móžachu sebi wšědnje łójić. Bjeŕtaj sebi tola tele nazhonjenjo sobu do dalšoho žiwjenja: Jenož zrjadny njeje słoda žadny!

Hdyž Hapka a Haplka wjacy njejědźeštaj, zhubichu so škla kisy kała a talerjej z kołbasomaj z blida a ze jstwy; a Hapka a Haplka zhubištaj so z wobuzu sytaj, bórzy do hele.

„Ow, Hapka, tule budźe so namaj tola dźensa rjenje spać, haj, ja so boju, wo zelenym wuchačiku budźe so namaj dźeć!“ rjekny Haplka lědma so dolehnywši. „Słódki měr znajmjeńša budźe z namaj. Tło, na kotrymž ležimoj, je dźěn poprjancowe, a wjerch, na kotryž hladamoj, je šoklodowy. Ja mam na lěwicy poprjancowu sćěnu, a ty maš na lěwicy wosuškowe kachle z wokatymi rózynkami. A tule staj też, hladaj jeno, šoklodowy kulušk a walušk. Hodźi so rjeńše łóžko wumyslić! Wzmi sebi kulušk pod pažu, rodźiš-li, ja sebi walušk na stronu położu!“

Tola mysle ludźi jebaja a też Hapku a Haplku mysle zjebachu. Wonaj waleštaj so z jeneje strony na druhu pytajcy spar, ale njenamakaštaj ani drěmka. Pak dypaštaj z kachli abo ze sćěny, pak hrymzaštaj z kuluška abo waluška runja myškam, zo byštaj sebi wostudu zahnałoj, tola wostuda njechaše ćěkać a woči njechachuu so jimaj zańdźelić.

„Ach, Hapka, to sebi ja tola njebych nihdy mysliła“, rjekny skónčnje Haplka tyšnje, „zo móže słódki poprjanc takle twjerdy tyć a tłóčić! Mi je cyła prawa strona wobłóčena, zo skoro wjacy na njej ležeć njemóžu. Khiba bychmoj so z městnomaj měnjałoj? Lehń so ty na moju stronu a ja lehnu so na twoju!“ Wona wšak so pódla trochu nadźiješe, zo traš sebi z kachlow skónčnje słódki spar wudypa.

Ale wšitka próca běše podarmo. Sparcec hólcy mějachu twjerdej wuši a dachu so dołho prosyć: hakle na ranjo zańdźelištej so jimaj woči.

(Přichodnje dale.)

Listy ze wsy.

„Kóc milijón nudl wjetštok! Zaplacana kóčka! Je to woprawdźita napoleonska třeskata zyma!“ Tak rěčo zastupi Bjesadźičanski wuj z listom za luby, swěrny Posoł do jstwy — we swojim wulkim, ćopłym kožuše, we wysokich bunclach a w rucy dźeržo měcu kožanu, čećikatu, bramatu. „Nó wujo, što dha je Was runje dźensa do města zahnało w tajkej zymje, zo rady psa z domu njepušćiš?“ „Haj wšak — prjedy hač sebi doréčimoj, zo na to njezabudu, sym sebi tam wonka na woknješko swoju fajfu położił, zo njechach Wam jstwu zapachać. Pola Was tule tola njekradnu?“ „Njemyslu sebi — tola čakajće, położmy na nju wačok stareje papjery,

vaše swojoho rekruta a spěšny rysowaŕ narjesli wušiknje přitomne a njepřitomne wooby. Mjez předstajemi rěčeše knjez kapł. Cyž wo swěrje a towaršnosći a našej starej erbskej zasadźe „Woči k njebju, rucy dźěłu, dowěru k sebi.“ Knjez kubleŕ Grofa-Khrósćanski sławješe z wustojnymi słowami ow. předsydu a knjez wyšši wučeŕ Hilaołmačeše hrajerjam dźak přitomnych. Lotelija někotromužkuli rjane překwapjenjo woradźi. —

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu měješe tu Katolska Bjesada“ swoju měsačnu zhromaldźiznu. Knjez předsyda postrowi přitomnych, wosebje 7 hosći, kotřiž so wšitcy jako sobutawy zapisać dachu. Je to zwjeselace, hdyž wóčnu młódši dorosćeni zajim za naše towarstwo měć. Je dźěn to tak jara nuzne, zo lorosćeni a hospodarjo prawu towaršnosć naja, kotraž je zakorjenjena we wěrje a křećanskim přeswědčenju. Dopisowaŕ na to rednošowaše wo wašnju, kak w prjedawšich asach wuzwolachu, a kak nětko bamža wola. Po krótkej rozmołwje rěčeše so wo swjeldźenju, kotryž budźe tu póstnicy njedźelu. Tež k. pokładnik předpołoži swoje zličbowanjo. Sě z rjanym dobytkom hospodował. Po powšitkownym namjeće so tež lětny přinošk na 1 hr. powyši. Tak skónči so zhromadźizna wo 8 hodźinach z nadźiju, zo so wšitke sobutawy k zhromadnomu s. woprajenju na prěnjej njedźeli měrca zeńdu. Prěnja lětuša zhromaldźizna nowe lěto bě lěpje wopytana dokelž bě nam knjez dr. Jakubaš, praeses w Prazy, jany přednošk přilubił a je jón dźeržał. Naldźijomnje wostanje duch a žiwjenjo w Bjeadźe prawje dobry a wutrajny.

Z Kulowa. Wopomnjeća hódny swjedźeń swjećeše naša wosada 8. februara. Bě to dźeń swjatočnoho zapokazanja wjeledost. k. Jana Šołty jako fararja našeje wosady. Wosada, wšě šule, nimale wšě towarstwa z korhojemi — też bohaće „Bratrowstwo“ a družki — cyrkwinske, wosadne a měšćanske zastupjeństwa a 11 duchownych sobubratrow přewołžachu nowoho k. fararja wot Kulowčanskeje kapałki, hdźež běchu čestne wrota natwarjene, po powitanju k. měšćanosty k farskej cyrkwi. Tam joho witaše też mała Comakec družka začućiwje a z rjanym hłosom ze sćěhowacymi hrónčkami:

Na swjatym dnju najkrótšoh' měsaca
Wy tudy swjećiće Waš farski kwas,
Hdźež něhdy stała Waša kolebka
A kapłanił „Sće 13lětny čas.

Nětk rěkamy Was swojoh' fararja:
Přez wrota zastupiće do cyrkwje.
Tuž hesło: z Božej hnadu do pola
Za wšitke, wšitke duše zmužiće!

Tón faraŕ, prěni wučeŕ wosady,
Kaž dub je na klětcy a we šuli.
Jom' swětło daj, o Ducho nadobny,
Jom' kužoł sydom darow wotewrí.

Też prěni měšnik wosady Wy sće.
Waš swjaty nadawk, za nas woprować
Tón wopor Jězusa, a bohaće
Nam wodu sydom rěkow wuliwać.

Wy přikhadźeće jako pastyŕ k nam
A přećel, swěrny wótcow zasadam.
Tuž z ruku, z wutrobu Was powitam
A k wěrowanju kwěćel přepodam.

Njech swjata Trojica Was škituje
A maćeŕ Boža hnadnje wuprosy,
Zo Waše dźěło było žohnowane
Dóńž so we Božim raju zjednoćimy.

Na to wuspěwa so ps. „Miserere“, knjez arcyměšnik nowomu fararjej kluče přepoda, z kotrymiž tutón cyrkwinske wrota wotzamkny. Při wulkim wołtarju přečita so zapokazanski list. K. faraŕ Šołta wotpołoži klečo wěru a přisahu a wulkoho wołtarja so přimajo dósta połnu móc jako „rector ecclesiae“ (wjednik cyrkwje). Nětk rozestaji k. arcyměšnik winowatosće fararja napřeco wosadźe a nawopak. Na tute słowa so złožujo wotmołwi wutrobnje nowy k. faraŕ, zo chce so měć po přikładźe najwyššoho měšnika. Potom bě z assistencu swjatočna Boža mša z „Te Deum“ a žohnowanjom z Najswjećišim. Zasy w procesijónje přewodźachmy nowoho k. fararja do farskoho domu. Tam jomu zbožo přejachu P. Romuald jako zastupjeŕ patronata, k. rektor šulow a k. wyšši šołta. Z wuspěwanjom modlitwy na farje skónči so rjana cyrkwinska swjatočnosć.

— Z mnohich pozdźišo sćěhowacych naréčow chcemy wuzběhnyć tu wjeledost. knjeza fararja Šołty: Kaž smy tudy cyrkwinske, šulske a politiske předstojićerstwa zhromadźeni, chcemy też hromadźe dźeržeć na zakładźe sprawnosće a lubosće napřeco kóždej réči a kóždomu stawej. — Nadźijamy so, zo so to nětko też napřeco nam dopjelni k lěpšomu cyłeje wosady. Njech Bóh tón Knjez nanajbohatšo žohnuje wšitke dźěła našoho nowoho knjeza fararja.

Napominanjo katolikam Němskeje.

Wołanjo z njezbožowneje Ruskeje wšón swět hłuboko pohnuwa. Rěka, zo 20, haj po druhich 30 milijónow ludźi z hłodom mrěje. My w Němskej wěmy sami, što nuza je; přetož smy khudźi, khudźi kaž prošerjo; wosebje hubjenstwo našich dźěći woła do njebjes. Tola pola nas hišće njeje nanow, kotřiž z hłodom wobłudnjeni swoje dźěći rězaja; njeje hišće staršich, kotřiž mrějo swojim běbnym, zymu ćerpjacym dźěćom zdychuja: „Žiwće so z našimi ćěłami; tak damy wam k druhomu razej zeživjenjo.“ My njeznajemy drohow po njeskónčnych wupalenych pustach, po kotrychž wuhłódnjeni z črjódami ćahnu, za sobu wostajiwši rynki rowow, kotrychž drjewjane křižiki puće kaž wobrubjeju.

Mało do hód dóńdźe prózstwa wšelakich ruskich maćerjow do wukraja. Ze swojej krewju běchu ju podpisałe: „Přińdźće našim małym na pomoc, wotćěrće wot nas hrózbu, błudnosć, zo je dyrbimy widźeć mrěć a njemóžemy jim jich bolosće ani najmjenje wołóžić. Za nas same hižo nimamy nadźije na wumoženjo, tola chcemy so syćić z kóždym kuskom, kotryž w rukach našich dźěći wuhladamy . . .“

Katolikojo Němskeje! Hdyž je też naša nuza wulka, Ruskeje je hišće wjele wjetša. Swjaty Wótc Benedikt XV., kiž je so hač do swojoho poslednjoho zdychnjenja wo wujednanju ludow staraŕ, je prěni na ruske

---

:o ju nichtó njewidźi. — Nětko pak so posydńće a mi powědajće, što Was k nam wjedźe. Je to zwjeselace — abo snadź něšto erjace a postróžace?“

Něwšak! To nic. Ale njedawno pisaše naš luby Posoł wo ćopłym blečku za kachlemi, hdźež ma so cyły dom na wječor wuěkać a sebi potom wo tym a druhim pobjesadować. To so mi nimo měry lubješe. Nětkle w tejle zymje je to woprawdźe najjeńši blečk, wosebje jeli tam hišće „staru serbsku helu“ maja, a njedaloko wot njeje njehka lěhawka kiwa k dlějšomu posydnjenju. Hladajće, sym wuj stareje módy: do korčmy njekhodźu, hdźe bych też pjenjez k tomu nabraŕ při nětčišich wólbr-płaćiznach, też wšě přeprošenja na kózło-piwa radlubje zapasu a na koncertach a bolach — što bych tam chcył, snadź bychu mje tajkoho wuja ze staroho časa won šmórli, jeli njebych nowu módu sobu činił, hraŕ a pił, štož koža dodźerži a — wboha móšnička. Tuž wostanu doma, nawječor sebi rady swoju fajfku zapalu, blizko ke kachlam so tłóču a nětko swojim myslam dam dundać po cyłym serbskim kraju, hdźež hišće dobri ludźo bydla. A hdyž přińdźe susod na bjesadu, rady z nim pobjesaduju a sebi nuzu wuskoržimoj, kak je dźensniši dźeń wšo tak skowrótnjene a zawjerćane. Bjez dźiwa wšak, hdyž „koło tych časow“ so tak spěšnje wjerći, zo stojiš před nim kaž něhdy před dobyćerskim kołom na šisblejše abo w Boršći, hdyž by je wobsedźeŕ zawjertnył, a čakaš na wulke dobyćo, kiž ma kóždy wokomik wuskočić. Haj, tak hišće też my čakamy na wulki profit, kiž wuskoči z dźiwje so wjerćacoho koła časow.

Mój susod mje šibawje druhdy mjenuje kritiskoho wuja, dokelž mam za wšo, štož widźu, słyšu a nazhonju, swój měd, chcych prajić, swoje měnjenjo přihotowane. Wšak hižo naš basnik praji: Stupać po taktu, kaž so piska, z wjelkami wuć z jenej truby, wěc mi stajnje běše nizka — a tak mnohim njeběch luby. Cyle tak złě wšak njeje — tola mam swoje nahlady a tak dołho hač lěpšich njenadobudu, so jich kruće dźeržu. Kak by było, luby Pósle, hdy bych takle z časami Tebi něšto wo swojich wječornych bjesadach za kachlemi napisał? Ja wšak so wo to runje njetorham, tola wěm z dołholětnoho nazhonjenja, zo wšědny lud tajke bla- ně bjesady rad čita. Hdyž před wjele lětami hišće wěrybratr našoho Posoła z němskim jazykom Sächsisches Kirchenblatt abo Bennoblatt we Drježdźanach tydźeńscy wukhadźeše, bě so do njoho też zabłudźił tajki wuj. Rěkaše „Onkel in Filzpantoffeln“. A lud joho bjesady rad čitaše, haj so wo nje torhaše. Toho dla so ja njeboju a też bojeć njetrjebam, zo budźa so Serbja wo moje listy ze wsy torhać, skěršo wo „wuja“ a hladać, zo bychu joho čim prjedy čim lěpje roztorhali. To pak też njecham, zo bych tak zrudny kónc namakał. Mam mjenujcy też hišće pódla swojoho šmóranja druhe čestne rjemjesło — a tak wot swojich ludźi roztorhany wuj by so potom z ćežka w tymle kabaće abo mojedla habiće hišće druhdźe pokazać móhł.

Ja też derje wěm, zo naš lud jara popjerjane a selene jědźe rady nima. Hakle njedawno bě w Njenadźicach při domjacej swjatočnosći kuchařka poliwku tak naseliła, zo wuj a wšitcy Khrósćanscy a Njebjelčanscy wujojo so jeno tak z kašelom dajachu. Tuž wuj też njecha w swojich listach tajke selene jědźe podawać, radšo so lohkich pudingow a pampuchow dźeržeć, kiž su słódše hač něhdy pola Nowakec we Wudworju na ptačim kwasu cyganski gulaš z papriku z Macedoniskeje, kotruž bě z wójny syn z Macedoniskeje woprawdźe sobu přinjesł, a znajmjeńša wujej a wšěm druhim wubjernje słodźeše, zo nětkle na to hišće spominaja.

Tola swoju kritisku žiłu wuj sebi wuréčeć njeda a njepředa swoju žeńtwu z tutej kritiskej žiłu ani za milijón a chce, wo čimž pisa, po swojej hłowje posudźeć, kaž je to widźał ze swojimaj wočomaj a słyšał ze swojimaj wušomaj. Při tym chce podawać strowu domjacu jědź, kaž je hižo jako dźěćo doma jědł. To smě wuj dźensa hižo přeradźić, zo njesłuša wón a so njeliči do tych wujow, kotřiž cuzomu khlěbej całta rěkaja a swojomu domjacomu khlěbej we wjelbiku splěsniwić dadźa a radšo babu jědźa, to rěka: za wšěm cuzym hrabaja a honja a při tym swoje dobre z rukow sebi wudréć dadźa.

Kritiskoho wuja mjenuje susod wuja. Jako tajki ma abo měješe też sotřičku: kritisku Hanu.

Tu je něhdy w Serbach dobra duša žiwa była, rěkachmy jomu Handrij — budź jomu Bóh 'lby Knjez hnadny. Wuj je hišće joho znał. Tutón njeboh Handrij je raz křćił a

hubjenstwo pokazał, a dariwši milijón lirow krasny a jasny příkład dał. Hižo je joho skutk wothłós zbudźił we wšěch katolskich krajach, pola towarstwow křesćanskich rjemjeslnikow a we wšěch, kotřiž maja z nami samsnu lubosć, hdyž tež nic samsnu wěru.

Tola dotal njeje so katolska Němska k zhromadnomu skutkej hišće zrjadowała. Hdyž drje tež milijónow nimamy, dha chcemy tola z najkhudšim do zbytka našoho wobsedźeństwa so dźělić a by-li trjeba to połojca poslednjoho kuska było, ... přetož dyrbiš swojoho bližšoho lubować kaž sebje samoho.

Katolski ludo! Orthodoxna = katolska Ruska, kotrejež přisłušni su křćeni kaž Ty, kotřiž dóstawaju samsne Knjezowe ćěło, kotřiž z Tobu płakaju ke samsnej maćeri hubjenych dźěći Jěwinych, kotřiž Jězusa lubuja kaž Ty, tale Ruska dyrbi wědźeć, zo tež pola nas je hišće lubosć doma, kotraž z tamnych časow pokhadźa, hdyž rańši a wječorny kraj za jenym a tym samym pastyrjom dźěše. Swět njech zhoni: Hlejće, kak so mjeze sobu lubuja!

W tymle zmysłu prosymy wo pomoc za hłodutradacu Rusku. Jako posmjertny wopor k wopomnjeću našoho zemrětoho swjatoho Wótca Benedikta XV. maja so nazběrane dary joho naslědnikej na s. Pětrowym stole přepodać.

Adolf kardinal Bertram,
Wjerchbiskop Wrótsławski.
Karl Józef kardinal Schulte,
arcybiskop Kölnjanski.

Přispomnjenjo: Katolscy Serbja, njech tónle hłós mjez wami njewuklinči kaž hłós wołacoho w pusćinje! Po swojich mocach dajće sćedrje. Donjesće swój wotmysleny dar k swojomu knjezej fararjej; tón potom zběrku redakciji „Kat. Posoła" dale da, zo by ta nahromadźeny pjenjez jako „zběrku katolskich Serbow" dale wobstarała. —

Dodamy k napominanju hišće tule powěsć:

Z Genfa, 8. febr. Mjezynarodny wubjerk za podpjeranjo Ruskeje zdźěla, zo stej jendźelske knježerstwo a jendźelski lud Nansena, po Jendźelskej k lěpšomu hłodutradacoho ruskoho ludu pućowacoho, nanajwutrobnišo powitałoj. Srjedu poby Nansen pola Lloyda Georges-a w Downingstreet ... W Liverpool bě zahorjenosć po přednošku tak wulka, zo přisłucharjo samo swoje debjeńki za podpjeranjo Ruskeje woprowachu. Nansen pojedna też z jara spokojacym wuspěchom ze zastupjerjemi wikowanja a industrije ..."

Wšitke listy atd. na Donnerhakec ćišćerńju njech so wot nětka na sćěhowacu adresu pósćelu:

Buchdruckerei
L. A. Donnerhak Nachfolger
Bautzen, Vor dem Schülertor 21.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

3. Złe towarstwa maja so zakazać.

Móža drje časy přińć, w kotrychž maja statne zakonje prawo, přećiwo tajkim zjednoćenjam so nastajeć, hdyž tute mjenujcy tajke zaměry sebi wuhladaja, kotrež su přećiwo prawdźe a sprawnosći a powšitkownomu derjeměću. W tajkich padach móže stat prawo měć, zo założenju tamnych zjednoćenjow napřećo stupi, haj ma prawo hižo wobstojace samo rozwjazać, dyrbi pak so prawje na kedźbu brać, zo njeby so prawow poddanow přimał. Wyše toho njesmě ničo, powšitkowny wužitk podtykujo, kazać, štož před strowym rozomom zamołwić njemóže. Statnym zakonjam ma so jenož tak daloko posłuchać, hač su ze strowym rozomom a wěčnym Božim zakonjom přezjedne.

4. Statne zarjadnistwo nima prawa, duchowne rjady podtłóčeć.

Myslimy tu na jara wšelake towarstwa, zjednoćeństwa a duchowne rjady, kotrež maja za swoje nastaćo přihłosowanju cyrkwje a pobožnej woli wěriwych so dźakować. Zańdźenosć hač do našoho časa swědči wo žohnowanju, kotrež z nich wukhadźa. Dokelž je zaměr, kotrohož dla su tele towarstwa założene, dobrym počinkam přiměrjeny, maja hižo, jenož ze strowym rozomom sudźene, naturske prawo wobstaća, kotrež so prěć njehodźi. Štož pak te nastupa, kotrež nabožnistwo pěstuja, ma jenož cyrkej prawo, nad nimi rozkazować. Či potajkim, kotřiž statej předstoja, na žane wašnjo prawo nad nimi nimaja a njesmědźa jich wonkowne zarjadowanjo na so torhać; nawopak su jim česćowanjo a škit dołżni a winowaći, křiwdu wot nich wobarać.

W poslednim času wosebje nazhonichmy bohužel zadźerženjo, kotrež je cyle hinajše. Na wšelakich městnach je (swětna) wyšnosć tamne towarstwa z mnohej njeprawdu raniła, je jich swobodu wobmjezowała přez zakonje, jim ze zakonjom rukowane prawa jako juristiskich wosobow zebrała, haj jim samo zamoženjo rubiła. Na tele zamoženjo měješe najprjedy cyrkej prawo, kotrohož so nichtó přimać njesmě, potom założerjo a dobroćerjo, kotřiž běchu swoje dary wěstomu dobromu zaměrej poswjećili, a na posledku wšitcy ći, ke kotrychž wužitkej a pokojenju buchu tele założenja wubudźene. Njemóžemy tohodla hinak, hač zo na tamne njesprawne zahubjeńske wurubjenja zjawnje so hóršimy a to ćim bóle, hdyž so runje w času, w kotrymž so swoboda towarstwa jako zakoń wuwoła a tele wołóženjo so samo človjekam ze zaměrami, nabožnistwu a statej ze zahubjenjom hrožace, jara darliwje podawa, wěriwym a na kóžde wašnjo spomožnym zjednoćeństwam katolskich muži wobara.

5. Zarjadowanju křesćanskich dźěłaćerjow dyrbi so přihłosować.

Bóle dyžli prjedy nastawaja runje w našim času mjez dźěłaćerjemi jara wšelake zjednoćeństwa.

Njeje naša wěc, přepytować, kak je jich wulka ličba nastała, kajki zaměr maja a na kajke wašnjo so rozšěrjeja, dyrbimy pak na to, štož woprawdźitosć wobkruća a kaž so powšitkownje za to ma, pokazać, zo mnohe tychle towarstwow pod tajnym wjednistwom stoja a po zasadach činja, kotrež so ani z křesćanstwom ani ze statnym spomoženjom zjednoćić njehodźa, zo so prócuja, wudźělenjo wšoho dźěła do swojich rukow dóstać a tamnych dźěłaćerjow, kotřiž so jim přizamknyć nochcedźa, do hubjenstwa a nuzy storčić. Pod tymile wobstojnosćemi křesćanskim dźěłaćerjam ničo wyše njewostanje, hač pak so tymile towarstwam přizamknyć, pak też sami towarstwa założeć a so ze zhromadnymi mocami a khroble přećiwo njeznjesliwomu wumocowanju zapjerać. Tole druhe dyrbimy wosebje žadać, přetož štó chcył so tam hišće komdźić, hdźež wo to dźe, najwyšše kubło hrožacomu zahubjenju wutorhnyć?

6. Prócowanja, přezjenosć mjez dźěłaćerjom a dźěłodawaćerjom wutworić, dyrbja so khwalić.

Jara dyrbja so tamni khwalić, kotřiž potrěbnosće našoho časa jasnje spóznawši so prócuja srědki pytać a wuspytować, přez kotrež mohłe so nižše powołanja na z křesćanskimi počinkami znjesliwe wašnjo k lěpšomu derjeměću w človječim towarstwje dowjesć. Bjeru so po nich horje škitujcy a pomhajcy a prócuja so, tak swójbam kaž jenotliwym w potrěbnosćach žiwjenja pomhać. Staraja so za to, zo bychu so poćahi mjez dźěłodawaćerjemi a dźěłaćerjemi po zasadach prawdy rjadowali; chcedźa, zo byštej wobej stronje swojich winowatosćow sebi wědomej byłoj, we wobkedźbowanju přikaznis. evangelia rjane serbske holičo wukřćił na mjeno: kritiska Hana. Čohodla — to wšak ja njewěm — ale wšěm so tute mjeno lubješe. To bě po prawym sotřička kritiskoho wuja a tak by so tutón kritiski wuj jara wjeselił, hdy bychu nětko hišće k joho kritiskim listam so z khwilemi — dobra wěc ma swój čas — přidružiłe listy nowych kritiskich Hanow. Dyrbjałe-li pak Hany hižo woženjene być, njech njezabudu tute listy najprjedy swojim mužam předpołožić a wot nich dowolnosć k ćišćej sebi — wuprosyć. Też njeby ničo škodźało, jeli by so tón a druhi wotebjeraŕ Posoła, kiž njeje jeno Posoł za lěto 1922 napłaćił z 15 hr., ale jón woprawdźe dopłaćił, dodawši zbytne 25—35 hr. jako dar za podróženjo; wšak kóždy wě, zo Posoł płaći 40—50 hr., štóž pak njewě, njech so pola knjeza administratora wobhonja a kritiskoho wuja wobskorži dla podroženja Posoła, też z časami do kritiskich kholowow zajěł a z dopisowanjom do Posoła z wosebitym listom kritiskoho wuja na khwilu wupřahnył.

To by hobrski profit był za našoho Odyseus-redaktora, jeli by, kaž něhdy na Ezechielowe słowo woživjacy duch zajědźe do samych suchich kosći na pclu, zo kosće woživichu a stajichu so na swojej nozy — jara wulke wójsko — praji s. Pismo, też kritiski duch kritiskoho wuja zajěł, njecham prajić — do suchich kosći, mojedla do prawje wjele kritiskich a k dopisowanju khmanych a zwólniwych hłowow a wupłodźił wulke wójsko nowych sobudźěłaćerjow za luby Posoł. Potom njeby redaktor Posoła so hižo runać trjebał ze serbskim Odyseus-putnikom, kiž rěkaše „wjele wobćežowany". A hišće něšto! Hewak so nowinam hakle kónc lěta přida zapisk toho, štož su pisałe wob lěto a na nowinkach přinošowałe. Kritiski wuj hinak mysli. Chce do časa přeradźić, wo čimž chce we swojich listach pisać. Chce sobu za to dźěłać, zo by do ludźi přišło wěrne woprawdźite a praktiscy wukonjane křesćanstwo. Tuž chce so za to postarać, zo ludźo wo tym něšto słyša, też česćene serbske hospozy, kotrymž chce kritiski wuj cyrkwinu klětku stajić tak prawje blizko k domjacym kachlam. Dokelž pak dyrbi być dobry křesćan a dobry Serb jene a tesame byćo w jenym ćěle a w jenej duši a nic snadź tajki unikum za němski panoptikum: dobry křesćan a na ničo motany Serb, tohodla chce kritiski wuj w swojich listach basnikowe słowo swojim čitarjam do wědomja zaśćěpić:

„Budź stajnje swój a wostań sebi cyły!
Budź hordy, do so dźerž, česć w sebi Serba!"

Je sebi też wědomy dalšich basnikowych słowow:

„Dźaka w swěće njehladaj,
Připóznaća nježdadaj!"

a chce tak skónčnje pjero złožić, prajo:

„Chcył sym wjele, mało dokonjał,
Dobra běše moja wola."

(Z Ćišinskowych epigramow.)

Kritiski wuj z Bjesadźic.

so skručiłoj a posylniłoj; přetož runje tele přikaznje su, kotrež požadliwosći a nimo měry wulkim človječim žadanjam wobaraja a kotrež, njech je tež wulka njerunosć mjez človjekami, štož wosoby a wobstojnosće nastupa, měrniwe hromadźebydlenjo dócpěć pomhaja. Widźimy, kak k docpěću tohole zaměra nadobnje zmysleni mužojo hromadźe dźěłaja, zo bychu wo tym so rozrěčowali, swoje mocy zjednoćili a wuradźowali, kak móhło dźěłaćerjam najlěpje so pomhać. Druzy so prócuja, wšelake přemysła do towarstwow wutworić, jim pomhać ze słowom a skutkom, zo njebychu bjez sprawnoho, płódnoho dźěła byłe. Tele napominanja wukhadźeja wot biskopow, kotřiž ze swojej nahladnosću jich škituja. W mjenje biskopow a nawjedowani wot nich bjeru, štož kubłanjo duše nastupa, swětni a klóšterscy duchowni wjednistwo tajkich towarstwow na so. Su też katolikojo, kotřiž, hačruniž bohaći, dźěłaćerjam so rady přitowarša, za założenjo a rozšěrjenjo towarstwow nadobne pjenježne srědki podawaja. Z jich pomocu móže dźěłaćer nic jenož wšědne potrěbnosće žiwjenja zapłaćić, ale sebi też bjezstarostny, přihodny wječor žiwjenja zawěsćić. Kajki wužitk za powšitkowne spomoženjo je dotal hižo tajke wo wšelake potrěbnosće krute, horliwe dźěło přinjesło, njetrjeba so hakle wuzběhować. Z toho čěramy pokojacu nadźiju za přichod, hdyž jenož chcyłe tele towarstwa stajnje přiběrać na ličbje a so mudrje zarjadować. Stat njech z prawom wobstojace towarstwa wukhowa a njech njepřima do jich nutřkownoho porjada; towarstwo z nutřka rosće a z přimanjom wot wonka móže lóhcy ćežcy so škodować.

Wo wólbje nowych bamžow.

Někotrohožkuli budźe zajimać, kak so wólba nowych bamžow stawa. Podamy tu tohodla krótki wobraz.

Wot lěta 1271 je wašnjo, zo jenož kardinalojo, a to zwjetša ze swojeje srjedźizny, bamža wola. K tomu maja so woni tam zeńć, hdźež je Swjaty Wótc wumrěł, a zo njeby nichtó, předewšim nic žane swětne knježerstwo na nich někajkoho wliwa za wólbu toho abo tamnoho na bamža wukonjeć móhł, maja so kardinalojo na 10. dnju po bamžowej smjerći do twarjenja zamknyć (ta khěža rěka tohodla konklave = zamknjena rumnosć). Tam su wotzamknjeni wot wšoho swěta; wšo štož k nim nutř dźe, jěsć, listy, nowiny, maja wěsći praelatojo a biskopja swědomiće wobhladować a pruhować; jenož w najnuznišich należnosćach smědźa, by „konklave“ jara dołho trałe, wopyty přijimać, při tym pak ničo wo wólbje powědać; wopřisahani swědkojo su tajkim rozmołwam přitomni.

Kóždomu kardinalej připokazaja so we konklave, tři—štyri jstwy: za kardinala, joho sekretara a służownika. Dale smědźa a maja do konklave zastupić wšelacy zastojnicy, kotřiž maja wšo k zeživjenju, bydlenju, wolenju trěbne rjadować. Kóždy, kiž je do konklave zastupił, přeni kardinalojo, maja swjatočnje přisahać, zo chcedźa wšě předpisma, na konklave so poćahowace, swědomiće wobkedźbować. Po tym zamknje so konklave: Tak mjenowany maršał zamknje wot wonka dwaj zamkaj; te same durje zamknje pak też hišće wot nutřka camerlengo (tón kardinal, kiž wšo nawjeduje, a bamžowu móc za čas, hdyž njeje japoštolski stoł wobsedźeny, wukonja.) Wón přepyta potom też hišće wšě druhe zamki, při tym přewodźany jako wot swědkow wot třoch druhich kardinalow. Je-li po tym, zo su kardinalojo hižo do konklave zaćahnyli (— to stawa so na swjatočne wašnjo —) hišće žadyn kardinal k wólbje dóšoł, wujedna so hodźina, hdy smě do konklave zastupić. Potom ma maršal wot wonka wotamknyć, wot nutřka camerlengo! hnydom za nim so zasy durje zamknu. Wšitcy při wólbje přitomni kardinalojo joho při durjach powitaju.

K wolenju samomu je přihotowana Sixtusowa kapala. Za kóždoho kardinala je tam postajeny trón, před woltarjom stoji wulke blido, za kotrymž ći sedźa, kotřiz maju wotedate hłosy přehladować. We pódlanskej komorcy leža tři běle kleriki wšelakeje wulkosće; hnydom mjenujcy, hdyž je nowy bamž wuzwoleny a wón swoje „haj“ prajił, zo wólbu přijima, so tam na bamžowske wašnjo zdrasći; po tym jomu hnydom konklavistojo hołduja.

Wólba smě so na třoje wašnjo stać: 1. zo kardinalojo jenohłósnje, skoro nadobo, kaž wot Boha cyle wosebje k tomu pohonjeni, mjeno toho wuwołaju, kotrohož maja za najhódnišoho (přez inspiraciju); 2. zo wšitcy přitomni kardinalojo někotrych ze swojeje srjedźizny so zrěčawši pomjenuja, kotřiž maja bamža postajić (přez zrěčenjo-kompromis); 3. zo kóždy kardinal papjerku z mjenom toho, kotrohož ma za najhódnišoho za bamžowski stoł, woteda. — Tele wašnjo so zwjetša nałoža w poslednich lětstotkach.

Wuzwoleny přez tute třeće wašnjo je potom tón, kiž ma dwě třećinje wotedatych hłosow. Žadyn njesmě sebje samoho wolić, tohodla papjerku wuzwolenoho přehladaja, stej-li runje jenož dwě třećinje a žadyn wjacy za wuzwolenoho byłoj. Na wólbnu papjerku dyrbi mjenujcy kóždy wolef swoje mjeno napisać a też hišće wěste hesło. Přehladowanjo wotedatych hłosow a jich ličenjo je jara kedźbliwe; na wšě możne wašnjo je tu myslene, zo njeby so někajki zmylk stał, a po tym so přisłušne předpisma wudate. Hdyž su při započatku konklave wšitcy přisahać dyrbjeli, zo chcedźa wšě předpisma, na konklave so poćahowace, swěrnje wobkedźbować, přisaha nětko kóždy kardinal, hdyž swój hłós před woltarjom woteda: „Wobswědčam před Khrystusom Knjezom, kiž budźe mje sudźić, zo toho wolu, wo kotrymž sebi mysłu, zo mam joho před Bohom wolić. Potom połoži swoju papjerku na patenu a skónčnje do kelucha. Njeje-li tón abo tamny kardinal, we konklave přitomny, khorosće dla k wólbje do Sixtoweje kapale přińć móhł, dóńdu třo, k tomu přez kóskowanjo wuzwoleni kardinalojo ke khoromu po wólbnu papjerku. Hdyž su wšitcy swój hłós wotedali, přeliča třo k tomu postajeni (też přez kóskowanjo) kardinalojo papjerki. Njerunali so jich ličba z ličbu kardinalow, kotřiž su při wólbje so wobdźělili, papjerki hnydom spala je ani njepřehladawši. Hewak pak tu hižo naspomnjeni třo kardinalojo papjerku rozwala, jedyn po druhim mjeno přečitaja. Kardinalojo zapisuja, štó je a kelko hłosow je dóstał.

Njeje-li z wólby nichtó jako nowy bamž wušoł, smě so hnydom hišće jónu wolić; wotedate papjerki pak so hnydom w kachličkach spala. Jim připołoži so něšto namačeneje słomy, zo by kur prawje sylny a čorny był. Z čornoho kura potom ludźo zwonka konklave spóznaju, zo bě wólba podarmna. Płaći-li pak wólba spali so sucha słoma; kur je tak běły a woznamjenja dokonjanu a wuspěšnu wólbu.

Wuzwolenomu bamžej přitomni kardinalojo hnydom hołduja. Hdyž je wuzwoleny swoju wólbu přiwzał a w pódlanskej komorje so bamžowsku drastu zwoblekał, sydnje so wón na trón, a jedyn kardinal po druhim koši jomu, so poklaknywši, nohu, potom ruku, skónčnje joho wobjima. Po dokonjanym tymle skutku požohnuje bamž prěni raz po bamžowskim wašnju a z bamžowskej połnomocu.

Mjez tym je też jedyn kardinal ze srjedźnoho wutwarka swj. Pětroweje cyrkwje (urbi et orbi) městej a swětej wozjewił: wozjewjam wam wulku wjesołosć; mamy bamža, Joho eminencu, najdost. knjeza kardinala N. N., kiž je jako bamž tele mjeno ... přiwzał. Na to zazwonja zwony ze „swj. Pětra“ a do nich bórzy te wšěch cyrkwjow. Bórzy na to wustupi Swj. Wótc na wutwark a požohnuje lud.

Po starym wašnju bywa nowy bamž hižo hnydom njedźelu abo prěni s. dźeń po wuzwolenju z „Tiaru“ (= z třojej krónu) krónowany. Tachant kardinalow jomu ju na hłowu staji prajo: Přijmi z třojej krónu debjenu tiaru, a wopomni, zo sy wótc kralow a wjerchow, wodźer swěta a na zemi naměstnik našoho zbóžnika, Jězusa Khrystusa, kotromuž budź česć a sława do wěčnosće. Amen.

Wustaw na wukubłowanjo němskich wučerjow w Kopenhagenu.

„Bautzener Tageblatt“ (čo. 27) pisa: Po powěsći w „National Tidende“ ma so w Kopenhagen němski wučerski seminar założić za te wučerske mocy, kotrež zmeja na němskich šulach w połnócnym Šleswigu wučić. Němscy zmeja najprjedy danski seminar přestudować a swoje wuwučenjo potom na naspomnjenym nowym wučerskim wustawje dokónčić.“

Njeby to móhło a mělo přikładne być za němske knježerstwa přećiwo narodnym mjeńšinam, kotrež w Němskej su? Što pak činitej sakske a pruske knježerstwo w tym nastupanju za nas Serbow? Chcemy so nadźeć, zo přećiwo nam Serbam so mjenje sprawnje a přisłušnje zadźerżeć njebudźetej dyžli danske knježerstwo přećiwo swojej němskej narodnej mjeńšinje. Serbske přeća w tym nastupanju su dawno a nadrobnje dosć předewšim sakskomu knježerstwu wuprajene. Wočakńmy tuž, što bliži čas wupokaże.

Cyrkwinske powěsće.

Njebjelčicy.

Křćeni: Pawoł Jurij, m. s. Michała Wjeńki, khěžkarja w Serbskich Pazlicach. — Beno Jurij, m. s. Jana Lehmanna, dźěłaćerja w Njebjelčicach. — Marja Barbara, m. dź. Jakuba Žura, hosćencarja w Njebjelčicach. — Hańža Madlena, m. dź. Jurja Cyža, kublerja w Njebjelčicach. — Hańža Cäcilija, m. dź. Józefa Wjeńki, khěžkarja w Pěskecach. — Jurij, m. s. Jana Šwejdy, dźěłaćerja w Pěskecach. — Hańža, m. dź. Pawoła Ryćerja, žiwnosćerja w Pěskecach.

Zemrěći: 31. dec. Marja zwud. Šołćina, wumjeńkafka w Pěskecach, 76 l. 3 m. 10 dn. — 2. jan. Madlena zwud. Pječcyna, wumjeńkafka w Njebjelčicach, 63 l. 4 m. 12 dn. — 5. jan. knježna Marja Leńšec, zaw. m. dź. † Michała Leńša, kublerja we Njebjelčicach, 52 l. 3 m. 6 dn.

Ralbicy.

Křćeni: Beno, s. Madleny Šramic ze Smjerdźaceje. — Pawoł, m. s. Jana Kuška, žiwnosćerja w Smjerdźacej. — Hańža, m. dź. Maxa Müllera, skałarja w Ralbicach. — Jan, m. s. Mikławša Rachele, žiwnosćerja w Šunowje. — Hana, m. dź. Mikławša Čornaka, žiwnosćerja w Sernjanach. — Jurij, m. s. Michała Krawca, pjekarja w Róženće.

Wěrowani: Wudowc Bruno August Pointner, elektromonteur w Sernjanach, z Hańžu, m. dź. † Pětra Domaški, žiwnosćerja w Jitku. — Jurij, m. s. Michała Narćika, žiwnosćerja w Šunowje, z Mariju, m. dź. Jana Miklicy, žiwnosćerja tam. — Jurij, z. m. s. † Michała Ješki, žiwnosćerja w Konjecach, z Khatu Cyžec, służownej tam, z. m. dź. † Mikławša Cyža, žiwnosćerja w Hrańcy. — Jurij Józef, z. m. s. † Michała Klimana, žiwnosćerja z Wudworja, z Mariju m. dź. Jakuba Šwejdy, khěžkarja w Ralbicach.

Zemrěći: 11. jan. Jurij, m. s. Mikławša Kuška, žiwnosćerja w Smjerdźacej, 4 m. 11 dn. — 23. jan

Marija, m. dź. Pawoła Wowčeńka, žiwnosćerja w Konjecach, 25 dn. — 29. jan. Marija, m. dź. Mikł. Möllera, wuhlaka w Šunowje, 2 m. 25 dn.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 150. Jakub Kral, kubleŕ w Ćemjercach; 151. 154. 185.—188. 197. 199.—205. 208. 210.—212. 218. z **Budyšina**: Michał Rjelka, Hana Libšec, Jakub Šipšik, J. Mjechela jun., Jurij Hejduška zastojnik, Mikł. Rychtaŕ, Jakub Koprij, Hana Riedlowa, Michał Lehmann, Madl. Šěrakowa, Jakub Žur, Bernhard Hendrich, Mikławš Mjechela, Jakub Mjechela, Madlena Nowotnowa, Pawoł Deleńk, Jurij Hejduška pohonč, Hana Rjelkowa, Lejna Šmitowa; 152. Jan Čórlich ze **Zdźerje**; 153. Michał Budaŕ z **Wulkeje Dubrawy**; 155.—163. 206. z **Radworja**: Jan Andricki cyrkw. wučeŕ, Jan Šołta, Jan Wěraba, Ema Rěčcyna, Jan Glücklich, Jurij Wićaz, Otilija Šenkec, Mikławš Pjetaš jun., Jan Polan; 164.—167. z **Bronja**: August Glücklich, Mikławš Šenk, Jakub Pjech, Mikł. Hančik, kapłan Mikł. Dórnik; 168.—173. z **Kamjenjeje**: Marija Ćemjerka, Mikławš Čyž, Mikławš Kopr, Jurij Winaŕ, Michał Žur, Marija Čórlichowa; 174. 175. z **Měrkowa**: Marija Kasperka, Jan Pjetaš; 176. Jakub Čórlich z **Boranec**; 177.—179. z **Khelna**: Mikł. Lebza, Pawoł Handrik, Hańža Henkowa; 180. Mikł. Wólman z **Łuha**; 181. Jakub Šenkaŕ z **Khasowa**; 182. Jurij Haza z **Noweje Wsy**; 183. Jan Nawka w **Schwarzenbergu**; 184. faraŕ Jan Wjenka w **Aue**; 189. cyrkw. wučeŕ Pawoł Rječka z **Hajnic**; 190. 191. z **Mnišonca**: Jan Budaŕ, Pětr Žur; 192. Pětr Knježk z **Małych Debsec**; 193.—196. z **Bělšec**: Pětr Měrćink, Lejna Měrćinkec (t. č. w Kumwałdźe), Marija Jakubašowa, Madlena Rězakowa; 198. 213. z **Drježdźan**: professor dr. A. Hejduška, Marija Grubertec; 207. P. Michał Rab w **Dubach** w Č.; 209. konvent klóštra **Marijnoho Doła**; 214. Pawlik w **Prazy**; 215.—217. z **Brěmjenja**: Jurij Hicka, Marija Pječcyna, Hańža Miklowa; 219.—230. z **Brěžkow**: Jurij Wjerš, Michał Wjerš, Michał Mijan, Mikł. Hanč, Mikławš Kobalc, Mikławš Šneider, Mikławš Šołta, Mikławš Čórlich, Jakub Nowotnik, Jurij Młodźink, Jan Niča, Pětr Mark; 231. Jan Šlich z **Noweje Bukojnje**; 232.—243. z **Dubrjeńka**: Jakub Nowotnik, Michał Šołta, Jakub Paška, Michał Robel, Katyrna Lipičowa, Pětr Młodźink, Jakub Domanja, Mikławš Domanja, Jakub Šołta, Pětr Brückner, Michał Robel, Michał Mróz; 244.—246. z **Lubhosća**: Jan Čornak, Jan Kral, Jan Grofa; 247.—270. z **Němcow**: Jakub Wawrij, Jurij Rjehořk, Jan Šiman, Jakub Čórlich, Pětr Mikel, Michał Šołta, Jurij Mič, Jakub Křižank, Jakub Jurk, Michał Grofa, Hańža Dubrawina, Pětr Čórlich, Pětr Zarjeńk, Pětr Metaš, Hańža Bardošowa, Hańža Kućankec, Jan Kral, Jakub Šneider, Mikławš Šołta, Michał Lulak, Pětr Wach, Jakub Grofa, Marija Wawrijowa, Pětr Hanto; 271. Kochta z **Michałkow**; 272.—289. z **Kočinje**: Michał Kreuz, Jan Kral, Mikł. Brückner, Pětr Korch, Mikławš Wawrij, Michał Grofa, Pětr Serbin, Marija Jóršowa, Jan Šołta, Michał Mikel, Michał Korch, Pětr Lulak, Pětr Woko, Pětr Jakubaš, Jurij Serbin, Jan Šołtka, August Štreicher, Theodor Wels; 290. Pětr Brězan ze **Salec młyna**; 291.—298. z **Noweje Wsy**: Michał Kreuz, Jan Šołta, Pětr Kubańk, Jurij Pólk, Mikławš Korch, Madlena Šołćina, Jan Nykela, Pětr Małki; 299.—316. ze **Salowa**: Jan Mikel, Jan Lipič, Pětr Balant, Michał Šneider, Mikławš Šołta, Pětr Korch, Jakub Kral, Pětr Šołta, Michał Domaška, Pětr Kral, Marija Kronsec, Jan Nykela, Michał Kral, Jan Kral, Jurij Šołta, Pětr Jurc, Michał Madlenša, Jakub Kochta; 317.—338. z **Kulowa**: Michał Šołta, Michał Zarjeńk, Jakub Robl, Jakub Mijan, Pětr Nykela, Handrij Rosmij, Jan Čonc, Jan Madlenša, Jurij Młodźink, Michał Šołta, Michał Kral, Jan Rěćela, Marija Kochtowa, Mikławš Handrijanc, Pětr Wjesela, Michał Salowski, Jakub Hajnk, Jan Domanja, Marija Pjacec, Michał Pólk, Hańža Wawrijowa, Pětr Robl; 339.—344. z **Kulowca při Kulowje**: Michał Kokert, Jan Wincaŕ, Jakub Serchen, Jurij Franck, Jan Heibach, Jan Rěćela.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

z Budyšina: Mikławš Rychtaŕ 10 hr., Jakub Koprij 5 hr., Bernhard Hendrich 5 hr., Mikł. Mjechela 5 hr., Jakub Mjechela 5 hr., Madl. Nowotnowa 5 hr., Pawoł Deleńk 10 hr., Hana Rjelkowa 5 hr.; z Mnišonca: Jan Budaŕ 10 hr., Pětr Žur 5 hr.; z Bělšec: Madl. Rězakowa 20 hr., Marija Jakubašowa 5 hr., Pětr Měrćink 10 hr.; Jurij Hicka z Brěmjenja 5 hr.; Marija Grubertec w Drježdźanach 30 hr., konvent klóštra Marijnoho Doła 30 hr.

Porjedźeńka.

W čo. 6. našoho Posoła na str. 34, w 3. smuzy w 19. rjadcy ma město „republiki“ rěkać „politiki“ a w 52. rjadcy město „nětkle za krónu hišće jenož 25 pj. dóstanješ“ ma rěkać: nětkle je hriwna porno krónje jenož někajkich 25 pjenježkow hódna.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Tukhwilnje doma přebywajo přijimam wšitke

● časniki ●

k porjedźenju. Za najlěpše wěcywustojne wuwjedźenjo rukuja moje dotal wuwjedźene dźěła. Prošu, zo byšće mje jako Serba z dźěłom podpjerać chcyli. Budu so prócować, swoje płaćizny po wjesnych wobstojnosćach a tak tunjo kaž móžno wobličeć.

Jurij Mencl, časnikaŕ
w **Dobrošicach.**

Pytam wučownika z dobreje swójby a z dobrymi šulskimi wuswědčenjemi a serbskeje rěče **Holcu** k domjacomu dźěłu, mócnoho. z dobrymi wuswědčenjemi, kotraž so trochu na warjenjo wustoji, na dobru mzdu hnydom pytam.

Welsec kupny dom w Kulowje,
dalokoreč̌ak čo. 12.

Strowy, sylny a wobdarjeny **hólc** sprawneju staršeju, kotryž chce
pismikistajeŕstwo a knihićišćeŕstwo
nawuknyć, móže k 1. aprylej do wučby stupić w našej
Donnerhakec knihićišćeŕni.

Hospozu, sprawnu, spušćomnu a w kuchini a hospodarstwje nazhonitu pyta
fara w Njebjelčicach.

Młódšoho
hospod. pomocnika
abo sylnoho **hólca,** kotryž jutry šulu wukhodźi, pyta
Jurij Ela, hosćencaŕ
w Bělšecach.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle.

Košlacy barchent

běły a pisany,

jakowy barchent

wobłečenjowe flanelle } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane

hotowe barchentowe šaty

běłe a pisane, za mužow, žony a dźěći;

normalne šaty, też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger měj.: **Emil Wilček**

2 seminarska droha 2.

Tow. kat. młodźencow we Wotrowje

woswjeći swój

III. załoženski swjedźeń

njedźelu 12. febr. 1922 wječor w 6 hodź. w **Pančičanskim hosćencu.** Hrać budže so

Burska krew,

hra ze žiwjenja w 4 jednanjach.

Wšěch lubych Serbow a Serbowki z blizka a z daloka nanajwutrobnišo přeprošuje
předsydstwo.

Do Jaseńcy!

Jaseńčenjo wuhotuja **njedźelu 19. febr.** wječor 1/2 6 hodźin

⁘ zabawny wječor. ⁘

Mjez druhim budže so žortna hra: **„Dawk nježenjencow“,** kotraž je tam 8. januara so powšitkownje spodobała, wospjetować.

Čisty wunošk budže za wójnski pomnik.

Wšitcy přećeljo serbskeje zabawy su wutrobnje witani. **Zarjadnistwo.**

Bohu Knjezej je so spodobało, zańdźenu póndźelu 6. februara našu lubu swakowu a ćetu

Marju Domanic

z Khrósćic

po dlějšej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći ze swj. sakramentami wobstaranu w 72. lěće jeje žiwjenja do swojeje njebjeskeje domizny wotwołać. Zańdźeny štwórtk smy jeje ćěło swjatočnje z konduktom na Khrósćanskim kěrchowje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach so za nju modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobnišl dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje dušu poručamy wosebje bratram a sotram pobožnoho bratrowstwa swj. Bosćana.

W **Khrósćicach,** 9. februara 1922.

W mjenje zrudnych zawostajenych
Bosćij Zarjeńk.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadža kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nasławki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 8. | Budyšin, 18. februara 1922. | Lětnik 60.

Ničo njeje podarmo!

Naš luby Posoł přinjese nam hižo mnohe rjane rozpominanja. Słyšach čitarja po Třoch kralach prajić: „Zo ma domyswjećenjo telko na sebi, to sej njemyslach!"* — Haj, tute křesćanske wašnjo je so we Serbach wobkhowało, kaž też w Budyšinje, Hajnicach a Kamjencu, w druhich wosadach snadź hišće na farje, na šuli abo w jednotliwych swójbach.

Stojach před starym twarjenjom. Hłowne durje běchu zamknjene. We woknješku pod třěchu swěćachu so swěčki. Z posleńcu dobych so do domu. Nadźijomnje mje stary skhód wudźerži. W jstwičcy bě wšitko rjenje přihotowane. Pódla bydleše stary šedźiwc — žiwy sam za so. — Bóh wě, kajkoho wěrywuznaća bě — starc wo tym stajnje mjelči. Bě wuhladał jstwičku hižo woswjećenu. Wotewrił bě so z dobom joho hort, z njoho wuńdźe słowčko: „Sym też katolski, wuj bě tohorunja duchowny." Za dwě njedźeli zaja joho Boža ručka. Nětko ludźo wědźachu, zo maja po katolskoho duchownoho pósłać. — Mrějacy njemóžeše wjacy wjele rěčeć, spohladowaše z luboznym wóčkom na swjate woblatko. Poruči swoju dušu Zbóžnikej a nětko wotpočuje hižo pod horami w ćichej zemi — wujednany z Bohom a z človjekami. Haj, ničo podarmo! Njebych sej myslił, zo ma domyswjećenjo telko na sebi!

A hišće něšto! Naš luby Posoł spominaše hižo jónu na swjaty misijón mjez Serbami. — To je zawěsće swjata a spomožna wěc za wšitkich, kotřiž su dobreje wole. Też tu směm přistajić: ničo njeje podarmo! Přeprošowach sam ludźi na s. misijón. Pytach we jenej swójbje katolsku dušu, namakach pak tam dwě — stara wowka za kachlemi wuzna zmužiće, zo je katolska. To cyły dom překłapi. Hdyž ju dale wopytowach, zhonich, zo je wona dalša ćeta tamneje Madleny Kade z Filipsdorfa, kotrejž bě mać Boža tak spodźiwnje pomhała. Myslach najprjedy — rjana ćeta — tuta wowka. — Tola kaž dołho je duša we človjeku, tak dołho hišće nadźija k nakazanju. Stara wowka bě přez swjaty misijón swojoho Zbóžnika znowa zeznała, bu z Bohom wujednana, něšto pozdźišo pak přez swjate sakramenty mrějacych na puć do wěčnosće přihotowana. Ničo podarmo — što by sebi myslił, zo ma s. misijón telko na sebi!

Podobnje, luby čitarjo Posoła, budźeš też ty sebi myslić, hdyž budźeš so pilnje wobdźělić na s. misijónje we Serbach. Tola hižo nětko, hdyž bliži so ćichi čas swjatoho pósta, přihotuj so na njón, zo by so w tebi namakała dobra płódna rola, hdźež přinjese wusyte symjo stotore płody.

j. r.

* Rozpominanjo w 2. čisle powědaše wo domyswjećenju.

Swětowy rozhlad.

Němska

je zasy krisu přeživiła — wězo drje jenož nakhwilu. Wšelake politiske strony njemóža wosebje nětčišoho kanclera dr. Wirtha ćerpjeć. Joho ćisnyć sebi nadźachu, zo chcychu jomu z dorjadowanja železniskoho stawkowanja woko nawlec. Jeni prajachu, zo je přećiwo stawkowacyum překruty był, druzy jomu słabosć wumjetowachu. Tohodla zapołožichu w němskonarodnym sejmje resoluciju, w kotrejž měješe so jomu a cyłomu knježeństwu njedowěra wuprajić. By-li to so stało, by Wirth wotstupić dyrbjał. Pominjenjo knježeństwa pak bě wosebje za zwonkownu něwsku politiku mnohe strachi přinjesło a hižo wobstojace zhóršiło. Znutřkownje pak bě snadź samo zawinyło, zo by president sejm rozpuśćił a nowe wólby wupisał. To pak by w nětčišich wobstojenjach jara njelepa a škódna wěc była; by wosebje lud hišće bóle rozhoriło a rozdwojiło hač tón hižo je.

Tole wopominajcy wobzamknychu knježeńske strony (centrum, socialdemokratojo a demokraći) druhu resoluciju, w kotrejž měješe so kanclerej dowěra wuprajić. Też sebi Wirth sam žadaše, zo ma so sejm jasnje wuprajić, kak k njomu stoji, zo by wědźał, hač ma wotstupić abo wostać.

Minjenu srjedu sta so wothłosowanjo. Sejm wupraji Wirthej dowěru, wězo jenož z 35 hłosami wjacy dyžli bě ličba tych hłosow, kotrež jomu dowěru zapowědźichu. Tak Wirth hišće wostanje.

Krónowanjo bamža Pia XI.

Wot zažnoho ranja zańdźenu njedźelu wulke hromady ludu w Romje k Pětrowskej cyrkwi khwatachu. Něhdźe 50000 človjekow so tam zhromadźi, zo bychu krónowanjo Pia XI. widźeli a joho požohnowanjo dóstali. Dla zastupjenja njezwučenoho zymnoho wjedra je so porjad krónowanskich swjatočnosćow trochu přeměnił.

Do 9 hodźin so w Pětrowskej cyrkwi na tribunach, wosebje za tónle zamysł natwarjenych, sobustawy diplomatiskoho korpsa, Romske zemjanstwo, zastupjerjo Malteskoho rjada a vatikanscy zastojnicy zesydachu. Cyrkej bě swjedźeńscy z historiskej pychu wudebjena.

Z razom dźewjećich hodźin bamža na sedia gestatoria z přewodom prelatow bamžowoho dwora a kardinalow w purpurowych suknjach přinjesechu. Cyrkej bě swjedźeńscy wobswětlena, hdyž přewod pod joho wjelbom ćehnješe; spěwarjo zanjesechu „Tu es Petrus" a před nim po starym wašnju kudźel spalichu prajicy: Tak pominja so wša swětna česć. Kardinal Merry del Val bamža přija a postrowi. Potom so bamž k wołtarjej swjatoho Pětra poda, hdźež pontifikalnu Božu mšu swjećeše.

Božu mšu skónčiwši so Pius XI. na trón sydny, a kardinal Bisleti jomu na hłowu bamžowu tiaru staji, kotrejež tři smuhi, purpurowa, módra a zelena, maju być ze symbolom matrarskeje, bědźaceje a dobyćeńskeje cyrkwje. Hdyž bamž zasy stany a požohnowanjo wudźěli, zhromadźene črjódy na kolena padźechu. Při tychle wobrjadach, po kotrychž so bamž do swojich jstwow poda, so też sobustawy Rattiec swójby wobdźělichu. — Krónowanski wobrjad je něhdźe 1000 lět stary; přetož słuša do časa Leona III., kotryž knježeństwo nad katolskej cyrkwju w lěće 759 přewza.

Wo přichodnej politicy nowoho bamža

nětkle mnohe nowiny hižo mnoho pisaju, złožejcy so při tym wosebje na wšelake słowa, kotrež je Pius XI. jako japoštołski wotpósłanc we Waršawje pječa prajił. Po nich wosebje też wšelacy hižo doprědka zhudawaju, hač budźe, štož Němsku nastupa, po swojim zmyslenju „němskonjepřećelny abo němskopřećelny."

Je njelepje, wo tym zhudawać. Vatikanska politika je jena, a to katolska. To rěka: wona je mjezynarodna, stoji nad narodami. Jeje wotmyslenjo a prócowanjo dźe na to, zo by lěpše Jězusoweje cyrkwje spěchowała po zasadach sprawnosće a mudrosće a lubosće. Do swětneje politiki so jenož měša, hdźež je to trěbne, zo by powšitkownomu zbožu, abo też zbožu jenotliwoho ludu, hdyž pak při tym powšitkomnomu njezeškodźi, służiła. Wězo móža časy a khwile přińć, kotrež sebi žadaju, zo so Vatikan nakhwilnje bóle z tym abo tamnym ludom zaběra, zo jomu wosebitu starosć přiwobroći, ženje pak so to njestawa, zo by přez to zdobom zasadnje druhomu narodej škodźeć chcył.

Tola też tajkale sprawna, to rěka jenož po zasadach sprawnosće złožena a zdobom z duchom lubosće žiwjena politika tu wěstym ludźom ženje prawa njebudźe. Tajkim mjenujcy: kotrymž druzy ničo njejsu a woni sami sebi wšo. Njejsmy to nazhonili po smjerći Benedikta XV.? Też němske nowiny wšěch wěrywuznaćow a politiskoho zbarbjenja jomu jenohłósnje njekaženu khwalbu spěwachu, a socialdemokrat Loebe, předsyda němskostatnoho sejma, z krasnymi słowami we sejmje Benedikta sławješe — jenož němskonarodni do njoho z błótom mjetachu.

Irska

njemóže měra dóstać. Jeje dobyćo nad Jendźelskej je jej khětro skažene přez zadźerženjo někotrych połnócnych jeje krajinow, zhromadnje ulsterskich mjenowanych. Te chcedźa swoje samozarjadowanjo zdźerżeć, hačrunjež so wot swojich připołdnišich krajanow po narodnosći njerozeznawaju, ale jenož po wěrywuznaću. Sinnfeinscy, radikalni narodni Irskeje něhdźežkuli z brónju za přizamknjenjo ulsterskich krajinow k cyłkej wojuja. Jara so praša, hač swoje wotpohlady dócpěja; přetož jendźelske knježeństwo je wójsko na namjezach ulsterskich a połodnjoirskich zestajało, zo by te „porjad a zakoń" škitało.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na woheń so 15. februara wječor 1/28 hodź. we waggonowej fabricy a z Pětrowskeje wěže wołaše. We wulkej tyšerni waggonoweje fabriki bě wulki woheń nastał. Dokelž měješe tam wjele cyroby, jón fabrikscy přistajeni a dźěłaćerjo podusyć njemóžachu. Za krótki čas so woheń tak rozšěri, zo bě strach, zo so tyšerńja dospołnje wotpali. Měšćanske wohnjowe wobory, z Wejgangec fabrikskej, sykawy z Hrubjelčic, ze Židowa, z Dobruše, z Rašowa atd. bórzy přijědźechu a woporniwje dźěłachu. Też samsna wobora waggonoweje fabriki pilnje dźěłaše. Skónčnje so poradźi, woheń zamjezować a přimjezowace twarjenja wukhować. Tyšerńja pak je so dospołnje wotpaliła, tak zo jenož hišće murje stoja. Drohotne składy fórněrow a druhich drohich drjewow, waggonowych polstrow, kaž też lakow, su so spaliłe. Tola też mašiny, grat a drasta dźěłaćerjow so zničichu. Nastatu škodu na něhdźe 10 milijónow wobličeja. Wokoło 1/2 10 hodźin bě strach dalerozšěrjenja wohnja wotstronjeny. Kak je woheń nastał, njeje so hišće wujasniło.

Z Pančic. Minjenu njedźelu woswjeći tu Wotrowska mužska wosadna młodźina 3. założeński swjedźeń swojoho towarstwa. Sala bě dospołnje wupjelnjena z hosćimi. Knjez farař Křižank powita hosći, wosebje wobroći so na młodźinu, napominajo ju ke křesćanskomu a narodnomu zmyslenju a ke skutkam z njoho. Za młode lěta dyrbi so dźeržeć a do so dźeržeć; potom budźe też staršiske winowatosće, hdyž jónu jej připadnu, swědomiće dopjelnjeć k swojomu samsnomu (časnomu a wěčnomu) zbožu a cyłoho ludu.

Hdźe zanjerodźenjo křesćanskich počinkow a zacpěwanjo narodnosće dowjedźe, předstaji so jej na to přez hru „Burska krej". Hdyž też we wšěm dospołnje so njepředstaji, dha dyrbi so tola wuznać, zo ju powšitkownje derje hrajachu. Wšěm hrajerjam a hrajefkam pak sluša horcy dźak za naložeńu prócu; připóznać ma so wosebje też wina, z kotrejež su wšě te prócy na so wzali. W mjenje towarstwa wułoži to jeje sobustaw Jurij Rychtaf-Wotrowski, prajo: jenož narodna zahorjenosć nas pohnuwa k swjatomu skutkej wótčinskomu. Při podnozy serbskoho hrodźišća mamy na straži stać přećiwo nam husto škódnomu susodej." Knjez Rychtaf wupraji też dźak k. wučerjej Słodeńkej, kiž bě towarstwo hru sobu přiwučował. Tón na to zahorjace słowa wo narodnym zmyslenju a zadźerženju poréča a warnowaše před cuzbarstwom. — Swjedźeń so derje poradźi; chcemy so nadźeć, zo wusyte symješko narodnoho zmyslenja korjenje zapušći też we wšelakich zatwjerdźenych wutrobach.

Z Jaseńcy. Zańdźenu njedźelu 12. febr. wotmě naša kat. Bjesada swoju měsačnu zhromadźiznu. K. předsyda Nowak powědaše nam rjanu stawiznu z prěnjoho křesćanskoho časa, při tym też spominajo na starych Persow a Romjanow. Wěc bě jara zajimawa. Po tym wuradźichmy wo wšelakich towarstwowych należnosćach, mjez druhim spomni so też z dźakom na knjeza stud. theol. Jurja Handrika z Jaseńcy, kotryž je nam tak lubosćiwje dźiwadłowy kruch „Wótc wěry" za serbske jewišćo připrawił a też hišće z druhim k pomocy był. Jako snadny dźak jomu towarstwo 150 hr. spožči w tej nadźiji, zo też dale lubosć k našomu towarstwu zdźerži.

Z Jawory. Podobne padušstwo, kaž na Pančičanskej šuli, je so tu pola žiwnosćerja Pětra Šnajdera w nocy wot póndźele k wutorje stało, ale z tym wotměnjenjom, zo je wobsedźeŕ swoje přez 3 centnarje ćežke swinjo zasy dóstał. Na hłowje tři raz rozpačene namaka wón je wutoru rano hišće žiwe na zahrodźe. Najskerje je njelepje dyrjene hunčo žałostnje rejiło. Tuž su złóstnicy, swój wopor wostajiwši, ćekli. Móžno je też, zo buchu přez domjacoho, kiž hižo w 3 hodźinach stawaše a zaswěći, dokelž chcyše z časom na prěni ćah do Halštrowa, wotehnaći. Policajski pos z Radeberka, kotrohož hnydom po připołdnju do wsy přiwjedźechu, njenamaka dalšoho sleda. Po ćěri je jena žónska připódla była. — Wšě wobstojnosće pokazuja na to, zo mamy při wšěch kradnjenjach w našej a dalšej wokolinje, kotrež so z wjetša na cyrobu měrja, z jenej a tej samej padušnej cwólbu činić. Jeli su zwonkowni, dha dóstawaju zawěsće pokiwy wot znatych. Kak bychu hewak wědźeli, zo je runje pola tutoho žiwnosćerja k rězu khmane swinjo, kotrež chcyše w bližšich dnjach zarězać. Skoćo bě khětro swojeje hłowy a tuž njeje so cyle po woli swojich krjudowarjow mělo, štož so ze so šmotaweje ćěrje w zahrodźe sudźić hodźi. Swoje padušne dźěło su jara kedźbliwje činili, samo domjacy pos, kiž bě dla wulkeje zymy w nocy w domskim, njeje ničo pytnył. A to je so stało při sněhu a w swětłej nocy. Tajkale khrobłosć! Dwory a hródźe měte so nětko po možnosći zamkać, zo so njedočinkam jich rubjeństwa trochu poćeža a tak traš připadnje so popadnu.

Z Hajnic. Paducha, kotryž bě so do Hajničanskeje kapałki dobywał, su wuslědźili. Je to twarski dźěłaćeŕ Gustav Müller z Korzymja (Kirschau) był. Měni, zo je pokradnjenej swěčnikaj rozbił a do Šprewje čisnył. To pak jomu njewěrja.

Z Drježdźan. Žańdźenu njedźelu woswjeći w Drježdźanach póstowy zastojnik Jakub Wawrik z Khrósćic swoje 50. narodniny. Knjez Wawrik bě listynošeŕ w Khrósćicach był a kóždomu człowjekej stajnje k woli. Wón je wostał też w Drježdźanach swěrny horliwy Serb; wisa z ćełom a dušu na Khrósćicami a je swojoho synka derje serbski rěčeć nawučił.

Z Kulowa. Tu zemrě tele dny, něhdźe 83 lět stary, po dlějšej khorosći po Serbach daloko znaty „Nandl". Někotryžkuli njeje joho snadź ani z prawym mjenom znał, a budźe jomu nowo, hdyž zhoni, zo wón rěkaše Ferdinand Wels. Štó njeje tohole mužika widźał, kak wón ze swojim fotografiskim aparatom w rucy a podpažu někajke papjery abo swjećata skoro při kóždej serbskej, njech zjawnej, njech swójbnej swjatočnosći so pokaza, zo by fotografował? Sta a tysacy tajkich wobrazow je zhotowił, po Serbach předawał — wjele wuwikował wšak z nich njeje. Wobdźiwać dyrbješe kóždy, kak tónle mužik hišće we wysokej starobje dołhe kónce pěši běhaše; druhdy běše, móhł rjec, cyły dźeń na nohomaj. Hdyž by to powědał, by to nowočasnym, kotřiž bychu najradšo kóždy puć přez pjeć kročeli wulki z kołom jěli, klinčało kaž bajka. „Nandl" bě jónu też lěpše časy znał: bě mydłař, pozdźišo hosćeńcař a klamař. Při wšěm tym wšak njewosta a po času přecy bóle wokhudni. Tohodla hladaše so potom z fotografowanjom žiwić. Z nim zhubimy zajimawu wosobu.

*

Wo znutřkownej njepřezjenosći w sakskej křesćanskej ludowej stronje,

wosebje wo napjatosći mjez knjezom zapósłancom Heßleinom a wubjerkom naspomnjeneje strony nětkle wšelake nowiny pisaja a wjele baja. Mnohe wuložuja wěc tak, zo wubjerk politicy swojoho zastupjerja w sejmje, k. Heßleinej, wjacy njepřihłosuje.

Tele wuloženja njejsu po wěrnosći. Wěrno je, zo je k wšelakim njeluboznosćam mjez

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

2.

Hapka a Haplka spaštaj hač hłuboko do běłoho dnja. Hdyž so jónu słónčko ze swojimi jasnymi pruhami też k nimaj do hele zabłudźi a jimaj kruće do wočow zaswěći, wotućištaj wobaj nimale nadobo.

Ze wšěmi stawami so přećahujo, zywaše Hapka: „A—ah!" a wołaše Haplku: „Haplka, wotuć, stawaj! Ja so boju, zo je hižo bliže k połdnju!"

„A—a—ach, mi 'šće so stawać njecha", wotmołwješe Haplka tohorunja zywajcy. „Ja też hišće ani hłódna njejsym. — Wšak naju ničo z hele njehoni, doda hišće po khwili. Tola lědma bě to wuprajiła zebrachu so wonka před khěžku někajke sylne storki, zo wokna šćerčachu a tło we jswje sobu ržeše, haj, hač do sameje hele běše trašenjo čuć.

Hapka a Haplka so nimo měry zastróžištaj. „Što tola to, Hapka?" wudrě so ji ze rta. „To traš je bysnadź někajki hobr, kiž tu nimo dźe."

Někajki hobr? Ow, derje tola, zo mój w heli skhowanaj ležimoj! Lěpje hišće by było, hdy běchmoj wječor wšě wokeńcy zezamkałoj, škoda, zo smój to zabyłoj! Hobr traš też jeno přez wokno do jstwy pohlada a nikoho njewuhladawši pójdźe dale." Takle měnješe Haplka ale hišće z bojosću třepotajcy.

„Khěžine durje su kruće zamknjene a jstwine durje tohorunja", tróštowaše Hapka, byrnjež jomu dosć zatrach było. „K namaj nutř zćežka něchtó přińdźe, hdyž jomu njewotewrimoj." Ale to běše slepy tróšt bjez pokojacoho wutka; Hapka wšak tola wědźeše, zo hobr, byli hewak rodźał, nad sydrowanym abo trušenym tykancom dobudźe!

Hapka težto bě lědma doréčał a hižo zapraskachu khěžine durje bjez dwěła so wotewrjejcy, kruty stup ržeše po khěže a bórzy wotlěćachu też jstwine durje, kaž z někajkim wětřikom.

Kaž z wulkej sylnej trubu zatrubi do jstwy: „To chcu ja tola rady wědźeć, hdźe taj srokopjelaj tčitaj? Ale dundyr njechał tak rjec, ja jeju hižo wuslědźu!" A sylny stup ržeše dale po jstwje. „Tu we jstwje nihdźe widźeć njejstaj. Khiba staj so pod blido skhowałoj? Abo něhdźe do kuta pod ławu zalězłoj? Tak trubješe hrózbny hłós dale „Nó, mi 'šće so ničo wukhowało njeje. Dundyr njechał tak rjec! Ja 'šće sym wšitko na swětło běłoho dnja přiwjedł!"

Haplka hrabaše so ze strachom Hapki a Hapka łóješe za Haplku: woběmaj wšak běše jenak zlě: Što jeno z toho hišće budźe? Štó jeno to je? Ale za namaj pyta!"

Bórzy težto so jimaj njewidźomne šerjenjo zjewi. Wulki sylny muž, drje nic runje hobr, ale njewšědnje wulki muž z mócnymi čornymi wusami pod nosom a z wulkim šćerčatym tesakom za pasom stupi před helu. Z kóždej joho kročelu zatřase so tło bjez dwěla ze strachom, zo so hišće naposledku přełama.

„Pólcaj!" zdychnyštaj Hapka a Haplka skoro ze styskom a strachom. Pólcaj je naju tola wuslědźił!"

„Ah, tule dźěn staj tej rjanej płačkaj!" trubješe jimaj pólcaj nětko do hele, zo jimaj skoro wuši zastupowaštej. „To ja wěrju, za kachlemi ležicy smorčeć, to so wamaj lubi! A to hač hłuboko do běłoho dnja! Ale, ně,

k. Heßleinom a wubjerkom ćišćeŕnje „Saxonia“ a redaktorstwom „Sächs. Volkszeitung“ dóšło, ženje nic pak k někajkim zwadam dla Heßleinowoho politiskoho skutkowanja. Hakle 31. okt. 1921 je hłowny wubjerk centrumskeje strony knjezej Heßleinej jenohłósnje swoju spokojnosć a přezjenosć z joho politiku wuprajił. Tohodla też je wopak, zo měł knjez Heßlein swój mandat złožić. **Też my serbscy wolerjo smy z k. Heßleinom dospołnje spokojom a zjawnje jomu so dźakujemy za prócu a zmužitosć, z kotrymajž je naše křesćanske, narodne a hospodarske zaměry zastupował.**

Listy ze wsy.

Maći, Posoł je list wot wuja přinjesł! — „Tón ma tola nuzne ze swojimi listami“, wotmołwja mać. „Haj, maći, listować je dźensniši dźeń jara droha wěc a bórzy budźa listy tak žadne kaž spokojni ludźo na Božej zemi.“ — Wuj wšak so sam při sebi też trochu mjerza na stajne podróženjo porta, tuž chce so zdobom někak, tola hišće po křesćanskim wašnju, wjećić, zo sam počina listować a za dobre 1800 swojich listow jenož jene a najradšo žane porto njepłaći. Tola wočakuje kruće, zo joho nichtó wot joho wujkow a ćetkow njepřeradźi. Hewak by so też wuj snadź rozhněwał a počinał z domu powědać: kak rady mjenujcy někotryžkuli listy čita, a byrnjež cuze byle, kotrež joho po prawym ničo njestaraja. Tola dźensa: pst! Wujow runjewon w Serbach dosaha. Tuž bě snadź zwažliwje, hdyž so nowi wujojo hišće podtykuja. Tola njedawno zasłyša wuj, zo też pola nas za nowymi wujemi žadosćiwje wuhladuja; za cyle nowej a jara rědko posytej družinu wujow. To su: wujojo z Ameriki. Přeco někotři wucho k wulkej wodźe dźeržicy słuchachu, hač so wuj we Americy dosłyšeć njebudźe. A jerom pomhaj! Woprawdźe so wuj za wulkim hatom dosłyša. Jenoho dnja amerikanski telefón zaklinka. Što dha Wam je, Wy wbozy ludźo w serbskej Ojrópje? Wujo, luby „złoty“ wujo, nam wšak je doma móšna někak w zaku zamjerzła. Kak dha by było, jeli by nam Ty z někotrymi dolarami pod pažu přimnył? Wuj we Americy njebě žadyn surowc a w někotrych serbskich wjeskach so wottud ludźo tak přećelnje posměwkuja. Prawje tak!

Kak dha by było, hdy by so něhdźe w Americy za naš luby Posoł, kiž z časami, najbóle skónc lěta, na pjenježnu khrypu ćerpi, tajki złoty wuj namakał a w Donnerhakec ćišćeŕni z někotrymi dolarami ćišćeŕske koleska namazał a snadź něšto papjery do časa nakupił? Wuj měni, zo njemóhło ničo škodźeć, jeli bychu nam dobri Serbja, też na češkich pomjezach sydlacy, pomhali za Posoł tajkoho złotoho amerikanskoho wuja wusledźić. Wšak tola časćišo do Ameriki pisaja ... Mjez tym budźe Posoł dyrbjeć dale po prošenju khodźić a so žiwić wot drjebjenćkow, kotrež z blida padaja. Wjacy narodnoho sebjewědomja za to, štož so za dobroho Serbja přisłuša, móhł nam wuj z Ameriki zdobom sobu pósłać. Nětkle su tele wěcy we Serbach hišće jara žadne.

Při tutej přileżnosći skubny wuja wćipnosć rjeknywši: Woprašej so tola raz Twojich ludźi, kelko je jich sebi hižo po šesćich njedźelach nowu serbsku protyku k wottorhowanju kupiło? Njedźiwajcy wšeje prócy, kotruž je naš swěrny krajan na wosuškowej horje na nju nałožił, zasłuża sebi runje tuta protyka čestne městno w kóždym serbskim domje, w kóždej korčmarskej jstwi, pola kóždoho serbskoho klamarja, pola kóždeje serbskeje šwalče, w pisarnjach našich serbskich nalutowarnjow, na serbskich farach, zcyła wšudźom, hdźež Serbja nutř a won khodźa. Wuj njeznaje lěpšoho a wustojnišoho serbskoho narodnoho budźerja, kiž by móhł lěpje Serbam swoje narodne winowatosće do pomjatka šćěpić, lěpše narodne a też hospodarske prawidła podawać, Serbow lěpje na jich zasłužbnych wótčincow pokazować, kaž to tuta protyka čini. Jenož spomnić chcemy na wuměłske wuhotowanjo a krasny wobraz. Pola wuja běchu njedawno serbske holcy, kotrymž so protyka nimo měry spodobaše a na swj. Marju so wuj wjeseleše, zo serbski bur swojomu bratrej narodne wědomjo wótřeše prajo: Njewidźu pola Tebje serbsku protyku. Na to ju tak wukhwalowaše, zo wujej njebě trjeba, něšto přispomnić. Mjelčo pak so tola smějo wjeseleše. Potajkim, lubi Serbja, njerozhněwajće sebi swojoho wuja a prjedy hač k póstnicam pampuchi, kupće sebi tutu protyku,

Wuj ma jeno hišće strach, kak so při njedawnym stawkowanju železnicarjow wujowym 1800 listam zeńdźe. Hač wšitke zbožownje swój domčk dócpěchu? Haj, tón bur měješe njedawno cyle prawje, kiž praji: što bychu němscy železnicarjo prajili, hdy bychu sebi wšitcy burja a ratarjo stawkowanjo wot nich wothladali a wo žnje stawkowali, abo hdyž su neplace žně? To bychu też železnicarjo wulke woči wuwaleli a dołhu hubu ćahali a prajili: to na žadyn pad njeńdźe! Što dha sebi ratarstwo mysli, nětko wo žnje stawkować! Z čim dyrbimy my na železnicach a lokomotivach trónowacy žiwi być? Pój nam khětře na pomoc, lube knježeŕstwo a rozestajej buram jich winowatosće, a jeli njeposłuchaja, dopomhaj z ćežkimi pjenježnymi khostanjemi a našedła někotrym wjednikam hłowu přikrótš!

A nětko cypy wobroć! Je to něšto druhe na železnicy stawkować? Dyrbi wbohi skót na puću zmjerznyć, dyrbja žiwjenske potrjeby zahinyć, wšelacy po tysacach haj milijónach škodowani być, jenož tohodla, dokelž sebi z dobrym doréčeć njemóža, haj njechadźa dać k rozomej réčeć? Kak móže sebi potom němski lud wot swojich njepřećelow žadać hnadu a smilnosć, hdyž sam žaneje njeznaje a swojich samsnych bratrow — krajanow krjuduje a hač na kožu wusléka? Haj tak daloko přińdźe z ludom, hdyž je z njoho wěra wujěła a za to tysac złych duchow do njoho zajěło! Hižo romski basnik praji, zo je potom človjek za človjeka — wjelk. Njejsmy dźensa nimale tak daloko, a Bóh sam jeno wě, hač smy hižo na kóncu, abo hač mamy so hišće hórših wěcow bojeć.

Nowoho cyrkwinoho wjećha tón raz khětře wuzwolichu. Tak njeje přecy było. Bamža Hrjehorja X. su kardinalojo w měsće Viterbo dwě léće, dźewjeć měsacow a dwaj dnaj dołho wolili a snadź bychu hišće dlěje trało, njebychu-li na to rozhorjeni wobydlerjo města kardinalam na třěchu zalězli a počinali třěchu wotkrywać.

Kritiski wuj z Bjesadźic.

Mjez tigrami.

Wobraz z misijónow.

Tyger abo tiger je hobrska kóčka. Žiwi so w husćinach wokoło wulkich wodow we Indiskej. Starše zwěrjata du lohko na človjeka a réka, zo tiger woptawši jónkróć wot človjeka, nihdy wjacy na zwěrinu njeńdźe, ale so přetwori do „ludźižračka“. Tajke zwěrisko je potom čwěla za cyłu wokolinu. Nichtó njeje před nim wěsty. Rjany pisany rubježnik je swojej wokolnosći w barbach tak přiměrjeny, zo je ćežko spóznać. Tak njemóže so nichtó před nim hladać. Zwěrisko cyle njejapcy swój wopor nadpadnje a mori. Jeničcy dobre w nim je, zo njeje přejara zwažliwy, skerje lěpje bojazny, hdyž na prawoho muža trjechi.

Belgiscy misijónarojo wopisuja we swojich najnowšich dopisach z Indiskeje bědźenja tamnišoho wobydlerstwa z tigrami. Réka tam

---

ně, tak to tola płaćić njemóže! To ja njedyrbjał pólcaj rékać, dundyr njechał tak rjec! Halow, won z wamaj! Halow, won z hele, hdyž ja praju! A to hnydom! Abo dyrbju wamaj ja pomhać?“ A pólcaj zadumpa ze swojim dołhim mječom, kiž so hewak kaž powrjesło za nim ćahaše, z mocu do tła a přistupi hišće ze swojimi drjewjancami, zo so jstwa hač do wjefcha třaseše a same tło hele sobu rżeše.

Haplka hnydom zhudawaše: „To je wčerawšoho padušstwa dla!“ a wohladowaše so, hač njeje traš za kachlemi někajka škałba, z kotrejž byštaj jomu z hele k durjam a potom ze jstwy ćeknyć móhłoj. „Ow, škoda, zo njemóžemoj ćeknyć!“ šukny Hapcy do wucha.

Tola pólcaj, kiž drje bě na nju kedźbował a też něšto zasłyšał, ji hnydom wotmołwi: „Ach, ně, ně, ćěkać mi njebudźetaj! To dajtaj jeno sebi być! Mi hišće nichtó wućeknył njeje! Dundyr njechał tak rjec! Ja 'šće sym kóždoho slěpca dosahnył! — Halow, stawajtaj, won z hele a do šule z wamaj, kaž so słuša!“

„Do — šu — le?!“ dźiwaštaj so Hapka a Haplka kaž z jenym hłosom najebać wšě stróżele a strachi. „Do šule? Je dha tu też šula?!“

„Wězo je tu šula a to prawje rjana a wulka!“ wotmołwi jimaj pólcajowa truba. „Přečo dha by tu šula njebyła? Šula je tola tón najwužitniši twar za tajke srokopjele, kaž wój staj.“

„A dyrbimoj dha mój też tu do šule khodźić? W kraju za wusmužowej horu? — Mój žno smój doma w šulu wukhodźiłoj!“ doda hišće sama Haplka khróble hwizdajcy. Tola łžě maja krótke nohi.

„Haha! Wój šulu wukhodźiłoj, wój hwižkaj!“ wusmja so pólcaj. „Ale mojedła w šulu wukhodźiłoj! Wo to so ja starać nimam. Wój dyrbitaj tu do šule khodźić! Nětko wěztaj, hdyž wamaj ja praju. A přečo dha njebyštaj do šule khodźiłoj? Dyrbitaj tola wšitko nawuknyć, kak so tu w kraju ma, kak mataj so zadźeržeć a što mataj činić! Halow, won z wamaj!“

„Ach, do šule so mi dźensa hić njecha!“ skiwleše Haplka, sebi z knyskom woči trějicy.

„Mój smój hakle sem do kraja přišłoj a ja sym tak mučny, zo mózu lědma stać!“ zwonješe Hapka.

A Haplka jomu hnydom zasy pomhaše: „Mje tak noha boli, zo njewěm, hdźe ju położić! Ja drje ani na nju nastupić móc njebudu.“

„Ach, blidyblady! Ja sym mučny! Mje noha boli! Lute wuréče! Wotpočować móžetaj w šuli też. A ležeć tohorunja, zo waju noha wotboli. Ale nětko spěšnje na nohi, abo dundyr bij do waju, zo skóńčnje lóšt dóstanjetaj!“

„Ach, mój dźěn hišće njejsmoj ani snědałoj!“ zaskiwli zasy Haplka, dokelž sebi mysleše: „Čim dlěje so wobaramoj, ćim skerje na wšě časy šuli wućeknjemoj.“ „Bjez snědanja tola do šule hić njemóžemoj.“

„Ach, dajtaj mi skóńčnje pokoj!“ zawrjeska na to pólcaj. Ja nimam khwile čakać. Snědać móžetaj w šuli też do syteje wole. Budźe skoro, abo dyrbju wamaj z tesakom za khribjet zajěć?!“

(Přichodnje dale.)

*

„Njeje wěrje podobne — a tola čista wěrnosć — běchmy w našej staciji Rengarih w Čota-Nagbur měsacy dołho wot tigrow wobłěhnjeni. Někotre „ludźižrački“ nas wobstupichu a dźeń wote dnja pasmo wokoło nas wužše ścahnychu. Prěnju powěsć wo njewitanym susodstwje dóstachmy wot našoho młodoho wučerja. Běše na polu włóčił, sotra pak z druhej holcu na susodnym polu woły paseše. Nadobo přiběža towařska, wołajo: „tiger je sotru rubił.“ Wučeŕ hrabnywši za prěnjej lěpšej brónju ćěrješe wótře wołajo za rubježnikom na poł mile daloko. Potom hakle pušći tiger swój wopor, tola holca běše mortwa.

Bórzy po tym dźěše muž z blizkeje wjeski ze žonu na swoje polo, zo by prěni rajs žnjał. Na susodnym přez nizku keŕćinu dźělenym polu dźěłaše joho wuj. Tu w keŕćkach chcyše žona sebi něšto suchoho drjewa nazběrać. Nadobo położi ji něchtó ruku na ramjo. Žona měnicy, zo je to wuj, kazaše jomu, zo by to wostajił. Tola to njeběše njeběše wuj — ale tiger. Žonu hrabnywši ćěrješe z njej do daloka. Na žonine křiki ćisny so muž ze serpom wobrónjeny na zwěrisko a wobdźěłaše je z nim běžo ze serpom. Te pak njedaše so mylić. Hakle hdyž muž před zwěrjo skoćiwši je z wotprědka ze serpom poruba, pušći swój wopor. Ćežko zranjena žona wudycha bórzy.

Tesame zwěrjo nadpadny bórzy po tym w samsnej krajinje sylnoho muža. Tomu pak so poradźi zwěrisko za krkom hrabnyć. Tołčeše je tak mócnje, zo za dychom łójo muža pušći. Mužowa dźowčička, něhdźe 12 lět stara, wopokaza so při tej horcej bitwje prawje zmužita. Měješe runje korbik w rukomaj a z tutym pjerješe ze wšej mocu do zwěrjeća. Rjany to přikład dźěsćowskeje lubosće.

Z naspomnjenych nadpadow widźimy, zo tiger njeje te skhrobliwe zwěrjo, za kajkež je dotal mějachu. Štóž jomu zmužiće do wočow pohladnje, toho wostaji na pokoj; štóž jomu pak khribjet wobroći, je zhubjeny. To dowidźimy jasnje też z druheje podawizny, kotraž so w blizkosći horjeka naspomnjenych nadpadow sta. Muž w rěčcy při lěsnym brjozy běžacej wudźeše; nadobo zasłyša ropot zady so. So wobroćiwši wuhlada tigera so tulacoho ke skočenju. Ze stróželemi cyle zlemjeny njedopomni so wbohi ani na swoju za tajke připady přihotowanu sekeru. Khwilku stoještaj sebi wobaj napřećo jedyn na druhoho woči wuwalejcy. Skónčnje počinaše muž cofać, tola njepušći zwěrjo z wočow. Te joho sćěhowaše kročel za kročelu. Tak přińdźeštaj wobaj k polu, hdźež wjacy ludźi dźěłaše. Muž we smjertnym strašc zamóh jenož někajke zynki wot so dać. Ludźo buchu kedźbliwi a dachu so do zwěriska, kotrež do lěsa tłóchny.

Hóńtwy na tigry su ćežke. Tiger wucyća swojomu woporej krej, mjaso wostaji často ležo. Njewróća so ženje na druhu nóc, zo by snadź zbytne mjaso wotnjesł, kaž to druhe zwěrjata činja. Tohodla njeje móžno na njoho łakać. Tak běše nuza wulka. Pola njemóžachu ležo wostać. Ludźo khodźachu nětko ze sekerami wobrónjeni na pola. Tak ruče hač hłós zaklinča: „bagh, bagh to je tiger“, wali so wšo na zwěrisko. Tola ta mało pomhaše, dokelž nadpadnjeny wopor běše kóždy čas mortwy abo na smjerć ranjeny, hdyž jón wumóžichu. Misijónaŕ tohodla ludźom radźeše, pola zhromadnje wotžnjeć, polo za polom a při dźěle straže wustajeć. Nětko mějachu wjacy zboža. Stražam so poradźi, po něčim štyrjoch ludźižračkow zabić. Zbytne drje ze strachom tłochnychu, dokelž njeje wjacy za dołhi čas wo tigerach słyšeć było.“ Wj.

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćeŕnje w Budyšinje.

Erzbergerowaj mordarjej w Budapesće. Po powěsćach z Budapesta staj tam Erzbergerowaj mordarjej Schulz a Tillessen přijěłoj.

Cyrkwinske powěsće.

Z Drježdźan. Ze zemrěćom k. kanonika dra. Rězaka a z wotkhadom k. dra. Jakubaša do Prahi běchu Drježdźanscy Serbja bjez serbskoho duchownoho. Tohodla ma so z radosću witać, zo bu na njedawno wuprózdnjene městno katolskeje fary w Drježdźanach-Friedrichstadt wjeledostojny knjez faraŕ Jurij Kral, dotal faraŕ w Dubnje-Freital, pósłany. — Knjez faraŕ Kral je horliwy Serb a njedźiwajcy na to, zo je čas swojoho duchownstwa we Němcach skutkował, tola dospołnje serbscy rěči. Wón narodźi so 16. apryla 1864 a bu 6. nov. 1889 na duchownoho wuswjećeny. — Přejemy knjezej fararjej, zo by so jomu na nowym městnje derje spodobało a wjedło.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšency
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Čorne muzske woblečenjo a ćorny **zymski zwjeršnik** je na předań na Horje čo. 14 pola Njeswačidła.

Strowy, sylny a wobdarjeny **hólc** sprawneju staršeju, kotryž chce
pismikistajerstwo a knihićišćerstwo
nawuknyć, móže k 1. aprylej do wučby stupić w našej
Donnerhakec knihićišćerni.

Košlacy barchent
běły a pisany,
jakowy barchent
woblečenjowe flanelle } wołmjane a połwołmjane
bluzowe flanelle }
hotowe barchentowe šaty
běłe a pisane, za mužow, žony a dźěći;
normalne šaty, też podšite, hišće tunjo
a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger měj.: Emil Wilček
2 seminarska droha 2.

Bilanca
Serbskoho hospodafskoho towafstwa,
zap. tow. z wobm. ruk.
w Budyšinje.

Aktiva		Passiva	
Wobstatk kasy	8713.25	Podźěle sobust.	76192.68
Debitory	120450.40	Kreditory	276996.47
Tworowy skład	169388.70		
Inventar atd.	44815.80		
Konto dobytka a přisadka	9821.—		
	hr. 353189.15		hr. 353189.15

W Budyšinje, 30. junija 1921.
Serbske hospodafske towafstwo,
zap. tow. z wobm. ruk.
Jurij Šołta. Jurij Hejduška.

Sobustawy:

Sobustawy 1920	1010
Přistupili	56
	1066
Wustupili	43
Sobustawy 1921	1023

Rukowanjo sobustawow hr. 110900.—

Katolska Bjesada w Raibicach

změje **njedźelu 26. febr. 1922** wječor w 7 hodź. we wjesnej herbskej grychće
póstniski swjedźeń.
Wšitkich lubych Serbow najwutrobniše přeprošuje **předsydstwo.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Hdyž sym sebi z Božej pomocu nětko zasy nowy dom natwaril, kotryž bě mi Boži woheń zańdźene lěto zničił, wuprajam wšitkim, kotříž su mi na kajkežkuli wašnjo při natwarjenju podpjerali a z nuzy pomhali, swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“**

W **Šunowje,** 15. mał. róžka 1922.

P. Handrika, gmejnski předstojićeŕ.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 9. | Budyšin, 25. februara 1922. | Lětnik 60.

Knježe, zo bych widźał.

Jězus přibližowaše so k Jerichej. Tu zetka so wón ze slepym. Wjele ludu dźěše z Jězusom. Hdyž slepy zasłyša ludźi nimo hić, wopraša so, što so tu stawa. Prajachu jomu, zo Jězus Nazaretski nimo dźe. Lědom bě tutu powěsć zasłyšał, tu so też hižo z joho horta próstwa wudoby: „Jězuso, syno Davidowy smil so nade mnu.“ A joho hort so wjacy njezamkny — přecy a zasy wospjetowaše wón swoju próstwu: „Jězuso, syno Davidowy, smil so nade mnu“ — njedźiwajo na swary, kotrež dyrbješe ze strony luda słyšeć.

Slepy bě spóznał, zo je nětkle wokomik přišoł, hdźež by pomoc namakać mohł we swojej slepoće. Ćežki křižik bě jomu napołożeny — joho woči běštej zawrjenej a njemóžeštej widźeć swětło dnja. Kak hórki běše tola wosud, slepy być; kak tłóčeše to joho dušu a mysl, kak žiwe běše we nim přećo, zo by so tola jónu nadešoł pomocnik, kotryž by joho slepej woči sčinił widźacej.

Jězus, widźo joho nutrnu žadosć a žiwu dowěru, wopraša so joho: „Što chceš, zo bych ći sčinił?“ Slepy pak rjekny: **„Knježe, zo bych widźał.“**

A Knjez da jomu widźenjo—! Wšón rozwjeseleny a wozboženy sćěhowaše wuhojeny swojoho dobroćerja, Boha khwalo; čim wjetše bě było joho njezbožo a horjo, čim horliwiša a žiwiša běše nětko joho dźakownosć a přiwisnosć. —

We tutym podawku, wo kotrymž nam powěda sćenjo njedźele Quinquagesima, je rěč wo slepym, kotryž přez Zbóžnikowu lubosć a dobroćiwosć widźenjo zasy dósta.

Swjate pismo pak rěči też wo tajkich, kotřiž maja woči — strowej woči — a tola njewidźa. Dźiwajo na tutych by nawopak Bóh, wot kotrohož tola maja dobrotu widźenja, kotromuž bychu so měli z wutroby dźakować, móhł přecy a zasy zdychować: „Człowjekojo, zo byšće tola widźeli“.

Před našimaj wočomaj, lubi čitarjo, wupřestrěwa so daloki a šěroki swět: njebjo a zemja. My widźimy na njebju słónco, kotrež nam wobswětla dźeń a ze swojim swětłom a swojej horcotu spožča žiwjenjo a zróst. Měsačk, kotryž rozjasnja nóc a hwězdy njeličene, kotrež z nim w dowěrliwej towaršnosći nócnu stražu dźerža. Tute hwězdy su swěty same za so, často wjele wjetše dyžli naša zemja je. Jene stoja a njehibaja so z městna, druhe khodźa po spochi, khodźa swoje wěste wotměrjene puće, ani na prawo, ani na lěwo so njewuwinjejcy.

A što widźimy na našej zemi? Nježiwe, žiwe, rozomne bytosće w njeličomnej mnohosći a wšelakosći. Nadeńdźemy tu kamjenje a kamuški. Bjeze wšoho swojotnoho žiwjenja; rostliny, trawy, štomy ze swojotnym žiwjenjom ale bjez swobodnoho pohibowanja; zwěrjata ze swobodnym pohibowanjom — a skónčnje krónu wšěch bytosćow: človjeka.

A wobhladamy-li sebi bliže tute bytosće, tu so spodźiwamy, kak su wšitke same za so a za swój nadawk a zaměr, kotryž maja wukonjeć we swěće, nadobnje a wustojnje wuhotowane.

Mnozy widźa tutón swět, joho wulkotnosć, rjanosć a dobre zrjadowanjo — a njeprašeja so za tym, kak je wšitka tuta krasnosć nastała; njeslědźa za kužołom, z kotrohož je wšitka ta rjanosć so wuzórliła; njespóznawaja toho, kotrohož skutki maja tu wšudźom před wočomaj.

Widźomny swět a wšitke bytosće, kotrež jón napjelnjeja, wuznawaja same wo sebi, zo njejsu nastać móhłe same wot so ani připadnje — ale zo je jenož njeskónčna móc, njeskónčna mudrosć a dobroćiwosć je wutworić móhła. Widźomny swět woła a wobswědča jasnje a raznje, zo je stworjeny, stworjeny wot wšohomócnoho njeskónčnje mudroho a dobroćiwoho Boha. Kóžde, też najmjeńše a najjednoriše stworjenčko samo, dawa tute swědčenjo.

„Njebjesa wopowěduja česć Božu a skutki joho rukow wozjewja firmament“ tak spěwa psalmista, Bože skutki rozpominajo. Njewidźomny Bóh je so widźomny sčinił we swěće. Z widźomnoho swěta dyrbimy a móžemy spóznać njewidźomnoho stworićerja. Stwórba widźomna dyrbi nas wjesć k spóznaću njewidźomnoho stworićerja.

Kak mnozy pak khodźa po tutym swěće a njewidźa, štož so hodźi z rukomaj masać, su dyrjeni z duchownej slepotu a njewidźa toho a njewěrja do toho, kotryž jim we wšěch stworjenych wěcach a bytosćach so zjewja. Maja woči, ale njewidźa. —

Naša zemja rěka w modlitwje „Budź powitana kralowna“ dołh sylzow. Přecy a zasy dyrbimy wšitcy bjez wuwzaća nazhonić, kak wěrne je tute słowo.

Horja, čěsnosće, khorosće, starosće, stysknosće, njezboža, hórkosće, přećiwnosće, rudźenja pytaja nas často doma. Serbska rěč je bohata na wurazach horja woznamjenjacych, je, jako by chcyła ze słowom też woznamjenić cyłe te wójsko křižikow, kotrež je so jónu z prěnjeje złósće wudobyło a na nas człowjekow so waliło.

Hdyž je tajki křižik nam napołożeny, tu, lubi čitarjo, stonamy často pod joho ćežu; skoržimy a mórkotamy husto; haj dwělujemy njezrědka na Božej sprawnosći a lubosći; prějemy Božu předwidźiwosć, Bože wjedźenjo a wobknježenjo swěta. Z wotkel to přińdźe?

My widźimy zwjetša jenož křiž nam napołożeny, začuwamy bolosć, kotruž nam přihotuje; dźiwamy přejara na wokomiknite ćerpjenjo, njehladamy pak hłubje. Njepřińdźemy často dosć do toho, kak Bóh nam w tajkich wokomikach pruhowanja přiwoła: Człowjekojo, zo byšće tola widźeli!

Pozběhńmy jenož trósku šlewjeŕ na horja ćisnjeny a zjewja so nam najlubosćiwše Bože wotpohlady a zeskhadźeja nam najdrohotniše spóznaća.

Tu pruhuje Bóh człowjeka, zabłudźenoho, zo by joho wrócił na prawy puć. Wopokazy Božeje lubosće njejsu dosć mocy měłe nad tutej wutrobu — tuž nałožuje Bóh srědki khutnosće. Njeje to znamjo lubosće, znamjo Božeje starosćiwosće? Njeje to dodokaz, zo Bóh so nadźija tajkoho człowjeka zasy wustrowić? Khoromu, kotryž je zhubjeny, njedawa lěkaŕ wjacy lěkarstwow, dopjelnja jomu joho přeća, stara so jenož hišće wo wolóženja. Hdyž Bóh hrěšnoho człowjeka doma pyta, dha wón joho lěkari a hoji rany joho duše! Připóznać dyrbimy Božu lubosć, hdyž wón błudźacoho człowjeka z ćerpjenjemi z wopačnych pućow wróći woła. Tola znjese so to z Božej sprawnosću a dobroćiwosću a milosću, hdyž wón křižiki też napołoža tomu, kotryž joho njeje wopušćił, kotryž jomu swěru dźerži a joho kaznje a zakonje zańć ma?

Hdyž hłubje hladamy, widźimy, zo też tu Boha wjedźe lubosćiwy wotpohlad. Swěra a lubosć człowjeka ma so we wohenju horjow wupruhować, wobkručić a překrasnić — njebjeska króna jomu přihotowana ma so ćim rjeńša naplesć. Kak rjenje a dospołnje spózna tola tamne pobožne a njewinowate dźěćo lubosćiwy wotpohlad Božich domapytanjow, kotrež w najćežšich ćerpjenjach wuwoła: „Haj, ja čuju, jandźeljo, kotřiž na mojej njebjeskej krónje dźěłaja, trjebaja hišće někotre parle.“

Lubi čitarjo! Hdyž wětry ćerpjenjow nas wobwěhuja, tu wołamy kóždy, kaž tamny slepy: „Knježe, zo bych widźał.“

Póstnicy su so přiblížiłe. Jenož něšto dnjow hišće a zastupimy do časa póstnoho, do časa khutnoho a pokutnoho, do časa, hdźež su howrjace wjesela a zabawy zakazane. Hdyž ma so człowjek na dlějši čas z tajkimi wjeselemi rozžohnować, tu so wón rady hišće powjeseli w dnjach póstniskich.

Ničo njeje napřećiwo tomu, zo człowjek pyta wjeselo, zabawu, wokřewjenjo. Człowjek žada za wjeselom wot natury sem. Stworićeŕ je jomu tule potrěbnosć do wutroby położił. Bjeze wšoho wjesela by człowjeske žiwjenjo było bóle smjerć dyžli žiwjenjo.

Tola runje tak wěrno je, zo jeničcy prawe, wěrne a poměrne wjeselo człowjesku wutrobu spokoji a wolóži.

Tohodla nas s. pismo napomina: Wjeselće so, wjeselće so w Knjezu. Wjeselić a zabawjeć dyrbimy so potajkim tak, zo z Knjezom wostanjemy a Knjez z nami, zo zwjazki mjezsobnje lubosće, lubosće mjez nami a Bohom Knjezom, njećerpja, wjele mjenje so roztorhaja.

Kóžde wjeselo, kotrež by tajke złe sćěhwki měło, njeby było wjacy wjeselo, by było jěd za našu wutrobu.

Hdyž je hrěšne wjeselo so dowichoriło, potom započina so znutřkowne njezbožo, duchowna prózdnota, hłuboka njespokojnosć, ćežki njeměr.

Wšelakore zawjeselenja a zabawy stupja nam w dnjach póstniskich napřećo, w najrjeńšich a wabjacych barbach hrajo, z na čerwjeń ličkami so na nas posměwajo, ze

słódkimi lubjenjemi nas přeprošujo, zo bychmy z nimi so změrowali. Hladajmy jim kruće do woči, pruhujmy jich zwonkownu wupyšnosć, jich lubozne barby, jich słódke přeprošenja, jich sylnu wabjatosć, zo njebychmy so podali zabawjenjam, kotrež, hdyž su wužite, město wjesela zrudobu porodźeja, kotrež zbožo lubja jebawje a we woprawdźitosći njezbožo přinjesu, njezbožo najsurowiše.

Ze strowym widźenjom je Knjez nas wobdarił, zo bychmy widźeli, ze strowym rozomom, zo bychmy rozeznawali wjesela a so njedali wojebać. Kajka prostwa zaleži so nam we tutych dnjach bóle dyžli modlitwa slepoho: „Knježe, zo bych widźał.“ j. h.

Swětowy rozhlad.

Němska

Powšitkowna amnestija za železnicarjow.

W sobotnišim posedźenju předsydstwa němskostatnoho zjednoćeństwa železnicarjow předsyda zdźěli, zo je rozrěčenje z němskim kanclerom měł. Po tym so powšitkowna amnestija wšěm železnicarjam wudźěli, kotřiž su so při strajku wobdźělili. Tuž njeje žaneje přičiny za nowy strajk.

Jendźelska

ma ćežki kritiski čas. Wosebite ćeže přihotuje jej egiptowske, indiske a irske prašenjo. Posledniše je so z podawkami poslednich dnjow jara poćežiło. Cyła Jendźelska z bojosću na Irsku zhladuje. Ta so hižo změrowana być zdaše; tola njecha měra. Njedawno so w Dublinje zhromadźizna před woknami wobydlenja irskoho ministerskoho předsydy Collinsa wotmě, nětkdźe 10000 wosobow so wobdźěli. We njej de Valera zjawnje zrěčenjo z Jendźelskej zasudźi. Zhromadźizna wobzamknjenjo přija, zo irski lud irskomu sejmej prawo zapowěduje, tele zrěčenjo potwjerdźić a na założenju irskeje republiki wobstawa.

Lord Birkenhrad je zdźělił, zo jendźelske wójsko tak dołho w Irskej wostanje, hač su so wobstojenja rozjasniłe.

Litawska

jónu k Pólskej słušeše. Tohodla je bjez dźiwa, zo Polacy so prócuja, ju zasy na so zwjazać. W Litawskej pak njebě dotal wjele lubosće k tajkomu skutkej; snadź njebě tale wotkhilnosć tak jara we wutrobje litawskoho ludu założena, ale wšelacy, snadź wosebje jedyn, wumjełscy ju pola rozsudźacych muži plahowachu. Jim dźe a dźěše wo to, zo bychu Pólsku słabili.

Wosebje jednaše so Pólskej wo město Wilno a joho wokolinu. Nětko přikhadźeja powěsće, zo lud sam žadosć na přidźělenjo k pólskomu susodej wupraja. Po wšěm, kaž tam wobstojenja leža, by też za cyłu Litawu derje było, hdyž njeby sama za so wostała, ale k wulkomu pólskomu cyłkej so přizamkła.

Grichiska

so wo zwjazk z Rumunskej a Južnosłowjanskej prócuje. Grichiski ministerski předsyda Gunaris so po skónčenju orientskeje konferency do Bukaresta poda, zo by z rumunskim knježeŕstwom sam dojednał. K tomule zwjazkej dyrbi też Južnosłowjanska přistupić. Tam pak njejsu za to zahorjeni, dokelž so boja, zo by Grichiska, kaž je to za čas swětoweje wójny činiła, Južnosłowjansku z nowa přeradźiła a zjebała. Južnosłowjanskej dyrbi wo to hić, zo bychu so Grichojo z Thraziskeje a Macedoniskeje zaso wućišćeli, a zo bychu Słowjenjo přikhad k ägäiskemu morju dóstali. Južnosłowjanska dyrbjała so z Bołharskej zjednoćić.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Pančic. Póndźelu rano we šestej hodźinje přińdźe do hródźe tudomnoho hosćenca, hdyž dźowka hišće skót picowaše, njeznaty muž małeje, zasadźiteje postawy z krótkimi łosami a prašeše so jeje, hač je Domaška doma. To je rěznik, kiž je před wjacy hač lětom tu rěznistwo zastupował. Wudawaše, zo chce wot njoho wóz požčeny měć, dokelž ze sanjemi dale njemóže. W tu khwilu sebi póndźelu žadyn človjek wjacy na jězdźenjo ze sanjemi njemysleše, bě to potajkim namasana wuréč. Zawěsće chcyše sebi jenož městnosć wobhladać. Bohužel je holca tutón podawk přepozdźe dale wupowědała, hewak budźiše so móhł cuzy zajeć a joho wosoba so wuskušić. Najskěrje je to samy muž był, kiž je před krótkim časom w Natušec korčmje jara za susodny statok so zajimował, hdźež bě jene k rězu kmane swinjo. Jomu płaćeše wěsće wopyt, kiž měješe srjedu zahe na ranjo (we 3—4 hodźin). Złóstnicy běchu, wokno wotwjerćawši hižo na rězancu zalězli, při čimž wjetši wrjeskot nasta. Domjacy to wusłyšawši zaswěćichu na dworje swěcu, a to jich wottehna. Tu bě so dny prjedy jedyn njeznaty, — wudawajo, zo je z Porchowa — wo kormo swinjo naprašował, je sebi wobhladał a při tym so khětro po statoku rozhladował. Tuž njeje ćežko wuslědźić, kajki wotpohlad je měł. Bjeŕmy so před padušnej cwólbu na kedźbu!

Ze Šěrachowa. Njedźelu tu měšćanskich zastupjerjow wolachu. Centrumska strona dósta 8 sydłow, sŕěni staw 2 sydle a socialdemokratiska strona 2 sydle.

Dawajće za Rusow a za Posoł!

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

W šuli wotpočować! W šuli ležeć a spać! W šuli snědać! To tola Hapcy a Haplcy do hłowy njechaše. To wón tola hwizda. Što wě, hač njecha jeju tak z lesću z domu wužohnować a potom do kłódy dowjesć? Haj, do kłódy! Tohodla je sem přišoł! Jěrompomhaj, nětko so jimaj hižo ta jstwička bliži, na kotruž je Hapka wčora z krótka spomnił!

Tohodla zažebri zasy Haplka: „Mój mamoj tajku dobru šoklodu! Tu chcemoj tola k snědani wupić. A też tebi chcemoj so jeje napić dać.“ Haplka sebi mysleše, zo joho z tym zmjehči.

„Ach, wohledź so do waju šoklody! Na tu so jeno myše a slědne dźěći łója. A nětko won z hele a do šule. Dundyr bij do waju!“ zaswari pólcaj a šćerkaše z mječom a teptaše z woběmaj nohomaj, zo so poprjancowa khěžka hač do ponoška sobu třaseše.

„A dyrbimoj mój woprawdźe do šule a nihdźe druhdźe? „Nó, wšako wamaj přecy powědam: Do šule! Hdźe dha hewak? Do šule dyrbitaj khodźić, zo byštaj něšto nawukłoj. Ale nětko činitaj skoro mały započatk! Ja njecham tu cyłe dopołdnjo z wamaj přečinić!“

Hdyž dha žana wuréč njechaše pomhać, wužohnowaštaj so Hapka a Haplka skónčnje z hele. Praweje wěry pak k pólcajej tola hišće njeměješaj. Wčorawše pakosćenjo ležeše jimaj ćežko na swědomju, a što wě? . . .

„A nětko do skoku, hewak cyłu šulu skomdźimy!“ A pólcaj wobroći so jeju za drastu hrabnywši k durjam a připomhaše za khribjetom z knyskami.

Hapka a Haplka z toho lohcy spóznawši, zo móže skónčnje tola hišće ke krutomu dóńć, dźěštaj ze jstwy a z domu a potom před nim do wsy.

Potajkim do šule! A runje tohodla běštaj z domu čekłoj, dokelž so jimaj do šule khodźić njechaše! Też tu w kraju za wusmužowej horu do šule! A z pólcajom! To budźe tola wšitkim druhim dźěćom hórki směch. A to wone też nihdy njezabudu. Stajnje budźa jeju mjerzajcy za nimaj wołać: „Ćuška, ćuška! Wój staj z pólcajom do šule přišłoj! Hahaha!“ Što jeno hižo wulcy ludźo praja, hdyž po wsy póńdźetaj z pólcajom! „Hladajće, hladajće, teju pólcaj wjedźe! To stej prawej njerodźe! Abo staj něšto spakosćiłoj: teju dyrbimy sebi bliže wobhladać, zo bychmy so jeju pozdźišo hladali!“

Tohodla počinaštaj bliže wsy horliwje khwatać, zo byštaj prawje daloko w prědku byłoj a potom so zdało, zo samaj do šule khwatataj a pólcaj jenož cyle připadnje samón puć za nimaj dźe. Tola hdyž do wsy přińdźeštaj a do wšěch kutow so rozhladowaštaj, njehibny so nihdźe wonka ani na puću, ani na wsy, ani po dworach žiweje duše. Też we swětłych woknach so njepokaza ani wobliča. Wjes běše kaž wopuščena. Ludźo po snědani najskerje wšitcy zasy ležachu za kachlemi, na posćeni, na kompeju, w heli abo hdźežkuli běše městna. To běše Hapcy a Haplcy jara prawje, hdyž takle cyle njewidźanej po wsy dźěštaj.

Bórzy přińdźeštaj tak nimo toho rjanoho wulkoho twarjenja, kotrež bě so jimaj wčora wjesna radnica zdało. A dokelž přecy hišće pólcajej prawje njewěrještaj, hladaštaj khětro strachoćiwje na nje.

„W tej radnicy je zawěsće też nětkdźe w nějakim kuće kłóda“, měnješe Hapka, „što wě, Haplka, hač pólcaj tola nima myle — pój khětře nimo, pój! Njehladaj tam ani: kak zo traš so pólcaj njedopomni, a hdyž budźemy nimo —“

Hdźe dha tola chcetaj?“ zatrubi tu pólcaj khětro zady wostawši kruće za nimaj. „Wój drje chcetaj ćěkać? To bychu mi byłe wěcy! Dundyŕ njechał tak rjec! Mi ćěkać? Stojtaj! Ani kročele dale! Tule dźěn je šula. Halow, do šule z wamaj!“ A pólcaj da so za nimaj do khelpanja.

„Ach, tole je šula!“ mysleštaj Hapka a Haplka posłušnje zastawši. Haj, nětko so jimaj wjacy tak dźiwno njezdaše, zo je tele twarjenjo, tak rjane a słódke a zo ma na khěžinych durjach za ručicu wulki cokorowy bracl. To zawěsće tohodla, zo bychu dźěći čim radšo do šule khodźiłe. To zbudźi jimaj też zasy trósku lěpšeje nadźije, zo traš w šuli njebudźe tak złě! Tuž na dobre zbožo! Hapka a Haplka wobroćištaj so k durjam.

Pólcaj wotewri jimaj khěžine durje a připomhaše trochu do khribjeta, dokelž so jimaj na prozy tola zasy nozy strachoćiwje staješej. „Nó, nó, njepřilěptaj jeno so na prozy!“ Na to wotewri też durje do šulskeje jstwy.

„Knjez wučeŕ, tule wam wjedu teju młodeju srokopjelow!“ zatrubi ze swojej trubjatej šiju. „Ale to běše hara, prjedy hač jeju na nohi stajich! Ale dundyr njechał tak rjec, přede mnu wšak wšitke stajenjo a wobaranjo ničo njepomha. Tule jeju maće! A ja sym swoju wěc dušnje wuwjedł, njejwěrno?“

Šula běše połna dźěći. Wšitke ławki

Wulke mrěćo w Ruskej.

Powěsće wo ruskim hubjenstwje bywaja přecy hórše. Tak na př. powěda jedyn hamtski telegram z čuwašskeje krajiny:

Wot časa, hač je so hłód započał, hač do 31. 12. 1921 je 250000 ludźi, to je 10. dźěl wšoho ludu, zemrěło a druhich 131000 ludźi na škódnu jědź skhorjeło. Najhórši čas je přišoł. Wjetšina ludu je we straše, zo z hłodom wumrje. W budkach a kněžach stawaja so zrudne podawki. Cyłe swójby bjeru sebi žiwjenjo; dźěći zabiwaju swojich staršich, starši swoje dźěći. 765000 ludźi mrěje hižo, hdyž je tónle telegram po puću."

Hłód dobywa so też do połodnišeje a narańšeje Wukrajiny a Krimy. Tam je nětkle runje tak złě kaž w přiwolgawskim a kama-skim wokrjesu. W decembru móžeše so ličba hłodutradacych w tychle wokrjesach na něhdźe 2600000 ludźi wobličić, nětkle je hižo něhdźe 5 milijónow wulka. Wukrajna pomoc tu z ćežka hišće něšto zamóže, dokelž so dotal zwjetša tym w přiwolgawskim wokrjesu poskićeše.

Wo zarjadowanju skutkowneje pomocy za Rusku prócuje so wosebje swětosławny šwejdski wučomc Frithjof Nansen. Wón pisa takle: **„Žadam za to, zo bych cyłej Europje k wědomju přinjesł hrózbu, kotraž při Woldzy, we Wukrajinje a na Krimje zakhadźa. Chcu, zo bychu ludy wěrnosć zhonili. Přeju sebi to, dokelž sebi myslu, zo budźa potom so hibać; dokelž sebi myslu, zo budźa potom wot swojich bohatstwow a też wot swojeje khudoby, wot mnohoho a małoho, štož wobsedźa, dawać. A chcu, zo wěrnosć zhonja, dokelž sebi myslu, zo potom poslednje dwěle swojich knježefstwow rozećerja. Myslu sebi, zo potom swojim knježstwam praja, zo sebi wumoženjo wšěch tych milijónow, wo kotrež tu dźe, žadaja, byrnjež so jim přez to wopory napołožiłe. Smjertny jandźel khwata spěšnje po sněhowych runinach při Woldzy. Tam změje bohatše žně hač za čas wójny. Hdyž my europscy dlěje tajke dopušćamy, kak potom před stawiznami wobstojimy? Potom budźa naše dźěći a našich dźěći dźěći wědźeć na wšě časy, zo běchmy z błudom zaslepjeny splah; zo naše wutroby skamjenichu přez hrózbne njezbožo pjećlětneje wójny. Cyły měsac pobych zasy wosrjedź hrózbow nad Wolgu. Wo dnjo a w nocy začuwam hišće woči tamnišich dźěći, kotrež na mnje zhladujcy wo sobuželnosć prošaccu. Jich dla, w mjenje dobroćiwosće a lubosće wobroćam so hišće jónu na Europu, zo by tola pomhała, prjedy hač budźe přepozdźe."**

Tak poréča Nansen w Manchestru w Jendźelskej a tam njenamaka hłuchich wušow.

Katolscy Serbja! Takle napomina tónle muž cyłu Europu, pokazujo na to, kak budźa pozdźiše splahi jónu ju sudźić, njeby-li wbohomu ludej pomhała. Mysli, zo, hdyž nic sobuželnosć, dha tola starosć wo dobre mjeno měła jich k dobromu skutkej pohnuć, dokelž jich dźěći a dźěći dźěći jónu jich zasudźa, su-li wostali zatwjerdźeneje wutroby. My pak pokazujemy na toho, kiž też budźe jónu nas sudźić a kotrohož sud jeničcy za nas ma ważnosć, mjenujcy na Jězusa, kiž jónu praji: „Pójće, žohnowani mojoho Wótca, wobsedźće kralestwo, kotrež je wam wot spočatka swěta přihotowane. Přetož běch hłódny a sće mi jěsć dali" abo: „Dźiće wote mnje zakleći, do wěčnoho wohnja, kotryž je djabołej a joho jandźelam přihotowany. Přetož běch hłódny, a njejsće mi jěsć dali . . ." Štóž chce potajkim što dać, njech sčini to bórzy. Njedlijće so, zo bychmy zběrku Kat. Posoła mjez nami znajmjeńša prěnje dny přichodnoho měsaca wotedać móhli. Donjesće swój dar našim dowěrnikam: to su wosadni knježa fararjo, za klóštrsku wokolinu też knjez wučeŕ Słodeńk. W klóštrje móžeće swój dar też wotedać knjezej P. Uubaldej z próstwu, zo by to na Posoł dale wobstaral.

Redakcija „Kat. Posoła".

Ze **Saratowa** w powołžskim kraju so piše: Po cyłej guberniji je hromada połzapusćenych a zaraćenych wopušćenych dworow. Jich wobydlerjo su před smjerću ćekli abo wumrěli. Smjertniwosć je na 25 procentow dostupiła. Dźěći dospołnje wotmrěwaju. Wšě surogaty su zjědźene, zjědźene su też myše. Hłodu mrějacy poslednje psy a kóčki dojěduja. Posledni čas su też wowče kože z kožuchow jědli. Wolma so spali, kože so rozwarjeja a so potom jědźa. Ratarjo sebi hižo doprědka rowy ryja. Železniske ćahi, přijědźace z Pugačowska a Uralska, wumjetaju po 25 hač 30 mortwych.

Na **krymskej połkupje** 300000 dorosćenych a 130000 dźěći hłodu mrěja. Wšě zwěrjata su zjědźene. Ratarjo swoje statoki wopušćeja a do městow ćahaju. Pódla drohow ćěła zahłódnjenych a dźěći leža, kotrež su jich maćerje preč čisłe.

Mjez tym zo su wječorne ruske strony napołoženy dźěl žita wotedałe, njeje Wukrajina w januarju zcyła ničo mohła wotedać a w februarju jenož 9 procentow.

Šwjedski sejm je jenohłósnje milijón šwedskich krónow za transport 1300 tunow symjeńtnoho žita za hłodumrějacu Rusku přizwolił.

Kak Českosłowakska Rusow we wuhnanstwje podpjera.

Njesměrna žałosć a njewuprajne hubjenstwo stej Rusku potrjechiłoj. Bolšewistwo a hłód ćwilujetej lud hač na smjerć. W cyłym swěće zarjaduje so pomoc za wobydlerstwo, wo kotrohož zadwělowacych wobstojenjach móžeš we wšěch časopisach najhrózbniše powěsće čitać. Wšelake wubjerki staraju so

---

běchu derje zasydane. To Hapka a Haplka hnydom z durjemi widźeštaj. Ale štož dale widźeštaj — jěrompomhaj! to zehna jimaj stróžele wot hłowy hač do nohow, zo sebi ani kročele dale stupić njezwěrještaj. Před ławkami blizko duri stoješe wučeŕ z wulkim kijom, a před nim hólc, kiž sebi z knyskami woči trěješe.

Wučeŕ z kijom! Potajkim też tu puki! We złotym kraju za wusmužowej horu! A też wonaj budźetaj skónčnje z kijom witanaj, dokelž staj skomdźiłoj a do šule hić so nastajnosći wobarałoj! Pólcaj tola na njeju wšitko wupowěda. Pukow wšak běštaj wonaj hewak swědomaj; tych dla jeju njeby koža swjerbiła. Ale prěnje puki za wusmužowej horu a to hnydom lědma do šule zastupiwši dóstać, to běše jeju tola hańba! Wšitke druhe dźěći budźa přihladować a so smjeć!

Pólcaj suny jeju do šulskeje jstwy. „Wodajće, knjez wučeŕ", rjekny, „zo khwatam! Mam jara nuzne: wšak wěsće: Lěnjochow połny paduchow!" Potom začini za nimaj durje. A to běše jimaj jara lubo; tak tola njebudźe dale na njeju powědać.

A što jeno nětko wučeŕ rjeknje?! Tola wučeŕ wobroći so jara přećelnje k nimaj, hačruniž z kijom w rucy: „Nó wočakńtaj mału khwilku", rjekny, „doniž sebi tule z tym pachołom njedoréčimoj! Potom hnydom waju powitam."

„Haj, z kijom traš!" zhudawaštaj Hapka a Haplka samaj sebje trašicy. Wučerjowym jednanjam z hólcom připosłuchajcy zhoništaj potom, što je hólc njedobre skućił.

Hólcej bě so sedźeć wostudźiło, tuž bě so na ławku lehnył a kruće wusnył a potom z ławku zwrjeskotał a so wustróžawši tyšnje zakřičał.

„Ja sym so też tak wustróžał, zo hišće nětkle dyrkotam", swědčeše na njoho joho lěwy susod.

„Ja też. Mi hišće nětkle stawy hraja", joho prawy susod tohorunja. Podobnje winowachu joho też wšitcy bližši a dalši susodźa, a skónčnje bě so cyła šula joho wrjeskota a křika wustróžała.

(Přichodnje dale.)

Listy ze wsy.

Butřankec Jakub pola wuja na wopyće: Nó, wujo, što dha je do Was zajěło? Wčora njeběšće w nyšporach! Hižo tak z kóždym nowym lětkom mjenje ludźi k nyšporu khodźi. A jako bychu so mjez sobu zrěčeli, to je nimale wšudźom jenak. Haj, zda so być, jako bychu też tu počineli stawkować. Snadź so nadźijeju, zo budźe jim tola raz duchowna wyšnosć po woli a nyšpory z njedźelskoho programa wumaznje. Wuj: To tola widźiš na mni, zo wšón zababjeny za kachlemi sedźu. Njemóžach woprawdźe k nyšporu hić. Wšak tam hewak stajnje sym. Štož pak Twoju nadźiju na wušmórnjenjo nyšporow nastupa, sebi tola myslu, zo wšěch wujow a wšě ćety, kotrež so na tutym stawkowanju wobdźěla, khětro koza liznje. Nyšpory też dale nyšpory wostanu! Za tajke stawkowanjo žaneje podpjerowaceje kasy njeje, a tajkim žanych stawkowacych pjenjez njewupłaća. Snadź nawopak! Jich konto, kotrež słuša do knižki: „Zapasene přileżnosće k hromadźenju zasłužbow do wěčnych bróžnjow", stajnje rosće. A skónčnje změje so też Bóh tón Knjez po zasadźe: Z tej samej měru, z kotrejž budźeće měrić, budże Wam zasy měrjene.

Ale, wujo, prajće mi wšak: Što dha je Wam zwadźiło? Sedźiće tu kaž njeboh' Jeremias na rozpadankach Jerusalema! Wuj doda: Mje wšak cyły tydźeń žałostnje hikawka storka, a njemóžu nihdy na nihdy wotkašlować. Dawno mam hižo na wutrobje a tuž chcu so Wam, luby Jakubje, wuspowědać. Wšak sće přišoł, za mnu tak lubosćiwje so woprašeć.

Časy su złe a hórke a bywaja z kóždym dnjom přecy hórše, měnju dróžše. Naš luby Posoł w Budyšinje to też na swojej koži přecy bóle začuwa. Drje spušća so hišće na swojich dobrych znatych a přećelow we Serbach, a tola zda so skoro, jako też tu njeby prawe zrozemjenjo a sobučućo ze swojim hubjenstwom namakał. Hladaj Jakubje, hakle njedawno, mi so zda bě to runje po swj. Mariji, přińdźe naš luby Posoł, jako by na pjenježnu khripu skhorjeł, jenož štyristronski do serbskich domow. Hižo před nimale 13 lětami — w 28. čisle, 10. julija 1909 — bě so wbohomu rawsej podobnje zešło a wujowy přichodny přirodny bratr, kiž runje tak rěka kaž wuj, bě jomu zasy na nohi dopomhał ze sćěhowacym sobuželnym listom: W . . . 11. julija 1909. Luby Pósle! Njeměj nam za złe, hdyž we swěrnej starosći wo Twoje derjeměćo a w horcej (w juliju) lubosći k Tebi sebi dowolamy so Će woprašeć: Što z Tobu je? Sy khory abo nimaš dosć k jědźi a piću? „Šisblejcha" Ći tola w žołdku njeleži, zo sy tam skhorjeł? Hdyž posledni króć k nam přińdźe, so nam njechaše lubić. Bě tola khětro suchi a słabuški na stawy. Što Ći po prawym bywa? Ty so nam zamoł-

za polěpšenjo hłodućerpjacych, wosebje tych w přiwolžskim kraju. Nimo toho pak su wjele tysacy ruskich ćěkancow też wšudźe we wukraju žiwi. We wuhnanstwje a wulkim hubjenstwje namaka so wosebje Wrangelowe wójsko, kotrež je so poražene w Krimje a južnej Ruskej, zdźěla do Konstantinopola (Carigrada) zdźěla do Afriki wućekło. Wulki dźěl ćěkancow bu w Serbiskej přijaty a ma tam we wojeństwje swoju službu. Najlěpše porozemjenjo wšak za bratrowski narod je Československa pokazała. W Čechach přebywa něhdźe 22000 ruskich ćěkancow wšelakich worštow a jich ličba přecy přiběra. Njedawno hakle su zasy 1500 ruskich dźěći přišle. 8000 ruskich dźěłaćerjow je československe burstwo do swojeje služby wzało a wukubłuje jich w ratarskim dźěle a we wustojnym dźěłanju z mašinami. — Wosebitu kedźbnosć a starosćiwosć wěnuje češke knježeństwo zdźěłanym worštam Rusow w Prazy. Při češkej universiće přednošuja ruscy profesorojo za ruskich studentow, tak zo móža tući swoje studije na wšěch fakultach dale wjesć a skónčić. Za 2000 Rusow poskićeja so stipendije ruskim studentam a studentkam, kotrež maja w „městkém chůdobinci“ (bywša domjacnosć za wusłużenych češkich zastojnikow) swoju hospodu a živnosć. Nimo „chůdobinca“ służitej hišće dwaj druhej wustawaj za ruski studowacy dorost z hospodu a z domjacnosću. Stipendiaty dóstawaju wšitko, štož za zežiwjenjo trjebaju, d a r m o a dyrbja za to pilnje studować a pruhowanja złožić. Na tajke wašnjo stara so Československa za nowu rusku generaciju, kiž by hewak, kaž so to při nětčišim bolševistiskim hubjenstwje w Ruskej stawa, zahinyła. Budźe-li ruska inteligenca a młody dorost tón wulki wopor československeje republiki prawje spóznać a sebi važić wědźeć, dopjelni z rozomnym zaprijećom a sobudźěłom wulki kulturny nadawk k lěpšomu přichodnoho zboža ruskoho naroda; jeli pak swój nětčiši nadawk njedopóznaje, budźe Ruska za Słowjanstwo zhubjena, kaž junu domizna połobskich Słowjanow.

Jan Serbin.

Skhadźowanka łužiskich zasydlerjow

w Lubiju njedźelu 19. januara 1922.

Rozprawa (po Serb. Nowin).

Z cyłeje sakskeje Łužicy běchu so zańdźenu njedźelu zasydlowarjo zešli. Hižo dopołdnja bě wulka sala hosćenca „k Jehnjeću“ přez połojcu połna. Knjez předsyda Pjetasch-Delan z Radworja zhromadźiznn nawjedowaše. Wuradźowachu so nowe wustawki. Wone so přijachu. Zastupny pjenjez postaji so na 10 hr. a lětny přinošk na 25 hriwnow.

Wšě družstwu słušace pjenjezy maja so jeno na Serbsku ludowu banku w Budyšinje přepokazać. Štóž tam sam wotedać njemóže, njech sćele na postowy šekowy konto Serbskeje banki. Adresa je sćěhowaca: Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G. Bautzen. Konto-Nr. **110481** beim Postscheckamt in **Dresden**. Na wotrězk pak njech so přispomni „Konto wjesneho zasydleńskeho družstwa.“ Hižo bě popołdnju prěnja hodźina, jako móžeše předsyda tele posedźenjo skónčić.

Wokoło dweju hodźin bě sala do poslednjoho městna połna. Tak zo ličba zhromadźenych wysoko do druhoho tysaca sahaše. Lubijski hamtski hejtman dr. Kunze a joho knježeństwowy radźićel, sakski sejmski zapósłanc Wehrman, zastupjeŕ Sakskoho zasydleńskoho towarstwa a też dopisowarjo wšelakich nowin běchu přišli.

Knjez předsyda Pjetasch-Delan rozłoži w połdrahodźinskej rěči naše zasydleńske prócowanja, joho zadźěwki a přičiny tychle zadźěwkow. Najwjacy winy na njepostupowanju zasydleńskich prócowanjow w Sakskej leži w loni wudatych złožowanskich postajenjach sakskoho knježeństwa. Te su cyle w zmysle ryćeŕkublerjow.

W Kamjenčanskim wokrjesu njeje so małym ludźom poradźiło, wšo docpěć. Też na klóštrso skorži. Jako wulki njerozom je, zo zadźerženjo stata w nastupanju statnych kubłow w Lubijskim a Žitawskim wokrjesu wupokazachu. Zasydleńskim prócowanjam wěste wujko-feterkowanjo zadźěwa. Ryćeŕkublerjam je so poradźiło do wšěch rozsudźacych městnow swojich žadanjam ryćeŕkublerjow podćisnjenych zasunyć. Zasydlerjo su tu bjeze wšoho zastupjeństwa a wliwa.

Byrnjež je Saksa na dowóz zežiwjeńskeje potrjeby pokazana, su so na přikład loni nazymu běrny na jenu židowsku firmu w Zhorjelcu předałe a ze Sakskeje wuwožowałe. Wšě protesty su podarmo byłe. Město Lubij je tajke transporty zadźerżało a je dało běrny za swojich lubych wobydlerjow wotkładować. Stat pak je to zakazał, a Lubijska rada je měła jenož wudawki zapłaćić. Rozprawu knjeza předsydy přetorhowaše často kaž wichor rozhorjena wołańca.

Wšelacy rěčnicy hišće wustupowachu a knjezej Pjetašowej rěči to a tamne přidachu:

Skónčnje přija so sćěhowaca resolucija:

„Dźensa w Lubiju so wotměwaca skhadźowanka zasydleńskoho zwjazka w Budyšskim wokrjesnym hejtmanstwje wuznawa, zo dotalne nałožowanjo statnoho zasydleńskoho zakonja ani zmylki tohole žohnowanja połnoho zakonja njewotpowěduje ani žadanja zasydlerjow njespokoja.

Skhadźowanka žada: 1. Přewostajenjo ležomnosćow też na dźěłaćerjow, rjemjeslnikow a přemysłnikow a powjetšenjo małoratarskich statokow w žadanej měrje hač do wulkosće w zakonju předpisaneje (20 hektarow to je 70 sakskich kórcow)

---

wješ z tym, zo tohodla hladajcy słabnješ, dokelž nimaš dosć k zežiwjenju; sy khudačk a nimaš z časami ničo k wobjedu. Wbohi Ty! Haj pjenjezy bywachu přecy, kaž so praji, nervus rerum, jadro žiwjenja, a tak też pola Tebje najskerje budźe.

Hdyž sy so nětko po měšćansku zdrasćił, dołhe smužkate kholowy wobuł, a frak po nowej módźe so woblekł — haj samo nowy šlips sy sebi přiwjazał (w nowym napismje) —, so nam skoro zda, jako njeby móhł swojoho krawca zapłaćić, zo k nam tak wujachleny, suchi a khorowaty přičampaš. To nas boli. Přejemy Ći z wěrneje wutroby, zo by so bórzy zhrabał a w Twojim nowym zdrasćenju k nam přišoł, do syteje wole najědźeny, tółši a strowši. Ty nam skoržiš, zo nimaš dosć k srěbanju. **My dyrbimy a chcemy a budźemy Ći pomhać.** Wěr nam, zo nam to woprawdźe žel je, hdyž bě tak suchi, a radlubje, hdyž Ći tón wujednany toleŕ (wuj: paradiziske to časy; dźensa by rěkać dyrbjało: 20 króć telko, potajkim 20 toleŕ = 60 hr.) zapłaćimy, kóždy z nas šerpatku připołoži, zo njeby swižny wostał kaž šita johła. Ale Ty dyrbiš nam też do časa wozjewić, hdyž Twój financny minister wjacy z Tobu prawje dale njecha. My so kóždy króć na to njedopomnimy a druhdy na to zabywamy. Hdyž nam pak nuzu wuskoržiš, kak Ći w žołdku počina tak mjehko a prózdno być, potom Ći radlubje wotpomhamy.

Hišće jónu Ći přejemy, zo by so bórzy wustrowił, zasy starych mocow nadobył, zo by nam kóždy króć něšto rjane powědać móhł — wšak my to stajnje rad słyšimy — o njebychmy trjebali ze suchej hubu sedźeć aż posledni króć, hdyž žane powědanćko nam njechaše powědać. Tuž měj so derje a budź lubje postrowjeny wot Twojich starosćiwych starych dobrych znatych w . . .“

Wuj sebi mysli, zo tutón list raz čitać, čitarjam dźensa ničo nješkodźi. Nawopak, zo so zasy ćim lěpje dopomnja na swoju winowatosć, dokelž nětko je tola hórje hač hdy prjedy.

Haj, wuj smě też přeradźić, zo je z privatnoho kabineta swojoho wnučka list dóstał, w kotrymž stoji, zo by móžno było, Posołej kóždy tydźeń z wosmi stronami wukhadźeć dać, jeli

1. so wjacy do njoho dopisuje a jeli
2. bychu so we Serbach mjez čitarjemi Pósła dobroćerjo nadešli, kotriž bychu po rjadu papjeru za dwě stronje zapłaćili.

Wuj měni, přistojniše a miliše wuměnjenja sebi čitarjo Posoła žadać njemóža hač z tymi, zo bychu Posołej zasy p o r j a d n j e na swoje porjadne w o s m nóžkow dopomhali. Katolscy Serbja bychu so tola před wšej serbskej zjawnosću wohańbili hač do šije, njebychu-li tole dócpěć móhli.

Štož prěni dypk nastupa, mjenujcy wjacy dopisow, je wuj w prěnim lisće hižo słowčko wo tym poréčał. Dźensa přispomnina: Hdyž bě naš njezapomnity, nětko nam kaž wšědny khlěb nuzny, njebohi Hadamec knjez na prawdu Božu wotešoł, našich katolskich Serbow tak jěra bolosć přewza, zo tam něhdźe w Delanach* abo dale w holi wajchtaŕ zatrubi z mócnym hłosom, zo jeno tak přez cyły kraj ržeše: „Samuelo, Samuelo!“ Wołaše: „Bratŕa serbscy, kotriž maće dar a pjero, za serbski lud pisać, přimajće so gratu; je hodźina, zo byšće ze spanja stanyli. K ó ž d a s e r b s k a r u k a a k ó ž d e s e r b s k e p j e r o s o h i b a j!“ Tamny wajchtaŕ je najskerje wumrěł, jeli nic, wuj joho prosy, zo by hišće raz a mócnišo zatrubił a też sam druhim šćežkipytarjam puć pokazał. Tuž do dźěła, do dźěła pilnoho, luby přećelo, to njeje Twoja dobra wola, ně, Twoja swjata winowatosć!

A k druhomu dypkej! Serbja, t ŕ a s ć e m ó š n u, zo klinči, zo je to čuć po cyłych Serbach! Hustodosć swoju móšnu tam šěroko wočinjeće, hdźež ani trjeba njeje; tuž pokažće tu, zo sće Serbja! A jeli sebi nětko w posće wo dnjo a w nocy hłowu łamaće, z čimž móžeće za stare hrěchi pokutu činić, a kak a hdźe móhli dobre skutki wukonjeć: Wuj přimnje kóždoho, nic runje za kornaŕ, ně za ruku a dowjedźe joho njedźelu po kemšach k wosadnomu wubjerkownikej Posoła prajo: Tu přećelo, wućehń swoju tošku, — mošny wjacy nimaš — a zapłać za jene lětuše čisło Posoła wosm stron papjery! Wuj pak wupisa:

„Čestne myto!!!“

Mjeno woprawdźitoho dobroho Serba a woprawdźitoho přećela Posoła sebi zasłuži, kemšacy dźak telko čitari a kompliment pola luboho Boha, štóž Posołej na lěto 1922 za zbytne 21 čisłow (połojca wot 42 zbytnych lětušich čisłow) přiwjedźe 21 dobrych dušow, kotriž papjeru za sydmu a wosmu stronu Posoła zapłaća. Nětko, łójće, łójće, zo jich popadnjeće.

A dokelž so runje dobroćerjo łója: Njezabudźće, lubi Serbja, na wuhłódnjeny, po milijónach wotemrěwacy lud, na wbohi ruski

---

* Přisp. red.: Tón njezatrubi z Delan horje, ale z h o r o w d e l e. Tohodla też hłós po runinje wuklinča, njenamakawši wothłosa. Ličba dopisowarjow so na to njerozmnoži.

tak daloko hač po rozprawje přisłušnoho wjesnoho družstwa wšě podłožki za intensivne a racionalne hospodarjenjo předleža, njech je na kup abo přenajećo z předkupnym prawom (wotnajeńka). 2. Přeměnjenjo sakskich prawidłow w tymle nastupanju. 3. Spokojenjo tychle žadanjow po możnosći z wobstatka statnych a ryćerkubłow, při poslednich nałożowanjo wuswojenja, jeli wotedawać so zapowěduja, předewšěm tam, hdźež so wo nětko burske ležomnosće jedna. 4. Zběhnjenjo wšěch předprawow knježich dworow, přede wšěm zestarjenoho předkupnoho prawa. 5. Přeměnjenjo zestarjenoho hońtwinskoho a lěsnoho zakonja, w tym nastupanju, w kotrymž staj pokupowanjo burskich ležomnosćow zawinowałoj. 6. Dosahace zastupjenjo zwjazka we wšěch rozsudźowacych družstwach. 7. Stat přewozmje wšě wudawki krajnoho rozměrjenja, wukhadźace z nałożowanja zasydleńskoho zakonja.

Přeprošeny hospodarski minister njebě přišoł, tola w dopisu prosy, zo by zwjazk přez wuzwolenu deputaciju jomu swoje žadanja přednjesł. Tónle nadawk napołoži so předstojićeństwu. Wšelacy, našim prócowanjam přećelnje zmysleni zapósłancy maja so tohorunja k tomu pohnuć. Wječor w 6 hodźinach so skhadźowanka skónči.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Pokračowanjo.)

7. Nutŕkowne zarjadowanjo dźěłaćerskich towarstwow ma so hajić.

Při tym so bohata měra mudrosće a nazhonitosće žada, zo by so docpěła přezjenosć w skutkowanju a samsny wotpohlad pola wšěch towaršow. Tohodla dyrbja hdyž je wobydlerjam stata, kaž to woprawdźe je, dowolene, bjez zadźěwka so do towarstwa zjednoćić, tući też prawo měć, tajke zakonje a předpisma wudać, přez kotrež so zaměr, kiž su sebi zhladali, najlěpje dócpěje. Mamy za njemóžne, za wšitke tele towarstwa nadrobnje wšě zakonje a prawidła postajeć. To dyrbi so po powazy kóždoho ludu, po wobstojnosćach a wašnjach, za tym, kajkež dźěła su a kelko so z nimi zasłuži, za tym, kak daloko so wobkhod rozšěrja a po druhich wobstojnosćach samych abo tajkich, kotrež z časa wukhadźeja, mudrje rozsudźić. Hłowna wěc pak je, a to ma so jako powšitkowny a za wšě časy płaćacy zakoń postajić, zo so při założenju, kaž při nawjedowanju towarstwa zaměr njezabudźe, a zo wšě w towarstwje skutkowace mocy na prawje přihódne wašnjo joho zaměrej słuža. Zaměr towarstwa pak je, zo so kóždy sobustaw na ćěle a na duši a też w swójbnych należnosćach spěchuje.

8. Nabožnosć dyrbi zakład być.

Hłowny zaměr pak dyrbi pěstowanjo nabožnistwa a po křesćanskich počinkach zarjadowanoho žiwjenja być; to njech je duša cyłoho (towarstwowoho) zarjadowanja. Njeby-li tomu tak było, bychu towarstwa bórzy prěnjotny napohlad zhubiłe a njeměłe ničo wosebite před tamnymi zjednoćeństwami, kotrež so wo nabožnistwo njestaraja. A kajki wužitk měł dźěłaćeŕ z toho, zo je w towarstwje časny wužitk pytał, hdyž při tym duša, dokelž tam dosć čopłoty njenamaka, do stracha přińdźe, zahinyć? Što pomha človjekej, hdyž cyły swět dobudźe, ale na swojej duši škodu ćerpi? (Math. XVI, 26.) Znamjo, kotrež křesćana wot pohana rozeznawa, je Khrystus z tymile słowami postajił: „Za wšitkim tym prócuja so pohani . . . Pytajće najprjedy kralestwo Bože a joho sprawnosć a to wšitko so wam přida.“ (Math. VI, 32, 33.) Boha za swój wukhod a kónc sebi wuzwoliwši dyrbja towarstwa wosebje nabožnomu rozwučowanju přiměrjene městno připokazać, zo bychu nadrobnje swoje nabožne winowatosće přećiwo Bohu spóznałe, zo bychu derje wědźałe, što dyrbja wěrić, čoho so nadźeć, kak žiwjenjo zarjadować, zo bychu wěčnu zbóžnosć dócpěłe, dyrbja so derje bronić přećiwo błudam a wšelakomu zawjednistwu. Dźěłaćeŕ dyrbi so zahorjeć k wopytowanju Božich służbow, skutkam pobožnosće, wosebje k nabožnomu swjećenju swjatych dnjow. Njech wuknje, cyrkej jako zhromadnu mać česćić a lubować, jeje kaznje dźeržeć a z požadanjom s. sakramenty wužiwać, kotrež mazanosć hrěcha wutrěja a jako wot Boha postajene srědki človjekow swjatosćić dyrbja.

9. Na nabožnistwo twarja so druhe winowatosće.

Maja-li towarstwowe zakonje swój zakład w nabožnistwje, je z tym też hižo puć wudźěłany k postajenju stojnišća towaršow mjez sobu, zo by přezjene zhromadne žiwjenjo w towarstwje knježiło a zaměr towarstwa samoho zakćěł.

Zastojnstwa w towarstwje dyrbja so wšěm jenak měrjo rozdźělić, zo njeby přez přewulki rozdźěl mjez towaršemi přezjenosć škodu ćerpjeła. Winowatosće dyrbja so mudrje rozdźělić a jasnje wobmjezować, zo so nikomu njeby křiwda stała, a towarstwowa pokładnica dyrbi so swědomiće wjesć a wašnjo podpjery njech so přiměri potrěbnosćam jednotliwych. Prawa a winowatosće mzdudawaćerjow dyrbja připrawjene być prawam a winowatosćam dźěłaćerjow. Měł-li něchtó wot kotreježkuli strony za to, zo je so jomu na joho prawje křiwda stała, ničo bóle njeżadamy, hač zo bychu mudri mužojo wobeju stron bjez poroka byli, kotrychž rozsud po towarstwowych zakonjach dyrbi zwadźenych wujednać. Ze wšej prócu dyrbi też za to postarane być, zo njeby dźěłaćeŕ ženje bjez dźěła był, a zo by pokładnica była, z kotrejž móhło so nuzy jenotliwoho pomhać, nic jenož, hdyž nadobo abo připadnje dźěło brachuje, ale też potom, hdyž su khorosć, staroba abo njezbožo dźěłaćerja potrjechiłe.

---

lud! Wšak sće čitali do wutroby štapace słowa Wrótsławskoho a Khelnjanskoho kardinala. Nic wjacy wot duboweje skory a štomowoho lisća, ně wot ćełow so žiwja, haj, wo nje so torhaja. Što prajiće k tomu: Móže nam hišće krošik w kapsy luby być, hdyž tole čitamy? Móžemy hišće hrać a přehrawać po stach, ně, po tysacach a tu bychmy dali tutym wbohim dale hłodu mrěć a njehychmy chcyli po swojich mocach pomhać? Chcemy hišće dale pjenjezy rozmjetować we korčmach, na rejach, bolach a koncertach, chcemy hišće dale jězdźić do Budyšina a Kamjenca do „teatra“, mjez tym, zo tu hłód knježi kaž jón swět hišće wohladał njeje? Haj, smy my hišće křesćenjo? Wulki wučenc a dobroćel, Šweda Nansen, jězdźi po cyłym swěće a nutrnje prosy za tutón wbohi lud. Też pola njeboho swj. Wótca Benedikta XV. je był, w Jendźelskej po joho přednošku wotpołożachu swoje pyšeńki a debjeńki woprujcy to za ruski lud, a my nochcyli so swojich noblesow a delikatesow wzdać, jeničcy tohodla, dokelž smy tak słabeje wole a sebi ničo wotrjec njezamóžemy? Njedyrbimy so bojeć, zo Bóh swojoho khostacoho jandźela też raz k nam póśćele, hdyž dale sebi woči zawjazamy, wuši sebi zatykamy, zo njebychmy ničo wo druhim hubjenstwje čitali a słyšeli? Tuž, stań, ludo serbski, dopomń so na Twoju křesćansku a narodnu přisłušnosć a khwataj, haj khwataj wbohomu ruskomu ludej na pomoc, prjedy hač njebudźe přepozdźe! Wobdźěl so kóždy, wosebje serbscy pokutnicy, na zhromadnej zběrcy katolskich Serbow, kaznja lubosće k bližšomu njeje žana dobra rada jeno, ale kruta kaznja, kotruž njewobkedźbuje lohcy móhł sebi zasłužić wěčnu smjerć.

Kritiski wuj z Bjesadźic.

Wšelćizny.

Płaćizny za Oberammergau-ske hry buchu takle postajene: 1. městno 400 hr.; 2. městno 350 hr.; 3. městno 280 hr. Z tym je zapłaćene: zastup, bydlenjo a zastaranjo za čas jenoho předstajenja.

Němska dyrbi 8000 koni wotedać.

Parižski „Temps“ powě, zo je zwjazkarska komisija wójnskich ćežow Němskej poručiła, zo dyrbi w měrcu a aprylu 8000 koni zwjazkarjam wotedać.

Kurs nemskeje hriwny. 21. februara płaćeše dollar 219 hr. 78 pj. 100 českosłowakskich krónow 407 hr. 55 pj. 100 šwicskich frankow 4270 hr. 70 pj. 100 awstriskich krónow 4 hr. 18 pj. 100 pólskich markow 5 hr. 77 pj. — 5 hr. 12 pj.

Dopisaj.

Dobra rada kritiskomu wujej.

Kupich 12 wottorhanskich protykow. Z nimi pósłach hólca po wsy. Wón dósta za kóždu předatu 10 pj., kotrež dyrbjachu ludźo za přinjesenjo do domu k płaćiznje přidać. Tak buchu wšitke za krótki čas předate z wuwzaćom teje, kotruž běch sebi sam zdźeržał. Njeje w kóždej wsy kusk woporniwoho muža, kiž by podobnje činił a khiba nic jenož za joho wjes ale też za wokolinu wobstarał? Ludźo kupuja, hdyž so jim do domu přinjese. Je wšak też nětkle předrohe, hdy by kóždy sam po protyčku pisał a pjenjezy słał. To je ludźom też přewobćežne. Nuzne pak je, zo so wšitke rozpředadźa. K lětu dyrbi so pak wunamkać, zo kóždy na lohke wašnjo protyčku hač do domu dóstanje.

Luby wujo z Bjesadźic!

Hdyž za djabołom wołaš, tón daloko njeje a tu joho maš. W Twojim prěnim lisće Sy so na wěste stworjenjo ze starych časow hrěšił. Nětko tu je.

Listy rady čitam, dokelž z wjetša něšto luboho přinošeja; přecy pak něšto nowoho. Tuž tydźenja, hdyž „Posoł“ zastupi, też hnydom hrabach za Twojim listom. Hdyž pak běch jón dočitała, mje też hnydom kritiska žiła woskotaše, a započach kónčk wołojnika wobkusować. Luby wujo! Ty měješe strach, kak je so Twojim 1800 listam při stawkowanju železnicarjow zešło, hač su swój domčk też wšitke dócpěłe? Haj su! Naši železnicarjo su nobl ludźo. Hdyž naš Posoł dóńdźe, su hnydom „spěšnik“ zapřahnyli. Też naš póst je pěkny hólc, sama zdwórliwosć, a za něšto kroškow roznosy nam kóždy tydźeń swěru naš Posoł po cyłej Němskej, hdźežkuli žadyn Serb bydli a sebi jón žada. Tuž česć, komuž česć słuša. Za to pak nam našich burow njerozkałaj, zo njebychu wo žně a na neplach stawkowali! By so nam zešło kaž našim ruskim susodam. Wulke myše k wobjedu! To drje so też naš wuj njeby tak woblizował kaž po Wudworjan Nowakec macedonskim gulašu. — Tuž so, luby wujo, polěpš! Wo to Će prosy Twoja **kritiska Hana.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 345. 346. z **Hrubjelčic**: Jakub Měrćink, Hańža Gudźina; 347. Jan Rječka z **Dźěchorjec**; 348. 351. 352. 423.—426. z **Budyšina**: Hana Pjetašowa, Jurij Dyrlich,

Richard Ulbrich, dr. phil. Wałtař Jehne, Jurij Rab, Jurij Rjeda, Marija Wićazec; 349. Jan Měrćink w **Hambornje**; 350. Jurij Domš z **Bozankec**; 353. Marija Dubscyna ze **Židowa**; 354. Pawoł Wenel z **Dźěžnikec**; 355. Marija Kralowa z **Ratarjec**; 356.—378. z **Wotrowa**: Pawoł Bulank, Jakub Cyž, Jurij Cyž, Pawoł Cyž, Pawoł Čornak, Jakub Hejdan, Michał Kral I, Michał Kral II, Marija Domšowa, Michał Herrmann, Hańža Khěžkec, Pětr Nowak, Jurij Nowotny, Pawoł Symank, Pawoł Šołta, Michał Weclich, Jakub Robl, Pětr Robl, Jan Zynda, Hana Lebzyna, Michał Rjeda, Pawoł Weclich; 379.—382. z **Kašec**: Hana Jóršowa, Marija Mělkec, Jurij Rjek, Marija Šołćic; 383.—387. ze **Žuric**: Jakub Cyž, Jurij Cyž, Michał Krawčik, Jakub Šworca, Jurij Wjenka; 388.—392. z **Krjepjec**: Mikławš Koch, Jakub Lebza, Mikławš Najč, Mikławš Pječka, Pětr Knježk; 393. 394. z **Nowoho Dwora**: Jakub Hěblak, Jan Hajna; 395. Mikławš Šneider z **Nowoho Městačka**; 396.—399. z **Kanec**: Pětr Kilank, Michał Młynk, Jurij Pjech, Jakub Šołta; 400.—420. z **Njebjelčic**: far. Gust. Kubaš, Hana Bernardowa, Jan Dórnik, cyrkw. wučeř Jan Renař, wučeř Filip Jakubaš, Jurij Łuščanski, Kat. Bjesada, Jurij Žur, Mikławš Pjech, Jurij Herman, Jakub Kubaš klamař, Mikławš Pječak, Jakub Leńš, Jurij Cyž, Jurij Kórjeńk, Jurij Hejduška, Jurij Wawrij, Jan Žur kubleř, Mikławš Herman, Jan Žur khěžkař, Marija Ledźborka, Marija Kralowa; 422. Hańža Rejškowa ze **Serb. Pazlic.**

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

Wunošk hodownoho swjedźenja serbskich dźěći Kulowskeje wosady 1100 hr.; Mikławš Šneider z Brěžkow 10 hr.; Šlich z Noweje Bukownje 20 hr.; z Dubrjeńka: po 5 hr.: Nowotnik, Robl, Lipičowa, Młodźink, Mikławš Domanja, Jakub Šołta, Brückner, Robl; z Budyšina: po 5 hr.: Jurij Dyrlich, Marija Wićazec, dr. W. Jehne 25 hr.; z Němcow: Pětr Pjaca 7 hr., po 5 hr.: Wawrij, Schiemann, Mikel, Mič, Jurk, Dubrawina, Pětr Čórlich, Zarjeńk, Metaš, Kral, Wach, Hanto; z Koćinje: po 5 hr.: Kreuz, Pětr Korch, Grofa, Wawrij, Mikel, Michał Korch, Woko, Serbin, Štreicher, 13 hr. mjeńšich darow; z Noweje Wsy: Kreuz 11 hr., po 5 hr.: Michał Grofa, Rjehořk, Pólkowa, Małki, 8 hr. druhich darow; ze Salowa: po 5 hr. Michał Šołta, Jurij Šołta, 3 hr. druhi dar; z Kulowca: po 10 hr.: Marija Lipičowa, Michał Hadam, po 5 hr. Michał Šołta, Zarjeńk, Mijan, Nykela, Polak, Rosmij, Wjesela, Salowski, Domanja, Bulank, Pólk, Wawrijowa, Robel, 48 hr. druhich darow; Hańža Gudowa z Hrubjelčic 50 hr.; Jan Rječka z Dźěchorjec 15 hr.; Jurij Domš z Bozankec 10 hr. (Přichodnje dale.)

Za hłodutradacych w Ruskej

darichu: z Budyšskeje wosady: Nj-a 300 hr., najdost. knjez tachant Skala 200 hr., najdostojn. knjez kantor praelat Žur 100 hr., kapłan M. Just 60 hr., wyšši wuč. Michał Wjerab 100 hr., Hana Lebzyna z Budyš. 50 hr.; z Wotrowa: Hana Weidlichec 10 hr., Michał Łuščanski 50 hr., farař Křižank 50 hr., Hejdanec swójba 50 hr., Hańža Kubicowa 10 hr.; Jurij Cyž ze Žuric 200 hr.; Hana Lebzyna z Krjepjec 20 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 20. februara 1922 w Drježdźanach dawachu

	Žiwa waha.	Rězna waha.		Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:		rjad.	Ćelata:	
1.	1275—1375	2350—2500	1.		
2.	1100—1200	2150—2300	2.	1450—1500	2350—2400
3.	950—1050	2050—2150	3.	1300—1400	2175—2300
4.	750—850	1950—2050	4.	1100—1200	2000—2100
	Byki:			Wowcy:	
1.	1300—1400	2275—2400	1.	1200—1300	2400—2575
2.	1150—1250	2125—2250	2.	1000—1100	2275—2375
3.	1000—1100	1950—2100	3.	700—900	1975—2200
4.	800—900	1825—1950		Swinje:	
	Jałojcy, kruwy:		1.	1800—1900	2300—2450
1.	1275—1375	2350—2500	2.	1900—2100	2375—2500
2.	1100—1200	2150—2300	3.	1600—1700	2150—2250
3.	950—1050	1550—2150	4.	1400—1500	2000—2250
4.	750—850	1825—1975	5.	1500—1700	2000—2225

Ćišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćerńje w Budyšinje.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Městno wobkhowane za
Welsec kupny dom
w Kulowje.

Serbja Drježdźanscy! Njedźelu 5. měrca budža 1/2 8 hodźin w dwórskej cyrkwi **serbske kemše** ze zhromadnym swj. woprawjenjom.

Strowy, sylny a wobdarjeny **hólc** sprawneju staršeju, kotryž chce
pismikistajeŕstwo a knihićišćeŕstwo
nawuknyć, móže k 1. aprylej do wučby stupić w našej
Donnerhakec knihićišćerni.

Čorne mužske woblečenjo a čorny **zymski zwjeršnik** je na předań na Horje čo. 14 pola Njeswačidła.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Do Kamjenca.
Přistojna katolska
holca
so pyta do dobreje swójby k dźěśću přez lěto staromu. Wšo dalše je zhonić p. kapłana Bruska w Kamjencu.

Syn dobreju serbskeju staršeju pyta so jako
zahrodniski wučownik
do zahrodnistwa w Janskich kupjelach a to 1. aprylej abo k jutram.
Zamołwić móže so pola dr. Rachele w Pančicach.

Kedźbu! Hdźe kupuješ derje a tunjo njedźiwajcy postupowanja płaćiznow **dobre mydło, mydłowy proch, swěčki a črijowu kremu?** Jenož pola
Józefa Kuby.
Stojnišćo kóždu sobotu napřeco póstowej kowarni!

Košlacy barchent
běły a pisany,
jakowy barchent
woblečenjowe flanelle } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane
hotowe barchentowe šaty
běle a pisane, za mužow, žony a dźěći;
normalne šaty, też podšite, hišće tunjo a we wulkim wubjerku poruča
August Paul Hilger měj.: **Emil Wilček**
2 seminarska droha 2.

Tukhwilnje doma přebywajo přijimam wšitke
časniki
k porjedźenju. Za najlěpše wěcywustojne wuwjedźenjo rukuja moje dotal wuwjedźene dźěła. Prošu, zo byšće mje jako Serba z dźěłom podpjerać chcyli. Budu so prócować, swoje płaćizny po wjesnych wobstojnosćach a tak tunjo kaž móžno wobličeć.
Jurij Mencl, časnikař
w **Dobrošicach.**

Katolska Bjesada w Ralbicach
změje **njedźelu 26. febr. 1922** wječor w 7 hodź. we wjesnej herbskej grychće
póstniski swjedźeń.
Wšitkich lubych Serbow najwutrobnišo přeprošuje **předsydstwo.**

Swobodne zjednoćenstwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy
změje **srjedu 1. měrca** popołdnju 1/2 4 hodź.
ważnu zhromadźiznu w Khrósćicach.
Njech přińdu wšitcy.

Wróćiwši so wot rowa mojeje swěrneje mandźelskeje, našeje lubeje maćerje a wowki
Marje Ryćerineje
z Worklec,
kotraž wutoru 14. febr. ze swj. sakramentami wobstarana po krótkej ćežkej khorosći w 69. lěće jeje žiwjenja zbóžnje wumrě a bu sobotu 18. februara w Khrósćicach pokhowana, wuprajamy z tutym wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za jeje dušu so modlili a zemrětu w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje też miłosćiwym sotram Worklečanskeje khorownje za woporniwe wothladanjo **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“**
We Worklecach, 18. februara 1922.
Zrudni zawostajeni.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 10. | Budyšin, 4. měrca 1922. | Lětnik 60.

Dźensniši křižowy puć w Jeruzalemje.

Jězusowy křižowy puć widźimy we wšěch cyrkwjach, haj w mnohich domach na swjećata (stacijony) zwobrazowany. Wšě chcedźa nam Jeruzalemske domy a drohi tajke předstajić, kajkež wone za Jězusowe časy běchu. Něchtóžkuli pak snadź by zhonił, kajki napohlad křižowy puć w Jeruzalemje dźensa poskića. A tón chcemy tu wopisać.

I. Prěnje 4 zastawki.

Hdyž z rańšimi abo Šćěpanskimi wrotami do swjatoho města přikhadźamy, smy na swjateje Marijinej drozy. Tu mamy hnydom při wrotach na lěwicy Templowy dwór. Na nim stoješe w Jězusowym času hród Antonija, w kotrymž Pilatus bydleše. Na hrodowskim dworje bohot Jězusa k smjerći wotsudźi. Tu je potajkim prěni zastawk (stacijón).

Dźensa wupjelnja trochu powyšene městno tutoho hrodu Turkowska kaserna. Z drohi wjedźe tohodla skhód do njeje horje, cyle podobnje, kaž pola stareje kaserny w Budyšinje. Ze šěroko wočinjenymi wrotami stupamy na jeje dwór a nichtó nam to njezakazuje a so nas njepraša, što tam chcemy. Dokelž pak je kaserna Turkowske statne (kralowske) wobsedźeństwo, njewoznamjenja tu ani křiž ani krótke napismo swjatosć tutoho městna za křesćanow. Tola naš wjednik, Franciskanski mnich, pokaza nam na tutym dworje, w rózku mjez starymaj šěrymaj murjomaj, městno Jězusowoho k-smjerći-wotsudźenja a započa tu pobožnosć křižowoho puća. Turkowscy wojacy, kotřiž běchu připadnje na dworje, ćiše přihladowachu; žadyn so njewusmja abo z hanjenjom modlerjow njemyleše; přetož tež Turka modli so wob dźeń 5 króć zjawnje před cyłym swětom. Tola pak dyrbja tu křesćenjo na to kedźbować, zo ničo njećinja, štož móhł Turka za zacpěćo *abo wusměšenjo swojeje wěry zrozemić; přetož* we wěcach wěry je tutón jara njeznjesliwy.

Hdyž běše Jězus k smjerći wotsudźeny, přiwjedźechu joho wojacy z druhimi wrotami, hač my zastupichmy, z kasernowoho (Pilatowoho) dwora na drohu won a napołožichu jomu tam křiž. Před tutymi wrotami wonka je potajkim městno druhoho zastawka, stacijóna. — Něhdźe 20 mjeńšinow k wječoru wot Jeruzalema, při puću do městačka „Swjatoho Jana w horach", je Grichiski „Křižny klóštr". W joho cyrkwi pokazuja dźěru, z marmorom wobsadźanu. We njej je cypresa rostła, z kotrejež zdonka Jězusowy křiž wućesachu. Po swjećeću na cyrkwinskej sćěnje je tutón štom Abrahamowy wuj Lot sadźał.

Dokelž su spomnjene wrota dźensa zamurjowane, njemóžemy po puću, po kotrymž su Jězusa wjedli, w duchu za nim kročić, ale dyrbimy po swojim starym puću wróćo hić, so deleka wokoło skhodu na prawicu winyć a potom po Marijanskej drozy wo 40 metrow dale k ranju dóńć. Tam mamy zamurjowane wrota wot wonka. (Druhi zastawk.) Dokelž pak je tuta sćěna kasernina zwonkowna murja, njewidźimy tež tu žanoho křesćanskoho znamjenja. Za to pak je na twarjenju znapřeća, na druhej stronje drohi, kotrež křesćanskej swójbje słuša, tafla z Łaćonskim napismom: „Tu znapřeća druhi zastawk" (stacijón). Na tutym přikładźe widźimy, kak sebi Franciskanowje we wšěch wuzkosćach pomhać wědźa.

Wottudy ćehnjechu wojacy z Jězusom po Marijanskej drozy hłubje do města. Dróha wjedźe pod wysokim wjelbowanym mosćikom, po kotrymž ludźo horjeka přez drohu prěki khodźachu, dale k wječoru. Na tutym mosćiki předstaji Pilatus rozšwikanoho Jězusa židam prajo: „Ecce homo" (= hlejće čłowjeka)! Wo móličkosć dale wukónča so Marijanska dróha do Dolinskeje drohi. Różkowna kněža na prawicy je Austriski hospic (hospoda), dwajposkhodowske różkowne twarjenjo, na lěwicy pak klóštr zjenoćenych (wěriwych) Armenow.

Dróha tu nahle spaduje. Dokelž je wona při tym włožna a pjelska, ma tu prózdny čłowjek hišće dźensa kedźbować, zo so njećisnje. Dokelž su tu dolinu na 10—15 metrow nawozyli, dźěše dróha w Jězusowym času hišće wjele bóle z hory dele. Tohodla běše bjez dźiwa, zo so tu Jězus, kotryž měješe ćežki křiž njesć, wobsuny a padny. Tři kónčite wobłuki z małymi woknješkami w twarjenjowej muri a kónc złamanoho stołpa, kotryž pódla nich na zemi leži, woznamjenjeja městno tutoho pada. (Třeći zastawk, stacijón.)

Po tutej Dolinskej drozy wjedźechu wojacy Jězusa dale. Jenož 38 metrow wot spomnjenoho różkownoho twarjenja, wot třećoho zastawka, wukhadźa z lěweje strony mała, z temploweje hory so dele wijaca Haramska haska na Dolinsku drohu. Z tuteje haski runje swjata Marija wustupi, jako wojacy Jězusa po Dolinskej drozy dele přiwjedźechu. Tu so potajkim Marija z Jězusom zetka. (Štwórty zastawk.) Wulki křiž a tafla z napismom: IV. st. na muri městno woznamjenjatej.

Tuta ležownosć słuša hišće sobu k naspomnjenomu Armeniskomu klóštrej. Na joho wobsedźeństwje mamy potajkim třeći a štwórty zastawk. Haramska haska twori dźensa wrota do tutoho klóštra. Hdyž do njoho zastupichmy, powita nas rodźena Barlinařka a předpołoži nam swój wulki skład dopomnjeńkow na swjaty kraj. Dokelž měješe dobru hubu a Němski rěčeše, naši pućowarjo pola njeje wjele wěcow sebi nakupichu.

Na klóštrskim dworje natwari hižo swjata Lejna cyrkej swjateje „Marije we womorach". Tuta drje po času rozpada, ale Armenowje tam zasy rjanu nowu cyrkej stajichu. W jeje krypće (podzemskej kapałcy) stej do podłohi z pisanymi kamuškami čłowječej stopaj wusadźanej. Wonej woznamjenjatej městno, na kotrymž Marija stoješe, hdyž swojoho syna wuhlada, kotryž na wulkimaj kamjenjomaj wotpočowaše.

Na štwórtym zastawku mamy přikład, kak jara dyrbja Franciskanojo jako stražnicy slubjenoho kraja kedźbować, zo so ze swjatymi městnami žanych jebanstwow njestanje; přetož wšelake křesćanske wěrywuznaća, haj tež jenotliwi měsćenjo hladaja, kak bychu te abo tamne swjate městno na swoju ležownosć dóstali. Tak jónu wotpadnjeni (njewěriwi) Grichowje w nocy křiž a taflu štwórtoho zastawka wotpačichu a někotre twarjenja dale na sćěnu swojoho klóštra přičinichu, zo bychu z tym cuzych pućowarjow zamylili a k wopytej jich klóštra pohnuli, štož jim nic jenož česć, ale tež wšelaki časny wužitk přinoša.

(Přichodnje skónčenjo.)

Swětowy rozhlad.

Dohladowanjo nad dźěłanju municije w Němskej.

„Echo de Paris" powěda, zo je rada zwjazkařskich pósłancow wobzamkła, dźěłanjo municije w privatnych němskich pólvernikach dohladować. „Temps" k tomu přispomni, zo je so rozrěčenjo mjez Lloydom Georgom a a Poincareom tež na rozsěrjenjo a wótriše dohladowanje Němskeje poćahowało.

Italska ma katolskoho ministra šulow a wučenja.

Dołho traješe, prjedy hač so kralej poradźi, nowe knježeństwo zestajeć. Skónčnje je so jomu to poradźiło, a zajimawe je, zo bu jedyn katolski muž (to rěka, muž, kiž je wěrnje katolscy zmysleny) na ministra kulta pomjenowany (prof. Anile). Čohodla je to zajimawe? Njeje dha Italska katolski kraj? To drje je. Tola ći, kotřiž tam dotal — to je wot lěta 1870 — prěnje słowo do wšoho zarjadnistwa a zakonjedawarstwa rěčachu, běchu snadź jenož po mjenje katolikojo, mnozy pak židźa *abo swobodnomurjerjo. Někajkeje politiskeje* strony we sejmje, kotraž by katolske zajimy zastupowała, njebě. Hakle hdyž bě bamž (? Pius X.) dowolił, zo smědźa so katolikojo też do italskoho sejma wolić dać, nasta politiska strona, kotrejež zasady so złožowachu na křesćanstwo. Z poslednich wólbow wuńdźe wona hižo jara sylna, tak zo bjez njeje Italska hižo ćežko budźe někajkeje zwonkowneje a znutřkowneje politiki činić móc. K tomu dósta wona też sydła w knježeństwje samym, w nětčišim na př. tři ministerstwa, mjez nimi z katolskoho stojnišća też najwažniše, mjenujcy **ministerstwo šulow.**

To je nětkle skoro něšto njesłyšane we křesćanskej Europje. Samo w Němskej, Pruskej, hdźež tola ma křesćanska ludowa strona nětkle wulki wliw, hdźež je samo knježeństwowy kancler dobry katolik, njeje žadyn sobustaw teje strony k tomule ministerstwu powołany, kotraž ma za najhłowniši nadawk wobkhowanjo a spěchowanjo křesćanstwa.

A podobnje to nadeńdźeš w tamnych statach, kotrež su tola po swojich wobydlerjach cyle abo tola z wjetšoho dźěla katolske.

W Boulogne so tele dny Poincaré a Lloyd George zetkaštaj,

zo byštej wo wotmyslenej Genueskej konferency pojednałoj. Parižske nowiny su z jeje wunoškom jara spokojom. Francózska móže bjez bojosće do Genuy hić. Zetkanjo w Boulogne Němskej a bolševiskej Ruskej dopokaza, zo podarmo w Genua na njejednotu mjez zwjazkarjemi ličitej" piše na př. Matin. „Petit Parisien" praji: Za štyri hodźiny je so Lloydej Georgej a Poincarèej poradźiło, nakhwatać, štož bě so wot někotrych njedźel zhubiło.

Do Londona so wróćiwši je **Lloyd George** dopisowarjej Reuterec telegrafowarnje rjekł: Zwjazk je sylniši dyžli prjedy, a Francózska a Jendźelska budźetej hromadźe za wobnowjenjo Europy dźěłać. Zo je Ruska na Genuasku konferencu přeprošena, na žane wašnjo nima prajić, zo bolševiske knježeŕstwo jako zakońske připóznajemy. Wšo jeničcy wot rukowanjow wotwisuje, kotrež Ruska w Genua da abo njeda. Hdyž budźa wone spokojace, so bolševiske knježeŕstwo připóznaje, snadź hnydom. Francózska a Jendźelska stej w tutym prašenju zjenoho. — Štož ruski dołh nastupa, dyrbi bolševikske knježeŕstwo statne požčonki prjedawšich knježeŕstwow přewzać.

Dźěl němskich nowin wot Genuy wjele za Němsku njewočakuje. Wone hižo wo Genuaskej komediji pisaja. Kancler Wirth pak je so takle wuprajił: „Přihoty za Genuasku konferencu so we wšěch němskich ministerstwach činja. Tola jene dyrbimy wobmyslić: Genuaska konferenca so njezwoła, zo by so jeničcy wo dóńće němskoho luda wuradźowało, wona budźe so też z europiskim, haj, ze swětowym hospodarstwom zaběrać. Hdyž hajručišo njezapočnu, wo europiskim hospodarstwje jako wo cyłku jednać, před **zahubjenjom Europy stojimy.**

Pólska.

Pólske knježerstwo je swoje zastupjenjo do małeje ententy připowědźiło. Wobzamkny so, mjeno „Mała ententa" spušić a so štworozwjazk Južnosłowjanskeje, Rumunskeje, Čěskosłowakskeje a Pólskeje mjenować.

Češka pomoc za Rusku.

Zastupjerjo češkosłowakskeje legionarskeje gmejny su 23. febr. w audijency pola presidenta Masaryka rozprawu wo pomocnym skutku za hłodumrějace ruske wobydleŕstwo podali. President republiki na rozprawu z wulkim zajimanjom posłuchaše, so z legionarami dołho rozrěčowaše a sam někotre pokiwy dawše, kak měła so zběrka spěchować. Wón skónčnje slubi, zo za pomocny skutk legionarow 100000 krónow dari. Tuta suma je so dźeń pozdźišo předsydźe češkosłowakskeje legionarskeje gmejny přepodała.

Wjacy wuwozyła dyžli dowozyła

je Češkosłowakska w lěće 1920. Tak dopokazuje bilanca. Jeje dobytk je 4185200801, to je nimale 200 milijónow přez 4 milijardy Krónow. Jón su wunjesłe wosebje cokor, drjewo, wuhlo, škleńca a škleńčane twory.

Južnosłowjanska a Bołharska.

Južnosłowjanski minister Rakić je sobotu we Sofiji bołharskomu kralej Borisej swoje wobkručace wopismo jako połnomócny pósłanc přepodał. Z tym je so normalny diplomatiski wobkhad mjez Južnosłowjanskej a Bołharskej wobnowił.

Genuaska konferenca 10. apryla.

Na konferency mjez Lloydom Georgeom a Poincareom w Boulogne, kotraž tři hodźiny traješe, je so wobzamkło, zo ma so Genuaska konferenca 10. apryla zeńć.

Jendźelske starosće přiběraju.

Jendźelska sebi mysleše, zo sebi swoje stojnišćo wolóži a wosebiteje mocy dobudźe, hdyž w Iriskej skónčnje měr sčini, přizwoliwši tam ludej wobmjezowanu samostatnosć. Jeje přeća njejsu so jej dopjelniłe. Nawopak: z wašnja dojednanja je dóšło k nowym njeměram, a Jendźelska dźerži dale wójsko we Irskej.

Wjetšina irskoho sejma je přiwzała wujednanja z Jendźelskej; hłowny wjednik za swobodu iriskoho ludu pak, de Valera, je nochce připóznać a staja so jomu samo z brónjemi. Wosebje chce jón ulstriskej republicy podćisnyć, kiž je, po prawym drje k Irskej přisłušaca, hižo dlějši čas wot njeje tak rjec dźělena. Dokelž su tam tohosamoho wěrywuznaća kaž w Jendźelskej, namakachu stajnje wot njeje podpjeru přećiwo katolskim Iram.

Kaž so wottud posudźić dawa, njeje de Valerowe stojnišćo dosć mudre. Wězo njemóže samostatnosć, kajkuž je Jendźelska Irskej dała, dospołnje spokojić; tola znajmjeńša na čas měješe so lud dospołnje podać: bě měł so změrować, swoju dobytu, njech też hišće trósku wobmjezowanu samostatnosć skrućić a potom hakle zasy dalše zaměry dócpěć hladać. Nětkle pak je tajke dźěło a zadźerženjo kaž je de Valera čini, strašne: Jendźelčan ma nowu winu k zakročenju.

Iriske dobyća su też Egyptowsku a Indisku powabiłe, wěsće pak znowa pohoniłe, zo też tej sebi samostatnosć žadatej. W Egyptowskej stoja nětkle wobstojenja tak, zo chce jendźelske knježeŕstwo tam narodnu zhromadźiznu zwołać, też ministra za zwonkowne należnosće přizwolić a wosebje swoje wójsko hnydom a bjez wuměnjeni wróćowzać. We Indiskej so knježeŕstwo hišće trósku zapjera, tola ma tamniše wobstojenja za jara važne. Po wuprajenju ministra za Indisku su winy k wuswobodnomu hibanju w Indiskej pytać w politiskich podawkach poslednich dnjow, wosebje přizwolenjo samostatnosće Iriskej, maju pak też swoje žórła we socialnych a hospodarskich wobstojenjach. Indiskich mjerza, zo Jendźelska skoro wšě surowizny z kraja wuwoža a za to potom Indiskich nuzuje, jendźelske twory přijimać; wona Indisku wukluka.

Hižo husto su Indiscy hladali, zo bychu jendźelske brěmjo wot so čisli; Jendźelska

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

„Na tajkule njerodu a lěnjosć! Kak jeno móže so šuleŕ srjedź wučby na ławku lěhać. Zo je wusnywši pod ławku padnył wšak je bjez dźiwa. Ale to jenož joho winu powjetšuje. Wězo tón hólc bjez krutoho khostanja njewoteńdźe!" Tak sudźeštaj Hapka a Haplka. „Kak jeno so wučeŕ nětkle na njoho rozsypa!"

Ach ně, wučeŕ wosta cyle měrny a sobuželnje so hišće wopraša: „Wbohi! Njejsy so tola jara dyrił? Njejsy so jara wustróžał?"

„Ow, haj, tule wokoło kolena mje tak jara boli, a hłowa mi wša brunči: sym z njej kruće do podnóžki prasnył!" wotmołwješe hólc skiwlo. „A wustróžał so też jara sym. Nozy mi hišće dyrkotatej."

„Wbohi!" wobžarowaše joho wučeŕ z nowa. „Takle so wustróžał!"

„A też žabku we łohću sym sebi narazył", zaskiwli hišće hólc. „Cyła ruka je mi pře to sćerpła."

„Hłowa, łohć a koleno wšak hižo zasy wotbola. Jeno zo so ći stróžele do nohow njezašćěpja, to by złě było! Ale čakaj, chcu tebi dobry srědk pře to dać. Cokor je jara strowy pře nahłe stróžele. Tule maš! Za to, zo sy so tak njenadźicy wustróžał, směš sebi wot mojoho kija wotkusnyć. Wotkusń sebi prawje wulki kruch, rozemiš? prawje wulki, zo sebi stróžele skerje zaćěriš."

„Ah!" dźiwaše so na to cyła šula wótře a wospjet a zasy; też zawisć měšeše so do spodźiwanja, kaž běše z mnohich wobličow derje widźeć. Wučerjowy kij, mjenujcy, kotrohož běštaj so Hapka a Haplka tak nabojałoj, běše z najsłódšoho poprjanca (marcipana) pječeny a z najwubranišimi brěčkami načinjeny. Wučeŕ měješe jón k tomu, zo by dźěći z nim tróštował, mytował a wuznamjenjał. Tak też dósta jón nětko wustróžany hólc. A wón težto sebi woprawdźe nahladny kruch wotkusny a, hdyž wjesele khmutaše, wokrasni so jomu cyłe wobličo. Kij wšak běše bjez dwěla nimo měry dobry. „Knjez wučeŕ, njesměm sebi hišće jónu wotkusnyć?" wopraša so hólc khroble, lědma zo bě dopóžerał. „Ja pak mam tajke stróžele!"

„Nó, tak jeno sebi wotkusń hišće jónu," rjekny wučeŕ, „dokelž maš tajke wulke stróžele!"

„Ah! Ah!" dźiwaše so z dobom zasy cyła šula. To wšak sta so jara zrědka, zo směd̄žeše sebi šuleŕ dwójcy za jedyn šulski čas a to hnydom dwójcy za sobu wotkusnyć. Wučeŕ běše tola dźensa jara miły!

Nětko wobroći so wučeŕ k Hapcy a Haplcy. „Tak witajtaj do nas! A njech so wamaj tu mjez nami prawje zalubi!" Potom naprašowaše so, kak rěkataj, z wotkel a hdyha staj přišłoj, a kak je so jimaj hižo tu zalubiło. Hapka a Haplka wotmołwještaj njebojaznje, dokelž jeju prěni strach běše so při tym přesłyšowanju hólca nimale minył. Też mnohe dźěći, kotrež w prěnich ławkach sedźachu a jeju z wčorawšoho zetkanja hižo trochu znajachu, smějachu so přećelnje na njeju abo kiwachu jimaj: „Witajtaj do nas!"

Potom prašeše so wučeŕ z nowa naležnje, kelko staj traš hižo nawukłoj a to najprjedy Hapki.

„Ja móžu cyły abejcej z hłowy," wotmołwi Hapka sebjewědomnje.

„Cyły abejcej z hłowy? To je jara wjele. To sy ty tola hižo jara pilny był", khwaleše joho wučeŕ.

Tajkeje khwalby wšak njebě Hapka hišće zasłyšał. Pře to rosćeše jomu horło. A wón težto chcyše so hnydom postarać, zo by dale rostło. „Haj, ja móžu też cyłe wulki abejcej z hłowy", rjekny spěšnje.

Też Haplka bu žarliwa a khwalby požadliwa a njemóžeše wučerjowoho naprašowanja hižo dočakać. „Ja móžu też cyły mały a wulki abejcej z hłowy."

„Ow, wonaj móžetaj cyły mały a wulki abejcej z hłowy!" dźiwaše so cyła šula wospjet a zasy. „Kak dołho staj wonaj tola to wuknyć dyrbjałoj!"

„A to drje móžetaj wój też wobaj jara derje čitać?" naprašowaše so wučeŕ dale.

„Haj, čitać móžu ja cyle derje", hwizdaštaj Hapka a Haplka skoro nadobo. „Němske a łaćonske pismo", doda hišće Hapka. Jeju wědomosć wšak pola mnohich pismikow khětro klacaše, haj, mnohe pismiki jeju skoro stróžachu, zo bóle jakotaštaj, dyžli čitaštaj. Tohodla bě jimaj město khwalby kruty swar sydał. Wosebje Hapka pak mysleše, zo chce sebi hižo prěni dźeń prawje wjele česće zapołožić. „Čim wjacy rjeknu, ćim wyše sadźi mje wučeŕ", to běchu joho mysle.

wšě pospyty we kreji potepi. Jenož za čas swětoweje wójny dyrbješe woteżki trósku popušćeć. Němska šćuwaše tam přećiwo Jendźelskej, zo by jej tam dźěło naparała a přez to jendźelske mocy, kotrež přećiwo njej dźěłachu, wosłabiła. Tola Indiska wosta Jendźelskej swěrna, staji samo něhdźe połdra milijóna muži na jendźelsku fróntu přećiwo Turkam, wunuzowa pak jako wotrunanjo Jendźelskej, zo buchu w domiznje Indojo znajmjeńša do nižšich a srjedźnych knježeŕstwowych zastojnstwow přijimani.

To dócpěwši, a spóznawši, što je so Iriskej dało a Egyptowskej w najbližšim času so da, žada wjacy, chce samozarjadowanjo, zdźěla samo dospołnu samostatnosć.

Po nowišich powěsćach zda so, zo też de Valera a joho přiwisk so změrujetej. Też woni póčnu spóznawać, zo je lěpje něšto wěstoho měć hač nětkle z Jendźelskej dale wojować a při tym snadź hišće hižo dobyte zasy zhubić. Też spóznawaju, zo njeby wšón iriski lud za nimi stał a by dóšło mjez připołdnišimi Irami samymi k přeliwanju bratrowskeje kreje kaž je k tomu dóšło hižo mjez připołdnišimi a połnócnymi (ulsterskimi) Irami.

Němski president je sobotu japoštołskoho nuncija Pacellia přijał. Tutón je bamžowe ručne pismo přepodał, w kotrymž Pius XI. zdźěla, zo je za bamža wuzwoleny a zo je swoje zastojnstwo nastupił. K tomu je so dlějše rozrěčenjo přizamkło.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na hnadownym měsće (An der Gnadenstätte, von P. Dörfler; měnjene je Lourdes.) Tuta hra předstaji so njedźelu 12. t. m. w Budyšskej towaršni na garbaŕskej hasy: popołdnju w 3 hodź. dźěćom (zastup 1 hr.) a wječor w 8 hodź. wotrosćenym (městna po 3,30 hr. a 2,20 hr.) Hra budźe zawěsće zajimawa; tuž drje njebudźe so kać, štóž ju wohladać přińdźe.

— Městu Budyšinej su tři wustajenja připadłe. Dobroćel, kotryž nochce mjenowany być, je měšćanskej radźe 10000 hriwnow za pomoc dźěći, 10000 hr. za zastaranjo najkhudšich a 1000 hr. za słanjo měšćanskich dźěći na wsy wustajił. — Město chce husarske kasarny kupić, zo by tam wobydlenja připrawiło. — Při składnosći jubileja wikowanskeje šule su Budyšske firmy a něhduši šulerjo 35000 hriwnow za čestne wopomnjeńske wustajenja nahromadźili.

Z Pančic. Wutoru minjenoho tydźenja bu na Khróśćanskim kěrchowje najstarši wjesnjan, snadź z cyła najstarši Serb pokhowany, mjenujcy wumjeńkaŕ Jakub Bjenš, rodźeny we Sernjanach. Dołhe lěta bě z ryćeŕkubleŕskim inspektorom we Warnsdorfje a kupi sebi pozdźišo žiwnosć w Hennersdorfje. Poslednje lěta je pola swojeje dźowki we wjesnym hosćencu přežiwił. Při swojich nimale 92 lětach — 18. měrca t. l. by tutu starobu dócpěł, — bě hewak hišće duchownje hibićiwy, ale słyšenjo bě khětro wosłabło. Porjadnje čitaše „Posoł“ a też „Serbske Nowiny“, to rěka za čas, hdyž towaŕstwo „Lipa Serbska“ hosćencej dźenik za swoje pjenjezy dźeržeše, kotryž pak zjawnje wupowsnjeny njebě. Tak je stary „Bjeńšec nan“ swoju lubosć k narodej a k ródnej zemi wobkhował hač do kónca. Njech je jomu zemja lohka!

Z Ralbic. Po dołhim času naša „Bjesada“ zasy junu zjawnje ze swjedźenjom wustupi a to póstnicy njedźelu. Dwójny kwartet poda 3 Kocorowe spěwy. Hłowny dźěł wječora wupjelni hra „Winy wosud“. Dołho wjac njejsmy tutu khutnu hru w Serbach widźeli. Naši hosćo sćěhowachu skutk z wulkej skedźbnosću a też dorozemjenjom. Dramatiske hry so pola nas hewak často ze směchom kwituja, to smy nazhonili. Tón raz bě to hinak. „Herta“ hraješe swoju rólu z krótka wulkotnje a zasłuži sebi najwjetše připóznaćo. Też bratraj „Jan“ a „Jurij“ prócowaštaj so z wuspěchom, zo byštaj swój ćežki nadawk derje wuwjedłoj. Wšěm třom dźak a sława! Na kóncu widźachmy „Złote časy“, našomu časej přiměrjeny žortny wustup, jednanjo mjez twarskim mištrom „Łastojčku“ a mulerjom „Měšawku“. Tutón wustup wšak njeje wulkeje hódnoty, ale tajke lohke wěcy też nuznje trjebamy za ludowe a bóle swójbne wječory. Po prěnim spěwje witaše knj. faŕ. Just jako předsyda „Bjesady“ zhromadźenych a wozjewi, zo ma wunošk wječora přinošować nowym zwonam. W přestawcy so zarjadowa hišće zběrka. Kaž słyšachmy, je so próca zapłaćiła. Tola prjedy hač zasłyšimy zasy połny zwuk Ralbičanskich zwonow, je hišće daloki puć. Wjele je so prosyło, a mnozy su nadobnje woprowali, ale su też hišće tajcy, kotřiž njejsu k woporu přistupili, a tola jim njeby ćežko było do mapki kručišo pomasnyć. Susodne wosady, też w evangelskich stronach njech su nam z přikładom. „Bjesadźe“ přejemy nowe žiwjenjo. Wona měła być centralne towaŕstwo wosady a nošeŕka wšěch wosadnych zajimow.

Z Njebjelčic. Zańdźenu póndźelu swjećeše tu katolska „Bjesada“ swój 5. założeński swjedźeń. Mnozy hosćo z bližšeje, ale też z dalšeje wokoliny běchu so najebać mokre wjedro zešli; dopokaz to, zo radźi na swjedźenje „Bjesady“ přikhadźeju; bjez dźiwa, hdyž zarjadnistwo stajnje rjanu zabawu přihotuje, kaž smy to wot prěnjoho swjedźenja sem zwučeni. Też tón raz so njeje nichtó kał, je-li też daloki puć a nimale nócku na to ważił. Prěni dźěł poskićeše bohaty a pisany pokład hudźby. Zawod hraješe Kamjenska kapała wumjeŕscy a eksaktnje, zo bě to wosebite wokŕewjenjo, runje tak też přewodźeše někotre spěwy. Wothladamy-li wot małych njedostatkow, je spěwny wotdźěł pod wjednistwom swojoho dirigenta knjeza J. Renarja w měšanych, mužskich a žónskich khórach a w solach nałoženu wulku prócu z dobrym poradźenjom mytowanu dóstał. Elitne čisło běše Kocorowe solo „Ha smjała so słónčita łučka je“, kaž je k. kubleŕ Cyž z přewodom orchestra, krasnje a mile spěwaše. Na kóncu zbudźi wjesoły směšk bjez słowow wulki hołk a směch. Póstnicy dyrbi też tajke něšto być. Po přestawcy nam „Bjesada“ pokaza „Kak Kocor kamor ćazaše“.

„Ow, poskajće jeno: Wonaj móžetaj cyle derje čitać!“ dźiwaše so zasy cyła šula. To zdaše so jim skoro njesłyšana wěc, zo by něchtó, kiž někotre lěta do šule khodźi, derje čitać móhł.

„Nó, kak dha z ličenjom je?“ wuskušowaše zasy wučeŕ. „Kak daloko dha móžetaj ličić?“

„Ja mózu hač do tysaca ličić,“ wotmołwi Hapka hordźe. „Ja też“, rjekny Haplka, hačruniž běše jeje ličenjo jara khore. Wona wšak běše zwučena rěčeć a činić, kaž Hapku słyšeše a činić widźeše.

„Ow, wonaj móžetaj hač do tysaca ličić! Kelko to tola je: Tysac? To drje je tola hobrska ličba, kotruž jeno tam za wusmužowym morjom znaja!“ spodźiwachu so wšitke dźěći.

„To móžetaj wój wězo wjele wjacy, hač wšitke dźěći cyłeje šule“, rozsudźi na to wučeŕ. „Wjele wjacy, hač dźěći bjez wuwzaća! Ně, nichtó njemóže, štož wój.“

Na tole so Hapcy a Haplcy poskaše, kaž na sleborny zwónčk z paradiza, a Hapka težto so hordźe zruna; skora chcyše so jomu zdać, zo jimaj wučeŕ wosebity trón natwari, na kotrymž byštaj před cyłej šulu sedźałoj. Takle wšak njebě doma wučeŕ ženje k nimaj rěčał; ně, runje nawopak: Hapka a Haplka staj hižo často z hańbu stałoj před cyłej šulu, zo móhłoj přepadnyć.

„A dokelž wój telko móžetaj, wjele wjacy, dyžli wšitcy druzy,“ tak rozsudźeše wučeŕ dale, „tohodla mózu waju ja jenož na poslednje městno sadźić. Haj, na cyle poslednje městno!“ doda hišće, hdyž Hapka a Haplka njewěriwje na njoho zhladowaštaj.

To težto běše! Na cyle poslednje městno! Po tajkejle khwalbje! A wonaj staj cyle podarmo hwizdałoj! To je tola dźiwna, dźiwna šula!

Přichodnje dale.

Listy ze wsy.

Powěda so, — wuj je to raz tak słyšał — zo bě něhdy we serbskej wsy pohrjeb. To wězo njeby hišće ničo nowe a spodźiwne było. Ale tón króć so trjechi, zo běštaj mortwy w kašću a hólčk z křižom na čole pohrjebnoho wobkhada samsnoho mjena. Wobaj rěkaštaj Handrij Křižnošeŕ. Njekedźbny, kaž z wjetša ći mali Knjezowi służownicy pola wołtarja su, so z městna njehibaše po dokónčenych wobrjadach před žarowanskim domom, tak zo jomu joho Knjez a mištr přiwoła: Handrijo, hibaj so, hibaj so! Mjez přewodźerjemi to wězo njewinowate posměwowanjo wubudźi, dokelž wšelacy měnjachu, so njewumasawši, komu to płaći, zo ma so tudy biblijska stawizna: „Wubudźenjo młodźenca w Naimje“ wospjetować. Bórzy so wšo wujasni. Wšo, štož je strowe a žiwe a chce žiwe a młódne być, so hiba a dyrbi so hibać. To najlěpje naše hospozy wědźa, zo maja so droždźe hibać, jeli chcedźa k póstnicam dobre plincy napjec abo hdyž je Jan w bróžni staroho popadnył. Štož so hižo njehiba, ma smjerć wotsudźenu. Kaž je słónco, joho swětłosć a ćopłota, a powětr nuznje trěbne k žiwjenju, tak też hibanjo. Stojaca woda smjerdźi.

Runje tak je ze: „Serbskim hibanjom.“ „Zastańće, wujo, wo tym njecham ničo słyšeć!“ hižo pokhmurjenje hladajo zdychuje „serbskich Bojaznec Pětr.“ Wuj: Cohodla nic? Pětr mjelčo šukotajo: Zo to tule pódla němskich Hubakec Franc njesłyši. Tón mi stajnje we wušomaj leži ze zrozemliwym mikotanjom so prašejo: Što dha je z Wašim hibanjom? Je zamjerzło? Wuj: Nawopak!! Hakle njedawno přińdźe k wujej susod měnjo: Naši katolscy Serbja dyrbja hladać, zo porunjo jich serbskim bratram druhoho wěrywuznaća pod koło njepřińdu. Tam so wšo kaž w naleću hiba, młódni, zeleni a zakćěwa. Serbske towaŕstwa rostu kaž hriby po ćopłym dešćiku. We susodnej serbskej wsy prjedy njechachu wjacy serbski powědać, nětko tam wšitcy burja zasy serbski rěča. Štož pak je najbóle zwjeselace: Lud sam, prjedy a nětko hišće zdźěla wopušćeny wot swojich ródnych wjednikow, wučerjow a duchownych, sam wotuća, sam počina zasy do so wěrić, přima so narodnoho gratu. Naši katolscy Serbja njech tola hladaja, zo po něčim do zad njepřińdu. Skoro so zda, praji susod wujej, zo woni měnja, zo su dosć činili hižo, zo noweje čerstweje serbskeje krewje njepotrěbaju, zo někotromužkuli serbska korčma, pić a hrać, wyše dźe hač za Serbstwo dźěłać a wosebje — też něšto woprować. Za Serbstwo dźěłać — to njech naši wučerjo, duchowni a studenći našedla činja. Nas wostajće z tym napokoj. Chcemy swój měr měć a mamy tak starosćow

Hra połnych žortnych momentow je runje za póstnicy stworjena. A hrali su Njebjelčenjo žiwje a wuraznje wot započatka hač do kónca. Kóžda wosoba hłowna, kaž tež w ludowej scenje na kóncu, to bě wšo žiwjenjo. Wosebje tónle Kocor běše „non plus ultra“ hładki a překlepany, kotrohož tak spěšnje něchtó njepřetrjechi. Knj. wosadny farař powita při započatku hosći z wutrobnymi słowami a před přestawku wupraji knj. farař Žur z Kamjenca w mjenje hosći dźak a namołwješe wosadu k žiwomu towaršnomu a duchownomu dźěłu. Při cunich zynkach wumjelskeje hudźby so hosćo potom dołho hišće při rjanej bjesadźe a spěšnej reji zabawjachu.

Z Kamjenca. Na swinjacych wikach zańdźenu srjedu so tu płaćizny žadachu a płaćachu, kaž hišće ženje. Por prosatow płaćeše 500—1000 hr. Njedźiwajcy toho so žiwje kupowaše.

Ze Zhorjelca. Jenoho policistu do porsta kusła je tu wěsta T. Wona z ručnym wozyčkom wuhlo wjezeše a po khódniku jědźeše. Jedyn policista ju na to pokaza, zo je to zakazane, to pak bě trjechił kaž tamny do hornykow. Žona so na policistu wutorhny a njedźiwajcy zakaznje zasy tři króć na khódnik jědźeše. Nětko pak policista khutnišo rěčeć poča, žona pak so tak rozčerći, zo so policistej do porsta zakusny, tež wopačne mjeno praješe, nimo toho bě prajiła, zo ma 11 dźěći, a dwě jenož měješe. Najprjedy jej 40 a potom 80 hr. khostanja přisudźichu.

Wšelćizny.

Mlokowa płaćizna za měrc. Płaćiznowa komisija sakskoho mloko-hospodarskoho krajnoho zwjazka je za měrc sćěhowace płaćizny postajiła: Płaćizna w drobnym předawanju w městach niže 100000 wobydlerjow wučinja při předawanju z woza, ze klamow abo z mlokarnje 5,20 hr. za liter, při podawanju hač do mlokarnje abo wotedawarnje 4,25 hr. za liter, při podawanju z hródže 4,05 hr. za liter a při drobnym předawanju z hródže ze 15 % přiražka 4,60 hr. za liter.

Jako znamjo namórnjoho wotbrónjenja a dopjelnjenja myslički Washingtonskeje konferency chce jendźelske łódźstwo na šěrokim morju jenu wójnsku łódź swjatočnje potepić. Cyłe atlantiske łódźstwo ma tule k smjerći wotsudźenu přewodźeć a potom z wojeńskimi česćemi do klina khłódnoho morja pohrjebać. Hdyž budźe so łódź pomału podnurjeć, budźa na přewodźacych łódźach narodnu hymnu hrać a kanony budźa třeleć salut. „Woporne skoćo“ budźe najskerje „Kentucky“, łódź, kotraž je hižo něšto lět na wusłužbje.

Njebudźe to komedija? Staru łódź potepja, kotraž je hižo na „wotpočinku“! Do wotbrónjenja budźemy hakle potom wěrić móc, hdyž budźa nowe a dobre łódźe podnurjeć.

298 komunistiskich nowinow w Europje. Češke socialdemokratiske nowiny „Prawo Lidu“ pišu, zo móža wěste powěsće wo bolšewikskim nowinskim skutkowanju podać. Třeća internationala, pod wjednistwom ruskich bolšewikow stojaca, w Europje z pjenjezami 298 nowin podpjeruje; mjez nimi 42 w Němskej, 28 w Italskej, hdźež je bolšewikstwo hišće wjacy wuspěcha mělo dyžli w Němskej, 20 we Češkosłowakskej, 19 w Južnosłowjanskej, 12 w Jendźelskej a 12 w Francózskej.

Wójnscy zranjeni. Po rozprawje internacionalneje pisarnje je dotal wuličena ličba w swětowej wójnje zranjenych wojakow 5911000. Wona rozdźěli so na wšelake kraje kaž sćěhuje: Francózska 1500000, Němska 1400000, Jendźelska 1170000, Awstriska 1164000, Italska 570000, Pólska 320000, Amerika 246000, Češkosłowakska 175000, Serbiska 154000, Kanada 188000, Rumunska 84000, Belgiska 40000. Ličby ruskich, turkowskich a bołharskich zranjenych njejsu hišće wuličene. Dwělne tež je, hač wo ruskich zranjenych hdy nadrobnu ličbu zhonja.

Socialdemokratiske nowiny pisaja: **Pola Lipska su najwjetše brunicowe składy swěta.** Při Lipsčansko-Hofskej železniskej čarje su brunicowe woršty naměrili, kotrež hač 18 m hłuboko leža. Woršty so we wobsahu 12 kósnych kilometrow namakaja. Brunica tutych składow by tež při najwobšěrnišim wudobywanju 100 lět dołho dosahała. — Njech jeno hnydom započnu wuhlo ryć, trjebamy je nuznje dosć!

Skórźba přećiwo němskostatnej žitowej zaradźeńi dla lichowanja. Dla lichowanja a ćěrjenja płaćiznow je burski zwjazk (Landbund) sakskeje provincy němskostatnu žitowu zaradźeńju wobskoržił. Tuta pječa wotruby z časa dyrbjeńskoho hospodarjenja předawa. Za žito so we swojim času 65 hriwnow za centnar płaćeše. Žitowa zaradźeńja wotruby dwójny centnar za 37,50 hr. kupowaše a předawa nětko centnar za 320 hriwnow. Wona potajkim nimale 1000 procentow sama za sebje skhowa.

Schmidt & Gottschalk, tale znata banka je so, kaž zadny nawěšk pokazuje, z Drježdźanskej wikowanskej banku zjednoćiła do jeneje banki. Drježdźanska wikowanska banka wobstoji hižo 50 lět a je so z małych spočatkow derje a nahladnje wuwiła. Jeje centrala je w Drježdźanach, Ostra-Allee 9 a 11; k tomu ma hiše wšelake wotnožki w Drježdźanach samych a nětko tež w Budyšinje.

Tale banka ma zakładnych pjenjez nětko 45 milijónow hriwnow; nětko 87 milijónow je we njej zapołoženych; lěto 1921 je dobreje połstwórta milijardy předźěłała. Dobre zwiski z druhimi nahladnymi bankami dawaju jej móžnosć k wulkim dźěłam, kajkejež bjez toho měła njeby. (Hlej nawěšk.)

Dary za nowotwar Wotrowskeje cyrkwje.
Martha Šěrakec ze Swinarnje 30 hr., N-y ze Žuric 200 hr., N-y z Bělčec přez k. kapł. Nowaka 100 hr., N-a z Kozarc přez k. kapł. Cyža 12 hr., Michał Bětka z Kukowa 50 hr. — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam

dosć. Tak a hinak so wuréča. Ja widźu w tym, praji susod, za našich katolskich Serbow wěsty strach. Tu přiběra narodna zasparnosć, často zawinjena přez nětčiše wobstojnosće a dobre žiwjenjo. W evangelskich stronach nawopak: Tam sebi narodny spar z wočow trěja, ze spanja stawaja a k dźěłu na narodnym polu so nastajeju. Haj šukota so něšto, — susod z ruku kiwny jako nochcył wjele wo tym wědźeć — zo su hižo z nahladneje strony listy přišłe, kotrež runjewon katolskim Serbam porokuja, zo ze swojim narodnym zamóženjom „va banque“ (podobnje kaž w korčmach a na kwasach „banku“) hraja, zo tu po tysacach z woknom mjetaja a potom khudačka wutykuja, hdyž réka: Wotewr mósnu za narodnu wěc! Wuj přistaji, njechamy dale wo tym rěčeć, ale škodźało ničo njeby, hdy by so wot wěstych stron lěpši přikład dawał a njeby so z wjelkami wuło, měnju hrało. Snadź bojazne nowe dawki a ćežše časy dopomhaju, zo minister financow tutomu škódnomu a naš lud zahubjacomu serbskomu, we woprawdźitosći pak jara njeserbskomu, hibanju wodu wotryje.

„Haj, wo narodnym, nic hrajeńskim serbskim hibanju chcyšće něšto zhonić“ praji wuj k susodej. Hižo tón strach, kotryž wěste strony před nim maja a kiž jim měrnje spać njeda, dopokazuje, zo tu hibanjo je. Wone je tu po prawym wot dnjow narodnoho wotućenja přecy było, kaž móžemy čitać we stawiznach serbskoho ludu, kiž je naš Hórnik z Bogusławskim wudał. Susod: Tute knihi chcu sebi hnydom z města sobu přinjesć. Wuj: Nó, čas maš. To by rjanoho Serba było, kiž njeby tu knihu znał a měł. Mjena Kućank ze swojej nowinu „Jutrnicu“, Jan Ernst Smoleŕ, Hórnik a druzy su tola njesmjertni swědcy, zo je tu přecy serbske hibanjo było. To ma so za tym wćipnym Němcam tež rozestajeć. Němcy su tež dyrbjeli do lěsa Compiegne a samo do Versailles so hibać, a kak wjeseli su byli, zo smědźachu so do Cannes a do Genua pohibać. Jeli chcedźa woni lózu hubu měć, wšak sebi tež našu njetrjebamy z mjedom mazać. A njeje to tež němske hibanjo, prócowanjo wo zjednoćenjo wšěch Němcow Rakuskeje z němskej maćerju? Kaž so zda, tamnym hižo wjacy telko na tym njezaleži dyžli prjedy, dokelž dopóznachu, zo móža jim tuk a pjenjezy přińć jenož wot słowjanskich Čech a Južnosłowjanskeje. Čohodla hewak tute rucy třasenjo a pječatowanjo a podpisowanjo? A wuj je raz čitał: „Ohne Wurst und ohne Speck, hat das Leben keinen Zweck.“ Tak sebi tež we Wienje mysla.

Wuj přihłosuje dospołnje słowam swjedźeńskoho rěčnika na Serbowcynym jubileju, zo su so mnozy Serbja jenož zahorić dali w serbskim hibanju. Hdyž pak rékaše, sobu dźěłać, sobu woprować, tu rozćěkachu kaž sněh před nalětnim słónčkom. Wutrajnosć a woporniwosć jim njenarosće. Wšomu słuša Bože žohnowanjo a čłowjeska próca. Bóh lěnjosć njemytuje a drje njedawa kaž naš čas podpjery za k dźěłu njezwólniwych, Tež dyrbi so wuznać, zo mnozy mějachu serbske hibanjo jenož za wuswobodźenjo wot dawkow, přileżnosć k bjezprócniwomu hospodarskomu zbohatnjenju, wšo druhe, kulturne wuswobodźenjo, polěpšenjo serbskich narodnych zajimow a spomoženjo za idealne narodne kubła — to bě jim za ničo. Tež njeběchu dopokazali, zo su hódni a dozrawjeni za to, štož so jim za přichod jako wumjeńk za lěpši dóńt předstaješe. Tola tež tu płaći: Dobre płody pomału zrawja, a štó chcył prajić, što nam přichod přinjese a što je dźensa hišće zawrjene? Tola jene smy tola nawukli, zo jenož telko płaćimy, kaž smy sami hódni, zo jenož to nam zezrawi, štož sebi sami wubědźimy, a zo prawo na naše wobstaćo jenož z tym dopokazujemy, zo smy hódni wobstać, zo za nas réka dale dźěłać, nic, so na druhich spušćeć, nic sebje samych do druhich rukow dać a snadź pódla njehódnu rolu: Ćichoho wobdźělnika při wikowanju hrać. Za naš serbski lud réka: Wopokaž so před Bohom, swojim swědomjom, před přećelom a njepřećelom, před swětom a joho stawiznami hódny toho, štož chceš dócpěć, hewak nimaš prawa k tomu a njewočakuj płody tam, hdźež njejsy wusywał.

A što za nas z toho sćěhuje? Njeje hišće poslednja hodźina, byrnjež tež jědnata była. Ničo njeby wopačniše było, hač runja rozmjerzanomu dźěsću so do kućika stupić a politiskoho kózlika wjazać, tež snadź skoržić a druhich wobskoržować, próstne wobkhady k druhim wotměwać, ně, jenož to jene je nam trěbne, dźěłać, dźěłać, dźěłać. Tak změješ žohnowanjo před Bohom; tak wostanje Twoje narodne swědomjo čiste a bjezporočne a tak wěsće zezrawja płody narodnoho hibanja a prócowanja. **Kritiski wuj z Bjesadźic.**

Za hłodutradacych w Ruskej

je so dale nawdało: Khróšćanska šula přez k. wučeŕku Kubašec 300 hr., Pětr Smoła z Nuknicy 200 hr., Mikł. Špitank z Časec 160 hr., N-a z N. Bóšic 124 hr., Jurij Leider z Wudworja 100 hr., August Šwórak z Jaseńcy 100 hr., Michał Wawrik z Worklec 100 hr., Jan Šneider ze Smječkec 60 hr., po 50 hr.: Marija Bukowa z Now. Jaseńcy, kapłan Cyž, Michał Just z Jaseńcy, kapłan Nowak, N. N. z Khróšćic, N-a z Łusča, N-y z Łusča, Jakub Špitank ze Zejic, Hańža zwud. Schaeferowa z Khróšćic; přez M. Karišowu z Khróšćic 36 hr., po 30 hr.: Jurij Brězan z Khróšćic, Jurij Domš ze Smječkec, N-y z Khróšćic; Jurij Wojnaŕ z N. Wjeski 25 hr., po 20 hr.: M. Handrik z Dobrošic, Mich. Kóžnik z Khróšćic, Jurij Nowak z Jaseńcy, Jan Rynč z Jaseńcy, N. N., po 15 hr.: Jan Bjarš z Łusča, M. Lešawowa z Nuknicy, N. N.; Marija Dźisławkec z Khróšćic 7 hr., Emilija Aksmanowa z Khróšćic 5 hr. — Přez k. administratora P. Romualda w Róženće 510 hr. — Z Baćońskeje wosady 185 hr. — Z Wotrowa: Michał Weclich 100 hr., Juršec swójba 100 hr., Jan Handrika 30 hr., Pawoł Symank 50 hr., Jurij Cyž 100 hr.; z Kašec: Jurij Krawža 50 hr., Marija Rjedźina 30 hr., Mikławš Šołta 10 hr., Pětr Šołta 20 hr., Hańža Juršowa 20 hr.; ze Žuric: Jurij Rjeda 50 hr., Marija Krawzyna 50 hr., Hańža Cyžina 50 hr., Michał Bjarš 30 hr.; z Nowoho Dwora: Jakub Hěblak 10 hr., N-a 20 hr., Jakub Šewčik 20 hr., N-a 20 hr.; z Krjepjec: Mikławš Pječka 40 hr.; z Kanec: N-y 34 hr., Pětr Nagl 20 hr.; z Jawory: Jan Rjeda 20 hr. — Nahromadźichu z Radwořskeje šule: Jakub Klimant w Radworju 315 hr., Jurij Lukas w Radworju 108 hr., Pawoł Rjek w Khelnje 317 hr., Jan Delan w Boranecach 225 hr. — Z Budyšskeje wosady: k. faraŕ Hejduška 100 hr., Nj-a 10 hr., Nj-a 100 hr., N-a 50 hr., Michał Domš z Bozankec 75 hr., kublef Jakub Kral w Čemjercach 100 hr. — Nj. z Stróžišča 200 hr.; faraŕ P. Šołta w Lubiju 20 hr.; přez k. P. Ubalda: Lešawa z Kukowa 100 hr., sotře (njemjenowanej) 100 hr., Nj-a 50 hr., Jan Šołta w Kanecach 100 hr.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a podróženjo Posoła:

Z Wotrowa: Pětr Nowak 20 hr., swójba Hejdanec 15 hr., Pawoł Cyž 15 hr., po 10 hr.: Pawoł Čornak, Jakub Cyž, Michał Herman, Michał Weclich, Jakub Robl, Pětr Robl; Pawoł Symank 6 hr.; po 5 hr.: Michał Kral, Hańža Khěžkec, Jurij Nowotny, Jan Zynda; po 4 hr.: Pawoł Šołta, Pawoł Weclich; Jurij Rjek z Kašec 6 hr.; ze Žuric: po 10 hr.: Jurij Cyž, Michał Krawčik, Jurij Wjenka; po 5 hr.: Jakub Cyž, Jakub Šwarca; z Krjepjec: po 5 hr.: Hańža Lebzyna, Mikł. Pječka; po 4 hr.: Mikławš Najč, Pětr Knježk; z Now. Dwora: po 5 hr.: Jakub Hěblak, Jan Hajna; swójba Šneiderec z Now. Městačka 10 hr.; z Njebjelčic: po 10 hr.: Jurij Łusčanski, Jurij Žur, Mikł. Pjech, Mikł. Pječak, Jakub Leńš, Jurij Wawrij, kublef Jan Žur, Mikławš Herman, Marija Ledźborka, Marija Kralowa; po 5 hr.: Katolska Bjesada, cyrkw. wučeŕ Jan Rjenaŕ, wučeŕ Filip Jakubaš, Jurij Herman, Jurij Cyž; Hana Zarjenkec w Hajnicach 5 hr.; Jakub Wawrik w Drježdźanach 5 hr.; Jurij Hajnš železn. insp. we Wilschhaus 10 hr.; z Róžanta: Jakub Wićaz 11 hr., Mikł. Glawš 10 hr., Jurij Nuk 5 hr.; Pětr Serbin z Nowoslic 15 hr.; ze Sernjan: Pětr Žur 5 hr., Jakub Kórjenk 10 hr.; njemjen. z N. N. 5 hr.; najeńk Michał Robl z Kamjenca 6 hr.; z Baćonja: Marta Opicec 5 hr., Hana Handrikowa 5 hr.; z Češkec: po 5 hr.: Michał Buk, Hańža Wjacsławkowa; z Haslowa: Pawoł Vicka 15 hr., Jurij Rebiš 35 hr.; Mikławš Čemjera z Wutołčic 15 hr.; Jurij Čornak ze Sulšec 5 hr.; Jurij Smoła z Pozdec 40 hr.; Jurij Cyž z Banec 5 hr.; Marija Waldźina z Njezdašec 15 hr. (Přichodnje dale.)

Wične płaćizny,

kajkeż so 27. februara 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
Woły:		
1.	1225—1325	2250—2550
2.	1000—1100	2000—2150
3.	850—950	1875—2000
4.	700—800	1750—1875
Byki:		
1.	1300—1400	2275—2400
2.	1100—1200	2025- 2200
3.	900—1000	1800—1950
4.	800—850	1700—1750
Jałojcy, kruwy:		
1.	1225—1325	2250—2400
2.	1000—1100	2000—2150
3.	850—950	1875—2000
4.	700—800	1800—1875
Ćelata:		
1.		
2.	1550—1600	2500—2575
3.	1400—1500	2350—2475
4.	1300—1400	2175—2300
Wowcy:		
1.	1200—1300	2400—2575
2.	1000—1100	2275—2375
3.	700—900	1975—2200
Swinje:		
1.	1800—1900	2300—2425
2.	2000—2100	2500—2625
3.	1600—1700	2150—2250
4.	1400—1500	2000—2250
5.	1500—1700	2000—2225

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćefnje w Budyšinje.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Městno wobkhowane za

Welsec kupny dom

w Kulowje.

Wosadniki su k dóstaću:

1. wosebje pyš. ze złotym rězkom 75 hr.
2. ze złotym rězkom . . . . . 40 hr.
3. z čerwjenym rězkom . . . . 20 hr.

Košlacy barchent

běły a pisany,

jakowy barchent

woblečenjowe flanelle } wołmjane a
bluzowe flanelle } połwołmjane

hotowe barchentowe šaty

běłe a pisane, za mužow, žony a dźěći;

normalne šaty, też podšite, hišće tunjo

a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hilger měj.: **Emil Wilček**

2 seminarska droha 2.

Akcijonarojo wustawa „Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G." w Budyšinje so z tutym po § 14 wustawkow na

generalnu zhromadźiznu

sobotu, 25. měrca 1922, popołdnju w 3 hodźinach w sali Serbskoho Domu w Budyšinje, lawske hrjebje čo. 2 so wotmějacej, přeproša.

Dnjowy porjad:

1. Lětna rozprawa dohladowanskeje rady a předstojićeŕstwa a rozprawa pruhowacoho wubjerka.
2. Wobzamknjenjo wo lětnej bilancy, wobličenju dobytka a wotbytka na akcijonarow wupłaćomnej dividendźe.
3. Wuswobodźenjo dohladowanskeje rady a předstojićeŕstwa.
4. Wotkhad tŕoch sobustawow dohladowanskeje rady a wólba nowych sobustawow po § 19 staw 3 a 4 wustawkow.
5. Wobzamknjenjo wo powyšenju akcijowoho kapitala.
6. Přeměnjenjo wustawkow po § 5 staw 1 a 3.

Bilanca za lěto 1921 wulěha wot 1. měrca 1922 w bankowych rumnosćach k dowidźenju akcijonarow, też budźe so akcijonaram wotpisk darmotnje přepodać.

Akcijonarojo so k hłownej zhromadźiznje připušća, pokazawši akciju abo depotowu lisćinu wo pola nas abo na druhim městnje zapołoženej akciji abo so hewak w dosahacej měrje wupokazawši.

W Budyšinje, dnja 25. februara 1922.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G.

Dohladowanska rada.

J. Symank, předsyda.

Z tutym dowolamy sebi wozjewić, zo smy naš bankowski wobkhod, kotryž wot lěta 1896 sem w Budyšinje wjedźechmy, Drježdźanskej wikowanskej bancy, akcijowe towarstwo w Drježdźanach, přepodali, kotraž jón pod firmu

Drježdźanska wikowanska banka

akcijowe towarstwo, wotnožka w Budyšinje

(Dresdner Handelsbank, Aktiengesellschaft Zweigniederlassung Bautzen)

dale powjedże. Naš dotalny mějićel, knjez bankownik **Robert Gottschalk,** wjednistwo nowoho zasydlenja přewozmje.

Za wšu dowěru, našej firmje w bohatej měrje spožčenu, dźakujemy so a prosymy podwólnje, tutu dowěru tež na Drježdźansku wikowansku banku, akcijowe towarstwo, přenjesć.

Z počesćowanjom

Schmidt & Gottschalk.

So přizamkujcy k pódla stojacomu nawěštkej dowolamy sebi wozjewić, zo smy 1. měrca 1922 w Budyšinje zasydlenjo pod firmu

Drježdźanska wikowanska banka

akcijowe towarstwo, wotnožka w Budyšinje

(Dresdner Handelsbank, Aktiengesellschaft Zweigniederlassung Bautzen)

wotewrili přewzawši wot lěta 1896 wobstojacy bankowny dom **Schmidt & Gottschalk w Budyšinje, dźiwadłowa hasa čo. 8.** Dotalny mějićel tuteje firmy

knjez bankownik Robert Gottschalk

je so jako filialowy direktor k wjedźenju našeje wotnožki powołał.

Runje jako we wšěch druhich našich wotnožkach budźemy so tež w tutej našej wotnožcy prócować, wšě bankowne dźěła při najpřihódnišich wuměnjenjach wobstarać.

Z počesćowanjom

Drježdźanska wikowanska banka
akcijowe towarstwo.

Fa. P. Rocho, twarski mištr, twarstwo a parny rězak w **Sernjanach**

hnydom

30 murjerjow

na mzdu po tarifje do dźěła wozmje.

Nadawki k rězanju

na zapłaćenjo so přijimuja.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

„Na hnadownym měsće“

(w Lourdes).

Tole zahraje **12. t. m. wječor we 8 hodź.** w towaršni „Towarstwo dźěławych žonow a holcow“. Hosći wutrobnje přeprošujemy.

(Hlej „Z Budyšina.)

---

*Sym so w **Kamjencu** zasydlił a sym k rěčam*
wšědnje dopołdnja 9—10
popołdnju 2—3 z wuwzaćom wutorya a pjatka pop. jenož 5—7 hodźin.
Mam zwisk z telefonom přez čo. 19 (Gasthof „zur Sonne“).
Sym też jako lěkař kasow připuščeny.

Dr. med. Anton Westermeier
w Kamjencu, Breite Straße 1 (pódla hosćenca „Słónca“).

Wróćiwši so wot rowa mojoho luboho swěrnoho mandźelskoho

Michała Šaefra,

skałarskoho mištra w Khrósćicach,

kotryž na sćěhwkach znjezboženja w skale po krótkej ćežkej khorosći srjedu 22. februara ze swj. sakramentami wobstarany w 65. lěće swojoho žiwjenja zbožnje zemrě a bu zańdźenu njedźelu swjatočnje pokhowany, wuprajam wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za njoho so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje też Khrósćanskej „Jednoće“ a Jaseńčanskej Bjesadźe, prěnišej też za hnujace spěwy, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Khrósćicach, 26. februara 1922.

Hańža zwud. Šaefrowa
w mjenje zrudnych zawostajenych.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Metheda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokerčak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 11. | Budyšin, 11. měrca 1922. | Lětnik 60.

Dźensniši křižowy puć w Jeruzalemje.

II. Zastawki wot pjatoho hač do dźewjatoho.

Něhdźe 25 metrow dale štwórtoho zastawka nawinje so wot Dolinskeje drohi na prawicu Bolosćiwa droha. Je to wuzka, dźěrawa a mazana droha; tu a tam přewjelbowana, na druhich městnach zasy skhodźeńkata, tak zo so tam ani z karu jězdźić njehodźi. — Na započatku tuteje drohi je hnydom prěnje, różkowne twarjenjo na lěwicy za nas ważne. Dokelž tuta droha na horu dźe, a to za Jězusowe časy hišće wjele bóle dźěše, hač dźensa, poča tu Jězus zasy padać. Tohodla zeprě so na murju spomnjeneje kněže. Słabosć widžo přiwzachu tu wojacy Symana Cyrenejskoho na pomoc. Před tutym domom je potajkim pjaty zastawk. Čerwjeńkojty kamjeń w muri pokazuje městno, hdźež so Jězus twarjenja přimny. Dólčk w kamjenju je woćišć joho ruki. Dom lěta 1888 Franciskanojo za drohe pjenjezy kupichu, w nim kapałku natwarichu a Symanej Cyrenejskomu poswjećichu. Tohodla stojitaj na jeje wołtarku postawje Jězusa a Symana, kotryž křiž za nim njese, wobej w žiwej wulkosći. (Hdyž zastawki na swjećatach podawk tak předstajeja, zo Syman Jězusej křiž jenož njesć pomha, je to wopak. Syman je křiž sam njesł. Hdyž by jenož pomhał, a to hišće za lóžši delni kónc, by to Jězusej njesenjo skerje počežiło, hač wolóžiło.) — Druha różkowna kněža, znapřeća pjatoho zastawka, běše za Jězusowe časy dom khudoho Lazara. Bohaty muž w přirunanju pak bydleše dwě twarjeni zady Franciskanskeje kapałki na Dolinskej drozy.

Něhdźe 85 metrow dale pjatoho zastawka (po Bolosćiwej drozy) wupina so nad drohu wobłuk (wjelb); deleka pak stoji při twarjenju na lěwicy kamjeńtny stołp. Tu zetka Veronika Jězusa; to je potajkim městno šestoho zastawka. W tutym domje, křesćanskej swójbje słušacym, su Franciskanowje zasy kapałku připrawili, kotrejež wołtarne swjeco předstaja, kak Veronika Jězusej pótny rubičk podawa. Hnydom susodna ležownosć běše Veronicyny dom. Tam stoješe prjedy prastara křesćanska swjatnica, lěta 1883 pak tam Melchitowje, to su: zjednoćeni (wěriwi) Grichowje, rjanu nowu cyrkej k česći swjateje Veroniki natwarichu.

Droha počina tu hišće mazaniša a bóle dźěrawa być a je naposledku horjeka přewjelbowana a tohodla skoro cyle ćmowa. Zady tutoho wjelba, na 50 metrow dale šestoho zastawka, běše něhdy kónc nutřkownoho města; tu pozběhowaše so druha, srjedźanska měšćanska murja, zwonka kotrejež Kalvarska hora leżeše. Pod tutej murju wjedźechu z města „stare“, wot křesćanow pak „sudniske“ wrota mjenowane, dokelž su z nimi wotsudźenoho wumožnika na Golgotu wjedli. Na lěwicy tutych wrotow, znutřka měšćanskeje murje, stoješe mócny stołp, při kotrymž złóstnikam pismo ze smjertnym wusudom hišće jónu přečitachu a potom na stołp powisnychu. Też Jězusowy wusud bu tam čitany a na stołp přičinjeny. Murju pozdźišo zwottorhachu a po jeje dołhosći nowu Bazarsku (kupnicsku) drohu natwarichu. Na přewjelbowanym ćmowym městnje, hdźež wona Bolosćiwu drohu překroča, tam tuta nahle na horu hić počina. Tohodla Jězus zasy, druhi króć padny. Tu je potajkim sedmy zastawk. Kněžu, kotraž znapřeća sudniskoho stołpa, to je: na prawej stronje Bolosćiweje drohi, znutřka wrotow, stoji, kupichu Franciskanowje lěta 1875. We njej natwarichu swjatnicu, kotraž z dweju poskhodow (šosow) wobstoji, z delnjeje a hornjeje kapałki. We delnjej khowaja sudniski stołp, na kotrymž běše pismo z Jězusowym k-smjerći-wotsudźenjom wisało. — Pódla tutoho Franciskanskoho domu je Lutherski Němski hospic (hospoda).

Hdyž křižny puć překročimy a po Bolosćiwej drozy, tu Chankej-droha mjenowanej, dale dźemy, mamy bórzy — na lěwej stronje — klóštr swjatoho Karalamba před sobu, kotryž wotpadnjenym Grichan słuša. Tu před městom wonka sobuželnosćiwe žónske wo Jězusa płakachu, kotrež wón jducy nimo pokoješe. W klóštrowej muri widźimy kamjeń, do kotrohož stej křiž a Grichiskej słowje „Khrystus dobyćeŕ“ wudypanej. Wón pokazuje městno wosmoho zastawka. Znapřeća, potajkim na prawej stronje drohi, maja zasy Franciskanowje kněžu a na njej tohorunja taflu z napismom: „Tu znapřeća wósmy zastawk.“

Wo móličkosć dale běše stopa Kalvarskeje hory. Dokelž tam tohodla puć poča cyle nahle na horu horje hić, tu Jězus znowa, třeći króć padny (dźewjaty zastawk). Hdyž móžachmy hač k wosmomu zastawkej po samsnych drohach kročić, po kotrychž je Jězus křiž njesł, dha so to wot wosmoho k dźewjatomu zastawkej wjacy njehodźi, dokelž je městnosć mjez nimaj zatwarjena. Hačrunjež woprawdźita runa zdalenosć wobeju jenož 65 metrow wučinja, je naš puć wo wjele dlějši, dokelž dyrbimy daloko wokoło hić. Dyrbimy so k sedmomu zastawkej wróćić; potom winjemy so na lěwicu (při wróćohiću na prawicu) na prjedy naspomnjenu Bazarsku drohu a dźemy 80 metrow po njej. Tak stojimy na wuzkim torhošću ze stajnje hibitym žiwjenjom. Zady torhošća wjedźe nas naš puć nimo propylejow (stołpojtych khódbow) cyrkwje, kotruž je prěni křesćanski kejžor Konstantin twarił. Tu trochu wodychnjemy; potom stupamy na prawicu po 28 skhodźeńkach na powyšene městno (dźěl Kalvarskeje hory). Skhód wukónča so na krótku hasku, na kotrejež kóncu koptiski klóštr stoji (koptowje su křesćanske wěrywuznaćo narańšich krajow). Na lěwicy při klóštrowych durjach je stołp zamurjowany, kotryž na městnje dźewjatoho zastawka stoji.

Tuta ležownosć je cyle blizko pola cyrkwje Božoho rowa, w kotrejž su dalše zastawki Ale runy puć wjedźe přez spomnjeny koptiski klóštr, kotrohož durje (při zamurjowanym stołpje) su z wuwzaćom martrownoho tydźenja přecy zamknjene. Tuž dyrbimy po starym puću wróćo hić; deleka při skhodźeńkach pak wobroćimy so na prawicu a wijemy so po Bazarskej a potom po druhej różkatej drozy dale. Tu widźimy na prawicy rjanu Rusku, na lěwicy pak Němsku Luthersku cyrkej, kotruž tam bywši Němski kejžor Wylem lěta 1898 natwarić da. Pod nizkimi wrotami wustupimy skónčnje na torhošćo před cyrkwju Božoho rowa. W njej je poslednich pjeć zastawkow a to zastawki wot dźesatoho hač do třinatoho (podawki na Kalvarskej horje) na khorje tuteje cyrkwje, štyrnaty (Boži row) pak na městnje jeje wulkoho wołtarja. — To je křižowy puć, kajkiž jón pućowaŕ dźensa w Jeruzalemje namaka.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na Budyšsko-Drježdźanskej čarje je so srjedu njeznaty človjek mjez Sćijecami a Žičenjom ćahej přejěć dał. Wón je hnydom mortwy był, hłowa bě so jomu rozmjatła. Dźeń prjedy su joho pječa hižo wokoło čary khodźić widźeli. Po zdaću su joho ćežke mysle do smjerće hnałe.

Z Budyšina. Jubilej. Budyšski pišćeletwarc Hermann Eule póndźelu 50 lětne wobstaćo swojoho twarstwa swjećeše. Mištr Eule je też do serbskich cyrkwjow pišćele twarił. Wón dźensa hišće twarstwo nawjeduje.

— Zwjazk sakskich katolskich wučerjow ma wot 8.—10. junija w Budyšinje swój 19. zwjazkowy zjězd. Zdobom budźe 4. pokračny kursus. Najdostojniši knjez biskop dr. Šreiber je přednoški přilubił. (Kant, Wundt, dale šulski radźićel Weigl z Annaberga (Formen der Arbeitsschule) a direktor Bergmann z Drježdźan (Wučba z nabožiny).

— Srjedu popołdnju su we Serbskim Domje z wokhěže jězdne koło kradli. Wobsedźeŕ bě je mału khwilku we wokhěži do ćmowoho kuta stajił; měješe w hornich rumach wobstaranjo. Hdyž dele přińdźe, bě koło preč.

— Kurs němskeje hriwny. 7. měrca płaćeše dollar 260 hr. 73 pj. — 100 čěskosłowakskich krónow 423 hr. 55 pj. — 100 šwicarskich frankow 5062 hr. 40 pj. — 100 awstriskich krónow 4 hr. 3 pj. — 100 pólskich markow 4 hr. 80 pj.

Z Brěžyny pola Hućiny. W nocy k 1. měrcej so tu gmejnje słušaca, Handrikecom přenajata bróžeń wotpali. Na pomoc běštej přijěłoj Hućinanska zwjazkowa sykawa a Malešćanska dobrowólna wohnjowa wobora. Kak je woheń nastał, njeje znate. Bróžeń měješe so wuporjedźić, snano je sebi něchtó hrozny póstniski žort sčinił. Bohužel je so někotrym małym ludźom žito a syno sobu spaliło.

Z Khróšćic. Po dołhim zymskim času wotmě zjednoćenstwo serbsk. kat. wučerjow swoju prěnju lětušu zhromadźiznu, 1. měrca srjedu. Knjez kantor Šewčik powita wšitkich wutrobnje. Wopyt běše jara wulki. Wosebje powita nowy sobustaw, knjeza wučerja Feliksa Hajnu z Konjec, kotryž je w februaru wučeńske pruhowanjo na katolskim seminaru khwalobnje złožił. Wšelake ważne wuradźowanja žadaše sebi předsydstwo zwjazka w Drježdźanach. — Jenohłósnje so wotpokaza, zo dyrbi kóždy sobustaw wot 1. IV. němsku katolsku wučeńsku nowinu woteběrać. Samsne wobzamkny so srjedu 8. měrca w Budyšinje wot Budyšsko-Šěrachowskeje wuč. konferency. — Dalše wuradźowanja nastupachu: zawěsćenjo, naše pokładnicy za wudowy, za khorych, atd. Też wo pomniku za padnjenych wučerjow so poměča. Pomnik budźe w katolskim seminaru najskerje swjatki poswjećeny. Dalše dary za pomnik přijima k. wyšši studijny radźićel dr. Förster w Budyšinje. W dawkowych należnosćach może so kóždy sobustaw k. wučerja Hanku w Drježdźanach (Wilsdrutferstraße 21) naprašować. — Namjet k. wuč. Šołty, zo dyrbja so hišće lětsa wulke biblijske stawizny znowa nakładować, so jenohłósnje přiwza, tola kak pjenjezy za knihu zwjedźemy? Hrozy tu wulki strach, samsna běda kaž z Posołom. Njedyrbjałe wšelake woršty serbskoho ludu skónčnje dorozemjenja měć? Skutkujće, dóniž je čas! Budźće sprawni a starajće so jenotnje! Zhromadźizna traješe nimale štyri hodźiny. K. wučeř Pjetaš přečita protokol něhdźe w 8 hodź. Přichodna zhromadźizna ma być w Ralbicach.

Z Kulowa. Dla powyšenja železniskich tarifow so wobkhodnicy po możnosći zasy starym wašnjam přiwobroćeja. W Kulowje kupjene konje a wozy zasy wjele hodźin daloko po pućach honja. Překupcy sebi swoje twory z wozom přiwožować dawaju. Wóznistwo do Budyšina, kotrež je so před wjele lětami **zastajiło,** zasy porjadnje kóždy tydźeń jězdźi. Jedyn wóznikař chce zasy porjadne do **Drježdźan** jězdźić, změje-li skazankow dosć. Worclowy konik a šewcec haple su też zasy bóle k česći přišle. Wulutuje so z tym jara wjele. Tak na přikład transport 13 koni do Drježdźan 2750 hriwnow płaćeše, mjez tym zo tute dźěło dwaj honjerjej za 600 hriwnow wobstaraštaj. Centnař překupskich tworow z Budyšina po železnicy 7 hriwnow dróžšo přińdźe hač z wóznikarjom, hačrunjež je też tón swój tarif z 50 pjenježkow na 10 hriwnow powyšił. Tak wšitko zasy na stare přińdźe. Snano też hišće čas dočakamy, zo z karu do Lipska na maßu jězdźa, kaž su to prjedy činili.

Z Lubija. Póndźelu tu jenoho paducha zajachu, kotryž bě tónsamy dźeń w Sohlandźe konje z wozom w hódnosći 30000 hr. kradnył. Konje a wóz wobsedźerjej hosćencarjej Miesebachej we Meuselwicach pola Rychbacha zasy wróćichu.

W **Prazy** su loni wobydlerjow ličili. Při tym so wupokaza, zo je tam 624744 Čechow a 30429 Němcow. K tymle ličbam přińdu hišće mnohe tysacy z druhich narodnosćow.

Do Serbow. Přichodnu srjedu swjeći knjez wučeř Mikławš Hajna-Konječanski swój 25 lětny wučeński jubilej. Zdobom skutkuje 25 lět jako wučeř w Konjecach. Mjenowany knjez je měł stajnje wjele lubosće k towarstwu ss. Cyrilla a Methoda, wosebje też k joho Posołej. Jomu je rad a pilnje, a přecy też zajimawje dopisował. Tohodla přeje też Posoł knjezej jubilarej a joho česćenej swójbje najwutrobnišo zbožo. Bóh žohnuj jich. —

Pěseń

wěnowana jenej knježnje, k dopomnjeću jeje zastupjenja do klóštra.

We klóštrje so nutrnje modli
Jězusowa njewjesta,
Wša so poda Božej woli,
Tak je cyle zbožowna.

Zacpěwaše wšitku pychu
A wšě swětne wjesela,
Kroči nětk, po wuzkim puću,
W klóštrje knježna jednora.

Ženje swět to njerozemi
Što wšo hnada zamóže.
Wšitko rady wopušćiwši,
Bohu tam so wopruje.

Jězus jeje lubowany
Nosy krónu ćernjowu.
Mysl ponižneje knježny
Njej' za lóšt a hordosću.

Lubosć Boža, woheń swjaty
Jej' so pali we duši.
Wšitke zmysła, wšitke mocy
Służbje Božej poswjeći.

Do duše jej lubych dźěći
Wědomosće wusywa.
Škita je před strachom hrěcha,
Ćemnu jim nóc wobara.

K tym khorym, a tym khudym,
Kiž wot zboža zabyte,
Smilnje wona tutym lubym
Tróšt a pomoc přinjese.

Cista kaž tón jandźel wona
Kroči tudy na zemi,
Dóńž jej' bójski nawoženja
Wěčnje z njej so zjednoći.

H. N.

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

Haj wěrno, to běše woprawdźe dźiwna šula! Cyle njewšědnje zarjadowana, kaž hewak šule swój rjad maju. To běše hižo na tym widźeć, kak dźěći po rjadu sedźachu. Prěni běše tón, kotryž móžeše najwutrajnišo spać, zo najbóle cyły čas šule přespa, a najsylnišo smorčeć. Wón težto nětko spaše a smorčeše, kaž by tupu piłu přez sukate, zawite dubowe drjewo ćahał. Cyłe wučerjowe jednanjo z wustróžanym hólcom a z nowymaj přikhadnikomaj joho nihdy njemyleše. Druhi běše tón, kotryž najhusćišo za šulu wostawaše a jenož z pólcajom druhdy do šule přikhadźeše, bóle pak hišće z wćipnosću, zo by wohladał, što hišće w šuli dźěłaja. Też slědnosć joho druhdy do šule přihna. Na třećim městnje sedźeše tón, kiž móžeše na wšě wučerjowe naprašowanja wotmołwjeć: „Ja njewěm.“ Po podobnym rjedźe sedźachu wšitke druhe dźěći. Po wšej prawdźe słušeše potajkim Hapcy a Haplcy poslednje městno.

„Nó, tak witajtaj do nas!“ tak witaše wučeř Hapku a Haplku hišće jónu jara přećelnje. „Njech so wamaj w našim rjanym kraju a wosebje w našej šuli prawje zalubi, zo byštaj tu stajnje wostać rodźałoj!“

A zo byštaj hnydom prawje za słodom přišłoj, smědźeštej też Hapka a Haplka wot wučerjowoho dobroho kija sebi wotkusnyć. Swój kij bě wučeř mjez tym, zo z nimaj jednaše, za khribjetom dźeržał, a za tón čas bě přikusany kij dospołnje zasy dorostł.

„Tule mataj a wotkusńtaj sebi dobre spodobanjo!“ rjekny wučeř jimaj kij skićejo.

„Ah!“ dźiwachu so zasy wšě druhe dźěći.

Hapka a Haplka pak woptawši z kija rozradowaštaj so po cyłym wobliču. Haplka so lědma dodźerža, zo njeby wuprasnyła: „Ow, tón kij pak je tola dobry! Hapka, ty pak ani njewěriš, kak dobry!“

Na to dowjedźe jeju wučeř na poslednje městno. Toho wšak běštaj Hapka a Haplka po prawym derje zwučenaj, wšak běštaj doma stajnje na poslednim městnje sydałoj: tuž so też dlěje njerudźeštaj, zo je jimaj wurjadne městno nimo kapło. Ach, tule na poslednim městnje traš budźe w tejle šuli runje prawje rjenje: wučeř njebudźe jeju wostudłe so prašejo šerić a přesćěhać. Doma wšak jimaj wučeř na poslednim městnje často pokoja njewostaji. Haj, husto so zdaše, zo je sebi runje jeju wosebje zhladał a wuskušował. Po ławcy so rozhladujcy widźeštaj Hapka a Haplka, zo je poprjancowa wot zwjerćha hač do nohow; zwjerćha pak běše hišće z mandlemi a šoklodu nadobnje wusadźana. Kak njeby so na tajkej ławcy rjenje sedźało, byrnjež też na poslednim městnje.

Mjez jednanjom z wustróžanym hólcom a z Hapku a Haplku běchu dźěći z wćipnosću jara změrom sedźałe, nětko pak zebra so klepot a ropot, bachtanjo a wołanjo, zo chcyštej Hapcy a Haplcy wuši zastupować. Wučeř so podarmo prócowaše, zo by dźěćom, štož chcyše jim prajić, doréčał. Někotre rozomniše a měrniše dźěći chcychu jomu pomhać a wołachu do harowaceje čŕjódy: „Št! št! budźće změrom! — změrom! knjez wučeř chce nam něšto prajić!“ Tola podarmo, kaž do wětřika běše jich próca. Skónčnje pak bu tola nadobo ćišina a to na dźiwne wašnjo.

Prěni šuleŕ, kiž bě při tej harje we měrje dale spał a smorčał, zasmorča nadobo tak wótře, zo sam sebje wubudźi. To běše wězo wšěm dźěćom wulki žort, a wulki směch wudyri po cyłej šuli. „Hahahaha! Sedmorospanc je wotućił!“ ale potom běše hnydom ćišina. Wšitke dźěći běchu wćipne, što nětko budźe. Dóstanje traš wón też z dobroho kija? Wšak běše wučeř dźensa tak miły. A dźěći znajmjeńša rady přihladowachu, hdyž też same njedóstachu.

Wučeř pak jeno rjekny: „Nó, hdyž sy ty runje wotućił, chcu so tebje woprašeć: Što bychmy nětkle dale dźěłali?“

Prěni šuleŕ drje njebě ze swojoho spanja hišće prawje k sebi přišoł a wotmołwi maznje a njerodnje: „Ja njewěm.“

„Nó, hdyž ty njewěš, dyrbju so wšitkich zhromadnje prašeć“, měnješe wučeř a hnydom wobroći so do cyłeje čŕjódy, zo njeby jomu tola překhětře zasy hara nastała: „Što bychmy nětko dźěłali? Prajće, dźěći, što byšće najradšo? Bychmy dha z hłowy ličili?“

„Z hłowy ličili?“ wołachu dźěći do hromady. „Ach, ně, z hłowy ličić njechamy! To lohcy hłowa boli.“

„Abo bychmy dha pisali?“

„Ach, ně, pisać też njechamy: to rady porsty bola, a skónčnje też khribjet, hdyž dyrbimy so pódla zhibować!

„Abo bychmy čitali?

„Haj, čitać, čitać budźemy! Ćitać, čitać!“ wołachu wšitke dźěći napřemoh. „Knjez wučeř, dajće nam čitanki!“ Čitanki so mjenujcy z wěsteje přičiny w šuli khowachu, a dźěći je ženje sobu domoj njedóstachu.

Hapka a Haplka pak njemóžeštaj so dodźiwać; ani swojimaj wočomaj ani wušomaj njechaštaj wěrić, a tola běše to wěrno! Tajkale šula drje tola nihdźe druhdźe na swěće njeje! Što jeno tu hišće nazhonitaj!

Wučeř wotewri wulki šěroki kamor a rozdźěleše z njoho do dźěći čitanki. Też Hapka a Haplka dóstaštaj čitanku. Ale běše pak to čitanka! Bjez dźiwa, zo ju dźěći sobu domoj njedóstawachu: by so jara špatnje nosyła a

Zjězd łužiskich ratarjow w Budyšinje

srjedu 8. 3. 1922.

Něhdže 7000 bě so jich z cyłej Łužicy zešło; sta a sta ze swojimi mandźelskimi. Hosćencarjo a překupcy mějachu žně.

Zhromadźizna měješe so wotměćw „Krónje“ tola bórzy bě sala wupjelnjena. Tohodla zarjadowa so w „Měsćanskej zahrodźe“ druha, a hdyž so wupokaza, zo też tam městna njedosahaše, hišće třeća w „Třělefni“. Knjez oekonomiski radźićel Richter powita w Krónje wšěch, kotřiž běchu k zjězdej so zešli. Na to pokaza na starosće ratarstwa, kotrež maja z wulkoho dźěła swoju winu we słabosći nětčišoho knježefstwa. Wšudźe, hdźež pohladaš, přibjera skaženosć luda, też wěra ma so jomu wzać. Ze žadosću spominaš tu na Bismarkowe časy; tehdy mějachmy też hišće wójsko a łódźnistwo (Přisp. red.: Teju je Němskej dał, tola biskopow a duchownych je honił do wuhnanstwa; za tajkimi časami nježadamy.) Pod barbami čorno-bělo-čerwjenych mamy so zasy zhromadźić, potom budźe lěpje.

Exelenc dr. Mehnert šwika najprjedy nětčiše časy z moraliskoho stojnišća. Lud rejwa a ma maskerady jako by był w błudnicy. To čini wosebje w městach, tola też mjez ratarskim ludom je někotryžkuli so zabłudźił. Tola wjetšina wosta dobra.

Pomoc ma přińć wot nutřka, wosebje za hospodarstwo. To njebudźe možno jenož přez industriju a techniku, ale na prěnim městnje přez rólnistwo. Přecy zasy so wospjetowace stawkowanja jomu kaž cyłomu krajej jara škodźa. Němske ratarstwo dyrbi hladać, zo dotalny joho wupłód wo znajmjeńša 20% wob lěto zrosće. Hektar ma wunjesć 20 dwójn. centnarow rožki, 24 dwójn. cent. pšency a 161 dwójn. cent. nepli. To pak so jenož potom dócpěje, hdyž změjemy prawje wjele kupnych hnojow. Mjasa njetrjeba so telko plahować; tu z wunoškom lěta wuńdźemy, kajkiž je 1900 był.

Wosebje nuzne za ratarstwo pak je, zo ma dosć dźěławych ludźi. Nětkle ćěri so wšo do fabrikow; hdyž pak tam z časami dźěła njeje, leži wšo na hasach. Předewšim njesměła młodosć do industrije; tej je to njestrowe. Derje by było, zo bychu tajcy měsćenjo, kotřiž su ze wsow přišli, zasy na wsy dyrbjeli. To drje by było wěste přikrótšenjo swobody, tola na to so tu njehodźi dźiwać.

Rozomnje ma so ratarstwu też dawk nakładować; wón njesmě jomu mocy lemić; a wuwjazowace hospodarjenjo, kotrež je so z wójnskich časow hišće zdźěla zdźeržało, dyrbi so dospołnje zběhnyć. Trěbne k spomoženju ratarstwa, wosebje pak cyłoho ludu je też, zo sej ratarjo a dźěłaćerjo zasy lěpje dorozemja. Dźěło a zasy dźěło je trěbne, mamy-li so zasy zhrabać.

Jedyn druhi rěčnik běše sejmowy zapósłanc Pagenstecher. Wón wosebje rěčeše wo organisaciji ratarjow, wosebje też zwjazka ratarjow.

We wšěch zhromadźiznach přiwza so resolucija, w kotrejž so žadanja wuprajeja, kotrež smy w rozprawje hižo naspomnili.

Zhromadźizny wuprajichu so dale přećiwo žadanju ententy wo wudaće wójnskich winikow a za nětčišoho wokrjesnoho hejtmana z Nostitz-Walwitz, kotrohož je minister Lipinski we sakskim sejmje njedawno přimał. Wón je sebi pječa najwjetšu dowěru wšěch přetrjebarjow dobył. Wobsadźenjo joho zastojnstwa z někajkim sobustawom socialdemokratiskeje strony by ratarjow k najwótrišej napřećiwnosći nuzowało. Při rozmołwje, kotraž so na kóncu wuwi, bě přecy zasy słyšeć žadosć za swobodnišim hospodarjenjom a pomjeńšenjom ratarstwu napołożenych ćežow.

Na kóncu poréča zasy knjez oekonomiski radźićel Richter. Wón pokaza hišće jónu na ćežke časy. Z nich wurostu za němske a wosebje sakske ratarstwo dawkowne ćeže, kajkež sebi nětkle nichtó ani myslić njemóže. Porok, kotryž so ratarstwu čini, zo wone mjenujcy płaćizny předroža, raznje wotpokaza; ratarstwu ani možno njeje, płaćizny postajeć. Žně su dźensa w cuzych rukach (něchtó přiwoła: židowskich!), kotřiž su potom stajnje wulke płaćizny činili, hdyž ratar ničo hižo nima (dokelž je hižo wšitko wotedał). Skónčnje wuspěwachu pěseń: „Deutschland, Deutschland über alles“.

Je trěbne, zo so też ratarstwo wužšo zwjaza. Jenož tak móže něšto dócpěć. A njeda so přeć, zo so jomu winowatosće nakładaju, z kotrychž so předewšim wšelacy nicratarjo kormja, kotrež pak so na žane wašnjo jako sprawne připóznać njedadźa. Abo nakładuje so industriji, zo ma wěstu měru swojich wudźěłkow za wosebje postajeny pjenjez (wjele nižši dyžli tón na wikach) wotedawać? Poruča zakoń wuhlerjam, zo maju wěstu měru wuhla za nizski pjenjez statej abo někajkim zarjadnistwam wotedać. Přećiwo tajkim postajenjam ma so wustupować.

W tymle nastupanju ma so zjězd ratarjow powitać. Wón pak měješe też druhi bok, a toho zaměr njebě při zhromadźiznach zawěsće najsnadniši a někak pódlanski. Jón přeradźa sylzy, kotrež tam za Bismarkom ronjachu, dale nadźija, zo by so jónu dopjelniła wěrnosć prajenja: „Und es soll an deutschem Wesen noch einmal die Welt genesen“, a radosć, z kotrejž so zanjese „Deutschland, Deutschland über alles“.

Je wěrno: Hinak dyrbi hišće přińć hač nětkle je; tola duch němskonarodnych, kotryž Němsku do wójny a za čas wójny (to je předewšim Prusku) wobknježeše a w njej bě

---

hišće druha wina radźeše k tomu, zo by so w šuli khowała. Čitanka běše nimale dwě dłóni tołsta a pornjo tomu też wulka a ćežka. Hłowna wina, čohodla ju wučeŕ w šuli khowaše, běše ta, zo by žane dźěćo ju traš doma čitajcy dospołnje njespóžerało. Čitanka běše mjenujcy z luteje najlěpšeje šoklody. Deski běchu dwaj porstaj tołste, mjez nimi ležachu pjeć porst tołstych łopjenow. Prěnje štyri łopjena, tak dowidźeštaj Hapka a Haplka, dokelž z wćipnosću so sćerpjeć njemóžeštaj, mějachu nasrjedźa ze złotym pismom jenož jenu sadu, ale kajku sadu! Čłowjek njeby wěrił, hdy by z wočomaj njewidźał. Nad njej a pod njej běše hłuboka smuha wužłobjena, zo by so delni a horni dźěl lohcy wotłamać hodźał. Pjate łopjeno pak wobjimaše cyłu bajku wo Hansku a Marčicy, kak staj so we lěsu zabłudšiwši poprjancowu khěžku stareje Wjery nadešłoj, a wšitke dalše podeńdźenja w njej. „To je tola zawěsće jara małko wobsaha za tajku wulku čitanku“, mysleštaj Hapka a Haplka. Wězo pornjo jeje wulkosći běše to mało. Ale ani jene dźěćo cyłeje šule njezamóžeše ju dospołnje dočitać wot prěnjoho hač do poslednjoho pismika. To wšak běše dźiwna šula, kajkaž móže so jenož w kraju za wusmužowej horu nadeńć, hišće dźiwniši pak běše w tej šuli porjad! Tu njeprašeše so wučeŕ dźěći, što móža, ale dźěći prašachu so wučerja, štož chcychu wědźeć. Štož wědźeć njerodźachu, za tym so też njeprašachu, a też ženje njezhonichu. Hdyžkuli traš so dźěći za něčim prašachu, štož wučeŕ sam njewědźeše, potom běchu hnydom na cyły tydźeń prózdniny. A za tón čas dźěći na swoje prašenjo pozabychu.

Cyle podobnje běše też z čitanjom.

„Maće wšitcy čitanku?“ wopraša so wučeŕ. „Wotewŕće sebi ju, tak budźemy čitać.“

„Knjez wučeŕ, kak rěka prěnja sada na prěnim łopjenje?“ prašachu so, haj wołachu wšě dźěći do hromady.

A wučeŕ čitaše krótku sadu pomału a wótře: „Wotkusń!“

„Wotkusń!“ wospjetowachu wšitke dźěći do hromady z cyłej šiju sebi kazajcy a njehladachu też dźěje kazanja. Kóždy wotkusny sebi dobry čwak łopjena a khmutaše ze slědnej hubu štož možno spěšnje. Někotři wšak běchu hižo tak wustojnje wotkusować nawukli, zo nadobo cyłu delnju połojcu sebi wotkusnychu. Čim skerje dóńdźechu potom też na hornju połojcu, dokelž tu njejednaše so wo to, derje a bjez postorka a prawje čitać nawuknyć, ale spěšnje a wustojnje khmutać a pożerać. Też Hapka a Haplka khmutaštaj dobru šoklodu. Haplka wosebje dźěn so łóješe na šoklodu. A tu w šuli běše šokloda zawěsće też lěpša, dyžli hdźe druhdźe. A wobaj běštaj hišće nać wutroby. Ale najebać to běštaj pornjo domjacym hišće jara pomału a njewustojnaj. Susodne dźěći hladachu jenož wobžarujcy na njeju, kaž bychu prajić chcyłe: „Wój staj tola hakle mało nawukłoj!“

Za dobru khwilu běchu někotři spěšni hólcy hižo delnju a hornju połojcu dokhmutali a wołachu: „Ja sym hotowy. — Ja też. — Ja też. — Dale čitać. Dale čitać!“

„Wobroćće sebi łopjeno!“ poručeše wučeŕ. Čitajmy dale!“

„Kak rěka sada na druhim łopjenje?“

A wučeŕ čitaše: „Přikusń sebi!“

„Přikusń sebi!“ wospjetowachu dźěći a potom přikusowachu sebi z druhoho łopjena, khmutachu a pożerachu, kaž wo žiwjenjo.

Tajkele čitanjo, při kotrymž nichtó do žanoho stracha njepřińdźe, spodobaše so Hapcy a Haplcy dale a bóle, dokelž pola njeju bě po času tola hłód z hosćom a tohodla tajkale dušna suědań jimaj jara luba.

Bórzy wšak honjachu někotři, kotřiž běchu nic jenož prěnje a druhe łopjeno ale też deski hižo kruće wobkusali, dale k třećemu łopjenu.

„Kak rěka sada na třećim łopjenje?“

„Mikus je přecy najlěpši, dawačk so hišće njeje narodźił“, čitaše wučeŕ.

„Mikus je přecy najlěpši, dawačk so hišće njeje narodźił“, wołachu dźěći z wulkej horliwosću a mějachu so też hnydom po tym.

Před štwórtym łopjenom nasta mjez dźěćimi zwada. Někotři chcychu, zo by so porjadu dale čitało. Na štwórtym łopjenje stoješe mjenujcy ta sada: „Jěść a pić je poł žiwjenja a w heli ležeć cyłe.“ Woni běchu wšak so hižo do syteje wole najědli a chcychu nětko khwilu na ławku so lehnyć, zo bychu też to wukli a dale a lěpje na to so zwučowali. Štóž chce po tutej sadźe swoje žiwjenjo wjesć, dyrbi tola też w heli ležeć derje nawuknyć. A tohodla dźěn tu dźěći do šule khodźachu. Ow, kak rjenje, hdy bychu wšitke dźěći na ławcy ležałe, a skónčnje traš też wučeŕ sobu wusnył! A ćicho by tu było po cyłej šuli, kaž we wsy srjedź nocy, hdyž nócny strażnik spi!

Druha połojca dźěći chcyše pak štwórte łopjeno přeskočić a hnydom bajku wo Hansku a Marušcy čitać a po jeju přikładźe wot poprjancoweje ławki kusać. Luta šokloda za sobu też přecy njetyje. To pak zdaše so jim nimo měry přijomny žort, hdy by wučeŕ čitał: „Hansk a Maruška kusaštaj wot poprjancoweje khěžki stareje Wjery“, na to by so cyła šula do poprjancowych ławkow dała: a nastał by po šuli krjemot a lemot, rjepot a rymzot a pódla kichot šćekot, kaž hdyž w bróžinej komorje świta šěrych myši wotwaw pšency młóći. Ow, nimo měry to radosć a wjesoły směch! A wučeŕ by dale čitał: „Stara Wjera

žiwy, njech tola ženje wjacy so njewróći. Wón je Němskej přinjesł hidu cyłoho swěta a też doma milijónam ludźom nadosć horja a njesprawnosćow (na nabožnym, narodnym a socialnym polu). My njetrjebamy Bismarka, też bjez njoho změje cyrkej w Němskej hišće dosć ćerpjeć; njetrjebamy: „Deutsches Wesen" k wustrowjenju swěta; za to mamy křesćanstwo, joho wučbu a sakramenty; my njechamy „Deutschland, Deutschland über alles", ale zo njeby žadyn lud nad druhim knježił, ale wšitke ludy porno sebi stałe w lubosći, jenak po winowatosćach a prawach. To by było po Božej woli. A to ma płačić, prjedy też njebudże tu porjad a spokojnosć.

Cyrkej a dźěłaćerjo.

(Skónčenjo.)

10. Zańdźenosć powuči nas wo přichodźe.

Přiwozmu-li so tajke postajenja rady, potom budże dosć postarane za dosahace ežiwjenjo a spomoženjo słabšich, a katolske towarstwa njebudźa mało přinošować statnomu derjeměću. Ze zańdźenosće hudawamy z dobrym prawom na přichod. Jedyn lětstotk druhi pożera, ale podawki wostawaja sebi jara podobne, dokelž stoja pod Božej předwidźiwosću. Bóh pak so tak stawać da, zo tamny zaměr dócpěje, kotryž měješe před wočomaj, hdyž človječi splah stwori. — Čitamy, zo so křesćanam w prěnišich časach rozkćějaceje cyrkwje wumjetowaše, zo so z wjetšoho dźěła z dźěłom za mzdu abo z rjemjesłom žiwja. Tola tući khudźi a słabi dócpěchu, zo so jim bohaći přikhilichu a mócni so jim z dobrym zmyslenjom přiwobroćichu. Na tychle sprócniwych a dźěławych ludźi, kotřiž běchu přikłady sprawnosće a wosebje bratrowskeje lubosće, móžachu so spušćeć. Při wuhladanju tajkoho wobraza póčiwoho žiwjenja zhubichu so nakhwatane sudźenja, wotmjelknychu hanjace rěče złych človjekow, a wučby zakorjenjeneje přiwěry dyrbjachu so po něčim rozpušćić před křesćanskej wěrnosću. Dźensa so wuréčuja wo dźěłaćerskim prašenju; na tym, hač so tele prašenjo na spokojace wašnjo rozsudźi, zależi statej jara wjele, štož wyšše a nižše človječe powołanja nastupa. Na spokojace wašnjo by so lohcy rozsudźiło wot křesćanskich dźěłaćerjow, hdy bychu tući derje zarjadowani byli do towarstwow a nawjedowani wot mudrych wjednikow samsny puć nastupili, po kotrymž naši prjedownicy něhdy k swojomu spomoženju a k spomoženju stata khodźachu.

11. Dobre towarstwa dobywaja mnohich samo skaženych dźěłaćerjow.

Była-li też móc předsudow a złeje nakhilnosće wulka w človjeku, přiwobroći so tola, hdyž złóstniwosć zmysł za dobre njeje podusyła, přikhilnosć wobydlerjow cyle wot sebje sameje tym, kotrychž jako dobrych a pilnych mužow spóznachu, jako mužow, kotřiž sprawnosć sebi wyše waža hač dobytk, a kotřiž swědomite dopjelnjenjo winowatosćow předewšim lubuja. Z toho by jako dalše žohnowanjo we nic snadnej měrje wuhlad na nakazanjo za tych dźěłaćerjow zeskhadźała, kotřiž nětkle křesćansku wěru cyle zacpěwaja abo po wěrje, kotruž wuznawaja, nječinja. Ći dźěn husto sami čuja, zo buchu zamyleni z wopačnymi lubjenjemi a jebanstwom. Čuja, kak nječłowjescy nahrabni kuježa z nimi wobkhadźuja a zo jich tak rjec skoro za ničo rjedliše nimaja, hač dobytk, kotryž jim ze swojim dźěłom přinjesu; čuja też, zo w towarstwach, kotrymž so přizamknychu, město lubosće a derjemyslenosće, njepřezjenosć knježi, tale stajna přewodźerka khrobłeje, njewěriweje khudoby. Po duchu zlemjeni, po ćěle bjez mocow, chcyli so mnozy z nich tomule wohańbjacomu wotročstwu wuwinyć, njezwěrja pak sebi, dokelž jich pak bojosć před ludźimy, pak strach před hubjenstwom zadźeržuje. Tutym wšitkim nětko może katolske towarstwo z jara wulkej pomocu być, hdyž tych, kotřiž njewědźa, kak bychu činili, wšě napřećiwnosće přewinywši k zastupej do swojich ludźi namołwja a so wróćacych pod swoje swěrne dohladowanjo přiwozmje.

12. Stat a cyrkej dyrbitej hromadźe dźěłać.

Tak widźiće, dostojni bratřa, štó ma sobuskutkować w tejle ważnej należnosći a kak dyrbi so tele skutkowanjo wutworić. Njech kóždy na swojim městnje tohole dźěła so přima a to bjez komdźenja, zo přez zakomdźenjo lěkarstwa hójenjo wulkeje khorosće so njeby hišće wobćežniše činiło. Njech wjednicy statow mudre zakonje a wukazy dawaja, bohaći a dźěłodawaćerjo sebi wědomi wostanu swojeje winowatosće, dźěłaćerjo, wo kotrychž spomoženjo so jedna, rozomnje wustupuja; a dokelž jenož nabožnistwo, kaž w započatku prajachmy, khorosć z korjenjom wotstronić może, njech wšitcy, kotrychž nastupa, maja před wočomaj, zo je přede wšim třebne, zo so najprjedy křesćanske počinki zasy wróća; přetož bjez nich su same brónje mudrosće, kotrež maja so hewak jako najpřihodniše, k wotstronjenju khorosće bjez mocy a wuspěcha. Štož potom cyrkej nastupa, njezapowě ta swoju pomoc žadyn wokomik a w žanym nastupanju; budże wjeleból swoje skutkowanjo ćim móconišo wuwiwać, čim wjacy swobody so jej w tym přizwoli. To njech wosebje ći wopominaja, na kotrychž je, spomoženjo stata spěchować. Njech wšitcy służownjcy Swjatnicy swoju móc a horliwosć napinaja, njech wot was nawjedowani a po Wašim přikładže, dostojni bratřa, njewustanu zasady s. sćenja człowjekam wšitkich powoła-

pak wuskoči z khěže hladać, što so to nječini, hač tola nichtó wo jeje poprjancowu khěžku njehrymza. Hansk a Maruška pak so ji khětře skhowaštaj." Ow, to by zasy rjany žort był, po nimaj činić. Cyła šula by so nadobo pod ławku stuliła a kichotajcy a so rjepotajcy wot podnóžkow hrymzała. A kajke wjeselo hakle potom hdy by wučeŕ zasy dale a dale čitał, zo je stara Wjera Hanska a Marušku sebi wopjec chcyła, ale wonaj staj ju zjebałoj a ju samu khětře do pjecy sunyłoj! Hansk a Maruška z pěcneje łopaty padataj! A tole po nimaj činić a wospjetować — ow, kajka by to dušna zabawa była! Wša wostuda, by-li traš so do šule skradnyła, by kaž z jenym praskom zaražena była!

Ale zwada mjez dźěćimi njechaše so zlehnyć. W někotrych ławkach ćahachu so worakawi hólcy hižo za włosy, w druhich so z pjasćemi storkachu a do khribjeta přiklepowachu a z wudmami sebi hołdowachu. Wučeŕ wołaše do dźěći a radźeše přećelnje k dobromu: „Budźće tola ćiše! Dajće sebi pokoj! Budźće radšo, kaž bratřa, hromadźe! Wšitko hodźi so tola też měrnje rozpowědać a wučinić." Joho rada pak běše kaž do wichora — podarmo. Dźěći na njoho wjacy njeposłuchachu. Skónčnje přińdźe měrniši hólčec wučerjej na pomoc a wopraša so dosć wótře wučerja: „Knjez wučeŕ, staj dha Hansk a Maruška w tej poprjancowej khěžcy hišće žiwaj?" Z tutym prašenjom pak woćichny wšitka zwada po šuli: wšitcy běchu wćipni, što wučeŕ tola na to wotmołwi. Samón mósk by na šulske tło padajcy słyšeć był, tak ćicho běše.

„Hač staj Hansk a Maruška w poprjancowej khěžcy hišće žiwaj, chceš ty wědźeć?" wospjetowaše wučeŕ pomału a rozważnje. „Hm, haj, hm haj — to ja njewěm" wón tola wotmołwić njechaše, dokelž wědźeše, zo bychu so jomu wšitke dźěći wótře smjałe — wučeŕ dyrbješe wšitko, haj wšitko wědźeć: za čo dha běše wučeŕ a wone joho wučownicy? Tuž měnješe wučeŕ dale: „Hm haj, hm haj — to je tajka wěc — hm haj, dźensa dźěn je šulski čas hižo so pominył a jutře su na tydźeń prózdniny. Po prózdninach budźemy dale čitać a wo tym rěčeć. Dźensa dźiće pěknje domoj. Je hižo bliže połdnja a starši budźa na was čakać!"

„Ow, šule je kónc! Pójće domoj! Jutře su prózdniny! Ow, to budże rjenje! Cokor tam hišće na puću přede wsu leži. To budźemy so cyły tydźeń po nim smykać a kanslować. Trudlajda! Hejjuchej! Pójće domoj!

Halekajcy a hrimotajcy dźěchu dźěći ze šule wostajiwši čitankow na ławcy: njech sebi je wučeŕ sam zběra a do kamora khowa! Někotre wotłamachu sebi hišće wot swojeje abo też susodoweje čitanki nimale cyłe deski, zo bychu ducy domoj něšto za dźěło měle: wšak deski zasy narostu za tón čas, runje kaž přiłamane łopjena, doniž wone zasy do šule njepřińdu. Druhe wotłamachu sebi kruch poprjancoweje ławki a dźěchu, kaž z butrowej pomazku w rucy, ze šule.

Listy ze wsy.

Kritiski wuj „pod smužku" njecha konflikta z wysokodostojnymi knježimi, kotřiž wot nowoho lěta po rjadu swój regiment „wyše smužki" na prěnjej stronje Posoła khwalobnje wukonjeju. Njecha też žaneje karambolaže z nimi na duchownym polu, wosebje štož njedźelske prědowanjo nastupa; tohodla je dźakowny za připokazane město zady Haplki a Koklic Hapki.

Dźensa je popjelna srjeda. Wšitcy smy ze swojim popjelnym křižikom tak ćiše a potuleni domoj šli, też te holcy, kotrež so hišće po póstniskich rejach a wšom dyrdomdeju wuspałe njeběchu, při kehelkach hišće zywachu a khmanje woči wočinić njemóžachu. A někotryžkuli hólc, kiž njeje so dźensa rano tak spěšnje z łoža kulił kaž hewak, z wuwzaćom Mětkec pohonča, kotromuž so też druhe popjelne póndźele za njedźelskim nócnym cachejowanjom z łoža njecha, bě tak ze šmjatanej frisuru a špatnje wotčesanym „ibrkneparom" k popjelnej ławcy přišoł, jako by nuzny alarm we wójnskim času hišće raz w nócnym dźeću přežiwił. Přišli pak tola běchu. Što pak prajiće k Babušec Pětrej, kiž so runje do cyrkwje motkowaše, hdyž bě knjez kantor amen nic za-, ale wuspěwał, tak zo dyrbješe knjez farař jomu w kapali wuznać: „Wobžaruju, popjeł je wšón." Samo kritiski wuj dyrbi nětko w swjatym posće so po tym měć a swojim hosćom póstne jědźe na blido zestajeć.

Hdyž měšnik rano nam čoło potruši, njebě nam tak, jako by zdobom Boži jandźel nam tak maznje na lico podyrił, kaž něhdy we jastwje swj. Pětra do strony? abo kaž pod jaworcom spjacoho profetu Eliasa podyri prajo: „Stań a jěz, maš hišće daloki puć", a by nam chcył wuznać: Nětk wěš, zo je swjaty pósť!!

Wjele, wjele dźěła nam zbywa za lětuši pósť.

Kak Wy to měniće, luby wujo Łazowski? Jenož wokomik so ścerpńće! Wuj sebi prjedy dobru póstnisku prizu popřeje a potom chce Wam posłužić.

Wšelacy sebi mysla, hdyž pjatk swojoho harjenka na blido dóstanu, hdyž wječor swoje rózarije mjenje abo bóle pobožnje so modla, pjatk na póstne Bože służby ćerja, njedźelu

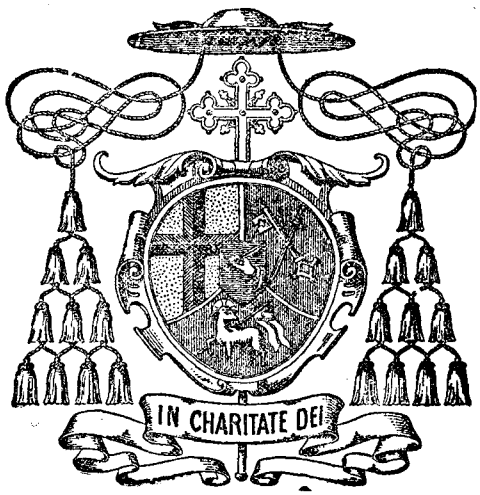

Christian

z Božeje smilnosće a japoštołskoho Stoła miłosće

biskop w Mišnje

doktor theologije a filosofije

postrowja a žohnuje wšitkich wěriwych biskopstwa.

Lubowani wosadni!

Wosebiće wobžarować w našim času dyrbi so małowaženjo a zacpěwanjo autority.

Zo tomu tak je, so bohužel prěć njehodźi.

Zo je to daloko a šěroko rozšěrjene, najwjetši strach wubudźa.

Přičiny su wšelakore.

Najhłubša a poslednja přičina je w tym, zo mnohe woršty ludu wěru do Boha wotpokazuja. Z tym su też wukhadźenjo autority wot Boha zapřeli. Z tym pak autorita swój póćiwy podłožk a swoju wolu wjazacu móc pozhubja. Wona je nětko jeno cyle človječa namócnosć, kotraž jeno wot človjekow wukhadźa, jenož na človjekow so zepjera a jenož z človječimi namócnymi srědkami po prawje sylnišoho so dźerži.

Kak wulcy škódne tute wobstojenjo za cyłe žiwjenjo ludu je, dopokazuja stawizny našoho časa. Najswjećiše zwjazki so rozwjazuja, njezawuzdźenosć a powolnosć mócnje rosće, cyłe socialne, statne a swójbne žiwjenjo so najhóršim zatřasenjam wustaja.

Też my katolikojo pod tymle spadowanjom autority ćerpimy. Byrnjež my z njenabožnymi nahladami, kotrež tele spadowanjo zawinuje, ničo přezjene njeměli, dha smy tola we wulkim straše, zo po něčim sami jich wliwej podležimy. Haj, bohužel hižo wšelacy mjez nami su, kotřiž na tym khorja.

Zo bych swojim lubowanym wosadnym w ćežkej nuzy kedźbliwy wučeř, pohonjeř a radźeř był, chcu we swojim prěnim póstnym pastyřskim lisće runje za autoritu wustupić. Drje nic za autoritu we wšitkich jeje wutworach, přetož to by wuzki rum pastyřskoho lista překročiło, ale za zakładnu autoritu katolskoho měšnistwa. Tu zastupujo budu też kóždu druhu autoritu podpjerać pomhać, přetož měšniska autorita je, kaž stawizny pokazuja, přecy najsylniša zepjera za kóždu autoritu była. A tak budu ze swojim pastyřskim słowom też wulkej zhromadnosći našoho ludu służić bjez rozdźěla wuznaća a směra, budu swěrny swojomu biskopskomu programej směć wšitkim lubosć wopokazać.

Wo autoriće (nahladnosći) měšnistwa potajkim ma tónle pastyřski list jednać. Wón ma bliže rozłožeć prawo a ważnosć katolskoho měšnistwa, na kotrymajž joho autorita wotpočuje.

I.

Lubowani wosadni!

1. Katolski měšnik wobkruća, zo je wot Boha postajeny srjedźićeř mjez Bohom a

człowjekami w należnosćach spomoženja dušow człowjekow. To je wulke słowo. Wobstoji wone też wo prawdźe? Přećiwnicy katolskoho měšnistwa praja, zo nic. Přetož — woni praja — Bóh ničo njeje postajił, štož njeje nuzne. Nětko pak su srjedźićerjo mjez nim a człowjekami wyšacy: Bóh może bjez srjedźićerja njeposrědnje z człowjekami wobkhadźeć, może jich njeposrědnje rozswětleć, pohnuwać, nawjedować a wjesć we wšitkich należnosćach jich duchownoho spomoženja. Bóh měšnikow njetrjeba, tuž jich też postajił njeje.

Wotmołwjamy: Samo so rozemi, zo Bóh žanoho měšnika njetrjeba, zo by człowjekow k sebi wjedł. Wón z cyła žanoho stworjenja njetrjeba, zo by žadyn swój wotpohlad w stworjenju docpěł. Wón na přikład też žanych staršich njetrjeba, zo by dźěćom žiwjenjo dał, je žiwił, drasćił, kubłował a kmane sobustawy człowječoho towarstwa z nich sčinił. Wón też žanych statnych a měšćanskich wyšnosćow njetrjeba, zo by krutobu a porjad mjez ludom zdźeržał a cyłe hospodarske, socialne, kulturne a politiske žiwjenjo na prawych kolijach wjedł. To wšo może Bóh njeposrědnje sam činić. To so samo rozemi. Ale runje tak so samo rozemi, zo dostojnosći a mudrosći Božej nanihdy napřećiwne było njeby, hdy by Bóh k docpěću swojich wotpohladanjow we stwórbje posrědnikow trjebać chcył. Jedyn puć je Boha runje tak hódny jakož druhi. Tuž so jeno praša, kajki puć je Bóh woprawdźe wuzwolił. Jene pohladnjenjo do stwórby a do człowječoho žiwjenja nam wotmołwu dawa: pokazuje nam, zo chce Bóh stworjenja přez stworjenja, człowjekow přez człowjekow k jich naturskim zaměram dowjesć. To za naturski porjad płaći.

Je Bóh też w přeznaturskim nabožnym rjedźe to postajił? Je też tu człowjekow přez człowjekow wjesć chcył? Abo je wón tudy cyle druhi zakładny zakoń postajił, jakož w swěće přirody a człowjekow? To je jara wěrje njepodobne.

2. Tola wostajmy wšitke mudrowanjo na bok. My smy zbožowni, zo je Bóh sam nas wo tutej swojej radźe powučił.

Pohladajće jeno do swjatoho Pisma a budźeće widźeć, kak jasnje a raznje je Bóh wo tym rěčał.

Hižo w starym zakonju bě Bóh po swědčenju swjatoho Pisma za nabožne należnosće swojoho wuzwolenoho luda wosebite měšnistwo założił. Możeše so wočakować, zo wón to też w nowym zakonju sčini.

a) Zawěrno, tak so też sta: Khrystus Syn Boži přińdźe pósłany wot Wótca na zemju, założi nowozakońske powšitkowne nabožnistwo a zawjaza wšitkich człowjekow k tutomu nabožnistwu přistupić. Należnosće tutoho nabožnistwa, dowjedźenjo człowjekow k Bohu na pódźe tohole nabožnistwa pak zapołoži do rukow swojich japoštołow. W swjatočnym skutku wuzwolenja japoštołow jich wot wšitkich druhich człowjekow wotdźěli. Wobkruća njeposrědnje bóžski pokhod jich zastojnstwa w swojim nabožnistwje, hdyž k nim praji: „Nic wy mje wuzwolišće, ale ja was wuzwolich, a postajich was, zo byšće šli a płód njesli a waš płód wostał. (Jan. 15, 16.)

b) Tutym wuzwolenym Khrystus přepoda jasnje a raznje też jenotliwe měšniske dźěła:

Wučeńske, měšniske a pastyńske zastojnstwo.

aa) Přez nich maja człowjekojo we wěrnosćach evangelia powučeni być. Tohodla Khrystus k nim praji: „Data je mi wšitka móc na njebju a na zemi: Dźiće tohodla, a wučće wšitke ludy a wučće jich wšitko dźeržeć, štožkuli sym wam přikazał.“ (Mat. 28, 18. 19. 20.)

bb) Přez japoštołow maja człowjekowje swjatosćenjo křesćanskeje wěry dóstać:

Swjatosćenjo křćeńcy w mocy poručnosće: „Dźiće do cyłoho swěta a wučće wšitke ludy a křćijće jich.“ (Mat. 28, 19);

přez japoštołow maja człowjekojo dóstać swjatosćenjo firmowanja, tohodla dźěštaj japoštołaj Pětr a Jan, kaž japoštołske skutki (8, 14 sć.) powědaju, do Samarije, zo byštaj tamnišim křćenym křesćanam z napołoženjom rukow swjatoho Ducha wudźěliłoj; japoštołske skutki powědaja tutón podawk jako samón so rozemjacy, běše potajkim tehdom hižo dawno zwučeny, wukhadźa z postajenja Khrystusowoho;

přez japoštołow maja człowjekowje dóstać swjatosćenjo eucharistije, přetož tak praji Khrystus we wječeńi, hdyž bě z bóžskej mocu khlěb a wino do swojoho swjatoho mjasa a krewje přewobroćił, japoštołam: „To čińće k mojomu wopomnjeću!“ (Luk. 22, 19);

přez japoštołow maja człowjekojo dóstać swjatosćenjo pokuty; tohodla spožči Khrystus japoštołam z połnomocy Wótcoweje móc, człowjekam hrěchi wodawać abo zdźeržeć, za tym hač su na zakładźe hrěchow-wuznaća człowjekow spóznali, hač je spušćenjo abo njespušćenjo hrěchow dowolene: „Jakož je mje Wóte pósłał, też ja sćelu was... Wzmiće

Ducha swjatoho! Kotrymž hrěchi wodaće, tym so wodawaju; a kotrymž je zdźeržiće, tym su zdźeržane“ (Jan. 20, 21. 22. 23.);

přez japoštołow maja člowjekojo dóstać swjatosćenjo sakramenta mandźelstwa, kotryž drje slubjeni sebi sami wudźěleja, kotryž pak po woli Khrystusowej ma jeno potom swjatosćacu móc měć, hdyž so ze sobuskutkowanjom cyrkwje dokonja. Tohodla praji swjaty Duch přez hort swjatoho Pawoła w lisće na Efesskich (5, 31. 32) wo mandźelstwje: „Tohodla wopušći člowjek nana a mać, a přidźerži so k swojej mandźelskej, a budźetaj dwaj w jenom ćěle. Tute potajnstwo je wulke; ja pak praju w Khrystusu a w cyrkwi“;

přez japoštołow maja člowjekojo dóstać swjatosćenjo sakramenta poslednjoho wolijowanja, kotryž jako hojacy, hrěchi wodawacy a swjatosćacy sakrament po powěsći lista japoštoła Jakuba hižo před wočomaj japoštołow měšnicy wudźělachu; přetož tak napomina japoštoł Jakub prěnich křesćanow: „Je štó khory mjez wami? njech powola měšnikow cyrkwje, a njech so nad nim modla, žałbujcy joho z wolijom w Knjezowym mjenje. A modlitwa wěry spomha khoromu, a Knjez jomu połóži, a je-li w hrěchach, spušća so jomu“ (Jak. 5, 14. 15);

přez japoštołow maja člowjekowje dóstać swjatosćenjo sakramenta měšniskeje swjećizny, přetož japoštołske skutki nam powědaju, zo japoštołowje z napołoženjom rukow wupruhowanych muži w křesćanskich wosadach za biskopow a měšnikow postajachu a tutomu napołoženju rukow kharakter (powahu) sakramenta, to je zwonkownoho znamjenja k spožčenju nutřkowneje swjatosćaceje hnady přicpěchu. To wšak njebychu japoštołowje tomule napołoženju rukow přicpěwać móhli, hdy by Khrystus, jenički załožeŕ a knjez wšitkich hnadow, tute napołoženjo rukow k tajkomu hnadu spožčowacomu zwonkownomu znamjenju sčinił. Tuž dha móže Pawoł swojoho wučomca Timothea we wšej prawdźe napominać: „Njezanjechaj hnadu, kotraž je we tebi, kotraž bu tebi data přez profećenjo (— wuprajenjo wo joho hódnosći za biskopske powołanjo při joho wuzwolenju —) z napołoženjom rukow staršistwa (měšnikow)“ (1. Tim. 4, 14) a zasy: „Z teje přičiny napominam tebje, zo by zasy zbudźił hnadu Božu, kotraž je we tebi přez napołoženjo mojeju rukow.“ (2. Tim. 1, 6.)

Też woprowanjo wopora chcyše Bóh w nowozakońskim nabožnistwje přez japoštołow před swojim wobličom dokonjane widźeć. Tutón wopor njeměješe so wjac kaž w starym zakonju z rězanjom wopornych skoćatow, z wulinjenjom wšědnoho wina a zničenjom wšědnoho khlěba stać, ale přez njekrawne wobnowjenjo woprowanja Khrystusowoho na křižu.

Khrystus wšak je ze swojim woporom na křižu za wšě časy wšo činił, štož bě a je trěbne, zo by Boha překrasnił a wujednał, člowjekow swjatosćił a k njebju wjedł. Tohodla praji japoštoł: „Z jenym woporom je wón zdokonjał do wěčnosće wšitkich, kotřiž swjatosćeni bywaju.“ (Hebr. 10, 14.) Ale zo by móc wopora na křižu člowjekam přecy přiwobroćał, je Khrystus Božu mšu jako stajnje trajacy njekrawny wopor, jako pokračowanjo a dowupjelnjenjo wopora na křižu założił. Tohodla je wón tónle wopor Božeje mšě najprjedy sam woprował, hdyž we wječeŕni swoje ćěło a swoju krej pod wobličwami khlěba a wina přitomne sčini ze znamjenjowymi słowami: „To je moje ćěło, kotrež za was so dawa ... to je krej, kotraž budźe za was přelata.“ (Luk. 22, 19. 20.) A potom poruči japoštołam tónsamy woporny skutk po joho poručnosći dale pokračować, hdyž k nim praji: „To čińće k mojomu wopomnjeću.“ (Luk. 22, 19.)

cc) Też nawjedowanjo člowjekow w jich należnosćach pola Boha a na jich puću do njebjes je Khrystus w nowozakońskim nabožnistwje japoštołam přepodał; přetož w swjatočnej hodźinje praješe k dwanaćom: „Zawěrno praju wam: Štožkuli zwjazaće na zemi, budźe zwjazane też w njebjesach; a štožkuli wotwjazaće na zemi, budźe wotwjazane też w njebjesach.“ (Mat. 18, 18.) A w druhej swjatočnej hodźinje praji k jědnaćom: „Data je mi wšitka móc na njebju a na zemi. Dźiće tohodla ... a wučće ludy wšitko dźeržeć, štožkuli sym wam přikazał.“ (Mat. 28, 18. 20.) A zas: „Štóž was słyši, mje słyši, a štóž was zacpěwa, mje zacpěwa.“ (Luk. 10, 16.) Wyšše wjednistwo cyłeje cyrkwje pak přepoda też člowjekej, japoštołej Pětrej, z ważnymi słowami: „Pas moje jehnjata, pas moje wowcy!“ (Jan 21, 15. 16. 17.) Prjedy běše jomu tutu wyššu knježeŕsku móc ze słowami slubił: „Ty sy Pětr skała, a na tule skału natwarju swoju cyrkej a mocy hele njepřemóža ju. A tebi dam kluče njebjeskoho kralestwa: Štožkuli zwjazaš na zemi, budźe zwjazane też w njebjesach, a štožkuli wotwjazaš na zemi, budźe wotwjazane też w njebjesach.“ (Mat. 16, 18. 19.)

Je potajkim bjez dwěla, zo je Khrystus Syn Boži po poručnosći bóžskoho Wótca měšnistwo z cyle kruće wobmjezowanym měšniskim dźěłom w swojej cyrkwi zarjadował. Runje tak je njedwělomne, zo je tute měšnistwo do rukow človjekow, do rukow japoštołow położił.

3. Tola, snadź dyrbjachu jenož japoštołowje měšnisku móc měć? Snadź po jich smjerći žani wjac měšnicy w cyrkwi Khrystusowej być njemějachu?

Ničo wo tym: Wjele bóle chce Zbóžnik kruće a jasnje, zo dyrbi měšnistwo w joho cyrkwi přecy dale wobstać. Tohodla wón, hdyž japoštołam měšnisku móc wučić, swjatosćić a pasć spožči, hnydom přistaji: „A hlej, ja sym z wami wšitke dny, hač do skóńčenja swěta.“ (Mat. 28, 20.) Z tym chce prajić: tež hdyž budźeće wy dawno zemrěći, maja waši naslědnicy, wučenjo, swjatosćenjo a nawjedowanjo človjekow w mojej cyrkwi dale pokračować, tak dołho hač swět budźe. Štož tak wo dalewobstaću měšniskeje mocy wučić, swjatosćić a pasć pola naslědnikow japoštołow powšitkownje płaći, to je Kkrystus w nastupanju jenotliwych měšniskich połnomocow hišće wosebje postajił. Tak na přikład swjaty Pawoł wozjewja, zo ma přežohnowanjo a woprawjenjo wječerńje mjez wučownikami Khrystusowymi dale so wospjetować hač do kónca časow, „hač wón přińdźe“, (1. Kor. 11, 26), sudnik swěta Jězus Khrystus.

Japoštołowje su tohodla to za swoju winowatosć spóznawali, přez napołoženjo rukow a modlitwu wšitke měšniske połnomocy, kotrež bě jim Knjez spožčił, druhim biskopam a měšnikam a diakonam přepodawać, z napominanjom, zo też ći maja runje tak biskopow a měšnikow swjećić. Japoštołske skutki nam wo tym jara jasnje a nadrobnje rozprawjeja (Jap. skutki 6, 6; 13, 3 a 19. 22), a runje tak swjaty Pawoł w swojich listach na Timothea a Tita. (1. Tim. 5, 22; 2. Tim. 1, 6; Tit. 1, 5—9); 1. Tim. 4, 14.)

To dźěn so też cyle samo rozemi: Khrystus je swoje nabožnistwo nic jeno za čas japoštołow założił, ale za wšón čas. Tohodla dyrbješe chcyć, zo joho cyrkej we tym wutwarje, kajkuž bě ju Khrystus na japoštołow założił, też do wšoho přichoda wobstoji.

Cyrkwinske stawizny dha nam też wobswědčeja dalewobstaćo widźomnoho měšnistwa w cyrkwi Khrystusowej z tymisamymi połnomocami, kajkež su japošłołowje měli, z tymsamym prawom bóžskoho wukhoda, kajkež běchu japoštołowje přećiwo pohanam a židam sebi přicpěwall. Čitajće list swjatoho Klementa na Korintskich z prěnjoho lětstotka, list swjatoho Polykarpa na Filippenskich ze srjedź druhoho lětstotka po Khrystusu, a sedm listow swjatoho Ignacia ze spočatka druhoho lětstotka po Khrystusu, w kotrychž biskopja, měšnicy a diakonojo jako wot sebje wšelacy nošerjo měšniskich połnomocow wustupuja, a kóžda tychle měšniskich połnomocow wuraznje na postajenjo Khrystusowe so dowjeduje.

Njepowalne potajkim stoji prawo katolskoho měšnistwa. Joho autorita so zepjera bjezposrědnje na wolu Božu, joho połnomocy wěriwych wučić, swjatosćić a wjesć, su jomu wot Syna Božoho Jězusa Khrystusa hač do skóńčenja swěta přepodate; w njeposrědnej přikazni Khrystusowej tu stoja měšnicy jako srjedźićerjo mjez Bohom a človjekami we wšitkich należnosćach, kotrež su zaměrjene na Boha a duchowne spomoženjo človjekow.

4. Swjaty Pawoł drje praji: „Jedyn je Bóh, jedyn też srjedźićeŕ bjez Bohom a človjekami, človjek Jězus Khrystus“ (1. Tim. 2, 5), a swjaty Pětr wěriwych namołwja: „Wy pak sće wuzwoleny splah, kralowske měšnistwo, swjaty narod, lud dobyty, zo byšće wopowědowali póćiwosće toho, kotryž was ze ćmy powoła do swojoho spodźiwnoho swětła.“ (1. Pětr 2, 9.) Tola z tym človječe měšnistwo w cyrkwi Khrystusowej njeje zběhnjene, přetož tak kaž Khrystus wšak žadyn měšnik njeje srjedźićeŕ mjez Bohom a človjekami. Khrystus je mjenujcy bóhčłowjeski srjedźićeŕ, w kotrohož wosobje staj Bóh a človjek potajnje zjednoćenaj, měšnicy pak su jenož človjekojo a su hakle z přikaznju Khrystusowej za srjedźićerjow wuzwoleni. Ći pak, pola kotrychž woni jako srjedźićerjo skutkuja, su kralowske měšnistwo w tym zmysłu, kaž Pětr dale wukładuje. Woni mjenujcy dyrbja jako duchowni měšnicy wopory přinjesć z tym, zo „so zdźerža mjasnych požadosćow, kotrež přećiwo duchej wojuja“ a „maja mjez pohanami swoje wobkhadźenjo dobre.“ (1. Pětr 2, 11. 12.) Jich duchowne měšnistwo ma woprawdźite měšnistwo za wuměnjenjo.

5. Što ze wšoho toho, lubowani wosadni, za nas sćěhuje?

Wotmołwjamy: Swědomowa winowatosć, zo sebi ważimy a česćimy měšnikow, zo posłu-

chamy jich w mjenje Božim a cyrkwje wudatym přikaznjam, zo jich lubujemy, kotrychž je Khrystus, Bóh lubosće a wšoho trósta, za swojich naměstnikow pola nas sčinił.

Ważće sebi a česćujće swojich měšnikow! Njedźiwajće pola nich na človjesku powahu z jeje słabosćemi a kiprosćemi, ale hladajće na jich zastojnstwo a na jich wot Boha spožčenu nahladnosć. Też w kollegiu japoštołow běše jedyn njedostojny, a tola by zważliwje było pře to japoštołske zastojnstwo zacpěwać. Tohodla też křesćanski lud měšniskomu powołanju ženje njedyrbi česćomnosć a lubosć zapowědować, też hdy bychu so druhdy njehódni w nim namakali. Z dźakom k Bohu směmy wuznać, zo měšnicy biskopstwa Mišnjanskoho so swěru prócuja, swojomu wysokomu zastojnstwu a ćežkomu zamołwjenju tak swědomiće so wěnować, kaž človječa słabosć to dokonja. Za to dyrbiće wy, najlubši, sprawne wóčko a dźaknu wutrobu měć.

Ważće sebi a česćujće swojich měšnikow! Přijimajće jich wučby a napominanja pola prědowanja, w spowědnym stole a w dušepastyrskim zastojnstwje z tej česćownosću, podwolnosću a pokornosću, kaž so napřećo zastupnikam Khrystusowym přisłuša. Też we swětnych należnosćach ma wam jich rada a rozsud prawje wjele płaćić: Zastupujće waših měšnikow, hdyž jich hanja, a pasće so sami złowólnych rěči, słowow a skutkow přećiwo nim, přetož tak napomina swjaty Duch: „Njedótkajće so mojich žałbowanych a mojim profetam njećińće křiwdy.“ (Ps. 104, 15.)

Budźće posłušni swojim měšnikam, kotřiž w mjenje Khrystusowym před wami stoja a zamołwjenjo za Was pola Boha dawać dyrbja. Podawajće jim wěrnu, wutrobnu a wopornu lubosć, wšak też woni was w Khrystusu tak wěrnje, wutrobnje a wopornje lubuja.

II.

Lubowani wosadni!

1. Wšitke zarjadowanja Bože maja wosebity raz na sebi, powahu wysokosće a swjatosće na jenej, znamjo wozboženja a spomoženja za človjekow na druhej stronje. Tónle dwoji diadem so błyšći też na čole katolskoho měšnistwa. Katolski měšnik je nic jeno z autoritu wot Boha wukhadźacej debjeny; wón je też woprawdźity wozbožeŕ a dobroćeŕ človjestwa.

Husto hižo je so žohnowanja połna powaha katolskoho měšnistwa khwaliła. A prawje tak. Přetož žane powołanjo na zemi njeje, kotrež by za človjekow wužitniše a spomožniše było dyžli měšniske powołanjo. Njech ja, lubowani wosadni, jenož někotre strony tohole žohnowanja połnoho měšniskoho zastojństwa wam před woči staju.

a) Kajke žohnowanjo rozšěrja wučacy měšnik! Wón w mjenje Khrystusowym wozjewja evangelium, to je wopřijećo wšitkich tamnych wěrnosćow, kotrež je Khrystus k spomoženju človjekow z njebjes přinjesł. Z tym je měšnik swětłonošeŕ za človjestwo. Wón rozećěri dwěle a błudy, kotrež človječomu rozomej wo najwažnišich prašenjach w běhu stawiznow človjestwa přec zas zeskhadźachu a přec zas skhadźeja. Wón połnosć swětła a wěrnosće we wulkich prašenjach nahladow swěta na wšitkich wuliwa, kotřižkuli su joho powučenju přistupni. A to čini měšnik z najwjetšej wěstosću za wěriwych. Přetož wón wuči a předuje dźěn jeničcy w zjednoćenju z wučeŕstwom cyrkwje, kotromuž je Khrystus swoju a Ducha swjatoho pomoc při wozjewjenju wučby hač do skóńčenja swěta přislubił.

b) Kajke žohnowanjo rozšěrja swjatosćacy měšnik! Wón je wudźěleŕ hnadow za človjekow. Wón to je z wudźělenjom sakramentow a z woprowanjom swjatoho wopora. Trjebam Was jeno na někotre sakramenty dopomnić.

Prajće sami, kajki tróšt a pokoj sće Wy w swjatym sakramenće pokuty tak husto namakali. Kak njezbožowny tola človjek wostawa, hdyž z hrěchami słabosće abo hakle złósće wobćeženy, žanoho wuhlada nima, wot Boha z wěstosću wodać dóstać! Tule wěstosć podawa wěriwym katolski měšnik w sakramenće pokuty, hdyž po poručnosći Božej želnosćiwje wuznate hrěchi widźomnje a słyšomnje so spowědacomu na přecy wot duše wozmje.

Kajke žórło zboža a wozboženja je nam dale w swjatym sakramenće wołtarja wotewrjene! Hdźe pak bychmy Zbóžnika w tabernaklu a bóžskoho hosća w swjatym woprawjenju měli, hdy bychmy žanych měšnikow njeměli, kotřiž bychu w połnomocy Khrystusowej joho swjate ćěło a joho swjatu krej přez přežohnowanjo přitomne činili a w swjatym woprawjenju nam za jědź duše podawali!

Kajke posylnjenjo a spokojenjo pak bychmy w smjertnej hodźinje parować dyrbjeli, hdy by měšnik po poručnosći Khrystusowej k nam njepřišoł, zo by nam luboho Zbóžnika jako

puénu cyrobu na puć do wěčnosće a swjate wolijowanjo jako sakrament wodaća hrěchow a posylnjenja duše přinjesł!

A kajku swjećiznu křesćanski zwjazk mandźelstwa dóstanje z tym, zo so přez měšnika z požohnowanjom cyrkwje zwjaza!

Kak wutrobu pozběhowace a znadobnjowace su też njedźelske a swjedźeńske Boże służby, kotrež měšnik w lubym domje Božim, dokonjejo krasne cyrkwinske ceremonije (wobrjady), w zjednoćeństwje wěriwych swjeći!

Kak wokřewjeny też kóždy katolski křesćan z cyrkwje so domoj nastaja, hdyž je přez měšnika sakramentalne požohnowanjo a z tym požohnowanjo bóžskoho Zbóžnika w swjatym sakramenće dóstał!

c) Kak wěsty a wukhowany so wěriwy křesćan we ważnych należnosćach swojeje duše čuje, hdyž so měšnikej jako dušepastyrjej dowěri! Wšak wě, zo joho měšnik w tychle należnosćach nawjeduje nic jako wšědny człowjek ale jako wot Boha postajeny a wot Boha rozswětleny wjednik a pomocnik. Hdy by měšnik jomu z człowječeje słabosće druhdy wšo to njebył, štož by sebi přał, dha tola wě, zo přez posłušnosć a pokoru napřećo měšnikej Khrystusowe spodobanjo a lubosć na so sćehnje, kiž je prajił: „Štóž was (měšnikow) słyši, mje słyši, a štóž was zacpěwa, mje zacpěwa.“ (Luk. 10, 16.)

d) Kajke žohnowanjo rozšěrja so modlacy měšnik. Wy dźěn wěsće, zo je duchowny přez krutu cyrkwinsku kaznju winowaty, wšědnje so brevir modlić, to rěka něhdźe přez hodźinu dołho w běhu dnja předpisane modlitwy dokonjeć. To wón čini po woli cyrkwje nic jeno sam za sebje a swoje swjatosćenjo, ale też za duchowne a čěłne spomoženjo wšitkich wěriwych, wosebje tych, kotřiž su jomu dowěrjeni. Wyše toho měšnik po woli cyrkwje, je-li někak móžno, kóždy dźeń swjaty wopor Božeje mšě swjeći. Też při tym swjatym skutku so modli zjednoćeny z bóžskim Zbóžnikom, kiž so wopruje za wěriwych, haj za wšitkich człowjekow zhromadnje. Přečitajće dha jónu modlitwy Božeje mšě a kanon Božeje mšě. Sym přeswědčeny, swjate hnućo Was podeńdźe, hdyž widźiće, kak nutrnje a lubosćiwje měšnik z cyrkwju a bóžskim Zbóžnikom při tutym wysocy swjatym skutku za Was so modli. Kóždy farař je přez cyrkwinsku přikaznju wyše toho winowaty, tónle swjaty wopor Božeje mšě kóždu njedźelu a swjaty dźeń a hišće na mnohich druhich dnjach jenož za swoju wosadu swjećić. Biskop to na tychsamych dnjach za swoju dioecesu čini. Kak husto też hewak hišće měšnik před tabernaklom kleči a so modli za sebi dowěrjene duše. Kajke žohnowanjo potajkim wukhadźa wot měšnika, hdyž so modli a Božu mšu swjeći!

Jenož štóž błazniscy ničo njeda na wujasnjenja, kotrež wěra pytacomu człowječomu duchej přez powučenjo katolskoho měšnistwa podawa, jenož štóž swojomu zbožu bjez smilnosće škodźo nježada za tróštom a pokojom, za spomoženjom a žohnowanjom, kotrež so człowjekam ze swjatosćacym skutkowanjom měšnika w sakramentach, swjatym woporje, měšniskim požohnowanju, měšniskej modlitwje a měšniskim dušepastyŕstwje poskićeja, móže wudawać, zo je měšniske powołanjo njewužitne a njetrěbne za człowjekow.

e) Tajki dha njech z najmjeńša dźiwa na žohnowanja połnu ważnosć katolskoho měšnistwa za zeńske spomoženjo człowjekow. Njech wopomni, kelko wustawow dobročinstwa a spomoženja za lud su měšnicy z mnohich lětstotkow założeli a wjedli. Njech spomina na mnohe rjady a zjednoćeństwa, kotrež su měšnicy też k čěłnomu spomoženju ludźi założili. Njech njezabudźe, zo su w tychle rjadach a nabožnych zjednoćeństwach nadobni mužojo a žónske po milijónach hižo z dawnych časow ze swjatočnymi slubami cyle a njedźěleni so wěnowali spomoženju człowjestwa so wzdawši swojich paršónskich prawow za žiwjenjo. Njech woči złoži na woporniwe a njesebične dźěło, kotrež su katolscy měšnicy na socialnym, hospodarskim a karitativnym polu dokonjeli. Abo móže so prěć, zo je runje katolske měšniske powołanjo najwjacy najkmańšich najbóle dźěławych sobudźěłaćerjow a spěchowarjow k wutwarjenju cyłeje socialneje a karitativneje starosćiwosće podawało? Wot katolskoho měšnika, njezapomnitoho biskopa Kettelera w Mohuču, je cyła nowiša starosćiwosć wo dźěłaćerjow wušła. Žadyn druhi staw dźěn po swojim wukhodźe, přez swoje wědomostne a praktiske wuwučowanjo, přez cyłe swoje postajenjo za socialne a karitativne dźěło bóle kmany njeje dyžli staw katolskich měšnikow. Katolski měšnik stoji wosrjedź luda, přetož wón wukhadźa z ludu a to najbóle z dźěłaćerskich a rjemjeslniskich worštow ludu. Katolski měšnik čuje z ludom, přetož jako dźěćo khudšich worštow luda je sam na sebi ludoweje nuzy nadosć nazhonił a za nuzu ćerpjacy lud zrozemjenja a sobućuća dobył. Katolski měšnik dźěła za lud, přetož zastaranjo ludu je jomu wot Khrystusa

a joho cyrkwje jako winowatosć joho stawa napołożene. Abo njeje runje Khrystus khudomu ludej najwjacy swojich dobrotow přiwobroćał? Njeje so też nad ćěłnej nuzu človjekow smilował, jich khorosće hojił, jich hłód spokojał, jich materialne podćišćowanjo přez lichownikow a wuklukarjow zasudźał? Tohodla so też kóždy měšnik we swědomju winowaty čuje, zo štož móže ludej w joho ćěłnych, socialnych a hospodarskich nuzach pomha. Po swojim zastojnstwje tu za to je. Połnu, swobodnu a njewotwisnu wosobu za to zastaja, přetož wón je so ze swjatym slubom swojej službje tak poswjećił, zo žane swójbne starosće a druhe zadźewace zemske dźiwanja joho mocy w dopjelnjenju joho powołanskich winowatosćow njehaća a njesłabja. Tudy jasnje widźimy, kak jara ważne a žohnowanja połne je, zo katolski měšnik je nježenjeny. To so jako wulcy ważne za cyły lud wupokazuje. *Přetož tak móže so měšnik* z njedźělenej starosćiwosću a njedźělenej lubosću ludej wěnować. Joho dźěława móc a wola, joho kmanosć a talenty, joho wutroba a joho mysl słušeja njedźělene ludej, a to nic jeno z joho přikhilenja ale ze swjateje winowatosće. Hdźe je staw, kiž je takle na swoju winowatosć bjez wuwzaća zwjazany? „Štóž je nježenjeny", japoštoł z prawom praji, „stara so wo to, štož je Knjezowe, kak by Bohu so spodobał. Štóž pak je ženjeny, stara so wo to, štož je swětowe, kak by žonje so spodobał, a je dźěleny." (1. Kor. 7, 32. 33.)

2. Přećel a dobroćeŕ ludu bjez runjeća je potajkim katolski měšnik. Nic jenostronscy za človjekow dźěła. Wón dźěła za jich duchowne spomoženjo, přeswědčeny, zo človjekej ničo pomhalo njeby, hdy by cyły swět dobył, na swojej duši pak škodu ćerpjeł. Ale pódla toho njezabudźe zemskich starosći sebi dowěrjenych. Ze słowow a přikłada swojoho Knjeza dźěn wě, zo dyrbi też za to wutrobu měć. Hdyž za woboje skutkuje, spěchuje tamne wurunanjo, mjez duchom a ćěłom, tym a tamnym swětom, nabožinu a swětowym žiwjenjom, při kotrymž jeničcy móže človjestwo so porjadnje wutworjeć.

Z kak snadnym wužitkom napřećo tomu skutkuja tamni přećeljo ludu, kotřiž jenož za ćělne a zemske žadanja ludu dźěłaja, tute žadanjo často też bjez měry powyšeja, při tym pak wjele wyšše duchowe a nabožne potrěbnosće ludoweje duše zanjerodźa, haj je husto z nohomaj teptaja a jim hinyć dadźa.

3. Tymle wěrnosćam so nichtó spřeć njemóže, kiž jasnje widźi a sprawnje sudźi. Katolikojo su z jich małosće swědomi. Samo z toho sćěhuje: Měšnikej słuša najwyšša dźakownosć a lubosć. Też Wy, lubowani wosadni, sće z tutymi myslemi napjelnjeni. Prošu Was, zdźeržće je też přichodnje.

Budźće dźakowni Swojim měšnikam za wšo dobro, štož woni za Was činja. Wopokazujće tu dźakownosć z tym, zo Swojich měšnikow lubujeće, za nich so modliće a jich zastupujeće.

Mějće šćedriwu wutrobu a wotewrjenu ruku za nich też w nětčišich ćežkich starosćach za žeživjenjo, kotrež su jich nadešle. A hdyž budźa přichodnje cyrkwine dawki zběhane, potom wopomńće, zo su nuzne za zdźerženjo Wašich měšnikow, za potrěbnosće cyrkwjow a šulow, kaž też za zarjadowanjo biskopstwa, potajkim za należnosće, kotrež jako ważne spóznajeće a kotrychž wotpohlady Waše dawanjo na spomožny skutk powyša.

Mějće też podźěl na starosći Wašoho biskopa wo dorostk duchownych w Mišnjanskim biskopstwje. Ćežke wobstojnosće, pod kotrymiž su katolikojo Sakskeje žiwi, su z přičinu, zo dorostk duchownych w kraju je přec spory był. Tohodla je naš kraj přecy z wulkim njedostatkom na dušepastyrjach ćerpjeł. Tale nuza so skoro wjacy znjesć njehodźi. Ze wšěch stron prózstwy biskopej přikhadźeja, zo by nowe dušepastyŕske městna założił za mnohich katolikow, kotřiž su bjeze wšoho dušepastyŕskoho zastaranja abo so tola jeno z wulkimi wobćežnosćemi zastarać hodźa. Biskopej wutroba krawi, dokelž njemóže tele prózstwy wo pomoc dopjelnić. Pobrachuje dźěn nic jeno cyrkwjow, bydlenjow za dušepastyrjow a šulow, pobrachuje wosebje měšnikow. Tuž je sobu najnuzniši nadawk Wašoho wyššoho pastyrja, na dorostk měšnikow myslić. Dyrbja so konvikty (wustawy) přihotować, w kotrychž so gymnasiasći do měšniskoho stawa powołani před strachami dźensnišoho złoho časa škitaja a w duchu měšnistwa kubłuja. Bóle hišće dyrbi so wukubłanju kandidatow měšnistwa za čas jich theologiskich studijow najwjetša próca přiwobroćeć. Jich wuwučowanjo dyrbi so tak wutworić, zo woni za naše wobstojenja w Sakskej z jich ćežkotami a wosebitosćemi połneje kmanosće a wustojnosće nabydu. Zo by so tón zaměr dócpěł, budźeće Wy, lubowani wosadni, Swojomu biskopej zawěsće też k pomocy.

Mějće so za zbožownych, hdyž Bóh jene z Wašich dźěći k měšnistwu powoła. Wubudźejće a rozmnožejće we Swojich dźěćoch powołanjo k swjatomu měšnistwu. To so stanje z pobožnym křesćanskim woćehnjenjom Wašich dźěći w swójbje, a te zas žada přede wšim dobry přikład staršich.

Přinjesće rady też materialne wopory za wuwučowanjo měšnikow. Budźće přeswědčeni: štož wudaće k lěpšomu za młodych kandidatow měšnistwa, to Wašim dźěćom a Wašej swójbje budźe bohaće k spomoženju.

Mojim wjeledostojnym sobudźěłaćerjam w duchownym zastojnstwje, měšnikam našoho biskopstwa, njetrjebam hakle te starosće wosebje na wutrobu kłasć. Nadźijam so dowěrliwje, zo budźa mje w spěchowanju dorostka měšnikow w našej dioecesy z wosebitej horliwosću a ze zrozemjenjom podpjerać. Za wubudźenjo powołanja k měšnistwu a za prěnje rozwučowanjo tajkich młodźencow, kaž też za dobyćo srědkow za jich studije su wjeledostojni duchowni dioecesy hižo wšelake dokonjeli. Přichodnje dyrbi tute skutkowanjo dźiwajcy na wulku nuzu dušepastyrjow w Sakskej so hišće powšitkownišo a porjadnišo stać. Kak rjenje by było, hdy by kóždy měšnik w biskopstwje sebi za nadawk swojeho žiwjenja postajił, z najmjeńša jenoho pobožnoho a wobdarjenoho hólca k měšnistwu dowjesć! Potom by za kóždoho měšnika, kiž je w swjatej służbje so předźěłał, po joho smjerći hnydom nowy, přez njoho wukubłowany dźěłaćeŕ do dźěła zastupił.

To wšo pak njemóže so stać bjez pomocy hnady Božeje. Tohodla dyrbimy so prawje horliwje a wobstajnje modlić, zo by Bóh ze swojej hnadu nam mnohe měšniske powołanja wobradźił. Wosebje na pjatkach a njedźelach Wutroby Jězusoweje a w suchich dnjach chcemy my wěriwi, měšnicy a biskop, w nutrnych modlitwach so k njebju wołać, zo by nam mnohich měšnikow wobradźił, měšnikow po Wutrobje Jězusowej. Z tejle modlitwu na wěriwych přikhadźacym hnadownym rozswětlenjam a pohnuwanjam Božim chcemy my měšnicy puće přihotować z předowanjemi a powučenjom wo měšnistwje a z tym, zo mamy wobkhad z pobožnymi swójbami, z kotrychž Bóh swojich měšnikow wuzwola.

Njech moje pastyŕske słowa bohate žohnowanjo přinjesu wěriwym a měšnikam. Njech wone k tomu dopomhaja, zo česćowanjo měšniskeje nahladnosće posylnja a lubosć k měšnikam rozmnožeja. Katolske měšnistwo stoji na krutej podłozy njeposrědnoho bóžskoho założenja a trajacoho bóžskoho wliwa. Joho puće po stawiznach człowjestwa su woznamjenjene přez dobroćiwosć, smilnosć a lubosć. Njech katolske měšnistwo w duchu Khrystusowym też dale dźěła, „zo by dało ludej Božomu wědomosć spomoženja we wodawanju jich hrěchow..., zo by swěćił tym, kotřiž we ćmě a w sćěnju smjerće sedźa, a k postajenju našich nohow na puć pokoja.“ (Luk. 1, 77. 79.)

Wam pak, lubowani wosadni, budź miłosć a pokoj wot Boha našoho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa! Dźakuju so swojomu Bohu w kóždym spominanju na was, přecy we wšěch swojich modlitwach za was wšitkich z wjesołosću prósstwu činjo, dla wašoho wobdźělenja w evangeliu Khrystusowym wot prěnjoho dnja hač dotal, dowěrnje to same wočakujo, zo tón, kiž we was dobry skutk poča, jón zdokonja hač do dnja Khrystusa Jězusa.“ (Fil. 1, 2 sć.)

Požohnuj Was wšohomócny Bóh † Wótc a † Syn a † Duch swjaty. Amen.

W **Budyšinje**, 10. małoho róžka 1922.

† **Christian**,
biskop w Mišnje.

Tutón pastyŕski list ma so w dwěmaj dźělomaj město prědowanja z klětki čitać a to njedźelu Quinquagesima (26. mał. róžka) prěni dźěl, na prěnjej njedźeli posta (5. měrca) druhi dźěl.

Knihićišćeŕnja L. A. Donnerhak nasl. w Budyšinje.

njow zaščěpjeć a ze wšej jim móžnej mocu k spomoženju luda sobu skutkować, přede wšim pak kralownu a knjeni wšěch počinkow, křesćansku lubosć, we sebi wukhować a we wšitkich druhich, wysokich a nizkich, wožiwjeć. Wot horliwoho skutkowanja křesćanskeje lubosće ma dźěn so wosebje požadane spomoženjo wočakować. Křesćanska lubosć je, kotraž je jadro kazni cyłoho sćenja; tamna lubosć, kotraž je přecy hotowa, za spomoženjo bližšoho so woprować; tamna lubosć, kotraž je najlěpje skutkowace lěkarstwo přećiwo hordosći swěta a přećiwo njeporjadnej samolubosći. Jeje móc a nadobny wobraz wopřija s. Pawoł we słowach „Lubosć je sćerpna, je dobroćiwa; njepyta swoje, čerpi wšo, njese wšo“ (1. Kor. 13, 4—7).

Jako zawdak Božoho žohnowanja a swědčenjo našoho lubosćiwoho zmyslenja wudźělimy Wam, dostojni bratřa, Wašomu duchownstwu a Wašomu ludej z cyłeje wutroby japoštołske žohnowanjo w Knjezu.

Date w Romje pola s. Pětra 15. meje 1891, w 14. lěće našoho Wyššoho měšnistwa. Bamž Leo XIII. —

Wšelćizny.

Jendźelčenjo a swjaty wótc Benedikt XV.

Evangelski biskop w Manchestru je katolskomu biskopej w Salfordźe připósłał dopis, w kotrymž mjez druhim też tole stoji: Najdostojniši knježe biskopje! Nadźijam so, zo je mi dowolene, Wam někotre rjadki napisać, zo bych Wam při składnosći zemrěća s. wótca Benedikta w mjenje wšěch sobustawow anglikanskeje (jendźelskeje) cyrkwje wuprajił naše wěrne a wutrobne přećelne zmyslenjo k romsko-katolskej cyrkwi.“ Na mnohich městnach wotdźerżachu anglikanscy duchowni requiem za zemrětoho bamža. Při tym je wosebje zajimawe, zo to mnozy činjachu dospołnje po wobrjadach romsko-katolskeje cyrkwje. —

Njeje to zwjeselace? Tak njepřiběraju jenož w ranju (pola Rusow) přećelne zmyslenja za našu swjatu cyrkej, ale też k wječoru, we Jendźelskej.

Amerika so stara

za tradacu Rusku. Mnohe amerikanske parniki su dojěle do čornomórskich přistawow. Wo dnjo a w nocy wukładuja ežiwjenjo; wot tam dowožuja so wěcy dale do kraja. Hižo do 1. januara přeńdźe přez odeski přistaw 750000 pud kukuricy, přez nikolajewski 490000 pud a přez feodosijski 690000 pud. Wšo to bu rozdźělene do wukrajinskich gubernijow. W lěće 1921 bu na ežiwjenjo a přesydlenjo dźěći (do druhich krajinow abo też krajow) nałożenych 41 milijardow rublow. Ameriska pomocna komisija, Nansenowe prócowanjo a hišće druzy žiwja nětkle něhdźe 2600000 dźěći.

Bój so Boha wšohomócnoho.

Marius, lubušk kejžora Tiberia, přeprosy junu, zo by swoju móc pokazał, muža ze wšědnoho pokhoda k wobjedu a da kaž dołho wobjed traješe, kněžku tutoho zwotorhać hač do zakłada. Hdyž so muž wot wobjeda wróći, njemóžeše wopřimnyć, hdźe je joho domčk wostał a kak je móžno, zo je so za tak krótki čas docyła zhubił. Na druhi dźeń přeprosy joho Marius zasy k wobjedu. Wón bě jara zrudny, zo je tak nahle cyłe swoje zamóženjo zhubił. Marius prócowaše so, joho rozwjeselić a da mnohe dobre jědźe a pića přinjesć. W tym času pak dyrbjachu dźěłaćerjo nowu kněžku dospołnje natwarić, štož so też sta. Na wječor přińdźe přeprošeny wot wobjeda tam zasy, hdźež bě wčora so joho domčk pozhubił. A hlej, dźensa stoješe tam krasnje nowy natwarjeny a ze wšěm zastarany. Muž njemóžeše so dodźiwać, kak je to móžno a mysleše sej, zo je to jenož són. Marius pak da joho k sebi powołać a rjekny: „Hlej, ja sym, kiž sym dał twój domčk potorhać za krótki čas a jón zasy za samsny čas natwarić. Z toho widźiš, kajku móc ja mam, a kak jara maš so prócować, zo bych ja přecy tebi přećelnje zmysleny był. Běda tebi, jeli sebi zwažiš jónu něšto napřećo mi činić.“

Njedyrbimy so tohodla ćim bóle prócować, sebi Boha za přećela zdźeržeć a njedyrbi so hrěšnik ćim bóle Najmócnišoho bojeć, kiž móže jomu kóždy wokomik wjele wjetšu škodu načinić z tym, zo joho storči do wěčnoho zatamanja!

Turkojo a zemrěty bamž. Hač dotal Turkojo officielne žarowanske znamjo njeznajachu. Při wotemrěću bamža je so po poručnosći turkowskoho knježeństwa prěni raz połměsac na poł sćežora sćahnył. Je to prěni króć, zo su w Konstantinoplu na jene žarowanjo we křesćanstwje docyła dźiwali. Też wulka wopomnjeńska Boža służba k česći bamža so tam wotmě, při kotrejž so sultan a krónprync wobdźělištaj. Islam tak bamža česćeše, kotryž je sebi we wójnje też pola muhamedanskich najwyššu česćownosć dobył ze swojim spomožacym skutkowanjom.

Cyrkwinske powěsće.

Krótko před swojej smjerću bě bamž Benedikt XV. hišće 200000 lirow (2 milijónaj hriwnow) za potrěbne dźěći Němskeje wustajił. Złóstnje bórzy na to wšelake nowiny pisachu, zo nowy bamž tele wotkazanjo njepřipóznawa a je wupłaćenjo zakazał. Tomu pak njeje tak. Bamž Pius XI. njeje jenož tule sumu wupłaćić dał, ale wšěm třom němpo nyšporje křižowy puć wopytuja, zo su wšitko dokonjeli kaž stari farizejowje, kotřiž so tak posćachu, zo so njemyjachu, nječesachu, njetruhachu a w kóždym rózku stojo trubjachu: Hlejće, takle rěka so posćić. Praj mi, Kronsec wotročko, k čomuž sebi daš k snědani a k swačini wot hospozy hišće dołhe pomazki kaž husle dać, hdyž maš dobre dny, po dworje čerchaš a po prawym njewěš, što prawje započeć? Haj, hdyž maš ćežke dźěło, hnój kidać, kamjenje na wóz funkać, abo štož hišće do ćežkoho dźěła liči, potom snědaj a swač, štož koža dodźerži. Snadź Ći hospoza tehdy za prjedawše póstne dny něšto připoloži na pomazcy! — Ty prajiš: „Nó, wujo, to mi tola njemějće za zło, zo njedyrbjał jěsć, hdyž po tarifje swoju wučinjenu snědań a swačinu dóstanu!“ Pomału, pomału přećelo! Hospozyna wěc to njeje, Tebje snadź z nuzowanjom k posćenju woćahnyć přez wottorhowanjo jědźe. Hewak móhł hozpozu hišće wobskoržić, zo so přećiwo tarifej přehrěši a snadź swoje swědomjo z štwórtym do njebjes wołacym hrěchom poćežuje. Ty sy stary a rozomny dosć, zo dyrbjał wědźeć, zo je to Twoja wěc, zo so posćiš a hospozy prajiš: Na tajkich dnjach dajće moje pomazki khudomu, kiž do dwora zastupi. Kóc tysac a jedyn! To by był mištrski skutk wot Tebje, wotročko. Ta pomazka by była Twoja a też khudoho, Twoja, Ty by wotpokućił něšto wot Twojich hrěchow z poslednich reji a zdobom by khudoho nasyćił. Hladaj, kak dźakownje by za Tobu pohladał do bróžnje, dokelž hospoza bě jomu šepła: „Ta pomazka je wot našoho wotročka.“

A što budźe z Wašimi pomazkami, Holic holcy, hdyž cyły tydźeń nutřka měchi płataće, pjerjo drějeće, pódla też wbohu Čučkec staru Hanu, a sej jazyk wótřiče tak a hinak?

Kak dha stoji z Twojim postom, knjeni hospoza? Punt khofeja, kotryž piješ, płaći 85 hriwnow a što chceš z tej babu tamle we kamorčku? A Ty luby kmótře: Što prajiš k tomu, hdyž by w posće město tucenta cigarow wob tydźeń (— a wuj je na te zabył, kotrež sy na puću dom a won wukurił a jeno Twoje doma kurjene ličił —) w posće jenož dwě njedźelu kurił: Jenu wotemše, dokelž tehdy najlěpje słodźi, a jenu wječor? Ale wuj z Tobu tak wjertować njecha, zo w posće nalutowane po jutrach wupachaš. Ně, takle dyrbiš ličić: Kóždy tydźeń 10 nalutowanych je dwanaće hriwnow, za šěsć njedźeli je to 72 hriwnow. K tomu 700% přiraž póstneje jałmožny, a sy cyły muž!

A luba złota maći, za Tebje ma wuj też póstnu pječeńku! Hladaj, poslednju kermušu Twój knjez synk kaž wulki muž z druhimi mawšlwaše. Před Twojimaj wočomaj, maći. A Ty? Njejsy jomu, hdyž přehrawaše a skoro pišćeše, hišće pjenjezy přitykowała: Tule maš, Juńko, njepłakaj a hraj jeno dale. Maći, je Bóh luby Knjez Tebi k tomu dźěći dał?

A nano, dyrbi Waš syn kóždy swjatk a pjatk kaž baron Róc na konju sedźo w běłych kholowčkach so wulcy činić? Nano, wěš Ty też, z wotkel Waš hólc wšě te pjenjezy ma? Njedawaš Ty jomu snadź přewjele, a dawa Ći wón też wotličenjo wo swojim hospodarjenju?

Njeby na joho rucy jedyn pjerščeń dosahał? Dyrbja to hnydom štyri, pjeć być? Nano, je to trjeba, zo joho rano błudźo wołaš: Dobre ranjo, knjez inspektor!? A wón dobre ranjo, papa!?

Njech je dosć, hewak sebi wuj hišće z khošćom přez khribjet póstnu jałmožnu dóstanje! Tu móhł lětuši swjaty póst železne khošćo měć, zo by wumjetł wšitko, štož je so w našim ludźe błaznosćow a hłupikojtosćow nasadźało.

Tuž wšěm Serbam wuj přiwoła słowo profety: Njeroztorhajće Waše drasty, ale Waše wutroby! Njećinće w posće žanu pokutu, kotraž jeno połoskota, ale njeboli. Hdyž so swjaty różowc modliće abo křižowy puć khodźiće, njech su to khutne a swjate wokomiki, zo sebi raz prawje dokładnje swědomjo přepytujeće. Bóh wšeje miłosće pak wobradź kóždomu z nas, też kritiskomu wujej, khošćo bjez miłosće, zo lětsa raz swoju dušu dokładnje wumjećemy. A potom přińdźće a skoržće na mnje: praji Knjez přez Isaiasa. Chce z tym wuprajić: Jeli mamy winu skoržić, smy sami jeno na tym wina. Časy su tesame, jeno ludźo su hinajši. Časy budźa zasy lěpše, hdyž budźa ludźo zasy khmańši a rozomniši.

Te žadławe słowo „dispens“ tykće do kachli! Stajne wołanjo za dispensu přez wšón powójnski čas nimale tak klinčeše jako: Dajće nam Barabbasa, preč z Jězusom! Tónle Barabbas je nam njesměrnje wjele zeškodźał.

Tuž słyšće druhe słowo Boże: Tutón duch so hinak njewuhonja hač z modlitwu, posćenjom a jałmožnu.

Lubi Serbja! Tutón zły duch, kiž bu we nowišim času we Serbach zdomom, so też hinak njewućěri, hač z modlitwu, posćenjom a jałmožnu!

Ničo za zło! **Kritiski wuj** je tola dobra duša!!? **Kritiski wuj z Bjesadźic.**

Přisp. red.: Tónle list měješe po wujowym přeću hižo do poslednjoho čisła přinć; po wobsahu bě to też derje było. Technikich winow dla pak so to hižo njehodźeše; myslimy pak sej, zo też dźensa hišće zapozdźene njebudźe.

Póstny porjad na lěto 1922.

Po předpismach cyrkwinskoho zakonika a přez Joho Swjatosć bamža Piusa XI., 14. februara 1922 zwolenym, za wšitke němske dioecesy jenak płaćacym póstnym porjedźe so za Mišnjanske biskopstwo tuto přikazuje:

I. **Powšitkownje:**

1. **Abstinentne dny** su tajke, na kotrychž je wužiwanjo mjasnych jědźi zakazane, tola dowolene su jeja, mloko a z tukom wot skotu začinjene jědźe.
   Winowatosć za abstinentnu kaznju započina so z dokonjanym 7. lětom a tež we wysokej starobje njepřestanje.
2. **Jednore póstne dny** su te, na kotrychž je jeno jena polna pojědź (jedynkróćne nasyćenjo) dowolene. Wyše tejele pojědźe su małe posylnjenja, připołdnju a wječor tež wužiwanjo mjasa dowolene.
   Winowatosć za póstnu kaznju započina so z dokonjanym 21. lětom žiwjenja a skónči so ze zastupom do 60. lěta.
3. **Krute póstne dny** (póstne a abstinencne dny) su te, na kotrychž je dospołne zdžerženjo wot mjasnych jědźi poručene a jenož jene nasyćenjo dowolene.
4. **Njedźele, přikazane swjate dny a zjawne,** z cyrkwinskej swjatočnosću swjećene dny gmejnow njepodleža postajenjam tohole póstnoho porjada.

II. **Wosebiće:**

Wšitke pjatki cyłoho lěta z wuwzaćom pjatkow posta a suchich dnjow su abstinentne dny.
Wšitke pjatki swjatoho posta su krute póstne dny.
Wšě druhe dźěławe dny swjatoho posta — kotrež njejsu deleka wosebje mjenowane — su jednore póstne dny.
Sćěhowace dny toho lěta maja so wosebje wobkedźbować:

1. měrc: **popjelna srjeda,** kruty póstny dźeń,
8. a 11. měrc: **suche dny,** jednore póstne dny,
10. měrc: **pjatk suchich dnjow,** kruty póstny dźeń,
13. apryl: **zeleny štwórtk,** jednory póstny dźeń,
14. apryl: **wulki pjatk,** kruty póstny dźeń, na kotrymž žane wuwzaćo njepłaći,
15. apryl: **jutrowna sobota,** kruty póstny dźeń hač do připołdnja 12 hodź.,
3. junij: **vigilija swjatkow,** jednory póstny dźeń,
7. a 10. junij: **suche dny,** jednore póstne dny,
9. junij: **pjatk suchich dnjow,** kruty póstny dźeń,
14. august: **vigilija před donjebjes-wzaćom swjateje Marije,** jednory póstny dźeń,
20. a 23. september: **suche dny,** jednore póstne dny,
22. september: **pjatk suchich dnjow,** kruty póstny dźeń,
31. oktober: **vigilija před Wšitkimi Swjatymi,** jednory póstny dźeń,
20. a 23. december: **suche dny,** jednore póstne dny,
22. december: **pjatk suchich dnjow,** kruty póstny dźeń,
24. december: **patoržica** (lětsa njedźela, tohodla žadyn póstny dźeń.)

III. **Wuwzaća:** Wot krutoho wobkedźbowanja toho póstnoho porjada — z wuwzaćom wulkoho pjatka — su wuwzaći:

a) pućowacy abo zwonka swojoho bydlenja wokoło ćahacy,
b) hosćencarjo, jich hosćo a domjacy,
c) kotřiž maja pola druhowěriwych bydlenjo a jěść,
d) wojacy, tak tež swójby, kotřiž jim bydlenjo a jěść poskićeja,
e) kotřiž su w ćežkim ručnym dźěle,
f) dźěłaćerjo, kotřiž dyrbja swoju wšědnu jědź do dźěłarnje sobubrać.

IV. **Dispensy:** Za jenotliwe wosoby a swójby dawa ze sprawneje přičiny we wosebitych padach wołóženjo postajeny farař (missionski dušepastyř, wustawowy dušepastyř).
Za swědomjo maja tu połnomóc w spowědnym stole spowědnicy.
Dłeje trajaca dispensa dyrbi so wot biskopskoho ordinariata w Budyšinje požadać z podaćom přičinow, tež ma so porto a adressa přidać.
Na wosebitych, za rjadnikow płaćacych winowatosćach, tak tež na zjawnych a privatnych lubjenjach so z tutym postajenjom ničo njepřeměni.

V. **Póstna jałmožna:** Dokelž je tutón póstny porjad porno powšitkownym cyrkwinskim předpismam wjele położeny, wěriwych napominamy, zo bychu zwolene wołóženjo z pilnym modlenjom a ze skutkami miłosće a lubosće k bližšomu dorunowali.
Štóž wołóženjo póstnoho porjada dóstanje, njech zamoženju přiměrjenu jałmožnu za cyrkwinske zaměry swojomu dušepastyrjej abo do bixy w cyrkwi wupowšnjenej swědomiće woteda.

VI. **Zamknjeny čas** traje wot popjelneje srjedy hač do jutrownički sobu wobzamknjeneje a wot 1. njedźele adventa hač do Božoho dnja sobu wopřijatoho. W tym času njesmědźa swjatočne wěrowanja być a je wobdźělenjo na zjawnych wjeselach (rejach atd.) zakazane.

VII. **Jutrowny čas** so započina wot **njedźele Septuagesima** (12. febr.) a traje hač do **Najswjećišeje Trojicy.**
W tymle času je winowatosć po dostojnej spowědźi jutrowne swj. woprawjenjo (po možnosći we samsnej farskej cyrkwi) dóstać. Wo winowatości **druhdźe** dopjelnjenej dyrbi so samsnomu dušepastyrjej wěry hódna powěsć dać.

W Budyšinje pola swj. Pětra, 10. febr. 1922.

† **Christian,** biskop.

ikim kardinalam na puć hišće kóždomu po 200000 lěrach (po 2 milijónach) na wolóženjo lubjenstwa we jich dioecesach sobudał.

Japoštołska visitacija Sibiriskeje.

Swjaty wótc (Benedikt XV.) běše minjene lěto Kantonskoho biskopa Guébrianta do Sibiriskeje pósłał, zo by tamnišich katolikow wopytał. Kanton je wulše město južneje Khiny. Dźensa wšak je Sibiriska lóže přez Khinsku přistupna hač wot Europy. Ze Kantona móžeš z łódźu přez khinske a japanske morjo přejěć a přińdźeš do přistawa Wladiwostoka, při japanskim morju ležacym. Wot tam wjedźe železniska čara wulkeje sibiriskeje železnicy. Narańši dźěl hobrskeje Sibiriskeje twori wot l. 1920 sem „republika dalokoho ranja“, kotraž jenož lohcy ze sowjetowej Ruskej zwisuje. Jeje hłowne město je Čita, njedaloko wulkoho a hłubokoho Bajkalskoho jězora.* Po dlějšej čakancy dósta biskop pasy a móžeše cyle njemysleny po kraju pućować. Katolikow nadeńdźe něhdźe 50000. Tróštne bě jomu, hdyž zhoni, zo je duchomstwo při wšěch ćežach zašłych lět bjez wuwzaća cyrkwi swěrne wostało (štož so wot prawosławnym ruskim duchownstwom prajić njehodźi). Katolikoju su z najwjetšoho dźěła Polacy (42000) a na 5000 Litwinow. Mjez Polakami a Rusami knježa tu najpřećelniše poćahi.

Ličba katolikow w nawječornym dźěle Bajkalskoho jězora je hišće wjele wjetša. Wokoło Irkucka samoho bydli jich wjacy hač 50000, mjez nimi snadź třećina Němcow. Tu su do čista katolske wsy a wosady nastali. Dokelž pak wysokomu visitatorej časa popobrachowaše, njemóžeše tutón dźěl Sibiriskeje wopytać.

We Wladiwostoku je so seminar założił za duchowny dorost tamnych krajinow.

(Novelles religieuses 1921, 21—23.) Wj.

* Bajkalski jězor po ruskim „swjatoje morjo“ mjenowane słuša k najwjetšim jězoram na zemi a leži mjez wysokimi horami a skałami 408 m wyše morja. 623 km dołhi a 15—80 km šěroki na 35 tysac kósnych km, potajkim krajinu wjacy hač dwójcy tak wulku kaž Saksko. Hłuboki je wot 500—1248 m a ma rjanu čistu zymnu wodu. Wot oktobra hač do naléta je kruće zamjerznjeny a potom je wobkhod na nim na sanje pokazany. Jězor je jara bohaty na rybach a zastara kraje wokoło njoho ležace z rybami. Čara sibiriskeje železnicy wjedźe wokoło jězora přez krasnu horatu krajinu, wužiwa tohodla rjanu ličbu wysokich mostow a tunlow. Jězba je tu wulcy zajimawa, poskićuje cyła sylu wobkuzowacych wuhladow na rjanu wodu „swjatoho morja“ z jeje namórskim žiwjenjom: łódźemi, mórskimi ptakami atd.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 427. Hana Zarjenkec w **Hajnicach**; 428. Jakub Wawrik w **Drježdźanach**; 429. železn. insp. Jurij Hajnš we **Wilschhaus**; 430. Kmeč w **Słónicy**; 431. 516. z **Budyšina**: Madlena Kubicec, Hana Jurkowa; 432.—442. ze **Swinjarnje**: Jurij Pan, Jan Mikela, Jurij Šwon, Mikł. Šrama, Jakub Knop, Mikławš Smoła, Hańža Šramic, Jakub Pjech, Mikławš Rab, Jakub Jurk, Jakub Paška; 443.—449. z **Różanta**: Jakub Wićaz, Jakub Hančka, admin. P. Romuald Domaška, Michał Šneider, Mikł. Glawš, wučeř Jan Rachel, Jurij Nuk; 450. Pětr Serbin z **Nowoslic**; 451.—456. ze **Sernjan**: Jurij Kórjeńk, Jakub Kokla, Jakub Kral, Pětr Žur, Jakub Kórjeńk, Michał Wjenka; 457.—461. ze **Smjerdźaceje**: Jurij Rachel, Michał Čornak, Pawoł Matka, Pětr Nuk, Michał Nuk; 462. Jakub Lebza z **Pěskec**; 463. 464. z **Dobrošic**: Jurij Šołta, Marja Čepicowa; 465. Jan Bräuer z **Now. Wjeski**; 466. Jurij Čornak z **Hrańcy**; 467.—472. z **Kamjenca**: farař Jakub Žur, kantor Jurij Wjacsławk, wučeř Beno Cyž, najeńk Michał Robl, Mikł. Horjeń, Madlena Šustrowa; 473.—476. z **Baćonja**: wyšši wučeř Jan Symank, Pětr Rebiš, Marta Opicec, Hana Handrikowa; 477. 478. z **Češkec**: Mikławš Buk, Hańža Wjacsławkowa; 479.—481. z **Haslowa**: Pawoł Vicka, Marija Zmijec, Jurij Rebiš; 482. Mikławš Ćemjera z **Wutołčic**; 483. Jurij Čornak ze **Sulšec**; 484. 485. z **Pozdec**: Jurij Smoła, Michał Handrik; 486. Jurij Cyž z **Banec**; 487. Jan Cyž z **Now. Łusća**; 488. Marija Waldźina z **Njezdašec**; 489.—494. z **Ralbic**: Jakub Kórjeńk, Mikławš Frencl, Jurij Mróz, Jurij Čornak, Michał Šěn, Jakub Lebza; 495.—499. ze **Šunowa**: Mikł. Rachela, Mikł. Kral, Jakub Rjelka, Marija Bräuerowa, Jan Hadank, Jurij Žur; 500.—502. z **Jitka**: Jakub Rachela, Pětr Paška, Jurij Kocor; 503.—507. z **Nowoslic**: Hana Cyžowa, Jakub Möller, Hana Percgalowa, Mich. Čornak; 508. Jakub Kocor z **Trupina**; 509. Jurij Frencl z **Nižeje Wsy**; 510. Mikławš Wjacsławk z **Łazka**; 511.—514. z **Konjec**: Pětr Čornak, Jurij Čornak, Michał Woko, Jakub Hawki; 515. Mikławš Wawrik z **Koslowa**.

(Přichodnje dale.)

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

z Ralbic: Michał Šěn 5 hr., Jakub Lebza 5 hr.; njemjen. ze Šunowa 5 hr.; z Nowoslic: Hana Peregalowa 5 hr., Michał Čornak 10 hr.; Jakub Hanski z Konjec 5 hr.; Mikławš Wawrik z Koslowa 5 hr.; z Radworja: po 5 hr.: Michał Domaška, Michał Rjenč; po 10 hr.: Jan Wünča, Jan Šenk; z Bronja: Jan Wencl 10 hr., Jurij Pjechec 20 hr.; Jurij Wićaz z Kamjenjeje 5 hr.; Hana Winarka z Kamj. Haja 5 hr.; Mikławš Herlich z Měrkowa 5 hr.; Marija Fórmanowa z Lutowča 10 hr.; z Khelna: po 5 hr.: Jakub Nowak, Jan Krawc, Michał Bjarš, Jakub Rěčka; Jakub Měrćink 20 hr.; na Winarjec-Krawcec kŕčiznach 15 hr.; farař Šołta w Lubiju 10 hr.; Jakub Ćemjera z Wotrowa **50 hr.**; Michał Domš z Bozankec **75 hr.**; z Wětenčy: po 5 hr.: Jakub Smoła, Mikławš Delan; z Kukowa: Marija Horjenjowa 10 hr., Hartman 5 hr.; Marija Słodeńkowa z Pančic 10 hr.; z Jawory: Hana Čórlichowa 10 hr., Jan Młynk 5 hr.; Jan Handrika z Wotrowa 10 hr.; Jurij Žur z Kanec 14 hr.; Max Šafrich z Budyšina 5 hr.; ze **zawostajenstwa njeboh Jana Pětrki z Budyšina 500 hr.**; Jan Gäbler ze Zajdowa 15 hr.; z Budyšina: Jakub Młynk 5 hr., Herman Piskor 10 hr., Jan Wjerab 5 hr.; z Hněwsec: po 5 hr.: Jurij Dučman, Jan Dučman; z Różanta: Jurij Glawš 25 hr., Michał Krawc 5 hr.; ze Sernjan: Jurij Mögel 5 hr; Herman Rota 20 hr.; z Dobrošic: Jurij Mič 5 hr., Marija Šćapanec 5 hr.; z Ralbic: kantor Jurij Šewčik 5 hr., Mikł. Ćemjera 10 hr.; z Konjec: Michał Bjedrich 5 hr., Jurij Kocor 10 hr.; Khata Lebzyna z Nowoslic 10 hr.; Jakub Wels ze Šunowa 15 hr.; Pětr Šołta z Łazka 10 hr.; Pětr Wowčefk z Koslowa 10 hr.; Jakub Brězan z Banec 10 hr.; Cyrill Mikan z Now. Łusća 15 hr.; Jurij Libš z Haslowa 5 hr.; Jurij Čornak ze Sulšec 5 hr.; Jurij Čórlich z Libonja 35 hr.; Nj-a z Pančic 5 hr.

Za fond: ze Šunowa: Jakub Rjelka 15 hr., Mikł. Rachela 5 hr.; Jakub Kocor z Trupina 5 hr.; z Ralbic: Jurij Čornak 10 hr., Jakub Kórjeńk 5 hr.; z Jitka: po 5 hr.: Jakub Rachel, Jurij Kocor; Jurij Frencl z Nižeje Wsy 5 hr.; Hana Cyžowa z Nowoslic 5 hr.; Mikławš Wjacsławk z Łazka 5 hr.

Za hłodutradacych w Ruskej

je so dale nawdało: po 150 hr.: Michał Česla ze Zejic; Šołćic swójba (bur) a M. Wingerowa z Khrósćic, po 100 hr.: Lipičec swójba z Wudworja, Michał Nowak z Łusća, Jurij Šejda z Hórkow, Pawoł Šołta z Dobrošic; Mičec swójba z Dobrošic 80 hr.; Kudźelic swójba ze Smječkec 55 hr.; po 50 hr.: Mikł. Khěžka z Hórkow, Marja Lěsnarka z Hórkow, Jakub Lipič z Noweje Jasenicy, Jakub Hejduška z Hórkow, Mikławš Hejduška z Hórkow, Wórša Dórnikowa z Khrósćic, Hańža Matekowa z Khrósćic, Symankec swójba z Khrósćic; po 40 hr.: N-a z Hórkow, Šlogarec swójba z Khrósćic; po 20 hr.: Čepicec swójba z Dobrošic, Pětr Bětka z Kozarc, Mětec swójba z Khrósćic, M. Paškec z Khrósćic; po 15 hr.: N-a z Worklec, N-a z Wudworja; Madl. Koklina z Wudworja 10 hr.; N-a z Khrósćic 5 hr. — Jan Wjerab z Budyšina 10 hr. — N. N. z Radworja 100 hr. — Z Pančic: N-a 10 hr., Jurij Słodeńk 20 hr., Mikławš Lejman z Jawory 50 hr. — Žur z Kanec 50 hr., Skala z Pančic 20 hr., N-y z Wětenčy 100 hr., Njemjenowani 80 + 10 + 20 + 10 + 50 + 10 hr. — Jan Młynk z Ćemjeric 50 hr. — Z Radwořskeje šule dale nahromadźidła: Michał Rjeńčkec z Radworja 5 hr., Jurij Ledźborjec w Bronju 395 hr., Pawoł Rjek we Khelnje (2. razej) 67 hr., Hana Hanušec w Kamjenjej 154 hr. — Z Njebjelčic: po 50 hr.: Jan Dórnik, Mikł. Herman, farař Michał Mič; Mikł. Pjech 30 hr.; N-a 10 hr.; ze Serbskich Pazlic: N. N. 100 hr., N-a 50 hr., Jurij Rječka 50 hr., Marja Rječcyna 20 hr., N. N. 30 hr.

Wšě čišćerske dźěła
zhotowja spěšnje naša
Donnerhakec knihićišćerńja.

Wične płaćizny,

kajkež so 6. měrca 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	1400—1500	2550—2700
2.	1200—1300	2325—2475
3.	1000—1100	2150—2300
4.	700—900	1750—2100
	Byki:	
1.	1400—1500	2425—2575
2.	1200—1300	2200- 2350
3.	1000—1100	1950—2100
4.	800—850	1700—1750
	Jałojcy, kruwy:	
1.	1400—1500	2550—2700
2.	1200—1300	2325—2475
3.	1000—1100	2150—2300
4.	800—900	2050—2150

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	1600—1675	2600—2675
3.	450—1550	2450—2550
4.	1300—1400	2175—2300
	Wowcy:	
1.	1200—1300	2400—2575
2.	900—1100	2100—2375
3.	500—800	1425—2000
	Swinje:	
1.	2000—2100	2525—2650
2.	2150—2250	2700—2800
3.	1800—1900	2400—2500
4.	1400—1500	2000—2250
5.	1500—1700	2000—2225

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćefnje w Budyšinje.

Tkaniny k falam, rubišćam a suknjam
poruča
August Paul Hilger měj.: Emil Wilček
2 seminarska droha 2.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najprihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Z tutym dowolamy sebi wozjewić, zo smy naš bankowski wobkhod, kotryž wot lěta 1896 sem w Budyšinje wjedźechmy, Drježdźanskej wikowanskej bancy, akcijowe towarstwo w Drježdźanach, přepodali, kotraž jón pod firmu

Drježdźanska wikowanska banka

akcijowe towarstwo, wotnožka w Budyšinje

(Dresdner Handelsbank, Aktiengesellschaft Zweigniederlassung Bautzen)

dale powjedźe. Naš dotalny mějićel, knjez bankownik **Robert Gottschalk,** wjednistwo nowoho zasydlenja přewozmje.

Za wšu dowěru, našej firmje w bohatej měrje spožčenu, dźakujemy so a prosymy podwólnje, tutu dowěru tež na Drježdźansku wikowansku banku, akcijowe towarstwo, přenjesć.

Z počesćowanjom

Schmidt & Gottschalk.

So přizamkujcy k pódla stojacomu nawěštkej dowolamy sebi wozjewić, zo smy 1. měrca 1922 w Budyšinje zasydlenjo pod firmu

Drježdźanska wikowanska banka

akcijowe towarstwo, wotnožka w Budyšinje

(Dresdner Handelsbank, Aktiengesellschaft Zweigniederlassung Bautzen)

wotewrili přewzawši wot lěta 1896 wobstojacy bankowny dom **Schmidt & Gottschalk w Budyšinje, dźiwadłowa hasa čo. 8.** Dotalny mějićel tuteje firmy

knjez bankownik Robert Gottschalk

je so jako filialowy direktor k wjedźenju našeje wotnožki powołał.

Runje jako we wšěch druhich našich wotnožkach budźemy so tež w tutej našej wotnožcy prócować, wšě bankowne dźěła při najpřihódnišich wuměnjenjach wobstarać.

Z počesćowanjom

Drježdźanska wikowanska banka
akcijowe towarstwo.

Městno wobkhowane za

Welsec kupny dom

w Kulowje.

Sym so w Kamjencu zasydlił a sym k rěčam
wšědnje dopołdnja 9—10
popołdnju 2—3 z wuwzaćom wutory a pjatka pop. jenož 5—7 hodźin.
Mam zwisk z telefonom přez čo. 19 (Gasthof „zur Sonne").
Sym też jako lěkař kasow připuščeny.

Dr. med. Anton Westermeier
w Kamjencu, Breite Straße 1
(pódla hosćenca „Słónca").

Wosadniki su k dóstaću:

1. wosebje pyš. ze złotym rězkom 75 hr.
2. ze złotym rězkom . . . . . 40 hr.
3. z čerwjenym rězkom . . . . 20 hr.

Zwónstwo w Lubiju so 1. apryla 1922 z nowa wobsadźi. Darmotne mjeńše bydlenjo, swěcu a zahrodu; mzda po wuměnjenju. Zamołwjenjo hač do 25. měrca na farje.

Cyrkw. předstojićerstwo.
Šołta, farař.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšenicy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby,
pšenične wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało moju swěrnu njezapomnitu mandźelsku, našu lubu dźowku

Marju Bizoltowu
z Wudworja

po krótkej ćežkej khorosći w žiwjenjamócnej starobje starobje 40 lět ze swj. sakramentami derje wobstaranu z tuteje časnosće štwórtk 2. měrca do lěpšeje domizny wotwołać. Zańdźenu njedźelu smy jeje ćěło do Khrósćanskeje swjateje zemje swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotriž su za zemrětu na póstywječorach so modlili a w tak přebohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, wosebje też Worklečanskim miłosćiwym sotram za woporniwe nócne wothladanjo, kaž wšitkim za wšu bohatu pydu wěncow a mnohe připisy dźělbraća wuprajam z tutym swój

najwutrobniši dźak
a „Zapłać Bóh tón Knjez!"

We Wudworju, 5. měrca 1922.

We hłubokej zrudobje
Jakub Bizolt.

Hłowna zhromadźizna

„Smolerjec knihićišćerńje a knihařnje"

zap. družstwa z wobmjez. rukow. w Budyšinje

budźe **srjedu 29. měrca 1922, pop. w 3 hodź.** w žurli „Serbskoho Doma" w Budyšinje.

Nadrobny dźeński porjad (kaž loni) wozjewi so přichodnu sobotu.

Dohladowarstwo „Smolerjec knihić. a knih."

Čorne mužske woblečenjo a čorny **zymski zwjeršnik** je na předań na Horje čo. 14 pola Njeswačidła.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 12. | Budyšin, 18. měrca 1922. | Lětnik 60.

Swjaty Józef.

„Swěrny muž bywa wjele česćeny; štóž pak swojoho knjeza zakituje, budźe překrasnjeny.“

(Přisł. 28, 20. 27, 18.)

Zemscy wjerchojo swojich zasłužbnych muži z tym mytuja, zo jich słowam, radźe, zastupnym próstwam wulku ważnosć přicpěwaja. Čim bóle je znate, zo słowo tajkich zasłužbnych muži pola wjercha wjele płaći, ćim wjetšu nahladnosć maja ći pola ludu. Egyptowski Józef njebě jenož cyłomu kralowskomu domej přez swoju wědomosć a mudrosć wulku służbu wopokazał, ale też cyłomu krajej. Kral wobswědči swoju dźakownosć jomu přez to, zo joho za bohota z njewobmjezowanej mocu nad cyły kraj postaji. Farao praji: „Ty dyrbiš nad mojim domom być a na rozkaz twojoho horta dyrbi cyły lud posłuchać. Hlej, sym tebje postajił nad cyły kraj egyptowski, bjez twojeje poručnosće njesmě so ničo stać w mojim kraju (1. Moj. 41). Čim wjetša běše Józefowa móc, ćim wjetšu dowěru měješe lud k njomu, dokelž měnješe, zo może přez Józefa zawěsće wšitko dóstać. Wšitcy khwatachu tohodla też ze swojimi należnosćemi k Józefej, a nichtó njewróći so wot njoho bjez pomocy a trósta.

Egyptowski Józef bě přez swoju mudru předwidźiwosć cyłu Egyptowsku we sydom hłódnych lětach z khlěbom zastarał. Hdyž sebi přez to nětko přikhilnosć a dowěru swětnoho krala w tak wysokej měrje doby; ke kajkej nahladnosći a mocy dyrbi potom hakle tón postupować, kiž je kralej wšitkich kralow při joho přebywanju w smjertnym ćěle khlěb poskićował? kiž njeje jenož jenomu ludej přez swoju wótcowsku sprócniwosć Zbóžnika swěta, tónle khlěb wuzwolenych zakhował, ale wšitkim ludam? A to je činił swjaty Józef. Syn Boži sčini so človjek a bu nam nimo hrěcha we wšim runja (Hebr. 4, 15). Njebjeski wótc chcyše, zo by joho wočłowječeny Syn kaž druhi človjek potrjebał zakit, zeżiwjenjo a zastaranjo. Wšitke wótcowske winowatosće napřećo Synej přepoda Bóh swjatomu Józefej, a kak dospołnje a swěrnje je tón je dopjelnił! Hišće so Syn Boži njebě narodźił, a hižom so wón za njoho staraše, a lědma bě Jězus na swět stupił, tak podwoji swoju wótcowsku sprócniwosć. Wón so stajnje prócowaše Bóžskomu dźěćatkej wołóžić zemske ćeže; njeseše z nim prěni křižik; dźělbjerješe na joho poniženjach. O kelko starosćow, wobćežnosćow, bjezsparnych nocow je wón znjesł, zo by zakhował tutón Bóžski pokład! Štó je po joho maćeri Jězusdźěćatkej wjetšich służbow wopokazał kaž swjaty Józef? Štó zakhowa luboho Jězuska před mordarskimaj rukomaj Herodesowymaj, štó zastara joho přebyćo w Egyptowskej? štó zeżiwi a drasćeše joho w Nazareće? Štó druhi hač swjaty Józef? Haj tutón lubosćiwy zastaraćef móżeše z dobroćiwym Jobom prajić: „Sym hdy kusk sam zjědł, zo by njejědł też khudy — to je Jězus — wot njoho?“ (Job 31, 17). Njeje khlěb, kiž wočłowječeny Syn Boži jědźeše, Józef zasłužił w poće swojoho woblića?

O najswjećiši Bóhčłowjeko: Kelko dobrotow je tebi tola wopokazał swjaty Józef? Ty mytuješ jomu nětko z wěčnym mytom, a kaž je wón tebje na swěće přecy měł wokoło sebje, tak je wón w njebjesach tebi na stronje. Ale tute powyšenjo w njebjesach napjelni nas z dowěrliwej nadźiju na joho pomoc.

We čim móhł so Syn zapowěć swojomu zastaraćerjej, kiž je joho ze starosću a prócu zeżiwił? joho škitał před njepřećelskimi nadpadami? kiž bě kóždy čas zwólniwy swoje žiwjenjo dać za toho, kiž bě jomu dowěrjeny? Kak móhł Syn Boži swjatoho Józefa wotpokazać, hdyž tutón dowěrliwje prošo k njomu rucy pozběhnje, kiž stej joho tak husto wobjimałoj? Mójzes, swěrny służownik Boži, wotwobroći Boži hněw wot israelskoho ludu z tym, zo so stupi srjedź khostacu ruku Božu a joho lud. Njebudźe nam potom swjaty Józef wuprosyć móc Božu smilnosć, hdyž so wón, tuta hłowa swjateje swójby, stupi srjedź nas hrěšnych dźěći Adamowych a ranjenjeje sprawnosće Božeje? Hdyž je Elias přez swoju zastupnu prósstwu tři lěta zamknjene njebjesa zasy wotamknył a ludej wuprosył spomožny dešć, ćim bóle wjacy wotamknje Jězusowy zastaraćef njebjesa, zo bychu naše prósstwy móhłe dócpěć k trónej Božomu a na nas so dešćowało Bože žohnowanjo! Hdyž prósstwa hižom mróćele překroči, njebudźe potom prósstwa zastaraćerja Jězusowoho so dobyć hač Jězusowej wutrobje? Hdyž swjaty Józef, dokelž běše w knježniskim mandźelstwje žiwy, drje žanych potomnikow njeměješe, tak je jomu Bóh dał milijóny bědnych w tutym dole sylzow, kotřiž so mjenuja Józefowe dźěći, kotřiž so na njoho spušćeja kaž dźěći na swojoho nana. Hdyž Egypćenjo k Faraonej přińdźechu w času nuzy a wo khlěb prošachu, tak praji tón: „Dźiće k Józefej!“ A hlej, Józef zastara wšitkich z khlěbom. Runje tak też Syn Boži přiwoła nam: „Dźiće k Józefej!“ dokelž tutomu swojomu dobroćelej je móc wudźělił, zo by wón nam pomhał w našich bědźenjach, hórkosćach a ćerpjenjach. Štó by móhł wopisać wšitke wusłyšenja, kotrež su so stale přez zastupnu prósstwu swjatoho Józefa? O serbscy mužojo, o serbscy młodźency: Sćěhujće swjatoho Józefa, stupajće do joho stopow! Njech was napjelni ponižnosć a swěra k Bohu, swojomu bližšomu, swojomu narodej. Potom budźe swjaty Józef też naš zakitał.

Za Němsku njebudźe wumoženja

hdyž so njeporadźi, wšě mocy němskoho hospodarstwa k wunošnomu dźěłu zjednoćić.

Takle wěšći we wosebitym napominanju „Hansabund za rjemjesło, wobkhod a industriju.“ A w jara derje wopytanej zhromadźiznje socialdemokratow w Osnabrücku měnješe Loebe, předsyda němskostatnoho sejma, zo hižo tele lěto **nazymu płaćizny njesměrnje zrostu.**

To kóždy přida, kiž poslednje lěto njeje slepy był. Dóstanjemy hišće wjetšu drohotu: wězo dla wotpłaćenja, kotrež sebi ententa na wotrunanjo wot Němskeje w jich krajach načinjeneje škody, za wobsadźenjo Porhynskeje atd. wot Němskeje žada a hišće žadać budźe, ale cyle wěsće też dla lichowanja němskeje industrije. Tu trjebamy jenož na jenu wěc pokazać: papjeru. Kak płaćizny za nju stajnje přiběraju a w bližšim času zasy hobrscy postupja. Čim dróžša pak papjera bywa, ćim wyšše bywaju dividendy, kotřiž fabrikanći a akcionarojo dóstawaju. Smě so z čistym swědomjom prajić: na němskim njezbožu je njenasytnosć a nahrabnosć wulkoho dźěła němskoho ludu samoho wina, a njebudźe lěpje, doniž njepodusy so sebičnosć, a njezahori so zasy lubosć k bližšomu: to je přeswědčenjo a po tym zadźerženjo, zo tu twój bližši njeje k tomu, zo by joho wuklukał a sebi móšnu na- haj přetykał.

Z přiběracej drohotu rostu wězo wudawki stata. Wón dyrbi swojim zastojnikam přecy wjetšu mzdu płaćić, za naprawy swojich hospodarjenjow (kaž póst, železnicy) přecy wjetše sumy wudawać, k tomu zasy wjacy papjerjanych pjenjez ćišćeć — a z tym zasy dócpěje, zo hódnosć němskich pjenjez we wukraju přecy hłubšo spaduje. Tohodla dyrbi też knježeŕstwo, zo by sebi wukrajnych pjenjez nakupiło, kotrež k wotpłaćenju na ententu trjeba, přecy wjetše sumy za to dawać; lud za wšo, štož so z wukraja dowoža, přecy wjacy płaćić; po tychle płaćiznach ćahnu so też płaćizny za wšě domjace twory, to zasy ćišći na powyšenjo mzdow a tak mamy tu šrubowanjo bjez kónca.

Jenož razny skutk móże pomhać w tej wěcy. Tak je ententa Awstriskej pjenjezy požčiła, kruće sebi žadajcy, zo 1. knježeŕstwo nowych papjerjanych pjenjez ćišćeć njeda a 2. wukrajny wubjerk wšě jeje statne wudawki dohladuje. Z tym chce ententa Awstrisku k lutowanju nuzować.

A kak budźe w Němskej? Móžno, zo też jej ententa tajku abo podobnu winowatosć napołoži. Tola Němska sebi sama hižo na lutowanjo myslić počina. Hač k tomu dóńdźe, abo hdy, je wězo druhe prašenjo. W Jendźelskej su „komisarstwo na lutowanjo“ zarjadowali. Z podobnej myslički noša so nětko w Němskej, předewšim žada sebi to němska ludowa strona:

Němske knježeŕstwo ma zastojnstwo na zjednorjenjo zawjesć (Vereinfachungskommissariat). Też wšě druhe sejmowe strony su za to. Kotra też njeby lutować chcyła? Hač pak so što dócpěje? Wšak mějachmy hižo jónu podobne zarjadnistwo, wone bě wěstomu Carlej dowěrjene. Tola što tón wuskutkowa? Wón wudźěła na papjeru wul-

kotne plany k lutowanju, hdyž pak chcyše je też w jenotliwych ministerstwach přewjesć, měješe z tajkim zaraćenjom a wušparanjom činić, zo su nětko joho akty hižo z prochom přikryte. Pozdźišo buchu komisijóny k tomu samsnomu zaměrej postajene; też te počachu dźěłać — jenož dwě podkomisiji něšto mało dócpěštej.

Budźe też nětko ćežko něšto dócpěć. Lud je so přejara „kultury“ nasrěbał. Nětko bjez njeje być njecha: měni, zo njemóže. Kultura je jomu přiwoćahnyła potrěbnosće, kotrychž mnohe druhe „mjenje kultiwirowane“ ludy nimaja, a kotrychž so wón wzdać njecha, kotrež pak wjele milijardow wob lěto žeru. Jenož potom budźe móc lěpje być, hdyž budźemy jednorišo žiwi, wosebje po drasćenju a zawjeselenjach.

Lutować je potajkim jene wašnjo, po kotrymž chce stat swojomu hubjenstwu wotpomhać. Druhe je:

Nowe dawki.

Socialdemokratojo chcedźa předewšim jenož wobsedźeństwu dawkow napołožić. Jenož tak móhło so pjenježnomu hubjenstwu Němskeje wotpomhać, měnja. Druhe strony pak žadaja sebi dawk też na dokhody a na wšědnu přetrjebu. Tele dny knježeństwo zasy nowy dawk wobzamkny, sejm je jomu přihłosował. Knježeństwo sebi wot swojich staćanow pjenjezy požči: wot wěsteje sumy budźe kóždy staćan krajej pjenjezy požčić dyrbjeć — prěnje tři lěta bjez danje. Znjesć ma so hódnota jeneje milijardy złotych hriwnow. Tale požčeńka rěka tohodla přinućena (Zwangsanleihe). Nimo njeje nosy pak so knježeństwo z mysličku na dobrowólnu požčeńku na něšto lět. Ju chce 6½% zadanić a na nju też wójnske požčeńki připoručić. Dojednane wo njej hišće njeje.

Mjez tym, zo sebi takle knježeństwo hłowu łama, kak by za swoje wudawki trěbnych pjenjez zwjedło, lud pak zdźěla wužiwa a juska, zdźěla wulke dividendy bjerje, zdźěla też hłód ćerpi, wosebje

w Francózskej sebi hłowu łamaju,

kak na swoje pjenjezy přińdu. Hnydom po skóńčenju wójny, hdyž zwjazkańske wójska k Rhynej ćehnjechu, před sobu zbite němske wójsko ćěrjo, tam juskachu, nic jenož zo su njepřećela wotrazyli, ale też, zo změja někoho, kiž jim načinjenu a nastatu škodu zaruna. Što njemóhł to zrozemić, dźiwajo na to, što bě tónle lud přez wójnu nazhonił? Tola nadźija bu zjebana. Něšto drje je Francózska dotal wot Němskeje dóstała, tola to je jenož kapka na žehliwy kamjeń. Wašnjo, po kotrymž so nětkle jim płaći, njeje dosć wunošne. Bjez dźiwa tohodla, zo za druhim pytaja. Dotal su so přecy jenož knježeństwa a statnoho wobsedźeństwa dźerželi; nětko su też hižo hłosy słyšeć, kotrež sebi žadaja, zo měli wobydlerjo Němskeje ze swojim privatnym zamoženjom za wšo stać. Versaillske wujednanja jim k tomu też prawo dawaju. Tak na př. měni we zawodnym nastawku w „Matin“ zapósłanc Reynaud, zo měła ententa němski privatny kapital přimać a na wšě němske immobilije hač na pjaty dźěl jich hódnoty hypoteki położić. Akcije a hypoteki bychu 40 milijardow złotych hriwnow wunjesłe.

Z pjenjezami je swět přecy činić měł. Jich mjenujcy ženje dosć było njeje. Tak na př. nětkle awstriska króna nic wjele, ruski rubl pak skoro ničo hódnej njejstej. Jědźeš-li ze spěšnikom z Wiena hač na nawječornu mjezu prjedawšeje Awstriskeje, maš za jězbu 128000 krónow płaćić, a chceš-li z Ruskeje do šěrokoho swěta, haj docyła do cuzby kartu wotpósłać, maš ju ze znamku za 6000 rublow (do wójny bě rubl 2,25 hr.) woznamjenić; za list hač do 20 gr ćežki maš 15000 rublow na porto dać. Zapisanjo tajkoho lista na pósće powyšši tónle wudawk wo dalšich 15000 rublow. Tak postaja najnowši póstowy tarif za sowjetowu Rusku. —

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjenu sobotu znjeboži auto, z wulkej spěšnosću po Mužakowskej drózy z města jědźo před Delnjej Hórku. Hdyž chcyše tam po tak mjenowanej Lubogauskej horje so dele zwinyć, měješe nadobo wjacy ćežkich wozow napřećo sebi; jedyn z nich tróšku jara na lěwym boku jědźeše. Auto, wuhladawši wozy, njemóžeše nimo, njemóžeše też na lěwo, też nadobo zastać njemóžeše. Šofér wězo auto spinaše, tola dospinać njemóžeše; tuž zwiny jón na prawo do přěrowa. Při tym zlemi dwaj sylnišej štomikaj, zezhibowa wózki a kolesa a rozrazy škleńčany natwark; tola ani šoferej, ani štyrjom druhim, kotřiž we wozu sedźachu, so ničo njesta hač na małe zranjenjo šofěrowe wokoło wóčka.

— Hra „Na hnadownym městnje“, kotruž minjenu njedźelu tudomne towarstwo dźěławych žonow a knježnow, w katolskej towaršni dwójcy předstaji, je so powšitkownje jara spodobała. Kaž je słyšeć, budźa ju hrajeńki tohodla, snadź wutoru za tydźeń, wospjetować. Wona pokazuje zjewjenja maćerje Božeje we Lourdes a tamniše jeje skutkowanjo k ćělnomu a duchownomu spomoženju stow a tysacow ludźi. Powšitkownje hru derje předstajichu; mnohim wuprajene myslički a předstajene zjewjenja sylzy z wočow wutłóčichu. Po žadanju mnohich ma so hra hišće jónu **wospjetować**. (Hlej nawěšk!) Za to budźe postarane, zo změja wšitcy přistup a so njestanje kaž posledni króć, hdyž sebi pola kasy hnydom zaradźić njewědźachu, hdyž běchu khartki wšě rozpředate.

— (Zjednoćeństwo serbskich wučerjow.) Česćenym sobustawam so zdźěli, zo sebi ministerstwo kulta wot nas nadrobny plan za požadanu wobšěrnišu serbsku wučbu na seminaromaj přeje a zo so hižo na nim dźěła. Wječor prěnjoho kursowoho dnja budźe składnosć, něšto wo nim słyšeć. Wuprajće předsydstwu swoje mysle a přeća! Zamołwjenjo za rěčne kursy so hišće hač do 1. jutrownika přiwozmje. Porjad přednoškow bě so trochu pozdźe w S. N. wozjewił.

— Zjednoćeństwo serbskich wučerjow zarjaduje pónjdźelu a wutoru, to je 3. a 4. apryla t. l. we Serbskim Domje rěčny kursus. K njomu ma přistup kóždy, kiž so za wěc zajima. Swjatki abo na Michała změje so 3. dźeń kursa wotměć. Hodźiny, w kotrychž budźe so přednošować, su tele: dopołdnja wot 9—12, popołdnju wot 2—5. Přednošować budźa štyrjo knježa a to něšto z prěnich stawiznow

Listy ze wsy.

We swojich młódšich, rjeńšich a wjeselšich lětach — kak často smy spěwali, kaž wroblk bjez staroscow a hłowu połnu dyrdomdeja: „Chcył je knjez hólčik wědźeći, chcył je knjez hólčik wědźeći, kak w cuzym kraju je . . .

Chcył-li dźensa knjez hólčik wědźeći, kak we serbskim kraju je a był-li so pola wuja doprašował, wuj njebě jomu mohł lěpšu radu dać, hač tu w tamnym spěwje: „daj sebi dźěłać kryty wóz!“ A čohodla? „Paduchow dla“ — wotmołwja wuj cyle jednorje. Hewak Ći hišće wšo pokradnu, štož sy nazhonił, a štož su Ći dobri ludźo — tajkich tu też hišće je — do woza na puć stykali. Swět so mjerwi ze samymi paduchami, a też we Serbach 50% wokoło běha. Wuj chcyše hižo dawno pjero wótřić na tute najnowše rjemjesło, kotrež je so pola nas po prawym po wójnje a za čas nas wšitkich tak wozbožaceje revolucije so zahnězdźiło. Wuj čakaše jeno na poslednje kradnjene swinjo, na poslednju kradnjenu šunku, na posledni kradnjeny połč — tola wuj je so načakał, haj, w poslednich dnjach dźěše z powěsćemi kradnjenych swini nimale tak spěšnje kaž z němskimi dobyćemi zpočatk wójny. Snadź bórzy wuńdźe w Posole njedźelska* přiloha z napismom: tydźeński přehlad padušstwow a jebanstwow we Serbach. Hač dotal je jara mało na swětło přišło, štó paduši su. A tola, štož njeboh Handrij Zejleŕ spěwa: serbska Klio (bohowka stawiznow) nowe mjena wšědnje zapisa, to zda so skoro, zo też płaći wo padušstwach a paduchach w Serbach. Njeje to phi a hańba za nas, hdyž němske nowiny přinošuja sudniske jednanja a zasudźenja tajkich serbskich njedočinkow, haj samo zasudźenja k ćežkomu jastwu? Haj wuj by za to był, zo by też Posoł, tak ćežko kaž by to za njón było a tak wohańbjace to za nas wšitkich, přinošował krótku rozprawu wo tajkich wěcach a zo mjena njeby zamjelčał, hižo jako dopokaz, zo njepadušny, hišće dušny dźěl Serbow z tajkim wupluskom serbskoho pokhoda ničo činić nima. Jeli so nam bórzy njeporadźi tutomu nowočasnomu rjemjesłej prudła wlec a jich popadnyć w našich syćach, mamy so najhóršoho nadźijeć: zwjeršne pohladnjenjo do němskich nowin nas powučuje: za paduchom přińdźe rubježnik, za rubježnikom mordař! Ženje njebě też cuzym paducham móžno było z tajkim wuspěchom mjez nami swoje nócne rjemjesło wukonjeć, njebychu-li so tajne niće wot nas k nim přadłe. A hdyž widźi wuj spowědne stoły w cyrkwi, jomu stajnje na mysle přińdźe: njewidźa je też naši paduši? njewidźa je też jich starši, bratřa, sotry, pomocnicy? A dyrbjał-li w domje tajki njedušnik być, kiž pšeńcu, wows, jeja, drastu, wobuća a tak dale kradnje, njewědźa wo tym też sobusłužowni, a jeli wědźa, njewidźa tute w cyrkwi spowědne stoły, a što jim spowědny stoł do swědomja kaž z hamorom bije? A tam we spowědnym stole so kóždy paduch a pomocnik we swojich samsnych paslach popadnje a jeli nic, potom je druhi Judaš a wo nim płaća Jězusowe słowa: Njejsym dwanaćoch wuzwolił? Jedyn wot Was je djaboł: to rěka, je zasakły, njepolěpšomny hrěšnik. Khmańšo za njoho, zo so narodźił njeby! A čohodla so telko kradnje? To je woprawdźite hudančko. Za to móhł hišće štó rjane myto wupisać za toho, kiž na to móže dokładnje wotmołwić!

Hdźe je w Serbach nuza tak wulka, zo dyrbjał što zawutlić a sebi wjacy njeby pomhać mohł? Njeje mzda a zasłužba rjana dosć, zo by kazać dyrbjała: dźi a čiń też tak kaž Twój susod? Hdźe su bjezdźěławi, zo njebychu we Serbach dźěła namakali? Nawopak! Loni wuj zasłyša wo serbskej wsy, (hač je wěrno, wón njewě) zo tam 35 holcow doma sedźi, kotrež móhłe na službu ćahnyć, dokelž doma su njetrěbne. Wuj chce na prašenjo, čohodla so telko kradnje, wotmołwić z dwěmaj francózskimaj słowomaj, kotrež pak někotražkuli serbska holca a też hólc znaje kaž wšědny khlěb. Rěkatej: schokolad—promenad!! Njewěrno, čitarjo, ty sebi nětko mysliš: Pola wuja w hornjej jstwičcy dźensa nichtó doma njeje, zo takle hłupje wotmołwja. Pomału, luby wnuko!

* Njewuńdźe! K tajkej přiłozy by telko papjery trěbne było, zo bychmy přez to bórzy bankrot byli.

serbskoho luda, dale wo samo- a sobuzynkach, wo tworjenju słowjesowych časow a trajosće, wo tworjenju wěcownikow a kajkostnikow z přiwiskami (po jich wuznamje), dale wo sadach, serbskej frazeologiji a wo nastaću a tworjenju serbskich ležownostnych mjenow. Zjednoćeństwo budże so wjeselić, hdyž změja prawje mnozy jich prócowanja kedźbu a so při kursu mnohotnje wobdźěla.

Z Hajnic. Češke towarstwo „Svornost“ měješe njedźelu 12. 3. w Jiłojcach wosebity swjedźeń z dźiwadłom šulskich dźěći a ze swětłowymi wobrazami wo presidentu Masaryku, kotrež poskićeše knjez češkosłowakski městokonsul Stanislaus Minovský z Drježdźan. Wulka bě radosć nahladnoho hosća dla zahorjenja a wobkhowanja češkeje rěče a wótčinskich wašnjow w cuzbje.

Z Łuha. Pjatk tydźenja zniči Boži woheń Weitzmanecom wobej jich twarjeni. Woheń bě dla hubjenoho wuhenja nastał. Wobory susodnych wsow běchu hnydom k pomocy, tak zo woheń na susodne twarjenja přeskočić njemóžeše.

Z Njebjelčic. (Strašni nutřłamarjo.) Před strašnym nutřłamanjom a wurubjenjom bu naš Boži dom štwórtk tydźenja zakhowany. Wot popołdnja sem přebywachu tu tři cuzy mužojo, kotřiž dlěšši čas wokoło cyrkwje dundachu. Też z wječora nadeńdźechu jich zasy we wsy. Přez swoje zadźerženjo wokoło cyrkwje nadpadnychu někotrym susodnym a wjesnjanam. Hdyž wječor w hosćencu přebywachu, bu policija zawołana. Mjez tym bě so we wsy črjóda młodosće zešła. To pytnywši nastajichu so cuzy prjedy, dyžli policija dóńdźe, na puć ke Kamjencej. Wjesni hólcy pak jich z nazdala sćěhowachu. Tak dojědźe žandarm a zasłapi cuzych. Ći tři cuzy dyrbjachu wróćo do Njebjelčic. Tam namakachu pola nich najstrašniši nutřdobywarski grat, kajkiž maja jenož měsćanscy wulcy nutřdobywarjo. Mějachu při sebi: cuze kluče, piły, bócka, klěšće a t. d. a też wulku ličbu patrónow. Revolvry běchu na městnje zajeća wotćisnyli; tam buchu nazajtra namakane. Tak so wupokaza, zo mějachmy ze strašnymi ludźimi činić. Jich wotpohlad so jim njeběše poradźił. Woni buchu do Kamjenca do jastwa wotwjedźeni. Zawěsće słušeja do cwólby nutřłamarjow, kiž z městow na wsy khodźa. Před nimi njemóžemy so dosć škitać. Tak bu jenož přez kedźbliwosć někotrych najwjetše njezbožo wot wosady wotwobroćene. Bóh chcył też dale naš dom Boži před tajkimi strašnymi ludźimi wobarać.

Z Konjec. Ważny dźeń swjećeše zańdźenu srjedu naša šulska wosada. Běše runje 25 lět, zo je naš česćeny, wulcyzasłužbny k. wučeŕ Mikławš Hajna tudy do zastojnstwa zastupił. W běhu swojoho sprócniwoho dźěła je sebi wjele zasłužbow za šulu, gmejnu a Ralbičansku wosadu dobył. Tohodla bě tutón rjany dźeń joho 25lětnoho zastojnskoho jubileja za dźěći swjaty dźeń bjez šule. Na krótkej šulskej swjatočnosći wuzběhny knjez šulski radźićel Krawc před šulskimi dźěćimi, šulskej radu a někotrymi hosćimi, kak ważne a ćežke wučeŕske zastojnstwo je, a kak dyrbi tohodla z lubosću, pilnosću a swěru dźěći zeznać, rozwučeć a za žiwjenjo khmane sčinić. We tutym zmysłu je k. jubilar dźěłał a tohodla so jomu wot šulskeje wyšnosće a hamtskoho hejtmanstwa přez k. šulskoho dohladowarja dźak, připóznaćo a zbožo wupraji. W mjenje šulskich dźěći wupraji šuleŕka z hrónčkom swojomu k. wučerjej dźak, swoje lubjenja a zbožopřeća. Runje tak přeješe zastupjeŕ šulskeje rady a druzy přitomni k. jubilarej zbožo a strowotu za dalše skutkowanjo. Popołdnju móžachu jomu wšitcy serbscy wučerjo tutoho wokrjesa při składnosći wučeŕskeje konferency w joho hospodliwym domje swojomu kolegej ertnje zbožo přeć. Wječor počesći też towarstwo „Lilija“ swojoho luboho dołholětnoho dirigentu z někotrymi spěwami, kotrychž texty běše k. jubilar něhdy sam zestajał. Při tym přednjese jomu knježna Šewčikec z hrónčkom w mjenje wšitkich swój dźak a dar. Cyły swjedźeń běše ryzy serbski. — Tuž njech Bóh našomu k. jubilarej na dołhe lěta hišće čerstwosć a strowotu k wukubłanju dźěći a k wjeselu joho česćeneje swójby a cyłeje gmejny a Ralbičanskeje wosady spožči.

Přećiwo zjězdej ratarjow

(Bauerntag) kajkiž bě tu njedawno w Budyšinje był, běchu přetrjebarjo wulku zhromadźiznu do Budyšina na minjenu srjedu powołali. Wona bě derje wopytana, tak zo dyrbještej so dwě wotdźěleni wotměć, we „Měsćanskej zahrodźe“ a w „Lipach“.

We woběmaj zhromadźiznomaj, předewšim w „Měsćanskej zahrodźe“, wustupowaše so raznje a z jara wótrymi słowami přećiwo rěčam, na zjězdźe łužiskich ratarjow dźeržanych. Też přećiwo nětčišomu wokrjesnomu hejtmanej z Nostitz-Walwitz rěčnik kruće rěčeše; joho „Urvater aller Bluts-Bierfamilien- und Sippenanwartschaft“ mjenowaše; złožejo so při tym na słowa ministra Lipinskoho, kotrež bě tón njedawno we sakskim sejmje trjebał, hdyž mjez druhimi wosebje mjenowanoho knjeza z N.-W. zjawnje jako zastupjerja wopačnych a njesprawnych zasadow při wobsadźenju wyššich statnych zastojnstwow wudawaše. Zhromadźizna skoržeše wosebje na wulke płaćizny, kotrež změja so přichodnje za žita dawać a z tym za khlěb; winu pytaše pola ratarjow. Tale resolucija bu přiwzata:

. . . zhromadźizna protestuje nanajraznišo přećiwo žadanjam, kotrež buchu při zjězdźe łužiskich ratarjow wuprajene, zo mjenujcy ma so přinuzowane hospodarjenjo bjez wuwzaća zběhnyć a z tym njewobmjezowane lichowanjo z ratařskimi wupłodami so zmóžnić.

Přetrjebarjo wočakuja přećiwo tajkim prócowanjam, zo budźa sebi krajne a němskostatne knježeŕstwo a wšě zamołwite zarjadnistwa wědome, kak khutna wěc je a kajke sćěhwki móhłe nastać, hdyž by wjac lichownstwo z khlěbom, mlokom a neplemi so hižo znjesć njedało. Na mjaso ani njespominamy, dokelž je te za nižše woršty ludu kaž luxus.

Neple, za 50 hr. do jamow zesypane, čakaju na wjesołe horjewstaćo za 200 hr. Nahrabnosć a lichownistwo matej njekhmanu rejku pola nanajbóle křesćanskich ratarjow.

My žadamy:

1. žita na khlěb maja so hišće lěpje dobrać,
2. winowatosć wěstoho dźěła nepli ma so zawjesć,

Loni bě pola wuja serbski přećel na wopyće, kiž ma rjane a wunošne zastojnstwo we wječornych Němcach, we krajinje wot Francózow wobsadźenej. Wědźeše tak zajimawje a žiwje powědać wo tamnišich krasnych a njekrasnych wobstojnosćach, wo bědach a wjeselach tamnišich wobydleri a jich witanych a njewitanych hosći. Prašach so joho też za tym, hač je to woprawdźe tak złě a hrózbno, kaž so stajnje w němskich nowinach pisa wo strachach za póćiwosć a njezranjenosć tamnišich žónskich. Wšo, štož je jomu přećel wo tym rozprawjał, njesłuša do nowin, też nic do Posoła a skónčnje bychu wuja do khłódka sadźili, jeli by němski renomej w swojim lisće někak ranił, dokelž tón je často za tym, zo nowinařske swětło njeznjese, Tola to jomu přećel praji, zo su tamniše holcy často samo wjele na tym wina, zo přisadźa póćiwosć a njezranjenosć duše. Haj, žortniwy a šibałski nadrynski ludźik spěwaše sebi lońše póstnicy na hasach spěw, kotryž Francózow rozzłobi kaž čerwjena lapa, jeli ju ćelcej do wočow tykaš. Rěkaše: schokolad-promenad. Ze słódkimi přikuskami a lesnymi słowami łójachu němske holcy a přeprošowachu je na wječorne a nócne wukhody. Tu njebě na woběmaj stronomaj ničo widźeć wo „herbskim njepřećelu“ němskoho ludu, haj zdaše so, jako bychu tamniše holcy powołane byłe dócpěć, štož so hišće žanomu němskomu politikarjej poradźiło njebě, železne puta Versaillskoho měra rozłamać. Haj, lubosć wšitko přewinje. Też pola nas často rěka: schokolad-promenad, derje žiwy być, kóždy dźeń dobre jěść a pić a ničo dźěłać chcyć. Bjez dźiwa, zo potom njedosaha. A hdyž njedosaha, staraja so, zo zaso dosaha, khodźa na šěroke, jědźa zajeće pječenje.

Haj, mamy ludźi mjez nami, kotřiž nic ze žortom, ale woprawdźe do toho wěrja a też wupraja: dźěłać je hańba, jenož hłupi hišće dźěłaja!! Bjez dźiwa, zo tajcy kradnu, abo so wot padušstwa druhich žiwja a kormja. A potom hišće rěkamy abo chcemy rěkać pobožni Serbja! Njedawno je so pola nas prošeŕske pismo za někajku pomoc do Němcow zabłudźiło: na pobožnych Serbow. Wuj je widźał njeje. Derje pak za nje. By-li to napismo čitał, by je roztorhał. My smy wšo druhe, jenož nic pobožni Serbja.

Němski basnik Schiller je do swojoho dramata „Wallenstein“ přijał tak mjenowane „kapucinowe prědowanjo“, w kotrymž kapucin wojakam w polu na swoje wašnjo prěduje; a jich njepěknosće raznje a žortniwje šwika.

Też wuj je dźensa tajku mału kapucinadu do Posoła wutřělał. Wón pak njecha nihdy, zo by so jeno kuriło a próšiło, ale by smjerć rady z njej wšěch serbskich paduchow zatřělał, te padušne jamy, hdźež so khowaja, tak prawje wukadźił, by jim z točnym kamjenjom Božoho słowa a z kaładłom zasy wubudźenoho swědomja jich hanibne rjemjesło trochu zaćěrił. Phi na kóždoho Serba, kiž hišće so zbratři z tajkej padušnej cwólbu! A je móžno, zo dyrbjało serbskoho nana a serbskeje (wujej so słowo haći we šiji) maćerje być, kotrajž byštaj wědźałoj wo tutym nócnym zastojnstwje swojich dźěći a njebyštaj tomu wobarałoj, snadź połěkowałoj?

Móhła serbska maćerska zemja nam tajkich ludźi porodźeć? Jeli by tomu tak było, potom płaći jej Bože słowo: Zemja budź poklata Twojedla (nano, maći) ćernje a wósty dyrbi Ći płodźić a zasy: Hory Gelboenske (to rěka tudy Łužiske): ani dešć, ani rjosa njech njepada na was, dokelž moji synojo spadachu — so zabłudźichu hłuboko hłuboko . . .

Wulki Görres, **němski zakitowaŕ** cyrkwineje swobody a Napoleonowy najhórši přećiwnik je nam zawostajił tute słowa: Modlće so za te ludy, kotrež ničo hižo njejsu! Njejsmy Serbja skoro tak daloko?

Tuž njech też nam nastanje serbski Görres, kiž wam přiwoła:

Modlić so často a wjele za naš serbski lud a kraj, zo njeby z nami tak daloko přišło.

Po tak zrudnych nazhonjenjach móže wuj „knjezej hólčkej“ radźić:

„Z kraja serbskoho
haj dom titaraj,
haj dom titaraj!“ **Kritiski wuj z Bjesadźic.**

3. přećiwo lichownstwu ma so najwótrišo wojować.

Zhromadźeni wuprajeja so dale cyle raznje přećiwo prócowanjam ratarjow, swobodne přećahowanjo wuwjazać abo wobmjezować. Woni žadaja za ratařskich dźěłaćerjow časej přiměrjenu mzdu a čłowjeske wobhladanjo. Potom skóržby wo njedostatku dźěławych mocow we ratařstwu womjelknu.

Zhromadźeni lubja, zo budźa ze wšěmi srědkami wudobytu swobodu, za kotruž je z hroženjow ratarjow strach, zakitować. Žadanju: swobodu za lichownistwo napřećiwjamy: Wojować přećiwo kajkomužkuli lichownistwu k powšitkownomu spomoženju a cyłoho kraja.

Z wótrosće resolucije kaž tež wosebje z rěčow je widźeć, kajka rozhorjenosć mjez zhromadźenymi knježeše. Zdźěla njemóžeš so dźiwać, hdyž so ludźo toho drohoho khlěba boja. Na druhi bok pak tež njeje wusprawnjena: Winu tam njewidźa, hdźež wona předewšim tči, a njepomysla, zo dyrbi ratař tež wjetše dokkody měć, hdyž su wudawki přecy wjetše. So wě, zo dyrbja požadane płaćizny wudawkam přiměrjene być, ženje pak njesmědźa lichowniske być. Ale tež ratarjo su z wulkoho dźěła sami wina, hdyž je jich zjězd telko rozhorjenosće zbudźił. Je njerozomnje, přecy zasy dozady hladać za systemom, kiž je nimo. Tak dospołny tola woprawdźe był njeje, zo měli za nim płakać. Kak by hewak móžno było, zo su so tajke wobstojenja wuwiłe, kajkež nětkle mamy? Z něčoho dobroho tola njemóže ženje něšto złe wuńć. Je tola woprawdźe wjele słabosćow na sebi a wjele jědu we sebi měć dyrbjał, hdyž je tajkomu duchej znajmjeńša spočatki dał, kajkiž nětko we ludźe je. Nětkle réka, po strowych z Jězusowoho ducha čerpanych zasadach žiwjenjo tworić, hač stat potom réka monarchija abo republika. Duch je, kiž žiwjenjo dawa, nic pak forma. Tohodla ma kóždy sobudźěłać, nic jenož swarjeć a wustajeć.

Misijónski jubilej.

12. měrca 1622 praji swjaty wótc Hrjehor XV. horliwoho lubowarja Zbóžnikowoho, swjatoho Franca Xawjeriskoho (Franciskus Xaverius) swjatoho. 300 lětny wopomnjeński dźen tutoho podawka złožuje našej woči zasy na ważnu misiju w rańšej Indiskej.

Swjaty Franc, wušedši z nadobneje zemjanskeje swójby w Španiskej, skutkowaše z njewšědnej sławu jako rěčnik w Parizu, hdyž joho Boža hnada jónu nadobo zapřimny a joho dźěławosć na druhe a zasłužbniše polo wobroći. 15. augusta 1534 założi Franc ze swojim krajanom, swj. Ignacijom a pjećimi druhimi towaršemi w cyrkwičcy Mont-Matre w Parizu rjad Jezuitow. Hižo 1540 widźimy joho na puću do dalokeje Indiskeje. Chcyše tu předować wjesołu powěsć evangelija mjez milijónami pohanow, rańšeje Asiskeje. Joho wutroba horješe so z lubosću k Bohu, a tak njedowoli sebi ani wokomik měra a wotpočinka. Njesprócnje dźěłaše wodnjo w Knjezowej winicy, a w nocy klakaše po mnohich hodźinach před Najswjećišim. Z njoho čerpaše nowe mocy za dalše dźěła. Po cyłej Indiskej, Malabar, dale po kupach Molukkow wón předowaše a dočahny skónčnje do dalokeje Japanskeje. 3. decembra 1552 zasta joho wutroba tak połna lubosće k njesmjertnym dušam. Na samotnej kupje Sancian wudycha swoju rjekowsku dušu, hladajo na blizku skoro njeskónčnu Chinsku. Ju za Khrystusa dobyć běše poslednje žedźenjo joho lubosće.

Ze swjatym Francom woteńdźe najwjetši misijónar swjateje cyrkwje z tuteje časnosće do zbóžneje wěčnosće. Běše runja swětowomu japoštołej Pawołej. Njesměrne dalokosće přewiny na brašnych łódźičkach a spěšnymaj nohomaj nošo swoje brjemješko na khribjeće ze sobu. Njeboješe so žaneje ćeže a njecofaše před žanym strachom. Žana próca njebě jomu přewulka, jednaše-li so wo nawuknjenjo cuzych rěčow, kotrež za swoje powołanjo trjebaše. Prědowaše prostym rybakam Indiskeje a dźiwim splaham kupow Molukkow a Amboina a druhich runje tak rady, kaž wulcy zdźěłanym Japanam. Tak ruče hač spózna, zo je přiwobroćenjo hobrskeje Khinskeje ke křesćanstwu za wšě misijóny dalokoho ranja zakładne, poda so hnydom na puć, zo by tež tu symjo swj. evangelija wusywał. Tajkim njewšědnym napinanjam ćělnych mocow njeběše joho słabuške ćěło zrosćene. Surowa zymica zniči za krótki čas jomu hišće zbytne mocy a měrnje přepoda swoju nadobnu dušu do rukow swojoho mištra a knjeza. „Mam žiwjenjo syte“, piše jónu přećelam, kotřiž so za joho žiwjenjo bojachu, ... „mi so zda, lěpje je, zo wumru w służbje Knjezowej, hač zo bych dyrbjał dale přihladować na tak mnohe ranjenja Boha bjez toho, zo móhł jim zadźewać.“

Docyła poskićeja joho dopisy do Europy woprawdźite wokřewjenjo a su najkrasniše žórła za stawizny nowišich misijónow. Z kajkimi nadźijemi zhladuje swjaty na přiwobroćenjo Indiskeje ke křesćanstwu.

Wón piše n. př.: „W Jaffna móžemy tute lěto lohko na 100000 ludźi za cyrkej dobyć. Kolleg w Kranganorje njese wulkotne płody. Mam dobru nadźiju, zo z njoho bórzy wuńdu misijónarojo, kotřiž zamóža cyły Malabar za křesćanstwo dobyć ...“ Kralestwo Kottu budźe drje bórzy cyle křesćanske. Na Makasa (Malakka) dóstachu před 8 měsacami tři wulcy wjerchojo z mnohim ludom swjatu křćeńcu.

Tute kraje su zrałe za bohate žně. Wězo jene běše k tomu nuzne: wjele sobudźěłaćeri, tysacy a zasy tysacy. A na tym klacaše. Spominajo na wobstojnosće na wulkich šulach w Europje, wosebje w Parizu, spóznawaše ze zrudobu, kelko mocow, khmanych za spomožne dźěło w Knjezowej winicy, tu čas a duchowne dary přečinjeju z prózdnym dźěłom, žedźicy za swětnymi česćemi.

Wón zdychuje: Husto přińdźe mi mysl, zo bych dóšoł na wysoke šule tutych krajow a před tych stupił, kotřiž maju wjacy wědomosće hač swědomja a jim přiwołał: Kelko dušow dźe do hele město do njebjes přez wašu winu.“

Njejsu dźensa cyle podobne wobstojnosće? Ze zrudobu pak widźimy tež, kelko nadźijow swj. Franca bu pohrjebanych přez winy gortugalskich kralow a biskopow, njeswěrnych zastojnikow a přez njeswědomitu nahrabnosć překupcow kaž tež přez hidu indiskich Brahmanow a Buddystiskich boncow (měšnikow). Dźensa běchu so křesćanstwo hórje dyžli hdy prjedy z poslednimi napřećiwnikami. Haj, wšak přikhadźeju japoštołojo indiskeje mudrosće samo hač k nam. Pytaju a namakaju tu mnohich přiwisowarjow za swoje pohanske wučby, kaž přikład indiskoho basnika a filosofa Hrabinat'sa po Němskej ćahacowoho wuči.

Dohomnjećo na wulkoho swjatoho njech tež naše wutroby hrěje za nadawki swětoweje misije w našim času. Kak šěroka je rola k wobdźěłanju! W narańšej Asiskej bydlitej dwě třećinje cyłoho čłowjestwa hišće zwonka cyrkwje. Indiska sama liči na 330 milijónow ludźi, Khinska změje jich skerje něšto wjacy a w Japanskej bydli 57 milijóeow njesmjertnych duši. Ličba křesćanow — katolskich a evangelskich — pak je wšudźom hišće snadna: w Indijskej přez 4 mil., w Khinskej přez 3 mil. druhich krajach, kaž w Japanskej hišće wjelo mjenje (230000).

Tuž je hišće wjele misijónarow za Jězusa zahorjenych trěbnych, mě-li so tež tutón wulki swět za cyrkej a Boha dobyć.

Wj.

Wšelćizny.

Serbski bur a ruski mužik.

„Rusy su lěta dołho darmo za nas dźěłali; tuž dyrbimy tež my nětko něšto za nich měć, hdyž su błódni.“ Tak praji mi serbski młody hospodar a da za nich 200 hr. A wón njebě najzamožićiši. Njeměješe prawje? — Štóž potajkim hišće ničo za błódnych w Ruskej dał njeje, a je mocy ruskich jatych k swojomu wužitkej wužić móhł, njech to nanajpozdźišo njedźelu 26. měrca sčini. Na to budźemy we přichodnym čisle Pósła hišće kwitować; zdobom wotpósćelemy nahromadźeny pjenjez najdostojnišomu knjezej nuncijej Pacelli do Mnichowa z prózstwu, zo by zběrku jako dar katolskich Serbow za błodutradacych Rusow swjatomu wótcej přepokazał. Tón pjenjez po spušćomnym wašnju dale wobstara; tak do prawych rukow přińdźe.

Swět so tepi we swojej złósći.

Wočinich čisło „Bautzener Tageblatt“ z 14. 3. 22 a na dwěmaj stronomaj bě čitać: „Demonstracije w Gotha z ćežkimi sćěhwkami. Tu běchu ze železom, cyhelemi a blešemi do so mjetali a z bencinom wobleli. Někotři mějachu revolvry při sebi. Něhdźe 20 bu ranjenych. — „Šklencu jenoho wukładnoho wokna su tu 13. měrca na lawskej drózy rozbili.“ Na to přińdźe zapisk padušstwow, 13. 3. t. l. w Budyšinje skućenych a rozprawa wo zajeću dweju paduchow tu. Dale čitamy wo „wopačnym pryncu“, kiž bohatoho překupca hladaše wo někajke 18 milijónow wojebać; wo wjetši dźěl so jomu poradźi. Dotal drje je to jenož pisomnje sčinił, budźe pak hladać, zo z wopismami, kotrež je na kup dóstał, někoho druhoho wokřiwi. „Holčich wikowarjow zajachu“ réka jena druha nowinka a powěda, kak chcyšłaj mužskej w Jenje dwě holcy do mazanych khěžow wotbyć. Hnydom za tejle powěsću čitamy wo žónskej, kotraž je wobkhod swojoho knježstwa wo 30000 hr. na jebarske wašnjo přinjesła. Dalše rjadki powědaju: Rubježnikow, kotřiž běchu Rastallsku cyrkej wurubili, su w Kölnje zajeli. Jedyn z nich měješe hišće druhe njeskutki na swědomju; tak bě lěta 1920, hdyž hišće pola baltiskoho wójska stoješe, tam 382000 hr. (po nětčišej hódnoće pjenjez by to hišće wo wjele wjacy było) pokradnył. „Wulke paduštwo debjeńkow we Waršawje“ je napismo jeneje druheje nowinki. Z jeneje ratařskeje banki wotnjesechu juwele, někajkich 200 mil. hr. hódne. (Měnjena budźe drje tu pólska hriwna, kotraž je wo wjele mjeńša dyžli němska; tola do wjele milijónow płaćizna tež po němskej hriwnje budźe.) A skónčnje powěda jena politiska powěsć, zo na bołharskich a serbiskich mjezach wšelacy mjez sobu wojowachu; na woběmaj stronomaj bě morjenych.

Tole su powěsće z jenoho čisła. A podobnje móžeš husto čitać. Nochcemy prajić, zo tajkich časow, kajkež nětkle mamy, hišće ženje było njeje; tola rjenje pak nětkle woprawdźe wjacy njeje. Tole je pokazka čłowjeskeje skaženosće; při tejle pokazcy njech tež wostanje.

Cyrkwinske powěsće.

Khróśćicy. IV. štwórćlěto 1921.

Křćeni: Marja, m. dź. Michała Bryla, khěžkarja a ćěsle w Pančicach, Jurij Michał, m. s. Jurja Donata, žiwnośćerja w Khróśćicach, Franc Alfons, m. s. Michała Rychtarja, khěžkarja a ćěsle w Kukowje, Hańža, m. dź. Jakuba Nowaka, žiwnośćerja w Hórkach, Marja, m. dź. Michała Šołty, khěžkarja w Třoch khěžach, Jurij Křesćan Mikławš, m. s. Jana Smoły, kublerja w Nuknicach, Jan, njem. s. Hany Marje Willijamec, służownej z Kukowa, Beno, m. s. Michała Rynča, khěžkarja a mulerja we Worklecach, Jurij Alfons, m. s. Jakuba Wjacsławka, kublerja w Khróśćicach, Křesćan Franc Józef, m. s. Mikławša Šaefera, dźěłaćerja we Kukowje, Helena Khata, m. dź. Jurja Šneidera, hórnika w Nowej Wjescy, Herta Helena, m. dź. Jurja Šołty, pohonča w Jaseńcy, Jurij Pawoł, m. s. Jakuba Bjarnata Šustra, skałarja w Hórkach, Jurij, m. s. Michała Krawže, khěžkarja w Smječkecach, Jurij Franc, m. s. Jurja Kućanka, rěznika w Khróśćicach, Jan, njem. s. Madleny Cóškec, hosp. pomocnicy w Hórkach, Hana, m. dź. Michała Woski, khěžkarja a skałarja w Miłoćicach, Pawoł Pětr, m. s. Jakuba Statnika, žiwnośćerja w Dobrošicach, Jan Pawoł, m. s. Jurja Waldy, khěžkarja a skałarja w Prawočicach, Marja, m. dź. Jurja Hejduški, skałarja w Hórkach, Marja Rosalija, m. dź. Jana Ješki, brodutruharja w Khróśćicach, Handrij Ludwik, njem. s. Hańže Ryćeric, służownej z Kukowa, Hańža Sancia, m. dź. Pětra Čornaka, khěžkarja a skałarja we Worklecach, Beno Jan, m. s. Jurja Cyža, kublerja w Časecach, Marja Rosalija, m. dź. Pětra Dórnika, khěžkarja a mulerja we Wudworju. Hańža, m. dź. Jurja Čocha, dźěłaćerja we Wěteńcy, Jurij Pawoł, m. s. Jana Weidlicha, khěžkarja a dźěłaćerja w St. Cyhelnicy, Hańža Marja, m. dź. Jana Antona Hiltschera, póstowy wuprawowař w Khróśćicach, Jurij, m. s. Michała Nowaka, skałarja we Worklecach, Marja Helena, m. dź. Jurja Mara, dźěłaćerja w Lejnje, Jan, njem. s. Madleny Glawšec, służownej ze Serbskich Pazlic.

Wěrowani: Mikł. Cyž, wučeŕ w Róženće, m. s. Mikławša Cyža, žiwnośćerja w Kamjenjej, z Hanu Kubańkec, domjacej w Hórkach, m. dź. Jakuba K., žiwnośćerja tam. — Jan Hrjehoŕk, dźěłaćeŕ we Wudworju, m. s. Mikł. Hr., ćěsla a khěžkarja tam, z Hanu Bjaršec, domjacej w Kukowje, m. dź. Pětra B., strażnika a khěžkarja tam. — Jurij Ledźbor, hospodarski pomocnik w Njebjelčicach, m. s. Mich. L., žiwnośćerja tam z Marju Hajnec domjacej w Časecach, m. dź. Michała H. žiwnośćerja tam. — Jurij Śneider, hosp. pom. w S. Pazlicach, m. s. Pawoła Š. žiwn. tam z Hanu Žurec, domjacej w N. Wjescy m. dź. Jakuba Ž. žiwn. tam. — Jurij Čoch, dźěłaćeŕ we Wěteńcy, m. s. Mikł. Č. žiwn. tam z Marju Markec, służ. w Kanecach, m. dź. Jurja M., šewsk. mištra w Kukowje. — Mikł. Hěblak, dźěłaćeŕ w Jaworje, m. s. Jana Hěblaka, khěžk. tam z Madlenu zwud. Hermanowej z Kukowa, m. dź. Jakuba Kóžnika, wumjeńkarja w Khróśćicach. — Emil Anders, cyh. dźěłaćeŕ w Lejnje, m. s. † Louisa A., šewca w Halštrowje z Marju Larasec dźěłaćeńku w Lejnje, dź. Madl. L., khěžkańki we Lejnje. — Mikławš Janca, służ. w Ralbicach, m. s. † Michała J., dźěłaćerja w Smjerdźacej z Hańžu Hěblakec, służ. we Wudworju, m. dź. † Jana H., khěžkarja w Jaworje. — Handrij Wićaz, służ. w Nuknicach, m. s. Jana W. žiwność. w Brěmjenju z Hańžu Wehnertec, hosp. pom. w Hórkach, m. dź. Pawoła W., kublerja tam. — Feliks Jurij Kuntzsch, dźěłaćeŕ w Kloči, m. s. † Korla Bjedricha K., khěžkarja a mulerja tam z Hańžu Šmitec, hosp. pom. w Hórkach, m. dź. Mikł. Š., žiwnośćerja tam.

Khrystusowe ćerpjenjo.

1. Ha nalětko so přibliž'waše,
   A hórki a dołki so zelenjachu
   A z młódnym kwěćom rozkćěwachu.
   Ha po nich je khodźiła Marija.

2. Haj po nich je khodźiła boža mać,
   A synka je swojoho pytała,
   Haj swojoho synka Jězuska
   A ducy je kwětki sej ščipała.

3. Tu zetkałoj staj ju Pětr a Jan:
   „A dobre ći jitro, Marija!"
   „A Bóh wjeršen pomaz, japoštołaj!"
   „A hdźe ha sy pósła sej, Marija?"

4. „Ja synka pytać wušła sej sym.
   Haj swojeho synka Jězuska."
   „A hdy ha joho sy zhubiła?"
   „Joh' zhubich, hdyž kury spěwachu."

5. „A njejstaj nihdźe joh' widźałoj?
   A njejstaj dźě wo njom nic słyšałoj?"
   „Mój njejsmoj wšak joho widźałoj,
   Wšak tola smój tole słyšałoj:

6. Ći synka Židźa jeli su,
   Haj twojoho synka Jězusa
   A hórku matru jom' nakładli,
   Haj hač su najhóršu zwědźeli."

7. „A što da měješe na hłowičcy?"
   „Och, krónu wón ćernjowu měješe."
   „A što da měješe na ramješku?"
   „Och, ćežki swój křiž wón njeseše.

8. Ach, wón křiž lědy wlečeše
   Tam z města na horu Kalwařsku,
   Haj hač so k zemi zhibowaše,
   A zo na nju wutły padaše.

9. Su na horje joho wuslekli,
   A na křiž su joho ćisnyli
   A ručcy jomu rozpřestrěli,
   A z tupymi hozdźemi přibili.

10. Su wóčcy jomu popluwali
    A wuši jomu su zatykali
    A z křižom joho zběhnyli
    A z hlebiju wótreju překłóli.

11. Ta joho swjata horda krej
    Tam na zemju z křiža kapaše.
    Och, mi bě joho wutrobnje žel,
    O zo mohła wutroba rozkoćić so."

12. Ha dale swjata je Marija šła,
    Tam ze swjatym Janom khwatała.
    Ha bliže křižej stupaše
    A krawe tam sylzy ronješe.

13. Hlej, Khrystus z křiža pohlada,
    A wuhlada swoju lubu mać,
    A zo tak jara płakaše,
    A krawe sylzy ronješe.

14. „O moja matka, rozwijej,
    A podkhitaj šlewjerik dźělany!
    A na njón kapaj ći różowa krej,
    Zo Židźa zli po njeju njetepcu!"

15. O Syno boži, za koho to
    Ty ćerpiš tu matru a wopruješ so?"
    O maći, přez te rany a krej —
    To hrěšnik njech boži raj dobudźe sej."

Tónle a podobne pokěrluški w Kulowskej wosadźe dźěći spěwachu a snano też druhdźe, hdyž pola kapałkow a s. křižow w posće na rózarije khodźachu. Kóždy wječor jedyn abo dwaj. Njeje to rjany nałožk? O hdy by zasy wožiwił! Spěwać pak hodźa so tajke pěsnje też doma při dźěle a po dźěle, wosebje we předposću a posće. Wone nabožne zmyslenjo haja hižo w dźěćoch, a to je nimo měry **ważne za** naš cyły serbski narod.

O kak stary tónle pokěrluš je! Kotřiž su jón prěni spěwali, tych kosće su dawno dawno přetłałe. Jich zastarske słowa sej ważmy, to dźě je jeničke, štož su nam wotkazałe z duchownych kubłow. Kak rjenje so poska na př. na wuraz za maćeŕku „matka", za podpřestri „pod-khitaj" (pod-ćisni), za kćenje „kwěćo", za dobre ranje „dobre jitro" (jutro), kotrež dopomina na „jutry".

Zapisałoj staj nam pokěrluš we 4 podawiznach Michał Hórnik w Č. M. S. 1864, 197 a Michał Róla w Č. M. S. 1880, 25. Prěni woćišć nadeńdźeš w někotrych knihach Čornakoweje „Wincy Jězusoweje" (1807) na str. 331.

NB. Město „nalětko" na spočatku stari spěwachu „nalětaško". M. N.

Należnośće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 517.—523. z **Radworja:** Michał Domaška, Michał Rjenč, Jan Wünča, Jakub Kašpork, Mikławš Rajniš, Jan Winaŕ, Jan Šenk; 524.—526. z **Bronja:** Mikławš Jurk, Jan Wencl, August Filip; 527.—529. z **Kamjenjeje:** Jakub Domanja, Jurij Wićaz, Michał Rěčka; 530. Hana Winaŕka z **Kam. Haja**; 531.—533. z **Měrkowa:** Mikławš Herlich, Handrij Libša, Michał Čórlich; 534. Marija Fórmanka z **Lutowča**; 535. Jan Kasper z **Boranec**; 536.—540. z **Khelna:** Jakub Nowak, Jan Krawc, Jakub Měrćink, Michał Bjarš, Jakub Rěčka; 541. Mikławš Hrjehoŕk ze **Stróžišća**; 542.—545. z **Hodlerja:** Hańža Roztokec, Jakub Štraws, Michał Šrama, Mikł. Mička; 546. Marija Krempcyna z **Khasowa**; 547. 548. z **Wotrowa:** Jakub Ćemjera, Michał Kokla; 549. Pětr Šołta z **Kašec**; 550. Mikławš Wjenka z **Nowoho Dwora**; 551. Pětr Nagl z **Kanec**; 552. 700. 703. 704. 737. z **Budyšina:** Max Šářrich, Jakub Młynk, Khata Kochec, Herman Piskor, Jan Wjerab; 553.—571. z **Pančic:** Jakub Skala, Feliks Bejma, Michał Bryl, Rudolf Kaiser, Mikławš Bobik, Michał Horeń, Michał Šołta, Jan Pawlik, Marja Słodeńkowa, Hańža Cymerka, Mikławš Nowak, Pětr Nowak, Michał Lejman, Pawoł Šwon, Marja Lebzec, Michał Zynda, dr. med. Mikławš Rachel, wučeŕ Jurij Słodeńk, Marja Čochec; 572.—576. z **Marijneje Hwězdy:** klóštrski konvent (2), propst Maks Maček, P. Ubald, P. Gerhard; 577.—624. z **Kukowa:** Marja Horjenec, Jakub Zelnak, Šołta, Bruno Natuš, Pawoł Bjarš, Jan Wornač, Michał Lebza, Józef Šwejda, Hartman, Jan Kral, Pětr Bjarš, Mikławš Branc, Mikławš Herman, Mikławš Měrćink, Jurij Krawc, Michał Lešaw, Jurij Bětnaŕ, Mikławš Lipič, Michał Weclich, Hańža Bjaršowa, Jurij Rychtaŕ, Mikławš Błažik, Jan Woleńk, Michał Šołta, Jakub Lešaw, Michał Nowak, Jurij Krawc, Jakub Ledźbor, Jurij Rab, Anton Dudźik, Khata Koborka, Jan Ryćeŕ, Michał Wojnaŕ, Jakub Bjarš, Pawoł Wornač, Jakub Narćik, Pětr Čóška, Madl. Hodankowa, Jakub Mróz, Mikławš Hicka, Hańža Pjetašowa, Hana Lubcyna, Marja Renarjec, Jakub Rab, Jurij Šefer, Marhata Běrkec, Jurij Šołta, Madlena Lipičowa; 625.—640. z **Miłoćic:** Jan Kral, Mikławš Pjech, Jurij Pjetaš, Jurij Pětranc, Madlena Fulkowa, Michał Šěman, Jan Kokla, Pětr Brusk, Jan Fichta, Jakub Wornač, Pětr Nowotny, Jurij Šlosaŕ, Jan Šworca, Jan Šěrak, Jurij Zynda, Jurij Pól; 641.—651. z **Wěteńcy:** Marja Bjedrichowa, Jakub Wajdlich, Pětr Zahon, Jakub Smoła, Mikławš Delan, Mikławš Khola, Michał Tryčk, Mikł. Čoch, Michał Žur, Marja Koplanscyna, Jurij Lisnaŕ; 652.—666. z **Jawory:** Hana Čórlichowa, Jakub Zarjeńk, Arnošt Šołta, Bryl, Jan Hančik, Rjeńčka, Jurij Kowc, Michał Krawčik, Jakub Wawrij, Madlena Jakubašec, Pětr Šnajder, Jan Rjeda, Pětr Kórjeńk, Jakub Rab, Jan Młynk; 667. Jakub Wićaz z **Brěmjenja**; 668. Jan Gäbler ze **Zajdowa**; 669. Jan Hendrich ze **Židowa**; 701. 702. z **Hněwsec:** Jurij Dučman, Jan Dučman; 705. 714. z **Rózanta:** Jurij Glawš, Madlena Kašporkec; 706.—713. ze **Sernjan:** Jurij Mögel, Pawoł Schmidt, Michał Kral, Herman Rota, Jakub Buk, Mikł. Čornak, Jakub Šołta, Jakub Nowak; 715. Michał Domaška ze **Smjerdźaceje**; 716. 729. z **Koslowa:** Marija Pjechowa, Pětr Wowčeŕk; 717. 720. z **Pěskec:** Jakub Libš, Józef Wjenka; 718. 719. z **Dobrošic:** Jurij Mič, Marija Sćapanec; 721. 722. z **Ralbic:** kantor Jurij Šewčik, Mikł. Čemjera; 723. 724. z **Konjec:** Michał Bjedrich, Jurij Kocor; 725. 726. z **Nowoslic:** Khata Lebzyna, Jakub Šafer; 727. Jakub Wels ze **Šunowa**; 728. Pětr Šołta z **Łazka**; 730. Pětr Janca z **Konjec**; 731. Jakub Brězan z **Banec**; 732. 733. z **Now. Łusća:** Jakub Herlich, Cyrill Mikan; 734. Jurij Libš z **Haslowa**; 735. Jakub Nawka z **Łahowa**; 736. Jurij Čórlich z **Libonja**; 738. Marija Justec z **Pančic.**

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćeŕnje w Budyšinje.

Za hłodutradacych w Ruskej

je so dale nawdało: Z Ralbičanskeje wosady 1550 hr. — Z Bačońskeje wosady: Njem. 20 + 30 hr. — Ha-

dankowa z Kukowa 25 hr., Nj-a 5 hr., Madl. Woleńkowa z Kukowa 100 hr. — Z Budyšina: professor Jan Bryl 15 hr., N. N. 10 hr., Jakub Šipšik 50 hr. — Přez P. Romualda 70 hr. — Madlena Budarjec z Dubrawy 10 hr., Jakub Ryćerja z Khasowa 20 hr, kapł. Dórnik 50 hr. — Z Wotrowa: Pawoł Bulank 20 hr., Madlena Ryćerina 10 hr., Michał Kral 30 hr., Nj-y 10 hr., ze zawostajeństwa wotemrěteje 225 hr., Jakub Rychtař 15 hr., Jakub Ćemjera 200 hr., Jakub Rjeda (starši) 6 hr., Jakub Rjeda (młódši) 10 hr., Hańža Weclichec 5 hr., Jakub Wrobl 100 hr., Pětr Wrobl 50 hr., Pawoł Weclich 20 hr., Rychtarjec (Bjeńšec) swójba 150 hr., Pawoł Šołta 25 hr.; z Kašec: Jurij Rjek 10 hr., Jakub Cyž 100 hr., Marja Mětkec 20 hr.; ze Žuric: Jakub Cyž 40 hr., Jakub Šworca 100 hr.; Mikławš Krawčik z Now. Městačka 10 hr.; Jakub Rjebiš z Kanec 125 hr.; z Wotrowa: Jurij Rychtař 20 hr., Hańža Rychtařka 5 hr.; kat. dźěłać. tow. w Pančicach 50 hr. — Z Njebjelčic: Marja Kralowa 100 hr., Jurij Kórjeńk 50 hr., Jurij Ledźbor 40 hr., Józef Just 30 hr., Nj-a 40 hr., Hańža Wochowa 5 hr., Mikławš Pječak 100 hr., Jurij Šołta 20 hr, Marja Cyžowa 25 hr., Nj-i 15 hr., Jakub Leńš 75 hr., Jurij Žur 75 hr., Mikł. Žur jun. 100 hr., Mikł. Žur sen. 25 hr., wučeŕ Filip Jakubaš 30 hr., N. N. 10 hr., N. N. 5 hr.; ze Serbskich Pazlic: Michał Hórnik 50 hr., Mikławš Česla 50 hr., Hana Žurowa 20 hr., Jurij Wałda 20 hr., Hańža Šusterka 10 hr., Weclichec swójba 50 hr., Jurij Wjenka 50 hr., Jakub Wrobl 70 hr., Jurij Rjehork 20 hr., Jakub Krawc 10 hr., N. N. 5 hr.; z Pěskec: Michał Pólk 5 hr., Jakub Bjarš 10 hr. — Farař Rjeda w Hajnicach 100 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Smolerjec knihićišćerńja a knihařnja

zap. družstwo z wobmj. ruk. w Budyšinje.

Sobustawy zap. družstwa z wobmj. ruk. „Smolerjec knihićišćerńja a knihařnja“ w Budyšinje so z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

srjedu 29. měrca 1922, popołdnju w 4 hodź.

do žurle **Serbskoho Domu** w Budyšinje, lawske hrjebje čo. 2, na porjadnu

generalnu zhromadźiznu

přeprošuja.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowařstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowařstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowařstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow.
5. Přeměnjenjo wustawkow (§ 1b).
6. Namjety a naprašowanja.

Bilanca za 1920 budźe wot 22. měrca t. l. w našej „Serbskej knihařni“ na lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawow družstwa zjawnje wupołożena.

Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připušćomne.

Dohladowařstwo
družstwa „Smolerjec knihićišćerńje a knihařnje“.
Rěčnik a notar **Waltař Wićaz**, předsyda.

Wučerstwo

ma so 1. apryla t. l. při tudomnej katolskej šuli wobsadźić z wučerjom, kiž móže serbscy dospołnje rěčeć a pisać. Dokhody změja so po zakonju wo mzdźi za wučerjow na ludowych šulach. Zamołwjenja ze samoručnje pisanym žiwjenjoběhu w němskej a serbskej rěči a wobkručene wotpiski wuswědčenjow maja so po možnosći bórzy zapodać.

W Kulowje, 14. měrca 1922.

Magistrat.

Tkaniny

k falam, rubišćam a suknjam

poruča

August Paul Hilger měj.: Emil Wilček

2 seminarska droha 2.

Paul Rehork,

moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Sadowe štomy Jahodkowe Róže atd.

płaćizny hódno poruča
Emil Sperling, štomownja
Bad Heil
bei Schmeckwitz-Kamenz i. Sa.

Třěchikryjeŕske dźěła,

nowe krywy a překrywanja cyhelowych třěchow, papowe třěchi, ruperit

so pod wěcywustojnym nawjedowanjom wuwjedu. Też **porjedźenja** a **teerowanjo** hišće za staru płaćiznu wobstara

třěchikryjeŕ **M. Nitschka**
w Budyšinje,
před šuleŕskimi wrotami 21.

Dalokoreč̌ak pod čisłom 893.

Fa. P. Rocho,

twarski mištr, twarstwo a parny rězak w **Sernjanach**

hnydom

30 murjerjow

na mzdu po tarifje do dźěła wozmje.

Nadawki k rězanju

na zapłaćenjo so přijimuja.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Pilnu, swěrnu a přistojnu
holcu
za kuchińske dźěła pyta k 1. aprylej abo na pozdźiše
Pawoł Grofa,
rěznik a kubleŕ
w Khróšćicach.

1 wučownu holcu, 1 wučownika

hnydom abo pozdźišo pyta
Welsec kupny dom
w Kulowje H. Ł.

„Jednota“ w Budyšinje

změje **jutře njedźelu 19. měrca 1922**
wječor we 8 hodź. w kat. towaršni
hłownu zhromadźiznu.

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle.

Služownu holcu
nic młódšu 17 lět pyta
kat. seminar w Budyšinje.

„Na hnadownym městnje“

(w Lourdes).

Tale hra předstaji so hišće jónu **wutoru 28. měrca,** wječor 1/2 8 hodźin w towaršni na garbařskej hasy.

1. městno 3.30; 2. městno 2.20. Zastupnilisćiki su hižo do časa dóstać pola domownika na katolskej farje w Budyšinje; pozdźiše při kasy před předstajenjom (hlej z Budyšina)

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 13. | Budyšin, 25. měrca 1922. | Lětnik 60.

Młodym jutram napřećo!

Swjaty Augustin mjenowaše jónu na běłej njedźeli młodych křesćanow: „Nowe wotnožki swjatosće, pobožne wotnožki.“ Tele słowa dopominaja mje na wumjełski wobraz Jězusowoho křižowanja w kapali swjatoho Maura w Beuronje. Sněhběłe wisa Knjezowe ćěło na křižu. Smjerć je jenož woznamjenjena přez zawrjenej wóčcy a wotewrjenu stronu; hewak zda so Zbóžnik kaž žiwy. K nohomaj křiža žórli rěčka, z kotrejež jeleń pije, a kotraž do wšěch stron swoje wody wuliwa; je na brjohomaj wobrubjena z luboznymi kwětkami. Po ideji wumjełcowej drje tute kwětki tych swjatych woznamjenjeja, kotřiž ze wšěch lětstotkow wuzwoleni, křižowanoho wobdawaja. Štož jim k swjatosći dopomha, bě tamna sylnosć, kotruž čerpachu z hnadow, z kalvarskeje hory přikhadźacych a na našich wołtarjach přecy jasnje so wobnowjacych. Woporna hosćina Bożeje mšě tule sylnosć też dźensa hišće njepřikrótšenu khowa, a hdźežkuli so ta křesćanskej wutrobje sobudźěli, ma kaž kwětka při rěčcy wóń pócćiwosćo *w* dychać. Tole wočakujemy też wot našich prěnjowoprawjeńskich, haj jich mamy wosebje jako „nowe wotnožki swjatosće“ měć. Jako tajcy stupaja też w kwasnej drasće jich čestnoho dnja před nas, a kóždy, kiž je sebi dźěsćowsku wěru do Khrystusa wobkhował, dyrbi so na nich duchownje wokřewić.

Po cyrkwinej wučbje skutkuja wot Zbóžnika dowěrjene srědki hnadow ze swojeje mocy. Při tym pak nima so zapomnić, zo měra tuteje skutkowaceje mocy so złožuje po wašnju a měrje człowječoho sobuskutkowanja. Podobnje skutkuja hižo naturske wuhojace wody. Nic wot khorych, kotřiž tu wodu pija, też nic wot lěkarja, kotryž ju khoromu poruča, wukhadźa wuhojaca móc, ale z wody sameje; do njeje je stworićel tu móc położił. Njedźiwajcy toho pak kóždy wě, zo ma so khory na wěste předpisma dźeržeć a mnohoho so wostajić, zo by woda skutkować móhła. Tak ma so też z tamnej z Kalvarije so žórlacej wodu hnadow za žiwjenjo duše. Přez modlenjo, přez wukonjenjo pócćiwosćow zamóžeš sebi tajke khmanosće duše dobyć, zo bywa swjatosćaca móc tychle hnadow njesměrnje wulka. Přez zanjerodźenjo trěbnoho přihotowanja móžeš pak też zawinyć, zo tak rjec žana swjatosćaca móc so njepokaza. Kak wažne je to spóznaco za tych, kotřiž maja ze swojoho powołanja za přeznaturske zbožo swojich sobučłowjekow so starać, kaž wosebje dušepastyrjo! We swojim młodojutrownym předowanju swjaty Augustin nas na to pokazuje. Wón mjenuje też młodych křesćanow „kćenja našeje česće a myto našich prócowanjow“. Njeje tohodla přisłušne, hdyž maćerje prěnjowoprawjeńskich pohonjuju, zo bychu wšu prócu nałožiłe, kak tola swoje móličke k jich najrjeńšomu dnjej hódnje přihotuja a jim k tomu pokiwy dawaja? Też jich winowatosć je, jich duše po přikładźe toho wutworjeć, kotryž chce so z nimi po swojej njesměrnej lubosći najnutrnišo zjednoćić. Tak potom hodźi so dócpěć, zo jónu na wšěch człowjekow stajene žadanjo dopjelnja: „Štóž chce mój wučownik być, njech sebje samoho zaprje.“ Sebjezapřěco a sebjepřewinjenjo samsneje natury je zakładny kamjeń kročenja za Khrystusom, a ma tohodla też wuraz časa być, kiž prěnjomu zjednoćenju duše ze swojim Zbóžnikom předkhadźa. Zo su runje prěnjowoprawjeńscy k tajkim skutkam lohcy přistupni: zo potajkim so rady za to dobudu, swoje wopačnosće wotpołožić a k dobrym nałožkam so dowjesć, je wěrnosć, kotraž někotrohožkuli dorosćenoho wohańbja. A husto móžeš dožiwić: Dobre přihotowanjo dźěsća na prěnje swjate woprawjenjo njewunoša jenož za dźěćo same bohatych płodow, ale bywa też za přibuznych wukhod spomožnoho skutkowanja hnady.

Tohodla, starši a wukubłarjo: wopomńće k lěpšomu wam dowěrjenych móličkich tole:

1. Wobhonjejće so pola duchownoho wučerja wo khmanosći, pilnosći a dźěławosći wašoho dźěsća. Wšě dźěći njejsu jenak zahe khmane. Někotromužkuli 9- abo 10lětnomu dźěsću zamóžeš wjacy zrozemjenja za swjatu spowědź a swjate woprawjenjo zaščěpić hač druhim, snadź hižo 12 abo 13 lět starym. Dokelž pak po swj. woprawjeńskim dekreće Pia X. nima staroba ale khmanosć rozsudźeć, je tohodla jara radźomne, zo duchowny wučeŕ a starši so zrěča. Wupraja so tak spěšnje porok, zo je měšnik „njesprawny“ a „stroniski“ był, dokelž snadź je młódše dźěćo k swjatomu woprawjenju připušćił, starše pak wróćo stajił, dokelž tomu khmanosć, pilnosć a też dobra wola pobrachowaše.

Wy starši maće sobu k tomu přinošować, zo bychu waše dźěći po móžnosći zahe Zbóžnika do duše dóstać móhłe; čim čisćiše a mjenje nakažene dźěćo je, ćim wjetša je wjesołosć Zbóžnikowa a dźěsćowa. Nazhonjenjo měć, zo ći „móličcy“ a „čisći“ wjetšu radosć a žadosć pokazuja a so wjele horliwišo přihotuja, hač tamni, na kotrychž je hižo mnohi hrěch swój jěd wustorkał. Zbóžnik praji: „Dajće móličkim ke mni přińć a njewobarajće jim.“ Kak hrózbno, by-li so nam na sudnym dnju porok stał: „Dźěćo je ke mni chcyło, ale ty sy jomu wobarał.“ Dale pak też njezapomńće: „Swjate swjatym.“ Dyrbi-li měšnik prěnje swjate woprawjenjo dźěsća dla lěnjosće a njepřihódnosće wotstorčić, njemějće jomu to za zło, wón njese zamołwjenjo, hdyž swj. sakramenty wudźěla.

2. Scelće waše dźěći porjadnje do přihotowaceje wučby. Žane dźěło njeje tak nuzne, kotrež móhło zakomdźenjo tuteje wučby wuzamołwjeć. Njejsu-li dźěći khore, scelće je też njedźiwajo hroznoho wjedra a dalokoho puća a předstajejće jim, zo dyrbja so za tak swjatu wěc wopory přinjesć.

3. Starajće so wo to, zo dźěći swój katechismus pilnje nawuknu. Je-li někak možno, wuwoprašujće so je, zo dźěći widźa waš zajim a tak ćim pilnišo swoju winowatosć dopjelnja Kak zrudno, nimataj-li nan a mać ani štwórć hodźiny za swoje dźěći časa. Njezapomńće, zo sće tu za je dźěći.

4. Kedźbujće na to, zo dźěći w tymle času wosebje pobožnje swój wšědny paćer so modla, wšědnje z dypkom na Božu mšu přińdu a po možnosći luboho Jězusa w domje Božim wopytuja. Poručće jim, něšto cyle wěste so pomodlić.

5. Modlće so sami wjele wo swoje dźěći, zo by je Bóh ze swojej hnadu škitał a jim dał pobožnje a z njewinowatej dušu k joho blidu přistupić. Modlće so w tymle času přihotowanja při zhromadnym paćerju swójby wšědnje znajmjeńša jedyn Wótčenaš wo hnadu hódnoho prěnjoho swjatoho woprawjenja za wašoho synka abo dźowčičku.

6. Wotdźeržujće w tymle času z wjetšej skedźbliwosću dźěći wot wobkhada ze złymi towaršemi; bjezbožne rěče a špatny wobkhad su w tymle času tak škódne, kaž nalětnim pupkam a kćenjam pózdnje nócne zmjerzki. Njerozmołwjejće so też z nimi wo prěnjowoprawjeńskej drasće. To njech je jenož staršich starosć.

7. Dopomńće dźěćo druhdy na to, zo z kóždym dnjom so tomu „wulkomu dnjej“ bliža. Ščińće je kedźbliwe w lubosći na wopačnosće, kotrež dyrbi wotpołožić a rěčće často z nim we wučisćowanju a wupyšenju duše k najrjeńšomu dnjej žiwjenja.

8. Dawajće wosebje w tymle času sami dźěćom dobry přikład a nihdy je njepohóršujće. Hdźež wšón dom ze zwadu, swarom a klećom, tam njeje za prěnjowoprawjeńske dźěćo prawoho powětra.

Ke kóncej pak hišće rjane słowo zbóžneje maćerje Sofije Barat: „Chceš-li sebi wot Boha něšto wulke wuprosyć, njedyrbiš so jenož modlić — ale ty dyrbiš też woprować.“

m. d.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Nětko tu mamy, štož před něhdźe tydźenjomaj wěšćachmy: mjenujcy cuzy **dohlad nad pjenježnymi należnosćemi Němskeje.** Tak je tele dny zwjazkarski „wubjerk za wotrunanjo“ w Parizu wobzamknył a němskomu wubjerkej zdźělił. Tónle dohlad budźe předewšim tak mjenowanu „Reichsbank“ dohladować, dale změje žadać, zo Němska za wuzko wobmjezowany čas dawki wupisa a też woprawdźe zezběra. Z tym ma so stajnemu přeměnjenju płaćiwosće němskich pjenjez zadźěwać (stabilisacija valuty ma so dobyć). Skónčnje: změje so też cło dohladować dać. — Njeby-li Němska chcyła tele wumčnjenja dopjelnić, bychu hnydom zasy so jej winowatosće napołožiłe, kajkež

běchu přez Londonske zrěčenja we swojim času přikazane.

Rozhorjenosć nad tym je we němskich nowinach wulka. Někotre wěšća hižo wulke a přewalne přeměnjenja knježerstwa abo znajmjeńša mjez knježerstwom.

Českosłowakska.

Wulkotne zjewjenjo katolskoho ducha

je dožiwiła njedawno Praha. Wo swoje nabožne prawo wojować maja po cyłej susodnej republicy katolikojo nadosć. Jich njepřećelojo liča z wulkej liwkosću wšelakich worštow ludu a mysla, zo tak směrdża khroblišo wustupować. Tuž bě wotpohlad křesćanskeje ludoweje strony, jim pokazać, kak tola lud je z wulkoho dźěła zahorjeny za swoje kato'ske zmyslenjo a zaměry. Zdobom chcychu ze zahorjenosću jenych druhich, wosebje liwkich zahorić. Bóle hač bě sebi štó myslił, so lud zwobdźěli. Hižo do časa bě najwjetša sala cyłoho města, „Lucerny", wobsahaca dobrych 6000 ludźi, wupjelnjena; dyrbješe so druhdźe hišće pódlanska zhromadźizna zarjadować; na njej wobdźěli so hišće 2000 ludźi. W tymajle zhromadźiznomaj pokaza so raznje na to, zo budże katolski lud sebi kruće swoje wohrožene prawa škitać, žada dospołnu swobodu a runoprawosć. Kruće wustupowaše so přećiwo cyrkwi njepřećelnomu duchej, kotryž so pokazuje wosebje tež we wšelakich zarjadnistwach města Prahi. Chcedźa jomu wzać katolski raz; tola tón ma wostać. Z němskimi židami wobkhadźa knježerstwo cyle hinak dyžli z českimi katolikami. Přiwza so resolucija, w kotrejž so žadaja katolske šule z katolskimi wučerjemi; stat ma je płaćić. Katolske cyrkwje maja wostać wobsedźerstwo katolskeje cyrkwje; kotrež buchu njesprawnje wzate a wotpadnikam date, maja so zakończy wróćić. Skónčnje maja so nowe wólby do gmejnskich zarjadnistwow stać; dźělenjo cyrkwje wot stata njesmě so na žane wašnjo stać katolskej cyrkwi do škody.

Češki pjenjez porno Němskomu hrózbnje postupuje. Minjene dny bě 1 króna hižo wjele přez 5 hriwnow. To je wězo złě za tych, kotřiž maja pjenjezy słać z Němskeje do Čech a tam snadź někoho wudźeržeć. Tola też za kraj sam njeje to runjewon žohnowanjo. Je mjenujcy strach, zo tak industrija doma přecy bóle dźěło přisadźi, dokelž znajmjeńša wukraj njebudże hižo wot njeje ničo kupować, ale w Němskej, kotraž je wo wjele tuńša.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Naša „Jednota" wotmě minjenu njedźelu swoju hłownu zhromadźiznu. Najprjedy poręča nam knjez předsyda faraf Hejduška wo woteměranju wšelakich stworjenjow dla človjeskeje nahrabnosće. Tak so hodźi dopokazać, kak su w poslednich lětdźesatkach wšelake družiny zwěrjatow nimale abo pak cyle so pozhubiłe, dokelž jim človjek jich wužitnych koži a kóžkow dla přewšu měru za žiwjenjom dźěše. Wšelake druhe družiny su hišće přez někotre exemplary zastupjene. — Wšelake staty prócuja so, znajmjeńša powostanki hišće dźeržeć a postajeja k tomu wulke ležomnosće, kaž lěsy, w kotrychž njesmě žana človječa ruka ničo přeměnić, w kotrychž smě kóžda rostlina a kóžde zwěrjatko a kóžda rostlina so wuwić po swojej naturje. — Mamy nadźiju, zo tónle přednošk budźemy bórzy też našim čitarjam w Posole přinjesć móc.

Nawjazawši na přednošk rozestaji knjez městopředsyda, kak mamy sebi swoju rěč ważić a hajić, hewak z našej winu wotemrje też podobnje, kaž smy runje słyšeli, přiroda wobkhudnuje přez človječu winu. Kaž tu wšelakosć Božich stworjenj nam předuje Božu mudrosć a wšohomóc, tak też to čini wšelakosć rěčow. Boha potajkim khwali, joho mudrosć a móc wopowěduje, štóž w rěči rěči, kotruž staj joho nan a mać wužiwałoj. — Na to sćěhowachu wólby do předsydstwa a wubjerka. —

Na našim Mikławšku mamy zasy nowy smjertny zwón. Prjedawši bě wójna sebi žadała, načiniwši z tym drje pjenježnu škodu, ženje nic pak z hudźbnoho boka. Stary zwón hroznje šćerčeše; nowy je drje też tak zhłosowany, tola wjele bóle cunje a mjehko. Minjenu wutoru najdostojniši knjez tachant protonotar Skala přewodźany wot knjezow kanonikow praelata Žura a msgr. dr. Rotzingera we přitomnosći wosadnoho knj. fararja a jeneje rjadownje šulskich dźěći z knj. cyrk. wučerjom Šołtu a druhich pobožnych zwón swj. Michałej poswjeći. — Štó budże tón, komuž prěnjomu k zeńskomu wotpočinkej zazwoni?

Nowy zwón je mjedźany. Laty bu we Apoldże w lijeńni bratrow Ulrichec. Wón waži 144 kg. Jako napismo su do njoho zlate pismiki: R. I. P. = njech wotpočuja w měrje. — Zwón ma służić při pohrjebach a budże kóždomu zeńskomu pućowarjej, kotryž tu na Mikławšku posledni wotpočink pyta, přeć a za kóždoho prosyć wo wěčny měr. Dale je woznamjenjene lěto joho leća: 1922. Zwón ma rjany cuni hłós, je zhłosowany na: e. Njech służi nětko swojomu nadobnomu nadawkej a žana wójnska hara jón nihdy njenuzuje z joho wyšinow zestupić.

Też wulke zwony za serbsku cyrkej su hižo skazane, a je nadźija, zo je po žnjach dóstanjemy. Płaćizna je nětkle na někajke 140000 hr. wobličena, tola při přiběracej drohoće so zawěšće hišće powyši.

Z **Budyšina.** Minjenu njedźelu wotmě tu zwjazk Budyšskich a wokolnych zahrodnikow zhromadźiznu, w kotrejž wo swojich powołanskich starosćach wuradźowaše. Kruće wuprajichu so přitomni přećiwo wšomu njewučenomu zahrodnistwu; te wučenym zahrodnikam warbu bjerje a je ničo. Z wosebitej resoluciju wobroćichu so na knježerstwo wo škit a pomoc.

Dale zrěčachu sebi zahrodnicy wosebje za kwětki wěste jenajke płaćizny; to je: za jich přěsadki. Za sto macoškow (Stiefmütterchen) budża sebi žadać 75—100 hr.; tak też za njezapomnički; za samu ličbu

Za wusmužowej horu.

(Pokračowanjo.)

Hapka a Haplka dźěštaj poslednjej ze swojoho poslednjoho městna ze šule, přistojnje a ćiše, kaž běštaj to wot domu zwučenaj: rozomny človjek dyrbi tola wšudźom trochu wašnja měć. Před durjemi wopraša so jeju wučer: „Nó, kak dha je so wamaj prěni króć tu w našej šuli lubiło? Běše dha rjenje? A přińdźetaj też wěsće samaj zasy?"

Hapka komdźeše so wotmołwić; najskerje njewědźeše prawje, što by rjekł, tola Haplka zašćebota ćim zrěčniwišo też za Hapku rěčicy: „Ow, namaj je so jara lubiło! To běše jara rjenje. A mój wěsće zasy a radylubje přińdźemoj."

„Tak jeno přińdźtaj! Pola nas je přecy tak rjenje. A wuwotpočujtaj so prawje přez prózdniny!" doda wučer. Kaž byštaj so hižo hobrscy prócowałoj byłoj!

Haplka drje bě sebi też zwoprědka chcyła połojcu čitancynych deskow sobu ducy ze šule do ruki wzać, kaž to druhe dźěći činić widźeše — k čomu dha njeby, hdyž nichtó njewobaraše? — tola posledni wokomik přińdźe ji hišće dušnišo na mysle. „Ach, wohledź so do čitancynych deskow, ručica kněžinych duri je hišće lěpša!" tak sebi pomysli. A nětko rozžohnowawši so z wucerjom drypotaše khwatajcy ke kněžinym durjam, zo by skerje a lěpje na ručicu so dosahnyła. A tu ju koza lizny. Ručicy bě hižo něchtó druhi sobu hić kazał. „To su tola slědne dźěći!" zamoskota Haplka wobožnje. Zo běše wona runje tak slědna, to wšak ji ani na mysle njechaše. A z prózdnymaj rukomaj domoj hić? Ně, prěni króć tola nic. Wšak skoro wšudźom, hdyž su dźěći prěni króć do šule přišle, titku syda. A też mnohe druhe dźěći dźěn prózdne njeńdźechu. Tuž wotłama sebi z khwatkom čwak blizkeje wokeńcy, zo by ducy ze šule něšto za dźěło měła.

„Slědna myš, njeje će hańba!" poswari ju Hapka.

„Hm, za čo dha bych do šule khodźiła!" wotrazy jomu Haplka.

Druhe dźěći běchu hižo štó wě hdźe we skoku zaběžałe, kaž by je někajke šerjenjo ze šule honiło. Mnohe zhubjachu so do blizkich dworow. Hólc hižo we dwórnych wrótkach stojo wołaše na njeju hdyž nimo dźěštaj: „Přińdźtaj dźěn wój też dźensa popołdnju po cokorje kanslować! K čomu dha by tam cokor hewak ležał? Dźensa wutworimy sebi prawje dołhu a šěroku ćěř. Přecy doma sedźeć so tola wostudźi. Přińdźtaj wěsće!"

Hapka, někajki zamysleny, njewotmołwi ničo, tuž też Haplka mjelčeše; ju wšak też čwak wokeńcy nětkle bóle zajimaše.

Hapka kročeše zamysleny pospochi do zemje hladajo dale. Haplka wšak, hačrunjež měješe ze swojej „zaječej pomazku" nuzne, tola njemóžeše cyle mjelčicy hić a po khwili zašćebota: „Ow, Hapka, w tej šuli pak běše dźensa rjenje! Ja sym so ducy do šule tak bojała a nětko bych skoro rjekła: „Rjeńšo też w paradizu być njemóže!" Tu je so mi trójcy lěpje lubiło, dyžli w našej domjacej šuli. Budźe-li to přecy tak, budu ja stajnje rady do šule khodźić. To je tola nimo měry rjenje, hdyž so wučer za ničim njepraša, ale hnydom sam wšitko powěda. To tola njetrjebaš pospochi třepotać pře někajke prašenjo. Njejwěrno, Hapka, to běše rjenje? Njeje dha so tebi też lubiło? Přečo dha mjelčiš, Hapka, njeje so tebi też lubiło?"

„Mhm", zabórča jenož Hapka zkrótka a hladaše dale do zemje.

„A kak šwarnje to, hdyž móžeš sebi kóždy čas někajki polěpšk do huby tyknyć, pak z ławki, pak z čitanki. A potom hakle wučerjowy kij! Ow, to běše dobrota, kiž drje nima na swěće runjeća! Z tajkim kijom bych sebi ja rady wšědnje dóstała. A mój smój so joho tak bojałoj! A pólcaj woprawdźe njeje łhał, hdyž je namaj powědał, zo móžemoj też w šuli posnědać. Tajka snědań by mi přecy po lubosći była. Nic tebi, Hapka?"

„Mhm", zabórča Hapka znowa a potom so dale wotmjelča.

Haplka pak šćebotaše dale, kaž młody šěrak na zahrodźe, a to ćim bóle, dokelž bě hižo nad swojej zaječej pomazku dospołnje dobyła: „Nětkle změjemoj tydźeń prózdninow a dźeń wote dnja časa dosć: to budźemoj so prawje po swojej kněžcy, po zahrodźe a po swojich polach rozhladować. A potom pójdźemoj zasy do šule pohladać: tam traš hišće nowych rjanosćow dopóznajemoj, štóha wě? Ale ja sebi myslu, Hapka, prěni dźeń po prózdninach traš wučer wšitkim dźěćom ze swojim kijom da a namaj wězo też, ow, Hapka, njebudże to rjenje?"

jednorych nalikow 100—120 hr. Tunje njebudźa też rostlinki na warjenja: Za kopu solotejowych změješ płaćić 4 hr. z rjadkow, 7 hr. ze škleńčniščow, za hižo přesadźene 14 hr. Kulrabij budźe płaćić: 6—8—14 hr., kwětak (Blumenkobl) 10—15—25 hr. — Za dorosćene wupłody nochcychu zhromadźeni hišće płaćizny postajić; to so njeda činić, hdyž so njehodźi dowidźeć, kak budźe wjedro hójić abo kazyć.

— Kaž hriby su wosebje w poslednich lětach wšelakore zwjazki a towarstwa nastałe. Mnohe z nich nimaja zawěsće dobroho a hłubšoho prawa na wobstaćo; mnohe zasy su wězo jara nuzne a spomožne. Do tychle poslednich drje słuša też zwjazk, kotryž we Budyšinje hišće dołho njewobstoji, tola nětko pak so khětrje krući a rozšěrja: wón rěka **„Zwjazk bohatych na dźěći“.** Njedawno wotmě tu wjetšu zhromadźiznu, na kotrejž so też zastupjerjej hejtmanstwa a lěkarjow wobdźělištaj. Joho zaměr je, tajkim staršim, kotřiž maja wjele dźěći žiwić, wšelake statne wołoženja wuskutkować a wosebje strowotne wobstojenja za tajke swójby a dźěći spěchować. Při dawkach ma so na tajke swójby dźiwać, wosebje też při přetrjebanskich; přiłohi maja so zwěsćić, strowe bydlenja wobstarać, skónčnje też zasydlenjo na wsy a kup někajkoho ratarstwa. —

Z Njebjelčic. Padušstwo. Lědom buchu jeni paduši zasłapjeni, pobychu tu zasy druzy a to — z wuspěchom. Póndźelu w nocy pokradnychu pola kublerja Jana Žura z pincy někotre šunki, połč, mjaso a cyłu butru, kotruž běchu dźeń prjedy nadźěłali. Tu samu nóc zalězechu też na farje z woknješkom do pincy. Tam poradźi so jim zebrać 3 wulke škleńcy kołbasy, něhdźe 5 škleńcow nutřkładźenja a na 50 blešow wina. Za paduchami nimaja słěda. Pola Serbskich Pazlic namakachu rozbite winowe škleńcy. Tak móža će kóždy dźeń njewitani hosćo wopytać. Kradnjenja dźeń a bóle přiběraja. Tydźeńši zajeći nutřłamarjo su hižo dawno w Barlinje pytani „wulcy paduchojo“, kotřiž su hižo wjele skućili.

— Do njezboža přińdźe tu wutoru wotroček Wićaz pola kublerja Krala. Při młóćenju hrabnychu joho młóćakowe pasy za drastu a wjerćachu joho sobu wokoło. Njezbožowny bu zlemjeny a njeměješe w stawach žanoho čuća. Joho su do Kamjenskeje hojefnje dowjezli.

* * *

Posedźenja wotrjadow Maćicy Serbskeje.

Dokelž lětsa dla 75lětnoho jubileja Maćicy Serbskeje njebudźe možno před hłownej zhromadźiznu srjedu pojutrach 19. apr. posedźenja wědomostnych wotrjadow Maćicy Serbskeje kaž hewak w „Serbskim Domje“ w Budyšinje wotměć, smy je na **srjedu 5 apr.** a to dla dokładnišoho wuradźowanja po poskićenych přednoškach na cyły dźeń postajili. Při tym maja so wšelake nowowóliby stać. Dźeński porjad budźe tónle:

I. 9—10 h. **Rěčespytny wotrjad** (Předsyda: dr. Muka).

II. 10—11 h. **Paedagogiski wotrjad** (Předsyda: w. wučer Hančka).

III. 11—12 h. **Hudźbny wotrjad** (Předsyda: wučer Słodeńk).

IV. 12—1 h. **Stawiznisko-starožitnostny wotrjad** (Zapisowar: direktor Wjerab).

V. ½3—3 h. Nowozarjadowanjo někotrych wotrjadow.

VI. 3—4 h. **Beletristiski-dźiwadłowski wotrjad** (Zapisowar: wučer Nawka).

VII. 4—5 h. **Přirodospytny wotrjad** (Městopředsyda: wyšši wučer em. Šěca).

VIII. 5—6 h. **Narodno-hospodarski wotrjad** (Zapisowar: A. Bart-Brězynčanski).

Prawje bohaty wopyt a podźěl ze strony sobustawow jednotliwych wotrjadow Maćicy Serbskeje a k tomu mnohich staršich a młódšich mužskich a žónskich stawow našoho serbskoho naroda wočakuje

Budyšin, 22. III. 22.

Předsydstwo a wubjerk M. S.
(Dr. A. M.)

Je to liwkosć? — Abo njewědomosć?

Z mnohich stron je słyšeć, zo nětkle wšelacy ludźo w posće „wulku kołbasu“ wuhotuja. To drje runje pismikej cyrkwinskeje kaznje so napřećiwjało njeby, hdy bychu tajke zawjeselenja na njedźelach byłe, tola duch a wotpohlad tejele kaznje, mjenujcy pokutu činić, stej potom też ranjenej. Runjewon hrěch pak je, na dźěławych dnjach tajke hosćiny zarjadować a wopytować. Abo chcył něchtó prajić, zo so při tym posći? Póstna kaznja kruće předpisuje, zo směš trójcy za dźeń pojěsć a to jenož připołdnju so dospołnje najěsć. Swačina potajkim dowolena njeje a při wječeri smě so jenož něšto wužić.

Póstna kaznja wězo njewjaza tajkich, kotřiž maju ćežko dźěłać; tola tajki ma ju też dopjelnić na dnju, hdyž ćežcy njedźěła To pak zawěsće njećini při wulkej kołbasy.

Zo je lud takle so zabył, drje zwisuje z tym, zo we wójnskim času so posćić njetrjebaše; tehdy měješe to jenož radźene. To pak nětko tomu wjacy tak njeje. Lětsa je posćenjo zasy připoručene, a tak so přehrěši, štóž so ma a móže posćić a to njećini.

Serbja, njechamy so dale kazyć! Činmy, kaž dyrbimy: winu k pokućenju ma kóždy. — Přisp. Hižo w sydomdźesatych lětach minjenoho lětstotka je Kat. Posoł wo tym pisał a napominał. Wobžarujemy, zo ta wopačnosć zasy woživja. Kor.

Na slědźe za swjatym Francom Ksawerskim.

Kak stoji z křesćanstwom na městnach, hdźež je swjaty Franc něhdy wusywał symjo Božoho słowa? Swjaty Franc měješe po Božej předwidźiwosći we dalokich rańšich krajach za křesćanstwo puće wurubać. Wón měješe zakład położić, na kotrymž bychu misijónarojo po nim cyrkej Božu dotwarić

„Mhm“, wotmołwi Hapka ani hłowy ani wóčka ze zemje njepozběhnywši.

„A potom traš budźemy zasy čitać, cyłu stawiznu wo Hansku a Marušcy, ow, ja so nětkle hižo wjeselu na to! Štó wě, što hišće pódla rjanoho wuskoči! Ta šula dźěn zda so mi, kaž rjane hudančko, kotromuž chce so či stajnje wjesele smjeć. Ow, ja njemóžu ani wuprajić, kak wjesoła hižo nětko sym. Do teje šule budu ja přecy rady khodźić. Ach, hdy bychu jeno prózdniny předołho njetrałe! Njebudźeš ty rady khodźić, Hapka?“

Hapka njewotmołwi na to ani zwuka.

„Ale Hapka, što jeno ty přecy takle mjelčiš? Njeje dha so tebi ta šula lubiła? Ja tola myslu, rjeńša ta šula ani być njemóže. Ja so boju, rjeńšeje šule nihdźe druhdźe njeje!“

„Hahaha!“ wurazy na to Hapka z hórkim směchom. To maš cyle prawje! To je židowska šula! Haj, hórša, dyžli židowska šula! Tajkeje zawěsće nihdźe druhdźe njeje.“

„Ale Hapka, židowska šula! Přečo dha židowska, abo hórša dyžli židowska?“

„Nó, to tola hnydom na prěni dźeń widźiš“, hóršeše so Hapka dale: „w tej šuli tola nichtó ničo nawuknyć njemóže!“

„Haha“, wusmja so Haplka, „ničo nawuknyć! K čomu dha wuknyć a sebi hłowy łamać! To tola trjeba njeje. To je tola šwarnje, hdyž ničo z hłowy wuknyć njetrjebaš. Mi so ženje pře to styskać njebudźe.“

„Nó, potom budźeš čas žiwjenja hłupa koza rěkać, kaž su ći hižo často doma prajili, hdyž ničo wědźała njejsy. Haj, wulka hłupa koza budźeš rěkać, hdyž dorosćeš.“

„Hahaha, ty wšak so też wulcy činić njetrjebaš, Hapka“, směšeše joho na to Haplka škodopřejnje: „tebi wšak su też wjele zakrasnych króć hłupe ćelo rěkali, hdyž ničo wědźał njejsy. To tola budź radšo změrom, hdyž sam za kerkom sydaš. Abo sy traš to zabył, kak husto sy hižo hłupe ćelo rěkał?“

„Ně, Bohudźakowano, zabył to njejsym“, wotmołwi Hapka sebjewědomje. „A dźensa, runje dźensa w šuli sym so cyle jasnje na to dopomnił. A ženje mje to tak paliło njeje, kaž dźensa. A hańbował sym so, zo běch so najradšo pod ławku skhował, hdy bych so z tym před sobu samym skhować móhł.“

„Ale Hapka!“ dźiwaše so Haplka a z lutym spodźiwanjom njemóžeše ničo dale prajić.

Hapka pak rozsudnje pokročowaše: „Haj, widźu, zo sym hłupe ćelo, a ty sy hłupa koza! Cyle sprawnje su namaj ludźo tak rěkali, dokelž njejsmoj skoro ničo nawukłoj, hačruniž smój móhłoj dosć nawuknyć, kaž druzy. Cyle sprawnje rěkamoj hłupe ćelo, hłupa koza, dokelž njejsmoj za wšě lěta, kotrež do šule khodźimoj, bohužel wjacy nawukłoj, hač ćelo a koza docyła nawuknyć móžetaj: skakać a bječeć a mjakotać a jěść a pić. Abo móžeš traš ty wjele wjacy, ty horda, hłupa koza? Ja čuju, zo mało wjacy móžu. Přeto je mje dźensa w šuli počało swědomjo hrjebać a ja sym skoro wjesoły, zo je mi wotućiło.“

Haplka bě z lutym spodźiwanjom hórki porok přesłyšała, z kotrymž bě ju Hapka kłół a też nětko njemóžeše, khiba so spodziwajcy wuznać: „Ale Hapka, kajki ty tola dźensa sy?“

„Kajki sym? rjekny Hapka stojo wostawši. „Hłupy hólc sym, to dźensa jasnje widźu. Ale być dale a wostać njecham. Chcu mudriši być, dokelž sym wot Boha k tomu rozom dóstał, zo bych na mudrosći nadobywał, kaž na starobje. Nětko też trochu rozemju, štož je nam Bažantec dźěd druhdy prajił, hdyž nam bajki baješe, zo človjek hač do smjerće njedowuknje. Wšědnje móže sebi, tak je wón měnił, něšto wužitne přinawuknyć. Mój pak smój hač do dźensnišoho njerodnje a z lěnjosću so wuknyć komdźiłoj a tohodla smój za lěnjosć hańbu a směchi žnjałoj.“

Takle so wuprajiwši kročeše Hapka zasy zamysleny do zemje hladajo dale. Haplka kukaše skoro bojazliwje na njoho, wotmołwić pak ničo njewědźeše. Stajnje khodźeše ji ta mysl po hłowje: „Hapka, kajki jeno ty dźensa sy! Mjelčicy dóndźeštaj k swojej khěžcy, mjelčicy zastupištaj do njeje, hdyž so jimaj khěžine a jstwine durje same wotewrjachu. Hapka lehny so na kachlowu ławku, dokelž to zdaše so jomu prawe městno za hospodarja. Haplka wubra sebi ławku na posćeni. Powědać so jimaj ničo njechaše; jěść njerodźeštaj, hdyž běštaj so w šuli nasnědałoj; něšto sebi za dźěło brać pak jimaj ani na mysle njepřińdźe. Tuž leželštaj porjadu zywajcy a lěnje stawy přećahujcy a z wostudu so bědźicy hač do hubokoho popołdnja

(Přichodnje dale.)

móhli. Kak daloko je njewšědna dźěławosć swjatoho płody přinjesła? Wobhladajmy sebi rolu joho prócow a přirunajmy dźensniše stojnišćo křesćanstwa na městnach joho něhdušoho skutkowanja.

Prěni a swjatomu najlubši kraj, na kotryž najwjacy prócy a časa nałoži, běše Indiska a to wosebje tři dźěle tutoho wulkoho kraja: Gowa (Goa), brjóh rybakow a Trawankor. Poslednjej dźělaj ležitaj w połdnišej Indiskej. Na wšěch troch městnach nadeńdźemy dźensa kćějace katolske žiwjenjo.

1. Gowa, tehdom z hłownym městom šěrokich a ważnych Portugalskich wobsedźenstwow w dalokim ranju, běše wulke a krasne město, mjenowaše so „rańši Rom". Lěta 1510 wot Portugalow dobyte a z krasnymi twarami a cyrkwjemi wudebjene, rosćeše mócnje a ličeše bórzy přez 200 tysac wobydlerjow. Město měješe na 50 wulkotnych Božich domow a klóštrow. Dźensa je wšo do procha spadło. Mjez hordoznymi rozpadankami bydli nanajwjacy 160 civilnych wobydleri (bjez duchownych, mnichow a knježnow). W khudobnych khěžčičkach žiwi ćerpja jara přez zymicu. Njestrowa městnosć je drje z hłownej winu zahuby wulkoho města była, druha pak běše wosłabjenjo něhdy mócneje Portugalskeje. Jeje ryćerske splahi, (kaž Albuquerque a Castros) zahinychu, jich potomnicy zhubichu přez mjehke a njepócćiwe žiwjenjo staru zmužitosć, a tak přeńdźe knježstwo na Nižozemskich (Holandskich) překupcow a wojakow.

Tola mócna a krasna arcybiskopska kathedrala je hišće njezranjena, we njej wotměwaju so porjadnje Bože służby přez kanonikow. Też rjana cyrkej „Bone Jesus" (dobry Jězus) z wulkotnym a wumjełskim rowniśćom swjatoho Franca hišće stoji a je z hnadownym městnom za tysacy pobožnych putnikow, přikhadźacych tu k rowej lubowanoho wótca Franca. Wosebje, hdyž so ćěło swjatoho zjawnje wustaja, wožiwi přez njesměrne syły putnikow mortwe Gowa.

10—20 tysac ludźi ćehnje w tajkich časach wobdźeń nimo ćěła swjatoho, jomu swoju česćowniosć wopokazujcy a swoje należnosće poručejcy, (ćěła swj. Franca wosta přez lětstotki cyle młódne. Hišće z lěta 1859 pisa spušćomny swědk, kiž běše tehdom při wustajenju ćěła přitomny był. Wobličo běše tak derje zdźeržane, zo by lohko móžno było, po nim podobiznu molować. Wot toho časa pak je khětro wopadnyło, tola přeco hišće je na př. na nohomaj mjehke mjaso čuć.)

Tohorunja stoji mjez rozpadankami města na wjacorych hórkach něšto klóštrow: Franciskanow, Jezuitow, Theatinow a žónski klóštr „St. Monika".

Hdyž też je Gowa do procha spadło, dha tola je kraj kołowokoło nimale dospołnje katolski: 258 tysac katolikow bydli tu z 50 tysacami pohanow hromadźe. Rjane Bože domy, kříže a swjećata při pućach a domorodne duchownstwo dopomina na katolske kraje w Europje.

Při **rybjacym brjozy** bydleše w času swjatoho Franca splah Parawow. Jomu wěnowaše swjaty wjele lubosće. Dźensa je cyły splah katolski. Słuša do dioecesy Tričinopoli, kotryž 278 katolikow wobsahuje. Połojca k połdnju dóstanje bórzy domoródnoho (indiskoho) biskopa a budźe potom prěnje łaćonske biskopstwo ze čistym domoródnym duchownstwom (Gowanjezojo njejsu čisći Indojo, su z Europskej krewju šćěpjeni Ewrazijo).

W Trawankorje wukřći swj. Franc za krótki čas 10 tysac rybakow. Dźensa su tu 3 biskopstwa z 350 tysacami wěriwych. Wyše toho su tu 4 japoštolske vikariaty z 415 tysacami z Romom zjednoćenych Syro-Malabrow. Ličba katolikow a Syro-Malabrow přisporja so wšědnje. W naspomnjenych troch dźělach — a to je jenož jara snadny dźěl wulkeje Indiskeje — bydli połojca wšěch iudiskich křesćanow. Tak je Bóh prócy swjatoho Franca bohaće žohnował.

Tři razy dojědźe swj. Franc přez wodu z Gowy k połnocy na kupy Salsette z městačkom Thana a prědowaše tu Jězusa. Dźensa liča kupy 48 tysac katolikow a blizko wulkoměsta Bombay 50 tysac. Też na rańšim brjozy Indiskeje poby swjaty wopytawši tu w Mailapurje (pola Madrasa) row swj. japoštoła Domaša. Tu je sebi křesćanstwo tohorunja dobre stojnišćo wubědźiło, wosebje w Mailapur-Madrasu ma wulki wliw.

Krasnu kupu Cylon swjaty Franc wjacy króć wopyta; też tu prědowaše Khrystusa. Dźensa liči tu swj. cyrkej mjez 4 mil. pohanow 367 tysac přiwisowarjow. M. W.

Wšelćizny.

Najrjeńšu zymu je nam hišće wukónc měrca přinjesł. Dotal bě miły, a nalětne žiwjenjo hižo khětro wotućeše. Hišće minjena njedźela bě krasna a słónčna. Wosebje z měsćanskich murjow ludźo po črjódach won do přirody ćehnjechu. Na Mnišoncu so z ludźimi jeno tak mrowješe. A nadobo přińdźe přewal: wětřiki, dešć, zyma, sněh. Hižo srjedu a štwórtk padaše sněh khětro mnohi a husty, a hdyž pjatk rano na hasu stupichmy, leżeše tam sněha, kelkož też w najhóršej zymje wob nóc so napadało njeje. A nětko saje dale, a tołšo přikrywa zemju ze swojim běłym poslešćom a wodźewa zasy do spara, štož hižo k žiwjenju so nastaješe. Što praja k tomu škowrončki? Hižo tak wjesele nam spěwachu, jako bychu nalěto hižo wěste měli! A kak začuja wusywy přikrywacu płachtu? — Nazhonity hospodař w njebjesach pak tola wšitko zasy prawje zrjaduje.

Ješćelca we žołdku.

Z Klingenthala w V. „Dresdner Nachr." jako wěrnu podawiznu pisaju: W lěće 1917 bě tam so starša žónska z rěčki wody napiła. Wot toho časa jej tak prawje jěsć wjacy njesłodźeše; wosebje ničoho słódkoho njesmědźeše zjěsć. Přecy bóle přiběrachu też bolosće w žołdku; jej z časami bě, jako by

Listy ze wsy.

Variatio delectat — „Přeměnjenjo wokřewja", praji łaćonske přisłowo, a lózy wuj runje tak mysli. Samo w posće žada človjeska duša za małym wotměnjenjom. Stajnje tesame jědźe na blidźe widźeć, to hižo chcechadło zańdźe, prjedy hač je přišło.

„Mamy wjerćha", tak wozjewješe póndźelu, 6. małoho rózka připołdnju tři mjeńšiny do na poł jeneje kardinal Bisleti, prěni z rjadu kardinalnych diakonow, hišće w fijonkojtym zdrasćenju, žarowanskej barbje kardinalow, jomu je česna winowatosć nawdata, nowowuzwolenoho bamža: „Městej a zemskomu wokrjesej" wozjewić.

Radosć błyšći so z joho wočow. Po kóždym słowje, kotrež raznje, swjatočnje a jasnje ze zwonkownoho srjedźanskoho wutwarka katedrale swj. Pětra na wšě te syły tam čakacoho ludu znoša, khwilku pozastanje, jako by chcył wodychnyć. Po kóždym joho słowčku w tych statysacach deleka žiwe wočakowanjo postupuje, wutroba spěšnišo bije, cyłe dopołdnjo spadowacy dešć je zastał, wójsko wočinjenych předešćnikow je so zhubiło a nad Pětrowym naměstnom knježi spodźiwna, swjata, pobožna ćišina, hdyž tute prastare, podawizniske słowa so wuprajeja: Wozjewjam Wam wulku wjesołosć: Mamy bamža, Joho Eminencu, najdostojnišoho kardinala Achila Ratti." Poslednja złóžka wot słowa Achilles so zhubi, tajki wysk a přihłosowanjo kaž z jenoho horta tute mjeno Achilles přewodźeše. Kóždy nětko wědźeše, štó je z tutym mjenom Achilles měnjeny, a wšitcy wołachu kaž jedyn k wutwarkej horje: „Ratti, Ratti!" Za khwilku zasy měr nasta, a kardinal pokračowaše: kotryž sebi připoloži mjeno: Pius XI.

Kardinal a joho přewodnistwo so wotsali. Ale wot horjeka woznamjenichu ludej, zo by hišće čakał. Hewak mjenujcy, wot wobsadźenja města Roma přez Piemontesow, ćišćeše so lud nutř do cyrkwje swj. Pětra, zo by wot nutřkownoho wutwarka prěnje požohnowanjo nowoho bamža dóstał. Ale tón króć bě wšěch pjeć wrotow začinjenych. A wšitcy tomu zrozemichu. Wjesołe wočakowanjo pohibuje wšě te syły zhromadźenych. Prěni raz, zo wot lěta 1846 nowy bamž zasy ze zwonkownoho wutwarka swjate požohnowanjo wudźěli.

A zasy zańdu mjeńšiny dołhe so zezdawace a ludowe radostne wočakowanjo stupa hač nanajwyše. Je dwě mjeńšinje do troch štwórćinow na jenu. Złoty kříž so pokaza. Za nim někotři kardinalojo a hnydom za nimi zdrasćeny do běłoho bamžowskoho talara w čerwjenej mozeće (hač do łóhći sahacy naramjeń) bamž Pius XI. sam.

Na prawym křidle šěrokich kolonadow (stołpatych přitwarkow w kole) su so wšelakore wotdźěle bamžowskich wojakow z běłožołtej khorhowju zestupałe. Před nimi we błyšćatej čerwjenej drasće bamžowska noblgarda w gala. Deleka při obelisku a blizko při basilicy stoja knježerstwowi wojacy. Hdyž je so bamž pokazał, zaklinča komandowace słowa a wšitcy, ći horjeka a ći deleka präsentuja třělbu, romskoho bamža postrowjejcy.

Je to wokomik, kiž so njeda do pismikow zdrasćić.

Swjaty wótc stoji cyle při khromje wutwarka a w nutřkownej wjesołosći hlada dele na swoje dźěći a na swój Rom.

Rucy stej wotewrjenej, wupřestrěnej. Mile so posměwuje jako nan, kiž by chcył wšěch swojich lubych, tudy doma a w dalokim swěće wonka k swojej dobrej wótcowskej wutrobje sćahnyć. Wšě te tysacy jomu wjesele napřećo wyskaja, z kłobukami a rubiškami kiwajo. „Eviva il papa" bamž budź (zbožownje) žiwy! a přecy zasy: Eviva il papa! Žanoho kónca njecha nadeńć hnujace a zahorjace postrowjenjo. Hdyž skónčnje lud so někak změruje, započina bamž z modlenjom třoch přisłušnych požohnowanskich modlitwow. A nětko! Wšón hołk je so zlehnył, swjata ćišina koło wokoło, wšo kleči na kolenach. Hłós swj. wótca přeradźa, tola jeno cyle z waha, joho pohnućo. Je pak kruty a jasny a samo najdale stojacy móže jomu derje zrozemić. Z pozběhnjenej prawicu wupraja swjate słowa na město a cyły wokrjes zemje: „Benedictio Dei omnipotentis . . ." Kaž z jenoho horta wotwoła so horje swjatočnje słowo: „Amen". Swjaty wótc nastaja so k wróćenju; hišće raz dyrbi so wobroćić; hišće jene poslednje přećelne kiwnjenjo a wopušća loggiju (wupraj: lodźiju; to je wutwark). Wojacy wotstupja a w dobrym porjedźe a měrje so wšitcy wotsala.

Wutroby wšěch, kak su wozbožene a hłuboko hnute! Na wšěch wočach zyboli so njezapomnite wjeselo, zo dóstachu prěnje po-

tam něšto drapało a łazyło. W poslednim času skoro ničo wjacy k sebi wzać njemóžeše. Tu začu njedawno něšto w šiji, lědom móžeše hišće dychać, wěc přecy wyše postupowaše. Přimnywši do šije wućeže — ješćelcu. Zwěrisko bě něhdže 15 cm wulke, hišće žiwe —.

Khróśćicy. IV. štwórćlěto 1921. Zemrěći: Marja, mandž. Michała Wećlicha, žiwnosćerja w Kukowje, 43 l. 21 dn. — Bjarnat, m. s. Michała Čóški, pohonča w Jasenćy, 5 m. 18 dn. — Madlena, zaw. mandž. † Jana Budera, prjed. kubl. wumjeńkarja we Worklecach, 81 m. 5 m. 13 dn. — Jan Maks, m. s. Jakuba Statnika, žiwn. w Dobrošicach, 1 l. 1 m. 8 dn. — Hendrich Herman Böhme, wumjeńkař w N. Jasenćy, 69 l. 3 m. 25 dn. — Jakub Pjech, kubl. wumjeńkař w Khróśćicach, 72 l. 6 m. 11 m. — Mikławš Rjelka, wumjeńkař we Worklecach, 77 l. 8 m. 2 dn. — Bjarnat Jurij, m. s. Michała Bjeńša, hosćencarja w Khró-

Judašowa přerada.

1. Khodźił je Bóh wjeršny
Po šěrokim swěće,
Po wšelakich pućach,
Po wšelakich sćežkach.

2. Pytał hospodličku,
Nadešoł je khěžku,
A w tej małej khěžcy
Wudowu tak khudu.

3. „Žónska, luba žónska,
Chceš nas hospodować?“
„Hospodować chcyła,
Ale nimam khlěba.“

4. „Njestaraj so wo khlěb;
Khlěba nakupimy;
Běloho sej khlěba
Sami wobstaramy.“

5. Sahnył je Bóh wjeršny
Do kožanej móšnje,*
Wusahnył je z njeje
Třiceći mi pjenjez.

6. Judaš běše spěšny:
„Mištrje, ja ći póńdu.“
Dał je jomu pjenjez
Do praweje ruki.

7. Judaš běži po khlěb,
Naběži tam korčmu.
Hrali we njej Židźa
Za piwowej kadźu.

8. Wabjachu tež joho:
„Judašo, sadź sobu!“
„Z wami bych drje sadźił,
Přěhraju pak wšitko.“

9. „Hraješ, njepřěhraješ
Ani njedobudźeš.“
Judaš sadźi sobu,
Z razom wšitko přěhra.

10. Zasy dźesać sadźi,
Z razom wšitko přěhra.
Třeći króć wón sadźi,
Z razom wšitko přěhra.

11. „Judašo, ty luby,
Přečo sy tak zrudny?
Předaj dźě nam mištra,
Swojoh' Knjeza Khrysta!“

12. „Mištra ja wam předam,
Droho joho njedam:
Za třiceći sléborn.“
A wón joho předa.

13. Za třiceći sléborn
Božoh' khlěba kupi.
Wjesoły dom dźěše
K mištrej, na hospodu.

14. Bóh Knjez tón khlěb łamje,
Japoštołam dawa.
Zrudny na nich hlada,
Zrudny hač do smjerće.

15. „Japoštóljo moji,
Mjez wami je jedyn,
Kotryž je mje předał,
Droho je mje njedał.

16. Swjaty Jan tón dźeše:
„Knježe, sym-li ja tón?“
„Jano, luby Jano,
Ty to tola njejsy.“

17. Swjaty Pětr dźeše:
„Knježe, sym-li ja tón?“
„Pětrje, luby Pětrje,
Ty to tola njejsy.“

18. Falšny Judaš dźeše:
„Knježe, sym-li ja tón?“
„Judašo, mój luby,
Ty wěš sam najlěpje!“

19. Judaš skoči spěšnje,
Popadźe sej trěńco,
Dobre běłe trěńco.
Ze jstwy z nim won ćekny.

20. Wołaše Bóh za nim:
„Judašo, ach wróć so,
Hrěchi ja ći wodam,
Khłostanjo ći spušću!“

21. Judaš dźeše zrudny:
„Wróću-li so, wróću?
Ja sym zawinył so,
Zo sym Knjeza předał.“

22. Zasakły wón běži,
Naběži sej lipu.
Lipa, mjehke drjewo,
Njemóže joh' zdźeržeć.

23. Judaš přeco běži,
Naběži sej jědlu.
Jědla, mjehke drjewo,
Njemóže joh' zdźeržeć.

24. Judaš přeco běži,
Wosycu sej nańdźe.
Ta je twjerde drjewo,
Wobdźeržeć joh' zamó.

25. Wosyca rži z dyrkom
K sudnomu dnjej bliže:
W ćichoće a wětru
Frinkuje kaž z hrozu.

* we wariance H. Dučmana: „Do swojej kožanej kobjałki“ to je zjawnje: tobołki (Tasche).

Tónle pokěrluš nam rozpowěduje, čohodla Judaš Jězusa přeradźi. Njeby-li hrał, njeby přehrał, njeby mištra předał, swojoho dobroho „mištra“, kiž joho mjenuje „luboho Judaša“, kiž za nim woła: „Wróć so ke mni, hrěch ći wodam, khłostu ći spušću!“ Zasakłosć přeradnika ćěri so wobwěsnyć za trěńco; lipa joho njedźerži, jědleńka joho njedźerži, hakle wosyca, twjerde drjewo, to zamó. Njeměr Judašowy pak hišće dźensniši dźeń w kóždomu jeje lisćičku rži a třepoce, frinkuje. Tři króć je Judaš sadźał, tři króć wón so wobwěšeše.

Rěč je też rjana a jadriwa. Kak krasnje na př. „Sahnył“ je Bóh do móšnje a „wusahnył“ 30 slébornych (abo sléborn). Judaš „běži“ a z „naběži“ korčmu; tam Židźa hraja „za piwowej kadźu“, to rěka za piwowym sudom.

Žórła su wužite tři: Časopis Maćicy Serbskeje 1869,93 (II. Dučman) Černy II, čo. 41 a Smoleŕ: Pěsnički I, 276.

M. N.

žohnowanjo bamža Pia XI. a běchu přitomni byli też stawizniscy pomnjenja hódnomu podawkej, kiž miłe světło wujednawanja a wodawanja do dalšoho, Bóh dał měrnišoho, přichoda sćele. Zwony swj. Pětra započinaju ze swjatočnym zwonjenjom, a bórzy za nimi a z nimi stowaršene też wšě druhe zwony wěčnoho města a pozdźišo po cyłej katolskej zemi.

A hižo ćěri po nićach telegrafowych tuta powěsć do wšěch krajow a kóncow, haj podnurja so w podmórskich kablach do světowych oceanow, leći w powětře w milininych zmohach a samo w najdalšich kutach swěta zasłyša joho dźěći tute woprawdźe wjesołe poselstwo, tutón evangelium duchowneje radosće. Nimo wša zrudoba: „Habemus papam, mamy zasy wótca!“ — —

Pius XI. je rjenje zrosćeneje sylneje postawy. Hačruniž hižo 65 lět, lědoma jena běła židźana nitka joho wuhločorne włosy šěri. Někotry sebi snadź mysli: O tón zbožowny! Joho wobličo pokazuje čerstwu bělo na čerwjeń žiwu barbu. Wótrje błyskatej mudrej wóčcy wučencowej za złotymaj nawočomaj, kotrejž wot młodosće nosy. Kaž je swět wot Italiana to stajnje zwučeny: dostojnosć, ale też wulka zdwórliwosć a wušiknosć a wosobne formy joho zadźerženjo woznamjenjeja.

Němcy njemóža nětko, (připrědku jich hłosy hinak wuklinčachu!) dosć wukhwalować na nim, zo běžnje němski rěči. Nas bóle zajimuje, zo też běžnje pólscy rěči kaž też francózscy a jendźelscy. A italscy zawěsće zabył njeje kaž někotryžkuli Serb swoju maćeršćinu. (Wuj znajmjeńša znaješe wysoko postajenoho Serba, kiž najbóle ze Serbami němski rěčeše!) Přebywawši we Waršawje znaje dokładnje też słowjanske wobstojnosće a je so sam předswědčić móhł, kak słowjanskej duši to čini, hdyž so štó jeje swjatych prawow zmocuje. Wězo sprawnosće dla dyrbi wuj też přidać, zo so jomu to na žadyn pad njelubi, kak su z nim wěste pólske woršty worałe, hdyž jim we wšim po woli njebě, haj snadź być njemóžeše, zo samo w pólskim sejmje namjetowachu, zo by jich knježerstwo nunciej Ratti joho pas poskićiło, to rěka zasy domoj póslało. Tak daloko wězo přišło njeje. To by dźensa rjana hańba za Polakow była. Tola japoštołski stoł joho wotwoła a joho za arcybiskopa w Milanje pomjenowa; zdobom jomu purpur spožči. Ale runje tak njepřistojne bě zadźerženjo wěstych němskich kruhow přećiwo lědoma wuzwolenomu swjatomu wótcej, hdyž chcychu z joho skutkowanja w Pólskej jomu njepřećelske zmysłenjo přećiwo Němcam dopokazać, cyle pozabywši na to, zo je wón runje Němcow dla telko křiwdy dožiwić dyrbjał. Hdyž so potom wěrnosć wukopa, njewědźachu wšak wěste němske nowiny, hdže so skoku před tak zawinjenym wohańbjenjom wukhować. Ale swoje słowa wróćić — to jim na mysle njepřińdźe. Wšak so jeno wo bamžu jedna a tu je wšo dowolene. Tak je też nětčiši swjaty wótc do syteje wole nazhonił kaž joho prjedownik, zo tón, kiž so wo woprawdźitu njestronitosć prócuje, nikomu prawy njeje. Z tym pak so najlěpje prawa njestronitosć wobswědča.

„Nomen est omen“ praji łaćonske słowo. Mjena často woznamjenja přisudźeny wosud.

Wot swjateje cyrkwje njepřipóznawane wěšćenjo iriskoho arcybiskopa Malachiasa dawa pontifikatej Pia XI. pomjeno: Fides intrepida, to rěka: njebojazna wěra. Dwójcy je swjaty wótc zmužitosć a njebojaznosć wopokazał: hdyž lěta 1889 prěni a prěni króć wot italskoho boka po hišće njepokhodźenych pućach najwyššu horu Italskeje nastupi: Monte Rosa (4600 metrow wysoku) a tři nocy tam přebywaše. Na druhe lěto nastupi horu Mont Blank.

A druhi króć wopokaza so njebojazny, hdyž jako nuncius we Waršawje zwosta, hdyž w juliju 1920 armeja ruskich bólšewikow před měšćanskimi wrotami hižo stoješe a wšitcy druzy diplomatojo běcha rozćěkali, Ratti sam pak wosta.

Joho wopon pokazuje w hornim polu k zlětej so nastajacoho worjoła, w delnim tři kule: woboje znamjenjatej zakhodnosć a spěšnosć. Spody stoji hesło: Raptim transit: Spěšnje nimo kroči. Raptim pokazuje na joho mjeno Ratti, potajkim Ratti transit, Ratti spěšnje nimo dźe. Dwójcy je so to na nim dopjelniło: Jako visitator a pozdźišo nuncius bě wón lědoma tři lěta w Pólskej, jako arcybiskop a kardinal w Milanje jeno pjeć měsacow.

Swjaty Wótče, budź nam fides intrepida, ale nic Raptim transit.

To je modlitwa a horce přeco Twojich dźěći!

Kritiski wuj z Bjesadźic.

sćicach, 6 l. 9 m. 8 dn. — Khata, mandźelska Pětra Pawlika, kněžkarja w Starej Cyhelnicy, 63 l. 27 dn. — Jakub Šenkař, kněžkař w Jasećy, 58 l. 26 dn. — Wórša, zaw. mandź. † Jakuba Bruska, kubl. wumjeńkarja w Miłoćicach, 72 l. 1 m. 26 dn. — Marja, mandź. Michała Barta, žiwn. wumjeńkarja w Kukowje, 62 l. 2 m. 13 dn. — Jakub Nowak, kubleŕ we Wudworju, 67 l. 1 dn. — Marja Rosalia, m. dź. Jana Ješki, brodutruharja w Khróśćicach, 13 dn. — Madlena, zaw. mandź. † Jakuba Hermana, prjed. kněžkarja we Worklecach, 83 l. 7 m. 27 dn. — Marja, mandź. Jana Pawoła Wenerta, wumjeńkarja w Hórkach, 56 l. 4 m. 26 dn. — Marja, zaw. mandź. † Jana Cyža, prjed. žiwnosć. w Kukowje, 85 l. 2 m. 11 dn. — Hana, zaw. mandź. † Mikł. Mikliča, prjed. dźěłaćerja w Kukowje, 86 l. 4 m. 1 dź. — Jurij, njem. s. Hany Kosporjec, służ. z Hatow, 1 l. 3 m. 6 dn.

Wične płaćizny,

kajkež so 13. měrca 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	1600—1700	2850—3000
2.	1400—1700	2700—2825
3.	1100—1300	2400—2650
4.	800—1000	2000—2050
	Byki:	
1.	1600—1700	2775—2925
2.	1400—1500	2575—2750
3.	1100—1300	2200—2500
4.	800—1000	1850—2150
	Jałojcy, kruwy:	
1.	1600—1700	2850—3000
2.	1400—1500	2700—2825
3.	1200—1300	2500—2650
4.	1000—1100	2350—2500

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	1600—1700	2750—2875
3.	1500—1600	2350—2650
4.	1100—1300	2200—2500
	Wowcy:	
1.	1300—1450	2600—2850
2.	1000—1200	2375—2550
3.	600—900	1800—2000
	Swinje:	
1.	2200—2300	2825—2950
2.	2400—2500	3000—3125
3.	2000—2100	2675—2800
4.	1800—1900	2575—2675
5.	1900—2100	2525—2800

Za hłodutradacych w Ruskej

je so dale nahromadźiło: Z Budyšina: dźěći tachantskeje šule 250 hr., farař Libš 20 hr., Marja Měnjec 15 hr., Jurij Rab 25 hr., Dańc 30 hr.; Nj-a z Łusća p. Pomorc 50 hr.; přez k. far. Šewčika w Kamjenicach 270 hr. — Z Bačońskeje wosady: 200 hr. + 20 hr. + 15 hr.; Herta Smolina z Pozdec 300 hr.; Jurij Cyž z Banec 10 hr.; N-y z Horn. Kiny 200 hr. — Michał Hermann we Wotrowje 20 hr. — Z Khróśćanskeje wosady: Jakub Leider z Kozarc 200 hr., Jakub Běr z Kopšina 150 hr., po 100 hr.: Jakub Lěsnař z Hórkow, Jan Rjeda z Hory, N-y z Nuknicy; po 50 hr.: Mikł. Dźisławk z Worklec, z Khróśćic: Jakub Hojeŕ, Madl. Krawcowa, Michał Šrama, N-a, N-a, N-y; Jurij Serbin z Kozarc, Mikławš Šołta z Jaseńcy, Khata Šramina z N. Jaseńcy, N-a z Hórkow; po 30 hr.: Pawoł Grofa l z Khróśćic, Jenčec swójba z Khróśćic, Michał Weclich z Hórkow, N-y z Hórkow, N. N.; po 25 hr.: Hańža Šramic z Khróśćic, N. N.; po 20 hr.: Mikł. Hejduška z Hórkow, Mikł. Jakubaš z Wudworja, Jurij Kobalc z Khróśćic, Madl. Wićazowa z Khróśćic, N-y z Hory; po 10 hr.: z Khróśćic: Jan Deleńk, Marja Dórnikowa, Mikł. Šěrc, Lubkec swójba z Hórkow; po 5 hr.: M. S. z K., Pětr Šěrak z Wudworja.

Sadowe Jahodkowe Róže atd. | **štomy**

płaćizny hódno poruča

Emil Sperling, štomownja

Bad Heil

bei Schmeckwitz-Kamenz i. Sa.

Konditornja a kofejownja

Jurij Wolf

w Kamjencu

poručuje so Serbam nanajdwórliwišo. **Torty a mjedowe tykancy** z napismom a k wšěm možnym přileżnosćam skazaju so po dźeńskich płaćiznach.

Holca za dom

so k 15. aprylej pyta. Přileżnosć k nawuknjenju warjenja při dobrej mzdźe a dobrej jědźi. Najradšo Serbowka. Bliže je zhonić pola **Apoth. Dr. Roeber,** drogowńja na bohatej hasy 27 w Budyšinje.

Dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle.

Kupuju

kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby,

Prawočanski młyn.

Wučerstwo

ma so 1. apryla t. l. při tudomnej katolskej šuli wobsadźić z wučerjom, kiž móže serbscy dospołnje rěčeć a pisać. Dokhody změja so po zakonju wo mzdźi za wučerjow na ludowych šulach. Zamołwjenja ze samoručnje pisanym žiwjenjoběhu w němskej a serbskej rěči a wobkručene wotpiski wuswědčenjow maja so po možnosći borzy zapodać.

W Kulowje, 14. měrca 1922.

Magistrat.

Tkaniny k falam, rubišćam a suknjam

poruča

August Paul Hilger měj.: **Emil Wilček**

2 seminarska droha 2.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Třěchikryjeŕske dźěła,

nowe krywy a překrywanja cyhelowych třěchow, papowe třěchi, ruperit

so pod wěcywustojnym nawjedowanjom wuwjedu. Też **porjedźenja** a **teerowanjo** hišće za staru płaćiznu wobstara

třěchikryjeŕ **M. Nitschka**

w Budyšinje,

před šulefskimi wrotami 21.

—— Dalokoreč̆ak pod čisłom 893. ——

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Jednotne su moje poskićenja we **drastnych tkaninach, židźe, košlacym barchenće, cychach, wobšićach, cankach, bantach** atd.

Židźane banty

čorne a pisane, **Mužske kłobuki, kravaty** wšelakich formow, **zwjeršne košle, košle z wušiwanjom, zoki, zokowe dźeržele, slě, rubiška** atd.

ze starych kupow za płaćizny bjez konkurency tunje.

Welsec kupny dom w Kulowje.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Srjedu 15. měrca wotwoła Bóh tón Knjez našoho luboho mandźelskoho a nana

Mikławša Mjenja

po krótkej khorosći w starobje 80 lět po dźěłapołnym žiwjenju z tuteje časnosće do lěpšeje wěčnosće. Wšitkim, kotřiž jomu poslednju česć a lubosć wopokazachu, wuprajamy z tutym

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Budyšinje a Drježdźanach, na dnju pohrjeba 18. měrca 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorěčak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki ścelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 14. | **Budyšin, 1. apryla 1922.** | **Lětnik 60.**

Ze šule.

Wčora su dźěći, kotrež su 8 lět do šule khodźiłe, šulu wopušćiłe. Kak ważny to dźeń. Nimo su lěta džěsćowske, nimo čas měrny a ćichi a bjez staroscow. K nowym nadawkam, do nowoho powołanja wjedźe puć, do žiwjenja: do staroscow a strachow, do běděnja a wupruhowanja. Zo by wón tola wukónčił w dokonjenju a mytowanju w njebjeskim zbóžnym kraju! Ważny to tohodla dźeń. Puć, kotryž młodostna noha nastupi, wona zrědka hdy pozdźišo wopušći. Rozsudny to dźeń! Tuž smě tež Katolski Posoł słowčko derjemėnjaceje rady podać staršim a wotkhadźacym šulerjam.

Wy starši, kotrymž su wot Boha dźěći dowěrjene a starosć wo nje: tuta starosć wo jich ćěło a dušu, wo jich zbožo a zbóžnosć njeje Wam wotewzata z dnjom, hdyž Waše dźěći wopušća šulu. Tuta starosć traje hač do dnja Wašoho zamołwjenja na Wašim sudnym dnju! Haj tuta starosć so nětkle podwoji. Małe dźěći, mała starosć, wulke dźěći, wulka starosć. Ta starosć njeńdźe jenož wo jich ćěło a časne zbožo, dźe bóle hišće wo jich dušu a wěčnu zbóžnosć. Ćežke je Waše zamołwjenjo. Kak dyrbiće nětkle hišće wjele bóle kedźbować na nje a — na sebje samych. Ze słowom a příkładom być jim wjednicy, rozomni, krući, wutrajni, Boha prošo wo pomoc, rozswětlenjo a hnadu. Wy změjeće autority pola swojich dźěći, kelkož sebi zasłužiće. Budźeće-li sami příkładni křesćenjo, krući napřeco sebi a w dopjelnjenju swojich winowatosćow napřeco Bohu, bližšomu a sebi a swojim dźěćom, potom změja tež dźěći respekt před swojimaj staršimaj a změja so po jeju słowje a dobrym příkładźe. Hdyž pak staršej swoje winowatosće njedopjelnitaj, haj přećiwo nim so přehrěšujetaj, na swoje słowa a příkład njekedźbujetaj a na swoje wopačnosće, potom njech so njedźiwataj, zo jabłuko daloko wot štoma njepadnje a dźěći njedobre wot staršeju prjedy nawuknu hač dobre. To płaći wosebje tam, hdźež dźěći doma wostanu a maja staršiski příkład stajnje před wočomaj. — Tola dźěći zwjetša njemóža doma wostać: dyrbja na službu, dyrbja na wučbu. A prawje je, hdyž staršej swoje dźěći w młodosći něšto nawuknyć dadźa, njech je to pola rjemjeslnika, njech pola bura. Tola njech sebi wubjerjetaj dobroho křesćanskoho mištra, krutoho hospodarja, kruty křesćanski dom, to je najhłowniše. Njech dyrbi hólc abo holca też kruće dźěłać, dźěło je naše powołanjo a dźěło nam zaćěri złe mysle a spytowanja a wozmje přileżnosć k złomu. Dźěło, to je to lěkarstwo. Zahuba za młodostnoho je přewjele prózdnoho časa. Přez měru dźěło pak budźe zćežka hdy štó wot njoho žadać. Kruta šula je a wostanje najlěpša šula. Ta wšak so młodostnomu človjekej přecy jenak njelubi, wosebje hdyž wón „swobodne“ ptački widźi, wo kotrež so bohužel nichtó njestara, tola hdyž do staršich a rozomnych lět přińdźe, potom dowidźi, zo bě tola ta šula najlěpša, a je zbožowny.

Tuž, wy starši, dajće swoje dźěći, jeli derje z nimi měniće, do kruteje šule, hdźež bywaju kruće dźerženi, k dobromu namołwjeni, hdźež njesmědźa wječor won a wokoło wazyć, hdźež maja kruty porjad a dohlad a hdźež něšto prawe nawuknu. Prašejće so husto za Wašimi dźěćimi. Z najmjeńša tola kóždy měsac jónu za nimi pohladajće. Nan a hospodar dyrbitaj swědomiće a přezjedne hromadźe skutkować, jenož potom budźe to dobre za pachoła abo holcu. Tu je strach, zo so staršej přejara lohcy po swojim dźěśću horje bjerjetej. Hdyž so jomu ta dobra kruta šula wjacy njespodoba, a by rady k susodej ćahnyło abo do druheje „lóžšeje“ służby, potom přińdźe na wšelake wurěče a skóržby, skorži na to a tamne a rěči čorne z njebjes dele, hdyž widźi, zo to ćehnje a kak staršej je wobžarujetaj. A holca ćehnje srjedź lěta ze służby na „lóžšu“ službu, to rěka tam, hdźež chcyše, hdźež ma wjacy swobody a hdźež nichtó so wo nju njestara hač jenož susodźic khadle. A njezbožo je hotowe. Potom so skorži a swari. Abo njejsu tu starši husto dosć sami wina? Wospjetuju: Nan a hospodar dyrbitaj přezjedne być, so wuprajić, sej dowěrić a zhromadnje so prócować, jenož potom wostanje pachoł abo holca njeskažena a dobra a budźe so jimaj pozdźišo dźakować, kotrajž tak swoju winowatosć w přezjednej starosći a swědomitosći dopjelništaj.

Też wotkhadźacym šulerjam hišće krótku dobru radu:

Budźće a wostańće **posłušni** swojimaj staršimaj a swojim předstajenym. Štwórta kaznja płaći dale też za Was. Też Wy budźeće dołho žiwi a Wam so derje póńdźe na zemi, hdyž budźeće ju swědomiće wobkedźbować.

Budźće a wostańće pokorneje a **poniž**neje mysle. Wy hišće dawno dowukli njejšće, haj nětko hakle so prawa šula započina: žiwjeńska. Njebudźće rjelpusy a naduwakojo. Njehańbujće so nihdy swojeje katolskeje wěry a swojeje serbskeje rěče!

Budźće **pobožneje** mysle! Njebudźće ženje njerodni we swojich wšědnych paćerjach, we wopytowanju njedźelskich Božich służbow, w měsačnym přijimanju swjatych sakramentow!

Budźće **čisteje** wutroby! Njedajće nihdy zwjadnyć liliji Wašeje čistoty! Zdalujće so njepócćiwych rěči. Ćěkajće přileżnosć k hrěchej. Njewjazajće žanoho znajomstwa!

Budźće **swěrni** a tohodla **poměrni**. Wy dóstanjeće pjenjezy do rukow. Njepřekłóšćće, njepřečińće je! Wukńće zahe so wobmjezować, sebje zaprěwać. Wobkhowajće wšudźe měru, zo njebyšće złamali swěru. Na Was dyrbi so hospodar spuščeć móc, też hdyž Was njewidźi. Bože wóčko Was tola widźi. Budźće tak swěrni w dźěle, swěrni w dopjelnjenju sedmeje kaznje!

Njemějće wobkhad ze skaženymi! Praj mi, z kimž wobkhadźuješ, a chcu Ći prajić, štó sy. Pytaj přećelstwo z dobrymi, wo kotrychž wěš, zo su posłušni, ponižni, pobožni, čisći, swěrni. Zastup do towarstwow, kotrež su wuprajene katolske a serbske a nic do žanoho druhoho. W kotrymž towarstwje kat. duchowny skutkuje a je wjednik, ty njebudźeš skaženy. Zastup do našich serbskich towarstwow kat. młodźencow a kat. knježnow.

Bóh žohnuj Was, wy ze šule wotkhadźacy, a joho jandźel Was přewodź přez čistu rjanu ułodosć a wjedź Was puć k časnomu zbožu a k wěčnej zbóžnosći. Jc.

Swětowy rozhlad.

Wo pjenjezy

so wšitko wjerći. Tak je prjedy było, tak wosebje po wójnje. Ententa je z nowa kruće na Němsku swoju móc położiła; to rěka znowa žada sebi raznje wot Němskeje wotrunjacy pjenjez. Kaž smy hižo wjacy raz rozpisali abo přispomnili, je wona měnjenja, zo Němska móže, ale jenož njecha. Te jene je wězo wěrne: Najwjacy worštow ludźi we Němskej nječini tak, jako by njeměła: wužiwa a drasći so drohotnje. To ententa wobkedźbuje. Tola sej wona na druhej stronje praji, zo je němskomu knježeństwu při wobstojenjach, kajkež so wone w Němskej přecy dale wuwiwaju, ćežko to zwjesć, štož sebi wona na zakładźe Versaillskoho měra a Cannes-skich wujednanjow smě žadać. Tohodla też — to też dr. Wirth tele dny we němskostatnym sejmje přida, je před krótkimi dnjemi wona wěste wołóženja Němskej přizwoliła. Njedźiwajcy toho pak je wulka rozhorjenosć w němskim nowinarstwje a też sejm a knježeństwo stej roznjemdrjenej. Wina je to, zo w poslednim připismje ententy je myslička wuprajena, zo přednjesene žadanja su jenož nakhwilne a móža so też hišće zasy přemėnić. Tele přemėnjenjo pak wotwisuje wot toho, kak změje so němske knježeństwo z wěstym płaćenjom, kotrež ma hač do 31. meje dopjelnić. Ententa žada sebi kruće naćisk, po kotrymž maja so dawki tak rozmnožić, zo na lěto 1922/23 hišće 60 milijardow k wšěm druhim, hižo wupisanym dawkam, so zezběra. Wone maju so do 31. meje tohole lěta přizwolić a napołožić a znajmjeńša 40 milijardow też zezběrać. Dr. Wirth je na to we sejmje raznje wotmołwił: Dokladnje sej doręčawši je knježeństwo so wuprajiło: zo je to na kóžde wašnjo njemóžne. Lud njemóže to zwjesć; wón nima jenož dawki płaćić za stat a ententu, ale też „valuće“. Ta joho zamoženju płaćiwosć bjerje! Też z techniskich winow njeje móžno, dawki zezběrać. Genuwaska konferenca budźe sebi też wot němskoho knježeństwa telko mocow časa a dźěła žadać, zo tomu njebudźe móžno, so też wo nowe dawki starać. Też njeznjese so z česću a samozarjadowanjom tajkoho wulkoho ludu, zo so

jomu tajke žadanja stajeja. Hdyž by so lud toho wzdał, by cuzy z namocu dawki zběrał.

Też štož namjetowanu zlutniwosć nastupa, njedadźa so žadanja ententy přewjesć. So wě, zo ma so lutować. To pak so hižo stawa. Jenož třećinu wšěch wudawkow přetrjeba kraj za so, tamnej dwě třećinje pak na zarunanjo za ententu.

Hišće njeje wša nadźija podarmo. Jednajo z ententu snadź so hišće wjele dócpěć hodźi. Też chcemy wočaknyć, što Genuwa wobradźi: snadź zaswěći tam jasne swětło za puć k wumoženju.

K tejle Wirthowej rěči přispomina jena francózska nowina, zo po tejle rěči ma wočakować tak rjec duel mjez Francózskej, kotraž ma syte hišće dale na wotrunanjo čakać, a mjez Němskej, kotraž žanych pjenjez dać nochce. Kancler je swoje woprawdźite zmyslenjo, kotrež je dotal tajił, wotkrył. Francózska je z tym warnowana.

Po Wirthowej rěči poréča też dr. Rathenau, minister zwonkownych należnosćow. Wón prócowaše so dopokazać, zo je Němska dotal hižo 45,6 milijardow hriwnow złota ententće wotpłaćiła. Při tym pak wobličeše sobu też wšo to, štož je, wotstupiwši ententće wšelake krajiny, wotedała. Wšo to pak wězo Francózska jako wotpłaćenjo škodow njepřipóznaje, ale změje to za wróćenjo toho, štož je jej Němska lěta 1871 wzała. Zajimawe bě też zhonić, zo płaćiwosć wšoho němskoho wobsedźenstwa do wukraja wotewzatoho so na 11,7 milijardow wobliča.

Němske nowiny rozšěrjeja też hižo zasy powěsće, zo so Francózojo k wobsadźenju wšelakich krajinow přihotuja.

Dźělenjo cyrkwje wot stata

w Českosłowakskej republicy so dale přihotuje; wšelake měsćanske zarjadnistwa su z tym hižo cyrkwi do škody započałe. Dźe tu potajkim podobnje kaž w Němskej, předewšim w Sakskej. Tamniša ludowa strona pak dźěła kruće na to, zo njebychu so tele poměry cyrkwje k statej po jenotliwych padach stawałe, ale zo by so najprjedy powšitkowny plan zestajał. Při tym změja přiwisnicy cyrkwje kaž też jeje přećiwnicy něštožkuli swojich žadanjow popušćić. Hač so ludowej stronje poradźi, tónle wotpohlad přećišćeć, so hišće praša. Je drje hižo khětro sylna a ličba jeje přiwisnikow też wšědnje rosće. Jena narodnodemokratiska nowina (Východ) sama njedawno pisaše: Katolska strona přiběra. Wšě nowe gmejnske wólby wo tym swědča. Klerikalismus njerosće jenož w zanjesenych wsach khudych hórskich krajinow, ale też w městach a industrialnych wokrjesach. Hdy bychu nětkle byłe nowe wólby do sejma, by so ludowa strona cyle wuznamnje posylniła. Přičina je wosebje njezbožowna, njeswědomita politika socialistow a komunistow. K wuspěchej je ludowej stronje też dopomhało njetrjebawše ranjenjo nabožinskoho začuwanja luda. A tale nowina napomina wšěch swobodnjezmyslenych ke kedźbliwosći. Doniž pak wólby njebudźa, wostanje ličba sejmowcow samsna, a z tym też wliw tejele strony na jednanja njepřiběra. Jenož na te wašnjo — a to dźěn by też dobre było, — snadź so krući a też mocy dobywa, zo so jeje přiwisnicy khětro hibaja a při wšelakich přileżnosćach a swjatočnosćach kruće a raznje swoju wolu za cyrkej wuprajeja. Tajke wojowanjo přećiwo cyrkwi, kajkež tu rozprawjamy, ma so wězo wobžarować. Na druhi bok pak ma też něštožkuli dobre. Tak mjenujcy su wěriwi nuzowani, ze swojoho politiskoho spara wotućić a swoje mocy k spomoženju cyrkwje nałožeć. Tysacy a milijóny liwkich snadź woni potom zasy wubudźa a zahorja. Njebě w Němskej podobnje? Štóž němske stawizny znaje, wě, zo, štož přesćěhanja cyrkwje nastupa, zawěsće za českimi wróćo njestoja, — nawopak — a katolski lud Němskeje je měł wjele wojować. Při tym pak je so też skrućił. To nadźijamy so też za katolsku cyrkej w susodnej słowjanskej republicy; jeje skrućenjo budźe k lěpšomu wšoho českoho luda a joho młodoho, z wulkoho wojowanja po mnohich lětstotykach zasy k swobodźe a samostatnosći postanjenoho stata.

Też pola nas, předewšim we Sakskej, su tele prócowanja knježeństwa přećiwo cyrkwi. Wosebje smy to začuli w šulskich należnosćach, a zo hišće njeje hórje, hač je, mamy so dźakować němskostatnomu sejmej a knježeństwu, w kotrymž křesćanska ludowa strona swój wliw wukonja. Hakle njedawno je zasy so tu skutk stał, kiž ze stojnišća sprawnosće a prawa so stać njesmědźeše. Wubjerk, kotryž ma wo zestajenju etata na 1922/23 jednać, šmórny statne wudawki na zdźerženjo duchownych w jastwach. Tajcy běchu jako dospołni statni zastojnicy jenož za evangelskich jatych postajeni, katolskim duchownym pak so jenož něšto za prócu poskići, kotruž w jastwach za katolskich jatych nałožowachu. Katolskich duchownych jako dospołnych zastojnikow přistajić, je so knježeństwo, też te staroho režima, skoro přecy stajało. Tak tam też žanoho njebě. Wobzamknjenjo wubjerka pak je njeprawda, dokelž ma stat tak dołho winowatosć, cyrkwi dawać, štož je dotal dawał, doniž njejstej so stat a cyrkej mjez sobu so doréčawši, zdźěliłoj.

Wosebje bolostnje za katolski lud Českosłowakskeje republiki by było, by-li so přiwzał naćišk zakonja, kotryž je ministerstwo kulta wudźěłało. Po nim maja dotal katolske Bože domy so też wšěm druhim wěrywuznaćam k wuživanju přewostajeć, hdyž te dopokazaju, zo w bližšej wokolinje (8 km) njeje rumnosće, w kotrejž by swoje Bože służby móhła wotměć.

Nětkle bu też znaty wunošk wobličenja wo přisłušnosći k wšelakim wěrywuznaćam. Po nim je w Čechach 78 % katolikow, 3 % evangelskich, 6 % Českosłowakskeje sekty, 1 % židnw, 9 % njewuznawarjow a 3 % wšelakoho wěrywuznaća. Tónle wunošk ličenja też ludowej stronje khribjet zesylni; byrnjež wězo też wšitcy, kotřiž su za katolikow so wuznali, k njej njesłušeli a njepřistupili.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Knjez wyšši wučeŕ kantor Symank w Baćonju swjeći w tutych dnjach swój 40lětny wučeŕski jubilej. Přejemy našomu wjelezasłužbnomu jubilarej wjele zbožo, wosebje krutu strowotu, zo by hišće mnohe lěta móhł za swój serbski lud dźěłać. — Też knjez profesor Franc Semank, seminarski wučeŕ, kotryž běše loni 1. předsyda zjězda sakskich katolikow w Budyšinje, je tohorunja 40 lět we wučeŕskim zastojnstwu.

— *Pokazujemy hišće jónu na kursus* (rěčny), kotryž w Budyšinje we S. Domje póndźelu a wutoru budźe. Wón započina

Listy ze wsy.

(Pokročowanjo wo swjatym wótcu.)

Njewuprajomne začuća swjateje česćomnosće kóždoho wobjimaja, hdyž postupuje dele do potajnstwownych ćěmnych rowniśćow spody cyrkwje swj. Pětra. Widźi tam tak mnoho rowow pomnjenja hódnych wosobow: bamžow, biskopow, Swjatych, wšitkich zhromadźenych wokoło rowa prostoho rybaka při Genesaretskim jězorje, swjatoho Pětra. A wón widźi w duchu te milijóny pobožnych, wěriwych pućowarjow, kotřiž wot štwórtoho lětstotka hač do dźensnišoho dnja tosame městno z marmora a zornowca wopytuja. Tam w tutych rowniśćach su też z telko lubosću a prócu k poslednjomu wotpočinkej położili, štož bě smjertne na Benediktu XV. Joho row namaka so pod prěnim wobłukom srjedźneje khódby. Mały wołtařk so tam pozběhuje, při kotrohož sćeńskej stronje bamž Pius VI., na epistlowej stronje pak Gustava Adolfowa dźowka wotpočuje, Marija Khrystina ze Šwejdskeje, kotraž kralowsku krónu za to da, zo by katolsku wěru přijała. Cyle při jeje rowje je nětko nowy row postajeny z jednorym napismom: „Corpus: (ćěło) Benedicti XV.“ runje napřeco sarkofagej Pia X. Tam potajkim joho truba sudnoho dnja ze para wubudźi, zo by też wón zasłyšał słowo swojoho Knjeza a mištra: „Pójće žohnowani!“ Za nas přisłuša wón nětko wěčnosći a stawiznam.

Dźewjeć dnjow za sobu wotměwaja so za zemrětoho bamža předpisane swjatočne eksekwije abo Bože służby po wotemrětych: šěść w cyrkwi swjatoho Pětra a tři w sixtinskej kapali. Při pohrjebje zemrětoho bamža wobhladuja so wšitcy praelatojo a mějićeljo wyššich dostojnosćow hišće jako joho służownicy. Je pak zdobom takrjec poslednja čestna służba, kotruž jomu wopokazuja. Wot nětka wotpołoža wšitcy fijonkojte drasty a noša jako znamjo zrudoby čorny talar. Zastupi-li štó přez wuzki zakhod pódla wot zemrěća bamžowoho sem zawrjenych „mjedźanych“ wrotow, wězo z trěbnymi wupokazami do Vatikana, měni skoro, zo samych mnichow tam wohlada.

Po prastarym nałožku sćěhuje na bamžowsku wólbu joho krónowanjo, zwjetša přichodnu njedźelu, tón króć 12. małoho rózka w katedrali swj. Pětra. Je to při tym najpyšniši a najwyšši wobrjad, kotryž so hdy na zemi a to w Romje wotměwa, zo so słabomu človjekej, ze zemskoho procha wukhadźacomu synej swěta jako nastupnikej swj. Pětra a naměstnikej Khrystusowomu złota Tiara, nadobne znamjo třojeje mocy a dostojnosće na hłowu staji. Bjez dźiwa potajkim, zo chce kóždy pódla być.

Hišće stoja ćiše měsac a hwězdy na njebju a rozswětleja ze swojim miłym swětłom romsku nóc. W dwěmaj hodźinomaj, dołho prjedy hač rańše zerja ze swojim złotom nanajnadobnišo pozłoćuja majestotnu kupolu swj. Pětra **kaž tajku** hobrsku tiaru, tu počina so hibać we wšěch rózkach a kutach swěrnoho, wěriwoho, katolskoho Roma. Tu hižo drohuja syły ludu do swj. Pětra. Hobrske rumy pjelnja so hač do poslednjoho městnička, a někotryžkuli njepřińdże wjacy nutř. Je hižo blizko na dźewjeć. Hižo dawno je swjatočna, ćicha procesija na puću. Zda so, jako by přišła z minjenych lětstotkow, kaž z druhoho swěta.

Šwicska garda wotewrja ćah, sćěhuja bamžowscy dostojnicy we swojich wšelakorych zdrasćenjach, lajikojo a měšnicy, wšelakore nabožne rjady w dołhim, dołhim rjedźe. Tajny kapłan njese na pucawku błyskotatu tiaru, wysoko w powětře zyboli so trójny złoty bamžowski křiž, dwaj mjelčiwej a zdobom réčniwej symbolaj. Za nim přińdu štyri mitry, předstajace štyri stare rańše patriarchaty: w Alexandriji, Antiochiji, Konstantinoplu a Jerusalemje, nad kotrymiž ma bamž, kiž ma też titul: patriarch nawječornoho kraja, předprawo. Sćěhuja abtojo, biskopja, patriarchojo. Nětko po swojim rjadowym rozdźělenju kardinalojo: kardinaldiakonojo w dalma-

so kóždy raz dopołdnja w 9 hodź. a budźe trać hač do 12. hodź.; popołdnju w 2 hodź. hač do 5 hodź. Wobdźělić smě so na nim kóždy, kiž ma zajim za njón. Přednošować budźe so wo prěnich stawiznach serbskoho ludu, wo samo- a sobuzynkach, wo tworjenju wěcownikow a kajkostnikow z přiwiskami (po jich wuznamje), dale wo sadach, serbskej fraziologiji, wo nastaću a tworjenju serbskich ležownostnych mjenow. Zjednoćenstwo wučerjow, kotraž tele kursy zarjaduje, budźe so wjeselić, hdyž změja prawje mnozy jich prócowanja kedźbu a so při kursu mnohotnje wobdźěla.

Z klóštra Marijineje Hwězdy. Swěrna dołholětna służba mytowaše so tu zańdźenu njedźelu. Lětsa naléto bě 50 lět, zo je knjez Michał Janca ze Sernjan w klóštrskim tak mjenowanym winicnym revěru swoju službu wukonjał. Tohodla přeprosy sebi hnadna knjeni swěrnoho jubilara na njedźelu 26. t. m. do abtownje, zo by jomu swoje přeća wuprajić móhła. Při tym přepoda knjezej jubilarej jako dźak za swěrnu službu rjany časnik z rjećazkom. Ze strony swětneje wyšnosće bě jomu hamtske hejtmanstwo čestne wopismo a łužiske krajne stawy nalutowanske knihi z nahladnym pjenjezom přepodałe. Hdyž jomu wjeledostojny knjez probst tute wuznamjenjenja přepoda, khwaleše při tym swědomitu dźěławosć, wurjadnu swěru a přikładnu spokojnosć počesćenoho dźěłaćerja a dźakowaše so jomu za wšitku za klóštr nałoženu pilnosć a prócu a přeješe jomu wosebje strowosć, zo by hišće wjele lět swoje zastojnstwo zastarać móhł. Hłuboko pohnuty dźakowaše so knjez Janca wjacy króć za jomu wopokazanu česć a kedźbnosć. Připołdnju přeprosy sebi joho hnadna knjeni jako čestnoho hosća k wobjedu, při kotrymž jomu přitomni hosćo swoje wutrobne zbožopřeća wuprajichu. Bóh spožč knjezej jubilarej strowosć a zbožowne lěta, zo by ze swojim ponižnym pobožnym wašnjom młódšim hišće dołhe lěta z přikładom a pohonjenjom we swěrnym spokojnym dźěle być móhł.

Do **Jasenicy** a **wokoliny.** Sobustawow tamnišoho Kasina činimy kedźbliwe na nawěšk, kotryž za nje w dźensnišim čisle Posoła stoji.

Z Kulowa. Zastupjerjo tudomneje katolskeje wosady su wobzamkli, nowej bronsowej zwonaj kupić; tak zo změjemy hišće lětsa tři zwony. Wjetši zwón — za 67000 hriwnow — budźe z dobom wopomnjeński zwón za wójnskich padnjenych. Z nim budźe so kóždu sobotu wječor k česći padnjenych zwonić. Mały zwón budźe 35000 hriwnow płaćić. K tomu přińdu hišće druhe wudawki, tak zo ma so na 130000 hr. wudawkow ličić. Tute pjenjezy maja so z wjetša z dobrowólnych darow zwjesć. Dale je měšćanska gmejna za elektriski časnik na cyrkwinu wěžu 5000 hriwnow přizwoliła.

Na slědźe za swjatym Francom Ksawerskim.

W zadnej Indiskej bě Malaka najwažniše sydło portugalskeje mocy. Městej narjeknychu tehdom „rańše wrota“ (wjedźe dale na kupy Molukow, Filipinow a do Japanskeje). Swjaty Franc poby tu 5 razow. Malakka je podobny dóńt nazhoniła kaž Gowa. Město liči dźensa jenož 16 tysac wobydlerjow. Liči wjacy katolskich farow. Stara mała cyrkwička, w kotrejž swj. Franc prědowaše, bu 1911 wobnowjena. Hłowne město tutoho dźěła Indiskeje je dźensa jendźelske Singapore, leži wjele přihodnišo hač Malakka a je tohodla nimale cyły wobkhod na so sćahnyło.

Najkrasniše zakćěćo słowa Božoho lubjachu z woprědka kupy Molukkow; z nich dobre a drohe korjenje, kaž nalikowy a mušotowy worješk (Muskatnuß) k nam přikhadźeju. Tu prědowaše swjaty Franc na Amboina a 6 druhich kupach. Tola lědom zakćěwace křesćanstwo potepi so dospołnje w krjewi jich wuznawari, hdyž 1605 Nižozemska kupy Portugalskej wudrě. Dźensa knježi tu Mohamed a Kalwin (reformator podobny Lutherej). Katolskim pósłam wěry je tu přistup kruće zakazany.

Na kóncu swojoho žohnowanoho žiwjenja dóńdźe swjaty Franc do kraja skhadźacoho słónca“, do dźensa mócneje Japanskeje. Też na tutón rjany kraj staješe s. Franc najwjetšu nadźiju. A to z dobrym prawom. Lubješe tola w započatku najrjeńše płody do přichoda. Ale też tu dopušći Bóh ćežke pruhowanjo na swojich lubuškow. Přez zawistnych nižozemskich překupcow naščuwani knježićerjo wobroćichu so z helskej zasakłosću přećiwo křesćanam. Hižo běše ličba wěriwych narostła na 700 tysac, dha wudyri tak surowe přesćěhanjo katolikow, kaž drje swět zćežka podobnoho pomni. A běda traješe na 250 lět. Tola też najhórše zakhadźenjo hele njezamóži, wukorjenić do wutrobow Japanow hłuboko zakorjenjenu lubosć k Jězusej a joho swjatej cyrkwi. Po tysacach wostachu křesćenjo, hačrunjež cyle wopušćeni wot duchownych — misijónarojo běchu martrarskeje smjerće wumrěli — swojej wěrje swěrni. Rozwučowachu tak derje hač to zamóžachu wo njej swoje dźěći wot splaha k splahej. A hdyž prěni pósłojo wěry z Europy zasy do Japanskeje přińdźechu, khwatachu wjeseli k nim. Tola wotwobroćichu so zrudni zasy wot nich, njeběchu to pósłojo praweje wěry, kajkuž běchu dóstali wot swojich wótcow. Ći njeznajachu swjatu maćeŕ Božu; tuž njechachu wěriwi ničo wo nich wědźeć. A kak běše jich radosć, hdyž skónčnje tola bě do kraja přišoł prěni francózski misijónar, a hdyž běchu so přeswědčili, zo wón česći a lubuje njebjesku maćeŕ, najzbóžnišu knježnu Mariju, hnydom přizamknychu so k njomu. Dźensa liči cyrkej na Japanskich kupach zasy 76 tysac wěriwych. Tola zda so, zo je tu za cyrkej nowe naléćo so přiblížiło. Oficialna Japanska wšak je podobnje njewěriwa kaž naše europske swobodne muleŕske knježeŕstwa.

Hdyž s. Franc na kupje Sancian swoju drohu dušu wudycha, kupu jenož přileżnje rybakojo a wikowarjo wopytachu; porjadnje wobydlena wona njeběše. Dźensa bydli na njej 10—15 tys. ludźi. Z nich bu w běhu poslednjoho lětdźesatka 10 tysac za Jězusa dobytych. Tuž směmy so nadźijeć, zo budźe bórzy do čista katolska. Wóčko mrějacoho s. Franca zhladowaše bolostnje a žedźicy za njesmjertnymi dušemi na blizki brjóh wulkoho Khinskoho kraja. Tu při brjozy bydla dźensa mnozy katolikojo — su runje tu do čista katolske wsy a wosady. Wulka Khina ma něhdźe 2 milijónaj katolikow. Wězo je to kapka, přirunamy-li ju z ličbu pohanow, kotrymž hišće so njeje zaswěćiło swětło swjateje wěry.

---

tikach, kardinalměšnicy w ryzwach, kardinalbiskopja w pluwialach, wšitcy w mitrje. Na to romscy wjeřchojo we wysokich zastojnstwach.

Skónčnje, njeseny na „Sedia gestatoria“ (trón k nošenju) ze złota pod baldachinom zjewja so swjaty Wótc. Zdobom zaklinča cunje z njeskónčneje wyšiny kupole sleborne truby jako bamža postrowjaca hymna. Najwjetša napjatosć pokazuje so na wobličach w cyrkwi přitomnych njeličenych syłow. We wutrobje a z rukami jomu napřećo wyskaja a z rubiškami kiwaja. Swjaty Wótc we złotej mitrje a pluviale (to je nyšporny płašć) hłuboko hnuty wudźěla wšěm swj. požohnowanjo. K stronomaj nóšnoho stoła njesu dwě hobrskej wjechli ze štrusowoho pjerja, z woprědka k tomu postajenej, zo byštej w horcoće jomu wokhłodźenjo z pohibanjom přiwjechlowałoj, pozdźišo so nałožk wobkhowa dopominajo na rańših wjeřchow.

Po puću nimo prastareje mjedźaneje postawy sedźacoho swj. Pětra, kotruž dźensa złota tiara a čerwjene pluviale debi a dejmantowy pjerśćeń na porśće nosy, stawa so hnujacy prosty wobrjad. (Posoł bě to we swojim času z krótka narysnył.) Na sleborнej rołcy z taleŕkom na wjeršku zapala „mištr ceremonijow“ (rozkazowaŕ při cyrkwinskich swjatočnosćach) čwačk dźěła, dawa to spalić a k bamžej wobroćeny pomału spěwa: Swjaty Wótče, tak zańdźe krasnosć swěta. Bamž khutnje a do mysli zanurjeny přihladuje. Je dźěn to človjesku hordosć zničaca křesćanska wěrnosć wo smjerći. Hdźe maja druzy při podobnych swjatočnosćach tak jednory a połny hłubokoho zmysła wobrjad? Haj, swjaty Wótče, dźensa na dnju Twojoho krónowanja mysli sej na swoju smjerć! Dźensa Ći napřećo wyskaja a kiwaja: „Hosanna!“ Něhdy pak a štó wě, kak bórzy hižo, Če zasy tudy nutř ponjesu cyle tónsamón puć do swj. Pětra: a ty ničo wjacy wo tym njebudźeš widźeć a słyšeć, žana ruka Ći wjacy njebudźe kiwać, ale budźa styknjene w pobožnej modlitwje, a bólne budźa klinčeć za Twoju dušu zwuki Miserere a Requiem. — Samón wobrjad wospjetuje so hišće dwójcy po puću hač k trónej, kotryž so w khórje basiliki pozběhuje. —

Na woběmaj stronomaj bamžowskoho wulkoho wołtarja, cyle pod kupolu, su natwarjene tribüny za spěwarjow pod nawjedowanjom mištra Perosi.

Swjaty Wótc modli so Konfiteor a pokornje so na wutrobno bijo wuznawa, zo je też wón khudy, hubjeny hrěšnik. Sćěhuje swjatočny wobrjad zdrasćenja z poslednim hišće pobrachowacym zastojnskim woblečenjom: swjate pallium, kotreż je prěni kardinal-diakon runje wot rowa swj. Pětra wuzběhnył. Bamž je tola romski biskop a arcybiskop romskeje cyrkwineje provincy a jako arcybiskop dyrbi też znamjo swojeje połnomocy měć: pallium. K trónej so wróćiwši přijima poslednje hołdowanjo kardinalow, kotřiž jomu ruku a nohu koša, dale biskopow, kotřiž jomu nohu a koleno, abtow, kotřiž jomu jenož nohu koša.

We łaćonskej a grekskej rěči spěwatej so epistla a sćenjo jako dopomnjenjo na staru jednotu z rańšej cyrkwju.

Při woprowanju wróća so bamž k wołtarjej a zwostawa tam hač do Agnus Dei. K woprowanju leža tři woblatka na keluchowym taleŕku abo pateni. Dwě podawa kardinal-diakon měšnikej z bamžowskeje sakristije, kotryž jej před bamžowomaj wočomaj wužiwa. Tosame — jědźwužiwanjo na pruhu — stawa so z winom a wodu, stary nałožk, z toho nastawši, hdyž chcychu w srjedźnym wěku bamža zajědojćić.

Z rjanym, jasnym hłosom spěwa swjaty Wótc präfaciju. Přežohnowanjo so započina. Wšo kleči nutrnje. Też bamžowske gardy kleča na komando ze złoženym mječom. Swjata wulka ćišina koło wokoło. Bamž zběha swjate woblatko a po tym keluch do wysoka a k prawicy a k lěwicy w połkole so wobroćejo pokazuje jej do wšěch stron wokoło, mjez tym zo sleborne truby z kupole dele kaž z njebja w cunich melodiskich wšěch

Hdyž nětko wróćo hladamy na kraje, kotrež je s. Franc něhdy z njewustawacej horliwosću wopytował, na rolu, kotruž je wón ze swojim drohim potom pokrjepił, dyrbimy wuznać: Bóh je bohaće žohnował wšě dźěła, wšě zdychowanja, wšě prócy swojoho swěrnoho służownika, swjatoho Franca.

Swjaty Franc běše po postawje skerje wulki hač mały. Joho běłe wobličo běše čerstweje barby, jasne a dobyćerske. Joho wóčcy błyšćeštej so pod wysokim běłym čołom — broda a włosy běchu čorne. Swjaty nošeše khudušku, tola čistu drastu (bjez přewobleka) indiskich swětnych duchownych. Na puću ju z woběmaj rukomaj něšto pozběhowaše, zo njeby jeje přistupił. Joho woči běštej nimale stajnje k njebju złoženej. Joho wobličo běše tak jasne a přez žehliwu lubosć swojeje wutroby tak zahorjene, zo buchu wšitcy z wjesołosću a lubosću k njomu napjelnjeni A tuta lubosć k swjatomu hori so hišće dźensa we wutrobach wšěch indiskich katolikow. Tež mnozy wulcy swjeći pola nas — kaž na př. swjeći Filip Neri a Alfons Ligori běchu wulcy česćowarjo swjatoho Franca. M. Wj.

Njeskutki a jich khostanja w starych časach.

Štóž chce stawizny a duchowne žiwjenjo ludu wěrnje podawać, njesmě jenož wo joho dobrych počinkach a nadobnych skutkach powědać, ale tež wo złósćach. To drje njezwjeseli ale rozwuča a słyšo, kak so njerodne žiwjenjo a njeskutki pola našich prjedownikow khostachu, nadobywa w nami hida złósće, kotraž je w dźensnišich zrudnych časach jara spadnyła. Žana rozomna wyšnosć rady njekhosta, derjemćo sprawnoho a měrniwoho wobydlerstwa pak ji tule hórku winowatosć nakładuje, a hdyž ju z přiměrjenej krutosću njedopjelnja, čini so sobuwinowata na njeskutkach. Přećiwo złóstnikam mjehki być, je samsne, kaž dźiwje zwěrjata do kraja pušćeć. Z njeprawneje mjehkosće maja škodu wšitcy dobri človjekojo a skónčnje stat sam, kotryž dyrbi, hdyž so tak khosta, zo so nichtó jara bojeć njetrjeba, rozpadnyć. Nichtó bóle, hač dobra wyšnosć njewobžaruje, zo dyrbja khostanja być. Dokelž su w najlěpšim staće njeporadźeni a złóstni, dyrbi z tym, zo złym hrozy a čini štož je hrozyła, dobry lud škitować a wobydlerjow, zo so njebychu na wopačne puće zabłudźili, z khostanjemi strachować. Tež tón wotpohlad maja hišće khostanja, zo by złóstnik złósć spóznajo něšto wot njeje zapokućił a so nakazał.

Tež zańdźenosć njebě bjez złósće. Powšitkownje, hdyž wot wěstych stronow wothladujemy, móžemy rjec, zo so tehdom zło tak husto njestawaše, kotrež pak so stawaše, bě skoro přecy jara wulke. Je wěrno, štož jedyn spisaćel praji, zo bě zańdźenosć wulka w dobrym, tu a tam pak tež jara wulka we złym. W njej nadeńdźemy wulkich swjatych, ke kotrymž jich wysoko česćujo hladamy, wulkich złóstnikow, wot kotrychž so z hrózbu wotwobroćamy. Najwjacy z poslednich nadeńdźemy mjez mócnymi, knježerjemi a zemjanami, kotříž husto činjachu, kaž za nich ani Bože ani človječe kaznje njebychu byłe. (Přispomnimy pak wěrnosće dla, zo so mjez nimi tež khwalbne wuwzaća namakaja.) Z najwjetšoho dźěła běchu jich poddani bjeze wšoho prawa poddaći, žane človječe wuši njeposłuchaštej na jich žałosćenjo. Běchu drje zakonje, tola što pomhachu, hdyž bě zemjan na swojim wobsedźeństwje skoro jenički sudnik? Zrědka je činjenjo mócnych do zjawnosće prišło, štož pak wo nim wěmy, rozhorja človječu wutrobu a dawa tež to spóznać, štož nichtó njeje napisał. Znaty łužiski stawiznar Knothe powěda: „Zemjenjo tu w korčmje, tu na zjawnej drozy ludźi krwawych abo kromych bija, tu jenomu 2 ranje zraža, staw złamaja, ruku wotrubnu, tu měšnikej 12 ranow sčinja, druhomu na kóždej rucy 3 porsty wotrubnu. Wosebite wjeselo jim bě, hdyž móžachu burow bić a krjudować, swojich, kaž cuzych poddanow. Tu jenoho na hłowje ranja a jomu 2 zubaj wubija, tam w korčmje burskomu synej powjaz wokoło šije ćisnywši joho z korčmy wleča, mjez konje zwjazaja, zo jomu pjaty roztepłaja a powjaz jomu kožu ze šije zdrěje, tu hólca, kotryž pola zemjana służeše, tak wo zemju ćisnu a na nim teptaja, zo bórzy na to wumrě, tam burej 36 ranow zraža a skónčnje joho z lebju překłója. Jedyn je w korčmje přećiwo staršimaj wšelake lózestwa hnał, druhi bratra skóncować chcył, zasy jedyn bratrej 48 ranow nabił, dalšej wuja skóncowałoj, zasy jedyn swojoho zestarjenoho, łahodnoho nana na smjerć ranił. Mjelčeć chcemy wo tym, kak 6. kaznju česćachu. Wo tym pisać by hańba była. Žiwjenjo človjeka jim ničo njepłaćeše. Jedyn Pražski arcybiskop mjenuje zadźerženjo zemjanow „Celluina tyrannis“ (knježstwo dźiwich zwěrjatow). Lěta 1346 bě jedyn farař w Saroměrje w Čechach přećiwo swojomu patronej Zmilej z Wětowa někotre křiwe słowa prajił. Bjez komdźenja wali so baron z někotrymi towaršemi na fararja a zwjazawši tykny joho do měcha, a podnuri joho na tak dołho w rěcy, doniž so duchowny tepił njebě. Z tym bě patron njeskutk wobešoł, wot kotrohož móže jenož bamž wotwjazać. Joho přećel, kejžor Korla IV., bamža za njoho a joho towaršow prosy. Tutón jich wotwjaza, ale napołoži sćěhowacu pokutu: 1. Přisahać, zo tajke něšto ženje wjacy činić njebudža. 2. nazy, jenož we wuhornjenych kholowach, z prutami we rukomaj a z črijemi wokoło šije, hdyž to cyle njemóžne njeje, wšě nahladniše cyrkwje Wołomuckeje dioecesy wopytać. 3. so před cyrkwinskimi wrotami šwikać dać mjez tym zo duchowni psalm „Miserere“ spěwaja, hdyž je wjetši dźěl ludu w cyrkwi. 4. při tym so swojich njeskutkow wuznać atd. To wšo pak so njesta. Jich dobry přećel kejžor Korla IV. prošeše bamža za nich a tutón přeměni hišće w samsnym lěće čežku pokutu do jara lohkeje. — Rozhorjenjo ludu přećiwo zemjanam wubuchny srjedź 15. lětstotka a hišće pozdźišo wjacy króć a město a měsćenjo, tež burja, wjećichu so na surowe wašnjo nad potłóčerjemi, palachu a torhachu jich hrody, wyšachu a zarubachu zemjanow, hdyžkuli jich popadnychu a dowolichu sebi wulke njeskutki přećiwo nim a jich swójbam.

Wjele bóle rědko hač pola mócnych namakaja so w zańdźenosći złóstnicy mjez ludom. Zo bychu so tući khostali, mějachu wjetše wsy a města za so a wokolnosć městna, na kotrychž so křiwdy khostachu, křiwjeńcy abo dračownje. Znata je Khrósćanska křiwjeńca. Tam złóstnikow wobwěšachu, palachu, kolijowachu a na druhe surowe wašnjo k smjerći wotprawjachu. Hišće so mjez ludom Khrósćanskeje wokoliny powěda, kak je so žałosćenjo na sćěpowcu so palacych přez hodźinu daloko słyšało. Před něšto lětami je jedyn wobsedźer polow při Khrósćanskej křiwjeńcy rjećaz wuworał a spisaćelej podał.

---

hłuboko jimacych akordach zaklinčeju. Bliži so swjate woprawjenjo. Swjaty Wótc je zasy při trónje. Wočakuje na kolenach swjaty sakrament, kotryž jomu kardinalaj diakon a subdiakon přinjesetaj. Prajo: „Knježe, njejsym hódny“ so sam wopraji, na to rozdźěli hišće raz druhu połojcu swj. woblatka, z kotrejž kardinalow diakona a subdiakona wopraja. Swjatu krej sréba ze złotej rołku z kelucha; to same činitaj, nětko hižo při wołtarju, kardinalaj. Kaž Khrystus w sali poslednjeje wječerje přežohnowaše, wopor pak wonka na Kalvarskej horje zdokonja, tak přežohnuje bamž, Khrystusowy prěni naměstnik, při wołtarju, zdokonja pak swjaty wopor přez woprawjenjo při trónje. Na to podawa trónowy assistent, wjerch Colonna, kotrohož swójbny předkhadnik něhdy bitwu na morju pola Lepanto přećiwo Turkam dobyć spomha, bamžej wodu k wotmywanju rukow, jenička čestna służba, kotruž smě laik při bamžowej Božej mši zastać.

Po dokonjanej Božej mši so swjatočna procesija zasy na puć nastaji, zo by k powyšenomu městnu pokročiła, kotrež je runje před rowniščom swj. Pětra pod hobrskej kupolu natwarjene. Tudy sedes gestatoria ze swj. Wótcom pod baldachinom zastanje, před wočomaj wšoho ludu wobdata wot biskopow a kardinalow. Šedźiwy 86lětny kardinal Vannutelli postupuje jako prěni na podium, zo by předpisane modlitwy nad krónuwjomnym bamžom so modlił. Za nim přińdźe kardinal Lega, kotryž jomu mitru wotstaji. Za skhorjenoho kardinala Bisleti postupuje nětko kardinal Billot podium, staja z dejmantami wobsadźenu błyšćatu tiaru jomu na hłowu ze słowami: Přijimaj tiaru, debjenu z třojimi krónami a wěz, zo sy wótc wjerchow a kralow, knježeŕ na zemskim wokrjesu, naměstnik našoho Zbóžnika Jězusa Khrystusa, kotromuž sława a česć wěki na wěki. Amen.

Je to wokomik njewopisomnoho zahorjenja, hdyž lud widźi, kak so bamžowa hłowa kłonja, zo by tutu troju wuprajenu hódnosć a móc přijimała, zdobom pak troju čežu a hórkosć. Wšitcy jomu napřećo wyskaja, začuwaja wuznam a swjećiznu hodźiny — kajkeježdruheje a wyššeje na zemi njeje.

Krónowany bamž postanje, rucy dźeržo k njebju woła wo Knjezowu pomoc a žohnuje trójcy w znamjenju swjatoho kříža a Wótca a Syna a Ducha Swjatoho.

Jenitke wjacyhłósne „Amen“ zašumi přez swjate rumy. Kóžde słowo je njemócne znutřkowne pohnuća wopisować, hdyž so procesija nimo hiba, a swj. Wótc po něčim wočam so zhubi.

Njepisaše hižo před 1800 lětami romski prokonsul Plinius: „Za krótki čas so cyrkej přez přesćěhanjo zhubi?“ Njeje 16 lětstotkow zašło, zo chcyše kejžor Julian Wotpadnik za „Galilejskoho“ kašć wudźěłać dać? Njeje před 400 lětami prjedyši mnich wulcy wobdarjeny, ale tež jare hordy, słowo sebi zwažił rjec: „Bamžo, ja budu Twoja smjerć?“ Njeje chcył Napoleon Piusa VII. jako poslednjoho bamža postrowić? Mócne kejžorstwa a republiki su so rozwjazałe, cyłe ludy a kraje su zašłe, kelko krónow njeje wichor swětoweje wójny rozbił, kelko krónow do procha skulał! A dźensa krónuja jednoroho syna z ludu z trojej, dwaj tysacaj lět starej krónu za wótca wjerchow a kralow! Hdźe nadeńdźemy za to zrozemjenjo? Jenož jena wotmołwa nam hudančko wuhuda! Hladamy pod kupolu stojo horje a čitamy w hobrskich pismikach w kulotwarje znutřka koło wokoło njezakhódne Bože słowo: „Ty sy Pětr, a na tule skału natwarju swoju cyrkej a mocy hele njepřemóža ju.“

Kritiski wuj z Bjesadźic.

* * *

Z **Delan** dóńdźe redakciji:

Wjele dobroho kritiskomu wujej z Bjesadźic za joho rjane listy!

z kotrymž so zasudźeni při wustaću khostanja na rukomaj a nohomaj sputachu.

14. junija 1541 na Hošic hasy w Budyšinje wulki woheń wudyri, w kotrymž so 12 domskich a 8 bróžnjow spalichu a muž so zarazy. Woheń bě natyknyła někajka Hana z Budyšina, kotraž lědma woženjena so z mandźelskim znjesć njemóžeše. Wěsty Pětr z Nürnberga, dohladowař nad měsćanskej municiji, kotryž bě wot staroho njepřećela města wobtykany, a kotryž ze spomnjenej Hanu dźeržeše, bě jej trubku třělnoho procha dał, zo by ju swojomu mandźelskomu do bróžneje słomy położiła. Trubka z njeleposću žónskeje wokoło 3 popołdnju, prjedy, hač dyrbješe, rozbuchny, hewak by so woheń, kaž bě to wotpohlad, dale zožěrił. Mjez tym Pětr na Hodźijskej drozy na Hanu čakaše, zo by z njej čeknył. Tuta pak so hnydom přez hłupe rěče přeradźi a wobaj buštaj na starej Budyšskej křiwjeńcy sudźenaj, wón z kleščemi šćipany a do 4 kruchow roztorhany (mit Zangen gerissen und gevierteilt), wona pak živa palena.

1558 popadnychu w Budyšinje cyłe pasmo złóstnikow, kotřiž běchu pod wopačnymi mjenami jara wjele njeskutkow wobešli, też bratraj, mordarjej 3. bratra, kotrohož najprjedy njespóznajo wurubištaj a jomu 300 toleri wzaštaj. Joho spóznajo zarazyštaj joho a tyknyštaj ćěło do suda. Dokelž pak z hłowu won tčeše, tutu wotrěznyštaj, zaklepaštaj sud z ćěłom a podnurištaj jón. Złóstnikow bě telko, zo sudnistwo jich, kaž kronika podawa, po 12, 10, 8, 6 wotprawješe, živych z kolikom překłóchu, palachu, na kolesach jim kosće łamachu a mjaso roztorhachu atd.

1608 wotpali so skoro cyła Žitawa. Hakle po 16 lětach so założerjo wohnja wuslědźichu. Jedyn z nich sebi krótko do wotprawjenja w Žitawskim jastwje živjenjo wza. Joho ćěło bu z powjazom z jastwa na křiwjeńcu wlečene, tam za stołp přiwjazane a spalene. Joho hišće živy towařš bu wot kata na wóz sadźeny, kotryž při kněži, hdźež bě zapalił, zasta. Tam joho prěni króć ze žehliwymi kleščemi šćipachu, druhi króć při radnej kněži, wosebje jara pod křižom na nowym mosće. Na křiwjeńcy pak joho za stołp přiwjazachu a živoho spalichu. Třećoho towařša wotprawichu w Budyšinje. Joho přiwjazachu za powjaz a wlečechu joho z hrodu přez měsćanske wulicy hač na křiwjeńcu, tola tak, zo hłowa njezranjena zwosta. Tam joho na dołhu dubowu rjadu sadźo za rucy a nozy přiwjazachu a palachu.

Wšelćizny.

Sakska kulturna rada přećiwo přinuzowanomu wotedaću žita.

Stajny wubjerk krajneje kulturneje rady je so we swojim poslednim posedźenju z hospodarstwom žitowoho khlěba w přichodnym žnjowym lěće na podłožku wukaza hospodarskoho ministerstwa dokładnje zaběrał. Kulturna rada měnjenjo zastupuje, zo so w přichodnym lěće přinuzowane hospodarstwo ze žitowym khlěbom njehodźi dale wjesć. Jelizo pak by němske knježerstwo tola wotedaćo žita přinuzowało, dha chce krajna kulturna rada hospodarske ministerstwo hišće raz namołwjeć, zo so płaćizna kóžde štwórć lěta po přeměnjenju hospodarskich wobstojenjow postaji, a zo so Sakskej njebychu kaž zańdźene lěto sylniše ćeže napołožiłe dyžli němskim połodnišim statam.

Nowe powyšenjo póstskich tarifow.

Po powěsći z Barlina so 1. meje póstske tarify z nowa powyša. Zo bychu so nowe wudawki zarunałe, měłe so tarify wo 33 1/3 % powyšić. Jednory list by potajkim 3 hr. płaćił. Njedostatk 4 milijardow hr. dyrbi so z dźěła z wulutowanjom a pomjeńšenjom personala zarunać.

Z Hornjeje Hórki. Wobsedźerjo koni w Hornjej Hórcy, Wulkich Debsecach, Mnišońcu, Dźěžnikecach a Čornych Noslicach su wot 1. hapryla sćěhowace jězbne płaćizny postajili: Mzda na hodźinu za dwojopřežne ćežke jězby 50 hriwnow, za jenopšežne ćežke jězby 35 hriwnow, za dwojopšežne lohke jězby 60 hriwnow, za jenopřežne lohke jězby 40 hr. z najmjeńša so tři hodźiny wobličeja. Rólne dźěła, kaž też wšě druhe jězby so po hodźinach wobličeja. Při akordskich jězbach ma so hodźinska mzda dosćahnyć.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 739. 742. 747. 788. 798. 805. z **Budyšina**: prof. Jan Bryl, Hańža Kubicowa, Jan Bělk, Michał Hoka, Marija Měnjec, Jurij Hicka; 740. Jan Mark ze **Zdźerje**; 741. wyšši wučeř Jan Kěrk z **Pirna**; 743. 744. z **Jawory**: Mikławš Lejman, Jurij Deleńk; 745. Marija Domašcyna z **Čornec**; 746. Józef Šołta z **Prěčec**; 748. 749. z **Ralbic**: Mikławš Kórjeńk, Michał Brězan; 750.—752. 760. z **Konjec**: Jurij Wićaz, Madlena Jancowa, Jurij Kral; 753.—756. ze **Sunowa**: Pětr Langa, Khata Rjelkowa, Hana Krawžic, rězn. Mikławš Šołta; 757. 758. z **Koslowa**: Jurij Budař, Michał Domaška; 759. Jurij Lipič z **Nowoslic**; 761.—787. ze **Serbskich Pazlic**: Jurij Šewc, Jakub Šěrak, Michał Libuš, Mich. Wjenka, Jurij Brojeř, Jurij Lebza, Jakub Kmeč, Mikł. Wićaz I, Jurij Kral, Hańža Waldźina, Jurij Statnik, Jur. Wjenka, Jurij Reška, Mikł. Šewc, Jurij Wałda, Jurij Šenkař, Jakub Lukaš, Jakub Robl, Mich. Glawš, Mich. Smoła, Hana Šwejdźina, Madlena Hanušowa, Michał Hórnik, Hańža Wjacsławkowa, Pětr Krawčik, Pětr Haška, Jakub Lebza; 789.—791. z **Wotrowa**: Jan Handrika, Pětr Rychtař, Hana Škodźina; 792.—794. z **Kanec**: Jakub Rjebiš, Max Wuleńk, Jurij Žur; 795. wučeř Józef Hajna ze **Zdźerje**; 796. Marija Pětrancowa z **Čornec**; 797. 803. z **Haslowa**: Jurij Bermich, Jurij Měrćink (živnosćeř); 799. stud. theol. Jurij Hórnik w **Münsteru**; 800. Jurij Wencl ze **Słoneje Boršće**; 801. Mikł. Kmječ w **Drježdźanach**; 802. Michał Delan z **Baćonja**; 804. Madlena Pjetašowa z **Wutołčic**.

(Sobustaw z Konjec w čo. 11 Pos. 514. ma rěkać: Jan Hanski.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróżenjo Posoła:

z Budyšina: prof. Jan Bryl 10 hr., Hańža Kubicowa 10 hr., Jan Bělk 35 hr., Jakub Žur 10 hr., Jurij Rab 5 hr., Michał Hoka 15 hr.; Jan Mark ze Zdźerje 10 hr.; Marija Šimanec z Baćonja 10 hr.; Marija Domašcyna z Čornec 3 hr.; Józef Šołta z Prěčec 5 hr.; z Ralbic po 10 hr.: Mikł. Kórjenk, Michał Brězan; z Konjec po 5 hr.: Jurij Wićaz, Jurij Kral; Pětr Langa ze Šunowa 15 hr.; z Koslowa: Jurij Budař 6 hr., Michał Domaška 35 hr.; Jurij Lipič z Nowoslic 5 hr.; ze Serb. Pazlic po 10 hr.: Michał Glawš, Pawoł Šewc, Pětr Krawčik, Jakub Lebza; Jurij Reška 5 hr.; z Wotrowa: Rychtarjec-Beńšec swójba 15 hr., Pawoł Škoda 4 hr.; Jakub Rjebiš z Kanec 14 hr.; Marija Pětrancowa z Čornec 35 hr.; z Haslowa: Jurij Bermich 20 hr., Jurij Měrćink (živnosćeř) 5 hr.; Jurij Wencl z Boršće 35 hr.; Michał Delan z Baćonja 35 hr.; Madlena Pjetašowa z Wutołčic 5 hr.; Michał Šołta ze Swinarnje 15 hr.

Za hłodutradacych w Ruskej

je so dale nahromadźiło: Jurij Smoła z Baćonja 150 hr. — Pětr Krawčik ze Serbskich Pazlic 100 hr. — Jan Kětan ze Słoneje Boršće 50 hr., Michał Winkler ze Słoneje Boršće 50 hr. — Just. radźićel Cyž z Budyšina 50 hr. — Z Ralbičanskeje wosady hišće 265 hr. — M. D. z Baćonja 100 hr., M. Disnerowa z N. Łusća 30 hr. — Marija Słodeńkowa z Pančic 30 hr., Jurij Krawc z Kukowa 25 hr. — Horjeń z Pančic 50 hr., Mikławš Lebza z Khelna 50 hr., Nje-ny z Hrubjelčic 80 hr., Marija Wenclowa z Boršće 50 hr. — Přez k. P. Ubalda: 200 + 70 + 50 + 20 + 20 + 15 + 10 hr. Klóštr Marijna Hwězda 500 hr. — Swójba Rěčkec (Krawcec) z Kamjenjeje 10 hr., swójba Rěčkec z Radworja (z młyna) 100 hr., Hana Šenkowa z Radworja (alejska) 50 hr., Nj-a ze Zdźerje 50 hr., Khata Hantušec z Radworja 8 hr., swójba Běmarjec z Łupoje 100 hr. — Z Kulowa 130 hr. (Tam je so wotměła cyrkwinska zběrka, kotraž měješe so k. arcybiskopej do Wrótsławja pósłać.) — Po 100 hr.: M. Just z Jasenicy, Hana Kmječowa z Kozarc; Michał Pjech ze Smječkec 70 hr.; po 50 hr.: Michał Měrćink z Khrósćic, Jan Rynč z Khrósćic; po 40 hr.: Jakub Bermich z Hory, Mikławš Kósk z Worklec; Nj-a ze Smječkec 30 hr.; Mikławš Rab z Hórkow 25 hr.; po 20 hr.: Córlichec swójba z Khrósćic, Jakub Šuster ze Smječkec, Mikł. Žofka z Worklec; Nj-a z Kozarc 15 hr.; Helena Měrćinkec z Hory 10 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 27. měrca 1922 w Drježdźanach dawachu

Živa waha.	Rězna waha.	rjad.	Woły:
		1.	2000—2100
		2.	1800—1900
		3.	1600—1700
		4.	1200—1400
			Byki:
		1.	2000—2100
		2.	1800—1900
		3.	1600—1700
		4.	1100—1400
			Jałojcy, kruwy:
		1.	2000—2100
		2.	1800—1900
		3.	1600—1700
		4.	1300—1400

Živa waha.	Rězna waha.	rjad.	Ćelata:
		1.	
2000—2100	3250—3375	2.	
1800—1900	3100—3200	3.	
1400—1700	2700—3100	4.	
			Wowcy:
1600—1750	3225—3500	1.	
1350—1500	3000—3200	2.	
800—1100	2700—3100	3.	
			Swinje:
2500—2600	3225—3350	1.	
2000—2700	3275—3425	2.	
2500—2400	3100—3200	3.	
2100—2200	3000—3100	4.	
2200—2500	2950—3350	5.	

Kuwerty, wjezłowe listy
(Frachtbriefe) też w mjeńšich dźělbach tunjo poruča **Donnerhakec knihićišćerńja** w Budyšinje, Před šulerskimi wrotami 21.

Sadowe Jahodkowe Róže atd. | **štomy**
płaćizny hódno poruča
Emil Sperling, štomownja
Bad Heil
bei Schmeckwitz-Kamenz i. Sa.

Konditornja a kofejownja
Jurij Wolf
w Kamjencu
poručuje so Serbam nanajdwórliwišo.
Torty a mjedowe tykancy z napismom a k wšěm móžnym přileżnosćam skazaju so po dźeńskich płaćiznach.

Elektro-motory
ze składu (fabrikat dr. Max Lewy, Berlin), kaž też **lampy** ze składu poručam ze starych kupow. Dale přewozmu **techniske wuradźenjo** a dohlad, kaž też wupruhowanjo při kładźenju nowych a porjedźenju starych připrawow.
Oberingenieur Joschke
we **Wojerecach,** Bahnhofstr. 25 (Reichskanzler).
— Dalokorečak čo. 173. —

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Třěchikryjeńske dźěła,
nowe krywy a překrywanja cyhelowych třěchow, papowe třěchi, ruperit
so pod wěcywustojnym nawjedowanjom wuwjedu. Też **porjedźenja** a **teerowanjo** hišće za staru płaćiznu wobstara
třěchikryjeř **M. Nitschka**
w Budyšinje,
před šuleńskimi wrotami 21.
— Dalokorečak pod čisłom 893. —

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Runjeća nimaja moje poskićenja **drastnych tkaninow, židy, košlacoho barchenta, cychow, wobšićow, cankow, bantow** atd.

Židźane banty

čorne a pisane, **Mužske klobuki, kravaty** wšelakich formow, **zwjeršne košle, košle z wušiwanjom, zoki, zokowe dźeržele, slž, rubiška** atd.
ze starych kupow za płaćizny
bjez konkurency tunje.

Welsec kupny dom
w Kulowje.

K hermankej přinjese

J. Kuba

po najtuńšich płaćiznach
mydło, mydł. proch, črijowu kremu
na předań! Stojnišćo:
Napřećo starej kasarmje

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej ławskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźenja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Serbske knihi - nowe płaćizny:

Wulki katechismus	7,50 hr.
Wulke bibliske stawizny	7,00 hr.
Małe bibliske stawizny	5,00 hr.
Wosadniki ze złotym rězkom	50,00 hr.
Dobry křesćan	15,00 hr.
Jandźel pěston	3,00 hr.
Jutrowne kěrluše	3,00 hr.

Riemjeslnika doma dźěłacoho, kiž ma dohlad měć nad kěrchowom, pyta do domu při Mikławškowych wrotach čo. 2

Budyšski kat. cyrkw. wubjerk.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Swěrnu a pilnu **holcu** kotraž móže wšě domjace dźěło samostatnje wukonjeć, pyta **złotnikaŕ Jung**
w Budyšinje
na serbskej hasy.

Žónske a mužske koła

ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.

Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Lětny barchent

ke košlam a khutam hišće dobry a tuni ma

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

Česćenym wobydlerjam **Khrósćic** a wokoliny k wědźenju, zo sym

w Khrósćicach čo. 38
filialku krawstwa
za mužsku drastu
wotewrił.

Jakub Braeuer,
krawski mištr w Kamjencu.

Drjewowa awkcija w Zdźerjanskim revěrje.

Wutoru 4. apryla maja so
100 šmrjókowych žerdźow,
100 rm šćěpow,
80 khójnowych hromadow
na přesadźowanjo předawać. Zhromadźenjo dop. 9 hodź. w Zdźerjanskej korčmje.

Hajniske zarjadnistwo.

Jaseńčanske kasino

zarjaduje za swoje sobustawy a jich swójbnych bołmončku wječor w 1/2 6 hodź. **wulcy zajimawej přednoškaj.** Přińdźće wšitcy!

Předsydstwo.

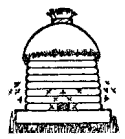

Pčołarjo

Khrósćanskeje, Ralbičanskeje, Wotrowskeje, Radwořskeje a Njebjelčanskeje wosady
maja **pjatk 7. apryla pop. w 5 hodźinach**
hłownu zhromadźiznu w Khrósćicach
pola Zarjeńkec. **Serbskapčólnica.**
Hila.

Janske kupjele w Smječkecach.

Hač na dalše je **móžnosć ke kupanju wšědnje popołdnju wot 1—5 hodź.** z wuwzaćom soboty; na njej su jenož elektriske kupjele.

Zarjadnistwo.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naša luba mandźelska a mać

Marja Budařka rodź. Kholic

z Dubrawy

ze swj. sakramentami domawobstarana, we 58. lěće žiwjenja zbožnje wumrěła. Tohodla wuprajamy wopytowarjam póstywječora a přewodźerjam najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu zemrěteje pak poručamy modlitwam wěriwych.

W **Dubrawje,** 26. měrca 1922.

Zrudźeni zawostajeni:
Michał Budař, mandźelski,
a **Madlena,** dźowka.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě štwórtk 23. III. na sćěhwkach znjezboženja naš jenički lubowany syn a bratr, čestny młodźenc

Michał Wićaz

ze Serbskich Pazlic

w kčějatej starobje 21 lět swojoho žiwjenja. Zańdźenu njedźelu bu swjatočnje pokhowany a wuprajamy wšitkim, kiž su na póstywječorach za njoho so modlili a w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje wojeńskomu towarstwu a towarstwu młodosće, kaž tež cyłej wosadnej młodości a za bohatu wěncowu pychu swój

„Najwutrobniši dźak a zapłać Bóh!“

Ty pak, luby Michale, wotpočuj w měrje we twojim zažnym rowje!

W **Serbskich Pazlicach,** na dnju pohrjeba, 26. měrca 1922.

Hłubokozrudźenej staršej a sotře.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 15. | Budyšin, 8. apryla 1922. | Lětnik 60.

Za Wulki pjatk!

Njedyrbješe Khrystus to ćerpjeć a tak zastupić do swojeje krasnosće?
Luk. 24, 26.

„Hosanna. Khwaleny budź, kotryž přikhadźa w mjenje Knjeza; khwalene budź kralestwo našoho wótca Davida, kotrež přikhadźa, „Hosanna we wysokosćach". Tak wołachu židźa z wjesołosću prěnju bołmončku. Tola někotre dny pozdźišo widźimy tych samych židow před domom Pilatusowym, rozhorjenych a ze zasakłosću so pyrjacych. Widźimy jich na Kalvarskej horje, kak tam přibijeja Zbóžnika na křiž, kak joho wusměšeja a hanja. — Israelski lud njewopřimny, čohodla dyrbješe Jězus telko ćerpjeć. Nadawk ćerpjenja: to je hudančko, za kotrež člowjestwo hižo tysacy lět dołho wotmołwy pyta. A njepytaš też ty, luby křesćano, wotmołwu na tele prašenjo? Njepytaš ty za nim, hdyž hladaš wróćo na wójnu a na wopory, kotrež sy dyrbjał we tych lětach přinjesć? Hdyž hladaš a widźiš dźensniši čas, lud a kraj, hdyž słyšiš wo mrějacych na hłód nic jenož w Ruskej ale też pola nas? A tola dźe też dźensa hišće někotryžkuli z hłowu wijo a wusměšejo nimo křiża — dokelž nadawk ćerpjenja njezrozemi. Jedyn z našich najhłownišich nadawkow pak je, zo myslimy křesćanscy wo křižikach a ćerpjenju.

Na wšelake wašnjo je tón abo tamón spytał člowjestwu wotmołwu na tele prašenjo dać. Mjez ludom je často měnjenjo, zo sprawna wěc na zemi přecy dobudźe, njeprawda pak podleži. Znaty němski basnik je tutón nahlad do znatych słowow zdrasćił: „Swětowe stawizny su swětowy sud." A nětko so prašamy: Da nam tuta sada, kotruž milijóny wužiwaju, wotmołwu na prašenjo, čohodla dyrbimy na zemi telko ćerpjeć? Swětowe stawizny same protestuja přećiwo tutomu nahladej. Je to wurunjaca sprawnosć, hdyž dyrbja potomnicy jenoho luda to woćerpjeć, štož su prjedownicy zawinyli? Hdyž dyrbjachu we surowej wójnje telko njewinowatych z winowatymi ćerpjeć abo, hdyž sebi wójnscy lichowarjo doma žiwjenjo lohke činjachu, mjez tym zo jednory sprosty muž na wójnskim polu so wukrawi? Ně, luby přećelo, to by było hanjenjo cyłeje sprawnosće, bychu-li swětowe stawizny byłe swětowy sud. Jenož tón, kiž swětowe stawizny njeznaje, a njewěriwy so z tutej wotmołwu spokojitaj. Samo stawizny staroho zakonja nam njedadźa wotmołwu na tute prašenjo. Tam widźimy, kak so myto a khostanjo přejara po naturskej měrje rozdźěla. Tak přiwoła Samuel Židam: „Hdyž so z cyłeje wutroby ke Knjezej dowěriće a cuze přibohi wotstroniće z wašeje srjedźizny, potom wumoži was Knjez z ruki Filistow" (1. Sam. 7, 3). Dobyćo je myto za wěru k Bohu, přehraćo pak khostanjo za wotpad wot Boha.

Hdźe mamy nětko prawu wotmołwu na tamne wulke hudančko? Namakamy ju jenož w křesćanstwu. Křesćanstwu njeje ničo bóle wohidne hač farisejska wučba wo časnych kubłach. Přećiwo ničomu druhomu njeje Jězus bóle wojował na zemi hač přećiwo zemskomu zmyslenju swojich japoštołow. Ći wočakowachu we nim politiskoho Mesiasa, kiž israelski lud wumoži z mocy Romjanow, kiž israelske kralestwo znowa założi a swojich přiwisnikow powjedźe k mocy a k česći. Zo bě wón na zemju přišoł, tu założić duchowne kralestwo, zo by tu dobywał wutroby, to Židźa njechachu wěrić. Samo japoštołojo běchu toho měnjenja, zo kóždy, kiž Jězusa sćěhuje, dóstanje časne kubła a myta. Přećiwo tutym nahladam Jězus přecy zasy a zasy wospjetuje, zo w joho kralestwje njeje derjemećo, ale ćerpjenjo zakoń a znamjo wuzwolenja. Přez słowo a přikład chce jich wón wo tym přeswědčić. Cyłe potajnstwo joho wočłowječenja stoji pod zakonjom ćerpjenja. Z jasnym hłosom swětej wozjewja swój zakoń: Chce-li štó za mnu hić, zapřej sebje samoho, bjeŕ wšědnje na so swój křiž, a sćěhuj mje (Luk. 9, 23). Na swěće změjeće čěsnosć (Jan 17, 33). Zo pak tutón zakoń so njeby zabył, dyrbi Jězusowy najwjetši japoštoł tute zasady dale prědować: „Kralestwo Boże", praji, „njeje jědź a napoj, ale sprawnosć a pokoj, a wjeselo w Duchu Swjatym. A što tuta sprawnosć, tutón měr a tute wjeselo je, nam samsny japoštoł praji ze słowami: „Woni pak woteńdźechu ze zhromadźizny so radujcy, zo buchu hódni sčinjeni, hanjenjo ćerpjeć za Jězusowe mjeno." (Jap. skutki, 5, 41.) Hdźež je tajke zmyslenjo wo ćerpjenju so zhubiło, tam wobstoji nabožnosć a pobožnosć jenož we zwonkownych wěcach. Snadź je na nas tohodla přišło tajke njezbožo a horjo, zo bychmy zasy nawukli ćerpjeć w duchu Jězusowym.

Ale čohodla, prašeš so, je tola telko ćerpjenja, hubjenstwa a křižikow na zemi? Na to je jenož jena wotmołwa: Dokelž Bóh to chce. A joho wola stań so na njebju a na zemi. Wón je stworićel, my smy joho stworjenja. Móže z nami činić, štož chce, móže nam dać ćerpjeć a wumrěć, kaž so jomu spodoba. Samo Jězus tutu połnomóc Božu připóznawa, hdyž so na wolijowej horje modleše: „Keluch, kotryž je mi Wótc dał, nimam jón pić?" (Jan. 18, 11.) Słyšiš, luby křesćano, „kotryž mi Wótc da." Potajkim wotmołwa, čohodla tute ćerpjenja, wostanje jenož jena: Dokelž Bóh to chce.

Tuta wola Boža pak njeje, kaž někotři měnja, wola někajkoho tyrana, kotromuž dyrbimy so zuby křipjo podćisnyć. Ně, ta wola je krónowana přez sprawnosć a lubosć. „Sprawny je Bóh we wšěch swojich pućach" praji nam psalmist (144, 17). Joho lubosć će přewodźa na wšitkich twojich pućach twojoho žiwjenja. Dyrbju ći lubosć Božu a sprawnosć w ćerpjenjach dopokazać?

Hdyž Bóh hrěšnikej ćerpjenja pósćele, potom su to pokiwy za njoho, zo by so nakazał. Wězo kóždy přijima tute ćerpjenja we druhim zmysłu na so. Jeni so njenakazaja a hrěša hišće bóle a wostanu zasakli. Mnozy pak namakaja přez ćerpjenja zasy puć k dobromu pastyrjej. Kelko je jich, kotřiž su přez domapytanja, přez wójnu, njezbožo, nahłu zrudobu zasy nabyli wěry? Su zasy počeli so modlić, su zasy přišli k s. spowědźi? A tohodla praji psalmist (118, 71): „Je derje za mnje, zo sy mje ponižił." Tola ty na wšo to wotmołwiš: Woprawdźite nakazanjo pola mje tola trěbne njeje. Čohodla potom tute křižiki a ćerpjenja? Tola prajmy sebi: Ty sy snadź za čas swojoho žiwjenja jenož jedyn smjertny hrěch skućił. Přez tutón smjertny hrěch pak sy sebi, kaž to wěš, helu zasłužił, a Bóh bě će móhł hnydom po skućenju tajkoho hrěcha před sudny stoł powołać a će wěčnje zatamać. Nětko pak pósćele ći Bóh něšto tuteje wěčneje čwěle, časne khostanja — a njech su to też khostanja, kotrež snadź cyłe žiwjenjo traja — njedyrbjał so jomu ty na kolenach dźakować město twojoho mórkotanja? Tu sebi rozmysli, zo sebi Bóh wot tebje wjele mjenje žada hač sy sebi to přez twoju njesprawnosć zasłužił. Ćerpjenjo potajkim njeje ničo druhe hač čisć na zemi.

Ale wostajmy hrěch a hrěšne khostanja — njetrjeba też najpobožniši člowjek z časami nastork, zo njeby w dobrym woliwknył a zo by přecy nowych počinkow nabył? A by-li ty był swjaty, bjeze wšoho zmylka a wšeje njedospołnosće, też potom hišće może sebi kóždy zbožo přeć k swojomu ćerpjenju. Přetož wyše křiża jasni so njebjo wotewrjene a tam widźiš Jězusa stać na prawicy Božej. Po krótkim zemskim ćerpjenju sćěhuje wěčna njebjeska wjesołosć. Zrozemiš nětko, čohodla běchu swjeći zrudni, hdyž Bóh jim dlěšši čas křižikow njepósła? Zrozemiš nětko, čohodla Jězus sam do njebjes přez Kalvarsku horu dźěše? Njedyrbješe Khrystus to ćerpjeć a tak zastupić do swojeje krasnosće?

Tohodla woči k njebjesam! Tutón pohlad je sylny dosć, zo by nas wjedł přez tele žiwjenjo połne hubjenstwa a nuzy. Žiwjenjo ćehnje kaž mróčałka nimo — jenož mała khwila hišće, a potom budźeš też ty wotpočować na wutrobje Jězusowej. X. X.

Swětowy rozhlad.

Němskonarodni

dźěłaju a to w tym zmysłu, zo hladaja potorhać, štož wobstoji. Zo bychu mocy k tomu měli, łoja a slepja mnohich a množa tak swój přiwisk. Nichtó rozomny njebudźe prajić chcyć, zo je wšo dobre, štož nětkle we w Němskej je: ani na systemje, ani na (wšěch) wosobach, kotrež jón zastupuja. Tola Bóh zwarnuj nas před nadknježstwom němskonarodnych. Wobžarować ma so, zo so też mjez Serbami a też katolskimi namakaju, kotřiž so wot tejele strony slepić da-

dża. Wosebje w tychle dnjach dźěła so z wobnowjenymi mocami, tež katolikow k němskonarodnej stronje torhnyć a za nich tam wotrjad założić. Kajki duch přećiwo katolikam pak wosrjedź tejele strony a předewšim mjez jeje wjednistwom je, dopokaza wašnjo, z kotrymž w poslednjej wólbje na př. přećiwo křesćanskej ludowej stronje wojowachu. „Wy Serbja, kotřiž tak swěrnje ke swojej evangelskej cyrkwi přiwisujeće, tola njemóžeće katolscy wolić.“ Do němskonarodneje strony tak njemóže słušeć, štóž na swoju wěru hišće dźerži, dokelž tam ju mjenje waža dyžli druhu. Tež w poslednich lětach smy nazhonili, kak je runje tale strona, kotraž wudawa, zo křesćanstwo škita, je wjacykróć přeradźiła. Tež we sakskim sejmje.

Němskonarodni mjenuja so němskonarodni, dokelž chcedźa z tym prajić, zo je jim němska narodnosć pře wšo. A štó měł pomjatk kaž křidu, zo je zabył, kak su sebi nas Serbow „ważili“, hdyž by rěkało, jim sprawnosć dać? „Dajće jim něšto, ale njedajće jim wjele“ bě jedyn z jich wjednikow l. 1919 we sakskim sejmje prajił, hdyž tam Němcy wo serbskim byću a tyću jednachu, a Serbja tež za srjódku narodnostnych prawow so hłodźachu.

Němskonarodni su ze wšej politiku njespokojni, kotraž so prócuje na měrne wašnjo z ententu wuńć. Woni chcychu tohodla dny minjenoho tydźenja tež **němskostatne knježeństwo powalić** a nadběhowachu je kruće. Jich wotrazy křesćanska ludowa strona z tym, zo da jomu wot sejma dowěru wuprajić. Za knježstwo woteda so při tym 248 hłosow, 81 hłosow přećiwo njomu; 43 zapósłancow hłosow njewotedachu.

Podobnje prócowachu so minjeny štwórtk **přećiwo sakskomu knježeństwu.** Chcedźa je powalić z tym, zo sebi rozpuščenjo našoho sejma žadaju. Za nětčišim knježeństwom wšak tež nichtó płakał njeby a tež za nětčišim sejmom žadyn rozomny sylzy rozlał njeby; tola je ważne prašenjo: buchu nam nowe wólby nětkle što pomhałe? A by přez nje lěpši system a duch přišoł?

Jědu do Genua,

jeni po druhimi; njedawno ruscy wotpósłancy, nětko nastajeja so tež němscy. Z mnohich krajow, wosebje ententy, tam přińdu, zo bychu wuradźowali wo hospodarskim zarjadowanju Europy. **Jenož Amerika so njewobdźěli.** A tu drje tči špak. Amerika ma wšu Europu we swojich pazorach a změje na nju wliw, njech so wěcy nětkle pletu tak abo hinak.

Tež Ruska potajkim dźe do Genua, a rěka, zo tam ju druzy jenož připóznaja, hdyž přilubi, zo chce swój dowójnski dołh na druhe kraje připóznać. To drje wona tež sčini, tola wole, jón woprawdźe wotpłaćić, zawěsće njezměje. „Připóznajemy tónle dołh, tola joho ženje njedóstanu“ praji samón Radek, jedyn z najhłownišich zastupjerjow sowjetoweje Ruskeje.

Němska dźe na konferencu z nadźiju a tola zasy z bojosću. Boji so, zo jej tam skónčnje njebudźe, wo čož so tak hórcy prócuje: lěpšich měrowych wuměnjeni a z tym wołóženjo hospodarskich ćežow a wosebje też zkrućenjo płaćiwosće jeje pjenjez porno wukrajej. W tym nastupanju pak drje změje najhóršo wojować z Francózskej, kotraž hižo swojoho pjenježnoho hubjenstwa dla dyrbi wobstać na žadanju wulkoho wotškodźenja.

Hač konferenca bórzy zasy rozběži? Bórzy snadź nic, přetož budźe dźěłać wo to, zo k někajkomu wuspěchej dońdźe; tola lohko je možno, zo toho njezměje, a potom so rozběži. A što potom? — Bóh wě, ani Poincarè, ani Lloyd George, ani Wirth.

Z Łužicy a ze Serbow.

Krala Albertowy serbski fond.

Lětna dań ze serbskoho Krala Albertowoho fonda ma so lětsa na dnju s. Alberta 24. apryla rozdźělić. Tutón dar maju 3 potrébne wudowy po zahe zemrětych serbskich wučerjach, jeli pak tajkich njeby było, też syroty, wosebje tajke, kotrež wyšše šule wopytuja, dóstać. Zamołwjenja, serbscy napisane, maja so hač do 19. apryla pósłać abo wotedać k. prof. dr. Arnoštej Mucy w Budyšinje (Wylhelmska droha 16).

*

Z Budyšina. Na wuprózdnjene farske městno do Khrósćic bu powołany wysokodostojny knjez farař Jakub Šewčik z Kamjenic. Wón najskerje swoje nowe městno hišće w aprylu nastupi. Pola mnohich zbudźi tale powěsć zawěsće radostny wothłós: dóstanjemy zasy knjeza do Serbow, kotrohož wutroba je stajnje sapała za česć Božu a spomoženjo joho pastyrstwu dowěrjenych dušow, ale też ze swjatym wohenjom za swój serbski narod. Wjeselimy so, zo budźe swoje mocy zasy móc wěnować swojomu ludej, za kotryž je hižo prjedy a to wosebje jako redaktor „Posoła“ mnoho z wustojnosću a woporniwosću skutkował. Też „Posoł“ přeje wysokodostojnomu knjezej wjele zboža a Božoho žohnowanja za joho nowe dźěłnišćo; lud pak chcył jomu, swojemu nowomu fararjej, swoju lubosć a dowěru přiwobroćić. Knjez farař Šewčik narodźi so 6. 9. 1867 w Baćonju a bu 8. 12. 1892 na duchownoho wuswjećeny. Wón skutkowaše

Listy ze wsy.

„To tola njeje žadyn šik a žadyn leńk!“, praji młoda .... owa při swojim póstnym bunacym kofeju sedźo: Nětkle před jutrami, kónc měrca tajki sněh! Přecy wěšća, zo přestanu mróčele swoje poslešća wusypować, tola z kóždym dnjom so joho wjacy nańdźe! Też wuj hlada zrudnje na swoje tak rjenje wukćěte aprikosowcy a wot tych s . . dźiwich koniklow wotžrane małe sadowe štomiki we zahrodźe. Nětko so hižo njedźiwa staromu knjezej fararjej na wotpočinku, zo telko lět wjedźeše bitwu, nic „horcu, železnu“, ale tola wótru, papjerjanu we wšelakich nowinach přećiwo tutym njekničomnym njenasytnym pólnošěrym stworjenjam. A što započina luby Ć . . . mjera ze swojej dawno hižo wosytej solotwju w tutym snježy? To budźe móc „End vien-solotej“ jěść, kiž je hišće pola nas bóle njeznata. A što praja naši ratarjo k tomu, kotřiž z napjatosću čakaja na nalětne wjedro, zo bychu z nalětnymi sywami we Božim mjenje započeli! Njedawno pospyta jedyn z nawušomaj zababjenymaj wušomaj na polo sebi dojěć, ale k swačini zasy domoj titaraše. Drje měnješe njedźelu pola wuja wulki knjez: Tak zasy přińdźe woda do zemje, smy dyrbjeli cyłe lěto wodu parować. Ale to je tola hubjeny trošt pornjo wšej škodźe, kotruž tajki měrcski sněh na polach a we zahrodach móže načinić.

Tu zasy raz Bóh pokazuje swoju móc, zo wšě čłowjeske wobličenjo a wočakowanjo zdobom spowala kaž dźěćo lědom natwarjene kartowe kněžki, a słowo Pisma dopjelni: Nic tón, kiž sadźa, a nic tón, kiž přiliwa, njeje něšto, ale kotryž zróst dawa, Bóh. Někotryžkuli sebi hišće mysli, kaž tamny bur, wo kotrymž znaty Alban Stolz powěda, zo raz [illegible] a přińdźe nimo płódnoho zahona, na kotrymž so złote tučne kłosy ze swojej ćežu hač k zemi kłonjachu. Tu zetka při puću knjeza, kotromuž zahon słušeše. „Maće pak tu Wy lětsa z Boha rjanu pšeńcu na polu!“ jomu přećelnje praji. Bóh je Was tak prawje žohnował“, přistaji. A što bur jomu wotmołwi? Hm, tomu je lohcy žohnować. Što sym loni na polo kalija namjetał a hnoja nawozył!

Posoł pisaše tydźenja: Njebjeski hospodař budźe wšak wšo zasy prawje činić. Haj, njeje to joho wšohomócna ruka, kotraž je też tutón měrcowy sněh nam pósłała? Runje tak, kaž ścele dešć a rosu a słónco w prawym času, tak też wšitko druhe. Abo chcemy prajić, zo su pola hišće w našej rucy a mocy, hdyž so w lěću čorne mročele kaž hory tworja na njebju, hdyž ćežke njewjedra, hrózbne błyski na njebju šerja, hdyž so potom kaž druha lijenca rěki wodow kidaja z njebja dele? Tohodla też tu ćišinko, človječa duša, hdyž Bóh nětkle ma za načasne, Tebje překhwapić z měrcskim sněhom a Ći pokazać, zo wón wjacy móže hač Ty, też pod tutym sněhowym, smjertnym kitłom nowe nalětne žiwjenjo wubudźić a swoje žohnowanjo ćiše a njewobkedźbowany přihotować. Snadź budźe wšitko nimo, hdyž, luby čitarjo, tute rjadki pod woči dóstanješ a so sam prašeš: Wuj je sebi tola wšo zaspał? Mamy najrjeńše nalětne, haj, jutrowne wjedro!

Njedawno pisaše Posoł, zo so z duchom posćenja na žadyn pad njeznjese, hdyž što we swjatym posće wulke kołbasy wuhotuje, samo na njedźelach, a wuj přistaja, jeli je što wopytuje. Njeby-li nichtó na nje khodźił a jězdźił, bychu zašle kaž we swojim času wójnske nyšpory, kotrež też nichtó wjacy wopytować njechaše, hdyž wójna jim předołho traješe. Zda pak so, zo maja wulke kołbasy [illegible] hač wójnske nyšpory. Hižo mjeno wulka kołbasa klinči kaž derje sadźena plista na česćomne słowo: Swjaty póst. A woprawdźe njeje też ničo druhe hač wusměšenjo cyrkwineje póstneje kaznje. Telko rozoma dyrbjał kóždy měć, zo swětej, też njekatolskomu, tajki pohóršk njedawa.

Što pak prajiće, ludźička, k tomu, hdyž korčmar wuhotuje w posće, tak blizko k martrownomu tydźenju, swjedźeń, zo so pola njoho toči kózło-piwo a sebi hosći z blizka a z daloka přeprošuje, a ludźo tam z wozami jězdźa? Nima lěto za tajke błudnosće 52 njedźeli, sobotow jako vigilijow k tomu a pónděelow jako wuklepanjo kocorow, zo dyrbi to runje wuličene w posće być? Hdźe su ći rozomni mjez nami, zo bychu přećiwo tomu protestowali a jomu tajke póstne kuski wukadźili? Tu tola njemóže pola nas něšto w cyle prawym rjedźe być! Je so hižo čěr tak hłuboko zatočił do nas, zo nam žadyn lěkař wjacy pomhać njemóže? Potom Božemje, Kilanka, praji přecy stary Šewc; Božemje Wy, rjane Serby!

A tola, kak wołóžene su za nas mjehkich čłowjekow nowoho časa stare póstne kaznje? Prjedy bě to cyle hinak! Jedyn přikład z češkich cyrkwinskich stawiznow. Češki kral Wjacsław bě ćělnje tak zesłabjeny, zo njemóžeše póstne jědźe znjesć. Wobroći so tohodla lěta 1297 na bamža Bonifacia VIII. prošo wo dispensu. Tutón pósła dweju abtow ze cisterciskoho rjadu do Prahi, zo byštaj krala přepytowałoj. Hakle na jeju rozprawu wudźěli bamž kralej dispensu, tola pod sćěhowacymi wuměnjemi: 1. dyrbještaj so zwěsćić, hač so njeje kral přez wosebity slub zwjazał na posćenjo, 2. pjatki, soboty a vigilija před swj. Matijom běchu wuwzate, 3. kral dyrbješe za wosebitym blidom jěść (zawěsće pohórška dla) a 4. měješe jeno we najnadrišej měrje mjasne jědźe wužiwać.

najprjedy jako katecheta w Budyšinje, bu expositus w Lubiju, pozdźišo — khorowatosće dla — přewza hrodowne kapłanstwo we Worklecach, bu potom prědaf při tachantskej cyrkwi w Budyšnje a skónčnje faraf w Kamjenicach.

— Rěčny kursus, kotryž bě 3. a 4. t. m. zwjazk serbskich wučerjow tu w Serbskim Domje zarjadował, je so derje poradźił. Zwjeselace bě mnohotne wobdźělenjo wosebje z wučefskeje strony; přerěznje so 50 wosobow při přednoškach wobdźěli. Z wulkej napjatosću sćěhowachu rozwučowanjam; zajim pokaza so tež z wutrajnosće, z kotrejž mnozy wšědnje na wšě 6 hodź. při wěcy so wobdźělachu. Smě so nadźija wuprajić, zo kursus swoje płody přinjese. — Wo maćiznje, kotraž so přednjese, smy do kursa wozjewiwši zkrótka program, rozprawjeli. Přednošowali su knježa stud. radź. prof. dr. Muka, faraf na w. Libš, wučef M. Nawka-Radwofski a kapłan Just, redaktor „Kat. Posoła".

— Zyma traje dale. Zdaše so wutoru, zo je znowa přewinjena: miły wětřik zaduwaše; sněh bě, kaž by njewidźał kak nadobo, roztał. A hlejće, hdyž srjedu rano wotućichmy, bě zemja zasy wša běła pokryta, a njetrjebachmy ani, kaž jónu Israelitojo w pusćinje, so prašeć: što to je (manna)? ale wědźachmy: to je zasy sněh. — Nětko so pozhubuje, hnydom pak tu zasy je a so saje a placa a maća — zkrótka: wjedro je kaž so to słuša w aprylu.

Z **Kubšic.** „Serbske Nowiny" pisachu: W našej wokolinje muž wokoło khodźo, kaž wudawa z Budyšina, ludźom knihu wo Bismarku poskićuje. Wón wudawa, zo w nadawku předsydy němskonacionalneje strony, k. duchownoho Berga-Budyšskoho přindźe. Hižo wjele ludźi, wosebje ratarjow, je narěčał, sebi knihu kupić. Wón tež lesć nałožuje: płaćiznu knihi někak njejasnje 52 mjenuje; wona pak 250 hriwnow wučinja. Po podpisanju skazanja płaćiznu zapisa. Tak je tež w Sowrjecach spytał a wuspěcha měł. Potrjecheni su so hakle wobšudźenja dohladali, hdyž bě so muž hižo wotsalił. Kubleŕka Albertowa je so pola duchowncho wobhonjała a zhoniła, zo tamny muž knihu w joho poručnosći njepředawa. Kniha je tež předroha. Serbjo a Serbowki, kiž maja narodne začućo, radšo serbske knihi kupuja a sebi němske knihi we serbskej knihaŕni w Budyšinje skazaja, z tym so wšeje škody zminu. Štož Wšoněmcam polěkuje, je stajnje ze škodu.

Ze Serbow. Dwě wučeŕskej městnje budźetej wuprózdnjenej: městno druhoho wučerja při Khrósćanskej šuli a pomocnoho wučerja we Pančicach. Wobaj dotalnaj tamnišej knjezaj k. wučeŕ Šuster a k. wučeŕ Čornak přesydlitej so za powołansku šulu do Kamjenca. So wě, zo matej tak wuprózdnjenej měsće so ze serbskimi mocami wobsadźić. Nuzne tohodla je, zo so serbscy wučerjo, nětkle něhdźe we Němcach skutkowace, wo městno zamołwja.

*

21000 hriwnow

je wunjesła zběrka katolskich Serbow za hłódtradacych Rusow. Bóh zapłać wšěm, kotřiž su swoju šerpatku k njej přicpěli. Zběrku smy hižo japoštołskomu nuncijej do Mnichowa z póstom wotpósłali, zo by ju Swjatomu Wótcej wotedał. Tak nadźijamy so, zo dóstanu nawdaty dar tež woprawdźe ći, za kotrychž je hromadźeny. **Redakcija Posoła.**

Posledni krónowany Habsburgski. †

Z Funchał, hłownoho města kupy Madeiry, tamnoho paradizskoho krajika, hdźež słónčko rjeńšo swěći dyžli pola nas a čisty powětr samo khorym dychawam dawa noweje žiwjenskeje mocy, dóńdže 2. apryla powěsć, zo je tam zemrěł prjedawši awstriski kejžor a wuheŕski kral Karl Habsburgski. Lědom 34lětny wudycha tam po krótkej khorosći, zawostajiwši swoju mandźelsku Citu jako wudowu a swoje 7 dźěći jako syroty.

Žiwjenjo tohole muža bě kwětkojte a zbožowne, doniž zemrěćo joho wuja Franca Józefa jomu njestaji kejžorsku a kralowsku krónu na hłowu a jomu z tym njespleće ćernjowy wěnc wokoło wutroby. Wosrjedź swětoweje wójny dósta trón swojich wótcow a z tym brěmjo, kotrež bě za njoho přećežke. Jomu njebě, a tež žanomu druhomu byrnjež by bóle wobdarjeny a njeswědomity był, njeby było móžno, wosud wot sebje a swojeje swójby a Habsburgskoho rodu wotwobroćić, kotrež běchu joho prjedownicy přez lětstotki přihotowali. Wuznać so dyrbi, zo maja Habsburgscy za Europu a jeje kulturu a za katolsku cyrkej nimo měry wjele wulkich zasłužbow a zo mjez mnohimi lětstotki knježacymi rodami drje běchu jeni z najkhmańšich. Ale tež wjele maju na swědomju, a zo dachu so wjesć wot radnikow, kotřiž za wšě wot Habsburgskich wobknježene ludy a narody njemějachu sprawnoho zmysljenja — wo přećelnym ani njeje rěčeć — bu jich njezbožo. Karla je žnjał, štož su druzy zawinyli — wbohi.

Syn wjesołoho arcywójwody Ota a joho mandźelskeje Józefy, pryncesny z Wettinskoho rodu, njeměješe sebi na to pomyslić, zo by měł jónu nastupić někajke knježeŕstwo. Karla njebě tak na to přihotowany. Tola smjerć woprawdźitoho naslědnika na Habsburgski trón, Ferdinanda d'Este, w juniju 1914 we Sarajewu, joho na njón sadźi. Joho knježenjo mnozy, wosebje w Němskej,

---

Tak ćežko so tehdy wot posćenja wotwjazowaše — a dźensa?

Cyrkej je w tutym nastupanju miliša, wjele miliša dźensa, a wě, zo ma so dźiwać na ludźi našoho časa. Cyrkej wě tež, zo za modernoho człowjeka je jara „njemodern" so posćić a pokućić. Runje, štož posćenjo nastupa, w zrozemjenju a wukonjenju póstneje kaznje, pokazuje so tak prawje jasnje, štó słuša do jadriwoho wójska Khrystusowoho a joho cyrkwje, abo štó jeno zwonkownje a po mjenje je přilěpjeny a woprawdźe stoji z wobćmaj nohomaj na stronje modernoho a čisće tučasnoho swěta. Knjezowy wučownik po Knjezowych słowach njemóže być, kotryž swoje žiwjenjo njehidźi a swój křiž njenjese (Lukaš 14, 26), a kotřiž su woprawdźići křesćenjo, su swoje mjaso křižowali ze swojimi požadosćemi (Galatskich 5, 24). Duchowny, kotryž so tuteje rany — wobkedźbowanja posta — dótka, bywa zwjetša hłós wołacoho w pusćinje, a jomu so zeńdźe, kaž něhdy swj. Pawołej pola kejžorowoho naměstnika Feliksa, hdyž počinaše jomu wo sprawnosći, čistosći a sudu prědować. Feliks jomu wotmołwi: Dźensa směš hić; hdyž změju časa, Će zawołam. Tola nic jeno cyle do swěta ponurjeni człowjekojo, ně samo dźěći a służowni cyrkwje maja často předsudki přećiwo posćenju a tute za něšto, štož z cyła do našoho časa so njehodźi. A čohodla? To škodźi strowoće, čini człowjeka k dźěłu njekhmanoho, słabi joho čuły, haj přińdu z wjeŕšnymi swědčenjemi swětnych a samo dušinych lěkarjow, dokelž su so přewěriwi měli po tym, štož jim bajachu.

Je posćenjo, wosebje wottorhowanjo jědźe — njemoderne? Nó, katolska cyrkej, kotrejž w tym jeničcy wusud přistoji, njehańbuje so u tež njemoderna być. W jeje nowym zakoniku reklamuje bjez wšitkoho dźiwanja na to a druhe, małe přeměnjenja wězo wuwzate, stary póst, a kaž před tysac lětami a hišće wjacy prosy w tutych dnjach z profetu Joelom: Wobroćće so ke mni z cyłeje wutroby z posćenjom, płakanjom a žałosćenjom!" To ma być zwonkowny wuraz nutŕkownoho khutnoho wobroćenja.

Haj, tak mi napřećiwja tón a druhi: štó budźe tak na zwonkowne skutki hladać? wo duch, wo nutŕkownosć so tola wšo wjerći, to bě runje to, štož Knjez farizejam porokowaše, zo so zwonkownje posća, znutŕkownje dak ducha pokuty, želnosće a nakazanja nimaju.

Cyle prawje: Zwonkowne pokutne žiwjenjo ma so wužórleć z nutŕkownoho pokutnoho zmyslenja. Ale njewojebaj so! Ćežo, wjele ćežo je, duchej so posćić dać hač ćełu! Twoje duchowne posćenjo budźe jeno samojebanstwo, hdyž ćełne njewukonješ. Budźeš snadź to ćežše dokonjeć, njejsy-li nawuknył a so wuwučował w lóžšim? Haj ćełne zaprěwanjo budźe zwjetša za Tebje jenitki srědk, zo by w sebi ducha pokuty hakle wubudźował. Tohodla spěwa cyrkej w präfaciji khwalo ćełne posćenjo: Kiž přez ćełne posćenjo njepóćiwosć złamaš, ducha pozběhuješ, móc a hnady daruješ . . .

Abo prajće mi: Su našomu časej zwonkowne wuwučenja w sebjewobknježenju mjenje trěbne? Narodźimy so wšitcy kaž atletojo w Sarasani-cirkusu, štož nastupa skrućenjo našeje słabeje wole, podušenjo wšěch njeprawych požadosćow? Smě so woprawdźe pokuta a dosćčinjenjo ze žiwjenja křesćanow našoho časa cyle wumaznyć?

Tohodla póst dyrbi za katolikow póst wostać! A tež my Serbja dyrbjeli so zasy bóle złožować po našich starych khwalbnych zasadach a nic tak lohcy so kłonić nowočasnomu duchej, wosebje tež nic naše žony! Wopyty dyrbjałe so wobmjezować hižo tohodla, zo njetrjebali my a wone póstne kaznje přestupić. Tu jězdźi so w posće bóle na wopyty kaž cyłe lěto, dokelž so doma wostudźi a je telko khwile. Woža so zelene štwórtki, su přazy, wopyty njedźelničow a Bóh wě, što druhe hišće!

A mysla sebi kmótŕa na to, zo bychu so znajmjeńša připołdnju sylnje posćili, hdyž wječor kiwa kolancija. A kak stoji z posćenjom w piću? hraću? w dowěrnym wobkhadźe? Sy so posćić dał swojomu njeŝwarnomu jazykej? Posći so Twoja za cuzym kubłom požadliwa ruka? Twoja noha? Sy sebi na to myslił, nětkle w posće cuze kubło wroćić? so z Twojim susodom wujednać? Sy slubił te čertowe wysoke hraćo wostajić? Sy sebi hižo překładł, kak možeš skutkownu lubosć potrěbnomu bližšomu wopokazać, hdyž běše stajnje twjerdeje wutroby a ničo njeměješe za njoho?

Sy w posće swoje serbske zmyslenjo přepruhował!? Je hišće tydźeń! Skoku, skoku do dźěła!

Bóh wobradź wšěm pokutnoho ducha, zo nam zaswěći zbožowna jutownička a jutrowne aleluja so tak prawje wot wutroby zaspěwa!

Kritiski wuj z Bjesadźic.

* * *

(Pokročowanjo z tydźeńskoho lista ze wsy.)

Jara dołho traje, prjedy hač su rumy swj. Pětra wot tych 80000 wuprózdnjene. Nětko stoja wonka na Pětrowym naměśće a čakaja z tymi tysacami hižo prjedy čakacymi na swjatočne požohowanjo ze zwonkownoho basilikowoho wutwarka. Cyle wuzko hromadu stojace syły na šěrokim naměstnje mjez połkulowatymi stołpowymi khódbami mištra

njekničomnje posudźuja, tola z winy, kotraž joho pola druhich, kotřiž su sebi hišće wobkhowali človječe čučo, ćim wyše pozběhuje, haj kotraž wjele z toho zabyć dawa, štož snadź hewak njebě na nim khwalobne. Wón mjenujcy chcyše na kóžde wašnjo hižo w lěće 1917 měr a so wo njón ze wšěmi mocami prócowaše. Tola němska wojerska klika sčini jomu to njemóžne. Joho boleše, zo joho ludy tak hórcy ćerpja přez wójnu, tola cuza, přez njenasytnu hordosć a nadutosć zaslepjena a zajědojćena wola tomu zadźěwa. Samo „Berliner Tageblatt“ we tymle nastupanju takle pisa: Nima so jenož zamołwić, ale zasłuža najwjetšu khwalbu, zo chcyše młoduški kejžor njewuspěšnu rězańcu ludźi skónčić a tu bě wón najebać swojoho druhoho duchownoho njedostatka mudriši, dyžli tamni němscy swětdobywarjo, kotrymž so tak dołho wo měrje přez dobyćo dźiješe, doniž so třěcha nad nimi njesypny.“ Z nimi sypny so też Habsburgski trón, kiž bě přez 600 lět kruće stał. Lěta 1273 założi jón Rudolf z Habichsburga — z hrodu krahołcow — w Šwicy, wuzwoleny wot němskich wjerchow na němskoho krala. Na kraholčowe wašnjo a zdobom też mudru politiku — přez ženitwy — dobychu jedyn kraj po druhim k swojomu „domjacomu mócnarstwu“ — doniž za časy Karla V. w 16. lětstotku kraj wobknježachu, wo kotrymž rěkaše, zo we nim słónco njehaša. Hdyž mjenujcy na joho wječornych mjezach so khowaše, hižo zdobom na rańšich skhadźeše. Po něčim wottřasnychu wšelake ludy jich knježstwo zdźěla wudrěchu jim druhe knježace swójby z přeradu abo kupom abo z brónju časku po čascy jich kraja, doniž zwostawace hišće wulke mócnarstwo njezhni, a hdyž wot wonka njepřećeljo krućišo do njoho khwapachu, so njesypny. Horce prećo pak je, zo na rozpadankach nowe žiwjenjo so wuwije; zo ludy, wusleknywši so politiskeje drasty, kajkuž běchu Habsburgscy je zwoblekali, w nowych statnych formach byli zbožowne.

Karl Habsburgski posledni pak njech namaka měra a njebjesku krónu a z njej lěpšoho zboža w Božim kralestwje.

R. i. p.

Prěnjej človjekaj.

1. Hdyž pak běchu Boha mysle
Stworić njebjo a wšón swět,
Ryby, raki, njebjes ptaki,
Wšelake też zwěrjata,
Wzał je Bóh Knjez z pola hruzl,
Stworił muža Hadama,
Dał je jomu žiwu dušu,
Hadam žiwy stoješe.

2. Hdyž pak Hadam kruće spaše,
Wza Bóh jomu rjebło won,
Z rjebła stwori rjanu žonu,
Jěwje rjane wobličo.
Hdyž Bóh z Jěwu přińdźe k mužej,
Hadam poča rěčeć k njej:
„Rjana Jěwa, moja žona,
Rady ja sej bjeru će!“

3. Lubosć staj mjez sobu měłoj,
W paradizu wšoho dosć.
Wot wšěch štomow, wot wšěch płodow
Jěsć Bóh jimaj dowoli.
Jeno wot srjedźanskoh' štoma
Bóh jěsć jimaj zakaza:
To bě jeho swjata wola,
Človjekomaj podata.

4. „Jeli zo wot njoho jěstaj“,
Rjekny Bóh, „da wumrjetaj!“
To bě jimaj lochka kaznja,
Kotruž dołho dźeržeštaj.
Chcyćiwosć pak Jěwu přewza
Spody toho štomika;
Wćipnje wona na njón hlada,
Wuhlada sej jabłuka.

5. Had tam lesnje na nju hlada,
Wabi Jěwu k woptanju;
Ji so jara hrěšne njezda
Přestupić tu zakaznju.
Wušćipny sej z toho štoma
Jabłuko a jědźeše,
Hadamej też woptać daše;
Jomu derje słodźeše.

6. To bě prěni hrěch we raju,
Hadam z Jěwu zhrěšił bě.
Nad tym Bóh bě rozhněwany,
K Hadamej wón praješe:
„Khlěb jěsć budźeš nětko dyrbjeć
W poće dźěła do smjerće.
Jěwa z maćerju b'dźe dźěći
W bolosćach a khorosćach.

7. To bě prěni hrěch we raju,
Wšitkim ludźom zeškodźa:
Z toho časa kóždy človjek
Husto w swěće hrěšeše.
Njeby zbóžnik narodźił so,
Běchmy byli zhubjeni,
Wón je wšitko dobre činił,
Zo nas zaso wumoži.

Č. M. S. 1888, 14. E. Muka.

Žórło: Tale pěseń je też w „Knjezu Mudrem“ wot Buka l. 1849 woćišćana. Po měnjenju Hórnika pokhadźa najskerje z 18. stoléća. Starša zawěsće njeje, to je hižo z teksta spóznać. Pěseń je w ludźe hišće słyšeć. Hłós ma Černy. M. N.

Bernini, kotrež dźensa so zdadźa być kaž hobrowe rucy a lubosćiwje tute syły, haj, wšěch dźěći katolskoho swěta wobjimatej a wokošatej — katolske forum, kaž so też mjenuje k rozdźělenju wot pohanskoho forum, na dwěsće tysacow so tuta hromada ludźi liči. Njeharuja, njestorkaja, njewołaja, ale maja jeno jene ćiche přeco we wutrobje a jenu ponižnu, žadosćiwu prózstwu: Bamžówske požohnowanjo.

Tu wotewrja so wysoke škleńčane woknaloggije a wulki wupřestrěw (tepich) z woponom Pia IX. so dele pušća. Rjeńšich róži a kwětkow wuhladać njemóžeš kaž tudy. Loggija bě so mjez tym hač blizko balustradźe (zwonkowna murja) pjelniła z kardinalami. Kaž kuzłojte přirodne dźiwy wuzběhuje so wot zymnoho šěroho Travertinkamjenja swěćata čerwjena barba kardinalowych biretow, błyšćata čerwjenina jich talarow a jaskrawa běła barba Hermelina. A wšitko so zwaha pohibuje. To wot daloka widźane zda so być kaž hobrski kašć při woknje z čerwjenymi a běłymi kwětkami wot wětra mile pohibany? Su to swjatoho Wótcowe róže, joho kreatury, kaž so mjenuja joho sadba.

A zasy so pokazuje wysoki, złoty křiž, hobrskej štrusowej wjechli a trónujo na nošnym trónje w pyše běłych swjatych drastow a błyskotaceje tiary Khrystusowy naměstnik. Evviva il papa! tak klinči kaž z jednoho erta. Zasy wyskaja a machaja z rukomaj a rubiškami a wšelako barbjenymi zastupnymi kartkami wot swjatočnosće w swj. Pětrje. Swjaty Wótc zběha ruku — wšitcy na kolenach, swjata čišina je nastała — a žohnuje město a wšón zemski wokrjes. Na to zahudźa Fanfary palatinskeje gardy na kolonadach bamžowsku hymnu.

Kaž tajke njebjeske widźenjo abo vision zhubi so zasy krasny wobraz tam horjeka na loggiji. Evviva il papa! wołaja a kiwaja syły přecy zasy a zwony wot swj. Pětra a jich sotry po měsće sobu juskaja. Je hižo na poł k dwěmaj popołdnju. Kotry kejžor staroho Roma je hdy nutrniše a krasniše hołdowanjo dóstał? A tutón błyšć a wša ta pycha nikoho njerani. Barbitosć a słónčne swětło, spěw a hudźba, to wšo zawinuje, zo wutroba južnokrajana dźensa so napoja ze samej radosću, ale też khutniši syn ze zewjera woptaje wot tuteje radosće a zbóžnosće. Rěka, zo w Romje bywaja smolnicy swěčki a swěčki zapalki. Štóž je był swědk tak wulkich dnjow a swjatočnosćow, dyrbi wuznać: Swjaty Pětr, najwjetša cyrkej na swěće, je hišće wo wjele přemała a hobrske městno před nim dawno njedosaha. A bamžowa wulkosć a dostojnosć? Či, kotřiž běchu pódla, su widźeli: Wjerchojo su joho służowni, kardinalojo, patriarchojo a biskopja su jednori klerikojo, jomu nohu wokošejcy.

Hišće słowčko wo bamžowym křćeńskim mjenje: Achilles! Hdyž so mjeno prěni króć wupraji, tu pohladny njemjenjenc na wuja, jako by chcył rjec: Wujo, njenosy bamž mjeno rjeka njebojaznoho z časow Homera? Staršej bamža staj tehdy wěsće druhoho runje tak rěkacoho rjeka před wočomaj měłoj. Nad joho rowom při Caracalla-termach (kupjelach) při starej drozy via Appia stoji česćomna bašilika. Hižo w pjatym lětstotku so mjenuje.

Swjaty Achilles bě ze swojim přećelom Nereom, najskerje dworjanski zastojnik Domitille, blizkeje přiwuzneje kejžoro Domiciana a zdobom z jeju knjenju bu wot swj. Pětra abo jednoho joho wučownikow za křesćansku wěru dobyty. Poćerpi martrańsku smjerć lěta 98 při přesćěhanju pod Domicianom w rjanym městačku Terracina při morju zdobom ze swojim přećelom Nereom.

Pius I. bě bamž wot 141—157. Přez lětsyac dołho nětko wusnje tute mjeno w stawiznach cyrkwje. Pius II. bu 1458 bamž. Jedyn z najwjetšich wučencow, basnik a wušikny diplomat. Hdyž so podarmo prócowaše křesćanskich wjerchow k wójnje přećiwo Turkam namołwjeć a chcyše też sam sobu jěć, tola prjedy zemrě. Pius III. je jeno 26 dnjow l. 1503 bamž był. Pius IV. z domu sławnych Medici bě 1560—65 bamž. Skónči zbožownje Tridentski koncil, wujedna Spanisku z Rakuskim kejžorskim domom a podpjerowaše kaž joho domoródni wumjełstwo a wědomosć. (Renässangs-bamž.) Při wuzwolenju mjena je snadź nětčiši swj. Wótc joho před wočomaj měł. Pius V. je Swjaty cyrkwje. Bě kruty pokutnik (asket) a posledni bamž, kotromuž so poradźi wječorne křesćanske mócnarstwa k zhromadnomu wojowanju přećiwo Turkam namołwjeć a dobyćo pola Lepanto, kotrež w duchu widźo předpowědźi, krónowaše joho prócu. Pius VI. 1775—1799. Francózska revolucija joho zašmjata do jeje prudłow. Francózojo do Roma přišedši 80lětnoho zajachu a w francózskim zajeću zemrě z krutosću a dostojnje znjeso swój dóńt. Też joho nastupnik, Pius VII., poćerpi samón wosud zajeća jako Napoleonowy přećiwnik. Bamž 1800—1823, bě wot 1810—14 zajaty, bjez toho zo by w něčim Napoleonej nochował. Napoleonowe poraženjo bě za njoho hwězda swobody a skónc žiwjenja wohlada lěpši dóńt a rjeńše časy za cyrkej. Pius VIII. bě jeno lěto 1829—30 bamž. Pius IX. a X. staj hišće čitarjam, znajmjeńša bóle wobhonjenym tak znataj, zo chce wuj nětko swoje khětro napinace dźěło skónčić. Pius IX. bamž 1846—78 a Pius X. bamž 1903—14.

Njeskutki a jich khostanja w starych časach.

(Pokračowanjo.)

Tam joho na dołhu dubowu hrjadu sadźiwši za rucy a nozy zwjazachu a palachu. W tejle martrje wosta, tak kronikař powěda, dobre běrtlk hodźiny žiwy a njespali so do popjeła, ale wopječe so jenož a wosta mortwy na hrjedźe sedźo. Hakle 18. sept. (26. aug. bu paleny) joho ćěło wojakaj dele storhaštaj. při čimž so jomu črjewa wulinychu. Nazajtra joho na šibjeńcy pohrjebachu. — Hišće štwórty towařš bu wotprawjeny. Jomu smjertnu ćwilu z tym podlějšichu, zo něšto dale wot stołpa, za kotryž bě přiwjazany, kołowokoło 5 šćěpowcow zapalichu, w kotrychž kuru a horcoće hakle po třiběrtlki hodźinach wudychny. Joho mandźelskej, kotraž bě jomu złu radu dała, hłowu wotrubnychu.

18. julija 1616 bu Jurjej Pawlikej z Budyšina tam prawa ruka wotrubnjena, wutrobna strona a lěwa ruka pak ze žehliwymi klěšćemi rozšćipana a potom joho na koleso położiwši morichu. Ženjeny bě zakazany wobkhad z druhej žónskej měł, ju wotwjedł a po puću skóncował.

Z Nisy pola Wostrowca wućahnychu lěta 1710 ćěło noworodźenoho dźěsća. Hdyž bě so k přepytowanju měšćanska wyšnosć zešła a lud cyłeje wokoliny tam stoješe, rjekny jena holca někotre razy: „Kak je tola tajkej maćeri wokoło wutroby było, kotraž je to sčiniła.“ Dokelž při tym jara třepotaše, nadpadny. Sadźichu ju do jastwa a tam so bórzy wuzna. Ju žiwu do měcha tyknychu a sobu nutř psa, kóčku, kapona a hada. Potom wšo šěsć hodźinow dołho do Nisy podnurichu, mjez tym, zo duchowni ze šulskimi dźěćimi psalm Miserere a druhe pokutne spěwy spěwachu. Jeje ćěło pohrjebachu na šibjeńcy. Marja Weichenhainec ze Staroho Wostrowca, kotrejž so 1736 tak dźěše, bě poslednja, kotruž na tele wašnjo tak wotprawichu. 1761 kurwjeřch Friedrich August tele khostanjo za Saksku z cyła wotstroni. — Mordańki swojich dźěći druhdy też žiwe hrjebachu, kaž 1514 w Reichenawje, też, hdyž bě zahrjebana, jej kolik přez wutrobno dyrichu, kaž 1573 w Žitawje. Na to so poćahowacy zakoń rěka: „Kotrež su dźěći měłe a skóncowałe, dyrbja so žiwe do rowa a na jich ćěło ćernjowy kerk położić, ze zemju posypać a ma so dubowy kolik přez wutrobu dyrić.“

Padušstwo so ćežko khostaše. Bě-li něchtó kradnył, štož bě wjacy hódne, hač 5 toleri, bu wobwěsnjeny abo wotrubnychu jomu hłowu. (Přispomnić so dyrbi, zo móžeše so tehdy, hdyž so tónle zakoń da, za 5 toleri 16 kórcow žita kupić.) 1554 bě jedyn krawc w Češkej Lipje kruch somota, z kotrymž bě rowowy pomnik krótko prjedy pohrjebanoho łužiskoho krajnoho hejtmana Běrka z Duba, wupyšeny, wotrěznył, zo by za Žitawske holcy lacy z njoho šił. Za to jomu hłowu wotrubnychu. Tak so w lětomaj 1597 a 1602 we Žitawje někotrym zeńdźe, kotřiž běchu žito kradnyli. 1685 towaršej paducha lěwu ruku wotrubnychu a joho z kraja wupokazachu. Hišće 1706 jenoho tkalca padušstwa dla z prutami šwikajo ze Žitawy honjachu. 19. febr. 1602 bu burej w Seitendorfje hłowa wotrubnjena, dokelž bě na Drausendorfskim dworje žito kradnył. Krajny zakoń z l. 1823 poruča, zo maja so paduši drjewa na torhošću přez něšto hodźinow za kolik přiwjazać a potom hakle so dalšim khostanjam podać.

(Přichodnje skónčenjo.)

Stara rukopisna kronika powěda: 1696 přińdźe do **Swinařnje** ke korčmarjej Mikławšej Wałdźe wusłużeny wojak cyle sprócny prajicy: Knježe korčmarjo, dajće mi derje horjenosyć, mam pjenjezy, sym swoju mandźelsku za 300 toleŕ předał. Tutón wěc wukładujo powědaše, zo je do wójny ćahnywši 36 lět wot domizny, Złoho Komorowa, hdźež mandźelsku zawostaji, prječ był. Tu je sebi jedyn měšćan, wudowc, wzał. Domoj so wróćiwši žadaše sebi mandźelsku zasy, ale měšćan ju njeda. Tuž ćehnješe do Drježdźan sebi prawo pytać. Tam dachu jomu wukaz na měšćana, zo ma mandźelsku wróćić abo za nju wojakej 300 toleŕ płaćić. Woprawdźe pjenjezy dósta a nic mandźelsku. Měšćanej pak to ničo njepomhaše. Dyrbješe so wot žony dźělić, ludowych rěči dla. —

Za cyrkej kralowny s. różowca w Radworju.
Dale darichu: Jan Hantuša z Radworja 40 hr., Marija Ćemjerka z Kamjenjeje 100 hr., Nj-y z Khelna 100 hr., na Šmidkec-Jurkec kwasu w Bronju 246 hr.

Za hłodutradacych w Ruskej
su hišće woprowali: Dźěći zwonkowneje tachantskeje šule hišće 18 hr. — Přez k. far. Křižanka 20 hr. — Z Różanta přez k. P. Romualda 245 hr. — Jakub Žur z Budyšina 15 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 3. apryla 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Woły: Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad.	Ćelata: Žiwa waha.	Rězna waha.
1.	2300—2400	4200—4350	1.		
2.	2100—2200	4050—4200	2.	2200—2300	3550—3700
3.	1800—2000	3850—4050	3.	2000—2100	3350—3475
4.	1400—1600	3500—3800	4.	1600—1900	2925—3250
	Byki:			**Wowcy:**	
1.	2300—2400	3975—4100	1.	2000—2100	4000—4150
2.	2100—2200	3825—3975	2.	1700—1900	3800—4000
3.	1800—2000	3475—3825	3.	1000—1400	2650—3600
4.	1400—1600	3125—3425		**Swinje:**	
	Jałojcy, kruwy:		1.	2900—3000	3725—3825
1.	2300—2400	4200—4350	2.	3000—3100	3750—3850
2.	2100—2200	4050—4200	3.	2600—2800	3500—3700
3.	1800—2000	3850—4050	4.	2300—2500	3300—3500
4.	1500—1700	3600—3800	5.	2500—2800	3350—3600

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćerńje w Budyšinje.

Kuwerty, wjezłowe listy
(Frachtbriefe) też w mjeńšich dźělbach tunjo poruča **Donnerhakec knihićišćerńja w Budyšinje, Před šulerskimi wrotami 21.**

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobdźiwanjo zbudźuja moje najnowše tkaniny,
smuhate a woknješkate, a krasne **banty** wosebje krute.
Płaćizny bjez konkurency. Žane nuzowanjo ke kupej.
Welsec kupny dom w Kulowje.
Dalokoreńčak čo. 12. Założene 1868.
Najwjetši wosebity kupny dom za Serbow.

Lětny barchent
ke košlam a khutam hišće dobry a tuni ma
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

Česćenym wobydlerjam **Khrósćic** a wokoliny k wědźenju, zo sym
w Khrósćicach čo. 38 filialku krawstwa za mužsku drastu
wotewrił.
Jakub Braeuer,
krawski mištr w Kamjencu.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wše narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Naše wulke jutrowne wosebite předawanjo

započina so **sobotu 8. apryla** a traje hač do **soboty 15. apryla.**

Njedźiwajcy postupowanja płaćiznow poskića wam wone přijomnu přileżnosć k nakupej.

Kuchińske naprawy, ryzy pórclin wot 195.00
kofejowe servicy za 6 wosobow, ryzy pórclin, wot 100.00
kofejowe servicy za 12 wosobow wot 250.00
pórclinowe šalki, běłe 4.90
dźělba hribow k płatanju štuka 1.95

winowe skleńcy ze zelenej šišku wot 7.90
dźělba skleńčanych sklow 20 cm wulke 6.90
dźělba skleńčanych swěčnikow štuka 4.90
myjace naprawy ze złotej kromu a pisane we wulkim wubjerku.

sadźba kamjeninow. sklow pisane 7.90
dźělba pječwowych formow, linjane, štuka 1.95
dźělba tykancowych formow štuka 1.45
dźělba smjetancow a zběrakow, štuka 4.90

nože a widličky Ia. Solingski fabrikat, ½ duc. wot **100** hr.
kofejowe młyny na sćěnu Ia. fabrikat 98.00
dźělba mydłowych nopaškow k připowšnjenju 2.90
myjace blidka wosebje płaćizny hódne.

Wobhladajće sebi naš wulki skład jědźnych servicow za 6 a 12 wosobow.

sadźba alum. warjenskich horncow, Ia. hódnotne 10—20 cm wulke, 6 št. 295.00
aluminijowe čajowe křidki štuka 2.95
alumin. kofejowe łžički štuka 1.60
dźělba čajowych křidkow běły blach, štuka 95 pj.

Dźělba drastowych wobručow bjez mosćika, štuka 75 pj.
wotštrychowaki, 3 dźěle drjewjane 10.90
dźělba wuklepowakow št. 10.90
dźělba kuchińskich nožow štuka 1.95

dźělba emaljow. warjensk. horncow, 18 cm šěre stancowane, št. 27.50
emaljowe kofejowe bleše ½ l wopř. 10.50
emaljowe kofejowe bleše ¾ l. wopř. 11.50
emaljowe kofejowe bleše 1 l. wopř. 12.50

dźělba emaljowych łžicow běłe a nowomódre, štuka 2.90
gumijowe bole wot 5.90
żelezne warjenske sudobja — **emaljowe a cynkowe wanje** wosebje płaćizny hódne.

Mišnjanske pórcliny, hosćenske sudobja, dwójne skleńcy, likěrowe skleńcy we wulkim wubjerku.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Njedźelu 9. apryla wot 11 hodźin wotewrjene!

„Jednota" w Budyšinje ma **bołmončku** wječor we 8 hodź. **zhromadźiznu** ze swětłowobrazami w towaršni.

Sym so z **Budyšina** nětko do

Khrósćic čo. 76b

přesydlił a poručam so wšěm česćenym wobydlerjam Khrósćic a wokoliny k swědomitomu posłužowanju **we wšitkich dźěłach**

wobuća, porjedźenja

kaž **ručnoho dźěła nowych škórni a čriji.** Na składze mam tež nowe **kožane a filcowe tofle** a druhe lohke wobućo.

Max Šäfrig, šewski mištr.

Kupuju kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

75. hłowna zhromadźizna

Maćicy Serbskeje

budźe **jutrownu srjedu 19. apryla 1922** popołdnju w 2 hodźinach.

Porjad:

1. Rozprawy. 2. Nekrologi. 3. Wólby. 4. Přednošk. 5. Namjety, kotrež maja so hač do jutrow předsydźe zapósłać.

Wječor ½8 hodźin dla 75lětnoho jubileja w „Krónje": **Swjedźeńska rěč, koncert, dźiwadło a reje.**

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje

Předsydstwo.

Zańdźenu njedźelu, 2. apryla, je Bóh luby Knjez našu lubu mandźelsku a mać, wowku a prawowku

Marju Madlenu Hašinu

rodź. Pětrkec,

ze swj. sakramentami doma wobstaranu, ze swěta wotwołał w 77. lěće jeje žiwjenja.

Jeje zemske powostanki na Budyšskim Mikławšku srjedu pokhowawši, wuprajamy wšitkim, kotřiž su našej lubej zemrětej kajkužkli lubosć za žiwjenjo abo po smjerći wopokazali,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

W **Zajdowje, Ćemjercach a Kašecach,**
5. apryla 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 16. | Budyšin, 15. apryla 1922. | Lětnik 60.

Serbske Jutry.

Je dosć ludźi, kotřiž w zezdanliwej wučenosći wosobinskoho Boha přeja a křesćanske nabožne žiwjenjo zaćiskaja. Woni dwětysaclětnych swjatych róčnych časow njetrjebaja, dokelž maja nowše a „wužitniše swjedźenje“ wobeńć, nětkle předewšim 1. meju a 9. nazymnik. Hdyž w samych katolskich Serbach nowotarjo, kotrymž je najebać jich młodych lět zamołwite zastojnstwo dowěrjene, njekřesćanske zasady w zjawnosći zastupuja, a hdyž sebi serbski lud to lubić dawa, tak je to z dopokazom nowšeje serbskeje sćerpnosće napřeco wěcam, kotrež nabožinu kaža.

Štó z was pak, lubi katolscy Serbja, kiž tola domiznu a jeje stare rjane wašnja lubujeće, by róčne časy cyrkwinskoho lěta a předewšěm Jutry parować chcył? Wulki dźěl krótkoho paradiza dźěćacych lět byšće wašim dźěćom wzali. Kajke to wjeselo na „Zeleny štwórtk!“ Njebywaše snadź druhdy wjele, štož kmótr abo kmótra daristaj, ale to njewadźeše: wšo, štož sy k „Zelenomu štwórtkej“ dóstał, je něšto wosebite, ma nimo měry wulku płaćiwosć a khowa so jako drohotne kubło, sy-li tak zbožowny był, zo njebě samón wosušk cyły „Zeleny štwórtk“. Kelko přećelneje a wutrobliweje zmyslenosće kóžde serbske dźěćo w sebi a w kmótřistwje haji, hdyž so njezabywa na mjezesobne přileżnostne kedźbnosće. Z radosću spominam hišće dźensa na wjesele, kotrež mějachmy my hólčata, hdyž smědźachmy z pobožnej horliwosću Zeleny štwórtk, Wulki pjatk a Wulku sobotu rano, připołdnju a wječor z wrjeskotawami we wsy klepotać, zo wšo šćerčeše. Hdyž jutrowne jejka pytachmy a je namakachmy, mějachmy njesměrne wjeselo a hdyž je barbjachmy a popisowachmy, powučeše nas mać, zo mamy stajnje rad a z lubosću druhim po mocach sobudźělić. Wulku sobotu rano njeweščachmy, ale palachmy lózoho Judaša a wječor, hdyž za cyrkwinej murju někotre stare třělby Khrystusowe zmortwych-staćo wozjewjachu, widźach jasnje strażnikow při Jězusowym rowje a čornych židow, kak prěnju jutrowničku třepotachu, a hdyž potom w Božim domje pišćele k mócnomu kěrlušej zaklinčachu, zasłyšachmy Jězusowych přiwisnikow radowacych so nad Khrystusowym zmortwych-staću.

Tak nam luba serbska domizna hižo do swjedźenja wšo podawa, zo bychmy jutrowničku z našimi pyšnymi křižerjemi zahorjene a wozbožace Alleluja spěwali.

Serbscy křižerjo ze wšitkich dworow
Na jutrownych konjoch wujězdźuja.
Z khorhojemi w ćahach pyšnych porow
Zanjesuja z hłosom Haleluja.

Wuběžał čas ćichoho je posta —
z cyrkwjow jutrowna so radosć zwoni;
Khrystus stanył je, a w rowje wosta
Drasta jeno! (Čišinski, z juskom wótčinskim, str. 21.)

Haj, wšě jutrowne wjeselo dyrbi wukhadźeć z njepowalneje wěry, zo je Jězus, naš Knjez a Zbóžnik, z mortwych stanył. Bjez tuteje wěry njejsu Jutry ničo, a njepłaći cyłe křesćanstwo ničo. „Njeje-li Khrystus wot mortwych stanył, je podarmo naše předowanjo, podarmo tež naša wěra.“ (1. Kor. 15. 14) Jězusowe z mortwych-staćo je zakład, na kotryž so złožuje naša cyła křesćanska nabožina, Jutry su srjedźišćo wot kotrohož su wotwisne wšě druhe wulke křesćanske swjedźenje. Kaž Jězus do swojeje smjerće přez dźiwy pokazuje, zo je Boži Syn, tak wozjewja so po z mortwych-staću zasy a zasy ze swojim ćełom wučownikam, zo njebychu nic najmjeńšoho dwěla na tutym joho najwjetšim dźiwje měli. Hišće jutrowničku na wječor přińdże k japoštołam, pokaza jim rucy a stronu, dychny na nich a dari jim z jasnymi słowami połnomóc k wodawanju hrěchow. W Emausu łamaše a podawaše Kleofasej a druhomu wučownikej khlěb: jeju woči buštej wotewrjenej a spóznaštaj mištra. Wučownikam, kotřiž w Tiberiaskim morju ryby łojachu, da Jězus wulku mnohosć rybow popadnyć, a na tymle dźiwje spóznа japoštoł Jan Knjeza. Po jědźi dósta Pětr, kiž bu wot Khrystusa trójcy wo lubości prašany, poručnosć, zo by Jězusowe stadło pasł. Su ćile wšitcy, kotrymž so z mortwych stanjeny Zbóžnik zjewi, łżeli, hdyž nam tute podeńdźenja pisomnje zawostajichu? Mało stawizniskich podawiznow ze starších časow je tak dospołnje wobswědčene, kaž Jězusowe z mortwychstaćo. Tuž zhladujemy dźensa z hordosću na Zbóžnika a mamy za česć, zo směmy joho służownikojo a wuznawarjo być. Ze sobuželnosću widźimy njewěriwych, kiž pytaju zemsku pychu, kotraž so dźensa błyšći a jutře hinje, — ale Jězusa njeznaja.

Tuta jutrowna wěra kóždoho z nas sylnje přima a pozběhuje. Jězusowe z mortwychstaćo pokazuje wšěm joho swěrnym wučownikam přichodny dóstatk. „Kaž w Hadamje mrěja, tak budża w Khrystusu wšitcy woživjeni.“ (1. Kor., 15, 22.) Jězus njestawa z mortwych, zo by z nowa žiwjenjo ćežnosće a ćerpjenja započał, ale zo by nětko najzbožowniši wšěch człowjekow był, kiž je sej přez swoje swjate žiwjenjo najwjetše myto w njebjesach zasłužił. „Sćěhujće mje!“ nas napomina. Hlejće, njeje błaznosće, hdyž sebje samoho přewinuješ a ćernjowy puć křesćanskich počinkow kročiš! Na khudobu sćěhuje bohatstwo a na poniżnosć česć. W Jězusu spóznawamy widźomnje wěrnosć tychle wučbow. Mało mje kała najwjetše časne horjo, a sylzy při rowach mojich lubych jara njebola, hdyž kruće wěrju, štož Jězus jutrowničku wuči: „Ja sym horjestaćo a žiwjenjo. Štóž do mnje wěri, byrnjež wumrěł, budźe žiwy. A kóždy, kiž je žiwy a do mnje wěri, njewumrje do wěčnosće.“ (Jan, 11, 25, 26.) Tohodla praji serbske přisłowo tak rjenje: Jutry su wěrjacym na zbóžne stawanjo zadawk.“

O, zo bychu wšitcy na zemi dźensa zapřimnyli tute słowa, ale předewšim Ty, drohi serbski ludo! Tola jutrowna wěra je hakle potom wudźěłna a skutkowna, hdyž smy w struchłym posće zestawali z hrěšnych rowow. Serbski lud nihdy njesmě być sebičny. Smy w Europje najmjeńši lud, a njedyrbjeli Jězusowy zakoń lubosće k bližšomu mjez sobu dospołnišo dopjelnić móc dyžli wulke ludy? Serb dyrbjał kóždomu Serbej z bratrom a kóžda Serbowka jomu ze sotru być. Spowědźe, woprawjenja a wotpustki njepomhaja ničo, hdyž so we wutrobje dale pali sebičny woheń, kiž lubosć dusy. A štož je nahrabnosć bohačka, to je padušstwo khudoho. Štož nam nětkle „Katolski Posoł“ a „Serbske Nowiny“ wo serbskich padušstwach wšědnje powědataj, je hrózbne. A njeboli was, hdyž we wbohim bratrowskim ruskim ludu wšědnje tysacy a tysacy hłodu mrěja? Čohodla potom wotměwaće nastajnje reje? Serbscy mužojo a młodźency njesmědźa časćišo w němskich městach a při serbskich zabawach přez měru pić a tež hluboko do nocy w korčmach hrać a sydać. Kóždy lud, kiž wulki dźěł swojoho swobodnoho časa na reje, pićo a kartyhraco nałožuje, bywa w rozpadanju, dokelž so při tajkich duchamorjacych a ćełolubnych zabawach nowych duchownych mocow njenabywa, ale ćełne mocy so přećinjeja. Koho by to njebolało, hdyž by takle wo swój lud so bojeć dyrbjał?

Moralne wustrowjenjo je najwěsćiši zakład za narodne z mortwych-staćo.

„O Serbja, stańće k dźěłu, njebojće so potu! Was z rowa proša Serbow zahinjene rody!“ (Čišinski.)

Naši serbscy wótcojo, kiž su z mječom wojujcy po milijónach krwawicy spadali, tak zo je połojca cyłeje Němskeje z wulkim serbskim kěrchowom, namołwjeja nas, zo njebychmy so z liwkosću wohańbili před druhimi słowjanskimi narodami, kiž su přez njesměrne wopory we wójnje z lětstotnych rowow zestawali.

„O stańće, zlećće puta cuzbańskeje škody, so zhrabajće a mjez wami budź přezjednota!“ (Čišinski.)

Haj, broznje to klinči, hdyž serbscy bratřa swojich bratrow, kiž cuzbańske škody wotkrywaja, mjenuja šćuwari.

Za cuzym duchom, cuzym wašnjom njeżadajće, rěč wótcow serbskich a jich swěru kruće hajće!“ (Čišinski.

Čim mjenje smy cuzbańskim nałožkam a prózdnym zawjeselenjam podaći, čim wjacy časa změjemy, zaběrać so z běžnymi naležnosćemi serbskoho ludu a čim płódnišo może so w Serbach plahować wutrobliwa słowjanska kultura z duchownymi kubłami, kotrež smy pola bratrowskich narodow za dobre spóznali.

Serbske přisłowo praji: „Jutry zemju wotamkuja.“ Njech wotamkuja tež serbske

wutroby za wutroby za wěru, pócćiwosć a narod! Z tutym dźećelowym łopješkom zrosće Serbow časne a wěčne zbožo!

Swětowy rozhlad.

Rjany započatk

měješe bołmončku Genowska zhromadźizna: Přećelne witanjo wšěm, prjedawšim přećelam a njepřećelam jenak! A na to rjane słowa: wulkotne, štož nastupa myslički; hišće krasniše, je-li tež wola woprawdźe wšudźom tak dobra, kaž so po słowach zda być. To jene je wězo wěrne: přeměnjenjo, polěpšenjo nětčišich wobstojenjow sebi kóždy zastupjeŕ z horcej wutrobu přeje; tola jene njebudźe lohko dócpěć štož pak tež, kaž je to skoro ze wšěch rěčow słyšeć, wšitcy za nuzne spóznawaju, mjenujcy dowěra. Hdyž pak jedyn druhomu njewěri: kak chcedźa potom na rěče so zwjazać. Tak budźe tež zasy kóždy za zawěsćenjemi hladać, prjedy hač na něšto druhomu k lěpšomu so zwjaza, zo njeby tola pozdźišo ze swojeje dobreje wole škodu měł. Tohodla je tež wulke prašenjo, hač budźe wukónc konferency tak dobry kaž započatk rjany.

Předsydstwo na konferency maja Italscy: Woni su konferency powołali; tuž dyrbja tež, kaž samo Lloyd Georges měnješe, zamołwjenjo na so wzać. We wěstym nastupanju tči w tym dobre předznamjo. Italscy mjenujcy maja dobrych diplomatow. Hlejće wróćo do italskich stawiznow! Nic jenu wójnu (z wuwzaćom přećiwo bamžej) w poslednich 65 lětach njejsu dobyli, a tola z kóždeje wulki dobytk měli. Wustoja so na diplomatiju, a tak směmy snadź so nadźeć, zo jich prócowanjam so nětko něšto poradźi.

Italski ministerijowy předsyda zhromadźiznu wotewri. Wón poręča takle:

„Dźensa, hdyž je so něšto lět po wobzamknjenju měra pominyło, smy hišće daloko wot wšoho prawoho hospodarstwa zdaleni. Něhdźe 300 milijónow ludźi na cyłym swěće pak ničo njepłodźeja, pak mało; njeje srědkow k dźěłu, k woženju a njeje dowěry. To su sćěhwki wójny. Bjez dowěry žno wulke kapitalije z wulkich financnych srjedźišćow sebi njezwaža do krajow, kotrež je nuznje trjebaju. Dźensa maso zasy wobnowić, ma-li so zasy hospodarić. Njeje wězo móžno, zo bjez zajima abo sebičnje bjez wšoho człowječoho čuća na ćežku krisu zhladuješ, kotruž Europa přežiwja. Bjeze wšoho komdźenja ma so škodam wotpomhać; tohodla ma so něšto stać. Žadyn lud so njemóže tejle winowatosći wuwinyć; přetož hewak bychu ći, kotřiž dźensa mjenje ćerpja jutře za jich bjezćućiwosć khostanja nažiwić móhli. Jedna so potajkim wo wulki skutk mjezynarodnoho a ryzy człowjeskoho zhromadnoho dźěła. Duch zhromadnoho dźěła a mjezsobnoho bratrstwa wšěch ludow potajkim dawa našej zhromadźiznje raz. Wumažnjene ma tu być dopomnjećo na hidu wójnskoho časa. Tu njejsmy hižo přećeljo a njepřećeljo, ani dobyćerjo a přewinjeni, ale jenož człowjekojo a narody, kotrež chcedźa wšě swoje mocy k dócpěću wulcy idealnoho zhromadnoho zaměra zjednoćić. Wosebje na hospodarskim polu je Europa dźensa kaž přez bariery do telko wosebitych kruhow dźělena, zo su někotre kraje kaž wosamoćene a w hospodarskim nastupanju njepřećelnje mjeze sobu zakhadźeja. Dale su we srjedźnej a narańšej Europje kraje, wosebje Ruska, kotrež su w Europje stajnje jara ważne stojnišćo měłe a w přichodźe tež měć dyrbja, kotrež pak nětkle nam a jim do škody na europske hospodarstwo najmjeńšoho wliwa nimaja. Ze wšěmi mocami dyrbimy tohodla za srědkami hladać, zo tymle njestrowym wobstojenjam wotpomhamy. Tola to njeje jenički naš nadawk! Dźeński porjad ma cyły rynk hospodarskich a pjenježnych prašeni, kotrež maju za wšě europske kraje ważnosć. To su prašenja, kotrež za nas wěste přepytowanjo swědomja woznamjenjeja, mjenujcy krute přepruhowanjo našich wójskowych, pjenježnych, hospodarskich, wikowanskich a wobkhodnych prašeni. Powšitkowna powójnska politika Italskeje bě stajnje na měr a mjezynarodne zhromadne dźěło złożena była. Italska budźe tež ze wšej mocu a z přeswědčenja wšě te wobzamknjenja podpjerać, kotrež budźa najlěpje trajacy měr a wobstajnosć dobrych poćahow mjez ludami zawěsćić móc. Hižo smy jako wupłód Washingtonskeje konferency hrózbnu mróčel ćichoho morja so pominyć widźeli. Ze samoho wotewrjenoho ducha a dobreje wole, kiž wuradźowanja amerikanskeje konferency žiwješe, dyrbimy w Genuwa za měr dźěłać."

Po někotrych hišće nadrobnišich mysličkach skónči de Facta swoju programatisku rěč: Spušćam so na mudrosć wšěch tu zhromadźenych a wuprajam horce přeco, zo khmanosć, kotruž kóždy ma, zo mjenujcy wša rozhorjenosć we swojim přeswědčenju dusyć zamóže, tamny zbožowny wuspěch wobradźi, wot kotrohož k wulkomu dźělej budźe přichod, měr a tyčo Europy wotwisować.

Po zastupjerju Italskeje poręča **francózski wjednik Barthou.** Tež wón wuzběhny, kak nuzne je za Europu měr; tohodla ma so hospodarstwo zasy zrjadować. Z hospodarskoho stojnišća je cyła Europa, haj cyły swět, wulki cyłk. Přezjenosć přeje sebi Francózska, tohodla budźe bjeze wšeje hidy přećiwo někomu sobudźěłać. Wona njecha nad druhimi knježić, njepyta jenož swojoho.

Lloyd Georges poręča jako třeći. Europa trjeba měr. Tola přecy hišće syły kaž psy šćowkaju. We wšěch krajach bjez wuwzaća je wjele psow, kotrež sebi mysla, zo ćim hórši zaćišć budźe, čim sylnišo a dlěje blawkaja. To ma so wobžarować a kazy dowěru. (Tu mysleše drje za Němsku němskonarodnych wšoněmcow). Swět je, štož hospodarstwo nastupa, wulki cyłk, njedźěli pak so do dweju połojcow. Toho wobžaruje wón, zo Amerika na zhromadźiznje njeje zastupjena. A wón skónči: „Wostanu-li naše rozrěčowanja, wotpowěduja-li wone wšěm potrjebam, kotrež su nas sem přiwjedli, tak budźe to wulke dobro za cyły swět. Wostanu-li pak wone jenož rozrěčowanja, tak budźe to wulka hańba za nas wšěch."

Listy ze wsy.

Dźěćo so wjeseli na swoje hody, bur na žně, zastojnik na swoje prózdniny, njeměrny čeladnik na swój „Landtag" a radźće jónu, na čo so w Posole šerjacy wuj wjeseli? Wjele wjesela wšak často nima. Žiwjenjo jomu róži njesćele na puć, a žiwjeńske dny su často woprawdźite pruhowanjo, štó ma sylniše čuwy (nervy) a z nimi dleje wudźerži. A tola je něšto, na čož so wuj stajnje wjeseli, jene lěto kaž druhe. Ženje njeje joho tute wjeselo hišće zjebało a runje tohodla też lětsa počakać njemóže, zo by bórzy zasy tutón wjesoły dźeń přišoł. Lětsa wšak swjaty póst — njebojće so; wo posćenju njebudźemy dźensa zasy rěčeć — spodźiwnje dołho wujej traje. Hač to na tym zależi, zo protyka nori přirodu abo sněhowy płašć protyku, abo zo su zaki prózdne, też wuhlowa pinca a mało zwjeselacoho wšědnje z woknom zaskoči a z durjemi w nowinach zastupi, to njecha wuj rozsudźić. Też nic, hač so wujowe čuwy snadź runja lózyskim hólčatam samowólnje njestajeja słónčnym pruham. Njech je kaž chce: Na kóždy pad so wuj na něšto jara wjeseli.

„Nětk pak skoro won z tym, što to je!" praji Wćipnikec Rejza, na to sym tola wćipna.

Dajće wujej prjedy trósku wodychnyć! Brr, tu klinka! Štó hižo zasy na zwonje wisa? „Njechaće tak dobry być a khětře k nam přińć. Z Halštrowa chcedźa z Wami přez dalokoręčak rěčeć." To dyrbju. Tule kritiski wuj! Štó tam je? . . . Wujo, njemóžeće nam přeradźić, na čož so tak jara wjeseliće? Wy sće tola wćipne a dźiwne ludźička! Doma hižo Wćipnikec Rejza sedźi a čaka na wujowu wotmołwu, na čož so tak wjeseli. Tuž słyšće: To su jutry.

Je jutrownu sobotu rano. Judaša su hólčki z lohkej prócu wokoło njoho skakajcy do čista spalili, też su pomhali swěru jutrownu swěcu swjećić, wězo čitanjo tak mjenowanych profecijow (dwanaće wotrězkow ze staroho Zakonja) bě za nich wostuda a z nohami šleńkotajcy běchu hižo při jutrownych konjoch.

Tu zanjese měšnik z radostneje wutroby: Gloria, a swjatočny kěrluš pišćelow so wotměnja z jutrownym radowanjom wotwjazanych zwonow a z mócnym klinkotom wołtarnych zwónčkow. Kaž by elektriski prud pušćił do wšěch swěcow wosobneje koncertoweje sale a so wšitke swěcy zdobom po dołhim čakanju zaswěća, tak zdobom tute gloria wubudźa w duši po póstnych dnjach a wšej zrudobje martrownoho tydźenja jutrownu wjesołosć.

Dołho njetraje a měšnik zaspěwa trójcy z přecy wyššim zwukom swjatočne „Alleluja". Jutrowna radosć dóstawa nowy žiwjoł, a kadnik z wónju k njebju stupacej wokřewjacej nas zawali do mróčelow jutrownoho wjesela.

Kak luboznje a cunje stowarši so z Božej mšu zjednoćeny swjatočny nyšpor ze swojim njepřirunjomnym „wysokim spěwom" Magnifikat! Bjez dźiwa, zo wuj widźeše krutych muži sebi sylzy z wočow trěć, hdyž w mócnych akordach wuklinča Ite, missa est ze swojim dwojim do njebjes přesadźowacym Alleluja!

Wo Božim „Horjestaću" njecha wuj dale rěčeć. Dobry porjad a dohlad dyrbjał tu wšěm njeplecham tryski zaćěrić. Chcedźa-li třěleć a „z wóčkom zakonja" do konflikta přińć, njech to činja zwonka a z daloka Božoho domu, zo njezbožo njenastanje. Raznje zasudźić pak so dyrbi, hdyž chcedźa ze swojim často wólbrnym praskanjom ludźi a samo duchownoho z Najswjećišim w rucy nastróžeć, haj hdyž samo do cyrkwje nutř lndźom do šije třěleja a drohe pisane škleńcy rozpukaja. Na tajkich njerozomnosćach móže jeno njedočink swoje wjeselo měć, nic pak rozomny człowjek. Jutrowńčka ma swój wosebity raz pola nas přez „jutrownych křižerjow". To dźěn je tak znate, zo by wuj prózdnu słomu młóćił, jeli by k tomu swój znaty měd přidał. Jeno to chce raznje wuzběhnyć, zo křižeŕski procesijón njedyrbjał być tak mjenowany šport za našich z kóždym lětom spodźiwnje mjeńšich kruwarjow, chcu rjec pohončow. Njechamy tola zabyć, zo so tu jedna wo dostojny nabožny wobkhad na konjoch, nic pak wo to, zo chce młody hólc pokazać, zo je nawuknył na swojim konju wšelake kumšty wuwjesć k wjeselu wopičich młodych holčatow, kotrež dawno na to čakaja. K tutomu procesijónej słuša też dostojna, na kóždy pad ćěmna drasta. Štož tajkeje nima, njech so na konja njesyda. To žana hańba njeje, přihladować. Njezapomńmy też, zo so tu zdobom jedna wo naš renomej, a kóždy hospodaŕ je winowaty, zo na to hlada. Wuj so dopomni, zo před lětami Lipčanske ilustrowane Nowiny wo křižeŕskim procesijónje na-

nja bjez wuspěcha, dha kaž zadwělowanje cyły swět přećehnje; změjemy-li pak wuspěch, dha nadźije a dowěry wšě mróčele rozjasni, kotrež čłowječi duch hišće zakhmurjeja."

Po Lloyde Georgesom poręčeštaj japanski a belgiski zastupjeŕ; na to němski kancler dr. Wirth a skónčnje ruski komisar Čičerin.

Z wulkej kedźbliwosću posłuchachu přitomni na wuwjedźenja němskoho kanclera dr. Wirtha. Powołanjo tejele konferency swědči za přiběranjo spóznaća, zo maja přećiwo hospodarskomu a pjenježnomu njeporjadej ludy zhromadnje dźěłać. Tohodla maja so też na konferency hospodarske zajimy dźělić wot politiskich. Ludźo su hospodarska jenota; tohodla ma tu ze wšěmi so jenak wobkhadźeć. By-li konferenca bjez wuspěcha wostała, by to jara njezbožowne sćěhwki mělo. Wobstojenja njejsu tu bjeze stracha, dokelž su někotre ludy jara čuliwe. Tola z dobrej nadźiju chcemy sej na wuradźowanja zważić.

Z Čičerinoweje rěče naspominamy jako najwažniše: Měr je trěbny; njeje, kaž je to też de Facta prajił, dobywcow a poraženych; tu su, kaž je też Lloyd Georges wobkručił, wšitcy telko, kelkož druzy. Powšitkownoho wobnowjenja dla je Ruska do Genuwy přišła, mjenujcy hospodarskoho. Ruske wotpósłanstwo nima mysle, tu swoje ideje rozwiwać a wuzběhować, ale je přišło, zo by praktiske poćahi z cuzymi knježerstwami a wosebje też z cuzej industriju a cuzym wobkhodom nawjazało. W tym nastupanju ma wšón swět sobuskutkować a skónčnje też wěste wopory přinjesć. Wosebje ważne pak su tele słowa: **Ma-li swět hospodarscy so wobnowić, dha je nuzne, zo najprjedy Ruska hospodarscy zasy postanje. Ruska wupraja też swoju zwólniwosć, ze wšěmi srědkami, kotrež jeje móc jej dawa, k wuspěšnomu dokonjenju nadawkow sobudźěłać, kotrež konferenca je sebi stajiła; Ruskeje srědkow k tomu njeje mało. Ruska je też zwólniwa dźiwajo na potrěbnosće, kotrež z hospodarskoho wuwića nastawaja, a dźiwajo na politiske mocy swěta dobrowólnje swoje mjezy wotewrić a móžnotu dać, zo so přez nju puće mjezynarodnomu wobkhodej wotewrja. Wona chce też milijóny hektarow kulturje přewostajić. Wona chce koncesije dawać a to na wužitkowanjo lěsow, wuhla, mineralnych podkopkow, docyła na swoje njesměrne pokłady, předewšim we Sibiriskej, kaž też wšelakore koncesije po cyłej sowjetowej Ruskej.** . . . Za to ma ruske wotpósłanstwo naćiski hižo hotowe.

Wšitke prócowanja wo tajke wobnowjenjo pak su podarmo, hdyž je tola hišće strachow na wójnu. Woni chcedźa tohodla naćiski předłožić, kak by so mělo brónjenjo wobmjezować. Też ma so za přichod wužiwanjo jědojtych płunow a też lětakow zakazać. Też je Ruska jara za to, zo bychu w přichodźe so woprawdźe też zasy podobne konferency zarjadowałe; w tym nastupanju wita jara mysličku Lloyd Georgesowu. Też měła so powšitkowna, wot wšěch narodow zastupjena měrowa konferenca powołać.

Na Čičerinowu rěč pozdźišo Lloyd Georgese wotmołwi a to zdźěła žortnje. Nochcyše muža ranić, kiž zawěsće sprawnje měnješe a woprawdźe jara dalokosahace poskićenja wozjewja. Wězo z ruskoho stojnišća dyrbi so prajić, zo by potom bórzy wšomu swětej — předata była.

Lloyd Georges měni, zo powšitkowna konferenca za měr njeje móžno; kóždy při tym hlada, kak swojoho susoda wobšudźi. Też wo druhich Čičerinowych namjetach njehodźi so tu rěčeć, dokelž njesłušeja do programa. Je pak ważne, zo so jenož po nim jedna, hewak je wěste, zo so docyła ničo njedojedna a konferenca so skónčnje rozběži bjez někajkoho wunoška. Wosebje pak chcu tu swoje měnjenja prajić wo wotbrónjenju. Njedowjedźe Genowska konferenca k tomu, dha budźe podarmna. K njomu pak hakle dóńdźe, hdyž budźe dorozemjenja mjez ludami. Ma so najprjedy pokazać, hač chcedźa ludy woprawdźe hić. To pak ma tale konferenca dócpěć Njesměmy łódź přejara nakłasć, hewak so podnuri. Też knjez Čičerin by so potom sobu zatepił. Roznjemdrjene morjo ma so wočakować. Přećežena łódź pak njepřewinje wody a nawale ... Hakle hdyž změjemy dorozemjenjo a dobru wolu, hdyž stej Ruska a druhe mócnarstwa sej rozemiłe, a w přećelnym zmyslenju so domoj nastajiło: potom wotbrónjenjo samo přińdźe."

Wulki zajim na konferency ma też **mała ententa.** Oficialnje dotal tam hišće tam wustupiła njeje; jeje zastupjerjo tam při wotewrjacym posedźenju njeporěčachu. Za to pak z hłownymi tamnišimi wobdźělnikami žiwje jednaja. Wosebje čini to čěskosłowakski ministerski předsyda dr. Beneš. Wón dźerži krute zwiski ze zastupjerjemi druhich statow małeje ententy kaž Pólskeje, Rumunskeje a Južnosłowjanskeje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Naša „Jednota" wotmě minjenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. W njej móžachmy najdostojnišoho knjeza tachanta protonotara Skalu postrowić. Wosebity zajim zbudźachu swětłowobrazy (něhdźe 120), kotrež nam knjez zastojnik Hejduška předstaji; knjezaj farař Hejduška a kapłan Just je nam z krótka rozjasništaj. Widźachmy wulkotne wobrazy nabrjóžnoho kraja, wosebje z Tersta (Triest) a Puljanskeje wokoliny (Pola) z Lovrano a Opacije (Abbazzie). Kak krasny je tola tam kraj, kak wobkuzłace morjo — hdyž z ćicha leži, hdyž wětřik je majka, hdyž wichory je rozzłobja, hdyž słónco je wobswětła a mróčele so nad nim kopja, hdyž miły Boži měsačk swoje swěło na nje sćele. Kak krasne morjo wodnjo, kak wobkuzłace w nocy. A zajimawe je žiwjenjo na nim a při nim, wosebje dla rybakow a kupjelanskich hosći. Nimale dwě hodźinje so takle radowachmy. Na to rozprawi knjez prof. Bryl wo poslednim posedźenju „Domowiny", wosebje wo posmjertnej kasy. Město přichodneje zhromadźizny w meji budźe najskerje swjedźeń.

---

drobnje rozprawjachu, też rjane wobrazy přinjesechu. Na to so do Serbow naćěri wulka mnohosć cuzych, zdźěła jara dalokich hosći, a kak wohidny začišć na nich činješe dołhi rjad tajkich pichlikow w brunych, šěrych haj zelenych krótkich zwjerščnikach. Też dyrbjał kóždy wobdźělnik tola za jěchanjo wěstu „wysokosć" dopokazać, hewak njech čaka, dóniž joho Bóh kaž Samuela njepowoła k tutej służbje k česći Horjestanjenoho.

Zo dyrbi też kěrlušowanjo dostojne być a zo njedosaha jenož hubu wočinjeć, wo tym je hižo Posoł wjacy króć rozprawjał. Bjez dočasnoho wuwučowanja a přespěwanja ženje ničo dobre njedócpěja.

Też so wujej zdobne njezda, na konja přewjele dźěłanych róži spojšeć. Najrjeńši je a wostanje kóskaty grat bjez kóždoho dalšoho wupyšenja. Štóž toho nima, bjerje swój zwučeny čorny, bruny abo žołty. Stajnje su naši prjedownicy konjej hriwy pletli. Nětko zdobom rěka, to nječińće, konjej so jeno hriwy kóncuja. Dyrbjało to woprawdźe tak złě być, to wujej do hłowy njecha. A škodźi to něšto, hdyž by koń někotre kosmički přisadźił? Wšak też kóždy křižeŕ wšě włosy nima a tola służbu sobu čini. Ważna wěc je, zo ma procesijón krutoho a dostojnoho wjednika, kotryž rozemi železny porjad dźeržeć, hewak ćerpi wšón zwonkowny raz a je k pohórškej. Wo šiji mazanju a mačenju njech sebi štó druhi słowo wuprosy. K nyšporu so hewak khodźi bjez bleškow. Jeli pak bjez toho njeńdźe, potom zmińmy so wšoho pohórška a wobkhowajmy swoju česć!

Hdy je tutón rjany a česćehódny pobožny nałožk nastał, štó chcył to wuhudać? Hižo naš njezapomnity Hórnik zastupuje w 4. lětniku Posoła lěta 1866, hdyž Posoł hišće „w redakciji 10 nowych sležbornych, na pósće a w knihaŕni 12½ nsl. płaćeše", měnjenjo, zo je křižeŕstwo wšeje česće hódne jako něšto zastarske a jako něšto khwalby hódne samo na sebi."

Hdy je nastało, njehodźi so prajić. Tola je hižo před reformaciji we Łužicy a też we Čechach křižeŕstwo rozšěrjene było. Po tutym času bychu z ćežka naši katolscy Serbja tajke wašnjo procesijóna wot zdalenych katolskich Němcow, ani Němcy wot Serbow přiwzali. Najskerje je křižeŕstwo nastało w času, hdyž so ryćeŕstwo zawjeseleše na sławnych wujězdźowanjach abo turněrach, wosebje po křižowych wójnach. Tehdy snadź dowoli so poddanej, štož bě hewak jako njepřisłušne za njoho zakazane, zo směł so też na rjenje wosedłanym a wupyšenym konju pokazać, drje nic při spomnjenych hrach, ale při procesijónje. Zdźeržało pak je so křižeŕstwo dotal nimo našich serbskich wosadow w němskich wosadach wokoło Wostrowca. Wosady Wostrowc, Grunawa, Königshain, Seitendorf wotdźerža křižeŕski procesijón kóžda wosebje wokoło swojich polow jutrowńčku abo, jeli so dešćuje na Bože stpěćo. We Wostrowcu jědźe też duchowny we wozu sobu. Tam zastawaja při štyrjoch swjatych křižach na wosadnych ležomnosćach a duchowny čita swj. sćenja a přisłušne modlitwy, kajkež su hewak na Bože Ćěło abo druhdźe kaž we Šěrachowje při póstnych wobkhadach wokoło polow postajene. W němskich wosadach ma potajkim křižeŕstwo předewšim tón samón zmysł kaž naše pěšne wobkhady wokoło polow. Te prjedy jutrownu nóc kóžda wjes sama za so wotměwaše. Nětko je tajki hišće w klóštrje.

Křižeŕski je woprawdźity procesijón, dokelž dźe wot cyrkwje k cyrkwi přewodźany wot mjedźanych zwukow zwonow, a při tym so zanošuja jutrowne kěrluše, wotměwa so woprawdźity nyšpor na konjoch. Nichtó njeje nam tak rjenje wosławił našich křižerjow hač naš njesmjertny Ćišinski. Joho pěsnje wo jutrach, Božim Ćěle, Do Róžanta a druhe sebi zdobnje zasłuža, zo je naše dźěći město wšelakich druhich w šuli wuknu, zo so w towarstwach, před swjedźenjemi přednošuja, zo bychu byłe woprawdźite swjate kubło wšitkich. Njeje wot nas zdobnje a dźakownje, zo joho krasne wupłody pobožnoho serbskoho ducha njejsu hišće tak přešłe do našeje krewje, kaž by sebi wón to zasłužił.

Też je křižeŕstwo přisprawny wobkhad wokoło polow. Tam, hdźež Bóh bura abo ratarja bohaće žohnuje, runje tam, při swojich polach, chce so też wón jomu wosebje dźakować a dowěrnje wo nowe žohnowanjo prosyć. A k tomu wuzwola sebi swojoho najlěpšoho towarša při pólnym dźěle, kotryž joho při rólnym prócowanju najlěpje podpjera, při sywach a žnjach, swojoho posłušnoho pomocnika, najdróžše domjace skoćo, krasnoho hordoho konja! Kóždy, kiž je sebi jenož něšto zrozemjenja za ratarske žiwjenjo na wsach, za wobkhad burowy ze swojim skotom,

— Lětuši bołmončcyny hermank bě khětro wopytany, tola nic wot tak wulkich syłow kaž hewak druhe razy. Někotrohožkuli ze wsy je tola wjedro, zwotprědka njepřihodne, wottrašiło. Ludźo kupowachu pilnje, njedźiwajcy drohotu. Widźeć je, zo je lěpje połne křiny płatu a druhej drasty měć hač papjeru khować, za kotruž dźensa hišće něsto dóstaneš, za samsnu sumu pak snadź hižo někotre měsacy pozdźišo ani połojcu toho ći njedadźa. Njewěmy woprawdźe, kak daloko hišće naše pjenjezy spadnu — snadź do ruskeje hłubokosće; khiba přinjese Genua znajmjeńša wobstajnosć pjenježneje płaćiwosće. Móžno! móžno pak też, zo so za Němsku wobstojenja hišće zhóršа. — Póndźela bě też hišće něsto ludu do města zwabiła, tola joho njebě wjele. Hrózbna zyma je snadź też toho abo tamnoho wotdźeržała.

— Swjate dny budźe tu na pósće takle służba: Prěni swjaty dźeń budźa za tudomny wokrjes (Ortsbezirk) listy a zawalki wobstarane. Pjenjezy njebudźa roznošowane; też na wsy won listy a zawalki póndźa. Druhi swjaty dźeń pak jenož to so přiwozmje, štož ma z khwatkom so wobstarać; druheje służby njebudźe.

— **Jutrownu srjedu** swjeći towarstwo Maćica Serbska **75 lětny swjedźeń** swojoho wobstaća. Popołdnju w 2 hodźinomaj změje wona kaž hewak swoju hłownu zhromadźiznu we Serbskim Domje. Wječor ½8 pak wuhotuje so swjedźeńska zabawna zhromadźizna we Krónje z rjanym programom, tuž nadźija so też naša Maćica prawje bohatoho wopyta. Wosebity měšany khór, Budyšscy, Radwořćenjo a Bukečenjo přednjesu někotre nowe měšane khóry. Jako solistka wustupi knježna koncertna spěwarka Ruth Krawcec. Dźěćacy khór přednjese cyklus serbskich spěwow. Swjedźeńsku rěč je wjeledost. k. kapłan J. Cyž z Khrósćic přilubił. W druhim dźěle ma so „Burska krew“ předstajeć, hra ze žiwjenja w 4 jednanjach wot Franca Krala. Wšitcy Serbja su witani. Zastupne khartki su dóstać pola k. Janaka w Smolerjec knihowni, też pola knjeza cyrkwinoho wučerja Šołty w Donnerhakec ćišćerni a wječor w Krónje. Zawěsće njebudźe so nichtó kać, kotryž swjedźeński wječor ze swojej rjanej zabawu wopyta.

Z **Khrósćic.** Na dnju Bol. maćerje wotmě Serbska Pčólnica zasy po dołhim přetorhnjenju jónu swoju hłownu zhromadźiznu, na kotruž běchu wšitcy pčołarjo — nic jenož sobustawy — wšitkich serbskich wosadow — prošu wo wodaćo:. Baćoń běše mi wuléćał — přeprošeni, ale traš wot 300 pčołarjow běchu so tu 30 zešli — je to mało zajima za pčołarjenjo we Serbach.

K. Kmječ-Khrósćanski pokaza w jadriwych a zajimawych słowach stawiznu S. P. a jeje khorjenjo — bě hišće přemłoda a mało skrućena, a surowa wójna ju zrazy — ale myslimy sebi też, zo wón najlěpši recept za jeje wustrowjenjo předpisa. Slubichmy sebi, we přichodźe zasy z cyłymi mocami dźěłać, swój rjap skrućić pytać, so wuwučować, jenajke a najlěpše nastroje a wobydlenja kupować, zhromadnje so za polěpšenjo pastwy postarać. 8 nowych sobustawow zastupi — ma S. P. nětko na 120 sobustawow. Měsačnje so žada 1 hr. přinoška, 5 hr. je zastupny pjenjez. Stwórćlětnje wotměwaja so zhromadźizny — hdyž je ważne, husćišo — a lětnje hłownu zhromadźiznu. Wosebje so wobzamkny, zo maja so w Pčólnicy też wot nětka ratarske interesy spěchować, dokelž ma pčoła tak wulku ważnosć w ratarstwje.

Pčołarjow druhich serbskich wosadow namołwjamy, zo by kóžda wosada sebi pčołarske towarstwo założiła a w nim pilnje skutkowała, dokelž je tola wobćežnje, kóždy króć do Khrósćic na zhromadźiznu hić. Chcemy pak přez hłownu zhromadźiznu cyłk wostać, jenož tajki w nětčišich časach něsto wukonja.

Z Baćonja. Nětkle čeledź husto wjele lět na jenym městnje njewostawa. Čim wjetšeje khwalby hódna žadnosć bě w našej wsy Madlena Žmijec, z přimjenom Žurić. Wona je pola kublerja Pjecha 48 lět swěru służiła a je druhej čeledźi ze słowom a dźěłom stajnje z dobrym přikładom była. Jenož dwaj dnjaj khora pobywši je 78 lět zbóžnje dócpěła. Hdyž je tak dołhe lěta we jenej służbje wostała, ma so też knjezej Pjechej připóznać, zo je ju přecy jako domjacu dźowku wobhladował. Też jeje ćěło je we swojim domje na čestnym městnje na mary stajił, hačrunje měješe wona sama stwičku w susodstwje wotnajatu. Hač do poslednich dnjow swojoho žiwjenja je w Pjechec domje wšědnje k pomocy była. Njech nětko po swěrnym zeńskim dźěle njebjeski měr wužiwa.

Nowy serbski časopis

je wušoł tele dny. Nowy w tym zmysłu, zo je prjedawšu swoju formu (listno) złožił a nowu přiwzał (nětko zešiwk); nowy, dokelž njebudźe hižo jako měsačnik wukhadźeć, ale jako štwórćlětnik. Mjeno pak ma kaž prjedy „Łužica“ a tak je tón nowy štwórćlětnik naša prjedawša „Łužica“, wukhadźaca nětko we swojim 37. lětniku.

Tónle časopis ma nadobny zaměr. „Spěw a pismowstwo dyrbitej nam pomhać dom Serbowstwa dowutwarić. Łužica dyrbi być literarny časopis, nic w zmysłu „wumělstwa samoho sebje dla“, ale zo ma swoje dźěła w dobrej serbšćinje podawać. Maćizna je prěnje, wona je to najhłowniše, Ale časopis njesmě jenož z materiju so spokojić, ale so też prócować a so bědźić wo dobru a rjanu a wumělsku fórmu, kiž aestetiske wjesele a spodobanjo zbudźi.

Serbski lud dyrbi bóle a bóle sebje samoho spóznać, swoju narodnosć a nadobnosć važić wuknyć. Dokelž njeznaje swojeje maćerje a njeznaje swojeje krewje, tohodla ju husto zacpěwa a hani a cuzym k směcham podawa, bjez toho, zo by sebi wědomy był swojoho čežkoho hrěcha. Stwórtu Božu kaznju znaje drje po słowje, nic pak po zmysłu. Doniž naš narod sebje samoho njespóznaje, doniž swoje mjeno Serb njewupraja z česćowanje joho nutrny zwisk z přirodu wukhował, budźe tohodla na jutrowny křižeński procesijón z cyle druhim awočom hladać hač wćipny měšćan, hač zwjeršny pachoł, kotremuž hišće telko słónca zeskhadźało njeje. Runje tohodla da naš Čišinski w swojich: „Dźědowych jutrach“ staromu dźědej wjesele khodźić wokoło jutrownych koni.

Mamy pak hišće druhi zastarski jutrowny nałožk, mjenujcy „jutrowne jejka“. Skoro by wuj pisnył: mějachmy, dokelž, kaž nimale wšitko rjane a stare hnujace ze Serbow ćěka, tak też jutrowne jejka! A tu by wuj najradšo naše serbske žony a maćerje za włosy pocybał. Wone su nanajwjacy na tym wina, zo so jene rjane wašnjo po druhim nam zhubjuje. A čohodla? Njepotajmy sebi ničo! To jeno škodźi. Jutrowne jejka a tajke wěcy to jim hižo dosć „fajn“ njeje. To dyrbi być torta a hišće prawje droha, tu dyrbja być apliziny, šokoloda, žołte črijki za małoho pjeracha, židźana nječka za Mótkec rjanu popku, haj złoty časnik ze złotym rjećaskom, a zo njezabudźemy na najnuzniši komfort małych jandźelkow: na rjanu bělu bowu a muf! Što dha sebi mysliće, kritiski wujo, całtu a jejka, tola wjacy dać njemóžu, što bychu k tomu druhe kmótry prajiłe! Kak bychu mje ludźo we wsy wokoło nosyłe . . . to tola nichtó wjacy njećini!

My smy hižo tak daloko wot nowočasneje kultury woblizani, zo mały dar, byrnjež lěpšoho a hłubšoho zmysła měł, nikoho wjacy njezwjeseli a njespokoji. Hdyž po stach hriwnach njedawaš, ničo njepłaćiš we Serbach a sy jeno skupy tofl. A tola wě wuj dobry srědk, tutomu wulcyčinjenju při zelenych štwórtkach abo druhdźe do rowa zazwonić! A tón srědk rěka: strowy mužski rozom! Hdyž bychu so wšitcy nanojo zrěčeli a swojim žonam rjekli: Ničo njebudźe! Lětsa budu ja zelene štwórtki postajeć, to by pomhało. Žony so jeno lózych rěči boja, muž to njedyrbjał! Wšak też hewak rěka: Mužo, płać, byrnjež njeby ničo „płaćił“: . . pola žony nastupajo zelene štwórtki.

*

Kak je wašnjo jutrownych jejkow nastało a što woznamjenja?

Najbližše, ale dołho hišće wěc njewučerpjace wobkładowanjo je tole: Po starym cyrkwinym rjedźe bě w posće zakazane wužiwanjo jeji, twarožkow, mloka a wšitkoho, štož so z mloka přihotuje. Jutrowńčku smědźachu so zasy jeja jěsć. Hdyž nětko tutón swobodniši čas nastupi, zo bě dowolene, jeja zasy wužiwać a zjawnje předawać, nasta naspomnjene wašnjo, jeja jako dar lubosće dawać.

Za křesćana je jutrowne jejo znamjo Zbóžnikowoho staća z mortwych. Narańši křesćenjo so hišće dźensniši dźeń jutrowńčku postrowjeja: „Kkrystus je stanył“ a na to wotmołwjeja: „Woprawdźe je stanył.“ Tak pola nas jutrowne jejka tosame wuprajeja přez cyły jutrowny čas. Jejo je nam znamjo nowoho stworjenja człowjekow přez Horjestanjenoho. Dale je jutrowne jejo znamjo našoho samsnoho horjestaća. Jejo woznamjenja dwoje narodźenjo, hdyž je najprjedy znjesene a hdyž potom wulehnjene nowe stworjenčko přizjewja, ptačka abo putku. Też człowjek so dwojcy narodźi. Najprjedy stupi na naturskim puću do žiwjenja, a druhi narod, hdyž do druhoho swěta přez smjerć přeńdźe. Cyrkej wobhladuje tohodla smjertny dźeń Swjatych jako jich woprawdźity a wěrny narodny dźeń, dokelž hakle po swojej smjerći w tamnym swěće swoje dospołne žiwjenjo z Božeje ruki dóstachu.

Prjedy hač może z jeja žiwe stworjenjo wuńć, dyrbi dołho wohrěwane a potom joho škorpizna złamana być. Tak pola człowjeka. Joho ćělna škorpizna ma so w rowje rozłamać, zo by nowy překrasnjeny człowjek k nowomu žiwjenju wušoł.

Skónčnje je jejo znamjo najčisćišeje a njezahiniteje radosće w njebjesach. Jejo přetrjechuje po čistoće wšě druhe jědźe. Je ze škorpiznu wobdaty, tuž njemóže so z ničim womazać. Kur njemóže jomu škodźeć, popjeł so njemóže do njoho zatłóčić. Też radowanjo zbóžnych je čiste a bjez kóždoho njedobroho přiměšenja. To nam jejo woznamjenja. Z nim so naša jutrowna nadźija wjesołoho horjestaća wobnowja.

Wuj při tutych słowach sčěhowaše mysličkam njeboho Hórnika w Posole před 55 lětami.

Tuž mějće, Serbja, zańč stare khwalobne wašnjo jutrownych jejkow! Njech jeno serbske napisma na nich woznamjenja tśoji wuznam jeji za jutry!

Njech dobri serbscy — přileżni basnicy — zasy dopomhaja jutrownym jejkam k starej česći!

Wjesołe — hnadowne jutry přeje

Kritiski wuj z Bjesadźic.

nosću, tak dołho hinjemy. Naša zasparnosć nas k smjerći wjedże! Ćežki a běđny naš wosud bě a hišće je. Ale dyrbimy jón přewinyć. Nic jedyn to njezamóže, jenož cyły lud móže sebi twarić swój wosud. Ale k tomu je třěbna ideja a k tomu je třěbny ideal, kiž přewinje wšu nuzu a wšu ćežkosć. Naš čas je idealam njepřećelny, je materialistiski, za zeńskimi nizkimi kubłami ćěrjacy a hanjacy. A tutón materialistiski duch je njeserbski. Hdyž chcemy zasy Serbja być, potom dyrbimy zasy ideal zeznać a měć a jomu służić, potom też za nas přińdu zasy rjeńše časy.

W materiji starnjemy a zańdźemy. Materija lemi ćěło a ducha. Ideja a ideal wožiwja, womłódnja człowjeka, dawa nowu žiwjeńsku móc ludam a narodam, kiž běchu stari a k žnjam smjerće zrali. Wulka, rjana myslička je jich tu jimała, jich wola je zasy so zhrabała a z wolu je jim přišła móc a z mocu dobyćo sława."

Hdyž ma też na prěnim městnje być spis, w kotrymž móža młodźi nastawacy spisaćeljo so wuwučować a starši zrali wupłody swojoho ducha a začuwanja swojeje duše w ćišću zapołožeć, dha je tola też za wšón lud postajeny. Ma so tohodla serbskomu ludej należnje poručeć, zo bychu sebi jón mnozy skazali. — Płaći na lěto 20 hr.; skazanki a předpłaćenja přijima: G. Janak w Budyšinje, Serbski dom.

Kročenjo za Khrystusom.

Zasy smy bohatši wo jenu nabožnisku knihu. Tónle raz wo jenu cyle wosebitu. Tamnu sławnu knihu swj. Domaša z Kempis, kotraž so mjenuje „Kročenjo za Khrystusom" a kotraž je drje hižo we wšěch někak bóle znatych rěčach cyłoho swěta wušła, je nam knjez farař Libš přełožił. Přełožk sće hižo w Posole w lětnikomaj 1920 a 1921 jako rozpominanjo čitali; nětko wuži so samsna sadła k zhotowjenju knižki. Tak smy dócpěli poměrnje jara tunju płaćiznu: z rjanym złotym rězkom přińdże knižka 30 hr. Štóž chce ju wosebje rjenje a pyšnje zwjazanu měć, móže sebi ju za 15 hr. njewjazanu kupić a po swojej woli zwjazać dać.

Katolscy Serbja! Tale knižka słuša do kóždeje serbskeje katolskeje swójby. Pola druhich ludow je jara rozšěrjena; też mnozy cuzowěriwi sebi ju wulcy waža. Kniha wopřija hłuboke a nutrne nabožniske rozpominanja; za wšě potrjeby duše a za wšě podeńdźenja žiwjenja namakaš we njej nadobnoho rozwučowanja a krutoho posylnjenja. Bjez dźiwa tohodla, zo też mnohe lětstotki po jeje spisanju ludźo sebi ju hišće waža jako wosebitu drohotku. Štwórty wotdźěl tejele knižki ma też tohodla hišće wosebity wuznam, zo móžeš joho rozpominanja jako modlitwy do swjatoho woprawjenja a po nim wužić. Należnje poručamy tohodla wšěm česćenym čitarjam našoho Posoła, zo bychu sebi ju pola swojoho duchownoho hnydom skazali. Płaćizny za wjazanjo mjenujcy mohł rjec wob dźeń rostu; po 30 hr. mamy nětkle jenož wěstu ličbu knižkow na předań; snadź bórzy budża knižki do wjazby zasy dróžše.

Z misijónow.

Handriji Szczepticki.

Čitaj Šćepticki! Mjeno tutoho sławnoho muža njeje našim čitarjam cyle njeznate. Hižo wjacy króć je z wosebitym wurazom tu mjenowane było. A tutón wuznamny muž zasłuża sebi wšu česć a sławu. Joho mjeno je program. Ma podobnoho zwuka kaž něhdy mjeno kardinala Lavigerija, kiž přez cyłu Europu ćahajo „wójnu" přećiwo njewólnistwu a wotročstwu prědowaše. Po cyłej narańšej Europje je arcybiskop Szczepticki znaty jako wojowar za wulku ideju: za wujednanjo ruskeje (orientalskeje — narańšeje) cyrkwje z Romom. Skónčne dorozemjenjo mjez wječorom a ranjom mjez Romom a Moskwu! Kajka wobkuzłaca mysl! Ale kajke hobrske dźěło! Před něhdże tysac lětami wotšćěpi so rańša (grekska) cyrkej wot Roma. A njedorozemjenjo ćim bóle přiběraše, čim dlěje dźělenca traješe. Też dźensa hišće su zadźěwki wulke, znajmjeńša štož Moskwu nastupa. Ćim přećelniše je stojnišćo Kijewa, hłownoho města Małoruskeje. Joho patriarch je arcybiskopej Szczepticomu z cyłeje wutroby přikhileny; to dopokazuje, kak wuspěšne je dotalne skutkowanjo biskopa Szczepticskoho było.

Hrabja Handrij Szczepticki pokhadźa z prastareje małoruskeje zemjanskeje swójby. Małoruscy zemjenjo přistupichu we srjedźnym wěku k łaćonskomu ritej katolskeje cyrkwje, kotromuž cyłe tehdyše pólske kralestwo přisłušeše (Małoruska běše tehdom dźěl wulkeje Pólskeje). Tak bu też młody hrabja Handrij po wašnju pólskich zemjanow woćenjeny a studowaše w Krakowje. (Joho bratr stoji dźensa sobu na čole pólskoho wójska.) —

Swoje prawizniske studije dokónčiwši zastupi młody hrabja Handrij, 23 lět stary, do rjadu Basilijanow. To je jenički rjad mnichow ruskeje cyrkwje. Runje w tym času w dźělu z Romom zjednoćenym Małoruskeje Swjaty Wótc Leo rjad Basilijanow přetwori. Po swojich nowych wustawkach měješe so tónle rjad wosebje z dušepastyrstwom zaběrać. Zastup do klóštra woznamjenješe za młodoho zemjana wulki wopor. Dyrbješe so z tutej kročelu łaćonskoho rita wzdać a přiwzać orientalski ritus. Zdobom wopušći z tym też pólsku narodnosć, w kotrejž běše woćehnjeny był, a přistupi k małoruskej stronje. Jenož lubosć k njesmjertnym dušam zamóh tajke ćežke zadźěwki přewinyć. A tuta horca lubosć k jednoromu ludej přewodźeše joho přez cyłe žiwjenjo. — 1899 za biskopa w Stanisławje pomjenowany móžeše tak prawje po swojej žadosći žiwy być: mjenujcy so wěnować njesmjertnym dušam swojich wěriwych.

W jednorym wozyčku jězdźo khwataše wot wosady k wosadźe wšudźom prědujo a lud wo křesćanskej wučbje rozwučejo. Za lěto hižo pozběže joho Swjaty Wótc na arcybiskopa w Lwowje. (To je hłowne město pólskeje provincy Haliča, tehdom słušeše hišće k Awstriskej a rěkase Galiciska.) Tu dósta nimale połdra milijóna dušow dowěrjenych. Ze swojim njesprócnym dźěłom za małoruski lud nadoby sebi přecy bóle nahladnosće a lubosće mjez ludom. Wulki dźěl lěta nałožowaše na visitacije, prědowaše a dźeržeše přednoški a sydaše po dołhich hodźinach w spowědnym stole. Lěto wot lěta wuda tři, haj štyri pastyrske listy wob lěto, kóždy po wobsahu a ćišću wubjernje přiměrjeny potrěbnosćam joho wě-

Dźiwytworny recept.

„Owhaj, něhdyžkuli je hižo mały recepćik dźiwy skutkował. Drje nic samlutki, ale měješe mjenje widźanych tajnych pomocnikow. Tola tajki šamały šlebjerdk běleje papjery, z čornymi pismikami wudebjeny, ma za wušomaj: ludźom jasnje na wočomaj ležo sréba wšitku česć a khwalbu do so, ani zo by so tróšku začerwjenjał, kaž by rjekł: „Ja sym cyły muž! Samu smjerć sym přewinył!" Ale wěrno je: khory, kotromuž hižo smjerć na jazyku sedźeše, je so z recepćikom a joho strowymi krjepkami zasy zhrabał a smjerći nós wótrěł. A hdyž so zjawnje mjez ludźimi pokaza, su joho napřemoh wobdźiwali. „Wo tym dźěn hišće zańdźene wiki powědachu, zo so k wulkej armeji hotuje, a dźensa je zasy z nami na wikach. Tón drje je tola dźiwytworne krjepki měł. Zda so nam po wobliču strowši, dyžli hdy prjedy." A joho dźiwytworny recepćik je potom nimoměry widźany a ważeny. Ale zo by joho dźiwytworny recepćik hnydom woběmaj pomhał, khoromu kaž lěkarjej, zo byštaj so kruće na nohi stupić a wšomu njeluboznomu stajeć móhłoj, to je tola hižo žadniša wěc. Tule pak je tajki mały recepćik. Byšće traš to rady słyšeli? Aj, čohodla njebych wupowědał, hdyž je to wěrno? Wěrnosć, byrnjež so ji też často smjeli, njetrjeba so nihdy do kuta tulić. Posłuchajće!

Młody lěkař na wysokich šulach ze wšej třěbnej lěkařskej wědomosću za tohorunja z nowočasnymi wědami a nazhonjenjemi so wustarawši zasydli so do samotneje burskeje krajiny, wšoho měšćanskoho klepota a ropota zdaleneje, mjez hłubokimi čornymi lěsami. Chcyše jenož swojomu lěkařskomu powołanju a ćerpjacomu ludej służić. „Tu njebudże měšćanske žiwjenjo za mnu swoje prudła wlac móc, zo by mje mojej zwučenej starosći wotwjedło. Ja też wo tajke myslatych přileżnosćow nihdy njerodźu." Wězo wočakowaše młody lěkař, zo změje telko dźěłać a khodźić a jězdźić, zo ani khwile myslić njezměje na druhe wěcy, kotrež bychu joho jenož rozpjeršale. Mjez wulkimi wsami a samotnymi burskimi dworami bě w tej krajinje šwarna črjóda knježich dworow z mnohimi ludźimi, kotřiž tola skoro přecy někajkeje pomocy trjebaja. Ale podarmo zdaše so wšitka nadźija.

Ludźo wšak mějachu jara mało dowěry do joho „młodosće a njenazhonitosće" a khodźachu radšo k staromu lěkarjej, kotryž tu hižo dołhe lěta skutkowaše. Też bojachu so ludźo wšelakoho nowotarstwa, z kotrymiž młody lěkař ze spočatka hnydom lěkowaše. Koho težto njebychu našeriłe, lódzymne kupjele abo same lodowe wobalki. Hižo strowoho człowjeka, hdyž jeno tak zwaha ne nje sebi pomysli, łóješe zyma, a mrówje łažachu jomu po khribjeće. Štó budże so potom khoromu dźiwać, hdyž měješe před lódzymnej wodu abo samym lodom lodowe stróżele! A potom hakle lěkarjowe wótre swětłe nože, kotrychž měješe cyłu kožanu tobołku połnu! A młody lěkař težto je hnydom ćahaše, hdyžkuli so něhdże žadyn staw, ruka abo noha, porst abo koleno jětřeše. Kaž njesmilny rěznik so ludźom tehdom lěkař zdaše. Ně, dźiće mi z nožemi! Kołbasu drje mam ja jara rady, tola na rěznika, hdyž chce na mni swoje nože spytować: „Zo by će tajki a hinajši štó wě hdże donjesł!"

Hewak wšak měješe młody lěkař hižo po swojich prěnich wopytach, kaž lud je wopowědaše, dobre mjeno. Lěkař wustrowješe nic jeno z krjepkami, próškami a žałbami, ale prócowaše so ze znutřka khoroho přede wšěm wustrowjeć. Pódla spomožnych wukazow, z kotrymiž by so wšitko škódne, khorosći poležkowace wotstroniło, a wustrowjaca přiroda so podpjerała, wubra sebi młody lěkař tšoch dobrych zwjazkarjow, kotřiž bychu joho swěrnje podpjerali. Jich mjena rěkachu: ćichi posměwk, nadźija a měrny spar. Z přećelnym słowom prócowaše so khoromu wjesołu lohku mysl wubudźić a skónčnje z dušnym žortom jomu wjesoły posměwk na wobliču skuzłać. „Hladajće, hladajće", rjekny potom, „wón dźěn móže so hišće smjeć! To je tola najwěšćiša a najbliža šćežka k wustrowjenju!" A tónle prěni

riwych. Tež na swoje w Americy přebywace wowcki njezapomni. Wuda za nje wosebite spisy a dojědźe skónčnje sam za nimi, zo by jim tam wosebitoho biskopa wobstarał. To so jomu tež poradźi.

Wšu starosć přiwobroći tež swojomu rjadu Basilijanow. Założi za njón wosebitu wotnožku tak mjenowanych „Studitow“, kotřiž mějachu po nałožku starych cyrkwinskich wótcow so wosebje z rozpominanjom zaběrać. Woni dopominaju ze swojim žiwjenjom na rjad „Trapistow“ pola nas. — Jena druha wotnožka ma město ručnoho dźěła cyrkwine wědomosće hajić, zo by, hdyž jónu za Rusku ta prawa hodźina by přišła, by tu japoštołstwo dźěła a dobroho přikłada wotewrić móhła.

Zjednoćenjo orientalskeje cyrkwje z Romom je tež nadawk lětnych zjězdow na Wjelehradźe (na Morawje), kajkež je zdawna zarjadował nětčiši arcybiskop dr. Stojan-Wołomucski. Tute zjězdy podpjeraše tež arcybiskop Szczepticki ze wšej mocu, a zajim narańšich stron za nje přiběraše stajnje. Wot lěta 1911 sem wopytuja tež ruscy theologojo zjězd. Zo by na prawosławnu rusku cyrkej wěstoho wliwa dobył, mysleše sebi Szczepticki na założenjo klóštra swojoho rjadu w Palestinje, hdźež dźě do wójny lětnje wjele tysac Rusow přikhadźeše. Wójna njedowoli wuwjedźenjo. Arcybiskop hladaše tež paršonscy a pisomnje z ruskimi worštami do zwiska přińć, zo by za swój ideal mjez nimi skutkował. Carske ruske knježeństwo joho skutkowanjo njepřećelnje wobkedźbowaše.

Hdyž Rusy we swětowej wójnje so do Lwowa předobychu, zajachu woni tež bórzy bjeze wšeje winy arcybiskopa Szczeptickoho a wotwjedźechu joho do Ruskeje. Tola běše arcybiskopej do zajeća móžno było, z wosebitej połnomocy Pia X. swojomu spowědnikej potajnje biskopsku swjećiznu wudźělić, bjez toho, zo joho njepřećeljo něšto wo tym zhonichu. — We wuhnanstwje měješe arcybiskop dobru přileżnosć, nabožne žiwjenjo mjez Rusami sam wobkedźbować. 1917 sta so z joho pomocu w Moskwje jara ważna kročel doprědka za rozwićo katolskeje cyrkwje mjez Rusami. Hač dotal běše w Ruskej kat. cyrkej z pólskej narodnosću zjednoćena była. Katolik być rěkaše Polak być. Rusam běše tak nimale njemóžne, ke katolskej cyrkwi přestupić (do wójny wšak přestupy knježeństwo docyła njedowoleše). 1917 nasta w Moskwje rjad sotrow pokuty po s. Dominiku. Z 5 sotrami stupi do žiwjenja. Jako superija dóstachu sotry knjeza Wladiměra Abri Kosofa, kotromuž biskop Szczepticki měšnisku swjećiznu wudźěli. Sotry dźěłaja z wulkej wutrajnosću a sćerpnosću mjez khudym wulko-měšćanskim ludom. We swojim bydłu připrawichu jstwu za mału kapałku a někotre jstwički přewostajichu swojomu dušepastyrjej, kotryž je nětko prěni ruski farař katolskeje cyrkwje. Dźensa je ličba sotrow přez přestupy hač na 20 zrostła. Tež mała wosada derje přiběra. Podobne wosady drje bórzy tež w druhich městach nastanu.

Nawróćiwši so do domizny dźěła arcybiskop na wulkim skutku zjednoćenja njemylnje dale. Najwjetši njepřećel přezjednoty ruska statna cyrkej, je padnyła. Na čimž pak wosebje pobrachuje, je wójsko dźěłaćerjow. Zo by prawje wjele wojowarjow za Khrystusa za swojich lubych Małorusow z wječornych krajow dóstawał, je biskopowa najwjetša starosć. Njech so joho samsne słowa tu wozjewja. Wón piše:

„Orientalojo často sami spóznawaju, što jim pobrachuje. Pytaja, a mjez tym, zo bychu to pytnyli, pytaja katolsku cyrkej. Dajmy jim, štož potrjebuja a orientalske cyrkwje budźa zasy to, štož něhdy běchu: najsylniša zepjera a najrjeńša pycha powšitkowneje cyrkwje.

„Katolske rjady wšak mamy w orienće, tola njejsu ani zrosćene nadawkam, kajkež na nje čakaja. Potrjebujemy syły rjadnikow, za Boha zahorjenych mužskich a žónskich. Přez swoje skutki horliwosće, lubosće a smilnosće bychu ludźom dopokazali, zo je katolska jenož ta woprawdźita cyrkej Jězusowa. Telko tysac wobrjadnikow kelkož by k tomu třebnych było, njemóže orjentalska cyrkej sama zwjesć, k tomu trjeba mócneje podpjery nawječorneje cyrkwje a ja njedwěluju, zo ju tež dóstanje.

„Wězo, štóž chce tu z wužitkom dźěłać, dyrbi tež wopor swojeje přiwisnosće k łaćonskomu ritej přinjesć . . . Móst, po kotrymž móhli orientalojo k zjednoćenju z katolskej cyrkwju přeńć, ma wotpočować na dwojim stołpje: 1. nawječorne wotrjady dyrbja orientalske provincy zarjadować a 2. tele orientalske wotrjady maja swój dorostk z nawječornych krajow dóstawać. — Zo bychmy za ważnu wěc zjednoćenja cyrkwjow wulkomóc nawječornych rjadow dobyli, to je ta hnada, wo kotruž my z Romom zjednoćeni orientalojo wšědnje so modlimy a to su naše najhorcyše próstwy za was, łaćonscy-katolscy bratřa.“

Zo tu žně zrawja, njeje dwěla. Cyły wulki małyruski lud — na 30—40 milijónow dušow — je zwólniwy, so zasy z Romom zjednoćić, kaž je to hižo jónu pod pólskim knježstwom było. Cyłe wosady bychu hnydom muž po mužu přestupili, by-li tu dosć duchownych było. Dokelž jich pobrachuje, njejsu tajke zhromadne přestupy hišće na času.

Chcemy so nadźijeć, zo Bóh horce próstwy najdostojnišoho arcybiskopa wusłyši, a mjez nawječornymi cyrkwinymi rjadami prawych mužow wubudźi, kotřiž bychu w duchu arcybiskopa Szczeptickoho za rozšěrjenjo cyrkwineje jednoty mjez narańšimi ludami skutkowali. Nadźijomnje so wašnjo misijónstwa wjacy njewróći, kajkež běše we srjedźnym wěku powšitkowne, zo cyrkej znjewužiwachu za politiske zaměry. My połobscy Serbja smy wo tym najzrudniše nazhonjenja činić dyrbjeli.

Boža mša.

Č. M. S. 1880, 34.

1. Sedźała Marija při morju
Ze swojim móličkim dźěćatkom.
Nimo tam přijědźe fórmanik
Z konikami štyrjomi.

2. „Wjele ty wozmješ, fórmaniko,
Zo mje přez morjo přewjezeš?“
„Jara ja wjele njewozmu,
Přez morjo ja će přewjezu.“

3. Mały kus dale tam přijědźechu,
Fórmanik poča so prašeći:
„Ty sy mi dźěćatko móličke,
Tola tak jara mi ćežke sy.“

4. „Wěriš-li, njewěriš, fórmaniko,
Zo ty wjezeš tón cyły swět?“
„Jezo-li wjezu ja cyły swět,
Da sy ty naš knjez Jězus Khryst!“

---

nałožk nadźije na wustrowjenjo skrućeše ze wšelakimi pokazkami: „Ći a druzy su tule khorosć zbožownje přewinyli, přečo nic tež wy, kiž tola hišće přestarjeny njejsće a maće sylny zrost, zo so runje stróžeć njetrjebaće!“ Nadźija pak je poł dobyća wšudźom druhdźe, wosebje pak při khorosći. Z dalšimi rozhladniwymi wukazami a z přihodnym lěkařstwom hladaše khoromu měrny wotpočink a spar wosebje za nóc dobyć. Wuspany, wuwotpočowany človjek móže so krućišo stajeć a tež sylnišoho njepřećela so skerje wobróć. Najbóle čuješe so khory hižo na poł strowy, hdyž lěkař so prěni króć wotsaleše. Dalše wopyty wudospołnjachu prěni wuspěch.

A tola njechachu so ludźo powšitkownje k młodomu lěkarjej nawučić. Khodźachu radšo k staromu lěkarjej, kotryž hižo wjele zakrasnych lět jich lěkowaše po starym dobrym wašnju. Sam hižo stary šedźiwc, hidźeše, kaž tež wšitcy ludźo, kóždc nowotarstwo.

Tola nadobo bu hinak a to runje k narodnomu dnjej młodoho lěkarja. Hdyž bě so skoro cyły dźeń z wostudu tołkł a dusył, překwapi joho na wječor mała kartka joho měšćanskich znatych a přećelow. Z krótkimi słowami přejachu jomu přećeljo k narodnodnjej „to najžadniše, štož so myslić hodźi: pacientu.“ „Haj, haj, derje wěm“, mysleše młody lěkař, „wy chceće mje z tutym přećom škřěć a so mi za khribjetom wusmjeć. Ale čakajće, hač so wam ja naposledku wjeselšo njewusměju! Hdyž so k narodnomu dnjej cyłe módre njebjo zboža přeje, potom so zćežka što dopjelni. Njebjo je předaloko a přešěroko, zo by so na zemju zwjezło. Jenički pacienta pak, kotrohož mi lubosćiwje přejeće, je maličkosć, kotruž móže zbožo ducy po puću, skerje něhdźe hrabnyć a mi wobradźić. Chcu sćerpnje wočaknyć, hač so waše přećo tola njedopjelni.“

Před wječorom wudyri sylne njewjedro, kotrež bě so hižo cyłe popołdnjo łačiło, a howrješe ze sylnym wětrom a dešćom nimale přez cyłu nóc. Srjedź nocy přiběžachu po lěkarja do zdalenoho dwora, kotryž samotny blizko lěsa leżeše. Wjedro pak běše njelubozne, zo nichtó ani psa do njoho wuhnał njeby. Tohodla tež ludźo njeńdźechu po staroho lěkarja: běše jim žel toho staroho muža. Wón drje tež ani přišoł njeby! Młody skerje kus hroznoho wjedra přetraje. Młody lěkař tež so njewobaraše. „Hnydom přijědu“, rjekny. A da so bórzy na puć.

Khoroho swěrnje a dokładnje přehladawši bjerješe sebi po zwučenym wašnju swojich tŕoch zwjazkarjow na pomoc a skónčnje rjekny: „A nětko chcu wam tež hišće recepćik napisać, tón budże wam wěšće pomhać, hdyž jón swěrnje po mojich wukazach wužijeće.“

Na to hrabny młody lěkař do kapsy za knižkami z receptowymi papjerkami, tola nahrabny sebi jenož nahłe stróžele. Knižki leżachu z přityknjenym wołojnikom, to nětko kaž z woběmaj wočomaj widźeše, rjenje k rucy přihotowane doma na blidźe a smějachu so jomu rjenje krasnje do wočow: „Překhwatanki = škodowanki!“

„Škoda!“ mysleše lěkař, ale tu so hodźi tola hišće pomhać. — Nimaće traš šlebjerdku běleje papjery k pisanju?“ wopraša so tych dobrych ludźi.

„Ně, tajkich wěcow my njewjedźemy. K čomu dha bychmy papjery khowali? My ničo njepisamy.“

„Ale spěwarske knihi tola maće?“ wuskušowaše lěkař dale, dokelž mysleše, zo so mały recepćik tež na deski spěwarskich napisać hodźi.

„Haj, spěwarskich hnihi mamy cyłu čŕjódu Ale k čomu dha spěwarske?“

Přinjesće jenož, hnydom zhoniće! A předewšěm maće tola tež někajke pjero a łužičku čornidła abo tola mały wołojnik?

„Pjera my nimamy. Pjero dźěn so do našich rukow njepřihodźi. A wołojnik? Wy traš měniće blajštyft? Ně, tón my tež nimamy. — Ale čakajće, kak zo traš budże rada! Naš šulski hólc zawěsće kónčk blajštifta změje a najskerje tež šlebjerdku papjery mjez swojimi šulskimi wěcami. Hnydom za nimi pohladamy.“

A pytachu za joho šulskimi wěcami, kotrež hewak na posćeni w kuće leżachu. „Hdźe jeno je sebi je zatyknył? To je tola

5. „Poświkaj, poświkaj, fórmaniko,
Zo w morju njezwostanjemy.
Twojim konjom ja wowsa dam dosć,
Tebi pak hnady Božeje.“
6. Fórmanik wjesele zapraska,
Z pod koni, z pod koles zapleska.
Do poł wón morja njepřijždže,
Fórmanik poča so prašeći:
7. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje murjuje?“
8. „Murjuje so tam murjuje,
To dźě cyrkej Boža je.
Boža mša žana njemóže być,
Cyrkej dyrbi mur'wana być.“
9. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje moluje?“
10. „Moluje so tam moluje,
To dźě wołtař Boži je.
Boža mša žana njemóže być,
Wołtař dyrbi mol'wany być.
11. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje módrješe?“
12. „Módrješe so tam módrješe,
To dźě len tam Boži kće.
Boža mša žana njemóže być,
Ruby dyrbi na wołtarju być.“
13. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje roješe?“
14. „Rojachu so tam rojachu,
To dźě pčołki Boże su.
Boža mša žana njemóže być,
Swěcy dyrbja na wołtarju być.“
15. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje žołćeše?“
16. Žołćeše so tam žołćeše,
To dźě pšeńca Boža je.
Boža mša žana njemóže być,
Wobłatk dyrbi na wołtarju być.“
17. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje zeleni?
18. „Zeleni so tam zeleni,
To dźě wino Bože je.
Boža mša žana njemóže być,
Wino dyrbi na wołtarju być.“
19. „Hdyž sy mi, dźěćatko, syn Boži sam,
Da mi ty nětko powědaj,
Što so daloko w polu tam
Tola tak rjenje zyboli?“
20. „Zyboli so tam zyboli
Měšnik z tymaj hólčkomaj.
Boža mša žana njemóže być,
Měšnik dyrbi hólčkow měć.“
21. Hižo tam koniki zastachu,
Před cyrkwju Božej stojachu.
Do njeje zastupi Boža mać;
Muž je jěł koniki wupřahać.
22. Přišoł je za nimaj do cyrkwički,
Što pak widźi tu na Božej mši?
Měšnik tu Boži syn je sam;
Swoju wón mać też woprawja tam!
23. Fórmanik k njej so přiklakny,
Woprawjeny tam dowuby.
Po kemšach koniki zezapřaha,
Marji a dźěćatku božemje da:
24. „Božemje, božemje! Ja nět du dom.
Přewodź mje, Marija, z Jězuskom
Přeco hač k našim přez morjo!
A wón wróći so wyskajo.

Tónle pokěrluš swědči wo lubosćiwym podnórjenju našoho ludu do wěrnosćow wěry. Tajki nabožny duch je khwała a zbožo naroda! Njech też we nas wožiwi! A wožiwi ze spěwanjom pokěrlušow. Na dołhich wječorach, přazach, při dźěle — wšudźe ma při swětnych pěsnjach też duchowny spěw swoje prawo. Ja najnuzniše přeměnich, zo bych słowa do prawoho „stupa“ zwjedł; tři předposlednje hrónčka přidach. Sym přeswědčeny, zo pěseń teje rjanosće (po rěči a wobsahu) jako tuta so kóždej serbskej duši zalubi.

Žórło: Č. M. S. 1880 (M. Róla). M. Nawka.

runje, kaž klubu, hdyž je nuznje trjebamy! Běžće tola něchtó khětře do łoža po hólca, zo by nam pokazał, hdźe je ma!“

Tuž wubudźichu hólca ze słódkich sonow. A hdyž njechaše dosć khětře k rozomej přińć, wućahnychu joho z mocy z ćopłoho łoža, byrnjež bóle skiwlił: „Huhuhu, mi je tak zyma!“ — „Ty dyrbiš nam prajić, hdźe swoje šulske wěcy maš!“ Tak přiwlěčechu joho do jstwy. A hdyž hólc cuzbnika wuhladą, wustróža so hišće bóle, dokelž sebi mysleše: Što wě, kajki je to muž, kiž je srjedź nocy na njoho přišoł. Z knyskami sebi woči trějo wotmołwješe z lutym płačkom: „Sym swoje šulske wěcy we šuli wostajił. Bojach so, hdyž so tak jara mróčeše, zo mi ducy po puću přemoknu.“ A to jomu njemóžeše nichtó za zło měć: hdyž hewak nichtó za nimi njehladaše a so njeprašeše, mysleše cyle sprawnje, zo je sam z knjezom nad nimi. „Tak dźi zasy do łoža, zaspanco!“ rjeknychu jomu wobožnje.

Potajkim też njeběše lěkarjej pomocy. A strowy recepćik chcyše tola napisać; wědźeše wšak derje, za nim z wulkoho dźěla dowěra ludźi wisaše.

„Što bych činił? Kak sebi z nuzy pomhał?“ zhudawaše do duri hladajo. A ludźo so hižo bojachu, zo traš jim bjez recepta z nimi tłóchnje.

Ach, ně, tłóchnyć wšak jim wón njechaše a to ćim mjenje, dokelž jomu přez jstwine durje runje dobra myslička wotući zo so na njej wjesele wusmja.

(Přichodnje skónčenjo.)

Njeskutki a jich khostanja w starych časach.

(Skónčenjo.)

Štóž wopačne pisma dźěłaše abo přeměnješe (falšowaše), bu jara khostany. 1549 bě jedyn překupc zamoženjo zhubił a njemóžeše dołh zapłaćić. Prošeše tohodla krala, zo by jomu we wopismje měr slubił před tymi, kotrymž bě dołžny. Dósta 3 měsacow časa. Tola też za 3 měsacy njemóžeše zapłaćić, a dokelž jomu jara hrožachu, wza kralowske wopismo a přeměni je tak, zo słowo „měsacy“ wudrapawši město toho „lěta“ napisa. To so wukopa a jenož přez wulki připad wućekny smjerći. Za to přińdźe tele khostanske poručenjo z Prahi: Jomu dyrbja so woči wukłóć a porstaj praweje ruki, z kotrymajž je jebanjo dokonjał, wotrubnyć. Na to ćehnješe joho mandźelska z přećelstwom a nahladnymi muženi ke kralej za mandźelskoho prosyć. Po khwili, hdyž bě so do Žitawy wróćiła, dósta powěsć, zo je kral khostanjo wołožił, tola dwaj porstaj praweje ruki dyrbja so jomu wotrubnyć a wón z kraja wuhnać. Hišće jónu nastaji so mandźelska z dźěsćomaj, 6 a 7lětnymaj hólčkomaj, na puć ke kralej do Prahi, padny na kolena před nim a nahladni běscy knježa, też romski a venecianski zapósłanc podpjerachu jeje prošenjo. Rozhněwany pak kral k nim praji: „Hdyž chceće sprawni ludźo być, njesměće za tajkoho złóstnika prosyć. By hódny był, zo by na šćěpowc sadźeny so spalił.“ 16 njedźeli a 2 dnjaj čakaše muž w Žitawskim jastwje wo skónčny rozsud. Potom pak dósta rada wukaz, zo je khostanjo tak daloko přeměnjene, zo mataj so jomu dwaj stawčkaj dweju porstow praweje ruki wotrubnyć, štož so też a to zjawnje pod hołym njebjom sta. — Podachmy tónle podawk wobšěrnje, zo by nětčiši čas spóznał, kak zakonje a wusudy tehdom hišće płaćachu.

Jara hubjenje stoješe w Sakskej z katolskim zasudźenym. Tu so wyšnosć najprjedy prócowaše zasudźenoho a zasudźenjo wočakowacoho k lutherskej wěrje přewobroćić. To so jej jara husto poradźi, přetož winikojo so nadźijachu, tak skerje z lohkim khostanjom woteńć abo wobhnadźeni być. Njeporadźi li pak so, připušći so katolski duchowny, zo by jich k smjerći přihotował, jara z rědka a też potom hakle po dołhich jednanjach a tajkich wuměnjenjach, zo měješe hrěšnik mało wužitka z tohole wopyta. Lěta 1733 sedźeštaj dwaj katolskej mužaj, jedyn ze Seitendorfskeje wosady w Žitawskej kłódže, k smjerći přez mječ wotsudźenaj, dokelž běštaj wopačne pjenjezy dźěłałoj. Seitendorfski farař so jara prócowaše, zo by jimał směł swjate sakramenty wudźělić, tola podarmo. Namołwješe tohodla mać jenoho zasudźenoho, zo by tuta k njomu šła a joho tróštowała. Dowoli so jej to pod wuměnjenjom, zo je při wopyće měsćanski sudnik přitomny. Tutoho mać prošeše, zo bychu k njomu Seitendorfskoho fararja pušćili, štož pak sudnik krótko wotpokaza prajo: „My mamy tu duchownych“ (lutherskich, přetož Žitawa tehdom kat. duchownoho njeměješe a tamniši katolscy zastarachu so wot Seitendorfa). Po wulkim wuréčowanju z krajnej wyšnosću, wosebje z wjerchom, tola hišće krótko do wotprawjenja kat. duchownoho připušćichu, tón pak dyrbješe duchownu drastu khować. Jenož w přitomnosći dweju sudnikow smědźeše ze zasudźenym réčeć. So wě, zo so tak spowědać njemóžeše. Jeju wotprawjenjo sta so na wšěch přitomnych rozhorjace wašnjo. Kat mjenujcy njetrjechi abo njechaše trjechić. Jenoho rubny štyri, druhoho tři króć, prjedy hač hłowa wotpadny.

Khostanjo šwikanja bě za tych, mužskich a žónskich, kotřiž z njerodnym žiwjenjom pohóršowachu. Druhdy so też kij nałožowaše. Na torhošću stoješe drjewjany stołp, za kotryž buchu přiwjazani. Ličba pukow bě wšelaka, 20—70; njeběchu jenak sylne. Wotwisowaše jara wot kata. 1581 dósta tele khostanjo stara žona w Žitawje, kotraž bě njerodny młody lud we swojim domje z jědźu a z pićom hospodowała.

9 móckow, kotřiž na knježim dworje w Tyrchowje pola Žitawy njeběchu čisće wumłóćili, buchu, z cypami na khribjeće, přez město wjedźeni a do jastwa sadźeni.

Štóž přećiwo staršimaj ruku pozběhny, bu ćežko khostany. 1544 wokoło kermuše wotrubnychu w Žitawje młodomu človjekej hłowu, kotryž bě swoju mać, dokelž chcyše so zasy woženić, na rucy zranił.

Nječestne žiwjenjo khostaše so też wot cyrkwje. Znjezbožownjena holca dyrbješe 3 njedźelske dny za sobu na wulkej Božej mši a prědowanju, z čornej, zaswěćenej swěčku w rucy a ze słomjanym wěncom na hłowje w cyrkwi tam klečeć, hdźež móžachu ju wšitcy widźeć. 3. njedźela so jej na wosebite prošenjo druhdy spušći. W kóždej farskej cyrkwi dyrbještej so tohodla, hdyž so na Swěčk Marije swěčki dźěłachu, štož za kóždu cyrkej kěbětař činješe, 2 tajkej čornej swěčcy wudźěłać. Křćiješe so njemandźelske dźěćo, dyrbješe mać toleř khostanja płaćić. Wěrowanjo nječestnych wosobow płaćeše dwoji pjenjez. — 27. apryla 1668 porodźi Sabina,

Matthea Hulčika w Dorn-Hennersdorfje wudowa, njemandźelske dźěćo. Za to dyrbješe w Seitendorfskej cyrkwi na wulkej Božej mši a prědowanju ze zaswěćenej swěcu klečo cyrkwinsku pokutu činić a tolef płaćić, tak powěda Seitendorfska cyrkwinska kniha. 1744 dyrbješe Sabina Wünsche we Wostrowcu zjawnu pokutu činić, mjenujcy poł hodźiny na při kerchowje do murje pušćenym rjećazu přizamknjena stać, na dopołdnišich Božich službach před srěnim woltarjom klečeć a na kiju, zo bychu wšitcy widźeli, čornu zaswěćenu swěčku dźeržeć, po prědowanju zasy poł hodźiny za přispomnjeny rjećaz zamknjena stać, zo by so nimokhodźacy lud spomožnje nabojał, tak powědaja Jawornikske pisma. Wuwołany kejžor Jozef II., kotryž je cyłu Češku skazył, 1780 cyrkwinske khostanja zakaza.

Też z dźěćimi, hdyž wjetše hłuposće worachu, zakoń smilnosće njeměješe. 1807 běchu 2 šulskej hólcaj a 5 šulske holcy we Wostrowčanskim lěsu hłuposće činili. Za to dósta kóždy z nich z prutami 14, hólcy před, holcy na radnej kněži. —

Podachmy w tutym nastawku zdźěła surowe njeskutki a też surowe khostanja. Njech na nas tak skutkuja, zo so prěnich zdźeržimy a druhim wučeknjemy. Spominajmy pak też na khostanjo Božeje sprawnosće. Hdyž so wot człowjekow wjacy tak kruće njekhosta, wostanje před Bohom tale złósć samsna a nichtó njezminje so toho, štož je sebi zasłužił, we wěčnosći.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Pawoł Wićaz z Łuha a Franciska Knapec z Łuhowskoho Haja. — Jan Lisnaŕ ze Smjerdźaceje a Madlena Libšic z Nowoho Bronja. — Jakub Šmidk z Radworja a Madlena Jurkec z Bronja.

Zemrěći: Marija Zopina z Bronja, 75 lět. — Marija Budaŕka z Dubrawy, 57 lět.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 806. 807. z **Budyšina**: Hańža Wočcyna, Jakub Čórlich; 808. Hańža Kubašec w **Georgewicach**; 809. Jurij Kórjeńk z **Pěskec**; 810.—812. z **Różanta**: Jurij Klimant, Jakub Čornak, Jakub Müller; 813.–816. ze **Sernjan**: Mikławš Wałda, Michał Šliž, Mikławš Beńš, Pawoł Šejda; 817. Jan Handrik z **Koslowa**; 818. Jakub Bjedrich z **Łazka**; 819.–821. ze **Smjerdźaceje**: Jak. Kmeč, Hańža Wjeršowa, Jan Kušk; 822. Fr. Rainer w **Montabaur**; 823. 824. z **Ralbic**: Madlena Rachelowa, Jan Wowčeŕk; 825.–831. z **Konjec**: Michał Čornak, Hana Wjacsławkowa, Pětr Brězan, Pětr Čornak (młynk), Hana Šwejdźina, Jakub Hrjehoŕ, Hana Čornakowa; 832.—835. ze **Sunowa**: Pětr Kurjat, Mikławš Rachela, Mich. Měť, Mich. Wowčeŕk; 836. Mich. Žurk z **Łazka**; 837. 838. z **Koslowa**: Jakub Kórjeńk, Michał Wels.

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćeŕnje w Budyšinje.

Kuwerty, wjezłowe listy
(Frachtbriefe) też w mjeńšich dźělbach tunjo poruča **Donnerhakec knihićišćeŕnja** w Budyšinje, Před šuleŕskimi wrotami 21.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrajwjeć. **Emajlujemy a poniklujemy sami.**
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobdźiwanjo zbudźuja moje najnowše
tkaniny,
smuhate a wokrješkate, a krasne **banty** wosebje krute.
Płaćizny bjez konkurency. Žane nuzowanjo ke kupej.
Welsec kupny dom w Kulowje.
Dalokoreč̌ak čo. 12. Założene 1868.
Najwjetši wosebity kupny dom za Serbow.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej ławskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich kijow, tobakowych trubkow
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźeŕnja. —— Wšě narunanske dźěła.
Šachowe a towaršne hry.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Konditornja a kofejownja
Jurij Wolf
w Kamjencu
poručuje so Serbam nanajdwóŕliwišo.
Torty a mjedowe tykance
z napismom a wšěm móžnym přileżnosćam skazaju so po dźeńskich płaćiznach.

Wosebita masaža
Carl Hitzmann
w Budyšinje, Moltkestr. 6 II.
Lětuju jenož něk̆otre pady nadobo, tohodla je dočasne dopr̆ašenjo nuzne.
Žónske čerjenja a narosne wobkedźenosće
so pominu a nowu žiwjeńsku móc přinjese

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Wosadnik ze złotym rěžkom do dobreje kože zwj. 120.—
z čeŕwjen. rěžkom do dobreje kože zwj. 100.—
Kročenjo za Khrystusom ze złotym 30 hr., z čeŕwj. rěžk. 27 hr.

Zwjazk serbskoho studentstwa

wotměwa 2. dźeń jutrow, 17. apryla 1922
jutrownu skhadźowanku w Ralbicach.
Popołdnju w 3 hodź. je **zhromadźizna**,
wječor w ½7 hodź. **dźiwadłowy wječor.**
Wšitcy Serbja a lubi přećeljo su wutrobnje přeprošeni.
Starši.

75. hlowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budže **jutrownu srjedu 19. apryla 1922** popołdnju w 2 hodźinach.

Porjad:

1. Rozprawy. 2. Nekrologi. 3. Wólby. 4. Přednošk. 5. Namjety, kotreż maja so hač do jutrow předsydźe zapósłać.

Wječor ½8 **hodźin** dla 75lětnoho jubileja w „Krónje“:
Swjedźeńska rěč, koncert, dźiwadło a reje.

Zastupne khartki su k dóstaću pola k. wučerja Šołty a k. překupca Janaka w Budyšnje a wječor w Krónje.

Předsydstwo.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčćak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 17. | Budyšin, 22. apryla 1922. | Lětnik 60.

Budźće postrowjene, kćenja lilijow!

Z wutroby Će strowju: Běła njedźela!

Kaž ze zymskeje nocy wustupuješ w błyšćatej pyše młódnoho naleća!

Z cyłej dušu Će witam, běła njedźela!

Sy mi kaž wozbožace zjewjenjo z druhoho swěta! Ničo njewěš wo našim ćełnym a duchownym horju; njeznate su Ći naše styski a płački.

Runja złotomu njedźelskomu ranju wustupuješ ze žiwjenja Twojich dźěći, zo by jich wšitkich zjednoćiła we wěrje a lubosći a wjedła k wutrobje Jězusowej, jich škitej a domiznje.

Běła njedźela! Ty to wostanješ, njech też wot ludow krewje su čerwjene kaž purpur kralestwa tutoho swěta. Běła ty wostanješ, njech też dale zapusća hrěch do wutrobow človječich a je barbi na čerwjeń kaž čorlach.

Běła njedźela! Twojej rucy stej čistej, njewinowatej na wšěm dźensnišim hubjenstwje. Ty sy jenož dźeń dźěsćowskoho wjesela, dźeń dźěsćowskoho pokoja! Běła njedźela, Ty nam přinošeš wjesołe poselstwo pokoja a předuješ wo zbožu duše, hdyž je w hnadźe a njewinosći!

Knježe Jězu Khrysće, Bóžski přećelo dźěći! My so Ći dźakujemy a žohnujemy Tebje, zo hišće je na zemi tajki dźeń za dźěći, zo sy nam wuhotował Běłu njedźelu! Dźensa njeměči sobu — a sebi ani njezwaži — wšě wobličenjo mudrych tutoho swěta, dźensa jeno rěča dźěsćowske wutroby!

Haj, dźěsćowski hort a dźěsćowska wutroba njech k nam dźensa rěčitej!

Abo lěpje! Bóh sam njech k nam rěči přez hort a wutrobu swojich prěnjowoprawjenskich dźěći! Swět pak dźensa njech w nas woněmi!

Wo bamžu Hrjehorju Wulkim so powěda: Hdyž zetka raz w Romje na torhošću młodych synow z Britanije (to je Jendźelskeje) kotřiž so tudy přihotowachu na swoje měšniske powołanjo za domiznu, jich postrowi ze słowami: Salvete, flores martyrum. Budźće postrowjene, kćenja martrarjow!

Tak Was, wšě serbske woprawjeńske dźěći, dźensa Posoł postrowja: Budźće postrowjene, kćenja lilijow, wšě w njewinje a njebjeskej rjanosći, kaž błyšćate lilije so zybolace duše!

Nětko zrozemimy tamnoho staroho fararja, pobožnoho a horliwoho měšnika. Stajnje, hdyž přińdźe Běła njedźela, bu přecy zarudźeny, hačruniž bě dźěći jara derje na tón dźeń přihotował. Hdyž so joho za tym prašachu, čohodla je na tak radostnym dnju tak zamysleny, wotmołwi: Hdy bych nětko jeno z tutymi dźěćimi wuńć móhł do kraja, hdźež hrěcha njeje!

Ale na zemi njeje žanoho tajkoho kraja bjez hrěcha; paradis je nam zhubjeny. Jeno njebjesa su tutón kraj bjez hrěcha.

„Ze rta móličkich sym sebi khwalbu přihotował“ praji Zbóžnik.

Njepłaća tute słowa też wo dostojnym a derje přihotowanym prěnim swjatym woprawjenju dźěći w nježnišej starobje hač z wjetša bě dotal wašnjo pola nas? A njeby so tutón cuni, miły, lilijowy dźeń móhł něhdźežkuli hišće swjatočnišo wuhotować, zo by był woprawdźe za cyłu wosadu to, štož po prawym dyrbjał być: Dźeń najnutrnišoho zboža, dźeń najčisćišeje radosće, dźeń paradiziskoho pokoja, dźeń khutnoho pominanja wubudźenych, wobćeženych swědomjow? Kak pak to móže, hdyž je prěnje swjate woprawjenjo na rańšach a nic na swjatočnych dopołdnišich Božich službach? Wšak móža kemše być we wosmich hodźinach, a je-li trěbne, so dźěći po kemšach domoj pósćelu. Zaćišć na cyłu wosadu snadź wjacy wuskutkuje hač wšědne prědowanjo tón dźeń!

Modlitwa dźěsća předobywa mróčele a stupa před trón Boži. Čohodla? Je dźěn wěriwa modlitwa. Kak hakle modlitwa prěnjowoprawjenskoho dźěsća? Křesćanscy starši! Kak su Wam Waši dušepastyrjo dźakowni, hdyž Wy tule dźěsćowsku wěru pola swojich dźěći pěstujeće, hladaće, spěchujeće. Z kóždoho dźěsća dyrbi kaž njebjeska wóń sapać Waša dušina lubosć k duši Wašoho dźěsća. To su potom woprawdźe poćahi, kajkež swět njeznaje, poćahi mjez dušu staršeju, dušu dźěsća a dušu dušepastyrja, poćahi, važniše a swjećiše hač wšě druhe poćahi!

Dźensa postupuje k Bohu wěriwa modlitwa tutych wozboženych dźěći. Modlitwa z njewobmjezowanej dowěru přednjesena, modlitwa wo pokoj dušiny a swěta. Tute dźěći modla so wo dušiny pokoj, zo bychu jich duše stajnje zjednoćene byłe a wostałe z Bohom. Dokelž „njeměrna je naša wutroba, doniž njewotpočuje w Tebi.“ (Swj. Hawštyn.) Tute dźěći modla pak so też wo swójbny pokoj, zo bychu jich starši, bratřa a sotry we wěrje a hnadźe z nimi a z Bohom zjednoćeni wostali. Modla so też za swój lud a kraj wo pokoj. Dźěsćowska modlitwa k Božej smilnosći za nas, ach tak wbohich z hrěchami nakopjenych, dźěsćowska kruta wěra do Božeje předwidźiwosće, dźěsćowska swěra k Božim kaznjam za našu njeswěru a njekničomnosć — to samo zamóže jeno nam prawy pokoj wobradźić „Dona nobis pacem“ — tutych dźěći dla daj nam hnadny měr! Přelutuj naš lud a kraj před błudnowěru a njewěru! Tutych dźěći dla zakhowaj našu domiznu před zapusćenjom a zahubjenjom!

My wšitcy smy so zabłudźili a so přehrěšili. Tute dźěći dźensa Bělu njedźelu k njebju wołaja: Knježe, daj nam Twój měr! Wjedź nas Twoje puće a njedaj nam khodźić puće sebičnosće, nahrabnosće a skaženosće.

Křesćanscy starši! Wy sće dźensa słyšeli słowo: Dajće dźěćatkam ke mnje přińć a njewobarajće jim!

Wostanu-li tute dźěći přez Wašu prócu a dobry přikład zjednoćene z Jězusom, zawostanu-li we wěrje a hnadźe Jězusowej, potom budźa tajke dźěći Waš tróšt w starych dnjach, wokrasnja Wam něhdy smjertnu hodźinu, a budźa króna wěčnoho myta tam horjeka.

Tuž dajće dźěćom k Jězusej přińć přez to, zo so za to postaraće z wólbnej papjerku w rucy, zo zastupiće do zarjadnistwa za zdźerženjo katolskich šulow, swědomiće wukonjejcy Waše wólbne prawo do staršiskich radow, zo woteběraće a čitaće katolske nowiny, zo so nam zdźerži dobry křesćanski duch w našich šulach.

Dajće dźěćom k Jězusej přińć přez to, zo jim stajnje dobry přikład dawaće, domjace zhromadne modlenjo swědomiće pěsćiće, česćownosć před duchownym a kóždej druhej autoritu jich wučiće a lubosć k swjatej cyrkwi jim zaščěpiće. Hrózbnišo a žadławišo hač surowa wójna, kotraž milijóny dźěći wot swojich staršich wottorhny, zakhadźa njewěra a njepócćiwosć w našich dnjach.

A Wy wšitcy druzy, kotřiž tole čitaće, njedawa Wam Běła njedźela we Wašim dopomnjenju samón paradiz wukuzłać, snadź dawno wopušćeny a zhubjeny paradiz?

Človječe, hdźe je Twoja wěra dźěsćowskich dnjow, hdźe dźěsćowske zbožo Twojeje duše? Njeje zasypane wot starosćow za pjenjezy a swět? Njewuwołaš je kaž na bermanku a njepředaš je z bojosće před porokom a khwalbu swěta?

O wróć so, wróć so dźensa kaž zhubjeny syn domoj do raja lěpšich dźěsćowskich lět! Před wrotami tutoho paradiza njestoji žadyn jandźel z płomjenitym mječom, tu stoji Twój dobry pastyr, zo by Će wobjał z Bóžskej radosću.

Cyła wosada ma wulke zamołwjenjo před Bohom za tute kćenja lilijow!

Na Was budźa tute dźěći hladać, kak Wy khodźiće, po Wami so měć, su dźěn tola dźěći, a njezabudźće Bože słowo: Běda swětej pohórškow dla!

Tuž, Běła njedźela, wostań tajka pola tutych dźěći!

Njech žadyn wichor žiwjeński njewotłama kćenja tutych lilijow!

Ty pak, miły Božo njebjeski, daj našomu ludej, kiž tak khori na swoju dušu, wožiwić mnohich wozbožacych Běłych njedźelow, zo modlitwy a přikład tajkich dźěći jón zasy wróća do paradiza stareje serbskeje pobožnosće a bohabojosće.

jd.

Swětowy rozhlad.

W Genuwje so błyska a hrima.

Ćichi započatk, kiž telko wuspěcha lubješe, njetraješe dołho: bórzy so njebjo pokhmurješe a nětko samo so błyska a hrima. Kaž błysk dyri do konfency powěsć, zo su Rusojo a Němcy mjeze sobu wo dalšich předewšim hospodarskich należnosćach sebi doréčeli a wujednanja samo podpisali. Na to zastupjerjo ententy němskim wotpósłancam dachu wědźeć, zo z nimi wjacy dale dźěłać njemóža. Porokowachu jim, zo so njejsu wuměnjenjow dźerželi, pod kotrymiž bu jim dowolnosć k wobdźělenju při konferency dała.

Nota pak bě tak zestajana, zo je někajke doréčenjo a wuhładkowanjo tejele wěcy hišće móžne. Tuž też němscy zastupjerjo hišće wostachu.

Ententa, wosebje pak Francózska hladatej do přichoda a so bojitej, zo móhło po tajkim hospodarskim zréčenju też k politiskomu a wojerskomu dóńć, jeli też wone hižo sćinjene njeje. Ruskej njebudże pječa ćežko, něhdże 3 milijónow muži Němskej poskićić, kotrychž by ta potom wobróniła.

Němska

je swojoho Kappa zasy dóstała. Je so jej sam wobradźił. To pak ma něšto rěkać. Staji so sudnistwu, sudnistwu, před kotrymž je we swojim času ćeknył. Hač so nětkle wjacy njeboji? Te prašenjo či samo wot so přikhadźa; přetož to dosć wěste je, zo přišoł njeby, by-li wědźał, zo budże kruće wotsudźeny, abo, hdyž by to też so stało, zo budże wšitko hač do poslednjoho wućerpjeć dyrbjeć. Hdyž tu nětko je, dyrbiš so prašeć: na koho so Kapp nadźija? Su snadź joho přećeljo a tych přiwisnicy tak zesylnili, zo změja w bližšim času rozsudny wliw na němsku znutřkownu — a wězo też zwonkownu — politiku? Potom njećaka měrny čas na nas. — Joho sudźenjo budże zajimawe.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z **Budyšina.** Minjenu wutoru woswjeći najdostojniši knjez msgr. dr. Rotzinger, kanonikus scholastik biskopskoho kapitula swj. Pětra tu swoje 60lětne narodniny. Posoł wužiwa tu přileżnosć, zo też wón jomu k tejle swjedźeńskej składnosći wupraji najwutrobniše zbožopřeća. Za tónle swět jomu přejemy, zo by wosebje Bóh luby Knjez zasy jomu skrućił joho nakaženu strowotu, a my měli wjeselo a tróšt, zo hišće prawje dołho budże skutkować předewšim jako sobustaw duchownskeje wyšnosće za Mišnjansku dioecesu. Wysocydost. knjez kanonik scholostik je rodźeny Němc, tola přećiwo nam Serbam stajnje měł sprawne dorozemjenjo a přećelne zmyslenjo a zadźerženjo. Runje tohodla też ličba tych mjeze Serbami, kotřiž sebi joho waža a maja z wutroby rad, wulka; předewšim jomu přiwisuja serbscy duchowni, kotřiž běchu pod joho praesestwom khowancy serbskoho seminara w Prazy. — Bóh žohnuj joho. Joho wulke zasłużby so připóznachu: bu čestny kanonik w Budyšinje a też w Prazy, doktor theologije w Prazy, ryćeŕ Albrechtskoho rjada I. rjad., tajny komornik bamža Benedikta XV., nětko kapitular, konsistorialny radźićel w Budyšinje.

— **Kurs němskeje hriwny.** 18. apryla płaćeše dollar 291 hr. 63 pj. — 100 čěskosłowakskich krónow 580 hr. 25 pj. — 100 awstriskich krónow 3 hr. 75 1/2 pj. — 100 šwajcarskich frankow 5692 hr. 85 pj. — 100 francózskich frankow 2726 hr. 55 pj.

Z **Radworja.** Po zwučenym wašnju wotměchu tu jutrowničku zasy křižeŕske jěchanjo. Baćońskich přińdże wurjadnje wulka ličba, 28 přahow, mjez tym zo tudomni srěnju mnohosć 24 přahow zwjedźechu. Škoda, zo Budyšskich z kóždym lětom mjenje přikhadźa. Hdyž běše tu před něšto lětami nimo tachantskich koni 7 Budyšskich wsow zastupjenych, přińdźechu lětsa jenož 4 Daličenjo, hewak nichtó. Tudomni jěcharjo, dźiwajo na wočakujomne zapozdźenjo w Stróžišću, swój porjad z tym přikrótšichu, zo dospěwanjo před faru wuwostajichu.

Z **Lutowča** pola Radworja. Tu wudyri wulki pjatk popołdnju na Sedlačkec statoku Boži woheń. Starske domske so wotpali, powe hospodarske twarjenjo pak wosta stojo. Woheń, kotryž drje při pječenju w dodźeržanej pjecy nasta, rozšěri so tak spěšnje, zo běchu 4 kozy prjedy zadušene, hač móžachu je wukhować. Ze sykawow běštej tu prěnjej Borančanska a Kwaćanska. Radwořska, kotraž bórzy za nimaj přijědże, njetrjebaše wjacy do dźěła stupić.

Z **Baćonja.** Jutrownu wutoru bě tudy wot knjeza wyššoho wučerja kantora Symanka zarjadowany „swójbny wječor“ za wosadu, wosebje za staršich šulskich dźěći, wobstojacy ze wšelakich wjacyhłósnych spěwow a z předstajenjom dźiwadłoweje struchłohry „Křesćanka“, wobdźěwaneje wot k. far. Nowaka-Radwořskoho, kotryž bě też na swjedźeń přikhwatał. W swojej powitanskej rěči spomni knjez kantor Symank na nětčiše rozmnožene nadawki šule, předewšěm też w nabožnym nastupanju, zdobom zjednoćejo z tym namjet za wólby do swětnozakońskeje „staršiskeje rady“ a so dźakuje za wopokazma česćowanja při składnosći joho bywšoho štyrcećilětnoho zastojnskoho jubileja. K powitanju zaklinča: Wječorne začuće: zerja so šerja. Na to přednjese žónski khór Zejlerjowu přazu: šwórčo, bórčo, šćebotajo . . . Wosadny farař poréča wo zastojnskim jubileju k. kantora a wo joho zasłužbnym skutkowanju we wosadże a wupraji jomu w mjenje wosady zbožopřeća. Zdobom wužijo witanu přileżnosć namołwješe staršich, zo bychu swoje dźěći wobstojacymaj towarstwomaj „młodźencow a knježnow“ přidružili. Sćěhowachu hišće spěwy: Pod hrodom stoji ryzy kóń, Sydało holčo pod dubom. Spěwy so rjenje a exaktnje přednjesechu. Z wulkej prócu běchu wosadne knježny nawukłe swoju hru a ju też wušiknje předstajachu. Wšak běchu nimale wšě prěni raz na jewišću. Wosebite mjena mjenować derje nječini, hdyž su so wšitke prócowałe, do swojeje hry so zažiwić. Tuž też njewosta předstajenjo bjez hłubšoho začišća za připosłucharjow. Wězo też wobsah sam wjele k tomu přinošowaše. Na kónc zaklinča štyrihłósny spěw: Prěnja kłóska a za nim němski. Wšitcy wobdźělnicy směđźa ze spokojenjom spominać na wosadże wuhotowane jutrowne wjeselo. Wumjeńkař.

— Při najkrasnišim wjedrje wotmě so prěni dźeń jutrow křižeŕske jěchanjo. Wobdźělenjo bě prawje bohate. Radwořskich naliči so tudy 50 a Baćońskich 57 koni. Začišć bě najrjeńši, dokelž běše tón raz nimale wšo w jenakej drasće.

Z **Marijneje Hwězdy.** W nalětnim słóncu kupaše so wjes a kraj, hdyž swjatočna jutrownička zaswita a hižo rano zahe hosći z daloka witaše do klóštra, hdźež wotměwa so Serbow prastary nałožk jutrownoho jěchanja. Miły dźeń wabješe syły luda na historiske městno, dźeń, kajkohož w lětušim naléću hišće doživili njeběchu. Tuž bjez dźiwa, zo bě tu wopyta, kajkohož najstarši ludźo njepomnja — na 15000 ludźi a snadź hišće wjacy. Naklóštr bě so zdźěla nowy kabat woblekł. Znaty češki wodubluwacy law stoji nětko wosrjedź rjaneje zahrodki, kotruž je klóštrski zahrodnik připrawił. Při rjanym wjedrje sedłachu naši křižerjo też z wjeselšej mysličku swoje wupyšene koniki k swjatočnomu zjězdej. Klóštrskich ličachmy na 26 přahow a Khrósćanskich bě jenož 48; hewak wo wjele wjacy přikhadźachu. To měješe swoju winu we rozhorjenju, kotrež we wšelakich kruhach serbskoho luda tu khwilu přećiwo klóštrej knježi. Z dźěła leži w tym, zo so přeća najwjetšoho dźěła wosadnych dla wobsadźenja farskoho městna njedopjelnichu; při tym klóštr kaž so zda cyle bjez winy njeje, dokelž njeje swoje slubjenjo nastupace presentaciju wjacorych kandidatow na wuprózdnjene wosadne farstwo dopjelnił. Tamna prózstwa wosadnych njeměrješe so přećiwo nětko wuzwolenomu a postajenomu fararjej, dokelž nichtó z nich njewědźeše, za koho so duchowna wyšnosć rozsudźi. To a druhe winy, kotrež so hižo dłši čas w „Serbskich Nowinach“ rozpisuja, zawinowane wot wšesteje strony, kotraž ma nětko sćěhwki swojoho njepřekładźenoho skutka njesć. Pod tajkimi njewjesołymi wobstojnosćemi dźěli so jedyn dźěl Khrósćanskich křižerjow po wujěchanju ze Swinařnje a poda so mjez polami hnydom do Kukowa dele, mjez tym zo tamny dźěl njepowitany přez mjedźany zwuk zwonow swój stary puć do klóštra jěchaše, ale też tam ze swojimi bratrami sympatizowaše. Jěchaše jenož dwójcy naklóštrje wokoło a wotpokaza hewak poskićeny piwowy napoj. Tak wotsalichu so křižerjo khětro khětř, štož wosebje domjacym nadpadny. Bjeze zwonow wuwitanja ćehnješe křižerski ćah a zjednoći so kónc Kukowa z prjedawšim. Na času je, zo wokolina zasy k měrej přińdże a zo by z powołaneje strony so bóle na přeco Serbow dźiwało, na přeća tych, kotřiž woprawdże narodne zbožo serbskoho luda chcedźa a je spěchuja. Přidamy tu hišće dopomnjeńku, kajkuž stawizny powědaju:

W lěće 1780 bě mjenujcy podobna rozkoćenca dla křižeŕskoho jěchanja w Khrósćicach, ale mjez fararjom a wosadnymi. Tehdomniši farař wozjewi z klětki — z kajkeje přičiny, je njeznate —, zo křižerjo wjacy jěchać njebudźa. Kubleŕ Ryćerja z Nuknicy, kotryž bě tehdom kantor, zawoła na to ze šulskoho khora na ludźi dele: „Jěchane budźe!“ A woprawdże jutrowničku wulka črjóda křižerjow hromadu přijěcha. Dokelž so burjo mjelčo bojachu, zo wot fararja cyrkwinske khorhoje njedóstanu, běchu sebi sami khorhoje kupili a jěchachu, jako jim farař woprawdże dotalne khorhoje zapowě, z nowymi, kotrež „wićežne“ pomjenowachu. Hdyž křižerjo pozdźišo cyrkwine khorhoje zasy dóstawachu, zdźeržachu swoje wićežne pódla prjedawšich. Tak jěchaja Khrósćanscy křižerjo z dwojimi khorhojemi.

Z Wotrowa. Lětušu jutrowničku wopyta Njebjelčicy 35 porow křižerjow z Wotrowa. Wotrow pak 31 porow z Njebjelčic.

Z Jaseńcy. Bołmončku wječor wotmě naše „Kasino“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez předsyda wotewri ju po zwučenym wašnju a přečita nam zajimawy nastawk ze staroho časopisa z 18. lětstotka. Tamne časy běchu našim časam podobne; Bóh tón Knjez njewopušći tych, kotřiž so jomu dowěrjeja, a tak daše, kaž nam nastawk powěda, na wjacorych městnach žito abo žitej podobne zornješka z njebjes padać. Po tym poréča knjez kapłan Nowak a wukładowaše nam ze stawiznow wo Jakubowym sonje, kak je wón měł z Bohom wojować; wón bu přez to wojowaŕ Boži t. r. Israel. Też my wšitcy smy a dyrbimy być wojowarjo Boži. Słowa dźaka poréča k. stud. theol. Jurij Handrik a zdźěli nam, zo je „Serbowka“ přecy zwólniwa našim serbskim towarstwam, wosebje štož dźiwadło nastupa, k pomocy być. Potom poréča knjez ryćeŕkubl. najeńk Rjenč wo plahowanju nepli, pokaza na to, zo je dźensniši dźeń nuzne, w plahowanju nepli najwyšši skhodźeńk docpěć, dokelž su wone nimo khlěba sobu hłowna cyroba šěršoho ludu. Po małej přestawcy měješe hišće k. hrodowski wučeŕ Brunotta rjany přednošk ze swětłowobrazami wo pućowanju přez Pyreneje do hnadownoho města Lourdesa. Wón namołwješe přitomnych, zo bychu Bohu so dowěrjeli a joho wosebje na hnadownych městach, to je pola nas Róžant, wo joho pomoc prosyli. K tutomu přednoškej běchu też naše česćene žónske přikhwatałe. Tak miny so wječor, za wšěch jara zajimawy. Na zasywidźenjo druhu njedźelu meje!

Z **Pančic.** Jutrowny wysk a nalětny dych, to je wothłós krasnje poradźenoho spěwnoho wječora „Lipy Serbskeje“ jutrownu wutoru w našim hosćencu. Nahladna ličba bjez dwěla přeswědčenych Serbow běše so zešła ze wsy, z wokoliny, z horinow, z nižiny, haj samo z bratrowskoho susodstwa witachmy někotrych hosći. Z napjatej kedźbnosću a z wulkim wokřewjenjom srěbachmy tu žadnu hudźbnu hosćinu do so. Bjez dwěla smě sebi „Lipa“ tutón wječor jako jedyn z najrjeńšo poradźenych do swojich annalow zapisać.

Kocorowy mužski khór z kwartetom „Pój wječoro k nam rjany“ wotewri harmoniska overtura bohaty a wurjadnje wupytany porjad. Na to wustupi knježna Liska Smolerjec z Budyšina z wěčnje nježnej „Pod bělej brězyčku“ a čućiwym Krawcowym „K hwězdźičkam slěbornym“. Słodeńkowy originelny mužski „Kwodlibet“ mytowaše wulku nałoženu prócu. Kocorowe duo za tenor a sopran „Bóh smilny burej darił“ žneše lyriski hłós k. kublerja Cyža-Njebjelčanskoho z mjenowanej knježnu znatu sławu. Měšanej kwartetaj Kocorowej: Maestoso z „Naléća“, „Boža stwórba, templo swjaty“ pyšnje poskićenaj a „Trawička, ty mólička“, nic mjenje hładcy běštaj parli našich składbow. Mužskej khoraj Pilkowy „Kopolacy kopole“ z přewodom piana, wosebity hudźbny směšk a Słodeńkowe „Njesće leco mróčele“ jewještaj krutu energiju a zawostaštaj džakowny wuspěch. Kocorowe duo za sopran a alt: „Nawij sej kudźałku, holička“ zaklinča jasnje a pikantnje nam do wušow a do wutroby. W hotowej formje, raznje wěsće a w krutych, jadriwych zynkach rozliny so Kocorowe Baritonowe solo „Won do pola“ po žurli zehra njesprócniwoho dirigenta k. Słodeńka. — Solo za bas z měšanym kwartetom „Witajće z blizka a z daloka k nam“ a mužski khór „Trara! Różk hońtwy zaklinča“, tutej Kocorowej hódnej spěwaj daštaj wječorej harmonijow połny dozwuk. — Knježna Liska Smolerjec spěwaše wšitke sopranowe partije a je so nam předstajiła jako wubjerna spěwarka, kotraž nam dobry přichod lubi, hdyž so dale pěstuje a wuwije. Alt běše knj. Marka Lebzec z Budyšina přewzała a pěknje je wustupiła. Knjez wučeŕ Cyž njeje na pruhi puća lutował a wosebje basowe partije w kwartetach a solo we předposlednim čisle přewzał. Najwjetši dźak pak sebi sobu zasłuži knjez kubleŕ Cyž, hdyž mjez 12 čisłami w 10 swój brilantny hłós k narodnej česći nałoženje. Mjez porjadom k. Słodeńk wutrobne słowa powitanja a raznoho namołwjenja k narodnej krutości poréča. Z hłubin wutroby wšitcy přihłosujemy: preč ze wšej liwkosću! Štóž njemóže po prawym puću, njech božemje dźe na lěwo k cwólbje wjertawkow a wotwisnikow bjez rjapa. — Knjez fařski administrator Cyž-Khrósćanski spominajo na 75 lětny jubilej našeje sławneje „Maćicy Serbskeje“ we wohenja połnych słowach namołwjejo k skutkej, k pjenježnomu woporej za dopłaćenjo dołha na našim Serbskim Domje w Budyšinje hišće wotpočowacym a hnydom na to wzawši kłobuk sam hromadźeše mjez hosćemi, a wuspěch bě přez połštwórta tysac hriwnow. Narodny dźak a razna sława tajkim dźěłaćerjam na narodnym polu!

Z **Ralbic.** Při jutrownym procesijónje křižerjow wobdźěli so lětsa z našeje wosady 47 porow. Rjane wjedro bě też do našeje trochu wotležaneje wsy wjele přihladowarjow z cuzych wsow a městow nawabiło. Kulowski procesijon měješe 89 porow. Přejemy wšitkim pobožnym jěcharjam, zo bychu też 50 razow w strowoće jěchać móhli, kaž jedyn křižeŕ z Kulowskeje wosady, kotrohož pyšeše złoty wěnčk na wutrobnju. — Tak so zdźerži a haji rjane serbske wašnjo.

Z Ralbic. Serbska studowaca młodosć wotmě lětsa tudy swoju jutrownu skhadźowanku. Ze studowacych běše so cyle rjana črjódka studentow pola Brězana zešła. Hłowny starši k. Bartko zhromadźiznu nawjedowaše. Zawěsće pak tu hišće wšitcy serbscy studowacy njeběchu. Zwjeselace bě to, zo widźach přecy něšto hódnje młódšich mjez staršimi studowacymi. Tak je prawje, w młodych wutrobach so tak hižo zahe zajim za serbske studentstwo a serbske ideale zbudźa, nawuknu wot staršich swobodnje a derje serbscy rěčeć. Wosebje starši njech na to kedźbuja, zo so w jich nadźije połnych synach dobre serbske přeswědčenjo wuwiwa. A to móže so docpěć, hdyž so młodźi studenća na tajkich zhromadźiznach wobdźěla. Nimo druhich prašenjow, kotrež zwjazk studowacych nastupachu, wobzamkny so, zo ma hłowna skhadźowanka we Njebjelčicach być. Rěčeše so też wo wudawanju „Serbskoho studenta“ a wo wustawkach zwjazka.

Wječor běše potom we Wałdźic herbskej grychće zabawny dźěl. Spěwne towarstwo „Lilija“ porjeńši ze swojimi rjanymi měšanymi a mužskimi khórami zabawny wječor; mjez nimi přecy zasy rjany spěw: „Za Kamjencom za gorami“. Za nas Delanow něšto nowe běchu swětłowobrazne předstajenja. Najprjedy předstaješe so „Pobožny husleŕ před Gmundom“, rjane to předstajenjo wožiwjane přez wopisowacy text a spěwy. Wulke smjeću zbudźichu „so napinacy spěwarjo“ ze „Šumlowa“. Runje tak zajimawe kaž směšne bě też k. Świndlowe wuhojenjo w Kukecach. Hdyž bě z piłu kónc wulkeje hłowy pacientej wotrězał, wućahowaše z njeje strašne wěcy kaž słomu, syno, samo paleńcowu škleńcu a jedyn njesměrnje dołhi powjaz. Z wodu napjelni knjez Świndl wbohomu wulku hłowu a wotpósła joho tak cyle „wustrowjenoho“. Dale předstaješe so hišće serbska dźiwadłowa hra „Serbske braščenjo“. Hra so derje a žiwje předstaješe. Wosebje bě wšěm jara směšne, zo so rjana „Marka“ ze starym jejkowym Handrijom radšo slubi hač z Rybakec Jurjom. Skónčnje so tola Jurij a Mařka zeznaštaj a k wulkomu wjeselu sprócniwoho braški a starosćiweju staršeju so slubištaj. Zaćišć cyłoho wječornoho předstajenja bě jara dobry. Tak njech studenća dale pilnje dźěłaja. Dźakujemy so jim wutrobnje za jich wopyt pola nas. Njech zbudźi jich wustupjenjo we wjesnej młodości nowu zahorjenosć a zajim za swoju maćerńu rěč a lubu domiznu. Po předstajenjach započa so pod nawjedowanjom klavéra a husli spěšna reja.

Z Konjec. Naša šulska wosada — Konjecy a Šunow — wobstoji nimale 7 lětdźesatkow, hdyž běše so tehdom wot Ralbičanskeje šule wotšćěpiła. Hač do 1894 běše w Šunowskim knježim dworje — na hrodźe — zaměsćena, potom pak natwari sebi wosada přez njeboho

Dźiwytworny recept.

(Skónčenjo.)

„Maće w kachlach woheń?“ wopraša so wćipnje.

„Ně. Wčora wječor drje smy tepili, ale nětko je woheń dawno wuhasnył“, wotmołwichu jomu trochu w straše, dokelž so počinachu bojeć: „Wón drje tola na ćopłu kupjel njemysli?! Ćopła kupjel! To by nam tola přewjele hary było.“ A dokelž so na swěće wšelako wěcy dótkaja, dopomnichu so hnydom też na łódzymnu kupjel. „Boženla! Zo by nam tola ze zymnej kupjelu njepřišoł, hdyž ćopłeje wody runje nimamy!“

Tola lěkaŕ njemysleše na kupjel, haćrunjež ju hewak rady wukazowaše. „To je mi runje prawje, zo wohenja nimaće“, rjekny. „Sahńće wšak jónu z nješćinej łopatu do popjeła a wućehńće mi łopač z nješće!“

„Nó, nó, što jeno tola z popjełom? Wón tola na popjelnu kupjel njemysli?!“ Dopjelnichu pak joho wolu a wućahnychu połnu łopatu popjeła z nješće. Mało pak so njedźiwachu, hdyž lěkaŕ poča w popjele hrjebać, kaž za złotom. Lěkaŕ pak, hdyž sebi skónčnje kulku čornoho wuhla wuhrjeba, zajuska skoro z radosću: „Človjek dyrbi sebi pomhać wědźeć!“ A khwatajcy dóńdźe ze swojim wuhlom, kaž wulki dobyćeŕ, k jstwinym durjam, kotrež drje běchu něhdy brune byłe, tola ze starobu hižo khětrje zešědźiwiłe a poča na nje pisać:

„Recipe: Tinct. Valer. aether. 5,0; Cogn. 40,0; Syr. Cinnam. 25,0; Vitell. ov. un; Ag. destill. ad 200,0. Kóždej dwě hodź. łžicu!“

„Takle, tole budźe recepćik, kiž strowotu zasy wróći. Wobstarajće jeno jón prawje bórzy do lěkaŕnje! Za jutřišim přińdu zasy pohladać. Ale ja měnju, zo budźe potom hižo khorosć zazy na puću. W božemje! Mějće jenož dobru nadźiju! Na strowe zasywidźenjo!“

Hdyž bě lěkaŕ wotešoł, hladaše khory žadosćiwje do duri na swój recepćik a čim dlěje hladaše, čim bóle rosćeše žadosć za nim. „Khwatajće“, rjekny, „zo jón do lěkaŕnje donjeseće! Khwatajće! Zapřehńće sebi konje! Khwatajće!“

Khory pak běše hospodaŕ sam; tuž joho wšitcy posłuchachu. Hnydom wuńdźe pohonč na dwór, wućahny knjejski wóz z kólnje a zapřahny spěšnej konjej do njoho. Potom wróćiwši so do jstwy stupi so z khribjetom k powotewrjenym durjam a wuzběhnywši z hašpow njeseše je, kaž sylny Samson, na dwór. Kedźbliwje połoži je z prědkom do spódka wobroćiwši na wóz a zawodźe je hišće z tołstym konjacym wodźewom, zo dešćikej njeby ani na mysle přińć móhło najmjeńšoho pismika wotmyć. Na to zapraska z křudom do konjow a w skoku dźěše to z dwora a po błóćanej drózy do zdalenoho města.

Ze słónčka skhadźenjom zasta wóz před lěkaŕnju, a lěkaŕnik ze sylnym dumpanjom ze spanja wubudźeny so mało njedźiwaše hdyž sebi pohonč najprjedy staroséiwje durje šěroko wotewrjeć přińdźe, potom pak jomu w skutku z durjemi do lěkaŕnje padźe.

„Nó, nó, što dha mi wy tola njeseće?“ rjekny skoro wustróžany; mysleše wšak sebi, zo traš je to někajka měra za bant, kotryž by měł z dobrej žałbu pomazać. Stary lěkaŕ mjenujcy jara rady banty wukazowaše. To dźěn by so hnydom cyły človjek do tajkoho banta zawalić hodźał.

Tola pohonč joho z mylatych mysli hnydom wutorhny, hdyž rjekny: „Tajki mały recepćik wam njesu, knježe lěkaŕniko. Hladajće, a přepokazajće so!“ A z tym słowom wobroći so z durjemi na khribjeće k njomu, zo móžeše čitać: „Recipe: Tinct. Valler. aether. atd“. — „Knjez lěkaŕ je prajił, tón recepćik budźe wěsće derje skutkować a pomhać. Tuž prošu, wuwjedźće jón prawje kedźbliwje a změšejće krjepki prawje staroséiwje, zo by so lěkarjowe slubjenjo też dopjelniło!“ Potom zlehny durje na sćěnu a sydny so pódla přihladujo, kak lěkaŕnik krjepki měša.

Njewšědny recept težto lěkaŕnika pohonješe, zo by kedźbliwje a rozhladniwje krjepki měšał. A hdyž bě je přihotował a zwučenu papjerku přiwjazał, kak maja so brać, přeješe njesebičnje: „Tak přeju, zo bychu woprawdźe strowe byłe a hižo na prěni raz strowotu zasy wróćiłe, ani zo by wospjet krjepkow trjeba było!“

Pohonč pak bjerješe krjepki a też swój

serbskoho mištra P. Rocha rjany dom w Konjecach. Za cyłu dobu hač do lětušich jutrow rozwučowaše tu stajnje jedyn wučeŕ w 2 rjadownjomaj. Před někotrymi lětami poča ličba dźěći mócnje postupować a nětko je sto (100) khětro přesahnyła. Tuž je so wosada rozsudźiła z nowym šulskim lětom našu wučerńju na 3 rjadownje wutwarić. Hdyž staj tu też pokročnej rjadowni za hólcy a holcy, założi so nětko nowe wučerske městno a šulška wyšnosć powoła na nje k. Feliksa Hajnu, najstaršoho syna dotalnoho wučerja, kiž je njedawno swoje wučerske pruhowanjo złožił, za pomocnoho wučerja.

Z **Kulowa.** Dale bóle so na porjeńšenju a znutŕkownym wuhotowanju farskeje cyrkwje dźěła. Wopytowarjo Božoho domu běchu překhwapjeni, hdyž Boži row z postawami, stojacy před wulkim wołtarjom, rjenje wobnowjeny, wuhladachu. Na žołć barba přistoji so derje do cyłka. Hórki ból a stysk smjerće našoho Knjeza a Wumóžnika dla leżeše nad wutrobami wěriwych. Čim bóle pak so jutry přibližowachu, ćim bóle předobywaštej radosć a nadźija nad zastruchlenej wutrobu. Hdyž měšnik jutrownu nóc hordozny skutk Zbóžnika wozjewi, zabłyšći so wulki wołtaŕ we krasnym wobswětlenju. Boži dom bě do jasnoty zlinjeny, kotruž milinowe lampy a znowa připrawjeny swěćerc (wusyw) wusćełachu. Slěbrojasny błyšć wuliwaše so z milin. krušwičkow, kotrež so wokoło stołpowych hłowow pletu, wosrjedź wołtarja so do połkoła wupinajcy a z dweju wěncow swěcow wobrubjacych tabernakel a wołtarjowe swjećo najzbóžnišeje knježny. Bě to kaž słaby wotbłyšć swětłosće horjestanjenoho. Wšě woči so zaswěćichu a wutroby so rozjasnichu a rozwjeselichu z jutrownej radosću.

— Po zwučenym wašnju hołdowaše wosada z procesijónom pyšnych křižerjow dobyćerjej nad smjerću. Naličichmy 89 porow, ze susodnych Ralbic přijěcha 48 porow. Hdyž jenički zwón, kotryž sebi přez wójnski čas wukhowachmy, radostnu jutrownu powěsć do kraja njeseše, bě joho hłós kaž žarowanjo wo zhubjeneju towaršow (wotewzateju zwonow) a kaž hłuboke žałosćenjo: bim bam, sym sam, bym bam, sym sam. Tohodla składuje so posledni čas pilnje za nowe zwony. Wy, lubi wosadni, přicpěwajće sćedriwje a nadobnje k tomu, zo bychu móhłe přichodne (nowe) jutry z połnymi akordami do kraja zwonić sćelo z mjedźanym hortom swój wjacy hłósny spěw a mócnu modlitwu k njebjeskim wyšinam, wottam wam jutrowny měr a trajace wozboženjo wuprošujo. K. Michałk-Rachlowski jěchaše k 50. razej a dósta k wopomnjeću na to Božu martru a złoty wěnc.

Serbske šulske prašenja.

Na namołwjenjo ministerskoho předsydy wotmě so tele dny rozmołwjenjo wo serbskich šulskich prašenjach; na nim wobdźělichu so pódla zastupjerjow serbskoho wědomostnoho towaŕstwa a serbskoho wučerstwa też zastupjerjo Budyšskoho hamtskoho hejtmanstwa a łužiskich šulskich wyšnosćow. Hamtske powěstnistwo wo wunošku tole zdźěluje:

Zastupjerjo naspomnjenoho towaŕstwa připóznachu, zo je knježerstwo na přeća Serbow w poslednim lěće někak dźiwało, a zo překhodny šulski zakoń z lěta 1919 porno druhim šulskim zakonjam je wosebity postup. Tola su hišće dale přimace postajenja trěbne; tak měła serbska wučba we wšěch ludowych šulach so wudźěleć a dokładnje so rozmnožić. Wobdźělenjo na njej njemělo so rozsudźenju staršich přewostajić. Serbšćina na srjedźnych šulach města Budyšina ma so spěchować z tym, zo so wosebity wučeŕ za nju přistaji, też měła so wo rozwučowanjo ze serbšćiny hižo za nižše rjadownje starać. Też so na to mysli, zo měłej so serbšćina a po možnosći też ruśćina jako přikazanej předmjetaj město jendźelskeje a francózskeje ŕěče připóznać. Zastupjerjo šulow pak na to pokazachu, zo šule za wuspěchi serbskoho rozwučowanja, kotrež powšitkownje hišće spokojace njejsu, zamołwita być njemóže. Wina je liwkosć wšelakich serbskich worštow a njedostatk tajkich we wšelakich serbskich wosadach, kotrež bychu so wo to prócowali. Knježerstwo na to pokaza, zo rozmnoženjo serbskeje wučby, kajkeż sebi tu přeja, też khětro wulke rozmnoženjo wučerskich městnow a šulskich rumnosćow sebi żada. By-li serbšćina na srjedźnych šulach hižo wot deleka, a dale w hornich rjadownjach w rozmnoženych hodźinach so měła wučić, by to šulerjam ćeže přez měru napołožiło. Tola budźe dowidźomnje možno, přeco wo přistajenjo serbskoho wědomostnje zdźěłanoho wučerja za Budyšin při składnosći dopjelnić.

Za dźěći, kotrež budźa při přizjewjenju jako tajke serbskeje narodnosće přizjewjene, budźe wopytowanjo serbskeje wučby winowatosć. Tola prawo, dźěćo z njeje zasy wzać, ma so staršim přewostajić. Docyła pak wupraja knježerstwo swoju wolu, zo chce přednjesene přeća dokładnje pruhować a po možnosći dopjelnić. K tomu trěbnym wuradźowanjam měli so wšitcy zastupjerjo Serbow přeprosyć. —

Takle hamtska rozprawa. Z privatneje strony so nowinam wo tamnych jednanjach, kotrež běchu sobotu do bołmončki, ničo rozprawiło njeje. Kaž zasłyšachmy, bě sebi knježerstwo to tak wuprosyło.

Rozprawa nam něštožkuli zwjeselacoho wozjewja; też ma so přidać, zo je sakske knježerstwo něštožkuli nam přizwoliło, štož prjedy ženje dóstali njebychmy a njejsmy. Tola też z tym so hišće spokojić njemóžemy, štož dotal mamy. Z horcej żadosću wočakujemy dalše postajenja a zarjadowanja k lěpšomu našeje narodnosće. Njemóžemy sebi myslić, zo móhł w času, kotryž praji, zo chce tola sprawniše zasady nałožeć hač prjedawši system, nječto jenomu to zapowěsć, štož tola sam za swojich sebi přeje a żada. Abo směli Němcy potom so hóršić, hdyž by so jim prajiło, zo so samych hanja, dokelž druhim narodam njedadźa, štož tola jich narodnym mjeńšinam we wukraju so prócuja zwěsćić?

Wočakńmy tohodla hišće khwilku, što bliži přichod přinjese.

* * *

recepćik zasy na khribjet a wróći so z nimi na wóz a potom wjesele domoj. Z křudom doŕěčowaše z časami konjomaj, zo njebyštaj so komdźiłoj: „Do skoka, do skoka, haplkaj, naćahujtej nohi! Doma na nas żadosćiwje čakaja.“

A krjepki su woprawdże dźiwy skutkowałe. Hdyž lěkaŕ druhi króć khoroho wopytać přińdźe, móžeše wuznać, zo je khorosć hižo na ćěkanju. „Nětko chcemy ju prawje do spěcha zehnać“, rjekny, „zo ze wšěm khwatkom swojoho puća dospołnje pozabudźe a wjacy ani so njedopomni, z wotkel je přišła: nawrót budźe ji potom njemóžny. Bjeŕće krjepki nětko kóždu hodźinu!“ A k tomu wukaza khoromu sylnu strowu cyrobu, zo bychu so mocy prawje bórzy zasy wróćiłe.

A za krótki čas běše khory hospodaŕ zasy strowy, kaž ryba we wodźe, haj, njepomnješe skoro wjacy, zo je khory pobył a z wokomikami hižo w straše był, zo joho do wulkeje armeje wuzběhnu.

Mały recepćik a też lěkarjowe mjeno běštej wot nětka we wšěch hortach. Hač do samych hwězdow wobeju wuzběhowachu. „Haj, to człowjek ani njeby rjekł, zo móhł nječhtó z tejele khorosće takle khětře zasy wotkhorjeć! Ale tón recepćik je to wuskutkował. To dyrbja tola nimo měry strowe krjepki być! A tu je zasy widźeć: mištr je mištr a wukonja swoje mištrstwo, prjedy hač so dohladaš.“

„Haj, to je woprawdże spodźiwanja hódne! Hdyž ja na to myslu, kak dołho sym so z tejsamej khorosću loni walał, chce mi skoro rozom zastać. Ale ja wěm, mi pobrachowaše tych krjepkow a tohodla je so też khorosć po štyrjoch wote mnje zdalowała a hišće pospochi wohladowała. Tón recepćik by hódny był, zo by so ze złotym pismom zapisany starosćiwje khował.“

Wězo też wustrowjeny hospodaŕ sam njezaby swoje słowo přidać, hdyžkuli běše přileżnosć. „Ně, to mi wěŕće! Ja wam praju: To je muž! To je lěkaŕ, kiž swoju wěc rozemi. Kaž je mje tón wšudźom přehladał a přemasał a překlepał a na wutrobje a na khribjeće přeposkał, a zasy klepał a zasy poskał! Ja so boju, tón muž dyrbi čuć a słyšeć, hdźe so żana žiika w ćěle hiba abo njehiba, hdźe krjepka krewje kipi abo njekipi! A kak přećelnje je wón ze mnu ŕěčał. To móżeće mi wěrić, zo mi njeje derje było srjedź nocy, hdyž mje khorosć z cyłej mocu dušeše! A tola sym so dyrbjał joho přećelnomu słowu wjesele wusmjeć, kaž strowy człowjek. A potom hakle tón recept, kotryž je mi napisał! Wjele hary drje je najprjedy nastało, prjedy hač so napisać hodźeše. A też hary je nam načinił, zo smy jón do lěkaŕnje dowjezli, ale za tym je też skutkował. Tu je so jónu pokazało cyle po prawdźe: wulki hot a też wulki kwas! Hižo hdyž prěni króć krjepki bjerjech, čujach, zo mi po wšěch stawach du. Khorosć drje so ze wšej mocu wobaraše a njechaše zwoprědka cofać, ale podarmo. Hižo prěni dźeń čujach, zo so podawa. A nětko za krótki čas sym zasy cyły muž. Toho lěkarja, kiž móže tajke recepty pisać, mózu jenož kóždomu radźić. Ja drje sym prjedy też druhdy na njoho swarjeł, ale nětko tole moje poslednje słowo: Ani křiwoho słowa wjacy na njoho!“

Hdyž so takle powědaše, wotućichu też někotromužkuli strowomu mysle: „To dźěn móhł sebi sam najstrowši hnydom, zo by na khwilu skhorjeł, a sebi tajkoho mudroho lěkarja skazać a wot njoho tajki strowy recepćik sebi napisać dać móhł!“ To dyrbi tola nimo měry dobrota być: Strašnje khory a tola bórzy zasy strowy być! Wšak dźěn so tola přecy praji: Strowotu hakle sebi potom prawje ważić wukneš, hdyž sy ju zhubił.“

Nichtó wjacy na młodoho lěkarja njeswarješe. Też nic na joho hudźbne nowotaŕstwo. To dźěn dyrbi wón sam, kiž je telko lět na šulskich ławkach sydał a wučby a rady mudrych muži słyšał, tola wědźeć, što je komu najstrowše!

Hdyžkuli hdźe štó skhorje, běžachu hnydom po młodoho lěkarja. A tón měješe z časami, hdyž khorosće rady swoje knježstwo wjedu a ludźi přesćěhaja, tak nuzne, zo druhdy njewědźeše, do kotreje strony by so najprjedy wobroćił, abo by radšo doma wostał, dokelž też do domu khodźachu jomu wšědnje ze samych dalokosćow ludźo so wo lěkaŕsku radu naprašować a wo tajki strowy recepćik prosyć, kajkiž je něhdy napisał. Tón dźěje, kaž so wšudźom słyši, woprawdże dźiwy skutkował.

Radlubin.

Jubilejna 75lětna hłowna zhromadźizna

Maćicy Serbskeje,

jutrownu srjedu, 19. apryla 1922
w Serbskim Domje w Budyšinje.

Lětsa swjećimy cyły rjad jubilejow. Štož je so před wjele lětami, haj lětdźesatkami założiło, štož su naši stari serbscy wótčincojo jako tajki mały štomik do serbskeje zemje sadźili, štož su přez lětdźesatki pěstowali, za čož dźěłali a spěwali, to je wurostło, a přinjesło kćenje a płody, to też je we wutrobach a we wědomju přiběrało a narod serbski zakhowało.

Jutry su Serbam wobradźiłe radostny narodny dźeń Maćicy Serbskeje, jeje 75lětny jubilej. Srjedu bu tutón swjedźeń w Serbskim Domje a w Krónje swjatočnje wosławjeny.

Popołdnju skhadźowanku so Maćicarjo k 75.lětnej hłownej zhromadźiznje do Serbskoho Domu. Předsyda Maćicy Serbskeje knjez farař Křižan z Hodźija, wotewri zhromadźiznu z wutrobnym powitanjom wšěch hosći z Hornjeje a Delnjeje Łužicy kaž přišedšich přećelow z wukraja. Při tym pokaza na sławnu jubilarku jako na tón mócny štom, kiž jewukhował so přeze wšě wichory časa a zakitał serbski lud a joho duchowne kubła. Jako widźomne znamjo stoji wosrjedź Budyšina naš Serbski Dom. Serbska Maćica pak kćěje, z kóždym lětom po sobustawach přibywa a tak njech dale Serbow posylnja za serbsku rěč a wótcow wašnja do najdalšoho přecy zbožownišoho přichoda!

Ze swjedźeńskej basnju postrowi knjez farař Urban jubilejnu zhromadźiznu. Přednjesechu so pisomne zbožopřeća ze wšelakich krajow wot wědomostnych towarstwow a jednotliwych wosobow pósłane. Tajke připisy běchu dóšłe:

A. z Prahi: wot Češkeje Akademije Wědomosćow a Wumjełstwa, wot Museja Kralowstwa Češkoho, wot Bibliotheki Museja Kralowstwa Češkoho, wot Towaršnosće Narodopisnoho Museja češkosłowjanskoho, wot Maćicy Češkeje, wot Narodneje Rady Češkeje, wot Češkosłowjanskoho Zjednoćeństwa Sokolskoho, wot Starosty města Prahi, wot Južnosłowjanskoho akademiskoho družstwa „Jugoslavija“;

Ze Sakskeje Kamjenicy wot rěčnika Kurta Rothe.

B. telegramy z Prahi: wot Češkosłowjanskoho zjednoćeństwa legionarskoho, ze Žižkova: wot evang. Kostnické Jednoty, z Poděbrada wot Ludwika Kuby, z Pardubic wot evang. Maćicy a Towarstwa Češkobratrskich evangelikow a z Waršawy: wot Adolfa Černého. —

Ze swjedźeńskim přednoškom wustupi knjez studijny direktor prof. dr. Ota Wićaz a rěčeše wo duchownym žiwjenju serbskoho ludu, kotrež so najkrasnišo w ludowych spěwach zjewi a najžiwišo je předstajane přez ludowych basnikow. Přednošk, kiž so hišće w cyłku wozjewi, traješe hodźinu a bu wot zhromadźizny ze žiwym přiwyskom přijaty.

Na to poda Maćičny sekretar, wysokodostojny knjez praelat a kantor Žur, swoju jubilejnu rozprawu wo dźěławosći Maćicy Serbskeje. Hižo wot l. 1847/48 staj so Smoleŕ a dr. Pfuhl za serbski analogiski prawopis prócowałoj, kiž je so w Časopisu M. S. stajnje nałožował. Najrjenši skutk je wot Maćicy nakładowana serbska čitanka „Kwětki“, kotruž su zjednoćeni serbscy wučerjo wudali. Druhi skutk je wustupjenjo M. S. před knježeństwom, kotromuž su serbske přeća a žadanja najprjedy pisomnje a potom hortnje přez deputaciju 7. apryla t. l. přednjesene byłe. Wo tutej należnosći, kotraž wšak hišće dowujednana njeje, je so tudy hižo pisało a budźe so hišće rozprawjeć. Dale staj předsydstwo a wubjerk 6 posedźenjow pomałoj a nimo toho běše Michałska zhromadźizna. Jednało je so wo hospodarskich należnosćach S. D., wo kulturnych a wědomostnych nadawkach M. S. atd. Lětny přinošk je so na 20 hr. powyšił. Za prawa serbskeje rěče na ludowych a wyššich šulach je wuzwoleny wubjerk kruće dźěłał a M. S. je so swěrnu prócowała swój nadawk přeco dopjelnić. —

K tomu přidawa knjez předsyda někotre rozjasnjenja, wosebje k rozrěčowanjam z knježeństwom w Drježdźanach.

Zarjadnik S. D. knjez justicny radźićel Cyž rozprawja wo financach. Čistoho wunoška bě 7142 hr., wšěch dokhodow je było 24448 hr., wudawkow pak 17300, zamoženjo wučini 180000, runje połojca toho, štož je S. D. płaćił.

Jako redaktor Maćičnoho Časopisa rozprawuje knjez studijny radźićel dr. Muka wo swojim dźěle. Za lěto 1921 je so 1 zešiwk wudał, rozesłać so přewulkich wudawkow dla njehodźi, za lěto 1922 wuńdźe zešiwk ze zapisom wšěch sobustawow. Při tym wozjewja wo dopisu a daru dra. Paty, kotryž je za założomny Zejlerjowy fond k podpjerje serbskoho studowacoho 1000 hr. woprował.

Pokładnik knižneje pokładnicy k. wyšši wučeŕ Wjerab wozjewja, zo wunošk z darami bě wšo dohromady 1155 hr., k tomu dań a wšelakore dary wučini 22749,45 hr., wudawkow bě 13734,45 hr. tak zo zbywa 9015 hr. Ličba sobustawow bě w lěće 1921 184 wosobow. Jako musejownik přispomni, zo by so tola na joho prostwu wo přisporjenjo darow bóle dźiwało, te su jara rědke. Wopyt je był bohaty a wunjese170 hr. zastupnych pjenjez.

Za knihiskładnika knjeza wučerja Polana poda knjez privatus Kubjenc rozprawu wo wudawanju knihi, kotreż je šwarnje přiběrało. Z 8. t. m. je wón zastojnstwo na so wzał a cyły knihiskład w najlěpšim porjadku přewzał, dokelž je so knjez wučeŕ Polan khorosće dla wěcy wzdał.

Wo narodnych wobstojnosćach Delnjeje Łužicy podawa přehlad knjez farař Šwjela w Dešnje. Serbski lud je tam dobry, ale nima duchownych pastyrjow. Za serbske wosady skutkuja jenož 5 duchownych a to staj dwaj ryzy Serbaj, wšitcy druzy su Němcy. Serbskich wučerjow je tam dosć, ale serbscy njewuča. M. S. ma 20 sobustawow a je jedyn časopis, kěrluše a wšelake druhe knižki wudawała, někotre wěcy dyrbja so znowa nakładować. Delnja Łužica trjeba wjele lubosće a podpjery z Hornjeje Łužicy.

Zběrka wunjese 675 hr. a wupraji so darićerjam dźak.

Nekrologi, zdźěła hižo wozjewjene, zdźěła hišće njewozjewjene, podawachu kk. Libš wo konsist. radźićelju kanoniku dr. Filipu Rězaku, dr. Muka wo prof. Josipu Milakoviću ze Sambora pola Zahrjeba, dr. Wjacsławk wo dr. Marćinje Imišu († 1. VII. 21), farař Domaška wo fararju Janu Waltarju z Njeswačidła, farař Nowy wo kantoru Khristijanje Šwjele († 26. I. 22.) a předsyda spomina na njesobustawa njeboh fararja Sykoru, zemrětoho na wotpočinku w Biskopicach. K česći wšěch wopominanych a njewopominanych postanychu zhromadźeni Maćicarjo.

Přez wólby z aklamaciju buchu jenohłósnje stari knježa z nowa wuzwoleni, kaž za wubjerk tak też za předsydstwo, jenož za njeboh direktora Nowaka wuzwoli so knjez wučeŕ Kral w Zaréču do wubjerka.

Ze čestne sosustawy buchu namjetowani wot dra. Muki knježa: farař Křižan, justicny radź. Cyž, farař Šwjela a prof. dr. Pata we Prazy, a wot knjeza praelata Žura bu za čestnoho předsydu M. S. namjetowany knjez studijny radź. prof. dr. Muka.

Zhromadźizna wšěch jenohłósnje wuzwoli a do representatnoho wubjerka knjezow justicnoho radź. dr. Herrmanna a wučerja Polana.

Nowych sobustawow bu 15 a wurjadnych 10 jenohłósnje přiwzatych. Mjez namjetami přija so założenjo „Zejlerjowoho fonda“, za kotryž bu z Patowym darom hromadże 1675 hr. nawdate, dale zhromadne wuradźowanjo Maćicy a Domowiny wo podpjerowanju serbskich studowacych přez towarstwo Pomocy a zarjadowanjo zjawnych zběrkow k jich lěpšomu. Jubilej Handrija Zejlerja ma so dostojnje wosławić w cyrkwjach a towarstwach. W jara žiwych rozmołwach skónči so bohaće wopytana zhromadźizna a wuspěwa narodnu hymnu „Hišće Serbstwo njezhubjene!“

(Pirchodnje skónčenjo.)

Wšelćizny.

Přez 4000 hr. mzdy wob tydźeń maš, hdyž valuta kmótři.

Mnozy dźěłaćerjo w Němskej, ale při samych holandskich mjezach bydlacy, khodźa přez mjezy na dźěło. Mzda wupłaća so jim w holandskich šěsnakow. Hdyž pak su so z nimi domoj wróćili a tu pjenjez do němskich pjenjez přeměnić dali, maju přez 4000 hriwnow. Tajki dźěłaćeŕ ma po našich pjenjezach dobrych 16000 hr. Z tym pjenjezom da so też při dźensnišej drohoće cyle derje žiwy być.

Škodowanjo Němskeje w swětowej wójnje.

Po nowšim wobličenju, lětsa w januaru skónčenym, je němske wójsko w swětowej wójnje 1808555 mortwych a 4246779 ranjenych mělo. We wójnje 1870—71 je so 41413 mortwych a 88543 ranjenych naličiło. W přerězku je kóždy dźeń swětoweje wójny 1114 wojakow wumrěło a 2616 bu zranjenych, abo w kóždej hodźinje 46 wumrěło, a 109 bu zranjenych. Wšo hromadźe je so 13 mil. Němcow při wójnje wobdźěliło. Ze sydom němskich wojakow je potajkim přecy jedyn we wójnje wumrěł. Aktivny officerski korps je 52006 officerow a 1319 korhojnikow přez smjerć zbubił.

Do Lurdesa.

Towarstwo češkosłowakskich pobožnych pućowarjow, sydlace w Prazy, zarjaduje wot 18.—31. augusta dźakny procesijón do Lurdesa. Puć pójdźe z Prahi přez Stuttgart —Lyon—Lurdes—Paris—Reims—Nürnberg a zasy do Prahi. — Płaćizna: III. rjadownja 2800 kr., II. rjad. 4800 kr., I. rjad. 6500 kr. Wone so hišće poniža, by-li mjez tym hódnosć češkich pjenjez hišće dale zrostła. K režiji ma so přidać: za III. rjad. 100 kr., za II. rjad. 150 kr. a I. rjad. 200 kr. Přizjewjenja přijima towarstwowy pokładnik: Ant. Kašpárek, farař pola P. Marie Sněžné v Praze II., Jungmannovo nám. 20.

* Někotre dźěći khodźachu ducy do šule burej do jabłukow. Bur hóršeše so tohodla před wučerjom. Tuž wučeŕ dźěći naswari a wopraša so skónčnje jenoho: „Pětrje, kak rěka sedma kaznja?“ „Ja njejsym žane jabłuka kranył“, tutón płačo wotmołwi.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a podróženjo Posoła:

Jakub Čórlich z Budyšina 10 hr.; Jurij Kórjeńk z Pěskec 5 hr.; z Różanta: po 5 hr.: Jurij Klimant, Jakub Müller; ze Sernjan: po 15 hr.: Michał Šliž, Mikławš Beńš; z Koslowa: Jan Handrik 5 hr., Jakub Kórjeńk 9 hr.; Jakub Bjedrich z Łazka 5 hr.; Hańža Wjeršowa ze Smjerdźaceje 5 hr.; Fr. Rainer z Montabaur 25 hr.; Pětr Matik ze Smječkec 20 hr.; z Konjec: Michał Čornak 10 hr., Pětr Čornak (młynk) 5 hr., Nj-y 10 hr.; Michał Mět ze Šunowa 5 hr.; Michał Žurk z Łazka 5 hr.; přez k. fararja Nowaka z Radworja 2 hr.; Nj-a z Kulowa 20 hr.; Jakub Serbin z Nowoslic 50 hr.; Dr. M. Krečmaŕ w Prazy 50 hr.

Za fond: N. N. z Baćońskeje wosady 25 hr.

Na skótnych wikach su w poslednich tydźenjach płaćizny runjewon z khwatkom poskoćiłe. Wosebje poslednje wiki su nam hrózbne płaćizny přinjesłe. Tak na přikład dawachu

	Howjada.	Ćelata.
w Drježdźanach	1000—2400	1000—2300
„ Lipsku	1000—2500	1800—2600
„ Magdeburgu	900—2700	1300—3000
„ Barlinje	1200—2500	1600—3200
„ Wrótsławju	1300—2250	1600—2400
	Wowcy.	Swinje.
w Drježdźanach	1000—2100	2000—3100
„ Lipsku	1000—1900	2600—3200
„ Magdeburgu	1000—2000	2100—3200
„ Barlinje	1200—2100	2250—3200
„ Wrótsławju	1100—1800	2300—3150

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćeŕnje w Budyšinje.

Kuwerty, wjezłowe listy
(Frachtbriefe) też w mjeńšich dźělbach tunjo poruča **Donnerhakec knihićišćeŕnja w Budyšinje, Před šuleŕskimi wrotami 21.**

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

5 nowych komodow
ma na předań
Józef Leška, tyšeŕnja w Kukowje.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Sylna domjaca holca
k 1. meji dobru službu namaka w Budyšinje, cyrkw. naměsto 4.

Žónske čerpjenja a nerwowe wobćežnosće so pominu a nowu žiwjeńsku móc přinjese wosebita masaža
Carl Hitzmannowa a mandźelskeje
w Budyšinje, Moltkestr. 6 II.
Lěkuju jenož někotre pady nadobo, tohodla je dočasne doprašenjo nuzne.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 188(
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźeŕnja. ——— Wšě narunanske dźěł
Šachowe a towaŕšne hry.

Wobdźiwanjo zbudźuja moje najnowše
tkaniny,
smuhate a wokněškate, a krasne **banty** wosebje krute.
Płaćizny bjez konkurency. Žane nuzowanjo ke kupej.
Welsec kupny dom w Kulowje.
Dalokorečak čo. 12. Założene 1868.
Najwjetši wosebity kupny dom za Serbow.

Towaŕstwo „katolskich dźěławych žónskich".

Štwórtk 27. apryla wječor 1/2 8 hodźi budźe w katolskej towaŕšni dostojny knje superior P. Langer rěčeć „wo wukubłanj wole přez katolsku cyrkej". Ważna wěc wustojnosć rěčnikowa zasłužitej sebi prawj mnohotny wopyt.

Towaŕstwo kat. młodźencow w Róženć
změje **njedźelu 30. jutrownika 1922 w Sernjanach**
założeński swjedźeń.
Zastup w 7 hodźinach. Započatk z dypkom 1/2 8 hodź
Předstaji so:
Dźiwja Hilža. Dundak. Krasne wobrazy
Po tym **reje.**
Wšitkich lubych Serbow z blizka a z dalok wutrobnje přeprošuje
Předsydstwo.

Procesijón do Filipsdorfa 1. meje póńdźe.
Rano w 5 hodź. budźe w Khrósćicach Boż mša. — Dokelž je w Filipsdorfje jěść d našeje valuty jara drohe, njech so kóžd derje hižo doma z njej wobstara.
M. Narćik.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Serbske hospodarske towaŕstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Slubjenjo swojeje dźowki Marty z knjezom Pawołom Šołtu w Budyšinje dowolitaj sebi najpodwolnišo wozjewić.

W Ralbicach, na swjedźenju swj. Jurja 1922.

Kantor J. Šewčik
a mandźelska rodź. Weclawec.

Marta Šewčikec
Pawoł Šołta
poručataj so jako slubjenaj.
W Ralbicach. W Budyšinje.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 18. | Budyšin, 29. apryla 1922. | Lětnik 60.

Dobre wowcki.

Jězus je dobry pastyŕ. Wón pase pilnje swoje wowcki a škita je před wšitkim, štož by jim škody přinjesć móhło. Hdyž so jena z nich zabłudźi, dźe za njej a pyta ju, doniž ju njenamaka. A hdyž je ju namakał, wozmje ju na swoje ramjenja a njese ju zasy k swojomu stadłu. Połny miłosće napřećo hrěšnikam kłapa Jězus bjez přestaća ze swojej hnadu do jich wutroby, zo by jich wróćo wjedł na puć pokuty a jich wukhował před wěčnej zahubu. Tak wjedźe wón swoje wowcki na najlěpše pastwišća, žiwi naše duše ze swojim bóžskim słowom a samo ze swojim najswjećišim mjasom a swojej najswjećišej krewju. Tak daloko je lubował swoje wowcki, zo je za nje swoje žiwjenjo dał.

Dokelž je Jězus za nas tak dobry pastyŕ, je naša swjata winowatosć, joho dobre wowcki być. A zo bychmy to byli, dyrbimy sebi wowcki za přikład wzać a jich samotnosće, z kotrymiž so wot druhich zwěrjatow rozeznawaja, w moralnym zrozemjenju sćěhować.

1. Wowca njebodźe kaž boran, njekusa kaž psyk, njekopa kaž koń, k rězu wjedźena njepřećiwja so kaž druhe zwěrjata. Wowca je wjele miliša a sćerpliwiša hač druhe zwěrjata.

Tak budźmy też mili, ćichomyslni, sćerpliwi a rozomni we wobkhadźe z bližšim. To čini nas Bohu podobnych. Bóh luby Knjez njekhosta hnydom hrěšnika, ale dawa nawopak jomu wšelake hnady, zo by so nakazał a tak zasy zbožowny był. Hladaj přirunanjo wo zhubjenym synu, kotrež je ći z bibliskich stawiznow hišće znaše.

Miłe wašnjo přihotuje nam měr a nahladnosć pola bližšoho, dobywa nam wutrobu njepřećela. — Swj. Franciska Saleskoho běchu raz adwokaći ćežko ranili. Wón so njehněwaše, ale ćisny so jim k nohomaj a prošeše wo wodaćo, je-li jich rozhněwał. To pak tych tak hnu, zo swjatoho pokornje wo wodaćo prošachu. Wot toho časa běchu joho najlěpši přećeljo.

A što praji Bóh luby Knjez wo miłym człowjeku? „Zbóžni su ćichomyslni, dokelž budźa zemju wobsedźeć.“ Tuž njech so skónči wšitka wosobinska hadrija, kotraž k ničomu druhomu njewjedźe, hač k sćěpjenju mjez narodnymi bratrami a přihotuje nam hańbu pola susodow.

2. Wowca je mjez wšitkimi zwěrjatami najwužitniša. Wot wowcy móžeš wšitko wužić. Mloko a mjaso k jědźi, wołmu a kožu k wodźewanju a drasćenju, črjewa za truny. Renje praji swj. Měrćin: „Wowca ma dwaj płašćaj, čopliši dawa tomu, kotryž žanoho nima.“

Nětko pohladajmy na człowjeka, kotryž je tak sebićny, zo ničoho dobroho njećini za spomoženjo bližšoho. Kak so wšudźom wotwlakuje, hdyž ŕeka na tute abo druhe wašnjo druhomu abo powšitkownomu zbožu luda darmo dźełać. Stajnje móžeš wobkedźbować, zo tajcy jako přisydwakojo wot blida powšitkownosće wužiwaja, ale ničo k tomu njepřinošuja.

Tola kóždy móže być z wužitkom za druhich, wosebje też přez to, zo do wosadnych wot měšniskoho dobroho pastyrja nawjedowanych towarstwow zastupi a tak zhromadnje sobu dźěła za zdźerženjo bohabojaznoho a pócćiwoho žiwjenja mjez wosadnymi. Móže bližšomu a powšitkownosći a wosebje też swjatej cyrkwi służić ze swojimi bohatstwami, zo rady a bohaće wopruje. Wučeny a nazhonity móže służić z dobrej radu, pobožny a pócćiwy z dobrym přikładom. Běda sebićnomu człowjekej, kotryž wšitko jenož swojoho samsnoho wužitka dla čini, kotryž kóždoho wopora a dźěła za bližšoho so boji kaž wohnja; běda jomu, dokelž joho žiwjenjo je kaž wupalena pusćina bjez kóždoho wokřewjenja, joho žiwjenjo je prózdne a tola budźe wone jomu na kóncu ćežke. Haj sebićnosć, kotraž jenož na swoje samsne derjemećo dźiwa a wo zbožo druhoho so njestara, niećini człowjeka zbožownoho tu na zemi, ale přihotuje jomu we wěčnosći wěčnu ćwělu: „Dźiće, pokleći do wěčnoho wohnja, dokelž sym był hłódny, a wy mi njejsće dali jěsć atd.“

3. Wowca je bojazna. Hdyž jenož pytnje abo wusłyši něšto přećiwne a njepřećelske, třepota na cyłym ćele. Hdyž wuhlada wjelka abo druhe njepřećelske zwěrjo, pyta połna stracha swoje zbožo ćěkajo. Tuta jeje bojosć je zamołwjomna, dokelž je wowca słaba a njelepa.

Dźiwać so budźeš, hdyž ći praju, zo dyrbiš, mój luby přećeljo, wowcku w tutym nastupanju sćěhować. Hlej, njeje też człowjek sam ze sebje słaby? A wšudźom wokoło njoho su njepřećeljo joho duše a jene spytowanjo po druhim joho překłapja. David běše muž po wutrobje Božej a tola je hłuboko padnył do hrěcha: mandźelstwo złama. Salomonowa mudrosć běše swětosławna a na stare dny je padnył do přibóžstwa. Judaš běše japoštoł — a je přeradźił swojoho Knjeza a mištra a skónčnje bu sebjemordar. Nichtó nochce tola sebi zwěrić prajić, zo je sylniši, hač wšitcy tući mužojo, zo móhł ze swojej mocu njepřećelow duše přewinyć.

Wo Serbach so stajnje rěčeše a spěwaše, zo je pobožny a nabožny, bohabojazny a spokojny lud. Njeje so njepřećel do nas dobył a njejsu tak mnozy jomu podleželi? O kak klaca z pócćiwosću mjez serbskim ludom! Stražujmy! Njepřitowaršmy so njepřećelam swjateje wěry a pócćiwosće. Ćěkajmy też před tajkimi towaršemi, kotřiž chcedźa mudriši być a wšitko lěpje wědźeć hač swjata cyrkej. Dźeržmy so kruće našich měšnikow, kotrychž sebi my wuzwolić prawo nimamy, ale kotrychž nam Khrystus přez biskopa za pastyrjow sćele. Budźmy jich dobre wowcki, kaž woni nam dobri pastyrjo! Ćěkajmy před kóždej přileżnosću k hrěchej, modlmy so nutrnje wo wutrajnosć hač do kónca a dóstawajmy často z poniżnej a rozkatej wutrobu swjate sakramenty.

4. Też móžu wam hišće poručeć spokojnosć wowcki. Wona so spokoji z mjenje dobrej pastwu a je poměrna we wužiwanju.

To njech je też nam, jako Khrystusowym wowckam z dobrym přikładom, kaž dźěn nas to swj. Pawoł wuči, hdyž praji: „Hdyž mamy cyrobu, a z čimž so wodźěwamy, z tym budźmy spokojni“ (I. Tim. 6, 8).

Najzbožowniši je człowjek tu na zemi, kotryž ma najmjenje potrěbnosćow, njech je to w jědźi abo w piću abo w nastupanju drasty a zawjeselenja atd. Njejěs a njepij wjacy, hač je trjeba. Jednore woblečenjo će najrjeńšo drasći. Spokoj so z jednorej a njewinowatej zabawu. Zdaluj so tajkich, kotřiž su ći přileżnosć k hrěchej, wosebje k hrěchej njećistoty. Tak sebi wjele pjenjez zalutuješ a zdobom znutŕkowny měr a pokoj wukhowaš. Skónčnje budźmy spokojni też we žadanju za časnymi kubłami, wosebje so hladajmy, zo njebychmy na njesprawne wašnjo a z nuzy bližšoho so wobohaćili.

Sćěhujmy našoho Zbóžnika a wšěch Swjatych. Hačruniž je Jězusej cyły swět słušał, je tola tak khudy tu był, zo sam praji: „Liški maja jamy, a ptaki pod njebjom hnězda, Syn człowjeka pak nima, hdźe by hłowu położił.“ Wo swj. Bernardu so praji, zo je so kóždy raz zrudźił, hdyž je w sebi hłód začuł a jěsć dyrbjał, dokelž je w tym swoju wulku njedospołnosć widźał. Swj. Jan křćenik nošeše drastu z kamjelowych kosmow a kožany pas wokoło swojich bjedrow, joho jědź běchu skóčki a dźiwi měd. Hdyž też k tajkej dospołnosći w jednorosći a sebjezapřěću njedóńdźemy, dha tola móžemy, štož možno, jednori a spokojni być w našich wšědnych potrjebach a wužiwanjach.

Jednorosć a spokojnosć je wulcy ważny počink, potrěbny k našej zbóžnosći. Jězus praji: „Chce-li štó za mnu hić, zapřej sebje samoho, a wzmi swój křiž, a sćěhuj mje.“ A swj. Pawoł pisa: „Woblečće so Knjeza Jězusa Khrystusa, a wo ćěło so njestarajće k požadosćam“ a na druhim městnje pisa: „Budźeće-li po mjasu žiwi, wumrjeće, budźeće-li pak z duchom skutki mjasa morjeć, budźeće žiwi“.

Tak, lubi serbscy bratŕa a sotry, chcemy dobre wowcki našoho dobroho pastyrja Jězusa Khrystusa być, zo by kóždoho něhdy nutř wjesć móhł do swojich wuzwolenych wowckow w njebjesach.

jž.

Swětowy rozhlad.

Nowe wólby

za sakski sejm sebi mnozy přeja. Na nje ze wšej mocu němskonarodni dźěłaja; też němska ludowa strona sebi je žada. Nětko přikhadźeja powěsće, zo su też demokratojo samsnoho měnjenja a dokelž dźěn komuni-

stojo ženje za tónle sejm byli njejsu, maja mnozy nadźiju, zo knježeŕstwo pak wotstupi, pak nowe wólby wupisa. Tak sebi mnozy mysla, dokelž sebi hinajši sejm přeja. Tola njeje njedźiwajcy runje naspomnjenych wobstojenjow hišće wěste, zo k tomu woprawdźe dóńdźe. Wjetšina za rozwjazanjo so jenož dócpěje, hdyž su komunistojo za nje. Hdyž woni to też zasadnje su, dha so praša, hač so w tymle času za nje wupraja. Woni drje sebi praja, zo nowe wólby wjetšinu hłosow snadź naprawnym stronam přinjesu; potom pak by też jich móc zlemjena była a byrnjež bychu woni hišće wjacy sydłow we sejmje dóstali, dyžli jich dotal maja. Čerwjena wjetšina by z tym była poražena. Tohodla ma so hišće jara dwělować, zo k rozpušćenju sejma dóńdźe.

Rusojo

pilnje dźěłaju. Jich překlepany Čičerin ma też hižo wšelake wuspěchi. Najwjetši drje je hospodarski zwjazk z Němskej, přećiwo kotromuž drje so Genuwska konferenca z wotprědka staješe, kotryž pak tola nětko připóznawa. Wón pak chce też ze wšej druhej Europu nawjazować; kaž praji, bjez njeje Ruska so ženje pozběhnyć njemóže. Zawisć a bojosć, zo móhła Němska po wobzamknjenju jeje hospodarskoho zwjazka z Ruskej w Ruskej přewulkeje hospodarskeje a po času přez to też politiskeje mocy dobyć, drje też druhich pohnuje, zo swoje napřećiwne stojnišćo borzy přeměnja. Bohatstwa njesměrneje Ruskeje budźa je k tomu wabić a Čičerin je jara zwólniwy, kóždoho do Ruskeje pušćić, hdyž 'noż sowjetowe knježeŕstwo tam připóznaje. Za Rusku by dopjelnjenjo Čičerinowoho wotmyslenja z narodnoho stojnišća wulke njezbožo było: cuzy bychu pokłady ruskoho kraja wučerpowali, z tym tam pjenježnu móc dobyli a tak też zasy politisku rólu hrali. Tola, što je židam wo cuzu narodnosć. Pola nich ma hódnosće jenož, štóž jim hódnostki přinoša. Na druhe wašnjo pak je joho kaž też druhich wjednikow sowjetoweje Ruskeje znjesliwosć přećiwo cuzym zwjeselaca. Čičerin wopyta też Genuwskoho arcybiskopa a joho wopyt njeje zawěsće jenož z dwórliwosće so stał. Też wón zawěsće je spóznał moralnu móc bamžowstwa a z tym też joho politiski wliw we wšelakim nastupanju. Też joho wotpohlady drje na to du, z tejle mocu sebi derje stać. Zajimawe je, zo buchu tele dny, kaž „Daily Mail“ z Genua powěda, mjez Ruskej a swjatym stołom wšelake wujednanja dla katolskeje cyrkwje w Ruskej podpisane. Po nim bólšewikojo jesuitam dowoleju, zo smědźa so do Ruskeje wróćić; też franciskanojo smědźa přińć, zo bychu romsko-katolsku wěru rozšerjeli. Też knježny smědźa so zasydlić. Wone změja předewšim prawo a winowatosć w khorownjach dźěłać a druhe skutki křesćanskeje miłosće wukonjeć. Najprjedy maja wosebje tam być pósłane, hdźež hłód najhórje zakhadźa.

Tónle skutk budźe zawěsće k lěpšomu katolskeje cyrkwje. Wosebje starosć wo hubjenych a běnych wotewri ruskomu ludej wóčko za rjanosć našeje cyrkwje a tak budźe přecy lěpje so přihotować zbliženjo narańšeje cyrkwje z nawječornej.

Wěste wobćežnosće wězo změja też tu so přewinyć. Sowjetowe knježeŕstwo njeje, kaž je to w Genua so z nowa pokazało, za privatne wobsedźenstwo. Potom pak je ćežko, klóštry założeć a zasydlenja. Tuž změje so w tym nastupanju hišće mjez vatikanom a Moskwu jednać.

Tale zasada ruskoho systema, mjenujcy njepřipóznawanjo privatnoho wobsedźenstwa, hači też wšě nawjazanjo překupskich poćahow z Ruskej. Kak chcedźa tam překupcy so zasydleć, hdyž dyrbja so bojeć, zo stat jim, hdyž so jomu wuzdanje, wobsedźenstwo wozmje? Wozjewjenjo tejele zasady je Ruskej na konferency Lloyda Georgesa, kiž khětro k Ruskej — k mjerzanju Francózskeje — přikhileše, wocuzbniło a stojnišćo Francózskeje w Genua zasy skrućiło. Rěka, zo ententa, kotraž bě pječa dla napřećiwnych měnjenjow Francózskeje a Jendźelskeje khětro so rozešła, haj hižo so pukaše, zasy krućiša hač hdy. Kak při tajkej zasadźe ruskoho knježeŕstwa budźe Němskej móžno, z Ruskej wobkhod a wikowanjo pěstować, njeje hišće dosć jasne. Najskerje budźe Němska tamnišomu knježeŕstwu swoje, wosebje industrialne, wudźělki wotedawać. Ta wšo we swojej režiji wužije. Też poda Němska inženěrow a najskerje też wšelake druhe duchowne mocy. W tym pak je wulki strach, zo němski duch a z tym němski wliw w Ruskej zrosćetej. Tole wosebje je, čohož so Francózska boji. Potom by Němska sylniša hač hdy přećiwo njej stała. Potom by wona kruće wutwariła też wojeŕski zwjazk, zwjazk, ke kotromuž su pječa hižo spočatki nawjazane. Jendźelske nowiny „Daily Mail“ wozjewjeja hižo na to so měrjacy dodawk, kotryž su bólšewikojo a němska delegacija w Genua pječa wujednali. Tón pječa wobstoji, byrnjež wobej stronje jón bóle přełoj. Najzajimawšej z njoho stej tejle sadźe: „Němska so na to zwjazuje, zo njedowoli na swojej zemi přewoz wójnskoho materiala za Pólsku, Rumunsku, Estonsku, też nic za žadyn druhi stat, kiž je na prjedawšej ruskej zemi nastał. Ruska zasy dowola Kruppej, zo by wěstu ličbu wójnskoho materiala a kanony zhotowił na jeje zemi, předewšim w krajinach perunskich, luganskich a tambowskich. Što ma to rěkać, kóždy zrozemi; tohodla Francózska tak kruće wustupuje.

Dyrbi so wuznać: Čičerin a joho ludźo su překlepani diplomatojo. Najprjedy spokojichu so z tym, zo smědźachu docyła na konferencu přińć; tam su karty dale měšeli a swoje stojnišćo wo wjele posylnili. Hižo dyrbi ententa sylnje z nimi ličić. Kak jich přemóže? Nastawa nowa frónta, kotraž bu strašna za Francózsku: wona na prěnim městnje ju słabi wohrožejo jeje zwjazkarja, młodu, hišće njeskrućenu Pólsku. Z nowa pokazuje Francózska na to, zo dyrbi wobkhować sylne wójsko a sebi hladać při Rhynje sankcijow.

Tele wuwićo w Genuwje konferency zawěsće njetyje, a njeby-li přećo, tam tola něšto dócpěć, było tak hłuboko a powšitkownje a Italscy, kotřiž maju zamołwjenjo za konferencu, z tajkej wutrajnosću a wustojnosću za nju dźěłali, by drje hižo so rozešła. Zdobom też Lloydej Georgesej wjele na tym zaleži, zo konferenca hišće so njerozeńdźe. Pječa wot njeje wotwisuje, hač wón knježeŕstwo w Jendźelskej wobkhowa abo zhubi. Što a kelko hišće wupłodźi, ma so hišće wočakać; powšitkowna nadźija na nju je pak najskerje hižo zjebana.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Centralny zwjazk ratařskich dźěłaćerjow měješe njedźelu připołdnju zhro-

Listy ze wsy.

Kaž pobožnomu kemšerjej a zahorjenomu kěrlušowarjej, kročo po Božich służbach mjez zahonami po zwučenej kemšacej šćežcy domoj, hišće dozwuki w Božim domje zanošowanych krasnych kěrlušow we wušomaj doklinčuja, haj, je-li sam a hišće cyle zanurjeny do nich, je bjez dźiwa, zo sebi raz sam hišće tu a druhu štučku přespěwa, tak njeseše jutrownu srjedu wuj sobu domoj do swojeje ćicheje wjeski krasne dozwuki a mócny wothłós 75lětnoho jubilejnoho swjedźenja, popołdnišoho posedźenja a wječornoho zabawjenja: Maćicy Serbskeje.

Štóž kaž wuj hižo na pjećadwaceći lět pospochi na Maćicu khodźi, smě sebi hižo słowčko dowolić.

Maćica je bjez dwěla po jeje stawiznach a po duchu jeje założerjow a po jeje cyłej ideji zakład a zdobom króna wšěch serbskich towarstwow, najstarše a najhłowniše z nich, kaž hižo mjeno wupraja: Dobra, starosćiwa maćerka wšěch druhich. „Mać pak je wšudźom znać“ praji stare přisłowo. Je z Maćicu też tak? Tute prašenjo stajić rěka hižo na nje wotmołwić. Přidać so dyrbi, a wuj to też z hordoznej wjesołosću kwituje, zo je w poslednich lětach wopyt stajnje přiběrał, haj tó i króć běchu rumnosće sale Serbskoho Domu po zdaću hižo přemałe. Wosebje zwjeseli wuja: Młoda garda, sedźaca w nimo měry bohatej ličbje na prawicy pod wobrazami sławnych serbskich wótčincow. Tu, k nohomaj tutych mužow, je za nju prawe městno, tu dyrbi srěbać do so jich ducha, swoju dušu zahorić ze swjatym wohenjom, kiž so žehleše w jich wutrobach.

Tola, hdyž wuj stojo khwilu při durjach, so po sali rozhladowaše, widźeše jeno mało zastupjerjow našoho wšědnoho, prostoho ludu, wot dobrych mužow kaž Jana Młynka z Ćemjerc, Handrija Króny z Bukec a druhich wothladane. Wuj znaje telko sławnych wjednikow našich serbskich towarstwow, kotřiž tu njeběchu. Na čim to zaleži? Hdyž chce Maćica swoje płódne ideje do ludu njesć, dyrbi też wědźeć lud na so ćahnyć. W předsydstwje Maćicy, we wužšim a rozšerjenym, njeje ani jedyn zastupjeŕ z ludu, a tola bychu mužojo, kaž naš Michał Kokla-Lisak we swojim času běše, kaž Kěrk, Zoba a druzy, kotrychž ani mjenować njecham, też za Maćicu pycha a deba byli.

Kaž je někotryžkuli mały pachołk přišoł prěni króć na skhadźowanku a so tu zahorił za Serbstwo na čas žiwjenja — też wuj bu we swojim času wot njeboh M. A. na skhadźowanku do P. přeprošeny, hakle na ranko so spręcny w škórničkach do wowcynoho łoža lehny — tak dyrbjał naš lud, a wosebje předsydźa našich towarstwow na posedźenjach Maćicy pódla być a so z nowa zahorić za serbske ideale. Kelko dobroho za lud móhł na přikład přednošk knjeza studijnoho direktora profesora Wićaza, nekrologi (posmjertne wopomnjenja) po našich zemrětych sobustawach wuskutkować, hdyž by to jich wjacy z ludu słyšało! Snadź by nam nowy ludowy pěsnjeŕ nastał tón dźeń, začujo we sebi swjatu škričku basniskeje žiły! Kak často skoržachu wujej ratarjo: Prajće mi jeno, čohodla ma Maćica stajnje srjedu po jutrach a nic wutoru swoje hłowne zhromadźizny? Wutoru mamy hišće swjaty dźeń a tu móhł kóždy z nas přińć, srjedu so zasy dźěło na polach započina a wosebje lětsa při pózdnim nalětnym dźěle bě to nimale njemóžno za ratarja na Maćicu přińć. Wuj je so też před lětami raz wobhonjał pola powołaneje strony, čohodla su posedźenja Maćicy srjedu a nic wutoru, a kajku wotmołwu dósta? Wutoru njeby hišće někotromužkuli zdalenomu sobustawej móžno było na Maćicu dokhwatać! Potajkim jenoho abo druhoho zdalenoho sobustawa dla, kiž so po swjatych dnjach wuspać a wušmjatać njemóže, je kaž je runje lětsa jasnje dowidźomne našomu ludej njemóžne na Maćicu přińć a z tutoho njeposrědnoho kužoła so móc napić nowoho zahorjenja

madźiznu w „Třoch lipach“ w Budyšinje. K zwjazkej tudomnoho wokrjesa přez 4000 sobustawow přisłuša. Referent bě Hartmann z Drježdźan, kiž wo „ratarskim dźěłaćerstwje w nowej Němskej“ rěčeše. Ratarstwo do wójny wosebitoho wuznama njeměješe; nětko dyrbi to hinak być; z dźěła je tež hižom hinak, dokelž ma ratarstwo za cyły lud nětkole wjetšeje ważnosće. — Zhromadźizna jenohłósnje wobzamkny: „23. apryla w „Třoch Lipach“ zhromadźene sobustawy centralnoho zwjazka ratarskich dźěłaćerjow wo jednanjach 21. apryla dla mzdy wjedźenych zhoniwši wobžaruje, zo so njeje ničo dócpěło. Zhromadźeni so nadźijeja, zo změje jednanjo 26. apryla pod nawjedowanjom ministerstwa lěpšoho wuspěcha, dokelž so tež za ratarskich dźěłaćerjow wšě hospodarske wudawki powjetšuja.“

Z Budyšina. Sobotu 6. meje wječor we 8 hodź. budźe na třeleńi tu wulka zhromadźizna centrumskeje strony. We njej budźe rěčeć zapósłanc němskostatnoho sejma, k. dr. Höfle „wo stojnišću centrumskeje strony k prašenjam nětčišeje politiki“. Zawěsće budźe přednošk zajimawy, a dokelž budźe zhromadźizna w tak zjawnej sali kaž to na třeleńi je, tež wot wšelakich politiscy hinak myslacych wopytana, dóńdźe drje k zajimawej rozmołwje. Tuž njech nichtó njezakomdźi sebi tam dóńć.

Z Khróšćic. Zańdźeny tydźeń je naš wysokodostojny knjez kanonik a farař Hicka městno swojoho swěrnoho skutkowanja wopušćił a so na wotpočink podał. Zasakła khorosć běše joho, muža kaž hobra, wot započatka augusta 1920 zlemiła a přinući joho hakle w 55. lěće swojoho žiwjenja pastyrski kij z rukow dać. Cyła wosada bjerje z wutrobu podźěl na tutym tyšniwym domapytanju Božim swojoho knjeza fararja. Tute wutrobne sobučuća wosady wuprajichu wysokodostoj. knjezej kanonikej pjatk před tydźenjom kk. kěbětarjo a cyrkwinscy předstojićerjo a zdobom najwutrobniši dźak wosady za wšitku wosadźe přiwobroćenu lubosć a starosć, za 12 lětne swěrne, swědomite a žohnowane dušepastyrske dźěło a skutkowanjo a přejachu jomu rjane a dołhe lěta wotpočinka a jónu bohate njebjeske myto. Tohorunja předsydstwo tow. knježnow, kotrohož dołholětny praeses bě wysokodostojny knjez kanonik był, přikhwata, a mnohe ze staršich sobustawow a prajachu jomu dźak a Božemje. Też Khróšćanska šula a knježa wučerjo rozžohnowachu so z knjezom fararjom, z kotrymž běchu w rjanej přezjednosći hromadże dźěłali. Srjedu 26. apr. wopušći wysokodostoj. knjez kanonik Hicka Khróšćansku faru, do kotrejež běše před runje 12 lětami začahnył, zo by we Worklecach wužiwał swój wotpočink: Bóh dał dołhe słónčite lěta!

Z Bórka. Njehańbity nadpad, kiž tak prawje pokaže, z kajkej njewěstosću mamy w nětčišim času ličić, je so njedźelu rano 1/4 8 hodź., potajkim na běłym dnju mjez Bórkom a Delnjej Hórku stał. Hdyž tam, hdźež so puć wot Mužakowskeje drohi do Dobrošec wotdźěli, pohonč z Budyšina jědźeše, joho tam kolesarjej zadźeržeštaj a so joho za pućom do Malešec prašeštaj, hačrunjež tam pokazowak stoji. Pohonč jimaj puć pokazawši dale jědźeše. Nadobo so zady do woza třěli. Wutřěl přez wokneško nimo pohonča dźěše, druhe wutřěle misnychu. Najskerje sebi njedočinkaj njewěrještaj, so wot prědka do pohonča dać.

Z Ralbic. Też pola nas póčnu paduši zasy swoje mazane rjemjeslnistwo wukonjeć. Zańdźenu póńdźelu pokradnychu tu dwej starej kolesy. W blizkim Smjerdźečanskim lěsu pak paduši kolesy stojo wostajichu. Tam jej rano jedyn rólnik cyle připadnje namaka. Tak móžeštaj so kradnjenej swojimaj wobsedźerjomaj zasy wróćić.

Jubilejna 75lětna hłowna zhromadźizna
Maćicy Serbskeje,

jutrownu srjedu, 19. apryla 1922
w Serbskim Domje w Budyšinje.

(Skóńčenjo.)

Druhi dźěl swjedźeńskoho zarjadowanja wotmě so wječor w „Krónje“. Wón poradźi so wulkotnje a we wutrobach a pomjatku jomu přitomnych zawěsće trajacy zaćišć zawostaji. Tych bě tež so něhdźe dobry tysac našło, a wěste je, zo by wobdźělenjo hišće wjetše było, njebychu-li swjate dny prjedy skoro wšudźe wšelake druhe zawjeselenja pobyłe. Też by snadź derje było, hdy bě so hišće bóle za swjedźeń agitowało hač je so stało.

Wječor wotewri nam 4 hłósny měšany khór pod nawjedowanjom knjeza wučerja J. Słodeńka („Prawa serbskosć“). Bě to po wobsahu a spěwje prawy zawod za dalše poskićenja. Te dachu mištrscy nam měšane khory wosebje Budyšskich a Radwořskich spěwarjow a spěwařkow pod nawjedowanjom knjeza cyrkw. wučerja J. Šołty-Budyšskoho. Kak krasnje tola zaklinča „Serbska Łužica“, kak wosebje něžne a lubozne běchu spěwy někotrych serbskich dźěći tachantskeje šule. Kaž lauretanske zwónčki klinkotachu jich hłosy, a z napjatosću słuchachu črjódy na čiste młoduške zynki. Z měšanych khórow ma so wosebje też naspomnić 4hłósny, kiž je k. wučeŕ Šołta k jubilejej Maćicy zbasnił a do notow zestajał. Zo bě tón so jomu poradźił, pokaza připóznaćo, kotrež dósta.

Wosebity raz měješe spěw knježny Ruthy Krawcec, dźowki našoho sławnoho hudźbnika Bernarda Krawca-Drježdźanskoho. Ze swojim na wumělsku wustojnosć zwučenym a woprawdźe rjanym hłosom zanjese wona wšěm k radości ariju „z předateje njewjesty“, dale spěw „serbska njewjesta“ a „njeradźeństwa“. Jej, kaž wšěm druhim, nic na poslednim městnje też knjezej dirigentej, wuprajichu připosłucharjo wospjet z mócnym přikleskom swoje spodobanjo a swój horcy dźak.

Na to sćěhowaše swjedźeńska rěč knjeza kapłana Cyža-Khróšćanskoho. Z jadriwymi słowami napominaše přitomnych k njesebićnej, woporniwej lubości jenoho k druhomu, wosebje też k serbskomu narodej. Tomu dyrbimy służić, za njón wosebje też ze skutkom pokazać swoju přisłušnosć a lubosć k njomu. To činimy wosebje też nětkle w času mamonisma z tym, zo woprujemy pjenjezy za naše narodne zaměry; k jubilejej Maćicy Serbskeje wosebje też za jeje „Serbski Dom“. Wón přepoda też hnydom přitomnym k zahorjenju 3500 hr., kotrež bě dźeń prjedy w Pančicach na swjedźenju „Lipy Serbskeje“ nahromadźił. Joho prózstwa njebě podarmna: bě so nahromadźiło 2100 hriwnow.

Z napjatej kedźbliwosću běchu přitomni na joho ze zapalom přednjesene słowa słu-

---

noweje lubosće a swěry. Też by jara witane było, hdy by so hodźało, snadź kóždy króć wuhotować małe wječorne zabawjenjo. Wězo njedyrbjało woboje, kaž tón raz so poradźi, předołho trać. Też najlěpša wěc so wostudźi. Popołdniše posedźenjo dyrbjało so na poł 6 skóńčić a wječorna zabawa z koncertom a dźiwadłom njedyrbjała dléje tŕoch hodźinow trać a na poł jědnaćich wšo skóńčene być, zo móhł wuj ze zdalenymi hosćemi, kotrychž za lěto raz widźi, hišće słowo popowědać.

Kak wužitne by było, hdy by lětsa wjacy ludu runje tutu tak načasnu hru: „Burska krej“ widźało, přez kotruž hišće po smjerći naš luby Franc Kral skutkuje jako profeta za swój lud! Wuj wupraja wosebje knjezej Hejdušcy za tak wubjernje předstajenu hru staroho nana, Pětra Wićaza, swój zdobny dźak. Hdyž by kóždy nan był za swojoho njeporadźenoho, přečinjacoho, žłokacoho syna kaž Pětr Wićaz, njetrjebali dźensa tak skoržić na swój lud, zo młodźi pacholjo so hordźa, zo móža za tři mjeńšiny blešu šampanskoho wupić.

Wuj je we swojim času pódla był, hdyž njeboh Franc tutu hru přihotowaše za prěnje předstajenjo w Serbach, bjez dźiwa, zo joho jěra bolosć přewza, hdyž w Budyšinje tutu hru zasy wuhlada: Kral-Rachlowc tu wjacy njeje, a naš lud na puće so zabłudźiwši, kotrež khodźo Wićazowy syn Jan přinjesy do rowa nana a mać, swoje kubło a sebje samoho. Haj, hdyž njeby so woprawdźitosć, kaž su mnozy dźensa žiwi, tak zrudnje runjała tomu, štož so nam na jewišću předstaješe a štož naš lud wšědnje hraje: Smjertnu reju do zažnoho, hanibnoho rowa!

Štóž dźensa našomu ludej po hubje rěči, so jomu liščo a so z nim pleńčo mazanych kroškow dla, tón je sobu winowaty na joho krewi: to je zahubje. Jenož docyłne woteznawanjo ludoweje duše móže komu hišće zawdać myslički: tak zło njeje, kaž so pisa.

Dyrbjał za naš lud woprawdźe nastupić město serbskich Jutrow stajny **„Wulki pjatk“**, zo sam k rowej přewodźa swoje narodne byćo a tyćo, zo pohrjeba wšě swoje zbožo a derjemćo? Dyrbjał naš lud woprawdźe tak zaslepjeny być, zo hižo njewidźi, zo kroči po khromje swojeje zahuby?

Wuj je raz čitał, zo drje je móžno, zo so jednotliwc abo też wjetši dźěl ludu nakaza a wućeknje tak swojomu samsnomu zahubjenju, ale stawizny nam žadyn pad njemjenuja, zo by so cyły lud z moralneje skaženosće a zhniłosće, do kotrejež zapadny ze swojej winu, pozběhnył. Wuj njewě, hač tomu tak je. Ale radšo chce stupić do ćěmnoho, zažnoho rowa, hač wuhladać dies illa, dies irae, to je: Tón dźeń, tón dźeń toh' hněwa . . .

Wo „serbskich Jutrach“ pisaše tak rjenje Posoł a dyrbjało być serbskoho nana a maćerje, kiž njebyštaj to čitałoj, wosebje skóńčne słowa wo moralnym wustrowjenju a narodnym z mortwych staću?

Haj ničo nam tak nuzne njeje hač tute pozběhnjenjo z nětčišoho hubjenstwa, do kotrohož zapadnychmy! Na čim nam pobrachuje? Na pjenjezach? Bóh zwarnuj! Po puntach je doma waža a wšě dźěry z nimi zatykaja. Město Capua je něhdy zašło, dokelž so zadusy w swojim samsnym bohatstwje a při swojim derjeměću. A hdyž wołaš lud, zo by znajmjeńša za dobre skutki, za idealne kubła, za narodne zaměry dawał a woprował, tu nadeńdźeš hłuche wuši a začinjene ruki. Radšo sebi skazaš štwore kachle zdobom a maš je ležo na hornjej łubi, radšo wudawaš po tysacach za cyle njetrěbne wěcy.

Haj, smy w straše, zo cyle zapadnjemy do bjezdna nabožnoho, póćiwoho a duchownoho hubjenstwa a tón strach je ćim wjetši, dokelž žadyn druhoho wjacy njedźerži, ale radšo hišće hłubšo sobu torha.

Też po Napoleonskich wójnach před dobrymi sto lětami měješe so natwarjace dźěło w ludźe dokonjeć, ale, štož dyrbješe so tehdy

chali; hdyž bě skónčił, bu jomu mócny přiklesk.

Na to wuspěwachu zhromadźeni štučku spěwa: „Hišće Serbstwo njezhubjene“ potom předstaji so hra „Burska krej“ wot Franca Krala-Rachlowca.

Hižo wobsah tejele hry jima a to ćim bóle hdyž so derje předstaji. To so tu sta; wosebje hłowne role běchu w dobrych rukach. Wobsah hry wuži też na kóncu knjez farař Domaška-Budesćanski, zo by přitomnych napominał, stajnje swěru a narodnosć sebi važić a za wobej dźěłać. Wón wupraji też w mjenje předsydstwa Maćicy a wšěch přitomnych horcy dźak tym, kotřiž běchu swjedźeń nam přihotowali.

Směš Serb być? — Dyrbiš Serb być!

Haj, směš! Směš być a směš měć a směš lubować, štož je dobre. By pak štó prajić móhł, zo Serb być, njeje ničo dobre? Prajće podobnoho Němcej, Francózej, docyła někomu jeneje nicserbskeje narodnosće, a wón so ći wusměje abo změje će za duchakhoroho. Kóždy ma swoju narodnosć za něšto dobre; předewšim nabožny člowjek. Tón wě, zo je Bóh sčinił ludy, jim dał jich raz a wobraz, jim też dał jich rěč. Štož pak je Bóh sčinił, je dobre. Směš potajkim swoju narodnosć sebi važić; směš ju lubować. So samo rozemi, zo při tym žanu druhu narodnosć njesměš zacpěć. Ty pak też dyrbiš Serb być!

Praju to, dokelž sam swoju narodnosć z wutroby lubuju? A tak chcu, zo by też ty był Serb a tak było prawje wjele Serbow? Mam važniše winy; winy, kotrež mje nuzuja to być, a być to z wutroby, štož sym, mjenujcy Serb.

„Wěš, kak wjele hwězdow khodźi po njebjeskej módrinje?“ A wěš ty też, kak wšelake wone su? wšelake po wulkosći a rjanosći a jasnosći? Wěš, kak tu jena stoji a so njehiba? kak druha khodźi w kole, tamna zasy po podołhojtym wobruku? Ta jena spěšnje, druha pomału? A njeje ći ženje myslička přišła, čohodla to tak je?

Abo: čohodla telko wšelakich kwětkow na zemi? Što chce tu fijałka, hdyž mamy tu tola tu krasnu róžu? Čohodla ta jena žołta a ćěrwjena, čohodla ta druha běła? Čohodla jena tak, druha hinak wonja? Praj, čohodla telko wšelakosće mjez kwětkami? A čohodla ta jena jednora, druha pak tak wumjełscy sčinjena? A čohodla njeje Bóh tón Knjez Ći jenož rožku dał, ale też pšeńcu? A što je joho pohnuło, sčinić telko družinow jabłukow? Što tu chce pičołka, hdyž maš tu hižo pšeńčnaki? A što trjebaš sołobika, hdyž Ći spěwa drózna? Čohodla hraje sebi tu kuntwora, hdyž je tu tola dosć druhich muškow? Docyła a z krótka: Čohodla telko wšelakosće mjez stworjenjemi? Přečo njeje wšo po jenym kopydle? Sy 'žno to so hdy prašał? Wotmołw sebi a potom so woprašej: Čohodla nic po cyłym swěće jena rěč? přečo telko rěčow? přečo potajkim też serbska?

„Njebjo a zemja wupowědujetej Božu khwalbu.“ Haj khwalitaj Boha: joho wšohomóc, joho mudrosć. Boža stwórba pokazuje, kak mudry, njeskónčnje mudry tón je, kiž je sebi wšo tak wumyslił! Kiž je, hdyž tu ničo hišće njebě, prěni wobraz stwórby we sebi naćisnył, kiž je docyła prěnje zapřijeća wo wšěm tym a wšěm jenotliwym hač do nanajdrobnišoho měł. A kak krasnje je to wšo sebi wumyslił! Kelko podobnosće je za wšo měł, a kak pak zasy telko wotměnjenja. Zawěrno, runje tole wuzběhuje tak prawje Božu mudrosć a móc. A zo by ty Boha sebi važił a za to joho khwalił, pokazuje so ći wón w tak wšelakorych stworjenjach a zasy we wšelakosći jenakich jich družinow.

A tak ma so z rěčemi, luby čitarjo. O telko rěči! A kelko mudrosće tči w nich! Kak su wšě swojoho razu a wuprajeju na swoje (wot druheje zasy hinaše) wašnjo same myslički wšelakich člowječich rozomow! Štóž je hdy rěče studował a so zanuril do jich razu a jich wosebitosćow, štóž je docyła wobkedźbował, kak wulkotnje su rěče zestajene, zo by też te najwosobniše a najněžniše a najnadrobniše a najmudriše myslički a zapřijeća wuprajał, tón dyrbi runje z toho spóznać mudrosć Božu a wšohomóc, kiž je tajke dary stworiła a na tak mnohotne wašnjo tón dar wustojnje wuwiła.

Haj wšelakosć stworjenjow a wšelakosć jich darow a mocow a jich štaltnosćow wozjewja nam hakle tak prawje Božu mudrosć a nuzuje nas, zo z radosću joho wobdźiwamy a za to khwalimy.

Boha zacpěwał pak tohodla by, štóž ze złej wolu njeby tejele wšelakosće kedźbu měł; a Boha mjenje khwalił by, štóž ze zwjeršnosću ani jeje njeby so domasał, sebi wědomy był: Boha njeby tak też dosć khwalił, kiž njeby swoju rěč wužiwał a ju zacpěwajo by zanjechał jeje spěchowanjo. Boha khwalić po swojich wot Boha dóstatych mocach je swjata winowatosć. Tak pak też swjata winowatosć, wužiwać swoju serbsku rěč, być Serb z přeswědčenja a wole. Tohodla rěč swoju rěč, hdyž sy mjeze swojimi; dźěłaj pak też za nju. Dźěći dyrbja ju nawuknyć; nic pak jenož rěčeć, ale też sebi ju važić jako něšto, štož sebi njejsy sam dał, ale štož wobsedźiš po Božim zarjadowanju. Runje tohodla je też swjata winowatosć za šulu a cyrkej, zo też wonej matej tónle dar Boži w česći a dyrbiš za to wustupować, hdyž so to njestawa.

Dyrbiš potajkim być Serb; Serb, kiž serbscy rěči a čuje a mysli a čini.

Z misijónow.

Zańdźenu póndźelu swjećeše cyrkej wopomnjeću swjatoho Fidelisa Sikmarinkskoho. Swjaty rěkaše ze swójbnym mjenom Markus Roy. 1602 z wulkej sławu doktorat we filosofiji sebi dobywši, pućowaše 6 lět po Europje a studowaše na wšěch sławnych universitach. Potom wěnowaše so w Freiburgu studijam swětnych a duchownych prawow a wotpołoži z najwjetšej khwalbu doktorat wobeju prawow. Potom zastupi do zastojnstwa, a skutkowaše jako prawnik. Tola bórzy wopušći swoje powołanjo, njenamakawši we nim spokojenja a zastupi do rjadu kapucinow. Běše runje w započatku 30lětneje wójny. Swjaty wótc pósła joho do Świcy, zo by tam jako misijónar mjez tamnymi kalwinistami skutkował. Přez swoju lubosć k bližšomu a swoje mócne předowanja doby mnohich zasy za staru wěru, ćim bóle hidźachu joho druzy. Běchu mjez sobu sebi zrěčeli, zo joho morja. Fidelis wo tym zhoniwši, wjeseleše so na martrarsku smjerć. Hdyž posledni raz na klětku stupi, namaka tam papjerku ležo z napismom: „Dźensa budźeš hišće předostać bě jeno snadne a małuške pornjo tomu, štož dźensa na nas čaka.

Hdy bychmy jeno dyrbjeli z rozpadankow twarić wsy a města, kaž so to w Francózskej stawa, a hewak ničo druhe, móhli hišće wjeseli być. Ale tu so jedna wo wumóženjo člowjeskich dušow ze smjertnych putow. Ludźi našoho časa wobjima žałostna młha zadwělowanja. Znamjo tutoho zadwělowanja je, zo je lud zapadnył do njewuzdźenoho a njepóćiwoho wužiwanja a honjenja za samym wužiwanjom a zawjeselenjom. Swjaty Hawštyn praji: Štož ma bohaty přewjele, njeje joho, ale słuša khudomu, kiž to nuznje trjeba. Přewjele wobsedźeć rěka tohodla cuze kubło wobsedźeć. Rozpad pola ludu so započina, hdyž derjeměćo zastanje abo wróćo dźe a tola přečinjenjo přiběra. Naš lud njemóžeše hórše njezbožo potrjechić, hač zo wón tak rychle po wójnje, ani na to přihotowany, zbohatny. A tola je tute zbohatnjenjo jeno papjerjane a pozdatne. Pola tajkoho spadowacoho ludu je wšón luxus, wšě wulcyčinjenjo, njepóćiwe, hrěšne. Tuž je z padnjenjom w hospodarskim nastupanju pola tajkich ludow z jwjetša zjednoćeny hłuboki pad we wěrje, moralcy a sprawnosći. Dźensa móžeš wěrnosć tutych słowow w našim kraju z rukami namasać. Bóle dyžli hdy prjedy je nam dźensa trjeba, zo smy **jednorje a prosće žiwi.** Tajki pokazuje prawu mudrosć. Nic pak wulcyčinjak a přečinjak. Tuž dyrbjeli so hižo mudrosće a sprawnosće dla wšěch tak mjenowanych wudawkow na luxus wostajić a druhim, kotřiž to njemóža, wšu winu wzać, zo hněw a hidu na nas kopja.

Naše křesćanstwo njedyrbjało wobstać kaž Posoł k jutram pisaše w kemšikhodźenju, we dóstawanju sakramentow, a dobywanju wotpuskow jeno, ale předewšěm w prostym a jednorym žiwjenju, kiž so wšoho pohórška zdaluje.

Hdyž su tysacy w najhubjeńšich poměrach žiwi a njewědźa, z čim so woblekać a što jěść, njedyrbjeli my 20 tysacow a wjacy za jenu bramu ke kožuchej wudawać, ale wopomnić, zo naš wuzbytk je po Božej woli wobsedźeństwo khudoho.

Štóž sebi dźensa njemóže najmjeńše zapowěsć we wuhotowanju swojeje wosoby, w jědźi a piću, we wuhotowanju swojoho bydlenja, w kupowanju drohotnych wozow a tak dale, pokaza jeno, zo njeje lěpši hač pohan w romskim času, zo napjatosć a bjezdno mjez khudym a nim přecy bóle powjetša a je wina na wšěm njezbožu, kotrež z toho nastanje. Su to cyle wopačne, škódne a zahubne nahlady pola mnohich z nas, zo pjenjezy a pjenježne hódnosće samo w času tak wulkoho hubjenstwa nam prawo dadźa, z nimi činić štož chcu a wšě žadanki mjasa a ducha z nimi spokojić. To njeje wjacy křesćanstwo, to je hižo ryzypohanstwo. A tola su tute nahlady pola mnohich tak do mjasa a krewje so zažiwiłe, zo to hižo njewědźa, zo je to njepóćiwe a hrěšne. Tuž je dźensa nam trěbne dokładne duchowne wobnowjenjo, kiž wubudźa zasy socialne swědomjo, zo njejsy sam za so jeno žiwy ale też za druhich. Jeli so nam to njeporadźi, je podarmo wšě druhe prócowanjo, podarmo złote hrody, nowe bróžnje, podarmo wšě připrawy k lěpšomu hospodarjenju, podarmo kóžda kup, kóždy kórc, podarmo też wšě prócowanjo na narodnym polu, potom ličimy do ludow, kiž su postajene k zańdźenju, a njejsu hódne wopomnjenja w stawiznach.

Mohučski biskop Ludwik Marija Hugo praji cyle prawje:

Na ludźi dyrbi najprjedy druha křćeńca přińć, zo nawuknu, wotemrěć swojim njeporjadnym požadosćam, swojej sebićnosći, zo spala, k čomuž so nětkle hišće modla a zo so zasy nawuča, k tomu so modlić, štož su spalili.

Přestań, ludo serbski, drohi, luby, dale palić Twoje dobre, stare serbske počinki a wukń zasy so modlić swojomu Bohu! Potom zaswita za Tebje nowa jutrowńčka!

Kritiski wuj z Bjesadźic.

wać a potom nic wjacy.“ Swjaty położi změrom papjerku na bok a rěčeše z njewšědnym zapalom wo słowje: Jedyn knjez, jena wěra, jena křćeńca, jedyn Bóh.“ Nadobo zaprasny w cyrkwi wutły zwuk třělby. Kulka zjędźe pódla swjatoho do sćěny. Lud ćěkaše wustróžany z cyrkwje. Swjaty njechajo cyrkej přez krejpřeleco wonječesćić, wotsali so z domu Božoho přez kapałku. Wonka bu wot kalwinow napadnjeny a z widłami a hlebijemi a kosami žałostnje zrubany. Hačrunjež z wjacy hač 20 ranow krawješe, wumrě hakle za někotre hodźiny: 24. apr. 1622. Dźeń prjedy běše joho swjaty wótc za prěfekta propagandy za Rätisku pomjenował, tola prjedy hač dopis z Roma dóńdźe, běše Bóh swojoho służownika wotwołał. Tak běše swjaty Fidelis prěni martraŕ propagandy, tutoho wulkoho wustawa za misijóny. Z 300 lětnym jubilejom propagandy, zjednoća so też 300lětny wopomnjeński dźeń joho sławneje smjerće. Bóh běše joho wuzwolił, zo by jako zakładny kamjeń mócnoho twara propagandy służił z napismom: „Jedyn knjez, jena wěra, jena křćeńca, jedyn Bóh a wótc wšěch!“

Procesijón do Filipsdorfa 1. meje póńdźe.

Rano w 5 hodź. budźe w Khrósćicach Boža mša. — Dokelž je w Filipsdorfje jěsć dla našeje valuty jara drohe, njech so kóždy derje hižo doma z njej wobstara.

M. Narćik.

Čišć L. A. Donnerhakec nasl. knihićišćeńje w Budyšinje.

Wične płaćizny,

kajkež so 24. apryla 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	2400—2550	4375—4625
2.	2100—2300	4050—4375
3.	1700—1900	3775—3950
4.	1200—1400	3000—3600
	Byki:	
1.	2400—2550	4150—4375
2.	2100—2300	3825- 3975
3.	1700—1900	3275—3650
4.	1200—1400	2675—3150
	Jałojcy, kruwy:	
1.	2400—2550	4375—4625
2.	2100—2300	4050—4375
3.	1700—1900	3775—3950
4.	1500—1600	3500—3775

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	2300—2450	3725—3950
3.	2000—2200	3350—3650
4.	1500—1800	2750—3275
	Wowcy:	
1.	2100—2200	4200—4375
2.	1700—1900	3800—4000
3.	800—1200	2800—3150
	Swinje:	
1.	3100—3200	3975—4100
2.	3300—3400	4125—4225
3.	2800—2900	3725—3850
4.	2200—2400	3150—3425
5.	2600—3100	3475—4125

Swjaty Jurij.

1. Z tamnoh' boka města
Wulke jězorišćo,
A w tom jězorišću
Žadława zła waka.

2. Dawachu jej wšědnje
Po třoch pječwach khlěba,
Po ćeleću radnem
A po warje piwa.

3. Třinaće je ludźi
Na raz zesnědała,
Hišće pak so njeje
Nihdy nasnědała.

4. Žadała je waka
Křesćana sej k jědźi.
Rjad tón wokoł' dźěše,
Na kejžoru zasta.

5. Kejžor njeměješe
Nikoho we swójbje,
Khiba swoju dźowku
Jeničku najlubšu.

6. Kejžor wokoł' dźěše
Po tom nowym měsće;
Někoho by najał
Za dźowku k złej smjerći.

7. „Runjež tak su lube
Nam wšak naše dźěći.“
Kejžor přińdźe z próznym
Domoj k swojej dźowcy:

8. „Dźowčička, ty luba,
Na złu smjerć so hotuj.
Přetož tu njej' nichtó,
Kiž by šoł za tebje.

9. Wotpasaj sej, dźěćo,
Złoćany tón pasyčk;
Zapasaj sej za to
Dźělany tón pasyčk!

10. Slěkaj so, haj slěkaj
Swoje židźenišćo,
Wobleč so, haj wobleč
Swoje wołmjenišćo.

11. A w tej zrudnej drasće
Dźi a stup so wacy!
Předrasći so dźowka,
Božemje da nanej:

12. „Dobru nócku, nanko!
Prošće Boha za mnje,
Zo bych přišła zaso,
Z wami strowa była.“

13. Dźowka dźěše k morju;
Koho ducy zetka?
Luby swjaty Jurij
Na koniku běłem.

14. „Što tak płačeš, dźowka?“
„Kak njeměła płakać,
Hdyž ta hrozna waka
Spožerać mje čaka?

15. Luby swjaty Jurjo,
Zakol ty tu waku!
Poł tych swojich pjenjez
Dam ći a poł města.“*

16. „O ty luba knježna,
Wěriš-li do Boha?“
„Kak bych njewěriła,
Wón je za nas wumrěł!“

17. „Knježna, nochcu pjenjez
Ani nic poł města.
Jeno daj swój pas mi.
Sama wostań z dala.“

18. Wzał je swjaty Jurij
Za šiju złu waku,
Čahnył je ju přeco
Z konjom z jězorišća.

19. Z hlebiju waku kała.
Wona reji, ruje,
Woheń z tlamy sapa.
Wón pak je kaž skała.

20. Jěd so z waki kuri,
Cyłe město pokry.**
Ludźo z hrózbu rżachu,***
Mnozy tu kónc wzachu.

21. Swjaty Jurij ruba,
Rozčasćuje waku.
W šiji płomjo hasnje,
Krej so z waki kida.

22. Knježna, ludźo běža
Wohladać złu waku.
Z wozom hižo jědu,
Na wóz časće składu.

23. Štyrceći su koni
K wozej zapřahnyli;
Hroznu paliwaku
Lědy z města hnuli.

24. Do města ju wjezli,
Mosty pikotachu.
Z woknami wšě dźěći
Wćipne zwuskotachu.

25. „Dźiće, ryjće jamu,
Třisći łohći šěroku,
Štyrsći łohći hłuboku,
Zo ju zahrjebamy!“

26. „Luby swjaty Jurjo,
Što ha my ći damy,
Zo sy zabił waku?
Praj, što my ći damy!“

27. „Što ha wy mi daće?
Ničo njetrjebaće!
Jeno moje mjeno
Swjećće do dnja sudneho!“

28. Cyrkwičku tam rjanu
Jemu natwarichu.
Do cyrkwički wołtaŕ
Rjany postajichu.

28. Na wołtarju stoji
Wobraz swjatoh' Jurja,
Kak wón knježnu wumó,
Cyłom' městu spomó.

* Abo „poł kralestwa (= kejžorstwa). — ** Č. M. S. 69, 95 (H. Dučman): Jěd město skry „na 30 łohći wysoko a 40 ł. šěroko“. — *** Tón samy: „Ludźo na murje łažachu . . .“

23. apryla swjeći cyrkej s. Jurja. S. Jurij bě a měł być lubušk Serbow, kotrychž nic jeno jedna, ale wjele złych wakow hubi a kóncuje. Njesměmy jim kóždy dźeń człowjeka do tlamy ćisnyć; přetož nas je mało — a waka budźe ćim hrózbniša.

Jednorje, tola jara žiwje powěda nam pěseń wo zrudnym wosudźe pryncesny, z kotrohož ju wumó s. Jurij. To bě bój. Bój styskny, rozsudny! Mnozy z hrozu a jědojtymi dymami wačiska wumrěchu. Zły duch! Tola dobry doby, wón złu waku zaruba, rozruba. Kajka radosć za starych a młodych, za wšěch! Dźakowny lud! Dowěra a dźak sej ruku dawatej.

Njelubi so ći ta jadriwa rěč? „Hrozna zła waka, paliwaka“, telko „zesnědała“ bjez toho, zo by so „nasnědała“, t. r. tu so najědła, na-j-ědała. Knježna, hewak w „židźenišću“ ze złoćanym paskom, wuńdźe k wacy (k wačisku) we „wołmjenišću“ wopasana z „dźělanym pasyčkom“. Khwała Bohu, zo ju „luby swjaty Jurij“ „wumó a cyłom' městu spomó“!*

Žórła: Sm. I, 278; Časopis Maćicy S. 1869, 95 (H. Dučman) a 1880, 32 (M. Róla).

* M. Róla w Č. M. S. 80 ma: wumoži a spomoži, štož je samsne.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wobkhowane městno

za

Welsec kupny dom w Kulowje.

Hospoza

abo **dźowka** so pyta na faru w **Njebjelčicach**

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a ponikljujemy sami.
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Konditornja a kofejownja
Jurij Wolf
w Kamjencu
poručuje so Serbam nanajdwórliwišo.
Torty a mjedowe tykancy
z napismom a wšěm možnym přileżnosćam skazaju so po dźeńskich płaćiznach.

Sobotu 6. meje 1922
wječor we 8 hodźinach
wulka
centrumska zhromadźizna
w sali **Budyšskeje třěleŕnje.** Rěčeć budźe knjez zapósłanc dr. Höfle wo **„stojnišću centruma k dźensnišim prašenjam politiki“.**
K bohatomu wopytej přeprošuje
předsydstwo:
prof. J. Heidrich.

Žónske čerpjenja a nerwosne wobćežnosće
so pominu a nowu žiwjeńsku móc přinjese
wosebita masaža
Carl Hitzmannowa a mandźelskeje
w Budyšinje, Moltkestr. 6 II.
Lěkuju jenož někotre pady nadobo, tohodla je dočasne doprašenjo nuzne.

Pytam spušćomnu
holcu
do lohkeje służby.
Mzdu po tarifje.
Młyn w Prawočicach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěła.
Šachowe a towaršne hry.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje mandźelskeje, maćerje, dźowki, sotry, přichodneje dźowki, swakoweje a ćety

Hańže Budarjoweje

rodž. Pječkec z Banec,

kotruž je Bóh luby Knjez po jeje ćežkej khorosći wosebje w martrownym tydźenju we 38. lěće jako dobru maćerku štyrjoch synkow, ze swj. sakramentami domawobstaranu, zbóžnje ze swěta wotwołał, wuprajamy wšěm, kotřiž su ju w khorosći wopytowali, za nju so modlili, wěncowu pychu ji wěnowali a w tak mnohotnej ličbje ju k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Mnišoncu, Banecach, Khrósćicach a Jasenicy,**
na dnju pohrjeba, 21. apryla 1922.

W mjenje žarowacych:
Jan Budař, žiwnosćeŕ w Mnišoncu.

Zjawny dźak

wupraja z tutym Khrósćanska wosada přez podpisanych swojomu wotkhadźacomu dotalnomu fararjej

wysokodostojnomu knjezej kanonikej

Bjarnatej Hiccy

za joho dwanaćelětne njesprócniwe a swědomite skutkowanjo w našej wosadźe a za wšu joho wulku swěru a lubosć a starosć a horliwosć. Bóh tón Knjez jomu zapłać a žohnuj a mytuj bohaće wšitke tute joho swěrne dźěło a spožć jomu dołhe a słónčnite lěta wotpočinka!

Khěbětarjo a cyrkwinske předstojićeŕstwo
Khrósćanskeje wosady.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 19. | Budyšin, 6. meje 1922. | Lětnik 60.

Kwěćel lubosće meje kralownje!

Nětk meja krasna lubozna,
K nam rjenje zasy přikhadźa.
Tak wjesle juska wutroba:
„Budź meja nam ty witana.“

Nětk wšo so młódni, zeleni
We krasnej mejskej rjanosći,
W najrjeńšim kćěwje zdebjena
Je cyła Boža přiroda.

Ze wšej pak pychu na zemi,
So runać nihdy tola njehodźi,
Kiž khwalby wšej' najhódniša,
Marija, meje kralowna.

O njebjes kwětka lubozna!
Najčisćiša sy běła lilija!
Najrjeńša deba knježniska!
Ty krasna róža bjez ćerńja!

W najrjeńšim twojim měsacu;
Khwatajmy k tebi z dowěru,
Před twojim mejskim wołtarjom,
Će khwalmy z nutrnym modlenjom.

Twój wołtař chcemy rjenje pyšić,
Z mejskimi tymi kćenjemi,
A wutroby tež pilnje debić,
Z twojimi póććiwosćemi.

My chcemy kěrluše ći khwalbnje spěwać;
A ponižnje so k tebi wołać,
Pod zakit twój so wućekać,
Ći w lubosći so přepodać.

O Marija, hnadypołna maćeŕ,
Słyš swojich khudych dźěći paćeŕ;
Do swojej' wutroby nas zapisaj!
Před helskim njepřećelom wobaraj!“

O njech smy twoje čiste lilije!
We wěčnej Božej zahrodźe,
Hdźež sy ty knježna krón'wana!
Marija, meje kralowna! H. N.

Wo s. Wandregisilu,

založerju klóštra Fontenelle, † 22. 7. 668.

Wjeńtok za wšu mazanosć. „Što dha ći je?“ wopraša so swjaty abt Wandregisil jenoho mnicha, „zo tak zrudny a bojazny a w ćežkich myslach khodźiš? Što dha ći tłóči wutrobu? Khětře doběž k swjatej spowědźi; njewobkhowaj swój hrěch dołho na swojej duši. Mała škrička móhła so rozpłomjenić do wulkoho wohenja. Njewostań na zemi ležo, ale pozběhń so, bratře! pozběhń so ke Khrystusej!“

Hižo zdawna běše hrěch, kiž človjeka ničeše, jomu wjeselo bjerješe a ze strachom wo wěčnosć dušeše. Hižo psalmist praji (ps. 4, 3): „Wy ludźo! Kak dołho dha sće tak ćežkeje wutroby? a lubujeće prózdnosće a hrabaće za łžemi?“

Lóžo bywa winowatomu, hdyž je swoju duchownu ćežu wot so ćisnył z wutrobnej želnosću a swěrnej spowědźu. Kak zbožowni su tola sobustawy katolskeje cyrkwje! Wone maju wosebity sakrament. Tam namakaju kóždy čas wjeńtok za wšě ćeže, kotrež jich tłóča a za wšu mazanosć, z kotrejž su wopancane. — Přez želnosć a swjatu spowědź wučisć swoju wutrobu na přikhad swojoho Boha!

Wo s. Mariji Madlenje z Pazzi,

† 25. meje 1607.

Jutrowne swjate woprajenjo. Wša wozbožena sedźi wona jutrowničku dopołdnja wosrjedź swojich duchownych sotrow. Tu storči susodźinka z łochćom do njeje a praša so přećelnje: „Sotra, što tola maš? Pře čo tak wjesoła dźensa?“

„Ach“, zdychny ta, „kak wulke zbožo za človjeka je tola Boža přitomnosć. We wutrobje wšěch swojich sotrow tu widźu — Jězusa.“

„Kak pak to? Kajki je?“ wša spodźiwana so susodźinka wopraša.

„Jězusa, z mortwych stanjenoho, cyle překrasnjenoho; tajkoho, kajkohož s. cyrkej dźensa nam joho rysuje“ znapřećiwi a sedźeše jakož njeby z dušu hižo tu na swěće była. A słowa, kak potajne, tola zbožnosć a duchownu radosć sapace, rěčeše.

„Kak tola lubosć mje jima k wšěm mojim sobusotram, tymle žiwym přebytkam Najswjećišoho sakramenta! Tak husto dóstawaju tónle njebjeski khlěb a derje skhowany noša jón při sebi.“

Też ty maš w jutrownym času tónle khlěb „za žiwjenjo swěta dóstać. Khrystus, kiž je z mortwych postanył, ma přebywać w Twojim znutřkownym. Začuwaš zbožnosć ze słowow: „Sym žiwy, nic hižo ja, ale Khrystus je žiwy we mni“ (Gal. 7, 20)? Stražuj swědomiće swoju dušu, docyła cyłoho človjeka: tónle přebytk Boha Najswjećišoho, skhow „jatoho z lubosće“, Jězusa, swojoho wumožnika a zbožnika. „Přetož, droho sće wukupjeni. Khwalće a nošće Boha we swojim ćele!“ (1. Kor. 2, 20.)

Swětowy rozhlad.

Hišće sedźa w Genuwje

a tak smě so přecy hišće někajki wuspěch wočakować. Powěsće z konferency přikhadźace, jasnje widźeć njedadźa, čoho smě so swět skónčnje nadźijeć. Po lisće, kotryž je bamž swojomu statnomu sekretarej napisał, měł człowjek někak dobreje nadźije być. Snadź pak swjaty wótc z wotpohladom tak rěči, zo by mjenujcy wobdźělnikow konferency pohnuł, zo bychu tola wšo spytali, kak z někajkomu wuspěchej přińdu. Wězo njeje tam hišće wuwitoho wobliča za přichodne hospodarske a předewšim nic też za politiske wobstojenja Europy, jene pak so přecy bóle wuwiwa, zo mjenujcy Jendźelska a Francózska swój dotalny zwjazk skerje bóle rozwjazatej. Jendźelska chce wikować, a trjeba k tomu předewšěm Němsku a Rusku. Politiscy dźěn je dócpěła, čohoždla je wojowała, mjenujcy zničenjo němskostatnoho překupskoho a wójnskoho łódźstwa. Tohodla jej też nětko hižo telko wo Francózsku činić njeje; ju njestara, zo ta hišće zwěsćene nima, byrnjež też wójnu dobyła, wo čož je też činić: bjezstrašnosć z němskoho boka. Mjez tym, zo ta wo to so hišće dale prócuje, je wona w tym zasy bjez starosće a złožuje tak swoje prěnje starosće zasy na posylnjenjo swojoho wobkhoda. Z teje winy hlada nětko wěste zbliženjo předewšim z Němskej a Ruskej a ma je hižo z Italskej. Hinak na prěnim městnje Francózska: ta ma předewšěm hladać swoju wojefsku wěstosć: njewěrja hižo na zakładźe stawiznow Němskeje (dla Pruskeje) předewšim pak nic dla wšoněmskoho (němskonarodnoho) zakhadźenja we němskostatnym sejmje a swojim nowinarstwu. Z tych samych winow maja na straži Pólsku přećiwo Němskej a Ruskej, Češkosłowaksku přećiwo Němskej a Wuherskej, Južnosłowjanska přećiwo Wuherskej a Italskej. Z toho wuwiwa so, zo Francózska dale so bratři z małej ententu (Češkosłowakskej, Pólskej, Južnosłowjanskej a też Rumunskej) a tak přecy bóle so kowatej zwjazkaj ludow po tu naćisnjenym zestajenju. Tole pokazuje so wosebje při jednanju konferency z Rusami. Tejle dwě lěhwje stej nimale raznje spóznać; a wone je jasnje też woznamjenił južnosłowjanski zastupjeŕ při konferency, hdyž k rozprawjenju so na khwilku do Běłohroda wróći, a tam nowinarjam praješe, zo w ruskich należnosćach budźe Južnosłowjanska hromadźe z druhimi statami małeje ententy a přizamkujo so **nanajwuššo k Francózskej postupować.**

Hižo posledni króć prajachmy, zo Ruska w Genuwje dobywa. W poslednim tydźenju też dale postupowaše. Hospodarske zwjazki, podobne němskomu, chce też ze wšěmi druhimi krajemi nawjazać a jeje zastupjerjo maju přikaznju, zo to z konferencu powšitkownje sčinja: njeporadźi-li pak so to, zo to z kóždym krajom wosebiće maju dócpěć so prócować. A hlejće, jich prócowanja njebudźa najskerje bjez wuspěcha. Tam wutworja so hižo wěsty zwjazk jednotliwych krajow, kotryž chce tajke hospodarske zrěčenjo z Ruskej přewjesć, jej też pjenjezy požčić, jenož maja so Rusojo k tomu wuznać, zo wšelake płaćenja Ruskeje druhim krajam njezaćisnu, też wěste postajenja k lěpšomu privatnomu wobsedźenstwu, znajmjeńša wukrajnomu, wobzamknu.

Też tónle swjaty wótc

so prócuje wo powšitkowny měr. So samo rozemi, zo tohodla też w Genuwje nětkle joho diplomacija sobu pleće a honi. Wina předewšim, pódla italskeje, je ta, zo tola tam

zhromadźeni zastupjerjo njebychu so rozešli, prjedy hač njebě něšto zakładne za dócpěćo a zwěsćenjo měra wuskutkowane było. Rěka hižo, zo je tam připóznata jako jena najwustojnišich a najmócnišich. Předewšim wulki zajim je mjez tamnymi cuzymi diplomatami zbudźił bamžowy list, kiž je tón njedawno swojomu statnomu sekretarej, kardinalej Gaspari, připósłał. We nim pokazuje na to, kak žadajo za woprawdźitym wujednanjom ludow z wulkej napjatosću a samym njeměrom jednanja w Genuwje wobkedźbuje. Wo jeje dobry wukónc so starajo, je tohodla křesćanske ludy wo paćeŕ prosył. Wón wjeseli so, zo maja wšitcy w Genuwje zhromadźeni sprawnu wolu něšto wukonjeć k lěpšomu njezbožowneje Europy. Tohodla je tale konferenca něšto ze wšoho najwažnišoho za našu kulturu. Ludy wot konferency wočakuja, zo wona stracham nowych wójnow zadźěwa a bórzy hospodarske wobnowjenjo Europy přinjese.

K tomu trěbne zasady znajmjeńša pak so tam rozłoža a postaja, jeli žno so też skutk njeporadźi. Tak smě so wužić słowo z psalmow: sprawnosć a měrniwosć so tam wokošištej. To rěka: Žadosć wo měr budźe jednać po sprawnosći. Tak budźe konferenca za dobyćerjow a předobytych spomóžna. Předewšim budźe wona k zbožu ludej w rańšej Europje, kotrež hižo přez wójnu, znutŕkowne wojowanja a nabožninske přesćěhanja do zadwělowanja zehnaty, dźensa hišće k wšomu tomu hłód ćerpi, a wšelake khorosće joho domapytaja. A tola je tónle kraj njewuprajnje bohaty a móhł derje k wobnowjenju přinošeć.

Runje tomule ludej płaći naše słowo wo smilnosć a pokoj a žohnowanjo z přezjenosće a měra. A my myslimy runje na tónle lud, byrnjež też nam njepodstał; přetož njeporadźi-li so tale konferenca, dha so dźensa hišće přewidźeć njeda, kak wulke ćerpjenja a hubjenstwa bychu hišće na Europu přišłe. Tomu pak so njezadźěwa bjez Boha. Tohodla prosymy dha našoho wot wumožnika nam spožčenoho zastojnstwa wšěch, zo bychu so na zakładźe křesćanskoho zmyslenja a mjezesobnoho popřeća zjednali. Tole su myslički tu naspomnjenoho bamžowoho lista. Nadźijomnje njewostanje hłós wołacoho w pusćinje.

❖ ❖ ❖

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. 1. meju dźěłaćeŕske zjednoćenja wosebje socialdemokratiskoho stojnišća woswjećichu. We dołhim, z hudźbu přewodźanym ćahu přećehnjechu město; wšo wotwi so bjez haćenja a njeměrow. Dźeń bě statnje „swjaty“. Tak so wězo też nihdźe w twornjach njedźěłaše; we wokolinje Budyšina pak ratarjo tu a tam na roli dźěłachu; zwjetša pak nic na swojich polach, ale běchu małym na rolu dojěli.

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu wotmě tu zjednoćeństwo křesćanskich dźěłaćerjow zjawnu zhromadźiznu. Dokelž běchu ju jenož w „Nowinje“, nic pak w „Posole“ wozjewili a ju nimo toho w jara njepřihódnym času powołali, běše słabje wopytana.

Rěčnik Somiesky z Lipska rozłoži rozšěrjenjo spomnjenoho zjednoćeństwa a pokaza wěrne mjezwoco „swobodnoho“ (ćeŕwjenoho) zwjazka. — Znata wěc je, zo su mnozy dźěłaćerjo jenož tohodla w swobodnym (socialdemokratiskim) zwjazku, dokelž sebi w swojim dźěle hinak pomhać njemóža. Běše-li rěčnik město powšitkownoho přehlada radšo jim pokazał, kak móža za tudomnu krajinu prjedy wobstojace křesćanske zjednoćeństwo znowa założić a z nim we swojich dźěłaŕnjach ćeŕwjenomu zwjazkej napřećo stupić a swoje prawo přećiwo njomu dóstać, běše zhromadźizna wjacy praktiskoho wužitka měła.

Z Łuha pola Radworja. Na Wałporu wječor, hdyž wonka khodojty palachu, wotmě tu Njeswačidlske towaŕstwo „Jutrnica“ serbsku bjesadu. Swjedźeń wobstoješe ze spěwow a žortneju dźiwadłow „We wudawaŕni Nowiny“ a „Zjednanaj“.

Zo Jutrnica runje we Łuzy tutón zabawny wječor wuhotowa, běše zbožowna mysl; přetož mjez wsami Radwořsko-Njeswačidlskeje krajiny runje Łuhej najbóle strach poněmčenja hrozy.

Z Njeswačidła. Pjatk minjenoho tydźenja bu tu nowy knjez faraŕ Jan Kapler, dotal w Halštrowje, swjatočnje zapokazany. Do Łuča přiwjezy joho k. ryćeŕkublerja Bekowy wóz; wot tam rytmištra z Medingowy z Bóšic. W Bóšicy postrowi knjez rytmištr nowoho knjeza fararja a joho swójbu; na to přewza jich landawr k. komornoho knjeza z Vietinghoffa. Tónle knjez poŕča też we mjenje cyrkwinskoho zastupjerja w Njeswačidle, hdyž bě tam knjez faraŕ dojěł. — Rozprawjeŕ w „Bautzener Tageblatt“ na kóncu swojeje rozprawy hišće přispomnja: Wosebita radosć je, zo nětko skoro po 50 lětach też zasy jena fararjowa tu začahny a dźěći jusk staru česćownu faru napjelnja.

Z Wotrowa. Za winu njezboža 25. okt. 1921 w šamotowej fabricy w Protecach podatoho, při kotrymž młody dźěłaćeŕ Kokla z Wotrowa wo widźenjo přińdże, dźěłaćerjow Gnawka a dale Bulanka-Wotrowskoho winowachu. Prěni dósta 3 měsacy, B. 6 njedźeli jastwa. Krajny sud pak pjatk minjenoho tydźenja Bulanka wuwinowa.

Ze Sernjan. Njedźelu 30. jutrownika wotmě Róženćanske towaŕstwo katolskich młodźencow w Sernjanach w Bjenšec hosćencu swój założeński swjedźeń. Předsyda powita hosći z blizka a z daloka, kotŕiž cyłu žurlu wupjelnjachu. Wón praji, zo sebi młodźencojo zasłuža dźeń zawjeselenja po pilnym dźěle cyłoho lěta. Tući su so w zymje kóždy tydźeń skhadźowali a su so pilnje wuwučowali w serbskej rěči a prawopisu a wjacori su za krótki čas tak dospołnje nawukli, zo bjez zmylka pisaja. Z tym pak je też zróstła lubosć k maćeŕnej rěči a jeje zeznaćo. To so też pokaza při hraću dźiwadłowych hrow w jasnym wurěkowanju jednotliwych słowow. Předstaješe so: dźiwja Hilža, jara dźakowna hra, hdyž so za nju namakaju dobri hrajerjo, kaž to tu bě. Bě widźeć, zo su wšitcy wulku pilnosć nałožowali nic jenož na dospołnje nawuknjenjo słowow, ale też na předstajenjo ćućow w tutej hry wopŕijatych, štož njeje přeco tak dołho, dokelž zrudoba a wjeselo so husto wotměnjatej. Wosebje pak so hra wuznamjenja přez krasne spěwy, kotrež ju jara wožiwjeja. Wšitcy hrajerjo spěwachu jara derje pod wustojnym nawjedowanjom zestajerja hry knjeza wučerja Hajny. Wulki začišć pak činješe wobkuzłacy hłós dźiwjeje Hilže knježny Marki Šewčikec, kotraž też tak wumjełscy hraješe, zo připosłuchaŕstwo też z njej sobu začuwaše zrudobu a radosć. Zo bychu so ludźo też móhli prawje wutrobnje zasmjeć, přidaštaj so dwaj rjanej žortaj: dundak a krasne wobrazy. Też tutej piedstajenji běštej tak dospołnej, zo dyrbješe so kóždy smjeć hač chcyše abo nic. Tola zawjeselenjo samo njesmě być posledni wotpohlad swjedźenja. Wón dyrbi a je pokazał wuwićo a wudospołnjenjo duchownych mocow našoho młodoho mužskoho přirostka.

Listy ze wsy.

„Kak dźiwnje swět so wobroća, hdyž žona muža w mocy ma“, so hewak praji. Kak dźiwnje swět so wobroća! mysleše při sebi wuj, hdyž jomu tak mało nalětny, wótry, jěry wětřik na pisne blido zaduny nowinu z mjenom: „B. Z. AM ABEND“. Najprjedy wězo wulke spodźiwanjo nad njeznatym khadlu, z wotkel je, kaž to na swěće bywa, hdyž nahle cyle cuzy před Tobu stoji. „B. Z.“ njerěka Berliner Zeitung, kaž by někotry snadź chcył zhudać, ale „Bratislavaer Zeitung am Abend“ a to runje jutrowne čisło. Bórzy so domasach, z wotkel khadla přikhadźa, mjenujcy z Bračisławy, to je prjedyšoho Pressburka, kotryž nětko, kaž je prawda, do Česko-Słowakskeje słuša. „Ale, wujo“, praji dotal njeznaty khadla: „Wy sće tola sam před lětami pola nas był, na łódźi po Dunaji z Widna k nam připłowajo. W připołdnišich hodźinach so po našim měsće překhodźejo a w hotelu na torhošću wobjedujo, prašachmy so z redakcijinych woknow kukajcy: njeje tónle wćipny mužik kritiski wuj z Bjesadźic? A hnyž chcychmy za Wami so dale w hosćencu doprašować, rěkaše: runje je ze spěšnikom do Budy-Pešća twochnył.

Nětko dźensa Was wopytujemy a mamy postrow wot J. Sk.-Łužičana sobu. Přečitajće sebi jeno, što naš krajan wo „Łužiskich Serbach a jich prócowanjach“ tudy piše. Serbski lud móže jeno swojomu synej dźakowny być, zo tak do zdalenych kućikow kulojtoho swěta serbski ból a serbsku nadźiju njese. Tuž mějće dźak!

Redakcija sama přispomnja k tutomu jara wěcywustojnomu nastawkej, zo nam jara zajimawy rozhlad poskića, kak Němska z narodnymi mjeńšinami wobkhadźuje. Njestroniscy tute prašenjo pruhujo dyrbjał kóždy dowidźacy Němc k přeswědčenju přińć, zo njeje ani rozomnje ani mudrje, dwěsće tysac dušow ličacomu ludźikej poćežować kulturne wuwiwanjo. Tak redakcija.

Spisaćel rozprawja wo serbskim hibanju, kiž bóle kulturne hač politiske mjenuje a kotrež njeje hakle z dnjow politiskoho powróta w nazymje 1918, ale hižo 80 lět stare. Zo njemóžachu Serbam płody jich prócowanjow za zdźerženjo a pěsćenjo swojich kulturnych kubłow zezrawić, słuša sobu do najwótrišich a najwjacy woprawnjenych wobskorženjow, kiž mamy přećiwo němskomu statej, ludej a nowinaŕstwu. Dale rěči naš krajan wo najwažnišej kulturnej potrěbnosći za Serbow, z kotrejež je — cyle prawje (wuj) — hakle serbske hibanjo nastało, wo našim šulskim hubjenstwu, zo nimamy jenitkeje serbskeje šule za wjacy hač dwěsće tysac dušow. Rěči wo znatym zakročenju Maćicy Serbskeje w Drježdźanach prajo: W Berlinje kaž w Drježdźanach přederje wědźa, zo budźe na přichodnym kongresu k škitej narodnych mjeńšinow wo tutych skórźbach Serbow nadrobnje jednane, dokelž njemóžemy sebi derje myslić, zo móža sebi Němcy za němske mjeńšiny we wukraju z prawom wjacy prawow žadać, hač chcedźa sami we swojim kraju jeničkej narodnej mjeńšinje přizwolić a woprawdźe też potom w skutku přewjesć. Skónčnje hišće rozpowěduje wo politiskich žadanjach serbskoho hibanja, zo byštej Hornja- a Delnja Łužica do jenoho zarjadniskoho cyłka město nětčišoho rozćaskowanja so zjednoćiłej. Wuj to same měni, zo njebudźemy my Serbja tute žadanjo wobeńć móc, chcemy-li zadźěwać, zo so po

Z Róžanta. Na swjatoho křiža prěni raz přińdźe do Róžanta po wašnju prócesijóna zhromadnje serbske towarstwo knježnow z Kulowa. Jich duchowny wjednik knjez kapł. Kral měješe spěwanu Božu mšu, na to knjez administrator prědowanjo. Wón wuwjedźe, zo mamy swědomi być Bohu a tež swojomu narodej. Widźimy husto, zo so ludźo swojeje serbskosće hańbuja, wosebje potom, hdyž započnu po złych pućach khodźić. Po Božich służbach wuspěwachu křižowy puć; potom wotćahnychu serbske kěrluše zanošujcy zhromadnje zasy domoj. Wobdźělnikow bě přez 100.

Z Kulowa. Dawno prjedy hač su socialistojo na mysličku přišli, 1. meju swjećić, swjeća Serbjo Kulowskeje wosady 1. meju po křesćanskim nałožku hižo ze starodawna, z Božej służbu w Knjezowym domje. Prjedy samo dźěći šule njemějachu. — Jako přisydnicy do wotnajeńskoho hamta z khěžerjow kk. časnikař nikař Emil Popjela, překupc Koch a postowy sekretar zw. sł. Jäkel, ze strony wotnajerjow kk. wučeř Wels, rěznik Barš a inženěr Krämer přińdu.

Z Mučowa pola Wojerec. Postup w znutřkownej kolonisaciji móže naša wjes zapisać. Blizko Kobličanskeje hajnkownje leži 100 jutrow wulki hat, kiž něhdy Rakečanskomu knježstwu słušeše. Nětko ma jón wuhlowe towarstwo „Eintracht". Pod tymle hatom wuhlo jara ćeńko leži, tak zo tam žaneje jamy njenastanje. Tuž su naši wjesnjenjo wutworili družstwo, kiž hat na 40 lět wotnaja. Dla njedostatka wody w haće rybarstwo wjacy mózno njeje. Družstwo přetwori hat do łukow a chce jón za to wuwozyć. Byrnjež za tajke wuwoženjo zemja blizko była, přińdźe tole dźěło nimale na 200 000 hriwnow. Jako najeński pjenjez so za jutro 30 puntow rožki lětnje postaji, w hotowych pjenjezach pak po Wrótsławskich wikowych płaćiznach. My družstwu radźimy sebi na zakładźe statnoho zasydleńskoho zakonja dać překupne prawo na cyłu ležomnosć sudniscy zapisać.

Z Lubija. Strachi za kolesarjow počinaju so množić. Wina je hubjeny material, kotryž k hotowjenju kolesow po zdaću bjeru. Minjene dny přińdźeštaj tu mužskaj do njezboża, dokelž so jimaj widlicy (Gabel) złamachu. Wobaj zrazyštaj tak kruće na zemju. — Kupiš-li sebi nowe koleso, daj radšo něšto wjacy, zo by skerje krute koło měł; wěstosći wězo w nětčišim hebarskim a njeswědomitym času zćežka dospołnje dóstanješ.

Kedźbu.

Prosymy, zo bychu so šule, kotrež chcedźa při dźěćacym koncerće nazymu w Budyšinje sobuskutkować, bórzy pola knjeza musikalnoho direktora Krawca w Drježdźanach (Feldherrnstr. 6 II.) zamołwiłe a ličbu dźěći po hłosach zdźěliłe.

Hudźbny wotrjad.

Zapokazanjo nowoho Khróśćanskoho knjeza fararja.

Zańdźenu njedźelu 30. apryla je wysokodostojny knjez tachant Skala swjatočnje našoho nowoho fararja wysokodostoj. knjeza J. Šewčika zapokazał. Wobaj knjezaj přijědźeštaj rano we 8 hodź. k nam přewodźanaj wot Nuknicy sem wot křižerskich jěcharjow, w kotrychž mjenje bě knjez kubleŕ Grofa-Khróśćanski w Nuknicy nowoho knjeza fararja postrowił. Wosada bě hač na Prawoćanski puć wysokodostoj. knjezomaj napřećo šła. Pod rjanymi čestnymi wrotami čakaše na njeju w swjatočnym ćahu zestupana z křižom a khorjemi, šulske dźěći ze swojimi wučerjemi, wosadne towarstwa ze swojimi rjanymi khorhojemi: Jednota-Khróśćanska, Bjesada-Jaseńčanska, Kasino-Kukowske, dale małe a wulke družki, štyri družki z pucawkami, na nich króna, stola, brever a cyrkw. kluč, duchowni knježa: jako zastupjeŕ klóštrskoho patronata knjez P. Ubald, fararjej Šołta-Kulowski, Just-Ralbičanski, admin. Romuald-Róženćanski, kapłan Papež-Worklećanski a wosadnaj kapłanaj, dale khěbětarjo, přećelstwo nowoho knjeza fararja, wosadni tři bohosłowcy a wulka sywa ludu. Z dypkom 8 hodź. wysokodostoj. knjezaj ze swjatočnej eskortu přewodźanaj dojědźeštaj. Pod wysokimi čestnymi wrotam knjez kapłan Cyž jeju powita, wosebje nowoho knjeza fararja: Wy stojiće dźensa, wysokodostoj. knježe fararjo, zasy na serbskej zemi, na zemi, kotraž je była Waša kolebka, wosrjedź ludu, jako kotrohož swěrny syn so tež Wy wuznawaće. Dołho dosć sće był zdaleny wot tutoho swojoho ludu, dołho sće skutkować dyrbjał w dalokej rozpjeršenosći, dźěło ćežke a napinace. Wy sće je dokonjał a zastajił wšě swoje mocy. Tola te přećo je wostało: Swoje mocy wěnować swojomu ludej, skutkować móc w nim a za njón. Dźensa je to přećo so dopjelniło. Dźens so Wy wróćiće do swojoho ludu, do serbskoho kraja. Bóh žohnuj Waš přikhad. Dźens je njedźela dobroho pastyrja. We joho mjenje Wy přikhadźeće, po joho woli a w joho nadawku: runy wowotewrjeny puć. Njech su Wam wotewrjene tohodla wrota našoho rjanoho domu Božoho, njech su Wam wotewrjene durje wšěch domow a wšěch wutrobow. Budźće tuž wutrobnje witany jako prawy a dobry pastyŕ. Žohnowany, kiž přikhadźa w mjenje Knjezowym. Njech joho postrow z Wami dźe: Pokoj z Wami. Haj: Pokoj z Wami a pokoj z nami: z tym postrowom jutrownym budźće nam lubje a z wutroby witany!" — Na to dowjedźechmy nowoho knjeza fararja w swjatočnym ćahu do krasnje wupyšenoho domu Božoho. Po hymnje k Duchej swjatomomu stachu so tu swjatočnje wotrjady zapokazanja wot wysokodostojnoho knjeza tachanta w mjenje najdostojnišoho knjeza biskopa. Nowy knjez farař wupraji swoju prózstwu a wozjewi swoje powołanjo. Přečitachu so powołanskej listaj klóštrskoho patronata a najdost. knjeza biskopa a poselstwo biskopowe na wosadu. Wysokodostojny knjez tachant přepoda nowomu knjezej fararjej cyrkwiny a skónčne tabernaklowy kluč. Nowy knjez farař zaspěwa modlitwu k česći swj. patronomaj cyrkwje, swj. Symanaj a Judźe a potom stupi w biskopskim ornaće wysokodostoj. knjez tachant na klětku, zo by wutrobne słowa k wosadźe poréčał. Hłubokohnuty zdźěli wosadźe, zo je na dźeń a hodźinu tomu dźensa runje 46 lět, zo je tu w Khróśćanskim domje Božim swjećił swoju primicu a tu woprował Bohu swój prěni wopor Božeje mšě, hdyž bě tu był we swjatočnym ćahu wjedźeny wot tehdomnišoho wysokodostoj. knjeza fararja Barta. Dźensa je zasy w swjedźeńskim ćahu kročił do samsnoho domu Božoho, dźens, zo by zapokazał nowoho knjeza fararja. Dźensa je njedźela dobroho pastyrja. Wo čim druhim móhł k wosadźe dźensa rěčeć hač wo dobrym pastyrju. Tuž rozłoži wosadźe, kak je Jězus sam tón woprawdźity, dobry pastyŕ a kak też wón wosadźe we swojim mjenje sćele widźomnych swojich pastyrjow, też stadło jich hłós póznaje a jich přewozmje w pokornosći a lubosći. Njech też nowy knjez farař wot praweje duchowneje wyšno-

---

času, nic jara dalokim, nam cyła Delnja Łužica zhubi a jeli je nam woprawdźe na tym zależane, zo zcyła něšto rěčow hódne wuskutkujemy. Wšak mamy na Weimarskej wustawje zepjery dosć. Jenož wo to so jedna, zo so wotšćowkanju we wšoněmskich a tohodla přećiwo wšomu serbskomu zakhadźacych kruhach njedamy zatrašić. To je jich stajny recept był: Čim bóle šćowkać, ćim mjenje křiwdy za nich a nawopak: čim wjacy křiwdy Tebi, ćim mjenje so pikń! Hladaj do serbskich stawiznow a wšudźom na tule zasadu storčiš!

Tuž dosć wo tym, kak zajimawe by też było, tutu nitku dale přasć.

* * *

Dajće Bohu, štož je Bože, płaći też wo duši serbskoho dźěśća a žana móc tutoho swěta, žadyn nan a žana mać, žadyn duchowny a žadyn wučeř, žana swětna a klóštrska šula njemóže tutu Božu zasadu spowróćić a dźěśćowej duši tute Bože prawo přikrótšić a zapowěsć.

Serbske hibanjo je nastało z našoho šulskoho hubjenstwa, dokelž je so serbskomu dźěśću tute naturske prawo na wužiwanjo serbskeje rěče w šuli, wosebje w nabožnej wučbje, a Serbam z cyła tute naturske prawo na swoju rěč w cyrkwi přez krajne zakonje a jich surowe nałožowanjo zasadnje (systematiscy) často dosć rubiło a dźensa hišće w evangelskich stronach a samo w katolskich cyrkwjach so hrěši přećiwo tomu, zo njedóstanje Serb při słyšenju Božoho słowa swoje naturske prawo na swoju maćernu rěč.

Čohodla njepřěduje so němskim khowancam na wyššich hólčich a holčich wustawach też druhdy we francowskej a jendźelskej rěči, zo bychu so też přez to w tutymaj rěčomaj wudospołnili? Bjez dwěla, dokelž by to přehrěšenjo přećiwo naturskej a tohodla Božej kazni było. Serbam pak smě so tajke křiwdźenjo swojich prawow bjez wšoho swědomja přicpěć. Wuj so hišće cyle derje wě dopomnić ze swojich młodych lět, zo bě duchowna wyšnosć do němskeje wosady Langenawa we Čechach pósłała za fararja rodźenoho Čecha, dokelž přihodnišeje wosoby njebě, a što činjachu tamniši burja? So wobroniwši njedachu ani nowomu fararjej do wsy. To so wězo khwalić njemóže, tola woprawnjene bě jich žadanjo za swojeje rěče mócnym fararjom.

Też wo Božim słowje na klětcy płaći, štož biskop Keppler praji: Wjacy česćownosće před majestosću słowa, předewšim před majestosću **słowa Božoho!**

Nětko słyšiš často rjec: Serbja tola wšitcy němscy rozymja, čohodla njedyrbjało so jim němscy prědować? Štóž to wupraji, njeznaje zcyła ważnosć a wuznam rěče. Je jara wulki a škódny zmylk, měnić, zo rěč jeno telko waži hač służi mjezsobnomu wobkhadźowanju a zrozemjenju. Maćerna rěč nima jeno swój wuznam, zo je najdospołniša posrědnica mjezsobnoho zrozymjenja, ně, jeje ważnosć wjele dale saha. Je najdrohotniše narodne kubło, drohotniše dyžli zamoženjo, česć a žiwjenjo, dokelž w maćernej rěči su zakhowane nabožniske, póćciwe, socialne a duchowne hódnosće. Němski profesor moralki dr. Frind praji: Maćerna rěč njeje jeno za človjeka zamóženjo, ale z nim zrosćena samotnosć a khmanosć. Tohodla dźěn kóždy (wuj: kóždy?) swoju maćernu rěč lubuje a ma ju za sobu najdrohotniše kubło. Dokelž je zjednoćena z narodnym pokhodom, bywa tak zhromadne kubło wšěch sameje narodnosće. Je woprawdźite narodne kubło.

Tutón wysoki wuznam maćerneje rěče za zhromadne duchowne žiwjenjo też zawinuje, zo so kóžde přikrótšenjo prawow na wuži-

sće pósłany, wysokodost. knjez farař Jakub Šewčik, tu zastupi jako tón dobry pastyŕ a namaka dobre posłušne stadło. — Po swojim prěnim swjatočnym požohnowanju měješe nětko nowy zapokazany knjez farař Jakub Šewčik swoju prěnju farsku wulku Božu mšu z assistencu wosadneju knjezow kapłanow. Swjatočne Te Deum a požohnowanjo skónči swjatočnosć w Božim domje. — We swjatočnym ćahu so nowy knjez farař na faru dowjedźe, zo by ju swjatočnje přewzał, hdyž bě wysokodostoj. knjez tachant ju woswjećił a jomu přepodał kołk a farske knihi. Nětk přejachu zbožo nowomu knjezej fararjej duchowna wyšnosć přez wosokodost. knjeza tachanta, duchowni sobubratřa, kněbětarjo, přećelstwo, wučerjo, družki. — Při swjatočnej hosćinje rozwi nowy knjez farař, witajo swojich hosći, swój program, kotryž w zjawnosći rozłoži přichodnu njedźelu cyłej wosadźe. We wšelakich rěčach wupraji so krutu dowěra k spomožnomu skutkowanju k česći Božej a k lěpšomu njesmjertnych dušow w přezjednosći a lubosći. Wječor přinjese po rjanym wašnju spěw. towarstwo „Jednota“ wysokodost. knjezej fararjej rjane zastaničko a tołmačeše přez swojoho dirigentu, knjeza wyššoho wučerja kantora Hilu swoje zbožopřeća. — Njech Bóh žohnuje přikhad nowoho pastyrja našich dušow a wšitke joho dźěła a skutkowanjo we winicy Knjezowej w našim lubym serbskim kraju!

Rjane přimjena.

Mjena kaž Friedrich Wulki, Ivan Surowc, Bolesław Khrobły sy hižo słyšał. Stawizny su jim w druhim tajke a podobne mjena nawdałe. Wuprajić ma so z tym wosebity raz jich powahi, woznamjenić, zo su wulke za žiwjenjo skutkowali. Wězo njejsu te mjena přecy po wěrnosći, ale su hustodosć z wopačnoho, nakaženoho, njestrowoho přeswědčenja date, předewšim jenostronskoho politiskoho stojnišća. A někotryžkuli tak mjenowany „Wulki“ bě lěpje rěkał „mały“, khuduški po powazy a hódnosći swojich skutkow.

Zajimawe je, zo też wšelake města maja swoje pomjenowanja. Wone su zwjetša khwalobne. Lubosć domaródnych je je wumysliła a tworiła. A štó njeby swoju domiznu měł za rjanu? znajmjeńša pak swojeje lubosće hódnu? Tohodla je namakał za nju słowa, kotrež často přez měru jej khwalbu spěwaju, a jenož cuzy je druhdy wunamakał wuraz, kiž tajkeje khwalby njeznaje.

Je pak też rozdźěl w tychle pomjenowanjach po powazy ludow. Čopliša krej połodnišich njeznaje měru za khwalbu; ludy k połnocy su też tu kaž we wšěm poměrniši. Njech sćěhuja přikłady:

Portugalscy praja wo swojim hłownym měsće:

Qui no ha visto Lisboa	Štóž njeje wohladał Lissabon
No ha visto cosa bona	Hišće ničo wosobnoho njeje widźał.

Podobnje praji Spanski wo Barcelonje. Ale hišće hordźiše su słowa wo Sevilla.

Quien no ha visto Sevilla	Štóž njeje wohladał Sevilla
No ha visto maravilla.	Njeje hišće widźał žanoho dźiwa.

Runjewon zacpěwata pak za druhich je myslička, kotruž ma wobydleŕ města Granada wo swojim měsće:

Quien no ha visto Granada	Štóž njeje wohladał Granada
No ha visto nada	Njeje hišće docyła ničo widźał.

Też Madridscy lubuja swoju domiznu. Jim je město pře wšo. Při rozžohnowanju sebi zawdawaja přećo: Bóh popřej ći, zo móžeš stajnje bydlić we Madridźe. Ale wšo so jomu njedźiwajcy to też njelubi. Jene druhe słowo wo tymle měsće rěka: Tres meses de invierno, nueve meses de infierno, „Tři měsacy zyma, dźewjeć měsacow hela“. Je tam mjenujcy hrózbna zyma, tři dźěle lěta pak sapaca čopłota. Znate je, štož so praji wo Neaplu. „Vedi Napoli e poi muori (Wobhladaj sebi Neapel a potom zemri. A z hordosću mjenuja tamni wobydlerjo swoje ródne město la città dei piaceri (Město zawjeselenjow), La grande (Ta wulka) rěka Messina, la felice (zbožowne) Palermo; la dotta (wučene) Bologna dla swojeje něhdy sławneje university, la grassa (tučne) dla bohatstwa. Genua la superba (horde), dokelž tak wulkotnje a majestotnje leži.

Njejsu to krasne mjena? A kajke dyrbi hakle potom Rom měć? Tola tu njehlada so na joho rjanosć, na joho bohatstwo: wo nim widźi Romjan a Italski wšón swět, joho wulki wuznam a wěčne powołanjo. Swjate město rěka Rom, też wěčne (R. aeterna).

Wulkotne su też pomjenowanja za Benatki; zdźěla poetiske. La bella (te rjane); la regina del mare (kralowna morja), la sposa del mare (njewjesta morja). Wšak leži tak wosrjedź morja, jako by było wot njoho wobjimane. A tónle njewjesćinski slub Benatkow z morjom też prjedy kóždolětnję swjatočnje swjećachu. Wyšši měšćanosta tohole prjedy njewotwisnoho a bohatoho a mócnoho města při tym drohi pjerśćeń do morja ćisny. La bella (te rjane město) mjenuje pak so też Florenz; wone rěka też l'aga (zahrodnistwo) a joho wjele wumjełskich wudźěłkow, kotrež we swojich musejach a na městnach khowa, też l'Atene d'Italia (Athen Italskeje). Tele poslednje přimjenjenjo pak też druzy za so žadaja, kaž Limmat-Athen (Zürich); Spree-Athen (Berlin) Isar-Athen (München) Pleisse-Athen (Leipzig). Z nim chcedźa pokazać, kak wosebje wumjełstwo je w nich doma. Po swojim położenju mjenuje so Kopenhagen „połnócny Athen“. Wosebje zajimawe pak je, zo so też jendźelske město Edinburgh tak mjenuje (Modern Athen'), zdobom pak też „stare zakurjene hnězdo, stary wuheń“.

Znate je pomjenowanjo města Pariza, a wone zawěrno njeje tak khwalobne kaž naspomnjene, byrnjež zawšće wumjełstwa a wědomosćow a sławy a česće tam nadosć było. Tola hišće z wjetšej měru maja so tam najskerje měrić skaženosć a mazanosć a zawjeselenja; přetož město rěka Seine-Babel. Tola runje wo wulkej česćomnosći też njeswědči, hdyž mnozy na př. Barlin mjenuja „der große Wasserkopf“ njedźiwajcy na to, zo bě sydło kralowskeje a kejžorskeje swójby Hohenzollerow, a tam hišće je sydło němskostatnoho a pruskoho knježeŕstwa a sejma, a mnohich wysokich šulow. Też wusměšace, tola něžnišo a přećelnišo, su słowa kaž wo Lipsku „die Seestadt Leipzig“, byrnjež tam ani wulkeje rěki njebyło (In der großen Seestadt Leipzig war jüngst eine Wassernot) abo hdyž Goethe wo Lipsku spěwa „Mein Leipzig lob' ich mir; es ist ein klein Paris und bildet seine Leute“.

Wosebitu lubosć k swojomu městej a zdobom też hordoznu česćownosć wo nim ma Winski, hdyž wo Winje spěwa: s' gibt nur a Kaiserstadt, s' gibt nur a Wien. Wězo su jomu stawizny nětko khětro jara dybu zdrěłe, a budźe, nochce-li łžeć, za druhim wurazom pytać dyrbjeć, abo jenož druhe přiwanjo maćerneje rěče, njech w zjawnosći, njech w cyrkwi abo w šuli a kóžde potłóčowanjo, njech wukhadźa wot kohož chce, so njezačuwa jeno jako křiwda, jenotliwomu načinjena, abo cyłej wokolinje, ně, **cyły narod** to wobhladuje jako jomu načinjenu křiwdu a njeprawdu a zranjenjo joho najswjećišich začućow. Maćerna rěč je nimo wěry a nabožnosće najwjetša swjatnica ludu. Štóž to wjacy nječuje, je hižo germanisowany a njemóže wjacy do toho sobu rěčeć. Haj, słyšće nowa wěc so stawa, sroka je sej muža wzała: Pruske ministerium kulta hódnosća maćernu rěč w swojim wokolniku wot 13. 12. 1822 takle: „Nabožnosć a maćerna rěč stej najwyššej swjatnicy ludu. Wyšnosć, kotraž tutej swjatnicy připóznawa, česćuje a sebi waži, smě wěsta być, zo wutrobu swojich poddatych dobudźe. Jeli pak jej wo to činić njeje, abo jeli so tuteju swjatnicow přima, potom sebi rozhori lud a twori sebi njeswěrnych a hubjenych poddanow.“ Tele słowa z tak Słowjanam „přikhileneje“ strony (!) njejsu žadyn aprylski žort, ale woswjeća lětsa swój stolětny jubilej a snadź je naš protykař serbskeje protyki za 13. hodownik zapisuje. Wuj pak měni, zo maja nětčiši knježa w tutym ministeriju wšu winu, na wutrobu so bić, prajo: Pater peccavi, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa! Snadź so Serbja přileżnje w Berlinje woprašeja, hač dźensa so hišće w samym twarjenju k tutym rozomnym słowam znaja.

Tele słowa płaća pak dale wo kóždym pospyće ke germanisowanju w cyrkwi, šuli abo hdźežkuli druhdźe, njech je to zjawnje abo tajnje, hrubje a njelepje abo hładcy a překlepanje.

Runje z tutych winow je so katolska cyrkej stajnje stajała přećiwo wšěm prócowanjam, kotrež so měrja přećiwo tej abo druhej rěči abo narodnosći a to dźensa hišće čini. Jeli so tohodla něhdźe prawo narodnosće w Božim domje abo zwonka njoho potłóčuje, snadź, zo so serbskim pobožnosćam, něšporam a cyrkwinskim zarjadowanjam po runjo němskim njepřihódna róla służowneje abo robońanki připokaza, na to so za to zamołwići powołać njemóža, zo je to wola katolskeje cyrkwje abo wosebity dopokaz posłušnosće napřeco njej. Dr. Frind cyle prawje pisa: Cyrkej mjez jenotliwymi narodnosćemi wobstojacy rozdźěl njezběha. Cyrkej je mjezynarodna, tohodla njemóže přećiwnica narodnosćow być. Profesor Haidegger wupraja: Cyrkej njeje njepřećelnica narodow, ale wona je **škita**. A kak praji sławny profesor Kralik we swojej knizy: Katolicism a narodnosć?: Křesćanstwo njeje ani statej ani swětej ani narodnosći njepřećelne. W křesćanskej ideji je dźěn wopřijate cyrkwine misijónstwo: Dźiće a wučće wšitke ludy! Tuta kaznja rozrisuje narodne nadawki křesćanstwa. Nima so na jedyn lud wobmjezować, nima pak też wšě ludy přewinjeć, zahubjeć, spožerać, ale dyrbi zhromadnu harmoniju (jednotu) ludowych swójbow we swojim wosebitym razu zdźeržeć a překrasnjeć. Misija, **powołanjo křesćanstwa njeje narodnosć zničić, ale zdźeržeć.**

Wuj je dał runje hłosam němskich awtoritow k rěčam přińć a to zasy z Čech a Rakuskeje a nic „zažranym Čecham a Polakam“, kaž tutych rady pola nas lubosćiwje kŕćija, hdyž so jedna wo zakitowanjo serbskich narodnych prawow w cyrkwi a šuli. Wuj nanajnaležnišo poruča k hłubšomu rozmyslowanju swój dźensniši list. Snadź so tola tón a druhi přez to nakaza a počina hinak myslić a sudźić wo tym, štož Bóh chce prajić: Dajće też Serbam, štož je Bože.

Kritiski wuj z Bjesadźic.

mjeno nałožeć, mjenujcy „město spěwow“. Hač pak dla wšoho hubjeństwa, kotrež je na Win w poslednich lětach přišło, też spěwanjo budźe hišće tak radostne a tak powšitkowne kaž dotal? Win je spadnył, a wjesoły duch kiž je tam přez lětstotki wěł a sapał, drje je też wjele poćerpił. Za to pak je jene město, hižo prjedy sławne a lube, wo wjele zrostło a hišće dale budźe rosć po wulkosći, rjanosći a sławje a też po bohatstwje. To je „stowěžata Praha“, to je we złotych pruhach jasnoho słónca kaž same złoto błyšćata a kóždomu Čechej kaž złoto droha „zlata Praha“, to je město, lubowane kaž mać wot swojich dźěći, mjenujcy „matička Praha“ (maćerka Praha). Njech stajnje wostanje čěskomu ludej woprawdźita mać.

Wjele přikładow by so hišće mjenować móhło. Tola njech je jich dosć. Jenož na někotre pomjenowanja wosebitoho razu chcemy hišće pokazać.

Znate je, kak basniski we swojich rěčach a myslěch je domjacy w rańšich krajach. To zjewja so też w pomjenowanjach wšelakich tamnišich městow. Stambul, tele wrota rańšoho kraja mjenuje osmana „kralownu městow“ předewšim pak „D'er-i-seadet (wrota zboža a zbožnosće)“, Smyrna zasy rěka „wóčko Małeje Asiskeje“.

Předewšim wjele čestnych a nježnych pomjenowanjow ma Damaskus: „Znamjo na licu swěta“, „Radosć a wokřewjenjo Mohamedow“, „Wóčko rańšoho kraja“, „Pjerjo rajskoho pawoła“, „Našijinik (Halsband) rjanosće“, „Paradizsku wóń sapacy Dimišk“. Tola też Tunis w Africy: „Sławne město“, „Bydło zboža“, Běły burnus (ćapka) profetowy“.

Wosebje wjele je městow, kotrež so mjenuja swjate: Rom, Kiew, Jerusalem, Mekka, Benares a mnohe druhe.

Ludy su wšelake. Kaž su orientalscy basniscy nałoženi, tak Američenjo praktiscy. To pokazuje so też w mjenach jich městow. Tak rěka Cincinati serbscy „Swinarnja“. To pak bu pozdźišo samym Američanskim trošku złe a přimjenowachu swoje město: „Queen of the West“ (kralowna nawječornych krajow). Čohodla nic? Swiniplahowanjo něšto wunjese. Štóž pak ma pjenjezy, tón ma móc runja kralowskej.

Dale maja přimjena: Lowell: spindle city (město krosnow). Cleveland „město lěsow a hajow“, Boston „město praženych bunow“.

A kak stoji we Serbach? Serbej je Budyšin město, njedźiwajcy to, zo na serbskich namjezach hišće wjacy městow leži; wón mjenuje Halštrow też „Šumlow“, Khrósćicy „serbsku metropolu“, za Wotrow počina so po woli jenoho nowoho němskoho a serbskoho spisowaćela nałožeć „Serbske Troja“ (Trojo bě mjenujcy lětstotki do Khrystusa sławne město w Małej Asiskej; w poslednich časach bu tam mnoho zajimawoho wuryte podobnje kaž na Wotrowskim hrodźišću) a Różant mjenuje tósamón knjez „serbske Čenstochowa“. Poetiskich pomjenowanjow za naše serbske wsy pak nimamy. Dźiwne! Nimamy dosć wsow, kotrež woprawdźe krasnje leža? překrasnjene přez płódnosć a nježnosć a wulkotnosć jich wokoliny? Te jeničke, štož bych wědźał, by było pomjenowanjo „slubjeny kraj“ za Zejicy a wokolinu dla płódnosće tamnišich polow a honow runja Palaestinje, hdźež měd a mloko ćečeštej“. Tola tón wuraz je bibliski, ale też nic runje poetiski.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 839. 841. 842. z **Budyšina**: Michał Glawš, Hańža Larasowa, Hana Kětanec; 840. Jakub Kubaš ze **Zdźerje**; *843. Hana Roztokec w **Drježdźanach**; 844.—851. z **Radworja**:* Mikławš Brycka, Michał Rěčk, Jakub Šmidk, wučeŕ Pawoł Pjetaš, Mikławš Bjeńš, Jan Brycka, Pětr Haša, Jakub Běrk; 852.—854. z **Bronja**: Michał Kopr, Jakub Wěrab, Jakub Hantuš; 855. Mikławš Šwejda z **Haja**; 856. Jakub Rjeńč z **Kamjenjeje**; 857. Jakub Delan z **Boranec**; 858.—860. z **Kheina**: Hana Wěrabina, Jurij Mjeń, Jurij Franck; 861. 862. z **Hodlerja**: Michał Połleńk, Jan Wjeřš; 863. Franc Wikera z **Miłkec**; 864. Marija Bětcyna z **Khasowa**; 865. Mikł. Šołta (rěznik) ze **Šunowa**; 866. Jurij Wowčeŕk z **Koslowa**; 867.—869. z **Łazka**: Jurij Kral, Jakub Wjenka, Michał Brankačk; 870. Jurij Kral z **Baćonja**; 871. Jakub Hicka z **Češkec**; 872. Jan Handrik z **Haslowa**; 873. dr. theol. Józef Jakubaš, praeses w **Prazy**; 874. Karel Kyas, wyšši radź. na krajnym sudźe w **Hlučinje**; 875. Michał Delan z **Wotrowa**; 876. Jurij Rjeda ze **Žuric**; 877.—883. we **Prazy**: tow. Serbowka, stud. jur. Jan Cyž, stud. jur. Jurij Wićaz, bohosłowcy: Jurij Handrika, Pawoł Axman, Jan Donat, gymnasiast Jurij Henčl; 884. Marija Špitankowa z **Budyšina**; 885.—888. z **Radworja**: Pětr Kurjo, Michał Klimant, Marija Grubertowa, Kosmas Pjekaŕ; 889. Mikławš Miklič z **Boranec**; 890. Jan Žur z **Khasowa**; 891. 892. z **Bronja**: Jan Handrik, Jurij Měškank; 893. Jurij Handrik z **Kamjenjeje**; 894. Jan Suchi z **Różanta**; 895. Mikławš Ryćerja ze **Sernjan**; 896. Mikławš Mencl z **Dobrošic**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróżenjo Posoła:

Jakub Kubaš ze Zdźerje 5 hr.; Nj-a w Budyšinje 35 hr.; z Radworja: Mikławš Bjeńš 5 hr., Jan Brycka 20 hr., Jakub Běrk 15 hr.; z Bronja: Michał Kopr 20 hr., Jakub Wjerab 5 hr., Jakub Hantuš 10 hr.; Mikławš Šwejda z Radw. Haja 5 hr.; Jakub Delan z Boranec 10 hr.; z Khelna: Jurij Měń 50 hr., Jurij Franck 10 hr.; z Hodlerja: Michał Połleńk 8 hr., Jan Wjerš 5 hr.; Mikł. Šołta (rěznik) ze Šunowa 5 hr.; Jurij Wowčeŕk z Koslowa 5 hr.; z Łazka: po 5 hr.: Jurij Kral, Michał Brankačk, Jakub Wjenka 10 hr.; Jurij Kral z Baćonja 35 hr.; Jan Handrik z Haslowa 10 hr.; dr. theol. Józef Jakubaš w Prazy 10 hr.; Karel Kyas, wyšši radźićel na krajnym sudźe w Hlučinje 57 hr. 50 pj.; Jurij Pjech z Kanec 20 hr.; Jurij Rjeda ze Žuric 5 hr.; Marija Špitankowa z Budyšina 5 hr.; Pětr Kurjo z Radworja 10 hr.; z Bronja: Jan Handrik 7 hr., Jurij Měškank 27 hr.; Mikławš Mencl z Dobrošic 5 hr.

Dejna wowca
z jehnjatkom hnydom na předań
w **Pančicach** čo. 7 E.

Majs
je zasy dóstać
w **Prawočanskim młynje.**

Domjacu holcu do Janskich kupjelow
a spušćomnoho **pohončа**, při tym dobroho rólnika a wěstoho jězdźerja pyta hnydom
dr. Rachel w Pančicach.

Dobre a płaćizny hódne:

Cychi	80 cm	44 hr.	130 cm	70 hr.
cychowy linon	80 „	54 „	130 „	86 „
cychowy damast	80 „	80 „	130 „	130 „
wupjerki	80 „	94 „	130 „	140 „

(zaručeny pjerjohuste a ryzybarbne)

płachty 150 cm šěroke m 94 „
košlace suknjo, też njebělene 49 hr. 44 „
košlace tkaniny (lětnje) 36 „ 30 „
dźěłaćefske košlace tkaniny, módre a běłe smuškate (dóńdźe w juniju) m 34 „
módroćišć, ryzy barbny (rjane mustry nowe dóšle) m 35 „
rubiška do zaka 8 hr., za dźěći 4 „
rubiška k trěnju wot 18 „
wołma, šěra 29 hr. čorna 28 „
drastne tkaniny, woknješkate 46 hr. 40 „
wołmjane voile, běły m 140 „
zephir, sportske bluzowy flanell. košlacy flanell, molton we wšěch barbach, somoćany cord, kholowjaca koža šěra a čorna, dźěłaćefske bluzy, wołmjane a cwěrnowe fale, hotowe fale, košle z wušiwanjom, nohajcy, soki wot 10 hr. atd.

poruča

Andr. Kasper nasl.

w Budyšinje pod bórglinom 11.

Žónske ćerpjenja a nervosne wobćežnosće

so pominu a nowu žiwjeńsku móc přinjese

wosebita masaža

Carl Hitzmannowa a mandźelskeje
w Budyšinje, Moltkestr. 6 II.

Lěkuju jenož někotre pady nadobo, tohodla je dočasne doprašenjo nuzne.

Žónske a mužske koła

ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.

Bratraj Thomasaj

w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Po dołhej khorosći, derje wobstarany ze swjatymi sakramentami, zemrě 28. apryla naš horcolubowany a swěrny mandźelski, starosćiwy nan, bratr a dźěd

kněžkaŕ Mikławš Krawc

w starobje 69 lět a bu na Wotrowskim kěrchowje 1. meje pokhowany. Wuprajamy **wutrobny dźak** k. fararjej za husćiše domawobstaranjo a joho słowa při rowje, nošerjam, přećelam a znatym, sobustawam 3. rjadu a wšitkim wopytowarjam na póstywječorju a přewodźerjam.

W **Nowym Městačku, Pančicach, Marijnej Hwězdźe** a **Róženće**, *na dnju pohrjeba.*

Zrudni zawostajeni.

Bilanca k 31. decembrej 1921.

Aktiva

	hr.	hr.
1. Pokładnica		231053,93
2. Dołžnicy inkl. dobroměća pola bankow		5382809,22
3. Změnki		35245,03
4. Hódnostki		2398,75
5. Danjowe wotrězki a hódnoty		59352,36
6. Wobdźěleński konto		2500,—
7. Nadoba	32329,67	
Wotpisk	329,67	32000,—
8. Bankowe twarjenje	94585,33	
Wotpisk	585,33	94000,—
		5839359,29

Passiva

	hr.	hr.
1. Akcijowy kapital		1200000,—
2. Reservny fond		20000,—
3. Wěrićeljo		4344363,05
4. Dobytk a wotbytk		
Přednošk wot 1920	5168,—	
Čisty dobytk za 1921	269828,24	274996,24
		5839359,29

Wobzamkny so, 7%owsku dividendu wudźělić. Do dohladowanskeje rady wuzwolichu so zasy: knjezaj wyšši wučeŕ a kantor J. Pětr Hila z Khróšćic a kubleŕ Jurij Róbl z Čornec, nowowuzwoleny bu knjez překupc Jan Haješ z Łaza.

Porjadna hłowna zhromadźizna 29. apryla 1922 wotměta wobzamkny dale, akcijowy kapital wo hr. 3800000 — wot hr. 1200000 na hr. 5000000 — powyšić, a to přez wudajomne 3800 na mjeno wupisane akcije po hr. 1000, tak zo so nowe akcije wudadźa za kurs 110 wjacy hr. 11.— za štempl a so wot 1. 7. na dividendźe wobdźěleja.

W Budyšinje, 4. meje 1922.

Namołwjamy z tutym swojich akcijonarow, zo bychu swoje kupne prawo hač do 1. 6. t. l. při našich pokładnicach w Budyšinje, Khoćebuzu a we Wojerecach wukonjeli. Kóždomu akcijonarej přistoja 3 nowe akcije. Po jenej akciji wobličeny pjenjez wot hr. 1100,— a hr. 11,— za štempl ma so hač do 30. junija t. l. při mjenowanych pokładnicach płaćić. Štóž w naspomnjenym času swoje zakońske kupne prawo njewukonja, so joho zda a dalše akcije so njedźiwajcy teho tež hač dotal njewobdźělenym přicpěwaja.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G.

Dr. Posedel. Rěčnik a notar Lehmann. Mudra.

Wobličenjo dobytka a wotbytka k 31. decembrej 1921

Debet

	hr.
1. Wobkhodne wudawki	177445,87
2. Wotpisk na nadobu	329,67
3. Wotpisk na bankowe twarjenje	585,33
4. Čisty dobytk na 1921	274996,24
	453357,11

Credit

	hr.
1. Přednošk	5168,—
2. Hódnostki	72551,48
3. Danjowe wotrězki a hódnoty	53366,21
4. Změnki	19119,47
5. Devisy	379,10
6. Danje	164691,42
7. Prowisije a druhe dokhody	138081,43
	453357,11

W Budyšinje, 4. meje 1922.

Serbska ludowa banka — Wendische Volksbank A.-G.

Dr. Posedel. Rěčnik a notar Lehmann. Mudra.

Sobotu 6. meje 1922

wječor we 8 hodźinach

wulka centrumska zhromadźizna

w sali **Budyšskeje třělefnje.** Rěčeć budźe knjez zapósłanc dr. Höfle wo **„stojnišću centruma k dźensnišim prašenjam politiki“.**

K bohatomu wopytej přeprošuje

předsydstwo:
prof. J. Heidrich.

Wobkhowane městno

za

Welsec kupny dom w Kulowje.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Božemje do wěčnosće!

Knjezej ćeślisk. poliěrej Mikławšej Bělkej z Pěskec

kiž je 26. apryla 1922 zemrěł a prjedy 31 lět dołho z přikładnej swědomitosću, wobstajnej swěru a njesprócnej pilnosću za nas a z nami je dźěłał, kiž bě přecy zwólniwy, wšěm našim sobudźěłaćerjam ze skutkom a radu pomhać, dźakujemy so wšitcy z hłubokeje wutroby a přiwołamy jomu do wěčnosće: „Njech wotpočuje w měrje!“ We swojich modlitwach chcemy na njoho spominać.

Swójba Rochec w Sernjanach.
Wšitcy dźěłaćerjo firmy P. Rocho w Sernjanach.

Bohu Knjezej je so spodobało srjedu 26. apryla po krótkej khorosći našoho horcolubowanoho mandźelskoho, nana a přichodnoho nana

Mikławša Bělka

ćeślískoho poliěra z Pěskec

w 63. lěće žiwjenja, ze ss. sakramentami domawobstaranoho do njebjeskeje domizny wotwołać. Minjenu njedźelu smy joho ćěło swjatočnje z konduktom na Njebjelčanskim kěrchowje pokhowali. Wšitkim, kotŕiž su joho w khorosći wopytowali, na póstywječorach so za njoho modlili a w tak přebohatej ličbje k rowu přewodźeli, wuprajamy z tutym swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Pěskecach, Różenće, Kukowje** a **Radworju**
na dnju pohrjeba, 30. apryla 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorččak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 20. | Budyšin, 13. meje 1922. | Lětnik 60.

Stabat mater dolorosa.

1. Bolosćiwa maćeŕ stała,
   Pod křižom je sylzowała,
   Přez syna, hdyž mrěł tam je.
2. Jeje dušu žałosćacu,
   Wurudźenu, zdychowacu
   Wótry mječ ji překłoł je.
3. Ze zrudobu krjudowana
   Běše tamna žohnowana
   Maćeŕ Jednorodźenoh'.
4. Žarowaše ćerpjo sobu.
   Padachu ji na wutrobu
   Ćwile Syna jeničkoh'.
5. Štó by njepłakał z njej' sobu,
   Widźo maćeŕ Jězusowu,
   Ponórjenu w bolosćach?
6. Štó so njerozrudźi,
   Widźo bolosć, kotraž krudźi
   Mać a syna w žałosćach?
7. Kak je Jězus ćwilowany,
   Bjez miłosće rozšwikany
   Za hrěchi ludu wšitkoho!
8. Kiž najsłódši Syn ji rěka,
   Smjerć jom' blizka, trósť wšón
   Spušća ducha swojoho. [ćěka,
9. Žórło lubosće ty wšeje:
   Bolosć wjetša hač ta njeje
   Daj to čuć mi, žarować.
10. Proš, zo wutroba so zhrěwa,
    Khrysta dale lubšo měwa.
    Jomu chcu so spodobać.
11. Swjata maćeŕ, wo to prošu,
    Sćiń, zo błuzny joho nošu
    We wutrobje skrućene.
12. Njech su ćwile ranjenoho
    Dobrowólnje krjud'wanoho
    Do duše mi stłóčene.
13. Wóčku wuproš sylzowanjo,
    Wutrobje pak žarowanjo
    Hač do smjerće z Jězusom.
14. Pódla křiža žadam sebi
    Stać a stowaršić so tebi
    Žarujo ze Zbóžnikom.
15. Nade wšitke krasna knježna,
    Nic wjac' hněwna, budź mi
    Proš, zo z tobu žałosću! [něžna,
16. Sćiń, zo z Jězusom ja sobu mrě
    Matry joho podźěl změju, [ju
    Joho rany česćuju.
17. Zranja njech mje Joho rany,
    Přez křiž njech sym wokře-
    W Jězusowej lubosći. [wjany
18. Z lubosću wšón rozhorjeny
    Knježna, daj, zo zastup'wany
    Sym we smjertnej stysknosći.
19. Sćiń, zo křiž mje zakituje,
    Joho móc mje posylnjuje,
    Njech je žórło smilnosće!
20. Daj, hdyž duša wuńdźe z ćěła,
    Zo by wěčnu zbóžnosć měła
    W raju wšeje radosće. Amen.

Z łaćonskoho J. L.

4. njedźela po jutrach.

Naš Knjez a Zbóžnik je w jenej rěči, kotruž po swojim horjestaću k swojim japoštołam měješe, cyle wěsće doprědka prajił, zo wšelake přesćěhanja a horja na joho wnčownikow přińdu. Dokelž pak możeše tute wěšćenjo japoštołow a druhich wučownikow jara małomyslnych činić, tohodla wón njeposrědnje po tym wozjewi, zo jim po swojim wotkhadźe swjatoho Ducha jako tróštarja pósćele a za přichod jim najebać wšitkich horjow wjele wjesela a radosće přinjese. Wón rjekny: „Wy budźeće so rudźić, ale waša zrudoba so do radosće přewobroći.“ To rěka zmužitych činić!

Też dźensniši sćenik Posoła chce swojich čitarjow khrobłych sčinić napřećiwo njepřećelej, kotryž skoro wšitkich człowjekow předobywa. Tutón njepřećel strachoćiwych a bojaznych człowjeskich wutrobow rěka: „Z črjódu sobu běhać.“ — Praji so, zo wšitke wowcy do hłubiny skoča, jeli jena dele skoči; w powětrje widźimy často, kak cyła syła ptačkow wšelako prěki a po dołhosći lěta, kaž ptak, kotryž jako wjednik prědku na čole leći. A zasy so powěda, zo wšitke swinje do wohenja běža, hdyž je to jene činiło. Hač tomu woprawdźe tak je? — Ale mjez człowjekami so něšto podobne stawa wšudźom a přecy. Njech je někajka móda też njerozomniša a směšniša: hdyž je to móda, dha so sobu čini. Tak nimale wšitcy so po njej maju! Hdyž mjez mužskimi jedyn prawje khroble a njehańbićiwje wustupuje, hdyž wě prawje rjenje rěčeć, hdyž nakhilnosćam hołduje; hdyž złote hrody lubi, hdyž na „wosobnych“ prawje khroble swari, wosebje, hdyž może woprawdźe něšto poskićić, štož někomu snadź wužitk přinjese: dha może so stać, zo jomu cyłe poł swěta přihłosuje a přijuskuje, a to cyle kaž slepy. Też hdyž może a dyrbi też najprosćiši człowjek jasnje widźeć, zo tutón nowy nawjednik swoju črjódu do najwjetšoho zahubjenja a do cyle wěstoho njezboža wjedźe: wšo jene! Wšitko za nim ćěri, z črjódami za nim so waleja.

Štóž prawje wobkedźbuje, tón namaka, zo skoro w kóždym lětstotku jedyn tajki wjednik wustupi, kotryž ludźi wrótnych čini, a za kotrymž woni ćěrja a běža kaž wowcy. W pjećdźesatych lětach 19. stoléta chcyše wotpadnjeny duchowny z mjenom Ronge tysacy němsko-katolskich sčinić.

Tysacy su za nim běželi. Štó pak wě dźensniši dźeń hišće něšto wo Ronge? — W šěsćdźesatych lětach ludźo myslachu, zo Döllinger cyły swět bamžej njeswěrny sčini. Starokatolska cyrkej bu założena. Što z njeje bu? Wjele nic! — We wosmdźesatych lětach je socialismus počał rosć a wulki być pod Bebelom, Liebknechtom a druhimi. Tući knježa swarjachu a zakhadźachu kaž wroble na hospodarjenjo kapitalisma abo pjenježnikow a při tym nakopichu sebi cyle ćiše a horliwje sami milijóny, a to z wulkoho dźěła ze zakow nuzućerpjacych a tradacych dźěłaćerjow. We poslednich časach su to wěsći swobodnozmysleni, kotřiž tam a sem wustupuja jako prědarjo nowočasnoho człowjestwa a chcedźa wšo přeměnić a spowróćeć. Dajmy jim hišće někotre lěta hospodarić a wy budźeće widźeć, zo su też woni z módy přišli. Na jich město přińdu druzy ze zasy druhimi bladami.

Hańba za cyłe człowjestwo je jenož to, zo žana wučba tak hłupa njeje, zo njeby też swojich přiwisnikow namakała. Wšitko někotři ludźo radšo wěrja a spóžeraja hač słowo Bože. Radšo arsenik. Je tu tohodla přewjele žadane, hdyž Posoł swojim čitarjam radźi, zo njesmědźa ženje jenomu nowomu profetej wěrić a zo dyrbja telko krutosće a ja chcu prajić, też telko hordosće měć, zo so njebychu wjesć dali kaž slepi wot črjódy? Zawěsće nic!

Tuto za črjódu běžeć, a ničo druhe, pak je to, štož dźensniši dźeń tak wjele socialdemokratow čini. To je najwjetše hódanćko našoho časa, kak dha je to móžno, zo mamy tak wjele socialdemokratow.

Wězo, człowjek wšak chcył naposledku zbožowny być. Socialismus pak njećini człowjekow tu na zemi zbožownych; přetož tak mjenowany „přichodny stat“ přińdźe tola hakle w přichodźe; wuhlady a nadźiju na jene zbožo w druhim swěće, te pak směša a rubi socialismus.

Čerwjeni praja, nabožnistwo je privatna wěc, zdobom pak je Bebel prajił: křesćanstwo a socialismus stojitej sebi napřećiwo kaž woheń a woda.

Tónsamón Bebel je w sejmje prajił: „My chcemy atheismus“, potajkim bjezbóžnosć.

Jedyn z jich wjednikow je prajił: „Z Bohom smy my cyle hotowi“. Ja sebi myslu, zo hišće někotři z nas to doživja, zo je nawopačne prawje, a zo budźe Bóh z tymi socialistami hotowy. Woni so mjeze sobu sami zniča. Započatk tu hižom mamy. Tohodla jenož dobreje nadźije być!

Swětowy rozhlad.

Swoje dźěći žěrje

Chronos, prajachu a wěrjachu stari Grekojo. A mějachu prawje. Wěrnosć jich myslički a słowow też dźensa widźimy. Chronos rěka serbscy „čas“. Njeje čas nam dał žiwjenjo a nježěrje nas też zasy sam?

Žěrje, a štó wě, što hišće spóžera. Nětkle najprjedy najskerje **Genuwu**, kotruž bě za tak wulkotny nadawk porodźił. Ta hišće so wije a hlada, kak so wuwinje. Wosebje italska diplomacija jej pomha, też swjaty wótc so prócuje a je tam wosebitoho wupósłanca pósłał, zo by tón k dźěłu a sćerpnosći a wutrajnosći napominał. Zdobom ma tón na konferencu skutkować, zo by Rusku na to wuwjazała, swojim krajanam a też wukrajnym swobodu swědomja a wěrywuznawanja zwěsćić a wšě cyrkwine ležomnosće a twarjenja wróćić. Tola jene je wěste, konferenca to njewunjese, štož dyrbješe. Přecy bóle je widźeć, zo tam dowěra jenoho k druhomu so předobyć njemóže. A tak so

bórzy rozeńdu, jenož z małym wuspěchom w kapsy na papjerje a z nowymi strachami za dalši ewropski „měr“. Rusko-němski zwjazk přinjese někotrym něšto wuspěcha, khowa pak we sebi też swoje strachi, dokelž kowa nowu fróntu, kaž to hižo posledni raz pokazachmy. Z małej ententu je so też nětko hišće Japanska k Francózskej přitowaršiła, a tak so dwě lěhwje mócnarstwow přecy bóle wuwiwatej.

Hižo zasy **brónja**, su-li powěsće wěrne. Rěka, zo Ruska staja wójsko na pólske a rumunske mjezy; tej wězo njemóžetej z měrom přihladować, a tak pječa wosebje Pólska mobilisuje. Ta pak też zasy Němskej porokuje, zo ma wójsko stojo při jeje mjezach. Dale rěka, zo też Francózska swoje wójsko we wobsadźenym kraju rozmnoža a posylnja. Čas je požrał dowěru a chce dale žrać ludźi a pić jich krej.

Człowjek by sebi dyrbjał myslić, zo ma čas dosć ze swětoweje wójny. Ale ně! Hdyž je tu popřestał, zakhadża w **Chinje**, hdźež je wobydleńska wójna a kormi so we **Iriskej**, hdźež też jedyn a tónsamón lud stoji napřećiwo sebi. Iriska hrózbnje ćerpi, a tamniša žratba ma so čim bóle wobžarować, hdyž tola njedawno bě skónčnje sydomstołětny jeje dračk a žračk někak pozory wot njeje sćahnył. W **Ruskej** njeje Chronos wot lěta 1914 sebi měra popřał. Samo wulke waki — amerikanske něhdźe 6 metrow druhdy dołhe — wotpočnu, hdyž su swoju žratbu spožerałe; Chronos nic. We Ruskej dale z hłodom mrěja, a amerikanska pomoc, kotraž po stach tysacow centnarow žito a druhu cyrobu do Ruskeje wozy, w tej měrje tam njedóńdźe, kajkaž je přizjewjena. Štó to po puću spožera? „Čas“ ze swojimi dźěćimi: njeswědomitosću, lichownistwom, nahrabnosću a zatwjerdźenjom wutroby. Też bamž so prócuje, ruskomu ludej pomoc přinjesć. Nětkle jedna ze sowjetowymi zastupjerjemi w Genuwje, kak by so tale pomoc najlěpje zrjadować hodźała, zo by też woprawdźe tym so dóstawa, kotřiž ju trjebaja. — Němscy katolikojo přepodachu tele dny 1 milijón hriwnow bamžowomu nuncijej za tónle zaměr. Je to dotalny wunošk zběrki, kotraž pola nas kat. Serbow 21000 hr. zwjedże; nětko ma so hišće dale hromadźić.

Kaž Chronos w Ruskej, tak podobnje pola nas zakhadźa. Tu je mnohi **hłódny**, dokelž nima pjenjez, zo by sebi nakupił trěbnoho k žiwjenju: joho samotni krajenjo pak wuwožeju cyrobu do wukraja, zo bychu tam wjacy wuwikowali.

Ale też z **politiskej** njemdrosću so žeru. Kak tu zakhadźeja w Němskej politiske strony! Jena na druhu šćuwa, a město měra a dorozemjenja bywa napjatosć mjez nimi, kaž też mjez jenotliwymi worštami ludu přecy wjetša. Wšo so rjaduje na zastupowanjo swojich interesow. Hač při tym druhomu wutrobu rozkusaju a hłowu zmjatu, je wšo jene. A póńdźe-li „čas“ dale tak, hišće wjele lubosće, spokojnosće, zboža spóžerja — też rozoma.

Też **křesćanske, haj čłowjeske wašnjo žerje**, tónle Chronos, tón njekničomny čas. Njeje tu, jako je docyła šlapnył kaznju: njedyrbiš kradnyć? dyrbiš być posłušny też swojej duchownej wyšnosći? njesměš być njepoměrny w jědźi a piću a hraću a druhich zawjeselenjach? Je jako je spóžerał přeswědčenjo wo rjanosći knježniskeje njewinowatosće a dale česćomnosće před dušepastyrjemi ludu! Hlej do nowinow što ći rozprawjeja. Njetrjebam ći mjenować jenotliwe pady; hlej a słyš jenož **blizko sebje**!

A na tym nima čas hišće dosć. **Do sameje skały kusa** a by też tu zežrał, njeby-li Bóh wo to so starał, zo „mocy hele ju njepřemóža.“ Ale škodźeć přecy budże, a mnohe duše storči do wěčneje smjerće a mnohe starosće činić tym, kotřiž maja ju strażować. Měnju cyrkej a swjatu wěru. Přecy krućišo spina „čas“ ze zakonjemi, zo by zadusył **rozwučowanjo wo wěrje**. Hakle tele dny praji jedyn sakski ministr w Budyšinje, zo chcedźa stat, to je přichod ludu, twarić bjez pomocy cyrkwje, a we wubjerku za Budyšske ludowe šule wočakuja, zo budże mjenje dźěći wopytować nabožnu wučbu kaž hač dotal, hdyž budże moralna wučba zawjedźena (hlej „Z Budyšina“ w tymle čisle). Křesćanske swjate dny zběhaju a na nich ma so dźěłać; za to zarjaduja druhe wosrjedź tydźenja, kotrež nimaja cyrkwinskoho ducha a zaměra, a na nich ma so swjećić. — Chronoso, što tola činiš! Budź skónčnje rozomny! Stary dosć tola sy!

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. W Khrósćanskej rozprawje čitachmy, zo běše tam też hižo lěta 1786 jutrownoho jěchanja dla zwada. Tuta powěsć je wuwzata z knižki: „Cyrkwinske stawizny katolskich Serbow“ (strona 96). Nimo tejele drobnosće nadeńdźeš pak tam wjele kop podobnych stawizniskich podawkow, a to nic jenož z Khrósćic, ale ze wšěch serbskich wosadow. Też wobrazy serbskich cyrkwjow w starych časach tam maš. Knižka płaći za čitarjow Posoła 6 hr., za druhich 10 hr. Dóstaneš ju na wšěch farach (we expedicijach Posoła). Jeli so za tajke powěsće zajimuješ, dźi sebi ju tam kupić! Ale njekomdź so!, hewak snadź budźa knižki mjez tym wšě.

Z Budyšina. Nětčiši hamtski hejtman Hempel bu za wyššoho knježeństwowoho radu k Lipsčanskomu wokrjesnomu hejtmanstwu přesadźeny; na joho městno přińdźe wěsty dr. Jungmann z Borna pola Lipska.

Z Budyšina. Swjedźeń Namakanja swjatoho křiża w lětušim lěće je tam a sem dwěle wubudźił, kotrež chcu tudy wujasnić. „Swjatoho křiża“ ma so 3. meje swjećić. W tym so też za přichod ničo njepřeměni: Officium za brevir a Božu mšu je na 3. meju postajeny, też w swjatočnosćach we wosadach so ničo njepřeměni. Lětsa pak je so officium za brevir a Božu mšu wo swjatym křižu na 4. meju předpołožić dyrbjał* a wo swjatej Monicy jeno kommenoracija (wopomjenjo) swjećić měła. To je z tuteje přičiny było: Swjaty wótc Pius X. je we wobšěrnym nowozarjadowanju kalendaria mjez druhim postajił, zo (z wuwzaćom dweju swjedźenjow Mjena Jězusowoho a najswj. Trojicy) so žadyn swjedźeń na žanu njedźelu fixirować (t. r. za wšě časy postajić) njesmě, njedźela dyrbi swoje prěnje prawo wobkhować. Tohodla je swjedźeń zakitaństwa swjatoho Józefa z třećeje njedźele po jutrach so na předkhadźacu srjedu do tuteje njedźele předpołožić dyrbjał. To je wot lěta 1915 njepowalny porjad, kaž kóždy duchowny wě. Po předpismach rubrikow, ma dale nižši swjedźeń wyššomu město wotstupić. Swjedźeń zakitaństwa swj. Józefa je wyšši dyžli swjatoho křiża, tuž měješe so lětsa tón na štwórtk wotstorčić. Swjatočnosć swj. křiża za lud móžeše so njedźiwajcy toho tu srjedu 3. meje kaž hewak swjećić, dokelž je wosada toho zwučena, móžeše pak też štwórtk być po

* W Krajanje 1922 je zmylk.

Listy ze wsy.

Wo narodnosći a jeje prawach chcemy też dźensa hišće poréčeć. Farař Kapica, bamžowy delegat we wotstupjenym dźěle Hornjeje Šlezskeje praji: Narodne prašenjo je jene z najwažnišich a naćežšich problemow nětčišoho časa. Při tym je so cyle njekřesćanski duch zabłudźił do narodnych prašenjow, wot knježeństwow a jich organow spěchowany, haj samo mnozy katolikojo maja to za dobre, štož so přećiwo jenotliwym podćišćowanym narodam wot horjeka hrěši a tomu přihłosuje. Bjez dźiwa, zo tak přińdźe njedowěra a překora do ludu. Dyrbi-li zasy k měrej a wujednanju dóńć, matej wobej stronje jako jednańku připóznać: Rozsud křesćanskeje moralki, Boże prawo a Boże słowo a ničo druhe. Tele słowa Försterowe (we knižcy: „Rakuski problem“) płaća w połnej měrje też wo problemje serbskeje narodneje mjeńšiny w Němskej a jeje prawach w cyrkwi a šuli.

Jene z najwažnišich nětčišich serbskich prašenjow je tute: Ma dźěćo serbskeju staršeju prawo na wukubłanjo a woćehnjenjo w maćernej rěči, wosebje na to, zo so jomu nabožna wučba wudźěła w maćernej rěči?

Sławny biskop Mohučski, swobodny knjez z Ketteler je 1877 wudał mału knižku, kiž rěka: Winowatosć staršich a staršiskoho domu při nowočasnych šulskich wobstojnosćach. W njej praji: Dźěći, kotrež šulu wopytuja, maja tři̊oji naturski poćah: přisłušeja z prěnja swojej swójbje, z druha swojej cyrkwi a z třeća čłowjeskomu zjednoćenju (wuj: jenotliwoho ludu abo stata). Jeno tajka šula, kotraž na tute tři̊oje zakładne poćahi šulskoho dźěsća na prawe wašnjo dźiwa, je woprawnjena a ma prawe stojnišćo. Šula pak, kiž by sama spytała, tutón tři̊oji zakład a poćah škodować, haj zranić, kotraž by so stajała přećiwo staršim, cyrkwi abo statej, by docyła wotstupiła wot swojoho spomožnoho nadawka a njeby móhła nihdy spomožnje skutkować.“ Tak Ketteler.

Dźěćo ma nětko wot Boha do njoho zapołožene **naturske** prawo w šuli tak wukubłane być, kaž je trěbne k dócpěću joho najwyššoho skónčnoho zaměra, časnoho a wěčnoho zboža. Tutoho naturskoho prawa dźěsća so žadyn stat dótkać nima, a kóžde škodowanjo harmoniskoho duchownoho wuwiwanja dźěsća, njech to potrjechi joho duchowne, nabožne abo póćiwe žiwjenjo, zapřimnje do naturskoho prawa dźěsćowoho a by było njesprawne, njekřesćanske, hrěšne.

Statne zakonje, kotrež tohodla tute dźěsćowe naturske prawa ranja, dyrbja so zaćisnyć a zběhnyć.

Do tutych zakonjow pak słušeja wšě, přez kotrež so maćerna rěč ze šule wupokaza.

Bamž Pius IX. wobžaruje we swojej encyklicy wot 21. nazymnika 1873, zo so njesmědźa w někotrych krajach dźěsću spočatki nabožnoho rozwučenja w maćernej rěči podawać.

Prawo na maćernu rěč je powšitkownje připóznate naturske prawo a ma je kóždy swětny abo cyrkwinscy předstajeny respektować. Je pak zdobom z najwyššim prawom dźěsćowym w šuli, mjenujcy z prawom na přisłušne wukubłanjo tak wuzko zjednoćene, zo jene zranić rěka to druhe wumócować. Z ničim so bóle nješkoduje naturske prawo na prawe wukubłanjo dźěsća hač z tym, zo so maćerna rěč ze šule wućišća.

Prof. Döllinger praji: Podćišćowanjo narodnosće je njekhmanosć přećiwo wot Boha postajenomu porjadej a so prjedy abo pozdźišo wjeći. A wbohi wopor tuteje njekhmanosće je dźěćo, młodosć, přichod naroda a ludu. Zo so w šuli cuza rěč dźěćom nanuća,

officiu brevira a Božeje mšě, hdyž bě so wosadźe přeměnjenjo wozjewiło. **Skala.**

— Tutomna sukelnja woswjeći 6. meje swoje 50lětne wobstaćo. K podpjerje pensijónskeje kasy da předsydstwo poł milijóna hriwnow, kóždomu dźěłaćerjej wupłaći jako swjedźeński dar po tydźeńskej mzdźě; wosebity swjedźeński dar dóstachu ći, kotřiž hižo dlějše lěta w sukelni dźěłaja.

— Tu zemrě njedźelu při jenym wuléće do blizkich horow gymnasialny profesor wyšši studijny rada n. w. Guido Lamprecht. W měsće a po šěršej wokolinje je joho mjeno wosebje přez to znate, zo wón pódla swojoho zastojnskoho dźěła wjele wjedro wobkedźbowaše a swoje nazhonjenja do wěstoho systema zarjadować hladaše. Měsac doprědka wón potom wjedro wěsćeše. Rèka: zo měješe husto prawje; zawěsće pak joho system hišće dowutwarjeny njeje.

— Sakski minister prawow dr. Zeigner poréča tu minjenu póndźelu we wosebitej zhromadźiznje k zastojnikam. Wosebje zabjeraše so z mysličku demokratisirowanja, a to předewšim tež sudnistwa. Do njoho ma so prawje wjele njestudowanych sudnikow připušćić. Hdyž mjenujcy ći dale hišće jenož z konservativnych a ze zemjanstwa wukhadźeja, dha so lohko zrozemić da, zo husto so wuprajeja wusudy, kotrež su jako wusudy wěsteje woršty ludu napřećiwo druhej wuwołane (Klassenurteile). — K wukubłowanju ludu za republikansku mysličku maja wosebje tež nowe statne „swjate“ dny służić; kaž 1. meja a 9. november; k nimaj přińdźe snadź hišće 11. august. Hišće mnohe podobne myslički knjez rěčnik wuwi; wopyt bě sylny, přiklesk poměrnje mały.

— Minjenu póndźelu wotmě wubjerk za tudomne ludowe šule posedźenja. Mjez druhimi należnosćemi, so tež wo to pojedna, z čim maja so tajke dźěći, kotrež nabožnu wučbu njewopytaju, zabjerać, hdyž druhe dźěći samsneje rjadownje tajku wučbu maja. Po ministerskim zarjadowanju maju so wone we stawiznach a němčinje rozwučeć. Zajimawe pak je, zo so při tym wupokaza, zo je ze wšěch 4 hornich rjadownjow jenož 13 dźěći, kotrež su jako njewěriwe přizjewjene, zo pak tale ličba snadź zrosće, hdyž so moralna wučba zawjedźe.

— Hamtske hejtmanstwo wospjet z dorazom na to pokazuje, zo dyrbi kóždy, kiž skót pokupuje, zo by z nim wikował, hamtsku dowolnosć měć. K tomu służi dowoleńska kartka, z kotrejž ma so kóždy wikowař ze skotom při skótkupowanju wupokazać.

Z Radworja. Powětronjej (balonaj), kotrejž njedźelu wječor nad tudomnej krajinu přelećeštej, běštej rano z Bitterfelda (zady Lipska) wotjěłoj a pušćištaj so wječor, jedyn pola Wujěžka pod Čornobohom, druhi pola Sohlanda na zemju dele.

— Štwórtk 4. meje běše so 25 lět minyło, zo bě wyšša (nic „oberna“) našich miłosćiwych sotrow, sotra Raymuneina, rodźena ze Šěrachowa, do rjadu swj. Karla Boromaejskoho w Trebnicach zastupiła. Z bližšeje a dalšeje wokoliny běchu jeje klóštrske sobusotry přikhwatałe, woswjećić jeje sleborny kwas. Běše jich něhdźe 20, mjez nimi 3 Serbowki a 2 Vincentinskej sotře z Budyšina. W rjenje wupyšenej cyrkwi swjećeše dohladowař domu, knjez kapłan Dórnik, rano w 7 hodź. spěwanu Božu mšu, při kotrejž šulske dźěći dwajhłósnje spěwy pod nawjedowanjom k. cyrkwinoho wučerja Andrickoho a lubosćiwym sobuskutkowanjom k. wučerja Pjetaša jara rjenje a eksaktnje přednjesechu. Na Božej mši přistupi wjelečesćena jubilarka k swjatomu woprawjenju wobnowiwši před tym swoje swj. sluby. Za njej dźěchu tež wšitke druhe sotry k Božomu blidu. Po Božich służbach přepoda w domje sotrow wosadny knjez farař w mjenje cyrkwinoho wubjerka nahladny pjenježny dar jako připóznaco spomožnoho skutkowanja sotrow we wosadźe za powšitkowne potrěbnosće sotrow. Też towarstwje młodosće počesćištej podobnje jubilarku z darom. Wosada sama pak bě składowała z tuteje přileżnosće k darej, kotryž měješe wuraz lubosće sotram być a zdobom jim srědki poskićić, zo móhłe sebi kupić, štož nuznje k zeživjenju trjebaja. — Tu je so njewočakowanje nahladny pjenjez nahromadźił. Wyše toho je někotražkuli smilna ruka sahnyła do swojoho hospodarskoho wuzbytka a w skutku pokazała, što su naše miłosćiwe sotry wosadnym we wšelakich jich ćělnych nuzach a khorosćach. Popołdnju předstajichu črjódka mjeńšich a wjetšich dźěći někotre rjenje wuwjedźene hry, a tak miny so swjedźeń spěšnje. Wjelečesćenej jubilarcy chcył Bóh hišće mnohe lěta spomožnoho skutkowanja za lěpše nuzućerpjacych sobučłowjekow wobradźić; lubym wosadnym pak, kotřiž su tak zdobnje wědźeli skutkowanjo sotrow připóznawać, najwutrobniše zapłać Bóh! Hdźež sebi takle křesćanska woporniwa lubosć a smilnosć ruku zawdawatej, tam knježi hišće prawy nabožny duch a tam też wostanje nihdy Bože žohnowanje. Jubilarcy pak přejemy, za napinace dźěło we służbje lubosće k bližšomu njekhabłacu strowotu.

Z Hornjeje Hórki. Swědk toho, štož lubosć k maćernej rěči zamóže, bě minjenu njedźelu serbski wječor w Hornjej Hórcy. Hižo we 7 hodźinach bě wulka sala Henslec hosćenca połna wopytarjow, 700—900 móžeše jich być. Hdźe so jenož wšitcy jow bjeru, so mnohi prašeše. Strona na samych serbskich hranicach sylnje z Němcami přetykana, tak zo so serbski raz zda wumaznjeny być, a tola tu Serbja su. Zo Serbstwo tu nowych mocow nadobywa, to pokazachu też přeco hišće w małych a wjetšich črjódźičkach přikhadźacy. Ze samoho Wjelećina běchu přišli, wobćežnoho puća přez horu njekedźbujcy. Šumjo zaklinča zhromadny spěw „Rjana Łužica“. Zawěšk so zběhny a we sedmich jednanjach rozwi so před nutrnje słuchacym a hladacym připosłuchařstwom hnujaca struchłohra „Genofeva“. Z wulkej horliwosću běchu so wšitcy hrajerjo do swojich rólow ponórili. Jim so poradźi začuwanja wutroby a žołmy znutřkownoho hnuća rjenje wurazyć. Wuzběhnyć ma so też, zo po předstajenju zwučenych rejow njebě. Njedźiwajcy wšoho toho tónle přebohaty wopyt, byrnjež w samej wsy na druhim městnje k rejam piskali, w jenej susodnej wsy so druhe rozpjeršenja poskićowałe. W mjeńšich a wjetšich črjódkach Serbjo a Serbowki do swojich wjeskow wotkhadźachu, někotři z nich lubozne serbske spěwy zanošujcy. Jich zynki roznošowachu so hač k blizkomu Lubinej. Njeje tam dřěmacym rjekam hišće čas k stawanju?!

Z Hornjoho Wujězda. Tutomna naluto-wařnja a wupožčeřnja zhladuje na swoje 25lětne wobstaćo połnoho Božoho žohnowahja. Z małych spočatkow je so rozwiła do najsylnišich we Sakskej. Stoji tola mjez nimi na třećim městnje. Dźensa ma swoju składownju a samsny wobkhodny dom. Loński wobkhod přesahny 132 milijónow. To je za wjesne poměry njesłyšana wulka suma.

---

je hłowna wina wotnarodźenja.“ Njemóžemy my wěrnosć tutych słowow kóždy dźeń z rukomaj namasać? Tuž je podtłóčowanjo narodnosće w šuli zawěsće sobu wina ludowoho skaženja a wotnarodźenja.

Runje w maćernej rěči su wot Boha zapołożene njenarunajomne hódnosće, kotrež podstatnje słušeja k wukubłanju dźěsća, a tute hódnosće wotdźeržuje, haj niči wotnarodźaca šula. To je też hłowna wina, čohodla křesćanska pädagogika, to je wědomosć wočehnjenja, runje wukubłanjo w maćernej rěči ma za zakładny nadawk ludoweje šule. Wulcy waženy pädagog Willmann praji: Šula ma w tym, štož młodosć do šule sobu přinjese, w rěči, nałožkach, wobhladowanju widźeć hłowne zakładne dypki za swoje nadawki. Hdyž ludowa šula a hdźež njepěstuje maćernu rěč, płaća jej Willmanowe zatamace słowa: Maćernu rěč ludowu ze šule wupokazać je njekřesćanske, nječłowjeske počinjenjo.

A kajke škody zawinuje tajke zakhadźenjo wotnarodźaceje šule? Škody najprjedy za wuwučenjo rozoma! K duchownomu wukubłanju dźěsća słuša najprjedy wuwučenjo rěče. Hdyž hižo Polacy skorža, zo je w Hornjo-Šlezskej pólska rěč woteběrała, što dyrbimy my rjec wo wobstojnosćach pola nas? Te su přirunane z pólskimi tak zrudźace, zo móhł serbski wótčinc zadwělować, byli wědźał, zo by to pomhało. K wuwučenju w rěčenju słuša naturske a spušćomne ćućo za prawe rěčne twórby, sady a za wšo to, štož wučinja prawe, wurazne rěčenjo. (Sprachgefühl.)

A kajku Serbšćinu słyšiš často na pućach, we wozach, na železnicy, doma a wonka! Němc, kiž słowa serbscy njemóže, ju samo druhdy zrozemi. Hižo naše serbske bamborenjo dyrbjało kóždomu slepomu Serbej woči wotewrić, što mamy so šuli dźakować.

Biskop Eger w St. Gallen praji: Hdyž šula maćernu rěč zanjerodźuje, haj přećiwo njej wojuje, nuznje z toho sćěhuje, zo wot šule zakomdźena rěč so po něčim cyle zanjerodźi.

Hdyž so dźěsću joho prawo na maćernu rěč bjerje, ma to też swoje škody w nabožnym a socialnym nastupanju.

„Ale, wodajće wujo, naše dźěći pozdźišo němčinu při kóždej kročeli trjebaja; tuž dyrbja też w šuli němski wuknyć.“ Z tym so něšto wupraja, štož wuj ženje prěł njeje. Kóždy rozomny čłowjek přida, zo němsku rěč nawuknyć serbskomu dźěsću ničo nješkodźi, haj, za dalše žiwjenjo je to nuzne. Ani němskomu słowej samo na sebi, ani wučerjej we němčinje so njeporokuje, zo wěru a pócciwosć podrywa. Ale, prajće wujej, je přeněmčenjo to same kaž nawuknjenjo němskeje rěče?

To so často přehlada. Štóž přeněmčuje, tón jeno serbske jazyki němski njewuči, tón z wotpohladom němčinu pornjo serbskej rěči bóle spěchuje a serbsku docyła zanjecha. Hdyž su šule, w kotrychž so jeno němski njewuči, ale też serbskim dźěćom zakazuje serbski rěčeć, samo mjez sobu, serbske modlitwy so zanjechaja, z kóždym słowom a zadźerženjom so pokazuje, zo sebi zańć nimaja Serba, tam maće germanisaciju w čistej kulturje. A w tutym zmysłu je přeněmčenjo wulke njezbožo za wbohi lud, kužoł mnohich nabožnych, socialnych a moralnych njedostatkow, dokelž je to hrube wojowanjo přećiwo rěči staršich, swójby a ludu, wojowanjo přećiwo serbskim stawiznam, nałožkam a wašnjam. Germanisować (přeněmčeć) rěka złamać ze wšěm starym, dobrym domjacym, z ludowej zańdźenosću. Tuž je to nowy powrót, nowa revolucija, kiž zniča stary, narodny porjad. A to njech sebi naši katolscy Serbja do swědomja zapisaja, štož praji němski katolski wučenc dr. Richard z Kralik w knižcy: „Katolicism a narodnosć.“ Wšudźom tam, hdźež widźimy małe narodnosće horco wo-

Z Ralbic. Wot spočatka tutoho měsaca so tu pilnje hibachu, zo bychu wšo přihotowali k powitanju najdostojnišoho k. biskopa, kotryž chcyše prěnju njedźelu měsaca tu swjaty sakrament firmowanja wudźěleć. Druhu połojcu tydźenja poča so też wjedro měć po mejsku, a tak bě nadźija, zo budże dźeń firmowanja woprawdźe rjany dźeń. A to wón też bu. Bože słónčko tak rjenje jasnje a ćople swěćeše, hdyž rano wokoło 8 hodź. w procesijónje knjezej biskopej napřećo dźěchmy po tym, hač běchu Róženčenjo do Ralbic začahnyli. Dołho njetrjebachmy čakać. Wokoło 1/29 pokazowaše so mała mróčel prochu; běchu to naši křižerjo, kotřiž běchu najdostojnišoho knjeza zezady Koslowa powitali, hdźež běchu čestne wrota jako prěni postrow w Ralbičanskej wosadźe joho strowiše. Za křižerjemi jědźeše tachantski wóz, z kotrohož wustupi najdostojniši knjez biskop přewodźany wot najdostojnišoho knjeza tachanta. Při čestnych wrotach přede wsu wosadny farař nadobny wopyt z krótkimi słowami witaše; wuprajo swoju a cyleje wosady wjesołosć, zo móžemy runje my Ralbičenjo nowoho biskopa jako prěni w Serbach mjez nami widźeć. — Po někotrych słowach najdostojnišoho knjeza biskopa ćehnjechmy nětko do cyrkwje. Někotre družki sćelechu kwětki, ludźo spěwachu kěrluš, zwón přećelnje z wěže wołaše „witajće“ a korhowje z wěže a někotrych bydlenjow našomu wopytej napřećo so zmahowachu. Před kěrchowom běchu rjane čestne wrota natwarjene z pyšnymaj korhowjomaj. Knjez biskop lud žohnujo zastupi do rjenje z pletwami a wěncami wupyšenoho Božoho domu, hdźež joho spěwarske towarstwo z derje přednjesenym „Ecce sacerdos magnus“ postrowi. Po wuspěwanych předpisanych modlitwach w cyrkwi a wonka na kěrchowje zwobleka so najdostojniši knjez biskop cyrkwinsku drastu, zo by z pomocu přitomnych knježich duchownych pontifikalnu Božu mšu swjećił. Jako presbyter assistens služeše najdostojniši knjez tachant Skala, jako diakon Kamjenski k. farař Žur a jako subdiakon Khrósćanski k. kapłan Cyž. Knj. kapłan Kětan skutkowaše jako ceremonijař a dopomha tak k tomu, zo też wupomocni młodźency swoje města prawje zastachu. — „Lilija“ spěwaše rjenje choralnu Božu mšu a zapołoži někotre měšane spěwy. Towarstwo je tak ze swojim wobhladniwym wjednikom k. wučerjom Hajnu sen. Bože służby porjeńšić pomhało. — Po swjatym sćenju, kotrež wosadny farař też serbski přečita, wobroći so najdostojniši knjez biskop k ludej, zo by prědował so złožujo na słowa swjatoho sćenja, a namołwješe nas, zo bychmy tu mału khwilku tu na zemi nałožili derje a rozomnje a sebi tak zbožownu wěčnosć zasłužili. — Po Božej mši wobroći so knjez biskop hišće raz k firmujomnym z powučacymi a namołwjacymi słowami; a wudźěli potom 178 młodym křesćanam swjate firmowanjo (87 mužskim a 91 žónskim). Po dokonjanym swjatym skutku wuspěwachmy dźakny a khwalbny kěrluš „Te Deum laudamus“ a swjatočnosć skónči so ze sakramentalnym požohnowanjom. W procesijónje dowjedźechmy k. biskopa z cyrkwje na faru, hdźež so jomu potom předstajichu wotpósłani wšelakich towarstwow, kotrež běchu hižo při ćahu do cyrkwje a z cyrkwje najdostojnišomu knjezej swoju česćownosć wopokazałe. — Po wobjedźe na farje wopyta k. biskop najprjedy naš farski nyšpor a wotjědźe potom po 1/25 do Róžanta na mejsku pobožnosć, hdźež po swjatočnych Božich służbach wot najdostojnišoho k. tachanta z assistencu k. P. Romualda a k. kapłana Kětana dokonjanych k. biskop na klětku stupi, zo by k ludej rěčał so złožujo na słowa swjatoho Ducha: „Wjeselach so nad tym, štož mi prajachu: do domu Knjezowoho póndźemy.“ Namołwješe přitomnych, zo by Róžant nam był a wostał woprawdźity doł, hdźež kćeja róže žiweje wěry a rjanych křesćanskich póćiwosćow. Štož su naši pobožni prjedownicy nam zawostajili, to chcemy a dyrbimy hajić a też našim potomnikam přewostajić. — Cyrkej bě połna pobožnych a najdostojniši knjez biskop so widźomnje wjeseleše nad tym, a přećelnje k ludźom přistupiwši z tak někotrejžkuli prostej maćerku a małym dźěsćom popowěda tu w Róženće kaž też prjedy w Ralbicach. Bórzy po něšporje wotjědźe zasy ze Serbow přewodźany wot zynkow Róženćanskoho zwona a paćerjow našich wosadnych, kotřiž zawěsće wšitcy zdychowachu: Bóh škituj a zdźerž nam dołho strowoho a čerstwoho našoho wyššoho pastyrja!

Z Delan. Minjenu wutoru, hdyž kwasarjo do Konjec so hromadźachu, nastróža nas wokoło 1 hodź. zwonow wołanjo: „So pali!“ Paleše so zezady Smjerdźaceje klóštrski lěs, młodźina. Bohu dźak so poradźi woheń bórzy wobmjezować a zhašeć. Škoda je přecy wulka, kak je woheń nastał, njeje wědome.

Z Kulowa. Njewitani hosćo pobychu tele dny w našim městačku. Běštaj 18- a 19lětnaj hólčeskaj. Jedyn z nich khodźeše na Hósćanskej hasy po prošenju. Druhomu bě žebrjeństwo mało wunošne. Lědma bě dźěłaćeŕ Rothe na polo wujěł, zaležy do joho twarjenja. Na wulke zbožo bě jedyn susod za tajkim njeprošenym prošerjom hladał. Ničo dobroho so nadźijejo zawoła někotrych susodow. Ći Rothec dom wobstupichu a do njoho zastupiwši, wuhladachu tam njedočinka w połnym dźěle. Wón bě swojich wotnošenych klunkerkow so wusłekł a do Rothowoho najlěpšoho wobleka zajěł. Runje za wšelakimi hódnosćemi w khamorach a kašćikach čušleše, jako joho krute pjasće sylnych muži za khornař wzachu. Najprjedy jomu khribjet hódnje namazachu a potom přepodachu joho policiji. Też joho towarša zajachu. Wonaj běštaj z Barlina, na kotrohož plestrje tajke rostlinki tyja. Při nimaj namakachu móc pjenjez; štó wě, hdźe su to pakosćili.

Z Kulowa. Lubošćanske ryćerkubło, něhdźe 159 hektarow wulke, je wuhlerńja „Eintracht“ za 3700000 hr. kupiło. Nětčiši wobsedźeŕ bě je lěta 1916 za 180000 hr. kupił. Pobiwši wšelake drjewo wuwikowa bórzy tónle pjenjez, tak zo budźa wšě nimale 4 milijóny čisty dobytk. — Lěta 1895 bě tele kubło Kulow za 40000 hr. dóstać móhł; měsćanskej radźe pak bě pjenjez přewulki, a wona kubło njekupi.

— We Wojerowskej wokolinje dóstawa nětkle mujeŕ na hodźinu 22,80 hr., ćěslojo 24,15 hr., dźěłaćerjo při twarach 21,80 hr.

Ze Žitawy. Na jenym knježim dworje blizko Žitawy bě přesadźowanjo. Za jenu kruwu sadźi so 32000 hr. a za dwaj konjej da jedyn fabrikski direktor 133000 hr. We přerězku kóžda kruwa na 26000 hr. přińdże. Ze 29 kruwow wuwikowa so 756000 hr., ze 4 bykow 75900 hr., z 11 jałojcow 129000 hr., ze 6 koni 247000 hr. Wšo hromadźe je žiwy inventar 1208700 hr. wunjesł.

Sto lět we służbje za swětowu misiju

skutkuje towarstwo za rozmnoženjo wěry. Założene runje před sto lětami je

---

jować wo swoje byćo, wo swoje dobre nałožki a wo swoju rěč, su to **předewšim katolscy měšnicy,** kotřiž so skoro sami prócuja wo zakhowanjo narodnych samotnosćow. A kajki dźak woni často dóstanu? Runje jich lubosć k swojomu potłóčowanomu narodej, jich njesebične dźěło za njón so jim wukładuje jako narodna přepjatosć, jako njerozom a njeznjesliwosć.“ A kaž jim, tak so dźe někotromužkuli druhomu njesebičnomu wojowarjej a prócowarjej za swój lud. Hdy naš lud wotući z tutoho njenarodnoho spara?

Dr. z Kralik so praša, čohodla runje katolscy duchowni swoje mocy podćišćowanym małym narodam powjeća a wotmołwja na to: „To so stawa z powšitkownoho katolskoho zajima. Ničo tak wuzko hromadu njezwisuje kaž narodnosć a nabožnosć.“ Wuj je měnjenja, zo smědźa so też raz tute tak zajimawe kaž prawe słowa k česći našich — katolskich kaž evangelskich — duchownych hižo sprawnosće a wěrnosće dla serbskej zjawnosći bjez kóždoho česćelakomstwa prajić, a naš lud dyrbi wědźeć, hdźe by wón dźensa był, a što by z njoho było, njebychu so runje duchowni po tychle Kralikowych słowach stajnje njesebičnje za swój lud starali. Wězo su nětko dawno hižo — Bohu budź dźak — druzy pomocnicy jim nastali wosebje z wučerjow a też našoho wšědnoho ludu, tola wěrne wostanje na wšě časy: stawizny serbskoho ludu su khwalbne łopjeno njesebičnoho dźěła duchownstwa. Mjena: Hórnik, Zejleŕ, Kućank, Domaška, Róla, Jakub, Łušćanski, Imiš — žiwych z wotpohladom njemjenuju — su rěčniwi swědkojo za to, a runje pola nas Serbow to nadpadnje přitrjechi. Tuž, ludo serbski, nětko wěš a česćuj tute njesebične dźěło swojich duchownych, njedaj sebi lubosć k swojim duchownym pokradnyć a mytuj jich prócu, zo znajmjeńša wupłody jich ducha kupuješ a čitaš. Ty tola sam wěš, što by z tobu było, njechał-li nichtó wjacy twoje ratařske płody zańć měć a kupować! A njejsy duchowne płody wjacy winojte hač zeńske, po tym, zo je duša wjacy dyžli ćěło? Studujće tola prawje pilnje, štož Wam njepřirunjomna wotorhanska protyka ze serbskich stawiznow powěda a woči slepych so wotewrja! A tónle Němc dr. z Kralik praji dale: „Hdyž duchowny tak za swój lud dźěła, njećini wón to, zo by přesłowjanšćał abo so tej a druhej narodnosći njepřećelscy stajał, ale stawa so to cyle jednorje w katolskim duchu, dokeliž widźi duchowny w narodnosći posrědnjacy zwjazk, kiž zwjazuje człowjekow z Bohom, wutrobu człowjeka z Božej wutrobu.“ Tutym tak rjanym słowam njeje trjeba hišće něšto přispomnić, snadź jeno, zo by kóždy je prawje rozmysłował.

Też njebudże traž podarmo, štož praji „wótc němskich turnarjow“ Jahn wo maćernej rěči a to w času, hdyž Němcy sebi njemóžachu z lubkowanjom z francózskej rěču dosć česće nažnjeć. W tajkim za Němcow kritiskim času žiwy, bě wón „kritiski wuj“ za swój lud a widźo hórke płody francowšćenja skorži: „W cuzej rěči so wšak hizo mjenje začerwjeniš, wuprajejo njehórnosć a plampanjo. A w někotrej klinča łžě runjewon rjenje.“ Też za to mamy mjez nami dopokazow dosć. Hdyž někotry „žuje kaž kocor kołbasu“ (po Rězakowym słowniku pismo) so jomu to najlěpje čini němski a lubkowanske spěwy w mazanišej uniformje spěwa młody lud němski. Serbska rěč hižo tajke składy nješwarnosće nima. A njeje wěrno, zo su naši ludźo w času wojerstwa stajnje to najhórše z němskich wuhlowych podkopkow domoj nosyli a na rejwanskich łubjach, drje často w rjanej uniformje a w swěćatych knefłach, tola z njehórnej hubu njesměrnu škodu nadźěłali?

Kritiski wuj z Bjesadźic.

njewuprajomnje wjele wuskutkowało za rozšěrjenjo swjateje wěry mjez pohanskimi ludami we wšěch dźělach swěta. Z počatkom minjenoho lětstotyka skónči so najzrudniša doba swětamisije. Přewrót w Francózskej ze sćěhowacymi ćežkimi wójnami pod Napoleonom cyłu Europu roztřasy. Wulke spanske kolonije w Americy wotpadnychu wot swojeje maćerje a zastorčichu ju do khudoby a nizkosće. Sławny rjad Jezuitow, kotryž běše najwjacy za misijónstwo dźěłał, běše zběhnjeny. Španska a Portugalska — přez lětstotyki najwjetšej spěchowarcy misijónstwa — běštej přez dołholětnu wopačnu a škódnu politiku swojich swobodnomulerskich ministrow do čista wokhudnyłoj. A na wšěch misijónskich polach jenož rozpadanki. Japanska a Korejska přesćěhaštaj swojich křesćanskich poddanow a běštej bjez misijónarow. We Khinje wočakowaše mała črjódka swěrnych měšnikow dźeń wote dnja martrarsku smjerć. W Indiskej přihotowaše so tohorunja strašny wichor přećiwo swjatej cyrkwi. W Persiskej njeběše ani jenoho misijónara a po cyłej wulkej Africy móžachu so lěhdom na poł sta měšnikow naličić. Do Australskeje běše hakle 1818 prěni katolski duchowny dojěł. Indianojo w Americy běchu swoje pod Jezuwitami tak krasnje kćějace misijónske stacije wopušćili a błudźachu zasy kaž něhdy jich wótcojo přez ćěmne pralěsy mjez Amaconom, Paranom, a Paraguwajom (wulke wodźiska južneje Ameriki). W sewjernej Americy wobsta jenož hišće na 5—6 biskopstwow, kóžde ze snadnej ličbu wěriwych a hišće wjele snadnišej duchownych, wšudźom potajkim rozpadanki — khudoba a zrudoba.

Tola lědy běše tupy zwuk kanonow wotmjelknył, počinaše zasy nowe młódne žiwjenjo so hibać. Rjad Jezuwitow stany 1814 z rowa, też druhe klóštrske rjady dobychu nowoho žiwjenja, a misijónske wustawy počinjachu so zaso z młodźencami pjelnić. Tola štó dyrbješe hobrski pjenjez zwjesć, kajkiž sebi wupósłanjo misijónarow do cuzych krajow žada? Spanska Portugalska njemóžeštaj a tak njechaštaj ničo wjacy woprować. Mnohe bohate cyrkwje a pobožne wustawy běchu přez revoluciju, přez Napoleona a joho sćěhowarjow (bramborskich kralow a druhich) njehańbiće wurubjene, mnohe zničene. Też swjaty wótc w Romje njezamóh swojim swěrnym dźěłaćerjam ničo wjacy sobu na puć dawać hač dobre słowa a swoje žohnowanjo.

(Pokračowanjo.)

Serbja, njezabudźće na so!

Ze wšěch stron přikhadźeja prózstwy wo podpjeru do Serbow. Wšě njejsu dosć wusprawnjene; mnohe móhłe pak też najprjedy mjeze swojimi hromadźić, prjedy hač k druhimi du. Tuž wobhońće so najprjedy pola swojich duchownych, što ći k zběrcy měnja, potom hakle dawajće, je-li trěbne. **Najbliži sće sebi samym, a mamy dosć zaměrow, za kotrež je nuzne woprować.** W přichodnym čisle něšto nazhoniće. Tak dołho dočakajće ze wšěm dawanjom za cuze zaměry!

Wšelćizny.

Z češkeje university Karloweje w Prazy.

Serbske Nowiny pisaju srjedu: Při filosofiskej fakulće mjenowaneje university su knjeza dr. Jozefa Páta za privatnoho docenta za łužisko-serbsku rěč a literaturu pomjenowali. Knjez dr. Páta na město knjeza ministerskoho rady Adolfa Černoho, dołholětnoho lektora łužisko-serbskeje rěče stupi, kotryž je so na wyšše zastojnstwo do Waršawy přesydlił. Knjez dr. Páta je serbsko-češku rěčnicu, češko-serbski słownik, serbsku čitanku a druhe serbske knihi wudał. Připóznawajo joho zasłužby wo serbske pismowstwo je joho Maćica Serbska při składnosci swojoho 75lětnoho jubileja za swojoho čestnoho sobustawa pomjenowała. Njech knjez dr. Páta jako lektor łužisko-serbskeje rěče při Pražskej universiće z tym samsnym wuspěchom skutkuje kaž joho předkhadnik, naš drohi přećel ministerski rada Adolf Černy.

Na **khorosće** husto dosć ludźo njetrjebawše wudawki sebi činja: pospytuja najprjedy wšo móžne sami, potom po receptaće toho abo tamnoho mudroho muža a někajkeje žony. Jara často tak so też wulěkuja. To pak njeje móžno we wšěch padach. Su khorosće, kotrež na čas žiwjenja móža ludźom wulku škodu načinić, hdyž hnydom wotprědka je lěkař njelěkuje. Wosebje płaći to też wo splažnych khorosćach. Tu móže kóžda zapozdźena hodźina wjele zeškodźeć; před tajkej škodu pak so wobkhowa, štož, je-li w tym nastupanju khory, so hnydom lěkarjej dowěri. Nimale darmo je dóstać za tajke khorosće rada w měsćanskej khorowni w Budyšinje (Flinzstr. 1) w 1 poskodźe kóždu póndźelu wot 5—7 hodź. a kóždy štwórtk wot 12—2 popołd. Štóž nima wjele časa k čakanju, čini najlěpje, zo štwórtk přińdźe.

Marija a Hilžbjeta.

1. Pod Różantom łučka je zelena,
   A po łučcy bła mi sćežčička,
   A štó ha tola ju wuteptał?

2. Ha wuteptała ju Marija
   Haj ducy tam kemši a wote mše
   a ducy tam k nyšporu, z nyšpora.

3. Ha z kim wona sćežčičku wutepta?
   Aj, tam je ju zetkała Hilžbjeta:
   „O witaj wšak, ćetka, wote mše!

4. Što ludźo, wěš, rěča wo namaj?“
   „O wěm, što sej rěča; ty jim praj:
   Nó, wšako dźěn wšitko to bože je!

5. Ha hdy pak ty, porodźiš, Hilžbjeta,
   Haj lubeho swjateho Jana nam?
   Ja Tebi a jemu bych służiła!“

6. „Ja runje runje srjedź lěća joh' porodźu,
   Haj hdyž budźe morjo žołmować,
   A w powětře ptačatka zlětować.

7. A hórki a dołhi so zelenić
   A žita so na polach zybolić
   A kruwařka w hajku sej spěwaći.

8. Haj, to budźe, Božo mój, wjesoły čas.
   Ha hdy pak ty porodźiš, Marija,
   Tu Knjeza, haj, Jězom Khrysta nam?“

9. „Ja runje srjedź zymy joh' porodźu,
   O hdyž morjo budźe so sydować,
   A ptačatka w powětře zmjerzować;

10. A hórki so z dołkami runaći
    A khójnički w hajku šedźiwić.
    Haj to budźe, Božo mój, zrudny čas!“

11. „O Marija, luba mi Marija,
    To budźe wšak prawje čas wjesela,
    Tón hordy dźeń božeho naroda!“

Naš lud njeznaje Palestiny, słubjenoho kraja, to widźiće z toho, zo da swjatymaj žónskimaj w Serbach blizko Różanta (hnadownoho městna) zetykać. Serby su nam naš słubjeny kraj! Ale tu so wjele kleska, to nažiwitej też Marija a Hilžbjeta. Njech so lud porjedźi, zo by so njerunał Židam!

Z krótka wopiše so nam čas wokoło Jana naroda (24. junija); to je lěco. Z krótka zwobrazuje so nam čas Božoho naroda (hodow, 25. dembra); to je zyma. Ale srjedź zymy mamy přičinuu so wjeselić nad narodom syna Božeho dźěsća.

Žórła tohole pokěrluška su Smoleŕ I. 274, Časopis Maćicy S. 1869,8 (M. Hórnik) a Č. M. S. 1883,25 (E. Muka). Dwaj hłosaj zapištaj Muka (w Č. M. S. 83 a Černy w Narodnych hłosach I. čo. 2. M. N.

Wucho abo kurjatko.

(Narodna bajka.)

Borkač přwjedźe sebi kmótra Hansa na kermušu, sadźi joho za blido a započa nože rjedźić a točić. Žona pječe w kuchni kurjatka a po kuchařsku woptawa a woptawa, doniž so kurjatka njeminychu. Ale kak jeno móhła so nětko wuréčeć?“ — Zbožowna myslička ji připadźe: Muž zańdźe na najstwu, zo by blidny rub přinjesł; tu suny so žona spěšnje do jstwy a poča bojaznje: „Hdy by wědźał, kmótře, što ma mój muž z tobu mysle! Chce tebi wuši wotrězać — wbohi je druhdy čisće přemysleny. Čekń, kmótře, ale spěšnje!“ Kmótr so naboja a hladaše, kak bě najkhětřišo z dworom won. Po khwili přińdźe muž dele. „Hdźe je khmótr!“ wopraša so. „Oh“, poča žona, „ty sy sebi prawoho njeplecha do domu přiwjedł; přiléze tón człowjek do kuchinje a je mi cyłe kurjatka wzał; nětko je ćeknył.“ Muž njewotpołoži hakle noža, kiž měješe w rucy, ale běžeše hnydom za kmótrom wołajo: „Kmótře, jenož jene mi daj!“ Kmótr mysleše na wucho a nóžkowaše bóle dyžli prjedy. —

Rozbity karančk.

(Narodna powěsć.)

Hdyž sy po puću wot Kulowa blizko ke Koćinje přišoł, namakaš na lěwej stronje železny křiž ze swj. Marju a swj. Janom na kamjeńtnym postawku a z napismom l. 1759. To će dopomina na tutu wěrnu podawiznu: Hdyž bě Serbinec knjez, kiž je pola Serbow hišće dźensniši dźeń swojeho swjateho žiwjenja dla derje znaty — hišće młody hólčec, pósła joho mać něhdy do Kulowa po droždże. Na dompuću pak měješe njezbožo, zo padnywši sebi karančk rozbi a droždże rozla. Płačicy a so modlo (bě hižo wot mała jara pobožny) běžeše domoj a wuskorži maćeri swoje njezbožo. Mać joho naswari a da jomu nowy karančk, zo by po druhe droždże šoł. Hdyž pak bě na tamne městno přišoł, hlej: tu stoješe prěni karančk njezranjeny a z droždźemi napjelnjeny.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźělki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

„Jednota"
tow. kat. Serbow
w Drježdźanach.

Přichodnu njedźelu **21. meje** budźa dop. 1/2 8 hodź. w dwórskej cyrkwi **serbske kemše** ze zhromadnym swj. woprawjenjom.

Předsydstwo.

Wustojnu holcu
za domjace dźěła k 1. junijej a tež za prjedy na dobru mzdu pyta podpisany. Pomoc k dźěłu tu je.

Amtshauptm. Dr. Schulze
Dresden-A.
Eisenstuckstraße 43.

Šatowa róla
derje zdźeržana, je na předań.

Ernst Schiffner
Wjelećanska droha 15.

Janske kupjele w Smječkecach

Njedźelu 14. meje popołdnju w 4 hodźinach

hudźbny koncert

wuwjedźeny wot Kamjenskeje kapały.

Wječor we 8 hodźinach **reunion**

Wo prawje bohaty wopyt prosy **Zarjadnistwo.**

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Nadpadne doporučenjo.

Ze starych kupow dóšłe:

Košlace sukno, košlacy barchent, ćišćenjo, tkaniny k šórcucham, zephir, łožowy płat, wupjerki, trjenja, žonjace šaty, šórcuchi, štawty, ručne dźěła atd. **Suknjo, cheviot, najnowše woknjate a smuhate, muselin, dirndlstofy, tkaniny k čornym khutam, banty najkrućiše.**

Płaćizny bjez konkurency tunje. Žadyn nuzowany kup. Sprawne posłužowanjo. Kóždy wopyt so dani. — Zasypředawarjam so jenož mjeńše dźělby wotedawaja.

Welsec kupny dom
Dal.-rěč. 12 **w Kulowje** Zał. 1868
Wosebity kupny dom za wšěch Serbow.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2

Konditornja a kofejownja
Jurij Wolf
w Kamjencu
poručuje so Serbam nanajdwórliwišo.
Torty a mjedowe tykancy
z napismom a wšěm možnym přileżnosćam skazaju so po dźeńskich płaćiznach.

„Jednota" tow. kat. Serbow w Budyšinje

wuhotuje sebi **njedźelu 28. meje 1922**
w kat. towaršni na garbarskej hasy

założeński swjedźeń.

(Dźiwadło a reje.)

Započatk z dypkom w 7 hodź. — Zastup 4 hriwny bjez dawka.

K tomu přeprošuje wutrobnje

Předsydstwo.

Serbske tow. „Nadźija" w Budyšinje

změje

srjedu 17. meje wječor w 7 hodźinach w „Měšćanskej zahrodźe" (Bürgergarten) swój

2. założeński swjedźeń

z dźiwadłom, spěwami a rejemi.

Wo bohate wobdźělenjo prosy

předsydstwo a wubjerk towarstwa.

Baćońske spěw. tow.

přeprošuje wšěch přećelow **nadobneje struchłohry a narodnoho spěwa — też wjesołeje reje —** na dźeń 21. meje t. l.

do Baćońskeje młodownje.

— Započatk 1/2 7 hodź. —

Paul Rehork,

moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wutrobny dźak wšitkim wobydlerjam Smjerdźaceje a wokoliny za poskićenu pomoc při hašenju Božoho wohenja we Šunowskim lěsu.

Hajniske zarjadnistwo we Łazku.

Bohu Knjezej je so spodobało, štwórtk 4. meje z nahłej smjerću a ze swjatym poslednim Božim wolijowanjom wobstaranu našu horcolubowanu a staroščiwu přichodnu mać a wowku

Marju zwud. Bukowu
z Khelna

w 69. lěće jeje žiwjenja do njebjeskeje domizny wotwołać. Wuprajamy wšitkim přewodźerjam kaž też wšěm, kotřiž su jej za žiwjenjo kajkužkuli lubosć wopokazali, a za wěncowu pychu najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

Dušu zemrěteje pak poručamy modlitwje přećelow a znatych.

W **Khelnje** a **Zajdowje** na dnju pohrjeba, 8. meje 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana, dźěda a swaka

Bosćija Šołty
wumjeńkarja w Pěskecach

kotryž sobotu 6. meje we Worklečanskej khorowni po krótkej ćežkej khorosći ze ss. sakramentami wobstarany w 76. lěće swojoho žiwjenja zbožnje zemrě a bu wutoru 9. meje w Njebjelčicach pokhowany, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje też Worklečanskim miłosćiwym sotram za jich swěrne a woporniwe wothladanjo khoroho, kaž też nošerjam swój najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W **Pěskecach, Kulowje, Konjecach, Hatach** a na **Horje**, 9. meje 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 21. | **Budyšin, 20. meje 1922.** | **Lětnik 60.**

Swjate misijóny we Serbach.

Dźensa smě Wam, lubi Serbja, Waš dobry, swěrny přećel, Katolski Posoł, raz z wosebiće dobrej a spomožnej nowinku posłužić. Wam kiwa z dźěla hišće lětsa, zawěsće pak k lětu hnada **swjatoho ludowoho misijóna.**

Njeznate Wam hižo tute słowo njeje. Wšak je někotryžkuli na serbskich namjezach hižo tajki misijón dožiwił, abo sebi wo nim rozprawjeć dał.

Dawno sebi hižo wšelacy šukotachu: Njemóže so tajki misijón też we serbskich cyrkwjach zarjadować? Lubi Serbja! Kóžda dobra wěc ma so přihotować, a čim lěpša je, ćim bóle a swědomićišo ma so to stać. To je znata wěrnosć. Smě so přeradźić, zo su na tutej wěcy hižo na dwě lěće serbscy dušepastyrjo dźěłali, pak při serbskej duchownskej konferency, pak wosobinscy. Što też móhł bóle čuć z našim ludom a lěpje znać joho dušepastyrske potrěbnosće kaž joho dušepastyrjo sami? Tuž so wot strony duchownych ničo zakomdźiło njeje, kaž sebi snadź zwjeršnje myslacy móhł myslić, widźo, zo tajke misijóny so w němskich wosadach wotměwachu, we serbskich pak dotal nic. Tajki ani njespóznawa, zo maja tajke wobšěrne nowe cyrkwine zarjadowanja za tak wuzki wokrjes, kaž serbski kraj to je, swoje wosebite ćežkoty, kotrež dyrbjachu so prjedy wurumować, zo by tak runy, płony puć był za tutu bjez dwěla nětko najspomožnišu dušepastyrsku nuznotu mjez nami. Za serbskich dušepastyrjow njebě najhłowniše prašenjo, zo so misijón wotdźerži, (to bě wěc, kotraž so sama wot so rozemi) ale kak ma so wodźeržeć, zo też spomožne płody z toho nastanu a wostanu. Njepraji Zbóžnik samón: Chcu, zo byšće płód njesli a tutón wostał?

Tuž rěkaše, misijón tak zarjadować, kaž sebi tute swjate a khutne cyrkwinske zarjadowanjo same žada, nic pak kaž by sebi to tón abo druhi w ludźe přał. To je wěste, zo, jeli hdźe druhdźe, potom dyrbi runje pola tak khutnoho a swjatoho zarjadowanja, kaž misijón je, wšitko wuwostać, štož do Božoho skutka by spletło človjeske słabosće a njedospołnosće abo zo by zatrach był, zo so při tym njepyta Boža česć a spomoženjo njesmjertnych duši, ale spokojenjo wćipnosće, rjane, hładke słowa a štož hewak človjeskej prózdnosći služi. Runje pola misijóna rěka: Swěto mjelč we mni, Bóh sam njech rěči! Tuž maja so nadobne swjate wěrnosće na misijónach křesćanskomu ludej tak podawać, zo jenož wuchej njebychu rjenje klinčałe a potom snadź za Božim słowom hłodźaca duša krótko přišła, ale zo bychu dušu spomožnje zatřasłe a ke krutym, dobrym předewzaćam wjedłe. Tohodla dyrbja so ludej swjate wěrnosće wšitkim, też tym najmłódšim a najstaršim w lohcy zrozemliwej rěči přednošować a tak same k wutrobje rěčeć.

Njebohi farař Winger, kiž serbski lud a joho dušu tak derje znaješe a z tak wohnitej lubosću wobjimaše, je raz w Posole z mištrskej ruku wopisał wašnjo a wužitk exercicijow. Pisa takle: A w čim zależi tuta spodźiwna móc swjatych exercicijow?

Něchtó, kiž nas Serbow znaje, wupraji so raz, zo je mjez nami bohužel też wjele nabožneje zwjeršnosće, zo wšak khodźimy ke mši a k spowědźi — ale mało hdy so dospołnje nakazamy. Ducy wote mše, wot spowědźe njejsmy wjele hinaši a khmańši hač před tym. Njewěm, hač njeje trochu přejara čornje hladał, hač zo bych móhł sudźić. Ale dźiwał so njebych, hdy by tak było. Nimamy w Serbach tych wurjadnych srědkow, z kotrymiž druhdźe ludźi z hrěšnoho žiwjenja budźa a swědomjo jim wótřa. Nam wšak by też trjeba było misijow, kajkež so maja w Čechach, w Bramborskej, haj po wšěm katolskim swěće.

W městačku Georgswalde — wšak je znajeće — běše njedawno tajka misija. Mniša z rjadu Redemptoristow předowachu, spowědachu nimale přez cyły tydźeń — a wěsće-li, kelko ludźi poby pola swjatoho woprawjenja? Přez 6000 — za tamne poměry — wulkotny wuspěch. Njeboh knjez biskop Łusćanski zarjadowa też we Łužicy misije, jenož zo mějachu swětni duchowni na klětcy, w spowědnym stole dźěłać. Ale z nim stupi też joho mysl do rowa. Škoda!

Bjez wurjadnych srědkow nabožnje wusnjemy. Na wšo so človjek z časom zwuči. A też ze wsy človjek zwuknje měsćanskomu hołkej a ropotej a spi, byrnjež so z haru khěža zatřasowała. Też na swojich předarjow, spowědnikow so po času zwučiš, byrnjež z Khrystusowym jazykom rěčeli — a štož Ći praja, njeskutkuje tak, kaž by to z druhoho horta słyšał. Kaž maš z jědźemi wotměnjeć, zo so jich njewobjěš, tak też z duchownej cyrobu. Samo też duchowne knježny maja wurjadnych spowědnikow. Takle pisaše před 11 lětami njeboh Winger. A wón by też dźensa zawěsće sobu najlěpši misijónar za swojich Serbow był, kaž bě to za čas žiwjenja misijónar z pjerom. Njech je nětko naš zastupnik před trónom Božim a wuprosy nam tajkich misijónarow za naš lud a naš čas, kaž wón sam to bě.

Štož wón dale wo exercicijach pisa, płaći runje tak wo misijónach. Tuž chcemy też joho dalše słowa woćišćeć jeno z wuwzaćom, zo město słowa exercicijow stajimy słowo misijón.

Tajki wurjadny srědk ponjese też wurjadne płody. W misijónach słyšiće wurjadnych předarjow, změjeće wurjadnych spowědnikow. Jich słowa Was hłubje zapřimnu, jich wučby so hłubje do duše zaśćěpja, jim snadź też hłubje wutroby wotewriće.

Zo su naše wšědne spowědźe z časami njepłódne, snadź też zwjeršne a połojčne, pokhadźa też z toho, zo nas wšědne starosće rozpjeršuja. Hdy dha maš khwile abo lěpje, hdy popřeješ sebi hodźinku, kotruž cyle sebi poswjećiš, a hdyž so wšón do sebje podnuriš? Samo do domu Božoho bjerješ swoje starosće sobu, a na čož doma njemysleše, na to dopomniš so wěsće w cyrkwi na kemšach.

Cyle hinak — wobdźěliš-li so při misijónje. Swět ma so w tutych dnjach za tobu zamknyć, z wočow so Ći pominyć. Žane dźěło nima Če honić. Z dobrej khwilu dyrbiš sebje, swoju wutrobu přepytować. Z podworkom so njedyrbiš spokojić, hłuboko dyrbiš worać, hač do žra sahnyć. Doma sebi swědomjo přepytujo, spowróćeš jeno zwjeršnu skoru. Bjez dźiwa, zo ći pyr za khribjetom zasy stawa, zo će naposledku z pola, kubła poćěri. Tak so ći zeńdźe, woraš-li rolu swojeje duše jenož nikо. Nać hrěchow dźernješ, korjenje wostanu třacy. W misijónach pak hłuboko woraja, wšo rozworaja hač do dna do kóždoho kućika, do kóždeje włóže poswěća. Žadyn hrěch so njewukhowa. Prawa diagnosa (spóznaćo khorosće) je poł puća k wotkhorjenju.

Spóznawši hrěchi, maš je wobželnosćić. Kajka bywa želnosć při wšědnych spowědźach? Wěrju, zo so z rozkaćom spowědaće — ale dospołniša budźe Waša želnosć při misijónach. Želnosć je dar Boži a skutk wašeje wole. Zbudźuješ-li želnosć, proš wo Božu miłosć a rozpominaj swoje złosće, wšón swój njedźak přećiwo Bohu! — W misijónach pak maš k tomu znajmjeńša poł tydźenja časa. Cyły tydźeń so modliš, spochi rozpominaš — a wšo, štož misijónarojo přednošuja, wubudźuje želnosć. Z kamjenja by był, hdy by će to njepohnuło. Čim hłubša pak želnosć, ćim dospołniše budźe nakazanjo. A k tomu słuša swjaty měr — žadyn cuzy swětny hłós njedyrbjał so ći w tutych dnjach dobywać do wušow, kazyć pokoj twojeje duše. Hdyž swět mjelči, rěči Bóh z nami. Kajke słódke słowa šepta ći do wutroby! Šeptajo Knjez rěči, nic zakhadźejo z wichorami, z njewjedrom. Tohodla joho hłós jeno słyšiš, hdyž je kołowokoło Tebje w tutych dnjach dospołna ćišina. A hlej, wo tu maš so postarać w tutych dnjach.

Jene prašeńčko pak mi na kóncu hišće dowolće. Wěsće-li, hdy póndźeće na prawdu Božu? Hdy by takle Was Boža ručka zajała, a Knjez Was nahle wotwołał, kaž njedawno muža w najlěpšich lětach w Khrósćanskej korčmje, njeby-li Wam a wašim lóžo było, hdy bysće sebi prajić móhli: . . .

Takle pisaše njebohi Winger tehdy wo exercicijach. A hdy by dźensa žiwy był, joho měšniska duša by so horiła za dobry wuspěch serbskich misijónow mjez nami a zasy by zastajił swoje mištrske pjero a by hišće rjeńši nastawk napisał do Posoła wo misijach, kaž wón je mjenowaše.

Štóž móže takle pisać wo exercicijach, z kajkej wustojnosću je wón tute stajnje sobu činił! Haj dopisował wě, zo drje žane lěto było njeje, hdźež njeje njeboh Winger pak

w Filippsdorfje, pak druhdźe na swj. exercicijach był. Rozemiće Wy nětko, lubi Serbja, zo je wón mrěł a wumrěł kaž Swjeći mrějachu a wumrěchu? Njeznajeće wjacy joho poslednje wokomiki z Posoła? Stajnje je khodźił mějo smjerć před woćomaj, we myslach, žiwjenju a skutkach. Kak často je dopisowarjej powědał wo swojim bórzomnym wotkhadźe podobnje kaž Zbóžnik tróštowaše swojich wo swojim wotkhadźe. Smjerć njeměješe zo njeboho Wingerja strachow, ničo šerjacoho, bě joho witana towarška na wšěch joho pućach. Tuž njemóžeše joho zamylić, ale jeno rozwjeselić, hdyž Knjez zakłapa we Łusku do duri swojoho swěrnoho wotročka, hdyž tam joho Boža ručka zaja, kaž bě to pisał wo nahlej smjerći w dźensnišim nastawku.

„To budźe moja smjerć. To wěm. Modlće so ze mnu.“ Tak podobnje běchu joho poslednje słowa.

Lubi Serbja! Njeboh Wingerja sym Wam předstajił jako přikład, kak maće so přihotować na misijón we Wašej cyrkwi. Činće to z tej swěru kaž wón w exercicijach; potom změjeće tak rjanu a swjatu smjerć kaž wón. Ty pak luby, drohi přećeljo, spohladuj z njebjes dele kaž něhdy Onias na naš serbski lud a wuproš jomu hnadu spomožnych swjatych misijónow. Pastor.

Z Łužicy a ze Serbow.

Do Serbow. Byrnjež w nowinach a šěršej zjawnosći so hišće njewozjewiło, zo nam swjatki luby wopyt z Prahi kiwa, dha je tuta zwjeselaca powěsć so hižo po wšěch Serbach roznjesła. Sławne spěwanske towarstwo „Tovačovsky“ chce swjate dny we Drježdźanach a w serbskej Hornjej Łužicy koncertować a Serbam rjanosć čěskich ludowych a wumjelskich spěwow pokazać a při tym zdobom też naše narodne spěwy zanjesć. Hač dotal je wotmyslene, sobotu do swjatkow w **Drježdźanach**, prěni swjaty dźeń we **Bukecach** a druhi w **Khrósćicach** swjedźenje z našimi češkimi přećelemi wuhotować. Na wšěch třoch městnach wubjerki hižo pilnje dźěłaja a prosy so należnje, **zo bychu wšitcy Serbja jich při tym mócnje podpjerali.** Chcemy zastupjerjow bratrowskoho naroda runje z tajkej horcej lubosću a wutrobitosću přijeć, kaž buchmy lětsa w Prazy witani, štož kóždy wobdźělnik wě a jomu njezapomnite za čas žiwjenja wostanje. Nadrobniši porjad so pozdźišo wozjewi. Přihotowace dźěła su towarstwa w Drježdźanach, „Jednota“ w Khrósćicach a „Radosć“ w Bukecach přewzałe a tuž wospjetujemy prostwu, jim we wšěm k pomocy a k rucy być — wosebje dla hospodowanja a pjenježneje podpjery. Njech to kóždy Serb za swoju wěc wobhladuje. Dla njedosahacych rumnosćow wudawaju so za koncert w Khrósćicach jenož wobmjezowana ličba přistupnych lisćikow (khartkow). Štóž chce so potajkim na nim wobdźělić, njech sebi bórzy, lěpje hnydom, pak wosobinscy, pak pisomnje lisćik skaza a so tam na předsydu „Jednoty“, knjeza hosćencarja Wjenku wobroći. Lisćik je zdobom wupokaz k wobdźělenju na wječornym komersu, kotryž so k česći našich češkich přećelow wuhotuje. Štóž chce dalše wědźeć, njech so na spomnjene towarstwo abo podpisanoho wobroći.

Hudźbny wotrjad Mać. Serbskeje
Jurij Słodeńk, předsyda.

Z Budyšina. Kaž je hižo znate, wotměwa zwjazk katolskich sakskich wučerjow w swjatkownych prózdninach swoju 19. hłownu zhromadźiznu w Budyšinje, zdobom też wosebite wědomostne kursy. Započatk je srjedu 7. junija w 3 hodź. popołdnju w katolskim seminaru z přednoškom najdostojnišoho knjeza biskopa a w 4 hodź. ma k. direktor Bergmann přednošk. Wječor w 7 hodź. hłowna zhromadźizna w Gudźic hotelu. Štwórtk traja přednoški wot 8—12 a wot 3—6 hodź. Wosebje přednošuje na tutym dnju šulski rada Weigl. Wječor su wosebite zhromadźizny kaž cyrkwinych wučerjow a to w seminaru. Pjatk rano swjatočny requiem za padnjenych wučerjow a seminaristow a potom swjatočnosć pola pomnika, kotryž je k česći padnjenych w kat. seminaru stajeny. W 10 hodź. sem sćěhuja potom zasy přednoški, wječor zabawna zhromadźizna w Gudźic hotelu. Na hłownej zhromadźiznje ma so hišće junu wo zwjazkowej wučefskej nowinje jednać, kajkuž kóždy sobustaw wot 1. IV. sem připósłanu dóstanje. Předsyda komiteja za kursy je k. wyšši stud. radź. dr. Förster w Budyšinje (Paulistr. 2). Bydlenja za wobdźělnikow wobstara knjez prof. Semank (Stiftsstr. 3). Dalše naprašowanja wotmołwitaj też kk. tach. wučerjej Šołta a Bryl. Š.

Z Budyšina. Naše jeničke towarstwo we łužiskej stolicy „Nadźija“, kotraž so też z dramatiskimi předstajenjemi zaběra, přeprosy sebi hosći (srjedu) na swój II. załoženski swjedźeń. Rjany nalětny dźeń je drje měsćanow bóle do Božeje stwórby wabił, a tak bě poměrnje słabje wopytany. Towarstwo prócuje so, Serbow spěw a rěč hajić a je wobšěrnišeje podpjery ze strony Budyšskich hódne. Po krótkim powitanju přednjese knj. Larasec Ćišinskoho pěseń „Serbski narod“. Knjez Šajba, pilny sobustaw a znaty wubjerny hrajeŕ, šwikaše w swojej narěči narodnu liwkosć, při tym wuzběhujo přikładomnu dźěławosć předsydy a dirigenta za spěchowanja towarstwa. Wabješe z horliwymi słowami młody dorost do serbskoho dźěła. Bohužel widźimy mnohich jenož skutkować w němskich towarstwach, wobhladuja te za něšto khmańše; napominaše nanow a maćerje, swoje dźěći nawučić sebi ważić narodnu rěč a serbskosć. Na čole rěče stojace hesło „Swój k swojomu“ wěješe přez cyłe joho słowa a namakachu dozynk w słowach narodneje hymny „Rjana Łužica“. Do wjacorych měšanych khorow, tak „Prawa serbskosć“ (Sło-

Kak stary sy?

W zdalenym, njeznatym kraju knježeše něhdy kral, kotrohož włosy běchu hižo šedźiwe přez mnohe lěta tu na zemi přeživjene. Joho ćěło bě słabe a khorowate, ale joho duch čerstwy, a hač do najwyššeje staroby pěstowaše kral rjanu wědomosć ličenja.

Pódla mnohich dobrych počinkow měješe kral Suni, z přimjenom mudry, też někotre wosebitosće. Najbóle hladaše na to, zo swoju starobu ženje njepřeradźi. Joho maćeri, kotruž ludźo miłosćiwu mjenowachu, bě so mjenujcy před narodom tutoho jeje kralowskoho dźěsća wěšćiło, zo hólčec za lěto zemrje, jeli štó hdy, z wuwzaćom kralowskeje swójby, joho starobu zhoni. Hižo wjele běchu kralowi přećeljo so prócowali potajnstwo zhudać. Tola wšitko podarmo. Žana protyka njepokazowaše dnja, na kotrymž bě so kral narodźił, kral sam pak ženje na to ani njespomni. A tola chcyše lud to rady wědźeć. Wšitcy mjenujcy měnjachu, zo je Suni blizko k swojim stotym narodninam. Te pak chcyše lud tola rad čestnje woswjećić; přetož lubowaše a česćeše joho jako nana. Pod Suniowym sceptrom běchu wšitcy zbožowni. Jónu stupi Pun, jedyn z wučenych na kralowskim dworje před krala z prostwu, hač by směł ličbny nadawk před joho Wysokosću wuwjesć. Dobroćiwy a podwólny kaž hewak, kazaše Suni swojomu přećelej swoje wumjelstwo pokazać. „Waša majestosć“, započa Pun, „budźće tak dobry a zhudajće mi tutón ličenski přikład, kotryž je mój rozom cyle zamylił. Waša mudrosć je dźěn tola daloko a šěroko znata.“

„K twojim służbam, přećelo,“ wotmołwi Suni dobroćiwje, „wobkrućam tebi, zo so ani wo najmjeńšu ličbu mylić njebudu. Prošu powědaj.“

A Pun poda kralej klečo taflu z kiješkom.

„Napisajće, majestosć, na taflu měsac a to we ličbach, w kotrymž sće so narodźił.“ Kral napisa cyle móličke 11 a zawodźe ličbu hnydom z lěwej ruku. „Prošu dale“ rjekny kral Suni.

„Nětk njech Waša majestosć ličbu podwoji a wudobytk wo 5 powyši.“ We samsnym wokomiku stoješe jednore zličbowanjo hižo na tafličcy. A zasy zaklinča, „prošu dale“.

„Nětko wzmiće dóstatu ličbu 50 króć!“

Lědma, zo bě prostwa wuprajena, stoješe też hižo ličba na tafli, mjenujcy 1350. K třećomu razej wobroći so k Punej prajo: „Prošu dale“. Nětk ličbu lět přiličće, kotrež sće Waša majestosć žiwy a potom k wšomu hromadźe 115 přidajće!“

Suni, kiž přičinu zličbowanja njeznaješe, wusmja so, dokelž bě jomu wšitko přelohke; haj mysleše sebi samo, zo je stary wučeny Pun duchasłaby pře starobu a mnohe studije, zo pak by swojoho dobroho přećela njerozhněwał, napisa z nowa dobytk, bě to 1564, dokelž bě połnych 99 lět stary. A zasy so k Punej wobroćiwši praji: „Prošu dale„. „Wot cyłoho wudobytka“, wotmołwi Pun, „wotlićće nětko dny jednoroho lěta. — Tu před sobu maće Waša majestosć nětko wudobytk, kotryž je mi nimale hłowu złamał.“

„Ale što ma tute ličenjo rěkać“, rjekny kral. 1564—365=1199. Na tym zličbowanju tola ničo njebě.

„Kkwaleny budź Bóh naš luby Knjez, zajuska Pun, přetož nětko je znate, hdy sće, Waša majestosć, swět wohladał. W novembru běše, hdyž sće so narodźił a prjedy hač so lěto minje, waši zbožowni poddanjo swoju lubosć napřećo Wam na tym dnju Wam wopokazaja, na kotrymž do stotoho lěta zastupiće.“

Kral zblědny, so na stare wěsćenjo dopomniwši, kotrež bě jomu mać tak husto powědała. Ale dokelž bě dobroćiwy a bohabojazny, widźeše w tym Božu swjatu wolu, kotraž joho woła. Też spózna, zo je swoju winowatosć tu na zemi dopjelnił. Wotmołwi tohodla swojomu swěrnomu přećelej Punej: „Prawje sy zhudał. Sy mi moje potajnstwo přez swoju wědomosć wuslědźił. Ale kak sy to dokonjał.“

„Mejće dźak, Waša majestosć, za wašu dobroćiwosć. Wudobytk mjenujcy, kotryž sće mi wuličił, wobsahuje w prěnimaj ličbomaj měsac, w kotrymž sće so narodźił, je to 11. (november), poslednjej dwě ličbje přeradźištej mi lěta, kotrež su wam njebjesa spožčiłe, jich je 99. So radujo nad tajkim wučencom wotpósła joho. W novembru toho lěta swjećeše cyły joho lud swjedźeń, kotryž runjeća na swěće njeměješe. Tajku lubosć, tajke počesćowanjo, kajkež jomu joho poddani, wysocy kaž nizcy w tutych dnjach wopokazachu, njebě w cyłym dołhim žiwjenju dožiwił.

Lědma pak běchu juski tamnych radostnych dnjow wuklinčałe, dopjelni so stare wěsćenjo. Kral lehny so na smjertne łožo, z kotrohož do lěpšoho kraja přeńdźe, hdźež je wěčne wjesele a radosć.

Z němšćiny přełožił Serbowčan.

Posoł w najwjetšim straše!

Štó by sebi tehdy myslił, hdyž płaćiznu Posoła na lětuše lěto na 15 hr. postajichmy, zo tajka drohota lětsa zastupi? A hižo 15 hr. bě někotromužkuli přewjele. Druzy pak so dźiwachu, kak je hišće mózno Posoł za tajku nizku płaćiznu wudawać. Ćile mějachu prawje: **to njeje wjacy mózno.** Posoł je na smjerć hotowy. Dźe so jomu kaž stam, haj tysacam němskich nowinow, kotrež su hižo zašle a hišće jene po druhich spać du. Tak n. př. je w prěnich měsacach tohole lěta jich zasy na 172 přestałe wukhadźeć.

Hrózbna drohota je jim dycha wzała. Njetrjebamy hakle wjele njetrjebawši pisać. Kóždy wě a rozemi, zo, hdyž je so wšitko tak hobrscy podrožiło, też časopisy abo nowiny njemóža za někotre hriwny abo por kroškow wjacy wobstać. W lěće 1915 płaćachmy hišće 3 hr. za Posoł cyłoho lěta. Lětsa płaćimy 15 hr., to je 5 króć telko. Zo to žana płaćizna wjacy njeje, drje zrozemimy, hdyž na naše zežiwjeńske srědki pohladamy. Hdyž kana butry do wójny 3 hr. płaćeše, bě to hižo jara wjele. Hdyž nětko **40 hač do 50 króć telko** sadźiš, lědma kanu butry dóstanješ; a hdyž prjedy za jejo powšitkownje 5 pjenježkow płaćeše abo, hdyž bě jara drohe a žadne 10 pjenježkow, dyrbiš nětko też 60 abo poslednje po 30 króć telko woprować a hladać, hač za to žanoho dóstanješ. Tak je też ze wšěm druhim, wšitko je so njewuprajnje podrožiło a tak wosebje hobrscy wšitko, štož ćišćeŕnje trjebaja. Też na to smy hižo husćišo pokazowali. Z krótka dyrbimy prajić, za tych směšnych 15 hriwnow, za **5 króćne powyšenjo płaćizny porno 40, 50, 60 a hišće wjele wjacy po wšelkich druhich potrěbnosćow,** też naš **Posoł wjacy žiwy być njemóže.** Tohodla njeje druhoho wupuća, hač zo płaćiznu za Posoł powyšimy, **jeli nochcemy, zo wón přestanje wukhadźeć.** To pak žadyn rozomny katolski Serb dopuščić njemóže. Potom smy też drje hotowi na wusmužowu horu; potom so wšitkón zwjazk mjez nami zhubi, potom wo wulkich strachach nětčišoho časa za naše najswjećiše a najdrohotniše pokłady njebychmy wjele wjacy zhonili, dóniž nas njebychu zmohi tychle zrudnych wobstojnosćow pózdźe. Potom bychmy drje też nazhonili wěrnosć słowow Zbóžnikowych: „Što pomha človjekej, hdy by cyły swět dobył . . .“ (Mark. 8, 36.)

Smy sebi myslili, zo njedostatk wurunamy z dobrowólnymi darami. Někotři su drje rjane dary dawali, mnozy mjeńše, tola **wulki dźěl sobustawow njeje dał ničo, mjez nimi też tajcy, kotřiž maja mamona woprawdźe nadosć.** Za idealne wěcy wšak nimaja mnozy zrozemjenja, někotři su sebi hišće tych směšnych 15 hr. dla, kotrež mějachu za Posoł dać, hubu torhali.

Stojišćo našoho Posoła pak je dotal nětko sćěhowace: něhdźe dwě třećinje sobustawow stej hižo zapłaćiłoj Posoł: 14274 hr., dobrowólnych darow: 5641 hr. 50 pj., z nawěškow: 5000 hr. To je potajkim dokhodow wšo hromadźe 24915 hr., wudawkow pak hač do kónca apryla za ćišć a papjeru Posoła 21325 hr., tuž **w pokładnicy hišće wostanje 3590 hr.,** z kotrymž zbytkom so **njemóže ani Posoł za měsac meju wjacy zapłaćić.** Mjez tym pak su płaćizny za ćišćeŕske wudawki zasy hrózbnje zlězłe, tak zo za měsac apryl mamy nětko płaćić 10100 hr. Płaćizny **jenoho čisła** Posoła su nětkle (wot 1. meje) sćěhowace: 8stronski Posoł (papjera, stajenjo a ćišć) 3400 hr., 6stronski: 2720 hr. a 4stronski: 1850 hr. Nimo toho wostanu hišće wšelake wudawki, wosebje też za expediciju Posoła. Drohota dźe pak dale, kelko budźe Posoł nas za někotre měsacy płaćić, njehodźi so nětkle ani postajić. Snadź bychmy ze 60 hriwnami abonentnoho pjenjeza někak tele lěto wulězli, jeli też nawěškow njeby přecy měnje było. Nimamy kužołow, z kotrychž móhli z połna čerpać, kaž druhe časopisy abo nowiny a potom Posoł poł darmo podawać, ale dyrbimy sebi sami pomhać. Pjenjez wšak je w ludźoch hišće dosć, ale namakamy też zrozemjenja za tónle za nas nimoměry ważny nadawk? — Mysłu sebi, zo snadź by najkhmańšo było, hdyž bychu naši knježa wubjerkownicy sobustawy jenotliwych wosadow abo dźělow wosadow **hnydom** zhromadźili a wěc wuradźili, zo bychmy do kónca meje rozprawy abo měnjenja zhonili a po tych so złožować móhli, zo njeby traš hewak potom rěkało, zo smy tu tótkojo našoho luboho Posoła byli a z tym snadź cyłoho towarstwa. Na našich sobustawach nětko zależi, hač dyrbi abo njedyrbi naš Posoł kónc rjanoho měsaca meje nam swoje Božemje prajić, nas wšitkomu hubjeństwu bjez wjednistwa zawostajić a sam zrudnje wusnyć.

M. Žur, pokładnik.

deńk), „Luby jako prošeŕ“ a „Tŕo wo jenu“, duett „Hnaŀ je wowčeŕ swoje wowcki“ (knježnje Larasec a Lebsec) a dwojokwartet „Kraj, lud, rěč a spěw“ — wšo narodne hłosy, posledni zestajany wot dr. Pilka, tamne wot B. Krawca — přednjese hudźba zwjetša słowjanske zynki a tak měješe cyły porjad też słowjanski raz. Ke kóncej spěwnoho dźěła rěčeše knjez wučeŕ Słodeńk pohonjace słowa towarstwu a Serbam, přeješe sebi, zo z „Nadźije“ wutwarmy sylny serbski khor, kiž by přikładowny był wjesnym spěwarskim towarstwam a zepjera při wulkich koncertach, kaž bě to za Kocorowe a Fiedlerjowe časy, wotpokaza měnjenjo jenoho němskoho wučenca, zo je „Budyšin hač do žra němski“ khiba w času, hdyž bě město z wojerstwom přepjelnjene. Joho słowa dźaka wuklinčachu do přeća, zo by towarstwo dale kćěło a rostło. Po krótkej přestawcy předstaji so wjeselohra „Kak Pětr lěkari“ — po němskim spisał Fiedler. — Wšitcy běchu swoje mocy wěnowali k dobromu poradźenju.

— Wjacy dnjow bě tu nuza z wodu. Něhdźe we wodwodźe běchu so rołki pukłe, kaž rěkaše; po druhich wudawanjach bě mašina we wodźeŕni poćerpiła. Hospozy su jónu pytłe, zo też woda móže wuńć, a zo je hubjenje, hdyž jeje k rukomaj nimaš. Kaž „něhdy“ khodźachu zasy po wodu ke klumpam a studnjam a tam husto so zwadźichu, hdyž mějachu druhdy předołho čakać, prjedy hač rjad na nje dóńdźe. Też klumpy wšěch spokojić njemóžachu, a tak dyrbjachu někotre sebi daloko po wodu dóńć.

Listy ze wsy.

W poslednim swojim lisće pokaza wuj, zo narodnosć, k čomuž najprjedy maćerna rěč słuša, z nabožnosću a póćiwosću nanajwužšo zwisuje. Tuž ma so wojowanjo přećiwo maćernej rěči kulturne wojowanjo mjenować, dokelž so přez to wulke nabožne, póćiwe a socialne hódnoty zniča. Z tychle winow stojachu tohodla też přecy runje duchowni kaž w Pólskej tak pola nas mjez wojowarjemi přećiwo přeněmčenju, a Bogedain, šulski rada w Opoli a pozdźišo swjećacy biskop we Wrótsławju, je wuprajił: Rěč je zakońske swójstwo ludowe a z njej zwisuja nabožnosć, póćiwosć a dobre wašnja. Haj prawje ma ludowy pěsnjeŕ Pětr Młóńk: „A ćišća so też wot bokow tu wšudźom Němcy do Serbow, dha tola Serbja wostańmy; njech nam je česć, zo Serbja smy. Ja přecy při tym wostanu, a też to zjawnje wupraju, zo tón Serb, kiž so woněmča, njej' hódny prizy tobaka.“ Škody tajkoho njemdroho a njemoraliskoho wojowanja přećiwo maćernej rěči njejsu z tym hišće wučerpane. Tajke zakhadźenjo podrywa česćownosć dźěsća přećiwo staršimaj, kóncuje staršisku autoritu a z tym zakład nabožnoho, póćiwoho a socialnoho wukubłanja.

Dźěsću je přinarodźene, zo sebi dostojnosć staršeju wulcy waži, a wšě wučby nana a maćerje pokornje a wěriwje přijima. Tak wuknje wot njeju rěčeć, so modlić, spěwać atd. Štóž chce dźěćo derje wukubłać, tomu dyrbi na tym zależeć, zo tuta wysoka ideja, kotruž ma dźěćo wo staršimaj, so z ničim njeskazy. Přećiwo tutomu zakładnomu zakonjej wukubłanja pak so přehrěša dospołnje němska šula. Čohodla? Wona znjemóžnja dźěsću tak rěčeć, so modlić a spěwać, kaž je to wot staršeju wukło a přez to wubudźa w dźěsću měnjenjo samo wot so, zo rěč nana a maćerje ničo njewaži, haj, zo je špatna, prosta, zacpějomna a zo to, štož je dźěćo doma nawukło, ničo njepłaći, znajmjeńša telko hódne njeje. Čim starše dźěćo bywa a čim bóle so přez němsku šulu a wučbu přeněmča, ćim bóle so napjatosć mjez nim a staršimaj pohłubša. Njejsmy hižo nazhonili, zo wšudźom, w šuli a w zjawnym žiwjenju hač k njebjesam pozběhowana a wukhwalowana němska „bildunka“ (zdźěłanosć) dźěsćowski rozom tak zamući, zo so swojich „hłupych“ staršich samo hańbuje?

Wuj ma za nuzne, zo so tute hrózbne, zapusćace dźěło cuzeje šule našim ludźom w jeje połnych škodach jasnje před woči staji. Zo pola nas ze serbskim swědomjom a přeswědčenjom tak klaca, na tym je tónle system přeněmčowanja přez šulu wina. Kak mało Serbow je, kotřiž su sebi prócu dawali, raz přepytować, na čim to zależi, zo na přikład Němc, Francóza, Jendźelčan a druzy swoju rěč sebi waža, jenož Serb nic, haj hišće so směja tym, kotřiž serbuja a maja jich za hłupišich, dokelž so po jich zdaću ze zhubjenej wěcu zaběraja? Kaž romske kejžorstwo prěnim křesćanam zatłóči stigma: znamjo wosołow, kotřiž so na hanibnym drjewje křiža zemrětomu Židej modla, tak maja bohužel wšelacy tych, kotřiž za „Serbstwo“, kaž praja, wustupuja, za „wosołow“ mjez nimi, dokelž ze zacpějomnej wěcu hišće sebi čas zaćerja. Haj, tomu tak je! A štó je wina? Naša dospołnje němska šula, kotraž hižo zahe rano wuńdźe, zo by winicu duši serbskich dźěći systematiscy swojej duchownej maćeri wotcuzbniła. Tak potom přińdźe, zo dźěći a starši sej wjacy njerozemja wo serbskich nahladach, zo mać w domje hišće serbske wašnja, serbske časopisy, serbsku drastu česći, jeje dźěćo pak směši a hani a tepta to, štož je staršimaj swjate a česćowne. Wuj so zasy praša, štó je na tym wina? Nic dospołnje němska šula, kotraž je přez němske wučenjo z wutroby wzała, štož měješe hajić? Haj, samo zhubi přez tajke wočehnjenjo w druhej rěči dźěćo přiwisnosć k swojej swójbje, swojomu staršiskomu domej a čehnje rad do

chcychu-li kofeja nawarić atd. — Nětko zasy woda běži a nadźijomnje dale poběhnje — našim hospozam k woli.

— Minjenu wutoru zapokaza wokrjesny hejtman, knjez z Nostitz-Wallwitz nowoho hamtskoho hejtmana dr. Jungmanna, do joho zastojnstwa. Wón pokaza při tym na ćeže, kotrež tomuie zastojnstwu runje wobstojenja w Budyšskim wokrjesu přihotuja. Tu stoja bóle dyžli hdźe druhdźe industrija a ratarstwo ze sylnymi mocami zastupjenej, wobydlerjo su wosebje dweju narodnosćow, tež socialnje tu je wulka měšeńca. Dr. Jungmann měješe dołhu rěč, w kotrejž na wojowanja a drjebjenja w němskim ludźe w běhu časow pokaza a k přezjednosći za nětčiše časy napominaše. Wón porokowaše zadźerženja „lěweje“ kaž „praweje“ strony, kotrejž swoje interesy přejara zastupujetej a tak powšitkownomu dobromu škodźitej. Na Serbow nowy knjez hejtman njespomni.

— Njezbožo sta so 17. meje dopołdnja wokoło 1/2 11 hodź. na bohatej hasy. Tu bě zapřah zastał a hdyž pohonč wokoło swojich koni dźěše, joho jedyn kóń do wutrobna kopny. Zranjenoho najprjedy do wobydlenja k. Lukasa donjesechu. Po lěkarskim wuprajenju je rjebło złamane. Znjezboženoho na to do měsćanskeje hojerńje dowjezechu.

Z Hajnic. Swjaty misijón bu tudy lětsa wot 30. hapryla hač do 7. meje wot knjeza P. superiora Schillingsa z Warnsdorfa wobnowjeny. Mnohe zadźěwki nastachu. Knjez P. Haim, kiž bě čěske předowanja přewzał, bě skhorjeł. Před misijónom stoješe nadobo samo kapałka po zdaću w płomjenjach. Wohnjowa wobora měješe tón raz lohke dźěło, dokelž bě wječor pozdźe něchtó jenož hromadźenahrabanu staru trawu na łucy při kapali zapalił. Też swjedźeń prěnjeje meje njebě spomóžny za swjatu wěc. — Boža hnada wšitko přewinje. Trójcy wobdźeń so předowaše. Lud so přecy bóle a bóle zahori a wopytowaše derje předowanja. Misijónskich spowědźi bu přez 400 słyšanych; swjatych woprawjenjow bu přez 600 wudźělenych. Zhromadne swjate woprawjenjo — 225 wosobow — měješe třećinu muži. Při swójbnym wječoru mužskoho towarstwa rěčeše knjez wučeŕ Seifert wo nowinarstwje. Knjez superior P. Schillings jimaše so słowa za nadawki cyrkwje, šule a swójby. Wosada sej přeje, zo by kóžde lěto krótki misijón jako triduum (třidnjowska pobožnosć) w posće so wotměł.

Z Radworja. Njedźela tydźenja wotmě tudomna „Bjesada“ měsačnu zhromadźiznu. Na njej pokročowaše předsyda wo stawiznach Budyšskoho tachantstwa wot tachanta Jana Ćichošlapa (Leisentritta) hač do biskopa Wóskoho (1750), potajkim wo času, połnym zběžkow a njeměrow w Budyšinje. Na to poda knjez cyrkwiny wučeŕ Andricki pjenježny přehlad lěta 1921 a potom rozprawu wo centrumskej zhromadźiznje w Budyšinje. — Po namjeće knjeza wučerja Nawki, kotryž přitomni z wulkej wjetšinu přijachu, powyši so přinošk wot lěta 1922 na 10 briwnow. — Přichodna zhromadźizna budźe poslednju njedźelu meje.

Z Pančic. Srjedu tydźenja sebi klóštrska wohnjowa wobora mały swójbny swjedźeń wuhotowa, na kotryž běchu też hosćo přeprošeny. Na tutym dnju swjećeše zasłužbny nawjednik wobory, knjez bětnarski mištr Jakub Narćik swój 30lětny jubilej. 17 lět je hižo načolnik wobory a wšě swoje winowatosće swědomiće wukonjał a tak woborowe hesło „Bohu k česći a bližšomu k woborje“ dopjelnił. Joho towaršojo wuznamjenichu jubilara z drohotnym darom, kotryž bu wot zastupowacoho načolnika k. Ledźborja z přisłušnymi słowami a přećami wěnowany. Też knjez Hartmann dósta wot krajnoho wubjerka diplom za 20 lětne swěrne sobustawstwo a bu wot gmejskoho předstojićerja k. Bětnara přepodaty. Tónsamy wuznam dóstachu před někotrym časom kk. Michał Wójnaŕ, Jan Pjekaŕ a Jan Kral. A za 10lětnu swěrnu službu dósta knjez Jan Nowak šnóry. Wohnjowa wobora liči tu khwilu 40 muži a to 28 z Kukowa, 10 z Pančic a jenož 2 z Klóštra. Wjesoła rejka wobłukowaše swjedźeński wobraz.

Hesslein

(hlejće nawěšk). Přińdźće, kiž maće woteńdźenja. Hižo dwójcy chcyše knjez zapósłanc k nam poréčeć, khorosć pak joho kóždy raz wotdźerža. Nětkle je bohudźak dospołnje čiły a strowy a tak wěsće přińdźe.

Z Jenkec. Pjatk popołdnju tu strašnoho paducha jězdnych kołow lepichu. Wón chcyše tu w korčmje jene nimale hišće nowe koło předać. Ruče žandarma zawołachu a tutón khadlu za khornar wza. Paduch so wuzna, zo je koło samy dźeń służownomu w Rachlicec hotelu w Budyšinje pokradnył. Wón pječa Franc Šołta rěka a je naposledku w Werminghoffje dźěłał. Kaž so powěda, je wón znajmjeńša dźesać kołow předał, kotrež drje je wšě kradnył. Tuž je derje, zo je na khwilu nješkódny sčinjeny.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina. Naš najdostojniši knjez biskop Khrystian budźe jutřišu njedźelu swjate firmowanjo w Reichenbachu we Vogtlandźe wudźěleć. Wottam so póndźelu na puć do Roma poda, hdźež budźe w bližšich dnjach eucharistiski kongress. Tohodla budźe so w Budyšinje wudźělenjo swjatoho firmowanja wot swjatkownički na pozdźiši čas (snadź w septembru) wotstorčić dyrbjeć. Firmowanja w Annabergu, Bärensteinje, Marienberku a Plawnje (wot Božoho stpěća hač do njedźele po nim) je najdostojniši knjez v. Hähling, swjećacy biskop w Paderbornje, dobroćiwje přijał. Pućowanjo našoho knjeza biskopa budźe něhdźe tři njedźele trać. Zo by zbožownje pućował a so zasy strowy domoj wróćił, poručamy joho do pobožnych modlitwow wšitkich wosadnych.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróżenjo Posoła:

Z Budyšina: tachant Jakub Skala 60 hr., Michał Winkler 20 hr.; z Haslowa: Jurij Hendrich 10 hr., Jakub Měrćink 10 hr., po 5 hr.; Jan Knebl, Hana Rjenčowa, Marija Larasec; Jan Wilhelm z Čornec 5 hr.; Jurij Mikela z Pozdec 15 hr.; z Now. Łusća: Hańža Pjetašowa 5 hr., Pětr Liška 10 hr.; Serbska ludowa banka w Budyšinje **1000 hr.**; ze Sulšec: po 15 hr.: kubleŕ Brězan, Pětr Michałk; po 10 hr.: Mich. Grofa, młynk Brězan, Wowčeŕk, Nowak, Kummer, Wincaŕ; po 5 hr.: Bódlink, zahrodnik Kral, Pólk, Mič, Jan Mark, Pětr Mark, Pětr Grofa, Pětr Mróz; z Rachlowa: Michałk 10 hr., Hernašt 5 hr.; z Hóska: po 5 hr.: Jan Žur, Koreńkowa, Jórš, Mijanowa, Hernašt, Šołta: Jakub Kubańk ze Salowa 5 hr.; z Kulowa: po 50 hr.; faraŕ Šołta, kapłan Kral; po 10 hr.: Mikł. Grofa; po 5 hr.: Kokla, Woko, Popjela, Comak, Möller, Paška, Čepic, Marija Möllerowa, Madlena Hančkowa, Hańža Nazdalic, Hana Mětkec.

---

cuzby, hdźež potom wšón zwisk z domiznu zhubi. My Serbja njemóžemy tute pušćenjo narodneje krewje dlěje znjesć bjez toho, zo nam jednoho dnja přinjesu do našoho domu kašć a totku zdobom. A wobžarować so ma, zo su też tajcy mjez nami, kotřiž ważnosć česćownosće před staršimaj zrudnje přepóznawaja, haj woteznawaja. Awtorita stata a wosebje šule a wučerja płaći jim wjacy hač awtorita staršich.

Wězo ma stat prawo sebi žadać, zo starši swoje dźěći do šule scelu, ale starši wostanu přecy, kaž je Mallinckrodt prajił: šulscy dohladowarjo, kotrychž nichtó wotsadźić njemóže. Swójba ma swoje wosebite naturske prawa, kotrež šula njesmě přimać, a k tutym słuša prawo na maćeŕnu rěč.

Dospołnje němska šula słabi a kóncuje też winowatu lubosć k našej serbskej narodnosći a jeje kublam a z tym zdobom česćownosć před wšěm „starym a česćowanja hódnym“.

Kaž je človjekej lubosć k staršimaj přinarodźena, tak też lubosć k swojim po kreji abo přiwuznym a w dalšim zmysłu lubosć k swojej narodnosći, wosebje k narodnej rěči. Kaž pokhadźa lubosć k maćeŕnej rěči z přinarodźenja, tak też prawo na maćeŕnu rěč. Štóž to chcył prěć, by so spřěł človjeskej naturje. Biskop Egger praji: „Nichtó njeje sebi swoju maćeŕnu rěč sam dał, ale za wšitkich človjekow je wona jene z najdróžšich kubłow na zemi. Maćeŕna rěč je rěč wutroby a zmyslenja, w kotrejž so wšě dušine žiwjenjo ze swojimi myslemi, začuwanjemi a złožowanjemi wobrazuje. Maćeŕna rěč je tak zrosćena z duchownej wosebitosću jenotliwoho, zo ju přimać rěka jenotliwomu a wšomu ludej dźěł joho duše wutorhać. Kóždy ma swjate njepřimajomne prawo na swoju maćeŕnu rěč. A tute naturske prawo je za wšěch jenajke. Tuž budźe njedźiwajcy hakatistow a druhich, kotřiž zastupuja sadu: „Móc dźe před prawo“, z ćežka rozomnoho człowjeka, kotryž by tute prawo na swoju narodnosć při strowym rozomje prěł.

Na swěće pak su spodźiwni patriarchojo a profetojo, tež tajcy kotřiž chcedźa měnić, zo žana křesćanska kaznja nam njenakładuje, narodne kubła hajić a škitać a zo je też dowolene, tutych so wotrjec. Přećiwo tutym chce wuj tule napisać, štož najsławniši cyrkwiny wučeŕ, swj. Domaš Akwinski, wo tym praji. Wšelakorje smy winojći druhim, za tym, hač je wjeršnosć abo měra dóstatych dobrotow. Woboje nastupajo ma Bóh najwyšše městno, dokelž je najnadobniši, a dokelž naše byćo a zdźerženjo wot njoho pokhadźa. Na druhim městnje pak su naše byćo a zdźerženjo nam założili starši a wótčina, wot kotrychž a w kotrejž so narodźichmy a bywachmy wukubłani. Tohodla mamy za Bohom najbóle přećiwo staršim a wótčinje winowatosće. Kaž je tohodla winowatosć nabožiny, Boha česćić, tak je na druhim městnje winowatosć česćownosće a lubosće (pietas) staršich a wótčinu česćić. Ze słowom česćowanjo wótčiny zrozemimy česćowanjo wšěch krajanow a přećelow wótčiny. Zo wučeny Swjaty njeměni politisku wótčinu, ale narodnu, sćěhuje z joho dalšich wuwjedźenjow. Zwjazk narodnosće zepjera so na krejne zjednoćenjo a ma tohodla předprawo před statnym zjednoćenjom a njehodźi so też rozwjazać, dokelž nichtó swój narodny pokhod přeměnić njemóže. Statny zwjazk — kotromuž statej štó słuša — njeje žane krejne zjednoćenjo, tohodla też žane naturske, a hodźi so kóždy čas rozwjazać. Tuž njepřeměnja ničo na našich serbskich přisłušnosćach, hač smy dźensa republikanojo a jutře monarchistojo, dźensa Saksojo a jutře Prusacy! Zo pak ći, kotřiž su nutrnišo z nami zjednoćeni, dyrbja wot nas nutrnišo lubowani być, to njeje jeno naturske prawo, ale samo naturska kaznja, kotruž přestupić by była njećesćownosć přećiwo staršim a narodnosći. Štóž pak měni, zo směš so swojeje narodnosće wzdać, poněkuje wot wšěch narodow wohidźene renegatstwo: hanibny wotpad wot swojeje narodnosće a tajki je — wuj nima žanoho přistojnoho słowa za njoho.

Kritiski wuj z Bjesadźic.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

„Jednota" tow. kat. Serbow w Budyšinje

wuhotuje sebi **njedźelu 28. meje 1922** w kat. towaršni na garbarskej hasy

załoženski swjedźeń.

(Dźiwadło a reje.)

Započatk z dypkom w 7 hodź. Zastup 4 hriwny bjez dawka.

K tomu přeprošuje wutrobnje

Předsydstwo.

Spěwarske tow. „Meja"

wuhotuje **njedźelu 21. meje** w Delanec hosćencu **w Radworju**

wulki spěwny swjedźeń.

Započatk wječor w 7 hodź.

Po koncerće wjesoła rejka.

K tomu přeprošuje **Předsyda.**

Jurij Nawka w Radworju

Krawstwo za muži a žony.

Tójšto lět w cuzbje pobywši wróćich so do domizny, zo bych swoje nazhonjenja nětko swojim krajanam přiwobrośił. — Wšě **krawske dźěło** na kóždu wosobu nanajswědomišo wukonjam a mózu so też z kóždym wulkoměšćanskim krawcom měrić. **Šiju drasty za kóžde powołanja a potrjebanja.**

Na předań: tkaniny za mužsku kaž też žónsku drastu, banty, knefle, pozamenty atd.

Nadpadne doporučenjo.

Ze starych kupow dóšłe:

Košlace sukno, košlacy barchent, čišćenjo, tkaniny k šórcucham, zephir, łožowy płat, wupjerki, trjenja, žonjace šaty, šórcuchi, štawty, ručne dźěła atd. Suknjo, cheviot, najnowše woknjate a smuhate, muselin, dirndlstofy, tkaniny k čornym khutam, banty najkrućiše.

Płaćizny bjez konkurency tunje. Žadyn nuzowany kup. Sprawne posłužowanjo. Kóždy wopyt so dani. — Zasypředawarjam so jenož mjeńše dźělby wotedawaja.

Welsec kupny dom

Dal.-rěč. 12 **w Kulowje** Zał. 1868

Wosebity kupny dom za wšěch Serbow.

Wustojnu, ródnu kuchařku

z dobrymi wuswědčenjemi — Serbowka ma přednosć — hnydom abo pozdźišo pyta

Porak we Wudworju.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Kupuju

kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Canki

za čornu khapu, **dowójnska twora**, jedyn raz trjebane, su na předań w Radworju čo. 57 (500 hr. su hižo sadźeli).

Do Krupki!

Pjatk rano 2. junija pójdźe **procesijón** z Wotrowa do Krupki. Rano w 5 hodźinach su kemše a potom hnydom woteńdźemy. W Pěrnje w „Goldene Krone" budźemy swačić a w Bergishübel přenocować. Z jědźu a z pjenjezami njech so kóždy derje wobstara.

M. Narćik, wjednik.

Čišć knihićišćerńje L. A. Donnerhakec nasl. w Budyšinje.

Wšě čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo

Donnerhakec knihićišćerńja.

Žónske a mužske koła

ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.

Prosymy, wobhladajće sebi.

Njeje nuzowanja ke kupej.

Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. **Emajlujemy a poniklujemy sami.**

Bratraj Thomasaj

w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej ławskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje

Emmy Elsterec

kotruž něhdy jako šulerku za swoju přiwzach, kotruž pak mi Bóh luby Knjez w 20. lěće jeje žiwjenja po ćežkej khorosći ze ss. sakramentami wobstaranu wotwoła a kotrejež ćěło dźensa na wosadnym kěrchowje pokhowachmy, wuprajam wšěm, kotřiž su ju w jeje tyšnych dnjach na kajkežkuli wašnjo tak lubosćiwje pokojeli, jeje ćěło k rowu přewodźeli a za jeje dušu so modlili, wosebje pak Brěmjenjanskej a Zdźerjanskej młodosći za krasnu wěncow pychu swoje najwutrobniše **„Zapłać Bóh tón Knjez!"**

W **Brěmjenju**, 16. meje 1922.

Hłubokozrudźena

Marja zwud. Hartigowa.

Po dołhej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći zemrě zańdźenu wutoru rano, wjacy króć ze swjatymi sakramentami domawobstarany, naš luby mandźelski, nan a dźěd

Jakub Khowc

žiwnosćeŕ w Šunowje

67 lět 4 měs. a 20 dn. stary. Joho ćěło smy minjeny pjatk na Ralbičanskim kěrchowje swjećenej zemi přepodali. Wuprajamy wšitkim, kotřiž su joho w khorosći wopytowali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tajkej mnohosći k rowu přewodźeli, swój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

We **Šunowje**, 19. meje 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Hesslein

budźe

na Bože stpěćo

25. meje popołdnju w **4** hodź.

w Khróśćicach

rěčeć.

Z blizka a z daloka so wšitcy přeprošuja.

Najebać postupowacych płaćiznow

poručam swój bohaty skład

z hišće přijomnym nakupom:

wosebje **linon, cychowy płat, košlowe sukno, kopřiwinu,** dale **běłe barchenty, piqueowy barchent, oxford, perkal** a **cefir,** kaž tež **hotowe žónske a mužske šaty wšěch družin** k najtuńšim dźeńskim płaćiznam.

Wosebity šatowy wobkhod

Karl Mitbauer

w Budyšinje, Lawske hrjebje čo. 14

Prošu wobhladajće sebi moje wukładowanske wokna.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Po dołhej khorosći derje na puć do wěčnosće přihotowana zemrě pjatk 12. meje naša luba mać a wowka

Marja zwud. Miklowa

w Pozdecach.

Wšěm wjesnym, přećelam a znatym za wšě bohate wopokazma lubosće a poslednjeje česće, wosebje wjesnym hospodarjam za njesenjo k rowu wutrobne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Pozdecach** na dnju pohrjeba,
15. meje 1922.

Jurij Mikela
w mjenje zawostajenych.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, moju drohu mandźelsku, našu starosćiwu mać, přichodnu mać, wowku a prawowku

Madlenu Lebzynu w Ralbicach

rodź. Matkec z Konjec

po dlějšej khorosći, ze swjatymi sakramentami mrějacych wjacy króć domawobstaranu, 82 l. 4 m. 12 dn. staru k sebi wzać. Jeje ćěło smy zańdźeny štwórtk na wosadnym kěrchowje swjećenej zemi přepodali. Wšitkim, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali a pokojeli, na póstywjećorach a při pohrjebje za jeje khudu dušu so modlili, nošerjam a wšitkim, kotřiž su jej při swjatočnym khowanju z k-rowupřewodźenjom poslednju česć wopokazali, wuprajamy tu

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Jeje khudu dušu poručamy tež dale pobožnym modlitwam wěriwych.

W **Ralbicach, Słonej Boršći, Róženće, Worklecach, Sernjanach**
na dnju pohrjeba, 18. meje 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoročak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 22. | Budyšin, 27. meje 1922. | Lětnik 60.

We Serbach misijónow trěbnych njeje.

Ty prajiš: we Serbach misijónow trěbnych njeje. Tak? Čohodla nic? Njech tam du a misijóny dźerža, hdźež ludźo ke mši njekhodźa, hdźež cyrkwje prózdne stoja, a hdźež su spowědne stoły z pawčinami zaćehnjene; tam je skerje misijón nuzny. Tola pola nas su hišće dobri a pobožni ludźo, njedźelu cyrkwje khopate a skoro so zda, jako druhdy přewjele, město přemało k spowědźi khodźa. Luby přećelo! Takle Ty rěčiš. Pój sem, posydń so ke mni: chcemoj dźensa sebi wo tym trošku pobjesadować. A směm Ći hižo do časa přeradźić, zo budźemoj na kóncu jenajkoho měnjenja.

Najprjedy prašeńčko: Što ma rozsudźić, hač su misijóny trěbne, njech je we Serbach, njech druhdźe? Nic Ty a nic ja! Prěnje słowo słuša wo tym cyrkwi. A što praji cyrkej? Canon, to je předpismo cyrkwinoho zakonika, čisło 1349 wupraja: njech biskopja na to hladaja, zo fararjo znajmjeńša kóžde dźesać lět dadźa we swojej wosadźe ludowy misijón wotdźeržeć. Hižo z tuteje přikaznje móžeš sebi sam a kóždy druhi wuwzać, zo je misijón trěbny, dokelž njetrjebawše wěcy cyrkej njepředpisuje. Ale hišće wjacy! Z tutych słowow směš sebi dale wubrać, zo cyrkej z tym wočakuje, zo so kóždy we wosadźe też při misijónje wobdźěli. Drje njeje cyrkej runjewon poručiła: Ty dyrbiš, hačruniž by wona też k tomu prawo měła. Ale za kóždoho dobroho křesćana je přećo cyrkwje kaž sama přikaznja. A hdyž su Serbja, kaž Ty prajiš, dobri a pobožni ludźo, potom zawěsće to z tym pokazuja, zo swoju mać, cyrkej, też we tym posłuchaja. Ja njebych sebi móhł žanoho posłušnoho dźěsća cyrkwje myslić, kotrež njeby chcyło runje, štož wobdźělenjo při misijónje nastupa, posłuchać na hłós swojeje maćerje, cyrkwje. Dobre a nadobne dźěći maja kóžde přećo staršich za tajke, jako by jim přikazane było.

Tuž widźiš: cyrkej sebi to należnje přeje. Što pak praja dušepastyrjo we Serbach? Njesłuša po cyrkwinym wuprajenju jim prěnje słowo k tutej wěcy, prjedy, hač komu druhomu? Hladaj do Swojoho powołanja! Hdyž chceš nowoho konja kupić, nowe symjo za rolu, hdyž chceš do bróžnje nowy młóćak stajić, prašeš so Ty też najprjedy fararja? abo njećiniš po swojim spodobanju? Doma, při swojim powołanju, na swojim kuble sy sam swój knjez, prajiš Ty. Cyle prawje, dokelž sam najlěpje wšo přewidźiš a znaješ. Njepłaći pak tosame w dušepastyrstwu? Njewědźa tohodla dušipastyrjo najlěpje, što je wosadźe trěbne, a što jej tyje a što nic?

Tón abo druhi snadź rěči tak, dokelž z cyła njewě prawje, što misijóny su a hišće žanych sobu činił njeje. Tu réka: přińdź jeno najprjedy, wobdźěl so wot prěnjoho hač do poslednjoho dnja a na kóncu sudź wo nich! Někotryžkuli je hakle na kóncu misijóna spóznał cyłu a połnu hnadu tajkoho wurjadnoho zarjadowanja. Ty prajiš: ja nimam žaneje potrěbnosće za tym. Předowanja słyšeć a k spowědźi hić móžu też we druhim času. Na to Ći wotmołwjam: měniš-li, zo misijón ničo druhe njeje, hač tydźeń dołho so wusydnyć a na předowanja posłuchać a na kóncu k spowědźi hić, jenož z tym pokazaš, kak mało po prawym tutu wěc znaješ a hižo z tuteje winy dyrbjał přińć, zo by zeznał, što misijón je. Słowa same a rjane powědanja wo tym njećahnu, to dyrbi hakle kóždy sam we swojej duši tak prawje sobu wožiwić. Jenož štóž hódnosć a ważnosć tajkich exercicijow za cyłu wosadu hišće njeznaje, móže křiwje a zwjeršnje wo nich sudźić.

Kaž su na zemi hnadowne městna: w Róženće, Filippsdorfje, Lourdes, Lorette a druhdźe, hdźež je njebjo tak rjec šěršo wotewrjene, hdźež Boža smilnosć so bohaćišo a nadobnišo pokazuje kaž druhdźe, hdźež tohodla też ludz hromadami so skhadźuje, zo by Božu smilnosć nazhonił, hdźež so wurjadne wusłyšenja stawaja, haj samo dźiwy, runje tak běchu wot dawna a su dźensa hišće też wurjadne hnadowne časy a zarjadowanja, w kotrychž so Bóh z wjetšej lubosću a smilnosću k nam khudym, hubjenym hrěšnikam khila, w kotrychž su njebjesa bliže k zemi hač hewak. A tajki wurjadny čas a tajke hnadowne zarjadowanjo je misijón.

To su wšitcy spóznali a wuznali, kotřiž su hdy misijón derje — a wo to so jedna — sobu činili. Telko znutřkownych rozswětlenjow a pohnuwanjow k dobromu, telko tróšta, swjatoho wjesela a dušinoho pokoja, njejsu ženje hišće, tak woni praja, namakali, kaž za čas swjatoho misijóna a Ty prajiš, zo nimaš žanu potrěbnosć za tym? Što? Žanu potrěbnosć za nakazanjom a polěpšenjom? žanu potrěbnosć za pokutu a dosćčinjenjom? Samo zhubjeny syn začu, hdyž tam wonka swinje paseše a njeměješe, zo by so z tym nasyćił, štož joho swinje žerjechu, potrěbnosć za nakazanjom a wujednanjom ze swojim nanom, a Ty to nochcył? Ničo njechaš woptać wot tamnoho wutrobnoho wjesela a dušinoho pokoja, kaž ći powědaja tamni, kotřiž su hdy to woptali, kak słódki je Knjez tym, kotřiž joho pytaju! Njewěriš mi, dźi a prašej so tamnych! Njetrjebaš wšak daloko hić. Bórzy jich nadeńdźeš. Hdy by Twój Bóh chcył takle z Tobu rěčeć: nimam žaneje potrěbnosće, so smilić nad tutym hrěšnikom, jomu joho hrěchi wodać, so z nim wujednać: što by z tobu było: nětk a w hodźinje Twojeje smjerće? Hdźe by přišoł? Tuž njeréč hižo tak njemudrje a wěš, zo Twój Zbóžnik praji: zbóžni su, kotřiž su hłódni a lačni . . . Jenož woliwknjeny a wustudnjeny nima potrěbnosće. Jomu pak płaći: „dokelž pak sy liwki, počnu će wupluwać ze rta swojoho!“

Na něšto mam Ći hišće wotmołwić. Jeli sym Ći prawje zrozemił, měnješe, zo we Serbach misijónow trjeba njeje; tu su hišće dobri a pobožni ludźo!

My Serbja smy drje žiwi we swojim krajiku runja na małej kupje, a naš wulki basnik Ćišinski je nam krasnje basnił wo nim, serbskim Helgolandźe, a njeboh Winger pisał do Posoła nimo měry rjany nastawk wo serbskej kupje Helgoland. Tola mi so zda: zo tuta kupa, serbski kraj mjenowany, hižo dawno njeje wjacy „kupa Swjatych“, kaž Iriska kupa réka. Też naš lud dyrbješe přez wosud sputany wožiwić sobu krawnu, wulku wójnu; dyrbješe sobu, hač chcyše abo nic — što je so joho prašał — kročić přez čerwjene morjo němskeje revolucije a ma nětko sobu njesć we khětro wulkim wačoku, štož su za to jomu do njoho natykali „dobri přećeljo“. A hdy by jeno při tym wostało! Tuta kupa Helgolandska njeleži bohužel wosrjedź morja, hdźež njeby njepřećelskoho wobłěhowacoho wójska. Z mocu so tłóči a ćišći do nas cuzy duch. A hdy by nam jeno hišće tutón cuzy duch zawěł na našu kupu dobroho ducha! Wy sami wěsće, kak so z tym ma. Nětčiši čas je ze serbskeje kupy skoro wutworił tajku, na kotruž bu we swojim času francózski wyšk a žid Dreifuß wupokazany. Snadź so hišće dopomni tón a druhi, kak rěkaše.

Jenož, štóž je poslednje lěta sebi zbožownje přespał, jenož, štóž ze zawjazanymaj wočomaj po serbskim kraju běhaše, móže dźensa hišće rěčeć a sonić wo dobrych a pobožnych Serbach.

Farizejstwo, buchanjo na swoju zdanliwu samosprawnosć, wuznamjenješe židowski lud a runje to bě z winu Božoho hněwa, zo jim praji, zo tajkich Abrahamowych synow njepotrjebuje, zo móže sebi z kamjenjow lěpšich wubudźić.

Też nam njeby ničo bóle škodźało hač tajke serbske farizejstwo, hač stajnje pokazować na naše stare, dobre počinki, hdyž tola kóždy widźi a móže z rukomaj namasać, zo smy te dawno pohrjebali. Nic positura hordoho farizeja w templu je naš program za přichod a za swjaty misijón, ně, radšo stajmy sebi před dušu přikład rozkatoho, ponižnoho cłownika při templowych durjach! Što měniš, njepřistoji nam to lěpje? Njeje hišće wšitko zhubjene. Jeno, štóž so sam wšeje nadźije wzda, je zhubjeny.

Człowjek je runja časnikej. Człowjek — mištrske dźěło stworićeńskeje mocy Najwyššoho — časnik — wumjelski wupłod człowjeskoho wótroho rozoma. A w kelko wěcach staj sebi człowjek a časnik podobnaj, jedyn kaž druhi! Hdyž wšědnje abo časćišo časnik njenaćahaš, ći khadła zastanje. A tola, byrnjež pilnišo pjero naćahał abo punty na časniku na sćěnje, po času ći khadła wustawa, pak nakhwatuje, pak zastawa.

Maš z nim lubu nuzu a swoje mjerzanjo. Na čim leži? Proch a druhi njerjad je so nasadźał mjez koleskami a haća jomu, zo hižo tak spěšnje a w porjedźe njepostupuje. Prajiš: čakaj, ja ći spomham. Njeseš jón lěkarjej, časnikarjej. Tutón wšitke dźěle wupróši a wurjedźi, a hdyž sebi po swój časnik přińdźeš, jón lědoma zasy spóznawaš, tak je so khadła polěpšił. Dźe z dypkom, na mjeńšinu. Čiste, swěćate kaž nowe su wšě koleska.

Što chcu z tym prajić? Ty so směješ prajo: ja hižo wěm, Ty šibako! Ty chceš też mje, staroho, dodźeržanoho klepotaka donjesć časnikarjej, měć na misijón! To so wě. Ničo druhe. Hlej, tak smój zasy přezjedne. Za čas misijóna budźa wšě wulke a małe časniki wot wupruhowanych časnikarjow přehladane, wuprózene, wurjedźene. Wšě koleska budźa so zasy swěćić a hdyž w cyłej wosadźe zasy wšě časniki prawje pójdźa, na minutu, to budźe zasy nowe žiwjenjo a Serbja Serbja wostanu.

Tuž přećelo, njezabudź a přinjes swój časnik sobu! Je drje khětro dodźeržany. Jeno kurażu! Pastor.

Sakske knježeŕstwo a Serbja!

Słowo k dojasnjenju wot P. Heßleina, sobustawa sakskoho sejma.

Pod napismom: „Sakske knježeŕstwo a Serbja“ rozprawješe 14. apryla „Sächs. Staatszeitung“ (čo. 89) wo jednanju, kotrež so na namołwjenjo ministerstwowoho předsydy 7. apryla wo serbskich šulskich prašenjach w ministerstwje w Drježdźanach sta. Samsna rozprawa, kotruž „Sächs. Staatsztg.“ wozjewi, też druhe nowiny na nastork z powěstnistwa statneje kencle přiwzachu. Hižo to, zo so cyły tydźeń pominy, prjedy hač so rozprawa rozesłać móžeše, pokazuje, z kajkej kedźbliwosću bu zestajena. K tomu bě wězo też wina tu. Přetož konferenca na žane wašnjo we wšěch dźělach so njewotwi, kaž by sebi to človjek we zajimje sakskoho stata a woprawjenych přećow serbskoho dźěla ludu přeć móhł. Předewšim njelubje napadny wustupowanjo Lubijskoho šulskoho radźićela Wünsche, kiž jako socialist tam poréča, kaž so to kóždy hakatist k tomu wustoji. Tola też dźiwajo na to njeběch so pohnuty čuł, hišće jónu wo tejle konferency tu poréčeć, njeběch-li njedawno z 2 stronow čo. 77 nowinow „Vossische Zeitung“ dóstał, kotrež běchu rozprawjenjo z Lipska wo tejle konferency woćišćeli. We rozprawje tychle „V. Z.“ najprjedy cyle prawje so praji, zo je peticija serbskoho wědomostnoho towarstwa k tomule rozmołwjenju nastork dała. Potom réka pak w tejle — hišće jónu njech so to wuzběhnje — z Lipska přikhadźacej rozprawje po słowje takle:

W běhu tohole rozmołwjenja dyrbjachu serbscy wjednicy přidać, zo jara mało serbskim staršim na serbskim rozwučowanju jich dźěći zaleži.“

Tele słowa njejsu po prawdźe. Njemóžu so dopomnić, zo při tejle konferency, při kotrejž so tola nimale hač do kónca wobdźělich, ani jedyn ze serbskich wjednikow tajke něšto je prajił. Hdyž pak bu wěc z druheje strony — kaž so zda z wěstym wotmyslenjom — do zjawnosće donjesena, mam za nuzne, prawdy a jasnosće dla wo jenym podawku při tejle konferency wěrnosć wozjewić, kiž wězo kaž z błyskom něštožkuli rozswětli.

To njeběchu serbscy wjednicy, kiž prajachu: zo jara mało serbskim staršim na serbskim rozwučowanju jich dźěći zaleži, ale knjez ministrowy předsyda Buk tole wobkruće še. Zo by to dopokazał, powołaše so na to, štož bě, wospjet Łužicu wopytawši, nazhonił. Při dalšim rozmołwjenju wobroći so potom hišće na němskonarodnoho zapósłanca Piča-Burkowskoho jako poswědčeŕka, powołajo so na rozréčenjo, kotrež bě w tejle należnosći knjez Pič-Burkowski z knjezom ministerstwowym předsydu Bukom we sejmje měł. Dowolich sebi, tu knjezej ministerstwowomu předsydźe raznje napřeco stupić. Prajach jomu, zo sym też ja w poslednich lětach wospjet we Łužicy pobył a při tym wjele so serbskomu ludej přiblížił a z nim činić měł. Sym pak runje nawopačne nazhonił, mjenujcy to, zo nahladna wjetšina serbskoho ludu też nětkle hišće k swojim samotnosćam dźerži. Při tej přileżnosći też knjezej šulskomu radźićelej Wünči-Lubijskomu so napřećiwich a jomu rozestajich, zo mamy to jenož powitać, hdyž wěsty lud sebi swoju kulturnu samotnosć wobkhowa a ju wosrjedź mjezy němskostatnoho kraja haji a pěstoni. Ministerstwowy předsyda knjez Buk nochcyše moje napřećiwjenja přlpóznać, a pokaza, dźiwajo na moje wobkručenja na hłosy, kotrež běch při poslednich wólbach we Serbach dóstał. Dokelž knjez ministerstwowy předsyda bórzy na to dla druhich zastojnskich dźěłow salu wopušćić, njemóžach jomu tak, kaž by so słušało, wotmołwić. Wužiwam pak tu přileżnosć, zo to nětko tu sčinju a knjezej ministerstwowomu předsydźa Bukej dospołnje wotewrjenje tole praju: Je wopaki, ze sebje na druhich sudźić. To njech je też za ministerstwowoho předsydu prajene. Hdyž sebi wón mysli, zo ma jenož po wotedatych hłosach swoje zjawne skutkowanjo złožeć, dha je to wězo dospołnje joho wěc, zo wón mjenujcy wot zymy 1920 přecy a přecy zasy so komunistam podwola, na to pokazuje, zo je knjez ministerstwowy předsyda tomu jara nakhileny. Tola pak njesmě měnjenja być, zo ma so z druhimi ludźimi też tak. Ja n. př. mam so po zasadach prawa a sprawnosće, kotrež korjenja we křesćanskim přeswědčenju a w programje křesćanskeje ludoweje strony, centruma, su zapołożene. Na něčim druhim so nimam. Z tohole přeswědčenja pak mam wězo za swoju winowatosć, cyle raznje też woprawnjene přeća a žadanja serbskoho ludu podpjerać. Hdyž knjez ministerstwowy předsyda za to telko zrozemjenja nima, kelkož sebi človjek přeć smě, dha ma so to cyle wěsće wobžarować. Wězo hišće bóle bych wobžarował, hdy by mi wotpohlady podsuwał, po kotrychž so měć ani z nazdala mysli njeje.

Na kóždy bok je třěbne, powěsć „Vossische Zeitung“ raznje wotpokazać. Wuzběhnu při tym wosebje tole: Hnydom při započatku wuradźowanja sebi na to zrěčachu, zo ma so jeničcy rozprawa powěstnistwa

Listy ze wsy.

Po swj. Domašu staj Bóh a wótčina załožerjej našoho byća; tuž smy jimaj wosebje česćownosć winojći. Tusamu wěrnosć wupraja też pólski basnik a filosof Krasiński we swojim: Resurrecturis: Bóh a wótčina stej swědomjo narodow. A štož druzy bóle wa wučenej formje praja, to Spirago we swojim katechismje za lud takle: 1. Kóždy křesćan smě a dyrbi swoju narodnosć lubować. Hdyž so praji: Křesćan smě swoju narodnosć lubować, je to přemało prajene. Wjele bóle ma so prajić: Křesćan dyrbi swoju narodnosć lubować. Čohodla lubosć k sebi samomu a k staršimaj tola też njejstej jeno dowolenej, ale přikazanej. A čohodla dyrbimy swoju narodnosć lubować? Narodnosć njeje ničo druhe hač wulka swójba a rozšěrjene krejne přećelsŕwo. Kaž swojich přiwuznych po krewi bóle lubujemy hač přećelow, tak dyrbimy swoju narodnosć bóle lubować kaž kóždu druhu, bjez toho zo bychmy cuzu zacpěwali a hidźili, kaž dźěćo swoju samu mać bóle lubuje haž cuzu, bjez toho, zo by cuzu zacpěwało a hidźiło, tak dyrbimy też swoju narodnosć bóle lubować kaž cuzu, bjez toho zo bychmy cuzu zacpěwali a hidźili. Lubosć k narodnosći je tak w naturskim zakonju, to réka we woli stworićerja woprawnjena; je předpisana wot naturskoho zakonja! 2. Lubosć k narodnosći pokazujemy z tym, zo sebi swoju narodnosć wulcy ważimy a zewšěmi dowolenymi srědkami k jeje spěchowanju a zakitowanju přinošujemy. Štóž ze słowom a skutkom přisłušnosć k swojej narodnosći zaprěwa, čini skoro tak zacpěwanja hódnje, jako by so swojeju staršeju a přiwuznych hańbował.

Tutej dwě prašeni ze Spiragowoho katechisma słušatej na kóždy pad do nowoho serbskoho katechisma. Tak dołho činja naši katechetojo derje, hdyž sebi to k prašenju čo. 225 na stronje 95 zapisuja, zo bychu też tu Božu wučbu dźěćom wopowědowali. Zajimawe su słowa prof. Mausbacha w knizy: „Naturske a ludowe prawo.“ Runje katolicismej w Němskej njehodźi so porok zalutować, zo njeje narodnomu prašenju třěbnu kedźbnosć přiwobroćał a tak zawinował wjele zamylenja a rozkorow. Skoro so nam zda, jako bychu słowa tachantskoho propsta a protonotara Mausbacha w Münsteru jako wuwołaneje autority prajene byłe też do Serbow. Tu a tam snadź někotři mění, zo ze swojimi nahladami wo narodnych winowatosćach katolskej cyrkwi spomhaja; ale runje nawopak! Wótŕa radikalnym wučbam jeno jich brónje a škoduja nimo měry cyrkej. Njemóžemy so dźiwać, zo też pola nas su tajcy, kotřiž drje Němcam dadźa, štož je němske, ale nic Serbam, štož je serbske: to réka, kiž za zło nimaja, zo so Serb jako Němc čuje, ale jara za zło bjeru, hdyž so hdy Serb jako Serb čuje a jeli snadź sebi něšto prawow žada?

Kelko přikładow dawa nam swj. Pismo za to, kak su runje Swjeći staroho a nowoho Zakonja, kotrychž žiwjenjo je za nas přikładne, swoju samu narodnosć na wosebje hnujace a woporniwe wašnjo lubowali. Mójzes, stary Tobias, Judith, Esther a druzy su so na runjewon heroiske, to je nadčłowjeske wašnjo, za swój lud woprowali. Wosebje powučacy pak je swj. Pawoł. Wón wuwoła: We čimž so štó khrobli (= to je khwali) khroblu so też ja. A zasy: Też ja sym Israelita ze symjenja Abrahamowoho, ze splaha Benjaminowoho. Z toho widźimy, kak runje swj. Pawoł, kotrohcž wosebite powołanjo tola bě, wšě ludy a narody w katolskej cyrkwi hromadźić, njedźiwajo na to sebi swoju narodnosć přez wšu měru waži a kak ze swjatym sebječućom so khwali jako Israelita a to njebojaznje wuznawa. W lisće na Romskich spomina na swojich krajanow z woprawdźe hnujacymi słowami: Prawdu praju w Khrystusu, njełžu, hdyž swědčenjo mi dawa moje swědomjo w Duchu swjatym, zo mam wulku zrudobu a njepřestawacu bolosć we swojej wutrobje. Přetož ja sam bych chcył zastorčeny być, preč wot Khrystusa, za swojich bratrow, kotřiž su moji přećeljo po mjasu. W tutych swjatočnych a zahorjenych słowach namakamy nimale wšě swoje dotalne wuwjedźenja wobkručene. Swjaty Pawoł mjenuje Židow swojich bratrow, swojich přećelow: přiwuznych po mjasu. Hižo před 2000 lět bě so minyło wot Abrahama, wótca Židow, a Pawoł rěči tola wo přećelstwje po mjasu,

statneje kencle wozjewić. Tohodla nastawa hišće prašenjo, kajka strona je tamnu wotpohladnu rozprawu do mjenowaneje Barlinskeje nowiny přinjesła. Hdyž pak je so nětko hižo tajke něšto wozjewiło, mam za swoju winowatosć, też tu k tymle podawkam so wuprajić.

Na dwaj dypkaj oficialneje rozprawy statnoho powěstnistwa chcu hišće z krótka pokazać. Rěka tam, zo budże dowidźomnje móžno, přeco wo přistajenjo serbskeje rěče mócnoho wědomostnje zdźěłanoho wučerja za wyšše šule Budyšske dopjelnić, hdyž so prawa přileżnosć poskići (bei geeigneter Gelegenheit). Tu śměš drje so woprašeć, što knježeŕstwo měni ze słowami: „hdyž so prawa přileżnosć k tomu poskići. Hižo 16. decembra 1920 sym we sejmje při politiskej rozmołwje přeća serbskoho ludu přednjesł a sym to we wšelakich doprašowanjach a při wšelakich přileżnosach přecy zasy wospjetował. A runje tu sym 24. dec. 1921, hdyž w 80. posedźenju k etatej rěčach, na kóncu prajił, zo „mam žiwy zaćišć, zo je runje w tejle należnosći politika tajnych radźićelow při kultusowym ministeriju přezměru mócna.“ Słowa kaž „geeignete Gelegenheit“ słušeja dźěn, kaž je derje znate, do inventara tajnych radźićelskeje politiki.

Na kóncu powěstnistwoweje rozprawy rěka takle:

„Hewak wupraja knježeŕstwo swoju dobru wolu, zo chce přednjesene přeća dokładnje pruhować a po móžnosći na nje dźiwać.“

Po wuwołanym wašnju su to wurazy, kotrež zwjetša ničo druhe njewoznamjenja, hač to, zo chcedźa sebi z tajkimi wěcami hišće być dać. Tohodla chcu tu přeco wuprajić, zo tola njebychu z pruhowanjom přednjesenych přećow so předołho dlijili, a zo bychu bórzy wozjewili, hač a kak po móžnosći na nje dźiwaju. Hdyž je knježeŕstwo dźensa hižo měnjenja, zo je móžno, na přeco wo přistajenjo serbskeje rěče mócnoho wědomostnje zdźěłanoho wučerja za jenu wyššu Budyšsku šulu dźiwać, — dha myslu, zo runje nětkle je přileżnosć k tomu khmana, zo tele přistajenjo přewjedu. Njewěm, na kajku přihodnišu přileżnosć chce sakske knježeŕstwo resp. kultusowy ministerij hišće čakać.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Njedźelu tydźenja wopyta, kaž so to ze strony němskich zjednoćeństwow a šulow husto stawa, też zasy serbske towaŕstwo našu wjes. Běše to Pančičanske (nic klóštrske) towaŕstwo knježnow, kotrež tu z přewodom swojoho předsydy, k. kapłana Cyža z Khrósćic, zdźěła z wozom zdźěła też z kołami přijědże. Hosćo dojědźechu runje hišće k nyšporu (w 2 hodź.). Potom wobhladachu sebi, w hosćencu poswačiwši, tudomne wopyta hódne městna: „křižnu“ cyrkwičku z wójnskim pomnikom na pohrjebnišću, cyrkwinski musej w „starej“ cyrkwi a skónčnje też „nowu“ (nětčišu farsku) cyrkej z hnadownym swjećećom a wšelakimi dopomnjeńkami na swjaty kraj. Też na zwonach pobychmy (wulki zwón je 70 centarjow ćežki). Tute městno trjeba so zdobom za wuhladnu wěžu (Aussichtsturm). — Wokoło 6 hodź. wopytowaŕki zasy wotjědźechu. — Nadźijomnje je so jim tu lubiło.

Přispomnjenjo za towaŕstwa. Z wopytom Radworja hodźi so hišće dalši wulět do Zdźěrje zjednoćić, jeli ma towaŕstwo wječor trochu časa. Ze železnicu tam a wróćo, su pućowarjo za 2 hodźinje zasy w Radworju, a to w 1/4 8 hodź. na małym a wo móličkosć pozdźišo na wulkim dwórnišću (Bahnhof), z kotrohož móža potom runy puć domoj wotjěć (do Delan a do Budyšina też z ćahom).

Z Hasłowa. Zańdźenu njedźelu buchu wobydlerjo našeje ćicheje wjeski, hdyž běše lědy ranjo zaswitało, ze słódkoho spara wubudźeni přez klink hudźby, kiž rjenje zanošowaše kěrluš „Kak rjenje swěći Jutrnica“ a hišće druhe rjane kěrluše. Haslowscy hercy přednjesechu z tym našomu dołholětnomu gmejskomu předsydźe k. Janej Kneblej a joho mandźelskej hudźbne zbožopřeco k jeju slěbornomu kwasej. Připołdnju buštaj našej jubilaraj hišće přesłapjenaj přez wopyt našeje gmejskeje rady. K. gmejski starši J. Rebiš přeješe jimaj w mjenje gmejny wjele zboža, z raznymi słowami pokazujo na tak mnohe prócy a dźěła we běhu 28 lět joho předsydstwa. Też přepoda jimaj pódla někotrych maličkosćow wotpočinski stoł jako znamjo lubosće a dźaka, darjeny wot gmejny. Po tym přednjesy knježna Hana Vitzkec rjanej serbskej pěsni zbožopřeća z přepodaćom kwěćela. Jako třeći přednošowaše k. Jurij Měrćink, a jako posledni přednjese k. Jurij Bermich zbožopřeco ze serbskim spěwom a hudźbnym přewodom. Skónčnje wunjesechu wšitcy hromadźe třikróćnu serbsku sławu. Bóh luby Knjez chcył našomu lubomu a tak dołholětnomu předsydźe kaž też joho mandźelskej hišće prawje wjele lět ćiłosće a strowoty wobradźić, zo byštaj też swój złoty kwas we wjesołosći swjećić móhłoj.

Z Khrósćic (česki wopyt). Kaž hižo wozjewichmy, wopyta nas sławne češke spěwaŕske towaŕstwo „Tovačovsky“ z Prahi a w Drježdźanach a we Łužicy koncerty wuhotuje. Swjatki sobotu budże koncertować w Drježdźanach (wječor w 8 hodź. w Konzerthaus, Reitbahnstr.), prěni swjaty dźeń we Bukecach a druhi w **Khrósćicach**. Do Khrósćic přijědu naši hosćo z automobilemi z Budyšina. Tam wotjědu wokoło 1 hodźin wot Serbskoho Domu. Dopołdnja wobhladaja sebi město, Maćićny Dom, Serbski muzej atd. Jězba pójdże hač do Lejna, wottam pěši. Popołdnju w 4 hodź. budże koncert. Štóž chce so wobdźělić, njech sebi w prawym času zastupny lisćik wobstara (dóstać pola k. Wjeńki w herbskej grychće). Wječor je potom wšelaka zabawa z našimi hosćemi. Nadźijamy so, zo wšudże trěbneje podpjery mjez Serbami namakamy.

Z Lubija. Na s. Trojicu budże tu zjězd kat. towaŕstwow knježnow z cyłeje Łužicy. W 9 hodź. swjatočny ćah do cyrkwje, swjatočne kemše z Te Deum a swjedźeńske prědowanjo. Po tym wobhladowanjo Lubija pod nawjedom a wopyt blizkeje Lubiskeje hory.

---

mjenuje Židow wšěch swojich bratrow, też tych, kotřiž njeběchu joho wěry. Woporniwosć japoštołowa za „swojich bratrow“, za „swojich přećelow po mjasu“ je tak přezměrna, zo chce samo wěčne zatamanjo a dźělenjo wot Khrystusa poćerpjeć, jeli by so za to joho lud dał dobyć za Khrystusa.

Pawoł wě też derje sebi ważić, zo je Bóh joho lud tak wuznamjenił, wón znaje a čuje błyšć narodnych stawiznow; Israel bě też za njoho wot Boha woblubowany, wuzwoleny lud; z njoho wuńdźe Boži Syn. Je móžno, hišće krućišo a swjatočnišo swoje woprawdźe nadobne, narodne začuća wuprajić, hodźi so z wjetšej zahorjenosću narodna woporniwosć wuzběhować, hač to swj. Pawoł čini? A to njechamy zapomnić, zo Pawoł wobswědča swoje narodne čuća a swoju woporniwosć runje tym swojich „bratrow“ a „přećelam po mjasu“, kotřiž přez swoju zatwjerdźenosć a samowólnu zaslepitosć, přez swoju farizejsku hordosć, přez swoju fanatisku hidu přećiwo křesćanam a přez njeskutk morjenja Syna Božoho běchu jomu dopjelnjenjo joho narodnych winowatosćow nimo měry poćežili. Też ma so wopomnić, zo swj. Pawoł tute słowa napisa w času, hdyž bě Židowstwo tak rjec ze swojim kreditom dohospodariło a so bliže še swojej zahubje, a zo wón swój list nic Židam, ale katolikam pisaše. Tole wšitko rozpominajo, woprawdźe, kak błyšćaty přikład je wón za nas Serbow, wosebje w našich dnjach! Zo bychmy měli mjez nami wjacy tajkich Pawołow, wjacy tajku narodnu lubosć sapacych, tajku woporniwosć znajacych Serbow! A njech je też mały ludźik, komuž swoje mocy wěnujemy, njech też žanu sławu a česće njepřinjese dźěło za njón, njech nam też narodne woliwknjenjo mnohich, bjezdźak telko druhich, směchi a hanjenja zbytknych nam poćežuja dopjelnjenjo našich narodnych přisłušnosćow, myslmy a hladajmy na swjatoho Pawoła a zasy noweje lubosće, noweje woporniwosće nadobudźemy!

Njeje dwěla, zo je lubosć k narodej, kiž so předewšěm pokaza w narodnym zmyslenju a skutkowanju, woprawdźity počink. A podobnje kaž w Hornjej Ślezskej, hdźež tón, kiž so k swojej pólskej narodnosći wuznawa, swój lud a swoju maćeŕnu rěč lubuje, hišće hač do najnowšoho časa płaćeše jako „strašny, jako podhladny a hłupy“ je też často pola nas: štož je počink, druhim a wyšnosćam płaći za njespušćomnosć w patriotiskim zadźerženju. Za tajke nahlady pak je dyrbjał němski lud we wójnje ćežku pokutu płaćić. Njedawno general Gólc w přednošku praji: němski lud je jenički lud w Europje, kotrohož podćišćuja! Tón wbohi! Ničo njeje słyšał wo Armeniskich, Irach, Polakach, wo Serbach; snadź je hakle w Budyšinje zhonił, zo tu my też hišće smy. Štóž pak z pólskoho ludu swoje narodne winowatosće swěru dopjelnješe, tón bě radikalny, fanatiski, šovinist atd.: to same recepty kaž pola nas! A tak móhli hišće dalšich přirunanjow přinjesć mjez wobstojnosćemi w Hornjej Ślezskej a pola nas. Bóh daj, zo so wšěm, kotřiž z nami a němskim ludom derje měnja, hišće w prawym času woči wotewritej, zo njebychmy tele zrudne wobstojnosće přeživić trjebali, kaž Polacy a Němcy tam, zo mordaŕstwa, krejpřeliwanja, zapalowanja wutworja woprawdźitu helu. Hdyž so lud lětdźesatki dołho sistematiscy potłóčuje a krjuduje a jomu swjate prawa teptaja a bjeru, tam so twori hrózbny wobwětr. Na jene chcemy tu hišće pokazać: runje we korčmach wjele germanisuja, tam so tajcy ptački skhadźuja a wot tam namaka telko nowotaŕstwa swój puć do serbskoho žiwjenja. Na to dyrbjało so bóle kedźbować, a serbski korčmaŕ njedyrbjał k lubosći swojim hosćom němcować! To so njeje hišće tak wobkedźbowało, zo nam korčmy w potupjenju serbskoho zmyslenja jara škodźa. Tuž też tu rěka: Stražnicy, kak na času? Što je nam wojeŕstwo zeškodźało, je so hižo prajiło a dobre, serbske spěwaŕske towaŕstwa maja swjaty nadawk, zasy do našich ludźi přinjesć strowy, serbski spěw.

Wotnarodźenjo a zdźiwjenjo a skaženjo młodosće zwisujetej hromadu. Nahladny, němski časopis „Der Türmer“ pisaše raz: Rěč a narodna wosebitosć stej wěcy, kotrejž so njehodźitej bjez wšitkoho wotpołožić a to ćim mjenje, hdyž je wšudźom narodne swědomjo wotućiło. Wunuća-li so to tola, potom, jeli so poradźi, su sćěhi toho spad w pócćiwosći, moraliske, nutŕkowne škody . . .

Kritiski wuj z Bjesadźic.

Štož so na zhromadnym wobjedźe wobdźěli, njech to k Swjatkam k. fararjej Šołće zdźělí. (Kath. Pfarramt Löbau i. Sa.) W ½3 swjatočny nyšpor a w 3 hodź. swjedźeńska zhromadźizna w rumnej sali „k złotomu jehnjatku“. (Po prědowanju spěwa so serbski kěrluš k s. Mariji a popołdnju při zbromadźiznje serbske spěwy.)

Katolske holcy z Němskeje a kaž słyšimy tež samo serbske so w našim času nawabić dadźa, do **Hollandskeje** so přistajeć, dokelž tam z wothódnjenjom našich pjenjez „jara wjele zasłuža“. Tam a sem je jena dobru službu namakała a to druhe wabi, dołhi puć do Hollandskeje nastupić, samo z južneje Němskeje, a tam sej službu pytać. Z jara spušćomneje strony z Hollandskeje sameje pisaja, zo dyrbi so, tychle holcow samych dla, před tajkim spěchowanjom do Hollandskeje hač nanajraznišo wotradźeć. Přičiny za tajke wotradźenjo abo warnowanjo su cyle blizke. Wšitke dobre a přistojne służby su dawno wobsadźene, a přeměnjenjo so jara zrědka stawa. Mnohe holcy z Němskeje su tam bjez służby, a pjenjezy, kotrež su sej sobu přinjesli, su w krótkim přetrjebane, dokelž naše pjenjezy tam skoro žaneje hódnoty nimaja. Što potom, hdyž su pjenjezy wšě? To móžeš sebi sam myslić. Tajke holcy su nimale wšće zhubjene. Je-li pak hišće žana služba dóstać, dha je tajka služba jara ćežka. W Hollandskej so wot służownej wjele wjacy žada dyžli pola nas. Tam służowna do swójby njesłuša, kaž to w Němskej hišće z wulkoho dźěła je. Zakit prawa tam podarmo pytaš. Winowate zarjadowanjo khorownych kasow tam njeje. Zawěsćenja su kóždomu do wole date a su tak wysoke, zo wjetši dźěl mzdy spóžeraja. K tomu přińdźe, zo je Hollandska z najwjetšoho dźěła protestantska. W Amsterdamje je jedyn jenički němski diaspora-duchowny. Katolske towarstwa za holcy, kongregacije tam njejsu, na mile daloko často přileżnosće njeje za katolske Bože służby. Njesměrna ličba je holcow, kotrež su wěru a póćiwosć zhubiłe, ćim bóle dokelž su strachi jara wulke wosebje we wulkich městach. Rozprawa wo tym z powołaneje strony (Deutscher Mädchenschutz) skónči ze słowami: Hubjenstwo nastupace póćiwosć a nabožne wokhudnjenjo je pola našich němskich holcow w Hollandskej hižo tak wulke, zo dyrbjałoj knježerstwo a cyrkej za tym hladać a za spomoženjo njesmjertnych čłowječich dušow a česć tajkich holcow so starać. Staršich a dušepastyrjow dyrbimy należnje prosyć, zo bychu tele wobstojenja we wočomaj wobkhowali a sebi derje předkładli, prjedy hač holcam na dobre zbožo (t. r. na jich njezbožo) jeničcy wysokeje mzdy dla do Hollandskeje ćahnyć dadźa. A připódla je we samsnej wótčinje njedostatk służownych tak wulki, zo wulku nuzu zawinuje.

Pomhajmy jomu!

Smy žałosć słyšeli Twoju,
Pokładniko Pósła našoho.
Tu starosć bjerimy za swoju —
Njech prósstwa njeje podarmo.

Po płaćiznje butry so ćehnje
Wšón wobkhod, wša drohota.
Tu Posoł njej' dócpěł ženje,
Nic dźesatk — ty dobrota!

A wšitko so podrožuje
Mzda, papjera, ćišć, samo maz —
Z tym Posoł dale škoduje,
To spóznaje kóždy drje z Was.

Jom' k smjerći so hižo zwoni
Kónc meje ma pohrjeb być.
Hdyž Serb katolski 'nož soni
A njecha to za wěrnosć měć.

Chceš z katom być, čitarjo swěrny,
Tom' přećelej tydźeńskomu
A přihladować zakhodej měrny
Lětnikej šěsćdźesatomu?

Nic zańć njesmě Hórnika pomnik
Sej česć žada serbowska!
To přeć mohł jenož gramnik,
Kotrom'ž njebije wutroba.

Drje mamon mi njeje kmótřił
Při kolebcy, nic w žiwjenju —
Dóńt Serbow pak swědomjo wótřił
Za narod, za nabožinu.

Tak hrónčkej swojomu přidam
Też nazeleń papjerku.
„Sćěhujće přikład!“ tak wołam
Wótře po Serbowstwu.

J. Słodeńk.

Sto lět we służbje za swětowu misiju.

Tola Boža předwidźiwosć běše dawno nowe puće za misijónstwo wuslědźiła a po něčim dozrawješe wulki přewrót na misijónskim polu. Na město kralow, pjenježnikow a bohatych klótrow jako spěchowarjow misijónstwa měješe wšědny prosty lud stupić. Hdyž kóždy po šerpatcy woprowaše, móžeše bórzy nahladny pjenjez so nahromadźić — wšak dźěn też kóžda woda z milijónow kapkow wobstoji.

Běše w lěće 1822. Katolski swět swjećeše dwěsćělětny wopomnjeński dźeń zbožnoprajenja swj. Franca, wulkoho pućerubarja za cyłe misijónstwo a dwěsćělětne wopomnjećo założenja kongregacije propagandy, mócnoho wustawa za swětowe misijónstwo. Tu narodźi so w Lyonje towarstwo za rozmnoženjo swjateje wěry, swětowy zwjazk za swětowe misije.

Kaž pola wšěch wulkich wěcow běše też tudy započatk mały, skoro snadny. Dwě pobožnej žónskej francózskoho města Lyona móžetej so jako założerćy mócnoho towarstwa mjenować. Biskop Duborg z amerikanskoho biskopstwa New-Orleans koho namołwješe Europu přepućujo jomu znatu knjeni Petit w Lyonje, zo by towarstwo założiła mjez swojimi znatymi a za joho dioecesu pjenjezy hromadźiła. W tym samym času nasta w Parižskim misijónskim seminaru modleńske towarstwo za misijónstwo w Asiskej. Młody student z Lyona pokhadźacy, z mjenom Phileas Jaricot, kiž w Parizu studowaše, namołwješe na prózdninach swoju sotru Paulinu, zo by mjez swojimi znatymi wotnožku Parižskoho misijónskoho zwjazka założiła. Paulina žedźo z wohniwej wutrobu za rozšěrjenjo wěry da so hnydom ze zapalom do dźěła a założi mjez dźěłaćerkami bohatoho fabrikanta towarstwo, zo by přez nizke porjadne přinoški srědki za misijónstwo zwjedła. Za krótki čas měješe na 2000 frankow nazběranych. Mjez tym běše biskop Dubourg swojoho generalnoho vikara Inglesi, kotryž w Europje pućowaše, do Lyona pósłał, zo by z knjenju Petitowu misijónske towarstwo za swoju amerikansku dioecesu dozałożił. 3. meje 1822 zeńdźe so něšto přećelow misijónstwa k zhromadnomu wuradźowanju. Při žiwej rozmołwje naspomnja wěsty knjez Benošt Costa, zo so hižo lěta dołho nosy z ideju powšitkownoho towarstwa za cyłe misijóny šěrokoho swěta wudźeržanoho wot zawělkow wšěch krajow. Měnješe, zo je kotise, zo tajke towarstwo by zamohło wjele wjacy wuskutkować hač małe towarstwo stano za jenu wosadu. Na wokomik wšo wotmjelkny. Přitomni běchu trochu překwapjeni přez wulkosć ideje, potom hakle wšitcy přihłosowachu. Wosebje zahorjeny běše generalny vikar Inglesi. A założenjo tajkoho towarstwa so hnydom jenohłósnje wobzamkny. Někotre dny po tym poskići knježna Paulina Jaricot swoje małe towarstwo jako podłožk a zdónk k nowomu swětowomu towarstwu. 23. meje běchu prěnje wustawki hotowe a přiwzate. 15. měrca 1823 bu towarstwo wot bamža Pia XII. za wšón swět postajene a z wjele hnadami wobdarjene. Tak běchu prócowanja někotrych zahorjenych křesćanow za rozmnoženjo Bóžskoho kralestwa na zemi k rjanomu skutkej dozrawiłe.

Heßleinowa

zhromadźizna w Khrósćicach

25. 5. 1922, wot towarstwa ss. Cyrilla a Methoda powołana a wot joho Khrósćanskeju wubjernikow zarjadowana, je wulkotnje wotběžała. —

Blizko třom stam mužskich bě so we Wjenkec sali zešło, też někotre žónske wuhladachmy.

Knjez zapósłanc wuwi, kak politiku njesměš jenož po powołanskich zajimach činić, ale na zakładże křesćanskich zasadow. Zo to so skoro docyła nihdźe w Europje stało njeje, je prěnja a najhłubša wina swětoweje wójny a nětčišoho hubjenstwa. Skoro jenož z kapitalistiskoho stojnišća politiku činjachu, předewšim liberalni.

Też prjedawši konservativni maju tu wjele winy. Woni wosebje hajachu worštnistwo (Klassenvorherrschaft); tohodla dźeržachu tak kruće na zastarjenym wólbnym prawje po třoch rjadownjach. Wopačna politika wuskutkowa so předewšim też w absolutismje, też parlamentarnym. Knježerstwo jenož z wěsteje woršty so zestaješe, sejm smědźeše drje kritisować, tola wšo postaješe knježerstwo po swojim. Tohodla dźěchu też wšě najlěpše duchowne mocy do překupstwa a industrije a wostajichu politiku. To bě z winu, zo njemějachmy politiskich wustojnych muži, kajkichž ma wosebje Jendźelska; tam wustawa wuwiće tajkich muži z dawna zmóžnja.

Němski system bě wina, zo móžeše wjednistwo w Němskej dóstać muž kaž Helferich, kiž wójnskich dobytknikow njewuwjaza, ale zarunanjo wšěch wójnskich wudawkow chcyše Jendźelskej přinuzować. Přišło je hinak: Jendźelska a wša ententa přinuzowa nam tele a swoje wudawki a hišće wjacy.

Knjez zapósłanc wusprawni potom politiku křesćanskeje ludoweje strony. Politiku, kiž nětkle wona čini, dopušća jako mjeńše njezbožo: Ženje njeby do dźěłacoho zwjazka stupiła ze socialdemokratiju, njeby-li sebi prajiła, zo tak tu we wšelakim wašnju wuspina a hórše njezbožo wotwobroći. To je so wosebje doswědčiło też na cyrkwinym a šulskim polu, a wěčnje wobžarować ma so tu zadźerženjo němskonarodneje strony, kotraž je přez swoju njewuspěšnu oposiciju, kotrejež dla křesćansku ludowu stronu we jeje prócowanjach za cyrkej a šulu njepodpjeraše, zawinyła, zo hišće wjacy za swoju cyrkej a nabožnu šulu dócpěli njejsmy. Docyła su němskonarodni křesćanske stojnišćo a cyrkwine prawa wosebje też w Sakskej jara škodowali. Woni su też za zběhnjenjo wšelakich křesćanskich swjatych dnjow byli a tak sobu zmóžnili, zo móžachu so nowe statne „swjate“ dny po přeću njewěriwych socialdemokratow zawjesć.

Politika křesćanskeje ludoweje strony ma wjele a hórkich přećiwnikow. Do nich słušeja wšitcy ći, kotřiž chcedźa jenož swoje zajimy zastupowane měć, na powšitkowne dobre cyłoho ludu pak njedźiwaja. Jeje po-

litika chce za wšě woršty być po křesćanskej zasadźe wo lubości k bližšomu. Tohodla je też njewusprawnjeny porok, zo křesć. lud. strona dosć ratarstwo njezastupuje: wona tu čini, štož so hodźi, wšak je mjez jeje něhdźe 70 zapósłancami 14 ratarjow a wot někajkich 20 zapósłancow bayerskeje ludoweje strony, kotraž skoro we wšěm ke křesć. lud. stronje dźerži, też wokoło 3—5. Naši ratarjo móža tohodla do „Bund der Landwirte“ zorganisowani być, kaž daloko tón ratarske zajimy haji, njesmědźa pak potom dopušćić, zo joho nowinarski organ „Sachs. Bauernzeitung“ jenostronscy němskonarodnu stronu zastupuje a druhe strony, wosebje też křesćansku ludowu stronu a jeje zapósłanca we Sakskej směši. K. zapósłanc pokaza na to, kak němskonarodni wosebje tu we Serbach chcedźa lud na so sćahnyć a hladaja to dócpěć, zo chcedźa jenomu katolskomu ležomnosćerjej (hrabi Schallej) kandidaturu do sejma zwěsćić. Ludźi hladaja też z tym dobyć, zo k swojomu lěpšomu samo so — bjez prawa pak — na k. biskopa dr. Schreibera powołaju. To je tu w Khrósćicach njedawno knježna z Brackl činiła. Wón pak może prajić, zo knjez biskop dospołnje a jeničcy na boku křesć. lud. strony stoji. Runje němskonarodni tajni radźićeljo dźěn su, kotřiž přećiwo katolskej cyrkwi w ministeriju předewšim kultusowym dźěłaju. To su samo tam pokazali, hdźež běchu hdy ministrojo, předewšim Buk, k lěpšomu kat. cyrkwje.

Skónčnje pokaza k. zapósłanc hišće na swoju dźěławosć we zajimje **Serbow.** Wón je so swěru prócował we sejmje a też zwonka sejma jednajo z knježerstwom, zastupować jich sprawne žadanja na kulturnym polu. Też při posedźenju 7. apryla w ministerstwu je so wobdźělił a tam wosebje so stajił wudawanjam k. Buka, zo wjetšina serbskich starših serbske rozwučowanjo sebi njepřeje, kaž docyła wjetši dźěl serbskoho ludu k swojej narodnosći njestoji. Wón pokaza při tym na swój dopis we „Serb. Nowinach“ (hlej jón też w dźensnišim čisle „Posoła“). Zajimawe też je, zo knježerstwo swoju rozprawu serbskimaj časopisomaj připósłało njeje; kaž dźěn też serbskich redaktorow k tamnomu posedźenju na 7. apryl powołało njebě, tola redaktora „Bautz. Nachrichten“.

Serbam ma so sprawnosć stać. Wosrjedź Němskeje dyrbja wšě splahi a ludnosće jenajke prawa měć, też Serbja. Spomožnje skutkować budźe drje we tym nastupanju też zwjazk ludow. Jene pak njemóže zapřimnyć: kak móža Serbja, wosebje katolscy, němskonarodnje wolić. Njebě to zacpěwanjo katolikow, hdyž při poslednich wólbach němskonarodni z wulkimi nawěškami šćuwachu: „Evangelscy Serbja, Wy tola njemóžeće katolikow wolić.“ (Přichodnje skónčenjo.)

Wšelćizny

Zemrětoho awstriskoho **kejžora Karla** a joho mandźelskeje **Zittu** su liberalne a cyrkwi njepřećelske nowiny wšelako haniłe a wopaki posudźowałe. Wšelacy su so z tajkimi křiwymi posudźowanjemi zamylić dali a křiwe nahlady sebi přiswojili. A tola běštaj kejžor Karl a joho mandźelska Zitta wulcy česćomnaj a móžetej so najlěpšim knježićerjam porno stajić. Liberalni a njewěriwcy so wosebje na to hněwachu, zo běštaj cyle swěrnaj swojej wěrje, swojej cyrkwi. Za to njech swědči zadźerženjo kejžora Karla po zrudnym přewróće, kotryž je wšitke tróny Němskeje a Awstrisko-Wuherskeje spowalał. Krótko po přewróće přińdźe — to je cyle zawěsćene — deputacija lože, wobstojaca z najwyššich wjednikow swobodnych murjerjow, a slubichu jomu, zo chcedźa jomu na kralowski trón Wuheršina 35 hr.; za **zdźerženjo Posoła**: praelat Mikławš Žur w Budyšinje **100 hr.**; wučeř Juri Słodeńk z Pančic 50 hr.; Michał Ella na Židowje **200 hr.**; tachant Skala **200 hr.**

skeje zasy dopomhać, jeli jim slubi, zo chce cyle po jich liberalnym programje přećiwo katolskej wěrje a cyrkwi knježić. Raznje kejžor Karl to wotpokaza prajo, „zo krónu swjatoho Šćěpana njepředa.“ Wot toho wokomika běchu swobodni murjerjo, kotřiž su wosebje we Wuherskej přemócni, joho najhórši njepřećeljo. Hłuboko hnujaca je rozprawa, kotruž direktor wojeńskoho špitala we Funchal na kupje Madeira Machado de Santos wo khorosći a smjerći kejžora Karla w bamžowych nowinach „Ottervatore Romano“ podawa. Direktor je swědk, kiž je wšitko sam widźał a słyšał.

Kejžor bě na khripu a zahorjenjo płucow skhorjeł, kotrež bě bórzy so na wobej křidle płucow rozšěriło. Přez tydźeń khory na to ćerpješe při 40° hěcy. Tola njeběše móžno jomu lěkarsku pomoc wobstarać, hač do předwječora joho smjerće. Kóždy buoże rozemić, piše Machade, kak zrudnje to běše. Wón žanoho pjenježka při sebi njeměješe a bě nuzowany přecy małe drohotki předawać. Kejžor dyrbješe villu „Viktoria“ w měsće, hdźež bydleše, wopušćić dokelž najeńskoho pjenjeza wjacy zapłaćić njemóžeše a so do hor přećahnyć. W tajkej khudobje a tajkim hubjeństwje ze swojimi dźěćimi wočakujo za kónc meje nowy přirostk swojeje swójby njechaše kejžor z powołanjom lěkarja do hór wudawki powjetšić. Zarudźeny bjez nadźije jeno spominaše na swój lud a na swoju swójbu. Čuješe, zo so joho skónčenjo bliži, tuž běchu joho mysle jeno na joho zničeny lud złožene, kotryž z cyłeje duše lubowaše. Kejžorowa za cyły čas joho khorosće joho ani wokomik njewopušći. Swoje wobličo k licu mandźelskoho tłóčo jomu modlitwy spěwaše, kotrež khory podaty do Božeje wole wospjetowaše. Někotre wokomiki, prjedy hač woči za tule zemju zańdźeli, kejžor cyle jasnje praji: „Wopruju swoje žiwjenjo za swój dobry lud. Mój Božo a mój Knježe! Kładu mój wosud z wosudom mojeje mandźelskeje a mojich dźěći do twojeju rukow.“ Potom wumrě.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 897. Madlena Deleńkec w **Kamjencu**; 898. 899. 909. z **Budyšina**: Michał Winkler, Hańža Wićazowa, Sćěpan Skibik; 900. 901. z **Hórkow**: Michał Rab, Jurij Paška; 902. 903. z **Khrósćic**: Michał Ćórlich, Jakub Knop; 904. Michał Hajnk z **Jasenicy**; 905. Jakub Šewc ze **Smječkec**; 906. Jakub Wawrik z **Pěskec**; 907. Michał Wawrik ze **Sěrachowa**; 908. Marija Rachelowa z **Ralbic**; 910. insp. Mikławš Šewčik w **Oberhermsdorfje**; 911. Jurij Zynda z **Bačonja**; 912—916. z **Haslowa**: Jurij Hendrich, Jan Knebl, Jakub Měrćink, Hana Rjeńčowa, Marija Larasec; 917. Jan Wilhelm z **Čornec**; 918. Michał Domaška z **Łahowa**; 919. Jurij Mikela z **Pozdec**; 920.—922. z **Nowoho Łusća**: Hańža Pjetašowa, Jurij Šanda, Pětr Liška; 923.—948. ze **Sulšec**: Michał Brězan, Jakub Bódlink, Michał Šöna, Jan Wowćefk, Pětr Kral, Jakub Mikławšk, Michał Brězan, Pětr Kral, Pětr Nowak, Mikł. Michałk, Pětr Pólk, Pětr Mič, Jan Mark, Pětr Michałk, Pětr Kummer, Maks Bulank, Mikławš Franck, Pětr Mark, Jurij Lipič, Oto Pječka, Pětr Grofa, Pětr Mróz, Michał Šwon, Michał Grofa, Handrij Dudel, Jan Wincař; 949.—959. z **Rachlowa**: Pětr Hernašt, Mikł. Mijan, Mikł. Mućešk, Jurij Wels, Katyrna Bejerowa, Michał Michałk, August Finger, Mikł. Lehmann, Marija Małkowa, Jan Rosmij, Pětr Narćik; 960.—970. z **Hóska**: Jan Žur, Michał Hanto, Jurij Korch, Marija Koreńkec, Jakub Jórš, Hańža Mijanowa, Jakub Hernašt, Jan Dubaw, Jurij Žur, Jurij Šołta, Kat. Ćórlichowa; 971. Brückner z **Kulowca**; 972. Mikł. Rehork z **Noweje Wsy**; 973. Jakub Kubańk ze **Salowa**; 974.—997. z **Kulowa**: farař Šołta, kapłan Kral, Michał Kokla, Jurij Popjela, Mikł. Woko, Jakub Comak, Michał Möller, Mikł. Paška, Michał Čepic, Jurij Wornař, Mikł. Grofa, Michał Kral, Pětr Šołta, Józef Korch, Pětr Nowotny, Mich. Běmař, Kata Klimankec, Hańža Nazdalic, Madlena Hančkowa, Madlena Šołćic, Hana Mětkec, Kata Balantowa, Marija Möllerowa, Jan Šreiber; 998. Madlena Kórjeńkowa w **Drježdźanach**; 999. Marija Pawlušec we **Wienje**; 1000. Jakub Lehmann (Wučeřk) z **Brěmjenja**; 1001. 1002. z **Boršće**: Gusta Młynk, Madlena Mětowskec; 1003. Marija Lasmanowa w **Budyšinje**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

Madlena Kórjeńkowa w Drježdźanach 30 hr.; Gusta Młynk z Boršće **135 hr.**; Marija Lasmanowa z Budy-

Z kwasnych hromadźenjow w Radwořskej wosadźe za parne tepjenjo do cyrkwje nawda so w lěće 1921:

na Knoblochec-Hančkec w Kamjenjej 110 hr.; na Libšic-Mölerec w Nowym Bronju 130 hr.; na Wjerabic-Mičkec w Bronju 130 hr.; na Wićazec-Handrikec w Boranecach 258,50 hr.; na Handrikec-Larasec w Měrkowje 70 hr.; na Knoblochec-Hickec w Kamjenjej 124 hr.; na Knoblochec-Kubicec w Kamjenjej 115 hr.; na Pjetašec-Kudźelic w Radworju 283,50 hr. Hač dotal wšo hromadźe 4360,25 hr. — Zapłać Bóh wšěm daričelam!

Wične płaćizny,

kajkež so 22. meje 1922 w Drježdźanach dawachu

Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad. Woły:	Žiwa waha.	Rězna waha.
1. 2400—2600	4375—4725			
2. 2100—2300	4050—4375			
3. 1500—1800	3200—3825			
4. 1000—1200	2500—3000			
		Byki:		
1. 2350—2450	4075—4225			
2. 1900—2200	3475- 4000			
3. 1500—1700	2900—3250			
4. 1200—1400	2675—2850			
		Jałojcy, kruwy:		
1. 2400—2600	4375—4725			
2. 2100—2300	4050—4375			
3. 1500—1800	3350—4000			
4. 1200—1400	3000—3350			
			Celata:	
		1.		
		2.	2600—2750	4200—4350
		3.	2200—2400	3675—4000
		4.	1700—2000	3100—3650
			Wowcy:	
		1.	2300—2200	4600—4800
		2.	1600—2000	3375—4400
		3.	800—1300	2125—3350
			Swinje:	
		1.	3400—3500	4375—4500
		2.	3500—3600	4375—4500
		3.	3000—3200	4000—4250
		4.	2500 -2700	3375—3850
		5.	2600—3100	3475—4125

Čišć knihićišćerńje L. A. Donnerhak nasl. w Budyšinje.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.

Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěła.
Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Sławni běscy spěwarjo

budźa

Swjatki póndźelu

popołdnju w 4 hodź.

w Khrósćicach

spěwać.

Zastup 25 hr. Zastupne kartki doprědka pola Wjeńkec w Khrósćicach.

Do Lubija sebi na swj. Trojicu też **towarstwa našich serbskich knježnow dojědu** k powšitkownomu zjězdej knježnjacych towarstwow z cyłeje Łužicy. (Hlej w dźensnišim čisle „Z Lubija“.)

Nadpadne doporučenjo.

Ze starych kupow dóšłe:

Košlace sukno, košlacy barchent, čišćenjo, tkaniny k šórcucham, zephir, łožowy płat, wupjerki, trjenja, žonjace šaty, šórcuchi, štawty, ručne dźěła atd. **Suknjo, cheviot, najnowše woknjate a smuhate, muselin, dirndlstofy, tkaniny k čornym khutam, banty najkrućiše.**

Płaćizny bjez konkurency tunje. Žadyn nuzowany kup. Sprawne posłužowanjo. Kóždy wopyt so dani. — Zasypředawarjam so jenož mjeńše dźělby wotedawaja.

Welsec kupny dom

Dal.-rěč. 12 **w Kulowje** Zał. 1868

Wosebity kupny dom za wšěch Serbow.

Do Krupki!

Pjatk rano 2. junija póńdźe **procesijón** z Wotrowa do Krupki. Rano w 5 hodźinach su kemše a potom hnydom woteńdźemy. W Pěrnje w „Goldene Krone“ budźemy swačić a w Bergishübel přenocować. Z jědźu a z pjenjezami njech so kóždy derje wobstara.

M. Narćik, wjednik.

Kupuju

kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

„Jednota“ tow. kat. Serbow w Budyšinje

wuhotuje sebi **njedźelu 28. meje 1922** w kat. towaršni na garbarskej hasy

załožeński swjedźeń.

(Dźiwadło a reje.)

Započatk z dypkom w 7 hodź. Zastup 4 hriwny bjez dawka.

K tomu přeprošuje wutrobnje

Předsydstwo.

Křesćanske dźěłaćerske zjednoćeństwa.

Njedźelu 28. meje (dźensa) popołdnju w 3 hodź. wotdźerži so w herbskej grychće

w Njebjelčicach zjawna zhromadźizna.

Přednošk změje k. kol. Kladecki z Kölna:

„Je jednotna fronta w dźěłaćerskim hibanju móžna?“

Wšitcy, kotřiž chcedźa wěrnosć wo křesćanskich dźěłaćerskich zjednoćeństwach zhonić, su witani!

Zjednoćeństwo keramiskich dźěłaćeri Němskeje.

Dźak swj. Judašej Tadejej za pomoc we wosebitej należnosći.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje sotry

Marije Dźisławkec

w Khrósćicach

kotraž njedźelu 13. meje ze swjatymi sakramentami wobstarana w 65. lěće swojoho žiwjenja zbóžnje zemrě a bu štwórtk 18. meje w Khrósćicach pohrjebana, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za nju so modlili a w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

We Worklecach a Nowych Bóšicach,
18. meje 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 23. | **Budyšin, 3. junija 1922.** | **Lětnik 60.**

Njech naše žony du; my nimamy khwile.

Křesćanscy mužojo! To je jara khwalobne wot Was, zo chceće raz też Swojim žonam tajku dobrotu za dušu, za čas a wěčnosć popřeć. Čim pilnišo a swědomićišo so Waše žony při přichodnym swjatym misijónje wobdźěla, ćim wjacy Božeje hnady a duchownoho wužitka změjeće też Wy sami, dokelž žana wjetša hnada za dom, hač bohabojazna, pobožna mać, mandźelska a hospoza. Tajka zawěsće też swoje domjace dźěła a winowatosće we swětle swjate wěry wobhladuje a dopjelnja. Tajka budźe po přikładze swjateje Maćerje Božeje Wam luboscíwa, přecy jenak přećelna, wjesoła mandźelska, swojim dźěćom starosćiwa, dobra mać, za cyły dom dźěława, swědomita a rjadna hospoza. Tuž dźeržće, mužojo, swoje słowo! Sćelće pilnje a porjadnje Swoje žony do přednoškow a dopomńće so na Knjezowe słowo: „Njewobarajće jim!“ Druhdy wšak dyrbjachmy wot Was słyšeć, zo Waše žony po Wašim měnjenju dobroho, štož ke mši khodźenjo nastupa, přewjele činja. Tuž cyle prawje, zo maće raz telko dušipastyřskoho zrozemjenja, zo tutu dušinu kupjel, wočeřstwjenjo a womłódnjenjo dušinych mocow też Swojim lubym žonam popřejeće, zawěsće wočakujcy, zo za to potom po misijónje wo něčimžkuli lěpje budźa swoje často tak mjerzate a wobćežne winowatosće dopjelnjeć.

Tuž smy z prěnjej połojcu Wašich słowow: njech žony du, dospołnje přezjene.

Tola dale! Wy prajiće, křesćanscy mužojo, Wy sami pak khwile nimaće. Khwile nimaće? Tak rěči jenož tón, kiž njecha jeje měć. — Žana bóle njelepa, žana zrudniša wuréč kaž tuta! Žaneje khwile, hdyž so jedna wo Twoju dušu, wo jeje časne a wěčne zbožo? žanu khwilu, hdyž Ći Twój Bóh poskićuje swoju hnadu, wo kotruž budźeš snadź hišće raz prosyć? Je to přewjele žadane, zo dyrbiš za dźesać lět jedyn tydźeń, hdyž tak dźěło njehoni, raz rano z dźěłom khwatać a prjedy stawać a runje tak wječor prjedy z dźěłom přestawać, zo by w prawym času był na wječornych přednoškach? Štó dha budźe tak skupy z časom runje tu, hdyž je tola hewak časa dosć k wěcam, kotrez njejsu tak nuzne kaž derje nałožowany misijón? Njedawno su we Wonecach tři wutrajni hračcy połtřeća dnja, jeli so njemylimy, pospochi hrali. To bě też časa dosć. A někotryžkuli muž, kiž na žonu santori, zo wot rańšich abo wot nyšpora do wěčnosće dom njepřińdźe a dyrbi najprjedy do toho abo druhoho dwórčka k „stacijónam“ hić, dyrbi sebi lubić dać wotmołwu, zo ma w korčmje stajnje kholowy přismolene, a hdyž je sebi do Kamjenca abo do města zajěł, też radšo rano zahe město popołdnju zahe domoj jědźe. Też k tomu je časa dosć. Tuž njepřińdźmy z tutej wuréču! Ta pola Boha najmjenje ćehnje. Hdy by Twój Bóh z Tobu też chcył takle wikować a ći swoje hnady wotdźernyć kaž Ty činiš z nim? Stajnje čaka na Tebje w cyrkwi, w tabernaklu, we spowědnym stole a ženje njepraji: nimam khwile za Tebje. Wutroba dobroho Pastyrja tuto słowo: nimam žaneje khhwile njeznaje a też Ty njedyrbjał při tak khutnej a snadź Twoju cyłu wěčnosć rozsudźacej wěcy z tajkim khromym konjom fórmanić.

Kóždy misijón, praji swjaty Alfons, je hobrske wojowanjo mjez njebjesami a helu wo njesmjertne duše. Potajkim też wo Twoju dušu a Ty nochcył za to časa měć? Jeli Ty něhdy tutu bitwu přehraješ, wěř mi, derje so Ći njepóńpźe. Železne puta Versailskoho měra su pornjo tomu, štož na Tebje čaka, dźěćace hrajki. Ty chceš być **muž.** Tuž budź po słowach swjatoho Pawoła woprawdźe muž a pokaž so w dnjach misijóna jako muž! Njewostań doma. Přińdź, Ty serbski dźěłaćerjo ze skały, z pola, z twara, a byrnjež hewak jězdźił hač přez mjezy do Werminghofa abo druhdźe! Přińdź, Ty ratarjo, sy-li bur abo mały! Přińdźće wšitcy, Wy z druhich powołanjow, njech sće to abo druhe! Přińdźće też Wy z wučenych powołanjow! Wědomosć, solidna wědomosć a imponowaca wzdźěłanosć je w našim času wosebje nuzna. Tola, što pomha wša wučenosć a mudrosć, njeje-li človjek nabožnje rozwučeny a swoju wěru wukonjacy katolik? Wězo je wědomosć nadobne kubło. ale bjez nabožnosće, tuteje wědomosće wšěch wědomosćow, wostanje wša wědomosć prózdna retorta, zymny woheń, woprawdźita Scylla a Charybdis, strachowpołna jězba po wichoratym, žołmjatym morju. Tebje, křesćanski dźěłaćerjo, najprjedy mjenowach. Naš lud je dźěławy lud ale też dźěłaćeŕski lud a tu liču kóždoho sobu, wot ratarja ze swojimi dwěsće kórcami hač do toho, kiž je sebi jeno na skałcy abo na „wopuši“, kaž pólko rěka, móhł swoje běrnički nasadźeć. Čim bóle wusmahnjene Twoje čoło, čim bóle mozlata ta ruka čestna, ćim bóle budź mi witany! Čim bóle dyrbiš so dréć a pocić, ćim husćišo so khileć k zemi a ruku měć w mazanym dźěle, ćim nuznišo budźe Tebi wodychnjenjo wot dźěła za čas misijóna, ćim nuznišo tute „sursum corda“ misijónske, to je pohlad k njebju, pohlad horje k Twojomu Bohu! Při misijónje jedna so wo to, zo sebi nowy tarif z Twojim Bóžskim dźěłodawarjom wujednaš, zo lěpje hišće swoje dušine dźěłaćeŕske mocy nałožuješ a wutrjebaš za zbytny, snadź khětro krótki čas žiwjenja a za to dóstanješ lěpši dźesatnik wot swojoho Knjeza. A je-li Tebi hižo hłowu zamućiło a nócny spar rubiło, haj na kemšach Ći žanoho měra njedało prašenjo, kak wysoko nětko dollar stoji, kajke su w Drježdźanach wićne płaćizny, jeli su słowa: procenty, rabatt, dobytk a přirostk, plus a minus ABC a „Wótče naš“ Ći wšědny, tuž daj trošku wotpočować swojomu wikowanju a mysli sebi w dnjach misijóna jeno na najnuzniši „gscheft“, na spomóženjo swojeje duše. Pomysli sebi: nic wot khlěba samoho je človjek žiwy, ale wot kóždoho słowa, kiž wukhadźa ze Božoho rta. Tute słowo słyšiš w dnjach misijóna. Je wěrno, kaž prajiš, wot lófta njemóžeš žiwy być; ale wot swojoho powołanja, kiž je přecy bóle w našim času wikowanjo, zawěsće też nic. Njech Ći to Twój pjenježny khamor pjelni a Twoje papjery pomha kopić, Twoja duša wostanje zymna a prózdna, Tebi so póńdźe kaž tamnomu, wo kotrymž nam powěda swjate pismo, zo ličeše a ličeše a dokelž wjacy ruma trjebaše za swoje bohatstwa, bě nowu bróžeń natwarił, tu zasłyša Boži hłós: „Ty błaznje, dźensa hišće požadam wot Tebje Twoju dušu!“

Štož dźensniši dźeń tak nuznje trjebamy, to su mužojo, mužojo, kotřiž swojomu mjenej česć činja, kotřiž njeznaja hanibneje bojosće před druhimi a stuchłych wuréčow. Sy-li nan a maš dorosćenoho syna doma, přiwjedź joho sobu! Njepřewostaj to žonje a maćeri, so za to starać, zo wšitke dźěći z domu so porjadnje při misijónje wobdźěla. Maćerna ruka je za dźěći ze šule wukhodźene často přesłaba; tuž čiń Ty, nano, swoju winowatosć a přidźerž swoje dźěći k tomu.

Budź pak też do dnjow misijóna pomocnik a japoštoł dobroho skutka, zo sobu pomhaš druhich za to dobyć. Ty znaješ mjez swojimi sobudźěłaćerjemi při nowotwarje, mjez swojimi wjesnymi, haj snadź samo mjez swojim přećelstwom toho abo druhoho, kiž by so najradšo wotwlakował a tutu přileżnosć, swoju dušu wumóžić, zapasł. Maja-li křiwe nahlady abo wšelake předsudki prećiwo misijónej, powuč Ty jich, a jeli wšitko ničo njepomha, prócuj so, zo by jich k wopytej znajmjeńša jenoho wječornoho přednoška pohnuł a dobył. Z tym je často wjele, jeli nic wšitko dobyte. Bóh Ći tute japoštołske dźěło njezabudźe, a tón, kotrohož sy takle dobył, budźe Ći čas žiwjenja za to dźakowny, je-li spóznał, što je přez Tebje dobył. Wězo bjez woporow też tutón misijón njebudźe, kaž zcyła ničo dobre na swěće bjez woporow so njedokonja. Wopor je sól, z kotrejž ma so kóždy dobry skutk naselić, hewak wjadnje a stuchnje. Wopora pak njeje, hdźež njeje woporneje mysle. Tu mamy też z dobom kluč k tomu, zo někotry na misijón derje k rěčam njeje. Nima prawoho woporniwoho ducha, kajkohož sebi tajke dny žadaja. Zawěsće dyrbja so wšelakore wopory přinjesć. Tola, što to je pornjo dobytkej tutych dnjow? Sy-li wopory přinjesł na času, wopory, zo sy sebi zapowěł něšto na dobrej khwili, na bjesadźe a towaršnosći, kak bohaće płaći Ći Bóh z hnadami misijónskimi, z nutřkownym tróštom a pokojom, zo móhł zawyskać a zanošować swój „Magnifikat“ z radostneje wutroby.

Dny swjatoho misijóna su dny Božeje hnady a to wurjadnych Božich hnadow. To njezabudźće. Bóh Wam w tutych dnjach swoju smilnu ruku poskića. Misijón njemóžeće kóžde lěto měć. Swjaty misijón budźe za wjele z Was poslednja wulka Boža hnada. Štó

z Was drje hišće přichodny misijón dožiwi? Štó budże tehdy hišće žiwy? Snadź njebudźemoj wobaj, kiž tole čitaš a kiž to pisa, za lětko hižo mjez žiwymi. A Ty chcył tutu poslednju wulku hnadu wotpokazać? Njeby to był čorny, hrozny njedźak za tajku Božu miłosć? Haj snadź je runje tutón misijón za Tebje ta poslednja a rozsudźaca hnada! Tuž, křesćanscy mužojo, dajće sebi rěčeć! Wobdźělće so tež Wy a to prawje horliwje, khutnje a pobožnje!

Swětowy rozhlad.

Ze swěta a joho politiki něšto rozprawjeć, so nětkle skoro njehodźi. Hdźežkuli pohladaš, so hakle wšo wuwiwa; krutoho postupa, něčoho dozrawjenoho skoro nihdże njeje. Genua je hižo něšto njedźeli nimo, wuskutkowała je tak rjec ničo. We Haagu ma so dale wuradźeć, to bě skónčnje poslednje wobzamknjenjo. Tola tež tón Němskej wumoženjo njepřinjese; pomhać dyrbi sebi sama, zo lutuje, telko na hordosć a zawjeselenja njerozmjeta — a dźěła. Nětkle chce wulku požčeńku we Americy přiwzać. Tola tam je mało přikhilnosće k tajkej mysličcy. Najwěsćiše, štož přińdże a mamy wočakować, drje budże požčeńka, kotruž němski stat pola swojich poddanow sebi „požči“, zo jich mjenujcy k wotedaću wěstych pjenjez nuzuje, a te potom pak zadani, pak tež nic, to rěka, dospołnje nizko, a ludźom wotpłaći, hdyž budże móc. Wo tym nětkle we němskostatnym sejmje jednaja. Tam rozprawješe tež kancler Wirth wo skutkowanju němskoho wotpósłanstwa w Genuje. Wulkoho wuspěcha po měnjenju němskonarodnych a komunistow měł njeje; wón sam a joho přiwisnicy maja němskoruske zrěčenjo za jara spomožne a wunošne.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“ swjećeše zańdźenu njedźelu swój lětuši założeński swjedźeń. Mócnje zaklinča při započatku „Hišće Serbstwo njezhubjene“. Potom postrowi knjez předsyda farař Hejduška wšitkich wutrobnje, wosebje našoho protektora najdost. knjeza tachanta kaž tež čestnoho předsydu najdost. knjeza praelata Žura. Jednoćenjo nam potom „Petrolejowy kužoł“ předstajichu, to je žortna hra za 4 mužskich a 1 žónsku, wobdźěłana wot knjeza wučerja M. Hajny. Hra je we wustojnej ludowej rěči spisana a wudebjena z dobrymi, jadriwymi žortami. Hakle před krótkim je „Petrolejowy kužoł“ w čišću wušoł w Donnerhakec čišćerni. — Hrajerjo wukonjachu swój nadawk wulkotnje, haj wumjelscy a to běše nam zawěšćene, přetož hrajachu dźěn někotři knježa, kotřiž su nam hišće z hry „Burska krej“, kotruž woni nam jutry na Maćicy tak wumjelscy předstajichu, znaći. Krawski mištr (knjez Hejduška) hraješe woprawdźe mištrscy. Joho dźowka Marinka (knježna Hilža Hajnec) doby sebi připosłucharjow přez jeje měrne wašnjo a łatku rěč. Z wosebitym wušiknym razom wustupi Jan (knjez Šajba), znaty jako wubjerny hrajeŕ. Też překupc (knjez P. Hajna) je swój nadawk jara wulkotnje předstajił, a štó by móhł krawskoho wučownika (knjez Kuba) khmańšo předstajeć? Zo běchu hrajerjo swój nadawk derje dopjelnili, pokaza mócny přiklesk. Runje tak derje so nam dale předstaji „Fotograf“, žortna hra w jednym jednanju wot J. N. H. Wosebity dźak słuša tudy nimo mjenowanych wosobow z prjedawšeje hry knježnje Barčec (Khata) a knjezej Deleńkej (nócny stražnik). Po dźiwadle sćěhowachu reje. Serbscy hercy nam pilnje zapiskachu znate serbske melodije. Sobustawy pak zaspěwachu serbske spěwy.

Z Budyšina. Minjeny štwórtk poswjeći so w katolskim seminaru pomnik k česći tym wučerjam a seminaristam, kotřiž su w swětowej wójnje dyrbjeli swoje žiwjenjo woprować, su to 44 sakskich katolskich wučerjow, mjez nimi tři Serbja kk: Jan Rječka, Franc Kral a Jurij Bejmaŕ ze Židowa a 10 seminaristow, mjez nimi 1 Serb: Mikławš Reiniš z Budyšina. K wosebitej swjatočnosći pak zeńdu so katolscy wučerjo Sakskeje přichodny pjatk rano w 8 hodź. — Kaž so hižo před tydźenjom zdźěli, zhromadźa so sakscy katolscy wučerjo srjedu 7. junija k hłownej zwjazkownej zhromadźiznje a to w 3 hodź. w katolskim seminaru. Wječor wot 6 hodź. zhromadźizna cyrkwinych wučerjow. Štwórtk su wot 8—12 přednoški a praktiske wuwjedźenja, popołdnju w 3 hodźinach hłowna zhromadźizna jenož za sobustawy. Pjatk připołdnju skónča přednoški, popołdnju je wulět.

— Valuta zmóžnjuje wobydlerjam susodneje republiki za nimale tuni pjenjez po Němskej pućować. To wužichu też studowacy Berounskeje wobkhodneje akademije, zo bychu sebi Budyšin wobhladali a tu někak so ze serbskim ludom spóznali. Woni zeńdźechu so też z mnohimi Serbami a Serbowkami minjenu sobotu wječor w Serbskim Domje. Wobkuzłace bě, štož tam móžeše zasłyšeć z češkeje hudźby, wosebje z narodnoho spěwa. Powšitkownje najwjetši zajim zbudźištaj při tym „dudakaj“, studentaj, kotrajž na kózło piskaštaj. Też serbske spěwarki dachu swoje hłosy zaklinčeć. We zhromadnej zabawje přeživichu tak rjane hodźinki.

— „Serbske Nowiny“ pisaja: Krajne zasydleńske towarstwo wotmě tele dny w Drježdźanach swoju hłownu zhromadźiznu. Z njej wuzběhnjemy někotre nas wosebje zajimowace ličby. Na zakładze statnoho zasydleńskoho zakonja su do rukow małych ratarjow přešle: 42 hekt. (147 kórcow) z kupjenjom, 200 hekt. (700 kórcow) z přenajećom z prawom pozdźišoho kupjenja a 226 hekt. (791 kórcow) ze swobodnym přenajećom. Naši ratarjo so prócuja, wosebje za swojich synow, te kubła a žiwnosće wróćo dóstać, kiž su knježe dwory něhdy kupiłe. To pak wobćežnosće přihotuje. W twarjenjach tychle kubłow sydla dźěłaćerjo tych knježich dworow, kiž su je něhdy kupili. Z nich su hač dotal 115 tajkich statokow přehladowali, jenož 8 su hač dotal na burskich žadaćelow so wróćiłe. W najbližšim času so zasy 5 statokow burskim synam přepodadźa. Dale je so namjetowało, dalše 26 statokow synam burow přepodać. Z tychle ličbow tola jasnje spóznajemy, zo z našimi zasydleńskimi prócowanjemi doprědka dźe. My njerozemimy, zo tu a tam móža naši serbscy burja so tomu přećiwjeć. My tola wojujemy za přichod našich dźěći. My pak dawno wěmy, zo němskonarodni su zakusani přećiwnicy zasydleńskich prócowanjow. Byrnjež wam do wočow ludali, zo su za to, wěmy tola z jich zadźerženja při tajkich rozsudźenjach, kak nam skradźu wšudźom prěkuše dźěłaja. Jeli snano wobydlenja w domskich něhdušich burskich statokow za swojich dźěłaćerjow trjebali, njemóhli snano jim někotre jstwy w jich hrodach wotstupić? Měnimy, tajki zadźěwk móhł so wotstronić.

Ze Serbskich Pazlic. Kaž dźěłaćerjo tak mějachu też ratarjo zańdźenu póndźelu swoju zhromadźiznu a to we Serbskich Pazlicach. Sekretaŕ Jenka ze zwjazka ratarjow rozłoži

Listy ze wsy.

Wulcynahladny biskop z Ketteler praji: Telko so skorži, zo dźěći hižo wjacy njećesćuja starych a z nimi stare nałožki a wašnja. A runje to ma swoje strachi w časach, we kajkichž smy nětkle žiwi. Wurjadne, njewšědne podawki zawjedu ludźi k tomu, wšo stare zacpěwać a za wšěm nowym łójić jako by w tym hač dotal njewidźane zbožo zakhowane było. A to zasy wupłodźi zdobom škódnu hordosć. Kóždy błazeń měni, zo je mudriši hač wša zańdźenosć a dokelž njezamóža w swojej hłuposći hłubši zmysł wěcow zrozemić, přima za wšěm nowym a ma so w tej měrje za mudrišoho, kaž stare zacpěwa. Tute strachi so přecy bóle do našeje młodosće dobywaja. Hdźež też dźěćo zhladuje, widźi, kak so wšo stare potorha, a kak ludźo błudmu hołduja, jako by so swět móhł přez wšě możne nowotarstwa tak do čista wozbožić. Štož je šwindl, jebanstwo a lichownistwo we wobkhodnym žiwjenju, dokelž chce kóždy bjez dźěła a prócy w skoku zbohatnyć, to je tutón moderny duch w młodosći, kotryž wotpokazuje krutobu, kotraž je w nabožnosći zapołożena, a kotryž chce bjez tamnoho stajnoho sprócniwoho dźěła na sebi samym, kaž sebi to Khrystus žada, spěšnje k swojomu zbožu dóńć. Dźěći, kotrež za tajkim zbožom łója, su horde a błazniwe zdobom. A ći najhłupiši měnja, zo su najmudriši, hdyž so njećesanje wšoho wotrjeknu, štož su druzy dotal česćili, lubowali a wěrili, a hdyž za tym, štož runje tón dźeń jako móda płaći, honja. Z tym pak hižo dźěći njesměrny pokład woprawdźiteje zdźěłanosće přisadźa. Česćownosć napřećo staromu, za wšo wot zastarska nałožene, za dobre wašnja, česćownosć za to, štož smy wot staršich a prjedownikow jako swjate a z česću wobstojace přepodate dóstali a namrěli, su za pócćiwe a nabožne wukubłanjo z najwjetšim wuznamom. Njewobkhowaja jeno dźěćo před błazniwym wulcyčinjenjom, ale su zdobom kruta zepjera we mnohich strachach za młodosć. W zańdźenosći je wěrnosć. Štóž to stare česći, štóž zańdźenosć, wosebje mnohe, křesćanske dobre nałožki, česćuje, tón přez to nawuknje prawu mudrosć žiwjenja, njech je tu khwilu też hišće jomu zakhowana. To wšitko pak naša młodosć přisadźi, hdyž za wšěm nowym honi a stare zacpěwa.“ Tak Ketteler.

Z rjeńšimi a přihódnišimi słowami, jako by dźensa žiwy był a za našich ludźi rěčał, njehodźi so wuprajić, na čimž też my khorimy. Do kuta ze wšěm starym, dobrym, na wjeršk pikotate, brinčate, njewupruhowane nowe! To je nowa, socialna revolucija, powrót wšeje stareje dobreje serbskeje kultury. Haj, tu so praji: zo je młodosć zdźiwjena a nabožnje nakažena, to tola nic jeno we Serbach, ale też wšudźom druhdźe wobkedźbujemy. Tola zabyć so njesmě, zo runje pola nas je powrót, přeměnjenjo tak nahłe, zo přińdźe, kaž wulka woda, hdyž tola před něšto lětami wo wšěm tym mało wědźachmy. Tuž dyrbja też hišće druhe a hłubše winy być za tutón nahły a hłuboki spad pócćiwosće a nabožnosće. A tutu druhu winu widźimy w postupowacym poněmčenju, kiž podrywa česćownosć před starym, dobrym. Wójna je tohodla runje pola nas tak zahubjacy skutkowała, dokelž běše z njej zjednoćene systematiske přeněmčowanjo. Wopaki zrozemjene słowo němskoho basnika: na němskim žiwjenju (Wesen) ma so hišće raz swět wustrowić, je, njedźiwajcy toho, zo je z nim do njebjes sahaca hordosć a njewěrnosć wuprajena, też pola nas złe płody njesło. Wójna je jako bój za němstwo też serbsku kulturu nała-

we dlějšej zahorjacej rěči stojnišćo ratarja we našim času. Rěčnik pokaza na rosćacu drohotu, kiž njeje wina ratarjow, wón žadaše swobodne wikowanjo, kiž je trěbne k wuwiću ratarstwa. Tež spominaše na njedostatk dźěłaćerjow, podróženjo kupnych hnojow a druhe škody, kotrež ratarstwu w našim času hroža. Přitomni běchu z jeho programom přezjene. Na to wustupi knježna z Brakl a spěwaše khwalbny hymnus na němskonarodnu stronu. Wona předstaji so swojim připosłucharjam jako kruće katolsku, z dobreje katolskeje swójby wukhadźacu žónsku. Pokaza, zo runje wěra pola němskonarodnych najlěpje škitana, tohodla je k nim přišła. We dalšej rěči přińdźe na rozmołwu najdost. knjeza biskopa a joho wuprajenja wo němskonarodnych. Wón je pječa prajił: „zo zrozemi, hdyž někotři z křesćanskeje ludoweje strony wustupja a k němskonarodnym přeńdu.“ Tež powoła so na Encykliku bamža Leona XIII. a pastyrski list Němskich biskopow z lěta 1917 a čitaše wjacy sadow z tutoho. Chcyše dopokazać, kak móžeš kruty a dobry katolik a tola němskonarodny być. Křesćanskej ludowej stronje činješe porok, zo so wobdźěli na knježeństwje a zwjazk čini ze socialdemokratami, wo njej praji, zo njeje wjacy to, štož stary centrum běše, ale nětko jara na lěwu stronu pokhila. Chcyše tež zadźerženjo němskonarodnych při šulskim kompromisu we Weimaru wusprawnosćić. Tola wjele druhoho hišće přinjese we swojej khwalbje na němskonarodnu stronu a chcyše dopokazać, kak móžeš derje katolski a němskonarodnoho zmyslenja być. We rozmołwje stupi jej najprjedy knjez kapłan Cyž we dlějšej rěči napřećo a rysowaše stojnišćo centra a němskonarodnych. Tohorunja wotpokaza knjez farař Mič někotre jeje wuprajenja a pokaza, kak mało je runje tuta strona za wěru činiła, zo staj přez nju 2 křesć. swj. dnaj spadnjenej, tež za serbski narod ženje ničo wyše měła njeje, znata je jeje politika napřećo Słowjanam wosebje Polakam. Za centrumsku stronu rěčeše tež knjez kubleŕ Cyž z Njebjelčic, za němskonarodnych pak knjež kubleŕ Pjech z Miłoćic. Tak so skónči zajimawa zhromadźizna hakle pozdźe w nocy w 1 hodź. My pak widźimy, z kajkim aparatom němskonarodni wustupuja a kak pytaja katolikow a Serbow slepić. Njelěšće na jich lěp, lubi Serbja!

Z Njebjelčic. Kaž běše w Posole tydźenja wozjewjene, wotmě so w Njelčicach zańdźenu njedźelu popołdnju zhromadźizna wosadnych dźěłaćerjow. Nahladna ličba běše so zešła na přeprošenjo křesćanskoho dźěłaćerskoho zjednoćeństwa. Sekretaŕ Hofmann rozwi přitomnym program zjednoćeństwa w dlějšej rěči. Pokaza na stojnišćo swobodnych zjednoćeństwow, kiž su tola njepřećeljo wěry a cyrkwje. Za katolskoho dźěłaćerja móže jenož rěkać: do křesćanskoho zjednoćenstwa, tam su najlěpje joho nabožne narodne interesy škitane a tež materialnje je za njoho starane. Nichtó njećerpi škody, kiž tajkim zjednoćeństwam přisłuša abo do nich zastupi. Tak, katolscy dźěłaćerjo, do křesćanskich zjednoćeństwow.

Z Kulowa. 10. junija dóstanje syn našeje wosady a našoho města, dostojny knjez diakon Pawoł Grófa, w Münstru duchownsku swjećiznu; swój prěni wopor Božeje mšě woswjeći 13. junija tu. Cyrkwinska swjatočnosć započnje so w 8 hodź. dopołdnja. — Hdźe nowy měšnik prěnje zastojnstwo dóstanje, njeje hišće znate; wěste pak, zo něhdźe we Mišnjanskej dioecesy, dokelž je do rjadu tamnoho duchownstwa přiwzaty. — Přejemy dostojnomu knjezej najnutrnišo zbožo a Bože žohnowanjo za joho wosobu a tež powołanske skutkowanjo. Wjeselimy so, zo z nim dóstanjemy zasy přirostk našoho serbskoho duchownstwa.

Ze Serbow. Zajimawy proces wotmě so minjenu sobotu w Běłej Wodźe. Podłožki a winy k njomu leža w poslednich wólbach do pruskoho sejma. Proces pokaza, z kajkej zełhafnosću a khrobłosću sebi wšelacy ludźo zwěrja dźěłać, zo bychu tola swojoho politiskoho přećiwnika zničili a hłosy wolerjow sebi zwěsćili. Z njoho bě dale widźeć, kak je w Němskej wšelakim wyšnosćam podhladny człowjek, kiž njeje Němc, wosebje pak potom, hdyž so swojeje nicněmskeje narodnosće njehańbuje a je sebi jeje wědomy.

Do wólbow běchu sekretar němskonarodneje strony Prochnow w Stróži, dale prawnik Wegerich a sedłarski mištr Nicolai we Wojerecach w nowinach wo katolskim fararju Otrembje we Wojerecach wudawali, zo je pólski agitator, zo Hornich Ślezakow namołwja, woni měli při bórzomnym wothłosowanju wo Hornju Ślezsku za Pólsku hłosować a zo we swojich pólskich předowanjach z klětki přećiwo Němcam šćuwa.

Zo bychu tak prawje lud zaslepili a přećiwo knjezej Otrembje a tak křesćanskej ludowej stronje, kotruž knjez farař Otremba w tamnišej wokolinje tehdy zastupowaše (też we zjawnych zhromadźiznach) dźěłali, skhroblichu so hišće wudawać, zo maja dopokazow dosć za swoje wuprajenja a zo je před sudnistwom předłoža, hdyž jich knjez farař Otremba wobskorži. To knjez O. sčini, a nětko so wupokaza, zo běchu wšě wozjewjenja njewěrne.

Jako swědk přećiwo Otrembje wustupi też „landrat“ Lenoir Wojerowski. Z joho wuprajenjow so wupokaza, kak lohkowěriwy bě był we wšěm, z čimž chcyše knjezej O. Němcam njepřećelne zmyslenjo dopokazać; wón so samo njestróži prajić, zo ma kóždoho katolskoho duchownoho zadźerženjo za němcowstwo škodowace (dem Deutschtum abträglich).

Heßleinowa zhromadźizna

w Khróšćicach 25. 5. 22.

(Skónčenjo.)

Po přednošku knjeza zapósłanca dóńdźe k rozmołwje. Ta bě jara zajimawa. Do njej přimnychu kk. Kokla-Lisak, kubleŕ Dučman, kapłan Cyž, farař Delan, wučeŕ Słodeńk, překupc Bart, žiwnosćeŕ Kmječ. Při tym so připózna, zo my Serbja we Sakskej dyrbimy politiku křesćanskeje ludoweje strony podpjerać; bjez njeje bychmy za cyrkej a šulu najwjetšu škodu měli. Hdyž je wona też tu słaba, dha tola so zepjera na křesć. ludowu stronu w Barlinje, kotraž ma tam nětkle wulku móc w rucy. Knj. Dučman wupraji a z nim cyła zhromadźizna knjezej Heßleinej připóznaćo a dźak za joho wustupowanjo w należnosćach našich katolskich šulow. Joho prócy płód je, zo je hišće mamy. Štož pak ratarstwo nastupa, měła křesćanska ludowa strona hišće lěpje za nje dźěłać. Knj. zapósłanc wupraji na tón porok přećo, zo bychu skerje ratarjo sami jomu pisomnje swoje přeća a wobćežowanja a dopokazy za jich naprawjenjo podawali; hakle potom hodźi so něšto činić.

Raznje pokaza so też na njepřećelne zadźerženjo sakskeje statneje kencle přećiwo Serbam, docyła kak mało so za našu narodnosć stawa. Knježeństwo ma prawje a z loyalneje strony swoje wobhonjenja brać a dóstawać. Za to khmanoho nimamy knj. Pičа-Bórkowskoho, kotrohož dźěn sebi też Serbja mała. Tuž ma so na serbskim ludu natwarjace dźěło dokonjeć: škitujmy a hajmy sebi swoju wosebitu serbsku kulturu a njenošmy do swojeje zahrodki telko cuzych rostlinow! Ze Kettelerowymi słowami prajene rěka to: Za serbsku kulturu, za naše wobstaćo jako wosebity, wurazny lud, kiž njeje, kaž su nas we wójnje wukřćili: serbski rěčacy němski lud, słuša sobu česćownosć před starym, dobrym serbskim, před našimi dobrymi wašnjemi a nałožkami, před tym, štož su nam prjedownicy a starši podali. Tutu wěrnosć maja jenak sebi ważić swójba, šula a cyrkej, wone njesmědźa chcyć, zo by wukubłanjo młodosće dale tak škodowane było, hdyž so w młodej wutrobje zatřase česćownosć před wupruhowanym a wobstojacym starym dobrym.

Stat ma natursku winowatosć, jednotliwoho we swojim kraju škitać. To dźěn je za njoho hłowna wina, čohodla tu z cyła je a wobstoji, zo prawo jednotliwoho poddana škita. Dale ma stat powšitkowne derjeměćo wšěch we swojim kraju, nic jeno derjeměćo jenoho abo druhoho naroda w nim, ně, wšěch poddanow a wšěch narodnosćow hladać a spěchować. A tutón nadawk ma stat też w šuli dopjelnjeć, mjenujcy prawa staršiske škitać a staršim we wukubłanju k pomocy być. Jeli by stat runje nawopačne toho, štož by dyrbjał, činił, prawo na maćerńu rěč wuwjazował, a jeli njeby tak staršim pomhał, wot Boha postajenym wukubłarjam, ale wukubłanjo poćežował, haj znjemóžnił, by to njeprawda była, a stat by so přehrěšił přećiwo swojomu nadawkej a powołanju. By tak słabił swoju autoritu podobnje kaž měšnik, kiž by lud město, zo by jón natwarjał, přez hubjeny přikład kazył. To samo płaći wo cyrkwi. **Cyrkej, kiž by chcyła přeněmcować, by so stajała swojomu wot Boha postajenomu nadawkej a powołanju, by so w ludźe sama ponižała. Widźimy, kak so evangelskim Serbam w Pruskej dźe; kak sebi tam cyrkej lud wotcuzbni, hdyž njepodawa ludej joho rěče mócnych duchownych, hdyž njemóže w Božim domje lud natwarjeć přez to, zo njeposkića serbske předowanja, zo lud nima składnosće, serbske kěrluše spěwać a njemóže so swojomu Bohu tak modlić, kaž ma naturske prawo k tomu.**

Drje žadyn lud w Europje njeje telko ćerpjeł jako narod kaž pólski. Kak často je w tajkich ćežkich časach runje japoštołski stoł wustupował k zakitowanju pólskoho ludu. Njeboh bamž Benedikt XV. pokazuje we swojim lisće, Waršawskomu arcybiskopej, nětčišomu kardinalej Krakowskomu pisanym, kak bě bamž Klimant XIV. w času dźělenja Pólskeje jenitki, kiž we wosebitym wokolniku na křesćanskich mócnarjow z doraznymi słowami njewotwisnosć pólskoho ludu zakitowaše, kaž staj też Hrjehor XVI. a Pius IX. kruće protestowałoj přećiwo potłóčowanju Polakow. A wuj je kruće přeswědčeny, dyrbjało-li raz trěbne być, zo by też Swjaty Stoł za prawa našoho ludu tosame zrozemjenjo a zajimanjo měł. Arcybiskop a kardinal Faulhaber, kotrohož wuj znaje a wosebje česćuje jako sprawnje zmyslenoho a daloko widźacoho muža, pisa we swojej knižcy: naša nabožna kultura na stronje 454: Bože kralestwo njehodźi so znarodźeć (nacionalisować) k lěpšomu jenoho naroda. Na druhu stronu pak so njetrjebałe ludy wotnarodźeć k lěpšomu Božoho kralestwa. Ludy móža ze sprawnej wolu za swojim spomoženjom Bože kralestwo pytać a jomu přisłušeć bjez toho, zo bychu trjebali swoju narodnu wosebitosć a samotnosć zaprěwać, bjez toho, zo bychu trjebali swoje wopraw-njene narodne prawa přeradźeć. Tak ma

za swojoho zastupjerja wolili njejsu, kiž je też cyle připadnje do sejma přišoł.

Knjez Bart napominaše. zo bychmy my Serbja tola zasy přezjene politiscy byli a wolili kaž to při poslednich wólbach běchmy a do wójny smy stajnje byli: katolscy a evangelscy Serbja. Wot dźěłaćerja hač k wulkomu burej dyrbimy wšitcy jenu fróntu měć. Też evangelscy Serbja spóznawaju, zo, hdyž z jenej wulkej stronu so dyrbimy nawjazować, zo njebychmy při wólbach dospołnje so rozbrójili, móžemy to jenož z křesćanskej ludowej stronu činić, dokelž ta po křesćanskich zasadach hlada znutřkowne wobstojenja rjadować. Na knjeza Bartowe namołwjenjo a po radźe někotrych druhich přiwza potom zhromadźizna sćěhowacu resoluciju. Nichtó so přećiwo njej njewupraji.

„Zjawna zhromadźizna Serbow w Khrósćicach protestuje přećiwo zadźerženju sakskoho knježeŕstwa w prašenjach serbskeje politiki. Zezdačne přizwolenja so přez wšelake srědki niča a přeća serbskich staršich na serbsku wučbu swojich dźěći so njedopjelnjeja. Wobaramy so přećiwo wopačnej rozprawje sakskeje statneje kenclije wot 7. apryla w Drježdźanach wo wotmětym posedźenju, nastupacym serbske přeća a pječa z Lipska wukhadźacym wunošowanju, zo su tehdom serbscy wjednicy přidali, zo maja starši mało zajima za serbsku wučbu. Němskonarodnoho zapósłanca Piča wotpokazamy jako rozprawjerja w serbskich należnosćach. Žadamy:

1. zakońske garantije za njepřikrótšene pěstowanjo našoho ludstwa přez dokładnu serbsku wučbu we wšěch šulach serbskeje krajiny;

2. wukubłanjo přihódnych wučeŕskich mocow;

3. serbsku srěnju šulu jenož ze serbskimi wučerjemi;

4. postajenjo jenoho stajnoho serbskoho referenta w ministeriju, kotryž ma dowěru serbskoho luda;

5. zo po wjetšinje serbske šule so jako serbskoněmske woznamjenja a so jako runoprawne wobhladuja."

Skónčnje napominaše k. Kmječ-Khrósćanski, zo bychmy sebi tola wjesne wólbne towaŕstwo zasy zarjadowali, podobne kajkež do wójny mějachmy; kotrež njeby jenož krótko do wólbow počało dźěłać, ale też w měrnych časach lud politiscy rozwučowało.

Dokelž bě hižo pozdźe a zhromadźizna so hižo rozdrjebjowaše, wo joho namjeće so rěčeć njehodźeše.

Po dobrych třoch hodźinach skónči ju knjez předsyda; na to zeńdźechu so hišće mnozy jenotliwcy k wšelakim wuradźowanjam

Wutupjene město.

1. Jěł je Bóh wjeršen do městačka
:,: Na swojom zelenem wozyčku :,:
2. Do poł je městačka njepřišoł,
:,: Hižo je w městačku pozastał. :,:
3. Nichtó tam k njemu won njepřińdźe,
:,: Štož jeno měšnik wšón šědźiwy. :,:
4. „Čohodla płačeš ty, syno Boži?"
„Kak ha ja płakaći njedyrbju,
Hdyž so to město dźě přepadnje!
5. Wělke nad městačkom znamjo je,
Na jenom boku je čorny kříž,
Na druhom boku pak krawy mječ."
6. „Što dźě tón krawy mječ znamuje?"
„Wělku wón wójnu wam pokaže."
7. „Što dźě tón čorny kříž znamuje?"
„Wělki wón hłód wam znamuje."
8. „Što wělke znamjo dźě znamuje?"
:,: Wělki to mór wam znamuje. :,:
9. Maćerje budźeja dźěći jěsć,
:,: Hišće jich njebudu w měrje jěsć." :,:
10. Nawala jim so tam wojacy,
:,: Hišće je budu jim z rukow dreć. :,:
11. Nimo tam jědźichu fórmani,
Z cuzeho kraja mi fórmani.
12. Ničo tam z městačka njesłyšachu,
Štož starych ludźi wělki hołk,
Małych tych dźěći křik a płačk.
13. Woni na městačko zhlad'wachu,
:,: Hišće sej takle prawjachu: :,:
14. „Hlejće wšak, Božo mój, hladajće!
Kajke to tola raz městačko,
Nět je tu kamjeń na kamjenju!"

„Jeruzalemje, Jeruzalemje!" Wšo na to „městačko" pokazuje, hdźež jena mać swoje dźěćo zjě, hdyž romscy wojacy město wobléhowachu. Zbóžnik bě pad wěšćił! Rjenje so spěwa, zo wón „na zelenem wozyčkn" přijědźe.

Žórła: Smolef I, 284; Časopis M. S. 69, 97 (H. Dučman) a 105 (M. Hórnik). Hłós we „Khwatajće ale spěwajće" čo. 55. M. N.

Dopis.

„Katolski Posoł" přinjese nam druhi raz nastawk wo trěbnych misijónach we Serbach. Wón nam často předstaji jako misijónara njeboh knjeza fararja Wingerja. Tuž njech je mi, kotrohož spowědnik je njeboh Winger dwě lěće był, dowolene, něšto tu přispomnić.

Knjez Winger běše najžortniši muž při wobkhadźe, ale najkrućiši při khorym łožu a w spowědnym stole. Mózu prajić, zo sym sebi wjele nazhonjenja nahromadźił a joho jako krutoho sudnika česćuju, a hdyž je mi składnosć, dha joho row rady wopytam. We nastupanju misijónow pak stoju kruće ke „Katolskomu Posołej". Misijón je najspomožniša mysl za serbski lud. Štóž ma přileżnosć domčk a dwórčk we wšelakich wsach wopytać, tón budźe też jako laik z cyłej mocu za misijón. Naš lud je pokaženy; płody so hižo njedźiwajcy pokazuja. Chcu na někotre spomnić. Kelko je tych, kotřiž maja hižo wjacy hač jenoho Boha? Mamon je jich přewzał; woni słuža jomu, drapaja a hrabaja za kubłom, kiž rěka mazana papjerka. — Někotři na mjeno Bože ničo njedadźa, zela a tamaja susodam k pohóršku a swojim dźěćom k „přikładej". Swjaty dźeń drje ke mši du, dokelž so njechadźa wobrěčeć dać, ale kak husto jenož k wotpočinkej! Jeli pak někak Božu mšu wutraja, wot prědowanja jenož třeći dźěl što słyši, dokelž maja „woči začinjene". Kak so zadźerža dźěći přećiwo staršim? — Runje tak kaž sebi ći zasłuža. Naš znaty lichownik dźensa swojoho syna wuči, zo ma žonu wotehnać. Syn so też hnydom do dźěła da. Hač to štwórta kaznja přikazuje? W njej su, mi so zda, też winowatosće staršich přećiwo dźěćom zrjadowane, tola hišće něšto też: Poddaći maja też winowatosće přećiwo předstajenym. O, to je so wjele hrěšiło! Naduty .duch je přewzał cyłe wosady. Kak so wobkhadźuje? Khudy napřećo bohatomu a nawopak? Susod napřećo susodej? Hdźe je naša póććiwosć? „Rjane" wojeŕstwo je ju zežrało! Lichowarjo wakaja jedyn na druhoho; kelko młodych ludźi, dźěći dobrych staršich, su w khódach; wšo je wójna přinjesła. Štó sej pomysli wjele na to, što wopačna přisaha do sćěhwkow ma? Nanojo dźěła madźelstwo swojich dźěći. Kubło swojoho bližšoho z hromadami na so ćahnu a a njemysla, zo dale třećoho stawa jich potomnikam so njezdźerži.

---

cyrkej, tak ma duchownstwo winowatosć, zo jenomyslnje a kruće a zhromadnje wšě prócowanja wotpokazuje a wotraža, kotrež so měrja na wotnarodźenjo ludu. Haj hišće wjacy. Duchownstwo dyrbi też za to dźěłać přez rozjasnjenjo a dobry přikład, zo so njeprawda tajkoho přehrěšenja a joho złe płody wotkrywaja. To je też wuja pohnuło z lubosće k swojomu serbskomu ludej, raz prawo na maćeŕnu rěč nadrobnje rozestajić, byrnjež też za to dyrbješe słyšeć porok: běŕ so na kedźbu! Pisa dźěn biskop Egger takle: Słuša do družiny nowočasneje häresije (to je błuda), po kotrejž Bože kaznje, wěčne zakonje sprawnosće w politiskich wěcach wjacy njepłaća. Hdyž tute měnjenjo knježi, dyrbitej njejabcy khabłać sprawnosć a swědomitosć, a na jeju město stupić swojowólnosć a sebićnosć, z čimž so wězo też wukorjenja prawa wotčinska mysl. We stawiznach wšitkich ludow sćěhowaše na rozpad nabožiny politiski a socialny rozwal. Runje tu so jasnje pokazuje, kak nuzne je křesćanstwo za wuwiwanjo sprawnosće a wobstaćo zjawnoho porjada, za powšitkowne derjemććo ludowe. K powšitkownomu lěpšomu słuša, zo so wšitkim we wótčinje po možnosći derje wjedźe, z mjeńšinami so samowólnje njezakhadźa, zo nichtó njemóže skoržić na to, zo so njesprawnje podtłóčuje a joho prawa so jomu křiwdźa, a zo móže w nuzy kóždy na pomoc ličić. Wšitcy w kraju maja so wjeselić, zo so z nimi tak wobkhadźuje, zo swoje winowatosće nic jeno po swědomju a nuzowani, ale we wjesołym přeswědčenju dopjelnja: my mamy dobru mać!

Słabši lud chcyć podtłóčować je njekřesćanscy, dokelž přećiwja so kazni wěrnosće, kazni lubosće k bližšomu, zrani sprawnosć, prawdu a mudrosć. Haj Egger dale praji: Duchowny dyrbi w narodnych wěcach dowěrjenomu ludej ze słowom a přikładom pokazać, što je dowolene a što njeje dowolene, što křesćanstwo w tym přikazuje, dowola a zakazuje. Měšnik njesmě w tej wěcy mjelčeć. Jako měšnik ma wón też narodne prašenja w swětle nabožiny posudźować a tohodla dyrbi wědźeć, kajke winowatosće ma wón a lud napřećo swojej narodnosći.

Přeněmcowanjo je też wěsta revolucija, dokelž so zběha přećiwo naturskomu zakonjej, dokelž z mocu zniči stary, narodny porjad, rozčaskuje stawizniski zwisk, a joho złe płody pokazuja so w tym, zo k zhubjenju dźe drohotny pokład česćownosće před Swjatym a mnohosć wukubłanskich hódnosćow. Přeněmcowanjo je revolucija přećiwo ludej. Často je powrót wot horjeka wina powróta wot deleka.

Tuž słuša nětko po wójnje škit narodnych mjeńšinow sobu do najwažnišich nadawkow dobyćeŕskich ludow, zo so za to postaraju, zo móže kóžda narodna mjeńšina po swojim prawje žiwa być a swoje narodne kubła hajić.

My słušamy do tutych mjeńšinow. Njezmysł, njerozom by był, hdy bychmy chcyli my wočakować škit swojich prawow wot druheje strony, sami pak bychmy byli swój samsny narodny tótka, sami chcyli so dale drjebić, dale šćěpić, dale swoju móc lemić.

My Serbja we wšitkim smy roztorhani
A tohodla je naše byćo běda.
Je, jako djas by nalał do nas jěda,
Tuž słabi smy a k dźěłu mało khmani.
Też swojej' hłowy smy, zo porok rani
Nas kóždy, zawisć, zo nas žerje bléda
A roztorhanosć rosće z jeje sléda.
Smy jena krej — a bratŕa sebi žani.

Čišinski.

Kritiski wuj z Bjesadźic.

A što nas wuči smjerć njeboh Wingerja, kiž praješe hdyž joho Boža ručka na smjertne łožo ćisny: „Tu so njehodźi ničo činić hač dospołnu želnosć wubudźić!?“

Haj, prajće mi, budźe kóždomu móžno měšnika dóstać w smjertnej nuzy? Haj, budźeš prajić: zwjetša tola ludźo wobstarani zemru; Bohu dźak, ale zapisane to nimaš. Zbóžnje w kóždym padźe wumrěć nawuknješ w exercicijach a misijónach. Luby Posole, staraj so za misijóny! Bóh zdźerž Će serbskomu ludej k wužitku a njeboh Hórnikej k wopomnjeću.

Hrěšnik.

Wšelćizny

Tym, kiž listy pisaja. Póst namołwja, na listach adresu dóstawarja prawje jasnje wupisać. Na listy na wsy njech so stajnje póstski hamt připiše, po móžnosći wokrjes a hamt wjesneje póstoweje agentury. Wopomńće, pisaće-li list do jeneje wsy w dalokich stronach Němskeje a byrnjež póstki hamt připisali, je tola też hišće lěpje, zo wokrjes abo jene wulke město tamneje wokoliny připisaće. Póst zamóže waš list potom wjele spěšnišo wotpósłać. Póst namołwja dale, adresy do městow a předewšěm wulkich městow swědomiće adresować. Na kóždy pad pisajće hasu, čisło a poskhod, hdźež tón bydli, na kotrohož list dźe. Póst piše, zo wšědnje po tysacach listy přińdu, kotrychž roznošowanjo je wobćežne, haj cyle njemóžne, dokelž je adresa njedospołna.

Pastyŕski list za šulsku njedźelu

wudaty wot wyššich pastyrjow na biskopskej konferency w Fulda zhromadźenych.

Lubowani wosadni!

Hižo w zhromadnym pastyŕskim lisće wšitkich němskich biskopow na Wšěch Swjatych 1917 wozjewichu Waši wyšši pastyrjo swoju starosć wo přichod našich katolskich šulow. Kak sprawna tale starosć běše, su nas poslednje lěta powučiłe. W sejmach a ludowych zhromadźiznach, w pismach a ćichej agitaciji so prócuja, konfessionalnu šulu jako mjenje kmanu wudawać a ju z tak mjenowanej zhromadźeńskej šulu abo też swětnej šulu wustorkać. Smědźa pastyrjo mjelčeć, hdyž stadłej strach hrozy? Biskopja su hižo w novembru 1920 na němske knježeństwo a sejm wopomnjeńske pismo zawdali, w kotrymž w mjenje cyrkwje a katolskich staršich zakit a swobodu za katolske šule žadachu.

Hdyž so wo prawa Wašeje maćerje, swjateje katolskeje cyrkwje, hdyž so wo časne a wěčne spomoženjo Wašich lubuškow, Wašich dźěći jedna, potom budźeće Wy wšitcy, lubi wosadni, kruće za Wašimi biskopami stać. Dźensniša njedźela ma jako šulska njedźela Was wo ważnosći konfessionalneje šule a wo strachach, kotrež jej hroža, powučić a Was k prawomu katolskomu skutkej w tejle ważnej należnosći pohonjeć.

Lubi wosadni! Woćehnjenjo je prawo staršich a winowatosć staršich. „Wot natury“, praji bamž Leo XIII. we swojim wokolniku z 10. januara 1890 [1], „je staršich samsne prawo, swoje dźěći woćahnyć abo kubłać, a zdobom jich winowatosć, za to so starać, zo kubłanjo a powučenjo dźěsća je z tym zaměrom prezjene, kotrohož dla su wot Božeje miłosće potomnikow dóstali.“

[1] Incyklika Sapientiae christianae.

W nowym cyrkwinskim zakonju so starši napominaja [2]: „Starši su nanajkrućišo k tomu winowaći, zo so runje tak za nabožne a póćiwe kaž też za ćělne a měšćanske (gmejnske) woćehnjenjo dźěći ze wšěmi mocami staraja.“ Zaměr woćehnjenja wupraja słowo Zbóžnika: „Dajće dźěćatkam ke mni přińć a njewobarajće jim, přetož tajkich je kralestwo Bože.“ [3] Dźěći maja Khrystusa znać a lubować wuknyć; přez njoho maja k Wótcej w njebjesach a z tym k swojomu wěčnomu zbožu přińć. Tak wysoko hač so njebjesa nad zemju, wěčne zbožo nad zemske pozběhuje, tak jara ma też starosć wo nabožne woćehnjenjo dźěći wšitke druhe starosće staršich přewyšować.

Dobri katolscy starši to wědźa a po tym činja. Tak ruče hač móže dźěćo por słowčkow plapotać, pokazuje jomu mać z porstom, hdźe Bóh luby Knjez bydli, wuči je ručcy stykować a pobožnu modlitwičku prajić. Nan dźěćo sobu bjerje do cyrkwje, hdźež luby Zbóžnik bydli, bjerje je sobu won do Božeje přirody a wotmołwja na tysacy dźěsćowych prašeni za wěcami, kotrež widźi a słyši. A hdyž je dźěćo njeposłušne, potom jomu starši praja, zo ze swojej njeporadźenosću luboho Jězusa hněwa, swojomu jandźelej pěstonej zrudobu čini. Tak so w domje staršeju wučba započina, kubłanjo, křesćanske woćehnjenjo.

Tola starši sami njezamóža dźěsću tajke wuwučowanjo poskićić, zo w sněće dale přińdźe a wužitny staw čłowječoho towarstwa budźe. Tohodla dowěrjeja starši swoje dźěći šuli, w mjenje staršich so dźěći we šuli wuča a kubłuja. Jako zastupnicy staršich maja wučerjo a wučeŕki mocy ćěła a duše dźěći wuwiwać a je za wustojne stawy stata a za prawych křesćanow wutworjeć. Šula ma skutk woćehnjenja pokračować, kiž je so w staršiskim domje započał. Tohodla njesmě ženje přećiwjenjo mjez šulu a křesćanskim staršiskim domom wobstać. W kotrej šuli so tale jednota we woćehnjenju zakhowa, kotra je potajkim najlěpša za Waše dźěći?

Lubowani wosadni! Najlěpša šula je konfessionalna, wěruwuznawanska šula w kotrejž so katolske dźěći wot katolskich wučerjow po powučnych knihach w duchu katolskeje nabožnosće spisanych wuwučuja a na horliwych křesćanow woćahnu. Tu je nabožnosć króna cyłeje wučby a cyłoho woćehnjenja. Tak ma być. Naša swjata cyrkej w swojim nowym zakoniku žada [4]: „Wšitcy wěriwi maja so wot małosće tak woćahnyć, zo so nic jeno ničo njewuča, štož je katolskej wěrje a póćiwosći napřećne, ale zo nabožno-póćiwe woćehnjenjo na prěnim měsće stoji.“

We wěruwuznawanskej šuli je nabožnosć jasna a kruta podłoha wutworjenja kharakterow; wona Boha pokazuje jako najwyšši zaměr našoho žiwjenja a prócowanja, dopjelnjenjo zakonjow Božich jako nuzny puć k wěčnomu kóncej. Kak mócnje přimaja a zahorjeja nabožne pohnuwadła wo wšohowědomym a sprawnym Bohu dźěćacu wutrobu! Kak hłuboko napomina kříž na sćěnje k sebjepřewinjenju a zdalowanju hrěcha!

We wěruwuznawanskej šuli so dźěćo ke křesćanskomu póćiwomu žiwjenju pohnuwa a zwučuje, k wopytowanju Božeje mšě, k dóstawanju swjatych sakramentow zahorja a nawjeduje. Z modlitwu so započinaja šulske hodźiny, z modlitwu so skónčeja. Modlitwa a sakramenty su žórła, z kotrychž dźěćo móc a hnadu za bědźenja póćiwosće čerpa, kotrež nikomu zalutowane njebywaju.

We wěruwuznawanskej šuli dźěći cyrkwinske lěto sobu dožiwjeja. Měsac meja je też za šulu Marjanski měsac, w kotrymž dźěći swjećo Maćerje Božeje w šulskich jstwach z kwětkami debja a kralownje meje swoje kěrluše spěwaja. Měsac Wutroby Jězusoweje dopomina je na toho, kiž běše ćichomyslny a poniżny wot wutroby. W septembru jandźel pěston napominajo a wobarajo w žiwym pohladźe před dźěsćowym wóčkom stoji. Čas khudych dušow bywa šula póćiwosće smilnoho sobuželenja. Kajku swjatu žadosć wubudźa advent, kak mócnje skutkuje luboznosć hodownoho časa při woćehnjenju dźěsća!

We wěruwuznawanskej šuli ćahnu so złote nitki wot nabožneje wučby k druhim wučbnym hodźinam. Přikład wulkich swjatych, dostojnych muži a žónskich, kotrež so dźěsću w stawizniskej a rěčnej wučbje předstajeja, pohnuwaja a zahorjeja. W přirodopisu wuknje dźěćo dobroćiwosć a wulkosć Božu w nastawanju a skutkowanju přirody póznać a sebi ważić. Tak přewozmje nabožnosć ze swojej dostojnosću cyłe šulske žiwjenjo.

We wěruwuznawanskej šuli skutkuja nabožnje swěrni, wěriwi a pobožni wučerjo a wučeŕki. Wšitko, štož woni wědomosće a praktiskeje zamóžnosće dźěćom sobu do žiwjenja dawaja, pytaja woni zadnić w krutym zakładźe nabožnistwa. Woni so z dźěćimi w šuli modla, woni su z nimi na Božej mši přitomni, woni kleča při nich pola swj. woprawjenja. Kak trajnje skutkuje tola přikład tajkich woćehnjerjow na dźěćo; woni zastupuja woprawdźe nanowe a maćerne město pola dźěći.

Wěruwuznawanska šula je woprawdźita jednotna šula; tu knježi jednota mjez nabožnej a druhej wučbu (druhimi wotrjadami), jednota mjez wučbu a woćehnjenjom, jednota mjez woćehnjenjom a žiwjenjom. Tu so jednotny zwjazk tejesameje wěry, tohosamoho prócowanja, tohosamoho žiwjenja pleće wokoło wučerja a dźěći, wokoło šule a domu, wokoło wučby a žiwjenja, wokoło časa a wěčnosće.

Zbožowni ći starši, kotřiž móža swoje dźěći woprawdźitym katolskim šulam dowěrić, zbožowny tón kraj, kotryž přez konfessionalnu (wěru wuznawansku) šulu nabožnosć a póćiwosć wobstražuje.

Njedajće sebi, katolscy starši, tohodla swobodnosć rubić, zo so waše dźěći też w přichodźe bychu po zasadach wašeje wěry w konfessionalnych šulach rozwučałe a woćahnyłe. Žadajće za wěruwuznawansku šulu połnu runoprawosć z druhimi šulami a njedajće sebi lubić, zo by z njej jako mjenje hódnej „stroniskej šulu“ so zakhadźało a jeje wobstaćo abo zawjedźenjo přez zawuzdźace postajenja poćežowało.

(Přichodnje skónčenjo.)

[2] Can. 1113 C. J. C.
[3] Luk. 18, 16.
[4] Can. 1372 § 1. C. J. C.

---

* Sudniko: wy sće proces doby!“ Naduwak: Knjez sudniko, ja dale du!“ Sudnik: „Ale što dha chceće, dźěn wam praju, zo sće proces dobył!“ Naduwak: Ja tola dale pójdu. Knježa na wyššim sudnistwje dyrbja też zhonić, zo mam ja prawje!“

* Prěni bur: Ty dźěn maš kulu na hłowje, što dha sy činił?“ Druhi bur: „Sym so při młóćenju z cypami dyrił.“ Prěni bur: „Haj, haj, cypy wšak přecy ćepu, hdźež je słoma.“

❖

Porjad automobilnoho wobkhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

Płaći wot 1. junija 1922.

610	205	350	Z Budyšina z kólnje w Třěl. do	930	710	940
620	215	400	wot dwórnišća „	925	705	935
.	.	.	„ † pósta „	.	.	.
625	225	410	„ Serbskoho Doma „	915	655	925
.	.	.	„ * puća na Židow „	.	.	.
.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn. „	.	.	.
634	236	421	„ † Třoch Hwězdow „	904	644	914
.	.	.	„ † Typlšenki „	.	.	.
.	.	.	„ † Debiškowskoho puća „	.	.	.
647	251	436	„ Prěčečanskoho pósta „	849	629	859
.	.	.	„ † křižnika Libon-Čornecy „	.	.	.
655	300	445	„ † puća do Pozdec „	841	621	851
.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec „	.	.	.
658	304	449	„ Lejna, korčmy „	836	616	846
701	307	452	„ Zejic, korčmy „	833	613	843
.	.	.	„ † Swinařnje „	.	.	.
708	316	501	„ klóštra (Pančic, Natušec) „	824	604	834
.	.	.	„ † křižnika Miłoćic-Halštr. „	.	.	.
720	330	515	„ † Tónberga, korčmy „	810	550	820
.	.	.	„ † Brěznje Krónprync „	.	.	.
730	340	525	„ Kamjenca „Sonne“ „	800	540	810
740	350	535	do Kamjenca, Hot. Lehmann z	750	530	800

jězdźi póndźelu, wutoru, štwórtk, pjatk, na njedźelach a swjatych dnjach jenož na dźěławych dnjach

jenož sjedu a sobotu

jězdźi póndźelu, wutoru, štwórtk, pjatk, na njedźelach a swjatych dnjach jenož na dźěławych dnjach

jenož sjedu, sobotu, na njedźelach a swjatych dnjach

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Šěroke čorne židźane
nahłowjace banty
su dóšle!
Jara rjana ćežka twora, po mojim wosebitym žadanju zhotowjena.
Khmańša hač do wójny.
Wotedawam tež k dalšomu předawanju.
B. Natuš w Kukowje.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1004. 1005. z **Ralbic**: Michał Rychtař, Mikławš Čóška; 1006. Pawoł Matka z **Konjec**; 1007—1011. ze **Šunowa**: Jurij Grós, Michał Woko, Mikł. Šejda, Jakub Beńš, Józef Kowc; 1012. Jurij Kubic z **Koslowa**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

z Ralbic: Michał Rychtař 5 hr., Mikł. Čóška 15 hr., faraf Jan Just **100 hr.**, kapłan Michał Kětan 50 hr.; Mikł. Robl z Nowoslic 50 hr.; ze Šunowa: Mikławš Šejda 10 hr., Jakub Beńš a Józef Kowc po 5 hr.; Jurij Kubic z Koslowa 5 hr.; na Dučmanec-Češlic kwasu w Zejicach **702 hr.** 75 pj.; khodźań 60 hr.

Wične płaćizny,

kajkež so 29. meje 1922 w Drježdźanach dawachu

Žiwa waha.	Rězna waha.		Žiwa waha.	Rězna waha.
rjad.	Woły:		rjad.	Ćelata:
1.	2500—2700	4550—4900	1.	
2.	2200—2400	4250—4550	2.	2700—2900 4350—4675
3.	1500—1800	3200—3825	3.	2400—2600 4000—4325
4.	1000—1200	2500—3000	4.	1800—2100 3275—3800
	Byki:			Wowcy:
1.	2450—2550	4225—4400	1.	2300—2400 4600—4800
2.	2000—2300	3650— 4175	2.	1600—2000 3375—4400
3.	1500—1700	2900—3250	3.	800— 1300 2125—3350
4.	1200—1400	2675—2850		Swinje:
	Jałojcy, kruwy:		1.	3500—3600 4500—4600
1.	2500—2700	4550—4900	2.	3600—3700 4500—4625
2.	2200—2400	4250—4550	3.	3100—3300 4125—4400
3.	1500—1800	3350—4000	4.	2600—2800 3725—4000
4.	1200—1400	3000—3350	5.	2600—3100 3475—4125

Čišć knihićišćerńje L. A. Donnerhak nasl. w Budyšinje.

Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methoda budźe 25. junija 1922 w Jaseńcy.

Nadpadne doporučenjo.

Ze starych kupow dóšle:

Košlace sukno, košlacy barchent, čišćenjo, tkaniny k šórcucham, zephir, ložowy płat, wupjerki, trjenja, žonjace šaty, šórcuchi, štawty, ručne dźěła atd. **Suknjo, cheviot, najnowše woknjate a smuhate, muselin, dirndlstofy, tkaniny k čornym khutam, banty najkrućiše.**

Płaćizny bjez konkurency tunje. Žadyn nuzowany kup. Sprawne posłužowanjo. Kóždy wopyt so dani. — Zasypředawarjam so jenož mjeńše dźělby wotedawaja.

Welsec kupny dom
Dal.-rěč. 12 **w Kulowje** Zał. 1868
Wosebity kupny dom za wšěch Serbow.

Žónske a mužske koła

ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrajwjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.

Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wšě čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju
wobstara derje a tunjo
Donnerhakec knihićišćerńja.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju kóždu dźělbu **rožki a pšeńcy** po dźeńskej płaćiznje.
Poručam ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Dźěłaćerska swójba móže **wobydlenjo** dóstać w Khróšćicach. Pola koho, je zhonić w redakcije Kat. Posoła.

Zjawny dźak.

Wšitkim, kotřiž su namaj k slěbornomu mandźelskomu jubilejej ertnje abo pisomnje zbožo přeli, **najwutrobniši dźak** wuprajamoj. Wosebje so dźakujemoj wjeledostojnomu knjezej fararjej Delanej a k. wyššomu wučerjej Symankej w Baćonju za jara česćacy wopyt a postrow, k. gmejnskomu staršomu Jurjej Rebišej za rjane zbožopřejace słowa, k. Běrmichej, kiž je ze swojimi wupruhowanymi hercami a ze spěwom swjedźeń porjeńšił, tež kk. žiwnosćerjomaj Libšej a Měrćinkej, kotrajž staj krasny spěw zestajałoj a knježnje Hanje Vickec, kiž je baseń wustojnje přednošowała a tež cyłej česćenej Haslowskej gmejnje za rjane přeća a dary.

Wšěm mytuj Bóh nadobnje!

W Haslowje, 1. junija 1922.

Jan Knebel a mandźelska
Hanža, rodź. Bulankec z Konjec.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 24. | Budyšin, 10. junija 1922. | Lětnik 60.

Swjaty misijón — najnuzniše lěkarstwo za naš čas.

Jako woprawdźite wjesołe poselstwo za naš lud ma płaćić přizjewjenjo, zo budźa nětko też w serbskich wosadach ludowe misijóny.

Tele słowo njeje za serbske wucho ničo wjacy woprawdźiće nowe. Wšak so rěči a pisa telko wo misijónach. Wo to so njejedna, zo so našim ludźom tajka wurjadna dobrota za duše a jich wěčne spomoženjo poskića, ale, zo to naš lud też woprawdźe dowidźi, so na to derje přihotuje, wosebje z modlenjom, za so, za misijónarow a za cyłu wosadu a za nakazanjo hrěšnikow, a zo ze swjatej žadosću tute hnadowne dny wočakuje. K tomu dyrbja też nětko w Posole wukhadźace přihotowaee nastawki służić. Serbja, čitajće je pilnje a swědomiće! Khowajće sebi tute čisła Posoła derje, zo byšće je potom, hdyž budźe pola Was misijón, sebi je zasy dokładnje přečitali a tam wuprajene myslički a zapołożene rady a wučby zas a zas rozpominali a tak rolu Wašich dušow za wusyw misijónarow derje připrawjeli. Jako ratařskomu ludej njetrjebało so po prawom Serbam hakle rozestajeć, zo dobry wuspěch misijónow cyle wotwisuje wot toho, kak su ludźo na to přihotowani, a kak je rola do časa zdźełana. Njepřihotowany misijón skutkuje kaž zliwk na twjerdu rolu. Byrnjež so też mócnišo z njebja kidało, wša woda wotběži a sylne krjepy jenož pjerść zaplacaja. Derje we wutrobach přihotowany misijón pak runja so miłomu, płódnomu dešćej. Po tajkim zesušena, mučna Boža stwórba zasy wotuća, hłowčku zběha, wšo so z nowa zazeleni, womłodni, zakćěje a rjane płody lubi. Njeměł-li štó we Wašej blizkosći Posoł, dajće jomu nastawki čitać, zo bychu też jich duše přihotowane byłe. Z cyła by to zdobom dobra a witana přileżnosć była, zo so za to postaraće, zo přez to też do tutych wosyroćenych domow skónčnje Posoł zastupi. Zawěsće njeby to přezahe było!

Serbja! Wy chcejće wšitcy moderni być, to rěka, z časom žiwi być a też z nim sobu doprědka kročić a nic snadź něhdźe zady khelpać. Wy chceće naš čas, a štož wón trjeba, zrozemić. Njechaće sebi porokować dać, zo pornjo druhim sće hišće žiwi w dawno wotbytych a zabytych zastarskich idejach; tuž budźe Was zawěsće też zajimować prašenjo: njeje tajki misijón też za naš čas něšto zastarske? Hodźi so też do našoho časa z joho nowymi potrěbnosćemi a žadanjemi?

Što dha je woprawdźe modern a načasne? Nic to, štož człowjeka woprawdźe wozboża za čas a wěčnosć? Za wšitke časy a za kóždu dobu w nim, potajkim też za naš wšitko spówroćacy a spowalacy čas je a wostanje nuzne a načasne to, štož móže też ludźi našoho časa wozbožeć. Hłuboko do człowjeskeje wutroby je z njezahinitym pismom zapisane: Ty směš swoje zbožo pytać, a Twój Bóh chce Tebje wozbožić. Štožkuli też człowjek započina, wón to tohodla čini, zo by přez to zbožowny był. A swjaty misijón čini człowjeka woprawdźe zbožownoho.

Misijón pokaza Wam puć k wěrnomu, prawomu zbožu. Hłowny nadawk misijónarow budźe, Wam rozestajeć wot Boha samoho date a we swjatym pismje mjenowane recepty k zbožu. Tohodla budźa Wam wukładować w prawym porjedźe a we zwisowacych předowanjach prawe zasady za žiwjenjo a prawe předpisma swjateje wěry. Tute pak su za Was prawy puć k zbožu. W nowym swětle spóznajeće, zo ći, kotřiž po Knjezowym puću khodźa, w ćmi njekhodźa. Wy sami dožiwiće, kak zbožowny człowjek bywa hižo na zemi, hdyž jeno Bože kaznje dźerži. Wy tak prawje do toho přińdźeće, zo jeno Bóh zamóže człowjeka wozbožić, woprawdźe zbožownoho sčinić, drje njedospołnje hišće tudy na zemi, tola woprawdźe a dospołnje we wěčnosći. Swjaty misijón Wam Waše duchowne wóčko wotewri, zo spóznajeće: čim swjećišo je štó na zemi žiwy, ćim zbožowniši też hižo na zemi je. Swjaty misijón pokaže Wam woprawdźe Knjezowy puć, puć k pócćiwosći, a tón je tola tón puć, jenitki, wěsty puć k zbožu. Tuž, lubi Serbja, wjeselće so na misijón, přihotujće so derje na njón! Njerozom by był, nochcył-li štó rad přińć. Misijón pak też Was zasy wróco dowjedźe na puć k zbožu. Kak nahły je puć k zbožu, a kelko přezpućow a rozpućow jón křižuje! Kak často zły duch a joho pomocnicy samo pućpokazowarje k njomu wottorhaja a za to wopačne přibija, tak, zo měniš, zo sy hišće na prawym puću, mjez tym, zo hižo dawno khodźiš po zmylnych pućach za zdanliwym, za jebacym zbožom hanješ, kiž Će skónčnje wleče na znaty šěroki puć, kiž so skónča z Twojim časnym, pjenježnym, strowotnym a dušinym ruinom a Će torhnje do wěčneje zahuby. A nětko słyš, luby přećelo! Sy-li też hrěšił telko, zo bychu Twoje hrěchi byłe čerwjene kaž purpur a kaž čorlach, sy-li lěta dołho khodźił po znatej šěrokej drozy, po kotrejž telko ludźi khodźi w našim času, haj, by-li hižo stał na khromje Swojeje zahuby, wěř mi, swjaty misijón Tebje zasy wróco dowjedźe na prawy puć, na puć k Twojomu zemńskomu a nadzemńskomu zbožu, kaž něhdy wusadnoho přez Bože słowo: chcu, budź wučisćeny, kiž też za Tebje z misijónarowoho horta so wupraji. A tu móhło hišće Serba być, kotryž by so chcył ličić do misijónskich wotwlakowarjow! Snadź je tajki sam často w korčmje spěwał na wójnskich wotwlakowarjow (Drückeberger) a nětko by najradšo sam do nich zastupił.

Swjaty misijón posylnja Was na puću k Wašomu zbožu. To nazhonjenjo wuči. Dźiće do wosady, hdźež bě njedawno misijón. Naprašujće so tam: što je Wam misijón přinjesł? Stajnje jenajku wotmołwu dóstanjeće: Tak zbožownych ludźi a tak zbožowne swójbne poměry njejsmy hišće ženje pola nas měli, kaž nětko po misijónje. Bohu budź dźak, zo mějachmy misijón! Tak wšitcy praja. Swěćate woči pola muži, spokojne wobliča pola maćerjow, wjesołe, rune pohladnjenjo pola młodosće, njezjewja to wšitko, kak wołóženi a tróštni a pokojni nětko wšitcy su? Kak móhło też hinak być? Tak mnohe pohnuwanja na misijónskich předowanjach, štož je so jim prajiło w spowědnym stole, dobry příkład druhich pobožnych wóbdźělerjow, tak mnohe, mnohe hnady, to wšitko hromadu ličene dyrbi tola też zawrjenoho hrěšnika pozběhować, joho rozwjeselić a nutřkownje pokojeć, zo nětko puć póćciwosće, puć k swojomu zbožu zmužiće dale kroći.

Njeby to było woprawdźe zrudnje a wobžarowaće, chcył-li tu hišće něchtó swjaty misijón zapasć? Štó chcył to z ruki dać, štož joho hižo na zemi wozboża a puć k wěčnomu zbožu z wěstosću pokaže! Tuž budźeće nětko ze mnu přezjene: Haj, misijón je woprawdźe něšto za naš čas!

Načasne je też to, štož cyrkej swojim wěriwym runje za nětčiši čas należnje poruča. Cyrkej nawjeduje Duch Swjaty. A tutón drje nanajlěpje wě, što je człowjekam našoho časa a nětčišeje zdźełanosće nuzne a přisłušne. Cyrkej, bamžojo a biskopja su runje ludowe misijóny swojim wěriwym należnje poručeli.

Bamžojo namołwjachu k wotměwanju misijónow. Pius VI. praji, zo su ludowe misijóny w słowje Božim woprawnjeny a w cyrkwi spomožnje skutkowacy nałožk.

Pius IX. pisaše rakuskim biskopam 17. 3. 1856 takle: Świjate ludowe misijóny, wot wustojnych (Knjezowych) dźełaćerjow nawjedowane, přinošuja jara mnoho k wubudźowanju ducha, wěry a nabožnosće we wosadach a wjedu je na puć póćciwosće a wěčnoho zboża. Tohodla je naše najnutrniše přeco, zo Wy, kelkož zamóżeće, we swojich dioecesach ludowe misijóny spěchujeće.

Pius X. namołwješe 15. 5. 1911 francózskich biskopow, zhromadźenych k wuradźowanjam, kak móhłe so ludowe misijóny dale wutwarjeć a wosebje ludowi misijónarojo ze swětnych duchownych so wukubłać: Ludowe misijóny su so hižo wot spočatka k spěchowanju Božeje česće a spomoženja dušow jara płódne wupokazałe.

Benedikt XV. je wšě prjedawše bamžowske wukazy wo ludowych misijónach zjednoćił w nowym cyrkwinym zakoniku, kotryž swjatki 1918 zakońsku płaćiwosć dósta, zakońscy postaji, zo maja so porjadnje kóžde dźesać lět ludowe misijóny we wosadach wotměwać.

Přichodnje dale.

Swětowy rozhlad.

Krótke politiske powěsće.

W Offenburgu je so započał proces přećiwo kapitanskomu leutnantej z Killingerow, kiž je wobskorżeny, zo je Erzbergerowoma

mordarjomaj čeknjenjo zmóžnił. Při tym pokaza so, kak tajne zarjadowanja wobstoja, kotrež pod wšelakimi njenapadnymi mjenami — kaž Bayrische Holzaufkaufgesellschaft — swoje politiske zaměry dócpěć hladaja. — Na Kasselskoho wyššoho měšćanostu Scheidemanna skući 22lětny pachoł z jědojtej módrej kisalinu (Blausäure) atentat. Wón njedócpě swój wotpohlad; njemori Sch., ale tón jenož na khwilu do womory padny. — Tu jedna so zawěšće wo politiski njeskutk a ma so zawěšće stronam připisować, kotrež maja Erzbergera a druhich politiskich wjednikow na swědomju.

Parižska zhromadźizna nahladnych pjenježnikow, kotřiž wo mjezynarodnej požčeńcy za Němsku jednachu, je dotal bjez wuspěcha wostała. —

Na Bołhańsku so susodaj měritaj. Južnosłowjanska wumjetuje jej, zo z njeje zběžkańske črjódy k njej přikhadźeja a tam kradnu a kóncuja. Rumunske nowiny pak zasy jej porokuja, zo je z ruskimi bólšewikami so zrěčała na to, zo ma Rumunska Besarabsku Ruskej a Dobruču Bołhańskej wotstupić. — **Iriske** njeměry přiběraju. Južne katolske dźěle wojuja z Ulstrom, kiž je evangelski. Tón mjenujcy chce wosebitu samostatnosć sebi dobyć; katolske dźěle pak chcedźa Ulstr při iriskej zdźeržeć, wězo joho wobydlerjam swobodu jich kulta wostajić. Jendźelska je tam zasy wójska pósłała, kaž praji, zo chce jednać, jeje móc pak so měri přećiwo katolskim Iram.

Pólski ministerski předsyda Ponikowski je pjatk statowomu načolnikej Pilsudskomu zdźělił, zo cyłe ministerstwo wotstupi. Waršawske nowiny pišu, zo so ministerstwowe wróćostupjenjo njepřiwozmje. — **Amerikanski pósłanc Herrick** je swjatkowničku po poručnosći amerikanskoho kongresa městu Verdunej amerikansku wójnsku medaliju přepodał. We swojej rěči praji, zo budźe njedźiwajcy wšěch njedorozemjenjow přećelstwo mjez Francózskej a Zjednoćenymi statami dale trać.

Też lětsa změje němske ratarstwo tón samsny podźěl žita wotedawać kaž loni. Tak zdźěluja nowiny. Statny zeživjeński minister je hižo zakonjowy naćisk tym městnam a hamtam předpołožił, kiž so z tym zaběraju. Podźěl złožuje so po přerězku žitowych žnjow lětow 1919—1921. Krajinam z drobnym ratarstwom so nižši podźěl napołoži. Krajam je do wole date, wotedaćo wobličić. Ratarjow z mjenje hač 5 hektarami, to je 17½ kórca, ratarscy wužiwanych ležomnosćow wot podźěla wuswobodźa. Bohate woršty wobydlerstwa, a te kiž maja wysoke dokhody, so wuzamknu ze statnoho khlěbowoho zastaranja.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Z eucharistiskoho zjězda w Romje je naš najdostojniši knjez biskop najdost. knjezej tachantej dlěji dopis pósłał, z kotrohož smy łuto zhonili. Swjaty Wótc je hnydom pjatk tydźenja našoho biskopa w privatnej audijency přijał a so dokładnje wo należnosćach našeje dioecesy rozmołwjał. Nimale ¾ hodź. móžeše knjez biskop pola swjatoho Wótca přebywać, kotryž z nim jeno w němskej rěči rěčeše, kotruž wón dospołnje wobknježi. Najwutrobniši podźěl z nami a našimi należnosćemi pokaza a je biskopa a wšitkich wosadnych wótcowscy požohnował. Bamž je cyle strowy a čerstwy a je wulke napinanja swjatočnosćow ze spodźiwnej wutrajnosću znjesł. Z nježnej pobožnosću so woprawdźita majestosć w joho cyłej powazy zjednoća. Krasnosć, hordoznosć wšitkich swjatočnosćow cyłoho zjězda wostanje wšitkim njezapomnita. Knjez biskop chce na dompuću přichodnu njedźelu w Klingenthalu firmować, a też we Plawnje so wjetše swjatočnosće přihotuja. K Božomu Ćěłu budźe zasy w Budyšinje a změje tón dźeń popołdnju w Radworju firmowanjo.

Z Budyšina. Lětuše wišnje žno su tu na předań; za punt žadaja sebi 16—20 hr.

Z Budyšina. Minjenu póndźelu dojědźechu sem z Bukec, hdźež běchu dźeń prjedy spěwali, tamni sławni běscy spěwarjo, kotřiž potom podachu w Khróśćicach tak wulkotnje pokazki z nadobnoho a dokanjanoho běskoho spěwa předwjesechu. Mnozy Serbja a Serbowki, kiž sobustawy tudomnišoho běskoho towarstwa „Palacki“ jich powitachu. Škoda, zo bě čas tak krótki, mało su wo Budyšinje wobhladali. Tola wzachu sebi khwile, předewšim Mikławšk a Hrodźišćo wopytać a tam na rowaj sławneju Serbow Hórnika a Smolerja położichu k počesćowanju tejule wulkeju mužow małoho serbskoho naroda kwjećelej z rjanych lilijow ze seklamaj we běskich barbach. Při tym poréča jich běski wjednik słowa připóznaća a dopmnjeća zamrětymaj.

Z Radworja. Tudomna „Bjesada“ wotmě Swjatki póndźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. Na njej přednosowaše knj. cyrkwiny wučeŕ Andricki wo serbskim hibanju a to wo nabožnych (cyrkwinskich), narodnych a hospodarskich prašenjach. Wo přednošku a druhich wosadnych należnosćach nasta žiwa rozmołwa, kotraž so hač do dźewjateje hodźiny dale plećeše. Tohodla wšě mjenje ważne jednanja wotstorčichmy. Jenož nowowólby do staršinskeje rady so hišće wotměchu; dotalni zastupjerjo buchu znowa wuzwoleni. — W juniju a juliju dalšich zhromadźiznow njebudźe. Hakle kónc augusta (před misijónami) so zasy zeńdźemy.

Do Jasenicy (Stareje) njech 18. junija kóždy čitaŕ „Kat. Posoła“ wěsće přińdźe; tola też kóždy druhi budźe wutrobnje witany. Naše towarstwo ss. Cyrilla a Methoda wotdźerži tam swoju lětušu hłownu zhromadźiznu. Na njej rozprawi pokładnik wo pjenježnych wobstojenjach, zarjadnik čišćerje wo njej a dopisowaŕ (redaktor) wo pismowstwowej dźěławosći našoho towarstwa. Też z politiku změje so zaběrać. — Kóždy katolski Serb a kóžda katolska Serbowka ma so wo tele serbske towarstwo zajimać a tohodla na joho zhromadźiznu wěsće přińć. Wone wobstoji hižo 60 lět a ma wulke zasłužby za serbski lud w joho należnych a narodnych interesach. Jomu mamy so dźakować, zo je mnoha serbska kniha so wudała a do ludu přišła, jomu wosebje ma so připóznać, zo mamy naš „Kat. Posoł“. Je drje wěrno, zo tón w nětčišim času koždomu to być njemóže, štož by sebi tón přał, mjenujcy

Pastyŕski list za šulsku njedźelu

wudaty wot wyššich pastyrjow na biskopskej konferency w Fulda zhromadźenych.

Lubowani wosadni! Njemylće so dla stracha, kotryž wěru wuznawanskim šulam hrozy. Wulke a mócne strony prócuja so, tute šule w našim wótcnym kraju wotstronić a za to tak mjenowanu zhromadźeńsku abo swětnu šulu zawjesć.

Zhromadźenska abo swětna šula ma zasadźbnje za wšitke dźěći być njedźiwajo na wěrywuznaćo, kaž maja so w njej też wučerjo njedźiwajo na jich wěrywuznaćo postajeć. Nabožna wučba je drje porjadny ale nic nućeny wučbny předmjet. Wšitka druha wučba njemóže a njesmě być, dla wšelakosće wěrywuznaćow dźěći, z nabožnym duchom přewzata; wona dyrbi so kóždoho nabožnoho wliwa zdalować, potajkim nabožnje być cyle zymna. We woćehnjenju so nabožnistwo ze swojimi wěčnymi wěrnosćemi a krutymi pohnuwanjemi a zasadami cyle wuzamkuje: žanoho dopomnjeća na wšowidźacoho Boha, žanoho pokaza na Bóžskoho přećela dźěći, žanoho słowa wo hnadźe Božej, žanoho křiža a swjećatka na sćěnje, žanoho znamjenja křiža a žaneje šulskeje modlitwy. Njedyrbi při tym dźěsćowa duša, kotraž wot natury za Bohom a njebjom žedźi, bjez swětła wěry a bjez pruhow hnady wjadnyć a mrěć kaž kwětka, kotrejž so słónčne swětło rubi?

Šula, kotraž we woćehnjenju najsylniše a najdrohotniše mocy wotstroni a tohodla žana woprawdźita woćehnjeńska šula być njemóže, njesmě so ženje a nihdy ludej jako powšitkowna a normalna šula přinućić. Stat móže a dyrbi dla dźěći a zjawnoho porjada žadać, zo sebi kóždy wěstu měru wědomosće a wuwučenosće přiswoji. Ale wón njedyrbi dźěći do šule nućić, kotraž je přećiwo nabožnomu přepokazanju a křesćanskomu žiwjenju staršich. Potom bywa nućena šula putanjo swědomja.

Katolscy starši, wy maće prawo a winowatosć žadać, zo też tam, hdźež sće w mjeńšinje, so wam možnosć za konfessionalne woćehnjenjo wašich dźěći poskići. Wjele wjacy hač wšitke zarjadowanja wo „porjadnym šulstwje“ a wšě pjenježne rozpominanja płaći słowo našoho Zbóžnika: „Što pomha čłowjekej, by-li cyły swět dobył, na swojej duši pak škodu ćerpjeł?“ (Mat 16,26.)

Mjez tym zo jednotna šula nabožnej wučbje tola hišće w šulskim porjedźe (planje) městna popřeje, byrnjež bjez zwiska z druhej wučbu, chce swětna šula nabožnistwo cyle ze šule wotstronić, wona je potajkim bjeznabožna. Na město nabožnistwa dyrbi wučba wo žiwjeńskej wědomosći zastupić. Swětna wučba wo pócćiwosćach pak je bjez krutosće a wěstosće, je kaž dom, kotryž je na lohki pěsk twarjeny. Hdźež so wo prašenjach jedna, z kotrychž wotmołwy porjad pócćiwoho žiwjenja, wot kotrychž cyła wěčnosć wotwisuje, dyrbi pak so dźěsću dospołna wěstosć poskićić. Tajki njekhabłacy zakład njeje pak samsne derjeměćo, njeje wužitk a postup čłowjestwa, njeje dźiwanjo na kulturu a přistojnosć, tajki njekhabłacy zakład poskića jeničcy tamna wot nabožnistwa podawana autorita wěčnoho Boha. Žana žiwjeńska wědomosć a swětna wučba wo pócćiwosć njezamóže dale to dać, štož pak je tola hłowna wěc, znutřkownu sylnosć a hnadu, zo bychu so winowatosće pócćiwosće dopjelniłe a zo bychmy stracham, kotrež nam znutřka a zwonka hroža, wućeknyli. Z naturskeje moralki słyšimy tak často zadwělowacy hłós: „Chcyćo drje je při mni; dokonjenjo dobroho pak njenamakam“ (Rom. 7, 18), mjez tym, zo móže křesćan z japoštołom wyskać: „Wšitko móžu w tom, kiž mje posylnja.“ (Fil. 4, 13.)

Swětna šula njeje jenož bjeznabožna, wona je też nabožnosći njepřećelska. To wuča stawizny krajow, w kotrychž je hižo zawjedźena. To pokaže so nam też, hdyž jeno pohladamy na tamne woršty, kotrež tusamu zastupuja. Su to přećiwnicy Khrystusa a joho cyrkwje. Štož bamž Leo XIII. w swojim wokolnym lisće 20. apr. 1884 (Euc. humanum genus) tehdom wo swo-

posoł za wšu politiku, zo pódla njoho dyrbi měć hišće druhu nowinu, jedyn dźenik, dha pak je runje tak wěrno, zo bjez Posoła njeby we Serbach šło. Štó by potom, wosebje we zamućenych časach, Wam dawał powučenja a rozjasnjenja za Wašu wěru a powšitkowne należnosće našeje katolskeje cyrkwje? Štó by Wam pokazał a Was napominał, zo a kak maće wojować za Waše katolske zajimy? Zwotkel by wosebje katolski Serb też čerpał narodnoho zajima, lubosće k swojej narodnosći, njeby-li „Posoł“ měł? Tohodla dyrbi też nětkle hišće kóždy zajim měć wo swój „Posoł“. Wo joho dalšim wudawanju pak budźe so w Jaseńcy rěčeć: změje so wuradźić, kak zwjedźemy pjenjezy, zo bychmy jón dale dóstawali tak wulki a tak husto kaž dotal. Tohodla njech tam kóždy přińdźe, kiž lubuje swój „Posoł“. — Też wo politicy poréčimy. Politika je žadława wěc a derje by było njebychmy-li trjeba-li so do njeje měšeć. Nětkle pak su wobstojenja tajke, zo je za kóždoho a kóždu winowatosć, z njej so zaběrać. Maš hladać, kak sebi wobaraš swoje nabožne, narodne a hospodarske interesy. Nječiniš-li to, zeškodźiš swojej cyrkwi a wěrje, swojomu narodej a ludej, poćerpiš škodowanja we hospodarstwje. Na hłownej zhromadźiznje so Wam rozprawi, što je towarstwo w tymle nastupanju w powójnskim času činiło a kak ma mysle to dale činić. Tohodla:

Katolscy Serbja a katolske Serbowki přińdźće njedźelu 18. tohole měsaca popołdnju w 4 hodź. wšitcy a wšitke do Stareje Jaseńcy.

Z Khrósćic. To běše njezapomnity dźeń za Khrósćicy a cyłe tudomne Serbowstwo, zańdźena swjatkowna póńdźela, hdyž tu na Wjenkec přepjelnjenej a krasnje wupyšenej sali nam zaspěwa češke spěwne towarstwo „Tovačovsky“ zPrahi. Smy hižo mnohi spěw słyšeli, ale žadyn, kaž tón; smy hižo wjele zahorjenosće widźeli, ale žaneje kaž tu. Naš lud so bohužel nasyća z jědom němskeje pressy, kotraž so jědmi na wšo, štož češke, wšo štož słowjanske je. Někotromužkuli Němcej stawaja hłosy na hłowje, hdyž słyši słowo Čech a někotrym Serbam so podobnje dźe. To je wulka wina nowinarstwa, zo jedyn lud na druhi šćuwa a z tym nastanje hida a — wójna. Tohodla je derje, haj nuzne, druhe ludy a wosebje też naš susodny, bratrowski češki lud wot wobliča k wobliču wohladać a jón sebi ważić, česćić a lubować nawuknyć a zdobom potom zeznajemy, kak tute wšoněmske nowinarstwo šćuwa a łži. Hižo započatk lěta smy přileżnosć měli, so přepokazać a spóznać, kak wopak bratrowski češki lud husto dosć posudźujemy a kak je wón tak pře wšu měru zdwórliwy, přećelny, luby a wzdźełany, kak wysoko wón stoji we wšoswětowej kulturje we wšitkich jeje wotnožkach. Tu spóznajemy, zo su też hišće druhe ludy, kotrež su runje tak daloko we wědomosćach a kulturje, haj dale hišće hač Němcy. Runje to smy też zańdźenu swjatkownu póńdźelu dožiwić a dozhonić móhli, hdyž nam naši češcy bratřa přednjesechu swoje krasne wulkotne spěwy w tajkej dokonjatosći, kajkuž tu hišće ženje słyšeli njejsmy, a kiž móže so khroble runjeć z kóždym z najlěpšich němskich spěwnych towarstwow po cyłej Němskej. Tu rěka: prjeć z hańbnymi předsudkami. Pójće a wohlejće jich a potom hakle sudźće a potom hakle so wam woči wotewrja a wutroba so zahori za tajkich bratrow, za tajki lud. Spóznajmy so, potom njetrjebamy wjacy napominać: lubujmy so! Tohodla tajka bojosć w němskich nowinach před tutym spóznaćom mjez sobu, přetož potom spóznajemy też, kak smy byli wot nich slepjeni a nałžani. Runje tohodla pak přecy zaso: spóznajmy so, zeznajmy so! A my smy jich zeznali, tych lubych, miłych, přećelnych nam tak z cyłeje njesebičneje wutroby přikhilenych češkich bratrow. — Z dwěmaj awtomaj přijědźechu póndźelu připołdnju do Lejna, hdźež zastupjerstwo našoho spěwnoho towarstwa „Jednoty“ swojich hosći witaše. Nimo Kopšinjanskoho hrodźišća rjanu serbsku Łužicu w słónčnej pruzy před sobu a zezad módre serbske hory ćehnjechu wšitcy do Khrósćic. Khorhoje witachu lubych hosći a swěrne rucy a wutroby Khrósćanskich Serbow. Po zhromadnym wobjedźe we Wjenkec herbskej grychće buchu hosćo po cyłych Khrósćicach wot jenotliwych wobsedźerjow přijimani a hospodowani. W 4 hodź. započa so z wulkej napjatosću wočakowany koncert. Předsyda hudźbnoho wotrjada M. S. knjez wučeŕ J. Słodeńk witaše bratrowskich hosći a připosłucharjow wuzběhujo kulturny wuznam dnja a nuznosć kulturych poćahow ze słowjanskimi bratrami wotpokazajo zdobom politisku nüancu, kotruž bychu naši njepřećeljo rad tajkim našim kulturnym poćaham podsunyli. Z krótkimi słowami podźakowa so předsyda towarstwa Tovačovskoho wuzběhujo, Serbam směć pokazać češki spěw a česku kulturu. Khór, 40 muži sylny, nawjedowaše jich sławny dirigent profesor Dominik Truka, mištrowscy jón wobknježujo. Jich prěni spěw běše pokłoń serbskomu ludej: Serbow hymna „Hišće Serbstwo njezhubjene“. Z nowym wumjełstwom zestajana a přednjesena hymna wotewri a doby sej hižo wutroby zhromadźenych Serbow. A nětko sćěhowachu ći mištrojo češkeje hudźby a spěwa: Karel Bendl (* 1838 w Prazy, † 1897), dirigent Pražskoho „Hlahola“ ze swojim mócnym „Svoji k svuém“ (Swój k swojemu), sławny mištr komorneje hudźby Dr. A. Dvořak (* 1841, † 1904) ze swojim luboznym: „Milenka travička“ (Lubka trawička), prěni z hišće žiwych češkich dramatiskich składnikow J. B. Förster (* 1859 w Prazy) z rjanymaj, přirodu krasnje wopisowacymaj: „Velké širé, rodné lány“ (Wulke šěroke ródne hona) a „Polní cestow“ (Na pólnym puću), wubjerny hrajeŕ pišćelow rjadowny duchowny dirigent P. Křižkovsky (* 1820, † 1885) z jimacym: „Odvedeného prosba“ (Próstwa wotwjedźenoho do wójska), genialny założeŕ češkeje wumjełskeje hudźby B. Smetana (* 1824, † 1884) ze swojej wulkotnej hymnu češkoho burstwa, w kotrejž so tak překrasnje wobrazuje šumjenjo kłosow a syčenjo kosow, klepotanjo cypow při młóćenju; w druhej połojcy koncerta: założeŕ a wodźeŕ słowjanskich spěw. tow. we Winje A. Tovočovsky (* 1835, † 1874) ze swojim miłym: „Vlasti“ (Wótčinje), wobdarjeny komponist češkich pěsnjow wučer J. Jindřich (* 1886) ze swojej majestotnej wulkotnej hymnu: „Svaty Václave“

---

bodny murjerjach praješe, to móže so też na socialistow wšěch družinow a druhich přećiwnikow konfessionalneje šule a nabožneje wučby w šuli dźensa hišće nałožować: „W najwjetšej přezjenosći prócuja so njepřećeljo cyrkwje wo to, zo bychu wučenjo młodosće na so storhnyli; dokelž je za nich lohko něžnu a stwarnu starobu po jich wuzdaću wutworić a ju na puće wjesć, kotrež so jim spodobaja. To zda so jim najpřihódniši puć być, zo bychu statej dorostk staćanow wutworili, kajkiž sebi woni mysla. Tohodla wuzamkuja woni při wućehnjenju a wučbje służownikow cyrkwje kaž wot wukonjenja wučerstwa tak też wot dohladowarstwa nad młodosću docyła.“ To je zaměr a nadźija njepřećelow cyrkwje: přez swětnu šulu dźěći a z tym cyły lud wěrje a cyrkwi wocuzbnić!

Štóž je sebi hišće škričku lubosće ke cyrkwi wobkhował, dyrbi tohodla swětnu šulu ze wšej raznosću wotpokazać. Katolscy starši njemóža a njesmědźa pod žanymi wobstojnosćemi tule šulu zastupować; woni bychu so z tym ćežko na swojich dźěćoch a na swojej cyrkwi přehrěšili. Žadyn katolski nan a žana katolska mać njesmě dźěći tajkej šuli dowěrić. Tuž płaći słowo Zbóžnikowe: „Štóž njeje za mnje, je přećiwo mi.“

Lubowani wosadni! Wojowanjo wo šulu je wojowanjo wo dušu dźěśća. Bóh budźe něhdy wot nas biskopow a wot was staršich krute zamołwjenjo žadać, hač smy w nětčišim času wšitko činili, zo bychmy ze zwěsćenjom křesćanskoho wućehnjenja we wěru wuznawanskich šulach dušu dźěśća za Boha a njebjesa wukhowali. Naša pastyŕska starosć pomina Was na dźensnišim „dnju młodosće“ zasy na Waše staršiske winowatosće.

Předewšěm zakitujće přecy a wšudźom katolsku šulu za swoje katolske dźěći; hdźeż tajke šule wobstoja, ścelće swoje dźěći tam. Dajće swoje dźěći porjadnje na nabožnej wučbje a Božich służbach dźěl brać; ścelće je też na dźěławych dnjach na Božu mšu. Němskostatna wustawa přewostaja drje woli tych, kotriž maja prawo wućehnjenja, hač maja dźěći na nabožnej wučbje a na cyrkwinych swjedźenjach so wobdźělić. Ale dawa Wam Bóh też te prawo, zo dźěći wot toho wróco dźeržiće, hdyž ście tola hižo při swjatej křćeńcy swojich dźěći swjatočnje slubili, zo je w katolskej wěrje rozwučić a wućahnyć daće? Tu so njejedna wo swobodu swědomja; přetož njeje swobody, přećiwo swědomju činić.

Šula a staršiski dom dyrbitej we wućehnjenju dźěći hromadu skutkować. Tohodla ważće sebi a česćće sprócniwe powołanske dźěło swěrnych katolskich wučerjowa wučefkow; kotriž so we woporniwej lubosći wo Waše dźěći staraja. Mějće k nim dowěru a nawjedujće Waše dźěći k česćownosći, dźakownosći a posłušnosći napřećiwo nim. Hdyž jónu njedorozemjenja nastanu, rozrěšće so jako rozomni starši z wučerjemi, zo by přezjenosć we wućehnjenju wobkhowana była. Wulki wužitk za spomožne zhromadne dźěło mjez swójbu a šulu přinjesu staršiske wubjerki a staršiske zjednoćenja. Też zarjadowanjo staršiskich wječorow móže zajim za wućehnjenjo zbudźić a z powučacymi přednoškami a zhromadnej rozmołwu mjez staršiskim domom a šulu mosty twarić.

Winowatosć cyłoho katolskoho ludu je pilne podpjeranjo „zjednoćenstwa katolikow Němskeje k zakitowanju a spěchowanju křesćanskeje šule a wukubłanja“, zkrótka „katolska šulska organisacija“ mjenowane. Wone je sebi za nadawk stajiło, wěruwuznawansku šulu škitać a zdźeržeć, wo přistajenjo wěriwych wučerjow, zwěsćenjo staršiskich prawow, wo pěstowanjo dowěrliwoho zhromadnoho dźěła staršiskoho domu, šule a cyrkwje so starać. Při składnosći dźesaćlětnoho wobstaća organisacije je zemrěty bamž Benedikt XV. z miłym připismom z 11. novembra 1921 zasłužbnomu předsydźe a joho sobudźełaćerjam swoje horce připóznaćo za njewustawace a wuspěšne dźěło wo służbje katolskeje šule wuprajił. Runje w našim času, hdźeż je wojowanjo wo křesćansku šulu so nawaliło, nadobywa katolska šulska organisacija wosebitu ważnosć a zasłuża sebi podpjeru a sobudźełu wšitkich, kotrymž křesćanske wućehnjenjo našeje młodosće na wutrobje leži. Njech njeje hižo wosady, kotraž njeby z městnym abo dekanatnym wubjer-

(Swjaty Wjacsławje), dramatiski składnik a wjednik nar. dźiwadła k. Kovařovic (* 1862 † 1920) z nĕžnym „Muj prvni máj“ (Moja prĕnja meja), profesor Pražskoho konservatorija S. Novák (* 1870) z wjesołym słowakskim „Kijow“, dirigent sławnoho Pilzeńskoho „Hlahola“ H. Palla (* 1837, † 1896) z rasowej pokazku českich reji: menuet a cibuláři (cybulerjo) a M. R. Pokorny ze swojimi krasnymi słowakskimi narodnymi pĕsnjemi „Boleraz“ (Bolosćik), „Sadaj, slunko, sadaj“ (Padaj, słónčko padaj) a „Tancuj, tancuj“ (Rejwaj, rejwaj). To bĕše krasny přehlad českeje hudźby a kak to klinčeše přez cyłu salu tak mócnje a zasy tak cunje, tak juskajo a zaso kaž ćicha žałosć, šumjo a zaso wotklinčejo zo posłuchaše cyłe připosłuchařstwo kaž wobkuzłane z tajkej napjatosću haj z pobožnosću, kajkuž tu na našich salach njejsmy zwučeni. Ale potom bĕ so hrimało, hdyž bĕ wuklinčało poslednje słowo, přiwysk a přiklesk a sława a stajnje so stupnjowało hač do kónca, zo dyrbjachu mištrscy hosćo wospjetować wot hymny českoho rólnistwa a hymny swjatoho Wjacsława skoro kóždu. A hdyž zaklinčachu tež naše rjane serbske: „Płakała Hanica“, „Měj ty dobru nóc“ a zašumi krasna česka hymna „Kde domov muj“ a te mócne „Héj Slovane“ njeměješe zahorjenosć žaneje mjezy. Bratrowski češki spĕw bĕ sebi puć dobył do serbskich wutrobow a je šěroko wotewrił. To pokaza tež wječorna spěwna zabawa, kotraž so plećeše hač do sameje nocy, při kotrejž so wotměnjejo klinčeše češki a serbski spĕw, a we wjazanej a swobodnej rĕči so wupraji horcy dźak za tak wulkotny dar z krasnoho štoma českeje kultury. Haj dźak Wam, dźak najwutrobniši, wy drozy spěwarjo: wy zeznašće nas, my zeznachmy was a wšitcy smy pozbĕhnjeni. Wy pokazašće parle wašeje kultury a štož je nas wosebje zwjeseliło — zo we njej wĕje křesćanski duch. Mějće dźak! Na zasowidźenjo!

Z Worklec. Swjatkownu njedźelu so čornjachu Worklecy z ludźimi, přetož měješe so swjatočnje wotkryć pomnik, kotryž bĕ Worklečanska gmejna za swojich padnjenych z Worklec, Noweje Wjeski, Hatow a Tŕoch khěži postajiła. Rjane městno bĕ sebi srjedź wsy wuzwoliła, to rĕka, rjane prjedy njebĕše ale hdyž su tam přez 700 fórow kamjeni, pĕska a pjeršći nawozyli, njeje woprawdźe rjeńšoho městna w gmejnje. Njebjo drje hrožeše z dešćom a lubjerad bĕchmy wšak jón wzali a wo njón spěwali a jenož wo mału přestawku prosyli, tola z tej přestawku bĕ Bohužel tež hižo kónc toho trĕbnoho Božoho dara. Trochu zakhmurjene ale potom rosjasnjene njebjo widźeše w 4 hodź. z Pjetašec dwora so swjedźeński ćah wuwić, kotryž w přikładnym porjedźe z hudźbu k zakrytomu pomnikej ćehnješe a tam so zestupa: swjedźeński wubjerk, Khrósć. spěwne tow. „Jednota“, wojeńskej towarstwje Kkrósćanske a Pančičanske a wulka sywa žarowacych zawostajenych. Jednota zaspĕwa „Česć Božu“. Wot knjeza wučerja Słodeńka zbasnjeny swjedźeński prolog přednjese z wustojnosću knježna Bětkec z Worklec. K. Kósk-Worklečanski rozłoži jako předsyda wubjerka, kak je tež Worklečanska gmejna za swoju winowatosć měła swojim padnjenym synam widźomne znamjo wopomnjeća postajić a kak su wšitcy w přikładnej přezjednosći přinošeli a dźĕłali, zo móžemy dźensa wotkryć pomnik. Za swjedźeńskoho rĕčnika bĕ knjez kapłan Cyž wuprošeny, kotryž wukhadźejo wot swjatkownoho dnja, jako dnja ducha lubosće, předstaji postajeny pomnik jako stajne znamjo lubosće, kajkuž su wobkručili naši wojacy wosebje ći padnjeni, kotřiž su skutkownu lubosć wopokazali w ćichim swĕrnym dopjelnjenju swojeje ćežkeje winowatosće w dopjelnjenju Božeje wole hač do smjerće, a kajkuž je tež nětkle gmejna z nowa pokazała, hdyž je w tak rjanej přezjenosći bjeze wšoho zarunanja a wuwzaća předstajiła tutón pomnik a jomu přihotowała a připrawiła hódne městno. Runje za naš čas połny sebičnosće a materialnoho zmyslenja je trĕbny swjaty duch lubosće, křesćanski duch, je trĕbna skutkowna woporniwa lubosć a znamjo, kotrež stajnje a přecy na nju dopomina. Nětk wotkry swjedźeński rĕčnik pomnik. Zawĕšk padny, hudźba hraješe, třĕleński wotdźĕl praesentĕrowaše. Wutrobne słowa trósta a pokoja namaka rĕčnik nětk hišće zrudnym zawostajenym. Duch swjaty je duch lubosće, troštař a pokojićeŕ mjenonowany. Tón njech tež dźensa zasy přińdźe a pokoji wšĕ zrudźene duše. Jenož pohladnjenjo k Bohu móže človjeka pokojić. Ći kiž w swĕdomitym wukonjenju Božeje wole swoje žiwjenjo zhubichu, njejsu zhubjeni, ale wukhowani pola Boha, kiž mytuje swĕru a winowatosć. Zhromadny Wotče naš za padnjenych lubych skónči rĕč, kiž zawostaji hłuboki začišć. Před wotkrytym pomnikom położichu wĕncy dalokim lubym zawostajeni Worklеč. młodosć, gmejna, wojeńskej towarstwje. Třĕleński wotdźĕl salutĕrowaše a wětřĕli čestnu salvu. Knjez ryćeŕkubleŕski najeńk Rynč přepoda pomnik starosći gmejny a čestnu mapu z mjenami padnjenych knjezej wjesnjanosće Bětcy, kotryž z dźakom to přija. Knjez kubleŕ Bizold so z wustojnymi słowami podźakowa wšitkim, kotřiž su za pomnik woprowali, pomhali wozyć a dźĕłać, kotřiž tež dźensa su sobuskutkowali při swjatočnym wotkryću. Dźakny kĕrluš „Tebje my Boha khwalimy“ skónči jara derje poradźenu ryzy serbsku swjatočnosć. Hudźba přewodźeše wšĕch zasy do hosćenca, hdźež so wobdźĕlnikam zhromadny kofej poskići. Pomnik samón je po wumjełskim ryzu k. architekty Cyža-Khrósćanskoho wot Sparmanec firmy wuwjedźeny. Zhotowjeny z bĕłoho zornowca z Hórčanskich skałow darjeny do wosomróžka rubany, pozbĕha so 3 m wysoko. Kamjeń w podobje železnoho křiža jón krónuje. Pod nim čitaš w serbskej rĕči prĕdku swojim swĕrnym synam, ze zady: Pokoj budź z Wami. Prĕdku do kamjenja rubany mječ, po bokach 18 mjenow: 13 padnjenych a 5 zhubjenych z Worklec, Noweje Wjeski a Hatow: Jich mjena su:

1. Jurij Pĕčka * 27. 10. 1880 † 4. 9. 1914 z Worklec.
2. Michał Šanda * 29. 12. 1887 † 30. 9. 1914 z Worklec.
3. Jan Wjenka * 24. 4. 1890 † 11. 11. 1914 z Worklec.
4. Jan Jenka * 24. 11. 1886 † 26. 1. 1915 z Worklec.
5. Pawoł Pink * 30. 7. 1894 † 2. 10. 1915 z Worklec.
6. Michał Kušk * 16. 8. 1885 † 14. 2. 1916 (w zajeću) z Worklec.
7. Jakub Kušk * 3. 12. 1881 † 11. 8. 1916 z Worklec.
8. Jan Rychtař * 2. 3. 1889 † 31. 12. 1916 z Noweje Wjeski.
9. Willibald Leinert * 22. 2. 1897 † 8. 6. 1918 z Worklec.
10. Michał Krječmař * 6. 10. 1895 † 15. 7. 1918 z Worklec.
11. Pawoł Bik * 21. 11. 1894 † 4. 8, 1918 z Worklec.
12. Jakub Mikela * 3. 1. 1891 † 27. 9. 1918 z Worklec.

Zhubjeni:

1. Jurij Buk * 27. 8. 1886 zh. 26. 9. 1914 z Worklec.
2. Jan Ella * 13. 11. 1887 zh. 29. 9. 1914 z Worklec.
3. Jakub Mjetaš * 12. 6. 1893 zh. 27. 9. 1915 z Worklec.
4. Jan Kasper * 13. 2. 1893 zh. apr. 1917 z Hatow.
5. Michał Žur * 27. 8. 1892 zh. 28. 6. 1918 Noweje Wjeski.

Pomnik wobdawa zelenina wot k. Sperlinga z Wudworja nasadźena. Wona debi cyłu wjes, kotraž rĕči na přecy: Njezabudźće na swojich padnjenych synow!

Z Janskich kupjel. Njedźelu 11. junija budźe w Janskich kupjelach w Smječkecach koncert. Operna subretka knj. Rut Krawcec přednjese wšelake, tež serbske žortne spěwy. Baritonista k. Šajdhauer poskići krasne balady C. Loewoho a druhe spěwy. Wobej budźetej tež nowe wulke serbske dwojospěwy Bjarnata Krawca spěwać, kiž je jako přewodźeŕ na klavĕrje wobĕmaj so přidružił.

Ze Serbow. Wjesoła powĕsć klinči přez naše serbske wosady. Dwaj našej serbskej wučerjej, kotrajž staj dlĕjše lĕta w Drježdźanach skutkowałoj, staj so zasy do serbskeje domizny wróćiłoj: mjenujcy k. wučeŕ Mikławš Bejmak z Radworja, kiž hižo wot jutrow we Pančicach skutkuje, a k. wučeŕ Pawoł Kokert z Łazka, kiž po Swjatkach służbu we Worklecach nastupi. Přejemy jimaj wjele zboža k jeju skutkowanju we Serbach.

Ze Serbow. Čescy spěwarjo, kotřiž nam Swjatki póndźelu telko rjanosćow z čěskoho spěwa pokazachu, bĕchu dźeń prjedy w Bukecach spěwali. Z wulkej wutrobitosću bĕchu Bukečenjo a Serbja z wokoliny jich powitali, překhwapjeni wot rjanosćow češkich melodijow jich spěwam słuchali. Wulke bĕ wjeselo na tajkich poskićenjach, a dyrbješe so wuznać, zo narod, kiž tajke duchowne płody ma, dyrbi być wulcy wobdarjeny a hłubokoho a nĕžnoho začuwanja. Ćim bóle ma so wobžarować, štož su naši češcy hosćo tu wot wěstych Němcow nazhonili. W Bukecach a Pomorcach bĕchu ći wupowĕsnyli cedle z napismom. Z tajkim zadźerženjom su němskomu mjenu hubjenje posłužili a dźaka dóstanu jenož wot mazanje zmyslenych ludźi.“ — Je wěste, zo to so zanjese do češkich nowin a wot tam do cuzych. Tak swĕt zhoni, kak zmysleni su mnozy tych, kotřiž tu w kraju dźĕłaju tež přećiwo serbskej narodnosći.

---

kom, kotrymž su duchowni, wučerjo, starši a druzy přećeljo wĕrywuznawanskej šule zastupjeni, katolskej šulskej organisaciji přizamknjena była. —

K dopjelnjenju swojich ważnych nadawkow pak trjeba organisacija wjele srĕdkow. Tohodla je biskopska konferenca we Fuldźe wobzamkła, zo ma so we wšĕch dioecesach šulska njedźela wotdźeržeć a powšitkowna cyrkwinska zbĕrka za zaměry katolskeje šulskeje organisacije składować. Kóždy, kiž ważnosć wĕruwuznawanskeje šule spóznawa, a za zdźerženjo chce sobudźĕłać, daj rad swój dar.

Tak pomhajće wšitcy sobu, zo by našim katolskim dźĕćom w přichodźe katolske woćehnjenjo zawĕsćene było. Bóžski přećeŕ dźĕći budźe Was a Waše swójby za to žohnować.

W Budyšinje, 22. měrca 1922.

Biskop Mišnjanski † Christianus.

Hłowna zhromadźizna Towarstwa Pomocy

za studowacych Serbow w Budyšinje
7. junija 1922.

Z rozprawy pismawjedźerja chcemy tuto wozjewić. Towarstwo Pomocy je 42. lĕto

swojoho wobstaća dokonjało.

We hłownej zhromadźiznje 18. meje lońšeho lěta měješe so struchła powěsć wozjewić, zo je naš dołholětny městopředsyda knjez kanonik Jakub Nowak, direktor tudomneje tachantskeje šule, zemrěł. Hłowna zhromadźizna na joho městno z kooptaciju wuswoli knjeza fararja Jurja Hejdušku w Budyšinje za nowoho městopředsydu na dalše 4 lěta tutoho zastojnstwa. — Zamoženjo towarstwa wučinješe kónc lěta 1921 hromadże 31462 hriwnow 78 pj. W zhromadnym posedźenju předsydstwa a wubjerka wudźěli towarstwo 610 hriwnow podpjery a přidźěli z toho po 120 hriwnach dwěmaj studowacymaj na universiće, 90 hr. jenomu studowacomu na gymnasiju a šesćim wučerskim seminaristam, jenomu 70 hr., jenomu 50 hr. a štyrjom po 40 hr. Próstwa na serbsku ludowu banku, zo chcyła našomu towarstwu za studowacych Serbow dobroćiwje přinošk zwolić, je dobry wuspěch měła. Zastupjerstwo banki je nam 500 hriwnow přizwoliło, štož tudy ze zdobnym dźakom wozjewjamy.

Dźensniša hłowna zhromadźizna změje nadawk nowowólby wukonjeć. Po šěsćlětnej termiji je wuběžał čas zastojnstwa hłownoho předsydy knjeza fararja Rädy w Budyšinje a pokładnika knjeza wučerja Pohlana też we Budyšinje. We wubjerku je po 6lětnej termiji čas wuběžał za redaktora Smolerja we Budyšinje a fararja Nowaka w Radworju.

K tomu pismawjedźer hišće přispomni, zo je nětko hižo 39 lět zapisowar towarstwa, a přida: We hłownej zhromadźiznje 16. meje 1883 je towarstwo Pomocy mje za pismawjedźerja towarstwa wuzwoliło. Swoju dowěru je mi towarstwo z tym wopokazało, zo je mje přecy zasy z nowa wuzwoliło, a dźakowny za tu přikhilnosć a dowěru sym zasywólbu kóždy raz přijał. Tak też 1919. Też posledni raz přijach zasywólbu z wotmyslenjom towarstwu służić, dóniž zamóžu. Mjez tym pak su podawki poslednich třoch lět a wobstojenja, kotrež z toho sćěhuja, mi mnohe zadźěwki přinjesłe, kotrež mi dalewjedźenjo zastojnstwa njemóžne činja. Za zastojnstwo pismawjedźerja přeju towarstwu młódšu móc, kotraž by jomu po možnosći też 39 lět służić móhła, kajkiž čas je moja słaba móc towarstwu wěnowana była. Złožuju tohodla swoje zastojnstwo, kotrež bych hišće tři lěta wjesć měł, do rukow towarstwa Pomocy a prošu, zo by sebi z kooptaciju nowoho pismawjedźerja wuzwoliło.

Po pismawjedźerjowej rozprawje poda pokładnik Pohlan swoju. Z njeje zhonichmy, zo je zamoženjo towarstwa na 32000hr. zrostło. Zličbowanjo zhromadźizna za dobre spózna a pokładnika wuswobodźi. — Zo by skutkowanjo towarstwa so na šěrši zakład stajiło a wjac srědkow za podpjeru studowacych dobyło, zhromadźizna wosebity dźěławy komitej wuzwoli, kiž budże so prócować mjez našimi Serbami wjetši zajim za tu ważnu należnosć wubudźić a pjenjezy hromadźić. Zhromadźizna wuzwoli kk. wyššoho wučerja Krala, fararja Dobruckoho, knjeza Barta a kapłana Nowaka Khrósćanskoho. — Dokelž předsyda k. farař Räda zasywólbu njepřija, wuzwoli zhromadźizna za hłownoho předsydu justicnoho radźićela Herrmana. Druzy knježa: Pohlan, Smoleŕ a farař Nowak Radworski buchu na dalše 6 lět z nowa wuzwoleni. Za pismowjedźerja mataj předsydstwo a wubjerk z kooptaciju naslědnika wuzwolić.

Dary za „Zejlerjowy fond Maćicy Serbskeje“ w Budyšinje k podpjeranju studija serbskeje rěče, pismowstwa a narodopisa:
Kk.: dr. Jos. Páta, Král. Vinohrady **1000** hr., zběrka na jub. Mać. Serb. 18. IV. 22 **675** hr., minist. rada Fr. Mlčoch, Praha **1000** hr., Fr. Vytlačil, rolnik we Němčicich **536.**50 hr., továrnik A. Zl. v. D. K. **500** hr., obchodnik Vl. Neff, Praha **120** hr., njemjenow. (přez k. kanclerja dr. Př. Šámala) **2683** hr.

Z dźakom kwituje Maćica Serbska, wo dalše dary so prosy.

Należnosće našoho towarstwa.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróżenjo Posoła:

Jan Młyńk z Ćemj(rc **200** hr.; z Budyšina: farař Jurij Hejduška **100** hr., Marija Špitankowa 5 hr.; M. Dubscyna na Židowje 20 hr.; z Lipska: dr. Beno Šołta, kapłan 75 hr., Franc Šołta, stud. 75 hr.; stajni hosćo za piwowym blidom w B. 28. 5. **150** hr.; Jakub Wawrik z Pěskec 25 hr. a kublef Michał Mjechela 10 hr.; Hańža Kobalcowa z Noweje Wjeski 15 hr.; po 5 hr.: ze Smjerdźace(e: Pětr Jenka, Pětr Kubaš, Pětr Šneider, Mikł. Tamer; ze Sernjan: Mikł. Matka, Mikł. Koplanski; Jurij Handrika z Dobrošic; konsist. rada Jurij Kral, farař w Drježdźanach 50 hr.; z Njebjelčic: farař Michał Mič 50 hr., Jan Dórnik 50 hr., Mikł. Pjech 20 hr.; njemjenow. z Pazlic 50 hr.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Paul Rehork,
molerski mišr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch molerskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle.

Runar Šołta w Budyšinje
hač do 1. julija rěčne hodźiny njezměje.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.
Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Wobkhowane městno
za
Welsec kupny dom w Kulowje.

Kupuju
kóždu dźělbu
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
majs
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Do Albendorfa
pojědźemy **póndźelu 19. junija** rano 1/28 h. z Budyšina.

Přistojnu holcu
pyta bórzy just. radź. Čyž na Albertowym naměsće 14.

K 1. julijej pyta
staršu hospozu
kubło blizko Budyšina.
Wšo dalše zhoniš we Donnerhakec ćišćeŕni.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Janske kupjele w Smječkecach.

Přichodnu njedźelu — **11. junija** — popołdnju w 4 hodźinach budźe tu

koncert **ze slědowacymi rejemi.**

Knježna Rut Krawcec, knježa Curt Šajdhauer, Herbert Pacig a Bjarnat Krawc, wšitcy z Drježdźan.

Zjawny dźak.

Za dobroćiwe hospodowanjo našich čěskich hosći wuprajamy Khrósćanam a wšěm, kotřiž su wěc přez dobrowólne dary šćedriwje podpjerali, swój

najwutrobniši dźak.

Spěwarske towarstwo „Jednota“.
J. Wjeńka, předsyda.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

— do njeje słuša kóždy, kiž „Kat. Posoł“ dóstawa —

budźe **njedźelu 18. junija 1922**

— započatk popołdnju w 4 hodźinach —

w **Jasenćy** pola Khrósćic.

Porjad: Narěč — rozprawy — namjety — rozmołwa.

Hižo w 3 hodź. zeńdźe so naš **politiski wubjerk.**

Należnje přeprošuje

předsydstwo.

Při naju kwasu je so namaj telko wopokazmow lubosće a česće stało a tak wulkotne dary so namaj wěnowałe, zo so nućenaj čujemoj, tudy wšitkim zjawnje swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

wuprajić. Cyle wosebiće słuša tutón dźak Zejičanskej młodosći za rjane pyšenjo a hnujace rozžohnowanjo. Kaž cyłym Zejicam, nic mjenje też Wudworjanskej młodosći za plećenjo, Khrósćanskej „Jednoće“ za krasny spěw a Khrósćanskomu towarstwu knježnow za wšitke přećelstwo a rjane wěnowanjo.

We Wudworju, 1. junija 1922.

Jurij Nowak, wićežny kubleŕ,
a mandźelska Marja rodź. Ćěslic.

Swjatkownu póndźelu pokhowachmy w Mnišoncu našoho horcolubowanoho nana, syna, přichodnoho syna, swaka a wuja

Jana Budarja,

žiwnosćerja w Mnišoncu,

kiž bě swojej drohej swěrnej mandźelskej tohorunja we 38. lěće po šesćich njedźelach po krótkej khorosći domawobstarany do wěčnosće sćěhował, zawostajiwši štyrjoch synkow. Wšěm, kotřiž běchu jomu w posldnich hodźinach, wosebje při nócnym domawobstaranju, k pomocy, za njoho so modlachu, jomu wěncowu pychu wěnowachu a joho w tak mnohotnej ličbje k rowu přewodźachu, wosebje Hajničanskomu kat. mužskomu towarstwu a Debsečanskej wohnjowej woborje, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W Mnišoncu, Třoch khěžach, Koslowje a Pančicach,
na dnju pohrjeba 5. junija 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Sobotu 3. junija 1922 zemrě ze swj. sakramentami domawobstarana, a bu srjedu na Baćońskim kěrchowje pokhowana, hdźež nětko śpi w ćichim měrje, wočakujo zbóžnoho horjestaća, moja luba mandźelska, naša staroséiwa mać a sotra

Hańža Pjetašowa

rodź. Rjeńčec z Kukowa.

Prajimy wšěm lubym přećelam, znatym a susodam, kotřiž su ju w jeje khorosći wopytowali, na póstywječorach so za nju modlili a ju k rowu přewodźeli

swój najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Nowym Łusću, na dnju pohrjeba,
7. junija 1922.

Ernst Pjetaš
w mjenje wšěch zrudnych zawostajenych.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorččak čo. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 25. | Budyšin, 17. junija 1922. | Lětnik 60.

Swjaty misijón — najnuzniše lěkarstwo za naš čas.

(Skónčenjo.)

Tola nic jeno ze słowom a pismom, ale też w skutkach su naměstnicy Khrystusowi swój zajim za misijóny wopokazali. Bohate wotpuski spožčichu za tych, kotřiž běchu porjadnje misijónskim prědowanjam přitomni, też za tych, kotřiž so wobdźělichu při zjawnym a swjatočnym wobnowjenju křćeńskoho sluba, při wudźělenju bamžowskoho wotpuska a poswjećenju misijónskoho křiža. Za misijón spožčene wotpuski hodźa so też hišće potom dobyć, hdyž wěriwi po skónčenju swj. misijóna hišće w přichodnym tydźenju swj. sakramenty dóstanu. Misijónarojo Wam jednotliwe wotpuski hišće nadrobnišo rozkładu.

Bamžojo su też ludowych misijónarow, kotřiž běchu swjeće žiwi a we swojim powołanju kaž woprawdźići rjekojo skutkowachu, zbóžnych a swjatych prajili. Swjeći ludowi misijónarojo z rjadu swj. Franciska su na př. Antonius Paduanski, Bernardin Sienski, Jan Kapistranski a dr., z rjadu jesuitow: Franc Regis, Pětr Kanisius; z kapucinow: Fidelis ze Sigmaringen; z dominikanow: Vincenc Ferrerius; z druhich rjadow: Bernard z Clairveaux (wupraj: Klerwoo), Vincenc z Pawla, Filip Neri, Cajetan, Alfons z Liguori.

Biskopojo su tohorunja ludowe misijóny należnje poručeli ze słowom. 8. nov. 1848 wozjewichu we Würzburgu zhromadźeni biskopja zjawnje tuto: Biskopja wuznawaja, zo su ludowe misijóny wužitne a w nětčišim času nanajbóle přejomne.

Khelnjanski provincialny koncil (to je cyrkwina zhromadźizna za wšě Khelnjanskomu arcybiskopskomu stołej podstojace biskopstwa) z lěta 1860 wupraja: Biskopja, kotrymž ničo bóle njenależi, hač zo by w ludźe křesćanske žiwjenjo wšudźom rostło a so spěchowało, sebi prawo zakhowaja postajić, zo bychu so w jich wosadach ze samoho pohnuća abo po jich spóznaću misijóny wotměwałe, tak často kaž maja je za nuzne, wužitne a přijomne. Biskopja su tohodla dali we swojich katedralnych cyrkwjach misijóny wotměwać a často zawodne abo skónčne prědowanja sami měli. Też naš w Bohu wotpočowacy knjez biskop Franciskus Löbmann je tajki wukaz wozjewił za wotměwanjo misijónow a w „klóštrje“ sam skónčne prědowanjo měł.

Tuž widźiće: bamžojo a biskopja su ze słowom a skutkom misijóny za naš čas należnje poručeli. Štož pak woni poruča, to je zawěsće jara načasne.

Načasne je też to, štož je njepřećelam Božim napřeki, štož jim do hłowy njecha.

To je přecy njezmylne znamjo, zo je něšto za nas katolikow jara nuzne a načasne, hdyž njepřećeljo Boži přećiwo tomu wustupuja a wótrje wojuja. To płaći też wo misijónach.

Zapřisahany njepřećel swj. misijóna je djaboł. Zrudnje by było za misijón, hdyž wón to njeby był. Tysacy a tysacy dušow, kotrež měješe hižo jako žratwu před helu ležo a čakaše jeno, zo smjerć je jomu přepoda, je misijón jomu zasy wutorhnył, bjez dźiwa tohodla, zo sebi zły duch pomocnikow pyta, kotřiž za njoho šćuwaja přećiwo misijónej, dobrych křesćanow, kotřiž chcedźa misijón sobu činić, hanja a směša, zo samo misijónarojo jim prawi njejsu a so na nich přisłodźeja, a zo wosebje po misijónje tajkich, kotřiž su so nakazali, zły duch pyta z nowa do starych hrěchow zawjesć.

Njepřećeljo cyrkwje su zdobom njepřećeljo misijóna.

To pokazuja, hdyž so dźěn misijón přizjewja. Wšón swój hněw a wšu hidu wukidaja na tajke zarjadowanjo, hačruniž jich po prawym ničo njestara. Jara derje wědźa, zo je dobry misijón smjertna rana za zwonkowne křesćanstwo, kotrež so jeno zjewja w někotrych zwonkownych pobožnosćach, kotromuž pak pobrachuje prawa horliwosć a swědomite nabožne žiwjenjo a wukonjenjo nabožnych winowatosćow.

Smy žiwi w času, w kotrymž njepřećeljo wěry runje w katolskej cyrkwi widźa jeničku zbytnu twjerdźiznu praweje wěry do Boha, a tohodla ju nadběhuja. Bjez dźiwa, zo tohodla też přećiwo misijónam so zaběhuja. W tutym njepřećelstwje přećiwo wěrje mamy też přičinu za wšě te wuwjazowace a poćežowace postajenja pytać, kaž so w ćežkich časach tajke wot wyšnosćow runje přećiwo misijónam měrjachu a hrubje nałožowachu. Po francózskej revoluciji hladachu zasy, kak zabłaznjenych ludźi zasy wróća na puć wěry a prawdy. Hižo po někotrych měsacach dyrbješe jedyn z nich wuznać: Misijón je nam lud wotcuzbnił, muži rubił, młodosć wotwjedł, naša wěc je tak docyła zhubjena. Też naš čas runja so časej po francózskej revoluciji. Bóh dał, zo by so runjał tamnomu w žadanju za starej wěru a za tamnymi srědkami, tutu wěru zasy do ludźi zapušćić.

Hłowny přećiwnik misijóna sedźi w nas samych. To je človjeska nakažena nałoha, kotraž so přećiwja wšomu, štož sebi wopory žada a ma tysac wuměčow a rjanych zamołwjenjow stajnje na wubjerk. Šukota: Ty tola k tomu časa nimaš. K zabawje, k hraću a k rejam je stajnje čas. Čohodla? Dokelž so też tu k rejam piska človjeskej skaženej naturje. Hdyž pak so jej w druhej melodiji piska, na misijónach, tam ćěka skaženy človjek, dokelž tajku rejku njelubuje.

Bóh dał, zo njeby mjez nami žanoho Serba było, kiž by sebje samoho wojebał a bóle słuchał na cyrčacy a majkotacy hłós swojeje nakaženeje natury abo na wabjacy a łoskotacy hłós zawjednikow hač na čisty a jasny hłós Boži swojoho dušepastyrja! „Nimaš-li“ časa, zmi sebi telko časa a byrnjež so wšě postronki torhałe. Też za tebje přińdźe čas, zo budźeš dyrbjeć časa měć k wumrěću. Tuž wužiwaj tola rozom a zmi sebi telko časa, zo by so na dobru smjertnu hodźinu přihotował. Přihódnišoho a lěpšoho časa k přihotowanju na dobru smjerć pak lědoma budźe kaž dny s. misijóna. Je-li by štó měnił, zo hižo „wšo wě“, štož misijónarojo prěduja, njech přińdźe hižo dobroho přikłada dla. A jeli by też woprawdźe wšo wědźał, nichtó njemóže ze swojeje kože, rad woliwknje a sebi na wšo přecy njemysli. Tajka nabožna kupjel, kiž znowa zasy našu wědomosć w nabožnych wěcach wožiwja a póćiwe žiwjenjo womłódnja, njemóže nikomu škodźeć. A kóždy dušepastyr wě, zo so runje ći najlěpši a najpobožniši na misijón najbóle wjesela. Cohodla? Njepraji Knjez sam: Štóž je sprawny, budź hišće sprawniši, a štóž je swjaty, budź hišće swjećiši?

Zo so tola njeby nichtó we serbskich wosadach přez směšenjo druhich a nućenjo hinakzmyslenych, haj hubjenych ludźi — za to ma naš čas słowo: terror — wot swj. misijóna dał wotdźeržeć! „Njedóstawajće podarmo hnadu“! praji japoštoł. W Burgholz w južnych Čechach wotměwachu 1918 Redemtoristojo z Budźejowic misijón. Spočatk misijóna bě muž ze wsy misijón w korčmje misijónarow hanił. Při tom wuzna, zo so při misijónje njewobdźěli, a jeli joho žona pójdźe, jej nohu wotruba. Nazajtra, hdyž z dźěła z lěsa so wróćeše, so wobsuny a njezbožownje k zemi padnywši měješe tajke bolosće, zo dyrbjachu joho domoj njesć. Noha cyle wočorni.

Po lěkarjowym wuprajenju přińdźe do nohi zymny woheń. Khory dyrbješe do Budźejowic do khorownje, hdźež jomu nohu wotewzachu. Tutón spodźiwny podawk skutkowaše na cyłu wosadu tak mócnje, zo so też mužojo bohaće při misijónje wobdźělichu.

Načasne je też, štož je runje našomu času přiměrjene.

Kaž ma kóždy človjek swoje wosebite wurazne wobličo, tak też kóždy čas swój raz. Też naš čas ma swoje wosebite wobličo. Je runja mužej z cyle twjerdym, wótrym, khrobłym a zasakłym wobličom. Naš čas je čas ludowoho knježstwa abo demokratije, čas šulskich reformow, čas přehnateje kultury wosobinosće, čas wojowanjow mjez jenotliwymi worštami, čas radikalisma: docyłnoho a dokładnoho zmyslenja, jednanja a zapřimnjenja w tym a druhim.

Čas demokratije. Wšudźom so tajke zarjaduja, a mužojo z ludu so na čoło staja. Zakonje so přijachu, kotrež dźěłodawarjow a bračkow jenak stajichu. Też ludowy misijón ma na čole cyle demokratiski, ludowy raz. Hižo mjeno to praji. Misijónarojo su mužojo z ludu, z našoho ludu. Znaja derje lud a joho potrěbnosće. Lubuja naš lud, hewak njebychu swoje mocy tutej ćežkej służbje wěnowali. Při misijónach ze wšitkimi wobdźělerjemi jenak wobkhadźuja. Jenož duše pytaja, ničo druhe. Njepostaja dwoje spowědne stoły, wutykane za bohatych a wulkich, drjewjane za khudych a wšědnych. Misijóny su ludowe zhromadźizny, swjatočnosće a zarjadowanja za cyły lud, nic za jednotliwe woršty.

Čas šulskich reformow! Jednotna šula, wyšša němska šula, pokračowanska holča šula, ludowe wysoke šule, akademije za dźěłaćerjow — tute słowa lětaja w powětře kaž mejske bruki. Ludowy misijón njeje ničo druhe hač pokračowanske kursy za cyły lud a to wo najwyššich a najwažnišich žiwjeńskich prašenjach za človjeka. Misijónarojo wustupuja za woprawnjene žadanja wučerjow a wótřa staršim a jich připoručenym, wučerjam swjatu zamołwitosć za křesćanske kubłanjo dźěći.

Naš čas plahuje kulturu wosobinosće. Ženje so njeje telko rěčało a pisało wo tym, zo ma kóždy być sam swój, cyle za so, samostatny, swoje mocy za so wuwiwać, z jenym słowom: być wosobinosć (Persönlichkeit). A runje, dokelž so telko woła za tajkimi, kaž klubu pobrachuje našomu časej woprawdźitych mužow, sylnych wosobinosćow, znutřkownje samostatnych karakterow abo powahow. Wšitka človjeska móc a byrnjež ju stupnjowali hač nanajwyše, njezamóže, kaž nazhonjenjo wuči, človjekow trajnje zdźeržeć na wysokim skhodźeńku póćiwosće. Jeno z pomocu Božeje hnady zamóže na sylnu wosobinosć so wuwić, jako tajka so dźeržeć. Wosobinosć, karakter, je človjek jenož potom, hdyž njedźiwajo wšěch znutřkownych a zwonkownych ćežow Bože kaznje we wšitkich wobstojnosćach wobkedźbuje.

Misijón chce Was, lubi Serbja, znutřkownje skrućić a sylnić a Was přetworić k dobrym ryzy-karakteram a hódnym wosobinosćam, a misijón to zamóže, dokelž ma wot Boha srědki k tomu.

Naš čas je čas radikalisma. Wšudźom luta přehnatosć.

Přehnate su žadanja wo mzdu mnohich dźěłaćerjow, přehnate žadanja mnohich ratarjow za swoje wupłody, přehnate zarunanja za dźěło pola mnohich zastojnikow. Też misijón žada sebi radikalismus, to rěka dokładne a docyłne dźěło na polu duše. Radikal přińdźe wot słowa: korjeń a rěka pola hrěcha telko kaž: z korjenjom wutorhać, cyłe dźěło dokonjeć — rěka pak też: žaneje połojčnosće w nabožnym žiwjenju ćerpjeć, so nic dać wot njewěry cyle zatłóčić a swoje krute a jasne zasady měć a žadanja stajeć za swoju wěru na gmejnu, wokrjes a kraj, w zjawnym a kulturnym žiwjenju. Katolski radikalismus rěka: wšudźom a cyły katolik być, nic žana „sćina, wot wětra pohibana“, ale muž, njebojazny, kruty, zasadny kaž s. Jan. Štóž do našoho časa strowe, radikalne zasady swojeje wěry wusywa, tajki škódny hospodarski a politiski radikalismus lemi a mori, wón wšu napjatosć a přehnatosć we waženju swětnych a zemskich kubłow pomha złahodźić a hładkować, tajki přinoša k socialnomu měrej, tajki dokonja dźěło, wo kotrymž so dźensa telko rěči, wón „natwarja“.

Tak zajimawe hač by było, tele myslički dale wuwjesć — k tomu njeje nětkle khwile a městna — tak raznje dyrbi so prajić, zo misijón we wosadźe dźěło zdokonja, za čož dyrbjeli so katolskej cyrkwi wšitcy wótčinscy zmysleni a z ludom derje měnjacy dźakować. Misijón spěchuje socialny měr w kraju a wuhonja ze swojimi srědkami złe duchi zajědojćenja a njespokojnosće, kaž Boži orkan rjedźi jěry dym a mori bacile wšěch natykowacych moralnych khorosćow w našim ludźe. Načasne je też to, štož khorosće hoji, na kotrež naš swět khětro khory leži.

Na čo po prawym khorimy? Wo tym njech nas powući njeboh s. Wótc Benedikt XV. W swojim wokolniku k 50 lětnomu wopomnjeću wozjewjenja s. Józefowoho zakitařstwa swjateje cyrkwje praji wón: Přez šwikacy wójnski prut je so do človjestwa zažrał hłuboko nutř naturalismus, to je wulki pomór (Seuche) našoho časa, kiž słabja žadosć za njebjeskimi kubłami, wuhaša płomjo Božeje lubosće, človjekej hojacu a pomhacu Khrystusowu hnadu wotćehnje. Tak přińdźe, zo so mnozy jeno na dobyćo časnych kubłow położichu a mjez proletarom a bohatymi nastachu hrózbne njepřećelstwa. Napřećna hida mjez jednotliwymi worštami nasta a při dołhej wójnje dale a bóle wudyri, wosebje tohodla, dokelž přez wójnu na jenej stronje cyle njeznjesliwa nuza nasta wo cyrobu, na druhej stronje pak so wutwori nahłe, přezměrne rosćenjo bohatstwa. K tomu přistupi, zo stej swjatosć mandźelskeje swěry a pokora před staršiskej mocu za čas wójny pola mnohich ćežku škodu ćerpjełoj. Z bolosću dyrbi nas tohodla napjelnić porno prjedawšomu strašnje přiběraca skaženosć počinkow też w zjawnosći. Tuta skaženosć je też z přičinu, zo tak mjenowane socialne prašenjo je dźeń a bóle palace a to tak jara, zo dyrbimy so hižo najhrózbnišoho bojeć.“ Tak s. Wótc. Wón je też w tym do časa widźał a prawje rěčał.

Lubi Serbja! Nětko je s. misijón, kiž chce a móže zasy wšitke wójnske škody narunać a pokućeć. Štó wot Was njeby za tym žedźił, zo móhł tak młynski kamjeń wójnskich hrěchow wotwalić? Tuž přińdźće na misijón! Misijón nas nawući, nětčišomu rozwalej a powrótej wšoho dobroho napřećo stajić słowo s. Jana: „Lubujmy so mjez sobu.“ Pastor.

Swětowy rozhlad.

W Českej dźe doprědka.

Politiske stojnisćo katolskeje cyrkwje a rjadowanjo socialneje politiki po křesćanskich, potajkim jeničcy prawych zasadach, zastupuje, kaž smy hižo tu husćišo pokazali, po češkosłowakskej republicy tak mjenowana „lidová strana“.

Zwjeselace je, kak so přecy do hłubšich worštow dobywa myslička, zo jeje zasady su prawe a też statej jeničke spomožne. Za wšě powołanja założuja so wosrjedź tejele strony „powołanske wotrjady“ a stajnje runje přez to ličba sobustawow tejele strony rosće. Kedźbliwosć na so złožić a z tym zasy swoju móc pokazać hlada wona přez wšelake swjedźeńske zarjadowanja. Wulkotny bě na př. jeje swjatočny ćah na dnju swj. Jana Nepomuckoho přez cyłu Prahu k rowu tohole swjatoho. Ćah bě tak wulkotny po mnohosći a wosebje powołanju wobdźělnikow wstajnej přisłušnosći, zo toho njewěriwe nowiny wuznawaju: „Ćah ludu wot klerikalnych zrjadowanoho je znowa pokazał njemylnje, kelko wliwa je katolska cyrkej za 3 lěta našeje krajneje samostatnosće dobyła a kak krute je nětkle jeje stojnišćo; wone je posylnjene hišće přez to, zo su klerikalni politiscy dźensa sobustawy wjetšiny we sejmje a też w knježeństwu.“ Wone su spóznałe a to też wuprajeja, zo tónle ćah njebě jenož nabožny, ale sobu politiski, podobnje ćaham druhich stron.

Wosebje ważne też je, zo młodosć dobudu za swoje zaměry. To předewšim so stawa přez turnařske towarstwo „Orel“ (— worjoła). We wšěch městach a na wsach jón zarjaduja a hačrunjež wšelake woršty kruće přećiwo njomu šćuwaju, ličba joho sobustawow stajnje rosće. Wón zarjaduje wšelake zjězdy a zwonkowne pokazki swojoho wobstaća a swojich zaměrow; ma při tym wjele ćerpjeć, tola njebojaznje so předobywa, krući přez to nabožne přeswědčenjo mjez sobustawami a skruća je za wotmyslenjo a winowatosći, zo dyrbi człowjek też we zwonkownym žiwjenju wustupować za swoje nabožne přeswědčenjo a swoju katolsku cyrkej. Za nabožny postup we zjawnym žiwjenju rěča też wulkotne swjatočnosće, kotrež so stachu započatk junija na Swjatej Horje pola Přibrama. To je hnadne městno. Ze wšěch krajow češkich bě so tam něhdźe 50000 ludźi zešło, něhdźe 16000 přistupi k swjatomu blidu, na 4 městnach so nadobo prědowaše. Raznje wustupi tam lud za swobodu wěry a cyrkwje, wosebje też za nabožny raz ludowych šulow a protestowaše přećiwo žadanju wotpadnikow wot cyrkwje, katolske cyrkwje směć sobuwužiwać za swoje Bože służby. Zwjeselace to, zo bě wobdźělenjo młodosće při wšěm tak mnohotne. Zjězd telkoho ludu wuži Pražski „Orel“ zo by za so agitował. Na Přibramskim naměstnje předstaji wšelake turnařske kuski z wulkej wustojnosću. Zaměr tohole towarstwa je, młodości to same za wuwiwanjo jich ćěła poskići, štož jim njewěriwcy podawaju, a tak jich wot tajkich njewěriwych zwjazkow wotdźeržować. Z tym rosće ličba tych, kotriž změja zmužitosće měć, za prawa katolikow wustupować w gmejnach, wokrjesach, w cyłej republicy a wosebje też při wólbach. Tak chcedźa sebi sejm a po nim knježeństwo wutworić, kotrajž politiku, znutřkownu a zwonkownu, mataj wjesć po zakonjach a wěrnosćach křesćanskoho ducha. — Njedźiwajcy tajkoho wuspěcha wězo wostanje hišće wjele dźěła; tola smě so człowjek hišće mnoho dalšoho wuspěcha nadźeć dźiwajo na zahorjenosć a njewustawacu dźěławoć tych, kotriž dawaju tomule hibanju dych a mysl.

Krutu politiku hlada **Južnosłowjanska.** Tele dny měješe jeje kral Alexander kwas z rumunskej pryncesnu. Je možno, zo je to žeńtwa z lubosće, bjez dwěla pak je: też politiskich winow. Je wěste, zo dóńdźe bórzy abo pozdźišo k wójnje z Italskej dla jadrskoho morja. Při tym by złě było za Južnosłowjansku, by-li měła za khribjetom Rumunsku za njepřećela.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Njebjelčic. Minjena njedźela wostanje wuznamna w stawiznach našich serbskich towarstwow katolskich knježnow. Prěni króć běchu so wone zjednoćiłe a zhromadny wulět postajiłe do Njebjelčic. Rjany Boži dešćik miholeše so na tradace serbske hona. Tola naše knježny so njedachu wottrašić. We wulkich syłach khwatachu wone zańdźenu njedźelu popołdnju do Njebjelčic. Daloko do třećoho sta knježnow z Ralbic, Khróšćic, Pančic a Njebjelčic zhromadźi so w rjanym Njebjelčanskim domje Božim, zo bychu najprjedy Bohu dali česć a khwalbu. Njebjelčanska cyrkej bě přepjelnjena. Po wosadnym nyšporje po mortwych běše wosebity swjatočny nyšpor našich towarstwow. Po swjatočnym požohnowanju z Najswjećišim stupi Khróšćanski kn. kapłan Cyž na klětku a měješe swjatočne prědowanjo. Wón rěčeše, kak nuzne je, njeskaženu młodosć hromadźić a ju kedźbnu činić a škitać před wulkimi strachami, kotrež w našim času ji hroža a pokaza ze zahorjacymi słowami na młodosć, kajka dyrbi wona być, kotruž chcemy a dyrbimy hromadźić w našich serbskich katolskich towarstwach: wěriwa, dźěława a čista, a pokaza to na rjanych swjećatkach, kotrež debja Njebjelčansku cyrkej. Ora et labora: spěwaj a dźěłaj w čistej, njeskaženej swjatej mysli, to je naš, je křesćanski program. — Po nyšporje zhromadźichu so knježny w Žurec rjanej rumnej sali. Sala běše přepjelnjena. Knjez faraŕ Mič witaše wšitke sotrowske towarstwa, kotrež běchu dźensa Njebjelčanske towarstwo, kotrež runje dźensa swjećeše swoje prěnje

narodniny, ze swojim wopytom počesćiłe, wosebje też jeju duchowneju wjednikow wysokodost. kk. fararja Justa a kapłana Cyža. Wón wjeseleše so na tak njewočakowanym wobdźělenju a nadźija so wěsće, zo tak imposantny a mócny prěni zjězd přinjese hišće nowu móc a zahorjenjo do našoho towarstwowoho žiwjenja. Knježna Dźisławkec přednjese ze zapalom Ćišinskoho baseń: „Našim knježnam". Spěwny wotdźěl Khrósćanskoho towarstwa zaspěwa z wulkej eksaktnosću pod nawjedowanjom předsydki knj. wučeŕki Kubašec dwojohłósnje: „Zerja so šěrja" a „Šwórčo, bórčo, šćebotajo" a na kóncu hišće „Přadła Marija kudźałku" a „Hwězdźička". Mjez tym wustupichu Njebjelčanske knježny na jewišću a zehrachu z wulkej wustojnosću a wobwrotniwosću powučacy směšk, wot kn. fararja Miča wobdźěłany: „Pola kartykładźeŕki", kotryž wjele zabawy a wjesela zbudźi. Zhromadny serbski spěw klinčeše přez salu. Přezahe jenož minychu so tak rjane zhromadne hodźinki při čestnej zabawje a wjesołym spěwje a — dobrym Njebjelčanskim khofeju. Stare přećelstwa běchu so wobnowiłe, nowe nawjazałe, wšitkich pak pozběhowaše rjane, horde začućo, zo jich telko je w serbskim kraju, kotrež maja samsne zasady a samsne zaměry: być a wostać dobre dźowki swjateje katolskeje cyrkwje, być a wostać swěrne dźowki našoho serbskoho luda. Hdyž 1/2 7 wječor so dźělachmy, bě jene měnjenjo: k lětu da-li Bóh na zaswidźenjo a na zjězdźe wšitkich našich serbskich knježnjacych towarstwow.

Politiski wubjerk

zeńdźe so jutře po hłownej zhromadźiznje w Jasenćy.

Do Serbow. Hóntwy a też wišnje nětkle něchtózknli, wosebje gmejny wotnajeju. Pokazujemy na to, zo by to derje było, to też w „Kat. Posole" doprědka wozjewić a nic do nowinow hić, kotrež su mjez kaloskimi Serbami mjenje rozšěrjene abo nam tak blizsko njestoja dyžli to ma „K. Posoł" kóždomu katolskomu Serbej stać.

Primica w Kulowje.

Swjedźeński dźeń běše zaswitał za Kulowsku wosadu, wutoru 13. junija 1922. Na tutym dnju swjećeše swoju primicu nowoswjećeny měšnik knj. Pawoł Grofa, syn Kulowskeje wosady. Rano we 8 hodź. zestupa so swjatočny ćah při cyrkwi z duchownych, ministrantow, družkow a khorhojnikow, zo by po młodoho měšnika dóšoł a swjatočnje joho do domu Božoho přewodźał.

W staršiskim domje postrowi joho z nježnymi słowami w zwjazanej rěči mała serbska družka, Bože žohnowanjo jomu přejo na puć žiwjenja a žohnowane skutkowanjo we winicy Knjezowej. Samsny běše wobsah powitacych słowow najd. knj. tachanta J. Skale z Budyšina, kotryž duchownoho sobubratra prošeše, zo by so nastajił na puć do swjatnicy a tam prěnički swojoho měšnistwa Bohu Knjezej woprował. Hnujacy běše wokomik, hdyž česćehódnej staršej swojomu synej rucy napołožištej, zo byštej jomu swoje žohnowanjo za joho přichodne duchowne žiwjenjo a skutkowanjo dałoj.

Kak radostny podźěł Kulowska wosada na tutym swjedźenju běrješe, pokaza so we tym, zo bě dom Boži połny pobožnych wěriwych, runjež běše dźěławy dźeń. Došedši do domu Božoho zanjese młody měšnik kěrluš k Duchej swjatomu z jasnym hłosom. Po wuspěwanju kěrluša a přisłušacych modlitwow stupi na klětku swjedźeński prědar, k. farar Žur z Wulkoho Kotorža, zo by najprjedy we serbskej a potom w němskej rěči zrěčniwje rozłožił ważnosć a trěbnosć duchownskoho powołanja, žohnowanjo z duchownskoho dźěła za jednotliwych a cyłe človjeske towarstwo wukhadźace; skónčnje napominaše wěriwych, zo bychu sebi měšnikow a jich dźěło ważili a česćili, wšoho wopačnoho a lohkomyslnoho posudźowanja a wobrěčenja so wostajeli a posłušnosć a česćownosć swojim duchownym wjednikam wopokazowali.

Na to započa so swjatočna Boža mša. Farska cyrkej běše so wupyšiła za tutón žadny dźeń — swoju najrjeńšu drastu běše so woblekła k tutej swjatočnosći — ryzwa, dalmaticy a pluviale nimo měry drohotne a rjane. Při Božich służbach assistowachu jako paranymf k. farar Hejduška z Budyšina, jako diakon k. kapłan Kral z Kulowa a jako subdiakon k. kapłan Kětan z Ralbic.

Po dokonjanej Božej mši wudźěli nowoswjećeny měšnik duchownym, staršimaj, bratram a sotram a přiwuznym prěnjoměšniske požohnowanjo.

Po swjatočnosći w cyrkwi bu nowoměšnik zasy dowjedźeny do staršiskoho domu. Bórzy so tam wokoło njoho zhromadźichu duchowni sobubratřa a prošeni hosćo ke kwasnej hosćinje. Za blidom buchu hišće mnohe přeća wuprajene młodomu měšnikej a to wot najd. k. tachanta Skale, k. měšćanosty Langnera, a wot serbskich a němskich družkow. Tute poetiske postrowy a přeća, wot serbskich družkow přednjesene, přinjese Posoł w přichodnym čisle.

Dokelž běše rjana ličba hosći prošena, zo by dźěl brała na wjeselu Grofic domu, njedosahaše jstwa, zo by wšitkich přijała. Tohodla bě hospodliwy dom też hišće na zahrodźe postajił stan za swojich hosći, hdźež so při miłym čopłym wjedrje rjenje sedźeše. Tu knježeše wosebje čiłe žiwjenjo — młodosć tu zhromadźena zanošowaše jedyn serbski spěw po druhim. — Młodomu měšnikej pak wuprajamy za přichod: Daj Bóh zbožo!

Wo swjatym Augustinje.

1. Sydało dźěćatko při morju
Ze swojeju małeju łžičičku.
Čerpało morjo je ze łžičku
Do móličkeje jamčički.

2. Khodźił muž pobožny při morju
Čoło je spinał we myslenju.
K dźěćatku přišoł mužik je,
Wón joho tak so prašeše:

3. „Što tu ty činiš, dźěćatko?
Chceš-li te morjo snadź wučerpać?
Chceš-li te morjo snadź wučerpać
Do móličkeje jamčički?"

4. „Prjedy ja morjo wučerpam
Do móličkeje jamčički,
Prjedy hač Ty by dowupóznał,
Što Najswjet'ša Trojica je."

5. Tónle muž Hawštyn swjaty bě;
Powučeny wón domoj dźe.
Swjateje Trojicy njedodni
Nihdy nic rozomčk človječi.

Spodźiwnje Bóh s. Hawštyna powuči, kaž podawizna jewi. S. Augustin běše jara wučeny, wojowaše wustojnje přećiwo wšelakim błudam, tola potajnosć Najswj. Trojicy też wón njezamóh zapřijeć. Wumrě jako 76lětny starc lěta 430 w Hipponje (w sewjernej Africy), hdźež bě z biskopom. Joho dźeń so swjeći 28. augusta. A naš serbski lud sej powěsć do pěsnje zla; wón spěwa wo „dźěćatku, łžič(ič)cy, jamčičcy, mužiku, rozomčku" (małych a móličkich předmjetach) a wo „morju a Najswjećišej Trojicy".

Michał Hórnik je nam w Časopisu M. S. 1866, 388 pokěrlušk zakhował, kajkiž bě wón słyšał.

Kak do założenja Serbskoho seminara na duchownstwo studowachu.

Hdyž do Wotrowa přińdźech, namakach w tudomnej farskej knihowni rukopisnu kroniku, kotraž wot kanonika Jurja Kokule započata na jenym městnje podawa stare łužiske stawizny a podawki (na př. 1. Wobroćenjo Serbow ke Khrystusowej wěrje). Na druhim městnje wopisuje mjenowany Kokula, farar w Bernstadt, potom w Khrósćicach, naposledku kanonikus scholastikus w Budyšinje, we lěće 1600 swoje žiwjenjo, nadrobnje pak wosebje swoje studije na duchownstwo. Mam za to, zo budźa tele powěsće wosebje Serbow a traš wšěch katolikow w Sakskej zajimać, přetož pokazuja, po kak wobćežnym a zašmjatanym puću dyrbjachu młodźencojo do założenja Serbskoho seminara, hdyž chcychu něhdy jako duchowni skutkować, swoje powołanjo pytać a dócpěć. A to nam runje we času, w kotrymž je, kaž so zda, kónc tutoho wustawa blizki, so pokazuje, kajke spomoženjo je nam přez wjacy hač 200 lět był. Přetož w nim bě joho wučomcam runy puć k powołanju tworjeny. Njech tónle nastawk pomha, dźakowne wopomnjećo našomu Serbskomu seminarej wobkhować, też za časy, w kotrymž wjacy njebudźe abo so hinak wutwori.

Myslu, zo budźe najlěpje skutkować, hdyž słowa kronikarja samoho podawam. Je łaćońscy pisał. Přełožu, tak daloko, hač so wot čitarjow derje zrozymi, po słowje. Hdyž pak by přełožk po słowje njejasny był, podam po zmysłu, tola to budźe jara zrědka. Pismo so z najwjetšoho dźěła jara hubjenje čita, druhdy je też skóncowane. Za wosobinske mjena je to z wulkej škodu. Hdyž so potajkim tele mjena prawje wučitać njehodźachu, sym zady nich prašak (?) stajił. Kronikař přistaja po wěstych wotrězkach lěta swojeje staroby, na př. 13. lěto žiwjenja. Też to připisach. Moje přispomnjenja su při hwězdkach na kóncu stronow. Wuzběhowanjo ćišća je wote mnje. Kronikař potajkim započina powědać:

„Ja, Jurij Kokula (Cuculus) narodźich so lěta 1562 we wsy Khrósćicach. Staršej běštaj Herta a Wjacsław, křćeny pak buch 23. apryla a mějach za kmótrow wjeledost. k. Jana Temlera*, Donata Werchaća, za kmótru Dorotheju Domšowu, wšitcy Khrósćenjo. Hdyž běch na hólčeca wotrostł, dowěrištaj mje rozwučenju Měrćina Mětki, tehdy cyrkwinskoho wučerja w Khrósćicach, pola kotrohož hač do 12. lěta žiwjenja wostach a trochu pokročowach we wědomosćach rěčnicy, wuraza a hudźby, tak zo móžach łaćonski list, kažkuli so poradźi, napisać, łaćonscy rěčeć a diskant w lóžšich motetkach sam spěwać. Bóh njech jomu na mnje naloženu prócu płaći. W 13. lěće žiwjenja. — W lěće 1576. — Hdyž bě mój wuj Jan Kokula, tehdy student, pozdźišo měšnik we Šlezskej, 4. augusta do Khrósćic přišoł, woteńdźech z nim 7. sept. do Čech, so nadźijejo, zo budu tam studować móc. Dokelž pak we Prazy składnosće k přebywanju njebě, podach so z towaršom Bartholomejom Hanselijom, přimjenowanym „der gelbe Schwed" do Wrótsławja. Po puću mějachmoj wjele wobćežnosćow přetrać; přetož pjenjezy běchu wušłe a tak po prošenju khodźo pućowachmoj. Dóńdźechmoj pak 26. novembra a podachmoj so k mojomu wujej Valentinej Rychtarjej,

* Jan Jurij Temler, prjedy farar w Hodźiju, bu, hdyž Hodźijenjo katolsku cyrkej wopušćichu, tam wupokazany a přińdźe jako farar do Khrósćic, po Khrósćanskich powěsćach lěta 1557.

Z Drježdžan do Zhorjelca.

Z Drježdžan-St.		529		702	**851**	912	949	1219	122	246	**416**	424	655	**754**	850	1038	1135
„ Drježdžan-N.		544		716	**903**	925	1002	1234	135	259	**428**	437	710	**805**	905	1050	1148
„ Arnsdorfa . .		623		801	—	1001	—	112	210	337	—	519	748	—	947	1112	1231
„ Biskopic . . .	540	654		832	—	1026	1052	139	230	404	—	546	818	—	1018	1138	1258
„ Zemic	549	702		839	—	1033	do	146	do	411	—	553	do	—	1025	do	105
„ Žičinka . . .	602	712		848	—	1041	přij.	155	přij.	420	—	602	Žitawy	—	1034	Žitawy	114
„ **Budyšina** . .	612	730		857	**958**	1055	1250	210	432	434	**523**	624	1025	**903**	1048	přij.	130
„ Kubšic	§	741		§	—	1105		220		444	—	633		—	1100	1230	140
„ Pomorc		749			—	1113		228		452	—	643		—	1108		148
„ Lubija	645	811			**1022**	1132		249		512	**548**	706		**929**	1128		208
do Zhorjelca . .	725	850			**1045**	1210		328		550	**612**	745		**952**	1208		246

§ Jězdźi jenož wšědne dny.

Ze Zhorjelca do Drježdžan.

Ze Zhorjelca . . .		413			742	**842**	1059	**1213**		234		432	**620**	840			1205
„ Lubija		428			827	**908**	1142	**1239**		317		519	**646**	924			1247
„ Pomorc		515			844	—	1158	—		333		537	—	940			103
„ Kubšic		523			852	—	1205	—		341		545	—	948			111
„ **Budyšina** . .	438	536			905	**929**	1218	**100**		355		558	**707**	1001			119
„ Žičinka . . .	451	550			919	—	1231	—		408		611	—	1014			
„ Zemic	502	602			930	—	1241	—		418		621	—	1024			
„ Biskopic . . .	518	615	621	858	957	—	1252	—		428	624	632	—	1035	1123		
„ Arnsdorfa . . .	545	633	645	919	1020	—	116	—		453	—	656	—	1100	1150		
„ Drježdžan-N. .	626	658	718	947	1054	**1023**	145	**156**		523	711	722	**801**	1129	1228		
do Drježdžan-St. .	636	708	729	958	1104	**1030**	155	**204**		533	721	733	**808**	1139	1239		

z Budyšina wot 15. decembra 1921 do 15. januara 1922 a wot 15. februara do 15. meje 1922 hač do Wulkeje Dubrawy 254, 204, 216, 225 a 150 hač do Kumwałda 339, 402, 432, 442, 533 a 721 hač do Drježdžan 733, 808, 1139, 1239.

§ Jězdźi jenož wšědne dny. Wšědne dny jězdźi z Budyšina čah rano 634 do Drježdžan 823.

Z Kamjenca do Arnsdorfa a wróćo.

516	825	1205	248	356*	654	958	1200	Z Kamjenca do	349	440*	745	1110	216	505	814*	914	123
540	851	1237	311	422*	720	1028	1229	„ Połčnicy „	326	422*	723	1052	158	447	756*	856	105
607	914	100	331	443*	742	1051	1252	do Arnsdorfa z	254	350*	655	1022	127	416	726*	825	1235

* Jenož dźěławe dny.

Wojerecy—Rakecy—Budyšin.

Tu maja wšitke čahi 2, 3. a 4. rjadownju.

z Wósborka, wotj. 530		z Lubija, wotj. 837		z Wulkeje Dubrawy 1254		z Lubija, wotj. 1215		z Lubija, wotj. 522			Z **Wojerjec** . . . do	754*	do Lubija, přij. 1044		do Lubija přij. 231		do Lubija, přij. 732		do Wósborka přij.1056)
	622§	715				427§	445†				„ Němcow . . z		1105			400		827	
	630	722				434	452				„ Kulowa . . . „		1059			354		821	
	638	730				442	500				„ Hóska . . . . „		1050			346		813	
	647	737				449	507				„ Zdźarow . . . „		1039			339		806	
	652	744				456	514				„ Komorowa . . „		1031			332		759	
	657	751				503	521				do Rakec . . . z	721	1023			325		752	
	659	757				508	527				z Rakec . . . do	718	1015			318		745	
	705	759				510	529				„ Sešowa . . . ze	—	1012			316		743	
	716	805				516	535				„ Njeswačidła . „	709	1007			310		737	
	722	812				522	541				„ Khasowa . . . „	—	1000			303		731	
	730	820				529	548				„ Khasowa . . . „		953			256		724	
632	737	825	1041§	1143	111§	535	553	714			do Radworja . . z	700	828	948	1207§	251	509	719	957
635	744	827	1043	1144	112	534	554	718			z Radworja . . do	658	826	946	1205	246	506	717	956
646	751	837	1053	1156	123	540	604	728			„ Mał. Wjelkowa z	647	818	938	1157	241	458	709	949
653	757	843	1059	1202	129	546	610	735			„ Židowa . . . „	640	812	931	1149	233	451	703	943
658	802	847	1103	1206	133	551	614	740			„ Ratarjec . . . „	636	807	926	1145	229	447	658	938
704	729	853	1109	1211	139	557	619	746			do Budyšina . . . z	630	800	920	1138	223	440	652	932

§ Jězdźi jenož sobotu. † Sobotu njejězdźi.

* Jězdźi z Budyšina do Radworja wšědne dny, z Radworja do Wojerjec jenož póndźelu.

Z Radworja do Lubija a wróćo.

Tu maja wšitke čahi 2., 3. a 4. rjadownju.

	828	1207*	509	957	Z Radworja (zastan.) do	632	1041*	111	225	714				
	834	1213*	515	1003	„ Radworja (dwórn.) „	626	1035*	104	219	708				
	841	1220*	522	1009	„ Lutowča . . . . . „	620	1028*	1259	213	702				
	847	1226*	528	1015	„ Wulkeje Dubrawy . „	615	1023*	1254	207	657				
	856	1235*	537	1023	„ Klukša (Zdźerje) . . „	604	1012*		155	646				
	904	1243*	545	1031	„ Hućiny . . . . . „	554	1002*		145	636				
	914	1253*	654	1039	„ Barta . . . . . „	545	953*		136	627				
	925	104*	605	1050	„ Hrodźišča . . . . . „	537	944*		127	619				
709	955	142*	642	1056	„ Wósborka . . . . . „	530	937*		120	612	832			
715	1001	149	649		„ Malećic . . . . . „		910		1248	555	827			
721	1007	155	655		„ Łutow . . . . . „		904		1242	549	821			
728	1015	202	703		„ Hłušiny . . . . . „		857		1235	542	815			
733	1019	207	707		„ Radmeric . . . . . „		853		1231	538	811			
747	1034	221	722		„ Ketlic . . . . . „		846		1224	531	804			
757	1044	231	732		do Lubija . . . . . z		837	jenož posledni dźěłanski dźeń	1215	522	755			

* Z Radworja do Wósborka a wróćo jenož sobotu.

Lubij—Herrnhut—Zitawa a wróćo.

504	834	1157	532	935	Z Lubija . . . . . do	801	1123	235	636	910
534	905	1230	610	1010	„ Herrnhhta . . . . „	732	1056	208	608	843
547	918	1243	624	1024	„ Hornich Oderwitz „	715	1041	153	547	828
607	938	103	645	1045	do Žitawy . . . . . z	654	1018	130	520	805

Z Lubija do Habrachćic (Ebersbacha) a wróćo.

535	845	1159	255	522	754	900	Z Lubija . . . . do	803	1118	149	732	500	1029	
620	912	1252	322	547	833	926	do Habrachćic . z	741	1055	105	715	436	1005	

Z Biskopic do Žitawy a wróćo.

504 wot Lubija	511*	711	834 wot Lubija	1052	1157 wot Lubija	230	532 wot Lubija	454	818	935 wot Lubija	1138†	Z Biskopic . . . . . do	605	854	930	1123	335	622	901	1118	
	555*	730		1111		248		513	840		1156†	„ Delnjeje Wjazońcy „	548	839	915		319	607		1102	
	612*	747		1129		305		531	858		—	„ Wjelećina . . . . „	526	817	—		258	547		1039	
	631*	754		1135		311		538	904		1206†	„ Šerachowa . . . „	518	808			249	537		1029	
	729*	802		1141		317		544	910		1212†	„ Sohlanda . . . . „	512	803			243	529		1023	
		830		1207		342		612	938		1243†	„ Habrachćic . . . „	450	738	847		221	508		1001	
		840		1215		350		621	948		—	„ Neugersdorfa . . „	442	730	841		213	500		950	
548		902	938	1235	1244	412	625	—	1011	1025	—	„ Hornich Oderwitz „	—	706	715	—	1041	—	153	437	647	828	917
607		916	919	1250	103	432	642	725	1025	1045	130†	do Žitawy . . . . . ze	332	642	654	810	1018	1257	130	410	520	805	851

* Jězdźi jenož wšědne dny. † Zastawa w nocy njedźele na póndźelu a po swjatych dnjach też we Wjelećinje.

Z Budyšina do Wjelećina.

Z Budyšina	†455	†640		710	1056	117		214	444	§542							
„ Dźěžnikec	503	657		718	1104	133		223	452	553							
„ Budestec	509	708		725	1111	144		229	458	601							
„ Rozwodec	514	do Kumwałda		730	1115	do Kumwałda		235	503	do Kumwałda		°712					
do Wjelećina	521	738		738	1123			243	510			723					
												do Kumwałda	731				
													811	1110	1105		
													819	1118	1113		

Z Wjelećina do Budyšina.

Z Wjelećina			†558	825	1144		319	550									
„ Rozwodec			604	833	1150	—	325	556									
„ Budestec	†552		610	842	1155	1235	331	602	§806	°858							
„ Dźěžnikec	602	wot Kumwałda	616	848	1201	1244	337	608	815	909	wot Kumwałda						
do Budyšina	613		623	855	1208	1255	344	615	824	914							

kotryž bě při cyrkwi s. Kathariny organist. Na joho zastupowanjo buchmoj pola swjatoho Jana jako prošerjej přiwzataj. Tam přebywachmoj zawěrno we wulkim hubjenstwje, přetož drasta bě roztorhana, łožo njemějachmoj, haj lědma hospodu w nocy, ani w kupjelskej jstwi njesmědźachmoj spać, mjez tym, zo wodnjo po prošenju khodźo hłodu mrějachmoj.

W 15. lěče žiwjenja. — W lěče 1577. — Přez tele hubjenstwo skoro khory so popjelnu srjedu z tamnym Rychtarjom na puć do domizny nastajich. Na to pak, kelko sym po puću wustał, bjez sylzow so skoro myslić njehodźi. Čerpjach hłód, mocy a dowěra mje skoro wopušćichu, hdyž pućowachmoj: tamny sylny, ja khory, tamny mocy z dosahacej jědźu posylnjejo, ja z hłodom skoro bjez mocow. Z Božej pomocu pak dóndźech a na wótcnu zemju radostnje stupich. Tola tale radosć bě krótka, dokelž tamny (Rychtař) njesmědźeše dlěje hač 14 dnjow być. Wróćich so tohodla z nim do prjedawšoho bydlenja, wot staršeju z pjenjezami trochu podpjerany a wostach tam hač do kónca oktobra. Dokelž pak so ze studijemi nječinješe a dyrbjach z hubjeństwom dźeń a bóle wojować, woteńdźech z Pawołom Delenikom z Marijineje Hwězdy rodźenym do Wałomuca, hdźež so mi podobnje dźěše. Přetož 5 njedźeli tam bjeze wšoho postupowanja w studijach přečinich a tohodla so z Urbanom Sartoriom (łaćonske mjeno za serbske Krawc) z Worklec rodźenym na wotkhad hotowach. (Nětk su 3 rynčki cyle woblědnjene, zdźěła papjera z pismikami wotpadała, tak, zo so w zwisku ničo čitać njehodźi. Jenož to so spóznaje, zo so do Brunowa (Braunau) w Čechach podaštaj a nětko dale přełožuju) hdźež so mi ničo lěpje njeńdźeše, haj hdźež wšěm druhim přećiwnosćam też ta so přida, zo mje žaneje wěsteje hospody njemějacoho tam zakhadźacy mór přimny. Hospoda bě mi khłóda kralowskoho klóštra. Z Božej pomocu pak sebi žiwjenjo wukhowach. Hdyž běch wustrowjeny, podach so do Prahi k swojomu wujej Janej Kokuli, kotryž bě tehdom vikař na hrodźe (Hradćanach) a na joho zastupowanjo buch připušeny do kapituloweje šule so nadźijejo, zo nětk skónčnje kónc hubjeństwa nadeńdu. Ale padźech do wjetšoho hubjeństwa, so prócujo druhomu wućeknyć. Tam mjenujcy knježeše wuherska khorosć, mjez ludom „Hauptkrankheit“ mjenowana. Tuta też mje nadpadny. Tři króć bědźach ze smjerću, tak zo wšitcy dwělowachu na mojim žiwjenju, dokelž nichtó njebě, kotryž by so wo mnje prawje starał. Mocy běchu ze mnje wućerpane, podobniši mortwomu ćěłej, hač človjekej. Hdyž bě khorosć popušćiła, njemóžach swobodnje khodźić ale hibach so na kij so zepjerajo. Mi bě, kaž bych překročił wody Lethe (po pohanskim nabožnistwje rěka, přez kotruž dyrbja človječe duše, hdyž su ćěło wopušćiłe, hić a we kotrejež wodźe so wšě wopomnjećo na zańdźene žiwjenjo wotmóje a zhubi, tak zo we tamnym žiwjenju ničo wjacy njewědźa wo žiwjenju na zemi) přetož běch wšo zabył, tak zo dyrbjach zasy čitać wuknyć; wulke zawěsće njezbožo a wjetše hišće z tym, zo wurjadnje wulki hłód knježeše, tak zo so žołdk, zo by prjedawše mocy zasy zbudźił, wot khuduškoho naprošenoho khlěba nasyćić njemóžeše. Změrowach pak so, dokelž dostojny k. Jan Kokula, kotryž měješe sam mało, mje po móžnosći podpjeraše a Bóh chcyše mje na wosebite wašnjo zdźeržanoho měć. — Jako dobyćeŕ potajkim wuńdźech z tohole wojowanja z tak rjec přirodnej maćerju (= ćežkim žiwjenjom), kotraž pak bě ze mnu smilniša, hač z druhimi, přeco khostaše jeno, žiwjenjo pak mi njewza, mjez tym zo z mojeje wokolnosće do kachća połoži Urbana Kugelmana, šulskoho rektora a wšelakich druhich, kotrymž budź Bóh hnadny a smilny. — Hdyž běch potajkim telko mocow nadobył, zo móžach khodźić, podach so do służby Pražskich vikarow, doniž njebych, cyle wustrowjeny, počeć móhł, pola wótcow Jesuitow w Prazy do wučby khodźić. To sta so wot l. 1576—1577 na s. Michała. — W 16. lěče žiwjenja. Hdyž pak lěta 1577 wokoło s. Michała we Prazy a skoro we wšěch Čechach mór zakhadźeše, zamknychu so šule. Tak počach prózdny khodźić a dokelž, telko khorosćow hižo wustawši so mora bojach a też drasta cyle roztorhana bě, rozsudźich so, 14. oktobra do wótčiny so wróćić a wostach tam hač do 8. měrca sćěhowacoho lěta, čas nałožujo k ponowjenju mocow a drasty.

W 17. lěče žiwjenja. L. 1578, dź. 6. měrca, zhoniwši, zo su so šule wótcow Jezuitow w Prazy zasy wotewriłe, z Khrósćic woteńdźech, zo bych w Prazy studije pokračował. Tola tónle wotpohlad mi zasy wola njepřećelnoho podeńdźenja zniči. Běch so na to spušćał, zo budu pomoc mojoho wuja wužiwać móc. Sta pak so nawopak. Do mojoho přikhada mjenujcy běštaj Polakaj přez posrědnistwo swojich krajanow moje městno dóstałoj. W nadźiji potajkim zjebany a skadnosće k studijam wurubjeny buch na zastupowanjo mojoho dostojnoho wuja pola wulcy dostojnoho k. Luidemija (?) jako służownik přistajeny. Bě to dźiwny človjek, kotromuž nichtó 3 dny dołho wutrěchił njebě a też ja nic, přetož ja njemóžach joho a wón nic moje spodobanjo dobyć. Na zastupowanjo potajkim samsnoho mojoho wuja buch dohladowarjej kuchiny nadobnomu k. Rufinej (?) poručeny, pola kotrohož 12 njedźeli swěrnje a pilnje służach. Na to mje tutón sam nadobnej knjeni Rufinej (?) za służownika poda, pola kotrejež dlěje hač 1/2 lěta wostach. Hdyž tak hušćišo k Valentinej Žiccy (Ličzy?), dwórskomu prědarjej, kotromuž bě sprawnoho zmyslenja dla jara přikhilena, khodźach, zo bych něšto wobstarał, a tutón spózna, zo mje moje dary bóle k studijam hač k dwórskej służbje přihodnoho činja, so na mni smili a moju radosć spóznajo poča myslić, kak mohł mi k studijam dopomhać a prošeše w mojim mjenje Henricha Scribonija (Schreiberja), kapitularnoho propsta, kotryž jara wjele pola wótcow (jezuitow) zamóžeše, zo by za mnje rěčał. Tola myješe cyhel (bě podarmo) a nichtó so nade mnu njesměli.

Wobkhowane městno

za

Welsec kupny dom w Kulowje.

Wše čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju wobstara derje a tunjo

Donnerhakec knihićišćerńja.

Kupuju kóždu dźěłbu **rožki a pšeńcy** po dźeńskej płaćiznje. **Poručam majs** ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby. Prawočanski młyn.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěła.

Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.

Prosymy, wobhladajće sebi.

Njeje nuzowanja ke kupej.

Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. **Emajlujemy a poniklujemy sami.**

Bratraj Thomasaj

w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Złoty jubilej spěw. tow. „Jednoty“

w Khróśćicach

:-: **29. junija** a **2. julija.** :-:

Dopołdnja w 9 hodź. (2. jul. we 8 hodź.): **Wulka Boža mša** z přewodom orchestra.

Popołdnju w 1 hodź.: Witanjo towarstwow a hosći w herbskej grychće.

Popołdnju w 2 hodź.: Swjedźeński nyšpor. Po tym **swjedźeński ćah.**

Popołdnju wot 4—6 hodź. w Kralec zahrodźe:

Wulki spěwny koncert z połnym orchestrom.

Wječor: Zabawa w zahrodźe a reje w sali.

Wšitkón serbski lud so k tomu přeprošuje.

Hłowna zhromadźizna

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

— do njeje słuša kóždy, kiž „Kat. Posoł“ dóstawa —

budźe **njedźelu 18. junija 1922**

— započatk popołdnju w 4 hodźinach —

w **Jaseńcy** pola Khróśćic.

Porjad: Narěč — rozprawy — namjety — rozmołwa.

Politiski wubjerk zeńdźe so **po** hłownej zhromadźiznje (**nic** kaž bě tydźenja wozjewjene: do).

Należnje přeprošuje

předsydstwo.

Welsec kupny dom

Założene 1868 **w Kulowje.** Dalokoreč. 12

Dom wulkich składow a dobrych hódnosćow.

Poručam połno-voile, běły a pisany, **wušiwany voile** we wšěch barbach, **eolienny, chevioty, drastowe tkaniny, bluzowe tkaniny, museliny, katuny, holčace tkaniny, ložowe tkaniny, košlace tkaniny, módroćišć, šaty za mužskich a žónskich, zwjeršne košle, trikotowe košle, soki, florowe štrympy, ručne dźěła a židźane banty.**

Wulki wubjerk tkaninow za serbsku drastu a banty.

Najwjetši wosebity dom za Serbow.
Płaćizny bjez konkurency tunjo. Znate dobre hódnosće. Próca wopyta so płaći.
Žane kupne dyrbjenjo.

Do Kulowa!

Swojim přećelam a spěchowarjam w Kulowje a joho wokolinje k wjedźenju, zo smy sej tam

w domje knjeza překupca Bulanka, na torhošću čo. 8, agenturu připrawili,

kotraž we wšěch bankowskich należnosćach tamnoho wobydlerstwa z nami abo Wojerowskej filialku služi za posrědnicu. Wšo bliže je zhonić pola knjeza **Bulanka,** kiž je so wot dowěrnikow Kulowskeje wosady za našoho zastupjerja postajił.

Předstojićerstwo serbskeje ludoweje banki.

Woswjećiwši 13. t. m. prěni raz wopor Božeje mše, mam za swoju winowatosć, so duchownym knjezam, kotřiž mje ze swojim wopytom počesćichu, podźakować, wosebje pak najdostojnišomu knjezej tachantej a japošt. protonotarej Skali jako zastupjerjej duchownskeje wyšnosće. Wutrobny dźak na tutym městnje też wuprajam wšěm, kotřiž su mój swjedźeń na kajkežkuli wašnjo porjeńšili, kaž też dobroćelam, kotřiž su mje za čas studijow podpjerali. Bóh mytuj wšěm bohaće.

Pawoł Grófa, nowoměšnik.

Wutoru 13 jun zemrě po krótkej khorosći, ze swj. sakramentami domawobstarana a bu pjatk na Khróśćanskim kěrchowje swjatočnje z konduktom pokhowana sotra pobožnoho bratrstwa swj. Bosćana, naša njesprócniwa horcolubowana mać a wowka

Hańža zwud. Zyndźina

rodź. Čechec

w 72. lěće žiwjenja. Jeje ćěło nětk wotpočuje a spi we słódkim měrje při lubym nanje, wočakujo z nim zbóžne horjestaćo. Jejna duša pak je so wróćiła do njebjeskeje wótčiny, krónowana wot toho, kotromuž je tu tak swěrnje služiła.

Prajimy wšěm lubym přećelam, znatym a susodam, kotřiž su ju za čas žiwjenja na kajkežkuli wašnjo zwjeselili a počesćili, na póstywječorach so za nju modlili a ju k rowu přewodźeli

swój najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Jaseńcy** a **Drježdźanach,**
na dnju pohrjeba, 16. jun. 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 26. | Budyšin, 24. junija 1922. | Lětnik 60.

A što budźe z Wami, serbscy młodźencojo, serbske knježny?!

Zawěsće sće tež Wy pokukali do posledních Posołow, hdźež wjacy króć hižo so rěčeše wo misijónach pola nas. Snadź přińdźe Wam prašeńčko: Haj, su te tež za mnje? — Misijóny chcedźa nam zawěsćić zbóžnu a rjanu smjertnu hodźinku. „Ja pak tola nětkle hišće wumrěć njecham. Mam hišće tak jara daloko k rowej a na to sebi ani njemyslu.“ Luba serbska młodosć! Misijóny su tež za Was. Runje Wy, serbscy młodźencojo a knježny dyrbiće přińć a to porjadnje a njedyrbjeli žane prědowanjo, ani rańše, ani popołdniše, ani wječorne zapasć! Je wěrno: rjana je młodosć! Tola, kak bórzy so minje! Štóž tole pisa, sedźeše jako šulski hólčeć časćišo něhdźe w kućiku a čitaše w swojej němskej šulskej čitancy wosebje rad powědańčko z napismom: „Wróćće so zaso, młode lěta!“ We nim so powěda takle: „Šedźiwy starc stoješe w nocy k nowomu lětu při woknje spohladujo połny hórkosće a zadwělowanja z woknom na sněhojtu, čistu zemju. Runje na kěrchow měrješe so joho wóčko a na wšě te rowy, kotrež jedyn při druhim w ćichim sparu tu před nim ležachu, jako bychu drěmałe. Derje wědźeše, zo so tež za njoho bórzy row wotewri. Wšak hižo stoješe při joho khromje na kóncu swojich dnjow, zestarujo — do časa. Widźeše w duchu swoje cyłe žiwjenjo tak jasnje, zo móhł přeličić wšě swoje žiwjeńske dny a lěta. Widźeše, kak bě hižo zahe jako młodźenc so zabłudźił do koła złych towaršow, kak bě so z wotmachom podnuril do samych hrěchow a zawjeselenjow, runja płowacomu, kiž z wysokeje deski z hłowu zleči do hłubokeje wody, w njej so ponurjo njepřińdźe wjacy z hłubiny do wysoka. Spěšnje přisadźi wšitko: swoje dobre nałožki a wašnja ze staršiskoho domu jomu zašćěpjene, swědomjo a česć ćisny wot so, a tróckajo a tamajo wopušći nana a mać a — tež swojoho luboho Boha. Hanibne skutki a njeswěrnosć, kiž bě nawuknył we swojich młodych lětach, jich so tež pozdźišo njewotrjekny, jako muž bě w nich dale žiwy a tak bě do časa zestarił a zešedźiwił, wosłabnił: khabłaca ruina. Ze swojoho dołhoho žiwjenja njenaliči a njespózna ničo druhe, jenož hrěchi a zamylenja, zwohidnjene, zapuśćene ćěło, wumocowanu, zadušenu dušu, rozćwělowane swědomjo, starobu, połnu hidu a želnosć. To bě, štož jomu w nowolětnej połnócnej hodźinje we duši žerješe, za dušu torhaše, wutrobu ze styskom, bolosću a zadwělowanjom khopješe. Keluch hrěšnych lóštow — hač do poslednjeje kapki bě jón wupił a nětko so grawaše před sobu samym. Hdźež tež hladaše, wšo bě puste a prózdne, žana dobra duša wokoło njoho, kiž by so nad nim smiliła. A hdyž tak swojomu mučnomu wóčku da po ćichim kěrchowje khodźić, bě jomu zdobom, jako by widźał jasne, swětłe, běłe postawy nad rowami mikotać a přeskakować a spózna we nich rjane, dobre dny młodosće. Dopomni so na zbožowne dny dźěsćowskoho raja, hdyž bě hišće z maćerju so modlił, sebi hrajkał w pěsku z bratřikamy a sotřičkami. A před joho dušu stupi jasne ranjo, na kotrymž joho nan joho staji na rozpuć žiwjeński, k prawicy wjedźo k póćciwosći, k pokojej a k zbožu, na lěwicy pak do hrěchow, njezboža a zahubjenja. A cyle jasnje słyšeše nanowy hłós: Dźěćo, nětko sebi wuzwol puć! A kajki puć bě wuzwolił? Přederje wědźeše, hdźe nětko bě: kraj zboža a pokoja to njebě. Puć k njomu njebě sebi wolił. Wšo bě spušćił, z ruki dał, swojoho Boha přeradźo za krótki lóšt, za jebace zbožo, za falšne wjeselo.

Sylzy stupja jomu do wočow a z bolostnym, zadwělowacym zakřiknjenjom woła k njebju: O Božo, wróć mi moju młodosć zasy! O nano, staj mje hišće raz na rozpuć, zo bych móhł hišće jónu wolić!

Ale joho nan bě hižo dawno spody zemje, joho młodosć dawno zašła. W zdalenym tonidle rejwachu a skakotachu błudnički, na kěrchowje wuhašejcy a sebi praji: To su błazniwe, njepřekładżene dny mojoho žiwjenja!

Zdobom měnješe, zo widźi, kak we ćełowni na kěrchowje so kosće mortwych zasy postupuja hromadu a po něčim nadobudu postawy. A hrózba joho přima — w tutej postawje — widźeše sebje samoho, w swojich młodych lětach. Zo njeby dlěje trjebał hladać na tute šeridło swojich młodych lět, zawodźěwa sebi woči, hišće bóle płače a woła won do nowolětneje nocy: o pój zasy wróćo, młodosć! Wróć so zasy!

Tu, što to? Z cyrkwineje wěže zaklinča hudźba, postrowjejo nowe lěto. Joho wucho ju słyši, klinči pak cunje, tu zaso mócnišo, kaž cyrkwine kěrluše. A bolostne jimanjo joho přewza. Widźeše w duchu cyłe swoje žiwjenjo: hrajkacych towaršow swojich dźěsćowskich lět, tež přećeljo joho rjaneje młodosće so jomu hišće raz zjewichu. A wšitcy běchu tak spokojni, zbožowni a zbóžni. Jeno wón, wón samlutki tak njewuprajnje njezbožowny. A horce sylzy ronja jomu z wočow a bolostnje stona: O, tež ja mohł zbožowny być, bych-li wšě napominanja a dobre słowa wobkedźbował, kiž běch słyšał w swojich młodych lětach. A zasy so doby z wutroby zadwělowacy, prošacy hłós: O wróć so zaso, młodosć, wróć so! — A wona přińdźe zaso, joho młodosć.

Bě so jomu w nocy k nowomu lětu jeno tak hrózbnje dźało — bě hišće młodźenc. Wšo bě było són, ćežki són. Jeno joho hrěchi a zamyslenja — njeběchu són, ale wopraw-dźitosć, hórka wěrnosć.

Kak so dźakowaše Bohu, zo měješe hišće čas, z hrěšnoho wotpuća so pokhilić na prawy, dobry puć, prjedy hač bě zhubjene joho žiwjenjo. Tuž tež dlěje so njekomdźeše so wróći.“

Serbscy młodźencojo, Wy wšitcy w towarstwach zarjadowani a tež kiž hišće błudźiće jako wowcy bjez pastyrja zwonka towarstwa, často jeno tohodla, dokelž so Wam kontrola towarstwa njelubi, s. Misijón chce Was wukhować, zo so Wam na sudnym dnju njeby tak šło kaž tutomu młodźencej w nocy k nowomu lětu! Zo njebyšće traš raz trjebali wopłakować zhubjenu, skaženu młodosć, ale so wjeselić na dobrej, póćciwej młodości, k tomu Wam wšěm misijón ruku poskića, o, přimńće do njeje, přińdźće wšitcy na misijón a přiwjedźće tež hišće nazdala stojacych sobu.

A Wy serbske knježny? Dyrbjał Was hišće Posoł přeprošować? To tola trjeba njebudźe! Luba knježna! Sy kaž różička, narostła we Božej zahrodźe, žiwjena w pódźe swj. wěry, wokřewjena wot słónca Božeje lubosće. Tak sy wotrostła na krasnu kwětku, kotrejež wón a rjanosć ma Boha a človjekow zwjeselić. Staroséiwje Će wobdachu Twoji wjednicy: staršej, duchowny a wučeř.

Jich wustojna ruka wědźeše z tutoho dźiwjoho zela wutworić po něčim krasnu kwětku. Jich wótre a tola tak miłe wóčko strażowaše nad Tobu, zo Ći też žadyn wichor njezłama čistosć a njewinu, zo torhace wjelki njenadpadnychu tutón raj dźěsćowskeje zbóžnosće. A hdyž chyše so skradźu přiwačić k Tebi jědojty had, jón rozteptachu. Z wótrym nožom dohladowařskeje autority wotrězowachu wšě škódne prućata, dźiwje hałožki. A hdyž też zabola, Ty wědźeše, zo lubosć nawjedowaše tutu ruku z rěznym nožom a zo ma to być k Twojomu spomóženju. Tak so přeco rjeńšo wuwiwaše, rozkćěwaše za třojim wobhrodźacym płotom staršiskoho domu, cyrkwje a šule. A přińdźe dźeń, zo wustupi ze šule, do swěta zastupujo. A njech za wjele z Was hišće zbožo kćěwa, pola nana a maćerje, w kole lubowanych bratrow a sotrow směš přebywać, swět njeje ći wjacy z deskami zabity kaž zady Radworja. Też mje w duši boli, widźu, kak wučerjo mnohu serbsku kwětku z paradizskeje zahrody swojoho domu do swěta, často na jara hruzlojtu, haj strašnu rolu pušća.

A kaž w meji lodowi mužojo čakaja na wukćěwace pupki na štomach w zahrodach a na polach, tak łakaju na mnohu kwětku stworjenja z hele, lodowi mužojo za čistu dušu, zo bychu zmjerzki zničiłe swědomite dźěło z prjedawšich lět, kaž wichor nałama różu póćciwosće z njej hrózbnje zatřasujo. Za tute strachi, za kotrež hišće njedozhonita młodosć woči nima, kaž młode žrěbjo njewidźi kałače při wobhrodźenju, ale wjesele hanja a skakocy, rejwa a so wjerći swjatk a pjatk, che Ći, žónska młodosć, woči wotewrić swjaty misijón.

Chce Ći kaž rjanej róži pod njebjeskim škitom dawać dale wukćěwać, chce Ći zakhować Twoje błyšćate wodźećo póćciweje duše wot wšoho hrěšnoho procha.

Chce ći ruku poskićeć k škitej a pomocy za dalšu jězbu přez strachotne młode lěta.

Hakle před něšto dnjemi začita, kiž tole pisa, w serbskim nastawku słowo, kiž joho tak postróži, zo dyrbješe nowinu na khwilu wotpołožić, za dychom łójić a so prašeć: je woprawdźe tomu tak? Słowa rěkaju: „Njesměmy sebi zapřeć, zo předsudki wo tutym prašenju njemandźelskoho dźěśća a maćerje su wulke, žałostny strach za moralnu hódnotu serbskoho ludu: to je prostitucija. Njepomhamy sebi, hdyž ju zcyła prějemy." (Česko-serbski Wěstnik čo. 5. 15. meje 1922, strona 50: wo serbskich prašenjach.) Je naš lud na tutej drozy tak daloko hižo, zo so hodźi pisać wo tym, zo so wustajeja k hańbje serbske holcy, zo so woła za tym: škitujće njemandźelske dźěći, wukhowajće a wobhrodźće je, hewak dóńdźemy k hóršim wěcam?

By-li pak tomu tak było, potom stykuj rucy kóžda serbska holca, Ty čista a ty hrěšna Madlena, a witaj, witaj do Serbow swjaty misijón, ćehń jón do wutroby z nutrnej modlitwu, přihotuj swoju dušinu rolu a pomhaj sobu wobdźěłać puste ladko pola Twojeje přećelnicy, towařski, kiž so po nocach wokoło honi, kiž sebi njezwěri serbsku drastu hižo woblekać, zo ju njespóznaju, ale w němskich drabach po nocach šeri po rejwanskich łubjach a susodnych wsach!

Serbska maći! Jeli tute swj. słowo połne zamołwjenja „maći" hišće něšto płaći pola Tebje, jeli njejsy woprawdźe najata, ale wot Boha postajena měšnica k tomu, potom dyrbiš so za to postarać, zo Twoja holca misijón derje sobu přeživi, zo póńdźe ke generalnej spowědźi, zo wjacy njewohani serbske mjeno, zjawnje a tajnje, doma a wonka. Tuž też Wy, serbske holiča, wšitke so wobdźěłće při swj. misijónje!

Sym na kóncu! Hač budźe tute pjeć přihotowacych nastawkow na misijón něšto wuskutkować? Nic kiž přiliwa a sadźa njeje něšto, tón, kiž zróst dawa, je Bóh!

O Božo, spohladuj z miłosću dele na naš lud! Dowjedź jón zwólniwy a rozkaty do dnjow s. misijóna a wuwjedź jón wučišćeny a wusprawnjeny z tuteje kupjele duchownoho znowanarodźenja, zo by přez cyłe Serby zaklinčała khwalba k Twojomu swj. mjenej.

Pastor.

Swětowy rozhlad.

Sakska

ma dźiwny sejm a dźiwne knježeŕstwo. Prěni postaja zwjetša ze 2 hłosomaj wjetšiny zakonje, kotrež rozsudnje do hospodarskoho, wosebje pak kulturnoho žiwjenja ludu přimaja; knježeŕstwo zasy zepjera so na politisku stronu a ma z njeje muži we sebi, kotřiž ani krajnu wustawu njepřipóznawaja.

Tajkim wobstojenjam chcedźa mnozy kónc činić a žadaja sebi tohodla rozwjazanjo sejma a knježeŕstwa. K tomu ma pak cyły lud so wuprajić (Volksentscheid). Ludowa wola pak je potom rozsudźiła, hdyž je znajmjeńša połojca tych swój hłós wotedała, kotřiž maja prawo wolenja do sejma, a hdyž je wjetšina tych, kotřiž k rozwjazanju so wupraja, za nje była. Prjedy hač pak lud takle smě rozsudźić, ma wón najprjedy žadanjo za tajkim rozsudźenjom wyšnosćam wozjewić. (Volksbegehr); znajmjeńša dźesaty dźěl tych, kotřiž su sejm woiili, ma to činić.

Z minjenej póndźelu je čas wotběžał, hač do kotrohož měješe lud tónle raz swoju žadosć za rozsudźenjom wuprajić. Hižo kónc poslednjoho tydźenja bě widźeć, zo wjacy dyžli dźesaty dźěl wolerjow swoju žadosć wo rozsudźenju ludu přizjewi: hižo wutoru běchu krute ličby z najsylnišich městow znate:

Wjacy dyžli jónu telko hłosow hač bě třěbnych za rozsudźenjo ludu je so wotedało.

Kaž rěka, změje lud snadź w augusće z hlosowanjom rozsudźić, hač ma sejm so rozpuščić a nowe wólby so wupisać. Budźe-li wjetšina wólbokhmanych za to, budźemy snadź w decembru zasy wolić dyrbjeć. Je pak mózno, zo mjez tym politiske wobstojenja so tak wuwija, zo hižo samo wot so budźe knježeŕstwo nuzowane, wróćostupić, a sejm hinajšu wjetšinu sebi wutwori dyžli nětkle ma. Móžno je, zo socialdemokratojo wjetšiny z demokratami póńdźa a knježeŕstwo přetworja.

Druhe prašenjo pak nastawa: budźetej też nowy sejm a nowe knježeŕstwo tajkej, zo budźemy z nimaj někak spokojom być móc? — So jara praša. Tak dołho hač lud njespóznaje, zo njeje derje, hdyž kóždy jenož swoje zajimy zastupuje, ale zo ma so hladać, kak so jenak wjele sprawnosće kóždomu da, njepřińdźemy k měrej. — Hdy pak to budźe?

Z Łužicy a ze Serbow.

Serbska ludowa banka nam zdźěli, zo ma swoje akcije jenož hišće hač do 30. junija na předań z tej lěpšinu, zo so za nje dividenda hižom wot 1. julija wobliči. Štóž pak pozdźišo kupi, njemóhł wězo za skomdźeny čas wobličenu dividendu dóstać, dokelž ma na nju hakle z dnjom płaćenja prawo.

Do Serbow. Jězdny porjad automobilow mjez Budyšinom a Kamjencom wobkhadźacych w dźensnišim čisle hišće jónu přinošamy. W poslednim wozjewjenju bě so zmylka podsunyła.

Z Radworja. Na wurjadnym dnju, na swjedźenju Božoho Ćěła, wotmě so tu swjatočnosć firmowanja. Wjes běše z trawu posłana a z pletwami a mnohimi čestnymi wrotami wupyšena, też cyrkej wurjadnje swjedźeńscy wudebjena. Khorhowje na wěži (tórmje) ważny podawk hižo do dalokosće wozjewjachu; też we wsy njeběše drje domu, z kotrohož by so khorhoj njezmahowała Swjatočnosć sama započa so z tym, zo črjódka křižerjow najdostojnišoho knjeza biskopa na wosadnych mjezach, w Khelnje, postrowi. Potom joho před cyrkwju hišće jónu powitachmy. Za počesćowanjo so podźakowawši nastaji so žadny hósć nětko do cyrkwje, hdźež za biskopski wopyt předpisany kěrluš štyrihłósnje zaklinča. Na to rozłoži najdostojniši knjez w dlějšim prědowanju firmowanske hnady. Potom wudźěli přez 200 wosadnym, kotřiž běchu so na serbskej, němskej a pólskej wučbje na to přihotowali, sakrament „napołoženja rukow". Při tym jomu nimo wosadneju duchowneju wjeledostojni knježa tachant Skala, profesor Klaus a kapłan Just z Budyšina a farař Rjeda-Hajničanski posłužowachu. Dokelž je cyrkej wulka dosć a z 3 šěrokimi haskami wuhotowana, wotmě so swjatočnosć bjeze wšoho tłóčenja. Nimo toho wosadni, kaž sebi to zdwórliwje wašnjo žada, městna we ławkach předewšim cuzym kmótam a kmótram přewostajichu. — Po firmowanju wotměchmy hišće wobkhad do křižneje cyrkwje (na pohrjebnišćo). Za cyrkwinskimi khorhojemi a šulu kročachu po tudomnym wašnju 4 wosadne towarstwa, kóžde ze swojej khorhowju, potom biskop z duchownymi a za nimi kmótra a njepřehladna syła druhich wosadnych a cuzych. Po dokonjanych modlitwach za wotemrětych wróći so swjedźeński ćah k farje. — Wottam wopyta najdostojniši knjez hišće tudomne miłosćiwe sotry a hrabinki. Potom wotjědźe, wot wjesnjanow ze zahorjenjom strowjeny, zasy do Budyšina.

Z Radworja. Při hrimanju, kotrež sobotu mjez Božim Ćěłom nad našej wsu přećeže, dyri Bože njewjedro do hródźow kublerja Michała Šmitka. Błysk wobškodźi třěchu a wuheń a pohłuši kruwu, tola pak njezapali; też kruwa za khwilu zasy k sebi přińdźe a stany. Tak njezbožo ze stróželemi woteńdźe.

Z Khrósćic. Serbja hotuja so na 50 lětny jubilej „Jednoty". Tón ma woprawdźe być manifestacija cyłoho serbskoho ludu. Z towarstwom ma so radować cyły serbski kraj, zo je jene towarstwo na polu spěwneje dźěławosće dócpěło tajku starobu a wutrało w narodnym dźěle přez poł lětstotka. Po naćiskach zarjadowanskoho wubjerka budźe swjedźeń wosebity wuznam w serbskim towarstwowym žiwjenju. Wšě duchowne, spěwne a ručne mocy so napinaja, zo by so bratrowskim towarstwam, kotrež chcedźa ze wšěch kónčin Łužicy so bohaće wobdźělić, a hosćom něšto wurjadnomu swjedźenjej přiměrjene so poskićiło. Bohaty program je na woběmaj dnjomaj so wotměnjacy. Tak so nichtó kać njebudźe, hdyž so dwójcy na swjedźenju wobdźěli. Pódla wulkich kemši, hdźež budźe zesylnjeny khór „Jednoty" krasnu łaćonsku missu z přewodom pišćeli a orchestrom — w Khrósćanskej cyrkwi hišće njesłyšane — spěwać, wuwjedźe so na prěnim dnju mjez druhim „Serbski kwas", cyklus serbskich spěwow ze zwjazowacym tekstom a na druhim dnju předwjedu so „Hórske spěwy", towarstwu wot komponisty Kocora wosebje wěnowany a z orchestrowym přewodom wuhotowane wot Bjarnata Krawca. Potajkim swjedźeński porjad je na woběmaj dnjomaj wšelaki. Kóždy raz podpjeruje sylny orchester hudźbne poskićenja, a tak budźe jubilejny swjedźeń z dobom wurjadny dźeń we serbskim hudźbnym žiwjenju. Bóh dał, zo by jubilejnym dnjam rjane wjedro było popřate. — Zo swjedźenski porjad so njeby přejara do dołhosće ćahnył, budźetaj programaj wotměnjataj, tola wulka Boża mša (missa) wostanje tasama. Při koncerće spěwa so štwórtk cyklus Kocorowych spěwow — tak mjenowany „Serbski kwas" — a njedźelu „Wěnc hórskich spěwow", kotryž je komponist Kocor „Jednoće" wěnował. Orchestralny přewod budźe wukonjeć Kamjenska měšćanska kapała, kotryž staj Pawoł Hodźijski a Bjarnat Krawc wumjelscy wobdźěłałoj.

Towarstwa, kotrež so njejsu hišće zamołwiłe, njech to hnydom činja, zo ma zarjadnistwo wěsty přehlad. Bóh dał, zo by rjane wjedro tutón wurjadny swjedźeń spěchowało, kotryž budźe w analach jubilarnoho towarstwa historiski měznik a snadź znowa pućerubać za dalše płódne dźěło za wjes, wosadu a cyłe Serbstwo.

Do Serbow. (Dopis.) Wěsći ludźo roznošuja powěsć, zo budźe so na jubilejnych dnjach Khrósćanskeje „Jednoty" (potajkim 29. junija — na ss. Pětra a Pawoła — a 2. julija) zastup też za dopołdnišе kemše w cyrkwi zběrać. Na tym ničo wěrno njeje. Wotpohlad tajkoho roznošowanja drje dyrbi jubilejnym swjatočnosćam škodźeć. Jenož za zastup do swjedźeńskeje zahrody budźe so poměrnje nizki přinošk zběrać dźiwajo na hobrske wudawki, kotrež su z tajkim swjedźenjom we wulkich rozměrach zjednoćene. Njech tuž nichtó njezakomdźi, wurjadny swjedźeń wopytać.

Z Ralbic. Njedźelu tydźenja wotmě „Katolska Bjesada" swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu. We njej so jenohłósnje postaji, zo ma so 50lětny jubilej „Bjesady" njedźelu 3. septembra na přihodne wašnjo woswjećić. Rano póńdu sobustawy zhromadnje k swj. woprawjenju, a wječor wuhotuje so swójbny wječor w „Herbskej grychće" —

wězo bjez reji. Dalše zarjadowanjo wječora přepoda so swjedźeńskomu wubjerkej.

Knj. kapłan Kětan poda krótki stawizniski přehlad „Bjesady“ wuzběhnywši ważnosć a wuznam towarstwa za cyłu wosadu.

Knj. wučeŕ Hajna sen. powědaše wo ličbje človjekow na zemi a rozjasni přitomnym na wšelakich přikładach hobrsku ličbu „milijardu“. Też wo ważnosći „Kat. Posoła“ poréčachmy a wuprajichmy přećo, zo by dale jako wjednik a radźićeŕ do kóždoho domu přikhadźał we nadźiji, zo nam Bóh luby Knjez też zazy lěpše časy wobradźi.

Za „Landbund“ njemóžemy jako wěriwi křesćenjo być. Tohodla by jara zdobne było, hdy bychmy zasy powšitkowne „Serbske Burske Towarstwo“ měli, kajkež je něhdy mějachmy. Štó je zbudźi?

Z Lubija. Z krótka wotmě wokrjesny zwjazk knježniskich towarstwow w Lubiju swój zjězd. Bě so přez 300 towarškow z 12 towarstwow (Kamjenske z pyšnej korhowju) a 9 duchownych presesow zešło. Boži dom bě přepjelnjeny; tachantski prědaŕ dr. Kurze měješe swjedźeńske prědowanjo, faraŕ Šołta swjatočne kemše z Te Deum, při kotrychž wšelakore sobustawy k Božomu blidu přistupichu. Zhromadny ćah, z korhowju na čole do cyrkwje a krasnje wupyšeny Boži dom poskićeše pozběhowacy napohlad. Připołdnju mějachu duchowni na farje zhromadnu konferencu. Po swjatočnym nyšporje běše bohaće wopytana swjedźeńska zhromadźizna, při kotrejž kapłan Mühr-Žitawski wo modernych nadawkach Marijanskich knježnjacych kongregacijow a knježnjacych towarstwow rěčeše. Na hołdowacy postrow je najdost. knjez biskop wutrobny dźak a žohnowanjo za wšěch wobdźělerjow připósłał.

Z Kulowa. Njedźelu, 11. t. m., wotmě „Bratrowstwo“ swój porjadny nalětny swjedźeń. Bě to zasy za wosadu dźeń wjesołeje serbskeje zabawy. Měšane khory so ze solom, duetom, tercetom a mužskim khorom wotměnjachu. Wšitkich přitomnych zwjeseli, wěste, čiste spěwanjo, kotrež knjez kantor Wels-Němčanski jara wustojnje nawjedowaše. Po spěwje poréča wosadny knjez faraŕ napominajo, hajić stare serbske počinki. Na to předstajichu naše znate wubjerne dźiwadłowe mocy wjeselohru „Bosćij Klibora“. Wjesołe přistojne reje — nowe cuze běchu zakazane — skónčichu rjany program. Zasy staj nam knjezaj Popjela a Woko, předsyda a městopředsyda towarstwa, přez tutón swjedźeń pokazałoj, zo staj přikładnaj spěchowarjej Kulowskoho Serbowstwa.

Z Lubodoła (Liebenthal), Minjeny tydźeń miny so 25 lět, zo bu knježna Georgia, rodź. Mrózkec z Wotrowa, do rjadu wóršulkow zadrasćena. Tehdom bu tam wotrjad hospodarskeje šule założeny a Georgia běše w njej dołhe lěta z wučeŕku. Nětko ma dohlad nad kuchnjemi wobšěrnoho klóštra z filialku we Oberschreiberhau w Rudnych horach. Mjez mnohimi pensionarkami ze Sakskeje je tam też 5 Serbowkow, kotrež jubilarcy a swojej sobukrajancy wosebje wutrobne přeća wěnowachu. Při swjatočnych kemšach, kotrež duch. radźićel, arcybiskopski komisar Weisbricht wotměwaše, wobnowi mater Georgia z 4 sobusotrami swjatočne sluby a wječor běše w šulskim pensionaće wosebity swjedźeń za jubilarki. Nazajtra měješe duchowny bratr jubilarki swjatočne kemše w kórje, při kotrychž sobusotry jubilarkow wumjelscy spěwachu. — Też Posoł wěnuje swojej swěrnej čitaŕcy w cuzbje wutrobne zbožopřeća!

Do Serbow. Zmylnje, nic přez winu dopisnika, bě so we rozprawje wo poswjećenju Worklečanskoho pomnika jene mjeno wuwostajiło. Mjez mjenami padnjenych stoji na pomniku też: Michał Krawčik, * 17. 10. 1885, † 26. 10. 1918. — Też joho wopomnjećo wostanje nam kaž tamnych druhich čestne. — Njech wostanje we měrje w cuzej zemi!

Hłowna zhromadźizna
towarstwa ss. Cyrilla a Methoda
w Jaseńcy 18. 6. 22.

Hnydom zawodnje njech so praji: wona je wulkotnje wotběžała. Hdyž bě też wulkoho dešćowanja dla jenož wot někak sta sobustawow, a to z wjetša ze wsy a z wokoliny Jaseńčanskeje wopytana, dha bě tola jara živa a da nastork k ważnym wotmyslenjam. Widźeć bě, zo należnosće našoho towarstwa wulki zajim zbudźachu, a zo lud wot našoho towarstwa a wosebje joho organa, Kat. Posoła, mnohe k swojomu lěpšomu wočakuje. Wot 3/4 5 hodź. hač do nimale 1/4 10 hodź. traješe posedźenjo, jenož wot někak 10mjeńšinskeje zastawki přetorhnjene.

Knjez předsyda, najdost. knjez tachant Skala, wotewri zhromadźiznu, powitawši sobustawy a hosći. Při tym pokaza na to, kak we poslednich časach je wosebite pozběhnjenjo serbskoho narodnoho wědomja wobkedźbować, zo pak swoju narodnosć budźemy prawje jenož potom sebi ważić a na prawe wašnjo za nju dźěłać, hdyž wona korjeni we wěrje. Nawopak też wěry njebudźe so kruće hižo dźeržeć, štóž narodnje woliwknje. Za wobej dźěłać mjez serbskim ludom je nadawk a zaměr tow. ss. Cyrilla a Methoda. To hlada wosebje dócpěć přez swój towarstwowy organ, Kat. Posoł.

Na to postrowi wosadny faraŕ, knjez Šewčik, předsydstwo našoho najważnišoho kat. serbskoho towarstwa do Jaseńcy, přejo dobry wuspěch k dźenskim wuradźowanjam. K tomu poréča z jadriwymi a horliwymi słowami we dlějšej rěči k přitomnym. Pokazawši, kak stojimy na rozpadankach dowójnskich časow, kak też we Serbach podrywaju nabožne a narodne zmyslenjo a skutkowanjo; kak wosebje też w hospodarskim a politiskim nastupanju a z tym zasy też našej narodnosći nastawaju strachi, napominaše k nowomu narodźenju a wobnowjenju. Te ma so stać pod hesłom: spěwaj a dźěłaj pod nawjedowanjom „Kat. Posoła“.

Dokelž je knjez faraŕ, wo to prošeny, přilubił, zo cyły přednošk w Posole wozjewi, njeje trjeba, wo joho słowach nadrobnišo rozprawjeć.

Po tejle, z wulkim přikleskom přiwzatej rěči, podachu so rozprawy za towarstwowe lěto 1921. Rozprawichu: towarstwowy pokładnik, zarjadnik čišćerje, dopisowaŕ abo redaktor. (Tele rozprawy přinjese Posoł za tydźeń.)

Knjez předsyda wupraji w mjenje towarstwa wšěm rozprawjerjam za jich njesebične dźěło wutrobny dźak, zdobom wuswobodźi zhromadźizna pokładnika a zarjadnika čišćerje wot dalšeje jeju zamołwitosće za lěto 1921.

Z wulkej, njewočakowanej kedźbliwosću běchu přitomni přednoškej a samo poměrnje „suchim“ rozprawam sćěhowali. Z tym běštej prěnjej dypkaj programa wotbytej; po krótšej zastawcy přeńdźechmy k poslednimaj dwěmaj: k namjetam a rozmołwje.

Pisomnych namjetow so zawdało njebě; knjez předsyda přednjese tohodla namjet předsydstwa wo powyšenjo přinoškow. Te maja so khětro powyšić, dokelž nastanje hewak strach, zo njebychmy towarstwowy organ, „Katolski Posoł“ dale wudawać móhli. Dokelž pak so samo rozemi, zo wo nastupanju dalšoho wudawanja ani prašenja być njemóže dźiwajcy na ważnosć Posoła za naš katolski serbski lud, dyrbi so tu rozrisać: kelko ma přinošk do towarstwoweje pokładnicy wučinić? Na tele prašenjo wuwi so dołha, samo k wostudźe dołha rozmołwa. Skónčnje wobzamkny so, zo maja hižo zapłaćene 15 hr. być přinošk na prěnje štwórć lěta, na druhe ma so runje telko zběrać, za zbytnej dwě so po wobstojenjach přinošk hišće postaji. Zapłaćenja maja so w běhu poslednjoho kwartala w Posole kwitować. Tele kwitowanjo drje wěste wudawki zawinje, je pak zajima dla, kiž sobustawy na nim maja, trěbne. Też so wobzamkny, zo ma kóždy wubjerkownik za swój wokrjes założić wosebity fond, z kotrohož ma so khudym joho wubjerkownistwa podpjera k zapłaćenju towarstwowoho přinoška, abo kaž ludźo praja: k zapłaćenju Posoła, poskićeć. Z tym ma so dócpěć, zo njedźiwajcy powyšenoho přinoška wšitke sobustawy towarstwu swěrne wostanu.

*

Rozmołwa wo pjenježny zakład Posoła dowjedźe rěče na redakciju Posoła. Ma so na to hladać, zo by Posoł wosebje też wo šulskich a socialnych, docyła narodohospodarskich zarjadnistwach a žadanjach rozprawjał a powučał. K tomu pak je trěbne, zo redaktor pomocy dóstanje. Jónu, hdyž bě Posoł mjeńši, bě wjele wjacy serbskich duchownych w Budyšinje; nětkle su tam hišće jenož štyrjo. Při tym su zastojnske dźěła zrostłe, a hdyž chcedźa hišće za Posoł a naše druhe, wosebje też nabožnoho stojnišća jara ważne należnosće dźěłać, dyrbja so přenapinać. Redaktor je tak z druhimi zastojnskimi dźěłami přewzaty, zo dyrbi na kóžde wašnjo pomoc dóstać, ma-li so Posoł spěchować. Wobzamkny so tohodla, zo ma deputacija knjezej biskopej próstwu předpołožić, zo by při wobsadźenju duchownskich městnow po możnosći też na ważnosć Posoła dźiwał. Serbski lud ma prawo sebi přeć, zo serbscy duchowni za serbski lud a tohodla we Serbach dźěłaja. Hdyž němskim katolikam Sakskeje duchownske mocy njedosahaja, zawěsće pomocy z druhich němskich dioecesow dóstanu; my Serbja wottam tajkich hladać njemóžemy.

Deputacija ma wobstać z laikow a to tak, zo z kóždoho wubjerkownistwa jenoho zastupjerja dóstanje. Joho ma towarstwowy wubjerkownik pomjenować. Należnosć, kotraž ma so knjezej biskopej přednjesć, ma so najprjedy pisomnje zestajeć. K tomu pomjenowa so wosebity knjez. Při tejle rozmołwje wupraji zhromadźizna wosebite připóznaćo za wobstajnu dźěławosć we interesach našoho towarstwa a z tym serbskoho katolskoho ludu najdostojnišomaj knjezomaj tachantej Skali a kantorej Žurej.

Skónčnje dóńdźe rozmołwa na politiku. Knjez redaktor kpł. Just pokazuje na to, zo jako dopisowaŕ serbsku katolsku politiku sam hižo dale wjesć njemóže, kaž je to dotal wosebje w powójnskim času činił. Njesmě so jenož politiscy dźěłać při wólbach, ale k nim ma lud hižo politiscy rozwučeny a zrjadowany być. Wobej wobstarać jenomu samomu móžno njeje. Dźěło w tym nastupanju a wosebje też zamołwitosć ma so położić na šěrše ramjenja. Tohodla dźěše prócowanjo na to, z ludu samoho wěsty politiski wubjerk wutworić, w kotrymž maja zastupjeni być wšě socialne woršty. Tónle wubjerk měł politiku wjesć z nabožnoho, narodnoho a hospodarskoho stojnišća lěpšomu našoho serbskoho ludu. Redaktorowy wotpohlad je był, katolskich Serbow dobyć za jedyn politiski cyłk a je hladał, k nim stowaršić też evangelskich Serbow. Takle zjednoćeni su potom wolili z křesćanskej ludowej stronu a su tak dóstali muža do sakskoho sejma, kotrohož móža nětko wobhladować sobu jako swojoho

zapósłanca. Bjez Serbow joho w sejmje było njeby.

Přez to, zo so po narodnosći a wosrjedź njeje zasy po wěrywuznaću zorganisujemy a jako tajki cyłk potom z němskej stronu jednamy a skónčnje wolimy, dobudźemy wliw na tajku stronu a móžemy jej swoje žadanja a wuměnjenja činić. Tak njejsmy politiska nulla, kajkaž bychmy byli, hdyž bychmy jako jenotliwcy za tu abo tamnu němsku stronu hłosowali. W tymle zmysłu mysli sebi nadawk politiskoho wubjerka.

Hnydom po poslednich wólbach (w nov. 1920) započa so z tworjenjom tajkoho wubjerka. Předsydstwo towarstwa prošeše knj. wučerja Słodeńka-Pančičanskoho, zo by z najmjeńša z kóždeje wosady muža dobył, kiž by chcył do wotmyslenoho wubjerka zastupić, přepodawši jomu zdobom předsydstwo tohole tworjomnoho politiskoho zarjadnistwa. Loni při hłownej zhromadźiznje našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Sernjanach předłoži wón mjena muži ze skoro wšěch katolskich wosadow, kotřiž běchu swoju zwólniwosć k přistupjenju do wubjerka wuprajili. Jich mjenowana zhromadźizna připózna. W běhu lěta 1922 złoži knjez wučeŕ Słodeńk swoje předsydstwo. Na to powoła wón, redaktor, na Boże stpěćo t. l. do Khróśćic hižo pomjenowanych knjezow a hišće někotrych druhich, kotrychž bě po radźe wosadnych dowěrnikow k tomu wubrał, zo by tam wubjerk dotwaril. To so tam sta. Hižo we Sernjanach pomjenowani knježa wostachu, druzy hišće přistupichu a wuzwolichu sebi hnydom předsydstwo. Hłowna zhromadźizna (Jasčanska, wo kotrejž so tu rozprawja) jenohłósnje mjenowanych jako politiski wubjerk připózna a tak postaji. Do njoho słušeja knježa: kubleŕ Špitank-Zejičanski (předsyda), faraŕ Šewčik (městopředsyda), wučeŕ Słodeńk (1. dopisowaŕ), cyrkw. wučeŕ Andricki (2. dopisowaŕ), kubleŕ Šołta-Khróśćanski (pokładnik), kubleŕ Cyž-Kašćanski, kubleŕ Rebiš-Kanječanski, žiwnosćeŕ Jakub Lebza-Serb. Pazličanski, kubleŕ Hančka-Róženćanski, kubleŕ Jurij Čornak-Ralbičanski, kněžkaŕ a dźěłaćeŕ Kósk-Worklečanski, gmejnski předstojićeŕ braška Kubank-Hórčanski, knj. Krons-Khróśćanski, Just-Jasčanski, dźěłaćeŕ Liška-Nowołusćanski, hospodaŕ Lešawa-Čornječanski, kubleŕ Delan-Hornjowuhnjowski, zastojnik Hejduška-Budyšski a kóždočasny redaktor „Posoła", nětkle kapłan Just-Budyšski.

Čile mjenowani knježa maja nadawk, politisku organisaciju dale wuwić, a jeje wotpohlad a postanjo přewjesć. (Kak su to hižo započeli, hlej rozprawu w tymle čisle!)

W dalšej rozmołwje přednjese so skórźba, zo njeje „Posoł" kaž druhe nowiny ludźi napominaŕ, so k žadanju ludu wo rozsudźenjo rozpušćenja sejma (Volksbegehr) přezjewić. Redaktor bě na to zabył, napominaše nětko přitomnych hortnje, zo bychu to hišće sčinili, prošeše pak, zo bychu ludźo do časa redakciji wozjewili a ju na to kedźbnu sčinili, hdyžkuli wot Posoła to abo tamne wočakuja. Nječinja-li to, su sobu zamołwići, hdyž Posoł něšto njepřinjese, štož by tola lěpje ludej wozjewił.

Hišće dale bě so rozmołwa pletła, njeby-li hižo tak pozdźi było. Tohodla skónči předsyda w 9,15 hodź. wječor zhromadźiznu, podźakowawši so za kedźbliwosć a raduskładowanjo.

Sto lět we słužbje za swětowu misiju.

Towarstwo za rozmnoženjo wěry.
(Lyonske misijónske towarstwo.)

Po 10 lětnym wobstaću towarstwa, 16. aug. 1832, wupraji so joho tehdomniši předsyda pe Verna takle wo nim: „Hdyž tute wulke towarstwo do žiwjenja stupi, chcychu joho założerjo jomu šěroki joho zaměrej přiměrjeny zakład dać. Njechachu snadź nacionalnu wěc tworić, ně: chcychu katolski skutk. Jich wotpohlady njewobmjezowachu so na podpjery francózskich misijónow a francózskich pósłow wěry; dobroty zjednoćenja dyrbjachu wšěm krajam a wšěm misijónaram k wužitku być. Woni njechu francózsku wěru rozšěrjeć ale katolsku. Powšitkowne zbožo mějachu před wočomaj, njewobmjezowane zbožo bjez rozdźělow a wuwzaćow."

A tymle swojim wustawkam a zaměram je Lyonske misijónske towarstwo stajnje swěrne wostało. Zadyn dźiw tohodla, zo sebi powšitkownu lubosć a přikhilnosć doby. Misijónarojo mjenowachu „woprawdźe bóžski skutk" a „widźomnu předwidźiwosć Božu za misijóny", „najrjeńši a najwjetši skutk. kotryž je genius wěry zbudźił." Wšitcy bamžojo wot Pia VII. hač k Piej XI. ważachu sebi towarstwo nanajwyšše a dawachu jomu khwalobne a wuznamne mjena kaž, „woprawdźe wulki a swjaty skutk, hódny wobdźiwanja a lubosće wšěch derje zmyslenych" — „wosebity skutk Bóžskeje předwidźiwosće", „wot Boha samoho postajena připrawa k rozmnoženju „Bóžskoho kralestwa na zemi" a podobnje.

Woprawdźe wulkotne su płody, kotrež towarstwo za čas swojoho wobstaća přinjesy. Prěnje lěto nahromadźi so 22.915 frankow. 1838 překroči lětna zběrka prěni milijón a 1840 hižo druhi. 1857 dócpěchu so 4 mil. — 1877 šěsć, 1912 wósom a 1919 pjatnaće milijónow lětnje. Wšo do hromady wučinjachu joho dokhody wot założenja towarstwa hač do 1. jan. 1921 na 500 mil. frankow. Najwjetša dobroćerka a daricelka wosta hač do l. 1919 Francózska. Wona nawda za tón čas 278 mil. fr., potajkim wjacy hač wšě druhe kraje hromadźe. Němska woprowaše na př. za tón čas 43 mil., Amerika 32, Italska 31, Begiska 24, Jendźelska 15, Holandska, Spanska a Świca po 6 milijónow, Portugalska 3 a Awstriska 2 mil. fr. W najnowšim času stoji Amerika na čole daricelow.

Tola suche ličby nas mało powuča — wone dóstanu hakle barbu a žiwjenjo, hdyž wopominamy, kajke wuměry je misijónstwo w běhu lětstotka z pomocu nawdatych pjenjez dobyło.

Chcemy při tym wothladać wot mócnoho wuwića cyrkwje w Americy — w Kanadźe — w Australskej, hdźež je Lyonske towarstwo też wšudźe z pjenjezami wupomhało. Chcemy sebi jenož wobhladać rozwićo misijónstwa mjez pohanami. W započatku wójny 1914 wobstejachu w pohanskim swěće 10 arcybiskopstwow, 38 biskopstwow, 5 praelaturow, 158 vikariatow, 58 jap. praefekturow a 20 misijónow, dohromady potajkim 289 dioecezow. Wšitke tute čerpachu srědki z tutoho přecy ćečacoho žurła. We misijónskich stacijach bydleše něhdźe 18 milijónow wěriwych. Za jich duchowne potrjeby postara so 12377 měšnikow (mjez nimi 4541 domaródnych), 3200 bratrow (477 domaródnych) 19373 sotrow (9198 domaródnych) a 36000 katechetow (domoródnych wučerjow). Tak zeskadźa w běhu zańdźenoho lětstotka nowe krasne naléćo na misijónskim polu mjez pohanskim swětom. Njeje drje dźensa žanoho kraja wjacy, hdźež so njeby słowo Boże prědowało, a dźensa ma Jězusowe słowo: „Žně su wulke, ale dźěłaćerjow je mało; prošće tohodla knjeza žnjow, zo by dźěłaćerjow do swojeje winicy pósłał", drje wjetšu płaćiwosć hač hdy prjedy.

Tola Lyonske misijónske towarstwo ma hišće druhe zasłužby. Wone zjednoći wšě natody za jenu wulku ideju a zadźěwa tak rozćěpjenju a rozdrjebjenju na nabožnym polu. Wone žada sebi porjadne wopory k česći Božej — přinoški su drje nizke, ale porjadne tydźenske — a z woporniwoho ducha wurosćechu druhe človjekej počinki. Kak hnujace a za mnohich wohańbowace přikłady sebjezapřéća a njesebićneje lubosće k bližšomu nadeńdźemy na př. často w Francózskej — nic najmjenje w Parizu samym. Bóh mytuje woporniwosć za joho česć z druhimi rjanymi hnadami, wšak wón ničo darmo nježada a njebjerje.

Towarstwo stoji dźensa před ważnym předtworjenjom. Kak so nowa organisacija wuwije, njeda so hišće předwidźeć, wěste pak tola je, zo wupadnje k zbožu a k spomoženju swěta misije, za to postarataj so wšće swjaty wótc sam a wustaw propagandy w Romje. Woběmaj je jenak drohe a ważne: towarstwo za rozmnoženjo wěry abo Lyonske misijónske towarstwo. Wj.

Prěnje posedźenjo politiskoho wubjerka

w Khróśćicach 21. 6. 22.

Hišće po hłownej zhromadźiznje w Jaseńcy chcychu so knježa politiskeho wubjerka zeńć; dokelž pak hroznoho wjedra dla mnozy tam dóšli njeběchu a dokelž bě čas hižo předaloko pokročił — zhromadźizna towarstwa skónči so po 9 hodź. wječor — postaji so za prěnje zeńdźenjo minjena srjeda. Skoro wšitcy wubjerkownicy* běchu nětko přitomni, k tomu też hišće někotři hosćo kaž knjeza: Rjenč-Worklečanski, Kmječ-Khróśćanski, faraŕ Mič a kapłanaj Cyž a Nowak. W 3/4 8 hodź. wječor postrowi knjez předsyda přitomnych, pokazujo na to, zo maja so nětko zakładne zasady wo zaměrje politiskoho organisowanja mjeze Serbami zestajeć, zdobom też wo wašnju tohole organisowanja. Při nimale 3 hodźinskim wuradźowanju přiwzachu so tele hłowne zasady: 1. My katolscy Serbja wutworimy sebi swoju samostatnu politisku organisaciju. „Katolski Posoł" je naš organ. 2. Tuta chce wšón serbski lud a wšě joho woršty w nabožnym, narodnym a hospodarskim žiwjenju spěchować. 3. Organisacija dócpěje swój zaměr přez wutworjenju wubjerkow po wosadach, wotměwa zhromadźizny, rozwučowanja, kursy atd. 4. Jako sobustaw móže so kóždy wólbykhmany Serb a wólbokhmana Serbowka zapisać. Přinošk postaja kóždolětna hłowna zhromadźizna, tu khwilu płaći kóždy sobustaw 5 hr., wyše toho kóždy ratař po 20 pj. za kórc swojoho hospodarstwa. 5. Předsydstwo wobstoji z předsydy, městopředsydy, 1. a 2. dopisowarja a pokładnika. 6. Předsydstwo wola předsydojo jenotliwych wosadnych wubjerkow. 7. Před syda powoła kóžde lěto jenu hłownu zhromadźiznu, po potrěbnosći też wurjadne zhromadźizny.

Nimo tychle zakładnych zasadow postaji so hišće: Wubjerki po wosadach wutworja wot hłowneje zhromadźizny towarstwa ss. Cyrilla a Methoda 18. 6. 22 w Jaseńcy postajeni jednotliwi wubjerkownicy. Při wotkhadźe sobustawa z wosadnoho wubjerka dopołni so zasy wubjerk sam. — Wuradźowanjo pokaza žiwy zajim wšěch přitomnych za wěc, a tak je nadźija, zo naše wotmyslenja so wukonjeja.

* Hlej kónc str. 159 a 1. smuhu str. 160.

Posedźenjo staršiskich radow w k. Serbach

w Khrósćicach pola Wjeńkec

21./6. 1922, pop. w 5 hodź.

Předsyda, k. ryćerkubleŕski najeńk Rjeńč-Worklečanski, wotewri zhromadźiznu a potom měješe k. faraŕ Žur-Kamjeński přednošk wo wuwiwanju a zarjadowanju šulskich radow na zakładźe katolskeje wěry. Starši dyrbja spóznać, kajku ważnosć nětkle pola nas dobry kat. wučeŕ ma. Přinoški su dobrowólne, pak 5 abo 8 hr. Też towaŕstwa smědźa přistupić a přinošk dać. Kóždy druhi měsac měł „šulski wubjerk", kotryž je jeničcy nabožnoho razu a pódla „hamtskeje staršiskeje rady" wobstoji a skutkuje — měć zhromadźiznu. Tam dyrbjeli so starši rozwučować a posylnjować we tutym ćežkim času bědźenjow za kat. šulu. **Dotalne** „staršiske rady" abo „cyrkw. rady" su so wot **nětka** přeměniłe do **„šulskich wubjerkow"** cyrkwinskoho r zu. We wšěch wosadach ma so naspomnjena organisacija přewjesć. Posedźenjo traješe nimale 3 hodźiny. 28 přitomni so žiwje rozmołwjachu. Bóh daj k dalšim skutkam swoje žohnowanjo.

Próstwa.

Luby wujo z Bjesadźic,
Přečo njepišeš nam nic?
Drěmaš-li traš bjesadujo?
O tuž wotuć, luby wujo!

Ty maš słowa za Serbow,
Swěćiš jim do wutrobow.
Majkaš tu, tam dawaš plisty,
O tuž piš nam zasy listy!

W Drobarach, 18. 6. 22. **Prutnik.**

Dopis.

Štóž by listow njećitał,
Tón njej k čitanju 'šće zrał.
Wćipnje kóždy do nich kuknje
A zas prizku přinawuknje.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1029. Hana Włóscyna z **Budyšina**; 1030. dr. Jakub Wjacsławk w **Drježdźanach**; 1031. wučeŕ Janca w **Šerachowje**; 1032. Jurij Matek ze **Smjerdźaceje**; 1033. M. Rochowa ze **Sernjan**; 1034. Marija Baršowa z **Budyšina**.

Dobrowólne dary atd. za towaŕstwo a podróženjo Posoła:

Marija Rochowa ze Sernjan 40 hr.; Jan Cyž ze Stróžišća **100 hr.**, zběrka na hłownej zhromadźinje našoho towaŕstwa 18. junija w Jaseńcy **770 hr.** 80 pj.

Bilanca k 31. decembrej 1921

Bilanz per 31. Dezember 1921

Aktiva		Passiva	
Pokładnica (Cassa)	344.84	Konto wobnowjenjow (Werkinstandsetzungskonto)	2000.—
póstowy šek (Postscheck)	482.49	njezapłaćene dividenty (Rückständige Dividenden)	23.37
pismiki (Schriften)	14054.29	njezapłaćene zarunanja (Rückständige Vergütungen)	229.19
mašiny (Maschinen)	59748.44	wěrićeljo (Gläubiger)	144497.29
nadoba w stajeńi (Setzerei-Inventar)	1620.—	reservny fond (Reservefond)	310.—
powšitkowna nadoba (Allgem.-Inventar)	4872.24	podźěle družstwa (Genossenschaftsanteile)	55500.—
žadanki (Aussenstände)	54864.81	dobytk (Gewinn)	11967.36
ćišćeŕnja, papjera a ćišć. listna (Druckerei, Papier und Druckbogen)	24400.18		
knihikupstwo, skład (Buchhandlung, Bestand)	20681.62		
nowiny, njezapłaćene nawěštki (Zeitung, Inseraten-Aussenstände)	16699.30		
nowiny, papjera (Zeitung, Papier)	16759.—		
hr. / Mk.	214527.21	hr. / Mk.	214527.21

Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja

zap. družstwo z wobmj. ruk.

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.

Dr. Arnošt Muka Dr. Ernst Mucke — **Dr. Błažij Posedel** Dr. Blasius Posedel — **Gustav Janak** Gustav Jannack

1920	32	podźělnikow	z	32	podźělemi	1920	32	Genossen	mit	32	Anteilen
přistupiło	38	„	„	81	„	beigetreten	38	„	„	81	„
wustupili	2	podźělnikaj	„	2	podźělomaj	ausgeschieden	2	„	„	2	„
wostanje	68	podźělnikow	„	111	podźělemi	bleiben Ende	68	„	„	111	„
kónc 1921	z rukowanskej sumu		wo	55500 hr.		1921	mit der Haftsumme von 55000 Mk.				

W lěće 1921 stej so wobkhodne zamoženjo a rukowanska suma podźělnikow wo 40752 56 hriwnow přisporiłej.

Im Jahre 1921 haben sich die Geschäftsguthaben und die Haftsumme der Genossen um 40752.56 Mk. vermehrt.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wšě ćišćeŕske dźěła
w kóždym wuwjedźenju
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Žónske a mužske koła ma na wubjerk.

Mantle a hadźicy jara płaćizny hódne.
Prosymy, wobhladajće sebi.
Njeje nuzowanja ke kupej.
Dajće Waše dodźeržane koła pola nas porjedźeć a připrawjeć. Emajlujemy a poniklujemy sami.

Bratraj Thomasaj
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Porjad automobilnoho wobkhoda mjez Budyšinom a Kamjencom.

Płaći wot 1. junija 1922.

610	205	350	Z Budyšina z kólnje w Třěl.	do	930	710	940
620	215	400	wot dwórnišća	„	925	705	935
.	.	.	„ † pósta	„	.	.	.
625	225	410	„ Serbskoho Doma	„	915	655	925
.	.	.	„ * puća na Židow	„	.	.	.
.	.	.	„ † Ratarjec, puć n. dwórn.	„	.	.	.
634	236	421	„ † Třoch Hwězdow	„	904	644	914
.	.	.	„ † Typlšenki	„	.	.	.
.	.	.	„ † Debiškowskoho puća	„	.	.	.
647	251	436	„ Prěčečanskoho pósta	„	849	629	859
.	.	.	„ † křižnika Libon-Cornecy	„	.	.	.
655	300	445	„ † puća do Pozdec	„	841	621	851
.	.	.	„ † Lejna, puć do Nuknic a Wučkec	„	.	.	.
658	304	449	„ Lejna, korčmy	„	836	616	846
701	307	452	„ Zejic, korčmy	„	833	613	843
.	.	.	„ † Swinaŕnje	„	.	.	.
708	316	501	„ klóštra (Pančic, Natušec)	„	824	604	834
.	.	.	„ † křižnika Miłoćic-Halštr.	„	.	.	.
720	330	515	„ † Tónberga, korčmy	„	810	550	820
.	.	.	„ † Brěznje Krónprync	„	.	.	.
730	340	525	„ Kamjenca „Sonne"	„	800	540	810
740	350	535	do Kamjenca, Hot. Lehmann	z	750	530	800

ježdźi pódźelu, wutoru, štwórtk, pjatk a swjatych dnjach — jenož na dźěławych dnjach — jenož srjedu a sobotu — ježdźi pódźelu, wutoru, štwórtk a pjatk — jenož srjedu, sobotu, na njedźelach a swjatych dnjach

† zastawa, je-li trjeba. * zastawa, je-li trjeba, tarif njeje postajeny.

Njezabudźće při nětčišej drohoće na naš Posoł!

Kupjele Marienborn
pola Smječkec.
Dźensa njedźelu 25. junija pop. w 1/2 4 hodź.
koncert
wječor: ***reunion.***
Jako poslednje zarjadowanjo mojeje tudomneje dźěławosće dowolam sebi wšěch ważenych přećelow a znatych z města a ze wsow prosyć, mje hišće jónu ze swojim wopytom počesćić.
Najpodwolnišo *E. Nagelstock.*

Złoty jubilej spěw. tow. „Jednoty“ w Khróšćicach

:-: 9. junija a 2. julija. :-:

Dopołdnja w 9 hodź. (2. jul. we 8 hodź.): **Wulka Boža mša** z přewodom orchestra.

Popołdnju w 1 hodź.: Witanjo towarstwow a hosći w herbskej grychće.

Popołdnju w 2 hodź.: Swjedźeński nyšpor. Po tym **swjedźeński ćah.**

Popołdnju wot 4—6 hodź. w Kralec zahrodźe:

Wulki spěwny koncert z połnym orchestrom.

Wječor: Zabawa w zahrodźe a reje w sali.

Wšitkón serbski lud so k tomu přeprošuje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju kóždu dźělbu **rožki a pšeńcy** po dźeńskej płaćiznje.

Poručam majs ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

6—7 lětny

lišak (Fuchs)

z blessu, jenopřežnje khodźo, je hnydom na předań pola

Kunath,

Weißbach bei Königsbrück.

Česćranjace rěče, kotrež sym přećiwo k. korčmarjej **Mikławšej Smoli-Baćońskomu** rozšěrjała, jako njewěrne wróćobjeru.

Marja Müllerowa

w Hornich Sulšecach.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy změje srjedu **5. julija** pop. w 1/2 4 hodź. **zhromadźiznu** pola Wjeńkec w **Khróšćicach.**

Předsyda.

Welsec kupny dom

Założene 1868 **w Kulowje.** Dalokoreč. 12

Dom wulkich składow a dobrych hódnosćow.

Poručam połno-voile, běły a pisany, **wušiwany voile** we wšěch barbach, **eolienny, chevioty, drastowe tkaniny, bluzowe tkaniny, museliny, katuny, holčace tkaniny, łožowe tkaniny, košlace tkaniny, módroćišć, šaty za mužskich a žónskich, zwjeršne košle, trikotowe košle, soki, florowe štrympy, ručne dźěła a židźane banty.**

Wulki wubjerk tkaninow za serbsku drastu a banty.

Najwjetši wosebity dom za Serbow.

Płaćizny bjez konkurency tunjo. Znate dobre hódnosće. Próca wopyta so płaći.

Žane kupne dyrbjenjo.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Serbja, dźiwajće při kupowanju na nawěštki w Pósle!

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Štwórtk 22. junija w nocy 1/2 1 hodź. zemrě moja luba mandźelska

Hańžu Bermichowa

rodź. Měrćinkec z Haslowa

we swojim nimale dokonjanym 30. lěće. Wona budźe njedźelu 25. junija dopołdnja w 1/2 8 hodź. w Baćonju pokhowana.

We hłubokej zrudobje

Jurij Bermich.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 27. | Budyšin, 1. julija 1922. | Lětnik 60.

Přinoški sobustawow

Płaćizna Posoła.

je so na hłownej zhromadźiznje našoho towarstwa w Jasenicy postajiła na

30 hriwnow

na prěnje poł lěta 1922. Tuž maja ći, kotřiž su hižo 15 hr. zapłaćili na lětuše, hišće 15 hr. dodać na prěnje poł lěta. Na třeće a štwórte běrtl lěta so přinošk hišće postaji po wobstojnosćach. Dotalne dary móža so też při tym sobu ličić. Štóž chce nadobo zapłaćić, móže to też hnydom z wjetšim přinoškom činić. Dalše hladaj Posoł čisło 26 strona 159 „**Hłowna zhromadźizna**“, wosebje dla khudych sobustawow.

Jedyn radostny dźeń.

Na wjesołe dny človjek rady spomina, dokelž spominanjo na nje wubudźa we človjeku zasy začuća radosće. Njejsu pak to swětne wjesela hołka a tołka, kotrež tajki słódki słód wjesołych začućow w človjeku zawostajeja, ale su to duchowne zawjeselenja, kotrež wukhadźeja z njewinowateje wutroby. A na tajki dźeń radosće spominam też dźensa w starših lětach, kotryž mje wjedźe wróćo do młodostnych lět. Bě 2. pražnika, domapytanja swj. Marije. Na wječor dźeń prjedy běch šoł do cyrkwje, zo bych swoju dušu wumył wot kóždeje mazanosće we swjatym sakramenće pokuty, dokelž wědźach, zo ma rano 2. pražnika naš duchowny knjez druhe nuzne dźěła wobstarać. Joho khutne a tola miłe słowa rozpalichu moju wutrobu a napjelnichu ju z horliwosću, zo so rozsudźich, přecy jako dobre dźěćo našeje njebjeskeje maćerje puć kazni Božich a cyrkwje khodźić. Znajach drje swoje słabe mocy a sylnosć swojich njepřećelow: złoho ducha, złych nakhilnosćow a přikładow hrěšnoho swěta, ale wědźach też, zo Bóh luby Knjez tym pomha, kiž su dobreje wole. Hdyž z Božoho domu wustupich, swěćeše luboznje měsačk, ćopły powětr mje majkaše, cyła stwórba, tak so mi zdaše, modleše so wječorny paćer. Moja wutroba bě z tajkej radosću a z tajkim njebjeskim měrom napjelnjena, zo ničo druhe njeżadach, hač zo bych mohł tak prawje nutrnje khwalić mojoho najlěpšoho njebjeskoho wótca, tak prawje dźakowny być swojomu Zbóžnikej za wšitku joho njeskónčnu lubosć a być přecy hódny templ Ducha swjatoho, pokojićerja človjekow. Z tajkimi začućemi duchowneje radosće přinđźech spěšnje domoj, podach so k měrej a wusnych. Prěnje pruhi złotoho słónca wubudźichu mje ze słódkoho spanja a po dokonjenju swojoho dźěła khwatach do domu Božoho, zo bych přijał najwjetše zbožo wěriwoho křesćana, zo bych był hósć najmócnišoho a najlubšoho knjeza, mojoho Boha w potajnym najswjećišim sakramenće wołtarja. Běch dospołnje zbožowny, njemějach žaneje starosće, žaneje druheje žadosće hač zo bych hódnje powitał a dóstał swojoho Zbóžnika. Z njewuprajomnej wjesołošću nastajich so po dóstatym swjatym woprawjenju na puć z pobožnym procesijónom do Różanta k swojej horcolubowanej maćeri. Abo kotre dobre dźěćo njezwjeseli so, hdyž móže lubu mać wopytać? Sym drje kóždy króć so jara zawjeselił, hdyž z procesijónom do Różanta dźěch, ale tutón dźeń je mi wosebje w pomjatku zawostał. W nocy bě Bóh miły deščik pósłał. Wšo bě womłodnjene. Próch njehaćeše spěwanjo pobožnym pućowarjam ale też błóta njebě. Powětr bě ćuni a włóžny, wjesele spěwachu škowrončki, haj hona a lěsy, žita a štomy, ptački a wački khwalachu z nami njebjesku kralownu, pomocnicu křesćanow. Hdyž Różant wuhladachmy, tak z nowym zapalom, zaspěwachmy „Witaj morja hwězda“. A hlej, tu widźachmy, kak na wšelakich pućach wulke syły pobožnych pućowarjow za swj. křižom a khorhowjemi, wjedźeni wot duchownych w duchownskej drasće, kročachu k samsnomu městnej. Mócnje klinčachu hłuboke połne hłosy mužskich a z nimi zjednoćene cunje čiste hłosy družkow, kiž njesechu krasne postawy maćerje Božeje. Prěni postrow dachu nam mjedźane hłosy zwonow Róžeńćanskeje cyrkwje a potom wjedźeše nas swěrny stražnik tuteje swjatnicy, cisterciski mnich, do wulkoho domu Božoho. Moja wutroba juskaše z radosću, hdyž wuhladach hnadowne swjećo na wulkim wołtarju. Hdyž běchmy swojoho Zbóžnika postrowili w najswjećišim sakramenće, dźěchu mnozy so trošku wokřewić; ja pak tu wostach, dokelž mějach kaž dźěćo, kiž z cuzby k maćeri přinđźe, tak wjele z njebjeskej maćerju rozpowědać a wuradźić. Ponurich so do mojich mysli, tak zo mje hakle mócne zwuki piščelow wubudźichu z mojoho rozpominanja. Swjatočnje bu Najswjećiše wustajene, a wopor nowoho zakonja so započa. W zhromadnej modlitwje pozběhny přez dwaj tysacaj pobožnych duši swój hłós, zo bychu Bohu česć dawali. Z dźakownych wutrobow zaklinčachu radostne kěrluše, zo bychu wopowědowałe swjatosć a dostojnosć, česć a khwalbu kralowny njebjes. Na tutym hnadownym městnje, hdźež su serbscy prawótcojo wjele stow lět hižo so modlili, klečach dospołnje hnuty, klečach połny wjesołosće a nutřkowneje radosće. Po dokonjanym swjatym woporje stupi starši mnich, starši po lětach ale z błyšćatym wóčkom na klětku a wopisowaše z horliwym słowami lubosć njebjeskeje maćerje k nam človjekam a napominaše k zasolubosći, kotraž so jewi přez swjatej Mariji podobne pócćiwe žiwjenjo. Srěbach słowa do so kaž lačny pućowar wokřewjacu wodu. Kaž wopojeny z duchownej wjesołosću wopuščich hnadowne městno z procesijónom a spěwach nutrne Božemje maćeri miłosće. Tutón dźeń njewuprajomneje radosće je mi mócnje zapisany do mojeje wutroby, njech přińdu wichory, njech přińdu zliwki, njech přińdu spytowanja, njech přińdu starosće, wone njemóža zničić słódke, mje přecy wokřewjace a zwjeselace dopomnjenjo na dźeń 2. pražnika, domapytanja swateje Marije we lěće . . .

P. R. D.

Swětowy rozhlad.

Němska.

Hrózbny njeskutk je so sobotu, 24. junija, dopołdnja na poł jědnaćich hodźin, w Grunewaldźe-Barlinje stał. Tam **zatřělichu ministra zwonkownych należnosćow, dr. Waltarja Rathenau.** Kaž błysk z jasnych njebjes tak přesłapjacy skutkowaše tuta hrózbna powěsć.

Rathenau bě ze swojim samojězdom ze swojeje vile w Grunewaldźe wotjěł, zo by so do ministerstwa zwonkownych należnosćow w Barlinje podał. Hdyž po kralowej aleji jědźeše, přida so jomu jedyn druhi samojězd, w kotrymž tři młodźi ludźo sedźachu. Hdyž bě tutón samojězd porno wozej Rathenawskomu, postanychu nadobo ći mužojo a třělachu z mašinskej pistolu do ministra. Wjacy kulkow přerazy joho ćěło, roztorha jomu wobličo, tak zo za někotre mjeńšiny wudycha. W tym powšitkownym hołku, kotryž nasta, poradźi so nadpadnikam, zo w dźiwjej jězbje njespóznaći ćeknychu. — Waltař Rathenau bě nimo měry wobdarjeny človjek, wobwrotny minister a statnik a wosebiće dobry znajeŕ ludowoho a swětowoho hospodarstwa. Lloyd George so wupraji, zo je z Rathenawom jedyn z najkhmańšich ministrow cyłeje Europy zemrěł. Hdyž wójna wudyri, bu wón na čoło tamnoho wotdźělenja we wójnskim ministerstwje powołany, kotrež měješe Němskej trěbne hrubizny wobstarać. Swój nadawk je wón z wulkej wustojnosću wuwjedł. 1915 bu wón president powšitkownoho elektriskoho stowaršenja. W meji 1921 přewza wón w kabineće kanclera dr. Wirtha ministerstwo zasynatwarjenja. Po konferency w Cannes bu wón za ministra zwonkownych należnosćow powołany.

Strach je wulki, zo změje tutón žadławy njeskutk złe sćěhwki za znutřkowne wobstojnosće Němskeje, kaž też za jeje zwonkownu politiku. Powšitkownje ma so tute mordarstwo za politiske. Nalěwične strony připisuja winu na tutym njeskutku a podobnych, kotrež su so hižo stale: na skóncowanju Erzbergera a atentaće na Scheidemanna, socialdemokratiskoho měšćanosty w Kasselu, naprawićnym stronam, wosebje němsko-nacionalnej a też němskoludowej stronje. Z połnym prawom pokazuja na duch, kotryž w nowinarstwje tutych stronow knježi; na hanjenja a delećinjenja nětćišoho němskostatnoho knježeŕstwa, kotrež so tam wšědnje wospjetuja — na winowanja a wobskorżowanja, kotrež so

přećiwo jenotliwym sobustawam nětšišoho knježeŕstwa přecy a zasy wuprajeja. Płód tajkoho zakhadźenja dyrbja njeskutki być. Tajke šćuwanja zamyla a zaslepja a zawjerća lohcy njedozrawjene hłowy, njenazhonitych młodych ludźi, zo měnja, zo so hodźi z nasylnosću, z njedowolenymi srědkami, na wotstronjenju nětčišoho němskostatnoho knježeŕstwa, nětčišeje wustawy, nětčišeje statneje fórmy: republiki — dźěłać. Sćěhwk tajkich njeskutkow budźe, zo naléwične a naprawične strony so mjez sobu znowa wocuzbnja, zo nowa zasakła přećiwnosć mjez nimi nastanje, haj, zo traš nowe znutŕkowne šmjatańcy a njeměry nastanu.

Tola też z hospodarskoho stojnišća dyrbi so tutón njeskutk jara wobžarować, dokelž je z wulkej škodu za Němsku. Rathenau běše znaty jako wjednik jednoho najwažnišoho a najsylnišoho hospodarskoho zjednoćenja: A. E. G. — ze šěrokim swětom, z wukrajnymi industrialnymi a pjenježnikami. Jako žid měješe wón dobre poćahi k tutym worštam. Nuza Němskeje pohnuwaše joho, zo wšón swój wliw zastaji, zo by Němskej hospodarsku pomoc wobstarał. Joho prócowanja lubjachu hižo dobre płody. Zwonkowna wulka požčonka za Němsku, hdyž też dotalne wuradźowanja hišće ju njepřinjesechu, bě nimale wěsta.

A što budźa cuze staty prajić wo našich politiskich wobstojnosćach? Prajić budźa, zo Němska njemóže so sama wobknježić, zo hišće tu njejsu skručene a zwěsćene wobstojnosće, zo je demokracija tu přecy hišće wohrožena. A po tutych wobkedźbowanjach budźa rjadować swoje politiske a hospodarske poćahi k Němskej. —

President Němskeje je ke **škitej němskeje republiki** na zakładźe artikla 43 němskeje wustawy wosebite postajenja wudał, w kotrychž su zakazane zhromadźizny, wobkhady a zjawne wustupy přećiwo republicy a wustawje, khostanja za tajke přeńdźenja postajene, zarjadowanjo wosebitoho statnoho sudnistwa při němskostatnym sudnistwje w Lipsku, wobstojace ze 7 sudnikow, kotrež němskostatny president pomjenuje, připoručene, skónčnje su też za nowinarstwo samsne khostanja postajene, jeli zo přećiwo republicy dźěła. —

W Sakskej je zhromadne ministerium wšitke nacionalistiske a monarchiske swjedźenje na dalše zakazało. —

— Barlinske policajske presidium wozjewja, zo su mordarjo ministra Rathenawa hižo wuslědźeni. Skućerjo su: Werner Techow z Barlina; Fischer, też Vogel mjenowany, ze Sakskeje; Knauer, też Körner abo Kern mjenowany, z Meklenburka. Wšitcy tŕo přisłušeja znatej organisaciji C a běchu prjedy sobustawy brigady Erhardtoweje. Wjacy sobuwinikow je hižo jatych wzatych. Też je so hižo poradźiło, jednoho z mordarjow: Techowa — w blizkosći města Frankfurta n. M. zajeć.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Zańdźenu njedźelu swjećeše so wopomnjeće ważnoho podawka w cyrkwinskich stawiznach Sakskeje. Před lětom přebywaše we tych dnjach w Budyšinje wotpósłanc Swj. Wótca, japoštołski nuncius Paceli, zo by 700 létne jubilej tachantstwa swj. Pětra w Budyšinje ze swojej přitomnosću počesćił a zdobom zasypostajenjo Mišnjanskoho biskopstwa swjatočnje wozjewił. K dźakej za to, zo je Bóh katolsku cyrkej w Sakskej tak miłosćiwje wjedł, zo so hodźeše česćehódne starodawne biskopstwo s. Benna zasy wobnowić, bu we wšěch cyrkwjach zańdźenu njedźelu swjatočne „Te Deum“ spěwane.

Z Budyšina. Po přikazni najdostojnišoho knjeza biskopa wotmě so tudy minjenu njedźelu dźeń młodosće. Sobustawy našich młodostnych towarstwow přistupichu njedźelu rano k Božomu blidej. W dopołdnišich Božich službach słyšachmy, kak wulke strachi našej młodości hroža w našim zahubnym času. Wječor zhromadźichu so towarstwa k zabawje w katolskej towaršni. Wjednik Budyšskich towarstwow wjeledostojny knjez dr. Kurze postrowi z wutrobnymi słowami wšitkich, wosebje najdost. knjeza tachanta. Spěwarske towarstwo „Frohsinn“ nam zaspěwa pod nawodom kn. wučerja Šołty dwaj štyrihłósnej spěwaj: Česć Boža a Při studničcy. Potom předstajichu nam tow. młodźencow a po tym tow. knježnow wšelake hry a zaspěwachu nam jenohłósne spěwy z přewodom „Lauty“. To běše jednora ale dobra, spokojaca zabawa.

— Štwórtk, na swjedźenju swj. japoštołow Pětra a Pawoła, wječor 1/28 hodźin wotmě so w tachantskej cyrkwi wosebita pobožnosć, při kotrejž najdostojniši knjez biskop dr. Schreiber prědowaše a bamžowske požohnowanjo wudźěli. Wot Swj. Wótca je dóstał połnomóc, we wšěch cyrkwjach, kotrež wopyta po swojim nawróće z Roma, bamžowske požohnowanjo wudźěleć. Ze zrěčniwymi słowami a wóhniwym zapalom rěčeše wón wo dožiwjenjach a začišćach, kotrež su so do joho duše dobyłe w dnjach joho přebywanja we wěčnym měsće — w Romje; wukładowaše, kak je runje w dnjach eucharistiskoho zjězda w Romje so zasy na runjewon přemóžace wašnjo wopokazała jednotnosć a swjatosć katolskeje cyrkwje, zezamkanosć jeje nabožnoho přeswědčenja. Dale rozprawješe nam wo swojim wopyće pola Swj. Wótca — powědaše nam přikłady wo Joho wulkej dobroćiwości a lubościwości —, dopokaza, kak njewěrne su wudawanja byłe, jako by nětčiši Swj. Wótc Němskej był wotkhileny. Z napominanjom, zo bychmy stajnje so dźerželi k tutej krasnej cyrkwi Khrystusowej a swěru a lubosć wopokazowali jeje najwyššomu pastyrjej, skónči swoje hodźinu trajace prědowanjo.

— Dokelž so zhromadna jězba k jubilejnomu swjedźenjej „Jednoty“ zmóžnić njeje hodźała, nastaja so jednotliwe sobustawy Budyšskeje „Jednoty“ njedźelu rano w 6 hodź. z kołom na puć do Khrósćic. Wotjědže so wot hotela „krónprync“. Předsydstwo prosy sobustawy, zo bychu so w bohatej ličbje na jubilejnym swjedźenju sotrowskoho towarstwa wobdźělili.

— Zamordowanja ministra zwonkownych należnosćow, dr. Rathenawa, dla wotbychu so poslednju wutoru w Budyšinje kaž w cyłej Němskej protestne wobkhady a zhromadźizny. Dźěłaćerstwa běchu hesło wudałe, zo ma so w jednej hodźinje z dźěłom skónčić a popołdnju so dźěłaćerjo k protestej zeńć. Wjele stow ludźi běše so tak zhromadźiło a ćahaše po měsće. Běchu też wóz sobu wzałe, na kotrymž po rjedźe wšelake wosoby wokoło wožachu, kiž běchu na někajke wašnjo nje-

Ważny wopyt.

Hdyž so človjekojo wopytuja, tak so to njestawa jenož přećelniwosće dla, ale jara husto, zo bychu so nowe poćahi a zwjazki nawjazałe a ważne należnosće so wuradźiłe. Hdyž „wočakowany“ skónčnje so junu pokaza a staroščiwu maćerku z rjanymi dźowčičkami přećelnje postrowić přińdźe, potom so tajkomu wopytej wěsta ważnosć připisuje. Tak so też derje hišće dopomnić wěmy, zo njeběchu zetkanja wšelakich majestosćow a mócnarjow ženje bjež politiskich sćěhwkow. Hdyž jědźemy do druhich městow, krajinow a krajow, tak njechamy jenož něšto rjane wohladać, ale też zdobom přiwuknyć. Kajke rjane myslički je we wutrobje zabłudźenoho dźěsća hižo jenož jedyn wopyt staršiskoho rowa druhdy wubudźił! Z toho widźimy, zo maja wopyty človjekow mjez sobu druhdy wulku ważnosć. Lětstotki dołho pletu so druhdy sćěhwki jenož jenoho přećelnoho wopyta. Dźensniši dźeń so mało na to spomina, dokelž stajnje so přeměnjacy swět ze swojimi powróćacymi podawkami to skoro njemóžne čini. Kajke zbožowne přeměnjenjo zbudźi něhdy Jězusowy přećelny wopyt pola wyššoho člownika Zaochäja! —

Na jedyn wopyt pak njeje so pozabyło, joho ważnosć so kóžde lěto w cyrkwinskim rjedźe wuzběhuje. Je to wopyt Maćerje Božeje pola jeje ćety Hilžbjety. Tam so zaspěwa prěnja khwalba wot Boha wuzwolenej maćeri Božej. Jeje khwalbne słowa njejsu wot toho dnja wotmjelkłe, ale přecy z nowa klinča přez wšě narody a kraje, přez cyły swět.

Ale Hilžbjeta njeje jako prěnja jenož nastork dała, zo so tak wulkotnje dopjelnichu Marijine profetiske słowa: „Hlej tuž, wot nětka budźa mje zbožnu khwalić wšitke narody“ (Luk. 1, 48), ale je też zdobom nam krasny přikład za česćowanjo swj. Marije zawostajiła. Pokaza nam, čohodla a kak ma so Marija česćować a kajke žohnowanjo z toho sćěhuje. Pój ze mnu, luby čitarjo, w duchu do ćichoho domčka pobožneju mandźelskeju Zachariasa a Hilžbjety! Khwatnje kroči młodostna knježna połna zbožownosće po puću wot Jeruzalema sem po horach do luboznoho městačka Ain Karin abo dźensa „Swj. Jan na horach“ rěkane. Ta pućowarka je Marija, lubozna knježna z dalokoho Nazaretha. Wjesołu powěsć chce swojej ćeće sobuzdźělić, kotruž bě jej arcyjandźel Gabriel wot Boha přinjesł, a wulke zbožo, kotrež bě Bóh woběmaj spožčił, z njej rozpowědać a rozpominać.

Lědma bě Marija jako młódša swoju česćownu ćetu dostojnje postrowiła, zawoła Hilžbjeta z wulkim hłosom z Duchom swjatym napjelnjena: „Žohnowana sy ty mjez žónskimi a žohnowany je płód twojoho života“ (Luk. 1, 42.) Tole běše tón prěni khwalbny spěw z človjeskoho horta za Mariju! A hnydom wona też přistaji přičinu: Před njej stoji maćeŕ jeje Knjeza, maćeŕ Boža. Duch Swjaty bě Hilžbjetu wo Marijinej wysokej dostojnosći rozwučił. Dźiwa so: „Z wotkel je mi, zo je mać mojoho Knjeza ke mni přišła?“ Tale zahorjenosć swj. Hilžbjety za Mariju, mać Božu, wukhadźeše dale z jeje swjatosće: „Zbožna sy, kotraž sy wěriła.“ Jeje swjatosć so wopokaza jako wěrna, dokelž běše jandźelej hnydom wěriła. Zacharias bě so zwěrił, w swjatnicy stojo, nad jandźelowym słowom dwělować. Joho wěra njebě tak hłuboka a podwólna kaž wěra Marije. A tohodla bywa Marija wot joho mandźelskeje jeje wulkeje wěry dla zbožna khwalena.

Hišće třeća wina pohnuwa Hilžbjetu k jeje khwalbje: su to jeje wurjadne dary a hnady. Tute wuzběhny wona z Gabrielowymi słowami: „Žohnowana sy ty mjez žónskimi!“ Jako maćeŕ wumóžnika a wudźělerka wšitkich hnadow přesahuje wona wšitke žónske, też jeje předkhadnicy kaž Esther a Judith.

Jeje maćerstwo, swjatosć a hnadowpołnosć dyrbi też nas wjesć přecy a zasy k nowej khwalbje a lubosći k Mariji. Tute přičiny česćowanja swj. Marije su tak přeswědčace,

spodobanjo tutych worštow zbudźiłe. Někotrych, kotrymž bě tež tajka po měsće jězba přimyslena njenadeńdźechu doma. Kaž so piše, su so při tej přileżnosći w někotrych městach wustupy podałe, kotrež prawu mjezu překročichu; stachu so bohužel wšelake nasylnosće. — Tute protesty pak dopokazuja, zo je nowa politiska rozhorjenosć přez njekničomne mordarstwo w šěrokich worštach luda wubudźena: Njeskutki su zawěsće cyle njepřihódny srědk politiku přeměnić.

— Wurjadny ćah, kotryž su sebi křesćanske dźěłaćerstwa a zwjazk němskich dźěłaćerstwow za njedźelu 9. julija zarjadowałe, zo bychu sebi w Drježdźanach wustajeńcu „Němske dźěło“ wobhladałe, změje w Budyšinje zwisk z ćahom, kotryž wot Wjelećina 8^{55} dop. a wot Wojerec 8^{52} dop. do Budyšina přijědźe. Wječor je możno z ćahom do Radworja-Wósborka 9^{52} z Budyšina a z ćahom 10^{50} z Budyšina do Wjelećina-Habrachćic so wróćić. Płaćizna jězby a zastupa do wustajeńcy wučini 35 hr. za wosobu — swójbni móža so wobdźělić. Wobdźěleńske kartki maja so hnydom pak wot dowěrnikow pak w bürowje w starych kasarmach, w 2. poskhodźe, wotewzać.

— Za 10 hriwnarski złoty dźensa 700 hr., za 20 hriwnarski 1400 hr. dóstanješ. Za jenu slěbornu hriwnu płaća dźensa 30 hr.

Z Bělčec. Za našu wjes so na Lubinje wodowód twari. Jedyn žórłopytař je w lěsu na połodnišim boku hory něhdźe z napřeća Dźenikec wodu namakał. Na to su do skały něhdźe 15 metrow hłuboko kamjenje wułamali. Woda je so hižo namakała. Hižo dlěji čas z Lubina z podzemskej rołu woda do našeje wsy běži, tola wona njedosaha. Tohodla su so rozsudźili, nowy wodowód natwarić.

Z Jaseńcy. Rjany swjedźeń je widźała njedźelu 25. junija naša ćicha wjeska. Swjećachmy tu pomnik, kotryž bu wot wjesnjanow postajeny k čestnomu wopomnjeću našich we swětawójnje padnjenych wojakow. Kamjeń je postajeny wyše hajnkownje; zeleny hajk brězow jón wobdawa. Popołdnju w štyrjoch hodźinach zhromadźichu so wšelake towarstwa k swjatočnosći pola Handrikec hosćenca — mjez nimi Khrósćanska Jednota, Jaseńčanske kasino, Njeswačidliska Jutrnica, Khrósćanskej towarstwje młodźencow a knježnow, wojerske towarstwa z Khrósćic, Njeswačidła a Baćonja a dr. Pod nawjedowanjom hudźby nastaji so ćah k pomnikej. Tu powita knjez kubleŕ Just wšitkich a poda krótku stawiznu nowoho pomnika. — Po prology wot knježny Marije Larasec wustojnje přednjesenym, měješe poswjećeńsku rěč k. farař Kapleŕ z Njeswačidła a potom knjez kapłan Cyž-Khrósćanski. Wojerske towarstwa česćachu padnjenych z třikróčnym wutřělom. Knjez Šaefer wupraji dźak wšitkim, kotřiž běchu při poswjećenju pomnika sobuskutkowali. — Pomnik njech wopowěduje česć padnjenych wojakow za wšón přichod — nas pak a přichodne splahi njech dopomina a pohnuwa k njesebičnej lubosći a woporniwosći, kajkuž ju wopokazachu, kotřiž su z pomnikom česćeni.

Ze Smječkec. Tudomne Marijne kupjele z 1. julijom do druhich rukow přeńdu. Lětsa pak hišće zjawne kupjele wostanu. Wot přichodnoho lěta sem budźa słužić za wočerstwjenjo a wulěkowanjo něhdušich němskich jatych. Jena šwedska knjeni je za to wulke zamoženjo wustajiła.

Z Njebjelčic. Po postajenju najdostojnišoho knjeza biskopa wotmě so tež w našej wosadźe dźeń młodosće. Poslednje 3 dny tydźenja běchu přihotowanske dny, hdźež wječor so pobožnosć z požohnowanjom a pjatk tež prědowanjo wotmě. Tu předstaji wosadny knjez farař młodości swj. Aloisia jako česćowarja Jězusoweje Wutroby a pokaza, kak wosadna młodosć Jězusowu wutrobu česćować dyrbi. Njedźelu rano běše zhromadne swj. woprawjenjo z narěču, kak ma młodosć po přikładźe swj. patrona młodosće často swjate woprawjenjo dóstawać. Na dopołdnišim prědowanju pokaza so swjaty Jan jako přikład za našu młodosć, dźiwajo na joho čas, kiž so našomu časej runa, na joho dobre wukubłanjo w staršiskim domje a tu pokaza so staršim, kak maja swoju młodosć na dom a swójbu zwjazać, zo by před strachami swěta škitana była. Wječor běše wosadna zhromadźizna. Na tutej rozłoži knjez farar Žur z Kamjenca šulski program a rěčeše wo staršiskich wubjerkach, kiž maja wšitkich wosadach wěriwu šulu škitać a za jeje zdźerżerjo dźěłać. Knjez farař Mič rozkładźe rozdźěle mjez wěriwej a měšanej a jednotnej šulu, kajkaž ma so ludej přinuzować a pokaza na jeje škody. Tak běše tuta njedźela bohata na hnadach a žohnowanjach za młodosć a starších a ponjese nadźijomnje swoje płody za našu wosadu.

Z Dubrjeńka. Jako jedyn z wokolnych hajnikow z łakańcy na dźiwinu tele dny domoj dźěše, wuhlada pachoła, kotryž dweju konjow ćerješe. Wón na njoho zawoła, z wotkel je a hdźe chce. Na to pachoł wostajiwši konjow ćekny. Hajniski wza konjej a dowjedźe jeju k jenomu tudomnych ratarjow. Tón staji jeju do swojeje zahrody. Naši ratarjo, kiž konje daloko a šěroko we wokolinje znaja, bórzy spóznachu, zo staj to Šołćikec młyńkowej konjej. Pachoł je był paduch, kiž je jej Šołćikej w nocy z konjenca sćahnył. Konjej stej swoje 80000 hriwnow winojtej.

Kulowa. Jedyn tudomny wobydleŕ z wudu dosahny 12 puntow ćežkoho karpa w rěcy. — Tudomny daloko a šěroko znaty lěkař dr. Weinert je njebohi. Před 35 lětami bě so pola nas zasydlił.

Rozprawy na hłownej zhromadźiznje

towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

w Jaseńcy 18. 6. 22.

Rozprawa towarstwowoho dopisowarja, k. kapł. Justa-Budyšskoho.

Wona poćahowaše so na pismowstwowu dźěławosć towarstwa. Posoł je tež w lěće 1921 njedźiwajcy wšelakich ćežow wukhadźał, druhich spisow pak towarstwo drohoty dla wudać njemóžeše. Přihotowaše pak jenu nabožnu knihu, mjenujcy „Kročenjo za Khrystusom“. Zo by tu móhło tuńšu wudać a tak sebi ju kóždy z našoho luda kupić móhł, wozjewješe so jeje wobsah w jenotliwych čisłach Posoła přez cyłe lěto jako nabožne nastawki: pismiska sadba wuži so potom hnydom za knihu, tak zo za tu so stajenjo płaćić njetrjeba. Posoł měješe za swój nadawk jako organ nabožno-narodnoho towar-

---

zo nas žadyn sprawnje zmysleny w česćowanju swj. Marije wusměšeć njemóže. A tuž chcemy ju tež kaž Hilžbjeta česćować a khwalić. Tež tu je wona nam z přikładom!

Hilžbjećina khwalba bě znutřkowna a zwonkowna; wukonješe ju w zmyslenju kaž ju ze słowom a skutkom pokazowaše. Z kajkej česćownosću zhladuje wona na tutu młodostnu knježnu, poniža so před njej! A w tutym zmyslenju hłubokeje česćownosće napřeću Mariji, wupraja wona swoje spodźiwanjo nad tym, zo bu z wopytom Maćerje Božeje zwjeselena. Njebě Hilžbjeta we swojej starobje bóle česćehódna pornjo tutej młodej přećelnicy? Kak widźana běše tola pola přećelow a susodow jako pobožna a bohabojazna mandźelska česćownoho měšnika! Žohnowana z wobhnadźenym dźěćatkom! A tola wobhladuje Marijiny zastup do swojoho domu jako wurjadnu hnadu. A tole wuznawa wona ze zahorjenymi słowami: „Z wotkel je mi to, zo je mać mojoho Knjeza ke mni přišła?“

Tule hłuboku poniżnu česćownosć hajmy tež my we swojich wutrobach! Budźe naše česćowanjo s. Marije so Hilžbjećinomu runać, hdyž k jeje česći swěćki stajamy, wěncy plećemy, różički stajamy, kěrluše spěwamy, we wutrobje pak hordźi a zymni wostanjemy? Hdyž jako Mariji poswjećene dźěći do mazanych towarstwow so podawamy, hdyž w zmysłojtych zawjeselenjach swoju čistosć a njewinowatosć do stracha stajamy abo za kusk hrěšneje lubosće samo předamy? Tole nas Hilžbjeta njewuči! Ně! Poniżnu česćownosć we wutrobje a we skutku! Tuž hladajmy za tym, zo smy wěrni česćowarjo swj. Marije a nic jenož tajency.

Tajka khwalba zwěsći nam tež potom wulke žohnowanjo. Kajke žohnowanjo přińdźe tola na Hilžbjetu a jeje cyły dom! W jeje maćernym klinje poskoči jeje dźěćatko. Sama bu z wurjadnej hnadu Ducha Swjatoho wozbožena, zo spózna dostojnosć Maćerje Božeje. Jeje dom smědźeše hnadownu knježnu tři měsacy hospodować. Kak je so wěra pola khabłacoho Zachariasa zasy skrućiła. Zawěsće je ze žadosću čakał na wokomik, zo budźe zasy ze swojim jazykom Boha khwalić móc.

Podobne płody budźa tež tym spožčene, kotřiž Mariju po Hilžbjećinym přikładźe we wutrobje a w skutku wěrnje česćuja. Zawěrno budźa tajke duše temple Ducha Swjatoho, kotrež budźe njewjesta Ducha Swjatoho, Marija, wobstražować. To wobradźi jim prawe wjeselo. Jasnišo a hłubje zapřimnu tajcy swjate wěrnosće wěry. Njejsu runje s. Bernhard, s. Domaš Aquinski naši najlěpši a najhłubši wučerjo? Česćowanjo swj. Marije rozjasni jich rozom tak, zo kaž Hilžbjeta wočłowječenjo a skutkowanjo Syna Božoho hłuboko spóznachu. A kaž Hilžbjeta ze swojej khwalbu Marije cyły swój dom z wulkotnymi hnadami wozboži, tak su a budźa wěrni česćowarjo swj. Marije duchowny dom, cyłu katolsku cyrkej woživjeć z luboznej wónju horliweje wěry a swjateje lubosće a wěrnoho křesćanskoho živjenja.

Štó może potajkim hišće prěć, zo je wopyt Marije pola Hilžbjety tež za nas wulcy ważny? Wot prěnjeje česćowarki swj. Marije wukńmy přičiny, wašnjo a žohnowanjo jeje česćowanja! Tole budźe zdobom česć a khwalba tež za Syna Božoho. Hilžbjeta khwaleše Mariju zbožnu kaž tež wočłowječenjo Syna Božoho w jeje knježniskim klinje. Nic jenož jeje dostojnosć ale jeje swjatosć, kotruž sebi ze swojej wěru a poniżnosću zasłuži, dyrbi naš ke khwalbje a wosebje k sćěhowanju Maćerje Božeje pohnuwać. Na to tež Jězus hladaše. Hdyž junu žónska z ludu Mariju khwaleše: „Zbožny život, kotryž je tebje nosył, a nadra, kotrež sy wužiwał“, tak tole Jězus cyle připózna, ale hnydom přistaji: „Haj, zbožni su, kotřiž słowo Boże słyša a je zakhowaju.“ (Luk. 11, 27, 28.) Tuž prócujmy so, zo njejsmy jenož česćowarjo swj. Marije, ale tež jeje sćěhowarjo; nochcemy ju jenož wobdźiwać a khwalić, ale tež so poniżeć a w skutku pokazać, zo słowo Boże we sebi nosymy. Tole budźe z wulkim žohnowanjom za nas, za cyłu katolsku cyrkej a tež naš serbski lud. — mk.

stwa tajke nabožne nastawki přinošeć. Tež wšo druhe: kaž politiku, powěsće ze wsow, powědančka a nastawki wo socialnych wěcach běchu złożene po nabožnym duchu, abo rozprawjachu z tajkoho stojnišća. Politiku podawaše redaktor jenož přehladnje, dźiwajo bóle na słowjanske, předewšim češkosłowakske należnosće. Runje w tychle wěcach dźěn so njesměmy wot nicsłowjanskich nowinow powučeć dać, dokelž za Słowjanstwo sprawnosće a wěrnosće njeznaja.

Štož dopisowanjo za rubriku: „Z Łužicy a Serbow“ nastupa, dyrbi so skórźba wuprajić, zo njeje so to we šěršej rozměrje stało. Runje tajke powěsće lud rad čita, zdobom su wone wěsta khrónika za serbske stawizny. Wutrobny dźak pak słuša tym, kotřiž tu abo tam, wosebje pak tym, kotřiž husćišo powěsć zapósłachu. Do tajkoho powěstowanja słušeja też nawěški, a tak nimaja so jenož k podpjeranju pjenježnych potrjebow Posoła dawać, ale hišće bóle ze zajimawosće. Z nich zhoniš mnoho wo narodnym a swójbnym žiwjenju. K poslednjomu zaměrej maja też cyrkwinske powěsće wo křćiznach, wěrowanjach a slubach służić, wobžarować pak so ma, zo k wozjewjenjam tychle zajimawych zapiskow přecy njedóńdźe. Tu změje so wěc tak zarjadować, zo do kóždoho čisła z jeneje wosady zdźělenja přinjesemy.

Wulki zajim zbudźeja pola mnohich powědančka; tohodla smy też skoro w kóždym čisle tajke přinošeli, a to zwjetša z wustojnoho pjera dostojn. knjeza fararja Bjedricha we Weissensee pola Barlina. Jomu, kaž też wšitkim, kotřiž su redakciju na kajkežkuli wašnjo podpjerali, wupraji rozprawnik wutrobny dźak. K tomu přizamkny prόstwu wo dalšu podpjeru. Wosebje dopisowanja je trěbne, ale też nastawkow, rozwučowacych we wšěch należnosćach a potrjebach serbskoho žiwjenja a serbskeje duše.

*

Rozprawa pokładnika najd. k. praelata Žura wo pokładnicy Posoła, Fonda a Krajana.

Nastupajo Posoł spomni pokładnik, zo běchu joho pjenježne należnosće w minjenym lěće 1921 přirunane z lětušim, jara dobre, mjez tym, zo chce nam njesměrna drohota lětsa nětko Posoł zahubić. Na to poda wón z krótka přehlad dokhodow a wudawkow, najprjedy pola Posoła. Zbytka z lěta 1920 mějachmy 167 hr. 5 pj. Přinoški sobustawow (abonentnoho pjenjeza) z někotrymi dopłaćenjemi z lěta 1920 wučinjachu 17003 hr. 93 pj. Dobrowólnych darow (mjez nimi też dar přećela Posoła w Americy přez knjeza dekana 931 hr. 50 pj.), bě wšo hromadźe 5137 hr. 75 pj. Z nawěškow wuzbytkowachmy 18468 hriwnow 40 pj. a danje mějachmy 67 hr. 20 pj.; tak wučinjachu dokhody: 40844 hr. 33 pj. Wudawkow pak bě: za papjeru, ćišć a porto 37778 hr. 10 pj.; za wudawki redaktora, expediciju a druhe: 1558 hr.; wšelakich druhich wudawkow (wobkhodnoho dawka, za nowowólby na sudnistwje a druhe) bě 726 hr. 35 pj., a do nalutow. knižkow so zapłaći 234 hr. 25 pj., wšěch wudawkow bě 40326 hr. 70 pj., tuž wosta zbytka 517 hr. 63 pj. — W našim fondźe, kotryž bu założeny, zo bychmy sebi junu móhli samostatnoho redaktora postajić, ale štož je pod nětčišimi wobstojnosćemi a płaćiznami hišće kaž rjany són, bě dokhodow 3902 hr. 52 pj., mjez tutymi dobrowólnych darow: 2626 hr. 50 pj.; wšěch wudawkow 1941 hr. 29 pj. a tak wosta zbytka 1961 hr. 23 pj., — cyłoho zamoženja pak je hač dotal 33588 hr. 4 pj. — Pola našoho „Krajana“ 1921 pak zličbowanjo njeje tak zwjeselace. Wšěch dokhodow mějachmy 7586 hr. 31 pj. a wšěch wudawkow 7794 hr. 75 pj., potajkim, dokelž bě w dokhodach też hišće zbytk z lěta 1920: 280 hr. 56 pj., wučinja deficit abo mějachmy 489 hr. wjacy wudawkow hač dokhodow; potajkim smy loński „Krajan“ tola z 2 hr. 50 pj. — přetuni předawali.

*

Rozprawa zarjadnika ćišćeŕnje a domu.

Dalšu rozprawu wo byću a tyću našeje ćišćeŕnje poda k. wučeŕ Šołta. Wón pokaza na wšelake ćeže, z kotrymiž ma so ćišćeŕnja bědźić. Přecy a přecy zasy so wupokaza jeje njedospołnosć, štož material nastupa, a tak smy w zańdźenym lěće za 22000 hriwnow nowoho pisma sebi kupili. Srědki k tomu požči nam jena z našich serbskich nalutowańjow. Wudawki za powšitkowne potrěby wězo też přecy rostu (barba, wuhlo, milina, dawk atd.). Je trěbne, zo so wobkhodny kapital powyši, přetož njeje možno jenož z ćišćeŕskich dźěłow ćišćeŕnju zdźeržeć a skrućić, ale ważne je w prawym času twory kaž n. př. papjeru kupować. Dokelž husto dosć na srědkach pobrachuje, njeje možno překupscy dźěłać.

Zličbowanjo na l. 1921.

Dokhody:	Wudawki:
165805,07 hr.	165768,30 hr.

Zbytk w pokładnicy 36,77 hr.

Přehlad zamoženja:

Aktiva:	Passiva:
95249,97 hr.	87,66720 hr.

Zamoženjo 7582,77 hr.

Jako revisoraj buštej też na dalše wolenaj kk.: překupc J. Hejduška a tachantski wučeŕ J. Bryl. Jimaj, kaž wšitkim, kotřiž za ćišćeŕnju a we njej dźěłaja, wupraji zhromadźizna wutrobny dźak.

⁘

Też wo Donnerhakec khěži, kotruž sebi towařstwo 1919 za 145000 hr. (wšě wudawki) kupi, rozprawješe knjez wučeŕ Šołta. Pokaza na to, zo dyrbjachmy khěžu před lětami kupić k dźeržењu ćišćeŕnje, a dźensa drje smy wjesoli, zo khěžu wobsedźimy, byrnjež sebi hač dotal wot towařstwa wjele pjenježnych woporow žadała. Smy w zańdźenym lěće dyrbjeli wjetši dźěł khěže wobmjetać dać, dokelž běše khěža zwonkownje jara defekt. Wudawk wučinješe za tute dźěło 24800 hr. (dźensa?) a k tomu dóstachmy třeći dźěl wudawkow zarunane ze statnych srědkow. Na khěži mamy dźensa 149700 hr. dołha, hódnosć domu pak přecy rosće. We pokładnicy zwosta na kóncu lěta 892,88 hr., ale njeje to dobytk, dokelž mamy hišće wšelake zličbowanja płaćić.

Knjez zarjadnik domu pokaza na to, zo drje změje so w přichodźe z wudawkami za dom trochu hinak. Po nowym zakonju drje změja wobydlerjo domu k tajkim wudawkam přinošować. Zličbowanjo, kotrež staj kk. farař Hejduška a khěžeŕ Šustyŕ přehladałoj, knjez Šołta nadrobnje přednjese a zhromadźizna je za prawo spózna.

Dla ćišća a pjenježneje nuzy

našoho katolskoho pismowstwa, wosebje Katolskoho Posoła smy so na hłownej zhromadźiznje towařstwa ss. Cyrilla a Metodija w Jaseńcy wobšěrnje a nadrobnje wuprajili a srědki wuradźeli, kak móhli nuzu porjedźić.

Tale nuza za pismowstwo je powšitkowna, wosebje za katolske ćišće. Mnohe za katolikow jara ważne a nuzne časopisy su zašle, dokelž hoborske wudawki so zwjesć njehodźachu. Powšitkowna starosć wo naše ćišće dźeń a bóle přibjera.

Jara ważny je tohodla wosebity pastyŕski list, kotryž je biskop w Osnabrücku před krótkim wudał. W nim najdostojniši knjez biskop mjez druhim praji:

„Njezbožo, njesměrnje ćežke a daloko sahace njezbožo by za nas katolikow było, hdy bychu naše katolske nowiny zahinyłe abo swoju ważnosć zhubiłe. My swojich katolskich časopisow parować njemóžemy, kotrež naše należnosće w zjawnosće z wuspěchom zastupuja, naše katolske přeswědčenjo zjawnje wuprajeja, našu wěru a našu cyrkej zakituja. Bjez našich katolskich nowinow bychmy w bědźenjach našoho časa wšelako bjez škita a brónjow byli.

Winowatosć wšitkich katolikow tohodla je, hrožacu zahubu našej pressy wotwobroćić a našim katolskim nowinam po możnosći krutu podłohu a strowe wuwiwanjo zawěsćić. My wšitcy dyrbimy z najlěpšimi mocami so starać a pomhać, zo naše katolske nowiny při žiwjenju a při mocach wostanu, dyrbimy je podpjerać ze sobudźěłom, z přiwobroćenjom nawěštkow a přede wšitkim z wotpłaćenjom (abonementom).

Wšitkich katolikow našeje dioecesy a missionow, kotřiž to někak zamoža, tohodla prošu zo bychu **też dale kaž dotal**

jako wotebjerarjo (abonenći) našim katolskim nowinam swěrni wostali

a tak sobuskutkowali, zo zahubjenjo našich katolskich nowinow so wotwobroći. Bóle hač hdy płaći w našich dnjach sada:

Do kóždoho katolskoho domu słušeja katolske nowiny.

W Osnabrücku, 2. junija 1922.

† **Wilhelm**
biskop w Osnabrücku.

Runje tak přiwołamy našim lubym Serbam:

Do kóždoho katolskoho serbskoho domu słuša Katolski Posoł.

Jubilejny swjedźeń spěw. towařstwa „Jednoty“ w Khrósćicach.

Z wulkim napjećom smy wšitcy wočakowali złoty jubilej „Jednoty“. Wulke přihoty běchu so stałe a zawěsće Khrósćenjo njejsu žaneje prócy a žanoho wopora so bojeli, zo bychu něšto wulkotne wuwjedli. Hižo prěni dźeń, na ss. Pětra a Pawoła je so wulkotnje poradźił.

Dopołdnja w 9 hodź. běše Khrósćanska krasnje wupyšena cyrkej přepjelnjena. Wjele hosći bě hižo dopołdnja přikhwatało. Wokoło pišćeli, kotrež ze znatej wustojnosću knjez wučeŕ Renař-Worklečanski přewodźeše, bě so pod nawjednistwom k. wučerja Słodeńka we swjedźeńskej drasće w połnej ličbje — wot mnohich serbskich kk. wučerjow podpjerane jubilejne towařstwo zestupało, wobdate wot 18 muži sylneje Kamjenskeje kapały. Na stólčkach před ławkami widźachmy k. hamtskoho hejtmana hrabju Vitzthuma ze žonu, k. wokrj. šulskoho radźićela Krawca a założerjow našeje „Jednoty“ kk. Koklu-Lisaka-Khrósćanskoho, wyššoho justicnoho radźićela Leidlera a krajnoho wyššoho sudniskoho radźićela Salowskoho. Z dypkom w 9 hodź. zastupi najdostojniši knjez tachant Jakub Skala do domu Božoho, zo by jako sobuzałožeŕ našeje jubilarki na jeje wuznamnym dnju swjatočnu pontifikalnu Božu mšu wotměł. Při wulkej Božej mši běše paranymf wysokodostojny knjez faraŕ Šewčik, assistowaštaj kk. kapłanaj Cyž a Just-Budyšski, posledni, zo by z tym „Jednoće“ wzdał swój dźak, zo bě jomu na joho primicnym dnju spěwała, ceremoniar běše k. kapłan Nowak. Při swjatočnej

pontifikalnej Božej mši spěwaše „Jednota“ — štyrihłósny mužski khór — z přewodom pišćeli a wulkoho orchestra krasnu missu wot M. Filcka. Missa zdźěla ćežka a wosebje napinaca je tež wurjadnje rjana a mištrscy spisana, wosebje krasne „Benediktus“. Jednota pak ju tež woprawdźe z wulkej dokonjanosću haj mištrscy přednjese, woprawdźe krasnje předźěłanu a wudźěłanu. Wosebje derje haj wumjełscy poradźi so „Sanktus“. Najdostojniši knjez tachant móžeše we swojej popołdnišej narěči wuznać, zo zawěsće Khrósćanski dom Boži za cyły čas swojoho wobstaća rjeńšeje missy a rjeńšeje hudźby nihdy njeje wusłyšał. Wosadny knjez farař Šewčik měješe po prěnim sćenju swjedźeńske prědowanjo. Wón wuńdźe z rjanoho mjena ‚Jednota‘, kotrež same na sebi hižo je program sam, program křesćanstwa, kotryž so wuroni we lubosće k Bohu a bližšomu. K česći Božej a z lubosće k bližšomu su so před 50 lětami ći wysokodostojni a wysokozasłužbni mužojo, kotrychž mjez nami widźeć so radujemy, „zjednoćili“ a zaspěwali. Česć Božu, lubosć k bližšomu, to je hódny program „Jednoće“ stajeny, kotryž je wona wěnujo wukonjała přez wšitke 50 lět. Njech wona tež dale skutkuje w prawej jednoće česć Božu a pozběhnjenjo serbskoho ludu. W 11 hodź. skónčichu so wulkotne swjatočne kemše z khwalbnym kěrlušom „Tebje my Boha khwalimy“.

Wjedro běše bohužel trochu šerjatę, tola wot 27 zamołwjenych towarstwow skoro wšě přićežechu, mnohe tež ze swojimi khorhowjemi; klóštrske towarstwa přińdźechu zhromadnje z hudźbu wohnjoweje wobory. Wot 1 hodź. poča so Wjeńkec rumny dwór pjelnić, hdźež so wšitke towarstwa wutrobnje witachu. W swjatočnym ćahu podachu so do 2 hodź. do cyrkwje. Wjes so z khorhowjemi wša pisanješe. Na wsy a před kěrchowom rjane čestne wrota towarstwa a hosći witachu. W 2 hodź. wotmě so w přepjelnjenej cyrkwi swjatočny nyšpor, kotryž měješe z wulkej assistencu hižo naspomnjenych kk. duchownych najdostojniši knjez tachant Skala sam. Po nyšporje so dołhi swjedźeński ćah z nowa rozwi a ćehnješe wot dweju kapałow přewodźany po wsy na Kralec zahrodu. Ta běše jako swjedźeńske městno lubje towarstwu přewostajena a je woprawdźe k tomu kaž stworjena. Wysoke podium wot k. architekta Cyža wustojnje wutwarjene a wupyšene zběha so w narańšim nižšim dźěle zuhrody. Před nim stupaja so měrnje přewyšujo we wulkim wobluku kaž w samym dźiwadle dołhe rynki ławkow za 1000 a wjacy připosłucharjow. Kołwokoło wysoki zeleny płót a khorhowje a mejki a twarby za ćělne wokřewjenjo a zezad wysokoho podija krasne panorama: Khrósćanska cyrkej a šibjeńčne lěski. Tutón k tomu zaměrej so jara přihodźacy haj kaž stworjeny bleček Božeje zemje so mjerwješe ze samymi ludźimi. Na 1500 ludźi witaše krótko do 4 hodź. předsyda „Jednoty“, knjez kubleŕ Jurij Wjeńka-Khrósćanski, witaše hosći z blizka a z daloka, lube towarstwa w tak mnohotnej ličbje a wosebje założerjow a čestnoho sobustawa k. fararja Justa. Joho witace słowa wuklinčachu w serbskej hymnje „Hišće Serbstwo njezhubjene“.

Na to sćěhowaše prolog wot našoho znatoho pěsnjerja knjeza kapłana Józefa Nowaka.

Knjez tachant Skala wěnowaše Jednoće wutrobne swjedźeńske słowa. Spominaše na wjele rozšěrjenu spěwawu radosć w Serbach hišće w 50., 60. lětach minjenoho lětstotka. Na polach, na honach, doma a při zjawnych přileżnosćach zaklinčachu serbske spěwy: wjesołe a wšitke po česći. Hišće běchu w někotrych domach přazy, hdźež hłosy pilnych přelčow na přemoh so zběhachu nad šwórčenjom a bórčenjom kołwrotowych koleskow. Na piwo dźěchu hólcy z črjódami, tak tež holcy a spěwachu, zo cyła krajina klinčeše, na rejach zastawachu hercy ze swojim dźěłom, a hólcy, młodźency zestupawši so do koła zanošowachu spěwy a pěsničky, wšitke přistojne. Tohole spěwawoho ducha, wuraz narodnje začuwaceje wutroby, ludej zdźeržeć, běše zaměr někotrych swój lud a narod wěrnje lubowacych Serbow, hdyž w lěće 1872 zestupichu a spěwarske towarstwo założichu, kotrež „Jednota“ mjenowachu. Hižo so počinaše cuzy wliw do našoho ludu dobywać, ze spěwami, kotrež njejsu našoho ludu dostojne. Tři młodźi studenći běchu pódla a woni tu dźensa hišće su zhromadźeni wokoło našoho nestora Michała Kokle-Lisaka. Běchu to nětčiši wyšši justicny radźićel Leidler, sudniski radźićel Salowski a tachant Skala. Młode towarstwo so po něčim w ludźe zakorjeni. Nawjedowani wot wučerja Pjetaša zhromadźowachu so za tydźeń jónu a wuknjechu wšelake spěwy, tež wjacyhłósne; wosebje tež pytachu naše dobre zastarske kěrluše za cyrkej wuknyć. Při wjesołych a khutnych přileżnosćach sobuskutkowachu. Rjany spěw w Khrósćanskej cyrkwi, rjenje wuznamny, je dźensa hišće dopokaz, zo je z Jednotu tež wosebje cyrkwiny spěw so stajnje spěchował. Runje Jednota je była a je, kotraž wšelakosć postajenja a jenotliwych worštow abo kruhow wobydleri — runje, to sej njechamy zamjelčeć, wokoło Kkrósćic khětro knježacu — wurunać pyta. Wona zjednoćuje we sebi wšelake postajenja burow, žiwnosćerjow, khěžkarjow a dźěłaćerjow, a to runje dyrbi so jara připóznać. „Jednota“ so towarstwo mjenuje, to je kaž z wosebitym Božim dopušćenjom wuzwolene mjeno, jednać a zjednoćeć wone ma wšitkich, česć Božu spěchować, přezjednosć a lubosć rozšěrjeć mjez ludom. Tak njech wona dale wobstoji kćějo a přiběrajo, njech w tym duchu dale skutkuje a Bóh daj jej dočakać dźeń stołětnoho wobstaća.

Knjez tachant Skala tež rěčeše w mjenje Maćicy Serbskeje. Jeje předsyda, knjez farař Křižank-Hodźijski w swojim lisće z wutrobnym zbožopřećom za Jednotu takle pisa: „Wšě spěwanske towarstwa w Serbach maju za naš serbski lud wulku ważnosć. Wosebje pak Jednota w Khrósćicach jako najstarše a najžiwiše towarstwo. Wone dźě jenož serbski spěw njepěstuje, ale tež na to hlada, zo so po wopřijeću dobry spěw haji a do luda šćěpi. Z nazhonjenja wěm, kajki zaćišć su na prěnich skhadźowankach serbskeje studowaceje młodźiny wot Jednoty přednjesene spěwy na serbskich studentow činiłe. Ze rta serbskoho tajke něšto hišće słyšeli njeběchmy. Za to wšo słuša Jednoće horcy dźak.

W mjenje towarstwa přednjese k. Wjeńka jenomyslne wobzamknjenjo towarstwa, pomjenowawši joho přitomnych założerjow kaž tež k. kantora Hilu, kotryž 40 lět towarstwu přisłuša a je nawjeduje, za čestnych sobustawow „Jednoty“ a přepoda jim k wopomnjeću na to zhotowjeny wobraz sobustawow nětčišeje „Jednoty“. A nětk zaklinča přez Božu stwórbu wot Božoho dešća trochu wokrjepjenu cyklus Kocorowych spěwow: Serbski kwas, z přewodom wulkoho orchestra. Zwjazowacy text K. A. Fiedlerja přednjese knjez kapłan Cyž. Pod nawjedowanjom k. wučerja Słodeńka spěwaše 40 muži sylny khór „Jednoty“ te nježne „Ach moja hola, ty zelena“, juskace solo k. kantora wyššoho wučerja Hile „Hanka budź wjesoła“, jimace „Płakała Hanica“, lubozne „Dopłomjeniło Słónčko je“, ta wěčnje rjana „Zelena ta meja“, kotraž tež wosebje žiwy wothłós a přiklesk namaka, tón rjany njewjesćinski spěw: Sćelće róže na puć jimaj“ a kwasny piwny spěw „Kak wjele rěkow dźeja“. Tak krasnje to klinčeše, juskaše a šumješe, zo samo njebjesa so smilichu a přestachu ze swojim dešćom a na kóncu so rozjasni a směwaše so Bože słónco. Najdost. k. tachant wupraji z hnutymi słowami swój a zdobom z nim česćenych najwutrobniši dźak za čestne sobustawstwo. Swoje zbožopřeća běchu někotre towarstwa hižo připołdnju při witanju wuprajiłe, nětk přeješe hišće zbožo Radworske tow. młodźencow přez Brycku; „Lipa Serbska“-Pančičanska přez k. kublerja Cyža-Kaščanskoho, Khrósćanske tow. knježnow přez k. wučeŕku Kubašec a za Kulowske Bratrowstwo z wosebje zahorjacymi słowami k. kapłan Kral. Zdobom přepodachu Jednoće tež swój jubilejny dar. Hdyž so njebjo tak rjenje wuwjedri, zahori to tež spěwarja k radostnomu spěwej. A tuž wustupi Jednota hišće raz a zahrimachu Krawcowe krasne hórske spěwy, „Česć Božu hory powědaju“, „Na hory“ a „Dźeń haša“, wulkotne wěčnje rjane spěwy. „Dźeń haša“, na tute słowa nawjaza w dokónčacej rěči k. kapłan Cyž, jubilejny dźeń Jednoty haša, je ke kóncej: krasny, wulkotny. Před 50 lětami je prěni spěw spěwała, w lětach 1872 po wójnje. A zasy je powójnski čas. A zasy spěwa Jednota swoje spěwy, w času ćežšim a běднišim. Tola wona chce a budźe hajić tež přez tutón běдny čas tón Boži dar, tón serbski spěw, tu krasnu serbsku rěč k lěpšomu přichodej. Njech tež naša młodosć zapřimnje, zo je krasne a drohe tych wótcow namrětstwo: jich rěč, jich póććiwosć, kiž jewi so jenak rjana w serbskim spěwje. Njech k česći Božej a k radosći serbskoho ludu stajnje rjeńši a mócniši zaklinči. Ke kóncej wupraji zdobny dźak najdost. k. tachantej Skali za swjatočnu pontifikalnu Božu mšu, k. fararjej Šewčikej za pozběhowace krasne prědowanjo, k. kublerjej Kralej za přewostajenjo tak krasnje so přihodźaceje městnosće, k. wuč. Słodeńkej, kaž zdobom wšěm spěwarjam za wulkotne poskićenja, haj wšěm, kotriž su sobuskutkowali, zo je dźensniši dźeń so tak krasnje poradźił. Joho słowa wuklinčachu w spěwje nowoho serbstwa: „Naše Serbstwo z procha stawa.“ — Na swjedźeńskej zahrodźe plećeše so wjesoła zabawa při rjanej hudźbje dale, mjez tym zo młody lud namaka na wjesnej sali swoje dalše wjeselo.

Z nabožnoho žiwjenja w Jendźelskej.

W delnjej komorje namjetowachu pisomnje, zo ma so wudać zakoń, kiž wšu propagandu revolucionarnu a wěrje njepřećelnu zakazać ma. Po nim měli wšitcy być khostani, kotřiž někak k wudaću a rozpředaću wěru škodowacych a komunistiskich spisow sobuskutkuja. Wosebite khostanjo ma so tym přisudźić, kotřiž dźěći młódše 16 lět w tym nastupanju kazyć hladaju. — Njedawno wutworichu „katolski zwjazk universitny“, za cyłu wulku Britaniju. Zaměr joho je, stajny zwisk zdźeržować mjez katolikami, universitami a wysokimi šulami, kotrež maja jich nawjedować we wědomostnym a socialnym nastupanju. Tak ma so wutworić krute, wěste stojnišćo a měnjenjo w socialnych, wědomostnych a politiskich należnosćach. — Hornja komora — sejm lordow — je wosebitu česć wopokazał wšelakim knjenjam, spožčiwši jim prawo přisłušnosće k jich sejmej. Dotal bě jenož mužskim možno w hornjej komorje sydać. Mjez počesćenymi žónskimi je tež pjeć katolskich zemjankow. — Zajimawe je, zo je předsyda rady za Londonske hrabinstwo katolik z přeswědčenja, Anderson. Wón je zdobom sekretar katolskeje rady za wukubłanjo we Wulkej Britaniji. Zastojnstwo předsydy Londonskoho hrabinstwa je jara ważne, přetož předsyda je woprawdźe šef najważnišoho města cyłoho swěta.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě важne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju kóždu dźělbu **rožki a pšency** po dźeńskej płaćiznje. **Poručam maje** rżane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby. Prawočanski młyn.

Wobkhowane městno

za

Welsec kupny dom w Kulowje.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkhowana městnosć za **Aug. Paul Hilger** měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy změje srjedu **5. julija** pop. w 1/2 4 hodź. **zhromadźiznu** pola Wjeńkec w **Khrósćicach.** Předsyda.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Wšě čišćerske dźěła

w kóždym wuwjedźenju

Donnerhakec knihićišćerńja.

---

2 ródnej holcy do domu dobreje katolskeje swójby so pytatej.

1 holca 16—17lětna za domjace a zahrodne dźěła, 1 holca 18—19lětna, dźěćom dobra, za 2 dźěšći, 5 a 2 lěće starej, a za domjace dźěła.

Jězba so zaruna. Wo poskićenja prosy

Rudolf Riedelowa w Šěrachowje w Sa.

Njezabudźće při nětčišej drohoće na naš Posoł!

Delanscy Serbja!

Njedźelu 16. julija 1922 pop. w 4 hodź.

budźe knjez sejmski zapósłanc

Heßlein z Drježdźan

w herbskej grychće w Ralbicach

rěčeć. Tuž přińdźće wšitcy z blizka a daloka.

Wšitkim, kotřiž su za našoho luboho wuja

Michała Skalu,

wumjeńkarja z Kopšina,

na póstywječorach so modlili a w tak bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, kaž tež nošerjam wuprajamy z tutym **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Pančicach** a **Khrósćicach,**
na dnju pohrjeba, 26. jun. 1922.

Zrudni zawostajeni.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naš luby mandźelski a nan, wulkožiwnosćeŕ a kěbětaŕ

Jan Rěčka

z Radworja

w 70. žiwjeńskim lěće zbóžnje z tuteje časnosće wotešoł. Tohodla wuprajamy miłosćiwym sotram, Katolskej Bjesadźe a wojeŕskomu towaŕstwu, kaž też wopytowarjam póstoho wječora a přewodźerjam najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu zemrětoho pak poručamy zastupnej prózstwje wěriwych.

W Radworju, Hodlerju, Kamjenjej a Khelnje,
na pohrjebnym dnju.

Zrudźeni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našeje po Božej radźe zahe dokonjaneje a ze swj. sakramentami wobstaraneje lubeje mandźelskeje, dźowki, sotry, přichodneje dźowki a ćety

Hańže Běrmichoweje,

rodź. Měrćinkec z Haslowa,

wuprajam sobu w mjenje wšěch druhich sobužarowacych přiwuznych za wšě tak nutrne wopokazma sobuželenja, pisomne a ertne, za wšón trósť, za bohaty wopyt při pósty wječorach, za wěncowu debu, za wjezenjo a njesenjo k rowu, wosebje pak za tak jimace a bohate přewodźenjo wšitkim swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!“

Jeje duša so poruča do pobožnych modlitwow.

W **Haslowje,** na dnju khowanja,
25. junija 1922.

Hłuboko zrudźeny Jurij Běrmich,
mandźelski.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 28. | Budyšin, 8. julija 1922 | Lětnik 60.

Dźerž pokoj!

Je wam znata bajka wo splacnjeńcu? Hižo dawno běchu ryby njespokojne, zo we jich raju žadyn porjad njeknježeše. Žana njestaraše so wo druhu, płowaše na prawo, na lěwo, kaž so ji spodobaše; sylniša morsny słabšu z wopušu, zo štó wě dźe zjědźe abo šlapny ju samo. „Kak rjenje by było, bychmy-li měli krala, kiž by prawdu a sprawnosć mjez nami wukonjał", prajachu a wujednachu mjez sobu, zo tu z knjezom sčinja, kotraž najspěšnišo wody přejězdźuje a słabšim móhła pomoc přinjesć.

Stajichu so tohodla do rjadu, a štuka da z wopušu znamjo. Kaž kłók přejědźe štuka wody a za njej jerij a pjersk a karp a te druhe. Też splacnjeńc płowaše z nimi w nadźiji, zo dobudźe. Nadobo zaklinča: „Jerij je prědku! jerij je prědku!" „Štó je prědku?" křičeše płačity, zawistny splacnjeńc hišće daloko wróćo. „Jerij, jerij", bě wotmołwa. „Nahi jerij?", wołaše zawistny. Wot toho časa sem ma splacnjeńc jako khostanjo křiwu hubu.

Měnju, tónle křiwohubaty splacnjeńc ma mjez človjekami wjele wujow a ćetow. Kóždy wokomik zetkaš so z jenym, kotromuž hubje křiwje stojitej jako seklaty prašak (?) a do kućikow hłuboko sćehnjenjej luteje zawisće a njepopřatosće a mjerzanja a hněwa dla nad sobubratrom a -sotru. Lubosć k bližšomu je žadna kaž swětłe złotaki předwójnskoho časa. Njelubosćiwosć a zwada a zadźeranjo rostu na wšěch pućach a wšudźom zahunami kaž dźiwja kopřiwa. Človjek, kiž měł toho druhoho Bóh być, bywa za njoho torhacy wjelk. Žane rjemjesło njewunoša tak bohaće jako te prawnikow; jena wohidna skórźba sćěhuje po druhej. Sudnik móže so lědom swój ćěmny płašć wslec, a přisažnicy bychu drje so najlěpje w sudnistwje zasydlić móhli.

Kaž hłosy z druhoho swěta, kaž posauny sudnoho dnja zaklinčuja tu słowa dźensnišoho sćenja do šćěpjenoho, znjepřećelnoho človjestwa; kaž do cyrkwje zabłudźena łastojčka wot wokna k woknej zlětuje a z hłowčku do woknow praska, hač nihdźe wupuća k słóncu a swětłej njenamaka, — tak zlětuja też słowa evangelia po cyrkwi wot ławki k ławcy a praskaja do kóždoho wucha a pytaja puća k wutrobam. Krute słowa to su; šumja kaž klinčaty mosaz, hwizdaja kaž praskacy křud. Njemóžeš so jim wuwinyć, hłowu stulić, woči zańdźelić. Kaž błysk za błyskom zjědźe to na tebje dele: njehněwaj so, njeswař, njehań, njehidź, dźerž pokoj!

Dźerž pokoj! To je słowo, kotrež chcył najradšo w hobrskich pismikach napisać na kóžde wrota! To by bóle wužitne a časej přiměrjene było, hač z wohidźenjom našich wjeskow ze wšěmi możnymi plakatami. A runje na wsach bychu tajke warnowanske tabule: dźerž pokoj, jara trěbne były. Njewidźomne morjo je nastawa mjez mnohimi susodami často dosć: žanoho přećelnoho pohladnjenja, žanoho luboho słowa njepodawaju sebi přez płót. W zakusanym złobjenju so zetytykuja a njewidźa so. Njeje to wohidne, haj hłupje, sebi žiwjenjo, kotrež je tola hižo kałate kaž wósty, mjez sobu hišće pohóršeć? Njejsu to často prózdne maličkosće, kotrychž dla přez swoju hłuposć po času trajne njepřećelstwa wurostu? Kury a husy twojoho susoda maja přemało respekta před twojim płotom a teptaja też po twojej swjatej roli a maja čerstwje wosadźanu solotej za wšědny młóć; susodowy pos šćowka kóždu nóc lubosćiwje wuja do měsačka, zo so rozhorjeny w swojim ložu tam a sem wobroćeš, a wčora sy joho samo lepił, kak za twojimi libjatami so honješe.

Wonych hólčata wołaja rady za twojej Hanku hłupe wudma; jich pohonč je wóndy ducy ze dźećela přez rózk twojoho pola jěł, hdźež maš tola jeničcy ty prawo jězdźić. Wšo maličkosće, kotrež bychu přez rozomne słowo ze swěta byłe, kotrež pak na njeznjesliwym a zawistnym, so wadźacym człowjeku skobaja a torhaja, doniž njewjedro njewudyri, a zwada je hotowa. Wótre słowa třeleš přez płót, wjele hórše přińdu wróćo, nimo je ze susodnej zdwórliwosću a pomocu. Hanka njesmě susodźic wjacy strowić a z jich dźěćimi wjacy hrajkać — prawnik ma doslowo. Njeje tole hłuposć a wohidnosć? Kak rjenje bě tola prjedy, hdyž běšće hišće w pokoju a přezjednosći žiwi. Ty njepřińdźeš wjacy z mjerzanjow, njepokoj tebje w nocy a wodnjo, hněw tebje žerje a zhórkosća ći žiwjenjo. Smjerć wjesoły by był, by-li jenož zasy dobry był ze susodom. Hlej, pokažu ći puć, po kotrymž zasy k pokojej a měrej přińdźeš: złož swój hněw, dźi k swojomu njepřećelej, zawdaj jomu ruku, poréč přećelnoho słowa, sčiń pokoj! „Ně, to njeńdźe. To njemóžu. Ja mam prawje. Wón njech so zhibnje." Ach tak, też ty słušeš do tych, kotřiž prawo sčinja k swojomu Bohu a po prawidle jednaja: „Za tute prawa směš najlěpšoho konja z hródźe k dračej zjěchać." Mój přećelo, někotryžkuli je hižo za „prawom" khodźo swoje cyłe kubło přisadźił. Ty maš prawje? Njeje moja wěc, to přepytować. Njejsym prawnik. Ale sym zastupnik wěčnoho sudnika, kotryž praji: „Lubujće swojich njepřećelow, čińće dobrotu tym, kotřiž was hidźa a modlće so za tych, kotřiž was přesćěhaju a złě rěča wo was." Sym zastupnik njebjeskoho krala, kotryž je slubił: „Zbóžni su měrniwi, dokelž woni budźa dźěći Bože rěkać."

Ty prajiš: „Njemóžu swojomu njepřećelej wodać, je pře-njehańbićiwje so zadźeržał." Daj sebi rěčeć: Wěm wo mužu, tomu su mjez woči pluwali a bili, z prutami joho šwikali a ze šwikadłami krawoho zbili, z najhóršim hanjenjom joho wohanili — a prawo bě na joho stronje, čiste, jasne, swjate prawo. Wěš, što wón činješe? Wón dźěše za swojich njepřećelow na kříž a modleše so: „Wótče, wodaj jim." A ty zwěriš sebi prajić: „Ja njemóžu wodać, prawo rěči za mnje?" „Haj, hdy by to prěni raz było, zo sym so zrokoćił z mojim susodom, ale hižo prjedy jónu je mi njeprawdu činił." Tu znaju zasy jenoho, tón zrudźi swojoho susoda z jenej worakawosću po druhej a to hižo lěta dołho, to njeje drje ani jenoho dnja, zo njeby něšto zawinył. A tola joho susod njezhubi ani sćerpnosće ani pokornosće; žanoho njeprawoho słowčka njepřińdźe přez joho jazyk, kóždy wokomik je zwólniwy so wujednać. Tónle susod je Bóh luby Knjez a toho druhoho zawěsće hižo sam znaješ. Haj, luby přećelo, kak złě by z tobu stało, by-li Bóh też na swojim „prawje" tak wobstał a by tajkule njewujednaliwu a wjećiwu wutrobu měł jako ty. Ty njemóžeš pokoja činić? Ně, budź jenož sprawny a njetaj so, praj runje won: „Ja njecham! Ja njecham, dokelž to moja hordosć njepřida, moja swojohłownosć. Dokelž też k tym słušam, kotřiž čim dlěje zwada traje, ćim bóle so do swojoho nahlada zanurja, a čim wjacy wudawkow a škodowanjow nastanu, sebi ćim krućišo wotmysla: Nětko pak nihdy njezastanu a byrnjež wšo „sub hasta" šło. Chcu widźeć, kotry wudźerži."

Je tole rozomnje? Je to křesćana hódne? Ty sy křesćan, a tohodla dyrbiš pokoj měć z bližšim a ze swojim njepřećelom so wujednać. Tu ći druhoho wupuća njezbywa. Kak móhł so też wšědnje we „Wótče našu" modlić: „ . . . kaž też my wodawamy našim winikam?" By dźěn kóždy raz wo poklečo Bože prosył. So křesćan mjenować a wutrobu połnu hidy a złośćiwosće měć!, to njehodźi so zjednoćić. Prjedy hač chceš so z wužitkom modlić a woprować, dyrbiš hić a ze swojim njepřećelom so zjednać. Přimń jenož jónu tak prawje wšě te „ja njecham, ja njemóžu" za khornar a ćisń je kaž mejske bruki do jamy a praj wutrobiće: „Ja chcu, ja móžu a dyrbju".

Hdyž wóndy po wsy dźěch, widźach tam honačej, kotrajž w dźiwjej rozhorjenosći na so zlětowaštaj a do so rubaštaj; złotobrune pjerja so zběhachu, hłowu tuleštaj hłuboko k sylnomu storkej — tu nadobo wuhlada jedyn z tuteju rozhorjeneju słódne zornjatka před sobu ležo. Z razom bě wšě njepřećelstwo zabyte; měrnje dypaše za swojim popadom, a też nahle zjednany njepřećel pytaše w pokoju a měrje dalšeje picy. Maš-li ze susodom zwady a wój chcyłoj kaž honačej do so zjeć — njepřehladaj tola te zornjatko! Je často jenož njenahladna maličkosć trěbna: lubosćiwe pohladnjenjo, přećelne słowčko, derjeměnjeny žort, krótke zdychnjenjo, a hněw a hida stej nimo, kaž truba kura w powětře rozpłunje.

Je so ći woprawdźe křiwda wot sobučłowjeka stała, ty bu traš złě hanjeny a skřiwdźeny, to sam derje wěm: Je surowje ćežko, tajke něšto zabyć. Zo ty na skřiwdźenjo wjacy njemysliš, to nichtó wot tebje nje-

žada. Jenož z hórkosću, z hidu a zacpěćom bližšoho njesměš na to myslić. Nježada so wot tebje, zo maš swojoho skřiwdźerja rady kaž bratra a přećela. Dosaha, hdyž joho lubuješ kaž cuzoho člowjeka. Tež to nježada wot tebje nichtó, zo so swojich prawow zdaš. Nimaš-li woprawdźe žanoho druhoho wupuća, směš na sudnistwo hić a skoržić. Tola njećiń tole bjez najswědomićišoho překładźenja. Njećiń to w prěnim zapyrjenju. Rozmysl sebi wěc najprjedy někotre nocy, rozrěč so z měrnym, rozomnym mužom. So zjednać a znjesć je lěpje, dyžli wadźić a skoržić. A lěpje je suche zjednanjo dyžli tučne skor**ženjo.**

Njedyrbjała za nas kóžda njedźela dźeń, haj swjedźeń wujednanja być? Njedyrbjeli so wšitcy k božim službam kročicy na słowa dźensnišoho swj. sćenja dopomnić: „Hdyž swój dar k wołtarjej přinjeseš a tam so dopomniš, zo ma twój bratr něšto přećiwo tebi, wostaj tam swój dar před wołtarjom a a dźi najprjedy so zjednać z bratrom, a potom přišedši wopruj swój dar.“ Kak rjenje by tu było w našej wjescy a wosadźe, haj mjez cyłym ludom, bychu-li tele słowa žiwe byłe we wutrobje kóždoho křesćana, a złote płody lubosće a pokoja zrawiłe! m. d.

Swětowy rozhlad.

Němska.

W **němskostatnym sejmje** w Barlinje su zańdźeny tydźeń wuradźowali wo zakonju **wotedaća žitow** z lětušich žnjow nastupacych. Zdaše so, jako by tutón zakoń móhł skónčnje hišće k rozwjazanju němskostatnoho sejma wjesć. Wšitke politiske strony běchu drje w tym přezjene, zo bjez wotedaća žitow za potuńšeny pjenjez Němska też lětsa njemóže wuńć. Šěroke woršty ludu njebychu móhłe sebi hewak wjacy trěbnoho khlěba nakupić. Jenož wo wašnju wotedaća njeběchu přezjene mjez sobu. Centrum žadaše raznje, zo so wopory nimaja jenož zwaleć na ramjenja ratarjow — ale zo maja wšitke financialnje derje stojate woršty k tomu přinošować, dale žadaše přiměrjene zarunanjo za tute wotedajomne žita a to za rožku 8000 hriwnow a 8800 hriwnow za pšeńcu po tunje (po 20 centnarjach). Wjetšinscy socialdemokratojo nochcychu na žadyn pad wjacy dyžli 6300 a 6900 hr. přizwolić a wuprajichu zjawnje, zo na swojim stojnišću wostanu, byrnjež-li samo ke krisy dóšło, k rozpušćenju sejma. W tutym padźe běchu potom za wólbnu agitaciju skutkowe hesło měli, z kotrymž sebi myslachu dobry wólbny dobytk činić: z hesłom mjenujcy: přećiwo lichowanju z khlěbom.

Kóždy rozomny člowjek sebi praji, zo Němska w swojich nětčišich ćežach tajkoho wólbnoho wojowanja trjebać njemóže; — wone by přinjesło surowe rozdwojenjo a šćěpjenjo do ludu, wosebje hdyž by so z hesłom dźěłało: přećiwo lichowanju z khlěbom. We wospětnych a wobćežnych wuradźowanjach so skónčnje poradźi srjedźnu liniju dobyć, tak zo bu zakoń 1. julija z hłosami centra, demokratow, dźěla Bayerskeje ludoweje strony, wjetšinskich socialdemokratow a njewotwisnych přiwzaty.

Wotedać ma so samsna mnohosć kaž loni: $2^1/_2$ milijónow tunow a to po třećinje k 31. okt. 1922, 15. wulkomu rožku a 28. małomu rožku 1923; jako płaćizna za prěnju třećinu bu postajena 6900 hr. za rožku, 7400 hr. za pšeńcu, 6700 hr za ječmjeń, 6600 hr. za wows. Płaćiznu za druhu a třeću třećinu postaji wosebity wubjerk pozdźišo. Potuńšeny khlěb z tutoho wotedatoho tukrajnoho žita dóstanje jenož tón, kotryž swoju potrěbnosć dopokaže a wo nju so zamołwja. —

Hišće druhi zakoń wuradźuja w Barlinje, kotryž we sebi tohorunja wšelake strachi khowa, strachi mjenujcy, zo jednotliwe politiske strony so rozeńdu. Jedna so wo **republiku škitacy zakoń**. W nim maja so dotalne wuwzačne postajenja, kotrež buchu po zamordowanju dr. Rathenawa zjawnoho porjada dla wudate, do krutoho zakonja přetworić. W nim budźa wosebje zakazane potajne politiske zwjazki, šćuwanjo přećiwo republicy a wustawje atd. a krute khostanja postajene za tajke přeńdźenja. Wobstoji nadźija, kaž so zda, budźa tamne politiske strony, kotrež za wotedaćo žita hłosowachu, też za tutón zakoń.

Přepytowanjo w mordarskim njeskutku na ministrje Rathenawje skućenym wjedźe so pilnje dale. Wukopało je so při tym, zo we Němskej tajke něšto kaž mordarska organisacija wobstoji, kotraž chce wuznamnych wjednikow demokratiskeje Němskeje wotstronić. Po cyłej Němskej pletu so niće potajnych zwjazkow, kotrychž sobustawy chcedźa we swojej zaslepjenosći z nasylnosću politiske wobstojnosće přeměnić. Ći, kotřiž su Rathenawa skóncowali, su měli wjele sobuwinikow, kotřiž su wo wotmyslenym njeskutku wědźeli a z dźěla też pomoc poskićili. Samojězd je słušał sakskimaj fabrikantomaj Küchenmeister w Freiberku. Jeju su do jastwa wzali a mnohich druhich sobuwinikow tohorunja. Kaž so pisa, je też druhi z mordarjow zajaty. Mjeno a dalše wobstojnosće so hišće njewozjewjeja wěstych winow dla. —

Njeskutk na Rathenawje wobeńdźeny změje po zdaću też politiske sćěhwki w knježeństwje. Hač dotal płaćeše za „njewotwisnych“ zasada, zo so na knježeństwje zdobom ze přisłušnikami stać̀anskich stronow njewobdźěla. Tuteje sady swojoho programa su tele dny so wzdali. Z wjetšinskimi socialdemokratami su „njewotwisni“ pječa hižo jednali a z nimi so z wjetšoho dźěla doreč̀eli. Jednanja z knježeństwom a z dotalnymi knježeńskimi stronami hišće měli njejsu. Bychu-li „njewotwisni“ zastupili do knježeństwa, tu drje by knježeństwo šěrši politiski podłožk dobyło, na druhej stronje pak wliw nalěwičnych stronow mócnje so zesylnił. Zjednoćeni socialdemokratojo bychu něhdźe na 180 parlamentarnych sydłow so zepjerać móhli, křesćanska ludowa strona a demokraći něhdźe na 110 jenož. —

Sakska.

Před **Lipsčanskim němskostatnym sudnistwom** su so zasy nowe procesy započałe po žadanju Francózskeje přećiwo wójnskim winikam. Tón króć so tam sudźeše Barlinski lěkar dr. Michelson, kotryž bě we wójnskim lazareće w Effry z lěkarjom był. Wón bě wobskorženy mordarstwa, překřiwjenja, wo-

Započatk křesćanstwa w Romje.

Běše to w lěće 42. po Khrystusowym narodźenju, hdyž běše Klaudius romski kejžor. Tu přibližowaše so cuzbnik hłownomu městej cyłoho swěta, Romej. Joho cyłe wašnjo a zadźerženjo přeradźeše, zo běše tu cuzy. W Ostija, w romskim přistawje, bě na kraj stupił a wottam stupaše k hłownomu městu romskoho kejžorstwa. Nětko sydźe so, mučny po pućowanju, při łódźnych wrotach, Nawalia mjenowanych, na wulki měznik, zo by tróšku wotpočnył. Staroba bě jomu wobličo khětro do fałdow składła, włosy a broda běchu šedźiwe, joho wóčcy sylzojtej. Bě we módrym zwjeršnym płašću a pod nim bě woblečeny dlějšu nažołtnu drastu; a na nohomaj wobuty hubjene wobućo.

Přemysleše sebi, do kotroho kónca wulkoho města by so podał; joho wóčcy sahatej přez njesměrnu mnohosć twarjenjow, dźiwadłow a hordoznych hrodow, kotrež w rańšim słóncu před nim so błyšćachu. Z wulkeje syły twarjeniščow pozběhowaše so před nim **kapitol**, na kotrychž je město Rom natwarjene z krasnym pohanskim templom. Hordoznje błyšći so hród a templ z drohotnoho marmora, Jupiterej, hłownomu přibohej poswjećeny. Je to najwjetša swjatnica cyłoho pohanskoho Roma.

Hdyž cuzbnik we swojich myslach takle sedźo wotpočowaše, přitowarši so jomu dostojny Romjan, kotryž běše joho hižo cyły čas wćipnje wobkedźbował. Nětko da so z nim do přećelneje rozmołwy a poča:

„Cuzbniko! Bych snadź zhonić směł, kajka starosć abo kajke dźěło je tebje do Roma přiwjedło? Snadź bych ći w něčimžkuli k radźe a pomocy być móhł.“

Cuzbnik: „Sym přišoł, zo bych njeznatoho Boha prědował a swět wučił město wašich přibohow Joho česćować.“

Romjan: „Woprawdźe? To zda so mi něšto cyle nowe być. Sym zwólniwy, tole swojim přećelam hnydom zdźělić. Tola chcemoj, je-li tebi lubo, trochu wo tym hišće rěčeć. Najprjedy pak mi praj, zwotkel přikhadźeš a kajki krajan sy?“

Cuzbnik: „Słušam k tamnomu ludej, kotryž wy hidźiće, kotryž wy zacpěwaće, a kotryž wy jenož ćerpiće. Moji krajenjo njebydla daloko wottud; sym mjenujcy Žid!“

Romjan: „Ale zastaraš zawěsće pola swojoho ludu wysoke zastojnstwo?“

Cuzbnik: „Widźiš tamle při rěčnym brjozy khudych rybakow? Też ja sym z jich stawa. Dołhi čas swojoho žiwjenja sym so při jězorje swojeje domizny z tym žiwił, zo ryby łójach a syće dźěłach a płatach. Nimam ani złota ani slěbra.“

Romjan: „Wot kotroho časa sy dha twoje dźěło zastajił? Zawěsće sy so potom studiju swětamudrosće wěnował, sy šule wučencow wopytował a važiš sebi jich wědomosć a zrěčniwosć?“

Cuzbnik: „Ja sym cyle bjez wědomostneje wzdźěłanosće.“

Romjan: „Dotal njejsym na tebi ničo namakał, štož by će w twojim předewzaću, njeznatoho Boha prědować, podpjerać móhło, a z čimž by joho česćowanjo pola nas zawjesć móhł.“

Cuzbnik: „Bóh, kotrohož ja připowěduju, je najhanibnišeje smjerće na křižu mjez dwěmaj mordarjomaj wumrěł.“

Romjan: „Što pak chceš wo tutym njeznatym Bohu nam připowědać?“

Cuzbnik: „Nadobnu wučbu, kotruž změja hordźi a zmysłojći člowjekowje za błaznosć, wučbu, kotraž wšitkich přibohow, kotrymž je tute město temple natwariło a hołduje, spowala a jich złóstniwosće wotkryje.“

Romjan: „Što? Ty chceš tule wučbu we Romje rozšěrjeć a snadź też w druhich krajach?“

Cuzbnik: „W cyłym swěće.“

Romjan: „A to dołho?“

Cuzbnik: „Na wšě časy!“

Romjan: „Pola Jupitera! Twoje předewzaćo je zwažliwe a wulcystrašne za tebje. Měnju, zo budźeš w započatku mócnoho škitarja trjebać, zo by twój wotpohlad wuwjesć móhł. Tola praj mi, kak móžeš sebi jenož myslić, zo kejžorow, bohatych a wučenych sebi dobudźeš za přećelow?“

tehnaća, krjudowanja jatych a njećłowjeskoho wobkhadźowanja z nimi. Statny rěčnik namjetowaše 1 lěto jastwa. Sud pak joho wuswobodźi dospołnje wuwjedujo, zo su wobskoržby z dźěla cyle njeprawe, zdźěla njedopokazane.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Přichodnu njedźelu wudźěli najdostojniši knjez biskop swjate firmowanjo w Heidenau pola Drježdźan.

Z Budyšina. Njedźelu 9. julija wuhotuje so za dźěći katolskeje wosady wosebity swjedźeń. Popołdnju w 3 hodź. zestupaja so dźěći při třěleńi, hdźež budźa wšelake hry zarjadowane. Jednotliwe katolske towarstwa su tute hry přewzałe a je z mytami wuhotowałe. W sali katolskeje towaršnje budźe w 4 hodź. za hólcy a w 5 hodź. za holcy dźiwadło z klankami a podobne hry; na zahrodźe budźa wot 5 hodź. sem hudźbne a spěwanske předstajenja. — Dokelž swjedźeń wjele wudawkow sobu přinjese, přeje so, zo by kóžde dźěćo znajmjeńša 1 hriwnu přinošowało. Za kóžde přepłaćenjo po 50 pjenježkach dóstanu dźěći wosebite běłe kartki a tež wosebite myta při jednotliwych hrach. Kartki wotedawaja kk. studijny radźićel Semank a wučerjej Bartel a Wenzel. Jeli wjedro njehoji, wotstorči so swjedźeń na njedźelu 20. augusta. Wječorne zawjeselenjo w 8 hodź. wot mužskeje młodosće zarjadone za wotrosćenych, wotměje pak so na kóždy pad. —

Z Budyšina. Minjenu wutoru wotměchu so znowa demonstracije w Budyšinje. Jich zaměr bě, zjawnje za nětčišu statnu fórmu: republiku a wustawu němskoho kraja wustupić. Na hłownym torhošću zhromadźichu so sobustawy dźěłaćerskich zwjazkarjow a na lěwym boku stojacych politiskich stronow k zjawnej zhromadźiznje, hdźež wšelacy rěčnicy přećiwo monarchiskej agitaciji a přesuwanjam a wulkopjenježnistwu wustupichu. Na čole ćaha njesechu šibjeńcu, na kotrejž so jedyn khudjas bimbaše. Z tym dyrbješe wšitkim škódnikam a přesuwarjam prajene być, hdźe słušeja, mjenujcy na šibjeńcu. Zhromadźizna wotběža měrnje a nikomu so njesta křiwdy.

— Štož automobilny wobkhod mjez Budyšinom a Kamjencom nastupa, je so časćišo na to skoržiło, zo so jězdny porjad přehusto přeměnja. Najebać to budże kóždy witać přeměnjenjo, kotrež wot 9. resp. 12. tohole měsaca zastupi, dokelž je woprawdźite polěpšenjo. Wot 9. julija budźetej na njedźelach a swjatych dnjach dwaj wozaj jězdźić wot Budyšina do Kamjenca a nawopak. Časy jednotliwych jězbow su:

dop.	pop.		dop.	pop.
9^{55}	6^{10}	z Budyšina z kólnje . . .	do 1^{50}	10^{00}
10^{05}	6^{20}	z Budyšina z dwórnišća . .	do 1^{40}	9^{50}
11^{30}	7^{45}	w Kamjencu při „Słóncu“ .	z 12^{20}	8^{30}
11^{40}	7^{55}	w Kamjencu na dwórnišću .	z 12^{10}	8^{20}

Też na dźěławych dnjach a to k přenjomu razej wot 12. t. m. jědże wječorny wóz z Kamjenca hakle 8^{20} město 8 hodź. Z tutym nowym jězdnym porjadom su ważne přizamknjenja dobyte a to w Budyšinje k ćahomaj wot Drježdźan dop. 9^{57} (D) a popołdnju 6^{11} a w Kamjencu k ćahej wot Arnsdorfa 8^{14}. Woprawdźity postup je, zo na njedźelach a swjatych dnjach zasy dwójcy wóz jězdźi wot Budyšina do Kamjenca a nawopak. Tele jězby pak su jenož hač do kónca augusta dotal wotmyslene; budźa-li so wupłaćić, wobstoji nadźija, zo też na dalše wostanu.

Z Khróšćic. Zańdźenu srjedu wotmě swobodne zjednoćeństwo katolskich serbskich wučerjow tu swoju zhromadźiznu, kotraž běše derje wopytana. Předsyda k. kantor Šewčik postrowi wosebje kk. wučerjow Kokerta, wučeŕ we Worklecach a Böhmaka, wučeŕ w Pančicach. Wobaj so přiještaj jako sobustawaj našoho zjednoćeństwa. Dale postrowi wjeledostojnoho knjeza fararja Šewčika, kotryž běše na 14 lět zdaleny wot swojeje domizny. Wšitkim knjezam přeješe zdobne skutkowanjo mjez Serbami.

Wjeledostojny knjez farař Hicka je so dyrbjał dla khorwatosće na wotpočink podać, jomu přejemy strowotu a mnohe dny wotpočinka.

Wulke biblijske stawizny maja so znowa wudać. Knjez dr. Jakubaš, praeses w Prazy, je přihoty přilubił. K tomu wuzwoli so hišće wosebita komisija. Dźěło ma so spěchować.

Dla **wučenja serbšciny** na seminarach zdźěli předsyda, zo maja khowancy město jeneje dwě serbskej hodźinje wot jutrow. K tomu běchu wosebite wuradźowanja před jutrami ze zastupjerjemi seminarskich wučerjow. W tutej należnosći ma so w powšitkownym towarstwje serbskich wučerjow dale dźěłać.

Wosebje žiwa rozmołwa nasta dla staršiskich radow. Knjez farař Žur ma so prosyć w tutej należnosći rozjasnjace nastawki we kat. Posoła wozjewić.

Hamtske nowiny ma kóžda šula dale dóstać. Dokelž nam naše Serbske nowiny hamtske wozjewjenja z tšoch hamtskich wokrjesow přinjesu, namjetuje so, tute město hamtskeje wužiwać.

Dale powědaše so wo swjećenju t. m. małych swjatych dnjow a wobdźělenju dźěći při cyrkwinskich wobrjadach.

Sobustawski přinošk wučini lětnje **235 hr.**, namołwja so, zo dyrbja wšitcy našomu saksomu **katolskomu** zwjazkej přistupić a swěrni wostać. Na zwjazkownej zhromadźiznje swjatki je so postajiło, zo ma kóždy sobustaw katolsku šulsku nowinu dźeržeć. Přećiwo wašnju, kaž je so tuta nowina wšelakim přinuzowała, ma so w Drježdźanach zakročić.

Dale namołwja knjez předsyda našu ćišćeŕnju podpjerać; knihi sebi w **Serbskej knihaŕni** skazać.

Přichodna konferenca je zasy w Khróšćicach, srjedź septembra, přednošk ma knjez kapłan Nowak.

Dale wupraji dźak knjez wučer Hajna za zbožopřeća k jubilejej.

Knjez kantor Symank přeje sebi plan za stawizny a namołwja maćiznu za nowu serbsku čitanku (3. a 4. lětnik) podawać. Knjez wučeŕ Kokert prosy, zo bychu so wučeŕske zhromadźizny tola husćišo měle, k tomu so powšitkownje přihłosuje. Žiwa rozmołwa

---

Cuzbnik: „K bohatym budu prajić, zo bychu swoje pokłady khudym rozdawali, wučenych wo swojej wěrje přeswědčić, kejžorow dostojnosće jich wyššoměšnistwu zeslěkać.“

Romjan: „Kak budźeš tole wuwjesć móc? Móžeš sebi tola myslić, zo njebudźa tebi přihłosować ale z mocu so tebi napřećiwjeć.“

Cuzbnik: „Budu za to wumrěć dyrbjeć.“

Romjan: „To zda so mi skoro wěste być. Dźakuju so ći, cuzbniko, za twoju zajimawu powěsć. Ale praj mi hišće prjedy, hač swojim přećelam wo tebi powědać du, kak dha rěkaš?“

Cuzbnik: „Rěkam Pětr, prjedy běchu mi narjekli Syman bar Jona (Syman Jonasowy syn).“

A zawěrno njebě to nichtó druhi hač Pětr, lubowany japoštoł Knjezowy. K přenjomu razej bě přišoł do Roma, zo by srjedźišćo kralestwa djabola porazył, joho temple zničił a na jich rozpadankach znamjo wumoženja, kříž, postajił.

Bě hižo w Jeruzalemje a w někotrych krajach Małeje Asije židam a pohanam swj. evangelium připowědał a wšudźom křesćanske wosady założował. W měsće Antiochiji bě założił sebi biskopske sydło, kotrež po 7 lětnym njesprócniwym skutkowanju Evidoej jako swojomu naslědnikej přewostaji. Swj. Pětr sam přewjeze so přez srjedźne morjo do Italskeje. Do Roma chcyše, — tam chcyše wostać, — tam chcyše sebi nowe trajace sydło założić. Jeruzalem, hdźež běchu hrózbne mordarstwo na Synu Božim skućili, hdźež cyłe židowstwo z najwjetšej zasakłosću na starym wisaše, hačruniž bě hižo křesćanstwo swoju wožiwjacu móc nad človjekami tak wulkotnje zjewiło, njebě wot Božeje předwidźiwosće wuzwoleny jako srjedźišćo za cyły swět wobsahowace křesćanstwo, ale Rom, hłowne město tehdy znatoho swěta.

Při złotym měznіku zjednoćichu so wšitke hłowne drohi swěta; po nich wućahowachu romske legiony, zo bychu wšitke ludy swěta romskomu worjołej podćisnyłe. Po tutych samsnych drohach nastajichu so wot nětka pósłojo wěry do cyłoho swěta, zo bychu ludam zbožo a spomoženjo swjatoho kříža přinjesli. Rom bě najhórše hnězdo wšitkich njekhmanstwow a srjedźišćo njepócćiwosćow. Křesćanstwo pak dyrbješe skaženy swět wobnowić. A tuž bě cyle derje, zo so srjedźišćo, wot kotrohož dyrbješe tute wobnowjenjo wukhadźeć, tam położi, hdźež běše hnězdo wšeje skaženosće. —

Rom bě skónčnje woprawdźite plahowanišćo najwohidnišoho přibóžstwa. Wšitkich přibohow poražených ludow přiwza tute město do ličby swojich bohow a nanuzowa jich česćowanjo też wšitkim swojim poddanam. Wot tutoho srjedźišća łžě, tajeństwa a njekhmanstwa dyrbješe tuž do cyłoho swěta wuńć swětło spóznaća jenoho wěrnoho wosobinskoho Boha a joho přetworjaceje wučby. Tohodla bě Boža předwidźiwosć wjećha japoštołow swj. Pětra do tutoho sławnoho, tola tak skaženoho města dowjedła.

Najprjedy dźěše swj. Pětr k swojim krajanam, židam, kotřiž běchu so hižo do Khrysowoho narodźenja na prawym brjozy rěki Tiber zasydlili. Hdyž bě mnohich z nich za kralestwo Bože dobył, wobroći so też na pohanow. Prěni, kotryž joho we swojim domje hospodowaše, běše senator Pudens. Tutón wosobny a nadobny Romjan měješe pod eskwilinowej hórku wobšěrne wobsedźeństwa. Pětrowe zahorjene słowa pohnuchu joho tak, zo ze swojej maćerju Priscillu, ze swojimaj synomaj Timotheom a Navatom a ze swojimaj dźowkomaj Pudencianu a Praxedis přibóžstwa so wotwotrjekny a wukřćić da. Připrawi a wudebi w swojim hrodźe wosebitu jstwu, hdźež so swjate potajnosće, Boža mša, swjećeše.

Pudensowy dom bu přikładny za wšitke křesćanske domy. Z joho swójby wuńdźechu mnozy swjeći. Cyłe zamoženjo dźěleše so z khudymi, kóždomu cuzomu bě jich hospodliwy dom wotewrjeny. W cyłym wulkim domje knježeše swjaty pokoj, zaklinčachu husto khwalbne kěrluše k česći Božej. Tutón dom ze swojej kapałku bě potajkim kathedralna (biskopska) cyrkej města Rom. Tu swjećeše swj. Pětr wupruhowanych mužow na biskopow a wupósła jich jako pósłow wěry. Tudy hromadźachu so prěni horliwi křesćenjo wokoło swojoho swjatoho wótca, s. Pětra, kotryž tu wučeše, křćiješe, swjate potajnosće

nasta dale, hdy płaći šula jako serbska abo serbsko-němska (měšana). — Zhromadźizna traješe přez 4 hodźiny.

Z Wudworja. Minjenu wutoru sta so tu w kobłarni kn. Poraka ćežke njezbožo. Wjednik kobłarnje k. Wilhelm Weber wožeše wodu. Kóń so splóši, Weber padźe z woza a to tak njezbožownje, zo za mortwoho ležo wosta. Weber běše jara swědomity we swojim zastojnstwje, wón zawostaji 9 dźěći, najmjeńše 5 lět, najstarše 15 lět.

Z Kulowa. Nowowuswjećeny k. Pawoł Grofa dósta jako prěnje městno kapłanstwo w Mišnje. Přejemy jomu wjele zboža. Dotalny kapłan w Mišnje knjez Robert Apelt bu jako farař w Marienbergu postajeny.

Z Wotrowa. Pod nawjedom knjeza profesora Feyerabenda so na našim hrodźišku zasy mócnje ryje. Kaž so praji, su hižo wjele starožitnosćow so wujasniłe.

Złoty jubilej Jednoty.

Njedźelu 2. julija wospjetowaše Khrósćanske spěwarske towarstwo „Jednota“ swój na ss. Pětra a Pawoła wotměty swjedźeń. Też evangelscy Serbja dyrbjachu přileżnosć dóstać, na swjatočnosći dźělbrać. A woprawdźe běchu hižo do 8 hodź. rano někotři hosćo z daloka na wozach a na kolesach přijěli. Wjedro wšak wot ranja słónčity jasny dźeń lubješe a je swoje slubjenjo dopjelniło; jomu mamy so na prěnim městnje za bohate wobdźělenjo też na 2. swjedźeńskim dnju dźakować. We 8 hodź. běše swjatočna Boža mša wosadnoho knjeza fararja Jakuba Šewčika, na kotrejž „Jednota“ z přewodom orchestra spěwaše kaž štwórtk. Swjedźeńske prědowanjo měješe knjez kapłan Cyž. Jako předmjet bě sej wuzwolił słowa na khorhowi „Jednoty“ napisane: „Bratrska swěra, lubosć, wěra ze spěwa so mócnje čěra.“ Wón pokaza najprjedy na móc spěwa powšitkownje, potom pak ze zahorjenym słowom wotkry wosebje dobyćerśku, juskacu móc našoho cyrkwinoho spěwa, našich kěrlušow a našich nabožnych wótčinskich spěwow. Prědowanjo je pola

---

swjećeše a wudźěleše. Na samsnym swjatym městnje zetka so pozdźišo z nim husto też swjaty Pawoł. Za čas přesćěhanja křesćanow pokhowaštej tu swj. dźowcy Pudenciana a Praxedis 3000 ćłow martrarjow. Na krawnym wotprawnišću běštej je pod wulkim strachom wo swoje žiwjenjo zběrałoj. Też naslědnicy swj. Pětra su w tutym domje swoje wysoke zastojnistwo wukonjeli. Po smjerći pobožnoho senatora Pudensa dy bamž Pius I. na wosebite přećo swj. Praxedis tutón dom za powšitkowny dom Boži připrawić. Joho bratr swj. Sastor, kotryž bu tu na měšnika swjećeny, bě při nim prěni stražnik. Po nim bě tuta cyrkej najprjedy pomjenowana. Hakle pozdźišo rěkaše „Pudenciana, po jeje prjedawšim wobsedźerju. W lěće 1803 bu tute stare oratorium (cyrkwička) wottorhany a na joho město krasna kapałka natwarjena. W njej khowa so hišće dźěl blida, na kotrymž je něhdy swjaty Pětr Božu mšu swjećił.

Kak wulkotnje widźimy potajkim też na tutym wšitkim katolikam wulcy česćomnym městnje we „wěčnym Romje“ Jězusowe přirunanjo wo žonopowym zornjatku dopjelnjene. Hordozna cyrkej s. Pětra stoji dźensa na swjatej zemi, hdźež staj něhdy ss. Pětr a Pawoł skutkowałoj a wěrnosć swojeje wučby z martrańskej smjerću wobkrućiłoj. Zrudne časy a krawne wójny, kotrež je Rom přětrał, njejsu s. Pětrowe dźěło zničić móhłe. Dokelž wěrne wostanu Jězusowe słowa: „Ty sy Pětr a na tule skału natwarju swoju cyrkej a mocy hele njepřemóža ju“. (Mat. 16, 18.)

připoslucharjow hłuboki začišć činiło, tak zo bu přećo wuprajene, je ćišćeć dać a w našich časopisach wozjewić.

W 1 hodź. popołdnju bě witanjo towarstwow, kotrež běchu zdźěla z jara daloka přijěłe, kaž „Łužica“ z Hornjeje Hórki a hosćo z Łaza. Potom ćehnjechu w ćahu k nyšporu a po nim na Kralec zahrodu. W 4 hodź. započa so tu swjatočnosć. Knjez kantor a wyšši wučeŕ Pětr Hila, kiž je hižo na 40 lět dirigent našoho towarstwa, powita wšitkich z wutrobnymi słowami, wosebje pak towarstwa, kotrež běchu z daloka k nam přišłe a knjeza Ludwika Kubu z joho synom z Prahi. Po zhromadnym spěwje „Ja Słowjan sym“ rěčeše nam knjez Michał Kokla z Khrósćic swjedźeńske słowa; wón je sobuzałožeŕ a čestny předsyda „Jednoty“. W zahorjenych słowach pokaza nam nastaćo towarstwa, joho snadne započatki, joho wuwiće, rozrosćenjo, spominaše na lěta kćěwa a też spara. Přeješe jomu zbožo do přichoda. Potom wšitcy spěwachu zhromadnje „Rjana Łužica“. Nětko wustupi khór „Jednoty“ zesylnjeny přez našich kk. wučerjow a spěwaše wot K. A. Kocora komponowane a towarstwu wěnowane „Hórske spěwy“ z přewodom orchestra (wot Bjarnata Krawca). Započatki spěwow su: „Na hory, na hory hić lubi so mi“, „Was postrowjam, wy wysokosće“, „Česć Božu hory powědaju“, „Juha! ty ćmowa drjewina“, „Kak mócny, wulki, sławny“, a „Dźeń haša, k domu słónčko dźe.“ Nawjedowaŕ a wučeŕ spěwow bě knjez Słodeńk z Pančic, kiž je sej wšu prócu dawał a kiž je sej też dospołne připóznaćo dobył.

Dokelž bě so Kocorowy cyklus „Serbski kwas“ štwórtk tak spodobał, spěwaše jón „Jednota“ hišće jónu ze samsnymi wuspěchami. Z narěči chcu wuzběhnyć pozběhowace słowa knj. Haješa z Łaza, kiž so z cyłeje wutroby wjeseli nad wuspěchom našoho narodnoho spěwa. Knjez redaktor Marko Smoleŕ z Budyšina tołmačuje nam zbožopřeća Budyšskoho Sokoła a přepodawa jako widźomne znamjo lubosće hózdź za khorhoj. Dale rozestaji nam wuznam Sokoła a kładže nam joho założenjo też w našej wosadźe na wutrobu. Na powšitkowne žadanjo wospjetuje knjez kapłan Cyž hłowne mysle swojoho dopołdnišoho prědowanjo, kiž mnozy njeběchu słyšeli. Dokónčne słowo poručа k nam k. wučeŕ Słodeńk nas napominajo k njewustawacomu pilnomu dźěłu za naš lud a narod. — Wosebite zasłužby nimo hižo w tydźeńskim referaće mjenowanych su sej wo swjedźeń dobyli knjez předsyda Jurij Wjeńka, knjez zapisowaŕ Skala z Khrósćic a knjez pokładnik Henčel z Kozaric. Też passivne sobustawy su pilnje pomhałe. Njech je tutón swjedźeń k wobnowjenju naroda a pohon k nowomu dźěłu w našich towarstwach. Njech też „Jednota“ z njoho nowych mocow nabudźe a do dalšich 50 lět čěra sej bratrsku swěru, lubosć a wěru z rjanoho serbskoho spěwa.

Kak do założenja serbskoho seminara na duchownstwo studowachu.

(Skónčenjo.)

We 18. lěće. — Hdyž potajkim lěta 1579 słowo husto rozpominach, zo budźe młody dwórnik stary prošeŕ, wopušćich napominany a podpjerany wot wuja, kaž też wot dost. k. Žižki tamnu Rufinu, z drastu na najlěpje wupyšeny a ze mzdu zastarany a puščich so do Wiena w Rakuskej, bórzy do Štyrije we Chorwatskej, wšudźom za, přede mnu ćěkacymi nuzami (pohanskimi bohowkami studijow) honjo, a tak wokoło puću po tychle městnach a krajinach bjeze wšoho wuspěcha wostach hač do sćěhowacoho lěta, 19. mojoho žiwjenja.

Lěta 1580 z nowa so domoj wróćiwši so z drastu a pjenjezami zastarach přecy na studije myslo. Do Prahi přińdźech 13. febr. a wopytach swojich dobroćerjow. Tola podarmo. Zdaše so, zo za studije žanoho městna njeje. Tola namakach mjez spěwarjemi. Po studijach by při samym było, přetož zawjednistwa njerodnoho žiwjenja dla na nje wjacy njemyslach, hdyž běch so tak husto podarmo wo nje prócował. Wujowe, kaž so mi tehdom zdaše, wobćežowace nadběhowanjo pak doby, tak zo so zasy, skoro přećiwo swojej woli, na puć hotowach.

W 20. lěće žiwjenja. — Lěta 1580 potajkim, 19. augusta pućowach do Pilsna, wot tam do Pasawy, bórzy do Bamberga, hdźež skónčnje pola wótcow (jezuitow) w prěnich wědomosćach rozwučowany hač do 4. apryla sćěhowacoho lěta wostach. Wot tam pućowach l. 1581 do Ingolstadta a služach hač do přichodnoho lěta jenomu pólskomu studentej, Łažki mjenowanym, z kotrymž też do Pólskej do Póznanja woteńdźech. A w Póznanju wostach pola njoho hač do 20. januara 1583.

23. lěto žiwjenja. — Lěta 1583, 14. jan. přećahnych z pólskim studentom do Wrótsławja. Tam so wot njoho dźěliwši buch po radźe Val. Rychtarja w cyrkwi s. Marije spěwaŕ a přebywach tam wšelako domapytany cyle přemysleny. Z Wrótsławja so 17. junija ze 4 druhimi spěwarjemi do Trenčina we Wuherskej podach. Dokelž pak tam žaneje přileżnosće k přebywanju njebě, ćehnjech do Pressburga z druhimaj, wot tam do Wiena, bórzy do Prahi a dale so wróćich do wótčiny 15. oktobra, hdźež přez 12 njedźeli za sobu prózdny sedźach. — W 23. lěće žiwjenja.

L. 1584, 18. februara přez list mojoho wuja, kiž nic mjenje mi z pomocnikom być, hač ja studować so prócowaše, do Prahi powołany na służbu vikarow, wučbu pola wótcow wopytowach. Zakładne wučby a gramatiske wědomosće dowuknych ale z tajkej wobćežnosću, kajkuž maja ći, kotřiž su nuzowani, służo studować. Wšědnje mjenujcy dyrbjach dopołdnja a popołdnju z Hradčanow do Staroho města studijow dla; służby dla pak, zo bych to abo tamne wobstaraŕ nětk do Staroho, nětk do Nowoho města, też k płokarniči knježich do Wujezda (Ugest) pola Prahi khodźić, wulka wobćežnosć za studije, wosebje, hdyž dešć abo sněh hrožeše. Wobstarach pak službu, a podawach so studijam ze wšej móžnej pilnosću, tak zo w njewěstej nadźiji, je skónčić, běch hač do 8. měrca přichodnoho lěta.

W 24. lěće žiwjenja. — Štož je spomožne, wužitne a zbožowne za křesćanski stat, mi pak k lěpšomu! — Lěta 1585 skónčnje poča so moje dotal wot njepřećelnoho podeńdźenja přesćěhane žiwjenjo k lěpšomu wobroćeć a přirodna mać rjeńšo ze mnu rěčeć. Hdyž mjenujcy nic jenož vikarojo ale też někotři kanonikojo moju na studije złożenu žadosć spóznachu, poča też na zastupowanjo mojoho wuja Jana K. wjeledost. k. Valentin Žižka sebi rozmyslić a mje dost. k. Janej Vikarijej, tehdom rektorej kollegia a studentow mje poručeć a ze wšej starosću wo to jednać, zo bychu mje do alumnata přijeli. To, hdyž wótcojo moje dary spóznachu, lohko docpěch. 18. měrca potajkim, hdyž pola wučerja jezuitow rěčnicu studowach, buch do alumnata (wustawa, we kotrymž na duchownstwo so přihotowacy młodźencojo hromadźe bydla) přiwzaty. — We 25. lěće žiwjenja.“

Dalše njepřełožu ale podam krótko. — Ze studijemi nětk bjez zadźěwka khwataše. We 32. lěće žiwjenja, na dnju nowoho lěta 1593 dósta w Prazy w privatnej kapali wot Kre-

monskoho biskopa a japoštołskoho nuncia Speciana z dwěmaj towaršomaj měšnisku swjećiznu. 10. januarja swjećeše w cyrkwi jezuitow prěni króć s. wopor Božeje mšě. „Spěwarjow podpjerachu 8 trubjerjo Staroho města. Wjele knježich bě přitomnych. Wobjed bě za 50 hosći hotowany. Mjez nimi bě tež Pražski arcybiskop ze swojim bratrom.“ Prěnje městno wuswjećenoho bě Kadenska fara w Čechach, hdźež dyrbješe fararja zastupować. Potom bě lěto farař w Culan w Čechach, 29. novembra 1595 powoła joho Budyšski tachant a abbatissa Lucia do domizny, hdźež 7. meje 1596 farske zastojnstwo w Bjarnaćicach nastupi. Tam bě joho skutkowanjo z wulkimi nabožnymi njeměrami kažene. 17. apryla 1600 dósta Khrósćansku faru a hižo wot lěta 1599 někotre Budyšske kanonikaty. 1611 přesydli so do Budyšina, hdyž běchu joho 17. januarja za kanonika scholastika pomjenowali. —

Hišće njech so doda, zo jomu nan w Khrósćicach zemrě 6. meje 1596, joho wjeledost. wuj a duchowny dobroćeŕ Jan K. pak jako farař w Komutowskim wokrjesu w Čechach a joho młódši bratr Valentin wumrěštaj lěta 1595 w juliju na mór. Jurij Křižank, farař.

Na primicnym dnju

wysokodost. knjeza nowoho měšnika P. Grofy přednjese jara wustojnje 9 lětna Leńka Paškec sćěhowacu baseń:

Sym jako mała družka Kulowska
K Wam přikhwatała jara wjesoła,
Hdyž Boža lubosć dźens je přiwzała
Tón prěni wopor nowoh' měšnika.

Nětk wjele zboža nut'nje přeju Wam
Ze rjanym darom, kotryž sobu mam:
Přez naše serbske barby debjeny
Je kwěćel módry, běły, čerwjeny.

Tu róža běła, čista lilija,
Ta njewin'watosć duše znamjenja!
Kaž krasna deba, pycha jandźela,
Njech Waša měšniska je wutroba.

O, hlejće różu! Lubosć mjen'wana,
We barbje čerwjenej so pokaza!
Tuž lubosć pal so Wam we wutrobje
Za Božu česć a duše njesmjertne.

Tež Wašom' wóčku jara witana
Je radostna tu kwětka módruška!
Ta wuči nas přec' swěru pěstować
Tych swojich a jich njezapominać.

Tak wzmiće kwěćel mój we lubosći;
Tu mała ruka Wam jón poskići;
Z nim słyšće próstwu moju nutrnu:
„O pěstujće rěč drohu maćernu!“

Tuž měšnik Wy po Božej wutrobje,
Naš srědnik při tym swjatym woporje:
„Ach škitajće nam lud naš serbowski,
Zo swěrnje kroči puć tón njebjeski!“

Z misijónow.

Z indiskich wjerchowskich dworow.

Štó je „nabob?“ To wě snadź někotryžkuli z našich šulskich hólcow ze šulskeje wučby. „Nabob“ mjenuje so pola nas kóždy indiski wjerch, a my předstajamy sebi při tym muža z njesměrnym bohatstwom. Wone wšak je, zo wšelacy indiscy wjerchojo hobrske bohatstwa na hotowych pjenjezach wobsedźa a wjele bóle hišće na drohotnosćach, wosebje na drohich kamjenjach. Wšak je Indiska kraj, hdźež so namakaju najdróžše a najkrasniše kamjenje, kaž wodojasne dejmanty, krejčerwjene rubiny, módre zafěry a zelene smaragdy a, z indiskich morjow dobywaja so najdrohotniše parle. W cyłej Indiskej knježeše na 700 wjerchow — nabobow. Mjez nimi su rozdźěle w zamoženju wězo jara wulke. Pódla woprawdźitych „nabobow“ nadeńdźemy tež wjele khudakow, kotřiž nimaju wobłěto wjacy hač 8—10 tysac hriwnow (wězo dowójnskeje valuty) dokhodow, štož je za wjercha tola jara snadna suma. Najbohatša ze wšěch je žona: Begum z Bhopala. Wona čerpa swoje zamoženjo z jamow za drohe kamjenje. Po njej přińdźe Barodski maharadša z pjenježnym zamoženjom na 400 mil. rupijow a njeličomnymi drohotnostkami. Tež Nicam z Hajdarabata a Jajpurski maharadša płaćitaj za jara bohateju.

Mjeno nabob nałožuje so jenož w Europje. W Indiskej samej so wjacy njewuwiwa. Wone zwisuje z arabskim słowom „nawab“ a woznamjenješe prjedy čestny titul bjez wěstoho zastojnstwa. We časach, hdyž běše hišće „wulkomogul“ z njewobmjezowanym knježićerjom nad Indiskej, spožčowaše wón tutón titul swojim wyššim zastojnikam. Dźensa mjenuja so indiscy wjerchojo w swojej domiznje „radša“ t. j. kral abo knjez a „maharadša“ t. j. wulkokral abo wulkoknjez. Wězo we wulkej politicy nimaju tući kralojo a wulkokralojo cyle ničo prajić. Tu rozkazuje jendźelski „vicekral“, słuša dźěn bohata Indiska Jendźelčanam a je za nich njewučerpajomne žórło bohatstwa.

Pódla tutych prawych nabobow wobsedźi Indiska mjez měsćanskimi překupcami tež nabobow, to su bohačkojo z njesměrnymi pjenježnymi pokładami, wosebje mjez Parsami w Bombaju móžemy jich wjele namakać, kotřiž wjacy hač 100 mil. rupijow wobsedźa. Parsojo su potomnicy starych Perserow (je jich jenož mała črjódka na 100000 duši). Woni česćuja hišće dźensa woheń jako swjaty, kaž něhdy jich wótcojo. Swojich mortwych njehrjebaju do zemje, dokelž by so přez ćěła zemja wonječesćiła; tež je njepala, dokelž by so přez to woheń wonjeswjećił, woni dadźa je indiskim supam (Geier) zežrać. Maju k tomu wosebje připrawjene wěže z płonymi přikrywami, „wěže mjelčenja“ mjenowane. Tam so ćěła wupołoža a za krótki čas je wulke ptaki rozčaskuja a zežeru. Persojo su při wšej swěrje we wěrje swojich wótcow překlepani překupcy a strašni lichowarjo. —

Hrody indiskich nabobow (wjerchow) su města same za so. Tak n. př. wobsahuje hród Menarskoho maharadša w Udajpurje na 2000 rjanych łubjow a wulkich jstwow. Na jenym z joho mnohich dworow mohło wójsko 16000 muži derje swoje zwučowanjo wotdźeržeć. Gwaliorski maharadša wobsedźi hród z 200 wulkimi zahrodami a naměstami. Po tajkich hobrskich hrodach mjerwi so wězo tež z ludźimi, ze służownikami a zastojnikami. Po tysacach so tam wokoło tłóča, a jedyn dyrbi druhomu posłužować a prawe dźěło žadyn njedokonja. Wosebje wjele służownikow je w tych dźělach hrodow, hdźež žony bydla. Haremski wotdźěl mjenuje so cenana a je z wosebitej pychu wudebjeny: złota klětka za wbohe wobydleŕki. Do harema nima žadyn cuzy přistup. Tu je radša cyle sam z knjezom a rozkazowarjom.

Domjace hospodarstwo nabobow žada wob lěto hrózbne sumy. Wjele milijónow spóžeraju hižo hródże same. Tu stoja elefanty — słony — z kotrychž ma kóždy wjerch na 100 najdróžšich a nanajlěpje dreserowanych. Kóždy słón ma świtu służownikow, 6—12. Trjebaju so při swjedźeńskich přileżnosćach, při čimž so z najdróžšimi wodźěwami wuhotuja. Z přikrywami z brokata, wobšitymi z parlemi, z demantami, rubinami a smaragdami bywaja wodźěwane; na hłowu dóstanu drohotnu debu ze złota a na šěroke khribjety připasuja so jim ze złotom a druhimi drohotkami krasnje wupyšene koše (korby), do kotrychž so wjerch ze swojimi swójbnymi a wyššimi zastojnikami zesyda.

Nimo słonow wužiwaja so k jězbam a k jěchanju tež wjelbłudy (kamjele) a konje najwosobnišich rasow.

Kóždy „radša“ a samo tež „maharadša“ stoji pod dohladom jendźelskoho „residenty“ a wšě residenći zasy stoja pod kontrolu vicekrala. Tak je tutym hordym indiskim wjerchom wšelake zakazane, štož je najwšědnišim človjekam bjeze wšoho zadźěwka dowolene. Njesmědźa so bjez dowolnosće residenta mjez sobu wopytać, samo swój hród njesmědźa bjez wjedźenja jendźelskoho dohladowarja wopušćić. Tež jich listowanjo stoji pod kontrolu. Cyle njewotwisny je maharadša jenož mjeze swojimi žonami, k nim tež resident přistup nima.

Što dha potom tajki bohačk cyły dźeń čini? Wbohi wjerch snadź njewě, što ze časom při wšěm swojim bohatstwje započeć? Tola na dźěle tež wjerchej njepobrachuje, wosebje ći mjeńši a snadniši maja khětro wjele wobdźeń wobstarać. Pola nich knježi hišće stare wašnjo. Radša je swojim poddanam we połnym zmysłu słowa „wótc wótčiny“, kiž ma so wo wšě, tež najsnadniše należnosće swojich podanych starać. To lud wot njoho wočakuje, mějo k njomu jako wuwjedźerjej bóžskeje sprawnosće na zemi wobmjezowanu dowěru. Tak dźerži wjerch we wosebitej łubi swojoho hrodu wšědnje wjacy hodźinow „durbar“ t. j. posedźenjo. Tu da sebi skórźby přednjesć, přesłyšuje, sudźi, khosta njekhmanikow a wobhnadźuje pokhowanych, z krótka zaběra so z mnohimi starosćemi k lěpšemi swojich staćanow. Wězo ći wjetši wjerchojo, kaž n. př. Hajdarabski maharadša, kiž ma na 14 milijónow poddanych, njemóža so ze wšěmi maličkosćemi nasadźować; to přewostajeja woni swojim wyššim zastojnikam. Tola tež jim nabywa tohodla hišće dosć dźěła. Maja audiency wotdźeržować, z nabožnymi służbami so zaběrać, někotryžkuli swjatočny wobkhad wotdźeržeć a. t. d. Indiski wjerch njesmě so do samotnosće podnurić, kaž něhdy bayerski kral Ludwik II. Lud chce swojoho wjercha widźeć a so na joho bohatstwje zwjeselić. W Indiskej knježi při wšěm wulkim bohatstwje kraja tola najwjetša khudoba mjez ludom. A tola njepohladnje žadyn khudak abo prošeŕ ze zawistnym wóčkom na swojoho wjercha. Nawopak wot swojoho radša žada tež najkhudši mužik z hasy najwjetšu pychu a wón je hordy na to, zo ma zbožo, žiwy być směć pod móctym knježićerjom, kotromuž srědki dowoleja njeličomne sumy na zwonkownu pychu wudawać. M. Wj.

Njezabudźće na dopłaćenjo Posoła na 1. połłěta 1922, kotrež wučinja 15 hr.

Póstowy tarif tukrajny.

(Wot 1. julija 1922.)

Dopisnica	w naměstnym wobkhodźe	75 pj.
„	w dodalnym „	1,50 pj.
List	w naměstnym wobkhodźe hač d. 20 gr	1 hr.
„ „	„ wot 20—100 gr	2 hr.
„ „	„ wot 100—250 gr	3 hr.
List	w dodalnym wobkhodźe hač do 20 gr	3 hr.
„ „	„ wot 20—100 gr	4 hr.
„ „	„ wot 100—250 gr	5 hr.

Dopisnicy z wobrazom, na kotrychž prědkownym boku je postrow z nic wjacy hač 5 słowow wobstojacy napisany, płaća 50 pj.

Póstowe přikazanki:

hač do 100 hr.		2 hr.
wot	100—250 hr.	3 hr.
„	250—500 hr.	4 hr.
„	500—1000 hr.	5 hr.
„	1000—1500 hr.	6 hr.
„	1500—2000 hr.	7 hr.

Telegramy w naměstnym wobkhodźe znajmjeńša 10 hr.; hewak za kóždе słowo 1 hr. Telegramy w dodatnym wobkhodźe znajmjeńša 15 hr.; hewak na słowo 1,50 hr.
Do Čěskosłowakskeje: dopisnicy 2,75 hr. listy hač do 20 gr. 4,50 hr., za kóždе dalše 20 gr 3 hr.

Cyrkwinske powěsće.

Baćoń.

Křćeni: 17. 4. Hana, Jana Handrika, dźěłaćerja w Koslowje, dź. — 7. 5. Antonija, Pawoła Herbricha, dźěłaćerja w Baćonju, dź. —

Zemrěći: 29. 1. Madlena Domašcyna we Łahowje, 68 l. 3 m. 3 dn. — 16. 2. Hana, dź. Józefa Hicki we Łahowje, 9 m. 3 dn. — 5. 4. Madlena Wowarkec, służowna w Baćonju, 77 l. 11 m. 25 dn. — 14. 4. Leo, Pětra Moniki, dźěłaćerja w Koblicach, syn, 10 m. 25 dn. — 12. 5. Marja zwud. Miklowa w Pozdecach, 66 l. 20 dn. — 3. 6. Hańža Pjetašowa w Nowym Łusču, 50 l. 1 m. 20 dn. — 22. 6. Hańža Bermichowa w Haslowje, 29 l. 9 m. 23 dn. —

Ralbicy.

Křćeni: Jurij, m. s. Michała Jurjanca, žiwnosćerja w Sernjanach. — Jakub, m. s. Jakuba Hrjehorja, kublerja w Konjecach. — Hana, dź. Hany Šejdźic, domjaceje w Jitku. — Marija Veronika, m. dź. Mich. Rychtarja, kněžkarja w Ralbicach. — Marija, m. dź. Jurja Ryćerje, žiwnosćerja a wojnarja w Sernjanach. — Jurij Jan, m. s. Michała Jancy, kublerja w Konjecach. — Hańža Helena, m. dź. Jurja Jancy, žiwnosćerja w Smjerdźacej. — Hana, m. dź. Jurja Cyža, wuhlaka w Šunowje. — Monika, m. dź. Jurja Jancy, dźěłaćerja w Smjerdźacej. — Madlena, m. dź. Pawoła Wowćerka, kublerja w Róžeńće. — Jan Jurij, m. s. Pětra Serbina, młynka w Nowoslicach. — Marija Hilžbjeta, m. dź. Pawoła Langi, dźěłaćerja w Šunowje. — Hana, dź. Marije Narćikec, służowneje w Šunowje. — Hańža, m. dź. Jurja Kubicy, žiwnosćerja w Koslowje. — Helena, dź. Hańže Mikławškec, domjaceje w Šunowje. — Bernard Pawoł, m. s. Jana Kurjata, žiwnosćerja w Smjerdźacej. — Pawoł, m. s. Jakuba Domaški, šewskoho mištra w Róžeńće. — Michał, m. s. Pětra Čornaka, młynka w Konjecach. — Jan Jurij, m. s. Jakuba Čornaka, kublerja w Ralbicach.

Zemrěći: 6. 2. Jakub Šejda, wumjenkař w Sernjanach, 76 l. 11 m. 30 dn. — 1. 2. Jurij, m. s. Michała Jurjanca, žiwnosćerja w Sernjanach, 7 dn. — 25. 2. Hańža, zaw. mandź. † Jakuba Kašporka, kněžkarja w Róžeńće, 68 l. 11 m. 24 dn. — 16. 3. Madl. Monika, m. dź. Jakuba Kórjenka, žiwnosćerja w Ralbicach, 8 m. 21 dn. — 18. 3. Hana Marija, dź. Hany Šejdźic, .domjaceje w Jitku, 5 dn. — 20. 3 Jakub Šołta, hosp. pomocnik w Šunowje, 74 l. 2 m. 7 dn. — 27. 3. Hańža Wórša, m. dź. Jana Suchoho, kněžkarja w Róžeńće, 1 l. 5 m. 6 dn. — 4. 4. Monika Hańža, m. dź. Mikławša Kućanka, žiwnosćerja we Smjerdźacej, 2 l. 4 m. — 10. 4. Pawoł, m. s. Michała Žofki, žiwnosćerja we Łazku, 1 l. 1 dź. — 15. 4. Pawoł, m. s. Jurja Wowćerka, žiwnosćerja w Koslowje, 9 m. 7 dn. — 26. 4. Khata, m. dź. Pětra Žura, kublerja we Ralbicach, 5 m. 6 dn. — 15. 5. Madlena, mandź. Pětra Lebzy, wumjenkarja w Ralbicach, 82 l. 4 m. 12 dn. — 16. 5. Jakub Khowc, žiwnosćeŕ w Šunowje, 67 l. 4 m. 20 dn. — 21. 5. Jan Pawoł Lukas, khowanc we wustawje za slepych w Rakecach, 29 l. 23 dn. — 25. 5. Michał Kušk, žiwnosćeŕ w Sernjanach, 41 l. 8 m. 10 dn. — 29. 6. Michał Pawoł, m. s. Pětra Neka, žiwnosćerja w Šunowje, 19 l. 8 m. 29 dn.

Wěrowani: Jurij, m. s. Jakuba Hajnša, žiwnosćerja w Jaworje, z Madlenu, z. m. dź. † Jakuba Bjedricha, kněžkarja w Smjerdźacej. — Michał, m. s. Michała Krawca, žiwnosćerja we Wotrowje, z Hańžu, m. dź. Pětra Rychtarja, šewca w Sernjanach. — Wudowc Jakub Šołta, žiwnosćeŕ we Šunowje, z Wóršu, z. m. dź. † Jakuba Čornaka, žiwnosćerja w Koslowje. — Pawoł Benno, m. s. Pětra Langi, žiwnosćerja we Šunowje, z Hańžu Narćikec, służownej w Konjecach, m. dź. Michała Narćika, žiwnosćerja w Šunowje. — Pawoł Eiselt, hosp. pomocnik w Konjecach, m. s. Augusta Eiselta, cyhelnika w Lejnje, z Hańžu, m. dź. Mikławša Šołty, korčmarja a rěznika w Šunowje. — Michał Pawoł, z. m. s. † Jakuba Wjacsławka, kublerja w Konjecach, z Hańžu Bermichec z Kamjenca, z. m. dź. † Jakuba Bermicha, hosćencarja w Haslowje. — Jan Koplanski, hosp. pomocnik w Nowoslicach, m. s. Mikławša Koplanskoho, žiwnosćerja w Sernjanach, z Hanu, z. m. dź. † Jakuba Percgala, kublerja w Nowoslicach. — Pětr, z. m. s. † Jurja Augustina Ditricha, žiwnosćerja w Smjerdźacej, z Madlenu, z. m. dź. † Jakuba Kašporka, kněžkarja w Róžeńće. — Jakub, m. s. Michała Žura, žiwnosćerja we Wětećy, z Hańžu, z. m. dź. † Jakuba Šwejdy, kněžkarja w Róžeńće. — Pětr Pawoł, z. m. s. † Mikławša Matki, kublerja w Konjecach, z Madlenu, z. m. dź. † Michała Jancy, kublerja w Konjecach. — Jakub, m. s. Jakuba Rjelki, žiwnosćerja a wojnarja we Šunowje, z Mariju, m. dź. Pětra Šołty, žiwnosćerja w Kulowje.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

Za česće wróćenjo ze Sulšec **500 hr.**

Za cyrkej s. Józefa w Hajnicach:

Njemjenowany z Jawory **100 hr.**

Za nowu cyrkej we Wotrowje:

Dale darichu: N-a z Kukowa k česći maćerje Božeje we ważnej należnosći **100 hr.** Přez knjeza P. Ubalda z Marijneje Hwězdy 40 hr. N-a z Wětećy **100 hr.** — Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam! — Prosy so należnje wo dalše dary.

Wične płaćizny,

kajkež so 3. julija 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	3000—3300	5475—5800
2.	2400—2600	4625—5000
3.	1800—2200	3850—4625
4.	1200—1400	3000—3500
	Byki:	
1.	2800—3000	4850—5150
2.	2300—2500	4200—4525
3.	1900—2100	3650—4025
4.	1700—1700	3800—4200
	Jałojcy, kruwy:	
1.	3000—3200	5450—5800
2.	2400—2700	4625—5000
3.	1900—2300	4225—4625
4.	1400—1600	3500—4000

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	2800—3000	4575—4825
3.	2500—2700	4125—4500
4.	2000—2300	3650—4100
	Wowcy:	
1.	2600—2800	4800—5200
2.	1900—2300	3550—4450
3.	1200—1600	2350—3575
	Swinje:	
1.	5500—5600	6950—7100
2.	5600—5800	6950—7175
3.	4900—5300	6275—6800
4.	4400—4700	6150—6275
5.	3400—4200	4550—5600

„Jednota" w Budyšinje zmeje za tydźeń, **njedźelu 16. julija** wječor we 8 hodź. **měsačnu zhromadźiznu** w katolskej towaršni na garbarskej hasy 26.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju kóždu dźělbu **rožki a pšency** po dźeńskej płaćiznje. **Poručam maje** rjane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby, Prawoćanski młyn.

Wobkhowane městno za **Welsec kupny dom w Kulowje.**

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkhowana městnosć za **Aug. Paul Hilger** měj. **Emil Wiltschek** **na seminarskej drózy 2**

Płat, šaty, balmjane twory.

Delanscy Serbja!

Njedźelu 16. julija 1922 pop. w 4 hodź.

budźe knjez sejmski zapósłanc

Heßlein z Drježdźan

w herbskej grychće w Ralbicach

rěčeć. Tuž přińdźće wšitcy z blizka a daloka.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadza kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 29. | Budyšin, 15. julija 1922 | Lětnik 60.

Před Božimi žnjemi.

Bože žita so počinaju bělić. Smilnosć Boža dże přez kraje a hona. A widźi hłódnych a tradacych, widźi bědu a nuzu našoho časa a wjetšu přichodnoho. A to słowo Knjezowe so zasy dopjelni: „Mi je žel ludu.“ „Nimaja, što bychu jědli.“ „Zwotkel zamóže što jich z khlěbom nasyćić w pusćinje“, kajkuž je wójna nam zawostajiła a powójnski čas?

A k tomu suchi čas. Lěta dołho! Wuprózdnjene wšitke komorki, kućiki. Samo wbohi skót začuwa bědu a nuzu časa. Też za njón su wuhlady do přichoda zrudne.

Kak smy so strachowali hišće před njedźelemi wo Boži khlěb! A dźensa!

Njeje tón, kiž je hłódnych nasyćił z khlěbom jónu w pusćinje, też za nas so postarał a krjepił lačne hona a nad nimi wupřestrěwał swoju smilnu, wšohomócnu, žohnowacu ruku?

Hdyž dźens stojimy před žitnymi žnjemi, njedyrbi to być wjesoła a dźakowna naša wutroba? Směmy dźěn wočakować žitne žně, kajkež dołho wjacy měli njejsmy. Bohu budź dźak!

Kak zrudny napohlad hišće před krótkim! Što zamóže z khlěbom nasyćić wuhłódnjeny lud? Tón Knjez mócny a smilny. Wón je wotewrił swoju ruku a napjelnił wšitko ze žohnowanjom. Tón Knjez wšo dobre činił je.

Mamy khlěba! Mamy te najtřěbniše, najnuzniše.

Tykancow budźe mjenje, mjenje khłóšćeńkow. To pak je derje móžno, zo so njetrjebawšich wěcow wzdamy a wobmjezujemy a so spokojimy z najnuznišim. To je pokiw Boži za naš čas, kotryž tak pře wšu měru a mjezu honi za wužiwanjom. Zo bychmy jón zrozemili a so wobmjezowali na kermušach a kołbasach, we jědźi a piću a we wunamakanju přemnohich składnosćow a přileżnosćow k tomu; my, kotřiž sedźimy při kužole, při egiptowskich horncach.

Spominajmy na tych w pusćinje, tych mnohich, kotřiž woprawdźe tradaja, tradaja samo wšědnoho khlěba. Też mjez nami tych wbohich mamy! Budźmy też my smilnosćiwi, hdyž tón Knjez je nam znowa wopokazał swoju smilnosć, nam njehódnym bjez našeje zasłužby.

Budźmy dźakowni Bohu. Dar Boži to je, kotryž je nam do ruki daty. Nic naše swójstwo.

Tohodla wikujmy z nim mudrje, sprawnje, spomožnje, zo bychmy jónu wobstali. Přetož Bóh tón Knjez, daricel, budźe sebi jónu zličbowanjo žadać, kak smy nałožili joho dar. Žadać wot kóždoho, hač je wjele jomu dowěrił, po sprawnosći.

Tuž budźmy smilnosćiwi, zo bychmy sami jónu smilnosć namakali! Jc.

Swětowy rozhlad.

Němska.

— W němskostatnym sejmje su křesćanska ludowa strona, socialdemokraći a demokraći zakoński naćisk zapodali, po kotrymž ma we Němskej 11. august nacionalny swjedźeński dźeń być. Na tym dnju bu 1919 němska wustawa we Weimarje přiwzata wot němskeje nacionalneje zhromadźizny. Statne twarjenja dyrbja na tym dnju khorhowje wupowěsnyć. W šulach maja so šulske swjatočnosće zarjadować, při kotrychž dyrbi so wo ważnosći tutoho podawka rěčeć.

— Kajkej njewěstosći a strachej su we Němskej wustajeni mužojo w zjawnym žiwjenju skutkowacy, to dopokazuje z nowa nadpad na Maximiliana Hardena w Berlinje. Harden je nowinar a sobu zdobom najwustojniši stilist. Wón wudawa časopis: „Zukunft“. Před joho bydlenjom nadpadnyštaj joho něhdźe před tydźenjom dwaj mužej a pjerještaj joho z gumijowymi retlemi na hłowu, tak zo ćežcy ranjeny k zemi padźe a zdobom do ćežkeje womory. Jenoho z nadpadnikow su hižo do jastwa sadźili, druhoho hišće nimaja. Harden bě hněw a hidu wěstych worštow w Němskej na so złožił, dokelž bě něhdy wo njepěknosćach wjerćha Eulenburka, kiž bě najwužši přećel kejžora Wylema II., we zjawnosći pisał, a we wójnje wustupował za prawočasne jeje skónčenjo. Nětko su so přiwisnicy nacionalistiskich worštow za joho „njeskutki“ na nim wjećili. Za popadnjenjo druhoho nadpadnika je nahladne pjenježne myto wustajene.

— Němska hriwna we swojej hódnoće jónu zasy strašnje, haj bjeztróštnje spaduje. Amerikanski dollar płaćeše tele dny přez 500 hriwnow. Hač dotal njesłyšana wěc. Z tym je strach nastał, zo naše hospodarstwo so podryje. Što su winy tajkoho njewšědnoho wothódnoćenja hriwny? Politiske a hospodarske. Prěni stork přećiwo hódnoće hriwny wuńdźe wot zamordowanja ministra Rathenawa. Skóncowanjo ministra Rathenawa bě přičina, zo naléwične strony a dźěłaćerstwa k zjawnym demonstracijam přeńdźechu, při kotrychž so tam a sem wšelake njeporjadnosće a nasylnosće wobeńdźechu. Z nimi nasta začišć, zo znutřkowny měr a porjad w Němskej hišće na jara słabych nóžkach stoji. To wšitko škoduje kredit Němskeje surowje — tłóči dele hódnotu němskich pjenjez a je wina, zo budźe ćežko zwonkownu požčonku, kotraž móže jeničcy Němsku z hospodarskeje zahuby wutorhnyć, dócpěć.

Hódnotu němskich pjenjez tłóča pak też wobstajnje wotškodźenja, kotrež ma Němska Francózskej porjadnje płaćić, mjenujcy 50 milijónow złota měsačnje. K nakupjenju trěbnych dewisow — wukrajnych pjenjez złoteje hódnoty — dyrbi Němska přecy nowe papjerjane pjenjezy čišćeć a do wukraja wudawać. Nimo toho dźe za trěbne cyrobizny — žita atd. — do wukraja nimale $2\frac{1}{2}$ milijardy złota lětnje. Čim bóle hódnota našich pjenjez spaduje ćim wjacy papjerjanych pjenjez dyrbimy zhotowjeć.

Nimo toho dowožujemy my z wukraja też hišće jendźelske wuhlo — w poslednim měsacu 2 milijónaj tunow — wjele cuzoho cokora a smjertnje drohoho cementa. Wěcywustojni měnja, zo bychu so poslednje wudawki móhłe po něčim zalutować. Hdyž by w podkopkach jenu hodźinu wob dźeń dźěje so dźěłało, hdy bychu plahowarjam cokoroweje rěpy so zymne hnoje porjadnišo w dosahacej měrje podawałe a cokorowe twornje so lěpje z wuhłom a železničnymi wozami k wotwožowanju jich wupłodow zastarałe, njeby jenož domizna dosć cokora měła, ale bychmy też hišće jón wuwožować móhli. Hdyž by so nam poradźiło wuwóz předwójnskoho časa dócpěć, bychmy při nětčišej valuće z cokora samoho tamne 50 milijónow złota zá wotškodźenjo dobyli.

Dale so wupraji měnjenjo, zo bychmy też trěbne surowizny za zhotowjenjo cementa w tukraju zwjesć móhli, tak, zo by při kupowanju z cuzby so wobeńć hodźało. Cementowe twornje bychu dyrbjałe z wuhłom derje zastarane a dźěłaćerske štrajki po móžnosći cyle wotwobroćene być.

Dale praji so, zo by so hodźało wupłodźenjo ratarstwa, znajmjeńša na wjetšich kubłach, wo 20% powyšić. Předwuměnjenjo tajkoho rozmnoženoho wupłodźenja pak je, zo twornje, zymne hnoje zhotowjace, bychu měłe stajnje trěbne wuhło, a železnica prawje stajnje funktionirowała.

Woprawdźe wulki hospodarski nadawk ma tu němske knježeństwo dokonjeć. Nadźijomnje so jomu poradźi, lud po něčim k tomu dowjesć, zo nutřkownych wadźenjow so wostaji a wšu kedźbliwosć a wšón zajim na to złoži, kak by wupłodźenjo na wšěch polach čłowjeskeje dźěławosće móhł spěchować. Wěčne politisirowanjo nam njemóže pomhać — dźěło dyrbi nas wutorhnyć. —

Dokelž je Němska nětko w ćežkich financnych wuzkosćach, je na **ententu** prostwu wo **nakhwilne zastajenjo płaćenjow** z hotowymi pjenjezami zapodała a zdobom namjetowała, zo by směła we wyššej měrje swoje dołžne winowatosće z tworami wotpłaćeć město z hotowymi pjenjezami. Wo tutej należnosći so w Parizu hižo jedna mjez němskimi wěcywustojnymi a sobustawami wotškodźeńskeje komisije.

Rozšěrjenjo němskoho knježeństwa hišće so přewjedło njeje. Hdyž běchu njewotwisni socialdemokraći swoju zwólniwosć wuprajili, do knježeństwa zastupić, wobroćištej so křesćanska ludowa a demokratiska strona na němsko-ludowu stronu so naprašujo, hač by na knježeństwje so wobdźěliła. We swojej wotmołwje praji němska ludowa strona mjez druhim, zo je nowotwar Němskeje po jeje přeswědčenju tučasnje jenož na republikanskej podłozy móžny, — a zo so trjebaj na knježeństwje wobdźěli. Tajkomu rozšěrjenju

knježeŕstwa pak činja nětko zadźěwki socialdemokraći; woni stajeja so zastupej němskoludoweje strony do knježeŕstwa a žadaja nawopak wobdźělenjo njewotwisnych socialdemokratow. Kancler dr. Wirth je tychle politiskich ćežow dla presidenta němskeje republiki Eberta prosył, zo by so wot swojoho hójenja z Freudenstadta do Barlina wróćił.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wulki swjedźeń běše zańdźenu njedźelu za dźěći našeje katolskeje wosady. Něhdźe 500 dźěći zhromadźi so na třěleŕni. To běše žiwjenjo! K tomu bě so też wjele hosći přizamknyło. Zabawa běše jara derje zarjadowana. Wšitke towaŕstwa k tomu přinošowachu, też naša „Jednota“. Srjedź krasneje zabawy pak so poča kapać a mócny wichor wuhna wšitkich do katolskeje towaršnje. Też tu běše derje za dalšu zabawu postarane. Tola wšitko, štož běše dźěćom lubjene, so tola njehodźeše wuwjesć, tohodla dyrbješe so tutón dźěćacy swjedźeń poslednju njedźelu augusta wospjetować. Kaž słyšimy, budźe prěnju njedźelu septembra swjate firmowanjo w Budyšinje.

Z Budyšina. Sudniske prózdniny traja wot 15. julija hač do 15. septembra.

Z Radworja. Na swjatu Mariju domapytanja wotmě tu naša nalutowaŕnja swoju prěnju lětušu zhromadźiznu. Knjez předsyda, kubleŕ Wencl, postrowi něhdźe 80 sobustawow, wosebje pak knjeza dr. Müllera, wyš. wučerja Budyšskeje ratařskeje šule, a přepoda jomu słowo k přednoškej: „Kak nuznje je za ratarja w dźensnišim času knihi wjesć a kak ma so to stać.“ Dawkow dla je jara trěbne, zo bur pisa. Financne hamty žadaja sebi, zo knihi wjedźeš a jeli dyrbiš wustupić přećiwo wysokim dawkam, potom dyrbiš pisomne podłožki dopokazać. Dale pokaza rěčnik na nowe dawki, kotrež nam kiwaja. Přednošk běše za naš čas jara powučowacy a wužitny a tohodla też přitomni z wulkej kedźbnosću sćěhowachu. Dale poda knjez zličbowaŕ Hantuš lětne zličbowanjo.

Aktiva: 1490941,34 hr.
Passiva: 1487362,35 hr.
dobytk: 3479,29 hr.

Dobytk so připisa specialreservnomu fondej, z kotrohož so podpjery za přiwuznych zemrětych sobustawow płaća. Lětuši dobytk so zda mały być, tola je jara wulki, hdyž słyšimy, zo nalutowaŕnja za nalutowaŕske pjenjezy 3¾ % płaći a za pożčeńki sebi w přerězku 4½ % žada. Hdyž nalutowaŕnja tak njesebičnje dźěła, potom służimy powšitkownomu lěpšomu, hdyž nalutowane pjenjezy tu zapołožimy. Wjetšu dań druhdźe też njedóstanjemy. Knjez kubleŕ Wencl bu znowa za dalšoho předsydu wuzwoleny, zdobom też kk. wjesnjanosta Rječka, konsumny zličbowaŕ Šmidtk a kubleŕ Kopry do dohladowaŕstwa. Dohladowaŕstwo ma prawo hač do 100000 hriwnow jednotliwcej pożčić.

Přispomnjenjo: „Swój k swojomu!“ Nazhonjenjo mjenujcy wuči, zo někotryžkuli nalutowane pjenjezy na cuze wustawy nosy. Haj, husto dosć móžeš też w Serbach wobkedźbować, zo tón abo tamny na tajku banku pjenjezy nosy, kotraž dań docyła njedawa, ale za to ćežku hłowu, njeměr, njepokoj we swójbje načini atd. Na khmańšu zlutniwosć a rozomniše wužiwanjo časnych kubłow mohło so w našim khutnym času bóle kedźbować a to też po cyłym serbskim kraju.

Z Dalic. Wulke njezbožo potrjechi tu jenu kołojězdnu. Knježna Lešawec z Ješic jědźeše po khětro nahłym puću k Brězyncy dele a chcyše jenomu automobilej so wuwinyć, tola padny a to tak strašnje, zo sama wjacy stanyć njemóžeše. Na rucy a na hłowje běše strašnje zranjena. Lěkaŕ běše hnydom k pomocy.

Z Khrósćic. Wutoru zeńdźechu so sobustawy „Jednoty“ a jich přiwuzni k małomu poswjedźenju złotoho jubileja we wjesnym hosćencu. Też witachu so přećeljo a dobroćerjo towaŕstwa kaž wšitcy, kotřiž běchu spěwnje, z ručnym dźěłom a na druhe wašnjo wurjadny swjedźeń podpjerali. Knjez předsyda Wjenka postrowi přitomnych, naspomni zaměr dźensnišeje zabawy a wuži přileżnosć, hišće jónu so wšěm podźakować, kotřiž su na kajkežkuli wašnjo wuwjedźenju swjedźeńskich dnjow přinošowali. Jim wunjese so hrimotaca sława. Při dalšich naréčach spominaše so wosebje na zasłužby dołholětnoho dirigenta towaŕstwa, k. kantora a wyššoho wučerja Hile, kotryž je spěwnje na 42 lět nawjeduje. Zdobom so wuzběhowaše, zo staj zastupjerjaj nahladneju firmow, mjenujcy kk. wulkowikowaŕ Šöna z Kamjenca a předawaŕ mašinow Hänsel z Budyšina, 50lětny swjedźeń ze swojej přitomnosću porjeńšiłoj a tak zajim za towaŕstwo wopokazałoj. Běštaj dźěn na doswjedźeń přeprošenaj a też přikhwatałoj. Napadne bě, zo so mnozy Němcy z blizkoho Kamjenca, z kotrymiž Khrósćicy a wokolina w hospodaŕskim a přećelnym zwisku stoja, na swjedźeńskich dnjach njewobdźělichu a tak drje maju ći prawje, kotřiž měnja, zo chcychu Němcy wosadnu wjes bojkotować, dokelž su Češa w jeje murjach spěwali a buchu tam zdobnje hospodowani. Wšelake naréče, spěw a reje a wjesoła zabawa porjeńšichu doswjedźeń. Wuzběhnyć chcemy, zo so při polonezy „Meja“ wjacyhłósnje spěwaše a też serbska reja k swojomu prawu přińdźe. Při zastupje do druhoho połlětstotka běchu a wostanu jubilejne swjatočnosće měznik w towaŕstwowym žiwjenju „Jednoty“. Njech je wona druhim towaŕstwam k přikładej w narodnym boju, w pěstowanju kulturnych mocow Serbow a we wutrajnosći za dźěło „k dobromu skutkej we Łužicy“. Ze złotymi njezakhodnymi pismikami je klio 50lětne wobstaćo „Jednoty“ do jeje analow a do historije serbskoho naroda zapisała. Njech je towaŕstwo swojoho mjena a nahladnosće hódne a njech rosće, kćeje a přiběra a njech so skrući znutřka a zwonka. — Dodać hišće chcemy, zo nas naš přećel a sławny wumjelc k. Kuba ze swojim wopytom počesći.

Z Wotrowa. Z přenajećom našeje hońtwy smy derje pobyli. Lubowarjow zaječkow bě so tu zhromadami zešło. Honjachu so kaž dźiwi hońtwjerjo. Hač dotal dóstawachmy lětnje 750 hriwnow. Zbožowny najeńk je knježeŕstwowy radźićel Ritter. Běda wam, zaječki, nětko rěka z časom testament pisać.

Z Pěskec. Tu žita zasykuja. Srjedź Pěskec a Němskich Pazlic stoja prěnje popy.

Z Kanec pola Pančic. Po zdaću na sćěhwkach jara wobžarujomnoho njezbožownoho připada při twarje noweje pólneje bróžnje kublerja Jakuba Rjebiša zemrě sobotu 8. julija murjeŕ Jakub Hěblak z Nowoho Dwora, rodź. z Jawory. Dźeń prjedy padny při róštowanju na 3 m dołha rjada z twara dele. Hakle potom, hdyž chcyše so na zemju kiwknyć, zrazy njebośičkoho, kiž w blizkosći stoješe, do khribjeta. Při tym joho porazy a dyri z hłowu do ćeńkeje na zemi ležaceje žerdki. Dalších bolosćow njećujo dźěše hišće do domu kublerja Rebiša. Ale po-

Něšto wo přirodoškiće.

Naposled ze wšěch stworjenjow, kaž nam swjate stawizny powědaja, stwori Bóh člowjeka. Wón chcyše zemju, kotraž dyrbješe člowjekej służić jako bydło, rjenje a dostojnje wuhotować. Tohodla stwori wón najprjedy rostliny, trawy a štomy, kotrež mějachu swoje symjo we sebi; tohodla sčini wón najprjedy zwěrjata na zemi, ptaki w powětře, ryby we wodźe, w njeličenej mnohosći a njepřehladnej wšelakorosći. Po stworićelskej woli njedyrbješe člowjek tu žiwy być na zemi jako w pusćinje, kotraž by joho ze swojej prózdnotu a wosamoćenosću trašiła, wšu wjesołosć a radosć wutroby dusyła ze swojej khutnosću. Ně, wón dyrbješe tu wobdaty być z bohatym žiwjenjom, rostlinskim a zwěrjacym. Tohodla přimny bóžski syjeŕ hłuboko do swojeje sywki a wusy na našu zemju symjenja najwšelakoriše — tohodla wutwori wón njeličene družiny zwěrjatow, ptakow a rybow.

Člowjeske wóčko dyrbješe so radować móc na tutej bohatej stwórbje, na rjanosćach a krasnosćach přirody; člowjek dyrbješe přecy a zasy dopomnjeny być na hłubokosć a bohatosć mysli a idejow Boha stworićerja, kotraž je so w tutym widźomnym swěće tak wulkotnje zjewiła.

Tola přiroda ze swojimi bytosćemi njeměješe člowjekej być jenož k wjeselu, ale też k wužitku. Rostliny a skoćata dyrbjachu jomu podawać, štož wón trjebaše k žeżiwjenju a k zdrasćenju. Zo by swoje potrěbnosće spokojił, k tomu smědźeše wón žiwjenjo rostlinow a skoćatow ničić.

Zawěsće pak člowjek nima prawo, žiwjenja w přirodźe ničić jenož z wólniwosće, z hrubosće, z pychaŕstwa, z hołeje nahrabnosće a njenasytnosće. Nihdy njeje přiroda wšelakorosć a bohatosć swojich twórbow dóstała, zo by člowjek je z hrubej ruku wutupił. Tohodla je njedowolene, přećiwo naturje zakhadźeć.

Znata wěc pak je, zo je člowjek w tutym nastupanju něhdyžkuli w poslednich lětdźesatkach wosebje na přirodźe hrěšił, hrěšił na jeje rostlinach a skoćatach, tak zo někotrežkuli družiny hižo zahinychu, druhe k zahinjenju su hotowe.

Tuž njemóžemy so dźiwać, zo rozomni ludźo počachu napominać, zo je najwyšši čas přirodu škitać. Zo je tajke namołwjenjo woprawdźe nuzne a trěbne a woprawnjene, móžemy z krótkoho pohlada do přirody spóznać, kak krasny napohlad poskića worjoł, hdyž wón we wysokosćach so znošuje — a w powětře měrnje a majestotnje swoje koła jězdźi! Hdźežkuli so tónle kral powětra pokaza, tam měnjachu, zo dyrbja joho dele spraskać; wukładowachu to jako wosebitu česć a wosebite zbožo, hdyž bě hajnk worjoła třělił. Što je sćěhwk tajkoho počinjenja? Worjołow je jenož hišće mało.

Wulka sowa (Uhu) je hižo jara zrědka.

Baram a wjelkam hrozy tohorunja wosud wotemrěća.

Bobr (Biber), tute zajimawe skoćatko, kotrež bě před sto lětami w srjedźnej Němskej wšudźom rozšěrjene, je so w tutych krajinach pozhubiło; w połnócnej Němskej je jenož hišće w jednotliwych eksemplarach zastupjeny. W Zjednoćenych statach połnócneje Ameriki, hdźež bobr z hromadami rěki wobydleše, je tohorunja nimale wutupjeny, podobnje tak też w Kanadźe. Njemóžemy so tomu dźiwać! W lěće 1871 na přikład bu jich na 229322 bobrowych kožow předatych. Ličba wot 1860—1870 wučinja po sławnym přirodospytniku Altumje 18308477.

Kaž bobrej je so też wjedło někotrym druhim skoćatkam. W Sibiriskej je dyrbjało w lěće 1911 swoje žiwjenjo přisadźić: 4525300

zdźišo padny do womory, z kotrejež wjacy njewotući. Znjezboženy khorowaše zdawna na sćěhwkach wójny a po wuprajenju lěkarjow bě jomu jenož krótke žiwjenjo hišće spožčene. Dokelž na raka ćerpješe, běchu joho operirowali a při tom črjewa na 60 cm přikrótšili. Někotre dny do njezboža přebywaše dla ćělnoho přepytowanja w Drježdźanskej klinicy. Dokelž röntgenowy aparat njedźěłaše, dyrbješe hač do soboty (8. julija) tam dočakać. Wostudy dla dojěde sej pak štwórtk domoj, kaž wotsudźeny njezbožu, kotrež so potom nazajtra sta. Wudowa a dźěšći žaruja wo starosćiwoho nana. Wina na njezbožu njemóže so nikomu přicpěć.

Z Łahowa. Na Łahowskim hrodźišću budźe njedźelu 16. t. m., je-li rjane wjedro, Njeswačidliski měšany khór ludowe spěwy spěwać. Spěwanjo započina so wječor we 5 hodź. Dokelž su akustiske wobstojnosće jara dobre, móže so dobre poradźenjo wočakować.

Z Łuha. Zańdźenu njedźelu 9. julija bu tu wójnski pomnik, k čestnomu wopomnjeću we swětowej wójnje padnjenych wjesnjanow postajeny, swjatočnje poswjećeny. K swjedźenjej běchu so zešłe wšelake towarstwa, „Jutrnica“ a ćěłozwučne towarstwo z Njeswačidła a wojerske towarstwo, tež Łuhowski měšany khór. Knjez farař Kapler měješe poswjećeńsku rěč serbsku a němsku. Na kamjenju su zapisane mjena dwanaćoch wojowarjow, kotřiž su swoje žiwjenjo woprowali za dom a kraj. Wjedra a wichory pomnikej zeškodźeć njemóža, dokelž je z krutoho žornowca zhotowjeny. Tak móže lětstotki swědčić wo lubosći a woporniwosći tych muži, kotřiž su swoje žiwjenjo woprowali za swojich bratrow. „Wy škitali sće dom a kraj, so horcy dźak Wam za to praj“, tak rěka zmysłapołne napismo, kotrež je w serbskej rěči do pomnika zarubane.

Ze Šešowa. Tudomny žiwnosćeŕ Hajna a joho nan běštaj tele dny z kołom k łucy pola Koslowa wotjěłoj, zo byštaj ju posykłoj. Tam kole do keŕkow stajištaj. Hdyž běštaj prěnju hrjabu dosykłoj a chcyštaj druhu syc započeć, so dohladaštaj, zo běštej so jězdnej kole zhubiłej. Někajki paduch, kotryž bě jeju z hole wobkedźbował, bě jej kradnył a z nimaj wotjěł.

Ze **Zdźerje** pola Klukša. Póndźelu wokoło 6 hodź. wěsty Pčoła po Mužakowskej drozy z Budyšina z jenopřežnym hospodarskim wozom domoj jědźeše. Přijědźe hač ke Klukšowskomu zastanišću. Tu přibližowaše so hižo ćah wot Wósborka. Pčoła chcyše hišće před ćahom kolije přejěć. Ćah pak bě spěšniši hač sebi mysleše. Lokomotiva poslednej kole woza hrabny a do boka šwikny. Wóz bu rozbity. Na wóz nakładźene wapno (Kalk), łožowa matraca a druha nadoba bu na dróhu a do přěrowa wućisnjena. Na wulke zbožo wosta kóń njezranjeny. Pčoła a jedyn druhi z nim na wozu sedźacy, ze stróželemi woteńdźeštaj. Při tajkim křižowanju pućow a kolijow njestoja podarmo tafle: Kedźbu!! Zastać, hdyž ćah so bliži!!

Z Kamjenca. W tudomnych lěšach su lětsa wjele zmijicow. W Gersdorfskej holi kusny njedawno zmijica jenu žonu do porsta. Žona běžeše hnydom k lěkarjej, njedźiwajcy toho dyrbješe so do khorownje podać. Kaž znate, je tež w namjeznych pruskich holach wjele zmijicow. Kedźbujće tohodla w lěsach!

Z Kulowa. Na městno zemrětoho lěkarja sanitetnoho radźićela Weinerta je so knjez dr. Deitmar z Westfalskeje zasydlił. Jara rjenje a wužitne bě było zawěsće dźiwajo na serbske wobydlerstwo, hdy bě tutu přilježnosć k zasydlenju serbski lěkař wužił.

Z Łužicy. Přichodnu njedźelu 16. t. m. budźe najdostojniši knjez biskop w Mišnje swj. sakrament firmowanja wudźěleć.

Přirodopisne nahlady čornuchow (Basutow)

Dźiwne su nahlady, kotrež su so pola čornuchow wo žiwjenju a skutkowanju přirody po něčim wuwiłe. Njebudźe zawěsće bjez zajimawosće, hdyž krótki přehlad wo tym podamy.

Zemja. Mjez tym zo sebi my ju jako kulu předstajamy, mysli čornuch, zo je wona płona a člowjekojo, kotřiž na spódnim boku bydla, wisaja na njej podobnje jako muchi na wjerchu. Wón měni tež, zo je „njedaloko lisća štomow“ druha zemja, njebjeska zemja.

Słónco a měsac. Čornuch mysli, zo słónco, hdyž so khowa, pod zemju pućuje, tam tuki w horncu wari a nazajtra rano so zasy pokaže. Druhdy móžeš tež měnjenjo słyšeć, zo je kóždy dźeń słónco nowe! Tam a sem pytaja tež na słónco skutkować ze wšelakimi kuzłarskimi srědkami. Tak na přikład tykaja hólčata kijej do zemje sebi napřećiwo — jedyn k ranju druhi k wječoru (wukhodej a zapadej słónca); jedyn dyrbi běh słónca zadźeržować, druhi jón spomałšić. To činja wosebje potom, hdyž su so ze swojimi stadłami zakomdźili a chcedźa hišće domoj być, prjedy hač so hornc z jědźu z blida minje. — Pokaza so měsac po dešćiku prawje jasny a wulki, praji čornuch, zo je so w dešćiku derje wumył; joho „khowanjo“ mjenuje wón „mrěćo“ a woteběranjo měsačka wujasnja sebi z tym, zo něchtó čwak wotkraje.

Hwězdy su błyšćate debjeńki na firmamenće. Padace hwězdy přizjewjeja smjerć „władyki“ (wjednika). Hdyž čornuch hwězdu padnyć widźi, wuplunje na zemju, zo by zemrětomu česć wopokazał.

Mróčele nastawaju po měnjenju tutych naturskich dźěći z postupowacoho kura; někotři tež měnja, zo su wulke z wodu napjelnjene měchi.

Zemjerženjo wobhladuje čornuch jako znamjo, zo je włodyka rozhorjeny a zo je wójna blizko a čim sylniše je rženjo, čim krawniša budźe wójna. Druhdy wukładuje so tež rženjo, jako wuraz hněwa duchow.

Wětřik přińdźe jim „přez wulku wodu“, sem. Hdźe ta wulka woda je, woni wězo njewědźa prawje. Zo wón wěje, hdźe a kaž wón chce, to su woni tež hižo spóznali. Druhdy móžeš tež słyšeć, zo je wětřik jedyn ptak, kiž na horach bydli. Přeja sebi ludźo, zo by sylny wětr so lehnył, tu póśćelu po „wětrowoho lěkarja“, kotryž ze wšelakimi prajidmami a kuzłarskimi srědkami „wětřikowu hłowu“ do jenoho sudowja spinje, tak zo njemóže dale wěć. Hdyž sebi wětr přeja, pytaja jón hólčata přiwabić, zo hwizdaja, abo na bóčnych rózkach duja, abo blešu rozbija abo z podobnej haru.

Błysk a hrimot. Wo tutymaj powěda so tajkale powěsć: Před dawnymi časami wutwori jena wosoba z mjenom Umvelinegange něhdźe štyri łohći wysokoho ptaka, kotryž měješe rjane zelenozłote pjerja. Hdyž tón ptak linaše, padny wón na zemju, a tutón pad zatřase zemju a błyšćate pjerja so zabłyskowachu.

Tučel maja čornuchi za hada abo za zepjeru hěty njebjeskeje kralowny. Hdyž jich dźěći po dlěšim dešću tučel wuhladaja, praja woni: „njebjeska kralowna je wjesoła“.

---

wjewjerčkow, 1500000 sněhowych zajacow, 12250 sobołow, 200000 jermankow, 180000 tkhórjow, 100 módroliškow, 1500 brunych barow, 16500 wjelkow. Soboł (Zobel) najdrohotniše kožuškowe skoćatko, je so nimale pominył.

W połodnej Americy je so wołmina myš (Chinchilla) nimale wutupiła. Před 50—60 lětami móžeše člowjek tute něžne skoćatko hišće z hromadami nadeńć w nižinach wot Buenos-Aires hač do wyšinow horiskow Anden. Nadobo bu jeje swětła mjehka kóžka jara požadany artikl na kožuchowych wikach; sćěhwk bě surowe ničenjo a zabiwanjo. Samo z dynamitom, tak so pisaše, je člowjek tutomu zwěrjatku za žiwjenjom šoł. W lěće 1900 bu 695000 kóžkow wuwjezenych; we lěće 1909 přińdźe jenož hišće 36288 na wiki — tak złě bě hižo tuta myš wotewzała.

Podobnje złě zeńdźe so wulkim mórskim cycakam: wołocham (walam), ćulenjam (robbe) a mnohim ptakam. Runjewon zakhadźał je člowjek přećiwo tutym zwěrjatam, hdyž ćěrješe joho nahrabnosć; tak bu w lěće 1803 w połnócnym atlantiskim oceanje 800000 ćelenjacych kožow dobytych, 700000 spalichu, zo bychu płaćizny přez přesylne dowožowanjo na wiki njespadnyłe. —

Wot lěta 1814 je wulki kajor (Alk), rjany so podnurjacy ptak, kotryž prjedy brjóhi połnócnoho lodowoho morja wožiwješe, wotemrěł. Hižo lěta 1618 potrjechi samsny wosud dronta, njewšědnje wulkoho hółbja, kotrohož bě Vasco de Gama 1497 hišće na kupje Mauritius we wulkich syłach nadešoł.

W našich dnjach hrozy wosebity strach čapam (Reiher), rajskim ptakam, kotrychž wodźěw w tak krasnych barbach hraje, a małym kolibrim.

Wšo, štož je rjane w přirodźe a štož móže rjanosć člowjeka někak pozběhnyć, dyrbi joho sebičnosći służić — njech při tym přiroda dźeń a dale wokhudnje abo nic. Móda sebi to žada — a móda ma prěnje prawo — stoji wyše, dyžli žiwjenjo tak krasnych stworjeńčkow. Wěrje njepodobne je skoro, štož je jedyn Parižski šewc dokonjał. Wón je wuwołany, dokelž wě, za žónske jara apartne wobućo dźěłać. Z wosebitej wustojnosću wě wón při tom wutrjebać metaliscy so błyšćace kožuški małych ptačkow. Bohata Amerikanka da sebi wot tutoho mištra črije za reje z kolibrijowych pjerjow wudźěłać. Nic mjenje hač 200 kožuškow běše k tomu trěbnych. Tak je tajke njerozomne pychańtwo na tym wina było, zo cyła syła ptačkow so zniči.

Tež w powójnskich časach pokazowachu so w tutym nastupanju zrudne znamjenja. Mnozy běchu budź na prawe, budź na njeprawe wašnjo zbohatnyli. Tući wójnscy dobytkarjo njewědźachu, hdźe ze swojimi často dosć lohko zasłużenymi pjenjezami. Z cyłoho swěta dyrbjachu kožuchi hromadźe wožene być, zo bychu so přeća a žadanja nowych bohačkow spokojić hodźałe. Wo kajke ličby so tu jedna, pokazuja nam wiki w St. Louis (w Americy) z lěta 1920, na kotrychž dyrbješe so wjacy dyžli 8 milijónow kožuchow předać. Mjez nimi běchu kožuchi wot 19000 ćelenjow, 850000 knotow, 1200000 ruskich wjewjerčkow, 218000 bobakow (Murmelt.), 802200 pižmowych myši (Bisamratten), 65000 wjelkow, 543000 alpskich zajacow, 200 leopardow, 329 lawow, 186000 jermankow, 380000 opossum, 3600 wudrow, 300000 smjerdušow (Skunks), 21000 bobrow, 10000 kłokanow (Känguruh), 7575 ruskich a japanskich sobołow. Z toho je widźeć, kak je so zwěrina zabiwała.

Kaž je so zwěrjatam šło, tak tež wšelakim rostlinam a kwětkam. Znate je, zo kosmjawka (Edelweiß), kotraž na alpskich horach wšudźom rosćeše, je wohrožena. Pućowarjo su ju torhali, njerozomnje — tak, zo je cyle zrědka jenož nadeńć. A kaž jej, je so wjedło někotrejžkuli rostlinje. (Pokročowanjo.)

Z misijónow.

Lyonske misijónske towařstwo

dósta 3. meje t. l. přez wosebite „motuproprio“ Swjatoho wótca, Pia XI., nowe zarjadnistwo. W prěnich sto lětach joho wobstaća měješe Francózska hromadźenjo a rozdźělenjo darow w rukach. Hač runjež dyrbi so připóznać, zo je tute dźěło cyle njestroniscy a derje dokonjała, su tola wobstojnosće powójnskoho časa sobu přinjesłe, zo so zarjadnistwo dyrbješe přetworić.

Do wójny staješe Francózska, „najswěrniša dźowka swj. cyrkwje“ wjetšu połojcu wšěch misijonarow a zwjedźe też najwjetši přinošk za towařstwo sama. Po wójnje pak je zajim za misijónstwo mjez wšěmi ludami mócnje přibjerał. Wšě katolske narody wobdźěluja so žiwje na zběrkach a stajeja też z kóždym lětom rosćacu ličbu misijonarow.

Swjaty wótc wuda tohodla k jubilejej 100 lětnoho wobstaća Lyonskoho misijónskoho towařstwa swój prěni pastyrski list, „Romanorum Pontificum“ mjenowany. W nim postaji, zo ma generalna rada (předsydstwo) spomnjenoho towařstwa z Lyona do Roma so přepołožić. Wona ma być mjezynacionalna, ma potajkim wobstać ze zastupjerjow wšěch tych narodow, kotrež wosebje wulki přinošk za towařstwo zwjedu, Francózska dóstanje swojich zasłužbow dla dweju zastupjerjow a městopředsydstwo. Předsyda ma być přecy sekretar kongregacije Propagandy. Tu khwilu je to monsignore Fumasoni-Biondi, prjedawši japoštołski delegat za Indisku a Japansku.

Za jara spomožnu wěc rozmnoženja swj. wěry-skutkuja tak tři wulke towařstwa: Lyonske misijónske towařstwo (nětko towařstwo za rozmnoženjo wěry mjenowane), towařstwo dźěćatstwa Jězusowoho za naš dorost a sodalita swj. Pětra Klawera, kotraž so wosebje z woćehnjenjom domoródnoho duchownstwa mjez pohanskimi ludami zaběra.

Bóh dał, zo bychu wšě tři zjednoćeństwa mócnje rozkćěłe, tak zo by kralestwo Bože na zemi mjez pohanskimi ludami mócnišo přiběrało, hač wone bohužel z kulturnymi narodami stareje Europy hinje, Bóh dał, so by misijonska mysl też mjez nami Serbami přecy wjacy spěchowarjow namakała. Žiwy zajim za rozmnoženjo wěry mjez pohanami zamóže wšće też lubosć k Bohu a k bližšomu w našich khětro wustudnjenych wutrobach zasy znowa zapalić. To dał Bóh! Wj.

Njepijće na wišnje wodu!

Šulska holca w Meerane běše so wišni najědła a napi so wody. Bórzy začuwaše wulke bolosće a wumrě.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju kóždu dźělbu **rožki a pšenicy** po dźeńskej płaćiznje. **Poručam mais**
Rjane wotruby, pšenična wotruby, rjisowe wotruby,
Prawočanski młyn.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźeńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towařšne hry.

Wšě čišćeŕske dźěła
w kóždym wuwjedźenju wuhotuje
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Wobkhowane městno
za
Welsec kupny dom w Kulowje.

„Jednota“ w Budyšinje změje jutře **njedźelu 16. julija** wječor we 8 hodź. **měsačnu zhromadźiznu** w katolskej towařšni na garbařskej hasy 26.

Kuwerty
100 štuk 30 hr.,
1000 štuk po 250 hr.
poruča
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Swěrna serbska katolska **holca** do kuchiny (njetrjeba warić móc), kotraž mohła też z 81. synom knježstwa, kotryž serbsku rěč wuknje, serbscy powědać, so na knježi dwór w Jělcy (hdźež je kat. knjeni), hnydom pyta. Do Wotrowa je 1/2 hodźiny ke mši, runje tak do klóštra. Dalše so na knježim dworje abo na Wotrowskej farje zhoni.

Zjawny dźak

za darmotne wotedaćo poslešća z Elsassa wuhnatej swójbje wupraja so

knjeni kubleŕcy **Mariji Ellinej**
na Židowje.

Hańža Hokowa w mjenje wuhnatych.

Na sćěhwkach jara wobžarujomnoho njezbožownoho připada při nowotwarje w Kanecach zemrě 8. julija

murjeŕ Jakub Hěblak
z Nowoho Dwora.

Zhubichmy z nim swěrnoho, pilnoho a swědomitoho dźěłaćerja a budźemy hač do najdalšich časow dźaknje na njoho spominać.

Jakub Rjebiš w Kanecach, wobsedźeŕ
a **Bjarnat Pofont we Wotrowje,** twarc.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, wowki a ćety

Marije zwud. Andrickeje,

sobustawa 3. rjadownje swj. Franca,

kotraž štwórtk 6. julija ze swj. sakramentami wobstarana w 72. lěće jeje wichorojtoho žiwjenja zbožnje zemrě, a bu njedźelu 9. julija tu pokhowana, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w khorosći wopytowali, na póstywječorach so za nju modlili a ju w bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje pak wysocydostojnomu kapłanej exp. Dórnikej za hustore domawobstaranjo a česćehódnym miłosćiwym sotram za woporniwe wothladanjo khoreje, kaž też nošerjam

najwutrobniši dźak a zapłać Bóh.

Dušu zemrěteje pak poručamy pobožnej modlitwje wěriwych.

W **Radworju** a **Pančicach**, 9. julija 1922.

Cyrkw. wučeŕ Jan Andricki a přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 41,— hr., na pósće :-: štwórćlětnje 3,75 hr. :-:

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., :-: sobustawy płaća 1.20 hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 30. | Budyšin, 22. julija 1922 | Lětnik 60.

Wumožene ptačatko.

1. Wěm ja, wěm ja spěwańčko
   Wo nabožnym mužiku.
   Strowa sy, Marija *
2. Měješe wón ptačatko
   W swojim małkim korbiku.
3. Donjesł joh' do zahrodki,
   Do zahrodki różowej.
4. Wučeše je spěwaći,
   So k Mariji wołaći.
5. Ptačatko tam lětaše,
   Wjesele sej spěwaše.
6. Přilećał je krahołc zły
   Z wětra złeho na ptačka.
7. Popadnył je ptačatko
   Mjezy swoje pazory.
8. Ptačatko to wrěšćeše
   A so k Bohu wołaše.
9. Mać to Boža wusłyša,
   Wutorže to ptačatko.
10. Ptaćatko zas lětaše
    A so Bohu dźak'waše.
11. Marja je jom' pomhała,
    Hrěšnikam też pomože.

Jednory spěwk nam wobrazniwje powěda, kak mać Boža wbohe ptačo kraholcej wutorže; a jakož wona ptačka wot złeje smjerće wumoži, tak wutorhnje też hrěšnika (ptačka) złomu duchej (kraholcej) a z tym wot wěčneje smjerće. Štó težto tón nabožny (abo „fromny") mužik je? Duchowny wóte, kiž człowjeka wuči k Bohu so wołać a joho maćeri.

* Přidawa so kóždomu hrónčku.

Jednory je hłós, wobsahuje jeno 6 sónow. Žórła: Časop. M. S. 1868, 74 (M. Hórnik) a 1880, 24 (M. Róla) a Černy, Nar. hłosy III, 6.

Słowa wěčnoho žiwjenja.

Sćeńsku knihu w rucy, tajki, kajkohož běchu joho hrabli, stoješe swj. diakon Euplus († 12. 8. 304 w Cataus na Siciliji) před swojim sudnikom, konsularom Calvisianom.

„Sy ty tele pisma sem přinjesł!"

„Haj, kaž sy sam widźał; z nimi mje popadnychu."

„Čitaj z nich!"

Euplus rozłoži lisćinu a čitaše: „Zbóžni su, kotřiž přesćěhanja ćerpja sprawnosće dla, dokelž jich je njebjeske kralestwo" (Mat. 5, 10.) A z jenoho druhoho rynčka (Mat. 16, 24) čitaše: „Chce-li štó ze mnu hić, zapřej sebje samoho a wzmi swój křiž a sćěhuj mje!"

A hdyž bě tole a hišće něštožkuli druhe přečitał, prašeše so joho sudnik: „Što ma to rěkać? Te słowa njedorozemju." Euplus wotmołwi: „To je zakoń mojoho knjeza, kotryž dóstach."

„Wot koho?"

„Wot Jězusa Khrystusa, Syna žiwoho Boha."

Na to da joho sudnik na ćwilownu wupinyć a znowa so joho wuprašeše. Tola też nětko wosta Euplus wobstajny we swojej wěrje. Woznamjeniwši so ze znamjenjom swjatoho křiža dźeše ke konsularej. „Štož prajach, też nětko hišće wuznawam. Sym křesćan a čitam swjate Pismo."

Calvisian: „Čohodla zdźerža sebi pisma, njewotedawši jich, kaž bě kejžor přikazał?"

Euplus: „Dokelž sym křesćan a njeje dowolene, jich wotedać . . . W nich maš wěčne žiwjenjo. Štóž je woteda, zhubi wěčne žiwjenjo. Zo bych sebi je wobkhował, přisadźu rad swoje časne žiwjenjo."

A wótře so modlo njeseše sćerpnje swoje ćwile; bórzy bě wosłabił. Jenož zwaha pohibowaše hišće hubje. Joho ćwilowarjo pak powěsnychu jomu swjate Pismo wokoło šije a tajkoho wjedźechu joho na wotprawnišćo. Posoł před nim pak wozjewješe ludej: „Euplus, křesćan a njepřećel bohow a kejžorowy!" A z poslednjej mocu a ze zapadowacym hłosom wołaše Euplus: „Dźak budź Khrystusej, mojomu Bohu!"

Na wotprawnišću pak wotrubnychu jomu hłowu. Swoje žiwjenjo da Euplus radšo, swjatoho Pisma pak sam wot so njewoteda.

Takle, luby čitarjo, ważachu sebi prjedy swjate Pismo. Też naš čas dźerži wjele do knihi. Mudrosć we nich swět pyta, tola zahubjenjo skerje z nich sréba. O, zo by znajmjeńša ty był toho přeswědčenja, kajkož bě Euplus a, zo bych mjenował też jenoho swjatoho japoštoła, swj. Pětra. Z nim sebi praj: „Knježe, ke komu měli hić? ty jenički maš słowa wěčnoho žiwjenja." (Jan 6, 69.) Kup sebi tohodla „Nowy Zakoń" a njezabudź při tym na krasnu knižku „Kročenjo za Khrystusom". Wobej Ći twój duchowny wobstara.

Pjenježne wobstojenja

wosebje srjedźneje Europy (Awstriskeje a Němskeje) a předewšim Ruskeje, su dźeń wote dnja hórše. Hrózbnje spaduje w poslednim času němska hriwna a awstriska króna. Awstriska je sebi wosebitu banku za papjerjany pjenjez (Notenbank) założiła, jeje dołh wučinja dźěn hižo 1000 milijardow. Do wójny dawaše so za 1 dollar w Awstriskej někak 5 krónow, nětkle 30500 krónow. To je dopokaz, kelko wukraj wo financach Awstriskeje dźerži. Za kilo swinjacoho šmałca maš tam hižo přez 10000 krónow dać. Jendźelski pjenjez, punt sterlinga, płaći 106000 kr. a čěskosłowakska króna 695 a stajnje wjacy. Při tym ma so wopomnić, zo w Awstriskej a po nětčišej čěskosłowakskej republicy do wójny pjenjez jenak stoješe. Z knježeńskeje strony lud tam na to přihotuja, zo stej za wumoženjo jenož hišće 2 móžnosći: pak přizamknje so Awstriska Němskej, abo ententa ma so dospołnje wo nju starać. Prěnja myslička pak wukhadźa skerje z wutroby hač z rozoma. Tamni němskonarodni chcedźa ze wšej myslu k Němskej, zo by tak wulki němski narodny stat nastał, do kotrohož měli też hišće Němcy z połnócnych Čech słušeć. Woni bychu tak zjednoćeni z Němskej, dopjelnjenjo swojich narodnych přećow namakali, hospodarscy pak bychu jenož na khwilu něšto dobyli. Přetož: što budźe z Němskej? Rěka, zo ta jenož někajke 12—15 měsacow za Awstriskej ale wobstajnje do hubjenstwa zapadnje. Naše nětčiše płaćizny su někak tajke, kajkež we Wienje a cyłej Awstriji před dobrym lětom běchu. Što na Němsku hišće přińdźe, hdyž entenće njewotruna, štož ma płaćić, njeje hišće wěste, ničo lěpše pak kaž hač dotal. Abo što khowa so za powěsću, kotruž nowiny po jenej francózskej přinošuja: Po njej žada sebi Francózska, zo by Němska swój „bankerott" wuprajiła. „Ta dźěn też z dobrej wolu bankerott čini; tohodla smědźa so khostanja nałožeć, ke kotrymž ma ententa přećiwo Němskej po měrowych wujednanjach prawo." Wosebje porokuje so Němskej, zo wona entenće njepłaći, při tym pak po milijardach za swoje železnicy, telefóny a twarjenjo nowych kanalow nałoža, předewšim też rusku industriju wutwarja.

Němske nowiny swarja na tajke žadanja. Wězo njeje ničo lohke, štož so tu žada. Na druhi bok pak bychu derje činili, hdy bychu ludej přeswědčenjo přiswojeli, zo so Francózskej dyrbi dać, na čož je so Němska we Versaillu zwjazała, zo dźěn dale Francózska wěste wotrunanjo nuznje trjeba, hdyž je tola jeje winowatosć so za tamny lud starać, kiž je přez w joho krajinach zakhadźacu wójnu wo wšo přišoł. Je wopaki, hdyž so Francózskej sama zła wola přećiwo Němskej wumjetuje; ma so też z jeje a nic jenož z jenoho stojnišća jeje politika přećiwo Němskej wobhladować. Jenož přez wěrnosć dóńdźe lud k spóznaću a jenož tak, mamy-li hewak dobreje wole, přińdźemy k pokojej a wěrnomu měrej mjez ludami a statami.

Wšelake nowiny pišu, zo je so mjez němskim knježeństwom a zwjazkarskim rukowanskim komitejom dojednało:

1. Rukowanski komitej budźe wšě dokhody Němskeje kontrollować a runje tak wudawki, prjedy hač němski sejm wo nich wobzamknje. Wón budźe je też we wokomiku dopruhować, hdyž so wuwjedu.

2. Wšě financne a hospodarske statistiki Němskeje dyrbja so rukowanskomu komitejej k pruhowanju předpołožeć.

3. Němske knježeństwo je na to zwjazane, zo wone rukowanskomu komitejej běžnje wo tukhwilnym wisatym dołzy Němskeje rozprawu poda.

Mjez tym pak drohota z wulkej spěšnosću přibjera. Hižo płaći němskostatna banka za 10 hriwnowski złotak 850 hr., za 1 slěbornu hriwnu 40 papjerjanych. Njedawno z nowa wulke wothódnosćenjo němskoho pjenjeza je zawinyło, zo ma Němc za wěcy, kotrež z wukraja bjerje, zasy wo wjele wjacy płaćić.

Tym płaćiznam přiměrjeju nětko też překupcy hižo swoje domjace twory. (Hlej na přikład powěsć z Budyšina.)

Swětowy rozhlad.

Hrózbne mordarstwa,

kotrež buchu w Němskej po přewróće skućene, jeje wobstaću najwjetše strachi přinošeju. Wone nic jenož njedowěru w wukraju přećiwo njej powjetšeja, ale też znutřkowne wojowanja a wosebje też hospodarske škody zawinjeju. Demokratiski duch, kotryž ma tu khwilu hišće přewahu we sejmje a knježerstwu, hlada wosebje po Rathenawowym skóncowanju tele strachi přez wosebite **„zakonje za škitanjo republiki“** wotwobroćić. Přećiwo nim su komunistojo a wosebje też němskonarodni. Zo runje też posledni za tajke zakonje njejsu, je po jich zmyslenju a a wosebje też po zadźerženju wulkoho jich dźěla a jich přiwiska zrozemić. Woni su, kotřiž maja sobu najwjetši, jeli nic wšón podźěl na šćuwancy, kotraž so přećiwo republicy a wosebje jeje najhłownišim wjednikam stawa a kotraž zmyslenjo přihotuje, z kotrohož młodźi njeswědomići ludźo so k mordarstwam zahorjeju. Wosebje zajimawe pak je tu też **zadźerženjo Bayerskeje**. Je wěste, zo jej přisłušnosć k Němskej Pruskeje dla wjele zboža a wjesela a česće přinjesła njeje. Wšo to pak tola njezamołwja zadźerženjo, kotrež tam so haji a podlěkuje. Je tola spodźiwnje, zo tam mordarjam Erzbergerowym so tłóchnyć poradźi, zo tam mordarja kaž hrabju Arca k smjerći njewotsudźichu abo do jastwa njetyknychu, haj zo smě tón, kaž tele dny we sakskim sejmje jedyn zapósłanc na to pokaza, na jenym wulkim kuble přebywać, hdźež pječa ratarstwo wuknje a ma cyły dźeń dowol.

Stojnišćo Bayerskeje k republicy rozswětli w prawnym wubjerku němskostatnoho sejma minjenu sobotu bayerski zapósłanc z Peeger, hdyž so tam wo zakonjowym naćisku připrawjenja policajskoho zakonja jednaše. Tam praji po zmysłu tole:

„Bayerjo maja wosebje sylnje rozwite štatne wědomjo, kotrež je so w tysaclětnym zakonju rozwiło. Bayerska je so prjedy w němskim staće strowa čuła, nětko pak je so wona **němskoho stata nabyła.** To je so z nućenym hospodarstwom a z wójnu stało a dale z tym, zo je narodna zhromadźizna we Weimarje na město monarcha jednotny stat stajiła. Bayerjo dyrbja nowu wustawu znjesć, to pak jim němske knježerstwo přecy lohke njećini. Su so nadźeli, zo dalše přimanja wuwostanu, bohužel pak su so nowe přidałe, kaž krajny zawjeranski zakoń, postupanjo přećiwo wobydlerskim woboram, wuwzaćny zakoń a wukaz němskoho presidenta. Krajam stej jenož justicna a policajska wysokosć wostałoj, bjez kotrejuž stat mjeno stat njezasłuži. Potom je njezbožowne skóncowanjo Rathenawa přišło a z nim zakoń za škitanjo republiki. Prěni zakoń ćežko do justicneje wysokosće bayerskoho stata a runje tak němski kriminalny policajski zakoń do policajskeje wysokosće krajow přima. **Žane bayerske knježerstwo njesmě sebi zwěrić, hdyž chce před krajom wobstać, tajkim postajenjam přihłosować.**

Rathenawowaj mordarjej

Kern a Fischer staj so samoj wotprawiłoj. Jeju bě policija na wěži rozpadankow staroho hrodu Saaleka při Solawje wuslědźiła. Hdyž wobstupjenaj hižo wućeknyć njemóžeštaj, so, wunjesywši hišće prjedy sławu Ekhardowej divisiji — najhóršej njepřećelcy republiki — zatřelištaj. Bě to wječor 16. julija. Z tym přeradźištaj, njeby-li to hižo prjedy znate było, do kotroho politiskoho lěhwa słušataj a kotre ma tak hrózbne mordarstwo a z nim zwisowace pohubjeńšenjo němskostatnych znutřkownych a zwonkownych politiskich wobstojenjow sobu na swědomju. Smjerć je jimaj hort zawrěła, a tak drje mnoho potajne wostanje, štož by při procesu na zjawne přišło. Z tym też mnozy jeju přiwisnicy njespóznaći wostanu; mnohich pak je policija hižo zajała, zhoniwši něštožkuli přez žiwoho zajatoho třećoho mordarja, mjenujcy Techowa.

Policiji a sudnistwu budźe nětko po tajkich wuslědźenjach a na zakładźe nowych ke škitej republiki wudatych zakonjow mózno, kruće přećiwo tajkim mordarskim pasmam wustupować. Njedźiwajcy to pak drje smě so prajić, zo Rathenaw njebudźe posledni, kiž w tymle přewalerskim času namócneje smjerće wumrje. Krute postupanjo policije móže snadź zawinyć, zo tamni, kotřiž za starym systemom žaruja, prjedy ke skutkam přećiwo republicy dóńdu, hač bychu to hewak činili.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Zwjazk Budyšskich zahrodnikow wobara so w nowinach přećiwo porokej, zo su jich wupłody předrožene. K tomu přinoša tónle přehlad:

Ludźo płaćachu:

	lěta 1914, pjenježkow hriwnow	nětkle,	potajkim kelko raz wjacy
za wać. morcheje	8—10	3,00—,400	40

Na hodźinu dóstawaše lěta 1914 radny dźěłaćeŕ po 20 pjenježkach. Za to móžeše sebi kupić $2^1/_2$ wačoškaj morcheje abo 6 hłowčkow solotweje, abo $1^1/_2$ punta rabarbora abo 2—4 kuski kulrabja. Nětkle dóstawa tónsamy dźěłaćeŕ na hodźinu znajmjeńša 22,50 hr. Za to móže sebi kupić 5—7 wačoškow morcheje abo 11—12 hłowčkow solotwje abo 12—15 puntow rabarbora, abo 7—20 kulrabjow. Na druhi bok płaći: měsćanski hnój lěta 1914: 1 kubikmetr 1,80 hr., nětkle 125 hr., to je 70 razow wjacy porno prjedawšomu; kupne hnoje su wo 100 razow dróžše, symjenja wo 50—60 razow, wudawki za dowoz, tepjenjo a tak dale wo 100—120 razow wjacy.

Z toho je widźeć, zo při tajkichle płaćiznach zahrodnicy na swoje pjenjezy njepřińdu; wo zasłužbje so rěčeć njehodźi. Zahrody móža so jenož přez to někak dźeržeć, zo jich swójbni wšědnje 14—16 hodźinow wob dźeń dźěłaju. — Podobnje kaž tu zahrodnicy bychu też ratarjo derje činili, hdy bychu w nowinach ludźom rozpisali, kak su płaćizny za jich wupłody drje přirostłe, wudawki pak też njewuprajnje so powyšiłe. Z tajkoho rozjasnjenja snadź by dobre wuskočiło, zo by nic-

Poslednja Primica w Tuchorju.

Tele powědańčko je spisał naš njezapomnity njebohi Winger w lěće 1894 za „Kat. Posoł“. Tehdy bě wón hišće student, tola hižo wustojny spisowaćel. Wěmy, zo je lud z pjera k. Wingerja stajnje rad čitał; zdobom służimy joho čestnomu wopomnjeću, hdyž powědańčko zasy podamy.

We starosławnym Budyšinje stoji na nětčišim lutherskim pohrjebnišću wonka při Lubijskej drozy cyrkej swjateje Trojiry. Tola podarmo prašeš so w Budyšinje za tutej cyrkwju. Nichtó wo njej ničo njewě. Za to pak znaja tam ćim lěpje Tuchorsku cyrkej. Kóžde dźěćo wě ći ju pokazać. A tola je tuta swjatnica po prawym cyrkej s. Trojicy. Lud pak njeznaje toho mjena a rěka jej powšitkownje Tuchořska cyrkej. A zwotkel tute mjeno? — Tuchoř njeje pola Budyšina, ale njedaloko Wujězda. —

W spočatku 16. lětstotka njebě w Budyšinje hišće Tuchořskeje cyrkwje, Tuchořskoho kěrchowa. Za to pak bě w Tuchorju dźeń wote dnja rano, připołdnju a wječor słyšeć lubozny hłós cyrkwinoho zwónčka. A zwónčk klinčeše tak rjenje po ćichim lěsu, zo jomu samo štomy a skały wothłosowachu. Tola z wotkel tute zynki w čornym lěsu? Nihdźe tola njekukaše ze štomow cyrkwina wěža. Zlětowachu tam Boži jandźelowje w klinkotacych suknjach? Bě sebi tam putnik samotnu swjatničku natwarił? —

Też dźensa zwonješe w Tuchořskim lěsu swjaty wječor. Zbožne cunje zwuki znošowachu so k módrym njebjesam a rozhlěhowachu so po krajinje wołajcy ludźi k modlitwje. A wšitko so modleše. Mužojo zejmowachu čapki, žony stykowachu rucy w ćichim paćerju. We wjeršach štomow šeptaše cuni wětřik jandźelske powitanjo. Na ławcy před Božim domčkom sedźeše słónčko a spěwaše wječorny paćeŕ. Nježne zynki wječornoho zwónčka kolebachu je do słódkoho spara. Bože słónčko skłoni sprócnu hłowu, zańdźeli złote wóčko a zdrěmny. Wječorne zerja zawodźechu je z purpurowym płachćom, a wječorne směrki wěšachu ćmowe zawěški do woknješkow Božoho domčka. Boži dźeń bě nimo. Boža nóc zlětowaše hižo z čornymaj křidłomaj nad wječornej krajinu.

A wšitko podawaše so nětko k měrej. Ludźo khwatachu z polow domoj. Dźěći spěwachu wječorne paćerje. Skót ćehnješe rujo a bječo z pastwy. Wšo wućichny na polach a łukach. Jenož kurwoty lećachu kiwkajcy do keŕkow, a wróny a rapaki znošowachu so ze świtami nad Tuchořskim lěsom. Tam na starej lipje šwapotachu hišće škórcy we wjesołej bjesadźe, a we łužach rjechtachu žaby. Na łukach hrajachu kuntwory, w powětře šwórčachu bruki. Njetopyry pjerchotachu po ćmě wokoło, a po starych murjach łačeše so kałačojty jěž.

Hewak pak drěmaše hižo wšitko na zemi, khiba nic sowa, kotraž so na hońtwu hotowaše, khiba nic kóčka, kotraž ze žehliwym wóčkom na myš łakaše, khiba nic stražnik, kiž runje po wsy khodźo trubješe.

Też naš zwónčk njebě hišće womjelknył. Přecy hišće klinčeše joho jasny hłós po ćichim lěsu. Joho lubozne zynki zlětowachu dale a wyše a dobywachu so do zbóžnoho raja.

A hlej, njebjes złote wuhladka so wotewrichu. Jandźelske jasne hłowčki zjewichu so na njebjeskej módrinje a kukachu dele na zemju.

Też mać Boža wočini złote woknješko, krasnu wječorničku. Jeje maćerne wóčko zyboleše so tak wjesele w nim, mikaše tak přećelnje. Jeje swjate wucho pak słuchaše z radosću krasnomu zastaničku, kotrež jej zwónčk zanošowaše wječor před jeje hordoznym swjedźenjom. Nazajtra dźěn měješe so swjećić zbóžne donjebjeswzaćo swjateje Marije.

A cyłe njebjo bě jej k česći krasnje wobswětlene. Boži měsačk khodźeše ze sľěbornej latarničku po rajskich honach a zaswěćeše złote hwězdźički.

Běše krasna Boža nóc. Ničo so njehibaše, ani liščičko na štomje ani trawka na łucy. Jenož naš zwónčk klinčeše dźensa njewšědnje dołho k česći maćerje Božeje po ćichej nocy, a njebjes kralowna sedźeše hišće při wotewrjenym woknu a słuchaše joho zynkam.

A hdyž tak dele hladaše na Božu zemju, dohlada so jeje swjate wóčko na dwě wosobje, kotrejž po zelenej šćežcy do Tuchorja kročeštej. Zdaštej so žonje być, znajmjeńša běštej w sukni. Ale hdyž jimaj Boži měsačk mjez

ratarski lud ratarjow sprawnišo posudźał a swoju hidu přećiwo nim spušćił.

Z Budyšina. Minjenu njedźelu měješe naša „Jednota“ wulcy zajimawy wječor. W rjanych swětłowych wobrazach pokazachu nam knježa farař Hejduška, kapłan Just a zastojnik Hejduška zajimawe pokazki z Bosnije a Hercegowiny. W 113 wobrazach předstajichu nam tejle z přirodźinym kuzłom kaž překrasnjenej krajej, jeju skaliskate hory, zelene doły, šumjate lěsy, so walace wody a wosrjedź wšoho toho rjany zróstny lud, kak tam bydli, so žiwi, so raduje, a też žaruje; widźachmy z wobrazow, kaž městow Serajewa a Mostara, też raz tamnišich twarjenjow a nabožnoho přeswědčenja a toho zjawnoho pěstowanja. Wobrazy bě nam přećelnje přewostajiła „Domowina“, a jej słuša dźak za zawjeselenjo a powučenjo, kotrejž z nich dóstachmy.

Z **Budyšina.** Kak płaćizny rostu, móžemy zasy tu nazhonić. Minjeny štwórtk bě sebi kupc do klamow po něšto šatow dóšoł. „Kupće sebi hišće dźensa“, joho tam posłužnicy namołwjachu, „jutře budźemy tele wěcy hišće jónu tak droho předawać.“

— Najdostojniši knjez biskop je minjenu srjedu na 3 njedźele do kupjel Jordanbad pola Biberacha we Würtembergskej wotjěł.

— Přećiwo dawkej nježenjenych, kiž stej Budyšskej měsćanskej zastupjerstwje wobzamkłoj, běchu tudomni komunistojo protestnu zhromadźiznu powołali. Rozhorjenosć na nowy dawk je wulka. Nježenjency pokazuja na to, zo jich žiwjenjo tež tuńšo njepřińdźe, dyžli ženjenych, haj, jěsć a bydlenjo hišće dróžšo. Za swójbu, kotraž ženjenomu wudawki powjetša, dóstawa dźěn wón přiłohu za žonu a dźěći. Wosebje pak to rozhorja, zo změja dawk też nježenjene dźěławe holcy płaćić. Jich mzda je tola dosć mała; na druhi bok pak so njedźěłacym holcam zamóžitych swójbow dawk njenapołoža. Spodźiwne je, zo runje Budyšin sebi na tajki dawk mysli, hdyž je tola wyšši měsćanosta sam so wuprajił, zo pjenježne wobstojenja Budyšina hubjene njejsu. Zhromadźiznu běchu ludźo ze wšelakich worštow a powołanjow wopytali, wšitcy pak běchu přećiwo dawkej.

Z Radworja. Tudomne towarstwo knježnow wotmě zańdźenu njedźelu swój lětuši wulět, a to do klóštra a Wotrowa. W klóštrje wopytachmy knježnjacy něšpor. Potom wobhladachmy sebi klóštrske drohotnosće. Klóštr wobsedźi mjenujcy wulku mnohosć žadnych relikwijow (powostankow swjatych), na př. někotre włosy a šlebjerdku šlewjera swjateje Marije, hłowu a kruch drasty swj. Jana křćenika, dźěl hłowy swj. Jakuba staršoho, porst swj. Handrija, swj. Jurja a swj. Wórše a hłowy někotrych jeje towarškow, wšo do pozłoćanych sudobjow zasadźene. Wšě tele drohotnosće, też 300 lět stary sleborny štab hnadneje knjenje (podobny biskopskomu štabej), buchu nam přez přećelnosć wjeledostojneju knjezow propsta Mačka a kapłana Gerharda w kapali pokazane. Tysacy ludźi w klóštrje pobudu, ale nichtó tute drohotnosće njewohlada. Też naše towarstwo je tak bórzy zasy widźeć njebudże.

Sami wobhladachmy sebi hišće ćěła swjatych Celestina, Wiktorije a Pawliny a hłowu swj. Natuša w skleńčanych kašćach na woltarjach w cyrkwi. Na naprašowanjo dóstachmy też hišće přileżnosć, někotre knježny wohladać a z nimi porěčeć. (Je jich tam něhdźe 60, mjez nimi 13 Serbowkow).

Před wječorom dóńdźechmy hišće, kaž bě postajene, do Wotrowa, hdźež sebi cyrkej a na farje wobšěrnu zběrku popjelnicow a druhich starožitnosćow wobhladachmy. Pola Šołćic (Mrózkec) poswačiwši pobychmy też na tamnišim hrodźišću, kotrež, wot wječornoho słónca wobswětlene, krasny rozhlad nimale po cyłych katolskich Serbach a dale poskićeše. — Hdyž so wječor na wróćopuć nastajichmy, zaswěći měsačk swoju latarničku, a tak nas sprócne konje zbožownje zasy domoj přiwjezechu.

Přisp. red.: Dopis bu hižo za poslednje čisło připósłany, přez póstowu zmylku pak dóńdźe zapozdźeny redakciji.)

Z Bukec. Wulku škodu je wichor póndźelu a wutoru na sadowych štomach načinił. Kaž bychu nasyte byłe, leža jabłuka, krušwy a wišnje pod štomami. Často je wětr sylne hałozy zwotłamał, haj samo štomy zlemił a z wutorhał.

Z Khróšćic. W nocy k wutorje kradnychu tudomnomu pjekarjej Justej zjoho wobydlenja mužace a žonjace koło. Do wodydlenja běchu so paduši z nasylnosću dobyli. — Z jeneje skałowskeje budy při ptačej horje pak pjatk rano jene koło kradnychu.

Z Jaseńcy. Njedźelu 9. julija wotmě naša katolska Bjesada swoju měsačnu zhromadźiznu. Knjez předsyda Nowak spomni při wotewrjenju na minjeny swjedźeń „Jednoty“ a rozprawješe dale wo jednoće mjez ludom, kotraž bohužel khětro klaca. Dale rěčeše wo katolskej wěrje a kak je wona zarjadowana. Na to měješe knjez farař Šewčik jara zajimawy a powučacy přednošk wo zdźerženju nabožneje šule a wo zarjadowanju staršiskeje rady. Po tutym buchu wšelake namjety wuprajene, mjez druhim so prosy, zo by na přichodnu zhromadźiznu prawje wjele sobustawow přišło; kóždy, kiž ma knihow z knihownje požčenych, ma je cyle wěsće sobu přinjesć.

Z Wotrowa. Minjenu njedźelu wotmě podzwjazk Raiffeisenskich towarstwow swoju hłownu zhromadźiznu, kotraž běše w prěrězku derje wopytana. Dokelž běše k. wyšši wučeř Symank zadźěwany, wotewri knjez wučeř Kral ze Zarěča zhromadźiznu a powita wosebje knjeza direktora Kwencla z Erfurta. W mjenje Wotrowskoho towarstwa postrowi přitomnych knjez kantor Rězak.

Dalši porjad:

1. Přehlad wo dźěławosći minjenych dźewjeć lět 1913—1922.
2. Přednošk k. direktora Kwencla: „Pjenježnistwo — žitny dawk“.
3. Zličbowanjo, wólby.
4. Namjety.
5. Přednošk k. ryćerkubl. najeńka Rynča: „Tučasne stojnišćo ratarstwa.“

W rozprawje spominaše so na zrudny čas wójny a jeje scěhwki. Dźěło w našich nalutowarnjach běše wosebje w tutym času jara ćežke. Na podzwjazkownych zhromadźiznach pak dóstachu sobustawy dobre pokiwy. Za powučace, jadriwe přednoški běše

---

woči poswěči, wupokaza so jene wobličo jako mužske, jena suknja jako mniša khapa. We njej kročeše świžny, krasny młodźenc. Běły sukaty powjaz wopasaše joho ćěło; wutřihane kolesko na hłowje woznamjenješe Božoho wuzwolenca. Tak młody, tak rjany hišće, a hižo bě swětej wotemrěł a so cyle Bohu poswjećił. Strowej čerwjenej licy měještej we klóštrje překćěc! Njewinowate jasne wóčko hladaše jenož do njebja, młoda wutroba ćepješe jenož za Boha. Žiwy chcyše so zahrjebać do klóštrskeje samoty. A tola bě Boži swět tak krasny, a swobodna přiroda wabješe joho z njeličenymi radosćemi. Tola za njoho bě wona mortwa pusćina, zrudny sylzow doł.

Młody mnich wjedźeše žónsku za ruku. Z běłym rubiškom trěješe sebi sylzojtej woči. Što drje ju ćěsnješe? Kajke horjo wosyrješe jeje čorne mikawčki? Njebě tola nuzy na njej widźeć. Bohata drasta kryješe słabe ćěło. Sněhběłe wobličo njebě wusmahnyło w žehliwych pruhach létnoho słónca. Mjehka, hładka ruka njebě so trjebała krutoho burskoho dźěła přimać. To njebě prosta prošerka, ale skerje wosobna hrabinka. A tola njebiješe pod zwonkownej pychu zbožowna wutroba. W rjanym ćěle płakaše zrudna duša. Bolosć so do njeje točeše kaž hrozny čerw, a podrywaše jeje strowotu. Horjo na njej ćežeše a zlemi jeje świžnu postawu. Njezbožo wšak njekhodźi jenož po khěžkach khudych, ale kradnje so też nutř do zemjanskich hrodow.

Zrudny bě to wobrazk wosrjedź krasneje Božeje nocy. Samo maćeri Božej wuroni so złota sylza sobuželnje z wóčka a lěčeše kaž hwězdźička do sylzow doła. A kóžda trawička na šćežcy a na łucy z njej sobu płakaše, a sylzy čerstweje rjosy kulachu so jej po łopješkach. Cyła zemja bě so mohł rjec přewobroćiła do morja sylzow, na kotrymž so husta kurjawa kaž šěra mróćel rozhlěhowaše.

A w tutej kurjawje kročeštaj našej nócnaj putnikaj kaž w młohojtym płachću. Boži měsačk swěćeše jimaj ducy po puću, a dołhe sćiny jeju přewodźachu.

Wšo běše ćicho. Też zwónčka hłós bě woněmił. Jenož čista wodźićka, kotraž so po lěsu žórleše, bórbotaše, a lohke žołmički wjesele harowachu po hładkich kamuškach poskakujcy. Tu a tam wuleća też splóšany ptačk z kerčiny a škrěkajo pjerchotaše po lěsu. Hewak pak njebě ničo słyšeć, khiba drobny čłowječi stup.

A hlej, lěs poča so swětlić. Štomy bywachu dale a rědše. Nadobo pokaza so swobodne prózdne městno. Lubozny wobrazk zjewi so w lěsnej samoće. W zelenym dólčku stoji drjewjana kapałka wosrjedź swjatoho pola. Bohužel je khětro wboha, kipra a dodyrdana. Šindźelowy kryw zeleni so kaž sama łuka z mochom a dźiwjej trawu. Z drjewjanej wěžu su Wětrec hólcy hroznje pozakhadźeli a samo khorhojčku zekřiwili. Wjedra złoby su jej wokna roztłóčiłe a rozpukałe. Słónčko a měsačk móžetaj nětko do ćicheje swjatnicy kukać; tola też dešćik šlipa z časami z nimi nutř, a w zymje zabłudźeja so sněžne mjetele hač do kapałki. Durje stoja šěroko wočinjene. Zamk wšak je zezerzawił, a stara klinka nochce hižo zakusować. Zuby su jej wułamane. Wětrec hólcy praskaju nětk z cyrkwinymi durjemi, nutř a won běhajcy.

K tutej kapałcy měrještaj so našej putnikaj. Ćiše zastupištaj do swjatnicy. Ale najebać to pytny jeju šědźiwy starc z dołhej běłej brodu, kiž tu swědomiće strażowaše.

Běchu wšak tehdom njeměrne časy, zo samo dom Boži njebě wěsty před nadpadnikami. Nowa wěra rozšěrješe so hižo po Serbach. Samo hrabja z Minkwic, kotromuž wokolne wsy słušachu, změni staru wěru z nowej.

Što bě joho k tomu pohnuło, nichtó prawje njewědźeše, abo njesmědźeše wědźeć. Mjelčo pak šeptachu sebi ludźo do wucha dźiwne wěcki. Někotři měnjachu, zo je so jomu cyrkwinych pjenjez zachcyło. Měješe pječa mysle kapałku s. Marije w Tuchorju wottorhać, zo by jeje porjedźeć njetrjebał a zo by nawdate pjenjezy do swojeje kapsy šmórnyć móhł. Tohodla je pječa nowu wěru přijał.

Druzy zasy tukachu, zo je so hrabja swojeje žony naměł, kotraž bě jomu jeničkoho syna wobradźiła, a tón bě hišće do mnichow šoł. Tuž bě nowu wěru přijał, zo by mohł so ze žonu rozwjesć a z młodej mandźelskej swój splah dale splahować.

(Přichodnje dale.)

přecy derje starane. Jednotliwe ličby pokazachu, kak je podzwjazk w běhu časa postupował. Wobkhod je so powyšił wot 2,9 mil. w lěće 1913 na 17,2 w lěće 1921.

Na to přednošowaše k. direktor Kwencl wo našim pjenježnistwje. Němske zamoženjo je so wo třeći dźěl pomjeńšiło, zdobom potajkim też zamoženjo kóždoho jednotliwca, też toho, kotryž sebi mysli jara bohaty być, hdyž wjele papjerjanych pjenjez wobsedźi. Pjenježna potrjeba postupuje. Rěčnik pokaza na přikładach, kak wšelake twornje hižo za pjenjezami łója a to bjez dźiwa, přetož trjebaja wyšši wobkhodny pjenjez a zdobom je so też dań za požčeńki wot bankow khětro powyšiła. Też naše nalutowańje dyrbja k časam přiměrjenu dań sebi žadać, namjetuje so 6½ %. Za nalutowanske pjenjezy pak dyrbi so wjetša dań hišće płaćić.

Wšitke pjenjezy słušeja do našich nalutowańjow! Štož je z kraja, słuša na kraj, tak ma być tu hesło. My njechamy z našimi burskimi pjenjezami wulke banki kormić. Wulkokapital je zničił naše rjemjeslnistwo a wulki strach hrozy też nam. Potajkim wšitke pjenjezy do našich nalutowańjow, kotrež móža hakle potom swój zaměr wukonjeć, sobubratram pjenjezy požčić za nizku dań. Swój k swojomu! Čas je jara kritiski.

Rěčnik pokaza dale na strašny wulki žitny dawk. Turinska ma sama 70000 tunow žita wotedać. Bayerska pak jenož 135000. Hłowna centralna pokładnica w Erfurće je akcijowy kapital powyšiła. Žadanjo za akcijemi běše jara wulke.

Wobkhód z tworami je hišće khětro wobćežny. Wosebje dusykowe (stickstoffhaltige) twory su jara žadne. Češka brunica budże skoro dóstać. Zo by wosebje wobkhod z tworami porjadniši był, namjetuje knjez direktor, zo bychu so wšitke serbske Raiffeisenske towarstwa zjednoćiłe do serbskoho Reiffeisenskoho zwjazka we hornjej a delnjej Łužicy. W tutym namjeće rozwi so jara žiwa rozmołwa a k tomu rěčachu kk.: Manjok z Lubuchowa, Pječka z Njeswačidła, Wencl z Bronja, Rězak z Wotrowa, Hantuš z Radworja, Šołta z Budyšina.

Na to poda knjez Kral zličbowanjo, kotrež bu přehladane a za prawe spóznate. Wólby pak so na dalše wotstorčichu.

Knjez wučeŕ Kral pokaza, kak ważne za bura je w dźensnišim času knihi wjesć dla dawka.

Knjez wučeŕ Šołta namjetowaše, w přichodźe přeprošenja na zwjazkowne zhromadźizny w Serbskich Nowinach a Katolskim Posole wozjewić, štož so jenohłósnje přija.

Přichodna zhromadźizna je we Njeswačidle.

W jadriwych słowach rozłoži knjez ryćeŕkubleŕski najeńk Rynč tučasne stojnišćo ratarstwa. Wosebje za mjeńšich ratarjow njeje tučasnje najkhmańšo. Płaćizny za skót su nimoměry wysoke, kaž też za symjo. Symj ntnoho dźećela 1 ctr. płaći dźensa hač do 11000 hr. Statistika wuči, zo ličba młodoho skotu so pomjeńšuje. Rěčnik pokaza, kak móže ratař zdźěla z khmańšim wužitkom dźěłać. Kak by było, wosebje suche łuki podworać a z lucernu posyć! Wosebje ważne je hnojenjo polow, ale rozomne. Přez wopačne hnoje škoduješ picu a dóstanješ khory skót.

Ważne je też wědźeć młody skót wužitnje plahować. A hdyž howjado kupiš, potom kedźbuj na wěste samotnosće: rohi, khribjet, rjebła, stup atd.

Přednošk z praktiskoho nazhonjenja zbudźi powšitkownu zahorjenosć. Wokoło 8 hodź. skónči so zajimawa zhromadźizna.

Přeprošenjo.

Wšěm musikalnym Serbam.

K pozběhnjenju a k posylnjenju našoho narodnoho žiwjenja je so 8. julija w posedźenju wšelakich zahorjenych Serbow a Serbowkow wobzamknyło, zo ma so bórzy założić

1. **serbski elitny khór,** kiž by při wšěch swjedźeńskich a swjatočnych składnosćach nam doma a w cuzbje stajnje posłužić móhł ze swojej dobrej mocu.

2. **Serbski ludowy orchester,** w kotrymž bychu naši najlěpši hudźbnicy zastupjeni byli, kaž huslerjo, trompety, flety, klarinety, pozawny, rohi, też tuba a tenorhorn; joho nadawk by był, idealnje našim zarjadowanjam wótčinsku podpjeru podać, kaž spěwarjo.

3. **Serbski hudźbny wustaw** (t. r. konservatorij) z dobrymi wučerjemi a wěstymi zaměrami. Tam změje kóždy hudźbylubowacy Serb składnosć, so we wšěch hudźbnych družinach wuwučować a wudospołnić.

Zo by so naš wotmysł skerje a lěpje praktiscy wuwjedł, prosymy **wšitkich dobrych serbskich spěwarjow** (też žónske) za **sobotu 29. julija 4 hodźin** k założenju stajnoho khóra do Serbskoho Doma; kóždy so jednotliwje na joho hłósne wobdarjenjo pruhuje atd.

Serbscy **instrumentalistojo** zeńdu so też we Serbskim Domje **njedźelu 30. julija dopołdnja 10—12 hodźin** k założenju orchestra. Kóždy njech swój instrument sobu přinjese a njech so přihotuje, zo móhł něšto přednjesć z hłowy abo po notach. Wšo dalše tam hortnje.

Štóž tute rjadki čita, toho prosymy, přećelow hudźby na tutu ważnu wěc kedźbliwych činić.

Za hudźbny wotrjad

Bjarnat Krawc,
kral. hudźbny dir.

Swjaty misijón w Baćonju.

8.—17. pražnika 1922.

Zawěrno, to běchu rjane, natwarjace, hnadowpołne dny, dny, za kotrymiž stysknjwje a želniwje hladamy, hdyž so tak spěšnje minychu, dny po słowach kralowskoho spěwarja: to su dny, kotrež je Knjez nam dał, wjeselmy a radujmy so nad nimi! Doprjedy snadź měnješe tón a druhi: cyły tydźeń pobožny być a w cyrkwi sedźeć; štó móhł to wutrać? Nětko hinak mysli. Haj, božemje wot tajkich dnjow a tych, kotřiž su je nam wuhotowali, njebě tak snadne.

Hižo zwonkowny raz cyrkwineje wsy pokazowaše, zo bě to cyle wosebity, wurjadny tydźeń: tuta swjata ćišina, žane wótre zwuki, žadyn ropot a tupot koni, haj z wuwzaćom kemšerjow wuhlada lědoma žiwu dušu na pućach. Kaž zašpundowany klóštr zdaše so nam misijónska wjes być, jako by wosada była w exercicijach.

Čim wjetše ćeže a předsudki před tym, ćim wjetše duchowne radosće a bohaćiši trošt po tym! Wšěm je so lubiło. Bjez dźiwa! Stalět wupruhowany natwar misijónskoho porjada hižo kaž samón wot so zawěsća dobre poradźenjo, jeli so duše přihotuja z modlenjom a w poniżnej mysli na přikhad Božich hnadow a zwuliwanjo njebjeskoho trošta na kóždoho z nich.

Swjaty misijón je čas duchownych žnjow, jeli jomu předkhadźeše čas dobroho wusywa. „Kotřiž ze sylzami wusywaju, wyskajcy žnu. Wukhadźeju a płakaju wusywajcy swoje symjo, ale ducy wróća so z wyskanjom swoje snopy njesycy.“ (Psalm 25; 5, 6.) K tomu přistupi, zo so za žiwym khlěbom Božoho słowa łačnym dušam poskićeše strowy, domjacy khlěb, kiž je mać sama pjekła, to rěka: Bože słowo w maćerńej rěči, kotraž k wutrobje rěči a so duše hłuboko přima, haj w duši cyle hinak zakhowa a přemysluje. Hdyž je tak hižo kaznja Boża a wola cyrkwje ludej předować w maćerńej rěči, njeje to ćim nuznišo a spomožnišo při tak wurjadnym a khutnym zarjadowanju, kaž to je swjaty misijón? Nimo Božeje hnady je zawěsće w maćerńej rěči předowane Bože słowo k tak dobromu wuspěchej dopomhało.

Dokelž budźa nětko we wšěch serbskich wosadach sćěhować serbske misijóny, njechamy z wotpohladom tudy rozprawjeć wo tym, što je so rěčało. Jeno telko smě so prajić, zo je so wot prěnjoho hač do poslednjoho słowa na to dźiwało, zo so k serbskomu ludej rěči a zo maja serbske wobstojnosće zakład a měra kóždoho słowa być. Jenož, štož serbski lud dokładnje znaje, móže jenož też jomu do duše rěčeć. K misijónskim předowanjam přidružowachu so kóždowjećorne pobožnosće, kotrež mějachu k tomu służić, wusywane zorno Božoho słowa tak prawje korjenić do wotewreneje a zmjehčeneje wutroby.

Wutoru wječor po powołanskim předowanju za ženjenych poswjećichu so z nowa wosadne swójby swjatej swójbje. Rano bě hižo swj. woprawjenjo za dźěći było z wobnowjenjom křćeńskoho sluba a zjawnym wotprošowanjom. Na woprawjenskich kemšach wotměnjachu so kěrluše z přihotowanskimi modlitwami, kaž też po swj. woprawjenju.

Srjedu popołdnju bě za dźěći wotmyslena swjatočnosć, kiž pak so wjedra dla přepołoži na štwórtk. Wopřiješe předowanjo za dźěći, pobožnosć k Jězusdźěćatkej, požohnowanjo dźěći a wobkhad dźěći z postawu Pražskoho Jězusdźěćatka wokoło cyrkwje, hólcy w šerpach a z khorhowčkami, holcy z wěncami na kijach.

Štwórtk wječor bě swjatočnosć k najswj. sakramentej wołtarja zarjadowana. Předowanjo před wustajenym Najswjećišim, při čimž wulke a małe družki ze zaswěčenymi swěčkami a wěncami před wołtarjom stojachu a šulske hólcy z khorhowčkami před kehelkami. Po předowanju bě zjawne wotprošowanjo wosady najswj. sakramentej. K swjatočnosći běchu so mužojo kaž mjez Božim Ćełom w čornych suknjach, žony w płachčičkach a ze zaswěčenymi swěčkami zešli. Wobkhad z Najswjećišim wokoło cyrkwje z asistencu Khróścanskeju knj. kapłanow Cyža a Nowaka skónči wječorna swjatočnosć, kotraž bě z mócnym začišćom na přitomnych.

Štwórtk rano bě zhromadne swj. woprawjenjo za žony, pjatk za knježny, sobotu za muži a njedźelu za młodźencow.

Pjatk wječor bě pobožnosć k najswjećišej Wutrobje Jězusowej ze swjatočnym poswjećenjom wosady Bóžskej Wutrobje a sobotu wječor swjatočnosć k najzbóžnišej knježnje Maćeri Božej ze zjawnym poswjećenjom wosady jeje maćerskomu škitej. Njedźelu rano bě zhromadne wosadne swj. woprawjenjo. Přez 1400 swj. woprawjenjow je so wudźělało a 420 wosobow poby k swj. spowědźi.

Njedźelu popołdnju bě swjatočne poswjećenjo misijónskoho swj. křiża a skónčenjo misijóna. Z Budyšina běštaj přijěłoj najdostojnišej knjezaj tachant Skala a praelat Žur, zo byštaj tak podźěł duchowneje wyšnosće na wobnowjenju wosady woznamjeniłoj. Z wjesołosću witachmy też njedźiwajo na deščik přikhwatanych druhich serbskich duchownych z Khróśćic, Wotrowa a Njebjelčic.

W postajenym času poda so ćah z wosadnymi towarstwami a rjanej ličbu družkow, wulkich (19) a małych na faru po najdost. knjezow. Najdost. knjezej tachantej asistowaštaj knjez farař Mič a kapłan Nowak. Knjez praeses dr. theol. Jakubaš poswjeći swjatočnje misijónski křiž před wołtarjom. Po počesćowanju swj. křiża přez přitomnych

duchownych knjezow kaž wulki pjatk měješe wjeledost. knjez P. Klimant Marija Rab, S. C. J., wob čas w Libanju, prědowanjo wo swj. křižu. Swjaty misijón skónčace prědowanjo bě dobroćiwje najdost. knjez praelat a kantor Žur přijał. Po tym wobnowi wosada swjatočnje swój křćeński slub, na čož so z klětki japoštołske požohnowanjo jej wudźěli z wotpuskom.

Dokelž so njebě móhł dešća dla misijónski kříž na kěrchow na postajene městno w swjatočnym wobkhadźe donjesć, wozjewi w cyrkwi knjez tachant wotpuski při misijónskim křižu, na čož so k prěnjomu razej wosada wotpusk modleše.

Wosadny knjez farař wupraji hišće z klětki wjeledost. knj. misijonaromaj zdobny dźak wosady za wšu prócu, lubosć a starosć wo njesmjertne duše w tutych dnjach. „Tebje my Boha khwalimy" a požohnowanjo skónči njezapomnitu swjatočnosć a w ćahu přewodźachu towarstwa, šula a družki najdost. knjezow zasy na faru. Hodźinu dołho wozjewjachu Baćońske zwony: wulke je nade mnu činił, kiž mócny je a swjate je joho mjeno.

Póndźelu bě přisłušne spominanjo na wosadnych zemrětych, wobstojace z prědowanja, rekwijem z asistencu a wobkhadom na kěrchow a z Libera před kěrchowskim swj. křižom. Tež smy nětko misijónski kříž sobu njesli na swoje městno a jón tam postajili. Přez wosebite Bože zwarnowanjo je při tym wosada wulkomu njezbožu zbožownje wućekła. Hdyž mjenujcy z procesijónom při cyrkwi ćehnjechmy, spadźe z třěchi wokno dele a prasny na zemju, hdyž běchu runje posledni pobožni wottam nohu sćahnyli.

Nimo drje su tute dny, nimo pak njeje wopomnjećo na nje a pominyć so ženje njesmě žohnowanjo, kotrež je so Baćońskej wosadźe wudźělałe.

Knjez Heßlein w Ralbicach.

Minjenu njedźelu bě tu pola nas zjawna zhromadźizna, na kotrejž so naš zemski zapósłanc k. Heßlein z Drježdźan jako zastupjeŕ křesćanskeje ludoweje strony we sakskim sejmje swojim tudyšim wolerjam předstaji. Knjez kubleŕ Jurij Čornak-Ralbičanski, sobustaw politiskoho wubjerka towarstwa ss. Cyrilla a Methoda, wotewri wokoło $^1/_2$5 hodź. zhromadźizna we Wałdźic grychće wšitkich přitomnych, wosebje knjeza Heßleina a mału čŕjódku žonow wutrobnje postrowjejo. Najebać hubjene wjedro bě so jich wokoło 130 muži zešło. Dobre mjeno wurjadnje wobdarjenoho rěčnika bě zawěsće ćahnyło. Tola wšitcy, wosebje młódši a žony a holcy, kotřiž maja wólbne prawo a z tym też wólbnu winowatosć, bychu so na tutej zhromadźiznje wobdźělić dyrbjeli. Připóznać so dyrbi, zo běchu so znajmjeńša 4 žony zmužiłe a jena pjata njezwěri sej wjacy do sale zastupić, dokelž bě kusk pozdźišo přišła. Přichodny raz njech su při tajkich składnosćach też žonje we hišće wjetšej ličbje zastupjene! Wšitcy trjebaja politiske rozwučenjo. Njech sej wot tamnych powědać dadźa, kak rjenje je było.

W połdrahodźinskej krasnej rěči rozłoži knjez Heßlein najpjedy program křesćanskeje ludoweje strony. Wona chce zasady křesćanstwa wo lubosći, wěrnosći a sprawnosći we politiskim, hospodarskim a socialnym žiwjenju do skutka stajić. Tutón nadobny nadawk njehodźi pak so hnydom dospołnje přewjesć, dokelž ludźo na swěće njejsu wšitcy jenak za křesćanstwo. A tu pytaja zastupjerjo křesć. lud. strony na puću doręčenja a dorozemjenja pod husto najwjetšimi wobćežnosćemi a woporami swoje wotpohlady po něčim dócpěć. Ženje pak njeje tale strona wot swojich prěnich zakładnych zasadow něšto spušćiła. Hdyž so ze strony njepřećelow praji, zo njeje monarchiju zastupowała, dha dyrbi so raznje napřećiwić, zo je kejžor sam swój kraj skradźu wopušćił; strona sama pak je so při nowych politiskich wobstojnosćach najprěnjotnišo wo zbožo cyłoho kraja starała. Němskonarodni wudawaja, zo katolsku cyrkej, křesćanstwo škitaja, ale hdyž so jednaše we sejmje wo zdźerženjo konfesionalnych šulow, wo dowolenjo trěbnych pjenjez za cyrkej, kotrež měješe stat jej płaćić, wo zakhowanju křesćanskich swj. dnjow, tu němskonarodni w swojej sleposći přećiwo wšomu tomu hłosowachu. Nimo toho dyrbi kóždy sprawny přidać, zo je wašnjo politiskoho wojowanja pola němskonarodnych na khětro mazane wosobinske šćuwanjo nastajene. Jich křesćanstwo z namocu, granatami a tešinkami dyrbimy wotpokazać. Rěče centrumskich zapósłancow so jara husto wopak wukładuja, dokelž je z cyłka wutorhnu a jenož tute napadne sady w zełžanej drasće w swojich nowinach w kraju rozšěrjeja. Njeby-li centrum (to je prjedawše mjeno za křesć. lud. stronu) w času revolucije sobu do knježeŕstwa zastupiło, bychmy dźensa snadź bolšewismus też pola nas měli. Přecy je centrum też zajimy ratarjow wuspěšnje zastupowało, to je so zasy pokazało při jednanju wo wotedaću wěstoho dźěła žita na krajne hospodarstwo. Knjez rěčnik njezasudźuje, hdyž so ratarjo organisuja do ratarskoho zwjazka, ale to njesmě ratař sebi lubić dać, hdyž so w ratarskich nowinach přećiwo knježeŕstwu a druhim politiskim stronam njehańbićiwje šćuwa a jenož za němskonarodnu stronu dźěła. — Z wulkej kedźbnosću sćěhowachu wšitcy zahorjenym, druhdy z rjanym žortom změšanym słowam knjeza zapósłanca. Na kóncu wuprajichu jomu přitomni z mócnym přikleskom a postanjenjom a sławu swój dźak a připóznaco. K rozmołwje so nichtó słowa njejimaše. Jenož k. wučeŕ Słodeńk z Pančic poŕěča wo hubjenstwje pruskich Serbow a prošeše knjeza Heßleina, zo by swój wliw pola němskoho a pruskoho knježeŕstwa w tutej należnosći pokazał a zrudne wobstojnosće wotstronić pomhał. Jenohłósnje přiwza so resolucija, zo maja so też w Kamjenskim wokrjesu nabožinske hodźiny duchownym zapłaćić, kaž je so to druhdźe hižo stało. W dosłowje narěžny k. Heßlein swoju wobšěrnu dźěławosć a wupraji přećo, zo bychu so wšitcy za křesćansku ludowu stronu, hdyž budźemy znowa nazymu do sakskoho sejma wolić dyrbjeć, rozsudźili, a tak hišće druhoho kandidata do sejma dóstali. Rady je zwólniwy na njoho póslane přeća swojich woleri dopjelnić. Njech kóždy naprašowaŕ za wotmołwu porto připołoži, přetož dźensa su za njoho wudawki za porto jara wulke.

Hišće jónu podźakowa so nawjedowaŕ zhromadźizny, knjez Čornak, rěčnikej, zo je k nam přišoł a tak rjenje nas rozwučował. Wón skónči z tym wokoło 7 hodź. jara zajimawu zhromadźiznu. —

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1035. Khata Šusterowa z **Budyšina**; 1036. Jakub Rjeda ze **Stróžišća**; 1037. Ernst Bart z **Brězynki**; 1038. Jan Sibaŕ z **Hrubjelčic**; 1039. farař Michał Wjesela w **Königshajnje**; 1040. Pawoł Krawc z **Dźěžnikec**; 1041. Jakub Sibaŕ z **Hrubjelčic**; 1042.—1125. z **Khróšćic**: Emilija Aksmanowa, Mikławš Bart, Jurij Besser, Michał Bjenš, Jurij Brězan, Pawoł Brězan, Mikławš Brězan, Jan Cyž, kapłan, Madlena Češlina, Jan Deleńk, Marija Dinaŕka, Marija Domanic, Jurij Donat, Jurij Dórnik, Marija Dórnikec, Jurij Dučman, Marija Dźisławkec, Marija Eiseltec, Farski dom, Jurij Frencl, Hana Frenclowa, Pawoł Grofa (rěznik), Madlena Grofina, wyšši wučeŕ kantor Pětr Hila, Jakub Hendrich, Jakub Hoyer, Jakub Holka, Pětr Hoza, Michał Jenč, **Jurij Ješka**, Jurij Just, Hańža Kindermanec, Jakub Knop, Hana Kobalcowa, Michał Kokla-Lisak, Jakub Kokla-Lisak, Jurij Kórjeńk, Mikławš Kórjeńk, Michał Kóžnik, Mikławš Kral, Madlena Krawcowa, Jakub Krawža, Pětr Krawža, Jan Krons, Hana Kronsec, Mikławš Krons, Jakub Křižank, Michał Křižank, Jurij Kućank, wučeŕka Marija Kubašec, Madlena Kurfürstowa, Michał Lebza, Handrij Lehman, Madlena Lehmanka, Michał Měrćink, Jakub Měť, kapłan Józef Nowak, Marija Nowakec, Jan Pječka, lěkaŕ dr. Jan Pól, Michał Rjelka, Jan Rynč, Serbosław, Jurij Skala, Pětr Symank, Hanža Šaferka, Pawoł Šibak, Michał Šlosaŕ, Michał Šołta, bur, Michał Šołta, listynošeŕ, skótny lěkaŕ Jurij Šołta, Jan Šram, Michał Šram, Jurij Wałda, Hańža Wawrikowa, Jakub Wjacsławk, Jurij Wjeńka, Marija Wingerowa, Bosćan Zarjeńk, Mikławš Zarjeńk, Hańža Zarjeńkec, Jakub Žur, Marija Zyndźic, Marija Zyndźina; 1126.—1131. z **Bóšic**: Jakub Dźisławk, Marjja Lebzyna, Jurij Rachela, Michał Rjek, Marija Weidlichowa, Jakub Werner; 1132.—1138. ze **Stareje Cyhelnicy**: Michał Bräuer, Madlena Frenclowa, Hańža Hěblakowa, Mikławš Młynk, Jan Werner-Pohonč, Jan Werner, Hana Włóskec; 1139. Jurij Pjetaš z **Dobrošic**.

Přispomnjenjo.

Dobrowólne dary, kotrež su so w běhu lěta **1922** w **Khróšćicach** wotedałe, nałoža so jako zakład za wosadny fond. Z tutoho so tym wupomha, kotřiž njemóža K. P. na cyłe lěto sami zapłaćić, kotřiž pak bychu jón rad čitali. Tajke dobrowólne dary za tutón fond Khróšćanski knjez kapłan też dale z dźakom přijima.

Zdobom so wozjewja, zo bu na hłownej zhromadźiznje postajene, zo maja so mjena sobustawow (abonentow) potom na kóncu wućišćeć, hdyž su dospołnje zapłaćili. Dokelž pak so žadaše, zo bychu so mjena hižo po prěnim dźěłu zapłaćenja wozjewiłe, so to stawa. Wězo při dalšich płaćenjach so jeno to do zličbowanskich knihi zapisa a nic wjacy wućišći, hewak bychmy kóždoho tři abo štyri króć wućišćeć dyrbjeli, štož so zcyła njehodźi. — **Wo dalše płaćenja Posoła so należnje prosy.** [Pavlík **z Prahi** 30 hr. dóšłe.]

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

(nimo zapłaćenja a dopłaćenja): Michał Hórnik z Hornjeje Kiny **300 hr.**

Wične płaćizny,

kajkež so 17. julija 1922 w Drježdźanach dawachu

Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
		Woły:		
1. 3200—3500	5825—6350	1.		
2. 2700—3000	5200—5750	2.	3400—3500	5500—5650
3. 2100—2500	4450—5200	3.	3000—3200	5000—5325
4. 1600—1900	4000—4475	4.	2700—2900	4920—5000
		Byki:		
1. 3200—3400	5525—5850	1.	3600—3700	7200—7400
2. 2700—3000	4925—5450	2.	3200—3400	7100—7200
3. 2200—2500	4250—4800	3.	1800—2600	4750—6825
4. 1700—1900	3800—4200			
		Jałojcy, kruwy:		
1. 3200—3500	5825—6350			
2. 2700—3000	5200—5750			
3. 2200—2500	4900—5200			
4. 1700—2000	4250—4900			

Žiwa waha.	Rězna waha.
Ćelata:	
3400—3500	5500—5650
3000—3200	5000—5325
2700—2900	4920—5000
Wowcy:	
3600—3700	7200—7400
3200—3400	7100—7200
1800—2600	4750—6825
Swinje:	
6700—6800	7700—8670
6800—6900	7750—8675
6400—6600	7690—8675
5800—6000	6150—8575
3400—4200	4550—5600

Wosebitosće našoho domu.

Wulki wubjerk, tunje płaćizny.

Přez nje powjetša so naše woteběrarstwo dźeń wote dnja. Poskićamy:

Židu we wšěch barbach k falam a rubiškam.

Wołmjane tkaniny we wšěch barbach „

„ „ k suknjam.

Sukno a wołmjane tkaniny k serbskim suknjam. **Cychowe damasty, ložowe poćehnjenja, linon, košlacy barchent** atd.

Najwjetši wosebity dom za Serbow.

Welsec kupny dom

Założene 1868 **w Kulowje.** **Dalokoreč. 12**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Kuwerty

100 štuk 30 hr.,
1000 štuk po 250 hr.
poruča
Donnerhakec knihićišćerńja.

„Jednota“ w Budyšinje

změje njedźelu 30. julija **wulět na Bělobóh.**

Wotjězd z Budyšina 2^{14} popołdnju hač do Rozwodec (Rodewitz).

Janske kupjele w Smječkecach.

Wulke hudźbne předstajenjo

njedźelu 23. julija 1922

:: popołdnju w 4 hodźinach. ::

Sobuskutkowacy:

Knježna Ruth Krawcec, operetna spěwarka z Budyšina.

Knjez komorny hudźbnik Waltař Schilling (cello) z Drježdźan.

Knjez J. Schönberger, recitator z Drježdźan.

Knjez hudźbny direktor B. Krawc z Drježdźan.

Wječor we 8 hodźinach reje za wopytowarjow.

Wutrobnje přeprošuje **zarjadnistwo.**

Wučerstwo

při tudomnej katolskej šuli ma so hnydom z wučerjom wobsadźić, kiž dospołnje serbski rěči a pisa. Mzda ma so po zakonju wo mzdach wučerjow při ludowych šulach. Zamołwjenja wo njo z wopismom žiwjenja we němskej a serbskej rěči a z wobswědčenymi wotpiskami wuswědčenjow maja so hnydom zapósłać.

W Kulowje, 14. julija 1922.

Magistrat.

Holca za dom

so k 1. abo 15. aug. pyta. Serbska ma prědnosć, tola njeje wuměnjenjo. Dobra přileżnosć warić nawuknyć. Knjeni **dr. Roeberowa**, Taucherstr. 5.

Paul Rehork,

moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkhowana městnosć za Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Mlějne płaćizny

za našich woteběrarjow

smy **wot 15. julija** takle postajili:

za wumlěwanjo žita	40 hr.
za šrótowanjo žita	12 hr.
za šrótowanjo majsa	15 hr.
za tołčenjo žita	8 hr.

po 50 kg (1 centnar) z wupróšenjom wot 5% při wumlěwanju žita, 2% při šrótowanju a 1% při tołčenju.

Zjednoćenjo młynkow dr. z w. ruk. w Kinsbórku.

Młynske zjednoćeństwo w Kamjencu z. dr. z wob. ruk.

Kupuju

kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam majs

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Wróćiwši so wot rowa našoho njezapomnitoho mandźelskoho, nana, bratra a wuja

murjerja Jakuba Hěblaka

wuprajamy wšěm, kotřiž su tak nahle zemrětoho na póstywječoru wopytali, joho k rowu přewodźeli a za njoho so modlili, swój **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“,** wosebje pak dźakujemy so kk. kublerjej Rebišej a twarcej Pofantej, kaž tež wojeńskomu towarstwu w Pančicach.

W **Nowym Dworje,** na dnju pohrjeba, 11. julija 1922.

Zrudni zawostajeni.

W rozkćěwatych lětach swojeje młodosće woteńdźe wot nas po Božej njewuslědźitej woli naš horcolubowany syn a bratr

šuleŕ Jan Cóškec z Worklec.

Wón zemrě srjedu 12. julija po ćežkej khorosći ze swj. sakramentami derje wobstarany w 11. lěće swojoho młoduškoho žiwjenja a-bu njedźelu w Khrósćicach pokhowany. Wuprajamy wšitkim, kotřiž su so na póstywječorach za zemrětoho modlili, joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje pak wysokod. knj. kapłanej Papežej a Worklečanskim sotram za wšu prócu a swěrne wothladanjo, kk. wučerjomaj Renarjej a Kokertej a cyłej šuli a wšitkim druhim za rjanu pychu wěncow swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Worklecach,** 16. julija 1922.

Hłubokozrudźenaj staršej a bratřa a sotry.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći lětnje w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 41,— hr., na pósće štwórćlětnje 3,75 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 1.50 hr., sobustawy płaća 1.20 hr.

Wšě dopisy a nastawki ścelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 31. | Budyšin, 29. julija 1922 | Lětnik 60.

Prózdniny.

Prózdniny! Kak słódke, wozbožace słowo za někotrokožkuli! Kóždy šuleŕ a zastojnik a w nowšim času też dźěłaćeŕ dóstawa swoje prózdniny, w kotrychž móže wot swojoho dźěła wotpočnyć. A wužija swój čas. Za to pak maja rólnicy nětkle runje połne rucy dźěłać; su dźěn žně! Někotryžkuli na tamnych „prózdnikow“ z wěstej zawisću hlada a při sebi snadź mysli: Ći maja so rjenje! Hdy bych też ja jónu prózdniny měł! Luby čitarjo. To ći wěrju. Kóždy člowjek dyrbi jónu wodychnyć móc, njemóže też přecy kaž w kwakli stać. Mjez tym pak, zo maja měsćenjo w lěće na žnjach swoje prózdniny, móže rólnik wokoło hód, abo hdyž je womłóćene, wot swojoho ćežkoho dźěła wotpočnyć. Dołhe wječory wužiwaja so potom k wšelakim rjanym bjesadam pola susoda abo pola „kritiskeho wuja z Bjesadźic.“ Nětkle ma też wón najskerje prózdniny. Dokelž „Posoł“ njepřinoša žanych nowinkow hižo wot njoho.

Tajkele wokhłódnjenjo a ćiche wodychnjenjo trjeba też člowječa duša. Wona dźěn je też najdrohotniše we člowjeku. Wo nju ma so člowjek najbóle starać. Tohodla dyrbi sebi kóždy křesćan wěste hodźiny abo dny wob lěto wupytać, w kotrychž móže so tak cyle wot swětnoho wotdźělić a jeničcy abo znajmjeńša najbóle wo zbóžnosć swojeje duše so starać. W tajkich ćichich hodźinkach možemy přez duchowne rozpominanjo a čitanjo Boha lěpje spóznać, joho nutrnišo lubować a w dźěsćowskej česćownosći joho so bojeć nawuknyć. Přez swětłosć hnady Božeje spóznawamy potom jasnje swoju zadźěnosć, staramy so wo lěpši přichod, překładźamy sebi, kak chcemy swoje časne powołanske winowatosće sebi zarjadować. Potom spóznawamy, kak blizko je nam Bóh, hdyž jomu swěrnje słužimy.

Swj. Bernard praji: „Křesćan dyrbi swojoho Boha a zaměr swojoho žiwjenja prawje spóznać, zo by Boha nade wšitko lubował a wo dócpěćo swojoho zaměra ze wšěmi možnymi mocami so prócował. Dyrbi swoje winowatosće napřećo swojim poddatym, swojim sobučłowjekam, winowatosće swojoho powołanja dokładnje znać, zo by wšitko k powšitkomnomu spokojenju dokonjał. Budźemy je hdy dopóznać móc, tak dołho hač je nam swět přecy hišće cyle blizko, hdyž swět nas dospołnje wobknježi? Kak je docyła možno, zo smy pobožni při modlenju, kedźbni při Božich służbach, zo z wužitkom pola swj. spowědźe pobudźemy, zo so při swj. woprawjenju ze swojim Bohom najwužšo zjednoćamy, zo so přecy bóle wudospołnjamy, a tak so na zbóžnu smjerć přihotujemy, hdyž njebychmy sej druhdy ćicheje hodźinki popřeli, w kotrejž móžemy so z Bohom a čisće sami wo tutych wěcach rozmołwjeć.

Njenapołoža nam tole też Khrystus? Chce drje, zo so w cyrkwjach zjawnje modlimy, pódla toho pak žada sebi hišće, zo we samotnosći k Bohu rěčimy: „Hdyž so modliš, zańdź do swojeje komorki, a zamknywši durje, modl so k swojomu Wótcej w potajnym.“ (Mat. 6, 6) Jězus chce potajkim, zo dyrbimy swětnoho hołka a starosćow so wostajić, bjez toho, zo bychmy swět wopušćili. „Do ćicheje komorki“ mamy so zamknyć, zo bychmy sebi dokładnje swědomjo přepytować móhli, naše rozbrójene mysle zasy hromadźili a na wěčnosć so zasy dopomnili.

Nětko so praji: to mi možno njeje. Mam wjele starosćow a dźěła. Wot paćerjespěwanja a pobožnoho sonjenja njemóžu so žiwić. Luby čitarjo, maš wšak we wěstym nastupanju prawje. Ale při wšej starosći wo časne potrěbnosće njesměš zabyć na hłowny zaměr swojoho žiwjenja. Dyrbimy sebi też prózdninaw za dušu popřeć, hewak so do zwonkownosće a zwjeršnosće zabłudźimy. Modlimy so, khodźimy kemši ale přecy nosymy so při tym ze swětnymi starosćemi: što budźemy jěść abo pić, z čim budźemy so drasćić, kak so zabawjeć a zawjeseleć.

Tole běše też brach, kotryž dyrbješe Jězus Marće porokować: „Martha, Martha, starosćiwa sy a njepokojiš so wo mnohe wěcy.“ (Luk. 10, 41.) Chce jej prajić: Sym přišoł do twojoho domu, zo bych ći pokłady njebjes woptać dał a zo bych so z tobu wo bóžskich wěcach rozmołwjał. Ty pak sy starosćiwa wo přihotowanjo jědźe. Dokelž sy starosćiwa, zabywaš na swoju najpřěnšu a najnuznišu winowatosć, zo njeposłuchaš na moje słowo a rozmołwu.

Tole je też brach nětčišoho časa. Při wšej starosći při najwjetšej nuznoće njesměmy zabyć na jene nuzne: słyšeć słowo Boże a dopjelnjeć joho swjatu wolu. To pak je jenož, hdyž sebi też za swoju dušu prózdniny popřejemy. Kak je to možno?

Wo maćeri założerja steylskich misijónarow pobožnoho Arnolda Janssen so powěda, zo njeje wona žadyn dźeń bjez Božeje mše była. Druhdy dyrbjachu dla wulkeje nuznoty wšitcy won na polo a maćeri bě cyle dźěło doma přewostajene, tak wona tola sebi popřa ćichu hodźinku, zo wona dźěše na Božu mšu, a připołdnju bě tola wšitko zdźěłane. Hdyž też njemóžeš kóždy dźeń kemši hić, tak móžeš rano swoje mysle hromadźić při rańšim paćerju. Najebać wšeje nuznoty abo hdyž sy sej zależał, njezabudź ženje twoje rańše paćerje! Dopomń so na Božu přitomnosć!

Dale činja sebi ludźo njetrjebawši wjele starosćow z wopytowanjom přećelstwa, starosće wo zawjeselenja. Człowjek trjeba drje rozpjeršenjo a zawjeselenjo. Ale kaž sebi z lutymi słódkosćemi žołdk skazyš, tak móžeš sebi z samymi bjesadami a zawjeselenjemi skazyć swoju dušu. Tuž hladajmy kusk za tym, zo njeby přez dołhe a daloke přećelstwa naša duša škodu ćerpjeła. Radšo sebi ćichu hodźinku k rozpominanju popřeć hač bjesadować do hłubokeje nocy.

Skónčnje nałožmy njedźelu popołdnju k tajkim duchownym prózdninam. Wzmi sebi druhdy jenu nabožnu knihu do ruki, kaž „Žiwjenjo swjatych“, abo „Kročenjo za Khrystusom“ abo „Swj. Pismo“ a čitaj prawje kedźbnje a z nutřkownym rozpominanjom. To budźe za tebje wulke wokhłódnjenjo, twoja duša budźe nadobywać pobožnosće, budźe so posylnjeć k žiwej wěrje. W tajkim pobožnym čitanju su mnozy swjeći spóznawali, k čomuž je jich Bóh powołał kaž n. př. swj. Augustinus a swj. Ignacius.

A hišće něšto, luby čitarjo. Chceš-li tak dospołnje swoju dušu wokřewić a zwjeselić, wobdźěl so jónu na exercicijach, hdyž so ći přileżnosć poskića. Kak rjane „prózdniny“ přińdu w přichodnym času za naše serbske wosady přez hnadowpołne dny swjatoho misijóna! Njech so kóždy na to hižo wjeseli a přihotuje!

Tak njech so přez tute duchowne prózdniny w kóždym křesćanu hori hłód a žadosć za sprawnosću Božej, zo by Bohu přecy spodobniši, přecy dospołniši był a tak něhdy jnko wěrne dźěćo Boże přiwzaty by k wěčnym prózdninam w njebjeskim raju. mk.

Swětowy rozhlad.

Płody Ratenawowoho skóncowanja zrawja

z khwatkom kaž žita při samym słońcu a wulkej suchoće. Z nim bě so pokazało znowa, z kajkej zasakłosću wěste woršty w Němskej přećiwo republicy dźěłaju. To pohnu, kaž hižo posledni raz rozprawjachmy, zastupjerjow republiki we němskostatnym sejmje zakonje ke škitej republicy zapodać; wone buchu też přiwzate. Tele zakonje pak zasy wubudźichu njespokojnosć a najwjetšu napjatosć mjez tymi, přećiwo hotrymž so měrja. Tohodla widźimy nětkle wosebje němskonarodnych zakhadźeć we zhromadźiznach a nowinach; a tam (Bajerskej), hdźež su najsylniši a maja móhł rjec hišće knježerstwo w horšći, samo zjawnje a raznje tymle „postajenjam ke škitanju republiki“ so stajeja. Z tym je napjatosć w Němskej hrózbnje zrostła, a ći, kotřiž nanajbóle wołaja za krutu a sławnu Němsku, kotřiž činja jako bychu sami wěrni patriótojo byli, tak zawinjeja, zo su strachi wo Němsku a jeje wobstaćo přecy wjetše. Po posledních powěsćach je mjenujcy bajerske knježerstwo so zapowědźiło, zakonje přewjesć, kotrež je němskostatny sejm ke škitanju republiki přiwzał. Wosebje staja so wone, k tomu postajene sudnistwo připóznać a žada sebi kruće, zo maja w Bajerskej bajerske sudnistwa sudźić a nichtó druhi. To pak by móhł rjec rěkało wuwinowanjo wšěch njepřećeli republiki, znajmjeńša demokratiskoho ducha. Njenamaka-li so w poslednim wokomiku hišće někajki wupuć, dha němskostatne wójsko přećiwo Ba-

jerskej zakroči, abo Barlin nałoži wěsty bojkot přećiwo so spječowacej Bajerskej: snadź wosebje z tym, zo jej přestanje wuhlo podawać. Wulke prašenjo pak je, hač by němskostatne knježeństwo z někajkim namócnym wustupowanjom wuspěcha mělo: němskostatna wobora drje njeje dosć spušćomna, wosebje pak zwjedźe Bajerska sylne wójsko, dokelž njeje so tak wotbrónić dała kaž druhe kraje, a wulki dźěl ludu stoji tam za nětčišim swojim knježeństwom. Też by Bajerska drje pomocnikow w druhich krajach Němskeje namakała. Ju dźěn maja mnozy za škitarku předwójnskoho systema. —

Zdobom by pak też Bajerska druhu Němsku bojkotować móhłe, zapowědujo jej swoje ratarske produkty.

Mordarstwo Rathenawowe njese pak też na druhi bok swoje płody. Němskonarodna strona póčnje so drjebić. Z tym njeje prajene, zo so wona sypnje, ale to, zo so pomjeńša a zo zdźěla dopóznawa, zo k njezbožu wjedźe wašnjo, kak wona, znajmjeńša pak wulki dźěl jeje sobustawow a jeje přiwiska mjez ludom, přećiwo republicy a politicy nětčišoho knježeństwa šćuwa. Tak su nětko hižo někotre najwótřiše sobustawy z njeje wustupiłe, někotrych je strona tak rjec sama wupokazała. Też tym rozomnišim elementam mjez nimi drje tola dyrbi skoro switać, zo njemóže k dobromu wjesć a je přećiwo Božim kaznjam zmyslenjo, kotrež mjez wulkim dźělom jeje sobustawow so pěstoni. Te pokazuje so nam też z powěsće, kotraž je wo pohrjebje Rathenawoweju moradarjow z Naumburka přišła: „ . . . Jeju — słyšće: kašć dweju mordarjow a zdźěla sebjemordarjow — kašćej běchu pře wšu měru bohaće z wulkotnymi wěncami wupyšili. Přisłušnicy prjedawšeje Erhardoweje brigady běchu wulki ławrjencowy wěnc z čornej-běłej-čerwjenej seklu wěnowali. Kašć njesechu studowacy technika z kupjel Sulca a dwaj Kernowaj sobušulerjej, něhdušej namórskej oficěraj . . . Też někotři zastupjerjo studentow z Jena, Halle a Lipska běchu přitomni.“

Wězo je też měnjenjo a zadźerženjo přećiwo republiku škitacym zakonjam w Bajerskej dźělene, za tym hač su tam za monarchiju abo demokratiju. Wobstojenja w tymle nastupanju rozswětlujetej powěsći z Mnichowa z 24. a 25. t. m. Prěnja praji: Časopis křesćanskeje socialneje strony „Das neue Volk“ wozjewja hišće raznišo hač socialdemokratiska „Münchener Post“ sćěhowace warnowanjo před někajkim namócnym přeměnjenjom knježeństwa: „Stojimy w Bajerskej před rozsudźenjom. Knježeństwo Lerchenfeldowe, přesłabe, hač zo by móhło potajnym mućenjam napřećo stupić, stoji před ćežkimi překłapjenjemi. Fanatiscy pótajni zapřisahancy a politiscy zabłudnjeni maja mysle skutki, kotrež bychu najhórše podawki zawinyć móhłe, wuwjesć. Jedna so wo wójnu mjez ludom samym, wo wobstaćo Němskeje a Bajerskeje.“ Přećiwo tomule namołwjenju pak zasy knježeństwowy blok: „zo bychu joho přiwisnicy je tak dołho hač wone krute přećiwo Barlinej wostanje, při jomu nanuzowanym wojowanju podpjerali, njech přińdźe, štož přińdźe.“

Wustupowanjo bajerskoho knježeństwa přećiwo němskostatnomu pak je też w Bajerskej wšelake woršty ludu znjeměrowało. Wone su drje za to, zo sebi Bajerska swoje samostatne stojnišćo w Němskej wobkhowa, też so wjeseli, zo je wěsta móc w Němskej, kotraž móže Barlin we wěstym nastupanju w kantarach dźeržeć, boja pak so, zo móhła tola Němska so rozsypnyć. Tohodla samo wšelake měšćanske zastupjeństwa kaž Nürnbergske a też Mnichowske knježeństwowe stojnišćo zjawnje zasudźeja, dokelž z njoho nastawa strach za wobstaćo Němskeje. Na druhi bok pak zasy ministrowy předsyda hrabja Lerchenfeld wobkruća a w Barlinje wobkručeć dawa, zo Bajerska na žane wašnjo so wot Němskeje dźělić njecha. Tak je zwada w Bajerskej samej, tola to Lerchenfeldowe knježeństwo zawěšće njezatraši, dokelž, kaž hižo prajachmy, smě so wulkeje pomocy z druheje Němskeje nadźeć.

Zajimawe je, kak susodne češke nowiny wěc posudźuja. Wone praja, jim njemóže wšo jene być, što so pola jich susodow stawa. Wotdźělenjo Bajerskeje wot Němskeje woznamjenja zawjedźenjo monarchije. Tu njeje rozdźěla, hač mamy z Habsburkskimi abo Wittelsbachskimi činić. Za woběmaj stoji kaž sćin reakcija a absolutismus. Tohodla dóstanje Bajerska w Jendźelskej a wěstych worštami Francózskeje, kotrež su też tajkoho zmyslenja, moralnu a pjenježnu podpjeru. Strach też je, zo mohła Awstriska so zasy skrućić, hdyž ma samostatnu Bajersku při sebi, haj Tirolska a snadź też druhe dźěle Awstriskeje bychu so chcyłe jej přizamknyć.

Njeje drje dwěla, zo tajke znutřkowne njepřezjenosće dowěru do němskeje wole a khmanosće k wotpłaćenju wójnskoho zarunanja a do jeje lubosće k měrej dale a bóle wosłabjeja. To ma sćěhwk, zo też dowěra do hódnosće němskich pjenjez so dale pomjeńši a drohota spěšnje a hrózbnje postupuje.

— Strachi za Němsku su tak wulke, zo tohodla **křesćanska ludowa strona** (centrum) z wosebitym wozjewjenjom k přezjenosći napomina. Po jeje dorozemjenju leži hłubša wina k němskomu hubjenstwu we rozpušćenju ludu do mnohich politiskich stronow. Jena jenička politiska strona je trěbna, kotraž přez swój zaměr, wašnjo swojeje dźěławosće a swoje zestajenjo lud jednoća; kotraž dobre staroho časa wobkhowajo dobre nowoho přijima, kotraž wšě woršty a wěrywuznaća k natwarjacomu politiskomu dźěłu wjedźe. Zkrótka, trěbna je jena srjedźna strona. Tohodla křesć. lud. strona też při přichodnych wólbach wjetšu ličbu njekatolskich kanditatow postaji njedźiwajcy na mału ličbu wolerjow z druhich wěrywuznaćow. „Jeje politiska dźěławosć měri so na zasy-postajenjo němskoho ludstwa (Wiederaufrichtung des deutschen Volkstums) w sylnym němskim knježeństwje k zdźerženju křesćanskeje kultury.“

70 milijardow nućeneje požčeńki.

Prjedy hač je němski sejm do prózdninow šoł, je wón zakoń wo nućenej požčeńcy přijał. Po nim ma so za nućenu požčeńku 70 milijardow zwjesć. Zapisanski kurs 94 procentow wučinja. Štóž wjacy dyžli 100 000 hriwnow njewobsedźi, njetrjeba na požčeńku podpisać, tohorunja też nic tón, kotrohož dokhody w lěće 1921 njejsu wjacy dyžli 24 000 hriwnow wučiniłe. Pola wosobow, přez

Poslednja Primica w Tuchorju.

(Pokračowanjo.)

Što bě nětk wěrno? Snadź měješe kóždy nahlad něšto za so. Wěste znajmjeńša běše, zo so přecy komdźeše, dodźeržanu kapałku wuporjedźeć, hačrunjež běchu ludźo k tomu wjele nawdali. Mudračcy chcychu też wědźeć, zo so z Budyšskej radu a tachantstwom hižo wo to jedna, cyrkwičku wottorhać a do Budyšina přenjesć. Hižo běchu so jónu też dundacy do kapałki dali, zo bychu ju pokopali. Tola stary zwónk bě z wokolnymi ludźimi jim zaječu šćežku pokazał. Wot nětka tu kóždu nóc stražowaše. Měješe wšak też to za česć, zo móžeše stražnik maćerje Božeje być. Swjata Marija dźěn w tutej swjatnicy dliwaše, jej bě wona poswjećena.

Też dźensa stoješe tu šěduiwc na straži. Zasłyšawši človječi stup přimaše hižo za starej zerzawej hlebiju, zo by pakosćerjam domoj kadźił. Tola hlebija wusuny so jomu z rukow a padźe z praskotom na zemju, hdyž so dohlada na młodoho mnicha a šwižnu žónsku.

Nochcyše swojimaj starymaj wočomaj wěrić. Stoješe tu kaž stołp a splóšiwje hladaše na njenadźity wopyt. Mysleše, zo ma někajke widźenjo. Hakle hdyž młody mnich k njomu přistupiwši přećelnje rjekny jomu na ramjo klepaco: „Luby Motso, dźensa móžeš lehnyć hić, mój z maćerju budźemoj za tebje strażować“, njehodźeše so dlěje dwělować.

„Je to móžno“, rjekny skónčnje, „hrabinka a młody knjez dźetaj na nóc do Tuchorja? To dźěn je, kaž by waju nuza hnała, zo sej wosrjedź nocy do Tuchorskoho lěsa zwěritaj.“

„Nuza nic, ale nan“, wotmołwi młodźenc staromu knježomu służownikej, kotromuž bě hrabja za wumjeńk zwónčistwo w Tuchorju spožčił.

„Haj, mój Motso“, doda hrabinka, „hdźež młoda do domu přińdźe, tam dóstanje stara křidła.“

„Bóh zwarnuj, to tola móžno njeje“, wiješe Mots z hłowu, „štož so wam wusuže, to su jenož hłupe blady ludźacych lózych hubow.“

„O, by-li tomu tak było“, zdychny njezbožowna žónska, „tola k čomu z tym so dlěje tajić, štož jutře we Wujězdźe z klětki wozjewja? Ja njejsym hižo hrabinka z Minkwic a mój syn nima hižo nana, wobaj smój zastorčenaj, wupokazanaj.“ —

Mots bě cyle zastróženy a njemějo słowa stoješe tu kaž woprostnjeny. Hroznje ćichi bě to wokomik. Jenož hrabincyne płački stonachu w bojaznym mjelčenju. Skónčnje zhraba so Mots, přejědźe sej z mozlojtej ruku po fałdatym čole, kaž by chcył strašne myslički rozehnać a dźeše: „Luba knjeni, wam so jenož tajke wěcki dźija. To so do wěčnosće, da-li Bóh, njestanje, zo by hrabja tak dobru, dušnu a rjanu žonu zastorčił.“

„To je so, bohužel, hižo stało“, znapřećiwi hrabinka. „Tajke něšto wšak naš knjez dokonja, wšak je też tebi, njedźiwajo na dołholětne swěrne służby, mi a tebi ničo durje pokazał.“

„Ale ja běch tola jenož służownik“, měnješe starc, „ale wy sće knjeni“.

„Ně, ně, knjeni ja ženje njeběch“, wobkrućeše hrabinka, „a wot toho časa sem, hač měješe mój syn mysle do mnichow hić, mějach so hórje hač najnižša dźowka. Tola wostajmy so prózdnych rěči! Boža wola njech so stanje.

„Mój Božo, z čim je sebi tajka pobožna knjeni tole zasłužiła“, zdychny stary Mots, a sylzy linychu so jomu po licomaj. — „Spodźiwne su Bože puće a njewuslědźomne joho zamysły“, doda młody mnich a kročeše z wbohej maćerku do kapale, zo byštaj so pola maćerje bolosćow wupłakałoj. —

Też znutřkowna wozdoba kapałki bě runje tak khuduška kaž zwonkowna. Něšto ławkow, dwě zastarskej čornej khorhowi, Boža matra, kaž so před ćěłom nosy, něšto přetočenych swjećatkow a nizki wołtař bě cyła cyrkwina nadoba. Štož bě so tu za telko lět nawdało wot pobožnych putnikow, to bě so zwjetša do Wujězdźanskeje cyrkwje přenjesło, dokelž tu pječa dosć wěste njeběše w drjewjanej włóžnej kapałcy.

Tola jedyn pokład běše tutej swjatničcy wostał; a tón wabješe njeličene syły ludźi do samotnoho Tuchorja. Běše to hnadowne swjećatko maćerje Božeje, kotrež nad nizkim wołtarjom wisaše. Njeběše drje to wumjełski

60 lět starych, móže so mjeza wuswobodźenja wot podpisanja požčeńki hač do 1 milijóna powyšić, hdyž dokhody 60000 hr. njepřekroča a hdyž tele wosoby so njemóža ze samsnym dźěłom zežiwić.

Na nućenu požčeńku ma so podpisać na prěnje 100000 hr. zamoženja 1 procent, na bliže 150000 hr. 2 proc., na bliže 250000 hr. 4 proc., na bliže 250000 hr. 6 proc., na bliže 250000 hr. 8 proc.

— Wjednik sakskoho ratarstwa exc. dr. Pawoł Mehnert, předsyda sakskeje krajneje kulturneje rady, je wumrěł. Na pućowanju w Norwegskej joho boža ručka zaja. Před krótkim bě Mehnert swój 70. nardny dźeń swjećił. W sakskim zjawnym žiwjenju bě powšitkownje znata wosoba. Hdyž bě w prjedawšich wobstojenjach předsyda druheje komory a tež pozdźišo hišće rěkaše dla swojoho wliwa w zjawnym, hospodarskim a politiskim žiwjenju powšitkwnje „njekrónowany kral Sakskeje“.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. Zasy je jedyn z tudomnych studowacych swoje studije dokónčił. Je to knjez Pawoł Kurjo z Radworja, kotryž w Lipsku prawizna studowaše a tam njedawno z khwalbu doktoratne pruhowanjo wobsta. Dokelž wón do statneje służby zastupi, je joho knježerstwo za referendara na sudnistwo do Nowosalca pósłało. — „Daj Bóh zbožo!“ na dalši žiwjeński puć!

Z Pančic. Blizko při Kamjenskej drozy, na tak mjenowanym Ladku (lada běše pusta městnosć, hdźež najskerje křesćanski misijónar pohanskich Serbow k Božim służbam hromadźeše, — přir. němske mjeno „Lehde“) rostu ze zemje murje k wulkomu twarej, kotryž dyrbi być składnišćo za žito, picu, přikupne hnoje a pozdźišo tež za wuhlo ze wšěmi trěbnymi rumnosćemi za zarjadnistwo a pisarnju a pincy. Zjednoćenjo młynow we Kinsbórku a Młynske zjednoćeństwo w Kamjencu, wobě družstwje z wobmjezowanym rukowanjom, stej so rozsudźiłoj, wosrjedź klóštrskeje wokoliny twar přewjesć, zo by so přiwožowanjo žita a woteběranjo hnojow a wuhla za ratarstwo a wjesny lud wolóžiło. K poslednjomu zjednoćeństwu słušeja tež serbscy młynkojo Kamjenskoho wokrjesa, kotřiž maja wšitcy prawo, žito kupować a zbytki na składnišćo w Pančicach wotedawać.

Kaž hižo na spočatku naspomnjene, dyrbi so přiwožowanjo wolóžić přez přikrótšenjo puća. Dosahaca ličba ćežitych automobilow budże žito, hnoje, picu a wuhlo přiwožować a wotwožować. To so ćim lóže hodźi, hdyž składnišćo tak blizko při drozy leži. Naspomnjeny twar wuwjeduje twarski mištr Bulank w Kukowje, a dźěłaćerja a rjemjeslnicy su nimale lući Serbja, tež podawarjo trěbnoho materiala, a tak ćeče zasłužba z tutoho wulkotnoho twara (budże 30 metrow dołhi a 8 metrow šěroki z jenym poskhodom) z wjetša do serbskich kapsow.

Tónle twar wšitkim witany njeje, tola jomu so zadźěwać njemóže. Kruće dyrbja naši ratarjo sebi žadać, jeli tam budźa swoje wupłody wozyć, zo tam serbscy zastojnicy a dźěłaćerjo přińdu. Njestanje-li so to, budże zasy jedyn cuzy klin do serbskeje krajiny dyrjeny a ličba cuzych w tamnej serbskej kónčinje zrosće. Mnozy našich młodźencow, du do cuzby, wosebje do Budyšina, a pytaja sebi tam swój khlěb: dyrbimy hladać, zo sebi jich na wsach zdźeržimy, hewak serbska ludnosć wotebjera a proletariat w městach přibjera. Naši młyncy maja tohodla na wjednistwo swojoho młynskoho zjednoćenja kruće skutkować, zo tam do Pančic serbskich ludźi dóstanu.

Tale wěc pak zbudźa tež druhe myslički: myslički połne poroka přećiwo našim ratarjam: buram a žiwnosćerjam. Hdźe maće swoje zjednoćeństwa? njeměnju te, kotrež sta a tysacy přinoškow do cuzby płaća a ničo abo skoro ničo wot toho nimaja, ale kotrež Waše hospodarstwo spěchuja. Njemóžeće zhromadnje swoje twory předawać? Njemóžeće zhromadnje swoje hnoje, mašiny a tak dale kupować? Dobytki bychu byłe k wašomu wužitku, tak pak so druzy z nimi wobohaćeja. Hdyž nětko tam tajke twarjenjo nastawa, hladajće, zo wužitk přiwobroćiće serbskomu ludej a zo serbska narodnosć přez nje škody njewozmje.

Z Marijineje Studnje. Hilža Brandström, dźowka prjedawšoho šwedskoho pósłanca w Pětrohrodźe (w Ruskej), znata dobroćefka čłowjestwa, je tudomne kupjele k wulěkowanju něhdušich wojakow, kotřiž su přez wójnu ćełnje ćerpili, kupiła. Němscy a awstriscy jeći w Sibiriskej česćachu ju jako „maćefku Hilžu“. Wona je w tu khwilu we Barlinje. Jeje kniha „Mjez wójnskimi jatymi w Ruskej a Sibiriskej 1914—1920“ wuńdże w bližšim času tež w němskej rěči. W bližšich měsacach ma so z přićehnjenjom wójnskich khorych ličić.

Z Halštrowa. Cyrkwinscy zastupjerjo po dołhim rozrěčowanju farskoho vikara Seiferta ze Sebnicy za fararja našeje wosady wuzwolichu.

Něšto wo přirodoškiće.

(Skónčenjo.)

Kajke srědki maja so nětko nałožeć, zo by so wobkhudnjenju přirody, wotemrěću žadnych zwěrjatow a rostlinow wobarało?

Wyšnosće su wěste zwěrjata a rostliny stajiłe pod wosebity zakoński škit a zakazałe tajke zwěrjata honić abo rostliny torhać. Tak je na př. Świca wot lěta 1909 sem we wšěch wokrjesach wěste zakaznje wudała, tohorunja Bayerska a tež druhe kraje.

Zo pak by so přirodoškit skutkownišo přewjesć mohł, je wotućiła myslička, wosebite přirodoškitne parki założić; to su wěste krajiny, we kotrychž su natura, wšo štož tam rosće, štož tam bydli, štož tam so pohibuje, škitane, we kotrychž so ničo njepřeměnja. Přiroda je tu přewostajena sama sebi. Najwulkotnišo su wězo tutu mysličku přewjedli Američenjo, kotřiž założichu tak mjenowany Gellowstone = nacionalny park w statomaj Montana a Wyoming. Tutón wopřija 8671 kósnych kilometrow a je tak wjetši hač poł Sakskeje. Po zakońskich postajenjach njesmě so w tutym parku třěleć, žana honćwa wotměć; wšo ma wostać kaž stoji a leži. Tu je dźiwina žiwa w dospołnjej swobodże a bjezstrašnosći. Tu maš přileżnosć zwěrinu a dźi-

---

wobraz, ale cyle wšědny prosty, a tola bě ludźom tak přeluby. Z dowěru k njomu zhladowachu sylzojte woči; klečicy před nim na kolenach skoržachu pobožne duše maćeri Božej swoje horjo a hubjenstwo. A swjata Marija posłuchaše tu tak rady na próstwy swojich dźěći a dopjelnješe miłosćiwje jich přeća. Kóždy nadeńdże tu pomoc a pokojenjo, kiž z dowěru k njebjeskej maćeri zdychowaše.

Tež wboha hrabinka a młody mnich khwataštaj tu k maćeri bolosćow, zo byštaj jej nuzu wuskoržiłoj a w jeje maćefnym klinje wućek nadešłoj. Ach wona dźěn bě tež woptała žiwjenja hórkosće, a tež jeje swjatu wutrobu bě mječ bolosćow přešoł. Swjata Marija zrozymi bolosće zastorčeneje mandźelskeje, sylzy z wótcnoho domu wuhnatoho syna.

Šěra ćma rozlěhowaše so po swjatnicy. Ničo njebě widźeć. Jenož lubozna wóń žiwych róži dychaše kołowokoło wołtarja.

Runje wustupi Boži měsačk za čornej mróčałku a poswěći ze swojej latarničku do kapałcynych woknow.

A hlej, na woknje za wołtarjom zjewi so swjata Marija w njebjeskej hordosći. Na běłych mróčałkach spěješe z wupřestrjenymaj rukomaj horje do zbožnych njebjes. Syły Božich jandźelow zlětowachu wokoło njeje. Swjaty Duch znošowaše so nad njej w podobje běłoho hołbja. Njebjo bě wotewrjene a na złotym stole sedźo wočakowaše Bóh Wótc swoju lubu dźowku. Bójski Zbóžnik pak dźěše z wupřestrjenymaj rukomaj napřećo swojej čistej maćeri.

Krasny běše to wobraz, pokazka z njebjeskeje zbóžnosće.

Njebjeski pokoj stupaše do hrabincyneje wutroby, hdyž na tute lubozne swjećo hladaše. A swjata Marija tak zbóžnje so na nju směwaše, zo wšitka zrudoba a stysk tłóchny. Dobre swědomjo ju pokoješe, zo bě jej tak lohko k wutrobje. Bě-li ju tež muž zastorčił, witaše tola mać Boža swoju lubu dźowku. Swjata Marija měješe ju rady, za to swědčeše jeje zjewjenjo runje w tutym woknje, kotrež bě hrabinka jako kwasny dar jej poswjećiła. A tuta myslička ju pokoješe.

Pobožnje poklaknyštaj so před wołtarjom a w nutrnej modlitwje skłoništaj poniżnje hłowu. A hlej, tu dohladaštaj so na něžnu holčku, kotraž bě tu klečo wusła. W ručcy měješe hišće njedowity wěnčk kwětkow. Młódnu hłójčku bě na bok skłoniła. Wóčcy běštej so zańdźeliłoj a mikawčki běchu jej z čornym šlewjerom zawodźele. Čerwjenej hubcy běštej powočinjenej. Holčka njebě so hižo na kolenomaj zdźeržeć mohła, bě so zwjezła, na nóžcy čapła a zdrěmnyła. Hlej, kak rjenje bě swjateje Marijny wołtařk wudebiła, zo bě ći kaž jena róža. Bjez dźiwa, zo běštej nětk ručcy wustałej, zo sebi spar swojoho prawa žadaše. Ale to bě zbóžny spar, a rjany són so jej dźiješe. W Božim domje wšak so najlěpje a najlóže spi. Jenož njeje kóždy spar tak njewinowaty, kaž spar tuteje holčki. Běše ći to, kaž by sebi tu jandźelk Boži sedźo wusnył. A bě to woprawdźe jandźelk z njebjes pósłany staromu Motsej na zemju. Tuta holčka bě Hańžka, Motsowa luba wnučka.

Lubozny bě to wobrazk z njewinowateje dźěćaceje młodosće. Tež hrabinka bě so zahladała do něžnoho dźěsća, kotrež tu tak derje drěmaše.

Tola jeje wóčkow zminy so spar. Zrudne dopomnjeńki jón rozehnachu, a hórke sylzy, kotrež jej z khwilemi so do wočow tłóčachu, wuhašachu rjany són jeje krótkoho zboža. Jenož nutrny paćeŕ ju pokoješe. W ćichej nocy so tak rjenje modleše, tu při maćeri bolosćow dliwaše so njezbožownej maćeri tak derje. —

Spěšnje tłóchny nóc w nutrnej modlitwje. Hižo wotućeše Boże słónčko na wukhodźe, a swjedźeńske ranjo zaswita, a přecy klečachu tu hišće před swjećećom maćerje Božeje.

Běše rjany lětni dźeń. Ludźo přikhadźachu ze syłami do Tuchorja k maćeri Božej. Swjatočne processije ćehnjechu pobožne kěrluše spěwajcy do kapałki. Jenož z blizkoho Wujězda njepřindźe skoro nichtó. Wćipnosć ćerješe jich do Wujězdźanskeje cyrkwje, hdźež měješe dźensa lutherski duchowny wozjewić wusud wo rozwjazanju mandźelstwa hrabje z Minkwic. Hdyž tamny samopašnje po woli hrabje wo wosudże wboheje hrabinki rozrisa,

winu w jeje žiwjenju a zadźerženju wobkedźbować. Tu móžeš widźeć kak pěknje młode bary ze sobu hraja, kak ze starymi barami kóždy wječor k hosćencam při parku natwarjenym, přikhadźeja, zo bychu kuchinske zbytki zešlapałe. Amerika ma pak też hišće druhe wulke přirodoškitne wokrjesy, wosebje też za ptačstwo. 53 tajkich asylow za ptački je so naličiło. Tu móža ptački we měrje lahnyć — nichtó njewubjera jim hnězda, nichtó njekóncuje młode. Bjez dźiwa, zo so na tychle městnach wšo mjerwi a pisani z ptakami, nakrajnymi a mórskimi. W poslednim času hakle so założi nowy rozšěrjeny přirodoškitny park w staće Louisiana při zaliwje Meksikanskim, kotrohož brjóh je něhdźe 100 km dołhi. —

Štož pak je Amerikanam móžno w jich bjezkóńčnym, njesměrnje wulkim kraju — to njehodźi so žadać wšudźom druhdźe. We Europje su wobstojnosće wjele hinaše, a zadźěwki, přirodoškit w tajkich rozměrach přepřewjesć kaž w Americy, wjele wjetše. Prěni přirodoškitny park założi Šwica, w Kantonje Graubünden. Skóńčny wobsah je na 200 kósnych km postajeny; k njomu słuša dźiwi, skaliskojty dołh Dal Cluoza, poslednja khowanka barow.

Też Němska je hižo wšelake wokrjesy jako přirodoškitne parki zarjadowała, wosebje wšelake łuhi na př. Plagesenn pola Chorina w Braniborskej, Zehlenbruch w rańšej Pruskej a při wyššim hajnkowstwje pola Reinerza. K tomu zaměrej je też rhynska provinca wjetši wokrjes ze znatej Neanderowej prózdnjeńcu pokupiła; towarstwo „přirodoškitny park“ wobšěrnu přestrjeń Lüneburgskeje hole sebi zwěsćiło. Bayerska je horatu krajinu při „kralowym jězorje“ něhdźe 17000 ha wulku pod zakoński škit stajiła.

Čohodla su wšitke tute naprawy trěbne byłe? Dokelž człowjek, knjez widźomneje stwórby, je přećiwo přirodźe njerozomnje zakhadźał, žiwjenja rostlinske a zwěrjace njetrjebawši ničił. Strach bě wulki, zo přiroda poćerpi njewuhojomnu škodu w swojej bohatej wuhotowanosći — zo mnohe jeje dźěći wotemru, zo wokhudnje.

Zo pak bychu tute přirodoškitne prócowanja wuspěch měle, dyrbi człowjek sebi też wědomy być swojeje winowatosće napřećiwo přirodźe; sebi wědomy być, zo njesmě bjez praweje winy we njej torhać, ničić a hubić.

Přeprošenjo wšěm musikalnym Serbam!

K pozběhnjenju a posylnjenju našoho narodnoho žiwjenja dyrbi so po wuradźowanju 8. julija bórzy założić:

1. **Serbski stajny khór,** kiž by při wšěch swjedźeńskich a swjatočnych składnosćach Serbam posłužić mohł, nam k česći a sebi k radości.

2. **Serbski ludowy orchester,** we kotrymž bychu naši najlěpši hudźbnicy zastupjeni byli (husle, flety, klarinety, trompety atd.). Joho nadawk by był, idealnje wótčinske zarjadowanja podpjerać.

3. **Serbski hudźbny wustaw** (konservatorij) z dobrymi wučerjemi a z wěstymi zaměrami. Tu by kóždy składnosć měł, so hudźbnje wudospołnić.

Zo by so wotmysleny kónc bórzy docpěł, a praktiscy přewjedł, prosym **wšitkich dobrych spěwarjow** (žónske a mužske) za **sobotu 29. julija,** pop. 4 hodź. do **Serbskoho Doma.** Tam za kóždoho spěwna pruha dla hłósnoho wobdarjenja atd.

Serbscy instrumentalistojo zeńduso 30. julija dop. 10—12. Kóždy přinjese swój instrument sobu, zo by mohł něšto zahrać a zapiskać z hłowy abo po notach. Wšo dalše tam hortnje. Z wutrobnym strowjenjom za hudźbny wotrjad

Bjarnat Krawc,
Kral. hudźbny dir.

Słowčko dodawamy.

Na swjedźenju „Jednoty“ w Khrósćicach (29. 6. a 2. 7. t. l.) smy nazhonili: kak krasny je serbski spěw a kak je porjeńšeny, hdyž dobri hudźbnicy jón přewodźeju. Bě pak to dospołnje serbski koncert? Spěw drje žórleše so ze serbskich hortow, rjane zynki instrumentam pak wuwabi němske mištrstwo. A ćim napadniše bě mi na kapali: skoro wšitcy młodźi, zdźěla samo młodostni ludźo, ćile wustojni hercy a k tomu nimale powšitkownje z ćežkimi dźěławymi rukami. Njejsym so jich prašał, hač su hudźbnicy z powołanja, po rukach a druhim sudźić pak mějach za to, zo sebi z dźěła z ćežkim dźěłom swój khlěb zasłuža a wotrunanjo za koncertowanjo je za nich jenož přiběrk k njomu.

Njemělo to rěčeć k nam, k serbskomu swědomju? Słyšach z horta němskeje, musikalnje rozwučeneje a też hewak zdźěłaneje žónskeje, kotraž bě z napjatej kedźbliwosću koncertomaj „Jednoty“ w Khrósćicach připosłuchała: Serb je musikalnje wobdarjeny, jenož wudokonjeć a wuwučić měł swoju wobdarjenosć.“ A njeby to móžno było, zo bychmy kaž na spěwanjo tak też na hudźbu so wuwučowali? Kak krasnje bě było, hdy běchu při tamnymaj koncertomaj serbscy hudźbnicy Božu mšu sobu piskali, na zahrodźe pěsnički přewodźeli! Tajka wosada kaž n. př. Khrósćanska dyrbjała z lohkosću serbski katolski orchestr sebi wutworić móc. K tomu pak je jene trěbne: Štóž ma musikalnje wobdarjene dźěćo, njech hólca, njech holcu (za husle!), dyrbi je so wuwučić dać. Pjenjezy k tomu hodźa so z lohka něhdźežkuli nalutować; wučerjow k tomu namakaće: naši knježa wučerjo zdźěła rozemja musiku; pomoc a móžnosć poskića też přewjedźenjo myslički, kotruž horne „přeprošenjo musikalnym Serbam“ wupraja. (Też tydźenja je wozjewichmy.) — Njech tele słowa z wětřikom so njewotnjesu, ale ludźi pohonja k rozmyslenju a ke skutku!

Z misijónow.

Swjaty wótc Pius XI. a ruska cyrkej.

Po přikładźe swojoho prjedownika Benedikta XV. přiwobroća też nětčiši bamž wbohej wuhłódnjenej Ruskej swoju wosebitu lubosć a darniwosć.

Benedikt běše hižo njeličomne milijóny woprował a Pius sćěhuje nadobny přikład. A zo by swojim pósłam wurunał, jedna z jeničkim tu khwilu w Ruskej wobstojacym knježeństwom: z bolšewikami.

Wšudźom, hdźež su wot Jězusa wumóžene modleše so tuta we samotnym kućiku Tuchońskeje cyrkwički za bjezbóžnoho muža. Wot domu pak ćiskaše nan strašne kleća na swěrnu žonu a dobroho syna, kotryž runje před hnadowym swjećećom so maćeri Božej slubi a na čas žiwjenja poswjeći.

* * *

Krasny swjedźeń donjebjeswzaća swjateje Marije bě nimo. Kapałka w Tuchorju stoješe zasy z wjetša prózdna. Jenož něhduša hrabinka z Minkwic wopytowaše wšědnje mać Božu.

A bórzy so njezbožownej knjeni w lěsnej samoće zalubi. Bě tu z najmjeńša skhowana před škódliwym wóčkom złoho swěta. Pola staroho Motsa wotnaja sebi ćichu jstwičku a pola maćerje Božeje nabu pokoja a wokřewjenja w struchłym horju. Bě jej tak derje, zo bě tu maćeri Božej tak blizka. Pobožna serbska mysl dliwa dźěn najradšo blizko cyrkwje. Njeměješe drje nikoho swojoho při sebi. Jenički syn bě do mnichow šoł. Tola Bóh, luby Knjez, pósła jej nětk jandźela Božoho z njebjes, zo by jej sylzy z mutnoho wóčka trěł, zo by jej sylzow dół přestworił do raja maćerskeje lubosće, zo by jej z kapku dźěćaceje lubosće žiwjenja hórkosć zesłódźił. A tutón jandźelk bě Marka, jeje dźowčička. Rjane bě to Bože dźěćo, kotrež bě jej Bóh k hodom wobradźił. Hnydom druhi dźeń hodow wudźěli so tutomu dźěćatku bolosćow w Khrósćicach swjaty sakrament. Stary Motc njeseše z Wićazowej a Wjerbinu nježnu dźowčičku k swjatej křćeńcy. Njemało so jomu zdaše, zo móžeše na stary dźeń hišće jónu kmótřić. Njebě so toho ženje nadźał, zo so jomu hišće tajka česć stanje.

Wjeselšo minychu so dny w maćerskej starości, w maćerskej lubości. Też Motsowa Hańžka tuleše so nětko k dobrej hrabincy. Ach, wona njebě ženje znała maćerskoho słódkoho mjena. Hańžka bě wboha syrota. Nikoho njeměješe na swěće, komuž by swoju lubosć přiwobroćiła, khiba swojoho dźěda, staroho Motsa. A tola sapaše w jeje wutrobje tajke płomjo lubosće, zo móžeše so tu kóždy wohrěć.

Też hrabinka so nětko při njej wohrěwaše. We zymnym, jěrym swěće njebě ženje čisteje lubosće woptała. Tam wožachu so jenož tołste lodźane škruty w ludźacych wutrobach. Hač do duše nutř běše ju to wozybało. Hakle w Tuchorju rozta jeje zmjerzła wutroba. Žiwišo žórleše so krej w žiłach, wótřišo kłapaše zasy wutroba. Swědomiće kubłaše swoju Marku a Motsowu Hańžku k česći Božej, a we ważnym tutym dźěle njepytny čerwja, kiž so skradźu do jeje wutroby točeše.

Štyri lěta so minychu. Marka kročeše hižo do pjatoho lěta. Lubozna holčka bě so z njeje wuwiła. Běše cyle maćerna. Čorne wóčko, čorne włóski, čerwjenej ličcy — wšo bě na mać podobne. A Marka bě tak pěkna, tak ćicha, tak njewinowata a nježna, zo bě radosć na nju hladać, Zdalena wot swětnoho hołka kćěješe kaž krasna fijałka w Tuchońskim lěsu.

Tola bóle dźowčička zakćěwaše, a bóle mać wjadnješe, hinješe. Smjertnica bě hižo nitku jeje žiwjenja natorhła. Njehoješe wšak też tutej krasnej róži hrěšna zemja. Njebjeski zahrodnik chcyše sebi ju přesadźić do rajskeje zahrodki. Jandźel smjerće podkopowaše nježne jeje koruški, a smjerć za njej, zo by ju wotšćipła a přitykła Bohu lubomu Knjezej k wutrobje.

A rady chcyše so knjeni rozžohnować ze swětom a žiwjenjom, kotrež bě jej ćernjowu krónu wokoło čoła wiło. Hrabinka hladajcy hinješe a słabnješe. Podarmo cyła wosada, kotrejež dobroćelka bě knjeni była, za nju prošeše; podarmo jeje Marka a Motsowa Hańžka hórko wo nju płakaštej. Njebjo bě kaž wuche na wšě prózdwy a płački. Dych khoreje hrabinki bu dźeń a krótši, a krej staješe so jej w žiłach. A tola šeptaše hišće blědy hort prózdwu, zo by swjedźeń Wšěch Swjatych dožiwiła. Na tutym dnju měješe dźěn jeje syn prěni wopor Božeje mšě swjećić. Z joho rukow chcyše přijeć pućnu cyrobu do wěčnosće.

A jandźel pěston donjese jeje poslednje přeco před stoł Boži, a Bóh luby Knjez dopjelni jej rady pobožnu prózdwu.

(Přichodnje dale.)

duše, tam leži tež přichod cyrkwje. A tu w ranju wotewri so tu khwilu za cyrkej nowa płódna rola. Přez lětstotki za cyrkej zawrjena, je přez powšitkowny přewrót so wotewriła tež za katolske misijónstwo. Dźeń so bliži, kotryž je hižo zbóžna Hana Khata Emerichska w duchu widźała, zo do kamjenja sprostnjenoho ćěła ruskeje cyrkwje počina ćec ćopła krej wot wutroby swjateje cyrkwje.

Swjaty wótc přepoda misijónstwo tŕom rjadam. Połnócny dźěl wulkeje Ruskeje dóstanu Salesianojo Dom Boska, srjedźiznu Jesuwića, a Steylscy misijónarojo Wukrajinu a połodnišu Rusku. Synojo swjatoho Ignacia su hižo začahnyli do stareje swjateje Moskwy. Tukhwilny general Jesuwitow, P. Ledochowski, prosy wšě wotdźěle swojoho rjadu, zo bychu wšě zbytne mocy wotpósłali do Ruskeje a tak wotrunali dołh dźaka za něhdy dóstatu lubosć. Wšak wobstoješe rjad Jesuwitow jeničcy w Ruskej dale, hdyž běše hewak wšudźom na cyłym swěće zběhnjeny. Ruska mjenujcy njepřizwoli tehdom (1773), zo by dekret bamža Klimanta XIV., kotryž rjad za cyłu cyrkej zběhny, tu był wozjewjany. Tak njepłaćeše dekret za Rusku, a Jesuwića wostachu tu dale jako cyrkwinski rjad z wosebitym vikarom. Hdyž potom bamž Pius VII. 1814 rjad zasy za cyłu cyrkej wobnowi, bu ruski provincial, P. Brzozowski na čoło cyłoho z nowa wožiwjenoho rjadu powołany.

Njesebične skutkowanjo swjatoho wótca za Rusku bu ze wšelakich stronow — a to nic jenož wot njepřećelow cyrkwje — njelubje posudźowane. Němske a jendźelske nowiny wudawachu, zo chce swjaty wótc přez swoje dary a nowe zarjadowanjo misijónstwa nuzu Rusow za rozmnoženjo romskeje cyrkwje wužić a zo spytuje z pomocu bolšewikow zjednoćenjo prawosławneje cyrkwje z Romom. To su hołe hłuposće. Bolšewikojo wurubuja tu khwilu ruskim cyrkwjam złoto a slěbro a sadźeja so tomu spječowacych duchownych a biskopow do jastwow, haj zasudźeja jich samo k smjerći. Kak mohł swjaty wótc runje z tutymi njepřećelemi ruskeje cyrkwje so ztowaršić, zo by z jich pomocu rusku cyrkej z Romom zjednoćił? Bamžowa pomoc płaći tu khwilu wšěm potrěbnym. Po wosebitej přikazni swjatoho wótca njesmě nichtó podpjeromnych so wuwoprašować, hač su monarchistojo abo socialistojo — menšiwikojo abo bolšewikojo. Zo je bamž z Čičerinom w Genuwje jednał, je wěrno, ale z kim druhim by móhł jednać? Dźensa su hišće bolšewikojo z knjezom nad Ruskej a wostanu to drje tež hišće khwilu. Swětne mócnarstwa dźěn tež z nimi jednaja tele dny, tež nětkle hišće w Haagu.

Swjaty wótc žadaše přez konferencu we Genuwje, zo ma ruske knježeŕstwo nabožnym wustawam rubjene kubła a ležomnosće zasy wróćić. Katolska cyrkej njewobsedźi w Ruskej žanych kublow — ćim wjacy pak ruska prawostawna. Jenož Pětrohrodska katedrala, hdźež ma Mohilewski arcybiskop swoje sydło, wobsedźi cyrkwine sudobja ze złota a slěbra. Te buchu wězo tež z Moskwy konfiskowane. Při swojich jednanjach z Čičerinom wupraji swjaty wótc, zo chce dla wulkoho njedostatka pjenjez tute sudobja wot ruskoho knježeŕstwa za swoje pjenjezy zasy wróćo kupić, zo by je potom Pětrohródskej katedrali wróćił. Dla zasudźenych měšnikow, wosebje dla Moskowskoho patriarcha Tydwna, je so swjaty wótc z prostwu na Lenina samoho wobroćił. A při tym je Tydwn najhórši přećiwnik Roma.

Potajkim swjaty wótc njecha Rusow za Rom dobyć, ale přez Rom za Boha a jenož za njoho a to přez cyrkej, kotruž je Syn Boži sam założił. Wj.

Wšelćizny

Měra žitow, kotraž ma so wotedać, so poniži.

Wulka suchota je zawinyła, zo žně z blakami rjane njebudźa. Deščiki poslednjeju tydźenjow tu ničo k lěpšomu njepřeměnja. Wosebje zrudnje je w Přirhynskej. Wobstojenja su tajke, zo ma so tam tohodla tež měra, kotruž měješe štó po zakońskich postajenjach wotedać, pomjeńšić. Němskostatny zakoń tež „ministrej za zežiwjenjo a ratarstwo“ jasnje prawo dawa, zo smě za krajiny z hubjenymi žnjemi měru wotedajomnoho žita poniżić. Za wšelake krajiny Pruskeje, Bayerskeje a Přirhynskeje bu tale měra hižo wo wjele pomjeńšena.

Tež po Serbach wšudźom dobre žně njebudźa. Njech so ludźo z časom we tu wopisanym nastupanju postaraja.

— **Přichodny sakski „krajny“ biskop** — to je načolnik **evangelskeje cyrkwje** we Sakskej — dr. Ihmels poréča při ev.-luth. konferency w Hannovru a wuwi při tym tele zajimawe myslički: Štóž wosadże služi a we njej dźěła, dyrbi we wutrobje tež přiwisać jeje wěrywuznaću a na někajke wašnjo na nje so zwjazać. Štóž cyrkwi služi, jeje wuznaću pak znutŕkownje njepřihłosuje, dyrbi so służby wzdać abo z njeje puščeny być. Wón přeje sebi za cyrkej wjednistwo, kotrež na to hlada, zo žadyn faraf ze swojim prědarskim zastojnstwom a wěrywuznaćom sebi „njehrajka“ — měnjene je, zo njepředuje, štož je přećiwo wěrywuznaću wosady, kotrejž služi. —

K tomu čitamy tele přispomnjenjo: Tele wuwjedźenja přichodnoho sakskoho krajnoho biskopa dyrbja, hdyž so wopomni, zo buchu hižo njedawno wšelacy swobodnje zmysleni evangelscy fararjo w bajerskej krajnej cyrkwi ze zastojnstwa puščeni, nanajwjetši njeměr do liberalnych worštow runje sakskeje krajneje cyrkwje a do jeje swobodnjezmyslenych duchownych donjesć. Woni bychu tajkomu cyrkwinskomu wjednistwu w mjenje swobody lutherskoho evangelija a hódnosće swojoho znutŕkownoho přeswědčenja zhromadnje so stajili, a rozpad našeje krajneje cyrkwje by blizki był. —

General d'Elsa, starym serbskim wojakam znaty, je **zemrěł.** We wójnje padnyštaj joho jeničkej synaj. Kónc wójny dyrbješe swój komando na jenoho pruskoho generala wotstupić. Tychle ćežkich potrjechenjow a njezasłuženoho poniženja dla je so móhł rjec smjerć rudźił.

Kongres přećelow měra. Zańdźenu srjedu so w Londonje druhi mjezynarodny (internacionalny) kongres přećelow měra wotewri. Přitomnych bě 500 zastupnikow, kiž 20 ludow zastupuja. Zastupnik jendźelskoho knježeŕstwa wuzběhny, zo je hłowny zaměr jendźelskeje politiki zakhowanjo měra. Ludy dyrbja swoje brónjenjo zamjezować. Jendźelski kral kongres z telegramom postrowi.

Němscy officěrojo jako mordarjo. W měsće Gent w Belgiskej započnje so před sudom skórźba přećiwo dwěmaj němskimaj officěromaj. Jimaj so porokuje, zo staj za čas wójny w naléću 1915 belgiskoho hrabju Udekem d'Acoz skóncowałoj. Joho ćěło w lěsu zahrjebać daštaj. Němski pólny sud bě so hižo z należnosću zaběrał. Jedyn z njeju, prync ze Stollberg-Wernigerode, dósta tehdom jenož 6 měsacow twjerdźizny.

Wo bamžu Piusu XI. powěda jena Waršawska nowina, hdyž bě wón hišće japoštolski nuncius w Pólskej, tónle podawk:

Nuncius khodźeše zwjetša pěši po Waršawskich drohach. Jónu přistupi k wysokodostojnomu knjezej khuda židowka, kotraž jomu swoje hubjenstwo skorżeše. Wot swojoho muża, kotryž bě dyrbjał do wójny, njebě dołho wjacy powěsće dóstała a ze swojimi pjećimi dźěćimi do nuzy přišła. Křesćanka běše židowcy radu dała, zo by so tola we swojej nuzy na přećelniwoho a dobroćiwoho nuncia wobroćiła. Arcybiskop Ratti posłuchaše skedźbliwje a zdwórliwje na jeje należnosć a namołwješe ju, zo by tola do nunciatury jónu přišła. Nazajtra powita nuncius žónsku z wulkej přećelniwosću a přepoda jej wšitke pólske pjenjezy, kotrež wobsedźeše. Za nje dyrbješe sebi wona kruwu kupić, zo by mloko měła za swoje dźěći. Židowcy pak zby hišće něšto pjenjez po kupjenju, kotrež nunciej wróćo přinjese. Tón pak přewostaji pjenjezy khudej maćeri za jeje 5 dźěći. Židowska nowina njećini dale žane přispomnjenja k tutomu nadobnomu skutkej nětčišoho bamża, ale přistaji jenož, zo tutón skutk sam za so dosć a nadosć praji.

Płaćizny za wišnje su jara wšelake. Něhdźežkuli dawaše so wot 4—9, druhdźe zasy 5 hač 11 hr. Spodźiwne pak je, zo też po wšelakich alejach, sebi dospołnje susodnych, njedźiwajo rozdźěła po wulkosći wišnjerjo wšelaku płaćiznu žadaja. Mjez tym, zo na jenym blaku rjane wulke wišnje po 5 hr. předawaju, dyrbiš někajke 15 mjeńšinow dale druhomu wišnjerjej a to zdźěła hišće za hubjeńše 7 hr. dać.

Zmijica kusny w Falkenawskej holi pola Kamjenic 11 lětnoho hólca do hibikoweje žiły (Pulsader) praweje ruki. Joho towaš jomu ruku dźě hnydom přewjaza. Tola jěd do krwě stupi. W khorowni dyrbjachu jomu ruku wotewzać.

Wobkhad z automobilemi so njedźelu zamjezuje. Borzy knježeŕstwowy wukaz do mocy stupi, kiž njedźelu automobilowy wobkhad zamjezuje. Te dróhi a puće, po kotrychž so njedźelu najbóle wukhodźuja, so za automobile wot popołdnju 2 hodź. hač do wječora 8 hodź. zawru. To so słyšeć da!

Zrudny kónc šulskoho wuléta. Z Gelsenkirchena so powě: Při wuléće dweju rjadownjow šule do krajiny Hardt pola Halterna sta so žałostne njezbožo. Při přewjezenju dźěći přez rěku Lippe so třeći čołm powróći, mjez tym zo běštaj prěnjej čołmaj zbožownje druhi brjóh docpiłoj. Sydom dźěći so zatepi.

Dawk za nócne sydanjo. Pruske knježeŕstwo chce pječa gmejnam dowolić dawk zběrać, jeli hosćo dléje postajenieje policajskeje hodźiny w korčmje wostanu. Korčmař wotwozmje pola gmejny znamki. Kóždy hósć, kiž přez policajsku hodźinu w korčmje wostanje, dyrbi tajku znamku kupić. Dowolnosć k zběranju tohole dawka so gmejnam a městam jenož na léto spušći.

Płaćizny nawěškow: W Berlinskim dźeniku płaći mały rynčk nawěška **35 hr., 1 strona 87 000 hr.** W jenej Mnichowskej nowinje płaći **1 stronski nawěšk 50 000 hr.**

Tak daloko su we Winje. Měšćanska šulska rada wobzamkny, zo ma so šulska modlitwa w ludowych šulach wotstronić. Na jeje městno stupi w přichodźe hrónčko we wjazanej a njewjazanej rěči, kotrež sebi wučeŕska komisija wuzwoli.

Za 20 hr. złota płaći němskostatna banka tutón tydźeń 1900 hr., za 10 hr. złota połojcu, to je 950 hr. Za 1 hr. slěbra dawa so 40 hr. papjerjanych.

Prěni: „Ty dźě maš kulu na hłowje, što dha sy činił?“ Druhi: „Sym so při młóćenju z cypami dyril.“ Prěni: „Haj, haj, cypy wšak přecy ćepu, hdźež je słoma.“

Někotre dźěći khodźachu ducy do šule burej do jabłukow. Bur hóršeše so tohodla před wučerjom. Tuž wučeŕ dźěći naswari a wopraša so skónčnje jenoho: „Pětrje, kak rěka sydma Boža kaznja?“ „Ja njejsym žane jabłuka kranył“, tutón płačo wotmołwi.

Cyrkwinske powěsće.

W Hoheneichen w Hosterwicach pola Pilnic budźa duchowne zwučowanja abo **exercicije** za duchownych: wot wječora 24. 7. hač do ranja 28. 7.; dale wot wječora 11. 9. hač do ranja 15. 9. a skónčuje wot wječora 17. 9. hač do ranja 23. 9. Tajke zwučowanja budźa też za zdźěłanych mužskich wot wječora 17. 8. hač do ranja 21. 8.; za wučerjow wot wječora 7. 8. hač do ranja 11. 8. a za universitnych studentow wot wječora 1. 9. hač do ranja 5. 9. — Zamołwić maš so do časa pola: Leitung des Erholungsheims Hoheneichen in Hosterwitz, Post Pillnitz (Sa.). Wot tam też wšo trěbne nadrobnišo zhoniš. Najwjacy smě so při jenych exercicijach wobdźělić 20 wosobow.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1140—1146. z **Časec**: Jurij Cyž, Michał Donat, Hańža Hajnowa, Jurij Khilan, Marja Markowa, Mikł. Špitank, Jurij Zarjeńk; 1147—1158. z **Hory**: Jakub Bermich, Jakub Glawš, Mikł. Měrćink, Jakub Młynk, Pětr Nowak, Jan Rjeda, Jurij Rachela, Helena Rychtarjec, Jan Šewc, Michał Winař, Jakub Wrobl, Madl. Zyndźina; 1159—1185. z **Hórkow**: Jakub Brusk, Hańža zwud. Čornakowa, Hańža Disnarjec, Jakub Handrik, Jakub Hejduška, Mikławš Hejduška-Jurask, Mikławš Hejduška-Hórban, Marja Hejduščyna-Netowa, Mikławš Hicka, Jan Koch, Jakub Kubańka, Michał Kušk, Pětr Kušk, Mikł. Khěžka, Jurij Lěsnař, Madlena Lubcyna, Michał Młynk, Jakub Pječka, Jurij Šejda, Herta Šipšikowa, Jurij Šliž, Michał Šmidt-Lebeška, Mikł. Šmidt, Michał Šołta, Jurij Šuster, † Marja Wehnertowa, Michał Weclich; 1186—1209. z **Jasenćy**: Michał Bulank, Madlena Čóšcyna, Jakub Čornak, Marja Dinarjec, Mikł. Handrik, Michał Just, Mikł. Kral, Pawoł Mikela, Jurij Nowak, Madlena Nowakowa, Pawoł Paška, Pětr Paška, Mikławš Pječak, Jan Rynč, Jakub Šanda, Jan Šenkař, Jurij Šołta, Michał Šołta, Mikł. Šołta, Marja Šołćina, Pětr Šwejda, August Šwórak, Jurij Wjesela, Michał Wincař; 1210—1222. z **Noweje Jasenćy**: Marja Bukowa, Jakub Donat, Michał Fulk, Jurij Khěžka, Michał Kinderman, Jan Handrik, Jurij Lajmer, Jakub Lešaw, Jakub Lipič, Madlena Młynkowa, Hańža Nowakec, Jakub Šneider, Jurij Šram; 1223. 1224. z **Kopšina**: Jakub Bĕr, Willy Brycka.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a podróženjo Posoła:

(nimo zapłaćenja a dopłaćenja): Towarstwo Serbowka w Prazy **350 hr.**

Za Serbski seminar w Prazy:

Njemjen. z Bačońskeje wosady **1000 hr.**; Jakub Ćemjera z Wotrowa **5000 hr.**

Za twarjomnu cyrkej we Wotrowje:

Jakub Ćemjera z Wotrowa **10000 hr.**

Dźak swj. Judašej Tadejej za pomoc we wosebitej należnosći.

Wične płaćizny,

kajkež so 24. julija 1922 w Drježdźanach dawachu

Žiwa waha.	Rězna waha.	rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
		Woły:		
1. 3400—3700	6200—6725	1.		
2. 2700—3000	5200—5750	2. 3800—4000	6150—6425	
3. 2100—2500	4475—5200	3. 3400—3600	5650—6000	
4. 1600—1900	4000—4475	4. 2200—3200	5156—5675	
Byki:		**Wowcy:**		
1. 3200—3400	5525—5850	1. 3800—4000	7600—8000	
2. 2700—3000	4925—5450	2. 3400—3600	7500—7600	
3. 2200—2500	4250—4800	3. 1800—2800	4750—7375	
4. 1700—1900	3800—4200	**Swinje:**		
Jałojcy, kruwy:		1. 6800—6900	7900—8800	
1. 3400—3700	6200—6725	2. 6900—7000	8000—8800	
2. 2700—3000	5600—6150	3. 6500—6700	7800—8800	
3. 2200—2500	4900—5550	4. 5900—6300	6850—8725	
4. 1700—2000	4250—4900	5. 3600—4500	4950—5900	

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Józef Kuba

stoji na

Budyšsk. hermanku

při

Starej kasarmje.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

1 wučownika
1 wučownicu
1 dobrowólnika

(Volontair)

z darmotnym bydlenjom a jědźu hnydom pyta

Welsec kupny dom

Tel. 12. *w Kulowje.* Tel. 12.

Khróšćanska nalutowarnja

změje **njedźelu 30. julija** pop. 1/2 4 hodź. we Wjeńkec sali w Khróšćicach swoju

62. hlownu zhromadźiznu.

Wšitkich sobustawow přeprošuje

Předsyda.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Kupuju

kóždu dźělbu

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

majs

ržane wotruby,

pšeńčne wotruby,

grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

„Jednota" w Budyšinje změje **njedźelu 30. julija**

wulět na Běłobóh.

Wotjězd z Budyšina 2[14] popołdnju hač do Rozwodec (Rodewitz).

Što trjeba 14lětnoho hólca na wsy? **Rjenč** w Budyšinje, **Hošic hasa 7, zadny twar.**

Po dołhej ćežkej khorosći derje na puć do wěčnosće přihotowany zemrě 12. julija w 73. lěće naš luby mandźelski, nan, přichodny nan a dźěd

Mikławš Brusk

w Smjerdźacej.

Wšěm, kotřiž su jemu na pustym wječorje a k rowu joho přewodźujo poslednju česć w bohatej ličbje wopokazali, budź wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez!"** wuprajene.

W **Smjerdźacej**, na dnju pohrjeba.

Hańža zwud. **Bruskowa**

w mjenje wšěch zrudź. zawostajenych.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoročak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki scelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 2.50 hr., :-: sobustawy płaća 2.— hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 32. | Budyšin, 5. augusta 1922. | Lětnik 60.

Bóh je sprawny.

Na Božu sprawnosć spominać je wšěm spomožne, dobrym, zo bychu dobri wostali, złym, zo bychu so nakazali. Su pak, kotřiž ze spara swojich złósćow njewotuća. Stajne zacpěwanjo Božich napominanjow, zanjerodźenjo posłuchanja na Bože słowo, do swětnoho podnurjena wutroba zaslepi wóčko duše, čini hłuche duchowne wucho, wutrobu njećućiwu za hroženja Božeje sprawnosće. To je poslednje, najhórše khostanjo Bože do wěčnoho zahubjenja, kotrež Bóh přez Isiasa israelskomu ludej hrožeše prajo: „Dźi a rjek tomule ludej: Posłuchajcy posłuchajće a njerozymiće, hladajće na widźenjo a njespóznajće. Zaslep wutrobu tohole luda, joho wuši sčiń ćežcy słyšace“ (Is. VI. 9). Što a što móže tajkomu człowjekej hišće pomhać? Ani wšohomócny smilny Bóh, kotryž na nich skorži: „Na čo dyrbjał was dale bić, was, kotřiž přecy nowe złósće činiće?“ (Is. I,5). — Zo tola njechali mjez křesćanami tajcy być, na kotrychž dyrbjał Zbóžnik płakajo žałosćić: „Štož je tebi spomožne, je zakhowane před twojimaj wočomaj.“ Haj hdy by Zbóžnik dźensa widźomnje, kaž něhdy mjez křesćanami wokoło khodźił, by samsne sylzy na swój lud płakał, kaž prjedy na židow. Słyšimy słowo Bože a njeposłuchamy, wužiwamy hnady Bože a njepřinjesemy dobre płody, lubimy a njedźeržimy, mamy mjeno sćěhowarjow Zbóžnika a njekhodźimy po joho pućach, widźimy wšědnje, kak žiwjenjo a swět so minje, kaž kur, a džeržimy so joho, kaž bychmy tu wěčnje wostać móhli, wuznawamy, zo je po smjerći wěčne žiwjenjo pak we njebjesach, pak we heli, a njestaramy so wo nje, nazhonimy na sebi a wokoło so Bože khostanjo a njenakazamy so. Kóždy dźensniši dźeń skorži, zo złe dny a časy na nas čakaja, ale što čini pokutu? Kaž zaslepjeni człowjekojo do lijeńcy běžimy so smějo a rejwajo k zahubjenju. Podarmo Zbóžnik na nas płakajo skorži: Hdy by tola też ty spóznać chcyło a to na tymle swojim dnju, štož je tebi k spomoženju! Tola je zakhowane před twojimaj wočomaj. — Kóždomu człowjekej je wot Boha wěsty wokomik postajeny, kotryž je posledni Božeje smilnosće za njoho. Štóž so komdźi, jón prawje wužić, widźi, kak so před nim na wěčne zawrjeja wrota Božeje miłosće, je hižo tu na zemi začisnjeny. „Hdyž nahle njezbožo so pokaza a zahubjenjo, kaž njewjedro so nawali, hdyž zrudoba a stysk na was přińdźetej; potom budźa za mnu wołać, ale ja njebudu posłuchać, zahe budźa stawać ale njenadeńdu mje . . . dokelž njeposłuchachu, hdyž jim radźach a hanjachu, hdyž jim hrožach“ (Přisł. I, 28—29). — Přirunanjo židowskich njeskutkow přećiwo Zbóžnikej a podeńdźenja při dopjelnjenju Zbóžnikowoho wěšćenja, při zapusćenju swj. města Jeruzalema lěta 70 njech nam spomožnu wučbu wobkruća, zo je Bóh sprawny a toho ćežko khosta, kotryž joho hnadźe spřećiwja.

Khostanjo, kotrež je na židowskich złóstnikow přišło, ma napadnu podobnosć ze złósćemi, z kotrymiž su přećiwo Zbóžnikej zakhadźeli. Wolijowa hora bě městno, na kotrymž bě Judašowa přerada Jězusa do rukow židow podała. Na wolijowej horje so romske wójska, hdyž přećiwo Jeruzalemej ćehnjechu, najprjedy hromadźachu. — Wokoło židowskich jutrow k swjedźenju zhromadźeny lud Zbóžnika wusměšeše, hanješe, k smjerći žadaše. Na swjedźenju jutrow Romjenjo Jeruzalem dospołnje z nasypom wobdachu, hdyž běchu tam na 2 milijónaj židow zhromadźenych. — Wot pohanskoho Poncia Pilata žadachu židźa, zo by Sprawnoho k smjerći wotsudźił, pohanojo běchu, kotřiž Jeruzalem woblehnychu a židow morichu. — Za 30 sléborníkow běše sebi wyšši měšnicy Zbóžnika wot Judaša přeradźić dali; Romjenjo, hdyž běchu město předobyli, předawachu 30 židow za 1 denar a skónčnje jich nichtó wjacy kupować njechaše. — Zwjazanoho wjedźechu židźa Jězusa wot jenoho sudnika k druhomu a jako sćerpne jehnjo k smjerći. Ze židow dyrbješe 97000 do romskoho wotročstwa woteńć, a bjez smilnosće hladachu pohanjo, kak k zemi stłóčeni wot ćežkich rjećazow w smjertnym stysku duše wudychachu. Židźa Zbóžnika z najwjetšej kedźbliwosću stražowachu, zo jim njeby ćeknył. Romjenjo natwarichu kołwokoło Jeruzalema nasyp a zamknychu w nim wobydlerjow, kaž dźiwje zwěrjata bjez nadźije, zo so jim ćeknjenjo poradźi. — Židźa Zbóžnika wobskoržowachu, kaž by zawjednik luda był, kotryž zakazuje, romskomu kejžorej dawki dawać. Hdyž bu Jeruzalem woblehnjeny, postanychu mjez njezbožownymi wobydlerjemi města falšni profeća a zawjednicy, kotřiž lud k rubjenju a kóncowanju namołwjachu a so tajo blizku pomoc Božu lubjachu. — Zbóžnik bě w smjertnym stysku bjeze wšoho wokrěwjenja. Samo we wokomiku smjerće napowjachu joho ze žołčom a kisałom. Hłód mjež židami bě tak wulki, zo črije, pasy, hnój, haj mjaso zaraženych człowjekow jědźachu. — Židźa Zbóžnika hanjachu. Luda měšnicy wijachu z hłowu nad nim prajicy, zo dyrbi so ze křiża pušćić, hdyž je Syn Boži. Popadnjeni židźa płaćachu Romjanam jako njerozomny skót. Jich wusměšejo jim wumjetowachu dowěru na jich Boha a so jich prašachu, čohodla jim napřećo Romjanam njeje pomhać móhł. — Židźa běchu Zbóžnika mjez mordarjemi křižowali. Romjenjo w měsće zamknjenych židow wšědnje na 500 křižowachu před wočomaj měšćanow a a to tak dołho, doniž městna za křiže wjacy njebě. — Zbóžnik wumrě w žałostnych bolosćach, na kotrychž so mortwa stwórba spodźiwaše. Při woblehnjenju a dobyću je 1 100000 židow žiwjenjo zhubiło. Wšudźom bu žałosć a płač słyšany a ničo njepomhaše. — Zemrětomu Zbóžnikej překło wojak stronu. 2000 mortwym židam wutorhnychu romscy wojacy w jenej nocy črjewa, zo bychu w nich złoto a drohe kamjenje pytali; přetož někotři židźa běchu tajke pózrěli. Kaifasowy dom, hdźež běchu židźa Jězusa popluwali a bili, Herodesowa khěža, hdźež běchu joho w běłej drasce wusměšeli, Pilatusowe bydlenjo, hdźež su joho šwikali, z ćernjemi krónowali, templ, w kotrymž bě tak husto podarmo prědował, měšćanske drohi, kotrež bě ze swojej krewju mačał, to wšo bu zničene, a za něšto dnjow njebě wot toho wšoho ničo wjacy widźeć, hač zrudne rozpadanki, ćěła a łuže krewje. Titus, romski wójwoda přikaza, městno, na kotrymž bě Jeruzalem stało, přeworać a wostaji jenož tři wěže, zo so njeby zabyło, hdźe je stało.

To bě kónc toho města, kotrež rěkaše kralowna zemje, strach, pohanow, kónc naroda, kotryž bě Bóh lubował, kaž swoje wóčko, kotryž pak joho ženje zasy lubował njebě. Što nam předuja hrózbnosć zapusćenja, rozbrójene kamjenje templa, přez wšitku zemju rozmjetane židowske ćěła, rjećazy, kotrež židow putaja, što je jich žałosć a płač? Praja nam, a Bóh dał, zo bychmy wšitcy jich rěč rozymili, zo je runje tak čas Božeje sprawnosće, hněwa a rozhorjenja, kaž čas Božeje smilnosće. Wuča nas, zo smilny Bóh njeda ze sobu hrać, ale skónčnje khosta ze železnym prutom. Powědaja nam, zo so Bóh na zwažliwych hrěšnikach ćim strašnišo wjeći, čim dlěje bě smilny, čim bóle su joho spytowali. Tak spominaj, hrěšniko, na słowa swj. Ducha: „Najwyšši dołho požčuje, njezabudźe pak ničo . . . Joho hněw so nahle nawali a čas joho wjećenja će zahubi. (Sir. V, 4, 9.)

Swětowy rozhlad.

Sakska.

Rozpušćenjo sakskoho sejma.

Sakske zhromadne ministerstwo je wobzamkło, na podłožku ludowoho žadanja sejmej zakonjowu předłohu wo rozpušćenju sejma předpołožić. Krajny sejm budźe 29. aug. wo njej wuradźeć a so rozsudźi, hač chce so sam rozpušćić abo hač ma so ludowe žadanjo přewjesć. Knježeństwo budźe so prócować, rozpušćenjo sejma po móžnosći daloko wotstorčić, dokelž chce w sejmje najprjedy gmejnsku reformu přewjesć.

Zwada mjez Barlinom a Mnichowom

njeje hišće rozsudźena. Do njeje je president Ebert sam zapřimnył a na woprawdźe měrne wašnjo napomina bayerske knježeństwo k rozomnomu wujednanju. We swojim lisće na hrabju Lerchenfelda, předsydu bayerskoho knježeństwa zawodnje praji:

„Bayerskoho knježeństwa wukaz stoji k tutomu zakonjej po mojim a knježeństwowym měnjenju a přeswědčenju přećiwo stat-

nej wustawje. Wukaz je ćežke zranjenjo němskeje statneje jednoty, kiž po podobnych kročelach też druhich krajow wobstaćo stata wohroża. Mój nadawk jako pěstowař statneje zmyslenosće je, zo dyrbju po paragrafu wustawy 48 na to dźeržeć, zo by so wukaz bayerskoho knježerstwa zběhnył. Ja chcu so k tutej mi z wustawu přikazanej kročeli jenož potom rozsudźić, jeli so přeswědču, zo druhich srědkow njeje, so dorozymić a wotstronić.

Njeje hišće jasnje, kak Mnichow na to wotmołwi; do minjenoho štwórtka to hišće činił njeje. Kaž so zda, tajne zwjazki škaraja a knježerstwo ke krutości přećiwo Barlinej nuzuja. Zajimawe w tym nastupanju su słowa, kotrež socialdemokratiski zapósłanc we sejmje dr. Wittich poręča.

Tajne zwjazki su bayerske knježerstwo pohnuło, so statnomu zakonjej spjećić. W tymle naléću je so swobodna bayerska armeja „Oberland“ z Hornjošlezskeje do Bayerskeje wróćiła. Wona přinjese swoje dokładne wobrónjenjo a wuhotowanjo sobu. Po wuprajenju jenoho jejnych oficirow je wona 100000 muži sylna. Wona so w Bayerskej a Tirolskej zaměšći, dokelž hodźi so tu lěpje hač w Hornjošlezskej trjebać. Z Wuherskeje su 10000 tuteje armeje přišli. Tam woni stojachu pod komandom wjele mjenowanoho majora Bischofa. Tute tajne zwjazki we złym mysle na bayerske knježerstwo skutkuja. Loni nazymu, hnydom po pokhowanju wotsadźenoho krala Ludwika III. je kronprync Ruprecht oficirow a mužstwa tuteje armeje přijał, prjedy hač je so do Bayerskeje wróćił. Woni su jomu kaž swojomu wjerchej přisahali.

Tónle prjedawši kronprync Ruprecht je po smjerći swojoho nana woprawny zběžk k zasypostajenju monarchije přihotował. Dokelž pak joho wot toho wotdźerżachu, wón we zjawnym wozjewjenju praji, zo dokładnje wšě prawa swojoho nana přewozmje.

Rěčnik dale rozpowěda, zo je organisacija C, z kotrejež su Erzbergerowi a Rathenaowi mordarjo wušli, jenož wotdźělenjo swobodneje armeje Oberland. Při tutej organisaciji C je jene tak mjenowane „Rollkomando“. Tute ma nadawk, njespodobnym wosobam něšto wupłaćić. Potom je tam wotstronjeński komando, kiž mordarstwa přewjedże.

Poćahi mjez Němskej a Francózskej su so zasy jónu přiwótříle. Francózska trjeba pjenjezy: jeje dołh, wosebje přez hrózbne ćeže wójny jej napołożeny, je wulki. Swojej pjenježnej nuzy móże jenož wotpomhać ze zarunanjom, kotrež ma wot Němskeje dóstać. Němska pak je nětkle tak daloko, zo praji: njemóžu płaćić, njedóstanu-li wěste wołóženjo, wosebje pak wukrajnu požčeńku. Francózska tomu njewěri; też so boji, dopjelnjenjo swojich žadanjow dale wotstorkować dać, dokelž móhła snadź pozdźišo docyła ničo njedóstać.

Z tohole stojnišća wobeju je nětčiši poměr mjez nimaj zasy jónu jara napjaty. Rěka, zo je Francózska hižo generala pomjenowała, kiž ma Rusku wobsadźić. Po druhich powěsćach pak budże wona měrne srědki nałożeć, zo by sebi wotrunanjo wužadała. Wona pječa statne dokhody Němskeje, potajkim dawki, cła, a dokkody železnicow, pósty a telegrafowe zarjadnistwa zebjere. Hač do 6. žnjeńca ma Němska Francózskej wotmołwić, potom ta rozsudźi, što so stanje.

To pak njejsu same mróčele, kotrež na politiskim njebju so khopja. Wokoło Konstantinopla też šerja. Grekska mjenujcy chce tele město wobsadźić, zo by tak Turkowsku hnydom do wutroby kłoła a z tym moriła, hdyž so ji loni njeporadźi, po něčim čwački wot ćěła wotčaskować a z tym Turkowsku zničić. Wězo njebychmy płakać trjebali, hdy by so Turkam wša politiska móc wzała — hižo Armenije dla nic — tola drje też Grekska njeje runje tón stat, kiž by mohł turkowske herbstwo w Małej Asiskej přewzać.

K tomu pak też njepřińdże; přetož cuze mocy kaž Jendźelska, Francózska, Italska ženje do toho njezwola, zo móhła Grekska tele město do swojeje mocy dóstać. Je drje wěrno, zo Jendźelska — kaž wšudże — też tu dźiwnu rolu hraje a Greksku jenož wužiwa, zo by přez nju francózski wliw w rańšim kraju wosłabiła a wobmjezowała, tola nima za nuzno, zo by Greksku do Konstantinopla pušćiła. By-li to, tak też jenož na khwilu, zo by so tam potom sama wusydnyła.

Při Čadalči maja Grekoju wójsko stojo; hižo mjenowane mócnarstwa to pak jim — wězo ze słabšim wójskom, ale wulkim łódźstwom — puć zaraćeju.

Njeje hišće dowidźeć, kak so wobstojenja wuwija. Wopomnić so ma, zo też Južnosłowjanska ćiše přihladować njebudże a drje zawěsće wot Francozskeje k tomu pohonjena a podpjerana — bróńscy zakroči, budźe-li trjeba. Tak njeje njemóžno, zo tam nowe šmjatańcy wupleta, kotrež wulke strachi we sebi khowaju. — Čłowjek je tola dźiwne stworjenjo. Zemju, rjanu kaž Boži raj, wobsedźi a ze swojej krewju a z złósću sebi ju maća a zajědojća. Hdy přińdże k rozomej? Rjeńšo by so tu měł, njeby-li był sebi najwjetši njepřećel.

Z cyrkwinskoho swěta.

Dla **zeživjeńskeje nuzy w Ruskej** wobroća so swjaty wótc z nowej horcej prózstwu na wšěch biskopow swěta. Tuž budże drje so bórzy zasy za hłodutradacych Rusow zběrać. K rozdźělenju dotal přihotowanych podpjerow je 24. julija komisija do Konstantinopla wotjěła. Tam su dary (cyroba, drasty a druhe wěcy) mjez tym dóšłe a wottam pónu po wodże dale do Ruskeje. Rozdźělaca komisija, kotraž z 11 wosobow wobstoji, budże na tŕoch městnach dźěłać a to w Moskwje, we Rostowje (mjez Donskimi kosakami) a w Jekatarinodarje (mjez Kubańskimi kosakami). We Vatikanskej ćišćerni přihotuje so knižka w pjećich rěčach, kotraž budże před šěrokej zjawnosću wo ruskej nuzy jednać, kaž je to našim česćenym čitarjam hižo znate. —

W **Swjatym kraju** knježa jara njelube wobstojnosće. Dohlad nad krajom podstoji Jendźelskej, kotraž je jendźelskoho žida Herberta Samuela tam póslała, zo by kraj wobknježił, a židam we wjetšej ličbje zasydlenjo zmóžnił. Samuelowe knježstwo je runjewon škandalozne. Tutón „wjerch Israela“, kaž so wot swojich přećelow hižo mjenować da, dźěła ze wšěmi srědkami mocy a swojeje wole, zo by tak wjele hač móžno židow w kraju zasydlił. K tomu pak njećehnje dobrych zdźělanych a derje zmyslenych židow do kraja, ale wuplusk narańšich wulkich městow. Na ćěle a duši dospołnje skaženych a z bolšewistiskimi idejami natyknjenych ludźi je do kraja nawalił; ći wobydluja nětko po tysacach hona, přez kotrež je něhdy Boži syn sam

Poslednja Primica w Tuchorju.

(Pokračowanjo.)

Běše nazymu lěta 1552. Ptačkow spěwy běchu wotmjelkłe, kwětkow kćěwy zwjadłe, polow płody běchu skhowane do bróžnjow a pincow. Wšo hinješe, wjadnješe, mrěješe.

Też stara maćerka, ródna zemja, bě na smjerć khora. Wboha bě cyle bjez barby, bě zešěriła, zežołtła. Bože słónčko njemóžeše jej hižo zmjerzłe stawy zhrěć. Přecy ju starej nozy wozybaštej.

A štomy slečechu so swoju drastu, a Wětrec hólcy pósłachu starej maćercy smjertne łožo ze spadanym lisćom. Kipra mać so na nje lehny a wumrě. Zemja bě njewboha.

Zrudnje skiwlachu Wětrec hólcy we suchich hałzach, strašnje wujachu po pustych polach. Tysacore hłosy skoržachu w přirodże wo dobru maćerku. Słónčko zaćmi złote wóčko. Njebjo płakaše krwawe sylzy, a Boži měsačk strażowaše ze slěbornej latarničku při maćernych marach.

A dołhi pusty wječor so wotměwaše na swěće. Cyła stwórba přewobroći so do jenoho wulkoho pohrjebnišća, a Boża ruka pisaše z wulkim pismom na kerchowske wrota: „Memento mori“ (Spomń, zo wumrješ!)

Jenož w Tuchorju njebě hišće smjerć pobyła, tu dliwaše po zdaću hišće naléćo. Kwětki njeběchu tu zwjadłe. Po cyłych nocach plećechu wjesne holčata krasne wěncy a pletwy. Hólcy zasy twarjachu pyšne čestne wrota, powěšane z girlandami a bantami. Drjewjana kapałka Maćerje Bożeje bě so do kwětkojteje wonjaceje zahrodki přewobroćiła. Cyła Boża priroda bě na přemoh přinošowała, khuduški domčk nanajrjeńšo wudebić. Wołtař běše kaž sama róża, a lubozna wóń žiwych różow stupaše k Božomu stołej.

A hlej, wjesele zajuska dźensa rano cyrkwinski zwónčk. Radostne joho zynki witachu Swjatych Božich, kotřiž w běłych syłach na zemju zestupowachu, hdźež so dźensa jich swjedźeń swjećeše. Bě dźeń Wšěch Swjatych.

W přitulnym domčku při cyrkwi klečeše w ćichej jstwičcy młody měšnik. Nutrnje modleše so před Božej martru a prošeše Wšěch Swjatych wo pomoc. A Swjeći Boži stojachu wokoło njoho a modlachu so z nim. Što drje měješe młody měšnik na wutrobje? —

A w pódlanskej jstwičcy stonachu ćežke zdychowančka, ronjachu so hórke sylzy. A bjez dźiwa. Mać leżeše tu na smjertnym łožu, bědźeše poslednje ćežke bědźenjo.

Při jeje łožu sedźeštej dwě małej družcy, kaž jandźelkaj Božej, kotrajž staj přišłoj po maćernu čistu dušu. Dźiwne čuća přeskakuja jimaj po wobliču. Zrudoba, změšana z kapku radosće, strach a njedočakliwosć, sylza z ćichim posměwkom so tu wotměnjowachu. A bjez dźiwa, zo so tajke napřećiwne čuća w nimaj žołmjachu.

Radostna primicija a zrudna maćerna smjerć wšak so hromadže njehodźitej.

A zasy zazwoni swjedźeński zwónčk, a lubozne joho zynki klinčachu do ćicheje jstwički młodoho duchownoho. Měšnik zatřepota, kaž by joho to překhwatało. Strach a swjata radosć přeskakowaštej jomu na wobliču.

A hlej, z cyrkwičky wuńdże syła ludźi. Khorhoje so swjatočnje před nimi zmahowachu. Tŕo měšnicy kročachu w pyšnych drastach za khorhojemi. Ludźo pak zanjesechu pobožny kěrluš a přewodźachu měšnikow hač na zwónkownju.

Nadobo wustupi z tamnoho přećelnoho domčka młody měšnik. Šěsć jandźelkow dźěše před nim w krasnej družčej drasće, sćelechu kwětki a różički na puć. Dwě njewinowatej holčcy pak njeseštej krónu a wěnc. Marka měješe krónu na pucawku. Hańžka pak wěnc. A za nimi kročeše měšnik w prostej čornej klericy. Ale wón njehladaše na wjesołe syły ludu, kotrež joho witachu. Čorne joho wóčko hladaše za zawěšk swjatoho stana měšnistwa.

kročił. Z toho móžemy też sudźić, kajkoho křesćanskoho zmyslenja su jendźelscy statnikojo kaž Balfour a Churchill, kotrajž staj žida Samuela do kraja pósłałoj. Hižo před lětom je swjaty wótc Benedikt XV. w zjawnym konsistoriju napřećo wobstojnosćam we Palestinje protestował. Też nětčiši bamž je so z wosebitym pismom na zwjazk narodow w samsnej wěcy wobroćił. Jendźelska počina nervosna być. Je židowskich wulkopjenježnikow namołwjała, zo bychu so wo amerikansku pomoc postarali. To so wězo stanje. Před krótkim měješe Jerusalemski patriarch Barlassina rozmołwu z lord Georgom, na čož Herbert Samuel jenoho dnja nadobo we Vatikanje so zjewi a wottam so hnydom zasy do Palestiny wróći. Kak so prašenjo skónčnje rozrisa, njehodźi so doprědka prajić.

W **Konstantinoplu** wotdźeržowaše so před krótkim wulkotny **eucharistiski procesijón**. Najswjećiše njeseše msgr. Naclian, armeniski patriarchalny vikar, za nim dźěše cyły personal spaniskoho pósłanstwa a wěriwi wšěch z Romom zjednoćenych orientalskich wěrywuznaćow. Zadźerženjo přihladowari běše přihódne.

W **turkowskej Małej Asiskej** zakhadźa zasy **strašne wutupjenjo křesćanow** wosebje mjez Armenami a Grekami. Hižo 1915/16 bu na 2 milijónow Armenow morjenych. Štož je tehdom smjerći wućekło, dyrbi so nětko wutupić, tak chce to anatolske knježeŕstwo we Angora. Powěsće, kotrež amerikanski wučeny dr. Ward do swěta sćele, su hrózbne. Ćěła morjenych leža po tysacach při puću a we wšelakich městach su křesćanscy Grekojo a Armenojo do čista wutupjeni. Poćahi mjez Turkami a Grekami su přez poslednju wójnu, kotraž snadź bórzy zasy z nowa wudyri, jara napjate. Tuž też wšě powěsće dosć spušćomne njejsu; znajmjeńša tak daloko hač z grekskich a turkowskich žórłow pokhadźeja. Wěste pak je tola, zo chcedźa Turkojo křesćanow ze swojich krajinow wutupić a zo ze surowymi srědkami dźěłaja. Jendźelske a francózske a też amerikanske knježeŕstwa prócuja so napřemoh wo turkowske přećelstwo, zo bychu sebi dobre dokhody z překupstwom a hórnistwom we tamnych krajinach dobyli. Tuž dosć raznje za křesćanow njewustupuja.

Wj.

Farař Jan Just +

„Khmańšo je smjerć dyžli wobćežne žiwjenjo a lěpje je wěčny wotpočink dyžli dołha khorosć“ tak z mudrym Sirachom (30, 17) prajimy rozprawjejcy wo hornjej powěści. A to běchu też naše myslički, hdyž njedawno zasłyšachmy, zo je w nocy wot 14 na 15. julija knjeza fararja Justa znowa Boža ručka přewzała. Přecy hubjeńše bu nětko z nim a po lěkaŕskim wuprajenju dospołnje wustrowjenjo njemóžne. Lóžšoho wothladanja dla dowjezechu joho do Kulowa do wustawa swj. Wojčecha, hdźež so khory po zdaću tróšku porjedźeše. W poslednich dnjach pak so strowotne wobstojenja zasy zhóršichu a to tak, zo khory wutoru wječor w 1/2 10 hodź. wudycha.

Njebućički narodźi so 7. 4. 1869 w Nowej Jaseńcy pola Khrósćic. Wustudowawši we Budyšinje a Prazy bu 24. sept. 1893 na duchownoho wuswjećeny. Pobywši khwilu na to katechet w Budyšinje bu 1. apr. 1894 „młody knjez“ w Khrósćicach a z 1. sept. 1898 kapłan. 1. meje 1908 bu jomu duchowne wjednistwo Ralbičanskeje wosady přepodate a wón jako farař bórzy na to zapokazany.

Powěsć wo zemrěću wysocydostoj. knjeza fararja Justa zbudźa powšitkownje zrudobu mjez wšěmi, kotřiž su joho znali, a wona je ćim bolostniša, hdyž bě tola nadźija, zo je knjez farař wot swojoho skhorjenja nazymu 1920 zasy po zdaću dospołnje so wustrowił. Štó by mjenujcy był, kiž je knjeza fararja Justa znał a njeje joho lubował? Njebočičkoho měrne, stajne přećelne wašnjo, joho dobroćiwosć přećiwo wšěm, doby jomu wutroby wšěch, też tych, kotřiž njepodstojachu joho dušepastyŕstwu. Štož pak je wón był tym, kotrychž njesmjertne duše měješe pasć a strażować, kak je wosebje za nje dźěłał w spowědnym stole, to zwěsća jomu připóznaćo a dźakowne spominanjo, kaž dołho budźa jich wutroby bić.

Też za „Posoł“, kaž docyła za serbsku narodnosć, horješe so joho wutroba. Wjele prócy a też pjenježnych woporow je wón wěnował wosebje Posołej. Wutrobnje dźakuje so jomu tohodla też na tymle městnje redakcija Posoła a předsydstwo našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda. Bóh Wjeršny chcył jomu to nadobnje mytować z tym, zo „wěčne swětło jomu swěći!“ Wy wosadni pak wopokažće so dźakowni we pobožnej modlitwje a woprujcy Bohu swoje dobre skutki za joho dušu. R. i. p.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Nowy dawk za tudomny hamtski wokrjes postaji we swojim poslednim posedźenju wubjerk hamtskoho hejtmanstwa. Jón **změja płaćić wobsedźerjo „knježskich“ wozow a sani** a to tak, zo změje so wotwjesć pjenjez w hódnoće 20 puntow žita za prěni wóz, 40 puntow za druhi, a 60 puntow za kóždy dalši. Płaćizna žita změje so po tej, kotruž budźe Drježdźanska bursa 1. sept. a 1. měrca kóždoho lěta dawać. Też dawk za nježenjenych bu namjetowany, ale njebu přiwzaty, za to pak wjetše płaćizny za rejwanske zawjeselenja wobzamknychu.

— Wulke **hubjenstwo** maja tu ludźo z **wuhlom**, a to nic jenož w měsće ale po cyłym wokrjesu. Ludźom ma so radźić, zo bychu so hišće nětkle po móžnosći z češkej brunicu zastarali, njedźiwajcy wulkeje jeje drohoty. Je jara móžno, zo budźemy w zymje za brikety, tónsamy pjenjez płaćić kaž nětkle za brunicu, a ta je wo wjele khmańša.

— **Hnydom čŕjódka hrimanjow** bě so w nocy k srjedźe nad našim městom zetkała a błudźeše ludźi ze spanja. To bě rjeskot a hrimot a błyskot; bohudźak pak nihdźe njezapali. Za to pak wotewrichu so mróčele a začinichu so mohł rjec hakle popołdnju. W bližšich Šekecach pak **dyri błysk** do jeneje nic hišće dospołnje dotwarjeneje bróžnje a spali ju a něhdźe 800 kop powrjestwow. Wobsedźer je ćim bóle škodowany, dokelž drje tu hišće zawěsćenu měł njeje; też je to třeći raz, zo so jomu bróžnja wotpali.

— Naše město so přećiwo wohenjam přecy bóle bróni. Minjenu póndźelu dósta a wupruhowa nowu **motorowu sykawu**. 1300—1500 litrow zlije wona za 1 minutu a zanjese je hač do 60 metrow wysokosće. — Derje, zo mamy tajku woboru přećiwo wohenjej, lěpje pak by hišće było, njeby-li trjebała ženje do dźěła.

A hdyž do cyrkwičky zastupi, zaklinčachu swjatočnje mólčke pišćele kaž njebjeska hudźba. Cyła kapałka čerwjenješe so ze samymi družkami. Njeběše čestneje serbskeje knježny w domje Božim, kotraž njeměješe družčeje pychi.

Nětk womjelknychu pišćele. Wokomik běše ćicho, zo by johlički padnyć słyšał. Potom pak zanjese młody měšnik z jasnym hłosom: „Veni creator Spiritus“ prošo wo dary Ducha Swjatoho.

A hlej, Duch Swjaty znošowaše so njewidźomnje nad młodym měšnikom, kaž něhdy nad bójskim Zbóžnikom w podobje běłoho hołbika.

Krasny kěrluš bě wuklinčał. Tu zjewi so na klětcy staruški Khrósćanski farař, zo by młodomu měšnikej poslednje słowo sobu na puć dał. Ach, bě tak kipry a słaby. Lědma bě so dowlekł na klětku. Bjez dźiwa! Dołhe lěta bě so swědomiće za wulku wosadu starał. W Božej służbje bě zešědźiwił. Rědke sleborne włóski wobrubjachu jenož hišće plěchatu hłowu. W horju, starosći a zrudobje běchu so jomu włosy zhubiłe. Bě wšak dyrbjał ćežke brěmjo zamołwjenja na ramjenjach njesć za cyłu wosadu, do kotrejež so też nowa wěra dobywaše. Bjez dźiwa, zo bě potuleny, wšak bě tak ćežki kříž na khribjeće nosył. Tohodla wuzwoli sebi też za zakład prědowanja słowa:

„Chce-li štó za mnu hić, zapřej sebje samoho, a wzmi swój kříž a sćěhuj mje.“

„Měšnistwo je křižowy puć. Kříž ma měšnik na ryzwje, z cyła na wšej drasće. Kříž prěduje dom Boži, kiž je też měšnikowy dom. A joho kříž njeje lohki. Ćežke brěmjo zamołwjenja za swoju wosadu ma njesć. Tola lubosć wosadnych jón wołóža.“ Tak a podobnje prědowaše česćomny starc, a dokelž wot wutroby rěčeše a ze samsnoho nazhonjenja, dobywachu so też joho słowa z mocu do wutrobow. Pobožne sylzy, kotrež so w mnohim wóčku zybolachu, swědčachu wo njewšědnym zaćišću joho słowow.

Prědowanjo bě nimo. Pišćele zasy zaklinčachu, kěrluše so znošowachu po cyrkwičcy. K wołtarjej pak stupi młody měšnik, a Boža mša so započa. Tola bórzy so cyły wołtař do běłych mróčelow zawali. Młody měšnik běše kaž z młhowojtym zawěškom zakryty. Stary Mots njelutowaše dźensa wórucha, ale z radosću kadźeše hač tak kadnik sapaše.

„Tajkoho swjedźenja so hižo na swěće njedočakam“, měnješe stary zwónk. Tuž bu mróčel dale a husćiša, běła młha dale a tołša. Tu zaklinča nadobo z tuteje swjateje mróčele lubozny hłós: „Gloria in exelsis Deo“. Běše ći, kaž bychu jandźeljo zajuskali we wyšinach, a w tu khwilu bě to človječi hłós, kiž tak jasnje krasnje zanjese njebjeski spěw. A pišćele a ludźo pokračowachu z pobožnym kěrlušom. Drobne hólčatka w běłych košulkach a čerwjenych sukničkach klečachu kaž čŕjódka jandźelow před wołtarjom a klinkachu ze zwučnymi zwónčkami.

A hordozny khwalbny kěrluš wuklinča z epistlu a ze swjatym sćenjom. Spěšnje pokračowaše Boža mša. Hižo spěwaše młody měšnik praefaciju, a pišćele zynčachu z ćicha z nim sobu, doniž skónčnje swjatočne zwuki „Swjaty, swjaty, swjaty“ njezanjesechu. A zasy woćichnychu pišćele a kěrluše. Swjata ćišina rozlěhowaše so po domje Božim. Kemšerjo lědma dychachu. Najswjećiši wokomik bě so přibližił. Na měšnikowe słowo zestupowaše Bóžski Zbóžnik z njebjes. Pobožnje zaklinča zwónčk a na wěži zazwoni zwón. Wšitko so kłonješe a biješe so na wutrobu. Měšnik pak pozběže swjate woblatko a pokazowaše wasadźe Syna Božoho. A Bože žohnowanjo zestupowaše na pobožnych wěriwych.

A zasy cunjo luboznje zaklinčachu pišćele, a něžny kěrluš jim přihłosowaše, doniž měšnik „Wótče naš“ njezanjese. A pišćele spěwachu z nim sobu „Pater noster“ z ćichim něžnym hłosom, přewodźachu też ćiche modlitwy měšnika.

(Přichodnje dale.)

Z Radworja. Tudomna cyrkej je zasy žadne wuhotowanjo dóstała, mjenujcy Božu martru z dopomnjeńkami na swjaty kraj. Křižik je dźěłany w Nazareće a to z cedrowoho drjewa z horow Libanona. Srjedź joho zdonka widźiš hałžku ćernja, z kajkohož běše Jězusowa króna plećena. Deleka je křižik zasadźeny do hromadki štyriróžkatych kamuškow, kotrež buchu na templowym dworje w Jeruzalemje z powostankow křesćanskich cyrkwjow wuryte. Wone wukhadźeja wot swjećatow, kotrež běchu z pisanych kamuškow zestajane a při zapusćenju cyrkwjow přez Turkow do rozpadankow přińdźechu.

Wěcy su tohodla z wěstosću ze spomnjenych městow, dokelž je je daritćeŕ sam wottam sobu přinjesł. — Žadna Boža martra stoji w kamorčku na woltarju Pražskoho Jězusdźěćatka.

Přispomnjenjo. Wulke swjećo na zadnjej sćěnje (nad durjemi) hnadowneje kapałki w Filipsdorfje, kotrež tamniše zjewjenjo předstaja, je tež z tajkichle pisanych kamuškow zestajane. Tajke swjećata mjenuja so mosaikswjećata a su wězo wjele drohotniše, hač molowane wobrazy.

Z Kulowa. Wulke njezbožo sta so minjenu njedźelu při železnicy pola Němcow. Auto, z połnym wotmachom jědźo zrazy tam ze železnicu a bu dospołnje rozmjećeny. Ze 4 wosobow, kotrež we nim sedźachu a buchu z njoho wućisnjene, jena, mjenujcy wobsedźeŕ auta sam, bě hnydom mortwa, joho žona, syn a šofěr pak buchu ćežko ranjeni. Lěkaŕ bě hnydom k pomocy a je móžno, zo ranjeni wostanu žiwi. Nětkle lěkuja so w Kulowskej khorowni.

Z Hoska pola Kulowa. Minjenu póndźelu popołdnju w 5 hodź. so na jenym šćernišću lětadło k zemi pušći. W nim bě syn smjertnje znjezboženoho Šnabela přilećał. Wón přebywaše na kupje Sylt při danskim morju. Telegrafiscy dósta powěsć, zo je njedźelu automobil joho nana z ćahom zrazył a zo su so nan smjertnje, mać a bratr ćežko zranili. Wón wotnaja postske lětadło a tak na městno njezboža přileća. Praja, zo je za tónle zlět dyrbjał 70000 hriwnow zapłaćić.

Z Khoćebuza. W nocy k srjedźe zakhadźeše tu hobrski woheń. Po třećej hodźinje rano wudyri w tudomnej Rottkec sukelni woheń. Wón za krótki čas wulku fabriku do rozpadankow a popjeła přewobroći. Škoda dźe do wjele stow milijónow. Sukelnja měješe wobšěrnu skazańku. Wšědnje so do poł nocy dźěłaše. Też tamnu nóc běchu posledni dźěłaćerjo w nocy po 12 hodź. sukelnju wopušćili. Nowa motorowa sykawa, kiž bě hakle přišła, so z wuspěchom na hašenju wobdźěli. Z wulkim napinanjom poradźi so, susodne twarjenja a wobydlenjo fabrikskoho wobsedźerja wukhować. Też z wokoliny běchu wobory na pomoc přikhwatałe. Z Barśća přijědźe jena motorowa sykawa. Měnja zo je so woheń z njerodu zamiškrił.

„Prosyć“

„wo dobrowólne dary za Posoł so wjacy njedyrbi“

tak bu drje prajene, ale dyrbi so postajić, kaž lětsa wobstojnosće su, kelko ma so na kóžde štwórć lěta dale płaćić. To drje je derje měnjene, ale kelko sobustawam by była wěc tola přewjele, hdyž by so nětko zarjadowało, zo ma so na třeće štwórć lěta 20 hr. płaćić. Mnozy pak też njejsu z tajkim podźělnym płaćenjom spokojom, ale přecy zasy ręka, my chcemy hnydom na cyłe lěto swój přinošk wotedać. To też hižo na hłownej zhromadźiznje słyšachmy, a tuž bu prajene, zo so to njech z **wjetšim** přinoškom sćini. Ale tu so nam zasy pisa: „„„Wjetši““ „přinošk, **kelko** to je? To je fraza, z kotrejž človjek tak wjele wě, kaž prjedy. Zapłaćenjo trjeba **konkretnu**“ (t. r. woprawdźitu, wěstu — přisp.) „sumu“. Nětko sćěhuja někotre woskoćiwe słowa. Potom ręka dale: „Tuž njech **předsydstwo** (a wubjerk) **to postaji a** w přichodnym Posole **wozjewi** (snadź 80? abo 100 hr. na cyłe lěto?)

Zo by so na cyłe lěto **nadobo** zapłaćić hodźało, by wězo derje było; přetož mnozy so **jedyn** raz wob lěto njewušmjataja, zo bychu šli Posoł zapłaćić; a nětko dyrbja tu 4 (!!) razy khodźić. To budźeće pola wulkoho dźěła čitarjow čakać móc.

Też z „„khudymi““ čitarjemi je to woskoćiwa wěc, a tak dale — štož njech radšo wuwostanje, druhe je po słowje a wašnju dopisa. —

Tuž je předsydstwo sebi tole prajiło, zo **powšitkownje** drje njehodźi so lětsa wjacy žadać, štož nětko hnydom zapłaći hač 60 hriwnow; štož pak woprawdźe może a k tomu ma, njech tola něšto wjacy da, kaž su to też někotři hižo khwalobnje činili. Kóždy wšak derje wě, kak z drohotu stoji a kak wona stajnje přibjera, a tuž też před Posołom njezastanje.

Posoł nima žane druhe kužoły, z kotrychž by móhł płaćić a sobustawski přinošk nizki dźeržeć, tuž dyrbimy tola něšto woprować. Wšak pak też wulki dźěl našich sobustawow ma nětkle tola hišće srědkow, zo móhł so też samo za druhe dobre wěcy někotryžkuli wopor přinjesć. Naš Posoł pak zdźeržmy sebi, hewak nam ničo dobre njehrozy a što dyrbi nam w tychle strachłych a hrožacych časach pomhać a nas dźeržeć, jeli nic naša swjata wěra? — Němske nowiny dyrbja samo měsačnje powyšeć abonentny pjenjez, tak Budyšske nowiny płaćachu w julija 30 hr., za august hižo 40 hr., druha piše 40 hr. bě płaćizna w juliju, nětk w augusće dyrbja žadać 55 hr.

Našich knježich wubjerkownikow pak prosymy, zo chcyli přinoški sobustawow skerje a lěpje rjadować. Za julij płaćeše Posoł 12000 hr. a 8000 hr. móžachu so jeno wotpłaćić, dokelž je pokładnica nětk prózdna — a na dołh so tu njehodźi twarić. Tuž ręka pak — pak! Na kónc lěta so wjacy čakać njehodźi. **Pokładnik.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1225.—1232. z **Kozarc**: Pětr Bětka, Mikł. Henčl, Jakub Lajder, Hańža Lipičowa, Pawoł Kheżka, Hana Kmječowa, Mikławš Nowak, Jurij Serbin; 1233. Hańža Suchowa z **Łuha**; 1234.—1246. z **Lejna**: Jurij Domaška, Awgust Eiselt, Jakub Eiselt, Michał Eiselt, Hańža Hrjehorkowa, Hańža Kheżcyna, Madl. Kheżcyna, Madlena Nowakowa, Marja Ryćerina, Michał Rynč, Jurij Tryčk, Jakub Wawrik, Bjarnat Wornač; 1247.—1257. z **Łusća**: Jan Bjarš, Jakub Bräuer, Michał Lawkus, Jak. Lěsnaŕ, Jan Lešawka, Jakub Mikl, Michał Nowak, Hana Ryćerina, Jurij Šwejda, Michał Wićaz, Marja Zyndźina; 1258.—1264. z **Nuknicy**: Madlena Donatowa, Mikławš Jawork, Hańža Kralowa, Jakub Lebza, Pětr Lešawa, Pětr Smoła, Jakub Wawrik; 1265.—1272. z **Prawočic**: Jakub Brycka, Jurij Cyž, Jurij Hórbank, Jak. Kašpor, Jurij Křižank, Mikławš Šołta, Jurij Wićaz, Mikławš Wałda; 1273.—1294. ze **Smječkec**: Mikł. Delan, Jurij Domš, Pawoł Cyž, Jurij Handrik, Mich. Hanski, Mich. Henčl, Michał Kola, Marja Kralowa, Michał Krawža, Hana Kudźelina, Pětr Matek, Michał Pjech, Janske kupjele, Pawoł Šěrak, Jurij Šimon čo. 6, Jurij Šimon čo 23, Jan Šnajder, Pětr Šnajder, Pětr Šołta, Michał Štraws, Jurij Trenkler. Jurij Tryčk; 1295.—1310. z **Noweje Wjeski**: Mikławš Dyrlich, Bjarnat Forch, Jurij Grubert, Michał Herlich, Jakub Herman, Jakub Heša, Jakub Koch, Jan Kubaš, Michał Kupka, Jakub Langa, Arnošt Lorenc, Jurij Nowak-Kofer, Jurij Nowak-młynk, Jakub Šewc, Jurij Wojnaŕ, Madlena Žurowa; 1311.—1367. z **Worklec**: Jurij Bětka, Jak. Bězolt, Jan Bik, Jurij Brězan, Mikławš Buš, Jakub Ćóška, Pětr Čornak, Michał Domanja, Michał Domaška, Mikł. Dźisławk, Pawoł Ella, Jan Frömelt, Jakub Glawš, Jan Grubert, Madlena Grubertowa, kanonik faraŕ em. Bjarnat Hicka, Mikławš Kocor, Pawoł Kocor, Mikławš Kilank, Marja Kindermanowa, Pawoł Kmječ, Mikławš Kósk, Mikławš Krječmaŕ, Michał Kubaš, Hańža Kubicowa, Marja zw. Kušcyna, Jurij Langa, Pawoł Lebl, Mikławš Lebza, Pětr Ledźbor, Jurij Šiman, Marja Matekowa, Jakub Mencl, Michał Nowak, Jurij Opic, kapłan Józef Papež, Marja Pječcyna, Jurij Pjekaŕ, Pětr Pjetaš, Jurij Rjeda, Jakub Rjelka, překupc, Pětr Rjelka, wojnaŕ, wučeŕ Jurij Rjenaŕ, Jakub Ridl, Jurij Ryćerja, Marja Ryćerina, Franc Rynč, ryćerkubl. najeńk, Michał Rynč, Hańža Salowscyna, Michał Šewc, Jurij Šnajder, Jak. Šołta, Michał Wałda, Pětr Wjeńka, Michał Wincaŕ, Khata Wawrikowa, Mikławš Žofka.

Wične płaćizny,

kajkež so 31. jůlija 1922 w Drježdźanach dawachu

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	3700—3800	6750—6900
2.	3300—3500	6350—6725
3.	2500—3000	5325—6350
4.	1800—2200	4500—5325
	Byki:	
1.	3400—3600	5875—6200
2.	2900—3200	5225—5850
3.	2400—2700	4650—5200
4.	1700—1900	3800—4200
	Jałojcy, kruwy:	
1.	3700—3800	6750—6900
2.	3100—3500	6300—6725
3.	2800—3000	6200—6350
4.	2200—2500	5500—6200

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.		
2.	4100—4300	6625—6925
3.	3800—4000	6350—6600
4.	3200—3600	5800—6325
	Wowcy:	
1.	4000—4100	8000—8200
2.	3400—3700	7500—8000
3.	1800—2800	4750—7350
	Swinje:	
1.	6950—7000	7900—8900
2.	7000—7200	8000—8900
3.	6500—6700	7800—8800
4.	5200—6300	6850—8725
5.	4800—5000	5550—6700

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Kedźbu!

Dla wothódnosćenja pjenjez sym nuzowany swoje wonka stojace pjenjezy zezběrać. Tohodla prošu swojich waženych kupcow, zo chcyli zličbowanjo hač do 15. t. m. wurunać, dokelž bych hewak nuzowany był dołžne pjenjezy zezběrać dać. — Předawanjo jenož hišće za hotowe pjenjezy. — 8. aug. wostanje naš wobkhod zamknjeny.

Welsec kupny dom

w Kulowje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Mužske Žónske jězdne koła
mantle, hadźicy a wšě přisłušne dźěle
we wulkim wubjerku pola
bratrow Thomasec
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

XLIV. hłowna skhadźowanka
serbskeje studowaceje młodosće
12., 13. a 14. augusta 1922
w „Herbskej grychće“ w Njebjelčicach.

Porjad:

Sobotu: w 3 hodź. **hłowna zhromadźizna** „Zwjazka serbsk. studentstwa“, we 8 hodź. komers.

Njedźelu: w 3 hodź. **posedźenjo** skhadźowanki, w 6 hodź. **zabawny dźěl**: dźiwadło, deklamacije, spěwy a potom reje.

Póndźelu: **wulět** do Wotrowa a Pančic.

Wšitkich serbskich studowacych, česćenych přećelow studowaceje młodosće, cyły serbski lud na tutón swjedźeń wutrobnje přeprošuje

Zwjazk serbskoho studentstwa.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Kuwerty
a wjezłowe listy
(Frachtbriefe)
su tunjo dóstać
w Donnerhakec
knihićišćerni.

1 wučownika
1 wučownicu
1 dobrowólnika
(Volontair)
z darmotnym bydlenjom a jědźu
hnydom pyta
Welsec kupny dom
Tel. 12. *w Kulowje.* Tel. 12.

Po dołhej sćerpnje znjesenej khorosći zemrě ze swjatymi sakramentami domawobstarany mój luby mandźelski, naš starosćiwy nan a bratr

Jan Hórbank
młyńk w Budyšinje.

Wróćiwši so wot joho rowa wuprajamy wšitkim přećelam a znatym za k-rowu-přewodźenjo, wosebje też k. fararjej Hejdušcy za časćiše wopytowanjo a domawobstarowanjo

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Budyšinje, Wotrowje, Šěrachowje, Kozaricy** a **Prawoćicach**, na dnju pohrjeba, 3. augusta 1922.

Zrudni zawostajeni.

Bohu Knjezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, wysokodostojnoho knjeza

Jana Justa
fararja w Ralbicach

wutoru 1. augusta wječor w 1/2 10 hodź. po krótkej ale ćežkej ze sćerpnosću znjesenej khorosći ze swjatymi sakramentami wobstaranoho z tuteje časnosće wotwołać.

W najlěpšich lětach swojoho žiwjenja je wysokodostojny knjez farař městno swojoho skutkowanja wopušćił. Nadźijachmy so, zo budźe naš horcolubowany bratr, swěrny wuj a luby kmótr hišće mnohe lěta spomožnje skutkować, tola Bóh tón Knjez je we swojej njedoslědźitej radźe hinak wobzamknył.

Joho duša so poruča do pobožnych modlitwow přećelow a znatych. R. i. p.

W **Nowej Jasenicy**, 2. augusta 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, minjenu póńdźelu popołdnju našu lubu mać a wowku

Hanu zwud. Kućankowu z Ralbic
sotru III. rjadu swj. Franciska

w 84. lěće jeje žiwjenja k sebi wzać. Minjeny štwórtk smy ju na Ralbičanskim kěrchowje z konduktom pokhowali. Wšitkim, kotřiž su ju w jeje dołhej khorosći wopytowali, na póstywječorach za jeje dušu so modlili a w tak nadobnej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam, wuprajamy z tym swój **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Ralbicach**, 3. augusta 1922.

Zrudźeni zawostajeni.

Naše

wulke wosebite předawanjo

započina so **sobotu 5. augusta** a traje hač do **soboty 12. augusta.**

Njedźiwajcy postupowanja płaćiznow poskića wam wone přijomnu přileżnosć k nakupej.

Kuchińske naprawy, ryzy pórclin, 22 dźělow, wot **690.00**

kofejowe servicy za 6 wosobow, ryzy pórclin, wot **180.00**

pórclinowe šalki, běłe **7.90**

myjace naprawy wot **195.00**

dźělba kamjeninowych talerjow z małymi wobškodźenjemi, hłuboke a nizke, št. **5.90**

kamjeninowe šklě, běłe a pisane, we wulkim wubjerku.

kofejowe młyny na sćěnu Ia. fabrikat **180.00**

nože a widličky Ia Solingski fabrikat, ½ duc. wot **145** hr.

emaljowe butrowe tyzy z wěčkom, štuka **4.90**

tykancowe formy štuka **1.95**

garnitury za pěsk, mydło, soda, běły blach, rjenje molowane **45** hr.

wuklepowaki štuka **12.50**

sadźba aluminijowych warjenskich horncow, Ia. hódnotne 10—20 cm wulke, 6 št. jenož **495.00**

zawarjowanski aparat komplet z thermometrom a spinkami **490.00**

sadźba aluminijowych pražakow Ia. hódnotne 14—26 cm 7 št. **650.00**

mutličkowe garnitury wot **49.50**

rjedźaki z drjewa, 3 dźělate štuka **13.50**

dźělba smjetancow a zběrakow, štuka **5.90**

alumin. kofejowe łžički štuka **1.45**

kuchińske nože štuka wot **1.95**

hriby k płatanju štuka **1.95**

emaljowe čěraki, ½ litra štuka **8.90**

železne horncy, myjace blidka, myjace stejaki, emaljowe wanje we wulkim wubjerku.

horncy k nutřkładženju, ¾ l. wopřijace, štuka **5.90**

drastowe wobruče, rjenje lakěrowane, štuka **2.90**

sudobja za žonop, pórclin z wěčkom **5.90**

Mišnjanske pórcliny, hosćenske sudobja, dwójne škleńcy we wulkim wubjerku.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Njedźelu 6. augusta wot 11 hodźin wotewrjene!

Wobkhowana městnosć za **Aug. Paul Hilger** měj. **Emil Wiltschek** na seminarskej drózy 2 **Płat, šaty, balmjane twory.**

Kupuju kóždu dźělbu **žita** na wotedawanjo za hotowe pjenjezy. **Młyn w Prawoćicach.**

Wosadnik z čerwjenym rězkom à 100 hr. je zasy na składźe.

Katolsku holcu za domjace dźěła sebi hnydom přistaji **Šiman w Budestecach** p. Hajnic p. Budyšina.

Hłubokozrudźeni wozjewjamy, zo minjenu wutoru wječor w ½10 hodź. w Kulowskej khorowni zemrě naš wysokočesćeny a horcolubowany knjez farař

wysokodostojny knjez **Jan Just**

swojeje staroby 53 lět 3 m. a 25 dn., w 29. lěće swojoho měšnistwa a 15. swojoho tudomnoho fararjenja. Joho ćělne powostanki pokhowachmy minjeny pjatk wosrjedź našich wótcow do swjateje zemje. Z ćežkej wutrobu dźělimy so wot njoho za tute žiwjenjo. Wón bě nam drohi jako woporniwy, horliwy pastyŕ našich duši, jako miły, lubosćiwy nabožniny wučeŕ našich dźěći, jako starosćiwy wukubłaŕ našeje młodźiny a jako stajnje přećelny, dobroćiwy človjek. Z hłubiny našich wutrobow přiwołamy jomu do wěčnosće **„Zapłać Wam Bóh tón Knjez“** z njebjeskim mytom.

W **Ralbicach,**
3. 8. 1922.

W mjenje Ralbičanskeje wosady
khěbětarjej a cyrkwinske předstojićerstwo.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorčcak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 2.50 hr., :-: sobustawy płaća 2.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 33. | **Budyšin, 12. augusta 1922.** | **Lětnik 60.**

Zakładny zakoń

za wšu socialnu a zwonkownu politiku.

Štóž zakonje dawa, je runja stworićelej. Stworičel pak wotpočny na sedmym dnju. To ma też kóždy wěrny a woprawdźity zakonjeŕ činić. Přetož čim wjacy zakonjow dawa, ćim hubjeńše wone budźa. Wón sam je potom runja mašinje, kotraž nastajnosći dźěła, a tak su joho zakonje „fabrikwora".

Wosrjedź francózskeje revolucije, lěta 1796, napisa jedyn časopisaŕ: Republika ma 2 milijónaj a někotrych stow tysac čišćanych a milijón a 800000 njepisanych zakonjow. Kak wulka by tola ličba dźensnišich zakonjow a předpismow była, bychmy-li je přeličili.

Runje nawopak porno tejle nowočasnej dźěławosći ma so Jězus. Wón praji: Dyrbiš Knjeza, swojoho Boha, lubować z cyłeje swojeje wutroby, z cyłeje swojeje duše, z cyłeje swojeje mysle. To je najwjetša a prěnja kaznja. Druha pak je tutej runja: Dyrbiš bližšoho lubować kaž sebje samoho. Na tutymaj kaznjomaj wotpočuje cyły zakoń."

A wša wučba katolskeje cyrkwje wo křesćanskim žiwjenju je přijata w tymajle zakładnymaj paragrafomaj. Wona njeje ničo druhe hač nadrobniše rozpisanjo, kak matej so wonej přewjesć.

Wšě prawe zakonjeŕstwo je za žiwjenjo wukonjenjo lubosće k Bohu a k bližšomu — abo podarmne wobćežowanjo ludźi. Lubosć je žórło wšěch zakonjow, je jich duša, je też jich zaměr a wutyknjeny kónc.

Tónle zakładny zakoń samón rozwjaza wšě politiske wobćežnosće, a bjez njoho so dokładnje a wobstajnje žane rozrisać a wuhładkować njedadźa. A by-li tónle zakoń so nałožił na wšě mjezynarodne poćahi, by swět so měrnje a dospołnje přetworił a by był, kajkiž dyrbi być. Přetož zakoń, kiž je zakładny za žiwjenjo kóždoho jenotliwca, je to też za wšón cyłk, kiž z jenotliwcow so zestaja: za ludy a narody.

Człowjek je sebičny; jomu mělo wšo służić: sobučłowjekojo, pjenjezy, wjeselo, česć; człowjek je kaž hubica, kotraž po możnosći wjele zeseba a mało wot so dawa. Tohodla za człowjeka njeje ničo ćežše dyžli žadanjo: dyrbiš bližšoho lubować kaž sebje samoho. Dokelž pak ludy z tajkichle jenotliwcow so zestajeja, su też wone sebične a jich sebičnosć pokazuje so we **přehnatej** narodnosći. Z tejele sebičnosće wuliwa so wša politiska hordosć, politiska nahrabnosć, politiska požadliwosć za knježenjom a tak podtłóčowanjo mjeńšoho naroda a hida, z njeje wukhadźa dale politiska hida a z tym politiska **zwada**. Tohodla ma zakoń, kiž je zakładny za žiwjenjo kóždoho jenotliwca, być też zakładny za wšě ludy a narody: jedyn lud dyrbi druhi lubować kaž sebje samoho, jena narodnosć druhu kaž sebje. Potom bychu wšě wobstałe a so hladałe a hajiłe, a to by było k Božej česći a swětej k spomoženju.

Zakładny zakoń: dyrbiš bližšoho lubować kaž sebje samoho podusy pak też wšě socialne wobćežnosće a bjez njoho so socialne prašenjo ženje njerozrisa. Wjele rěči so wo nim; tola spodźiwne: słowo lubosć so při tym mało mjenuje. Či, kotriž wo socialnej politicy pisaja, so móhł rjec, joho hańbuja: rěča wo sprawnosći, swobodźe, runjoprawnosći, njepomysla pak, zo wšoho toho być njemóže bjez lubosće.

Hinak činja ći, kotrychž je Jězus postajił za swojich naměstnikow tu na zemi. Benedikt XV. praji we swojej encyklicy „ad beatissimi": Hłowna wěc je, zo ze wšěm, z čimž swj. Pismo, człowječu naturu a interesy powšitkownoho a domjacoho porjada nas k lubosći pohonjeju, też my swojich sobučłowjekow należnje napominamy, zo bychu wšitcy w duchu kaznje lubosće kaž bratŕa so lubowali."

So wě, zo też lubosć rozdźěle mjez jenotliwymi worštami njewotstroni. To je runje tak njemóžne, kaž so też wšěm jenotliwym stawam człowječoho ćěła tesame dźěło a ta sama hódnosć připokazać njehodźi. Tola to lubosć dokonja, zo ći „wulcy" so namakaja k „małym" a jim jenož winowatu sprawnosć njedadźa, ale też přećelnosć, sćerpnosć, a wšo dobre jim popřeja. Runje tak pak też dyrbja ći, kotrymž je žiwjenjo měnje dało, so radować nad zbožu zamožitych a z dowěru na jich pomoc k nim so bližić.

Takle rěča bamžojo, hdyž wo socialnych prašenjach rěča. Važniše hač wšě organisowanjo, wšě zakonjeŕstwo, wša statna podpjera, je lubosć; wona sama zhaša wšu socialnu njespokojnosć a zawisć a hidu; ju předewšim měli tohodla wšitcy sejmowcy, zakonjerjo, nowinarjo dźěłoběrcam a dźěłodarcam w wšěch zhromadźiznach předować. Tule lubosć pak wukń z Jězusowoho přikłada, wosebje też při swjatym woprawjenju.

Swětowy rozhlad.

Šmjatańcy a měšeńcy.

Pólska ma, kaž kóždy so wuwiwacy nowy stat, swoje dźěćace khorosće přetrać. K tomu přińdźe hišće hubjenstwo nětčišoho časa, kotrež je w Pólskej wosebje hrózbne, dokelž dźěn njeje tam skoro kućik zemje, hdźež njeje swětowa wójna ze swojej hrubosću a wosebje też nahrabnosću dobywacych cuzych wójskow pozakhadźała. Zničiwši tak też małym wšo, je přihotowała podłohu za wšelaku cuzu socialnu njespokojnosć a radikalny dźěl ludu khětro rozmnožiła. Agitacija z ruskeje bolšewiskeje strony tu też wjele dopomha. Hakle tele dny z Pólskeje so powěsćeše, zo nawale bolšewiskich bandow njepřestawaju. Pólske knježeŕstwo je tohodla znowa notu — w tej wěcy nětko hižo štwórtu — do Moskwy wotpósłało. Na druhim boku zasy stoja potomnicy starych bohatych zemjanskich worštow, kotriž bychu też nětkle kaž prjedy jónu do rozpadnjenja Pólskeje wšě knježstwo na so torhnyll. Tak je napjatosć mjez ludom, a to měrne wuwiwanjo stata a k tomu trěbnych wobstojenjow jara poćežuje. Też njeje lohko, Polakam prjedawšich pruskich krajinow so knježstwu dospołnje podćisnyć, kotrež z wulkoho dźěla z kulturnje niže stojacych wobstoji. A skónčnje přińdu ćežke wobstojenja zwonkowneje politiki. Bjez dźiwa tohodla, zo su w Pólskej husćišo krisy wo knježeŕstwo. Hakle tele tydźenje měješe so nowe zestajeć. Sejm přepoda nadawk najprjedy Korfantjej, nawjednikej hornjošlezskich Polakow, kotriž wo wuswobodźenjo z němsko-pruskoho nadknježstwa wojowachu a wot Němskeje buchu wotdźěleni. Tola přećiwi so jomu načolnik pólskoho stata, Pilsudski raznje. Tohodla wutwori so nowe knježeŕstwo pod Krakowskim profesorom Nowakom.

Ćeže přihotuja Pólskej wosebje też Němcy, kotriž su přećiwo swojej woli sobu do Pólskeje přišli. Jim je hišće ćežko přiwuknyć, zo woni tak přehnatoho pěstowanja swojeje němskeje narodnosće so hižo nadźeć njesmědźa kaž w hakatistiskej Pruskej. Dobre swědčenjo prjedy za Polakow pak je, zo woni — a Nowakowe knježeŕstwo je to jasnje wuprajiło — němskej narodnosći dospołnu runoprawosć z pólskej přewostaja. — Pólska je někajkich 386 273 kósnych kilometrow wulka a ma 27 160 163 wobydlerjow. Z nich přisłuša pólskej naroduosći 18659993, druhim kaž němskej) ruskej, litawskej 8500170.

Tak njejsu wobstojenja w Pólskej najrjeńše. Tola, hdźe je kraj a lud po Europje, hdźež by wšo złote było? Najměrnišo zda so nětkle w samej Spaniskej a Nižozemskej (Holandskej być, wšudźom druhdźe so wari.

Nowy pólski ministerstwowy předsyda Nowak je pjatk swoje ministerstwo sejmej předstajił. Wone ma za najważnišo prašenjo financne. W zwonkownej politicy Nowak stojnišćo zastupuje, zo dyrbja so přećelne poměry k Francózskej, Rumunskej, k baltiskim statam, Českosłowakskej a małej entenće zakhować. Wón sebi też přeje, zo bychu so poměry k Ruskej, Němskej a Wukrajinje polěpšiłe, a wuzběhuje, zo Pólska nima žanych wójnskich wotpohladow, ale zo chce měrnje na wobnowjenju rańšich krajow sobu dźěłać pomhać. W prašenjach narodnych mjeńšinow wón praji, zo nowe knježeŕstwo narodne mjeńšiny připóznawa, a zo móže so kóždy stać an w Pólskej narodnje a kulturelnje wěsty čuć.

W **Italskej** wosebje tak mjenowani facistojo njeměr do kraja njesu. Jich móžeš přirunać němskonarodnym Němskeje, potajkim ludźom z napjatymi narodnymi žadanjemi a wjetšim wobsedźeństwom. Jich dla je hišće wadźenjo z Južnosłowjanskej, přez nich bě samo ke krejpřeleću wosebje w połnócnej Italskej dóšło. Jim napřećo předewšim dźěłaćerjo stoja.

Hišće hórje je w **Irskej**. Mjez tymi, kotřiž su so z Jendźelskej wujednali, dóstawši nimale wulku swobodu a samostatnosć za swoju přez 700 lět wot Jendźelskeje krjudowanu domiznu, a tymi, kotřiž chcedźa dospołnu njewotwisnosć wot Jendźelskeje a sebi też Ulstrsku žadaja, su krawne wojowanja. Zda pak so, zo prěni dobywaju.

Wbohi irski lud, kiž njemóže k měrej přińć. Hdźe drje dyrbi so też zahorjenosć a woporniwosć za wótčinu tym připóznać, kotřiž dospołnu njewotwisnosć sebi žadaja, dha je jich zadźerženjo tola nětkle njedorozomne. Lěpje něšto brać hač wjele žadać a snadź ničo njedóstać.

Njeměr je w **Českej** mjez Němcami a Čechami, mjez Čechami a Słowakami, njeměr w **Južnosłowjanskej**, hdźež sebi Kroatojo wěstu samostatnosć žadaja; njeměr w **Bołharskej**, kotruž předpisma „měra“ ćežcy tłóča, njeměr ma **Grekska** Turkowskeje dla — kaž hižo posledni raz rozprawachmy. Tu je wosebje dźiweje, kak khroble tu napřećiwo entenće wustupuje, a myslička zo tola Jendźelska jej khribjet potajnje sylni, dóstawa přecy wjacy prawa.

A hdyž pohladnjemy na Němsku: je tam měr? Abo hdy přińdźe? Bayerska drje někak cofa — po zdaću: wona nochce, zo Němska rozpadnje, nochce pak też so dale pod Barlin ponižeć a skónčnje so stać někajka němskostatna provinca: Lerchenfeld drje je wotmołwił na Ebertowy wujednawacy list, tola bayerske stojnišćo dale wobara, Mjez tym póčnu zakonje ke škitanju republiki skutkować: wšelake wosebje tak mjenowane naprawne towarstwa a zwjazki rozwjazuja, předewšim też mjez studowacej młodosću, a štož je ważne: złóstnikow politiskoho mordarskoho razu też skerje wusłyšeja. Tak je so też poradźiło w Hornjej Ślezskej mužskeju wučušlić, kotrajž staj Scheidemana napadłoj. Snadź so tak poradźi, lóšt k tajkim a podobnym njeskutkam mjez narodnje a politiscy přepjatymi wobmjezować, snadź samo podusyć.

Tak ćežko swoje dobyćo

je z ćežka hdy žadyn lud začuł kaž Francózska. Kak ma so bědźić, zo by někak bolostne sćěhwki wójny za swój lud wuhładkowała, kajke wopory wosebje ma přinjesć, zo by swoje dobyćo sebi też zwěsćiła. Jena konferenca po druhej so wotměwa, jich wunoški pak njejsu ženje po woli Francózskeje. Rozsudźaca konferenca je nětko zasy w Londonje, a kaž powěsće pokazuja, dyrbi też tam Francózska zasy cofać a wjele wot swojich žadanjow spušćić. Wosebje čini prěkuše Jendźelska, kotraž ze stojnišća wukhadźa, zo Němska njemóže telko a nic tak bórzy płaćić kaž je so jej napołožiło. Ma so připóznać, zo je hižo 500 milijónow puntow sterlingow zapłaćiła. Wězo też Jendźelska nochce, zo by so Němskej dalše płaćenjo spušćiło, tola ma so hinajši puć namakać hač dotalny, kak ma Němska wójnske zarunanjo wotwjesć. Předewšim budźe nuzne, Němskej čas k wodychnjenju přizwolić. Tomule jendźelskomu měnjenju pak zasy stoji napřećo francózske, zo budźe Němska čim bóle swojich winowatosćow so wotwlakować, ćim wjacy časa so jej k płaćenju da.

Měnjenjo wobeju statow je krute, a žadyn nochce popušćić. Hižo nowiny pisaja, wosebje němske, zo so zwjazk ententy rozpušća, haj wšelake nowiny hižo pisaja, kak hižo wot lěta 1919 Francózska přećiwo Jendźelskej, a to předewšim na morju, bróni. Tola tu drje „přećo myslička płodźi“ a ententa wostanje hišće, štož dotal je była, wězo z wěstej napjatosću mjez jeje najhłownišimaj sobustawomaj.

Njezměje-li Londonska konferenca wosebje toho wuspěcha, zo so Němskej winowatosć płaćenja přichodneje dźělby wo měsacaj abo štyri njewotstorči, potom w bližšim času němski pjenjez hrózbnje spadnje, a na nas přińdźe strašna drohota, kotraž móže k znutřkownym njeměram dowjesć. Dóńdźe-li k tomu, kaž je hižo husto prajene, zo awstriske wobstojenja dóstanjemy, dha nimamy ničoho rjanoho wočakować. Tak 6. žnjeńca z Wiena pisachu: Z dźensnišim dnjom je zasy nowa drohota so započała. Za wuhlo dawamy hižo 315 krónow za kilo, za mjaso hač do 20000 krónow za kilo, za litr mloka 1640 krónow, neple 2000 krónow. Też w kofejownjach buchu wězo płaćizny powyšene. Za běrtlk wina žada so 800—1000 krónow, za khlěb 2500 krónow; za jenu jězbu po elektriskej maš dać 350 kr.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Ratarska šula wozjewja, zo bu při ratarskej šuli holčace wotdźělenjo zarjadowane. Tale wučba traje dwoje poł lěta a wuswobodźi wot wopyta powšitkowneje pokračowanskeje šule. — Wučba w bližšim zymskim połłéće wobeju wotdźělenjow šule budźe so štwórtk 19. oktobra 1922 započinać. Direktor přijima připowědźenja, też rad wšo dalše wukaza.

Z Budyšina. Kaž je znate, přebywa črjódka serbskich hólcow we susodnej republicy na prózdninach, w Běłej (Weißwasser) maja swój přebytk. Dobroćeljo su jón serbskim dźěćom darmo poskićili; tam maja wone so ćělnje posylnić, zdobom pak też z češkim so zeznać a skónčnje też joho rěč po móžnosći nawuknyć. Tuž je też dopołdniši čas powšitkownje k wuknjenju wězo też k wudospołnjenju w serbšćinje wěnowany, popołdnju sebi potom hólcy wulětuja po češkej krajinje. Tónle tydźeń běchu sebi doješli dale: do złoteje Prahu. Z dowolnosću Budyšskoho tachantstwa přenocowachu w serbskim seminaru; wo dnjo wobhladowachu sebi rjane město wosebje też joho najsławniše dźěle. Měsćanske zarjadnistwo přewostaji jim jězbu z elektriskej zdarma. Skoro kóždomu zaswitachu tu hišće ženje njewidźane rjanosće; tu dóstachu zaćišće, kotrež jim wostanu na čas žiwjenja a zawěsće budźa derje skutkować na jich duch a wutrobu. — Na swjatu Mariju wróća so naše hólcy domoj a budźa we Budyšinje 5^{53}, we Radworju 7^{08}, w Halštrowje 8^{08}, Thonberku 8^{15}. Prjedawši přez dopisnicy přizjewjeny čas bu potajkim přeměnjeny.

— Mniški (Nonnen) su so samo hač do našoho města zabłudźiłe. Přecy hłubšo dobywaju so ze susodnych Čech do Łužicy a Sakskeje; też w klóštrskich lěsach wokoło Różanta hižo su; hišće bóle jenotliwe, je pak wulki strach, zo hišće z črjódami přileća. W Budyšinje móžeš je rano na hasach wokoło lampow mortwe widźeć. Swěca wabi je na so a potom zlětuja tak dołho wokoło njeje, doniž z mučnotu k zemi njepadnu. Tam je bórzy ludźo zateptaju. Tele dny bě

Poslednja Primica w Tuchorju.

(Pokračowanjo).

A potom z nowa zaklinča zwónčk, zasy bijachu so wšitcy na wutrobu wot měšnika hač do poslednjoho dźěsća. Bóh luby Knjez pak zastupi do wutroby młodoho měšnika, kotraž bě so jomu poswjećiła.

Ale nichtó njepoklakny so ke kejelkam, zo by z rukow młodoho měšnika přijał khlěb žiwjenja. Tola młody měšnik so wobroći a w swjatočnym wobkhadźe njeseše Božoho Syna swojej khorej maćeri do zwónkownje. Dwě młódnej družcy, Marka a Hańžka, sćeleštej różički na puć, dwaj hólčkaj w čerwjenych sukničkach a běłych košulkach klinkaštaj ze zwónčkomaj, měšnikaj w pyšnymaj dalmatikomaj njeseštaj zaswěćenej swěčcy w rukomaj a pod drohotnymi njebjesami kročeše młody měšnik z Božim Synom. Syn njeseše maćeri pućnu cyrobu do wěčnosće.

Ach, kak bě dobra knjeni za tutym zbožnym wokomikom žadała! Nětk bě so skónčnje přibližił. Dobry syn połoži mrějacej maćeri Bóžskoho Zbóžnika na mrějacy jazyk. Hnujacy bě to wokomik. Nichtó njemóžeše so sylzow wobruć. Też hrabincy zabłyskny so dźakna sylza we wóčku. Přemócne radostne začuća žołmjachu w jeje duši. Wutroba bě za nje přewuzka, wona so pukaše, łamaše. Krej so staješe, a žiła přestawaše bić. Maćerna ruka hladajcy studnješe, maćerne wóčko hišće jónu lubosćiwje na wokoło stojacych pohladny, zo by so potom na wěčne zańdźeliło. Bě to kaž poslednja pruha khowacoho so słónca.

A jstwička přewobroći so do smjertneje komorki. Na blidźe swěćeše so smjertna swěčka. Modlitwy za mrějacych šeptachu so w komorcy. Mać mrěješe. — Duša rozžohnowaše so z čełom. Hišće jónu pohladny k njebju, hišće jónu poda přitomnym ruku na wěčne Božemje, hišće jónu zakłapa wutroba, zdychny blědy hort, a potom stpěješe jandźel-pěston z čistej dušu do njebjes. Zbóžny posměwk wokrasnješe mortwe wobličo. Młody měšnik zańdźeli jej zhasnjenej wóčcy. —

Zasy wroćichu so wšitcy do cyrkwje, zrudny smjertny kěrluš spěwajcy. Dwě družcy dźěštej před młodym měšnikom, ale jeju banty běchu nětko zelene, žarowanske. Hnydom běchu je jimaj přeměnili. Wša radosć bě tłochła. Zrudoba bě so rozlehnyła na měšnikowym wobliču, hórke sylzy kulachu so z wóčkow młodeju družkow. Pišćele njezdachu so wjacy tak rjenje piskać, młody měšnik njespěwaše wjacy tak jasnje. Po kemšach njezanjese so „Tebje my Boha khwalimy“, krasny Te Deum, ale zrudne Miserere. Kemšerjow njewitaše wote mše njedźelski wjesoły zwón, ale styskny smjertny zwónčk. Ludźo njeskhadźowachu so na duchowny kwas, ale na pósty wječor.

Wšitko bě so njejabcy přeměniło. Hrabincyne ćěło leže na marach; hrabincyna duša swjećeše kwas w njebjesach. Na zemi pak so we Wujezdźe wjesele kwasowaše. Hrabja z Minkwic wjedźeše sebi młodu žonu do domu a njeměješe khwile wo njebóčičku žarować. —

Nazajtra běše dźeń khudych dušow. Struchły bě to dźeń. Samo Boža stwórba žarowaše. Šěra mlha rozlěhowaše so po krajinje, zo njeběše ani na něšto kročeli ničo widźeć. A tola khwataše dźensa wšitko won, won na swjate polo w Tuchorju. Kóždy měješe wšak tu někajku zrudnu dopomjeńku. Tam bě sebi Wujezdźanska maćerka khłódnu komorku wotnajała, tam je so stary nan na wěčny wumjeńk synył. Tu staj staršej swoju nadźiju z dobrym synom, swoju radosć z dušnej dźowku pokhowałoj. W tamnym rowčku je přetłała dźěćaca njewinowata młodosć. Pod tutej hórku je zahrjebane mandźelske młode zbožo. Tam je zelena trawa narostła nad prěnjej čistej lubosću za so stworjeneju dušow. Tu su čerwje přetočiłe njewjesćinsku wjesowu pychu. We wulkim zhromadnym rowje spja wojacy spokojnje hromadźe. Pod tutym kamjenjom je wućichła

čitać, zo su też do Drježdźan hižo dolećałe a tak je wulki strach, zo so też hišće dale do našich holow dobudu. Škoda budże potom njesměrna, přetož wšě srědki přećiwo nim běchu dotal nimale bjez wuspěcha a nadźija na pomoc je skónčnje jenož to, zo sebi natura sama pomha — wězo, hdyž je hižo škoda wulka.

Z Budyšina. W tachantskej cyrkwi budże najdostojniši knjez biskop njedźelu 3. sept. swjaty sakrament firmowanja wudźěleć.

— Na samsnym dnju budża, kaž daloko so nětkle dowidźeć hodźi, nowe zwony cyrkwje Našeje Lubeje Knjeni swjećene. Wone dóńdu, kaž je nam lijeŕnja slubiła, wokoło 20. t. m. do Budyšina.

— Kaž smy zasłyšeli, je so też zwonka Budyšskeje wosady za Budyšske zwony hromadźiło. By-li pak někomu tajki zběrc přišoł, njech wě, zo nichtó njeje pósłany a społnomócnjeny za naše nowe zwony zwonka Budyšskeje wosady zběrać.

— Ze skhodowoho woboženja tudomnych starych kasarmow padny tele dny $3^1/_2$lětny hólčec a to tak njezbožownje, zo njedźiwajcy lěkařskeje pomocy za 10 mjeńšinow wudycha. Wón bě sebi nop a rjap nałamał.

— Budyšske hamtske hejtmanstwo napomina: Nuza na tepidło je wulka, dokelž dyrbi Němska wjele wuhla na ententu wotedać a je wuhlowe jamy w zhubjenym dźělu Hornjošlezskeje zhubiła. Też wuhla so mjenje wurywa. Tohodla njech so kóždy, kiž zamóže, z tepidłom z časom zastara. Na město wuhla njech so kupuje wuhlo, kaž prasowany poch (Torf) a druhe zarunanja. Wuhlowy hamt wočakuje, zo naše wobydleŕstwo so po tymle napominanju złoži.

— Sobotniše butrowe wiki běchu słabje wopytane. Naše hospozy so na wiki tak rady wjacy njestupja, jeli so měsćenjo swojoho njerozomnoho přesćěhanja wostajić njemóža. Wosebje je drje też zadźerženjo Kamjenskoho wobydleŕstwa, wo kotrymž bě so bórzy po Serbach roznjesło, je wottrašiło, so podobnomu strachej wustajeć. Butra přińdże 52—56 hriwnow, jeja 7 hr. Na hermanku bě mnoho na předań. Budow ze šatami bě telko, kelkož hišće njepomnja. Wšo pak bě njesłyšane drohe. Wosebje wjele poskići hermank zawjeselenjow.

Z Boranec pola Radworja. Zańdźenu njedźelu wječor jědźechu někotři wokolni ryćeŕkublerjo ze 4 wozami ze Zubornički domoj. Před Hućinu nadobo něchtó na druhi wóz wjacy razow wutřěli. We nim so tudomny knjez Stan ze swojej mandźelskej wjezeše. Prěni wutřěl joho trjechi. Na dobre zbožo pak joho kulka jenož na wutrobnje a na rucy snadnje zrani a potom w rukawje wjazny. Mandźelska a pohonč wostaštaj njezranjenaj. Dalše wutřěle so na wozu wotrazychu. — Kaž so powěda, chcychu nadpadnicy wobdźělnika M. třělić, kotryž pak w prěnim wozu jědźeše. — Tak smy zbožownje tak daloko, zo sebi też najnjewinowaćiši człowjek ani na zjawnej drozy wjacy žiwjenja wěsty njeje. Jeli też runje jomu za žiwjenjom njeńdu, móža joho tola, kaž tu widźimy, lohcy za wopačnoho měć a morić.

Z Ralbic. We hłubokej zrudobje cyła naša wosada swojomu lubomu fararjej po joho tak zažnym wotkhadźe do lěpšoho swěta poslednju česć pjatk tydźenja wopokaza. Wšo běžezdopokazom, kak wutrobne su byłe poćahi mjez wosadu a jeje pastyrjom. Wutoru na wječor hižo přewjeze so ćěło zemrětoho z Kulowa do wosyroćenoho farskoho domu w Ralbicach. Přez město přewodźachu je Kulowscy duchowni a mnohi lud. Hižom do Koćiny přińdźechu jako prěni wosadni šulske dźěći Konječanskeje šule, dale potom Konječanske wojeŕske towaŕstwo z korhowju w nahladnej ličbje napřećo, a nětko rosćeše khutny ćah hladajcy. Hdyž mortwoho fararja we 8 hodź. přez Konjecy wjezechu, staruški khěbětaŕ ze zwónčkom Konječanskeje kapałki poslednje Božemje zawdawaše, a kak zrudnje klinčeše tón raz joho hłós. Kaž by sylzy ronił, so mi zdaše, hewak tola přecy tak wjesele klinči. Cyła stwórba zdaše so mi jako by sobu žarowała. Na štomach a rostlinach wisachu hišće krjepki popołdnišoho dešća, njebjo přikrywachu ćěmne mróki, tak zo pruhi zapadowacoho słónca njezamóchu šěry šlewjeŕ předobyć. Kak zrudnje hłowu khilejcy stupaštej Hesec kónikaj, kaž wědźo, zo napřećo dworej w farskich woknach stajnje přećelne wobličo budźetej dyrbjeć nětko parować. Po cyłym puću bliže Ralbicam přizamknychu so mnozy wosadni, kotřiž napřećo přińdźechu, na mjezach wosebje wulka syła, na čole kk. far. Rjeda a P. Romuald z hólčkomaj a Ralbičanska Bjesada z khorhowju. Hdyž ćah před faru w Ralbicach zasta, hižo wječorne směrki so nade wsu rozlehnychu. Zrudnje žałosćeše tón wosamoćeny jeničcki zwón našeje wěže, witajo tak posledni raz swojoho knjeza.

W faŕskim Domje so kašć wotewri, a wulka syła wosadnych so hišće we wječornych hodźinach tu zeńdźe, zo by so pomodliła za dušu swojoho swěrnoho měšnika.

Wosebje hnujace běše, kak dźěći přikhwatachu, zo bychu so wobdźěliłe při přewodźe a na pustym wječoru; bjez dźiwa to, dokelž běše njeboh knjez faraŕ Just wulki přećel dźěći, a wone běchu jomu wurjadnje přikhilene, a wón běše mjez nimi sam wjesoły kaž dźěćo. Štóž je so w žiwjenju po słowach „Dajće dźěćatkam ke mni přińć a njewobarajće jim“ měł, toho też „budże njebjeske kralestwo.“

Na přewodźenjo pjatk dopołdnja zeńdźechu so wosadni, přećeljo a znaći zemrětoho z wokoliny a z daloka w nimo měry bohatej ličbje, mjez nimi Jaseńčanska Bjesada a Khrósćanska Jednota z korhowjomaj.

Hdyž ćěło z farskoho domu do cyrkwje njesechu, spěwaše Jednota swojomu prjedy wjacylětnomu towaršej, předsydźe a wjesołomu spěwarjej posledni spěw.

W cyrkwi na 30 duchownych lubomu bratrej před joho kašćom předpisane officium wuspěwa, a potom wysokodost. knjez prälat Žur światočnu Božu mšu (requiem) swjećeše; při tym asistowachu kk. prälat superior Stranc z Lipska, P. Romuald-Róžeńćanski, a msgr. scholastik dr. Rotzinger z Budyšina.

Na klětku stupiwši měješe k. prälat Žur pohrjebnu rěč a rozpominaše žiwjenjo zemrětoho, rysujo joho jako dobroho sprawnoho człowjeka a swěrnoho měšnika.

Na to so ćěło z cyŕkwje přenjesy k rowu při rańšej stronje kapale, hdźež zasy k. prälat Žur pohrjebnu swjatočnosć nawjedowaše. Do wotewrjenoho rowa „Lilija“ Ralbičanska wosebity harmoniski postrow ze swojim měšanym

---

putnikowa njeměrna wutroba. Prosty drjewjany křižik woznamjenja prošerja poslednju hospodu. Rjana krypta khowa smjertne powostanki zemjanjow.

A tam z boka při muri je samotny, pusty row. Znamjo swjatoho křiža na nim njestoji, žadyn pomnik njepřeradźa njeboćičkoho mjena. Žana kwětka na nim njekćěje, žana człowječa duša so za njoho njemodli. Žana sylza nježeli wo luboho mortwoho. Měšnik njewokrjepi joho při wobkhadźe ze swjećenej wodu. Jenož Boža rjosa mača jón ze swojimi sylzami a tučna trawa je woblekła pusty row do zeleneje drasty. Džiwny stysk a němа zrudoba knježi kołowokoło, kaž by tu tłochła rjana nadźija na zbožnu wěčnosć. Ach běda, to je sebjemordarjow strašny kućik. W tutej pjerśći tłaje někotražkuliž hrěšna wutroba, a w tutym rowje je so wukrawił zadwělowacy młodźenc. —

Wjele mortwych splahow wotpočuje tu na swjatym polu, a lěto wob lěto so rowy přisporjeja. Kóžda swójba měješe tu rowy swojich lubych. Tohodla so też dźensa na Tuchoŕskim keŕchowje wšo mjerwješe z ludźimi, kotřiž běchu přišli swojich mortwych wopytać a so za nich pomodlić.

Też hrabja ze swojej młodej mandźelskej běše mjez nimi. Swójbny row wopytawši założištaj na zwónkownju, hdźež něhduša hrabinka na marach leżeše. Njeběštaj drje runje na pósty wječor přišłoj; — z najmjeńša njemodleštaj so wjacy hač ćichi „Wótče naš“ —; ale po mału Marku, kotrejež so hrabja jako nan zasy mocowaše. Wboha holčka bu najebać wšě płački wot ćěła luboważeje maćerje dźělena. Hrabja dowjeze sebi ju sobu domoj do hrodu. Lubozna holčka bě so jomu zalubiła, a to ćim bóle, dokelž bě tak dołho dźěsća parował. Podarmo zapjeraše a staješe so stary Mots. Přećiwo bohatomu knjezej njemóžeše khudy zwónk ničo wučinić.

Poslednja wola njeboheje hrabinki so njedopjelni. Marku, jeje dźowčičku, wza hrabja z mocu staromu Motsej, zo by ju wukubłował w nowej, lutherskej wěrje. Mots pak bu wuhnaty ze swojoho domčka a dyrbješe na stary dźeń z Hańžku po pěcnej dani po swěće błudźić.

Z kózłom khodźeše nětk po wsach wokoło, a bě-li něhdźe přaza, kmótřistwo, kwas abo kermuša, piskaše wšelake lube serbske štučki. Za to móžeše so potom zasy jónu najěść a napić a tak sebje a Hańžku ežiwić. Ludźo wšak joho wšudźe rady widźachu a njedachu jomu z hłodom wumrěć. Tola stary Mots njeběše wjacy tak wjesoły kaž za prjedawše časy. Samo joho serbska reja klinčeše někak zrudnje. Starosć, kak so wbohej Marcy wjedźe, joho ćěsnješe, a swědomjo jomu porokowše, zo njeje swój slub dźeržał. Na smjertnym łožu bě hrabincy slubił, zo budże so swěru za katolske wućehnjenjo jeje dźowki starać; a nětk bě so to jomu njeporadźiło. To joho rudźeše, zo měješe so tuta njewinowata holčka wo prawu wěru zjebać. Hdyžkuliž do Tuchorja přińdźe, zastupi tohodla też do kapałki, a prošeše mać Božu, zo by Marcy prawu wěru zakhowała. W njebjesach pak modleše so zbožna mać za wbohu dźowčičku, kotrejž chcyše swět jeje wěru rubić. — Wšitke tute próstwy njemóžachu być podarmo.

Marka njerodźeše noweje wučby. Hdyž jeno móžeše, tłochny do Tuchorja, pomodli so na maćeŕnym rowje, prošeše mać Božu wo pomoc, a we wěrje posylnjenja wróći so domoj. Tola při tym założi też kóždy króć k Wićazecom. Tam zetkowaše so z bratrom, kiž bě w Tuchorju za kapłana, dokelž swětnych duchownych njedosahaše. Bratr rozwučowaše sotru skradźu we wěrje a posylnješe ju, zo by so mohła noweje wučby wobruć.

Wićazec statok stoješe zwonka Tuchorja. Pola nich njebě žaneje nuzy. Woni běchu swobodni wot wšeje roboty. Hrabja njeměješe jim ničo rozkazować. (Přichodnjc dale.)

khorom swojomu čestnomu sobustawej wěnowaše:

1. Do rowa kładźemy luboho pastyrja —
:-: Nětk stadło žaruje wo wodźerja. :-:
2. Spi, swěrny wučerjo, w Bohu nětk ćišinko!
:-: Bóh mytuj prócu wšu tam w wěčnosći. :-:
3. Spomń na nas, pastyrjo, za swoje wowcy proš,
:-: Zo my też nam'kamy tam Boži raj. :-:
4. Hdyž jónu połoža nas też tu do rowa,
:-: Swěrnoho pastyrja widźimy zas. :-:
5. Hdyž z rowa stawamy na wulkim sudnym dnju
:-: So stadło z pastyrjom zas wohlada. :-:

Gregorianske requiem, kaž 4 hłósne Miserere na puću k rowu spěwachu sobustawy „Jednoty“ a „Lilije“ zhromadnje.

Swěrny wučerjo, woporniwy měšniko a sprawny človječe spi w měrje a swěć ći wěčne swětło. H. S.

Z Kulowa. Pjekarski pomocnik Brunak z Barlina wopyta tu na swojim pućowanju dźěłaćerja Rotu, hdyž swójba doma njebě. Wón dźěše do drastowoho kamora a wobleče so Rothowy nowy woblek a chcyše w nim jako wosobny knjez dale pućować. To pak so jomu njeporadźi. Wojerowski ławniski sud hižo dwójcy padušstwu dla khłostanomu 1 lěto a 2 njedźeli jastwa napołoži.

Z Kulowa. Na poslednim hermanku zehra jedyn kekleŕ njewšědnu kekliju. Policija bě so domasała, zo je jedyn wokołoćahacy kekleŕ žadny ptačk, za kotrymž hižo dawno slědźa. Tohodla chcyše jeho zajeć. Tón pak pječeń wuču, najskerje měješe Kamjenski nós a so do ćěkanja da. Policija za nim wutřěli. W Kulowje pak z kulkami njetřěleja. Skónčnje joho tola dosćežechu. Byrnjež so bóle zapjerał, dwěmaj wjesnymaj a Kulowskomu pólcajej zrósćeny njebě. Joho přemóchu, wuwjazachu a do běrtlnje wotwjedźechu.

Wšěm musikalnym Serbam.

Soaotu 29. a njedźelu 30. julija bě we Serbskim Domje w Budyšinje prěnja zetkanka serbskich spěwarjow a instrumentalistow. Wuspěch bě wulcy zwjeselacy.

1 K **stajnomu měšanomu khórej** přistupi hnydom 32 wosobow a to 14 sopranow, 4 altow, 4 tenorow a 12 basow (I. a II.). Wo dalši přistup należnje prosymy; składnosć budźe při přichodnej pruzy (hlej nawěšk). Nadawk stajnoho khóra je, zo by jako **elitne towarstwo** wšě serbske swjedźenje a swjatočnosće Serbam k česći a sebi k radosći wudebiło.

Wjele sylniše hižo běše zamołwjenjo

2. k **serbskomu ludowomu orchestru**, kotryž je nětko zbožownje so założił. We nim mamy hnydom po 1. zeńdźenju 10 klarinetistow, 7 trompetow, 5 pozawnow, 2 tubje, 2 tenorhornaj, 1 fletu, 15 huslistow, 1 viola, 1 čelo, 3 kontrabasy. To je nahladna črjódka hudźbnikow. Pytamy pak wo dalši přistup k tutej ważnej organisaciji. Wosebje pak trjebamy hišće **dobrych huslerjow**. Štóž oboe, fagot abo lěsny róh piska, budźe nam tohorunja lubje witany. Orchester změje najskerje we **měsacu dwójcy pruhu.** Zahorjenosć je wulka a budźe nadźijomnje też trajaca. Wěsty čas pruhow budźe w bližšej skhadźowancy postajeny a potom wozjewjeny. Jako **dowěrnicy** našoho orchestra buchu sćěhowace mužojo wuzwoleni: 1. knjez Jurij Bermich w Haslowje, 2. knjez Herman Hofman w Trěbjeńcy, 3. knjez Mikławš Bjarš w Radworju a knjez Strnad w Budyšinje na Moltkowej drozy.

Štóž chce so našomu orchestrej přizamknyć, może so pola mjenowanych dowěrnikow dla nadrobnoho wobhonić a so tam zamołwić. Naš orchester chce předewšim **serbsku hudźbu** pěstować. Mužojo su žno při dźěle a přihotuja tajku hudźbu. Myslimy, zo budźe hižo přichodne **jutry** móžno, zjawnje našim Serbam něšto z našoho laboratoria poskićić.

3. Ważne dale je za nas **hudźbne wukubłanjo našich dźěći a našeje hudźbulubowaceje młodźiny.** Ći kiž chcedźa někajki instrument piskać nawuknyć, njech so tola skerje a lěpje zamołwja pola našich dowěrnikow abo pola podpisanoho. Prjedy hač nimamy wučomcow, njemóžemy wučerjow wobstarać. Potajkim žane dalše komdźenjo; štož chceš činić, čiń tola bórzy! Też serbske holćki njech na to kedźbuja, za nje su na př. gitara abo husle ważne. Kak rjenje by było, hdy bychmy też raz serbske holćki słyšeli ke gitarje serbske narodne spěwy zanjesć a k tomu so same přewodźeć. To njeje tak ćežka ale jara dźakowna próca! Njech je naše prócowanjo na tutym polu rjane žohnowanjo za naš mały lud.

Bjarnat Krawc.

Čitarjo našoho Posoła!

Njekomdźće so swój pjenjez za Posoł nanajkhětřišo wotwjesć. Nětkle změjemy z pjenjeza hišće wjacy wužitka, kóždy tydźeń pak budźe joho mjenje dla dalšoho wothódnosćenja hriwny.

Serbski seminar w Prazy.

Dopis.

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

W „Serbskich Nowinach“, čo. 182, rozprawa „Serbske dźěći w Prazy“ přeje sebi dopisowaŕ w nastupanju Serbskoho seminara w Prazy někotre wujasnjenja. Kóždomu je znate zo staj bratraj Šimonec z Ćemjerc před něhdy 200 lětami tutón wustaw założiłoj. Při započatku měješe so 12 khudych, wot katolskich staršich wukhadźacych abo ke katolskej wěrje přestupjenych, za studije khmanych młodźencow přijimać. Dyrbjachu potom pozdźišo we swojej domiznje dušepastyrstwo wukonjeć. 6. julija 1725 kejžor Korla VI. założeńsku lisćinu wobkrući. Wotpohlad tutoho wustawa běše, Hornju Łužicu z katolskimi měšnikami zastarać. W Lipsku žaneje theologiskeje fakulty njeje, tuž běše Praha najbližše a najpřihodniše město. Dopisowaŕ w „Serbskich Nowinach“ nima prawje, hdyž praji, zo „wustaw Serbam słuša“. Wustaw je, kaž je ze „zeńskich deskow“ (Landtafel), kotrež może kóždy na zemskim sudźe w Prazy wohladać, spóznać, prawniske wobsedźeństwo Budyšinskoho tachantstwa.

Starši bratr, Měrćin Šimon, skutkowaše dlějši čas jako duchowny w Čechach a bu w lěće 1673 jako kapitular do Budyšina powołany, zemrě tam w lěće 1707 jako tachantski senior a bu w tachantskej cyrkwi pokhowany. Młódši bratr Jurij běše spowědnik karmelitkow w Prazy a rektor cyrkwje swjatoho Józefa. Zemrě 86 lět stary w lěće 1729 a bu w klóštrskej cyrkwi swjatoho Domaša pokhowany.

Před swojej smjerću dari Jurij Šimon swoje założenjo Budyšinskomu tachantstwu a da khěžu też na joho mjeno do „zeńskich deskow“ zapisać. Šimon to tohodla ščini, dokelž widźeše, zo so tutón nadobny wustaw bjez pomocy tachanstwa na dalše časy njebudźe zdźeržeć móc.

Wězo potrěbnosće w domiznje same wot so sobu přinjesechu, zo so po času też němscy khowancy přijimowachu, wosebje ze Šěrachowskeje wosady. Pobožny założeŕ běše wustaw za cyrkwinske potrěbnosće cyłeje Hornjeje Łužicy założił. Dyrbimy jenož jara wobžarować, zo runjewon w poslednim času Serbja swojich młodźencow na wšelake Budyšinske šule sćelechu a hišće sćelu, nic pak do Prahi. Sym to wšelakim tajkim staršim porokował. Woni mi wotmołwjachu: „chcemy swoje dźěći bliže w domiznje měć.“

Strašne lěto za Serbski seminar běše lěto 1811. Tehdy wuńdźe tak mj. financny patent w Čechach, přez kotryž so hódnota pjenjez wšitkich kapitalijow wo wjele zniži, wo wjacy hač połojcu. Serbski seminar by zničeny był, hdybychu měšćanske tachantstwo a nadobni dobroćerjo, kaž senior Jakub Šubert, tachant a biskop Lock a kurwjefch Friedrich August, tutón z lětnym přinoškom 300 tolerjow, zdźerženje wustawa njezawěšćili. Wot nětka přijimachu so też młodźency z herbskich krajow do Serbskoho seminara.

Bohužel dyrbimy wuznać, zo je so Serbski lud jako tajki přez cyłe 200 lět wobstaća Serbskoho seminara w Prazy mało wo zdźerženjo tutoho wustawa starał, khiba zo tón abo tamón darliwy Serb jomu znatomu studowacomu wosobinsku podpjeru za puć do Prahi do ruki tykny. Też zjawne zběrki, kotrež so w najnowšim času z klětkow a we časopisach wozjewjachu, njemějachu dosahacy wuspěch. Jenož měšćanske tachantstwo je so přez cyły čas hač do dźensnišoho dnja swěru wo seminar starało. Wosebje w poslednim času je tachantstwo wulkotne wopory přinjesło a po stach tysacach do Prahi słało. Wosebity dźak njech je też na tutym městnje k. inspektorej seminara, najdostojn. knjezej tachantej Jakubej Skali wuprajeny.

Jelizo nětk něchtó měni, zo so tachantstwo hižo dawno z myslička nosy, Serbski seminar z Prahi do Budyšina přepołožić, tak to na žadyn pad wěrno njeje. Zańdźenu nazymu bu k. dr. Rotzinger, znaty přećel Serbow, do Budyšskoho konsistorija powołany. Na joho městno bu Serb za presesa postajeny. Tajke přeměnjenjo so stało njeby, hdy by so seminar w bližšim času zběhnyć měł.

Bohužel pak su so hospodarske a pjenježne wobstojnosće, kaž je kóždomu znate, tak přewróćiłe, zo so při najwjetšich woporach a při najlěpšej woli Serbski seminar we Prazy w tym rozměrje kaž dotal zdźeržeć njehodźi. Pokazujemy jenož na to, zo češka króna wokoło 20 hriwnow płaći a zo je we Prazy, wothladane wot valuty, nimale wšitko skoro tak drohe kaž pola nas. Jedyn khowanc płaći dźensa lětnje wokoło 4000 krónow (to je 80000 hriwnow). Do toho pak njeličimy hišće dawki, swěcu, wodu, wuhlo, mzdy, muleŕske a rjemjeslniske dźěła, kupowanjo knihi atd. Wšo hromadźe by to wučiniło na tři milijóny hriwnow. Što mohł kóžde lěto tutón hobrski pjenjez zwjesć? Kaž so zda, pak němska hriwna hišće bóle spaduje a češka króna so hišće bóle pozběhuje, tak zo budźa wudawki hišće wjetše.

Z toho kóždy spóznaje, zo za čas tutych kritiskich lět swojich khowancow w Prazy zdźeržeć njemóžemy. Tak dołho pak, kaž dyrbjeli so snano serbscy studenći w Budyšinje wukubłać, je zawěšćene, zo budźe so też we Budyšinje we swojej maćerščinje a narodnej mysli derje wudospołnjeć a zo so „Serbowka“ tute symjenišćo sławnych wótčincow a serbskeje intelligency, budźe też w Budyšinje pod dohladom a nawjedowanjom dobrych wótčincow dale pěstować.

Dr. theol. Józef Jakubaš,
preses Serbskoho seminara.

Wšelćizny.

Dołh Němskeje, kiž z *ničim* kryte njeje, wučinješe 31. julija 329 milliardow a 44 milijónow hriwnow.

Njekmanstwa po Němskej dźeń a bóle přiběraju. Hrózbne je, štož ći nětkle wjetše nowiny wšědnje wo tajkich powědaju. Tola hišće hrózbniše je, zo też po našej rjanej Łužicy strachi za žiwjenjo so množa. Też wo tym němske nowiny, docyła dźeniki wjele rozprawjeju. Widźeć je, zo swědomjo też mnohim domaródnym wotběra, tola su złóstnicy zwjetša cuzy. Tak ma so też z njekhmanikom, kiž štwórtk minjenoho tydźenja w Błócanach pola Pomorc 64 lětnu žonu skóncowa, hdyž běchu jeje domjacy na polu. Joho mjeno hižo wědźa, tola mordarja samoho hišće nimaja, Dalšu zrudźacu powěsć ćitamy w dźensnišim Posole z Radworja.

Přećiwo mjetelam, zaničerjam našich holow. Hamtske hejtmanstwo tole piše: Z češkosłowakskich namjeznych holow hroža nam mjetele. My mamy je, kaž je so wobkedźbowało a kaž so hižo powě, w sylnych črjódach wočakować. Dyrbimy so bojeć zo so k połnocy rossěrja a so w holach Budyšskoho wokrjesa zahnězdźa, kiž su so hač dotal bóle přelutowałe. W Češkosłowakskej su so lěsy, wjetše hač cyła naša Łužica, zapuśćiłe. Wone dyrbja so popušćeć. Tele zahubjenja napominaja kóždoho wobsedźerja hole, škódne mjetele zaničować. Jich winowatosć je, mjetele a jich husańcy zběrać a je kóncować. Za tajke dźěła móža so derje šulske dźěći trjebać. Tele dźěła też powuča, kak sylnje a kak wčelakorje su so mjetele zahnězdźiłe. Z toho zeznajemy, kotre zastupy holow su najbóle wohrožne. Najsprawnišo je, mjetele do tyskow a druhich sudobjow hromadźić a zwonka holow zničić. Rozmjećeš-li je jenož na zdonku, móža jejka so zdźeržeć. Z nich nowe husańčki wulězu a pozdźišo mjetele wuleća.

Wědźa sebi zaradźić.

Z Barlina 28. 7. wozjewjachu, zo je rada ludowych komisarow w Ruskej wudała wozjewjenjo, zo wšě ruske papjerjane pjenjezy, kotrež buchu hač do lěta 1922 ćišćane, wot 1. oktobra swoju płaćiwosć zhubja. — Wbohi lud! Z čim budźe sebi što kupić móc, nima-li ničoho druhoho dyžli pjenjezy?

Něšto wo wjedro nastupacych prajidmach.

We mnohich krajinach kaž w Essenskej, Bergiskej, Kölnskej a Aachenskej maju 2. prażnik — to je swjateje Marije domapytanjo — jako dźeń prěnjeje rjadownje, kiž nam pozdźiše wjedro wozjewja. W Aachenskej krajinje so praji: mać Boža je při jeje pućowanju přez hory tak zmokła, zo móžeše swoju drastu žimać. Tohodla so tam praji: dešćuje-li so na domapytanjo s. Marije, dha budźe so dešćować 40 dnjow a njebudźe žanoho syna. Druhe prajidmo praji: dešć na domapytanja Marije traje dźesać dnjow. Žadyn čas njepostaja sćěhowace prajidmo: Kaž je mać Boža šła přez hory, tak so zasy wróći.

Kajku płaćiwosć maja tute prajidma? Stać so móže, zo druhdy, hdyž so na domapytanja swjateje Marije dešćuje, dlěji dešćowaty čas přińdźe, to pak so přecy njetrjechi. Kassner we swojej knižcy: „wjedro a joho płaćiwosć za skutkowne žiwjenjo wukładuje na přikładźe wo sydm-spancach, što tajke prajidma woprawdźe płaća. Lud praji: hdyž sydm-spancy mokuja, b'dźe hišće wjele dešćika, abo: mokri sydm-spancy — radźi přemokancy, abo: hdyž so dešćuje na sydm-spancow, pójdźe so dešćik hišće sydom njedźeli. Tak by so dyrbjało po tutym prajidmje 49 dnjow za sobu dešćować. Woprawdźe pak so na př. w Barlinje a cyłej Brandenburgskej njeje hišće ženje dlěje hač 18 dnjow za sobu dešćowało a też na tutych nic bjez přestaća. Haj zrědka so stawa, zo by 24 hodźinow bjez přestaća so dešćowało. W Kasselu je so wobkedźbowało, zo je so w 26 lětach na sydm-spancow 9 razow dešćowało, 17 razow pak nic. W přichodnych sydom nježelach po dźešćowatych dnjach na sydm-spancow bě w přerězku 25,44, po nicdešćowatych pak 25,52 dešćowych dnjow. Z toho widźimy, zo na nicdešćowace sydm-spancy něšto wjacy dešćowatych dnjow sćěhowaše hač na dešćowate sydm-spancy. To-same płaći też wo prajidmje dešćowanja dla na domapytanju swj. Marije.

Wične płaćizny,

kajkež so 10. augusta 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	4200—4400	7650—7900
2.	3800—4000	7325—7650
3.	3200—3500	6825—7350
4.	2000—2600	5000—6550
	Byki:	
1.	4000—4200	6975—7225
2.	3600—3800	6550- 6900
3.	3000—3400	5750—6525
4.		
	Jałojcy, kruwy:	
1.	4200—4400	7650—9600
2.	3800—4000	7325—7625
3.	3200—3400	7100—7350
4.	2500—2800	5500—7000

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	4800—4900	8700—7900
2.	4500—4700	8500
3.	4100—4300	8500
4.		
	Wowcy:	
1.	4300—4500	8600—9000
2.	3600—4900	8000—8600
3.	2000—3000	7250—7900
	Swinje:	
1.	7850—8100	punt
2.	8000—8300	101,25
3.	7400—7700	101,25
4.	6600 -7100	100,—
5.		97,25

Cyrkwinske powěsće.

Radwor.

Wěrowani: Max Nowotnik z Łupoje a Madlena Lechkec z Khrósta. — Michał Winkler z Boršće a Hana Wićazec z Boranec. — Jurij Krawc z Měrkowa a Hańža Handrikec z Bronja. — Jakub Hančka z Delnich Šulšec a Marija Helasec z Brěmjenja.

Zemrěći: Marija Bukowa z Khelna, 70 lět. — Ema Elsterec (Hartigec) z Brěmjenja, 20 lět. — Marija Rychtařka z Khelna, 59 lět. — Jakub Haza z Noweje Wsy pola Njeswačidła, 70 lět. — Jan Rěčka z Radworja (z młyna), 69 lět. — Marija Andriccyna z Radworja, 71 lět. — Mikławš Jóršik z Khelna, 77 lět.

Za cyrkej kralowny s. różowca w Radworju.

Dale darichu: Jurij Handrik z Kamjenjeje 100 hr., farař Nowak (město křižeńskoho piwa) 100 hr., njemjenowany z Bronja 320 hr.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1368.—1370. z **Wučkec:** Jakub Knježk, Michał Nowotny, Jurij Wels; 1371.—1387. z **Wudworja:** Jak. Bělk, Jakub Ćóška, Mikławš Hrjehork, Mikławš Jakubaš, Jurij Kinderman, Madlena Klimanowa, Madl. Koklina, Jurij Lajder, Marija Lipičowa, Pawoł Mróz, Jurij Nowak, Pětr Šěrak, Jan Sołta, Mikławš Šołta, Michał Šuster, Jurij Zarjeńk, Jakub Žurik; 1388.—95. ze **Zejic:** Jan Cyž, Michał Česla, Jakub Domš, Hana Jakubašowa, Michał Krawc, Jakub Krawčik. Jakub Špitank, Hana Wjenkowa; 1396.—1397. z **Budyšina:** Marja Winklerowa, tach. wučeŕ Jan Bryl; 1398.—99. z **Haslowa:** Michał Zopa, Jurij Leńš; 1400. Pawoł Mawč z **Baćonja;** 1401 Jakub Donat z **Libonja;** 1402. Cyrill Müller ze **Sulšec;** 1403.—1405. z **Pozdec:** Jakub Čemjera, Jan Kilank, Jakub Bulank; 1406.—1413. z **Radworja:** Józef Nowak, Jurij Domaška, Mikł. Grubert, Jakub Brycka, Jan Pawluša, Michał Cyž, Marija Khórjeńkowa, Michał Knobloch; 1414.—1416. z **Boranec:** Michał Delan, Mikławš Pjetaš, Jurij Buša; 1417. Jak. Měšef z **Měrkowa;** 1418.—19. z **Khelna:** Jurij Buk, Beno Krawc; 1420. Hana wuješowa z **Njebjelčic.**

Mužske Žónske jězdne koła
mantle, hadźicy a wšě přisłušne dźěle
we wulkim wubjerku pola
bratrow Thomasec
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźělki.
Samsna wuporjedźeŕnja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Kedźbu!
Dla wothódnosćenja pjenjez sym nuzowany swoje wonka stojace pjenjezy zezběrać. Tohodla prošu swojich ważenych kupcow, zo chcyli zličbowanjo hač do 15. t. m. wurunać, dokelž bych hewak nuzowany był dołžne pjenjezy zezběrać dać. — Předawanjo jenož hišće za hotowe pjenjezy. — 8. aug. wostanje naš wobkhod zamknjeny.
Welsec kupny dom
w Kulowje.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Wosadnik
z čerwjenym rězkom
à 100 hr.
je zasy na składze.

Jednota
w Budyšinje
změje **njedźelu 13. aug.**
wječor we 8 hodźinach
w katolskej towaršni
měsačnu
zhromadźiznu.

XLIV. hłowna skhadźowanka
serbskeje studowaceje młodosće
12., 13. a 14. augusta 1922
w „Herbskej grychće“ w Njebjelčicach.

Porjad:

Sobotu: w 3 hodź. **hłowna zhromadźizna** „Zwjazka serbsk. studentstwa“, we 8 hodź. komers.

Njedźelu: w 3 hodź. **posedźenjo** skhadźowanki, w 6 hodź. **zabawny dźěł**: dźiwadło, deklamacije, spěwy a potom reje.

Póndźelu: **wulět** do Wotrowa a Pančic.

Wšitkich serbskich studowacych, česćenych přećelow studowaceje młodosće, cyły serbski lud na tutón swjedźeń wutrobnje přeprošuje

Zwjazk serbskoho studentstwa.

Serbski narodny khór.

Sobotu 19. augusta 1/4 5 wuwučowanska pruha.

1. Theoretiske studije.
2. Narodne spěwy.
3. Přijimanjo nowych sobustawow.
4. Powšitkowne wuradźowanja. Domjace nadawki.

Solistojo: 3—4 hodźin.

Bjarnat Krawc.

Serbski orchester.

Njedźelu 20. augusta dopołdnja 1/2 10—11 **w Serbskim Domje** (horka) **prěnja pruha.** Hudźbnicy njech njezapomnja na **pulty** (podstawki). Po zhromadnej pruzy wosebita pruha za zamołwjene **nowe** sobustawy. **Dowěrnicy** w 9 hodź. posedźenjo. Bjarnat Krawc.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, bałmjane twory.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Kuwerty
a wjezłowe listy
(Frachtbriefe)
su tunjo dóstać
w Donnerhakec knihićišćerni.

Hdyž smy minjeny pjatk 4. žnjeńca t. l. z wosebitej česću našoho njezapomnitoho dušepastyrja a luboho bratra

Jana Justa
farara w Ralbicach

při joho farskej cyrkwi khłódnej zemi přepodali, wuprajamy wšitkim, kotřiž su jomu při joho khorosći a po joho tak zažnej smjerći kajkužkuli česć a lubosć wopokazali, swój najnutrniši dźak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Joho khudu dušu poručamy do modlitwow joho duchownych sobubratrow a wěriwych.

R. i. p.

W **Nowej Jasenicy** a **Ralbicach**,
3. žnjeńca 1922.

Marija Larasowa rodź. **Justec**, jako sotra.

Za Ralbičansku wosadu:
Michał Kětan, kaplan.

Po Božej njewuslědźomnej woli zhubichmy přez njewočakowanu smjerć našoho dołholětnoho presesa, wjelelubowanoho našoho wosadnoho knjeza

knjeza fararja Jana Justa.

Ze zarudźenych wutrobow prajimy jomu tu

poslednje dźakne božemje a „Zapłać jomu Bóh luby Knjez“

za wšu lubosć, z kotrejž je nas přez lěta našeje młodosće wodźił. Lubosć za lubosć, swěru za swěru jomu zawdawamy přez zažny row; stajnje budźemy w modlitwach na njoho spominać.

Towarstwo knježnow w Ralbicach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 2.50 hr., :-: sobustawy płaća 2.— hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 34. | Budyšin, 19. augusta 1922. | Lětnik 60.

Bože dary.

Stojimy wosrjedź žnjow. Wšudźom widźimy na polach pilnych žnjeńcow. Znate lube wobrazy stupaja nam zasy před woči. Tu widźimy syckow při jich ćežkim dźěle. Rozkročenje stupaja kročel po kročeli do prědka; žiły jich rukow su napjate; znamjo to ćežkoho dźěła. Z mocu zahanjeja so z kosu, zo bychu ćežke złotonosne stwjelca powaleli. Kosa syči, hdyž stwjelco dźěli wot koruška.

A druhdźe zasy druhi wobraz! Žita su dostate. Rjeblowany wóz je dojěł na polo. Snop po snopje dawa so na wóz a to skedźbliwje a wustojnje, zo njeby so drohotne zorno wuroniło na zemju. Runje tak skedźbliwje kładźe je pohonč, doniž njeje natwaril woprawdźitu ze wšěch bokow a kóncow derje wotměrjenu khěžu. A hdyž je doworštował, sunje so po zadnim dźěle woza dele, zo by wzał wotežcy do rukow a Boži dar dowjezł do bróžnje.

Wobhladajmy sebi tola, lubi čitarjo trósku bliže to, štož wozymy wo žně do bróžnje. Hlejće to su tysacy a tysacy jednotliwych stwjelcow, z kotrychž kóžde njese ćežku kłósku. Předstajmy sej jónu, kak je tute stwjelco zrostło a ćežku kłosu wupłodźiło. Žitne stwjelco je skutk stworićelskoho wumjełstwa — je wopokaz Božeje mudrosće, dobroćiwosće a starosćiwosće!

W nazymu wusywa rólnik symjo. Wone bywa zawłóčene a ze zemju přikryte a swojomu wosudej přewostajene. Štož rólnik do zemje kładźe, zda so być něšto cyle njeżiwe, mortwe, cyle bjez žiwjeńskeje mocy. Hdyž pak je maćerka zemja zornješko přiwzała, namačuje je ze swojej włóhu; symješko bubni a póčnje tłać. Zdobom pak wuńdu z jenoho kónčka raz ćeńke nitki, kotrež, njech leži symješko kaž chce, do zemje so dobywaja jako by jim něchtó přikazał: do klina zemje dyrbiće wy zestupić a tam pod zemju w ćmi a wosamoćenosći swoju službu činić. Jich služba wobstoji w tym, zo wone stwjelco kruće dźerža a z dobom cyłej rostlinje z nutrinow zemje trěbnu cyrobu přiwjeduja. — Na druhim kónčku zornješka wurosće słaby skhadźik, kotryž so hnydom na wjerch wobroća, zo by ze zemje k swětłu přišoł. Jako ćeńka jehlička překole wón wjerch zemje a rozwije so, lědma zo je swětło wohladał, do wuzkoho, podołhojtoho łopješka. Po tutym prěnim skhadźiku wurosće hišće druhi a třeći. Tola stwjelco so nazymu njewuwije, njech nazyma traje tak dołho hač chce. W zymje přemjerznje symješko wjacy króć dospołnje a sprostnje — ale wone njezmjerznje. Zo njeby předołha zyma jomu zeškodźała, zawodźewa je Bóh z khwilemi z běłej sněhowej přikrywu. —

Hdyž pak cunje nalětne wětřiki zaduwaja a Bože słónčko zasy ćoplišo swěći, tu počina zornješko zasy rosć a ćěri stwjelco. Kak zajimawe je tajke stwjelco, kak wustojnje a mudrje je twarjene! Hnydom při zemi dóstanje koleńčko — potom rosće spěšnje dale do wysokosće a dóstawa druhe, třeće traš też štwórte koleńčko. Při poslednim koleńčku wurosćetej dwě łopješcy, kotrejž njewotstojitej wot stwjelca kaž tamne při nižšich koleńčkach, ale so wobjimatej, jako byštej mjez sobu něšto drohotne, něžne khować měloj. A wonej woprawdźe khowatej něšto drohotne. Hdyž łopješcy rozdźěliš, widźiš, zo wobjimatej mjehku, něžnu kłósku, kotraž je hišće přemjehka, zo by wětr a dešć znjesć mohła. Hdyž pak je kłóska dorostła a so skrućiła, tak zo je wětram a dešćej zrosćena, pušćitej so łopješcy a wotkhilitej so wot stwjelca. Nětko so nam pokazuje kłóska, kak stoji na wjeršku šwižnoho stwjelca a z kóždym wětřičkom luboznje so koleba. Na woběmaj bokomaj je kłóska posadźena z kochtami a na wjeršku ma cyłu krónu kochtow. Dołho njetraje, tu wona zakćěwa. Hdyž je překćěła, pjelni so z ćežkim zornom, z kotrychž je kóžde wobronjene z kochćikom.

Rozpominajmy nětko, čohodla so stwjelco runje na wopisane wašnjo wuwiwa. Čohodla přińdźe skhadźik ze zemje hromadu skuleny kaž ćeńka jehlička? Zawěsće tohodla, zo by zemju nad sebi lóže předobyć móhł. Čohodla ćěri zornješko drje nazymn łopješka — ale nic stwjelca? Zawěsće tohodla, zo njeby stwjelco w zymje zmjerzło a zo njeby sněh je złamał. K čomu su wjacore koleńčka we stwjelcu? Stwjelco dyrbi přez nje so skrućić a zesylnić. Bychu-li stwjelca mjenje krute a sylne byłe, by so žito dočasnje lehnyło a zhniło. Čohodla ma stwjelco jenož wěstu ličbu koleńčkow a nic wjacy? Stwjelco by było překrute a by zhubiło swoju šwižnosć a hibliwosć; lohcy by so złamało wot sylnoho wětra a zornješka bychu so lohcy wukłóćiłe. Čohodla njejsu tute koleńčka jenak zdalene wot so? Čohodla stoja bliže při sebi při zemi a dale wot so ke kłóscy horje? Dokelž by stwjelco hewak při zemi přesłaba było a so złamało — tohodla dyrbi deleka być krućiše a sylniše. Čohodla wobdawatej dwě łopješcy mjehku kłósku? Smy to hižo słyšeli — to so stawa, zo byštej ju škitałoj před njewjedrami. Što dyrbja kochty na kłosy? Z nimi so mjehka kłóska wobara před ptačkami, muchami a wačkami, kotrež bychu jej móhłe zeškodźeć.

Hlej, luby čitarjo, tak je kóžde žitne stwjelco woprawdźe mištrowske dźěło Božeje mudrosće a starosćiwosće. A štož płaći wo žiće, to płaći wo kóždej druhej rostlinje runje tak, wo kóždym druhim płodźe.

Hdyž Bóh tón Knjez telko mudrosće a starosćiwosće nałožuje, zo by nam swoje dary wobradźał — što sćěhuje za nas z toho? Mamy dary Boże **mudrje a rozomnje** trjebać a wužiwać. Njesměmy je znjewužić k hrěchej — k njepoměrnosći; njesměmy je drjebić, přečinjeć, rozmjetać! Bychmy-li je tak bjez česćownosće wužiwali, bychmy Božu mudrosć a starosćiwosć zacpěwali, kajkaž so wona zjewja w žitnym stwjelcu, kotrež nam wšědny khlěb poskića.

Swětowy rozhlad.

Přišła je khwila

z kotrejž so znowa čas započina, wo kotrymž njewěmy, kak so wuwije, a što přinjese.

Londonska konferenca njeje Němskej přinjesła wotstorčenjo jeje płaćiznow. Jendźelske a francózsko-belgiske měnjenjo so njechaštej hižo wjacy zjednoćić dać. Tak wosta Němskej winowatosć, k 15. žnjeńcy připoručenu dźělbu zapłaćić; wotedała pak je k tomu jenož jeje štwórty dźěl.

Bližše hač hdy stoji nětko wokomik, zo snadź Francózska samostatnje přećiwo Němskej postupi, zo by sebi dopjelnjenjo swojich žadanjow wunuzowała. W Londonskej konferency chcyše do wotpłaćenja z němskeje strony na to zwolić, zo smě tak dołho němske statne lěsy a podkopki w wobsadźenym kraju za so zwužitkować. Jendźelska bě přećiwo tomu. Snadź Francózska nětko na swoju ruku, njestarajo so we tym wo měnjenjo swojich zwjazkarjow, póńdźe. Praša so, što potom Jendźelska zwora. Njejsmy też nětkle hišće měnjenja, zo ententa tohodla rozpadnje, tola telko přezjenosće a z tym też telko mocy kaž za čas wójny, hižo nima a mjenje jeje hišće změje. Wina na tym je drje mjenje francózske, pječa napjate stojnišćo přećiwo Němskej, hač jendźelska samopašna politika. Přez ententu, wosebje też z woporami Francózskeje, je dócpěła, wo čož jej dźěše, mjenujcy zničenjo němskoho wójnskoho a překupskoho łódźstwa a z tym wuwjazanjo jej strašneje němskeje rivality. Němskeje so nětko hižo na dołhe lěta bojeć njetrjeba. Tola swoju kedźbliwosć a po tym też swoje politiske dźěło dyrbi měć na to, zo jej nihdźe druha rivalita njenastanje, znajmjeńša nic móc, kotraž by jej móhła přewulke špaki činić w přichodźe. Tajka móc pak by była Francózska, hdy by móhła swoje dobyćo nad Němskej politiscy a hospodarscy zwužić. To by so stało, hdy by mjenujcy, Němsku wojerscy dospołnje wuwjazawši, so nuznoty, přećiwo ranju dale brónić, so wuswobodźiła, a z tym wšu swoju móc k rozćěwu wužić a tak k politiskomu hišće wjetšomu wliwej a też wjetšej wikowanskej swobodźe a zamožitosći pozběhnyć móhła. Přetož też materialne dobytki, kotrež by z Němskeje sćahnyła, bychu jej zamoženjo zasy skrućiłe a tak trěbne wobstojenja k rozwiću přihotowałe. Tajki strach pak ma so z časom dusyć a to drje je prěnja a zakładna wina jendźelskoho zadźerženja. Też jej drje so dospołnje wěrypodobne njezda, zo Němska njeby wjacy k wotpłaćenju wójnskoho zarunanja činić móhła, hač to čini.

Kajke wuhlady

su nětko za Němsku po zrjeskotanju Londonskeje konferency?

Najhubjeńše za hospodarstwo a z tym za derjeměćo ludu. Tele słowo wobkruća zadźerženjo bjerzy.

Je přišło, kaž hižo do njewuspěšnoho skónčenja Londonskeje konferency (tydźenja) pisachmy: hódnosć němskich pjenjez je nadobo hrózbnje spadnyła. To pak woznamjenja za najbližše dny hobrske postupowanjo wšěch płaćiznow, z tym přińdu nowe žadanja wo powyšenjo mzdow a hłód a druha nuza za tych, kotrychž dokhody drohoty přiměrjene njepostupaju, kotřiž tajke žadanja nikomu přeełožić njemóža. Tele wobstojenja njepřeměni tež zbožopřećo presidenta Zjedn. Statow Ameriki k wopomnjeńskomu dnju postajenja noweje (demokratiskeje) wustawy za Němsku, ani horliwe derje měnjene wozjewjenjo němskoho presidenta k tomule dnju.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Požadliwosć za zawjeselenjemi přibjera, skoro móhł prajić z přibjeracej drohotu. Do swěta trubja nowiny, kajke hubjenstwo w Němskej je, a skorži so, zo chcedźa nas zadajić. Kak znjesu pak so z hubjenstwom zawjeselenja, kotrež so nětkle tak husto zarjaduja? Naléto bě tu w Budyšinje „wulka šisblejcha“ a je ludźom dosć z kapsow wućahała. Tola z tym njebě dosć. Wot njedźele mamy tu „mału“ šisblejchu abo kaž też prawje, augustowu. Ma ludźom zarunać za to, zo so „pječa“ prěnja dosć „poradźiła“ njeje. A nětko wužiwaja tam z nowa, hačrunjež mějachu njedawno tu swój hermank a na nim woprawdźe dosć přiležnosće so zabawjeć a přečinjeć. A kaž tu, je we wšelakich druhich městach; njeje też wo wjele hinak na wsach. Bjez dźiwa, zo ententa, kotraž tola wšo wobkedźbuje, sebi praji, zo němski lud móže płaćić a tohodla też dyrbi.

Wěc pak ma hišće jene zrudne. Mjez tym zo jeni wužiwaju, druzy tradaja. Tu wza sebi tele dny žónska žiwjenjo, dokelž hižo njeměješe zeživjenja, a zrudnje je posłuchać na starych ludźi, kotřiž sebi ničo wjacy zasłužić njemóža. Z někotrymi hriwnami wob dźeń dyrbja žiwi być. — A hišće hórje budże za nich po njeporadźenej Londonskej konferency.

Z Budyšina. Wokrjesny wubjerk je nětko rozsudźił, zo ma so za kóždy wosobny wóz dawk płaćić, a to za prěni 100 hr., za druhi 200 hr., za kóždy dalši po 300 hr. Z tym je dawk wo khětro pomjeńšeny hač bě prjedy namjetowany. Namjet žadaše sebi mjenujcy płaćenjo po kóždočasnych płaćiznach wěstoho dźěła žitow. — Dale wobzamkny wokrjesny wubjerk, zo maja so gmejnam bjez danje pjenjezy požčić k zhromadnomu nakupjenju nepli a palić. Wokrjes chce hižo nětkle w delnjołužiskich wuhlišćach briketow na skład nakupić, zo by potom wosebje šulam, wyšnosćam a wustawam paliwo podawać móhł. Wšěm industrielnym a rjemjeslniskim zarjadnistwam pak změje češka brunica służić, khudši lud pak budże dyrbjeć z wuhlowym prochom (Siebkohle) tepić. Za zastaranjo z neplami a wuhlom budźa znajmjeńša 3—4 milijóny hriwnow trěbnych.

— Rapidnje spadnje hriwna. Je, kaž smy w poslednim čisle prajili: njezměje-li Londonska konferenca wuspěcha za Němsku (a je skoro wěste, zo njezměje), potom hrózbnje a khětře hódnosć našich pjenjez spadnje. A bu tak. Póndźelu wozjewjachu nowiny, zo je Londonska konferenca so rozbiła a hižo nazajtra přinjesechu powěsć, zo je so póndźelu za dolar 1010 hr. płaćiło (do wójny 4 hr.), za češkosłowaksku krónu 2650 hr. Srjedu dóńdźechu ličby. Po nich běchu kursy cuzych pjenjez wutoru wječor do 6 hodźin w Barlinje: dolar 1039,70 a češkosłowakska króna 2916,35, w Drježdźanach češkosłowaska króna samo 2996,25; potajkim króna, za kotruž do wójny 85 pjenježkow dawaše, měješe wutoru 30 hr. hódnosć přez 4 pjenježkow. Minjenu sobotu bě dolar hišće „jenož“ 781,52, króna 2072,40 hr. w Barlinje. — Spadnjenjo hriwnineje hódnoty **płaćizny** za wšo, wosebje też za **žita** powyša: Pšeńca bu 1900—2000, rožka 1525—1625, stary nalětny ječmjeń 1900—2000, wows 1810, pšeńčna muka 2300—2500, ržana 1750—1875, cokorowe truhańčki 1300—1400, wowsna a z cypami młóćena słoma 260—300, syno 480—580 hr. wšo po centnarju. Žitowe płaćizny maja nakhilenjo so hišće bóle powyšić. — Běrny: nowe běłe 210—220, różowe 190—210, módre 220—240 hr. — Mloko płaći wot 15. hač do kónc augusta we Lubiju 15 hriwnow, w Drježdźanach 17,60 hr. za liter.

— Přecy přiběraja skóržby, zo płaćizny za zeživjeńske, potrjeby, wosebje też ratarskoho razu rostu. W Kamjencu wubuchny tale njespokojnosć k namocy. Je wěrno, zo mnozy ratarjo sebi přez měru wulke płaćizny žadaja, je pak runje tak wěrno, zo jim mnozy ani nětčišej drohoće přiměrjeny pjenjez njepopřeja, za swoje pak sebi wot nich runjewon přehnate wunuzuja. K wšomu, štož je kóždy w tym nastupanju nazhonił, je wosebje kharakteriski pad, kotryž w „Zapósłanym“ w „Bautzener Nachrichten „Bautzener Tageblatt“ čitamy. Po tymaj powěsćomaj žadaše sebi tu jedyn wobućnik za škórnje 1410 hr. a hdyž so tónsamy kupc za samsne škórnje runje poł hodźiny pozdźišo zasy woprašeć přińdże, žadaše sebi překupc nětko 1625 hr. Kóždy čini sebi płaćizny, kaž chce, nihdźe njeje wobstajnosće a jenajkosće.

— Kaž hižo wšelake nowiny wozjewjachu a kaž smy nětko też z pušćomnoho kužoła zhonili, je Šěrachowske měsćanske zastupjeństwo knjeza sejmowoho zapósłanca Heßleina za swojoho měsćanostu wuzwoliło. Za njoho wotedachu so 8 hłosow, přećiwo njomu 6 hłosow. Tych 8 hłosow je so jomu z centrumskeje strony dało, 2 zastupjerjej z centruma pak njeběštaj za njoho, štyrjo su zastupjerjo naliwnych stron. Hačrunjež přećiwnicy přećiwo wólbje protestuja, njezměja po wšěm, štož je zhonić, wuspěcha, dokelž jich winy woprawnjene njejsu. Knjez zapósłanc je wólbu přiwzał. Přejemy mjenowanomu knjezej do joho nowoho zastojnstwa wjele zboža: njech je joho skutkowanjo jomu a Šěrachowskim k spomoženju.

Naši serbscy wučerjo we sakskej Łužicy přecy pilnišo za swój serbski narod dźěłaju. Nowe wobstojenja po wójnje a přewalu dawaju jim wjacy swobody, a tu wužiwaju k dobromu skutkej. Wosebje je ważne a ma so připóznać zo też nětko hladaju swojich towaršow w pruskej Łužicy za narodnu mysl a za narodne dźěło zahorić. Tak so njedawno we Wojerjecach zeńdźechu k posedźenju, na

Poslednja Primica w Tuchorju.

(Pokračowanjo).

Wićazecy njesłušachu pod joho sudnistwo, ale stojachu jenož pod krajnym bohotstwom. Hewak pak běchu wšitcy Serbja kołowokoło roboćenjo. A što měješe to rěkać, nichtó njewěri, štóž to njeje sam spytał. Po cyłych dnjach dyrbjachu na knježim dworje dźěłać a za nich zbywaše jenož nóc. Při sywach mějachu najprjedy knježe pola wobdźěłać a tak sebi často za swoje sywy prawy čas přečakachu a skomdźichu. Wo žně, hdyž bě žito zrałe, dyrbjachu na knježi dwór na robotu khodźić, njedźiwajcy na to, hač so jim doma žito wuroni. Z khwatkom dyrbjachu potom swoje dźěło zhrabać, zo bychu z časom zasy na robotu hić móhli.

Wězo tajke z khwatkom dokonjane dźěło polam njehoješe, zo jenož pyrjej a pjancy poležkowaše. Žně bywachu potom dale a khudše, dawki pak dźeń a wjetše. Tuž bě bjez dźiwa, zo po něčim cyle wobkhudnychu, zo bě nuza a hubjenstwo pola nich z domom.

Jeničcy wićazowje běchu so tajkoho zrudnoho wosuda zminyli. Woni běchu zamožići, nahladni ludźo.

Też Tuchorjan Wićazec běchu po cyłej wokolinje widźeni. Samo hrabja so za nich njehańbowaše. Trjebaše wšak přecy wjele pjenjez a tuž dyrbješe sebi Wićazec dobrych dźeržeć, zo bychu jomu druhdy z požčeńku wupomhali. Tohodla jich też často wopytowaše, a bě-li w hrodźe někajki swjedźeń, běchu też Wićazec na njón přeprošeni.

Tak so sta, zo też Marka často k Wićazecom na bjesadu khodźeše a Wićazec Michał zasy na knježi dwór. Tuž njewubudźachu Marcyne wopyty pola Wićazec žanoho podhlada a bratr, bosy mnich, móžeše so tu z njej skhadźować a ju rozwučować. Nimale přez lěto skhadźowaštaj so tak bratr a sotra we Wićazec hospodliwym domje.

Tola Marcyna macocha swoju přirodnu džowku z wótrym wóčkom wobkedźbowaše a za kóždej kročelu slědźeše. Jej so dźiwno zezda, zo Marka tak často a tak rady k Wićazecom khodźeše, a tukaše, zo něšto za tym tči. Tuž sebi naja znatu donošowarku, zo by jej wučušliła, što so pola Wićazec stawa. Bórzy so tutej też poradźi, potajnosć wuslědźić. Tak wukopa so Marcyny wobkhad z bratrom, a z tym so z dobom wujasni, čohodla so Marka tak kruće nowej wěrje přećiwješe. Hrabja so njemało rozmjerza, a wšón wobkhad z Wićazecami so kruće zakaza. Zo pak by bratrej njemóžne było, so zasy ze sotru skhadźować, wotmysli sebi hrabja, Tuchońsku kapałku wottorhać a ju do Budyšina přenjesć. Potom by też bratr so domoj do klóštra nawróćić dyrbjał. Tohodla so znowa wo tutej należnosći z tachantstwom a Budyšskej radu jednaše. Tachantstwo zwoli też skónčnje do toho, dokelž sebi Budyšska rada přeješe, zo by so kapałka na měsćanske pohrjebnišćo přenjesła. Tola hrabja so njebě ludźi prašał, hač sebi tak mi a tebi ničo dadźa lubu swjatničku rubić. Hdyž tohodla knježi dźěłaćerjo z piłami, sekerami, wopačemi, motykami a ze wšelkej druhej naprawu do Tuchorja přińdźechu, a so do cyrkwje dachu, dóńdźe ke krawym pukam z ludźimi, kotřiž běchu so tu zběželi.

Też stary Mots škaraše tu ze swojej zerzawej hlebju wokoło so. Njezrani drje z njej nikoho strašnje; tola jako stary stražnik maćerje Božeje chcyše też swoju knjeni zakitować pomhać. Bóle pak hač ze swojej brónju wojowaše z hubu a pohonješe ludźi, zo bychu so zmužiće nadpadnikow wobarali. Na wšěm posledku, hdyž běchu jim krawych ranow nabili, dyrbjachu dźěłaćerjo cofać a so z prózdnym wróćić. Z krawnymi hejami bě so nadpad wotpokazał, a hrabjowy zamysł bě so znjeporadźił.

To bě hrabi smjerć do boka. Ze złobami so wšón pyrješe. To zwuži joho mandźelska a šćuwaše joho na staroho Motsa, kiž bě pječa na wšěm wina. Hrabja tomu rad wěrješe; wšak bě Mots też prěni króć joho wotpohlad překazył. Tohodla so po zdaću změrowa, zo by tak ćim lěpje starca

kotrež běchu sebi wšelakich serbskich knjezow wučerjow z pruskeje Łužicy přeprosyli; jich tak zahorichu, zo ći sebi po přikładźe sakskich serbskich wučerjow towarstwo założichu ze samsnym narodnym zaměrom kaž tudomne towarstwo ma. — Dobra wola tamnišich pruskich wučerjow ma so připóznać. Zawěsće jim pruska šulska wyšnosć njebudźe lohko činić, tež při njej wostać, ale je po tym, kajkaž je so dotal wopokazała, nimale wěste, zo budźe hladać jenoho po druhim zasy wot towarstwa wottorhnyć. My we Sakskej mamy čežke bědźenjo wo swoje narodne prawa; w Pruskej su runje won čeže hrózbne, kotrež namóc a překlepanosć tam serbskej narodnosći přihotujetej.

Z Radworja. Tudomna „Bjesada“ wotmě njedźelu swoju bohaće wopytanu měsačnu zhromadźiznu. Na njej jednachmy wo misijónje, kotryž budźetaj tu wot 26. augusta hač do 4. septembra kk. doktor Jakubaš a pater Rab wotměwać. Dokelž běše wo misijónje wjele rozmołwjeć, běše so čas tak minył, zo dyrbješe přednošk a měsačna rozprawa wuwostać. Zhromadźizna so z přistupom někotrych nowych sobustawow skónči. — Přichodne posedźenjo budźe poslednju njedźelu septembra.

Z Barta. Žałostne njezbožo sta so na puću z Dubrawki do Wukrančic. 23 létny dźěłaćeŕ Jan Wawrik z Wukrančic wotjědźe na kolesu z Dubrawskeje šamotoweje fabriki. Wawrik měješe kosu na ramjenju, dokelž bě w Dubrawcy trawu sykł. Ducy domoj, 200 metrow wot staršiskoho domu zdaleny, z njeznateje přičiny tak njezbožownje z koła padny, zo sebi z kosu šiju hač do kosće přerězny. Krwawe slědy pokaža, zo je so hišće dale wlekł a potom na wukrawjenjo wumrěł.

Ze Smječkec. Tu bě jedyn cuzy přićahnył. To w kupjelach njenadpadnje. Tu wšědnje cuzy přikhadźeja a wotkadźeja kaž we hołbjeńcu. Tola tón cuzy, wo kotrymž chcemy zjawnosći powěsć dać, bě wosebity ptačk. Bórzy pak so zasy zhubi. Joho strowosć wulěkowanje njetrjebaše, ale móšna. Wón pola jenoho druhoho cuzoho 4 dejmanty wysokeje hódnosće a něšto pjenjez sobu wza.

Z Wojerec. Knjez farař Otremba je ćežko znjezbožił. Zańdźenu njedźelu poda so rano zahe do wuhloweje jamy „Erika“, zo by tam Božu službu wukonjał. Jědźeše z kołom. Z někajkim zadźěwkom padnje a so ćežko zrani. Bjez wědomja leža wosta. Tak joho nimoducy namakachu a joho do joho bydla přewjezechu. Joho wosadni a wšitcy joho přećeljo joho znjezboženjo wobžaruja. Jomu přejemy, zo by z Božej pomocu bórzy wotkhorjeł.

Z Kulowa. Dwě wobydlerćy našoho městačka tele dny nahła smjerć překhwata. Wudowa kantora Pohle khlěbowe często načinješe, jako ju Boža ručka zaja. Boža ručka zaja też šwalću Rólic Marju. Wona runje serbsku družku wobłěkaše, jako jandźeł smjerće k njej přistupi a jej do tamnoho raja kazaše.

Ze Zhorjelca. W Zodelu pola Penziga 18lětna holca we wječornej ćmičcy z kołom jědźeše. Jej ze Zhorjelca automobil napřećo přijědźe. Holca z koła skoči. Njenadźicy mužskej z automobila wuskočištaj. Holca so wustróža a so do ćěkanja da. Čěkajo koło ležo wostaji. Jedyn teju mužow koło zhrabnywši je na automobil ćisny. Druhi za holcu běžeše. Ta škrěčo ćěkaše a też zbožownje ćekny. Mužej zasy do automobila skočeštaj, a tón so w dźiwim khwatku k Zhorjelcu wotsali. Rubježnistwo sta so přede wsu mjez dwěmaj burskimaj statokomaj.

Z Rychnowa (Reichenau). Z jězdnym kołom znjezbožištaj póndźelu młodaj človjekaj. Fabrikski dźěłaćeŕ bě, sebi młodu holcu prědku sobu na koło sadźił. Koło pak wobeju njewudźerža a so zlemi runje, hdyž po nahłej horje dele jědźeštaj. Wobaj zatrašnje wo zemju dyrištaj. Pachołej so nop pukny a so mozhy ztřasechu. Holca so na hłowje ćežko zrani.

Do Serbow. Naši ludźo su často jara njekedźbliwi. Njedawno zwiny so něhdźe kolesnik wokoło rózka. We samym wokomiku přijědźe jomu wot tamoho boka rataŕ na kolesu napřećo: w rucy wulke widły a to tak, zo wótre kónčki do prědka a horje stojachu. — Kajke njezbožo bě so też tu stać mohło. — Njeby pak też tónle rataŕ sam z někajkeje winy z kolesa do prědka štapić móhł? A što potom, hdy by do swojich widłow štapił? — Bóle mysle dyrbja ludźo hromadźe měć, hdyž na kolesu jězdźa.

Słónčko, měsačk, dešćik.

1. We runym polu stoji rjana khěžka
   A w khěžčičcy tej młodźency su tři.

2. A kak dźě rěkaš, młodźenco ty prěni?
   A ja so bože słónčko mjenuju.

3. A z čim so khwališ, praj nam, bože słónčko?
   A ja so khwalu: Hdyžkuli ja zeńdu*,
   Ja hórki wšě a dołki wobswěću.

4. A kak dźě rěkaš, młodźenco ty druhi?
   A ja so boži měsačk mjenuju.

5. A z čim so khwališ, boži měsačko?
   A ja so khwalu: Hdyžkuli ja zeńdu*,
   Ja hórki wšě a dołki wobswěću.

6. A kak dźě rěkaš, młodźenco ty třeći?
   A ja so boži dešćik mjenuju.

7. A z čim so khwališ, boži dešćiko?
   A ja so khwalu: Hdyžkuli ja zeńdu*,
   Ja hórki wšě a dołki wobzelenju.

8. Ha knjez tón khodźi wjesoły po zahonje,
   A wón so Bohu pěknje dźakuje.

9. Haj zo ma huste snopy na zahonje**,
   Haj jakož hwězdy na njebjesach su.

10. Haj, ječmjeń rosće, poskakuje wšón.
    A pšeńca rosće, tučna poléhuje.
    Haj, haleluja!

Słónčko, měsačk a dešćik su tři „boži młodźency“, pósłani rólnikej „z Boha“ rjane žně přihotować. Tohodla wyskaj, človječe: haleluja, to rěka: wjesel so a raduj! Ale też so dźakuj kaž tón „knjez“.

Žórło: Časopis Mać. S. 1868, 73 (M. Hórnik).

* Melodija wot spočatka. ** snopy rožki.

---

lepił. Kóždy so dźiwaše, zo sebi tamne přećiwjenjo hrabja tak změrom lubić dawaše. Nikoho njekhostaše; haj, ani njepikny wo njeluboznej należnosći.

Bě so runje lěto minyło, zo bě hrabinka wumrěła. Zasy swjećeše so Wšěch Swjatych a nazajtra zaswita dźeń Khudych Dušow.

Hdyž ludźo so na kerchowje skhadźowachu, přiwleće so tam też stary Mots. Hańžka wjedźeše joho za ruku. Wbohi šědźiwc ničo njewidźeše. Hdźež so prjedy miłej wóćcy zyboleštej, tam běchu nětko puste dźěry. Woči měješe wukałanej a krej z prózdnych dźěrow kipješe. — Što bě njeskutk zworał? Starc to njewědźeše. Njesměrna bolosć bě ducha zaćěmniła. Tola Hańžka wědźeše powědać, kak su jeju pola knježoho dwora nadpadli, kak su dźěda do pjatnicy spinyli. Přez cyłu nóc bě dyrbjał w njej tčeć. Rano zahe su jomu potom wóći wukałali a joho pušćili.

Hrozne bě to wjećenjo. Wbohi starc da so dowjesć na hrabinćyny row. Tu so lehny, dołho leżeše kaž we womorje a hdyž joho Hańžka skubaše, zo by zasy k sebi přišoł, njehibaše so hižo, wutroba bě přestała bić. Mots bě mortwy.

Hrozny napohlad poskićeše so ludźom na kerchowje. Na rowje leżeše mortwe ćěło wbohoho Motsa a při nim sedźeše płačo Hańžka. —

Tutón napohlad rozhori žałostnje lud. Dawno bě so w nim njespokojnosć symjeniła ćežkeje roboty a bjezkónčnych dawkow dla. Nětk pak so wšo rokoćeše a hrozny zběžk wubuchny. Nichtó njekhodźeše wjacy na robotu, nichtó njepłaćeše dawkow. Za to palachu so w nocy knježe fajmy, a na knježich łukach pasechu burja swoj skót. Hdźež jenož móžno, činješe so knjezej klubu.

Knjez njemóžeše roboćanow změrować. Zepjerajcy so na Wićaza, kiž jich nawjedowaše, žadachu sebi swobodu wot dawkow a roboty. Dołho pak nochcyše knjez zwolić. Tuž so njeměr přes cyłu zymu dale symjenješe. Tola njenačini telko škody wjacy, dokelž běchu pola puste. Hdyž pak so naléćo přibliži, wobćežowaše so hrabja pola krajnoho bohota a žadaše wo pomoc. Ta so jomu też sta. Wójnske čŕjódy so do Tuchorja nawalichu, pobichu zběžkarjow a skóncowachu kóždoho, kohož zetkachu. Wićaz bě w bitwje zahinył, a joho statok so zapali a z nim spali so Wićazowa. Z cyłeje Wićazec swójby zby jenički Michał, dwanaćelětny hólčec. Tola też jomu hrožěše strašny kónc. Hrabja joho dosahny a tykny joho do hrodowskeje kłódoweje wěže, zo by tu zawutlił. Wićazec kubło pak přiswoji sebi hrabja. Tak so zběžk podusy. Z wićazecami bě duša cyłoho rokoćenja zahinyła. —

Tola łuže človječeje krewje, kotrež bě hrabja přelał, njewusaknychu w joho duši. Swědomjo jomu porokowaše, zo bě won sam na tym wina, dokelž bě tajki hrozny njeskutk na starym Motsu zworał. Zo by swoju njeprawdu trochu zarunał, přija wosyroćenu Hańžku do hrodu a staraše so za jeje woćehnjenjo. Tola při tym chcyše jej nowu wěru zašćěpić. Ale njeporadźi so jomu to lěpje hač z Marku. Wobě holčcy so wzajomnje we wěrje wobkrućeštej.

Hdyž jeno móžeštej wutwochnyć, běžeštaj do Tuchorja, modleštej so k maćeri Božej a posłuchaštej na wučbu pobožnoho mnicha. Skradźu přihotowaše jeju tón k swjatomu woprawjenju. Ach, kak so wobě na tón dźeń wjeseleštej. Njemóžeštej joho dočakać. Skónčnje přibliži so zelene štwórtk. Zahe rano, hdyž hišće wšitko na knježim dworje spaše, stanyštej a wotsahliwši so mjelčo z wrótkami won khwataštej do Tuchorja. Jeju dohladowarka drje wo tym wědźeše, ale hladaše jimaj přez porsty, dokelž runje knjejstwo doma njebě.

Tola na nezbožo přijědźe knjejstwo dźensa rano njenadźicy dom, a holčcy njeběštej so so hišće z Tuchorja wróćiłoj. Prěnje prašenjo bě wězo za dźěsćomaj. Dohladowarka njewědźeše abo njechaše wědźeć, hdźe holčcy stej. Rano wstańši woža stej pječa tróšku won do Božeje stwórby běžałoj.

Wězo dyrbješe dohladowarka tajkeje njerody dla, zo bě dźěsći samej won běžeć dała, hnydom službu a dom wopušćić. Wona so też njekomdźeše, zhraba swoje zmachi a woteńdźe z khwatkom, zo by pře wšě hory była prjedy hač so cyła wěc wukopa. A to dołho njetraješe. (Přichodnje skónčenjo.)

Swjatoho kříža dla pohóršk.

Wyšši měšćanosta w Pirmasensu (Bajerskej) da z kěrchowneje hale, do kotrejež ćěła na mary stajachu, kříž wotstronić, dokelž židowske ćěła do tajkeje hale so kłasć njesmědźa, měšćanska rada pak je postajiła, zo dyrbi kóžde ćěło do njeje. Křesćanow je wulki pohóršk přewzał tajkeje přikaznje dla, a wón je ćim wjetši, hdyž tola židźa sami sebi wotstronjenjo Božeje matry žadali njeběchu.

Wične płaćizny,

kajkež so 17. augusta 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Woły:	Živa waha.	Rězna waha.
1.		4700—4900	7650—8725
2.		4400—4600	7325—8650
3.		3700—4000	6825—8200
4.		2800—3400	6000—7750
	Byki:		
1.		4600—4800	6975—8100
2.		4200—4400	6550- 7825
3.		3600—3900	6750—8725
4.			
	Jałojcy, kruwy:		
1.		4700—4900	7650—8725
2.		4400—4600	7325—8650
3.		3700—4100	7100—8650
4.		3000—3600	6500—8250

rjad.	Ćelata:	Živa waha.	Rězna waha.
1.		6600—6800	punt
2.		6200—6400	108,—
3.		5800—6000	105,—
4.			105,—
	Wowcy:		
1.		5700—5900	116,—
2.		4600—5400	111,25
3.		2400—4000	84,25
	Swinje:		
1.		9100—9300	punt
2.		9400—9600	118,—
3.		8700—9000	118,75
4.		8200—8500	118,—
5.			118,—

Mužske Žónske jězdne koła
mantle, hadźicy a wšě přisłušne dźěle
we wulkim wubjerku pola
bratrow Thomasec
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Misijón w Radworju

wot soboty 26. augusta hač njedźelu 2. septembra 1922.

Wobej njedźeli: Bože mšě 1/2 6, 7 a 8 hodź.; prědowanja w 9 a 1/2 3 hodźin.

Dźěławe dny: rano w 5 a wječor 1/2 8 hodźin prědowanja; 1/2 6 a w 7 hodź. Bože mšě.

Štóž sebi nadrobniši porjad přeje, dóstanje jón na žadanjo připósłany.

Adresa: Pfarramt Radibor, Amtsh. Bautzen.

Kedźbu!

Dla wothódnosćenja pjenjez sym nuzowany swoje wonka stojace pjenjezy zezběrać. Tohodla prošu swojich waženych kupcow, zo chcyli zličbowanjo hač do 15. t. m. wurunać, dokelž bych hewak nuzowany był dołžne pjenjezy zezběrać dać. — Předawanjo jenož hišće za hotowe pjenjezy. — 8. aug. wostanje naš wobkhod zamknjeny.

Welsec kupny dom
w Kulowje.

„Serbowka“ towarstwo studowacych Serbow Serbsk. seminara w Prazy,
woswjeći
= jubilej swojoho = 75lětnoho wobstaća
přez wosebity swjedźeń w Handrikec hosćencu w Jasenicy 27. aug. 1922.
Započatk w 6 hodźinach.
Porjad: Powitanjo, swjedźeńska rěč, spěwy, deklamacija, dźiwadło. Potom reje (jenož za wopytowarjow swjedźenja).
Wšitkich Serbow na tutón swój jubilejny swjedźeń najwutrobnišo přeprošuje
„Serbowka“.

Ratarska šula
z wotdźělenjom za holcy.

Podpisane zarjadnistwo wozjewja, zo bu při ratarskej šuli **holčace wotdźělenjo** zarjadowane. Tale wučba traje **dwoje poł lěta** a wuswobodźi wot wopyta powšitkowneje pokračowanskeje šule. — Wučba w bliższim zymskim połłéće wobeju wotdźělenjow šule započina so **štwórtk 19. oktobra 1922**. Direktor přijima připowědźenja, tež rad wšo dalše wukaza.

Zarjadnistwo.

Oekon. rada **Pawoł Reichel.** — Oekon. rada prof. dr. **Gräfe.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 — **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** — telefon čo. 155

poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, bałmjane twory.

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wosadnik
z čerwjenym rězkom
à 100 hr.
je zasy na składže.

Wustojnu hospozu
pyta Khrósćanska fara.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je naš luby nan, bratr, přichodny nan, swak a wuj

Jan Jenich,

bywši kowarski mištr w Khelnje,

w 62. lěće žiwjenja zbóžnje ze swěta wotešoł. Tohodla wuprajamy wšěm, kiž su joho w khorosći wopytowali, jomu na póstywječor přikhadźeli a joho k rowu přewodźeli, najwutrobniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu zemrětoho pak poručamy modlitwje wěriwych.

W **Khelnje, Drježdźanach, Budyšinje, Radworju a Zdźěri,** na pohrjebnym dnju.

Zrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 2.50 hr., :-: sobustawy płaća 2.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 35. | Budyšin, 26. augusta 1922. | Lětnik 60.

Do Jericha.

Człowjek pućowaše z Jeruzalema do Jericha tak powěda nam swj. Pismo. Štó je tónle człowjek? To je Hadam, prawótc człowjeskoho splaha, to pak sy też ty, luby přećelo. Jeruzalem rěka po serbsku: město pokoja. Tole město pokoja bě za Hadama paradiz. Ale Hadam zhubi tónle paradiz, tole město pokoja přez swoju njeposłušnosć, přez swoju spjećiwosć přećiwo krutej kazni Božej a kročeše nětk z Jeruzalema do Jericha, z paradiza do hubjenstwa, do doła sylzow, a z nim cyły człowjeski splah. — Kaž Hadam, tak měješe też ty swój paradiz, swój raj pokoja a wjesela w swojim njewinowatym dźěćatstwje. Ale ach, kaž Hadam swój paradiz zhubi přez swój hrěch, tak sy też ty wopušćił raj křćeńskeje njewinowatosće a swjatosće, hdyž přestupi kaznje Bože, hdyž zhrěši. Hrěch, tón će wuwjedźe z raja njewinowatosće na puć do Jericha, do zrudoby a hubjenstwa, do sylzow bolosćow. Kaž Hadamej, płaća też tebi słowa rozhněwanoho Boha: „Zemja budź poklata twojedla! Černje a wósty budźe tebi płodźić. W poće swojoho wobliča budźeš khlěb jěść hač so nawróćiš k zemi, z kotrejež sy wzaty. Přetož proch sy a do procha so nawróćiš.“

Swjate sćenjo rozprawja dale: „a padźe mjez rubježnikow. Ći joho wurubichu a zranichu a wostajichu joho na poł mortwoho ležo.“ Haj zawěrno, rubježnikej padźe Hadam do rukow. Abo njebě tamny had w paradizu njekničomny rubježnik a mordaŕ! Jězus sam dźěn mjenuje tohole hada satana „mordarja wot spočatka“. Tónle rubježnik wza prěnimaj człowjekomaj swjatosć a sprawnosć, wusleče jeju drastu njewinowatosće, njewostajiwši jimaj ničo hač nahotu a hańbu. Runje tak pak dźe so człowjekej, hdyž je padnył mjez rubježnikow. Ćile rubježnicy su satan, swět a zła požadliwosć. Też woni rubja człowjekej rjanu drastu njewinosće a swjatosćaceje hnady, a z tym spodobanjo a dźěćatstwo Bože. A nic dosć na tym, zo joho wurubja. Ně, woni joho hišće bija a wostaja joho poł mortwoho ležo. Haj, Hadamej bu hłuboka rana nabita, rana, kotraž nic jenož joho, ale też wšěch joho potomnikow do hubjenstwa storči. Poł mortwy wosta na puću ležo. Zhubił bě žiwjenjo duše a też njesmjertnosć ćěła. A w znamju tejele duchowneje smjerće stupi kóždy człowjek na swět. A njech by też w swj. křćeńcy žiwjenjo duše zasy namakał, jeli přez ćežki hrěch swój paradiz dźěćatstwa zhubi, rubi so jomu žiwjenjo duše z nowa. Ale jenož hišće žiwjenjo ćěła. Poł mortwy leži potajkim při puću. Ćěło drje je hišće žiwe, ale duša je mortwa za Boha a wěčnosć, a zhubjena, je-li nichtón njepřińdźe, kiž by so nad nim smilił.

„Jedyn Samaritan pak tam puću přińdźe nimo, wuhlada joho a bu z miłosću hnuty. A přistupiwši zawjaza joho rany, wolij a wino na nje linywši, a sadźi joho na swoje skoćo, dowjedźe joho do hospody a zastara joho.“ Štó je tónle Samaritan! Nichtón druhi, hač Jězus Khrystus syn Boži sam. Wón je tón „pućowacy“ Samaritan. Wopušćiwši krasnosć njebjeskoho Wótca je na zemju stupił a pućował po wsach a městach slubjenoho kraja, zo by pytał, štož bě zhubjene. Wón widźeše człowjeski splah poł mortwy ležeć, widźeše, kak přecy hłubje zapaduje do nuzy a hubjenstwa, kak khwata do wěčnoho zatamanja. A bu z miłosću hnuty, poskići so njebjeskomu Wótcej jako wujednacy wopor, přistupi k połmortwomu, t. r. wza człowječu naturu na so, zawjaza rany, to rěka přez swoju Bóžsku wučbu spokoji wón žehliwu žadosć człowječeje duše za wěrnosću. Liny wolij a wino, wolij Bożeje hnady a wino swojeje na křižu přelateje krewje. Położi joho na swoje skoćo — na skoćo? Ně, na sebje samoho położi Zbóžnik hrěchi swěta a dowjedźe nas do hospody, do swojeje swj. cyrkwje a přewostaji dalšu starosć hospodarjej, biskopej, duchownomu, dariwši jomu dwaj dźesatnikaj, to je swoju swjatu wučbu a swjate sakramenty, z čimž cyrkej kóždoho wuhoji za wěčne žiwjenjo, štóž je dobreje wole.

Do Jericha kroči też naš lud, z Jeruzalema do Jericha, z pokoja do hubjenstwa. Też serbski lud měješe swój paradiz. Běše čas, hdyž wón kaž dźěćo w njewinosći w złotej swobodźe swoju rolu wobdźěłaše, so swojoho byća radowaše. Ale zhrěši a paradiz so jomu zawrě. Had překory a zawisće bě so k njomu přiwdał. Haj, zawisć a překora wuhna serbski lud z Jeruzalema na puć do Jericha, do hubjenstwa. A padźe mjez rubježnikow. Wójnu lubowacy susodźa joho nadpadźechu, wurubichu joho, wzachu jomu kraj a kubła, móc a prawo, nabichu jomu surowe rany, zo poł mortwy leži nětk na puću.

A hdźe je nětk tón miłosćiwy Samaritan, kiž by nad našim wbohim poł mortwym serbskim ludom so smilił? Ja myslu a sym přeswědčeny, zo też našomu lubomu ludej nichtón druhi pomhać njemóže, zo jón nichtón druhi k nowomu žiwjenju a k swobodźe dowjesć njemóže, hač Syn Boži sam, z joho wolijom a winom, z joho swj. wučbu a hnadu. Ow, zo bychu tola wšitcy Serbjo w tymle zrudnym času so z cyłej dušu Jězusej dowěrili, joho wučbu a hnadu nanajbóle sej ważili. Potom joho sylna ruka nas zakita před wšitkej złosću. Potom, njech smy też jenož mała horstka hišće, pod joho wótcowskej starosću znowa wožiwimy a so posylnimy. Haj zawěrno, hdyž zasy wěrne a žiwe křesćanske zmyslenjo wšě serbske wutroby zahrěje, zo so rozpłomjenja w nutrnej lubosći mjez sobu, potom nihdy njezahinje lipa serbska, ale dźeń a rjeńšo zakćěje a rozrosće Bohu k česći a Serbam k spomoženju!

Tola, Jězus praji: „Přikład sym wam dał, zo byšće też wy činili, kaž ja.“ Potajkim też kóždy z nas dyrbi być miłosćiwy samaritan za serbski lud. Haj, chceš-li prawy křesćan być, dyrbiš sobuželnosć měć z twojim narodom, kiž je mjez rubježnikow padnył a poł mortwy stona. Dyrbiš joho rany zawjazać, wolij a wino na nje linyć. Rany dyrbiš jomu zawjazać z čistej lubosću. Kaž dobre dźěćo swoju mać dyrbiš lubować swój narod, jón stajnje w myslach nosyć, wšu křiwdu a wšě přesćěhanjo wot njoho wotdźeržować, wšo dobre jomu popřeć. A wolij liń na joho rany. Waž sej rjanu serbsku rěč. Prócuj so, zo móžeš ju derje čitać a prawje pisać. A wočiń też swój hort a rěč zmužiće a wustojnje, hdyž so jedna wo twój wbohi lud, wo joho swjate prawa. K wolijej pak přidaj wino: dźěłaj też za narod swój, we swojej swójbje předewšim, we wosadźe a towarstwach. Staraj so wo to, zo w kóždym serbskim domje so čitaja serbske časopisy a knihi, zo w korčmje a při zabawje a w cyłym zjawnym žiwjenju so serbuje. Njezabudź pak na tej dźesatkaj! Prawa lubosć njeje móžna bjez woporow. Tuž wopruj też za swój lud čas a prócu, pót a pjenjezy. Serbja su stajnje woporniwi byli. Ale zwjetša su wšo do cuzby dawali, na swoju nuzu pak sej mało myslili. Mamy wjele nuzy a hubjenstwa doma: ćělneje, duchowneje a też cyrkwinskeje nuzy. Pomhaj, wotewr swoju wutrobu a ruku. Hdźe a kak najlěpje, to ći twój duchowny praji, wo tym też pozdźišo Posoł so dokładnišo rozpisa. Dźensa jenož telko: trjebamy nuznje serbsku karitativnu organisaciju za naš khudy lud, za wudowy a syroty, trjebamy serbske miłosćiwe sotry, serbski klóštyr, budźmy khudy miłosćiwy Samaritan. Starajmy so wo to, zo naš wbohi połmortwy serbski lud so wróći z Jericha do Jeruzalema, z hubjenstwa a přesćěhanja do raja pokoja a swobody.

Swětowy rozhlad.

Wobraz politiskoho žiwjenja

so přecy bóle začměwa. **Awstriska** leži we poslednich storkach, a jeje načolnik dr. Seidl jězdźi po swěće za nju wo pomoc. Hdźe jeje dóstanje? W Prazy poby, tola ta joho njewutorhnje; do Barlina so nastaji, tola tón móže jenož sobu žałosćić a płakać, ženje pak sylzy trěć; z Roma dawaju dobru radu, zo ma so Awstriska sobu do cłowneje jednoty z Italskej zwjazać, ale też to njeby noweje žiwjeńskeje mocy jej zadunyć móhło. Nětko ma zwjazk narodow pomhać. Ale što tón? Jenož z radu ma „pomhać“, přez tu pak žana Awstriska njewotkhorje. A tak spadnje króna dale, a nuza přiběra hrózbnje.

W **Němskej** je podobnje, a skoro spěšnišo hač hdy w Awstriskej hriwna wot započatka minjenoho tydźenja spaduje. Štwórtk žno bě dollar přez 1400 hriwnow a čěskosłowakska króna nimale 51 hr. Dźensa pjatk dollar 2235 hr., króna 81 hr. A hišće přikhadźeja powěsće z Londona, zo hriwna nanajnižše hišće spadła njeje. Hórje potajkim ma hišće přińć.

Mjez tym, zo takle podnož za wšě hospodarske žiwjenjo so wosłabja, haj přetoča,

maja prjedawši monarchistojo swoje swjedźeńske dny: wjesela so sobu, kak w Mnichowje Hindenburga witaju; kak jomu juskaja a hołduja, podobnje kaž jónu wjećham při dowójnskim a zawójnskim systemje. Nic kaž někajkoho generała, ale kaž někajkoho knježićerja z kralowskoho hrodu joho sławja. Tele zjewy pak su jenož wuraz znutřkownoho zmyslenja. Wšědnje žiwišo zběha so tam monarchiska mysl; wona je tež najžiwiša pola tych, kotřiž so Barlinej stajeja. Rěkaše drje, zo je **Bayerska** Barlinej so podwoliła; tele dny pak zasy přikhadźeja powěsće, zo su nowe šćuwanja **mócnych** politiskich stron tu, zo **ma** knježeŕstwo krute wostać přećiwo Wirthej a joho žadanjam.

Tón pak ma nětkle runje wjetše hłowułamanjo Francózow dla, hač zo by nětkle na Bayersku so hišće jara mjerzać khwile a lóšta měł. **Jednanja dla wotpłaćenjow Němskeje**, kotrež w Londonje bjez wuspěcha wostachu a tak přez měru spěšne a wulke wothódnosćenjo němskoho pjenjeza přinjesechu, pletu so **ně ko** mjez wšelakimi komisijemi w Barlinje dale. Ale też wone njejsu hišće ničo spokojace wupłodźiłe a zcežka też wupłodźa. Bjerza **mjen**ujcy derje čuje, a je nimale spušćliwa wěšćeŕka. A kak njeměrna bě poslednje dny a kak mjetaše z němskim pjenjezom! Kaž wětr z liščom, dokelž nima z njoho wužitka.

Nichtó njeje tón čas bjez starosćow: wosebje też nic **sakske knježeŕstwo w Drježdźanach**. Wone łama sebi hłowu, hač a hdy by stary sejm rozpušćiło a nowe wólby wupisało. Też wone njeje so hišće rozsudźiło; jenož to je widźeć, zo hlada termin k tomu prawje wotstorkować, zo by hišće něštožkuli we swojim duchu zrjadować móhło.

Hač pak přińdźe potom što khmańše? Też najwustojniši mužojo njemóža dźiwow činić, a tola by jich móhł rjec, było trjeba, dyrbi kara někak zasy z błóta.

Wulku dobrotu — po zdaću — je ministrstwo znutřkownych należnosćow wšěm tym wopokazało, kotřiž nimaja awtow. Wone je mjenujcy postajiło, zo te njedźelu a statne swjate dny wot ranja 8 hodź. hač do wječora 8 hodź. po wěstych drohach a hasach jězdźić njesmědźa. Tele drohi postaja wyšnnosće. Zaměr je tón, zo ma so z tym njelubosćam a strachom zadźěwać, kotrež wone wosebje so překhodźowacym ludźom přihotuja. We cyle ważnych należnosćach smědźa wyšnosće pak jězbu po tajkich pućach dowolić. — Mysl je zawěsće dobra, wostanje pak to jenož tak dołhe hač sej wyšnosće nikoho „ważnosć“ jězby narěčeć a z tym dowolnosć narěčeć njedadźa.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Najdostojniši knjez biskop přebywa tele dny w Fuldźe při powšitkownej konferency wšěch biskopow połnócneje Němskeje.

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu swjećeše naša wosada mału kermušku abo domkhowanku, džakny swjedźeń za domkhowane žně. Tuta kermuška ma tu wosebitosć, zo ju cyła wosada nadobo, kaž wulku kermušu wotměwa. To ma we tym swoju winu, zo cyrkej na tymle dnju załoženski swjedźeń bratstwa smjertneje styskosće Jězusoweje swjeći. A tajke cyrkwinske swjedźenje so w prjedawšich časach też z wosebitej swětnej swjatočnosću swjećachu, podobnje kaž Budyšske třělenjo (šijsblejcha) woprědka ničo druhe njeběše, hač kermuša Pětrowskeje (tachantskeje) cyrkwje. — Na spomnjenu mału kermušku běše so tu lětsa wurjadnje wjele wopyta, wosebje też wjele młodoho, ludu zešło. Wot připołdnja přikhadźeše wóz za wozom a kolesa nic po jenym, ale po črjódkach do wsy. Mnozy njepřińdźechu drje docyła nikomu na kermušku, ale jenož na reje. Hač pak změje młodosć, kotraž zdźěla po wjacy stach na rejwanskej łubi wostaji, nalěto znajmjeńša jene sto za misijón, je jara dwělowne.

Z Radworja. Misijón, kotryž Posoł tydźenja za tudomnu wosadu wozjewješe, je so po rozsudźe najdostojnišoho knjeza biskopa wšelakich njepředwidźanych zadźěwkow dla na přichodne naléćo přepołožił. Nadźijomnje so potom ćim lěpje poradźi.

Ze Šěrachowa. Knjez Heßlein je wólbu na měsćanostu přiwzał. Tele dny wodźerža tu wulku zhromadźiznu, kotruž něhdźe 1500 ludźi wopyta. Z małymi wuwzaćemi jomu skoro wšitcy přitomni swoju dowěru wuprajichu. Knjez Heßlein wuwi we swojej rěči swój program: po zasadach sprawnosće, bjeze wšeje napjatosće přećiwo politiskej a cyrkwinskej přisłušnosći swojich měsćanow, chce swoje zastojnstwo na so wzać a wukonjeć. Statnym wyšnosćam připósła so resolucija z prostwu, zo by tola připóznaco wuspěchej wólby prawje khětře wuprajiło.

Z cyrkwinskoho swěta.

Naš dźensniši rozhlad chcemy też z Ruskej započinać kaž posledni. W 32. čisle spominachmy na připrawy swj. stoła dla zežiwjenskeje nuzy we wbohej Ruskej. Tam naspomnjena komisija za rozdźělenjo darow je mjez tym z Carihrada (Konstantinopla) wotjěła. Jězba dźe přez Čorne morjo do Noworosijska a wot tam we třoch wotdźělach do Moskwy, do Katharinodara a do Rostowa. Komisija wobstoji z 11 mnichow a to italskich Galesijanow a Jezuwitow, němskich misijónarow Božoho słowa a spaniskich „synow najswj. wutroby Jězusoweje“. Rozdźěleć maja so dary na potřěbnych bjez rozdźěla wěrywuznaća abo ludnosće. Južnosłowjanske orthodoxne biskopstwo je mjez tym protest zapołožiło přećiwo bamžej Piusej XI. „a z nim zjednoćenym bolšewikam.“

Město Plock (na Wisle k wječoru wot Waršawy ležace, widźeše před krótkim druhi zjězd pólskich katolikow. Jednaše so tam wosebje wjele wo nowej krutej organisaciji katolikow po cyłym kraju. Pólska ma dźěn też ważne nadawki dopjeleić. Rozšěrjenjo swj. wěry we wulkej Ruskej je tola z wulkoho dźěła nadawk Polakow. We wjele městach a dźělach Ruskeje a Sibiriskeje wobstoja hižo z dawna pólske katolske wosady a te budźa dyrbjeć tola tworić zakład za nowe ruske katolske wudowy. Trjebać budźe so tohodla wulka ličba misijónarow za njesměrnu Rusku. Też w swětowej misiji dźe-

Poslednja Primica w Tuchorju.

(Skónčenjo.)

Holčcy so nawróćištej a wuznaštej so z prawdu, zo stej w Tuchorju byłej. Knjeni na dale ničo njetukaše, tola hrabja dopomni so hnydom, zo je tam dźensa prěnje swjate woprawjenjo było. Kajki bě to nětko wustup, njemóže žane pjero wopisać. A hdyž bě njewjedro nimo, kročeše Hańžka z brěmješkom pod pažu z knježoho dwora won. Hańžku bě hrabja wupokazał. Njeběše drje jej ćežko, so z hrodom rozžohnować, tola za to ćim hórje Marcy Božemje prajić. Lubowaštej dźěn so z cyłym zapalom dźěćaceje wutroby. Wotkhadźejcy bě Marcy hišće do wucha šepła: „Njezabudź mi Michała!“ To běchu poslednje słowa. Što mějachu znamjenić, wědźeše jenož Marka. Wona jim derje dorozemi, a za druhich njebě Hańžka rěčała.

Tola hdźe dyrbješe nětko Hańžka hić. Njeměješe nikoho na swěće, khiba luboho Boha a mać Božu. K njej so też nětko wróći do Tuchorja, poklakny so před jeje wołtark a prošeše, zo by mać Boža ju wbohu syrotu k sebi wzała. A Hańžka modleše so tak nutrnje, zo ju swjata Marija dyrbješe wusłyšeć. —

Wječor bě so přibližił, ćichi swjaty wječor. Měsačk ćerješe złote wowcki na pastwu. Bože hwězdźički so luboznje zybolachu na njebjeskej módrinje a sléborny měsačk sćeleše swoje miłe pruhi na zemju. Tola wone njewohrjewachu kaž słónčne pruhi, ně, běchu zymne, lodźane. Bóle hwězdźički swěćachu a bóle zymu mrěješe holčka we wjetkej sukničcy, kotraž tam na Tuchořskim keŕchowje na samotnym rowje sedźeše. —

Tola nadobo klinčachu rjane kěrluše po ćichej krajinje. Syły ludźi skhadźowachu so na Tuchořskim keŕchowje, zo bychu k stacionam křižowoho puća khodźicy ze Zbóžnikom sobu ćerpjeli. Też Hańžka so k nim přitowařši, a njeseše sćerpnje po křižowym puću křiž, kotryž bě Bóh, luby Knjez, jeje młoduškimaj ramjenjomaj napołožił. A njebjeski pokoj stupaše jej do wutroby, zo zapomni zemsku bědu. —

A zasy wróćachu so črjódy domoj do hospodliwych serbskich wjeskow. Jenož Hańžka čapny so do samotnoho kućika na dźědowy row. Wona dźěn njeměješe domčka. Jeničcy tuta zelena hórka, kotraž bě Motsowa smjertna komorka, bě jej zbyła. Ach byli so mohła k dźědej do rowa lehnyć. By-li so row wotewrił a dźěd wbohu syrotu k sebi do komorki sćahnył! Ale podarmo dypaše a hrjebaše z mólčkimaj rukomaj. Row bě twjerdźe zamjerznjeny a dźěd drěmaše we wěčnym sparu. —

A zasy pohlada k njebju horje, hdźež so wšo miłholeše ze złotymi hwězkami. Krasne Bože dźěćatka dohladachu so też na wbohu Hańžku, kotraž tam na rowje sedźeše. Přećelnje jej kiwachu do njebjes. A Hańžcyne myslički lećachu horje do Božoho raja. Ach, najradšo by so sama z nimi pušćiła do njebjes. Tola tutomu człowskomu jandźelej njeběchu křidła narostłe. Tuž dyrbješe deleka po zemi błudźić. Tajke a podobne myslički rójachu so jej w duši a kolebachu ju do spara. Z nimi wusny na rowje sedźo. Rjane sony wo njebjeskej zbóžnosći dźijachu so jej na tutym polu mortwych. Tola njeběše to słódki spar, kiž ćěło mori a dušu do wěčnosće ćěri. Tutón spar bě posoł smjerće. A woprawdźe zyma by ju dodyrdała, njeby-li hišće z časom pomoc dóšła. —

Wšitko drěmaše na swěće. Nóc khodźeše po kraju a sćeleše słódki spar na sprócne woči. Samo stražnik khodźeše spicy po wsy wokoło. Jenož měšnik Boži njespaše. Tam po Tuchořskim keŕchowje khodźeše młody mnich k stacionam swjatoho křižowoho puća. Dawno běchu ludźo wotešli, samlutki kročeše nětk so modlo po swjatym polu. A hlej, mnich dóńdźe też k samotnomu kućikej, hdźež Hańžka drěmaše. Boži měsačk poswěći ze sléborneje pruhu na pusty row. A hlej, k starej drjewjanej Božej matrje připrěta sedźeše tu holička. Ze spodźiwanjom zhladowaše mnich na holčku w lohkej wjetkhej sukničcy, do kotrejež zymny wětřik duješe. A bóje na holčku hladaše, a bóle znata so jomu zdawaše. Tola holčka mnicha njepózna. Jeju wóčcy běštej zawrjenej a jeje duša lećeše k njebjesam. Ale njedocpě do Božoho raja. Mnich rybowaše z mocu holčku, zhrě zmjerzłe stawy, krej zasy ćečeše w žiłach,

łaju Polacy samoslatni. Tak wobstaraju pólscy Jězuwića na př. w Africy misiju mjez Čornuchami při wulkej rěcy Zambesi. We krajinje, wjetša hač cyła Němska, skutkuje tam něhdźe na 10 měšnikow z 10 bratrami. Tuž je też tam wulki přirostk mocow trěbny.

We susodnej Českej počinaju so poměry za cyrkej polěpšeć. Mnozy wot cyrkwje wotpadnjeni wróćeja so zasy do jeje maćeŕnoho klina, a cyrkej wuswobodźena wot suchich hałožkow a zhniwych płodow womłódnja so dale a bóle. Křesćanska ludowa strona nabywa stajnje mocow a dokelž sobu w knježerstwje sedźi, rosće też jeje wliw. Tak zadžěła před krótkim wotpohladam njewěriwych socialistow na šulskim polu. Chcychu mjenujcy kaž pola nas tak mjenowanu moralnu wučbu jako narunanje za nabožinu do šulow předtłóčić, to pak so jim njepošlachći.

W Francózskej a Italskej założeju so nowe wustawy za misijónstwo. Tak twarja Maristojo nowy wulki klóštr za swój misijónski wotrost a na kupje Korsika je so wustaw założił k wukubłanju misijónarow za Syrisku, Mesopotanisku a Mału Asisku. We Turinje założichu Salesijanojo Dom Boska misijónsku universitu k česći kardinala Cagliero, kotrohož něhdy Dom Bosko jako prěnjoho misijónara swojoho młodoho rjadu do Ameriki pósła. Samy kardinal swjećeše lětsa swój diamantny měšniski jubilej a dósta před krótkim wot krala Viktora Emanuela wysoki rjad swj. Mawricija, jene wot najwyššich wuznamjenjenjow italskoho kralestwa.

Sodalita swj. Pětra Klawjera wupósła před krótkim swoju rozprawu na l. 1921. Za afrikanske misije nahromadźi w poslednim lěće 1½ mil. lirow. Swoje časopisy wukhadźuja po wulkich ličbach, tak n. př. „Wothłós z Afriki“ w 8 rěčach, nakład 100000; „Dźěćo Čornuchow“ w 9 rěčach, nakład 140000; „Kat. mis. propaganda“ w 3 rěcach, nakład 145000 atd. Wulcy zasłužbna założeŕka rjadu, pólska hrabinka Ledochowska, wumrě před měsacom w Romje. Młody rjad je potajkim za krótki čas so mócnje rozwił.

Hobrski kraj Braziliska w južnej Americy wobeńdźe bórzy jubilej 100 lětnoho wuswobodźenja z Portugalskeje mocy. Při tej składnosći budźe so we hłownym měsće, w Kras-Rio de Janeiro, přez 3 dny eucharistiski kongres wotdźeržować. Swjaty wótc je wosebitoho delegata k tomu wotpósłał.

Też z němskeje republiki móžemy wšelake dobre powěsće přinjesć. W Amergawje wotměwaju so wulkotnje hry Jězusowoho ćerpjenja. Němski zastupjeŕ swj. stoła wopyta před krótkim sławnu wjes a bu wulkotnje witany a sławjeny. — Cyrkej wužiwa našej dobje też wjetša swobodu hač prjedy. Wosebje smědźa so cyrkwine rjady zasy rozmnožeć bjez statneje dowolnosće. Tak wróćichu so na př. we würtembergskej Franciskanojo a Salesijanski wot domapytanja do starych klóštrskich rumnosćow. Też do našeje Sakskeje přikhadźeju klóštrske rjady. Tak přewozmu bórzy klóštrske knježny znaty wustaw za holcow w Drježdźanach, tak mjenowany Jozefinowy wustaw. Też Oblatojo a Jezuwitojo dźěłaja w dušepastyŕstwje mjez nami. Dale tak. Žně su zrałe, a dźěłaćerjow pobrachuje też pola nas kaž wšudźom na šěrokim swěće; chhemy tohodla Knjeza nutrnje prosyć, zo by nam přecy wjacy dźěłaćerjow do swojeje winicy pósłał.

Wj.

Zjězd češkosłowakskoho Orla w Brnje.

Ćežke časy je češki lud přeživił, ale je so předobył k swobodźe a k samostatnosći. Hdyž wróćo hladamy wo 100 lět a přirunamy wobstojenja tehdomniše a dźensniše, njemóžemy so dodźiwać. Narodnje stoji češki lud swobodny. Z wulkej mocu a wutrajnosću je na tym dźěłał. Wulke zasłužby při tym ma ćěłozwučowace zjednoćeństwo „Sokol“, kotrež so před 60 lětami założi. Joho założerjej Tyrš a Fügner měještaj na mysli, češki lud a wosebje češku młodosć wuwiwać k ćělnej hibitosći, ale wosebje wukubłać k narodnomu zmyslenju. Tohodla njedyrbješe pak też wuzamknjene być wućehnjenjo za dobre póćiwe žiwjenjo. Kóždy dobry Čech, kotryž měješe hišće dobru wutrobu za swój lud, dyrbješe měć přistup do „Sokola“, bjez dźiwanja na joho politiske a nabožne zmyslenjo a wuznaćo. Tak widźimy my mjez prěnimi spěchowarjemi a założerjemi jednotliwych sokolskich jednotow wjele, wjele katolskich duchownych. Runje kaž pola wšěch druhich potłóčowanych narodow wojowachu też we Čechach na prěnim městnje katolscy duchowni za swobodu swojoho naroda, běchu joho prěni zbudźnicy. We „Sokolu“ pak dóstachu pomału njewěriwcy přewahu; systematiscy dźěchu na to, ze „Sokola“ sčinić wójsko za wojowanjo přećiwo katolskej cyrkwi. Wosebje wot započatka tutoho lětstotka sem bu z tym přecy hórje; sobustawy, kotrež hišće swoje cyrkwinske winowatosće dopjelnjachu, buchu wusměšowane a jim wšě možne ćeže činjene, zo njebychu móhłe swoje nabožne winowatosće dopjelnić. W l. 1910 wuda pak so resolucija, zo ma so ze „Sokola“ kóždy wuzamknyć, kotryž wědomje „klerikalismej“ služi, t. r. štóž też we zjawnym žiwjenju swoje nabožne, katolske přeswědčenjo zastupuje, štóž je sobustaw ryzy katolskich towarstwow a politiskich stronow. Haj, tak daloko je „Sokol“, zo so hižom zapjera, při pohrjebje swojich sobustawow, kotrež hišće wotpadłe njejsu, za křižom na čole pohrjebnoho ćaha hić. Po wójnje pak běše runje „Sokol“, kotryž najbóle za wotpad wot katolskeje cyrkwje dźěłaše, haj wot swojich sobustawow žadaše, zo bychu z katolskeje cyrkwje wustupiłe. W „Sokole“ wosebje je so hesło podpjerało: Žadyn Čech njemóže być „Ŕiman“ t. j. katolik; katolicismus a sokolstwo so njeznjesetej.

Na tutych wobstojnosćach, kaž so samo rozemi, dobri katolikojo spodobanja njemějachu; wosebje ćežko njeseše na tym dobry katolski lud na Morawje. A tam stoji też kolebka katolskoho ćěłozwučowanskoho zjednoćeństwa, kotrež so dźensa „Orel“ mjenuje. Běše to w Líšni pola Brna w l. 1902, hdźež běchu někotři dla stajnoho wusměšowanja ze „Sokola“ wustupili; jich wusměšowachu, zo su sobustawy towarstwa swj. Józefa. Tući pak lubowachu turnowanjo a tu założichu sebi z podpjeru swojoho fararja při towarstwje swjateho Józefa wosebity turnarski wotdźěl.

---

wutroba zakłapa. Holčka wotući, a duša dyrbješe so nawróćić do wožiwjenoho ćěła. Mnich bě smjerći wopor wutorhnył, bě na poł mortwu Hańžku wožiwił.

Tola kak so Hańžka postróži wotućiwši a wuhladawši so zasy na běrnej zemi. Wšě rjane sony wo zbóžnych njebjesach běchu twochłe kaž minjena nóc. A jej so zastyska po zbóžnym raju. Komu by so też mohło hišće na swěće lubić, kiž je njebjo zawohladał? Ach čohodla njebě ju mać Boża wusłyšała a ju přijała do swjatoho klina? —

Tydźeń bě so po tutym podawku minył. Póstny zrudny čas bě nimo. Wjesołe „Alleluja“ klinčeše po kraju. Jenož w Tuchorju njeběchu hišće jutrownički swjećili, radostne alleluja njebě so tu zanjesło. Tu započina so hakle tak prawje póstny čas ze zrudobu a płačom. Ženje njeklinčeše tu wjacy cyrkwiny zwónčk. Hrozna, němа ćišina rozlěhowaše so po městnje, hdźež prjedy kapałka maćerje Božeje stoješe. Hdźež něhdy mać Boža hnady wudźěleše, tam khmurješe so nětko poklećo. Hrabja bě dał cyrkwičku wottorhać a Budyšska rada bě ju přenjesła na měsćanske pohrjebnišćo. Z tutej cyrkwičku přenjese so też jeje mjeno na kerchow. A tute mjeno zwosta. Dawno je tamna kapałka zahinyła; jeje mjeno pak je přešło na nětčišu cyrkej swjateje Trojicy.

Tola najrjeńši pokład Tuchoŕskeje kapałki njepřenjese so do Budyšina, hdźež so hižo nowa wěra rozšěrješe. Mnich bě hnadowne swjećo swjateje Marije wukhował a z nim a z Hańžku twochnył. W Hodźijskej cyrkwi dósta swjećo nowu swjatnicu. Tuchoŕ pak přesta być hnadowne městno. Haj, z kapałku maćerje Božeje bě wšitke zbožo twochło. Nuza a hubjenstwo so za to nawalištej. Skót ludźom padaše, žito so njeradźeše, Bože wohnje zaničachu dobytk wjele płódnych lět. Lud hladajcy wokhudny. Prošeŕski kij jim jeničcy zby.

Też hrabja njedočaka so zboža. Młoda joho žona bě wumrěła, njeporodźiwši jomu žanoho dźěśća. Podarmo bě wón swoju prěnju žonu zastorčił. Cyła nadźija bě so jomu zničiła. Ničo jomu njebě zbyło kiba zle swědomjo, kotrež joho wodnjo a w nocy krjudowaše. Njenućeše hižo Maŕku k nowej wěrje. Na stary dźeń spózna, zo drje sy w nowej wěrje derje žiwy, zo pak w starej derje mrěješ. Ale najebać to so komdźeše so wróćić k wěrje swojich wótcow. Zły duch wšak měješe joho překruće w swojej mocy. Pokhmurjeny khodźeše hrabja po dworje. Něhdy tak wjesoły, bě nětk wostudły a wobožny kaž stary stupjeń. Nichtó njemóžeše jomu wutrjechić; přecy měješe něšto moskotać a swarjeć. Jenož Maŕka rozjasni jomu druhdy struchłu hodźinku. Tola ćim bóle ćežeše potom zasy poklećo Bože na njezbožownym mužu.

A cyła krajina ćerpješe znim sobu. Horjo a hubjenstwo bě tu z domom. Mać Božu běchu z Tuchorja wuhnali a za to pósła jim nětk Bóh strašny čorny mór do kraja. Wšudźom mrějachu ludźo. Jandźel smjerće khodźeše z płomjenitym mječom wot domu k domej pospochi, a kohož so dótkny, tón přeměni so do čornoho wuhla. Cyłe swójby zahinychu. Mortwi njehodźachu so dokhować a mjetachu so kaž padnjeny skót z hromadami do wulkich jamow. Cyły kraj bě jene zrudne pohrjebnišćo. Wšudźom bě płač, stysk a něme zadwělowanjo. Prjedy bě jim swjata Marija ze wšeje nuzy wupomhała; ale nowa wěra bě jich też wo tutón poslední wućek wojebała. Tola cyle wopušćeni njeběchu. Bóh, luby Knjez, pósła jim jandźela w čłowječej podobje, kiž wbohich khorych khodźo wothladowaše a pokoješe. A tutón jandźel bě Mojsec Hańžka. Mać Boža bě ju wusłyšała a bě ju přijała do črjódki swojich lubuškow, tamnych sotrow, kotrež wšomu čłowječemu horju na pomoc khwataja. A za nej khročeše měšnik z Božim Synom a wotamkaše z njebjeskim klučom rajske wrótka mrějacym, kotrymž smjerć wóčka zezamka. A tutón měšnik Boži bě něhduši hrabja a nětčiši prosty bosy mnich.

Też hrabju z Minkwic bě na wšěm posledku khorosć hrabła a na smjertne ložo ćisła. Wšo nětko wot njoho ćěkaše. Ani Wujezdźanski duchowny wjacy wo njoho njerodźeše a zapowědźi so, joho wopytać. A bjez dźiwa! Duchowny boješe so smjerće, měješe dźěn žonu a dźěći zastarać.

Za to pak přińdźe zastorčeny a poklaty

Wot Lišně je so tuta myslička do druhich wosadow zanjesła, hdźež běchu same wobstojnosće: běše to Vyškov a Brno. W Brnje sta so to přez nětčišoho starostu Orla, msgr. Šrámka, ministra železnicow w Čechach, kotryž je přez swoju dźěławosć Orla dowjedł k wyšinam, na kotrychž dźensa stoji. W l. 1909 zwjazachu so jednotliwe zjednoćeństwa do kručišoho zwjazka a pomjenowachu jón Orel. Ćežke wojowanja je dyrbjał Orel wutrać; wjacy hač jónu dachu so Sokolowje z kijemi a pjasćemi do Orlow. Běše to w l. 1909 při prěnim zjězdźe we Vyškově, hdźež bě 417 Orlow. A běše to hišće zasy loni w Časlavě. Ale njedźiwajcy to rosćeše Orel. W l. 1914 měješe 12000 sobustawow. We wójnje wšak skoro wusny, ale potłóčowanjo katolikow po přewróće, hdźež president Masaryk hesło wuda: „Telko prawow změja katolikojo, kelkož sebi wudobudu“, wubudźi tež Orla k nowej dźěławości a dźensa pokaza tón cyłomu swětej, kak mócny a sylny je: skoro 20000 sobustawow liči we swojich rjadach, kotřiž du za joho hesłom: víra, vlast, síla, t. j. wěra, wótčina a sylnosć. W tutych słowach je wopřijaty program Orla, kotryž je, štož ćěłozwučowanjo nastupa, skoro samy kaž pola Sokola, runje tak pěstowanjo narodnoho zmyslenja, ale wón ma jako hłowny dypk wosebje też pěstowanjo nabožnosće. Ćěło njeje hłowna wěc, ćěło dyrbi duchej służić a hakle nabožne zmyslenjo sčini človjeka cyłomu človjekej.

Zo je Orel tutón program w poslednich lětach derje wuwjedł a chce dale na tutym puću dźěłać, je nětko w poslednich tydźenjach we hłownym měsće Morawy pokazał. Na tři razy běchu swjedźenje rozdźělene. 16. julija běchu zhromadźizny delegatow a wuradźowanja, hdźež msgr. Sedlák w krasnej rěči zrysowa orelsku ideju, kotraž je troja: nabožna, narodna a socialna. Orel ma służić nabožinje. Nabožny človjek pak je też narodny človjek, lubuje swój narod a dźěła za njón. Nabožny a narodny človjek je socialny, ma kóždoho za swojoho bratra a njećini rozdźěl mjez bohatym a khudym, a njepowróća też wot Boha założene poměry. To je ideja Orelstwa.

Po wuradźowanjach běše 29.—31. julija wustupjenjo orelskeje młodosće hač do 18. lět a orelskoho šuleŕstwa. Njedźeln 30. julija běše wulki ćah, kotryž 50 mjeńšinow traješe. Popołdnju běše zjawne wustupjenjo w krasnym stadiju w Pisařkach, hdźež 11244 z młodosće a šuleŕstwa wustupi a wulku khwalbu sebi zasłuži přez swoje dobre a pěkne zwučowanja; najprjedy wustupi 2280 šuleŕkow, potom 3520 šulerjow, dale 2140 holcow hač do 18 lět a 2704 hólcow. Docyła ma orelstwo wokoło 50000 dorostu; potajkim dobre wuhlady za přichod. Wosebje je też na Brnjanske wobydleŕstwo bjez dźiwanja na narodnosć a nabožnosć dobry zaćišć činiło dobre zadźerženjo a diciplina młodych Orlow a Orlicow, cyle hinak hač pola komunistiskeje młodosće, kotraž běše něšto njedźel prjedy na komunistiskim turnařskim zjězdźe w Brně. Přez tutón komunistiski zjězd je orelski wjele dobył; ludźo móžachu tak prawje wobkedźbować zadźerženjo a disciplinu wobeju a tu su Orlowje na prěnim městnje.

Hłowne dny orelskoho zjězda pak běchu wot 12.—15. augusta, hdźež Orlojo a jich přećeljo po stachtysacach w Brnje pobychu. Přez wjac hač 300000 ludźi je w tutych dnjach w Brnje pobyło, zo by to wobswědčiło, zo katolska cyrkej w Čechach njeje hišće mortwa, ale zo z nowej mocu k čilišomu žiwjenju stawa. Přez 40 wosebitych ćahow we tutych dnjach přijědźe, a porjadne ćahi běchu přepjelnjene a dwójcy tak wulke kaž hewak.

Štož pak wosebje napadny, je wulke wobdźělenjo z cuzych krajow. Tak běchu tam na 1500 z Južnosłowjanskeje: Słowincojo, Khorwatojo, z Dalmitiskeje a z Bosnije, ze swojim biskopom dr. Jegličom-Lubljanskim, Aksamovičom-Djakowskim, uniatskim Njardym na čole; na 900—1000 Francózow a Belgičanow z biskopom de la Celle z Nancy; dale wotpósłanstwa z Jendźelskeje, Hollandskeje, Danskeje, Šwicařskeje, Italskeje, Bołhařskeje, Ruskeje a Pólskeje, ze serbskeje Łužicy jenož ja sam. Postrowy běchu pósłali kardinal Mercier, kardinal Bourne a maršal Foch. Dale wobdźělichu so bamžowski nuncius Micara, arcybiskop Stojan-Wołomucski, biskop Kašpar z Kralové Hradce, biskop Klein z Brna, biskop Kmetko, japoštołski vikar z Niša w Serbiji a druzy cyrkwinscy prelatojo, skoro wšitcy katolscy zapósłancy a senatorojo, 5 ministrow, z kotrychž min. Dolanský presidenta Masaryka zastupowaše, a druzy wysocy statni zastojnicy a generalojo. Přijěł je też president mjezynarodneje Unie katolskich zjednoćeństwow za ćěłozwučowanjo Felix van der Kerchhoven. Wšo to pokazuje na wulku wuznamnosć orelskoho zjězda, na kotryž nic jenož cyły katolski swět zhladowaše, ale też njekatolske kruhi. Za to też swědči, zo běchu tam nowinarjo ze wšěch kónčinow: 7 z Pariza, wjacori z Južnosłowjanskeje, z Jendźelskeje, Šwicy a 1 z Ameriki.

Pjatk wječor běše powitanjo, kotreż běše cyle mjezynarodne, při kotrymž so w 15 rěčach postrowy wuměnichu. Z wulkim zahorjenjom buch ja jako łužiski Serb powitany, nic jenož pjatk wječor, ale też na wšěch zhromadźiznach, hdźež so pokazach. Wosebje zajimawe mi běše, zo so wšudźom, wosebje pola staršich knjezow, na našoho njezapomnitoho Michała Hórnika spominaše, kotrohož mjeno je tam derje znate. Spóznach pak też nuznosć, zo dyrbimy my katolscy Serbjo na to dźěłać, zo bychu Serbjo też mjez młodej běskej katolskej generaciju bóle znaći byli. K tomu dyrbimy też do katolskich běskich nowinow a časopisow pisać, nic jenož do liberalnych, njewěriwych. Naši katolscy serbscy studenći dyrbja też zwisk z katolskim studentstwom pytać; nic jenož liberalne słowjanske studentstwo ma so na skhadźowanki atd. prosyć, ale też katolske; w zwjazku serbskich studentow su dźěn też katolscy studenći, katolscy bohosłowcy, katolscy seminaristojo. Tole přińdźe mi na mysle, hdyž widźach sobotu sta a sta katolskich studentow zhromadźenych; też mjez běskim studentstwom rosće katolske sebjewědomjo; su dźěn hižo na 3000 we wosebitym katolskim zwjazku a to w krótkim času po přewróće.

Hdyž bě sobotu popołdnju generalna pruha zjawnoho wustupjenja była, jenička zhromadna za te tysacy z cyłeje republiki, dyrbješe njedźela cyłomu swětej pokazać, što je Orel nawuknył a hač je woprawnjeny, druhim wulkim zwjazkam, kaž Sokolej, jako runoprawny po boku stać. Zo je Orel sam do toho wěrił, to pokaza hižo wulkotne stadijon, kotreż bě sebi w Pisařkach postajił. Na stadijonu móže lohko 5000 nadobo wustupić; městna k sedźenju za přihladowarjow je něhdźe 40000. Njedźelu a wutoru běchu tam kóždy raz něhdźe 80—90000 ludźi zhromadźenych. Zastup je tworjeny přez štyri 16 metrow wysoke stopy, kotreż su wudebjene z křižom, znamjenjom křesćanstwa. Pod tribunami je zaměstnjena wustawa za katolskich rjemjeslnikow ze wšěch kónčinow, tak zo katolski lud spóznaje swojich ludźi a njetrjeba swoje pjenjezy w swojej njewědomości k židam

---

syn z miłosćiwej sotru, Motsec Hańžu, k smjertnomu łožu swojoho nana. Na kolenach prošeše wo wodaćo a wopřisahaše njezbožownoho nana, zo by tola dušu z ćełom njezahubił. Ale nan nochcyše ničo wo pokuće a nakazanju wědźeć. „Twoje hrěchi su přewulke, hač zo by je ći Bóh wodać mohł“, tak šeptaše jomu djaboł do wucha.

A hrabja wěrješe tutomu zełhařnomu přeradnikej bóle dyžli měšnikej Božomu.

Nětko w smjertnej hodźinje pokaza jomu zły njepřećel w duchu Wićazec Michała, tutoho njewinowatoho młodźenca, kak tam we hródnej wěži z hłodom mrěje. A w hroznym zadwělowanju zareji hrabja: „Michale Wićazec, njećwiluj mje do časa.“ Zły duch so radowaše, zo bě so lesć poradźiła, zo by hrabja zadwělował.

Tola djaboł bě so do časa smjał; jandźelpěston joho zjeba. Mařka bě tute słowa zasłyšała. „Nano luby, dowěř so Bohu, wón je miłosćiwy a wšitko woda. Hlej, kak spodźiwne su Bože puće. Kaž Bóh Danijelej njeda we lawjacej jamje zawutlić, tak wón też Michałej njeje dał we hródnej wěži z hłodom wumrěć. Habakuk nasyći Danijela, ja pak sym Michała žiwiła.“ A Marka wotewri durje a do jstwy zastupi Wićazec Michał, rjany zróstny młodźeńc.

Hrabja njewědźeše, kak so jomu sta. Mysleše sebi, zo je to Michałowy duch, kiž joho traši. Hakle hdyž bě Mařka wšo wupowědała, kak bě jastwownik jej k woli Michałej jastwo położił, a kak bě Mařka jatoho skradźu zežiwiła, dyrbješe rad abo njerad wěrić. A hdyž nětk na njoho pomasa, čuješe, zo to njeje duch, zo je to človjek z krewju a mjasom. Wjesele wza nětk khory nan Mařku a Michała za ruku, sćahny sebi slubnej pjeršćenaj z porsta a tyknywši je jimaj na porst slubi wobeju. „Hlej, Mařka“, dźeše ze škropawym hłosom, „sama sy sebi muža zežiwiła, tuž je zdobnje, zo też nětk Michał tebje žiwi.“ A wudźěliwši jimaj wótcowske požohnowanjo, wobroći so k swojomu synej, zo by so z nim a Bohom wujednał. Želnosćiwje wuzna so swojich hrěchow, pobožnje přija puću cyrobu do wěčnosće z ruki swojoho syna, płačo wotprošowaše wšo zło, štož bě jim načinił a potom zwjeze so zeslabjeny do zahłwkow. Běše jomu nětk tak lohko wokoło wutroby, kaž by so jomu ćežki kamjeń wot wutroby wotwalił. Nětk njeboješe so smjerće. Božu martru w rukomaj zemrě ćiše w Bohu swojim Zbóžniku. Nutrne modlitwy zrudnych zawostajenych přewodźachu joho dušu ducy po puću do wěčnosće.

Něšto dnjow pozdźišo skhorě młody mnich, mór bě skónčnje też joho dosahnył. Motsec Hańža joho lubosćiwje wothladowaše. Bosy mnich wumrě jako wopor swojoho powołanja, a miłosćiwa sotra zatłóči jomu wóčcy. Tola njepřežiwi joho dołho. Mać Boža přińdźe sebi po swoju wuzwolenu dźowku. Čorna khorosć so jeje ćěła njedótkny. Boža ručka ju zaja a sćeže ju horje do njebjeskoho raja.

A hlej, mór nětk popřesta. Měješe swojich woporow a wotsali so po něčim z kraja. Tola hrozne slědy zawostaji. Nimale połojca ludu bě zahinyła. Cyłe wsy běchu zašłe. Też Tuchoŕ měješe tajki dóńt. Njeběše w nim žiweje duše zwostało. Jenož puste wopušćene khěžki swědčachu hišće, zo su tu něhdy ludźo bydlili. Tola třicećilětna wójna zniči też tute poslednje dopomnjeńki. Dźiwi lěs zasymjeni so na něhdušich statokach.

Samo keŕchow zańdźe. Keŕki wšitko zarosćechu. Jenož mjeno zwosta a hišće dźensniši dźeń je Tuchoŕ pola Wujezda derje znaty.

— Kónc. —

a swojim njepřećelam nosyć. „Swój k swojomu!“

Njedźelu rano zestupa so swjedźeński ćah w Lužankach a dźěše wot tam na 1 1/4 hodź. nimo přihladowarja. Přez sto tysac ludźi stoješe špalěr, kaž samo njepřećelske nowiny pisaja. Orlow a orlicow w jich drasće běše přez 11000, njeličenych tych, kotrymž hišće možno njebě, při nětčišej drohoće sebi uniformu wobstarać, přetož ći, kotřiž hač dotal do katolskoho wójska stupichu, su najbóle z khudych a srjedźnych swójbow; bohaći stoja w Sokolu. Docyła je w ćahu na kóncu na 50000 šło, w čole wjacy stow Słowakow w narodnych drastach a potom hosćo z cuzych krajow, por stow Čechow z Wiena a wotpósłanstwo Čechow z Ameriki z ameriskej khorhowju. Na čole cyłoho ćaha kročeše mužnje přez 600 wojakow a legionarow. Runje to je při nětčišich wobstojenjach njepřećelow najbóle překhwapiło, haj stróžiło. Na stadijónje měješe nuncius Micara Božu mšu při assistency wšěch přitomnych biskopow, a arcybiskop dr. Stojan poswjeći potom zhromadnu khorhoj cyłoho Orelstwa, na kotruž tute potom slub swěry k zasadam Orla złoži. Krasny bě to napohlad na stadijon, hrajacy we wšěch barbach: šěromódrych Orla, běłych, zelenych, čeŕwjenych Francózow, Belgičanow a Świcarjow, šěročeŕwjenych Južnosłowjanow a módro-běło-čeŕwjenych Južnosłowjankow we wšej krasy narodnych drastow! A tute tysacy a dźesaćtysacy w jasnym słóncu klečo před swojim Knjezom a Bohom!

Popołdnju běše potom zjawne wustupjenjo. 3104 orlicow wustupi w 32. stupje na stadijon a wutwori tam wšelake wobrazy kaž kwadrad, kříž, hwězdu a podobne. Wosebje krasny bě napohlad na kříž a na hwězdu. Po tutym běchu wšelake swobodne zwučowanja w štyrjoch wotdźělach, kotrež wuwjedu sćěhowacu ideju. Žiwjenjo je bój a bolosć, w kotrychž człowjek pomoc nadeńdźe jenož pola Boha w modlitwje, kotraž dawa duši měr a nadźiju na přichod, z čohož so wupłodźi nowa móc a radosć. Krasnje běše to wšitko wuwjedźene, jenož tu a tam mjeńše zmylki w zestupanju a w zakryću, čomuž pak so człowjek dźiwać njemóže, hdyž so na to pomysli, zo tute tysacy prěni króć na tajkim stadiju a w tajkej ličbje wustupichu. Stawa dźěn so tosame też pola Sokola, kaž runje wo sokolskim zjězdźe w Lubljawi čitam. We wosom rjadach, kotrež so po połojcy do jeneje zjednoća, wotstupichu orlicy, z khwalbu zasypane.

Po tutym wustupichu češcy a južnosłowjanscy Orlowje na turnařskich připrawach, kotrež zwučowanja buchu też mištrscy přewjedźene. Po tutym běchu wustupy jednotliwych čŕjódow kaž 72 Słowincow, 130 wojakow a wšelakich francózskich a belgiskich turnařskich towařstwow, dale wustupy ameriskich Čechow a Świcarjow.

Skónčnje wustupi přez 5000 mužskich w třjoch mócnych rjadach, kotřiž też krasne wobrazy wutworichu kaž žónske, ale na cyle druhe wašnjo, a potom wšelake krasne wuwjedźenja, wšitko bjez wšěch zmylkow, khiba-li, zo bě při nastupje jena kolona njewurunana. To pak so bórzy porjedźi.

Tak je prěni dźeń orelskoho zjězda pokazał, zo Orel woprawdźe stoji na wyšinach, a zo katolikam wjacy trjeba njeje, do Sokola abo socialdemokratiskich zjednoćeństwow zastupować, dokelž maja w Orlu za ćěłozwučowanjo tosame, swoju wěru pak nic wo hroženu.

Tutón orelski zlět pak ma hišće wjetšeje ważnosće. Přetož tutu přileżnosć su wšě wjetše katolske zjednoćeństwa wužiłe, zo bychu tam swoju dźěławosć powjetšiłe a zakłady swojich organisacijow hłubšo położiłe a rozšěriłe. Tak zeńdźechu so póńdźelu katolscy wučerjo, burja, rjemjeslnicy, zastojnicy, towařšojo; študentojo běchu swoje zhromadźizny a wuradźowanja hižo pjatk a sobotu měli. Přichod hakle pokaza tak prawje wuznamnosć a ważnosć tutych zhromadźiznow za katolski češki a słowakski narod.

Póńdźelu popołdnju pak běše wustupjenjo orelskoho studentstwa a to najprjedy přez 200 gymnastow a potom přez 300 studentkow, kotrež wuwjedźechu symboliske zwučowanja: „Tři doby země české“, w kotrymž chcychu pokazać, kak Orel za swój nadawk nima čělnu akrobatiku, ale přezjednosć mysli z gymnastiskej plastiku. W prěnim wotdźělu pokazachu na přikhad misijónarow, ss. Cyrilla a Methoda, a rozšěrjenjo křesćanstwa a rozšěrjenjo a sławu češkoho mjena; w druhim wotdźělu: rozpad přez husitske wójny, rozšćěpjenjo naroda hač k skoro połnomu podtłóčenju; w třećim wotdźělu: narod stawa ze spara budźeny přez swojich wótčincow, joho dźěći njehańbuja so wjacy za swoju maćerku a raduja so dobyteje swobody a wróća so po hórkich pruhowanjach zasy k Bohu. Krasnje su študentki tutu mysličku wuwjedle a tola to njeběše lohki nadawk.

Po studentkach wustupi 360 studentow a wuwjedźe krasne a čežke zwučowanja ze wšej khwalbu, pokazawši tak, zo chce studentstwo też tu być z wjednikom a zo móže Orel z połnej nadźiju do přichoda hladać, dokelž změje też swojich wjednikow z intelligency.

Najrjeńše pak běše zakhowane za wutoru, dźeń narodnych drastow. Štóž to njeje widźał, njemóže zapřimnyć, kajke bohatstwa krasnych drastow ma słowjanski lud. Jednu wšak sym bohužel podarmo w tutym bohatstwje pytał, našu rjanu serbsku drastu a ja mózu prajić bjez přezběhnjenja: běše-li tam serbska drušča drasta ša a serbska njewjesta — zawěšće: wona běše prěnje myto dóstała. Mało jich tam běchu, kotrež so móhłe z njej runać. Rano po wosmich wuńdźe ćah zasy z Lužanek a dźěše 3/4 hodźiny nimo přihladowarja. W ćahu běchu na 3000 w narodnych drastach, wosebje z Morawy a ze Słowakskeje, ale też z Bosnije, Kroacije a Dalmacije, dale 13 alegoriskich wozow. Běše to hraćo z barbami w krasnym słóncu! Jenož tón, kotryž nima wutrobu za narodne drasty móže na tym hubować! Kak běchu ći cuzy hosćo takrjec „cyle prječ“! Tajke něšto hišće widźeli njejsu a tući ponjesu nětko sławu češkoho ludu do cyłoho swěta. Tak je Orel z tutym zarjadowanjom za swój narod snadź wjacy wuskutkował hač mnohi droho płaćeny diplomat.

Popołdnju potom buchu na stadijonu wšelake narodne wašnja předwjedźene, kotrež cuzy hosćo zasy dosć wukhwalić a wobdźiwać njemóžachu. Po tutym běše wudźělenjo mytow za najlěpšich turnarjow, přetož sobotu a póndźelu běchu też wustupjenja jenotliwcow a skupinow wo najlěpše wuwjedźenjo. Najwjacy mytow kaž też prěnje su sebi Južnosłowjenjo wotnjesli. Před tym běše wudebjenjo cuzych khorhowjow z češkimi barbami.

Ideal, kotremuž Orel służi, pokaza postup wysoko k njebju. Orel pozběhny k njebju wulki dwojity kříž, kotryž so zyboleše we wječornym słóncu. Dyrbješe znamjenjeć dosćčinjenjo za křiwdu, kotruž běchu něšto njedźel prjedy skućili komunistojo; ći běchu teptali na kříž.

Tak su so skónčiłe krasne dny. Zwostanje pak jich wopomnjeće a ponjese płody za dobry katolski češki a słowakski lud. Pokazała je so móc katolskeje mysle. Orel (worjoł) je so pozběhnył k wyšinam a leći, joho zlět njezadźerži žana złósć wjacy. Orel leći a njese swobodu a runoprawosć katolskomu ludej a katolski češki lud žohnuje muži, kotřiž su joho puščili k wyšinam. P. M. Rab.

Wične płaćizny,

kajkež so 25. augusta 1922 w Drježdźanach dawachu.

Žiwa waha. rjad.	Rězna waha.	Žiwa waha. rjad.	Rězna waha.
Woły:		Ćelata:	
1. 5600—5800	10400	1. 7500—7600	12175
2. 5200—5400	10200	2. 7100—7300	12000
3. 4600—4900	10100	3. 6500—7000	12000
4. 3200—4200	9250	4.	—
Byki:		Wowcy:	
1. 5300—5500	9350	1. 5800—6100	11900
2. 4900—5100	9100	2. 5000—5700	11900
3. 4100—4600	8375	3. 2800—4500	9625
4.		Swinje:	
Jałojcy, kruwy:		1. 11300—11500	14600
1. 5600—5800	10400	2. 11600—11800	14625
2. 5200—5400	10200	3. 10800—11200	14600
3. 4400—4900	10100	4. 9700—10700	14575
4. 3700—4300	10000	5.	

Zwjazk młyńkow (G. m. b. H.)

w Kinsbórku.

Mamy česć wozjewić, zo **póndźelu 28. augusta 1922**

swój wobkhod

w našej nowej filiali w Pančicach,

dalokorečak „Elstra 81“, wotewrimy.

Kupujemy wšě **družiny žitow** a **ratařskich rólnych wupłodow** a to po běžnych płaćiznach. Też wotedawamy wšu **picu, hnoje** a **wuhlo**; prosymy wo skazanki.

Budźemy so stajnje prócować, wšě přeća swědomiće dopjelnić a prosymy wo podpjeru za naš wobkhod.

W **Kinsbórku** a **Pančicach**, 25. augusta 1922.

Z hłubokim počesćowanjom

Zwjazk młyńkow (G. m. b. H.)

26., 27. a 28. augusta
wostanje naš wobkhod
zamknjeny.
Welsec kupny dom
w Kulowje.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě važne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźělki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

„Serbowka“ towaŕstwo studowacych Serbow Serbsk. seminara w Prazy, woswjeći

= jubilej swojoho = 75lětnoho wobstaća

přez wosebity swjedźeń w Handrikec hosćencu w Jaseńcy 27. aug. 1922.

Započatk w 6 hodźinach.

Porjad: Powitanjo, swjedźeńska rěč, spěwy, deklamacija, dźiwadło. Potom reje (jenož za wopytowarjow swjedźenja).

Wšitkich Serbow na tutón swój jubilejny swjedźeń najwutrobnišo přeprošuje

„Serbowka“.

Mužske
Žónske **jězdne koła**
mantle, hadźicy a wšě přisłušne dźěle
we wulkim wubjerku pola
bratrow Thomasec
w Budyšinje, na kamjeńtnej hasy 16.

Do Krupki

woteńdźemy tón raz srjedu 6. sept. (potajkim nic 5. sept. kaž hewak). Boža mša budźe we 5 hodź. rano w Klóštrje. Dokelž je wšo drohe, wostanjemy na hnadownym městnje jenož 2 nocy; drohoty dla njech so też kóždy z jědźu derje zastara. Njedźelu wječor w ½6 hodź. budźemy zasy w Klóštrje. Dla přestupa přez mjezy njech sebi kóždy wopismo wot swojoho wjesnjanosty sobu wozmje jako wupokazku, štó wón je. **M. Narćik.**

Kuwerty
a wjezłowe listy
(Frachtbriefe)
su tunjo dóstać
w Donnerhakec knihićišćerni.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Wosadnik
z čerwjenym rězkom
à 100 hr.
ze złotym rězkom
à 180 hr.
kožany ze złot. rězkom
à 320 hr.
je zasy na składźe.

Wšě ćišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju
Donnerhakec knihićišćerńja.

Přećelam a znatym wozjewjamy, zo je štwórtk před tydźenjom naš luby nan a swak

Jurij Pjekař

po krótkej khorosći so ze swěta minył a bu njedźelu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowany. Tuž dźakujemy so wšěm, kotřiž su joho na khorołožu a na pustywječoru wopytowali a poslednju česć wopokazali. Wosebity dźak słuša k. kapłanej Nowakej, předstojićercy khorownje a k. najeńkej Rjenčej za k rowu wjezenjo. **Bóh zapłać** wšěm našim dobroćerjam.

We Worklecach, na dnju pohrjeba, 20. aug. 1922.

Hłubokozrudźena mandźelska a 7 syrotow.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Po Božej njewuslědźitej radźe zemrě 18. t. m. po dlějšej ćežkej khorosći ze ss. sakramentami wobstarany naš horcolubowany nan a luby dźěd

Handrij Haša

bywši žiwnosćeŕ w Zajdowje

swojeje staroby 84 lět, 2 měsacaj a 22 dnjow a bu minjenu póndźelu na Mikławšku swjatočnje do swjateje zemje pokhowany. Wšěm, kotřiž su zemrětomu kajkužkuli lubosć wopokazali, wosebje też w tak mnohotnej ličbje joho póstywječor wopytali a k rowu přewodźeli, wuprajamy wutrobny dźak a nutrne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Dušu njebohićičkoho poručamy do pobožnych modlitwow znatych a přećelow.

W Ćemjercach a Kašecach,
23. 8. 22.

W mjenje žarowacych:
Hana zwud. **Mjenowa** rodž. Hašic.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 36. | Budyšin, 2. septembra 1922. | Lětnik 60.

Swjaty jandźel pěston.

Jězus, dobry pastyŕ, maćeŕ Boža a swjaty jandźel su najlubozniše wobrazy katolskeje wěry. Z njewšědnej lubosću česćuje wěriwy lud swjatoho jandźela pěstona. Tohodla je cyrkej jomu wosebitu njedźelu poswjećiła.

Wučba wo swjatym jandźelu pěstonu móže so — cyle z krótka — takle wuprajić: Bóh je kóždomu človjekej, hdyž joho dušu stwori, wosebitoho jandźela přitowaršił, zo by nas tón wot kolebki hač k rowu na Božich pućach wodźił, nas stražował na ćěle a duši, nas pohnuwał k dobrym skutkam a wote wšoho złoho nas wotdźeržował. „Swojim jandźelam je tebje dla poručił, zo bychu tebje na wšěch twojich pućach stražowali. (Ps. 90, 11). Ty, luby čitarjo, potajkim ženje njejsy sam. Na tebje je złožene stajnje swjate wóčko jandźela pěstona.

Jandźel pěston je předewšim přećel našich lubych dźěći. Jich njewinowata duša dźěn je wotbłyšć joho swjatosće. Njejsu to rjane wutrobu staršeju za njebjesa wohrěwacy wokomiki, hdyž třilětny synk abo dźowčička před swjećećom swjatoho jandźela pěstona so žiwje modlitaj:

„Jandźelo Boži, ty pěstonje mój,
Tebi so poručam, při mni ty stój!
Ke wšomu dobrom' mje napominaj,
zo z tobu dóstanu njebjeski raj. Amen."

Najrjeńša a počinki sylnje wožiwjaca deba staršiskoho domu a šulskeje jstwy je spodobny wobraz swjatoho jandźela pěstona. Dźěćo, kotrež ma přecy jandźela pěstona před wočomaj, njełži, njekradnje, je přistojne w šuli, ponižne před wotrosćenymi a pobožne w cyrkwi. A wo joho přichodźe směmy prajić: na čož sy lěta dołho dźeń wob dźeń z njeskaženym dźěćacym wóčkom pohladował, to ženje cyle njezabudźeš. Kóždy serbski dom, kiž joho hišće nima, njech kupi hnydom swjećo jandźela pěstona. To je lohko w našim času, hdyž často wjele, wjele wěcow njetrjebawši kupuje.

Jandźel pěston je horliwy lubowaŕ našeje młodźiny. Wona je wobhrodźena ze wšěch stron. Wěmy wo dźiwich zawjeselenjach katolskeje serbskeje młodosće: tam njebě swjatych jandźeli pěstoni, ći běchu so płačicy wotsalili a ze žadosću čakachu na wustrózbjenjo swojich škitomcow z tuteje šamawosće. W žiwjenju młodoho Tobijasa widźiće jasnje, zo kóždy młodźenc zbožowne mandźelstwo wěsće dócpěje, hdyž je joho prjedy na wšěch pućach wodźił swjaty jandźel pěston.

Też my wotrosćeni w kajkimžkuli powołanju trjebamy jara nuznje jandźela pěstona. Sy-li nan abo mać, dźěłaćeŕ abo ratař abo překupc abo rjemjeslnik, wučeŕ abo ŀěkař abo měšnik, złožuj so wšědnje na jandźela pěstona. Wšak začuwaš často, kak z ŀěwicy tebje kiwa zły jandźel, tebje k sebi ćehnje a wšě časne kubła a kóžde počěłne wužiwanstwo tebi lubi. Žadyn wotrosćeny človjek njemóže młódšim a małym z jandźelom pěstonom być, hdyž sam swojoho jandźela kedźbu nima.

Hdźež je na zemi wutrobny měr, woprawne zawjeselenja a nutŕkowne zbožo, tam su hospodowali a česćowali swjatoho jandźela pěstona. Ale hdyž zli jandźeljo nahrabnistwa, hrubeje mocy a njepócćiweje poćělnosće wbohe ludy honja, potom maće wobradu na zemi kaž w našich časach. Ludo serbski, rozsudź so w misijónach, kotrež so nětkle w katolskich wosadach wotměwaju, pak za swjatoho jandźela pěstona pak za swoju zahubu. Hdyž jandźel pěston serbske statoki škita, njebojimy so za lud a kraj. Žadyn zjawny a potajny njepřećel nas njemóže přemóc, hdyž smy wukhowani w hnadownym škiće jandźela pěstona. W joho bjesadźe smy stajnje sylni a přecy dobreje nadźije. Smy dźěn najebać wšěch hórkosćow a ćeži na runym puću z doła sylzow k njebjeskomu kralestwu.

i. w.

Swětowy rozhlad.

Kaž wjejeŕčka

po halžcy horje a dele a zasy horje, tak skaka nětkle te spodźiwne zwěrjatko, kotrež před lětami někotryžkuli ani po mjenje hišće njeznaješe, nětkle pak jako **valutu** wšědnje mjenuje. Wězo njeje wone tak njewinowate kaž tamne nježne skoaćtko z tej dołhej wopušku a žiwymaj swětłymaj wóčkomaj, ale žerje ludźi, maća jim woči, łama wutroby: přetož niča zamóženja a přisporja hubjenstwo, dokelž płodźi drohotu. Wězo też mnohim wjeselo přihotuje; tola jenož tajkim, kotřiž předewšim na swój wužitk mysla a wo cuze zbožo abo njezbožo starosćow sebi njećinja. Pjatk minjenoho tydźenja bě dollar poskočił za krótki tydźeń na 2235 hr. a króna na 81 hr., tola hižo za někajke pjeć dnjow bě zasy spadnył na 1100 hr., a resp. 46 hr. Ale dołho njewosta: wčora štwórtk powěsćachu nam nowiny hižo zasy nahły postup: dollar je 1780 hr., króna 57,50 hr.

Kak to přińdźe? Za tym hač su wuhlady, zo so Němskej moratorium spožči. Srjedu měješe reparačna komisija wotmołwić, hač so Němskej płaćenjo trójku wotstorči a na to też pomjeńši po namjetach, kajkež bě Němska činiła. Hdyž někajka dobra powěsć so wutrubi, hriwna dobywaše; hnydom pak spadny, hdyž bě někak z přisłušneje strony zasłyšeć, zo Francózska kruće při swojich žadanjach wostawa.

Kaž so zdaše, Poincarée trójku popušćeše. Wšelake rozmołwy amerikanskoho zastupjerja w Londonje běchu nadźiju zbudźiłe, zo Amerika do Jendźelskoho namjeta zwoli: wonaj mějoj Francózskej něšto dołha spušćić, kotryž ta pola njeje ma. Nadobo pak amerikanski president Harding wupraji, zo hišće nima mysle, so nětkle hižo do europskich pjenježnych należnosćow měšeć, a hnydom też Francózska zasy kručišo za wěste zawěsćenja přećiwo Němskej wustupowaše. To poniži zasy hriwnu. Dotal njeje hišće wěstych powěsćow dóšło, što so wobzamknje, tola drje smě so wočakować, zo někajke zarjadowanjo po nuzy Němskeje so stanje. Potom pak też hódnota němskich pjenjez hnydom zasy postupi. Tola na kak dołho? Tak khětř hač čas wołóženja ke kóncej poběhnje, też hriwna zasy spadnje, a potom drje přińdźe započatk kónca: njewuprajne njezbožo, znutŕkowne wojowanja, snadź też zwonkowne.

A što potom? Pohladajmy na **Awstrisku,** ta dźěn pokazuje Němskej puć! Hižo posledni raz rozprawichmy, kak teje knježerstwo w poslednich storkach ležo pola susodow pomoc pyta, wosebje pola zwjazkow naroda. Po poslednich powěsćach pak so jeje susodźa hižo brónja — zo by kóždy čwačk sebi hrabnył. Znajmjeńša zda so po jednanjach, kotrež Awstriska z Italskej we Veronje pleće, zo Italska Awstrisku do škita wozmje. To njeby hinak móhła, hač zdobom też z wójskom wobsadźić. Tomu pak by njemóhła Južnosłowjanska přihladować, a rěči tohodla hižo krute słowo z Italskej; pječa hižo bróni. Potom pak je też runje tak wěste, zo **Češkosłowakska** so budźe do wěcy měšeć. Wona a **Južnosłowjanska** njemóžetej měrnej wostać, hdyž by Italska so 1. hišće powjetšiła, 2. so mjez njej sunyła a přez to wosebje hospodarske jeju zwiski kazyła.

Mamy potajkim w bližšim času we zwonkownej politicy šmjatancu wočakować — khiba zo sebi Italska praji, zo lěpje mjeńša wostanje hač so z telko cuzej narodnosću překormi.

Z **Bayerskeje** móžemy tón raz powěsće přinjesć, kotrež nikomu hłowułamanjo njećinja, znajmjeńša nic Barlinej. Tam wotměwaše so tele dny **62. hłowna skhadźowanka katolikow Němskeje.** Wobdźělenjo při njej bě runjewon překhwapjace, jeje moraliski raz nadobny a zwjeselacy. Tu přileżnosć wuži tamniši biskop, kardinal Faulhaber, zo by w mjenje wšěch biskopow Němskeje amerikanskim katolikam, ale też wšěm druhim tamnišim dobroćerjam zjawnje dźak wuprajił za wšu w tak sćedriwej měrje poskićenu pomoc k lěpšomu němskoho luda. Wosebje zajimawe bě też joho napominanjo nowinarstwu. Jomu přiwołaše: „Ty njesměš łhać." Nochcemy wosebje připrawjenych powěsćow, žadamy čistu wěrnosć, trjebamy stoprocentowsku wěrnosć. My móžemy so „połnoho piwa" wostajić, žadanja wo wěrnosć pak so njezdamy.

Dopominam Was na Mójzesa, kak wón na wosomu kaznju swojeju kamjeńtneju tafli pokazuje, a dokelž bě to Mójzes, kiž nam Boži zakoń přinjese, płaći ta wučba też za židowske nowinarstwo. Smy žiwi w času „zakonjow na škitanjo". Derje by było, hdy by so też **zakoń za škitanjo wěrnosće** wudał.

Z krasnymi, duchapołnymi słowami wuwi

tam mjez druhimi jesuita Lippert nadobne a nabožne myslički. Wón pokaza, kak swět **nětkle za nabožnistwom žedźi** a žada. To leži po prawom we človječej duši, kotrejž je přinarodźene zapřijećo a přećo za rjanosću, swjatosću, čistotu, njesebičnosću. Wšo to pak da a je duši Bóh a joho katolska cyrkej; poslednja, dokelž k Bohu wjedźe. — Ow, zo by tola jej było popřate, wšo to też woprawdźe dokonjeć tu na swěće! Potom valuta so změruje, dokelž njebudźe potom hižo njeswědomitych pjenježnikow, kotřiž su nahrabni a hłódni za „měć, měć“ njedźiwajo na swojoho sobučłowjeka. Jenož prawa wěra, hłuboka nabožnosć, woporniwa lubosć k wěrnosći nas wumoži a wozboži. —

Je pak wulka valuta někomu k wužitku? Haj, wěstym, kotřiž maja přileżnosć, cuze pjenjezy sebi zwěsćeć, ženje pak njeje nětčiša valuta tym krajam k spomóženju, kotrychž pjenjez přez měru wysoko stoji. Dopokaz za to je wulka bjezdźěłosć w tychle krajach, kaž wosebje wulka w Americy, też Jendźelskej a pozdźiši čas też w Češkosłowakskej. Kraje kaž Ruska, Pólska, Němska z wukraja ničo abo jenož mało hišće kupuja. Tak pak wukraj ničo wuwožeć njemóže a dokelž njeje wotbytka, zastawa industrija dźěłać, ludźo nimaja dźěła — nic hižo zasłużby, a tak też tam přibjera hubjenstwo. Hakle tele dny po 10000 w Čechach ludźi z dźěła puščachu a wjacy maja so hišće puścić. Hižo dawno pak tam we wšelakich twornjach jenož hišće něšto dnjow wob tydźeń dźěłachu; nětko bywa hišće hórje. W tym nastupanju je we Němskej lěpje. Tu je wšudźom dźěła dosć, wosebje w industriji; ratarjam pak samo dźěłaćerjo pobrachuja. Ličba dźěłonjemčowcow w Němskej stajnje spadowaše; warba w privatnych zarjadnistwach stajnje też z drohotu rosće; bići su — a tych je wězo też wjele — statni zastojnicy a tajcy ludźo, kotřiž pak hižo dźěłać njemóža abo dosć nalutowankow njewobsedźa. Tola też tele wobstojenja w Němskej so přeměnja. Druhi swět njebudźe bórzy hižo wot Němskeje kupować, potom njebudźe wotbytka, tak nic dźěła we industriji, a dokelž je Němska na industriju złożena, njebudźe hižo zasłużby — z tym přińdźe hubjenstwo. Stajnje je njezbožo za kraje, hdźež so předewšim ratarstwo hlada. Tajke jenož kćeja, hdyž su też zwonkownje skrućene a swět z brónju (abo z diplomaciju) wobknježa. Hewak wostanje podłožk wšoho byća a tyća ratarstwo. Tohodla njebudźe hinak móžno, zo też Němska swoju kedźbliwosć a lubosć zasy bóle ratarstwu přiwobroći.

Stojimy před wólbami

do sakskoho sejma. Je lohko móžno, zo je hižo kónc oktobra změjemy. Dotal běchu tak mjenowane naprawne strony za joho rozpušćenjo, nětko su też komunistojo žadanjo wuprajili „sejm chcył wobzamknyć, zo so rozwjaza“. Přichodne posedźenjo sejma budźe 6. sept.

Hdyž so prašeš, kak přichodne wólby wupadnu, dha maš hudančko před sobu. Je drje wěrno, zo su wosebje němskonarodni lud we swojim zmysłu wobdźěłali; też je wěrno, zo z nětčišim knježeństwom też druhi wulki dźěł sakskoho ludu spokojom njeje a zo potajkim socialdemokratojo wjetšiny sympatijow pozhubja: tola njeje z tym hišće prajene, zo naprawne strony telko hłosow dobudu, zo wone knježeństwo wutworja. Runje dźeń a bóle přiběraca drohota lud skerje wotwjedźe a bóle hišće radikalnišim stronam, kaž njewotwisnym a komunistam přićisnje. Tuž stoja wěcy nětko tak, zo **naš politiski wubjerk a joho organisacija bórzy dźěło dóstanje, a budźe radźomne, zo so k předwuradźenjam bórzy zeńdźe.**

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina — za naše **expedicije**. Kaž słyšimy, je kniha „Cyrkwinske stawizny katolskich Serbow“ w někotrych wosadach rozpředata, tak zo tam wjacy dóstać njeje. Tajke expedicije prosymy, zo bychu to we hłownej expediciji Posoła (w Donnerhakec ćišćeŕni) wozjewiłe. Pósćelemy jim potom dalšu dźělbu knihi. — Za nju wuwikowany pjenjez słuša našomu towarstwu. Tohodla prosymy expedicije wo pilne rozšěrjenjo knižki.

— Jutře, njedźelu 3. septembra, budźa nowe zwony cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje swjećene. Srjedu, 30. awgusta, su zbožownje přišłe do Budyšina. Samsny dźeń buchu ze železnicy přewjezene do tachantskoho dwora. K. kubleŕ a khěbětaŕ Mikławš Wels z Hněwsec a kubleŕski najeńk Michał Ella ze Židowa staj k tomu přećelniwje swojej zapřahaj poskićiłoj. Tu w tachantskim dworje stoja derje skhowane a čakaja na swój swjedźeński dźeń. — Njedźelu popołdnju w 3 hodź. zestupa so swjedźeński ćah při tachantskim dworje, kotryž budźe wot sobustawow a jenotliwych wosadnych tworjeny. Ćah póńdźe po mjasnych a hłownych wikach, znutŕkownej lawskej hasy, lawskich hrjebjach a žitnych wikach k serbskej cyrkwi, hdźež budźa zwony spówšane na róšty a wot najdostojnišoho knjeza biskopa poswjećene. — Mjez přeprošenymi towarstwami je wězo też „**Jednota**“, towarstwo kat. Serbow w Budyšinje. Wočakuje so wěsće, zo **wšitke** sobustawy, mužske kaž žónske, so docyłnje při **towarstwje** wobdźěla.

— 2 hodźinje za wučbu wo „moralcy“ (Moralunterricht) matej so tu za tajke dźěći zawjesć, kotrež njechaja abo njesmědźa — dokelž starši njedadźa — nabožninu wučbu wopytować. Je škoda, zo też tej so zawjedźetej, tola smě so prajić, zo je hišće dosć wjesela při tejle zrudnej wěcy. Mjez tysacami a tysacami tudomnych šulskich dźěći je so jenož 57 za moralku zamołwiło, wšě druhe wostanu při nabožninym rozwučowanju. Z tachantskeju šulow njeje so žane za moralku zapisało.

Z Nowoho Łusča. Na swjatoho Bartołmja, w nocy 1/2 12 hodź. bu naša wjes z Božim wohenjom domapytana. Paleše so Herlichec statok, bróžeń a domske. Kak je Boži woheń nastał, njeje dotal wuslědźene. Někotři měnja, zo je jón cuzy zatyknył, zo by snadź nócny hołk wužił k pakosćenju pola druhich. Z najmjeńša su Fälic nowy ropot wokoło 11 hodź. zasłyšeli.

Bohužel bě wšitko při wudyrjenju Božoho wohenja w prěnim sparu, tak zo khwila so miny, dóniž pomoc dońdźe. Domjacy sami běchu tak nastróženi, zo jim móžno njebě, něšto wukhować. Wbohim je so tak rjec wšitko spaliło, wša nadoba a wša drasta. Jene swinjo dyrbjachu dokłóć, druhe (mjeńše) wosta we wohenju a so sobu spali. Wězo so też wšě domojkhowane Bože dary sobu spalichu a nowy rólny wóz, na hunje stojacy. Stojo wostaštej jeno mjeńše twarjenjo a kólnja.

W našim času, w hrózbnje postupowacej drohoće a runje w žnjach tajke woheńske njezbožo — to kóždy wě a rozemi, kak ćežko wone wbohich ludźi potrjechi.

Tu so nětko Wam, lubi Serbja, wosebje wosadni a druzy hospodarjo, přileżnosć dawa ke křesćanskej lubości a smilnosći.

Kotřiž sće Bože dary domoj khowali, pomhajće wbohim wotpalenym ze wšěm, čohož potrjebuja, wosebje pak z drastu a ežiwjeńskej cyrobu. Nětko, hdyž Boži hłós słyšiće, njezatwjerdźće Waše wutroby . . .

Z Róžanta. Na dnju naroda swjateje knježny Marije přińdźe najdostojniši knjez biskop do Róžanta, zo by tu prěni króć swjatočnu Božu mšu z prědowanjom swjećił. Róžant z wokolinu joho tohodla swjatočnje powita. Najdostojniši knjez biskop wudźěli po Božej mši bamžowske požohnowanjo z dospołnym wotpuskom. Tutón wotpusk móža wšitcy dobyć, kotřiž su hódnje swjatej sakramentaj pokuty a wołtarja dóstali. Njech pobožni pućowarjo hižo dźeń prjedy doma we swojich cyrkwjach k swjatej spowjedźi du, dokelž w Róženće budźe k tomu jara mało přileżnosće. K swjatomu woprawjenju móža też we swojich cyrkwjach abo też w Róženće hić. **Městnosć mjez kehelkami a wulkim wołtarjom dyrbi so prózdna dźeržeć.** Tohodla budźa zarjadowarjo postajeni, kotrymž ma so posłuchać. Na tutym dnju njeje dowolene samo na sebi mjasne jědźe wužiwać. Knjez biskop pak je dowolił, zo móža pobožni pućowarjo w Róženće a Radworski procesijón we Sernjanach kaž też wobydlerjo Róžanta mjasne jědźe wužiwać.

Z Ralbic. „Katolska Bjesada“ za našu wosadu hlada na poł lětstotka swojoho wobstaća wróćo a je za tutu dobu časa, kaž zapiski swědča, sławne časy přeživiła. Mužojo našeje Delanskeje krajiny skhadźowachu so pilnje kóždu prěnju njedźelu měsaca a to w jara mnohotnej ličbje a dóstawachu tu wjele rozwučenja za nabožne, narodne, politiske, hospodarske a powšitkowne žiwjenjo. Sławni mužojo tu často přednošowachu, a lud słuchaše ze zajimom. Wužitk tutoho drobnoho dźěła bjez dwěla dźensa hišće swoje płody pokazuje. Bjesada zawěsće njeje poslednja mjez faktorami, kotřiž su přinošowali, zo dobre narodne zmyslenjo tu dźensa hišće knježi. Snadź so hišće raz nichtó namaka, kotryž nadrobnje wo tym rozprawja, dokelž doba Ralbičanskeje Bjesady je też sobu dźěl serbskeje historije zašłych 50 lět. Přichodnu njedźelu nětko Bjesada wopomina swój złoty jubilej. Rano přistupja sobustawy swj. sakramentam a pódla změje so naměč. Wječor zarjaduje so swójbny wječor we wjesnej korčmje a też wšón druhi lud wosady a wokoliny je lubje witany. Zwonkowny rěčnik sławnoho mjena je swjedźeński přednošk přilubił. Dale so hraje cyle nowa struchłohra, „Swjata Katrna“, kotruž je sobustaw Bjesady wosebje za tutón dźeń zestajał. Wona je też jako knižka wušła, a kóždy dóstanje ju při wječoru. Hra z časow martrarjow w 3. lětstotku po Khr. předstaja nam rjekowsku patronku našeje cyrkwje, kak je wona, spóznawši wěrnoho křesćanskoho Boha so wotrjeknyła pohanskich přibohow a zacpěwajo kralowske a kejžorske česće a wšě bohatstwa swěta jomu swěru dźeržała njebojo so ani martrarskeje smjerće. Kak wulkotny to přikład za naš dźensniši čas, hdyž za někotre mazane šlebjerdy přećel wojeba přećela, dźěćo swojeju staršeju, hdyž přez nje stwjerdnu wutroby ludu přeco bóle a wšě kaznje Bože so wšědnje łamaja tuteje žadławeje papjery dla. Ow, hdźe je wostało wšě rjekowstwo tamnych sławnych a wulkich časow? Wubjerk njeje wudawkow a žaneje prócy lutował, zo by so hra też po drastach tamnoho časa hódnje podawała. Nichtó so njebudźe kać, hdyž ju wopyta. Popołdnju we 1/2 4 hodź. budźe so prěni króć hrać za dźěći a za tych, kotřiž nimaja woteńdźenja; wječor budźe swjedźeńske předstajenjo. Wobej předstajeni pak stej dospołnje w jenajkim wuhotowanju. Za wječor je potom hišće wšelaka drobna zabawa přihotowana. Wunošk wječora je za naš dawno žadany zwón postajeny. Zawěsće njebudźe naša nadźija zjebana.

H.

Michał Kokla-Lisak †

Hdyž při přileżnosći złotoho jubileja Khrósćanskeje „Jednoty“ wopytach „Lisakec mac“, kotraž je hižo nětko přez lěto zwjazana na bolostne khore łožo, tu nas kaž přecy čiły a strowy přećelnje witaše jeje mandźelski, Michał Kokla. Powědaše, zo ma čestny nadawk, přichodnu njedźelu při wospjetowanju jubilejnoho swjedźenja jako sobuzałožeŕ, dołholětny předsyda a nětko ćestny předsyda jubilańki swjedźeńsku naréč měć, a što chce tam réčeć. Nihdy njebych wěril, zo mój wjelewaženy, stary přećel, naš Michał Kokla hišće prjedy swojeje mandźelskeje nas wopušći. Kak wustróža mje tohodla telefóniska powěsć z Budyšina, zo Michał Kokla wjacy mjez žiwymi njeje!

Drje bywaše přecy ćišo w posledních lětach na Lisakec nowej khěži, hdźež stary veteran serbskoho ludu swój wumjeńk měješe; přecy bóle wotebjeraše čŕjódka tych, kotřiž w lěpšich časach do Lisakec domu khodźachu, haj přecy bóle wodźewachu z ćěmnymi pruhami wječorne zerja tak dołholětne, zasłużbne žiwjenjo njebočičkoho, jako chcyłe wuznać: hišće khwila, a njebudźeće mje wjacy widźeć. Kelko swojich dobrych, starych znatych njebě sam hižo přewodźał na posledním puću! Kak boleše a zarudźi joho kóždy króć, hdyž zasy jedyn z nich woteńdźe na prawdu Božu! Też nowy čas, kiž so nikomu z nas njelubi, a nowy duch, kotryž je so přez njón zawěł do Serbow, kiž so nam hišće mjenje lubi, haj nas často tyši, so tak staromu, twjerdomu dubej dobroho křesćanskoho a monarchiskoho přeswědčenja ženje spodobać njemóžeše. Z časa mi wězo też připózna, zo wšak mjez telko pluwami też tu a tam dobre zornjatka do kraja sobu so přinoša, na přikład swoboda za cyrkej a jeje duchowne rjady a zo wjacy w tej měrje kaž prjedy njehaćeše přisłušnosć ke katolskej cyrkwi postup k wyššim, haj najwyššim zastojnstwam.

Stajnje, hdyž zastupich do joho domu, tam sedźeše za blidom, mějo najradšo stare lětniki „Katolskoho Posoła“ abo někajku protyku před sobu a pilnje čitaše. Hnydom da so do réči wo tym, štož bě pak w Nowinach čitał ze serbskoho, zjawnoho žiwjenja, pak so zaběraše z tym abo druhim politiskim prašenjom.

Štož bě njeboh Kokla přez 25 lět był, zastupjeŕ swojich Serbow w politiskim žiwjenju, to třeše kruće w nim, tuta politiska žíła też dale w nim dźěłaše. To bě z nowa widźeć na politiskej zhromadźiznje w Khrósćicach na Bože spěćo, hdyž tam joho nastupnik, knjez Heßlein, réčeše. Prěni, kiž so słowa jimaše, bě naš Kokla, a joho naprašowanjo za wuzbytkom za přeńdźenja sakskich železnicow na němski kraj pokazowaše na žiwe wobdźělenjo tutoho nimale 82lětnoho muža při politiskich prašenjach.

Poslednje złote pruhi dźakownosće serbskoho ludu zaswěći jomu najprjedy dwoji rjany swjedźeń nazymu 1910: joho 70lětne narodniny a zdobom 25lětny parlamentariski jubilej, a 10 lět pozdźišo joho złoty kwas a nazymu joho 80lětne narodniny. Serbske časopisy su kóždy raz nadrobnje to rozpominałe, tak zo trjeba njeje, tu wšo zasy z nowa rozrisać. Zasłużił sebi naš njeboh Kokla by, hdy by serbske wustojne pjero we wosebitej brošurcy Serbam tutoho muža předstajało, joho dźěławosć, joho zasłużby w politiskim a hospodarskim nastupanju a předewšim joho jasny přikład za serbski lud, wosebje za serbskich mužow a hospodarjow.

Michał Kokla narodźi so 25. oktobra 1840 w samsnej wsy, hdźež stoješe kolebka joho najswěrnišoho a najlěpšoho přećela, najwjetšoho syna serbskoho naroda, našoho njezapomnitoho Hórnika, we Worklecach. Tu běše joho nan, Pětr Kokla, z hrabinskim

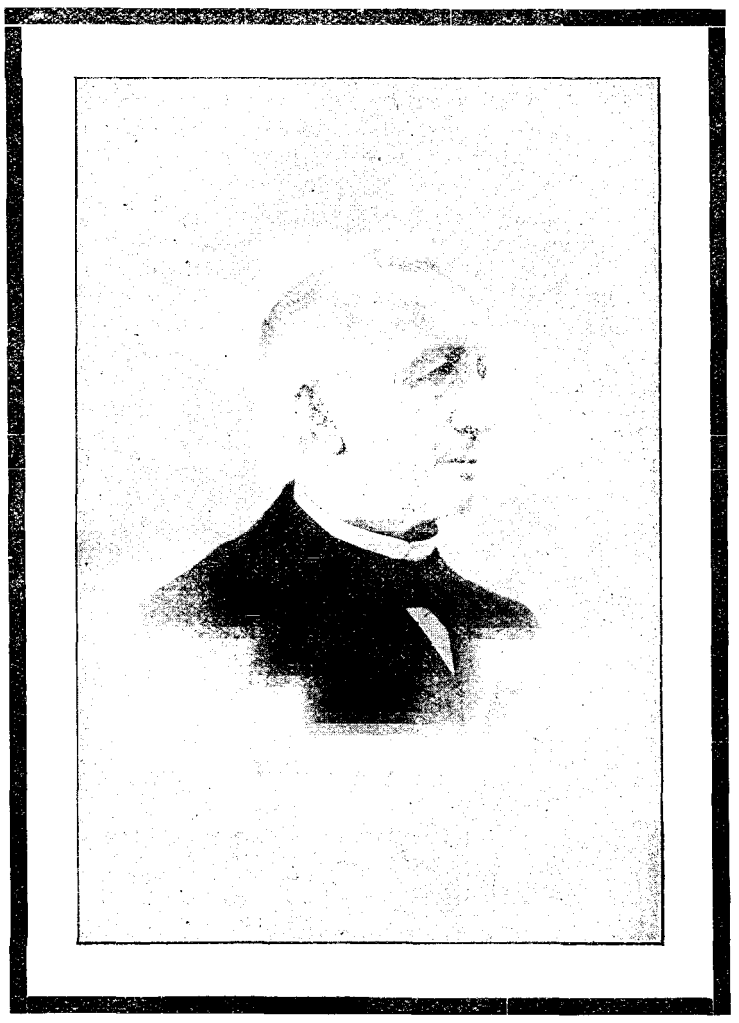

piwarcom we służbje hrabje Herrmanna Stolberka. Zdobom bě joho njeboh nan wobsedźeŕ Lisakec kubła w Khrósćicach, dokelž bě wowka njebočičkoho, Hańža, rodź. Wjeńkec, z Lisakec kubła. Lěta 1847 přesydli so joho nan cyle na kubło do Khrósćic a tak přińdźe sydomlětny pachoł do najwjetšeje serbskeje katolskeje wsy. Khrósćicy su čas joho žiwjenja joho cyłu lubosć a wutrobu w połnej měrje wobsedźałe a tehdy snadź najbóle, hdyž ze sylzojtymaj wočomaj spominaše na tu a druhu njepěknu nowinku a słabosć serbskeje metropole, kaž ju z horda mjenowaše na złotym jubileju towarstwa swj. Cyrilla a Methoda w Khrósćicach. Haj Khrósćicy njedyrbjałe ženje zabyć na tutoho swojoho wulkoho syna a joho lubosć k nim. Najrjeńši pomnik jomu staja, hdyž so maja stajnje k počinkam a rjanomu přikładej tutoho swojoho syna a njewotstupuja wot runoho a sprawnoho puća, kaž khodźeše njeboh Kokla. Haj, na swoje Khrósćicy bě Michał Kokla hordy, hačruniž hewak bě jomu hordosć cyle njeznaty počink. Běda na toho, kiž by sebi zwěrił před nim na joho Khrósćicach pocybać a poskubać!

Kaž přirodny nan njeboh Koklowy, Jan Wjeńka-Lisak, tak bě też wón wot lěta 1881, potajkim přez 40 lět, zasłużbny kěbětaŕ při swojej farskej cyrkwi. Joho maćerny bratr bě duchowny w Khrósćicach a w Drježdźanach, hdźež 1853 zemrě. Šotra Madlena zastupi w tutym lěće do klóštra Marijineje Hwězdy, hdźež jako knježna Franka 25 lět w klóštrskej šuli jako wučeŕka spomožnje skutkowaše a 1902 zbóžnje zemrě. Michał Kokla wopytowaše jeno swoju Khrósćansku šulu (1847 hač 1852) a dwě lěće tachantsku šulu w Budyšinje. Ćim bóle ma so tohodla važić joho literarna zdźěłanosć a wobwrótnosć we słowje a pismje; wona njeje nanućeny skutk wukubłarjow, ale přez swój samsny studium sebi ju přiswoji kaž čitanjo mnohich spomožnych knihi a časopisow (z njebohim kapłanom Janom Nowakom, zemrětym we Drježdźanach, čitaše: „Augsburger Postzeitung“, štož bě po joho wuprajenju zakład joho pozdźišoho politiskoho skutkowanja) a wosebje nimo měry dobry pomjatk, strowy rozsud a wótry rozom, dobyte wobsedźenstwo.

31. meje lěta 1870 woženi so Michał Kokla z Marju rodź. Nazdalakec z Pěskec, kotraž bě jomu přez 51 lět stajnje jenak starosćiwa mandźelska a towarška po žiwjeńskim puću, kotraž tych mnohich přećelow a wopytowarjow Lisakec hospodliwoho domu z wuznamnej a přikładnej přećelniwosću wobkuzłowaše a při tym wosta jenak ponižna, jeno za swój dom a swoje winowatosće starosćiwa duša. Bóh luby Knjez spožč jej krutosć a ćichu podatosć, zo też tónle posledni křižik k spomoženju duše sćerpnje znjese a bolosćiwu drohu dokónči k překrasnjenju.

Što je serbski lud zhubił ze swojim Michałom Koklu?

Přeswědčenoho a zdźěłanoho Serba, swojoho dołholětnoho politiskoho wjednika, khorhojnika we zastupowanju a zakitowanju swojich swjatych prawow w parlamenće, před kralom a krajom, wjednika też serbskoho ratarstwa, tohole žra a krutoho jadra Serbowstwa. Štož je naš sołobik, njeboh Ćišinski spěwał a kěrlušował wo ważnosći burskoho stawa za serbski lud, to je naš Kokla w mnohej horcej bitwje we sejmje a wosebje jako předsyda towarstwa „Serbskich Burow“ wot założenja towarstwa lěta 1888 hač do lěta 1910 praktiscy a wustojnje wukonjał. A dźensa: hdźe je wšo to, za čož su naši wótčincy swój pót přeleli a swoju lubosć wusywali? Hdźe je zhromadźene a do cyłka kaž worcla zlate serbske ratarstwo? Khiba su kasina młodych ratarjow naše wumoženjo a zastawk lěpšoho přichoda? O Ty wbohi ludo!

Hdyž w dźensnišim demokratiskim času lud sam knježi přez swojich zastupjerjow a zakoń je „ludowa“ wola, móhł potom naš lud zabyć při Koklowym rowje na muža, kiž wulcyzasłużbny, česćowany a lubowany daloko a šěroko ze zahorjenym duchom, ze swjatym zapalom swojich słowow, w přikładnej, woporniwej lubosći, w čistej a swjatej narodnej mysli na politiskej arenje jomu słu-

žeše 25 lět dołho a dźěłaše na zjawnym a čestnym polu jako wotpósłany wot swojoho ludu? Hižo to něšto woznamjenja, zo jomu lubosć a dowěra nic jeno katolskich Serbow, też evangelskich, haj sprawnych Němcow tak dołhi čas słušeše! Tuta dowěra serbskoho ludu je też najrjeńši a njezakhódny wěnc na row našoho Kokle, najrjeńši dźak za joho spomožne, njesebične a swěrne skutkowanjo w hajenju a zastupowanju serbskich nabožnych a narodnych zajimow.

Runje w našim času, hdyž hladamy z bojosću a styskom na skutkowanjo telko zastupjerjow ludu w parlamenće, kotřiž njejsu z wulkoho dźěła zastupjerjo ale zaslepjerjo ludu, możemy tak prawje rozważeć te „tehdy“ a te „nětko“ a wěmy, što je nam naš Kokla 25 lět dołho był.

Serb bě Kokla z čełom a dušu. Mjez Serbami a wosebje, hdyž so spěwaše, bě wón, šedźiwy, zasy womłodnił. Kak rjane běchu to skhadźowanki na přikład pola joho dobroho přećela, njeboh Jakuba Nowaka we Wudworju!

Wón pak njebě jenož „někajki“ Serb, nic jeno Serb při piwje a winje kaž druzy, nic jeno Serb po barbje, kiž popušća w času wupruhowanja, njebě też žadyn młodoserb bjez serbskich počinkow a wěry, bjez Boha a nadźije na wěčnosć, ně, Kokla bě Serb z „dušu“. Na nim widźimy staroserbske počinki dobroho Serba, ke kotrymž słuša bohabojosć, zlutniwosć — też w našim času žadyn njetřěbny mebl — ródnosć, hospodliwosć, dobra, sprawna duša.

Jako Serb měješe stajnje za swojich Serbow wotewrjene wóčko a ćopłu wutrobu. Wšudźom, hdźež so jednaše wo wuradźowanjo a spěchowanjo serbskich narodnych zaměrow, bě wón stajnje pódla. Tu njeje ženje pozastał, pokhabłał, ale přecy ze zahorjenym, wubudźacym słowom a z mocu swojoho přikłada druhich zahorjał a sobu torhnył. Kokla bě też zdźěłany Serb. Krótke šěsć lět — ludoweje šule — to bě joho cyłe přihotowanjo za žiwjenjo a tola bě wón w serbskej a němskej literaturje a wosebje w stawiznach kaž doma. Stajne zajimowanjo za literarne wuplody Serbow a też Němcow wot młodych lět je w Michału Kokli zapołožiło kruty zakład za joho duchownu zdźěłanosć a tak móhł nětko po smjerći być kaž za žiwjenjo přikład za mnohich druhich samoho pokhoda kaž wón. Dźensa dyrbimy dźěn husto wobžarować, zo so mnohi njezajimuje za serbske pismowstwo a tohodla we swojej wutrobje wostawa wotkhileny a wocuzbjeny swojomu ludej, njeje ani ćopły ani zymny, ale je liwki wot stopa hač do nopa. Tajki pak nam často wjacy škodźi, dyžli zjawny njepřećel. Z winu, zo jomu wšo serbske smjerdźi je často dosć, zo přima za wšěm cuzym naporjadkom, swój dobry serbski khlěb pak njeznaje. Michał Kokla bě sebi sam wutworił rjanu knihownju. W njej namakaš wšě lětniki „Katolskoho Posoła“ a často we starych lětnikach čitajo wupraji, zo je to jomu woprawdźite wokřewjenjo. Zahorjeny młody Serb ma tu dobru přilježnosć, sebi tutu knihownju zwěsćić.

Njeboh Kokla bě jako prawy Serb też — wjesoły Serb. Tola kak jara so rozeznawaše joho wjesoła, žortniwa powaha, joho stajnje přistojny a elegantny wobkhad wot „wjesołych Serbow“ w našim času! Jich „wjeselo“ w nětčišim času bě joho a naš płačk! Hdyž su Serbja dźensa wjeseli, to so stawa k škodźe narodnoho zamoženja a jich samotnoho. Niže něšto tysacow skoro hižo być njemóže.

Hdźe nadeńdźemy hišće tajkich Serbow, kotřiž su tak ze swojim ludom a za swój lud žiwi kaž bě to naš Kokla? Na Koklu widźimy — to jeničke, štož wobžarujemy, kajka škoda za wobdarjenych synow serbskoho ludu runje je, zo su jim zawrjene kužoły k wobšěrnej słowjanskej literaturje. Što by hakle serbski lud měł wot Kokle, hdy by wón słowjansku dušu tak znał kaž njebočičcy Andricki, Wingeŕ a druzy! A też wo nětčišej generaciji to same płaći, kak so bědźi, kak žebri za srjódkami z blida bohatoho słowjanskoho bratra! Nimaja potom dosahaceje cyroby, dźeń wote dnja žiwi we němskim, wšo serbske podušacym powětrje a dymje, jeno z němskim pismowstwom swoju wct Boha cyle hinak stworjenu serbsku dušu kažejcy. Bjez dźiwa, zo potom nam nastanu město zahorjenych a přeswědčenych Serbow — přeměnki, to je japoštołojo němcowstwa! Kokla pak bě też prawy serbski bur. Z tutym słowom njezrozemimy bura, kiž wot ranja hač do wječora na roli dźěła a za wšo druhe zmysła nima a też swoje zajimy tohodla zastupować njemóže. To njeje nam prawy bur. **W burskim stawje widźeše njebohi Kokla być a traćo Serbstwa.** Bě kruće přeswědčeny, zo z našim burstwom stoji a padnje naše Serbstwo a, zo też **wot nětčišich burow wotwisuje, hač so dodźeržimy abo nic.** Přecy je so swěru za to sobu starał, kak by wotpomhał tomu, štož burstwej škodźi, štož je boli. A hišće w poslednim času mi skoržeše, što budźe z našoho burstwa, hdyž dale knježi a přewaža samo w knježeńskich kruhach tónle burstwu přećiwny duch. Často dosć je ze słowom we swojich přednoškach, na zhromadźiznach a z pjerom we serbskich časopisach na to pokazował, što nam tyje, što nas tyši. Kokla bě přeswědčeny karakter a njeje so stróžił, też krute a razne słowa prajić, njestarajo so wo to, hač z tym postorči abo nic. Stajnje prědowaše swojomu ludej, zo so njesmě wot swojoho jednoroho prostoho wašnja předaloko wotsaleć, zo dyrbi ze swojej narodnej mocu, ze swojimi kubłami a statokami derje hospodarić, njesmě swoju narodnu móc lemić, zo da serbskim domam do cuzych rukow přeńć. „Škoda kóždoho serbskoho hruzlika!“ to bě stajnje joho přeswědčenjo, za to so staraše, zo by tomu po možnosći wobarał. Za zdźerženjo a kručenjo narodneje, hospodarskeje mocy našoho burstwa je přecy dźěłał a swěru so starał. Rozbrojenjo, rozrězowanjo serbskich statokow — kak to joho boleše, kak to šwikaše. Na tutym polu je woprawdźe wótčinske a wulcy zasłužbne joho narodne skutkowanjo, a naš lud je nětko při joho marach wulki dźak dołžny jomu, kotryž bě joho wjednik tak dołhe lěta. Bohužel njejsu wšelacy z ludu na słowa tutoho swojoho profety posłuchali a škodu maja nětko sami.

Njebohi Kokla bě też naš serbski „Reiffeisen“. Bě też sobuzałožeŕ a dołholětny předsyda Khrósćanskeje nalutowarnje wot jeje założenja, lěta 1891.

Lěta 1872 założi sobu Khrósćanske spěwarske towarstwo „Jednotu“ a bě w nim 17 lět z předsydu. Hižo to nam dosć pokazuje, zo Kokla zahe spózna ważnosć a wuznam serbskich towarstwow. Jaseńčansku Bjesadu je w młódšich lětach wjele wopytował a na założeńskich swjedźenjach pilnje sobu skutkował a hrał, haj, w tutym towarstwje hraćo dźiwadła hakle zawjedł. Sam zestaja serbsku hru: „Nowe korčmarstwo“ a druhi wulki kruch w 5 jednanjach je do serbšćiny přełožił a wobdźěłał: „Dźěd Jakub“, kotryž je so lěta 1879 w Jasećy hrał a jara spodobał a při přilježnosći joho dwojoho jubileja 1910 wospjetował, bě zdobom hołdowanska swjedźeńska manifestacija lubosće joho česćowarjow. Haj, na tych jomu ženje pobrachowało njeje. Wulka je ličba tych, kotřiž z wulkej dźakownosću k njomu spohladowachu; njepřećela snadź žanoho měł njeje. Hačruniž joho čestne zastojnstwo jako zapósłanc wjele na Drježdźany wjazaše, je tola hišće časa namakał, spomožnje doma skutkować za cyrkej, šulu a gmejnu we wšelakorych zastojnstwach: jako kěbětar, zličbowaŕ nadłohow Khrósćanskeje wosady za zapłaćenjo noweje fary, jako šulski zličbowaŕ, přez 11 lět sobustaw gmejnskeje rady, we šulskim předstojićerstwu atd. a to z wulkej woporniwosću, njehladujo dźaka za swoje dźěła. Wjele je dopisował do skoro wšěch serbskich časopisow. Też do němskich pisaše (pod mjenom: Rusticus, to je wjesnjan) wosebje wo nas Serbach.

1908 założi sobu z njebohim wučerjom Kralom a podpisanym mužske towarstwo za Khrósćicy: Serbosław a bě joho prěni předsyda. Znate a khwalbne běchu joho politiske rozhlady na posedźenjach. Towarstwo tehdy rjenje kčěješe, a w Posole často wo nim rjane rozprawy čitachmy.

Telko je dźěłał njebohi Kokla a njejsmy hišće wopominali joho najważniše žiwjenske dźěło: joho skutkowanjo jako zapósłanc swojoho ludu. Lěta 1885 bu prěni króć do sejma wolene a jomu přez 25 lět bjez přetorhnjenja přisłušał. To je nimo měry ważny fakt: štwórć lětstotka dołho sebi wobkhować dowěru swojoho wólbnoho wokrjesa. To tak lohko we Serbach po nim druhomu możno njebudźe. Přisłowo drje měni, zo politika kazy człowjesku powahu. To wěrno njeje, ale skaženi człowjekojo sami politiku kaža po słowach: „zběraju so z wóstow figi?“ Też njebohi Kokla nam to dopokazuje, zo tomu tak njeje. Joho politika bě stajnje sprawna a wěrna a so kedźbnje wotdźeržowaše wšěch křiwych a zašmjatanych pućow, kotrež so z křesćanskej sprawnosću a wěrnosću njeznjesu. W Romje, na wjeršku starodawneje twjerdźizny, jandźelski hród mjenowaneje, stoji złota hobrska postawa swjatoho Michała, mjenapatrona njebohoho Kokle. W jenej rucy mječ a w druhej wahu. Swjaty Michał bě też za njeboh Michała Koklu z přikładom w zjawnym žiwjenju jako zapósłanca. W jenej rucy mječ, z kotrymž zakitowaše a zastupowaše naše swjate prawa, w druhej pak wahu, z kotrejž je stajnje wotwažował sprawne žadanja jednotliwoho stawa. Njeje so tuženje prašał kaž dźensa mnozy, što mi dobudźe najlěpje nowych wolerjow: ale, što je sprawne nuzne žadanjo. Kak bolostnje runje nětko začuwamy, hdyž smy wosyroćeni, a nimamy też doma Koklowych wučomcow. Mamy drje wjele mudračkow za piwnym blidom a swětapowróćerjow a -wobnowjerjow, też politikarjow, kaž so raz praji, we wšěch barbach: čerwjene, zelene wopuški maja, ale nimamy žanych woprawdźitych ludowych wjednikow a zastupjerjow swojich woprawnjenych zajimow. O Ty wbohi serbski ludo! To najhórše, štož móžeše na Koklu přińć, bě tamna wohidna a mazana kampanja a wólbna bitwa lěta 1909. Tu dyrbješe, ale njechaše, dokelž začuwaše ćežu staroby a žadaše za zasłużenym wotpočinkom, 70lětny starc, won do bitwy za naš lud, do bitwy, horceje, železneje. My, kotřiž smy tehdy dźeń wote dnja swědkojo byli joho znutřkownoho bědźenja a wojowanja, so dopomnichmy na słowo: kaž wowcu wjedu k rězu... Tele ćežke měsacy su jomu strowosć wjacy podrywałe hač 25 zapósłanskich lět. Drje je posłuchał na hłós swojoho ludu, kiž joho wołaše a žadaše, ale zjawnje dyrbi so prajić, zo je so tehdy naš Kokla woprawdźe woprował a wučerpał za swój lud. Dźiwje wólbne tehdyše hibanjo a wojowanjo, wosebje wšě te křiwdźenja přećiwo njomu, st. serbski dub nałamałe a joho dalše přez revoluciju zastajene skutkowanjo za swój lud

bě bolostna droha k prjedyšej smjerći. To njech naš lud njezabudźe.

Politika je była najlěpši kóń z joho hródźe, na kotrymž kruće zesydłany sedźeše. Za politiku bě wón rodźeny, za nju bě žiwy a za nju, smy kruće přeswědčeny, budźe jomu, zmužitomu škitarjej Božich, cyrkwinych, narodnych, zjawnych šulskich a hospodarskich prawow, derje zasłužene myto.

Skónc tutoho posmjertnoho wopomnjeća njech serbskomu ludej před dušu hišće raz stupi miły wobraz, spokojacy a měrnjowacy po šumjenju wólbnych wichorow.

Nic njeboh Koklowy wumjeńk, ale joho prjedyše wobsedźeństwo, Lisakec kubło, nam woznamjenja najlěpje, što je Kokla był.

Kelko česćowarjow, kelko přećelow a kelko prošacych wo to a druhe, wosebje wo zastupowanjo před kralom a krajom, w kencijach ministrow a tajnych radźićelow, haj samo w pjenježnych należnosćach, w hypotekskich prašenjach, wuhlada Lisakec dom! Předewšim bě to Hórnik, kiž rad do tutoho domu zastupowaše. Po nim wjele druhich kaž njeboh knježa Imiš, nan a syn jenak rad, kanonik Nowak, haj nimale wšitcy we Khrósćicach hdy skutkowacy duchowni, mějachu Lisakec statok za witanu filialku farsku, a zabawu z njeboh Koklu mějachu sobu za najrjeńše khwile žiwjenja, kotrež přinošowachu duchowneje a ćělneje cyroby nadosć. Za jenu staraše so Lisakec nan, za druhu jich dobra, hospodliwa mać. Bóh jimaj zapłać we wěčnosći! Njech je to we mjenje wšěch jako próstwa k Bohu dychnjene.

Też naš Parczewski, Adolf Černy a druzy wuznamni słowjanscy bratřa a přećeljo našoho ludu tutón dom časćišo ze swojim wopytom počesćichu. Stajnje so wobličo njeboh Kokle wjesele směwaše, hdyž spominaše na často dosć njenadźite, ale přecy jenak wjesołe a zabawne wopyty ze strony serbskich studowacych, na jich tryski a kuski, kak na ławkach witane lěhwo pytachn a namakachu. A wěsće bě wjesołym studentam stajnje wjesoła a žortniwa duša našoho Kokle a połnej rucy starosćiweje hospozy strowy a čerstwy powětr, kajkohož na prózdninach trjebachu. Mnohe přećelstwo je so w tamnych lětach zwjazało, a přećelstwa zwjazk wosta čas žiwjenja młódny a kruty. A při wšěch tutych wopytach wosta Lisakec hospodliwy dom, prosty serbski dom, štož sebi wosebitu khwalbu a připóznaco zdobom zasłuži.

Z tutych časćišich wopytow a mnohoho znajomstwa kaž też z joho zjawnoho skutkowanja wuwi so rozšěrjene listowanjo njeboh Kokle, a to je sobu dopomhało, zo bu Kokla też znaty a wobrotny spisowaćel.

Zabyć njechamy, zo njeboh Kokla pjeć króć zastupowaše swojich Serbow při kralowskim dworje, prěni króć, hdyž kral Jan swjećeše swój złoty kwas. Třom kralam je w mjenje Serbow zbožo přał k nastupjenju tróna: Albertej, Jurjej, a Bjedrichej Augustej.

Tak smy so prócowali za tón krótki čas, kiž nam zby, ze želaceje duše napisać posledni postrow, posmjertny postrow joho wopomnjeću, naplesć wěnc dźakownosće serbskoho, wosebje katolskoho serbskoho ludu a jón położić na Koklowy row.

Posoł žaruje wo swojoho drje najstaršoho sobustawa a najpilnišoho čitarja přez 60 lět dołho.

Kaž je často spěwał: Bóh jomu ćiche łožko daj a pokoj pod zemju, tak nětko prajimy.

Spi we słódkim Božim měrje.
Też tebi płaći:
Twój lud Će njezabudźe!
Bóh Wěčny pak zapłać Ći tam druhdźe!

W Baćonju, 30. žnjeńca 1922.

Jurij Delan, farař.

Jubilejny swjedźeń

„Serbowki“ w Jaseńcy.

Serbowka, towarstwo stud. Serbow Serbskoho seminara w Prazy měješe zańdźenu njedźelu rjany doswjedźeń swojoho 75 lětnoho wobstaća w Jaseńcy. Při powitanju wujasni nětčiši starši knjez bohosłowc Donat zhromadźiznje zaměr swjedźenja a towarstwa, pokazujo na spočatk a dźěławosć Serbowki wot lěta 1846. Bohužel je přitomnych jenož 6 skutkownych sobustawow, kotrež pak njedźiwajcy snadnu ličbu kruće dźěłaja a haja ideale swojeje duchowneje maćerje po přikładze założerjow a jich naslědnikow: Bohu k česći — Serbam k spomoženju!“

We swjedźeńskej rěči rozłoži wysokodostojny knjez farař Jakub Šewčik z Khrósćic stawizny jubilejnoho towarstwa „Serbowki“ a wuzběhny wuznam tohole zjednoćeństwa młodych stud. Serbow nic samo za katolski, ale też za evangelski serbski lud a joho nabožne a narodne prócowanja. Symjenišćo serbskoho katolskoho duchownstwa za Łužicu ale też za cyłu Saksku je był naš serbski seminar, kotryž staj bratraj Šimonaj najprjedy za Serbow założiłoj. Kajku ważnosć je potajkim Pražski serbski seminar za cyły lud a kraj měł, možemy najlěpje dopóznać, hdyž čitamy ze starych wosadnych krónikow, kak su serbscy młodźency do joho założenja so bědźić měli, prjedy hač su k swojomu duchownomu powołanju dócpěli. Přez 200 lět je serbski seminar swoje žohnowanjo přinjesł jako wohnišćo wukubłanja serbskich a němskich duchownych. A w nim je „Serbowka“ swoju kolebku měła, a ze „Serbowki“ su wušli mužojo, kaž Hórnik, Buk, Łušćanski, Skala, Bart, Libš, Andricki, Winger a wjele druhich hišće žiwych a hižo wotemrětych, kotřiž su najkrasniše płody serbskeje literatury nam wobradźili, wosebje syłu nabožnych knihi. K njesprócnej dźěławosći a k zdźěławosći serbskich studowacych je złota Praha swój dobry zakład podawała a sławni češcy duchowni, kaž Dobrovský, Hanka a Hattala su šwarny wliw wukonjeli na serbskich synow při jich wuknjenju maćerneje rěče, za čož su jich duchowne płody zapisane w rukopisnej knizy „Serbowki“ a wudate wudźěłki w čišću z najlěpšimi swědkami, n. př. wubjerne jubilejne spisy „Serbowki“ wubjerk z „kwětkow“. Praha je srjedźišćo katolskoho žiwjenja, njedźiwajcy mnohich njekřesćanskich elementow, rěka štowěžata tohodla, zo je tam mnohosć cyrkwjow, klóštrow a historiskich pomnikow; nimo toho je maćeř słowjanskich narodnosćow, při kotrejž so synojo wšěch słowjanskich ludow zhromadźuja a k dźěłu na domjacych honach zahorjeja. Też naši serbscy wótčincojo su ze žórła słowjanskosće swoju lubosć, horliwosć a zdźěłanosć čerpali a njebychu-li byli we Prazy na studijach, zawěsće nihdy toho mócnoho ducha dźěłaćerjo, ryćerjo a wojowarjo za přeněmčowacych so Serbow byli njebychu. Našomu časej njedóstawa so bohužel wjacy tajkich idealnych dobroćerjow kaž bratraj Šimonaj, hewak ze Serbskim seminarom tak złě stało njeby: woporniwosć trjeba serbski lud a najwjetši wopor dyrbjałe naše serbske starši přinjesć, zo swojich khmanych a hódnych synow na studije scelu. Druzy zamožići Serbjo dyrbjeli kóždy swój materialny wopor złožić, kaž je to jedyn Wotrowski bur činił, kotryž je 5000 hr. darił. Serbja móža serbski seminar zakhować a z tym Serbowcy k sto a wjacylětnemu jubilejej dopomhać, hdy bychu trochu socialnoho čuća a zrozymjenja wopokazali. Njech dźensniši jubilejny swjedźeń tajke socialne čuća a zmysłenja zbudźi, a Bóh dał, zo by z Pražskeje Serbowki a ze serbskoho seminara w Prazy wušoł hišće cyły rjad serbskich duchownych a narodnych dźěłaćerjow w Knjezowej winicy: Bohu k česći — Serbam k wužitku!

Na swjedźeńskim porjedźe běchu hišće někotre čisła k zawjeselenju a k zabawje mnohich připosłucharjow, kotřiž žórłu přepjelnjachu. Wjacore dwojospěwy, parle studentskich a serbskich wječorow, poskićeštaj Lebzec a Larasec knježnje, njesprócniwej spěwarcy při serbskich swjedźenjach, jara luboznje z přewodom na huslach. Serbowčan Cyž přednjese Zejlerjowu baseń z wuraznej deklamaciju a k. wučeř Feliks Hajna měješe žortny wustup. Tři młódši Serbowčenjo pokazachu swoju wustojnosć we wjeselohromaj „Skažene wjeselo“ a „Hwizdaj, ale na bubončk kedźbuj!“ Mjez programom wozjewi knjez kapłan Nowak swjatočnej zhromadźiznje, zo je so w Khrósćicach nowe towarstwo z mjenom „Milčenjo“ wutworiło, kotrež wšě woršty Serbow zjednoćejo chce a prošeše wo bohaty přistup. Za zdźěławosć prostoho serbskoho ludu budźe so w kóždym nastupanju starać, mějo wšelakore wotrjady, wosebje pak za młodźencow ćěłozwučowanski (turnarski). My chcemy Serbow serbskoho ducha, wótčinstwo a serbskosć prawje pěstować, hajić a spěchować po swojim wašnju a swójstwu, kaž so ryzy Serbom přisłuša. Žanoho cuzbarstwa a počinjenja po cuzych nałožkach, žane přisłodźenja. Spóznajmy so a wukńmy a činmy to, štož je: za Boha, narod a wótčinu! A serbski narod změje we sebi tajku złotu „Serbowku“, kaž Pražscy studenći maja.

Žně su wulke, dźěłaćerjow pak mało, tak mało ... Bóh Wšemiłosćiwy chcył serbskomu narodej lěpše časy wobradźić!

Zarjadnistwo zjězda saksk. katolikow

30. septembra, 1. a 2. oktobra 1922
w Kamjenicy

přeprošuje wutrobnje wšěch sakskich katolikow a zdobom też Was, katolscy Serbja, k tutomu nazymskomu zeńdźenju. Kamjeničanski zjězd ma wězo předewšěm swoju płaćiwosć za katolsku cyrkej w Rudnych horach a w Vogtlandźe, ale to su, štož cyrkwinske wobstojnosće nastupa, najkhudše a najsłabše dźěle cyłoho Mišnjanskoho biskopstwa. Wone trjebaja Wašu pomoc, kotruž jim podawaće, hdyž pokazaće w jich blizkosći na zjawnym zjězdźe zahorjenosć a lubosć k swjatej cyrkwi, kotraž je w Rudnych horach a w Vogtlandźe hišće dosć zacpěwana a tohodla wot katolikow samych dosć zanjerodźena. Ale też nam Serbam njezeškodźi, hdyž so po dlějšim času zasy trošku zwohrćjemy za cyrkej. Wójna a powójnske lěta su nam dosć cyrkwineje liwkosće zašćěpiłe. Wušiknaj a sławnaj rěčnikaj, profesor university dr. theol. Donders z Münster a bywši minister dr. jur. Bell z Essen budźetaj rěčeć wo prašenju: „Čohodla trjeba moderny swět cyrkej“ a „Kotre narodne nadawki maja němscy katolikojo?“ Nas Serbow předewšěm prěnja rěč zajima, ale wukńmy też z druheje.

Štóž chce přistup k wšěm zarjadowanjam na wšěch třoch dnjach měć, njech zapóśćele 48 hr. za prěnje, 35 hr. za druhe a 29 hr.

za třeće městno (też khowanjo kłobuka, přewobleka, předešćnika atd. je z tym zarunane) na Kaufmann Ernst Nordmann, Chemnitz, Theaterstr. 1 (Postscheckkonto Leipzig 117145). Přenocowanjo we wosobnym hosćencu płaći 200 hr., we srjedźnym 100 hr. a mjenje a we jednorym niže 60 hr. Też pola katolskich swójbow móžeće přenocować. Maće-li zbožo, samo darmo. Přenocowanja dla njech kóždy najprjedy pisa na „Peter Caesar, Kaufmann, Chemnitz, Bismarckstr. 3“ a njech přispomni, kak sej přenocowanjo přeje. — Do Kamjenicy tak daloko njeje, hač sej něchtóžkuli Serb mysli. Z Drježdźan trjeba spěšnik 2 hodźinje a ludowy ćah nimale 3. Kamjenicy maja 300000 wobydlerjow a su najwjetše industrijalne město Sakskeje. Tuž jědźće, kaž hač dotal hdys a hdys do Drježdźan abo Žitawy abo Lipska pućowašće, lětsa z nadobnej přileżnosću do sprócniwych Kamjenic. Puć je jara rjany a zajimawy, a Kamjenicy su w někotrymžkuli nastupanju rjeńše hač Drježdźany abo Lipsk.

Při katolskich zjězdach so njejedna, hač sy Serb abo Němc. Tu so jedna wo katolsku, t. r. powšitkownu, zhromadnu cyrkej, kotraž narodnych mjezow a wšelakich jazykow njeznaje, ale nas wšěch z lubosću wita. Mytujće tak też přewulku prócu přihotowanskoho zarjadnitswa.

Wosebje w namjeznych kónčinach

so hospodarske sćěhwki spadowanja pjenježneje hódnoty pokazuja. Z nich přikhadźeja nastajnosći powěsće, zo po wulkich črjódach ze susodnych Čech ludźo do Sakskeje přikhadźeja, zo bychu sebi za tuni pjenjez třěbnych wěcow nakupili. Tola tele wulke a častne wopyty swojich susodow we Sakskej rad njewidźa. Z blakami je tohodla samo k njeměram došło. Sakske knježeŕstwo je dźiwajo na to přestup z Čech do Sakskeje poćežiło; jenož z wěstymi wuměnjenjemi je wón dowoleny.

Zajimawa je tu wěrnosć: hdyž so wo pjenjez jedna, wšě přećelstwo přestanje. Hižo zdawna zhladuja tamniši Němcy, zo bychu k Němskej přišli. Woni chcedźa k swojim narodnym bratram. Tola tale wulka „lubosć“ k nim njeraći jim, sem za mjezy khodźić a tu wužiwajcy za sebje hubjenu němsku valutu, skoro móhł rjec wšě klamy wukupować: jich tudomni bratřa pak móža potom hladać, što za nich wostanje — a toho njeje wjele.

Přestup přez češke mjezy bu wobćeženy.

Statna kencla wozjewja: . . . Dla ćežko wohrožacoho porjada a powšitkownoho měra wot 25. 8. 1922 hižo wjacy prawa nimaja wšě dotalne wuswobodźenja wot winowatosće na pas, kotrež buchu za bližši wobkhad na mjezach (kleiner Grenzverkehr) date. Bjez pasa a visa pak smě přestupić, štóž ma wot někajkeje sakskeje gmejny abo někajkoko dźěłodarca wupokazku, zo ma za mjezami dźěłać a je tohodla nuzowany přez mjezy hić.

„Tak tola njemóže dale hić“

to słyšiš nětkle husto ludźi rěčeć, hdyž na wothódnosćenjo němskeje hriwny a z tym zwisowacu přibjeracu drohotu spominamy. Tola njejsće też hižo před lětom tak rěčeli? A njeje mjez tym tola dale „šło“? A kak khětře!

Też w Ruskej drje su před lětami prajili: „Tak tola njemóže dale hić“, hdyž dyrbjachu za jenu wěc snadź stokróć wjacy płaćić hač hdy. A kak tola je tam přecy dale šło! Zajimawe su płaćizny, kotrež njedawno so wozjewjachu: „Za pšeńčnu muku płaći so za pud po 8—10 milijónach rublow (rubl bě do wójny dwě hriwnje a 25 pjenježkow) mjenje hač njedawno. Za rusku pšeńčnu muku dawa so 24—25 milljónow; za samu měru žadachu sebi njedawno hišće 30 milijónow. Překupcy dóstawachu pud za 16 milijónow. Za punt dobroho běłoho khlěba płaća 700000 rublow; před krótkim časom hišće, 1200000 rublow, jahły 450000 rublow punt rajs 800000 rubl., punt cokor 1300000 —1600000 rublow, za jeja 110000 rublow, punt tomatow 500—600000 rublow. Za punt swinjacoho mjasa maš dać 2 milijónaj rublow za punt nepli 120000, za punt butry 2 milijónaj štyri stow tysac rublow. — Što prajiće k tomu?

Přińdże pak też w Němskej tak daloko? Wěste je, zo budże hišće hórje hač dźensa je, tola do ruskich ličbow drje so njepodnurimy. Rěka mjenujcy, zo ententa ćišćenjo němskich papjerjanych pjenjez zarjaduje a wobmjezuje.

Wopor dla němskostatneje nuzy (Reichsnotopfer) so wroćo da!

Nowy zakoń wo dawku ze zamoženja (Vermögenssteuergesetz z 8. 4. 22 „Reichsnotopfer“ wo wjele přeměni. Jenož třeći joho dźěl abo 10 % zamóženja so nětkle žada, wězo jako dokhwilny ćwak. Hdyž pak je zamóženja přez 1,027,000 M, ma so 40 % wotwjesć. K wotpłaćenju móžeše so też wójnska požčeńka wužić, a někotryžkuli mały je tak hižo cyły swój wopor zapłaćił. Tajki móže nětko to, štož je přewjele wotedał, wróćo dóstać. Wo to pak maš swoje žadanjo wuprajić; njećiniš-li to, ničoho wróćo njedóstaneš.

Dale njetrjebaju wopor přinjesć (Reichsnotopfer), kotřiž su přez 60 lět stari abo sebi ničo zasłužić njemóža abo docyła so sami žiwić njemóža kaž invalidojo, duchakhori a t. d., abo štóž měješe 31. 12. 19. swoje zamóženjo w kapitalijach ležo a toho wjacy njebě dyšli 500000 hr. a dokhody prjedawšoho lěta (1918) přez 20000 hr wunjesłe njeběchu. Štóž pak je wopor hižo zapłaćił, tón dóstanje wróćo, hdyž sebi to žada.

Ratařscy dźěłaćerjo a ratařske dźěłaćefki z pokročowaceje wučby směd́ža wuwostać, hdyž su wo to z woprawnjeneje winy prosyli. Tak je ministerium kulta postajiło, dźiwajo na njedostatk dźěłaćerjow při žnjach. Tele postajenjo wobkhowa móc hač dosrjedź oktobra tohole lěta.

Kulturna rada je prosyła, zo by so płaćizna za po § 50 zakonja z 4. 7. 22 wotedajomne žita přeměniła, dźiwajo na stajnje spadowanjo hódnoty hriwny a tohodla stajnje přiběracu drohotu wosebje też za wšo, štož ratařstwo za swoje hospodařstwo trjeba. Płaćizna ma so, tak so namjetuje, postajeć po kóždočasnych wikowych płaćiznach. — Wotmołwy na to hišee došoł njeje.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, našoho luboho njezapomnitoho mandźelskoho, nana, dźěda a wuja, bywšoho dołholětnoho sejmskoho zapósłanca, ryćerja wysokich rjadow, kubleŕskoho wumjenkarja

Michała Koklu-Lisaka

wutoru 29. augusta rano w 2 hodź. njenadźicy a ćiše ze swj. sakramentami domawobstaranoho w 82. lěće joho njesprócniwoho žiwjenja do swojeje wěčneje domizny wotwołać.

Minjeny pjatk smy joho mučne ćěło do rowa joho wótcow pokhowali. Wuprajamy wšitkim lubym přećelam a znatym, kotřiž su na póstywječorach so za joho dušu modlili a w tak mnohotnej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje najdostojnišomu knjezej tachantej Skali z Budyšina a zastupjerjomaj klóštra Marijneje Hwězdy a wšěm druhim duchownym knježim, kaž też wosadnymaj towařstwomaj „Jednoće“ a „Kat. Bjesadże“ a zastupjerjam druhich towařstwow: Maćicy Serbskeje, Domowiny atd.

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Khróśćicach**, na dnju pohrjeba, 1. septembra 1922.

Hłubokozrudźeni a žarowacy zawostajeni.

— Knjez biskop poby w Fuldźe a wróći so dźensa wječor. Tam wza sebi składnosć, tež do swojeje domizny Somborn dojěć. Njedźelu měješe tam swjatočne biskopske Bože służby a wječor wobdźěli so při cyrkwinskim koncerće, kotryž bu tam zarjadowany. Při tej přileżnosći sta so jomu wjele česće; mjez druhimi poréča tež joho přewodnik na pućowanju, k. P. Wacl-Filipsdorfski, wo dotalnej knj.-biskopowej dźěławosći za swoju Mišnjansku dioecezu. Jutře njedźelu, 3. sept., wudźěli we swojej tudomnej cyrkwi s. sakrament firmowanja a popołdnju woswjeći nowe zwony za serbsku cyrkej.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1421.—22. z **Różanta**: Jakub Frencl, Pawoł Wow. čefk; 1423. Marija Zyndźina ze **Sernjan**; 1424.—1426. ze **Smjerdźaceje**: Marija Lehmanec, Pětr Wjenka, Mikł. Kućank; 1427.—28. z **Dobrošic**: Jan Domaška, Marija Šeibic; 1429.—1431. z **Hrańcy**: Jurij Wjenka, Jan Šěnk, Mikł. Lehman; 1432. Jurij Kórjeńk z **Noweje Wjeski**; 1433.—1435. z **Pěskec**: Michał Pólk, Mikł Bělk, Jakub Pječka; 1436.—1439. z **Ralbic**: Jakub Domaška, Mikł. Bräuer, Michał Žur, Pětr Brězan; 1440.—41. z **Konjec**: Jurij Manjok, Marija Kralec; 1442. Jurij Mróz ze **Šunowa**; 1443.—44. z **Nowoslic**: Jurij Bjeńš, Michał Domaška; 1445. justicny rada Michał Čyž z **Budyšina**; 1446. Józef Just z **Njebjelčic**; 1447.—1450. z **Budyšina**: Mikławš Rjelka. Handrij Lorenc, Mikławš Šmarander, Michał Rab; 1451. Jan Barš ze **Židowa**; 1452. dr. Rachel w **Pančicach**; 1453.—55. z **Pěskec**: Hańža Šwejdźina, Birkner, Mikł. Žur; 1456. Jakub Žur z **Różanta**; 1457. Pawoł Lipert z **Hatow**; 1458.—1464. z **Wotrowa**: Hańža Bulankowa, Jakub Bulank, Madlena Juršec, Hańža Kronsowa, Marija Milinańka, Jakub Rychtař, Jurij Richtař; 1465. Mikł. Lebza z **Kanec**; 1466. Jurij Šěrak ze **Žuric**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

P. Jan Kocian w Štablovice **100 hr.**, dr. theol. Józef Jakubaš w Prazy 50 hr., Jakub Pječak z Nowoslic 10 hr.; po 5 hr. Jurij Mróz ze Šunowa a Mikławš Wawrik z Koslowa.

Wične płaćizny,

kajkež so 31. augusta 1922 w Drježdźanach dawachu.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	6400—6600	12000
2.	5800—6200	11550
3.	5000—5400	10175
4.	3200—4500	9625
	Byki:	
1.	6000—6200	10525
2.	5500—5800	10275
3.	4700—5100	9425
4.		
	Jałojcy, kruwy:	
1.	6400—6600	12000
2.	5800—6200	11550
3.	4800—5400	11350
4.	4000—4600	10750

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	8200—8500	13475
2.	7700—7800	13100
3.	6500—7500	12750
4.		—
	Wowcy:	
1.	6000—6200	12200
2.	5200—5800	12200
3.	3000—4500	10000
	Swinje:	
1.	13400—13600	17300
2.	13900—14100	17500
3.	12200—12700	16600
4.	10500—11500	15350
5.		

Towarstwo kat. dźěławych žónskich

změje **njedźelu 10. sept.** wječor w 1/2 8 hodź. w kat. towaršni swój

12. założeński swjedźeń.

Hrać budźe so „Freud und Leid auf Wanderwegen"; swjedźeńsku rěč změje wjeledost. knjez P. Riekenbrauck.

Wutrobnje přeprošuje **Předsydstwo.**

Kartki su dóstać pola Mališkec (na farje).

Do Krupki

woteńdźemy tón raz srjedu 6. sept. (potajkim nic 5. sept. kaž hewak). Boża mša budźe we 5 hodź. rano w Klóštrje. Dokelž je wšo drohe, wostanjemy na hnadownym městnje jenož 2 nocy; drohoty dla njech so też kóždy z jědźu derje zastara. Njedźelu wječor w 1/2 6 hodź. budźemy zasy w Klóštrje. Dla přestupa přez mjezy njech sebi kóždy wopismo wot swojoho wjesnjanosty sobu wozmje jako wupokazku, štó wón je. **M. Narćik.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Zwjazk młynkow (G. m. b. H.)

w Kinsbórku.

Mamy česć wozjewić, zo **póndźelu 28. augusta 1922**

swój wobkhod

w našej nowej filiali w Pančicach,

dalokoréčak „Elstra 81", wotewrimy.

Kupujemy wšě **družiny žitow** a **ratařskich rólnych wupłodow** a to po běžnych płaćiznach. Też wotedawamy wšu **picu, hnoje** a **wuhlo**; prosymy wo skazanki.

Budźemy so stajnje prócować, wšě přeća swědomiće dopjelnić a prosymy wo podpjeru za naš wobkhod.

W Kinsbórku a Pančicach, 25. augusta 1922.

Z hłubokim počesćowanjom

Zwjazk młynkow (G. m. b. H.)

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Trjebane truhličky (małe kisty) wotedawa **haptyka w Khróšćicach.**

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Paul Rehork,

moleński mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

4. sakska hłowna katolska zhromadźizna

budźe **sobotu 30. septembra, njedźelu 1. a póndźelu 2. oktobra 1922**

w Kamjenicach.

Znataj sławnaj rěčnikaj podataj rozprawu wo ważnych prašenjach nětčišoho časa.

Katolscy Serbja su z tym najwutrobnišo přeprošeni.

Městny wubjerk za 4. saksku hłownu zhromadźiznu.

Wot njedźele 3. septembra
zarjadujemy wustajeńcu

Blei=krystalow
la wudźełki wysokoswětle točene

a prosymy sebi ju wobhladać

Seelenfreund & Co.
w Budyšinje, Lawske hrjebje 12

Hač do njedźele 17. septembra

Ralbičanska „Lilija“

wuhotuje **njedźelu 10. sept.** wječor w 7 hodź. we wjesnej korčmje

w Pěskecach spěwny wječor

Wutrobnje přeprošuja

hosćencař a „Lilija“.

Časnikaj

1. z dospołnym mjenom na zadnim wěčku zarytym minjenu njedźelu připołdnju wot Šunowskoho młyna hač do wsy ke Konječanskomu puću
2. před něšto časom wot Ralbičanskeje wjesneje korčmy hač do Konjec staj so zhubiłoj. Sprawni namakarjo chcyli cuze kubło za myto wotedać **na Konječanskej šuli.**

Serbski narodny khór.

Khór sobotu 2. sept. pop. 1/25 hodź., **solistojo** wot 3—4 hodź., w 4 hodź. pruha za nowozamołwjenych. **Orchester** njedźelu 3. sept., dop. wot 11—12 h. pruha za nowe sobustawy.

Bjarnat Krawc.

Dźiwajće při kupowanju na nawěški w Pósle!

Njedźelu 3. sept. popołdnju w 3 hodźinach budźa **nowe zwony** cyrkwje „Našeje Lubeje Knjenje“ swjatočnje **swjećene.** Wšitke sobustawy

Budyšskeje wosady

k tomu należnje přeprošuje

Cyrkwine předstojeŕstwo.

Budyšska „Jednota“

wobdźěli so **njedźelu 3. sept. při swjećenju zwonow w połnej ličbje** Mužojo zestupaja so hromadźe a runje tak žónske. Mužojo přińdu we wysokich kłobukach. Znamješko sebi přityknyć.

Předsydstwo.

Zjawny dźak!

Na našej hłownej skhadźowancy su nas naši lubi **Njebjelčenjo** a **Pazličenjo** z tajkej lubosću a hospodliwosću přiwzali, nas z wosebitymi čestnymi wrotami witali a nam tak našu skhadźowanku porjeńšili a wokrasnili, zo so nućeni čujemy jim naš **najnutrniši dźak „Zapłać Bóh tón Knjez“** přiwołać.

Serbscy studenći.

Katolska Bjesada w Ralbicach

woswjeći

njedźelu 3. septembra 1922 w Ralbičanskej wjesnej korčmje

swój złoty jubilej.

Swójbny wječor w 7 hodź. poskića wosebje k tomu spisanu hru „Swjata Katrna“, dale přednošk nahladnoho cuzoho rěčnika a hišće bohaty porjad drobneje zabawy.

Bjesadni swójbni kaž tež wšitcy druzy, kotřiž lubuja tajku zabawu, su wutrobnje witani. Wunošk wječora je za nowe zwony postajeny.

Popołdnju w 1/24 hodź. budźe so hra w samym wuhotowanju kaž wječor hrać a to za tych, kotřiž su wječor zadźěłani, wosebje pak za dźěći cyłeje wosady.

Předsydstwo.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 37. | Budyšin, 9. septembra 1922 | Lětnik 60.

S. Marijinoho mjena.

Mjez wšitkimi swjatymi mjenami je mjeno Jězus, mjeno našoho wumožnika, najswjećiše. Druhe najswjećiše mjeno je mjeno Maria, mjeno najzbóžnišeje knježny a maćerje Božeje. Swojomu jednorodźenomu synej je njebjeski Wótc sam mjeno dał a je človjekam wozjewił přez swojoho jandźela Gabriela. Też Marija dyrbješe wulki podźěł měć na našim wumoženju. Marijine mjeno je jara čestne a swjate. Smy zwučeni, wobej mjenje zwjetša zhromadnje wuprajić. Też swjata cyrkej chce, zo mjeno Jězus a Marija zhromadnje česćimy. Je kóždomu, kotryž mjenje Jězus a Marija za sobu pobožnje praji, wotpusk 25 dnjow spožčiła. Nimo toho je cyrkej wosebity swjedźeń swj. Marije mjena postajiła a to za bamža Innocenza XI., tehdom hdyž Turkojo Wien wobłěhowachu. Z pomocu Marije bu Wien wumoženy. K dźakownomu wopomnjeću postaji bamž Innocenz XI. w lěće 1683 k česći dobyćerskoho mjena tónle wosebity swjedźeń.

Wobhladajmy sebi, što rěka mjeno Marija. To namakamy wšelake wukładowanja. Jeni praja: Marija rěka kralowna, knjeni. Druzy: Marija je tosamo, štož morja hwězda. Zasy druzy: Marija je hebrejske słowo Mara a rěka: hórka abo z hórkosću napjelnjena. My chcemy kóžde wukładowanjo sebi rozłožić, přetož kóžde na swj. Mariju přitrjechi.

Ći prěni wukładuja mjeno Marija jako kralowna, knjeni. Kóždy dyrbi přidać, zo tute česćowne pomjenowanjo nikomu lěpje njepřistoji hač Mariji, maćeri krala kralow, knjeza knjezow. Swj. Bernardin praji: „Wot wokomika, hač Marija do to zwoli, zo chce mać wěčnoho Słowa być, je sebi zasłužiła, zo bu powyšena na kralownu swěta a wšěch stworjeni.“

Marija je kralowna, je dobroćiwa kralowna, je miła knjeni. We znatym „Salve Regina“ mjenuje so tohodla „kralowna a maćeŕ miłosće“. Njemjenujemy ju knježićerku? Tute słowo bóle móc a krutosć woznamjenja. Prajimy kralowna, knjeni, štož bóle na jeje dobroćiwosć, miłosć a lubosć pokazuje. Dokelž je Marija kralowna a maćeŕ miłosće, stupimy z dowěru před trón swj. Marije. W kóždej nuzy, w duchownej kaž ćělnej, nam wona wěsće pomoc wuprosy. Wona dźěn je knjeni a kralowna, kotraž kóždy čas pomhać może, je kralowna miłosće, kotraž kóždomu rady pomhać chce. Swj. Bernard na to pokazuje prajicy: „Wopomń, o najdobroćiwša knježna Marija, nihdy njebu słyšane, zo bu wopušćeny był, štóžkuli pod twój zakit wućekny, wo twoju pomoc wołaše a wo twoju zastupnu próstwu prošeše.“

Druzy praja, Marija rěka morja hwězda. Štož pućowarjam na strašnym morju swěca mile błyskotaceje hwězdy je, to a hišće wjacy je nam Marija na njeměrnym morju našoho žiwjenja. Tale morja hwězda pokazuje nam wšitkim našu prawu domiznu, kotraž je tam, hdźež Marija přebywa. Spohladuj často k tejle hwězdźe, kotraž ći tak přećelnje napřećo hlada. Jasnje spóznaješ, zo twoje byćo tu na zemi njeje a zo maš so za tym prócować, štož je tam horjeka.

Tale hwězda pokazuje nam zdobom też puć do našeje njebjeskeje domizny a swěći nam na nim. Marijne pobožne žiwjenjo je tónle puć, tale swěca. Marija nam swěći ze swojimi rjanymi počinkami: Dźěćom z pobožnej myslu, młodosći z knježniskej hańbićiwosću, staršimaj ze starosću za Jězusdźěćatko, mandźelskim ze swědomitym wobkedźbowanjom mandźelskich winowatosćow, wšěm z poniżnosću, posłušnosću, sćerpnosću a wěrnej lubosću k Bohu a bližšomu. Tajki je puć, kotryž je Marija swěrnje kročiła, to je jenički puć, kiž do njebjes wjedźe.

Zasy druzy praja, zo je mjeno Marija hebrejske słowo Mara; to rěka z hórkosću napjelnjena. Marija je wjele ćerpjeła. Ćerpjenja su jeje dušu z hórkosću napjelniłe, hižom prjedy hač je Jězus swoje ćerpjenjo na wolijowej horje započał, pohladaj do Bethlehema, hdźež w najwjetšej zymje ani khmanoho přisłušnoho bydlenja njenamaka. Spomńmy na ćěkanjo do Egyptowskeje, pytanjo dwanaćelětnoho Jězusa w Jeruzalemje atd. Wosebje pak sebi mjeno bolosćiweje maćerje zasłuži pod křižom swojoho lubowanoho syna. Tu so dospołnje dopjelni, štož běše Simeon Mariji maćeri Božej wěšćił: A twoju samsnu dušu přeńdźe mječ. Tak widźimy, zo je jara powučace a wužitne mjeno Marija rozpominać. Njech nas tuto pohnuje, swj. Mariju z nowej horliwosću česćić a ji so dowěrić.

x. y.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Na poł woněmiła bě w lěće 1917 serbska cyrkej w Budyšinje. Tehdy buštej jej wzatej dwaj zwonaj, kotrejž dyrbještej do wójny — jenož tón najmjeńši wosta. Ze słabym hłosom rěčeše k nam, hdyž přeprošeše nas k Božim službam — njemóžeše prawu wjesołosć zwjesć, hdyž k nam powědaše wo radostnych podawkach. Bě jako by žarował a žałosćił wo swojeju bratřikow, kotrejž bě jomu wójna wotwjedła.

Wot lěta 1837 sem je zwón swoju nadobnu službu wukonjał na wěži cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje. Zańdźenu njedźelu, 3. sept. je nětko też wón zestupił ze swojich wyšinow a tři nowe zwony buchu sćahane na wěžu, hdyž běchu najprjedy poswjećene byłe.

Srjedu 30. augusta běchu do Budyšina dóšłe; a na samsnym dnju buchu do dwora Budyšskoho tachantstwa zwožene. Wottud buchu w swjatočnym ćahu, njedźelu 3. sept. přiwjezene k serbskej cyrkwi.

W tachantskim dworje zarjadowa so swjedźeński ćah pop. w 3 hodź. Knjez faraŕ J. Hejduška w Budyšinje poŕěča k zhromadźenym w němskej a serbskej rěči, witajo šule, towarstwa, kmótry a wšitkich wosadnych; dźakowaše so wšěm daríćelam za wopory, kotrež běchu za dobru wěc přinjesli, a rozestaja, kak je jenož woporniwosć zmóžniła, zo so hodźachu w tutym ćežkim drohim času tak rjane zwony skazać; potom postrowi nowe zwony, kotrež běchu krasnje z bělozelenymi pletwami a wěncami pyšene a wupraji přeco, zo bychu nam wjesołe, zbožowne, pokojne, žohnowane a hnadowne dny přizjewjałe w přichodźe. — Na to nastaji so ćah na puć. Na čole kročachu katolscy seminarisća ze swojej khorhowju; za nimi dźěchu dźěći tachantskeju šulow, po nich sćěhowaše towarstwo kat. mužskich ze khorhowju, dale cyrkwine předstojićerstwo a a kěběŕarjej, duchownstwo; za tutym prěni wóz z mjeńšim a srjedźanskim zwonom, wjezeny wot knjeza kubleŕskoho najeńka Michała Elle ze Židowa, kotryž bě też swojimaj wóhniwomaj brunakomaj čoło z rjanym wěnčkom wupyšił. Prjedy a zady woza dźěchu khmótry: Marja Ellina ze Židowa, Hańža Kernigowa ze Židowa, Hana Gudźína z Dalic; Marja Jungowa z Budyšina, Měrćinkowa z Hrubjelčic a Marja Reinišowa ze Słanknowa. Po woběmaj bokomaj woza dźěchu družki dźeržo zelene pletwy w rukomaj. Samsny porjad běše też při druhim wozu. Mjez prěnim a druhim wozom kročeše towarstwo kat. žónskich a dźěłaćerskich žonow a knježnow, dale překupske towarstwo a „Jednota“, kotraž běše so w zwjeselacej ličbje zešła. Za njej wjezeše so druhi wóz z wulkim zwonom; do njoho bě knjez khěběŕaŕ Mikł. Wels z Hněwsec swojej brunakaj z wěnčkom debjenej zapřahnył. Za wozom dźěchu kmótry: Hana Menjowa z Ćemjeric, Lejna Hórnikowa z Hornjeje Kiny, just. radźićelowa Cyžowa a stud. radźićelka Brugerowa z Budyšina. Ćah wobzamkny towarstwo kat. rjemjeslnikow z khorhowjomaj, kat. młodostnych muži, kat. młodźencow a wjetša ličba wosadnych.

Po cyłym puću běchu so zestupałe cyłe rynki ludźi, zo bychu sebi wobhladali wulkotny ćah. Před cyrkwju běchu rošty postajene, zo bychu so zwony hodźałe k swjedźenju powisnyć. Ze spodźiwnej spěšnosću buchu zwony spowšane.

Mjez tym dojědźe najdost. knjez biskop přewodźany wot knjeza tachanta Skale, k serbskej cyrkwi, hdźež bu při durjach wot duchownstwa wočakowany a do cyrkwje dowjedźeny. Zwoblekawši so biskopsku drastu poda so hnydom k zwonam, zo by je woswjećił. Mócny khór z něhdźe 70 spěwarjemi přednjese pod nawjedowanjom k. wučerja Šołty na spočatku kaž na kóncu swjećizny wustojnje motettu. Knjez biskop rozestaja we swojej swjedźeńskej rěči jednotliwe wobrjady swjećenja — myćo, žałbowanjo a kadźenjo zwonow, jich pomjenowanjo z mjenami Swjatych. Ze wšej skedźbliwosću posłuchachu přitomni na zahorjace słowa biskopowe.

Po dokonjanej swjećiznje bu w cyrkw

swjatočne džakne „Te Deum“ spěwane a požohnowanjo z Najswjećišim date. —

Nowe zwony su mjedźane (z bronzy); late wot firmy A. Geittner synojo we Wróćsławju. Wulki zwón, poswjećeny swjatej Mariji, waži 1034; srjedźanski, poswjećeny swj. Bennej, 450; mjeńši, poswjećeny swj. Mikławšej, waži 277 kg; wšě hromadźe 35 centnari 22 puntow. Jich hłosy su f, a, c. Knjez profesor Plewka je nowe zwony pruhował a je za jara dobre spóznał.

Po swjećenju buchu zwony hnydom na wěžu sćahane; za hodźinu bě tute dźěło hižo hotowe a woteńdźe Bohu džakowano cyle zbožownje. Póndźelu pop. w 3 hodź. počachu nowe zwony rěčeć — najprjedy jednotliwje, potom po dwu, skónčnje wšitke dohromady. Powšitkowne je měnjenjo, zo je zwonjenjo jara derje radźene.

Z Budyšina. Za fararja na Ralbičansku wosadu je duchowna wyšnosć knjeza Jakuba Žura pomjenowała. — Mjenowany knjez narodźi so 14. 4. 76 w Njebjelčicach a bu 13. 8. 1903 na duchownoho woswjećeny. Najprjedy kapłanješe w Ralbicach wot 1. 5. 1908 w Budyšinje, hdźež bě sobu redaktor Posoła a bu lěta 21. 5. 1910 najprjedy z administratorom, potom z fararjom w Kamjencu. Nětko wróći so zasy na městno, na kotrymž bě swoju duchownu dźěławosć započał. Tam bě sebi hižo wulke zasłužby při wobnowjenju cyrkwje a natwarjenju fary dobył. — Tehdy sebi zawěsće myslił njeje, zo tam tež jónu jako wosadny farař zaćehnje. — Tež „Posoł“ přeje mjenowanomu knjezej wjele zboža a Božoho žohnowanja sobu na joho nowe dźěłnišćo. Njech je jomu a wosadźe k spomoženju. —

— **Policajski pos z wuspěchom dźěłał.** Zańdźeny tydźeń spyta někajki njedočink w Prěčecach pola kublerja Škody w bróžni woheń założić. Bróžnje su nětko z Božimi darami napjelnjene. Džakowano Bohu pak so poradźi, nastawacy woheń hišće zaleć. Tukachu hnydom na jenoho 16lětneho čeladnika. Wón so hašenja zdalowaše. W nocy w 12 hodźinach přińdźe Delnjokinjanski pólcaj ze psom. Pos běžeše k łožu čeladnika, na kotrohož tukachu. Skónčnje so čeladnik też swojoho njekničomnistwa wuzna. Kak čorna dyrbi tola wutroba človjeka być, zo spyta Bože dary z wohnjom zaničić, mjez tym, zo w našim kraju milijóny khlěba tradaja.

— Zańdźeny tydźeń běchu ryćerkubleŕskomu najeńkej Pleinesej w Delnjej Hórcy ćelo z pastwy kradnyli. Na jenej susodnej łucy je zarězachu. Pos Delnjokinjanskoho pólcaja po slědźe čuchajo běžeše hač do Malešec, do doma jenoho tamnišoho wobydlerja. Njedaloko pastwišća běchu pak też we kopřiwach krwawu sekeru namakali, z mjenom toho, do kotrohož doma bě pólcajski pos w runej měrje běžał.

Z Hodźija. Krajna žandarmerija minjenu njedźelu rano wotročka z Hodźija zaja, jako centnaŕ kradnjeneje pšeńcy k swojej maćeri na Židow wjezeše. Přepytanje dopokaza, zo bě wotročk prjedy hižo swojomu knjezej wjetše dźělby běrnow a jeji kradnył a je swojej maćeri a druhim wosobam předawał. Dale jomu dopokazachu, zo je we swojim času pola swojoho knjeza w Njezdašecach złoty žonjacy časnik z rjećazkom kradnył.

Z Radworja. Minjenu njedźelu wudźěleše tu benediktinski (klóštrski) duchowny Salesius Schmitt nowoměšniske požohnowanjo. Wón je rodźeny z Radeberga pola Drježdźan a słuša do nowozałoženoho benediktinskoho klóštra Grüssau (k ranju wot hory Schneekoppe w Šlezskej). W tu khwilu studije w Romje; na prózdninach přebywajo swjećeše 20. augusta w Radebergu swoju primicu (prěnju Božu mšu) a wuži zbytkny čas, zo by tu a tam nowoměšniske požohnowanjo wudźělił.

Z Bronja pola Radworja. Wobžaromne njezbožo minjenu srjedu tudomnoho młodźenca Jurja Pjechec we tworni (fabricy) Adolfsheće podeńdźe. Při rańšim dźěle běše jězdny stoł (Fahrstuhl) wisajo wostał. Pjech chcyše zadźěwk z motyku wotrazyć. Tu pak 20-centnarski stoł dele prasny a pod nim stojacoho Pjecha k zemi přitłóči. Ćežkoranjenoho joho do staršinskoho domu přiwjezechu, hdźež hišće samsny dźeń wumrě. Hakle póndźelu běše tu to dźěła zastupił a na třeći dźeń tu hižo smjerć namaka.

Zemrěty běše wjelelětny cyrkwinski khorojnik a wuznamjenješe so z wurjadnej zlutniwosću, na kotrejž móže sebi někotryžkuli młodźenc dobry přikład wzać. Cyła młodosć pak ma tu zasy khutnu wučbu, kak blizko před rowom też wona kóždy dźeń stoji. Štóž běše njedźelu wječor hišće na rejach, a snadź so hišće na njepóćciwe wašnjo z nich domoj wróći, njewě, hač tu póndźelu wječor wjacy budźe. Njech je človjek přecy na smjerć přihotowany!

Z Khróšćic. Zrudnje zwonjachu Khrósćanske zwony pjatk 1. sept. Zwonjachu našomu njezapomnitomu Michałej Kokli posledni puć. W khutnym ćahu wućahnychu jomu napřeco přez Lisakec dwór, hdźež bě njebohi telko lět zbožownje skutkował, do Koklic vile wosadni duchowni z k. far. Delanom jako assistentu, dale najdostojniši knjez tachant J. Skala jako zastupnik tachantstwa a dobry přećel, kk. P. Ubald a P. Gerhard jako zastupnikaj klóštra Marijneje Hwězdy a knjez farař Mič a wulka ličba přewodźeri, mjez kotrymiž widźachmy wyššoho justicnoho radź. Leidera, justicnoho radź. Cyža, k. Arnošta Barta, joho prjedawšoho sobutowarša w sakskim sejmje atd. Hdyž drje běchu też mnozy přewodźerjo přikhwatali, běchmy sebi jich tola při tak wulkej zasłužbnosći a znajomnosći njebućičkoho hišće wjacy wočakowali. Štož pak bě runjewon napadne, bě to, zo so wot Němcow na pohrjebje tak wuznamnoho a też w němskich kruhach jara znatoho zapósłanca też němskich wolerjow z wuwzaćom dweju: k. wobkhodnika Schönu z Kamjenca, kotryž w mjenje ratařskoho kreditnoho wustawa z Drježdźan rjany wulki wěnc we serbskich barbach přepoda, a k. wikowarja Merkla z Halštrowa, žadyn jenički Němc njewobdźěli. Też stara konservativna strona, ke kotrejž bě njebohi 27 lět dołho we wulkej swěrje přisłušał, njebě so na swojoho staroho sobustawa wjacy dopomniła a njebě ani jenoho zastupnika na joho pohrjeb pósłała. Haj haj, wón dźěn bě tola jenož Serb! Ale swěrny, dobry, sprawny, přikładny! Nam je a wostanje ćim dróžši. Nětk wotpočuje tam w rowje swojich wótcow, hdźež smy joho swjatočnje położili. „Jednota“, kotrejež założeŕ a čestny předsyda njebućički bě a z kotrejž bě hakle před krótkim tak čerstwy hišće swjećił jeje złoty jubilej, spěwaše jomu do rowa posledni kěrluš a zejmowaše z Jasčanskej „Bjesadu“, w kotrejž bě njebućički telko skutkował, žarowansku khorhoj. Swjatočne requiem skónči ćichu pohrjebnu pobožnosć. Ty pak, naš dobry něhduši wjedniko, měj hišće jónu džak wšitkoho ludu. Wotpočuj derje tam we serbskej zemi, kotruž sy tak swěrnje lubował, tam hdźež sy jich sam telko jako kěbětaŕ přewodźał. Bóh mytuj ći wšiko nadobnje.

R. i. p.

Z Ralbic. Ważny dźeń swjećeše wosada minjenu njedźelu złoty jubilej „Katolskeje Bjesady“. Před nětko wjacy hač 50 lětami běše na ss. Symana a Judy lěta 1871 tehdyši kapłan † knjez Róla wšitkich muži wosady do Łazka do Kummerec přećelniwoho młyna k założenju wosadnoho towarstwa powołał. Na 30 bě so jich zešło, a wšitcy so hnydom do towarstwa „Katolskeje Bjesady za Ralbičansku wosadu“ zjednoćichu. Wot toho časa su so sobustawy měsačnje skhadźowali k hajenju nabožnoho, wěriwoho přeswědčenja a serbskoho zmyslenja. Zo towarstwo druhdy wopraudźe krasnje kćěješe, měješe přez 100 sobustawow wěsty čas — na to běše wustojne wjednistwo, rjane powučace přednoški knježich duchownych a wosebje też pilne, njesebične dźěło knježich wučerjow Ralbičanskeje, Konječanskeje a Róženćanskeje šule přinošowałe. Samo też wšědni burja su tu jara zajimawe přednoški poskićeli. Při składnosći 25lětnoho jubileja kupi sebi „Bjesada“ rjanu khorhoj, na kotrejž so błyšći pycha Ralbičanskej wosady, Róženćanska s. Marija. Wot 23. septembra 1894 běchu so porjadne zhromadźizny w Ralbicach wotměwałe. We februaru lěta 1906 předstaji „Bjesada“ krasnu činohru „Genofeva“ wot knj. wučerja Hajny-Konječanskoho zhotowjenu. Přez 20 lět je tuta hra w ćichim kućiku ležała, doniž nětko w čišću wudata po wšitkich Serbach swoju rjanu wučbu njeposkića. Też hewak je „Bjesada“ jara spomožnje za wosadu a swójby skutkowała, tak zo móžemy też drje z dobrym prawom prajić, zo je wona skutkowała kaž miły jandźel pěston. Tuž ma „Bjesada“ wšě prawo swoje 50lětne wobstaćo swjedźeńscy woswjećić. Dopokaz dobroho zmyslenja jeje sobustawow bě, zo při přihotach so přeco wupraji, zo ma so swjedźeń bóle w wobmjezach wuhotować. A tak też běše. Rano přistupichu skoro wšitcy sobustawy k blidu Božomu, zo bychu zjawnje pokazałe, što je Bjesada a z wotkel prawe žiwjenjo bjeru. Dopołdnja běše Boža mša za njezapomnitoho předsydu njeboh wysokodostojnoho knjeza fararja Jana Justa, kotromuž wšitcy po kemšach hnujace „Spi dha, luby bratře“ zanjesechu. Wosebity swjedźeński raz dósta cyły jubilej přez k tomu wosebje přihotowanu hru „Swjata Katrna“. Spisaćel hry, knjez wučeŕ Mikławš Hajna z Konjec, njeje žanoho wopora a prócy lutował, zo by so hra k prěnjomu razej też derje předstajała. Spisaćelej, hrajeŕkam a hrajerjam słuša wosebje tón džak, zo su předstajenjo hry za tak krótki čas njedźiwajo wšoho nuznoho powołanskoho domjacoho dźěła móžne činili. Jim sława!

Hižo popołdnju běše prěnje předstajenjo za dźěći. Mócny zaćišć činješe na dźěsćowsku wutrobu postawa swj. Katrny, kotraž chcyše radšo za Jězusa wumrěć hač so prawoho Boha wotrjec a swěta wužiwać. Kak su zawěsće też sebi mysliłe, zo bychu też wot jandźelkow něhdy do njebjes přijate byłe, kaž swj. Katrnu jako matraŕku w njebjesach, wot běłych jandźelow wobdatu, we skónčnym žiwym wobrazu widźachu.

Wječor pjelnješe so Wałdźic sala z časom z ludźimi, zo bychu w rjanym dźiwadle žiwjenjo wosadneje patronki předstajene widźeli. Sala běše dospołnje połna. W 3/4 8 hodź. wotewri kapł. Kětan w mjenje nam tak zahe zemrětoho knjeza předsydy swójbny wječor z katolskim postrowom a štučku kěrluša. Powita najwutrobnišo wšitkich, wosebje swjedźenskoho rěčnika wysokodostojnoho knjeza fararja Šewčika z Khróšćic a počesći wopomnjećo knjeza fararja z tym, zo za njoho wšitcy ćichi „Wótče-naš“ stojo wuspěwachu.

Potom započina so krasna swjedźeńska hra „Swjata Katrna“. Kejžor Maximin běše do Alexandrije z wulkim přewodom přišoł. Joho syn Maxentius běše so do rjaneje Katrny, žónskeje kralowskoho hrodu, zahladał. Tola wona wo njoho njerodźeše, hač-

runjež běše hišće pohanka. Putnik Antonij spózna pohibowanjo hnady Božeje w jeje wutrobje a rozwuči ju hnydom wo Zbóžniku. Za njoho so Katrna zahori a rozsudźi. Nichtó njezamóže ju wot předewzaća wotwjesć ani móc kejžora ani lubozne wotrěčenja maćerje Sabiny ani kejžoroweje Fawstiny, ani katowy mječ. Přez jeje swěru k Jězusej pohnući, rozsudźichu so wšitcy za Jězusa Sabina, Fawstina, samo tež khěžorowi mudri. Hdyž Renata, kejžoroweje komorna, tutón wulki ćah wotsudźenych wuhlada, kotrychž woja y k wotprawjenju wotwjedu, wróći so wona zasy k prawomu Bohu. Jenož zo by Maxencija za mandźelskoho dóstała, bě so křesćanskeje wěry wotrjekła. To je krótki wobsah hry, połny dramatiskoho čina a hnujacych mysličkow.

Předstajenjo so wulkotnje wuwjedźe bjez njelubych přestawkow a cyle hładcy. Wšitcy kedźbowachu tohodla z přikładnej kedźbnosću. Nochcemy tu žane mjeno wosebje mjenować, wšitkim hrajeŕkam a hrajerjam słuša dospołne připóznaćo a wulki dźak. Myslu, zo by za nich to najrjeńši dźak był, hdyby so hra hišće jónu předstajała, kaž su mnozy tute přećo wuprajili.

Po druhim jednanju zapleće so swjedźeńska rěč knjeza fararja Šewčika z Khrósćic. W zahorjenych słowach rozwiwaše, kak dyrbi so přezjenosć, wěra a prawa narodna mysl mjez nami hajić, zo by tež mały serbski lud tež swój wot Boha postajeny nadawk dopjelnił. Wutrobny dźak knjezej rěcnikej za joho wopor a krasne powučenja!

Po předstajenju zabawjachmy so hišće ze spěwamy a kóždy móžeše w sćěhowacych loterijach hudawać a swoje zbožo spytać. Samo dwě wosobje běštej „wuličiłej“, kelko zornjatkow w škleńčanym sudobju bě. Też Bjesadni sej sami jedyn druhomu wobradźachu, dokelž kóždy bě někajki dar sobupřinjesł. Čas bě so tak khětře minył, zo so wšitko předwjesć njehodźeše, štož bě wotmyslene. Dźak słuša pak wšitkim, kotříž su pomhali na kajkežkuli wašnjo swjedźeń porjeńšić. Tutón swjedźeń běše dopokaz, zo so hodźi też jara rjenje zabawjeć bjež reji, hdyž so wšitko derje přihotuje. Tak njech „Katolska Bjesada“ dale kćěje w druhim połlětstotku k zbožu našeje wosady a našoho ludu!

Z misijónow.

Dźensa chcemy sebi wulećeć do čorneje Afriki, tam hdźež je wona najčorniša, do blizkosće aequatora. Změjemy wězo khětro dołhi puć. Jězba wjedźe nas po Rakečanskej železnicy přez Kulow do Wikow (Petershayn) a wot tam přez Khoćebuz do Barlina. Z Barlina dojědźemy přez Wittenberg (při Łobju) do mórskoho přistawa Hamburga. Tu sydnjemy so na łódź wulkeje firmy Wörman.

Jědźemy po kanalu nimo Holandskeje a Belgiskeje, do wysokoho morja, wobjědźemy Francózsku, wohladamy Špansku a Portugalsku a bližimy so Africy, mamy pak hišće dołhu nohu, prjedy hač dojědźemy. Budźemy snadź 3—4 njedźele na puću. Skónčnje bliži so mórski přistaw Lagos. Tu wuliwa so rěka Oguna do morja, kotrež so tudy Guinejski Golf mjenuje. Spěšna mjeńša łódź dowjeze nas wot tudy po rěcy k městu Abeokuta, najwjetšim sydłu Čornych we nawječornej Africy. Město nasta w lěće 1825. Tehdom wopušći wjele ludźi swoju domiznu ćěkajo před swojim krjewjelačnym kralom. Woni hromadźachu so při mócnych skaliskach, kotrež hodźachu so lohcy wobhrodźić. Druzy přitowaršichu so prěnim ćěkancam a tak nasta Abeokuta t. j. město při skaliskach. Rosćeše z kóždym lětom, dźensa ma na 200 000 wobydlerjow. 1880 zasydlichu so tudy Lyonscy misijonarojo a założichu w měsće khorownju a wustaw za wusadnych, też wjacore šule. 1921 zemrě tam kral Alake. Wo nim chcu dźensa našim čitarjam něšto powědać. (Z „Echo des missiones Africanes de Lyon“ 1921 čisło 3)

Běše 1897. Misionar jědźeše po rěcy dale k morju. Tu pokaza łódnik na młodoho muža stojacoho mjez někotrymi łódźnymi při brjozy: „To je přichodny kral Abeokutki“. Njeběše na mužu ničo kralej podobnoho, běše jenož z krótkimi šěrokimi kholowčkami zdrasćeny. Tola hižo za něšto měsacow dopjelni so słowo łódźnika. Wony prosty młodźenc wuměni swoju jednoru łódź z kralowskim hrodom Abeokutskim. Za něhdźe poł lěta wopyta měšnik nowoho krala Nańdźe w hrodźe po ewropskim wašnju zdrasćenoho človjeka z wulkej dobrej trubku w hubje. So za kralom prašejo dósta wotmołu: „Sym sam z kralom, směm wam trubku poskićić?“ To běše prěnje zeńdźenjo misijónara z kralom.

(Pokračowanjo na zadnjej stronje.)

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Wosadnik
z čerwjenym rězkom à 100 hr.
ze złotym rězkom à 180 hr.
kožany ze złot. rězkom à 320 hr.
je zasy na składźe.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Paul Rehork,
moleŕski mišter
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Jara derje zdźeržany swěčnik
(6 ručnicow) so hodźacy za rejwansku łubju, cyrkej a dr. je na předań. Dale 4 ručnicy na sćěnu.

Třělcowstwo (Schützengilde) w Kulowje.

Mudra knježna, hdyž so ćmiwa,
do lampki ma wolija.
Tak też tebi Jězus kiwa:
„Pój mi na kwas, lilija!“

Po poniženym, pobožnym žiwjenju wusny w Knjezu naša luba sotra a swakowa

Madlena Hajnec.

31. 8. t. l. smy jeje ćěło na Mikławšku pokhowali. Wšitkim, kotříž su njebohej na jeje khorołožu, na póstywječorach a přewodźenju telko lubosće wopokazali, wosebje też miłosćiwym sotram za woporniwe wothladanjo, wuprajamy nutrne

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

„Přez Mariju k Jězusej“ tele jeje hesło na zemi njech w njebjesach so bórzy jej też dopjelni! Tuž dale za jeje khudu dušu prošmy!

W **Budyšinje** a **Słon. Boršći,**
31. aug. 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Srjedu 30. augusta zemrje ze swjatymi sakramentami domawobstarana čestna knježna

Hańža Šołćic w Khróćicach

w starobje 62 lět 1 měs. a 8 dn. a bu sobotu 2. sept. z konduktom pokhowana. Za tak wurjadne bohate wobdźělenjo póstwječora a k rowupřewodźenja so wšitkim, wosebje też wjeledostojnym kk. duchownym z tutym **nutrny dźak** a **„Zapłać Bóh!“** wupraja.

W **Khróśćicach,** 2. sept. 1922.

Žarowaca Šołćic swójba.

Minjenu srjedu wumrě, ze ss. sakramentami domawobstarany, nimale 22 lět stary, na sćěhwki njezboža w fabricy naš luby syn a bratr

Jurij Pjechec
z Nowoho Bronja.

Z tutym wuprajamy miłosćiwym sotram, towarstwu młodźencow, wjesnym knježnam, daŕićerjam wěncoweje pychi, spěwarjam pola rowa, kaž też wšěm přewodźerjam a wopytowarjam póstywječora najnutrniše

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Nowym Bronju,** 3. 9. 1922.

Jara zrudźenaj staršej:
Jakub Pjech a **Hana** rodź. **Měšerjec.**

Nowy kral běše cyle nowočasny človjek. Hnydom wotstroni zastarske nałožki swojich předkhodnikow trónskich. Po starym wašnju smědźeše kral jenož junu abo dwójcy wob lěto swój hród wopušćić a to tež jenož z wulkim přewodom wobdaty wot swojich komornikow a služobnych. Nowy kral wopytowaše swojich přećelow kažkuli so jomu zalubi a njehladaše na žanu etikettu. Hdyž tam a sem skóržby zasłyša, zo so starych nałožkow njedźerži, praji směju: „Chcu nowočasny kral być!“

Młody wjerch běše pak nahteje powahi. Junu da někajkeje žonskeje zwady dla jeneho ze swojich křesćanskich poddanow zajeć a joho ze žonu a dźěćimi do kralowskoho hrodu dowjesć a tam wšěch z prutami wušwikać: Misijónar přińdźe, wo podawku zasłyšawši na hród. Njezastupi pak do njoho, hač runjež joho kral k tomu přeprosyć daše.

Misijónar pósła komornika wróco z wotmołwu, zo njemóžu do domu zastupić, hdyž so joho křesćenjo přesćěhaju. Kral chcyše wo wodaco prosyć, tola joho radźićeljo jomu to wurěčachu wudawajcy, zo kral ženje wo wodaco njeprosy. „Hdyž pak sym něšto zmylił?“ „Kral so njemyli, a by-li so junu něšto njeprawe stało, dha njeje kral njeprawdu skućił, ale poddan.“ Takle joho radźićel.

(Přichodnje dale.)

Wšěćišćerske dźěła
w kóždym wuwjedźenju
Donnerhakec knihićišćerńja.

Prosymy, wobhladajće sebi
našu wustajeńcu
Blei=krystalow
la wudźělki wysokoswětle točene
Seelenfreund & Co.
Hač do njedźele 17. septembra
w Budyšinje, Lawske hrjebje 12

Ralbičanska „Lilija“
wuhotuje **njedźelu 10. sept.** wječor w 7 hodź. we wjesnej korčmje
w Pěskecach spěwny wječor
Wutrobnje přeprošuja
hosćencař a „Lilija“.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow
w serbskej Łužicy změje **srjedu 20. sept.** pop. 1/2 4 hodź. zhromadźiznu w **Khrósćicach**. Přednošk: **„Starosć wo našu młodźinu“.**
Po tutej zhromadźiznje krótke posedźenjo **cyrkw. wučerjow**, na kotrež tež wjeledostojnych kk. fararjow z tutym podwólnje přeprošuje **Předsyda.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Minjenu wutoru je so naš

čestny khěbětař

knjez Michał Kokla=Lisak z Khrósćic

zbóžnje ze swěta minył. Přez 40 lět je njebućički w našej farskej cyrkwi z přikładnej horliwosću a hnujacej pobožnosću a pokornosću khěbětańsku službu zastawał hač do poslednich dnjow swojoho wulcy zasłužbnoho žiwjenja. Bóh Wjeršny, kotromuž je tak swěrnje w dźěsćowskej lubosći służił, wobradź jomu krónu wěčneje zbóžnosće. My pak wuprajamy jomu do wěčnosće swój **najhorcyši dźak**. Joho nadobna powaha, joho přikładne křesćanske žiwjenjo, joho swjata horliwosć za česć Božu a swój luby serbski lud wostanje nam njezapomnita.

Njech wotpočuje w měrje!

W **Khrósćicach**, 1. septembra 1922.

Farske zarjadnistwo.
Šewčik.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoročak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 38. | Budyšin, 16. septembra 1922. | Lětnik 60.

Bože kralestwo w Serbach.

Jězus je na swět přišoł, zo by swět za njebjesa, za Boha dobył. Boži raj, Bože kralestwo dyrbi so z njebjes na zemju přenjesć. Z małoho zornjatka je woprawdźe wurostł wulki štom a wšitke ludy a narody su hosćo w joho šěrokich hałozach.

Też naš serbski lud?

Knježi Bože kralestwo z najmjeńša we katolskich Serbach? Je Bóh naš kral, smy my joho poddanjo? Wobstoji hišće Bože kralestwo mjez Serbami?

Israelski lud dołho žanych widźomnych kralow njeměješe. Bóh sam chcyše być joho njewidźomny, ale tola woprawdźity a wěrny kral, kotromuž samomu dyrbi lud Israel **służić.**

Kaž israelski lud też serbski lud žanoho krala nima; też joho kral je Bóh sam. Bóh je nas sčinił, naš lud, Bóh je wjedł naš lud kaž Israelski lud, Bóh nas powjedźe, kaž dołho budźemy joho jako našoho krala česćić.

Něhdy kćěješe kralestwo Bože mjez Serbami, ale dźensa wjacy njekćěje, dokelž jedyn druhi, kiž je přez cyły swět šoł, je też do Serbow přišoł: Zły duch. Też wón je počał swoje kralestwo twarić. Najprjedy drje běše joho móc słaba. We wulkej pólnej bitwje so njemóžeše přećiwo Khrystusej stupić, kaž we starych časach. Ale wón wupósła swojich ag tatorow, swojich najlěpšich přećeli a też tych najmócnišich: Dźiće też do Serbow, kiž tam bydla na woběmaj brjohomaj Šprewje a tam mi twarće palast, błyšćaty kaž słónco! Potom chcu ja sam přińć a wšitko, štož wy hišće njejsće dokonjeli, k dobromu a najlěpšomu kóncej dowjesć."

A woni dźěchu a přińdźechu też do Serbow.

A jedyn z tutych pósłanych rěkaše Mamon. Běše wulki muž z tołstym brjuchom a z małymaj wóčkomaj, kotrejž lědma ze zapuchłoho mjezwoča widźeštej. Jomu bě zwoprědka ćežko so do serbskoho kraja dobyć. Dotal bě swoje dźěło dokonjał we wulkich městach a bě tam z ludźimi za blido sydał, kiž běchu samsnoho napohlada. Jich wšak bě nětk dobył, hižo dźěn běchu jomu też zwonkownje podobni. Nětkle pak dyrbješe też našich Serbow předobyć. Jako mudry a překlepany diplomata wědźeše, zo snadź by zadźěwk był, we samsnej postawje so k tym wudrěnym buram sydnyć a swojej tučnej rucy pódla tych mozlojtych burskich położić. Tuž dźěše k swojomu knjezej a tón da jomu nowu postawu. Jako bur z brunym wusmahnjenym wobličom a z brunymaj rukomaj hač 2 porstaj wyše łohća — měješe wuhornjenej rukawje — sydny so za piwne blido a da so z nimi do bjesady. Powědachu a zabawjachu so. Dźěło wizitatora so započa. Tak rjane žně, połne bróžnje, wulke, wysoke płaćizny, tón tučny skót — kelko to wšitko pjenjez wunjese. — Telko — telko — zo so počinaše ta ponižna wutrobička toho serbskoho bura naduwać. Čomu hišće so tak dreć, spekulěrowanjo a suwanjo wjacy wunjese" tak sebi kóždy sam při sebi praji, hdyž bě připosłuchał někotre wječory cuzomu. „Wón ma prawje!"

Nětko so postawa cuzoho zasy pomału přeměni. Te połne kopate blida z tymi pječenjemi, doma a w bližšim měsće a te piwowe sudki a šumjate winowe bleše njeskutkowachu jenož na hordu wutrobu, ale kaž klin so do brjucha dobywachu a jón šěršo a šěršo pačichu, tak zo so zdachu sami jako žiwe sudki.

Tajke a podobne bě dźěło knjeza „mamona".

Ale hišće druzy pućerubarjo přińdźechu do Serbow a jedyn z najznaćišich bě knjez Wužiwař. Kaž knjez Mamon njebě so jenož z burami a khěžkarjemi spokojił, ale jako prawy agitator bě so też z čeledźu skradźu zetykował a jich wobdźěłał, tak to też tutón knjez činješe. „Njekhodźće wjacy k buram! So dreć a so dreć a ničo za to měć! Dźiće tam, hdźež něšto płaća, tam dele dźiće, tam hdźež je zemja čorna a wjacy přinjese hač rola Horjanow! Dźiće tam do „khólow!" A njetrjebaće telko dźěłać a móžeće dlěje spać hač pola bura. Dźiće tam, tam nichtó so was njepraša, hač sće njedźelu kemši byli a nichtó so was njepraša, hdźe sće wječor byli, hdy sće domoj přišli. Tam nimaće nikoho posłuchać, hdyž jenož někak so zadźeržiće.

A sta a tysacy posłuchachu na joho hłós ale wo hłós swojoho zboža, na hłós swojeje duše njedźiwachu. Dźěchu a buchu pózrjeći wot tamneje čorneje waki.

A knjez Wužiwař so šćěrješe. Zasy bu kruch kraja dobyty. — Nowi agitatorojo přińdźechu a dobychu.

Kralestwo Bože hinješe a so drjebješe a hišće dźensa hinje a so drjebi.

Kralestwo złoho rosćeše a dobywaše a hišće dźensa rosće a dobywa.

Tuž doprědka, wy Boži wojowarjo! Hdźe sće? Sće wy bojazniši dyžli knjez Mamon a Wužiwař?

J. H.

Swětowy rozhlad.

Štworozwjazk Pólska, Češkosłowakska, Južnosłowjanska a Rumunska. Južnosłowjanskomu ministrej Ninčičej je so poradźiło, přećiwnosće, kotrež mjez Pólskej a Češkosłowakskej wobstejachu, přewinyć. Rumunski zwonkowny minister Duca Ninčiča podpjeraše. Puć k woprawdźitomu štworozwjazkej Pólskeje, Češkosłowakskeje a Rumunskeje je so wurubał. Poslednje słowo so w Genfje dopraji, hdyž so awstriske prašenjo rozrisa, z kotrohož so Italska po Pražskich jednanjach wróći ćehnje.

Dale k nazymje

a zrališe su płody, a bliže je zyma z lodom a z mjerzkom. A tak so zda być, nětkle wosebje też w politicy. Přecy dale zrawja sćěhwki njezbožowneje wójny, kaž zmjerzki a padaju so na čłowjestwo. W **Němskej rosće drohota**, kotřiž maja dźěłać abo kotřiž móža druhim za so dać dźěłać, maja dosć, wulkomu dźělej dźe so přecy hubjeńšo. Wójna je spłodźiła sebičnosć, zo hóršeje być njemóže. A tak widźimy, zo jeni z pjenjezami mjetaju, druzy hłodu tradaja, a tola hrabaju tamni za hišće wjacy. Hinak njemóžemy posudźić te wulke dobytki, kotrež wosebje industrija, předewšim na papjeru, wobuća a drastu, bjerje. Abo kak ma so posudźić **Stinnes-owe dorečenjo** ze francózskim zastupjerjom? Tón chce tomu so podawać, štož Francózska wot Němskeje chce kupić a k wobnowjenju přez wójnu zapuščenych krajinow trjeba. Mnozy sebi mysla, zo so přez to wěste zbliženjo tejele dweju statow dócpěje a tak też hubjenstwo za Němsku so pomjeńši. Tola tak njesebična ta wěc njeje. Wón žada sebi 6% dobytka; to by jomu pječa něhdźe 100 milijardow hriwnow wunjesło. Štó pak by dyrbjał te zapłaćić? Dawkidawarjo w Němskej. Tale suma pak by hišće znajmjeńša po ličbje zrostła, přetož — **dolar zasy postupuje**, hriwna zasy spaduje. Wina je, zo **jednanja němskoho knježeństwa z Belgiju** wo wolóženjo wěstych płaćenjow jenož zdźěła słaby wuspěch mějachu! z tym bu hospodarske stojnišćo zasy poćežene a hnydom poskakuje zasy dolar. Nětko też płaćizny nutřka we kraju zasy zrostu. Dźiwnje! Te stajnje přiběraju: hač hódnoty dolar porno hriwnje přibjera abo po njej spaduje. Překupcy wědźa nastajnosći so wuzamołwić. Štó hewak pak wě sebi to wujasnić? Tola njełamajmy sebi hłowu. Njeje swět też druhich hudańčkow połny a tak by, njeby-li skoro tak daloko był, zo je ći wšo wšojene, sebi wšón swět hłowu woprawdźe złamać móhł. Skónčnje to też ničo škodźiło njeby: wutroby ma tak jenož hišće mało a by-li pak k tomu hišće wótroho rozoma wobkhował, by bórzy hišće wjetše złósće hnał dyžli nětkle čini. Přetož wótry rozom je bjez wutroby škódniši dyžli dobra wutroba bjez rozoma. Abo njeje čłowječa mudrosć napinajo skoro wšě swoje mocy, runje w poslednich lětach jenož njezbožo nam přinjesła?

Njezbožo ma wosebje też Grekska. A to runje też w tymle času. Jeje wójna z Turkowskej bjerje hubjeny kónc: grekske wójsko je dospołnje zbite, grekske knježeństwo we Małej Asiskej drje cyle poražene. Skoro by čłowjekej móhło žel być, zo ma wěc tajki wukónc, tola drje bu z tym wosebje wot balkanskoho Słowjanstwa wobroćeny strach, kiž bywaše stajnje wjetši. By-li Grekska hišće bóle so zesylniła dyžli hnydom po balkanskej a swětowej wójnje, by też wona brjóh při aegejskim morju wobkhowała a Južnosłowjanam a Bołharjam by tak wostał njepřistupny. Runje jón pak wobej krajej za swoje wikowanje trjebatej, ma-li so wone zběhnyć a po nim a přez nje jeju hospodarstwo. Po poražcy Grekow je nadźija, zo

Grekska też aegejski brjóh přisadźi, přetož hižo rěka, zo stej **Južnosłowjanska** a **Bołharska** kruće na straži. Wonej pak změjetej też z Turku ličić. Tomu je wulke dobyćo nad Grekami hłowu zamućiło, a wón měri so hižo na Konstantinopl a samo Adrianopl. Wězo budźe też ententa do tutych wěckow sobu rěčeć počinać.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Srjedu wječor wotmě so w turnafni pestalociskeje šule protestowanska zhromadźizna staršich wyššeje holčaceje šule přećiwo wukazej ministerstwa, zo so wjacy šulska wučba z modlitwu započinać a skónčić njesmě. Knjez prawiznik Čuka derje wopytanu zhromadźizna nawjedowaše. We debaće wšelacy rěčnicy jara wótrje přećiwo tutomu nowomu wukazej rěčachu. Wobzamkny so jenohłósnje, zo maju wšitcy křesćijanscy starši napřećiwo tomu zakročić, zo njeby tónle wukaz do mocy stupił. Wšitcy křesćanscy starši maja so organisować, zo by so tajkim njesłyšanym a njesprawnym kročelam kultusowoho ministerstwa zadźěwało.

Ze Šěrachowa. Krajna wyšnosć je wólbu nowoho měšćanosty, knjeza zapósłanca Hesleina, připóznała. Nowy měšćanosta nastupi swoje zastojnstwo 1. oktobra. —

Z Różanta. Lětuši swjedźeń naroda swjateje Marije wuznamjenješe so z tym, zo naš knjez biskop dr. Schreiber bě přitomny. Na wjesnych mjezach postrowjachu jeho serbscy křižerjo a přede wsu duchowni, družki a lud. Tu powita k. P. Romuald najdostojnišoho knjeza, z kotrymž bě też k. tachant Jakub Skala přikhwatał; družcy přednjeseštej baseń a přepodaštej różowu kwěćel. Potom nastaji so ćah do cyrkwje, kotraž bě z pobožnymi modlerjemi nabita połna. Srjedź pontifikalneje Božeje mšě stupi k. biskop w połnym ornaće na klětku a prědowaše wo maćerji Božej, kotraž je też zdobom naša maćeŕ, wo dowěrje k njej, we wšěch ćělnych a duchownych nuzach. Lud spěwaše při swjatočnosći serbske kěrluše a z tysacow ertow šumješe khwalba Boža a swjateje Marije přez rumnu cyrkej. Připołdnju zjednoći wobjed na farje někotrych knježi. Při tutej składnosći wupraji P. Romuald swoje wjeselo nad biskopskim wopyće, zo je tu mjez serbskim ludom, kotrohož zrudne stawizny zkrótka naspomni a k tomu hišće doda, zo traš su so knjezej biskopej mhłowe wobrazy wo Serbach spasliłe. Ale jeho wótry duch je na jich woprawdźitosć zawěśće wuprahuje a skónči swoje słowa ze serbskej sławu. Tomu napřećiwi najdostojniši knjez, zo rad do Serbow přikhwata, zo je za tutón krótki čas swojoho přebywanja we Łužicy Serbow zeznał jako dobry lud a budźe też wšu swoju lubosć jemu přiwobroćeć. Prěć so njehodźi, zo je materialistiski duch też do Serbow zaćahnył, a měli duchowni jako joho wjednicy temu zadźěwać. Po nyšpornej pobožnosći wotjědźe knjez biskop přez Jansku kupjelu a klóštr Marijinu Hwězdu wróćo do Budyšina.

Z Pěskec. Zańdźenu njedźelu wuléća sebi Ralbičanska **„Lilija“** do našeje wjesneje korčmy a wuhotowa tu rjany spěwny wječor z jara bohatym porjadom. Nahladny khór, přez 40 wosobow sylny, přednjese na 15 krasnych parlow wosebje Krawcoweje, Pilkoweje, Słodeńkoweje a Kocoroweje składby w spodobnej a hładkej formje. Škoda jenož, zo běše wopyt tak jara słaby a zo měješe też tón hišće powšitkownje tak mało zajima za serbske spěwne wumjełstwo. Nic z tym dosć, zo w přestawkach knježeše wulki hołk, ně, też mjez spěwom plećeše so směch a zabawa dale. To je tola w Delanach hač do pruskeje hole dele wjacy wzdźěłanosće a zrozumjenja z domom, byrnjež hewak přeco z hordym zacpěwanjom z mnohich horjanskich „jasnišich“ stron na wšo tam dele so zhladowało. Też to zrědka hdźe nadeńdźemy, zo mjez koncertom z črjódami wonka před korčmu a w korčmařskej jstwi čakaja, doniž so reje njezapočnu. Na rejach běše łubja wězo nabita połna, mjez tym, zo prjedy ani rědke rynki stólčkow dołho wobsadźene njeběchu. Te 3 hr. zastupnoho pjenjeza na reje potom hišće mějachu. Zdźěłanosć njetči přeco w zamožitosći, w rjanej drasće, we wosobnym pokhodźe a w šikwanej larvcy, ně, ta ći hłubšo — we wutrobje. Aj, aj, aj, ludźičko, aj . . .! Wo hudźbnej khmanosći tutoho koncerta něšto bliže pisać, to nochcu a chcył to wostajić hudźbnikej, jenož tole chcu naspomnić, štož mi młody hudźbnje nawědźity Němc praješe, kotryž Serbow hišće docyła znał njeje a připadnje hakle někotre dny we Serbach přebywa. Tutón serbski ludowy spěw je joho hłuboko hnuł a jomu wosebite wjeselo přihotował w štyri a pjećhłósnych poskićeńkach tak zajimawje zestajenych a woprawdźe čučiwje a čisće přednjesenych a to wot wšědnych ludźi, kotřiž so hewak z hudźbu njezaběraja. Tutón wječor wostanje jomu stajnje z wosebitym wokřewjenjom w pomjatku.

Z Kulowa. Njedźelu 17. septembra wječor z dypkom w 7 hodź. wuhotuje Wotrjad ss. Cyrill Methodia w „Němskej khěži“ k lěpšomu našoho „Posoła“ swjedźeń. Zastup je za čitarjow Posoła jako sobustawow towarstwa darmo. Zastupne lisćiki pak maja so do časa na kapłanstwje přijeć a zbytny abonentny pjenjez za Posoł zapłaćić. Też hosćo su witani. Bohaty program so w přichodnym čisle Posoła wozjewi. Njech sylne ramjenja rady słabšich njesu!

Z Kulowa. Knjez Haška w Barlinje, kiž z našoho města wukhadźa, je njedawno našim khudym 50 000 hriwnow wustajił. Zo **bychmy jomu našu dźakownosć wobswědčili**, smy joho za čestneho měšćana pomjenowali.

Z Wojerec. Po wotkhadźe wulcyzasłužbnoho fararja Viktora Otremby z Wojerec 12. t. m. pohladajmy dźakowni a zrudźeni do zańdźenosće tutoho ženialnoho wjednika. Wón so narodźi 13. 12. 82 w Bogučicach w Hornjej Ślezskej. Po gymnasialnych a universitnych studijach na měšnika wuswjećeny, bu 5. septembra 1910 k pomocy knjeza fararja Krausy jako kapłan do Kulowa přesadźeny. Jako sprawny a horliwy dušipastyŕ měješe też wutrobu za Serbow, kotrychž je w Kulowskej wosadźe dwě třećinje. Hižo za tři měsacy dźeržeše prěnje serbske prědowanjo. Dale założi za młodosć a lud nuzne třebne serbske tow. młodźencow a serbsku kongregaciju młodźencow; ale bohužel sčini wójna tutomu sobu najwažnišomu dźěłu kónc. Rady rozwučeše našich spěwarjow a naše spěwařki a staraše so na wšelakore wašnjo za duchowne pozběhnjenjo našoho luda. Zrudni jomu božemje prajichmy, hdyž so 1915 jako kuratus do Wojerec přesydli. Tam bu 1919 jako prěni farař stajeny. 13. augusta t. l. trjechi joho njezbožo; joho dla dósta dowol a so do swojeje domiznje wróći. Zwonkowne trajace pomniki joho žohnowanoho skutkowanja su w Kulowje kapłanstwo a wobnowjenjo wustawa, Wojerowska cyrkej a fara a duchowne stacije w Werminghoffje, Łutach, Ericy a Ruhlandźe. Politiscy je Serbam pomhał při zawjedźenju serbskeje rěče we šulach a při wuswobodźenju našich wjednikow. Za to su Serbowžračcy joho „krajnoho přeradnika“ mjenowali.

We swojim času bě wysokodostojny knjez farař Otrembra prěni muž w cyłym Wojerow-

Smjertna reja.

Rjenje w K . . . zwony zwonjachu. Njeběchu to ćežke, struchłe hrona, kotrež ćěło k rowu přewodźeja, ale wjesołe zwuki, kotrež kaž hłosy z rjeńšoho nadzeńskoho swěta pobožny serbski lud z blizka a z daloka do domu Božoho wabjachu. A Bohu dźakowano njezwonjachu podarmo. Hišće rozemi naš lud zwonow rěči. Hdyžkuli zwony rěča z wěže cyrkwinskeje, khwataja syły kemšerjow tam, hdźež Bóh luby Knjez mjez swojim ludom bydli. Tak też bě to tehdom. Na wšěch pućikach a kemšacych sćežkach so wšitko z kemšerjemi mjerwješe. Tu běži črjódka wuskočnych holčatow a za nimi čampa stara maćerka, na kij so zepjerajcy, a napina wšě mocy, zo by z časom hišće doběžała. Za njej sahaja młodźi hólcy. Hišće maja młode lohke nohi — a bórzy staru wowku přesćahnu. Z nimi njemóže sobu tamny šědźiwy wumjeńkař, kotryž swoju swěrnu fajfu pachajo ważnje a pomału kročel za kročelu staja. A byrnjež też hižo zwony přestawaše — wón so njepřekhwata, ale dźe změrom swój puć dale. Hižo je wotzwoniło a hišće ćrjódy ludźi w skoku kemši běža. Dźensa njecha nichtó skomdźić. A tola by to bjez hrěcha móhł, dokelž je dźěławy dźeń. Što też to jich dźensa tak do cyrkwje ćehnje, zo wostajiwši dźěła wšitcy kemši khwataja?

Z nowa zwony zazwonja. Z Božoho domu dźe so z procesijónom na faru. Tam čaka młody měšnik na tón wokomik, hdyž we swjatočnym ćahu póńdźe k wołtarjej, zo by prěni króć Bohu woprował njekrwawny wopor nowoho zakonja. Wjele — wjele lět je žadał za tej hodźinu, je dźěłał často po cyłych nocach a pódla swěrnje spěwał — a hlej, nětko je wusłyšana joho modlitwa, a krónować ma so joho dźěło w tym wokomiku, hdyž prěni króć změjе Jězusowe ćěło a keluch z joho swjatej krewju w rukomaj. A tónle wokomik je tak blizko. Ta myslička je joho cyłoho přewzała, swjatu bojosć, swjatu žadosć w nim wubudźiła. Tak tam wón kleči před Božej martru. Na nju joho wóčko zhladuje Z křižowanym Zbóžnikom joho wutroba rěči. Što też to při tom začuwa? — Wo čo drje prosy? —

Wšelake su puće a sćežki čłowjeskoho žiwjenja, dobre a złe, wjesołe a struchłe. A tych złych a struchłych je wjacy. To hižo wuzna patriarcha Jakub. „Lět mojoho pućowanja na zemi je 130“, praješe wón kralej Faraonej, „njemnohich a złych, a wone njedosahaja do lět mojich wótcow.“ A prawje měješe. Přez tónle dół sylzow wjedźe mało hdy pućik z różemi pósłany, ale wjele z ćernjemi zarosćenych. Też w měšniskim žiwjenju je tomu tak. Černjow narosće jomu dosć, ale różow jomu mało kće na sćežkach joho žiwjenja. Ach, hdy też to nawróći so jomu dźen tak zbožowny a wjesoły, kaž dźeń prěnjeje Božeje mšě? Na tomle dnju wšo hromadu skutkuje, zo by puć k wołtarjej wuhładkowało a wupyšiło. A tónle rjany puć měješe nětk młody měšnik nastupić.

Knjez farař bě jomu krasne słowa k wutrobje poručał, Boha prošo. zo by žohnowana była kóžda kročel młodoho měšnika. Dobra mać bě jomu swoju mozlojtu, předźěłanu ruku na hłowu położiła a křižik jomu na čoło sčiniwši joho požohnowała w mjenje Boha Wótca a Syna a Ducha swjatoho. A njebućički nan — dawno hižo na prawdźe božej — je w njebjesach k tomu prajił: „To so stań!“ Tak přewodźany wot

skim wokrjesu. Joho wótry duch, sprawne zmyslenjo a njesprócne skutkowanjo běchu jomu tutón najwjetši wliw přinjesli. Tež hišće dźensa je wón z knjezom nad wšitkimi swojimi politiskimi njepřećelemi. Žórło joho nadobnoho dźěła běše sprawny Bóh. Njech tutón Was mytuje a žohnuje w přichodźe a wostańće nam w Pruskej potłóčenym Serbam w duchu blizko.

Kulowskomu serbskomu prócesijónej
8. septembra 1922.

Na hnadowne městno do luboho Różanta
My pobožnje ćehnjemy dźensa wot Kulowa.
Naš prócesijón k prěnjomu razej so zdebił je
Ze **serbskimi** družkami a nowymi khorhojemi.

We swjatočnym ćahu wot družkow bu njesena
Njebjeskeje knjeni tak lubozna postawa,
Ju dariła pobožna swójba we Kulowje
Bohu je k česći a njebjeskej maćerje.

Dźens raduje kóžda so serbowska wutroba,
Kiž rady tam khwata do hnadownoh' Różanta;
Štóž k česć'wanju maćerje Božeje přinošuje
Tom' Jězus to zawěsći bohaće mytuje.

O njech tute pobožne wašnjo so zdźeržuje
Haj **wšudźom** we Serbach, też w Kulowskej wosadźe,
Njech serbske te družki a prócesijón pućuje
K tom' swjatomu městnej tej hnadownej kralownje.

Marija, ty kralowna měra a lubosće!
Sy miłostna maćeŕ a knjeni we Różeńće.
„O wobwarnuj serbski naš lud a też krajinu,
Zdźerž wěru nam swjatu a drohu rěč maćernu."

Serbska ludowa zhromadźizna
w Khróśćicach
10. septembra 1922.

Zańdźenu njedźelu běše zjawna zhromadźizna w Khróśćicach, kotraž chcyše serbski lud wo wobstojenjach serbskoho seminara w Prazy powučić a na to pokazać, kak je wšelake skutkowanjo knjeza P. Watzla Serbam napřećiwne.

Předsyda wubjerka, knjez kubleŕ Špitank ze Zejic, wupraji při powitanju, zo serbski lud hač dotal ženje hišće prawje powučeny był njeje, kak ze serbskim seminarom we Prazy stoji, a tola by to derje było, hdyž ma so pječa nětko ważne přeměnjenjo stać z wustawom, w kotrymž su so duchowni za katolskich Serbow dwě sćě lět kubłowali. Tohodla prošeše knjeza wučerja Nawku, zo by wo strachu, serbskomu seminarej hrožacym, podrobnje rozprawił.

We swojim přednošku rozpowěda rěčnik připosłucharjam, što serbski seminar w Prazy za Serbow woznamjenja:

Nimale 200 lět je z tejele symjeńcy wukhadźał do našich wosadow młody dorost duchownych. Wottam wukhadźachu dušepastyrjo a najlěpši wjednicy luda, khmani a dobri duchowni, kaž Buk, Hórnik, Kućank, Łusčanski, Wóski a druzy.

W našim času wosebje dyrbi kóždy Serb swoje herbstwo, swoje Serbstwo zakhować a škitać. — Přez serbsku hospodliwosć pak je serbski seminar spěchował też rozkćěwanjo němskoho katolstwa. Jara so praša, hač by też tachantstwo hišće wobstało, njeby-li serbskoho seminara było. My pak dwělujemy, zo by tachantstwo było — a Mišnjanske biskopstwo — bjez serbskoho seminara. — Njezawostanje-li serbski seminar w Prazy naš, zhubimy wšo, sebje samoho, cyły narod.

W Budyšinje Serbam dobri njejsu. To widźimy też z toho, zo njedźiwajo wšěch prócowanjow nimamy na katolskim seminarje ani jeničkoho serbskoho wučerja. Za Serbow nihdy, nihdźe sprawnosće njeje.

Hižo słowjanskimaj japoštołomaj Cyrillej a Methodej su so němscy biskopja spječowali a pola bamža přisłodźeli, dokelž běštaj słowjanskej japoštołaj; ale bamž zakitowaše jeju a wotkry njewinowatosće słowjanskeju japoštołow.

Mišnjanske biskopstwo a němski biskop staj tu tohodla, zo by so serbske hibanje skludźiło, dokelž biskopej Serbja bjez kritiki posłuchaju we wěcach, kiž wučbu cyrkwje njenastupaju.

Budyšin njeje katolske město kaž Praha: cyrkwinske žiwjenjo a stawizny tohole města su nam z dopokazom za to. Praha je najlěpša wukubłarka za serbšćinu, też tohorunja za češku a pólsku rěč, kotrejež duchowny też w Mišnjanskej dioecesy trjeba.

Serbski seminar, tole žórło žiweje wody za naš narod, so zběhnyć njesmě; to by njedźak k założerjomaj a přećiwo jeju woli było. Bohužel naši ludźo njejsu wo tych wěcach powučeni. P. Watzl so prócuje, tónle dom w Prazy předać. Wón ma wšelake swoje zaměry, te na Serbow njedźiwaja. — Tachantstwo, kiž bě prjedy bamžej podstajene, stoji nětko pod biskopom, je potajkim swoje wurjadne město pozhubiło.

Njepřisteji nam sudźić, ale stražować dyrbimy. Hdy by so wšo sprawnje z nami stawało, njeby też ani tejele zhromadźizny trjena było. Ale časy su nimo, hdyž sebi Serb daše wzać rěč a wěru; přetož z rěču poćehnje wěra. Dokelž rěč zhubichu, je telko wot katolskeje wěry wotpadło. A my mamy so starać, zo nam wostanjetej rěč a wěra! To staj dwaj Božej daraj a štóž je přećiwo nimaj, nima Božich darow zańć a nima našeje dowěry a njezměje też wuspěcha za kralestwo Boze. —

W powšitkownej rozmołwje pokaza so hišće na wšelake druhe strachi, kiž starym serbskim prawam hroža n. př. serbskej fařskej wosadźe w Budyšinje.

Při tajkich a wšelakich knježacych poměrach Serbjo, ani katolscy ani evangelscy, w přichodnych wólbach do sakskoho sejma Němcow podpjerać njemóža, khiba zo so złe wliwy wotstronja. Serbski seminar so na žadyn pad předać njesmě. Założeńska lisćina bratrow Šimonow ma so w serbskim přełožku woćišćeć. Katolski serbski lud dyrbjał ze swojej woporniwosću serbskim studowacym w Prazy na pomoc khwatać, za serbski seminar dary składować, ale při tom njetrjeba so też pomoc ze strony češkich přećelow a druhich dobroćerjow zacpěwać.

Na kóncu přečita knjez wučeŕ Nawka 6 resolucijow, kotrež buchu jenohłósnje přijate. Ze serbskej hymnu skónči so tale ludowa zhromadźizna w Khróśćicach.

„Móže němski biskop być z wjednikom katolskich Serbow?"
„Mišnjanski biskop a katolscy Serbja."

Pod tymajle napismomaj přinjesechu „Serbske Nowiny" njedawno dopisaj, kotrejž nas nuzujetej, k wěcy poréčeć. Při tym njewotmołwjamy na kóždu jenotliwu wopačnosć, ale bóle powšitkownje.

„Bože kralestwo we Serbach" rěka napismo dźensnišoho rozpominanja. Tola njepřećeljo serbskoho ludu, kotříž so tam mjenuja, njejsu jeničcy. Su też ideje, kotrež nětkdźežkuli so zastupuja, a wo kotrychž nětko też Serbjo słyša a čitaja. Ale z časom dyrbi na nje so pokazać, zo njebychu so zahnězdźiłe a škodu načiniłe. Serbski lud waži sebi swoju narodnosć, a wopak by było, nje-

---

žohnowanja božoho bě nastupił swój puć. A zwony zwonjachu a kěrluše klinčachu a třělby ržachu a bože słónčko swěćeše tak mile a luboznje na sćežku, po kotrejž młody měšnik do cyrkwje stupaše. Před nim dźěše šěsć družkow. Někotre běchu małe kaž popki a sćelechu róže na puć — dwě běštej zróstnej a šwižnej kaž młodej lipcy a njeseštaj krónu a wěnčk na pucałkomaj, rjenje zwušiwanymaj. Běše na nimaj widźeć, zo běštej z krejnoho přećelstwa młodoho měšnika. Ta z tej krónu zdaše so joho sotra być, přetož měješe cyle joho wobličo.

Za nimaj dźěše młody měšnik z trochu poktonjenej hłowu. Běše blědy kaž smjerć. Ludźo joho wobžarowachu, zo je so před primicu wjele posćić dyrbjał.

Procesijón bě do cyrkwje dóšoł. Knjez wučeŕ, stara swěrna duša, bě wšě registry sćahnył a dźěłaše ze wšěmi stawami na piśćelach, hač tak cyrkej rżeše. To dźěn běše joho něhduši šuleŕ, kotryž měješe dźensa prěnički Bohu woprować a z wjesołosću na tom pušći wšě piśćele. Hewak to njeběše joho wašnjo. Boješe so jara wo piśćele a piskaše tohodla přecy prawje tuzy. Stary Mots, kotryž měješe do piśćelow powětr klumpać, njebě knjeza wučerja dokhwalić móhł, zo tak rjenje tuzy piska. Wón wšak wědźeše čohodla. Ale dźensa joho hroznje česćeše. Teptaše, hač so tak pót z čoła liješe a ani wokomik njemóžeše wotstupić, hewak bychu so piśćele zasrěbłe. Ani wohladał njebě, kak bě młody knjez do cyrkwje ćahnył a ani hrónćka kěrlušow njebě móhł wuspěwać, a běła hamanowa košla, w kotrejž chcyše na kwas hić, bě wša žołta přepoćena a tak po khribjeće huškaše, a wšo to bě knjez wučeŕ wina z joho njekrasnym piskanjom. „Jeli to cyłu Božu mšu takle pójdźe", mórkotaše Mots, „budźe to moja smjerć, a knjez wučeŕ změje to zamołwjeć!"

Nó, Mots njeje wumrěł — ale je hišće na kwasu prawje wjesoły był a so njemało z tym khwalił, zo je knjez wučeŕ jenož tohodla tak rjenje piskać móhł, dokelž je wón tak derje teptał.

Na tajkim dnju čini wšak kóždy, štož zamóže. Stary Kuba, kiž w cyrkwi kantorješe, bě najrjeńše kěrluše sebi wupytał a spěwaše je z tajkej horliwosću, zo wšitcy prajachu: „Tak joho hišće ženje słyšeli njejsmy spěwać". A cyła cyrkej bě kaž jena kćějaca kwětkowa zahroda. Wulki wołtaŕ stoješe w samych różach, Cyrkwinske durje běchu wobrubjene z kwětkami a nad nimi wěnc, w kotrymž bě napisane: „Žohnowany, kotryž přikhadźa w mjenje Knjeza". Po cyłych nocach běchu wjesne holčata wěncy wiłe a zwónk bě po cyłej wsy po różach běhał, a je do cyrkwje nosył. Na zbožo bě jich wo wsy dosć. Meja, różow kralowna, bě je z połnej horšću wusypała do wšěch zahrodkow a wotkhadźejcy — poslednjeje meje — je rad lubje woprowała k česći božej do domu božoho. Tuž bě to dźensa w cyrkwi kaž w božim raju, połno wónje a kćenja, a wutroby wěriwych połne pobožnosće. A k tomu hišće te krasne słowa, kotrež knjez farař, česćomny starc ze šědźiwymi włosami, běłymi kaž slěbro, rěčeše k młodomu měšnikej, joho něhdušomu šulerjej. Po słowach psalmista Davida: „Što wotpłaću Knjezej za wšo, štož je mi činił?" pokaza primiciantej: „Kajka je česć a kajka ćeža měšnistwa"; a napominaše joho skónčnje, zo by so tuteje česće dla njepřezběhował, a ćeže, spušćejo so na Boha, njestróžił. Štóž je tehdy fararja

by-li to činił, haj měnimy, zo swojoho nana a swojeje maćerje ći njećesća, kotřiž rěč a narodnosć začisnu. Z narodom su ju sobu do swěta dóstali a maja ju jako poswjatne herbstwo sebi wobkhować a za jeje prawa stać. Tola wjacy hač narodnosć je wěra, a hrěšna je myslička, zo „stej wěra a narodnosć jenak swjatej". Narodnosć je kubło za tule zemju a ta zańdźe, wěra pak Boži dar, přez kotryž dyrbimy wěčnu zbóžnosć sebi zwěsćić. Tole je křesćanske přeswědčenjo; po nim mamy tež swoje zjawne zadźerženjo rjadować a swoje žiwjenjo na zemi, nic pak jenož we „hłubokosćach swojeje wutroby sebi je khować". ‚Pytajće předewšim njebjeske kralestwo' je naš Knjez a Zbóžnik prajił. K pytanju tohole kralestwa pak njesłuša jenož znutřkowne zmyslenjo, ale tež zwonkowny skutk, po Božej woli a k Božej česći dokonjany, słušeja tež swjatočnosće Božich służbow. Swoju wěru dyrbiš sebi předewšim važić a tohodla tež tych, kotřiž ći ju poskićeja; Bože kralestwo maš sebi předewšim pytać a tohodla tež tych z lubosću přijimać a wobkhować a we česći měć, kotřiž je twarja we tebi. Njejsu to twoji duchowni? A njeje to jich a tež twój wjednik, biskop? A čim radšo dyrbiš tež joho měć, hdyž ma wutrobu za tebje a za twój lud! Štó je joho k tebi pósłał? Swjaty wótc, Jězusowy naměstnik. A hdyž su swětne wliwy so při tajkej wólbje sobu nutř měšeli, dha je to zrudnje, tola biskopowu wosobu mjenje hódnu njećinja. Mamy joho za toho, „kiž přikhadźa w Knjezowym mjenje". Abo dokelž je z cuzby přišoł: je z tym prajene, zo so za tebje njehodźi? Bě s. Pětr Romjan? Žid bě, rybak wot galilejskoho morja, a što je dokonjał za Rom? Bě drje druheje narodnosće, tola połny lubosće też za druhe ludy a je swěru so prócował, zo jim da k časnomu a wěčnomu zbožu to, štož měješe sam za najdrohotniše kubło k darjenju: wěru do Jězusa Nazaretskoho. Też druhich přikładow maja stawizny nadosć. Spomńće jenož na swjatoho Bena, rodźenoho Němca, kotrohož česćimy jako swjatoho serbskoho biskopa! Kak je lubował naš lud, wón, tón cuzy: bóle hač někotryžkuli domjacy. A dyrbjało w nětčišim času tajke něšto njemóžne być? Wězo by za nas wosebite wjeselo było, hdy by k. biskop našu serbsku rěč rozemił a we njej k nam poprědował, kaž dźěn też němske nowiny z radosću rozprawjeju, zo nětčiši bamž dospołnje němsku rěč wobknježa, a němscy biskopja, kotřiž su joho wopytali, z wjesołosću powědaju, zo je z nimi so němscy rozmołwjał. Tola směmy nětčišomu biskopej porokować, zo serbscy njemóže? Tón sebi w młodych lětach njeje myslić móhł, zo budźe jónu z wyššim pastyrjom też nad serbskimi wosadami, a zo by tak serbscy nawuknył. Hdyž tu nětko je, njeje tu sam wot so, ale z posłušnosće, dokelž je póslany. Ze swěru a dowěru a lubosću budźmy tohodla „wobroćeni k pastyrjej a biskopej swojich duši" (Efes. 2, 25). Hdyž pak mamy přeća, wobroćmy so měrnje a wěcownje na njoho, prošmy pak też Boha za njoho, kaž so to wěriwym słuša.

Z misijónow.

(Pokračowanjo.)

Tola žona wonoho křesćana zapołoži skóržbu pola jendźelskoho naměstnika, a kral dyrbješe swójbje 30 šilinkow zarunanja wupłaćić. Wot toho časa zastaji kral wšě wušwikanja. Jednaše so hdy zasy wo křesćanu, rjekny kral: Kedźbu! to je dźěćo wótca (patera), nic so joho dótknyć! Ně, ně — ničo — hewak běda wam!"

Za krótki čas poradźi so kralej wujednanjo z misijónarom. Trjechi jenoho dnja připadnje na měšnika. Kral zastaji swojoho konja, poskići patrej ruku prajo: „Wótče, njewěrno wšo je zasy derje?" „Z kralom njemóžu tola přecy hněwny być", wotmołwi měšnik. Na to kral: „Je to wěrno? Budźemoj zasy přećelaj kaž prjedy?" „Wězo, jeli sebi kral to přeje!" Kral: „Cyle wěsće? Derje, dźakuju so ći."

Wječor samoho dnja wuhotowa kral wulku swjatočnosć, swjećeše swoje wujednanjo z patrom. Při tym wudźěleše dobre wučby. Prěnju dósta žona, kotrejež dla bě rozkora nastała. Potom wobroći so na moslema, kiž běše přez joho wopačnu radu cyłu wěc zhóršił: „Wopušć mój dom a njewróć so tu ženje wjacy! „K misijónarej so wobroćejo, praji: „Hdy bych tola prěnjej dobrej mysličcy tehdom hnydom posłuchał a će wo wodaćo prosył! Woprawdźe, ta mysl je tehdom wot Boha wukhadźała! Čohodla sym tola na zełhańe hłosy posłuchał — zo kral ženje njeprawdy skućić njemóhł? Wótc je mi pokazał, zo je kral tola njeprawosć skućił. Ty sy cyle hinaši hač druzy běli. Tebje móžu wo wodaćo prosyć bjeze stracha, zo bych so z tym někak ponižił. Bóh je mi ze swědkom! Jězus, wšohomócny Bóh, kiž wutroby přepytuje, widźi moju wutrobu a spóznaje, zo sym přećel wótca a chcu joho přećel wostać hač do kónca."

A kral dźeržeše słowo. Wot toho časa sem spěchowaše kral misijóny na wšě wašnjo. Najprjedy dari ležomnosć k powjetšenju wustawa za wusadnych. Potom da puć k wustawej rozšěrić, zo móhł křižowy procesijón po nim lěpje so wotměwać. Na hórcy při wustawje měješe so mjenujcy kříž postajić. Kral chcyše so na swjatočnosći ze wšěmi swojimi wjerchami wobdźělić. Hdyž běchu wšě přihoty na swjedźeń skónčene, wotmě so wulkotny procesijón. Před ćahom njeseše so na nosydle z różemi wudebjeny kříž. Wšitcy, katolikojo, protestantojo a pohanjo chcychu so na njesenju wobdźělić abo na konjoch, bubnarjo a misijónska hudźbna kapała a njesměrna syła ludźi. Běše to triumfalna swjatočnosć křiža. Hišće dołho spominaše kral z radosću na wony krasny dźeń a wopytowaše husto křižowu horu.

1914 nastupi kral wulke pućowanjo do Londona, zo by tu swojomu wyššomu kralej swój wopyt sčinił. Hdyž so zasy do Afriki wróći, bu swjatočnje domoj witany. Misijónska kapała přewodźeše joho wot dwórnišća ke kralowskomu hrodej. Kral wuhladawši różowu pychu při hrodźe, zawoła: „Na wšěm spóznaju ruku wótca misijónara." Wot toho časa sem běše kral cyle za misijónarow dobyty. Hdyž swój zbožowny domojwrót z hosćinu woswjeći, wobroći so při swjatočnosći na misijónara ze słowami: „Wótče, ja kral Alaka wobswědčuju wam: Waša cyrkej budźe wulka a kćějaca, waši křesćenjo budźa mócnje přiběrać, waša cyrkej budźe najrjeńša a najwažniša w Abeokuće, budźe wšě druhe přesahać."

Katolske Bože służby krala jara zajimowachu, tohodla joho za wysoke swjate dny misijónar kóždy raz na wulke kemše přeprosy. Wosebje spodobaše so kralej wobkhad na wysokim swjedźenju Božoho ćěła. Na njón přińdźe stajnje w najpyšnišej drasće, błyšćatej so ze slěbrom a złotom, za nim kročachu joho podkralowjo, kóždy pod šěrokej židźanej třěchu, zo njeby jich snadź słónco zežahało. W cyrkwi wotpołoži kral stajnje swoju krónu a położi ju na klečki pódla so. (We protestantskej cyrkwi kral to njećinješe.) Před tabernaklom pokłoni so kóždy raz. Jónu běše prědować słyšał, to čas žiwjenja njezabudźe. Njebě człowjeka w cyłej wulkej cyrkwi, kotrohož bychu njehnułe joho słowa. A hdyž naposledku so klaknywši wo bože žohnowanjo za młodoho měšnika prošeše a pomodliwši so joho swjatočnje požohnowa, błyšćachu so sylzy w kóždym wóčku a młody knjez wutrě sebi woči.

Po prědowanju bě boža mša, rjana a swjatočna, kaž primicy bywaja. Mróčele worucha pozběhowachu so k njebju z nutrnymi modlitwami zhromadźeneje wosady a z nich zaklinča z časami jasny, z lohka třepotacy hłós měšnika. Najrjeńši bě pak to wokomik, hdyž dobry syn z Božim Synom w rucy k starej maćercy a swojej sotře, rjanej serbskej družcy, přistupi, zo byštej wužiwać mohłoj z tamneje swjateje hosćiny, kotruž bě prěni króć na wołtarju z měšniskej mocu přihotował. O, što je tehdom dobra mać we wutrobje začuła? „Hdy bych toho so hišće dočakać móhła", by sebi přecy přała, a hlej, nětko bě so dopjelniło, za čimž bě žadała. Ze sprawnym Simeonom je drje prajiła: „Nětko pušćiš swoju służownicu, Knježe, po swojim słowje w pokoju, přetož mojej woči stej widźałoj twoje spomóženjo".

Z Te Deum so swatočnosć skónči. Młody měšnik pak njebě hišće wupřehnjeny, ale kładźeše žohnujo swjećenej rucy na přikhadźacy lud, kotryž so ke kejelkam tłóčeše, kaž něhdy pobožne maćerje ze swojimi dźěćimi k Jězusej. —

Rjana swjatočnosć bě nimo. Dom boži, dopołdnja wšón přepjelnjeny, stoješe prózdny. Jenož łastońčka, kotraž bě sebi z wotewrjenymi durjemi nutř zalećała, zlětowaše po woknach. Wboha bě so zabłudźiła a njemóžeše so z cyrkwje wjacy wunamakać. Zrudna zdychowaše na stołpje. Hewak w cyłej wulkej cyrkwi njebě žiweje duše. Po cyłej swjatočnosći njebě tu ničo zwostało, khiba wóń kadźidła a róži, kotraž bě po cyłej cyrkwi čuć. Też pletwy a wěncy tu hišće wisachu, ale hižo zwjadłe a wjetke. Hlej, tak ruče hinje wša swětna pycha a krasnosć. Rano kćěje a wječor hižo wjadnje. A njeje hinak ani w człowječim žiwjenju. Ach, też tu smjerć žiwjenju na pjaty stupa. W najrjeńšim kćěwje młodosće poruba často człowjeka, krasnoho kaž róża, runje rozkćěta, a kładźe joho do rowa. —

Běše tak před wječorom. Bože słónčko khwataše w Boži domčk a wječorne směrki zawodźěwachu krajinu, zo by so do spanja podała a wotpočowała. Hižo hromadźachu so škórcy na lipach na nawsy, zo bychu tu pobjesadowali a mejske bruki šwórčachu w powětře přelětujcy po wjerbkach kołowokoło łuži a za nimi honjachu so hólčata z čapkami w rukomaj. A to bě wjeselo. Škoda, zo so z dźensnišim dnjom brukow čas minje, přetož bě poslednjeje meje. —

Haj, minył je so tónle dźeń poslednjeje meje hižo dawno, ale w pomjatku ludźi je hišće dołhe lěta žiwy wostał a přecy zas so na njón spominaše, přetož zrudny bě joho kónc.

Z człowjeskim žiwjenjom ma so často tak, kaž z wjedrom w haprylu. „Słónčko swěći, dešćik dźe, haprlejske wjedro je", praja ludźo. Tón wokomik so słónco hišće směje na jasnym njebju a za khwilku je so hižo wšo pokhmuriło, a błyska a hrima so strašnje. Runje tak přeměnjate je też człowječe zbožo; wšako so praji: „Štóž so pjatk wjele směje, w njedźelu sebi sylzy třeje".

Za to swědči też naša stawizna. —

(Přichodnje dale.)

na to zabył, a hlej, lědom bu sebi toho wědomy, wróći so hnydom zasy k wołtarjej, a pokłoniwši so před nim dźěše na swoje město. Tajke pokłonjenjo njeběše za njoho prózdna ceremonija. Jónu běše so mjenujcy misijónara woprašał, što tabernakel woznamjenja, na čož jomu měšnik wotmołwi: „Tu je Jězus přitomny z ćełom a dušu a ze wšej swojej mocu; tu nas wón widźi a słyši.“ Wot toho časa sem kłonješe so kral z wosebitej česćownosću před wołtarjom a pokhili při tym tež hłowu.

1918 přińdże w měsće a wonka na wsach k ropotam mjez ludźimi; zdźěła so zběžk přećiwo kralej měrješe. Na přikaznju jendźelskoho bohota wućekny kral do katolskeje misijónskeje stacije. Tu bydleše nětko cyle blizko při swojim lubowanym wótcu, a we tutym času nuzy a starosćow pytaše časćišo wuček a tróšt w modlenju. Pola misijónara běše wašnjo, zo so kóždy wječor cyły dom k wječornej modlitwje skhadźowaše. Kral lědom wo tym zhoniwši prošeše hnydom, hač njeby na wječornej modlitwje so wobdźělić směł. Wě so, zo bu jomu to rad dowolene. Nazajtra wobroći so kral na swojoho podkrala Agura, kiž sobu pola misijónara bydleše: „Słyš, jenož najmócniši Bóh móže namaj z našoho nětčišoho čěsnja wupomhać, budźemoj khodźić tohodla wot nětka wšědnje k misijónarej, hdyž so wón wječor ze swojimi ludźimi modli.“ Agura wotmołwi: „Ja sym moslem a służu Muhamedej, nic Khrystusej.“ „Jězus“, znapřećiwi kral, „Jězus je syn Boži, Muhamed njeje wjacy hač ty abo ja. Hdyž ja, kral, k wječornomu paćerjej du, budźeš ty to tež činić móc, škodźić to namaj ničo njemóže!“

Wot nětka khodźeštaj wobaj kóždy wječor, hdyž zwónčk zazwoni, do domjaceje kapałki. Při pobožnosći nawukny kral tež znamjo křiža. Čuješe so snadź druhdy wosebje mučny, přińdże do časa k misijónarej, so prašejo: „Wótče, njeje hodźina modlitwy hišće dóšła?“ Tón dźeń běchu potom wječorne paćerje něšto prjedy, zo so njeby kralej měr kazył.

Wokoło Swjatkow 1920 zhoni misijónar přez kralowu dźowčičku, zo je kral skhorjeł. Misijónar joho wopyta. Khory wuwoprašowaše so należnje wo swjedźenju Božoho ćěła, hdy budźe a hač budźe so tež zasy při wobkhadźe wobdźělić móc. Misijónar jomu wotmołwjejo rjekny: „Za dwě njedźeli budźe swjedźeń Božoho Ćěła, mjez tym móže so kralowa khorosć lohko minyć, tak zo budźe kralej snadź móžno, so na wobkhadźe wobdźělić. Tola wopruj swoju khorosć Bohu za swoje hrěchi a brachi. To so Bohu spodoba.“ Kral kedźbliwje připosłuchaše. Za tři dny krala zasy wopytawši spózna misijónar, zo je khorosć khětro khutna, a pósła tohodla hnydom po jendźelskoho lěkarja. Přez toho zhonichu, zo je kral zajědojćeny, a zo žaneje pomocy wjacy njeje.

Misijónar amerikanskeje sekty methodistow běše hnydom, hdyž wo khorosći krala zhoni, pospyty činił, joho wukřćić. Tola kral nochcyše, wón chcyše křćeńcu jenož wot patera měć. A hdyž so misijónar na zemju ćisny a krala klečo prošeše, zo by so tola wot njoho wukřćić dał, dźeše kral: „Ně, ně, ja žadam jenož za křćeńcu wot patera!“

Podawk křćeńcy wotmě so takle. Dokelž běše khorosć hižo tak daloko přiběrała, zo kralej rěč zapadowaše, wza sebi katolski misijónar wyššu miłosćiwych sotrow k pomocy. Tu sebi kral wosebje važeše, wo njej často praješe, hdyž bě hišće strowy: „Ta njeje so sama ženiła, zo by nam, našim žonam a tež dźěćom dobroty wopokazać móhła.“ Sotra klečeše při khorołožu a misijónar pódla njeje. Kral so prašeše: „Što mam nětko činić?“ „Modl so k Jězusej, praj jomu: Jězuso, wodaj mi, wumóž mje!“ Kral wospjetowaše słowa. Sotra sowopraša: „Požadaš za křćeńcu wot patera?“ „Wěsće žadam za njej, chcu w joho cyrkwi wumrěć!“ Na to zbudźowachu z kralom počinki wěry, nadźije a lubosće a želnosće, na čož misijónar joho namołwješe: „Alako, nětko wodaj wšěm swojim njepřećelam! Jězus je na křižu mrějo swojim njepřećelam wodał, wón tebi twoje hrěchi jenož woda, hdyž ty swojim njepřećelam a to wšěm wodawaš. Sy k tomu zwólniwy?“ „Wodam, wodam z cyłeje wutroby!“ Na to dósta s. křćeńcu na mjeno s. Pětra.

Přez cyły dźeń spěwaše kralowa dźowka při nanowym smjertnym łožu rózarije, tohorunja wyšša sotra. Na druhe ranjo dósta kral sakramenty mrějacych. Cyły kralowy dom běše połny ludźi: protestantow, pohanow a moslemow. Misijónar zawoła do črjódy: „Na kolena, chcemy so za krala modlić!“ Wšitcy so poklaknychu a mjelčachu posłuchajo słowam měšnika, kiž jim z krótkimi słowami ważnosć a móc sakramenta rozłoži. Na to dósta kral poslednje s. wolijowanjo cyrkwje a za tři hodźiny wudycha swoju dušu.

Hdyž bohot wo kralowej smjerći zhoni, njedowoli, zo by so ćełło po dotal zwučenym wašnju wotćało. Powěsć wo kralowej křćeńcy pak zbudźi radosć po cyłym měsće mjez wšěmi křesćanami.

Alaka běše 22 lět knježił, dlěje hač žadyn druhi joho prjedownikow. Jendźelske knježeństwo sebi joho wulcy važeše dla joho sprawnosće, wobdarjenosće a rozomnosće. Samo joho njepřećeljo žarowachu za nim. — Tak daloko powěsć misijónarow. — Wučbu z njeje njech sebi kóždy z našich čitarjow sam čini.

M. W.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wulki wuspěch našoho překupstwa

je najlěpši dopokaz našoho poskićowanja

Poručamy: łožowy damast, wupjerki, košlacy barchent, trikotaže za žónske a mužskich, žónske a mužske šaty, zwjeršne košle, mužske kłobuki, štepowane kłobuki, čapki, krawaty we wšěch formach, slě, nohajcy a zoki.

Za Serbowki: wołmjane tkaniny, eoliene, židu, rubiška wokoło šije, jakowe tkaniny, banty, francy we wšěch barbach, canki, tkaniny k spódnim suknjam we wšěch barbach.

Kóždy wopyt je hódny. Reelne posłužowanjo. Žana nuzowana kup.

Hač na dalše wotewrjene wot 8—12 a 3—6.

Welsec kupny dom

Założene 1868 **w Kulowje.** Dalokoreč. 12

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Radu a pomoc

za wšě dawkowe należnosće.

deklaracije, reklamacije, požadanja wo spušćenjo dawkow, požadanja wo wróćenjo krajnoho nuzowoho dawka, rozjasnjenja dawa

přehladowar knihi Max Strympa

w Budyšinje, Lubijska droha 2.

Rěčne hodźiny: sobotu wot 8—3 hodź.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich kijow, tobakowych trubkow

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźenja. —— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Sakski sejm je so rozpuščił.

5. novembra pječa budźa nowe wólby.

Paul Rehork,

moleński mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Kupuju

kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Jednota w Drježdźanach.

Njedźelu 24. septembra rano w 3/48 hodźinach w dwórskej cyrkwi **serbske kemše** ze zhromadnym swjatym woprawjenjom.

Serbski narodny khór

sobotu 16. sept. pop. 1/25—6 h. w Serbskim Domje theoret. a praktiske wuwučowanjo. 1/44 h. **solistojo.** W 6 h. hudźbna theorija (kadency, sekwency, modulacija).

Serbski ludowy orkestr

Njedźelu 17. sept. dopołdnja 9—10 h. dujerjo (mosazne a drjewowe instr.). 11—12 h. tež huslerjo. 11—12 h. wosebite wuwučowanjo hnslerjo.

Bjarnat Krawc.

Serbska ludowa banka
w Budyšinje
pyta
póselnika
wot kotrohož so žada, zo je Serb, ženjeny a zo ma w Budyšinje bydlenjo, kotrež by za bydlenjo w Serbskim Domje wuměnił. — Zamołwjenja na direkciju **Serbskeje ludoweje banki w Budyšinje.**

Kuchařku

z dobrymi wuswědčenjemi a jednoru
kuchińsku holcu
do katolskoho domu pyta
Hrabinka Stollbergowa
Schloß Brauna bei Kamenz in Sachsen.

Rěčny kursus

(Pokračowanjo)

III. dźeń: srjedu 27. sept. w Serbskim Domje.

9—10 hodź. k. dr. Muka: Serbska rěč a jeje narěče. Stojnišćo a wosebnosće serbšćiny mjez słowjanskimi rěčemi, jeje ważnosć za přitomnosć a přitomnych.
10—11 hodź. k. wučeŕ Nawka: Přeměnjenjo zynkow w serbšćinje: a) přeměna samozynkow (a—e, o—e, o—ó); b) přeměna sobuzynkow (d—dź, h—z, z—ž, t—ć, k—c, c—č, ch—š, s—š).
11—12 hodź. k. farař Libš: Wosebitosć we wjazbje (konstrukciji) na polu wučby wo padach z přikładami, poćahowacymi so wosebje na sloh (stil) a přednošk.
2—3 hodź. k. kapłan Just: Pokiwy za přełožowanjo z němčiny do serbšćiny.
3—4 hodź. k. dr. Muka: Serbske wjesne a městne mjena po nastaću, tworjenju a znamjenju.
4—5 hodź. k. wučeŕ Nawka: Serbski prajidmospyt (frazeologija): wěcowniki a kajkostniki w prajidmach.

Na bohaty wopyt přeprošuje swojich sobustawow kaž tež hosći

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow.

Započnjemy z dypkom! W připołdnišej přestawcy změjemy posedźenjo.

Ralbičanska „Lilija“

zarjaduje **njedźelu 24. sept.** wječor w 7 hodź. w Ralbičanskej korčmje

zabawny wječor

z najnowšimi serbskimi spěwami a nowej hru.

Ważna wěc!

Njedźelu 17. sept. 1922 budźe w „Němskej kněži“ w **Kulowje za zaměry „Kat. Posoła“**

swjedźeński wječor.

Sobuskutkuja

1. „Bratrowstwo“ z 4hł. měš. khór. „Hura Słowjanam“ a „Maćerny row“.
2. Naše dźěći z 2hłós. khór. „Jank na roli“, „Kokoški a honak“, „Rjane husle“ a z předstajenjom „Sydom ćěłne skutki miłosće“.
3. Knježny našeje kongregacije a knježna Larasec z duetami „Witaj“, „Wječorne začuće“, „Kraj, lud, rěč, spěw“ a ze struchłohry w 3 jednanjach „Křesćanka“ z časa Romskoho přesćěhanja křesćanow.
4. Posledni serbski husleŕ z Worklec a Kulowscy hercy.

W přestawkach amerikanske přesadźowanjo.
Zastup je za tych, kotřiž su zbytne abonentne pjenjezy za Posoł zapłaćili, darmo.
Zastupne khartki su dóstać na kapłanstwje.
Hosćo su witani. Započatk 1/27 hodź

Witajće!

Lokalny wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methoda.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow

w serbskej Łužicy změje **srjedu 20. sept.** pop. 1/24 hodź. zhromadźiznu w **Khrósćicach.** Přednošk: **„Starosć wo našu młodźinu“.**

Po tutej zhromadźiznje krótke posedźenjo **cyrkw. wučerjow**, na kotrež tež wjeledostojnych kk. fararjow z tutym podwólnje přeprošuje **Předsyda.**

Lubi Serbja! njezabudźće při kupowanju a předawanju na nawěški w Pósle!

Cement poruča

twarski mištr **Bernhard Rocksch** w Budyšinje na Třělanskej drózy 20.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Při přileżnosći naju **slěbornoho kwasa** je so namaj telko wopokazmow lubosće a přećelnosće ze wšěch stronow dostało, zo so hnućenaj čujemoj, dokelž namaj hinak móžno njeje, wšitkim jenož na tutym městnje swój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

wuprajić.

We **Wučkecach**, 13. sept. 1922.

Jurij Wels a mandźelska
Marija rodź. **Zarjeńkec.**

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, našoho luboho nana, wuměnkarja

Michała Nowaka-Nowotnoho

pónđźelu 4. sept. rano njenadźicy z tutoho swěta wotwołać, po tym hač bě dźeń prjedy hišće w Róženće k swjatym sakramentam pobył, we wysokej starobje 81 lět 6 měs. a 28 dnjow. Smy joho štwórtk na Khrósćanskim kěrchowje swjatočnje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach so za joho dušu modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje też česćenomu wojeńskomu towarstwu wuprajamy **wutrobny dźak** a **„Zapłać Bóh!“**

W **Hrańcy**, na dnju pohrjeba.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našoho horcolubowanoho syna, bratra a swaka

Bjarnata Měrćinkec z Hory

wuprajamy wšitkim, kotřiž su joho na khorołožu wopytowali, na póstywječorach so za joho dušu modlili a w tak mnohotnej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje kmótram, nošerjam, Horjanskej młodźinje za wupyšenjo kašća a pletwy, knjezej kublerjej Janej Rjedźe za k-rowu-wjezenjo a česćenej Hórnikec swójbje z Hornjeje Kiny, hdźež je zemrěty naposledku służił, najnutrniše **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

Na **Horje**, 10. sept. 1922.

Jara zrudźenaj staršej
Mikławš Měrćink a mandźelska
rodź. **Deleńkec, bratřa a sotry.**

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 39. | Budyšin, 23. septembra 1922. | Lětnik 60.

Před swjedźenjom swjatoho różowca.

W času swjatoho różowca (rózarija) wudźěła cyrkej wěriwym wjele wotpuskow. Tola su wotpuski same, kaž też wuměnjenja k jich dobyću, jara wšelake, za tym, hač chceš wotpusk w różowcowej abo w druhej cyrkwi dobyć. Tohodla chcemy tu rozdźěle hišće jónu přirunać.

I. Što žada so k dobyću wotpuska we różowcowych cyrkwjach, t. r. w tajkich, hdźež różowcowe bratrstwo wobstoji? (w Radworju abo Kulowje). Tu trjebaš jenož swjate sakramenty dóstać a „wotpuskne paćerje“ wuspěwać. Swjate sakramenty móžeš dóstać, hdźež chceš; jenož wotpuskne paćerje dyrbiš w różowcowej cyrkwi spěwać. Potom dobudźeš telko króć dospołny wotpusk, kelkož razow wotpuskne paćerje wuspěwaš. Spěwaš-li jich wjacy za sobu, dyrbiš, zo by z tym wosebity wopyt cyrkwje dócpěł, mjez nimi z cyrkwje wustupić a so zasy do njeje wróćić. Wotpuskne paćerje móžeš hižo sobotu popołdnju, też hižo do spowědźe, a njedźelu cyły dźeń hač do wječora spěwać. K spowědźi móžeš hižo w tydźenju do swjatoho różowca hić, potajkim nic jenož pjatk abo sobotu, ale hižo cyły tydźeń. Też swjate woprawjenjo hodźi so hižo sobotu přijeć. Haj, wobaj sakramentaj móžeš też hišće w tydźenju po swjedźenju, też hišće druhu njedźelu oktobra dóstać. Maš potajkim za spowědź 2 tydźenjej (z 3 njedźelemi, za swjate woprawjenjo pak 9 dnjow časa. Wotpuskne paćerje pak dyrbiš wězo na dnju swjatoho różowca samym (abo sobotu popołdnju před nim) spěwać.

Za koho chceš wotpusk dobyć, kóždy raz pomjenuj, prjedy hač póčnješ spěwać. Móžeš snadź woprować prěnjej dwaj za sebje samoho, potom někotre za swojich wotemrětych, za kóždoho wosebje jedyn (abo dwaj). Za wšě khude duše hromadźe njehodźa so wotpuski dobyć; (potom by jedyn dospołny wotpusk cyły čisć wuprózdnić dyrbjał). Chceš-li z wotpuskom khudym dušam pomhać, přiwobróć někotre z nich kóždy raz tej duši, kotraž ma hišće najwjacy ćerpjeć, abo duši, kotraž je najbóle wopušćena, dokelž so nichtó za nju njemodli, abo móžeš też Bohu přewostajić, kotrej duši chceš wotpusk přiwobroćić. — Za žiwych, n. př. za žiwych staršich, kotříž nimaja woteńdźenja k dobyću wotpuska, njehodźi so wotpusk dobyć. Mjez žiwymi móže jón kóždy jenož za sebje samoho spěwać.

II. To běše wotpusk w różowcowych cyrkwjach (= w cyrkwjach z różowcowym bratrstwom, w Radworju abo Kulowje). Kak stoji nětko na swjedźenju swjatoho różowca z wotpuskom w druhich cyrkwjach, (hdźež tajkoho bratrstwa njeje)? Tam dyrbiš swjate sakramenty dóstać a k tomu cyły tydźeń, to rěka 8 dnjow dołho, wot prěnjeje hač do druheje njedźele oktobra (druhu njedźelu hišće sobu) kóždy dźeń jedyn różowc wuspěwać. Wuměnjenjo je potajkim w tutych cyrkwjach ćežke, a to runje w nětčišim nuznym času! Tuž je něchtóžkuli njedopjelni a wotpusk njedobudźe.

Dalši rozdźěl mjez różowcowej a druhej cyrkwju je tón, zo móžeš wotpusk w różowcowej cyrkwi wjele króć, w druhich cyrkwjach pak jenož jedyn raz dobyć, pak na swjatoho rózarija (a w joho tydźenju) abo druhu njedźelu oktobra, nic pak wobej njedźeli. Štóž je jón na swjedźenju swjatoho różowca spěwał, njemóže jón druhu wjacy dobyć. — Tutón wotpusk móžeš za sebje samoho abo za dušu jenoho zemrětoho dobyć. Za koho, sebi do spěwanja wotmysli!

Drobne přispomnjenja. 1. Kak wjele modlitwow mam k dobyću jenoho wotpuska spěwać? Najmjenje je 5 wótče-našow a 5 strowa-sy-Marijow. Dokelž pak lohcy tón abo druhi wótče-naš trochu rozpjeršenje wuspěwaš, spěwaj radšo něšto wjacy, snadź 7 wótče-našow, 7 strowa-sy-Marijow a wěru. To mjenujemy wšědnje „wotpuskne paćerje“.

Wězo móžeš město wótče-našow też różowc spěwać abo přih ódne modlitwy z knihi čitać, jeno, zo wone něhdźe telko wučinjeja, kaž spomnjene wótče-naše. Różowca spěwaj za 1 wotpusk dwě hrónčcy (2 wótče-našej a 20 strowa-sy-Msrijow).

2. Wěriwi, kotříž do Radworja na wotpusk přikhadźeja, móža sebi w tamnišej cyrkwi tele wosebitosće wobhladać: Na hnadownym wołtarju „Njeswarskeje“ swjateje Marije je před hnadownej postawu mały wołtarny křižik. Wón je wurězowany z drjewa wolijowca (wolijowoho štoma), kotryž je na Wolijowej Horje pola Jeruzalema rostł. Pod nim widźiš w škleńčanym kašćiku kruch skory; tuta je wot štoma, pod kotrymž je swjata swójba w Egiptowskej (we wjescy Matarich blizko hłownoho Kairo) bydliła.

Na pódla stojacym wołtarju Pražskoho Jězusdźěćatka pak je (w khamorčku) Boža martra, při kotrejež stołpiku je deleka hromadka kamuškow. Wone su powostanki swjećatow templowoho dwora w Jeruzalemje. Na jeje zdonku pak je ćerń, z kajkohož běše Jězusowa króna plećena. Wonka na cyrkwinskej zahrodźe (zady znapřeća zamknjenych durjow) rostu někotre młode Libanonske cedry, t. r. cedry (šmrěki), kajkež na horje Libanonje w swjatym kraju namakamy. Z nich běchu prjedy rjady Jeruzalemskoho templa ćěslowane.

Swětowy rozhlad.

Nowe wólby

hladaja nam do rukow. 5. nov. maja być. Dotalny sakski sejm je so mjenujcy rozwjazał a nowy ma so zestajeć. Tak wopačny hač stary bě, tak horce je přećo, zo by nowy nětko prawy był. Ale wón to nikomu njebudźe. Też ći, kotříž su stary pohrjebali, su zawěsće přeswědčeni, zo nowy nas z ćěsnja wutorhnyć njebudźe móc. Možno je, zo dóstanjemy hišće bóle zamućene sejmowe wobstojenja. Tola runje tele strachi dyrbja kóždoho a kóždu wólbokhmanu pohnuć, zo 5. nov. swoje prawo wukonja. Jenož potom njebudźe sebi porokować trjebać, zo je z njerodu a liwkosću zawinył sejm, kotryž so jomu njelubi. Wolić pak budźe jenož tomu možno, kiž budźe do wolefskeje lisćiny zapisany. Tohodla njech kóždy wólbokhmany a kóžda wólbokhmana pola swojoho wjesnjanosty sebi lisćinu wobhlada, hač je tam jich mjeno zapisane. Tele lisćiny budźa wupołožene wot 8. hač do 15. oktobra tohole lěta.

Strachi za nabožne wukubłanjo našich dźěći

wosebje w Sakskej bywaju přecy wjetše. A zo bychmy bjezstarosćiwych mjez našimi katolskimi Serbami ke kedźbliwości pobudźili, docyła k stražowaanju pohnuli, wosebje přispominamy: Te strachi postawaju też za was a waše dźěći, byrnjež byšće też wosrjedź katolskich wosadow so za njewohroženych měli. Tohodla też za was rěka słyšeć a wojować.

Wo čo so jedna? 12. a 24. žnjeńca je sakske kultusowe ministerium wukaz wudało, po kotrymž nima w ludowych šulach wučba wupadnyć na swjatych dnjach. Kotrež sebi na tajkim dnju wo dowolnosć k domawostanjenju prosy, nima jeje dóstać; wostanjeli pak tola doma, njeje zamołwjene.

Po tymle postajenju ma potajkim na dnjach kaž na př. na Božoho Ćěła, Pětra a Pawoła, Wšěch Swjatych atd. też we wšěch našich katolskich šulach so wučić, katolski wučeř a joho šulske dźěći potajkim njemóža swoju křesćansku winowatosć dopjelnić.

Druhi wukaz, kiž so měri přećiwo křesćanskomu duchej, zakazuje wučerjam, zo njesmědźa do wučby, a po wučbje so modlić, žanych kěrlušow spěwać a podobne khiba při nabožinje. Też ma so hladać na to, zo so někak nabožnje na žane dźěćo njeskutkuje.

Kotři starši móhli tu měrnje přihladać, hdyž tajkele strachi za nabožne rozwučowanjo jich dźěći nastawaja? Wustupowanjo přećiwo tymajle wukazomaj pak budźe čim lóže, hdyž stej wukazaj samaj dospołnje přećiwo duchu němskostatneje wustawy. Tu maja wosebje staršiske rady winowatosć, sakskomu ministeriju krutu swoju wolu za zwěsćenjo nabožnoho rozwučowanja swojich dźěći na razne wašnjo wuprajić.

Kaž nětkle wjedro

přeměnjate, zwjetša pak dešćowe, su też politiske wobstojenja. Druhdy zabłyskuje so nědźe pruha nadźije, hewak pak je wšo ćěmne a zrudne. Z pjenježnymi wobstojenjemi Němskeje dźe přecy dale dele, ćišćeŕnja w Barlinje hižo dosć papjery naćišćeć njemóže — zdźěła wězo też tohodla, zo tam dźěłaćerjo khwilu štryki dźěłachu, hłowna wina pak drje je to, zo je drohota přecy

wjetša a tohodla stajnje wjacy pjenjez trěbnych. Rěka, zo bórzy wjetše kruchi wuńdu, to rěka papjery na wjetše ličby. Hač pak też na wjetše hódnoty? Kak khětře tola ta spadnje! Tola škrička nadźije so zamiškrja: předsyda němskostatneje banki Havenstein je w Londonje jednał a pječa z wuspěchom tam dźěłał. Do zjawnosće wšak hišće njeje přišło, po kajkim puću Němskej wolóženjo w jeje pjenježnych ćěsnosćach přińdźe, tola maja Barlinske nowiny za to, zo je z Havensteinowym wuspěchom wosebite polěpšenjo zwonkowneje politiki za Němsku přišło. To dźěn je móžno, tola tu dobrotu tak bórzy njezačujemy, haj w kraju mamy drje hišće wjetšu drohotu wočakować: Překupcy a twornicy su wudźěławali a pokupowali, hdyž dollar nanajwyššo stoješe. Ći chcedźa swoju warbu a njemóža tak hnydom płaćizny pomjeńšić. Tuž budźemy hišće dołho wšo droho płaćić dyrbjeć, byrnjež dollar też spadował. K tomu přińdźe hubjene wjedro, kotrež drohotu wšeje cyroby zawinuje. Ta pak poćěri też płaćizny za druhe wěcy a to też zazy płaćiwosć cyrobow. A što potom?

W **Češkosłowakskej** na krute wašnjo drohoće haća. Tam z namocu płaćizny dele ćišća: dźěłaćerjam mzdu a też wotrunanjo za wšě ratarske a rjemjesłniske wupłody. Z tym wosebje pomhaja tym, kotřiž su wot nahromadźenych kroškow abo rentow žiwi. — Njedźiwajcy toho pak je tam zežiwjenjo jara drohe; też njeje dźěła dosć. Industrija móže ćežko wuwožeć, dokelž króna wysoko stoji a tak su češkosłowakske wupłody za wukraj předrohe. Z tym zwisuje też wulka bjezdźěławosć, kotraž tam je a wšědnje přibjera; přecy wjacy twornjow swojich dźěłaćerjow jenož někotre dny wob tydźeń dźěłać da.

Najhrozniše wjedro pak je nětkle w rańšim kraju: tam so hrima a błyska a pali; tam zakhadža človjeska złósć a k njej je so přidružiła złósć khorosćow, samoho mora. Turkojo su grekske wójsko dospołnje zbili a tak skoro cyłu Mału Asisku zasy do swojeje mocy dóstali. Woni dobychu też stare a wulke a ważne město Smyrna — a zapalichu je. Wosebje mjez tamnišimi europskimi wobydlerjemi, snadź něhdźe 200000 ludźimi, su nječłowjescy zakhadźeli. A zo bychu swoje njekhmanstwa zawodźeli, zapalichu město. Tysacy a tysacy ludźi přińdźe tak wo žiwjenjo. A kak zawodźeja swoju winu? Wudawaja, zo su to Armeniscy činili, hačrunjež drje nichtó to njewěri. Činja tu kaž jónu złóstnik Nero, romski „bóžski“ kejžor. Zo by so rozwjeselił z napohladom na wulke palace město Rom, da je zatyknyć. A hdyž ludźo prawje zhudachu, štó je woheń „zamiškril“, so na njoho roznjemdrichu, a bě strach, zo joho skóncuja, da po měsće roznošeć, zo su křesćenjo z lózystwom woheń założili. A hlejće: lud so wobroći přećiwo křesćanam a dóńdźe k njekhmanym, tak mjenowanym Nerowym přesćehanjam přećiwo křesćanam. To chcedźa też Turkojo: njechadźa swoje mjeno wopancane měć, hačrunjež to hižo je, a zdobom lud wutupić, kiž je křesćanskeje **wěry**. Wbohi armeniski lud! Swět a joho ludy su hižo wjele ćerpjeć měli: hač pak hdy žadyn lud telko kaž armeniski? Što hakle su Turkojo přećiwo njomu we swětowej wójnje skućili. Samo Němcy z hrózbu wo tym pisachu, hačrunjež běchu Turkojo jich zwjazkarjo. Hižo wbohoho armeniskoho ludu dla by sebi človjek přał, zo Turkojo dobyli njebychu, ale zo bychu politiscy bóle wuwjazani byli. Tola hač tak budźe? Hižo dóstawa Turkowska pomoc. Přetož drje su tola spušćomne powěsće, po kotrychž chcedźa bólšewikojo z wulkim wójskom Turkam pomhać. Jendźelska drje by dobywacych Turkow pod Kemalom-pašu rad wuwjazała, dokelž so wosebje boji, zo móhli ći jim zasy Dardanele wzać, tola Francózska a też Bołhańska Južnosłowjanska nochcedźa so do žaneje wójny torhnyć dać. Też Italska a Rumunska nimatej za prawe a radźomne, z brónskej mocu Kemalej hańć. Tele zadźerženjo jendźelske stojnišćo jara poćeži, a je prašenjo, hač wone Francózsku a Jendźelsku hišće bóle njerozdwoji. Wšelacy boja so hižo, zo móhło dla tejele rańšeje šmjatańcy k nowej wulkej wójnje dóńć. Strachi wězo su, tola drje sej tajku wěc wjednicy hišće rozmysla.

Tajkele złósće pak Turkojo jenož we Smyrnje njeskućichu: po cyłej Małej Asiskej přesćěhaja křesćanow. Haj po tym, kaž tele dny grekski minister zwonkownych należnosćow zakhadźenjo Turkow přećiwo křesćanam rysowaše, štož pak też — a to je ważne — wosebje ameriske powěsće wobswědčeja, jedna so Turkam tu zasadnje wo wutupjenjo křesćanow. Wšěch mužskich přez 15 lět zezatřěleju, zwobwěšeju, abo dadźa jim z hłodom zemrěć. Podobnje dźe so wšěm žónskim; zwjetša pak te so turkowskim mužskim k wužiwanju přewostajeja. Znate je — a smy też we swojim času w Posole rozprawjeli — zo su Turkojo w lětach 1914—21 něhdźe 1400000 armeniskich zničili; nětko chcedźa to ze wšěmi druhimi statysacami křesćanow činić.

Postupowanjo Kemalowe je potajkim jara strašne, a grekske poražki maja też ći wobžarować, kotřiž hewak žaneje lubosće ke Grjekam nimaja. Z tohole stojnišća pak ma so też wobžarować, zo europske mócnarstwa so jej stajeć njechadźa z wuwzaćom Jendźelskeje. Ta nětko ze wšej mocu přećiwo Turkam bróni, ale też jenož, zo by Dardanelle zakitowała, potajkim jeničcy z hospodarskoho a wikowanskoho rozmyslenja, ženje pak z lubosće k tam tak krjudowanych křesćanow.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Holčace wotdźělenjo při ratarskej šuli we Budyšinje je šula za powołanjo (Berufsschule). Wona ma nadawk, młode holcy z ratarstwa abo tajke, kotrež chcedźa pozdźišo w ratarstwu dźěłać, tak wukubłać, zo bychu to jónu z wužitkom móhłe. K tomu nuzne je rozwučowanjo we dwěmaj połlětomaj za sobu. Do najnižšeje rjadownje so přijimaja młode holcy, kotrež su ze spokojacym wuspěchom ludowu šulu wukhodźiłe. Starše holcy ze samym wukubłowanjom zastupja jako wopytarki. Te wobdźěleja so so wosebje na rozwučowanju ratarskoho hospodarjenja. Jenołětna wučba ratarskeje šule wuswobodźi młode holcy wot „powšitkowneje pokročneje šule“. Te, kotrež jutry šulu wukhodźa a so hnydom za nazymu do ratarskeje šule zamołwja, móža we lěće wot winowatosće k wopytowanju pokračneje woswobodźenjo dóstać. Rozwučuje so a) wo warjenju, šiću, płokanju a domjacych dźěłach, b) teoretiscy: wo hospodarjenju, knihiwjednistwu, rólnistwu, rostlinarstwu, zahrodnistwu, skotarstwu, picowanju, mlokarjenju, pjeriznarstwu, skótnym lěkowanju, pčołarstwu, domjacym hojenju a wothladanju khorych a małych dźěći, němskej rěči, ličenju, geometriji, stawiznach, geografiji, stawanskim prawje a powšitkownym lěpšim, narodnym hospodarjenju, wukubłanju, chcemiji, botanicy, fysicy, turnowanju a hrajach. Šulski pjenjez na štwórćlěto wučinja za sakske šuleŕski 1500 hrlwnow, za njesakske a wopytarki 2500 hr., zastupny pjenjez, wótkhadny 5 hr. Khudym šuleŕkam móže so něšto spušćić. Holčace wotdźělenjo je we wosebitym twarjenju ratarskeje šule, a wot druhich rumnosćow wotdźělene. Šula započnje so 22. okttobra 1922, dopołdnja w 10 hodź. Štóž chce so přizjewić, njech to bórzy sčini a narodźeńske, křćeńske, jětrašćěpjeńske a šulske wopismo předpołoži. Direktor ökonomiski radźićel dr. Gräfa přizwjenja přijima. Wón wšo druhe rady wukaza a też dobre pensije zaradźi.

Z Radworja. Na naprašowanjo zdźělujemy, zo běchu duchowne knježny, kotrež njedawno w někotrych tudomnych (a też w druhich Serbskich wosadach) jałmožnu hromadźachu, z Jawornika pola Zhorjelca. Wone mjenuja so „służownicy swjateje Marije“ a prošachu za syroty, kotrež w swojim klóštrje, někotre też ze Sakskeje, zastaruja.

Z Khróšćic. Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy zeńdźe so srjedu we Wjenkec hosćencu. Bohužel ma towarstwo smjerć jenoho swěrnoho sobustawa wobžarować — knjeza fararja Justa w Ralbicach — kiž Serbstwu a swojej wosadźe přezahe zemrě. Předsyda poda joho žiwjenjoběh a přitomni k joho česći postanychu a ćichi „Wótče naš“ wuspěwachu. Zešło bě so 18 sobustawow, mjez nimi najdost. kk. tachant protonotar Skala a praelat kantor Žur, kotrejuž předsyda wosebje powita. Jako nowy sobustaw přija so knjez wučeŕ Šwon w Kamjencu. W dalšim rěčeše k. kapłan Nowak-Khróšćanski wo „Starosći za našu młodźinu“. Je to nimo měry khutne prašenjo, z kotrymž so zaběraše. Wšudźe dźe z našej młodźinu wróćo. Skaženosć časa podrywa hižo korjenje najněžnišoho dźěćatstwa. Kak hakle potom, hdyž su šulskomu a staršiskomu dohladej so zminyłe? Jako zdonkaj k moralnomu pozběhnjenju běštej a wostanjetej **wěra** a **narodnosć.** Štóž so jenoho wusleče, zhubi tamne bórzy, a hdźež stej z domom, tam kćěje křesćanske a serbske žiwjenjo. Rěčnik předłoži mnohe srědki, přez kotrež móže so žiwjenjo w towarstwach młodosće a lubosć k njomu wožiwić. Je tu nadrobnje rozpominać njeje w krótkej rozprawje móžno. Zo bě so rěčnik khutneje materije dótknył, dopokaza jara žiwa rozmołwa, kotraž so też z organisatoriskimi prašenjemi zaběraše, wosebje dla ćěłozwučowanja. Při tym hraješe wězo mjeno wulku rólu — Milčenjo abo Sokoł? Poslednjoho wšak so mnozy boja, zo móhłe so joho tendency też do serbskoho ludu přenjesć. Nimale wšitcy pak běchu za to, zo naše towarstwa młodźencow a knježnow žanoho nowoho mjena njetrjebaja. W nich knježacy duch je ważniši hač firma. Wo jich organisaciji a reformje so na přichodnej zhromadźiznje, kotraž budźe w prěnjej połojcy novembra we Wudworju, nadrobnišo rozprawi. W dalšim zaběraše so zhromadźizna ze zapłaćenjom nabožninych hodźinow na duchownych, z najnowšim wukazom kultusowoho ministra nastupacym nabožny spěw a paćeŕ w šuli, ze swjatymi dnjami, kotrež maja so do lokalnoho šulskoho porjada přiwzać, z nowowudaćom Bibliskich stawiznow a z druhim. Zhromadźiznje přizamkny so wosebite posedźenjo cyrkwinych wučerjow.

Z Różanta. Wurjadne zbožo a wosebite wjeselo měješe tudomna kubleŕka Madlena Hančcyna při křćeńcy swojeje wnučki. Kmótřeše k 50. razej jako kmótra w swojim žiwjenju. Zawěsće je sebi z tutej česnej službu wjele hnadow pola bóžskoho lubowarja njewinowatych dźěći dobyła. Bóh njech jubilarcy spožči hišće wjele strowych lět, zo by swoju mótku hišće dołho pěstonić a za nju so starać móhła. K dopomnjeću na tutón wurjadny podawk nahromadźi so 1000 hr. za Ralbičanski wulki zwón. —

Z Kulowa. Za „Posoł“ bě hesło zańdźeneje njedźele. Cyły swjedźeński wječor bě pozběhowacy wopokaz serbskeje jednoty. Spěwne

towarstwo „Bratrowstwo“ jón z přećelnym nawjedowanjom k. wučera Jaekela rjenje zawjedže. Wosadny k. farař Šołta syłu zhromadźenych powitawši rozestaji, kak je nam „Posoł“ nan a mać. Wustojnje zaspěwachu nětko naše dźěći pod přewodom wulcy zasłužbnoho k. kantora Gregora rjane serbske spěwy a předstajichu derje 7 čělnych skutkow miłosće, nałožene też na naš Posoł. We wjazanej rěči bě to naša Kulowska basnjerka krasnje připrawiła. Škoda, zo njeje sławny narodny husler z Worklec k nam dóšoł. Sćěhowace dwojospěwy namakachu tohorunja bohaty přiklesk. Hłowny dźěl porjada bě „Křesćanka“, struchłohra w 3 jednanjach, kotruž je k. farař Nowak-Radworski za serbske jewišćo spisał. Tu a tam w Serbach była hižo předstajana. Za ważnu wěc podpjerowanja „Posoła“ je tale hra wosebje přihódna, dokelž pokazuje puć k wěčnej wěrnosći, k bratrowskej a sotrowskej lubosći a woporniwosći, ke kotrymž je so Julija, wosobna Romska knježna, njedźiwajcy wšěch zadźěwkow přebědźiła a ze swojim přikładom też swoju mać, sotru a towaršku za křesćanstwo dobyła. Młodźinkec knježna z Kulowca hłownu rólu jara derje předstaješe, hačrunjež prěni króć na jewišću wustupi. Wšitke druhe jeje towarški dopomhachu k dospołnomu wuspěchej, a tak poradźi so też tutón skutk woporniweje lubosće za naš so z materielnymi ćežemi bědźacy „Katolski Posoł“, dźak horliwomu iniciatorej k. kapłanej Kralej najlěpje. Njech druhe wosady a serbske towarstwa Kulowske „Bratrowstwo“ sćěhuja. Bóh žohnuj to a zapłać wšěm sobuskutkowarjam a wopytowarjam swjatočnoho wječora!

Zeitgemäße Erinnerungen

vom früheren 8. ländlichen Landtagswahlkreise.

Pod tymle napismom přinjesy „Bautzener Nachrichten“ 19. sept. t. l. zawodny nastawk. W nim pokazuje na prjedawše wólby, kak přezjene Serbja a Němcy wobeju wěrywuznaćow pak katolskoho Serba, pak evangelskoho Němca do sejma wolachu. Po tym wuzběhuje nastawk zasłužby njeboho Kokle-Lisaka a khwali joho nadobnu powahu, wosebje joho swěru k wěrje, joho serbskej narodnosći a nałožkam joho wótcow. „Runje tale swěra je była, kotraž jomu dowěru też joho němskich a evangelskich wolerjow zwěsćeše.“

Nas wjeseli tale khwalba, přetož Michał Kokla sebi ju zasłuži. Tola prašamy so: čohodla přikhadźa hakle nětkle? Hdźe běchu te hłosy tehdy, hdyž wón zemrě? Jenož krótke rjadki běchu čitać w „Bautzener Nachrichten“. A hdźe běchu ći, kotřiž nětko pokazuja na swoju lubosć k njomu. Powšitkownje je w Khrósćicach na pohrjebje napadło a so pohóršowało, zo z němskeje strony skoro nichtó na pohrjeb přišoł njebě; też nic jedyn z teje strony, kotraž chce być nětko „potomnica teje strony, ke kotrejž Michał Kokla přisłušeše.“

Čohodla, so prašamy, dopominaju so nětko, zo maja Mich. Kokli khwalbu wuprajić? Jeli hišće něchtó sam wot so na to přišoł njeby, dha by dóstał wotmołwu z dalšich rjadkow tohole zawodnoho nastawka. Wólby su připowědźene, 5. nov. hižo budźa. Tuž rěka hłosy łójić. Njebohomu Kokli njejsu poslednju česć wopokazali, kaž by so słušało, tola nětko joho wužiwaja, zo bychu swoje wotpohlady z joho pomocu dócpěli. Chcedźa katolskich Serbow torhnyć k sebi do němskonarodneje strony.

Katolscy Serbja, njeńdźće na tu lěp! Wěrno je, zo ma so nětčiša strona za potomnicu prjedawšeje konservativneje strony. K tej drje je Michał Kokla přisłušał, dokelž bě to při tehdyšich politiskich a wustawinych wobstojenjach jeničcy móžno. Tola wobstojenja su dźensa dospołnje druhe. Nětčiši němskonarodni njejsu hižo we wšěm toho dobroho razu kaž něhdyši konservativni; zdobom pak dyrbi so prajić, zo bě ta strona za Serbow też jenož te mjeńše njezbožo. Dźensa mamy nětko tu stronu, kotraž lěpje hač žana druha móže a chce zastupować naše nabožne, narodne a też powšitkownje sprawne socialne należnosće. Abo móhła to němskonarodna? A byrnjež je sebi přilepiła jako přinožku tak mjenowany „krajny wubjerk katolikow“ dha to njemóže. Tón wubjerk wostanje słaby porno wjetšinje wosrjedź tejele strony a z narodnych winow też jomu njemóžemy dowěry měć! Stronje samej pak njemóžemy wěrić. Čohodla? To dale dleka rozpisamy.

Nastawk w „Bautz. Nachrichten“ pokazuje na słowa Kölnanskoho prěnjoho měšćanosty dr. Adenawra, kotrež je jako předsyda lětušoho powšitkownoho zjězda němskich katolikow w Mnichowje prajił: „Znutřkowne wobstojenja našeje wótčiny su tajke, zo móže kóždy wokomik zahuba přińć. Wusyw materialisma je hrózbnje zeskhadźał. Křesćanske zasady dyrbja so zasy wo domje, w šuli a swójbje, w městach a na wsach postajeć a knježić. Katolscy měli hromadźe hić z evangelskimi jenajkoho zmyslenja, zo bychu wobkhowali, štož so hišće hodźi wobkhować.“

Štó tymle słowam njemóhł přihłosować? A tak mamy też za prawe, zo měte, kaž naspomnjena nowina dale pisa „tele napominanja na płódnu rolu padnyć a so wopominać w Sakskej, hdźež su so nastajili, pobožnosće, paćerje, kěrluše ze šulow a z jich zarjadowanjow kaž šulskich swjedźenjow, přijimanjow a wotpuśćenjow dźěći . . . wotstronić, a hdźež so woswjećenju cyrkwinskich swjatych dnjow ćeže přihotuja. Stawizny 8. wólbnoho wokrjesa dopokazuja, zo a kak je zhromadne dźěło móžne, zo bychu wohrožene kubła wěry a luda byłe wobarane.“

Cyle prawje. Smy też toho měnjenja a běchmy hižo prjedy. Tohodla hižo při poslednjej wólbje napominachmy Serbow, katolskich a evangelskich, zo bychu swoje hłosy dali tej stronje, za kotruž też wustupuja tysacy jich němskich křesćanskich bratrow, mjenujcy křesćanskej ludowej stronje. Kak pak zadźeržeše so tehdy němskonarodna strona? Hišće dwaj dnjej do wólby warnowaše evangelskich Serbow, zo tola njesmědźa z katolikami wolić.

W tych samych „Bautz. Nachr.“, kotrež nětko horjeka naspomnjeny nastawk woćišćichu, tehdy napominachu: „Wěsće Wy, zo je křesćanska ludowa strona katolske centrum? Wy evangelscy Serbja, kotřiž tak swěrnje k swojej evangelskej cyrkwi stojiće, njemóžeće tola katolscy wolić.“

A wot strony, kotraž takle přećiwo katolikam je zmyslena, měli my katolscy što wočakować? Ta je swoju katolsku wotnožku jenož tohodla wutworiła, zo by tak přirostk dóstała a potom sylnišo za swoje wšoněmske a też socialnje stroniske interesy skerje z wuspěchom dźěłać móhła. Hdźe dha je była, hdyž we Weimaru rěkaše, přez wustawu našu wohroženu cyrkej a šulu škitać? Na boku stoješe a přewostaji křesćanskej ludowej stronje tele dźěło samej. Ta pak bě porno druhim přesłaba, hač zo by dospołnje swoje wotpohlady na škitanjo křesćanskeje šule atd. přetłóčić móhła. Tuž je z winu němskonarodnych, hdyž mamy nětko tajke bědźenjo wo našu nabožinu a jeje zarjadowanja; je z winu němskonarodnych, zo knježeństwam, kaž nětčiše sakske je, bóle rucy přez němskostatnu wustawu wuspinane njejsu. A tym měli so nětko dowěrić? Haj hromadźe hić chcemy: Serbja a Němcy, katolscy a evangelscy, ale za křesćansku ludowu stronu, **ženje za němskonarodnych,** njedźiwajcy jich „katolskoho“ wubjerka.

Dobre hospozy

dyrbja naše holcy jónu być; też wo wothladanju dźěći a khorych dyrbja něšto rozemić. To njemóža přecy wot maćerje nawuknyć. Tohodla we wšěch krajach k tomu wosebite rozwučowanja zarjaduja; něhdźežkuli su samo wulkotne wustawy k tomu. Loni rozprawi „Posoł“ wo dospołnje nowočasnym tajkim wustawje, kotryž k tomu hišće dobry w katolskim duchu zarjadowany pensionat swojim šuleŕkam poskića. (Předkláštěří we Tišnovje na Morawje). Wot něšto časa jězdźa też wšelake katolske serbske holcy do Liebenthala do Šlezskeje, hdźež je też woboje: hospodarska šula a duchowna wukubłowarnja. Jeje nětčiša předstojnica je Serbowka z rjadu Wóršulkow. Kaž słyšimy, je tam zarjadowanjo a nawjedowanjo na wše boki dobre. Wobžarować so jenož ma, zo naše katolske serbske holcy we swojej bližšej domiznje přileżnosće k wukubłanju w tajkim duchu a na tajke boki nimaja.

W cuzbje njemóža sebi žadać, zo so při wukubłanju też narodny duch pěstuje; we domiznje by to skerje móžno było.

W tymle poslednim nastupanju naše žadanja na wukubłanjo holcow za ratařske a swójbne winowatosće też njebudże dopjelnić móc a „holčace wotdźělenjo při ratařskej šulski“ w Budyšinje, kotrež so z 22. okt. tu w B. wotewri. Tola budże so na to hladać dyrbjeć, zo k rozwučowanju w němčinje za serbske hólcy hišće móžnosć za wudospołnjenjo we serbščinje so poskići.

W **lětušej hłownej zhromadźiznje ratařskoho wokrjesnoho towarstwa** měješe sejmski zapósłanc Domš přednošk. Ratařstwo njezawinuje wulke płaćizny. Wono móže jenož wobstać, jeli so z połnym napinanjom a ze wšej swědomitosću wot běłoho ranja hač do slepoho wječora dźěła. Jeli so ratař hinak zadźerži, ze swojim hospodarjenjom wjazmje. To dopokazuje nam jasnje přikład Barlina. Barlin na swojich kubłach lětnje někotre zakrasnjene milijóny přisadźuje. Ratařstwo dyrbi so za to postarać, zo běrny we wokrjesu wostanu. Ratař njesmě na to hladać, hač cuzy wikowař jomu 10 hr. za centnar wjacy sadźi. Du-li běrny z wokrjesa bjez toho, zo je so wokrjesne wobydlerstwo z běrnami dosć zastarało, nastanje jenož hida mjez njeratařskim wobydlerstwom přećiwo ratarjam. Jedyn rěčnik zdźěli, zo su łužiscy ratarjo wobzamkli, wokrjesne wobydlerstwo prjedy druhich z běrnami zastarać. Zhromadźizna wobroći so wótrje přećiwo ministerskomu wukazej, kiž modlitwu w šulach zakazuje. Dale so žadaše, zo dyrbjeli młyńcy po dyrbjenskim puću wotedate žito też wo telko tuńšo mlěć, wo čož dyrbi je ratař tuńšo wotedać. Dźensa žada družstwo młynow za mlěćo 12 puntow žita wot centnarja. To by było 250—280 hr. pola rožki za mlěćo. Wokrjesny ratařski zwjazk je so na wyšnosć z namołwjenjom wobroćił, tajkomu předroženju zadźěwać. Přetož dóstanje-li ratař za žito w nućenym wotedaću jenož 345 hriwnow, potom su 280 hriwnow za mlěćo štyri pjećiny (4/5) tejle žitneje płaćizny. Strajk ratařskich dźěłaćerjow je wulku škodu zawinył. Wokoło 70000 centnarow žita je jenož w Lubijskim wokrjesu hišće na polach a so kazy. Ze strajkom je škoda nastała, kotraž do 140 milijónow hriwnow dźe. Też strajk dejerjow (Stallschweizer) je wosebje za měšćanske wobydlerstwo zahubny. Přez njón zastaranjo z mlokom a butru klaca.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wulki wuspěch našoho překupstwa

je najlěpši dopokaz našoho poskićowanja

Poručamy: **łožowy damast, wupjerki, košlacy barchent, trikotaže** za žónske a mužskich, **žónske a mužske šaty, zwjeršne košle, mužske kłobuki, štepowane kłobuki, čapki, krawaty** we wšěch formach, **slě, nohajcy a zoki.**

Za Serbowki: **wołmjane tkaniny, eoliene, židu, rubiška wokoło šije, jakowe tkaniny, banty, francy** we wšěch barbarbach, **canki, tkaniny k spódnim suknjam** we wšěch barbach.

Kóždy wopyt je hódny. Reelne posłužowanjo.

Žana nuzowana kup.

Hač na dalše wotewrjene wot 8—12 a 3—6.

Welsec kupny dom

Założene 1868 **w Kulowje.** Dalokoreč. 12

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej ławskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźernja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, bałmjane twory.

Nazymska hłowna zhromadźizna

Maćicy Serbskeje

srjedu 4. oktobra popołdnju 1/2 3 hodźin w Serbskim Domje w Budyšinje.

Dnjowy porjad:

1. Přednošk k. hudźbneho direktora Krawca: Lubosć a wěra w serbskej narodnej pěsni.
2. Namjety.

Na nju lubje přeprošuje **Maćične předsystwo.**

Paul Rehork,

molerski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

wuwjedźenju wšěch molerskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Kupuju

kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Rěčny kursus

(Pokračowanjo)

III. dźeń: srjedu 27. sept. w Serbskim Domje.

9—10 hodź. k. dr. Muka: Serbska rěč a jeje narěče. Stojnišćo a wosebnosće serbšćiny mjez słowjanskimi rěčemi, jeje ważnosć za přitomnosć a přitomnych.

10—11 hodź. k. wučeŕ Nawka: Přeměnjenjo zynkow w serbšćinje: a) přeměna samozynkow (a—e, o—e, o—ó); b) přeměna sobuzynkow (d—dź, h—z, z—ž, t—ć, k—c, c—č, ch—š, s—š).

11—12 hodź. k. farař Libš: Wosebitosć we wjazbje (konstrukciji) na polu wučby wo padach z přikładami, poćahowacymi so wosebje na sloh (stil) a přednošk.

2—3 hodź. k. kapłan Just: Pokiwy za přełožowanjo z němčiny do serbšćiny.

3—4 hodź. k. dr. Muka: Serbske wjesne a městne mjena po nastaću, tworjenju a znamjenju.

4—5 hodź. k. wučeŕ Nawka: Serbski prajidmospyt (frazeologija): wěcowniki a kajkostniki w prajidmach.

Na bohaty wopyt přeprošuje swojich sobustawow kaž też hosći

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow.

Započnjemy z dypkom! W připołdnišej přestawcy změjemy posedźenjo.

Ralbičanska „Lilija“

zarjaduje **njedźelu 24. sept.** wječor w 7 hodź. **w Ralbičanskej korčmje**

zabawny wječor

z najnowšimi serbskimi spěwami a nowej hru.

Cement

twarski mištr **Bernhard Rocksch** w **Budyšinje** na Třělanskej drózy 20.

poruča

Kuchařku

z dobrymi wuswědčenjemi a jednoru

kuchińsku holcu

do katolskoho domu pyta

Hrabinka Stollbergowa

Schloß Brauna bei Kamenz in Sachsen.

30. sept., 1. a 2. oktobra t. l.

je w **Kamjenicy**

zjězd sakskich katolikow.

K njomu so wšitcy wěriwi Mišnjanskeje dioecezy, a wosebje należnje a wutrobnje też Serbja přeprošuja. **Městna** (1. rjad. 48, 2. rjad. 35, 3. rjad. 29 hr.) njech so hnydom skazaja pola Kaufmann **Nordmann, Chemnitz, Theaterstr. 1.** Wulka pontifikalna Boža mša je njedźelu dopołdnja w 9 hodź. a hłowna zhromadźizna popołdnju w 2 hodźinach w Kaufm. Vereinshaus, Moritzstraße. — Wulke witanje je sobotu wječor 1/2 8 hodźin też tam.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało moju lubu mandźelsku, našu swěrnu mać a dźowku, sotru, přichodnu dźowku

Madlenu Šraminu

z Khrósćic

w kćějatym 35. lěće jeje žiwjenja ze swjatymi sakramentami wobstaranu cyle njenadźicy pjatk 15. sept. do wěčnosće wotwołać. Zańdźenu wutoru smy jeje ćěło swjatočnje w Khrósćicach pokhowali. Wšitkim, kotřiž su na póstywječorach za jeje dušu so modlili a ju w tak jara bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wuprajam z tutym

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W **Khrósćicach** a **Njebjelčicach,**
19. septembra 1922.

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych
Jan Šrama.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌cak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 40. | Budyšin, 30. septembra 1922. | Lětnik 60.

We wučeŕni swjatoho różowca.

Nazyma so nam bliži. Róże we Božej stwórbje wotemrěwaju a žiwjenjo wonka so pozhubjuje. W tutym času wotuća we swjatej cyrkwi duchowne žiwjenjo, tu kćěja róże: běłe, čeŕwjene a złote, kotrež pobožni česćowarjo k rjanomu wěncej zpletu a jón najzbóžnišej knježnje k nohomaj kładu. Je to modlenjo swj. różowca, kotrež so w tutym měsacu oktobrje w katolskej cyrkwi wukonja. Tón paćeŕ maćerje Božeje, kak trěbny bywa też we našim ćežkim a ćerpjacym času. Njeje nuzne, we domach a swójbach za swj. różowcom přimać, zo by so duch sebićnosće, wužiwanja a łójenja za mamonom swěta z našich serbskich domow a swójbow zhubił? Tam, hdźež so jón modla, tam zhubja so strašne duchi swěta. Tohodla tłóči nam swj. cyrkej różowc do rukow a napomina nas należnje, so jón nětko modlić.

We šuli je najlěpša kniha za dźěćo widźomne předstajenjo. Za naš postup we duchownym žiwjenju njeje rjeńšeje knihi, hač swj. różowc. Tu so ći nětko widźomnje předstaja. Rospominaj, junu prěnju štučku: „Kotrohož sy knježna podjała.“ Kak krasne swjećata pokazuja so našomu duchownomu wóčku! Widźiš knježnu w ćichej komorcy w Nazareće. Što tam čini? „Stražuje, čita — mi škódnu njewužitnu knihu, ale swjate pismo — wona so modli. — A kak so modli? Kak pobožnje, kak horliwje? Nic jenož za sebje, ale też za lud Boži, za nas wšitkich, zo by bórzy wumóžnik přišoł.“ Tak so přihotuje Marija na wočłowječenjo Zbóžnika. Kajka to nadobna, rjana wutroba! Tak so přihotuje na něšto wulke přez samotnosć, paćeŕ, lubosć! To je swjećo, kotrež při prěnej potajnosći widźiš. Njenapomina će wone, swoje samsne žiwjenjo z tym přirunać? Njebudźe će wobskoržować abo namołwjeć, mać Božu sćěhować?

W jenej cyrkwi w Romje sedźeše jónu starc, kiž bě hižo trósku krótkoho dopomnjećo. W rucy měješe wačok swjećatkow a te trjebaše jako modlitnu knihu. Wón wobhladowaše sebi zwjeršne swjećo khwilku pobožnje, modleše so, wokošeše je a wza potom druhe a činješe z nim runje tak.

Na podobne wašnjo dyrbimy swjaty różowc a joho swjećata rozpominać. Jene je krasniše dyžli druhe, wšitko tak jednore, praktiske, so přihodźace za wšě staroby a powołanja, za dźěćo a starca, młodźenca a knježnu, za nana a mać a wučenoho a wšědnoho człowjeka.

Tu zrozemimy, čohodla někotre swj. różowc njelubuja. Woni njechadźa rjane swjećata ze žiwjenja Zbóžnika a joho swjateje maćerje widźeć, zo njebychu na swoje hrěšne žiwjenjo dopomnjeni byli. Kak móže knježna, kotraž je ze swětnym duchom přewzata, na krasne swjećo maćerje Božeje pohladować, kak so wona na swoje maćeŕstwo přihotuje? Njebudźe ju wone wobskoržować hrěšnoho a njepóćiwoho žiwjenja dla. Móže njećisty a zawjednik so bolosćiwy różowc modlić, hdźež kóžde potajnstwo jomu přiwoła: Človječe, hlej swojoho ćerpjacoho Zbóžnika, što swojich hrěchow dla ćerpi a njese! Wón, Knjez a mištr, rozliwa hórki krawy pót, a stoji při stołpje, hdźež joho šwikaju, da so krónować z ćeŕnjemi a njese ćežki křiž, a ty pytaš wjesela a radosće, kotrež tak často hórke sylzy a zrudobu přenjesu! Abo kak móže swětnje zmysleny človjek, kiž ženje na smjerć, sud a zarunanjo we njebjesach njemysli, so krasnosćiwy różowc modlić: „Kiž je z mortwych stanył, kiž je do njebjes spěł“ atd., hdźež kóžde potajnstwo joho žiwjenjo wobskoržuje, kiž cyle ze swětnym duchom přewzate a wšě hnady Ducha swjatoho wotpokazuje.

Hdźež we swójbach swětne zmyslenjo knježi, tam wotemrěwa różowc, tam so jón njemodla zhromadnje abo jednotliwe stawy; hdźež je njebjeski duch doma, tam je też lubosć k swj. różowcej.

We różowcu rozwučuje nas też najlěpši wučeŕ.

Wšitcy wěmy, što wotwisuje wot dobroho wučerja: Zbožo abo njezbožo za jednotliwoho, dźěsća, cyłeje swójby a wsy, za tym hač ma zasady, kotrež je wučeŕ do młodostueje wutroby zasadźił. Kelko skaža, zo na tym městnje abo tej wučbje ničo nawukli njejsu, dokelž jich wučeŕ ničo hódny był njeje. We różowcu pak mamy najlěpšoho wučerja za naše duchowne žiwjenjo. Na joho žiwjenju njeje bracha. Wón njewuči jenož přez słowo ale też přez skutki. Wón činješe najprjedy wšitko sam, štož je sebi wot swojich šulerjow žadał. Joho wučba je jónu človjekow tak zahoriła, zo na ćělne potrjeby zabuchu. K joho nohomaj sedźachu ćiše a pobožnje při prědowanju na horje, při jězorje Genezaret kaž we templu. Kak bychmy so wjeselili, hdyž móhli tehdom přitomni być! A tola móžemy hišće dźensa při nim sedźeć. Wzmi sebi swj. różowc do ruki, tu sedźiš zasy při nohach mištra, kiž ći powěda, kak je swoju mać wuzwolił, kak běše posłušny wot žłobja hač ke křižej a a junu zasy přińdźe z wulkej mocu a krasnosću. A Zbóžnikej pobok přitowarši so nam jako wučeŕka. njebjeska maćeŕ, kiž nas wbohe dźěći w dole sylzow za ruku wozmje a nas pod swój škit staja, zo nam njeby na našim puću so njezbožo stało. Hlej pola tuteju swj. wučerjow sy we wučbje, hdyž swój różowc so pobožnje modliš. Chcemy so wot njeju rozwučić dać a k nimaj do šule hić.

Što nas wuči? Po Božej woli dźěłać! Zasady, kotrež we radosćiwym różowcu namakamy, su tak napřećiwne zasadam swěta. Tu nječini kóždy, štož wón chce. Tu započina so wšě dźěło ze zasadu: „Hlej, sym służownica Knjeza, mi so stań po twojim słowje.“ Tohodla pokazuje so tu spokojnosć při wšej starosći wo wšědny khlěb, swjata podatosć samo při wšěm ćerpjenju. Kajka wučba to za naš ćežki čas. Kak rjane swjećo pokazuje nam swjata swójba we Nazareće we swojim paćerju, we dźěle a swójbnych starosćach. Tam chcemy w duchu hić a wuknyć so zadźeržeć, kaž je naša křesćanska winowatosć. O kelko žohnowanja móhło tak ze swj. różowca wukhadźeć za swójbu, nana, mać a dźěćo, hdy bychu so jón zasy prawje modlili! Nic mjenje praktiski a rjany je bolosćiwy różowc. Wón nas wuči po Božej woli ćerpjeć! We bolosćiwym różowcu widźiš bóžskoho Zbóžnika samoho, kiž jako tróštaŕ so ći bliži, zo z tobu ćežki křiž njesł. Wot njoho móžeš sćerpnosć wuknyć, hdyž chceš wosłabnyć, na njoho hladać, hdyž smjertne wojowanjo so ći bliže. Bjez pohlada na křižowanoho a joho bolosćiwu maćeŕ njemóžemy sćerpni być w ćerpjenjach, kotrež naš čas sebi wot nas žada, wot njoho pak wukhadźa wjele tróšta za wšě należnosće.

Krasnosćiwy różowc wuči nas: W Božej woli wumrěć a so zarunanja nadźijeć. Wšě potajnosće rěča wo zasywidźenju, horjestaću, zarunanju a krónowanju w njebjesach. Hdyž telko njesprawnosće we swěće widźiš a ćerpiš, tak wěš, zo přińdźe junu zarunanjo za wšitkich. Wone budźe hrózbne za złych, radostne za dobrych, kotřiž z maćerju Božej před wěčnoho sudnika stupja, zo bychu we njebjesach krónowani byli.

Hlejće, kak praktiske a rjeńše su jednotliwe potajnstwa swj. różowca! Što pomha dźěsću wša mudrosć, kotruž je we šuli wukło, z kotrejž pak we praktiskim žiwjenju ničo započeć njemóže. Z mudrosću pak, z kotruž smy we różowcu wukli, móžemy we našim khuduškim žiwjenju něšto započeć. Tak chcemy prawje swjaty różowc lubować a sebi jón wužić a so jón prawje rozpominajo modlić. Wosebje chcemy to nětko činić we měsacu oktobrje. Njech přima za nim kóždy z nas.

Wosebje dyrbjeli so jón modlić we našim času, zo by zasy bórzy přikhadźałe do serbskoho ludu žiwa wěra, nutrna pobožnosć a też so pokazowała prawa sprawnosć. Njech so zhubi z našoho drohoho naroda wšón duch wužiwanja a mamon njesprawnosće. Chcemy być, štož naši wótcojo jónu běchu; dobri a pobožni křesćenjo a sprawni a swěrni Serbja. Tak změje Bóh nas rady, a wobkhowamy sebi też čestne mjeno we zjawnosći.

M.

Swětowy rozhlad.

Hač wubuchnje — hdy wubuchnje

štož so w ranju wari: Had so zasy zlehuje, a změruje, štož so tam nětkle mjeta? Je je wěste: Turkojo su politiskeje mocy nabyli, keikož drje lědom štó je sej wočakał po porażkach poslednich jeje wójnow. Wězo wosrjedź swojoho ludu mějachu muži połnych

nadźije polěpšenjo politiskich joho wobstojenjow a tež muži wobdarjenych a zmužitych, haj khrobłych. Ći dźěłachu a napinachu mocy — a nětko tónle wuspěch. Kaž nětkle so zda, jón tež wobkhowaju: přetož mjez ententu njeje wole k wójnje, a hdyž tež jendźelske knježerstwo by radźi wójnu chcyło, zo by z njej jendźelske zajimy a hospodarske a strategiske stojnišćo a wobtwjerdźenja sebi zwěsćiło abo wobkhowało, dha tola je jendźelski dźěłaćer předewšim přećiwo brónskomu rozsudźenju. Tohodla chce Jendźelska, hižo zasy w tym přezjena z ententu, Turkowskej dźěl prjedawšoho turkowskoho europskoho kraja hač k Maricy a z Adrianoplom zasy přewostajić, zo by ju změrowała. Z tym so Turkojo tež spokoja, tola wadźenjo móže hišće nastać wo Konstantinopel a Dardanelle. A potom budźe złe. W tymle nastupanju drje Turkojo khrobli na swojim wostanu. Přetož na te prašenjo ma tež Ruska wulki zajim a kruće sebi žada, zo bjez njeje so wone rozrisać njesmě. Tohole měnjenja je tež Turka, Jendźelska pak nic. Tu potajkim so žehli, a je strach, zo so rozpali, jeli Jendźelska ze wšelakich winow k rozomej njepřińdźe. Potom pak je tež dale wo europski měr. Přetož by-li Južnosłowjanska, byštej tež Francózska a Italska měrnje přihladowałoj, hdyž by wukónc tamnoho wadźenjo počał dowidźomnje być jim škódny? A hdyž bychu tam entenćine mocy byłe do wójny zaplećene: što bychu činiłe druhe, kotrež dawno čakaja na čas, hdyž budźa móc lěpše stojnišćo sebi wubědźić? Nadźijejmy so, zo při Bosborusu a dardanelach lubosć k měru a žadosć za pokoj želace wuhlo podusytej.

Turkojo a Grichojo budźa mjeze sobu bórzy wo měr jednać. Tu wězo budźa Grekojo bići kaž to hižo su na bitwišću.

So wě, zo wójnska porażka na domjace wobstojenja bjez wliwa njeje wostała. Kral Konstantin je so nětko — druhi raz za krótke lěta — knježenja wzdał; te je nastupił joho syn. Kelko njeměra, kelko politiskoho přeměnjenja je tola grekski lud w lětach wot 1912 dožiwił. A při tym je mócnje postupował a zasy spadnył, a zasy so pozběhnył — a nětko so zasy wije we znutřkownych bolosćach.

K měru njemóže tež přińć **Južnosłowjanska** a nowe njeměry tam pječa so zběhaju. Powěsće, wězo hišće njewoprawjene, wozjewjeja, zo su tam prynca Jurja na krala wuwołali. Z tym by dóšło k wojowanju mjez bratromaj: nětčišim kralom a „nowym“. Tón bě za čas krala Pětra do swětoweje wójny z trónskim naslědnikom, joho dźiwjoho wašnja dla pak dyrbješe so swojoho prawa wzdać a a joho młódši bratr bu z trónskim naslědnikom, pozdźišo z regentom a skónčnje z kralom. Zo tón je samo hač dotal tak změrom wostał, dyrbiš so dźiwać: khiba, zo je lubosć k wótčinje joho wotdźeržała, zwady a z tym škodowanjo kraja započeć. Potom pak by tež nětkle njerozomne tež z joho stojnišća było, za krala so wuwołać dać. — Wočakńmy dalšich powěsćow.

Z Łužicy a ze Serbow.

Wědomostne wotrjady Msćicy Serbskeje. Při składnosći **nazymskeje hłowneje zhromadźizny** M. S. srjedu 4. oktobra změja swoje posedźenja tele wědomostne wotrjady Maćicy Serbskeje w **Serbskim Domje:**

1. wot 10—11 hodź. **rěčespytny wotrjad** mjez druhim z přednoškom k. fararja **Jurija Krala** z Drježdźan.
2. wot 11—12 hodź. **stawizniski-starožitnostny wotrjad** mjez druhim z přednoškom knjeza wučerja **Krawca** z Rakec.
3. wot 12—1 hodź. **hudźbny wotrjad** mjez druhim z přednoškom k. wučerja M. **Nawki** w Radworju.

Wo prawje bohaty wopyt tutych wědomostnych posedźenjow należnje prosy

dr. Arnošt **Muka**
jako zarjadowař wotrjadow M. S.

*

Z Hajnic. (Swjate firmowanjo.) Njedźelu 24. sept. bě w Hajnicach k štwórtomu razej swjate firmowanjo. Tute dósta 122 wosobow; 11 wosobow bě dla wšelakich winow wuwostało — Najdostojniši k. biskop dr. Christian Schreiber přijědźe w 9 hodź. z najdostojnišim knjezom prälatom kantorom Žurom do Hajnic. Po puću buštaj hižo w Bělčecach při krasnych **čestnych wrotach,** kiž bě Bělčanska młodosć natwariła, wot 8 jěcharjow přez wobsedźerja herbskeje grychty k. Jurja Ellu powitanaj. Z woza wustupiwši podźakowa so knjez biskop z krótkej naréču přitomnym Bělčanam. W Hajnicach postrowichu jeju firmowanske dźěći w němskej, serbskej a češkej rěči — tak žiwje, zo měješe kóždy na tym swoju radosć. Na to wěnowaše wosadny knjez farař Rjeda słowčko postrowjenja — knjez biskop dźakowaše so hnuty za wšo. — W kapałcy bě pontifikalna Boža mša z łaćonskej missu, pod nawjedowanjom knjeza wučerja Seiferta. Też subdiakon Jurij Hórnik z Kiny bě nam cyły dźeń k pomocy. — Deputacije přijimachu so na farje a wšitcy so zahorichu za nowotwar cyrkwje. Po nyšporje bu kěrchow swjatočnje woswjećeny, kiž bě so 1919 powjetšił. W 5 hodź. bě „wosadna zhromadźizna“ w młodowni w Budestecach — derje wopytana — z postrowjenjom wosadnoho k. fararja, kiž poda krótki přehlad wo nastaću Hajničanskeje wosady, ze spěwami, deklamaciju, musikalnymi přednoškami a wulkotnej naréču knjeza biskopa wo Romskim pućowanju, kotraž mnohich zahori za swjatu wěru a za katolsku cyrkej.

Z Radworja. Tudomna Bjesada (kasino) wotmě njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu. Přednošk měješe k. wučeŕ Nawka: dźěl němskich katolikow, wosebje ryćeŕkublerjow (mjez nimi hrabja Schall nad Husku) je wot centrumskeje strony wotpadnył a so jako katolska (zemjanska) wotnožka k němskonarodnym přitowaršił. Wón sćele knižku, wot dr. Häusera spisanu, po Serbach, zo by z njej też tu přiwisowarjow łójił. Rěčnik knižku rozskuba a pokaza, kak so we njej z wopačnosćemi mjerwi. Tohodla njech so nichtó z njej zamylić njeda! — Na to naspomni předsyda najnowše podawki z cyrkwinskoho a politiskoho žiwjenja, k tomu powěsć wo žeńtwje bywšoho kejžora Wylema. Skónčnje wupraji so napominanjo, zo bychu sobustawy na swjatoho rózarija popołdnju při wobkhadźe wšitcy z towaŕstwom za khorhoju šli; tuž njech nichtó na wysoki kłobuk njezabudźe!

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu wuhotowa tu we wjesnej herbskej grychće naše spěw. towaŕstwo „Lilija“ po starym znatym wašnju před s. Michałom zabawny wječor. Pod nawjedowanjom knjeza wučerja Hajny-Konječanskoho zaklinča nowy narodny spěw „Doma rjenje je“ z Krawcoweje najnowšeje składby. Dale poskići so nam „Swěrny luby“ wot F. Abta komponowany, a Kubowy „Hdźež ta swětła woda běži“. Wyše toho słušeše do swjedźeńskoho programa Krawcowe najnowše składby: „Běžał hólčik přeze wšě hórki“, „Husarjowa njewjesta“, „Přičina běhanja“ a směšny spěw „W Khoćebuzu na jermanku“; k tomu bě k. Hajna senior druhu štučku připrawił. Nimo toho poskići nam tónsamy knjez ze swojoho poetiskoho pokłada rjany spěw jako solo, hdźež nam rozwiwa, što nam Šprewja z Čornoboha powědać wě. Nadźijomnje so text bórzy wočišći. Překrótkoho časa k wuwučowanju dla njeběchu spěwy wšudźe dosć harmoniscy přednjesene, tola powšitkowny začišć běše dobry. Škoda jenož, zo někotři njezdźěłani zady khětro haru činjachu; to kusk myleše! Njech wjednistwo wot wšoho spočatka při wšěch našich swjedźenjach kruće na to kedźbuje, zo so wobkedźbuje měr a přistojnosć! — Po koncerće předstaješe so nowa dźiwadłowa hra Kleistowy „Rrozraženy karan“ wot Felixa Hajny připrawjena. Rjany nanowy přikład pilnosće je syna pohnuł, so basniskoho pjera přimać. Prawje tak! Hra so poměrnje derje předstaješe a wubudźi w připosłuchařstwje powšitkowny přiklesk a připóznaco. Z tymle swjedźenjom je „Lilija“ zasy pokazała, što wšědny lud rjane zamóže, hdyž so prawje nawjedować a rozwučeć da. Wjesoła reja skónči swjedźeń, kotryž běše najebać hroznoho wjedra hišće derje wopytany.

Z Haslowa. (10 lět — towaŕstwje młodźencow a knježnow w Baćońskej wosadźe.) Za mału wosadu kaž Baćońsku je tola přecy wopomnjenja a zapisanja hódny podawk, zo je so z tutym tydźenjom dźesać lět pominyło, zo wosadny farař wosadnu młodosć počinaše rjadować do towaŕstwowoho cyłka. Hdyž stej też, kaž ze wšěm na zemi, towaŕstwje swoju bědu — praji so dźěsćowsku khorosć — přetrać dyrbjałoj a wójnski wichor je pola towaŕstwa młodźencow łamał hałžku po hałžcy, tola štom sam njezamóžeše wukorjenić. K woswjećenju swojoho dźěsaćlětnoho wobstaća běštej sebi po dlějšej přestawcy towaŕstwje wotmysliłoj w Haslowje pola Měrćinkec zańdźenu njedźelu wuhotować dźiwadłowy wječor a přeprosyštaj sebi wosadu, swojich přećelow a znatych na njón. A ludźo přikhadźachu — k wobswědčenju, zo maja wutrobu za młodosć, z njej čuja a jej rozemja, z njej so wjesela a zo chcedźa też za nju do móšny hłubšo přimnyć a woprować. Prezes wobeju towaŕstwow, k. farar, witaše ze wšěch stron přikhadźacych, rozłožejo z krótka, k čomu mamy młodosć organisować a do towaŕstwow zaměsćić, zo byštej też w přichodźe so wukhowałoj nam našich wótcow rěč a wěra. Lěpši přichod dyrbi našej młodości zakćěć kaž dźensa je. Pomhajmy jej twarić rjeńše dny, zo jej zakhowamy jasnoho ducha, strowu dušu. Po tym wustupi knježna, přednošujo Ćišinskoho baseń: „Na twarnišću Baćońskeje cyrkwje.“ Na to předstaji so tak rjany a powučacy mištrski wuplód z njeboh Wingeroweje ruki a — horceje wutroby za naš narod: „Na wumjeńku“, hra w štyrjoch jepnanjach. Z napjatosću, haj z pobožnosću sćěhowachu přitomni hrě tři hodźiny dołho. W přestawkomaj přednjeseštaj hišće młodźenc a knježna baseń: „Serbskim hospodarjam“ a „Serbowkam“. Skónčnje předstaji so hišće nowy kruch, wjeselohra w jenym jednanju: „W smjertnym straše“. Na kóncu předstajenja poréča knjez kubleŕ Delan z Hornjoho Wunjowa k přitomnym, so dźakuju za poskićenu rjanu zabawu a naloženu wulku prócu Baćońskej młodości zbožo přeju do druhoho lětdźesatka. Też starši towaŕstwa młodźencow, Lešawka z Čornec, so w mjenje wobeju towaŕstwow dźakowaše wšěm, wosebje też knjezomaj bohosłowcomaj Dónatej a Handrikej za sprócniwe nawučenjo hry. Tak traješe zabawny wječor štyri nabite hodźiny a pyšny a wjesoły bal młodosć hišće dlěje hromadu zadźerža. Haj, strowu na ćele a duši a wjesołu chcemy měć a widźeć našu młodźinu, tola też zwólniwu k wutrajnosći a pilnosći w dźěle towaŕstwowym a w posedźenjach. A wšitcy hromadźe: burski a če-

ladny, ta z domu bohatoho a ta z khěžki nizkeje, tak je prawje, tak ma być a wostać kaž spěwa basnik:

Hdyž dźěło dokónčene,
Mać, nana, dźěći, dźěda, wowku
A wotročka a cuzu dźowku
Tam blido syći jene.
Tam lubosć, lubosć kće,
Tam so mi chce!

Jj.

Słowo k dorozemjenju a pokojenju.

Redakcija Katolskoho Posoła je so wot wótrych a njelubych wadźenjow, kotrež wo wšelakich należnosćach našich katolskich Serbow hižo někotre měsacy w Serbskich Nowinach so zabjeraja, z wěstych winow wróćo dźeržała. Spomnjene wadźenja pak su so do kolijow zabłudźiłe, kotrež nas katolskich Serbow do škody, haj blizko k zahubje wjedu. Tuž też Katolski Posoł njemóžeše dlěje mjelčeć, ale dyrbješe swój hłós pozběhnyć přećiwo škódnym wliwam, kotrež so do katolskoho serbskoho luda dobywaja. Hižo w čo. 38 je wotpokazał wšelake wopačne měnjenja dla knjeza biskopa, też wšelake njeprawe nahlady wěru a narodnosć nastupace wuporjedźił. Chcu pak też za swoju wosobu jako předsyda našoho towarstwa so wuprajić. Jako předsyda towarstwa ss. Cyrilla a Methoda bych swoju winowatosć njedopjelnił, njebych-li so pjera přimał, byrnjež mi čežko padało.

Naš njezapomnity Michał Hórnik je we lěće 1862 towarstwo ss. Cyrilla a Methoda założił, zo by katolskim Serbam wjednika, pomocnika a wukubłarja wubudźił za jich nabožne, serbske, kulturne a hospodarske žiwjenjo, zo by jim zdźeržał jich krutu wěru, jich njekaženu swěru a njepowalnu přisłušnosć k stołej swjatoho Pětra w Romje, jich rěč, jich drastu jich wótcow žiwjenjo a wašnjo, zo by jich duchownje pozběhował, swoju rěč zrozemić a wudospołnjeć wučił, zo by jich też hospodarscy pozběhnyć a skrućić pomhał. K tomu założi wosebity časopis, kotryž „Katolski Posoł Cyrkwinski časopis“ mjenowaše. Za někotre lěta so rozměr a nadawk Posoła rozšěri na Ludowy časopis. Pódla też měješe zaměr z wudawanjom dobrych spisow lubosć katolskich Serbow k swojomu pismowstwu wubudźeć a zdźeržeć. Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda měješe potajkim hižo lěta dołho za katolskich Serbow tón nadawk, za kotryž je slawny Windhorst mjez němskimi katolikami katolske ludowe towarstwo (Volksverein) założił.

W běhu nimale 60 lět, kotrež wobstoji, je Katolski Posoł, so dale wutworjał, rozšěrjał a wudospołnjał na tydźenik, kotryž je we šěrokich kruhach sej připóznaco dobył. Swojomu prěnjomu nadawkej abo zaměrej pak, za kotryž je wón założeny, je swěrny wostał, hačrunjež su so wšelake pospyty činiłe jón wot prěnjoho zaměra wotwobroćić. Katolski je Posoł wostał a wostanje, doniž budźe organ towarstwa ss. Cyrilla a Methoda; też joho mjeno so nima přeměnić, kaž so jónu pospyta,

Tójšto lět prjedy założichu so Tydźeńske pozdźišo Serbske Nowiny, kotrež je slawny Smoleŕ lěta dołho wustojnje pisał a wudawał. Wone běchu přede wšitkim za evangelsko-lutherskich Serbow postajene, kaž nichtó njedwělowaše. Tak wobaj časopisaj pódla sebje wobstoještaj, Nowiny za evangelskich, Posoł za katolskich Serbow; porno sebi dźěłaštaj a swojomu dźělej ludu służić pytaštej, kóždy čas rozomnje a přećelscy na to dźiwajcy, zo sej z ničim blizko stupiłoj njebyštaj. Rozdźěl wuznaća wěry tu je, tón njejsmy hakle sebi tworili, tuž dyrbimy jedyn druhoho znjesć haj zańć měć. Tajke zmyslenjo mjez nimi knježeše, a tak widźimy Smolerja a Hórnika, Imiša a Łusčanskoho, nadobnje zmyslenych muži porno sebi dźěłać, kóždoho na swojim polu jako dobrych susodow. Hdyž so wo ważne zhromadne należnosće wšitkich Serbow jednaše, zjednoćichu wšitcy swoje mocy za zdźerženjo kubłow swojich wótcow zwjazani w zwjazku Maćicy Serbskeje.

Serbske Nowiny su so šěršo wutworiłe, a w najnowišim času na dźenik pozběhnyłe. Chcedźa drje cyłomu Serbstwu służić, tola jich raz abo kharakter je evangelski wostał, štož dźěn jich rěč, jich prawopis, jich nahlad wo ważnych prašenjach zjawnoho žiwjenja jasnje pokazuje. To jim za zło nimamy, njech słuža přede wšitkim evangelskim Serbam, zo jich swěrnych zdźerža wosebje też serbskej rěči a serbskomu žiwjenju. Tu namakaja šěroke wobdźěłanja nuzne polo we swojich wosadach, wosebje tam, hdźež so bojaznje drjebi a serbski duch hinje.

Zda pak so, jako bychu přede wšitkim so z należnosćemi katolskich Serbow zabjerać chcyłe. Wjac měsacow hižo móžemy tónle wosebity směr wobkedźbować. Najprjedy běchu to należnosće našoho klóštra a počahi tamnišeje wokoliny k njomu, potom zasy Serbski seminar w Prazy a skónčnje su so na katolsku duchownu wyšnosć a biskopa zahnali. To so stawa w dopisach bjez mjena „bjez zamołwjenja redakcije“. Hnydom dyrbju tu wuprajić, zo redakcija wšitke zamołwjenjo wot so so storčić njemóže. Byrnjež wona za kóždy dypk tajkoho dopisa samoho zamołwjenja přijeć njechała, dha so wona tola cyle z winy sćahnyć njemóže, hdyž tajke dopisy přijima, nawopak pokazuje, zo wona wěc samu za swoju čini a bjez zamołwjenja njeje. A hdyž su ćile „dopisowarjo“ też katolscy Serbja drje najbóle byli abo so katolscy mjenuja, dha bě redakcija S. Nowin dopisy też hnydom wotpokazać móhła.

Tajkomu počinanju dyrbimy so cyle raznje napřeco stajić. My katolscy Serbja njech sebi tola naše katolske a cyrkwinske należdosće sami rozrisamy a njech so do nich njeměšeja, kotrymž su wone zdalene, kotřiž wo nich njejsu wobhonjeni abo informowani, a kotřiž bližše zwiski toho, štož so jim napadne być zda, njeznaja. Tajke wašnjo pisanja, rubanja, křiwdźenja, zasudźowanja a přisłodźenja w našich serbskich časopisach dotal njeje znate było. Bych jara wobžarował dyrbjał, hdy by so tajki cuzy, njeserbski duch do našoho pismowstwa zahnězdźić chcył. Je wulki čas, zo z tym kónc činimy. Kóždoho dobroho swěrnoho katolskoho Serba dyrbi wutroba boleć, hdyž joho swjate należnosće takle zjawnje posudźuja, haj do błóta teptaja, kaž je so to w tych dopisach stało. A samo evangelskim Serbam je — kaž so z wěstosću wě — tajke pisanjo a rubanjo cyle nowe a přećiwne. Što dyrbja sebi druzy wo nas myslić? Abo ma so zajim abo interesse z tym witać, zo runje tajke dopisy so pilnje přełožuja, zo bychu wšitcy abo tola mnozy zhonili, kajki ton je so do serbskoho pismowstwa zabłudźił? Ja, kiž sym nětko nimale 72 lět stary, sym swój narod wot małosće znał a lubował, za njón dźěłał a so staral, hdyž tu tychle „narodowcow“ hišće njeběše, ze zrudobu hladam na tajke zabłudźenja a z cyłej dušu sej přeju, zo by tymle zwadam so kónc činił a zasy měrnje, rozomnje a sprawnje za naš narod so dźěłało a wša próca so na to nałožiła, zo škody, kotrež staj wójna ze swojimi zrudnymi sćěhwkami a powšitkowny přewrót našomu ludej přihotowałoj, so wotwobroća, a lud so zasy na prjedawše dobre puće přiwjedźe. Njezabudźmy na našu prěnju a swjatu winowatosć, naš lud nabožny a serbski dźeržeć. Tón nadawk njech naše pismowstwo nihdy z wočow njezhubi.

II.

Hdyž chcu nětk w jenotliwym najważniše wupady wotpokazać a rozjasnić, we čimž móhłe te dopisy někotrohožkuli derje zmyslenoho zamylić, dyrbju najprjedy wopačnej zasadźe cyle kruće napřeco stupić, kotraž je so wuprajiła, zo wěra a narodnosć sebi cyle porno stojitej a matej jenake prawo. To na žadyn pad wěrno njeje. Wěrno je, zo stej wobě dar Boži a zo dyrbimy sebi wobě jako dar Boži ważić, jej w česći měć. Tola dary Bože su wšelake, maja wšelake powołanjo, wšelake zaměry. Narodnosć je dar za tute žiwjenjo, za zemju a wobkhowa swoju ważnosć za přichod naroda tu na zemi, snadź za dalše stawizny a napis na křižu nad rowom. Hinak je to z nabožinu, wěru. Ta ma wyšši nadawk, nadzemski, přeznaturski zaměr: Něhdy po Božej woli a w Bohu swoje žiwjenjo skónčić a wěčne powołanjo, widźenjo Boha a zjednoćenjo z Bohom we wěčnosći dócpěć. Tomule nadawkej ma wšitko służić, a štož jomu njesłuži, je za wěčnosć zhubjene. „Pytajće najprjedy kralestwo Bože a joho sprawnosć, a to wšitko budźe wam přidate (Mat. 6, 33) praji naš Zbóžnik.

Štož klóštry nastupa, dha je za katolskoho křesćana bjeze wšoho dwěla, zo su wone wot prěnich lětstotkow, w kotrychž je cyrkej Khrystusowa měr před přesćěhanjemi prěnich tšoch lětstotkow pod Konstantinom dobyła, so w cyrkwi wutworiłe a „wobličo zemje přetworiłe“. Cyła kultura je přez křesćanstwo so założiła a přewjedła, a prěni nošerjo kultury běchu rjady katolskeje cyrkwje. To tudy dale wuwjedować njemóžu. Tak su też w našej serbskej Łužicy wšelake klóštry, wosebje w městach wěru a kulturu rozšěrjałe. Z reformaciju su so wšitke zničiłe hač na jedyn, kotryž tu hišće mamy we Marijinej Hwězdźe, kiž změje 1948 swój 700lětny jubilej. Jomu mamy so wosebje dźakować, zo su naše katolske wosady swojej starej wěrje swěrne wostałe hač do dźensnišoho dnja. To njechamy tola zabyć. Zo so też čłowjeske słabosće do wšoho dobywaja, też zarjadowanja cyrkwje njepřelutuja, njechamy přeć. Tak traš też we zwonkownych počahach klóštra přećam rum wostanje, to nichtó přeć njebudźe. Tajke přeća dyrbja so na prawym a sprawnym puću dopjelnić žadać, a mamy dowěru, zo dobre městno namakaja. Přecy pak mějmy před wočomaj, zo znutřkowne žiwjenjo klóštra, modlitwy, pokućenja a stajna Boža służba Bohu swjećenych knježnow su njezaprahnite žórło žohnowanja a spomoženja cyłeje wokoliny. Njech tam dale stupaja k njebju njepřestawace wopory čistych wutrobow na wšě časy Bohu k česći a k spomoženju našeje rjaneje a žohnowaneje krajiny.

Druha należnosć, z kotrejž so dopisy we Serbskich Nowinach zaběraja, je Serbski seminar w Prazy. We nim je k. praeses dr. Jakubaš w čisle 33 „Katolskoho Posoła“ z 12. augusta dokładne słowo k wuswětlenju cyłeje należnosće napisał. Kóždy, kiž je dobreje mysle, móžeše z tym spokojeny być. Tola dopisy njewotmjelknychu. Dokelž wěcownje rozjasnjacy nastawk wotpokazać njemóžachu, podachu so na puć přisłodźenja a winowachu słowa jim njewitane njewěrnosće, haj łžě. Přećiwo tajkomu počinanju je čežko, haj njemóžne, přistojnje wojować.

Mjez tym su so wobstojnosće za seminar wjele pohóršiłe, tuž dyrbju tu někotre słowa přidać.

Serbski seminar je nam wšitkim, kotřiž smy w nim swoje powołanjo dócpěli, jara luby wustaw a wostanje to. Tola wobstojnosće su tajke, zo je njemóžne jón w Prazy dźeržeć.

Zo by Serbski seminar swójstwo Serbow był abo Serbam słušał, je mi cyle nowe. Bratraj Šimonaj staj wustaw za Hornju Łužicu założiłoj a na Budyšske tachantstwo zapisać dałoj. Serbja so wo njón ženje dale starali, žane wopory za njón přinjesli njejsu. Móže być, zo sebi myslachu: Tachantstwo, kotromuž słuša, so za njón stara, z tym so spokojichu. Też hdyž lěto 1811 seminar na kromu zahuby přinjese, njeje serbski lud z ničim jón zdźeržeć pytał, ale jeno tachantstwo, joho sobustawy wosobinscy a druzy dobroćerjo. A hdyž we wójnskich a powójnskich lětach nuza seminara přiběraše, duchowna wyšnosć na joho wuzkosće pokazowaše a wo pomoc žadaše, bě podpjera, kotraž so poskići, dosć snadna.

Mjez tym su wobstojnosće tak strašnje zrostłe, zo je cyle njemóžne, seminar we Prazy dale wudźeržeć. Wot srjedź augusta je mjez tym płaćizna češkeje króny na 50 hriwnow zrostła, tak zo dołh łońšoho šulskoho lěta na 3 milliony hr. wučinja. Po nětčišich wobstojenjach nas jedyn wučomc w Prazy lětnje znajmjeńša na 250000 hr. přińdźe. Njedostatka abo deficita by na 3 abo 4 mill. přibyło. Štó dha móže to zapłaćić? Tachantstwo ma tola přede wšim tudy ważne winowatosće dopjelnić, joho srědki za seminar samón hižo njedosahaja.

Dopisy praja: Serbski seminar dyrbi we Prazy wostać. Za to chcemy so starać. Tak je też na Khrósćanskej zhromadźiznje so prajiło. Dobre! Hdźe nětko su ći, kotřiž tak wulke słowo wjedu, njech nam 3 milliony dołha a 4 milliony noweje potrjeby na blido połoža, potom móže so dale wo tym rěčeć. Hdyž pak so wotmjelknu a wotmołwy njewědźa, njech wulke słowa njeměča a lud njemuća. — Přez 1000 jugosłowjanskich studentow je Prahu wopušćić dyrbjało, dokelž tam wudźeržeć njemóžachu. Štó móže nam za zło měć, hdyž też my prajimy: my wjacy njemóžemy?

Hdyž so naš seminar mojedla do Budyšina přesydli, na srjedźiznu našoho duchownoho žiwjenja, hdźež je sydło biskopstwa, štó móže prajić, zo by jow wukubłanjo serbskich duchownych mjenje móžne było? Před 200 lětami, prjedy hač bratraj Šimonaj seminar w Prazy założištaj, su naši Serbja tola też samo we wobćeženych poměrach swoju wěru a narodnosć zdźerželi. Praji so: Praha je katolske město. To je wona była. Poslednje wothłosowanjo je pokazało, zo jeno hišće dobra połojca 58% so ke katolskej wěrje znaje. Město a jeje bohate katolske pomniki a swjatnicy tu stoja — štož njeje nowym nahladam hižo woprowane — tola žiwjenjo njeje wjacy te, kajkež bě před 40 lětami. A šule? Ze zničenjom małostronskoho gymnasija (snadź najlěpšoho w cyłych Čechach), kotrež su naši khowancy wopytowali, bě też wosud Serbskoho seminara wobzamknjeny. To tola kóždy rozemi, zo naši přichodni duchowni dyrbja němsku rěč dospołnje wobknježić nawuknyć, potajkim je za nich wopyt češkoho gymnasija wuzamknjeny. K tomu ma so hišće přispomnić, zo je sakske knježeństwo dotal maturku na wukrajnym gymnasiju jeno čerpjeło; maturku na češkim gymnasiju zawěsće njepřispóznaje. Potom móže nam knježeństwo postajenjo našich duchownych w Sakskej njemóžne sčinić. A nětko dyrbja naši khowancy na gymnasium na Hendrichowej wulicy — poł hodźiny daloko — khodźić, a tam maja wjetši dźěł židowskich sobušulerjow a sobušuleŕkow. Židowske holcy w tejsamej rjadowni z našimi katolskimi wučomcami! Katolscy Serbja bychu Katolskomu Posołej přichodnje z dobrym prawom ćežke poroki činić směli, hdy by wón na tute strachi we prawym času njepokazał.

Jara wobžarować a też zasudźić dyrbja so wupady přećiwo zarjadowanju našeje cyrkwje, přećiwo duchownej wyšnosći a biskopej. Zo dopisy też wot katolskich wukhadźeja, je wěste, hewak njeby so dopisować we wšelakim wobhonjeny wopokazał, štož njekatolski wědźeć njemóže, wobhonjeny we wšelakim, ale jeno połojčnje, dokelž zwiski njeznaje.

Hdyž Budyšske tachantstwo jubilej swojoho 700-lětnoho wobstaća přihotowaše, bě za wyšše wjednistwo cyrkwje čas přišoł stare Mišnjanske biskopstwo zasy wobnowić. Reformacija bě je zničiła hač na mały zbytk, kiž je we Łužicy přewrót wudźeržał a w ćežkich bědźenjach katolsku wěru a podatosć swjatomu stołej w Romje wobkhował. Pódla Łužicy běchu so w běhu časa pomału też po cyłej Sakskej w „herbskich krajach“ zasy z přićahowanjom wosebje w městach katolske mjeńšiny wutworiłe. Dotal běchu te jako japoštołski vikarjat zarjadowane, dźěl Mišnjanskeje dioecesy we Łužicy pak bě do japoštołskich praefekturow zarjadowany. Wobě stoještej pod propagandu w Romje, kaž nastawace wosady w missionskich krajach. Tym wobstojenjam měješe so nětk kónc sčinić z tym, zo zas porjadna biskopska dioecesa, kajkež we wšitkich našich krajach su, też za cyłu Saksku so wutwori abo wobnowi jako Mišnjanska dioecesa, kotraž bě we Łužicy we swojich zbytkach so wukhowała.

K tutomu nowomu zarjadowanju běchu wobšěrne a dokładne dźěła trěbne, a te je po nadawku njeboh biskopa Loebmanna knjez P. Watzel redemptorist z Filipsdorfa dokonjał. Swoje wulke a pilne dźěła, na kotrež je někotru nóc woprować dyrbjał, je wón do 26. junija 1921 tak dokonjał, zo móžeše na tym dnju nuncius Pacelli z Mnichowa jako bamžowy delegat na tudomnym tachantstwje zasywobnowjenjo Mišnjanskeje dioecesy swjatočnje wozjewić. Za tute wurjadnje ćežke a ważne dźěła knjezej Watzelej połny dźak dioecesy słuša. Na spomnjenym dnju bu też senior Jakub Skala wot swjatoho wótca za infulowanoho tachanta swjatočnje pomjenowany. Nowoho biskopa za nowu dioecesu swjaty wótc sam pomjenuje, a tuž bu dwaj měsacaj pozdźišo znate a kapitlej so wozjewi, zo je bamž regensa biskopskoho seminara we Fuldźe, knjeza dr. Christiana Schreibera za prěnjoho biskopa wobnowjeneje Mišnjanskeje dioecesy wuzwolił. Hdyž bu nowy biskop w Budyšinje stajeny, wobkhowa wón knjeza Watzela někotry čas při sebi, dokelž nowe założenjo a prawne zarjadowanjo biskopstwa mnohe dokładne dźěła žadaše, ćim bóle, dokelž měješe dotalne dwojotne zarjadowanjo katolskeje cyrkwje w cyłej Sakskej so do jenoho, zhromadnoho přewjesć. Za tute a podobne prawne dźěła, kotrež maja wšudźe na dotalne w dołhich lětach wutworjene wobstojenja dźiwać, bě pomoc spomnjenoho knjeza ćim bóle witana, dokelž je wón po swojich archivalskich studijach a wjaclětnym skutkowanju za biskopske kenclije k tomu cyle wosebje kmany. To chcyše knjez P. Watzel we Łužicy.

Hrubu njepřećelnosć, haj z ničim njezamołwjomnu njesprawnosć pak dyrbi ze mnu kóždy někak měrnje myslacy a sprawnje rozważowacy katolski Serb we wupadach widźeć, kotrež so přećiwo našomu najdostojnišomu knjezej biskopej měrja. Přećiwo nim dyrbimy cyle raznje a nanajkrućišo protestować. Dobry katolski z našim ludom derje měnjacy Serb to być njemóže, kiž móže tajke něšto dotal mjez nami njesłyšane pisać.

Knjeza biskopa Schreibera je nam swjaty wótc sem pósłał. To je za kóždoho katolika dosahace. Najdost. knjez biskop je z połnej dowěru „in caritate Dei“ t. r. w lubosći Božej k nam přišoł. W tymle prěnim lěće swojoho biskopstwa je wón z njewustawacej horliwosću swoju po cyłej Sakskej hač do Turinkskeje rozbrójenu dioecesu wopytował, zo by z njej so cyle zeznał; wšudźe je k swojim wosadnym z wulkim zapalom rěčał a powšitkowne wobdźiwanjo wubudźił, wutroby sebi dobył. Z wosebitej dowěru a lubosću je katolskich Serbow w swojej dioecesy powitał a njewustawa to přecy zasy wobkrućeć. Je to dźiw, zo wón też naše jeničke hnadowne město Różant wopyta, zo wón k tomu swjedźeń Maćerje Božeje sebi wuzwoli, hdyž procesijóny ze wšitkich serbskich wosadow tam přikhadźeja, a swojim wosadnym předuje? Zo wón to hinak njemóže hač w němskej rěči, to tola kóždy wě. Wón tola francózscy abo italscy, štož runje tak wobknježi, tam předował njeje. Porok by so činić móhł, hdy by biskop serbsku rěč wobknježił a k Serbam w njej njerěčał. Je dha to něšto tak njesłyšane, zo biskop němski předuje? Njejsu to wšitcy biskopja, kotřiž běchu hišće też tachantojo, při firmowanjach a też hewak runje tak činili? Wot biskopa Loka hač na Łusčanskoho, kotrohož je nam Bóh tak zahe wotwołał, serbskoho biskopa měli njejsmy.

Wina toho ma so w prjedawšich wobstojenjach pytać, štož tu drobnje rozpisać njemóžu. Njezabudźmy tola, zo ma dioecesa na 250000 katolikow — a mjez nimi je něhdźe 15000 Serbow. — Přípódla naspomnić chcu jeno, zo dźěn evangelscy Serbja žanoho wyšoho cyrkwinoho radźićela nimaja, a štož je mi znate też měli njejsu, kiž by serbski rěčał, a samo do serbskich wosadow jako fararjow je hižo jich wyšnosć duchownych słała, kotřiž Serbja njeběchu a serbsku rěč w najlěpšim padźe někak łamać nawuknychu. Tam njech dopisy wosebje swoju kedźbnosć złoża; nas njech přelutuja a naše cyrkwine należnosće pohóršujcy našich Serbow njehanja. Dopis Różanta dla je woprawdźe najhórše było, štož je so hač dotal pisało. Tón je tola kóždomu woči wotewrić móhł, zo by widźał, hdźe su wěste kruhi so nastajiłe.

Naš serbski katolski lud je zbožowny był hač dotal dźeržo swoju wěru, swoju swěru k swjatomu stołej w Romje a swoju rěč a narodnosć. Wostajće jomu tola tute kubła, a činće wšitko, štož je jomu zdźeržeć pomha. Wšitke nowotarstwo, kotrež ma so na město tutych njezawdajnych kubłow stajić, je puć k zahubje; z wěru so zhubi narodnosć. Wostańmy swoji.

Hišće słowčka. Jedyn z poslednich dopisow so wupjera přećiwo duchownej wyšnosći a biskopej, jakož by duchownym nuzu ćerpjeć dał. Skoro chcył prajić, zo je to lózyske připismo. Njezańdźe žadyn tydźeń, skoro žane konsistorialne posedźenjo, hdźež by so za srědkami njeslědźiło, kak móhli postajenjo duchownych polěpšić. Kak jara runje najdostojniši knjez biskop so wo swojich duchownych stara, je z toho widźeć, zo je wón swoje dotalne wobšěrne poćahi wužiwši bohate srědki na pomoc dóstał a je cyłe swojim duchownym — a tych je w tu khwilu 130 — na podpjeru rozpósłać dał.

Z tym njech je dosć. Dyrbjach tole wowozjewić, zo bych wšelake wujasnił, znjeměrnjowanych pokojał a sprawnosći dosć činił. Zo to trochu pozdźe přikhadźe, njech so mi woda, sym so hakle před krótkim z kupjelow wrócił a prjedy bě mi njemóžne.

Nadźijam so, zo też napřećne strony so změruja. Njeby-li tomu tak było, wuprajam tudy, zo so do dalšeje zwady njebudu měšeć. Jeno hdy by hotowa njewěrnosć so zběhnyła abo našomu ludej ćežki strach hrozył, bych traš so zasy pjera přimnyć dyrbjał.

Tachant **Jakub Skala,**
předsyda towarstwa ss. Cyrilla a Methoda.

K rozjasnjenju.

W někotrych exemplarach 37 čo. našoho Posoła je stał nawěšk, kotryž napominaše k ludowej zhromadźiznje do Khrósćic na 10. sept.; w druhich exemplarach joho njebě. Nětko so z blakami čitarjo dźiwaja, zo je Posoł tónle nawěšk přinjesł, něhdźežkuli zasy so prašeja, čohodla wón bě w jenych exemplarach a w druhich nic. Wina je ta. W redaktorowej njepřitomnosći (běše z prócesijónom w Róžeńće) bě so w ćišćeŕni nawěšk wotedał, a tak sobu do mašiny přišoł. Hdyž redaktor wječor domoj přińdźe, so nawěška dohlada. Dokelž njemóžeše zamołwjenjo za njón na so wzać, jón nazajtra rano, prjedy hač so Posoł dale ćišćeše, z mašiny wzać da. 500 exemplarow pak bě hižo woćišćanych, resp. wotpósłanych, zbytne 1300 pak dźěše tak bjez tohole nawěška do ludu.

Dodawk wo różowcowym wotpusku.

Tydźenja sebi rozpisachmy, kajke wotpuski su wěriwym na swjedźenju swjatoho różowca (rózarija) spožčene. Tohodla dyrbimy sebi dźensa hišće na prašenjo wotmołwić: kajke wotpuski móžeš druhu njedźelu oktobra dobyć?, kajke w różowcowych?, kajke w druhich cyrkwjach?

I. W różowcowych cyrkwjach, t. r. w cyrkwjach, hdźež je różowcowe bratstwo, móžeš 1. dospołny wotpusk, tak mjenowany „druhi" rózarijowy wotpusk, dobyć, hdyž ss. sakramenty dóstanješ a wotpuskne paćerje wuspěwaš. Ss. sakramenty móžeš dóstać, hdźež chceš, wotpuskne paćerje pak dyrbiš w różowcowej cyrkwi spěwać n. př. w Radworju abo Kulowje. Móžeš n. př. doma k ss. sakramentam hić a popołdnju do Radworja k nyšporu jěć a tam wotpuskne paćerje wupěwać.

II. W rózarijowych cyrkwjach móžeš wězo nimo toho też tón wotpusk dobyć, kotryž je wšěm cyrkwjam spožčeny, kotryž dobudźeš, jeli sy cyły różowc spěwał. — Za tón pad móžeš potajkim w rożowcowych cyrkwjach druhu njedźelu oktobra dwaj dospołnej wotpuskaj dobyć.

III. Kak stoji nětko z wotpuskom w druhich cyrkwjach, hdźež różowcowoho bratstwa njeje? — Tam móžeš druhu njedźelu oktobra dospołny wotpusk dobyć, jeli sy 1. cyłe 8 dnow, wot swjatoho rózarija hač do druheje njedźele sobu, kóždy dźeń jedyn różowc (pjeć potajnosćow) wuspěwał a 2. jeli njejsy tutón wotpusk hižo na swjatoho rózarija dobył. Štóž cyły tydźeń rożowc spěwał njeje abo štóž by tón wotpusk hižo prěnju njedźelu měsaca dobył, potajkim druhu njedźelu oktobra we wšědnych cyrkwjach žanoho wotpuska wjacy dobyć njemóže.

Přispomnjenjo. Nimo toho dobudźe kóždy, kiž w oktobrje 10 dnow w cyrkwi abo doma oktobersku pobožnosć (różowc, lauretansku litaniju a modlitwu k swjatomu Józefej) spěwa a ss. sakramenty dóstanje, dospołny wotpusk. Hdyž tutu pobožnosć kóždy dźeń dokonješ, móžeš wotpusk potajkim w běhu měsaca 3 razy dobyć. Husćišo hač jedyn raz za dźeń so pobožnosć k dobyću wotpuska wězo spěwać njehodźi. Nawopak pak njeje trjeba, zo pobožnosć 10 dnjow za sobu dokonješ.

Z misijónow.

Ćěło swj. Franca Ksawerija budźe lětsa zasy wustajene. Mnohe ze wšěch dźělow Indiskeje přikhadźace prózstwy su patriarcha pohnuło, přichodnoho decembra ćěło swjatoho Franca k powšitkownomu česćowanju wustajić. Knježeŕstwo je k tomu radlubje swoju dowolnosć dało. Poslednje wustajenjo ćěła je so 1910 stało. Kaž tehdom budźe też lětsa přez cyły měsac trać. Za čas wustajenja wočakuja so wulke syły wěriwych ze wšěch dźělow wulkeje Indiskeje. Samo w dalokej Japanskej činja so přihoty za jězbu do města Gowa.

* Na Nižozemskej (Holandskej) kupje Java wotkry so 27. wulkoho rózka t. l. krasny pomnik jezuita Verbraaka, kotryž je w lětach 1874—1907 w tamnych krajinach z wulkim wuspěchom skutkował. Kak wulku lubosć je 1918 zemrěty sebi dobył, spóznajemy z toho, zo su wojacy holandskeje armeje tamnych kolonijow pjenjezy za pomnik zwjedli. Też wotkryćo postawy sta so přez wojeŕskoho generala z najwjetšej wojeŕskej pychu. Ze sylzojtymaj wočomaj zhladowachu stari wojacy k postawje lubowanoho wojeŕskoho fararja, kiž běše něhdy wšěch z jenakej wótcowskej lubosću wobjał so njeprašejcy, kajkoho wěrywuznaća žadyn z nich je. Štóž lubosć wusywa, też lubosć žněje.

* Na samej kupje wotewrichu juzuića noviciat swojoho rjadu, zo by też Javanam so zastup k juzuitskomu rjadej zmóžnił. Štyrjo młodźi Javanowje, kotřiž su so hižo někotre lěta w Holandskej přihotowali, zastudichu do njoho.

* **Blantyre,** město k połdnju wot wulkoho jězora Njassa w narańšej Africy ležace, je na najlěpšim puću k wulkoměstu. Wone je srjedźišćo jendźelskeje kolonije Nyassa, je sydło najwyššoho sudnistwa, ratarskeje a wikowanskeje komory. Wobkhód w měsće je wulkotny. Karawany ze wšěch kónčinow přiwožuja twory cyłeje Afriki: tobak, bałminu, rajs, manjok (běrnam (neplam) podobne kulki), kawčuk, kopra, wolij a dr. a wuměnjeja je na twory z Europy. Tohodla knježi na wšěch drohach a naměstach mócne žiwjenjo. Wozy, autobusy, z wołomi ćehnjene kary mrowja so mjez sobu. Jendźelske a šottiske misijóny maja tu rjane Bože domy, mohamedanojo krasnu šlejeŕ bělu mošeju, jenož katolska misijónska stacija je khuduška mała kapałka. Wina na tym je wulka pjenježna nuza misijónarow s. Marije, kotřiž so tu před dźewjeć lětami zasydlichu a swoje dźěło tu započachu.

* **Maćeŕ afrikanskich misijónarow,** hrabinka M. Theresija Ledochowska, je 6. julija t. l. w Romje zbóžnje zemrěła. 1894 założi wona sodalitu s. Pětra Klawera a wjedźeše swoje towarstwo hač do smjerće, hačrunjež běše khětro kipreje strowoty. W lěće 1921 nahromadźi 1 421 500 lirow za afrikanske misijóny.

* **Też misijónske zjednoćenjo katolskich žonow a knježnow** hromadźi pilnje. W lěće 1921 měješe sćěhowace dokhody: Němska 1 180000 hr., Awstrija 120000 krónow, Belgiska 3800 hr. a 1620 fr., Pólska 7500 pólskich hr., w němskich pjenjezach hromadže přez 100 mil. hr.

Swjećo za pół milijóna dolarow
je kupił bohačk Józef Widener w Philadelphia a to Rembrandtowe „Jězusa bjeru ze křiža".

Sudnik: „Naduwako, wy sće swój proces dobył!" Naduwak: „Knjez sudnik, ja dale du." Sudnik: „Ale što dha chceće, dźě wam praju, zo sće swój proces dobył." Naduwak: „Ja tola dale póndu. Knježa na wyššim sudnistwje dyrbja też zhonić, zo mam ja prawje!"

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1467. 1485. z **Budyšina:** Mikławš Šuster, Jan Šołta, listynošeŕ; 1468. kapłan Alexander Titl w **Prazy;** 1469. Marija Lipičowa w **Čemjercach;** 1470. inspektor Šołta we **Wulkim Reichenawje;** 1471.—73. z **Brěmjenja:** Hańža Hančkowa, Marija Hartigowa, Jurij Žur; 1474. 1484. z **Drježdźan:** Marija Grubertec, Eduard Merzinger; 1475. Mikł. Libš z **Njebjelčic;** 1476.—1480. z **Radworja:** Jakub Čornak, Mikł. Hicka, Jurij Žołka, Marija Šipšikowa, wučeŕ Pawoł Pjetaš; 1481. Jakub Běmak z **Radwofskoho Haja;** 1482. Michał Lěsnaŕ ze **Židowa;** 1483. Hańža Welsec, wučeŕka w **Plawnje;** 1486.—1492. z **Ralbic:** Jurij Kućank, Jakub Kórjeńk, Jakub Manjok, Jak. Čornak, Mikł. Zarjenk, Jurij Ćóška, Jakub Błažik; 1493. Michał Wićaz z **Konjec;** 1494. Michał Narćik ze **Šunowa;** 1495. prof. dr. Józef Pata w **Prazy;** 1496. 1501. ze **Smjerdźaceje:** Mikł. Brusk, Michał Kurjat; 1497. professor Em. Sobiček w **Žičinje;** 1498. Jakub Lešaw z **Kulowa;** 1499. Marija Cymerka z **Pančic;** 1500. Jurij Šrama z **Prěčec;** 1502. wyšši wučeŕ Jan Kefk w **Pěrnje;** 1503.—05. z **Kamjenca:** Madlena Bräuerowa, Jakub Janca, Jan Špitank; 1506. Michał Cyž, bohosłowc we **Wrótsławje;** 1507 Michał Šołta z **Różanta;** 1508. Hana Čornakec ze **Smjerdźaceje.**

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Marija Lipičowa z Čemjerc **100 hr.**, Mikl. Pjetaš z Boranec 5 hr., Marija Formanowa z Lutowča 10 hr., Ema Rěčcyna z Radworja 20 hr., Hańža Welsec, wučeŕka w Plawnje **100 hr.**: z Ralbic: kapłan Kětan 55 hr., Michał Šěn 5 hr., po 20 hr.: Mikławš Kórjeńk, Michał Žur, Hańža Bräuerowa, Pětr Brězan 10 hr., Hana Cyžowa z Nowoslic 5 hr., z Konjec: wučeŕ Mikł. Hajna 15 hr., po 5 hr.: Pawoł Wjacsławk, Jurij Čornak, Pětr Brězan a Jakub Buk, Michał Wićaz 40 hr., ze Šunowa: Jakub Wels 5 hr., Michał Narćik 10 hr., Jurij Budaŕ z Koslowa 5 hr. P. Michał Rab w Libanu w Č. **200 hr.**, professor Em. Sobiček w Jićinje **300 hr.**, Marija Waldźina z Njezdašec 50 hr., Michał Cyž, bohosłowc we Wrótsławje 50 hr., [k. A. L. Pavlik w Prazy druhe 50 hr. 27./9. dóstali], na swjedźeńskim wječoru lokalnoho tow. ss. Cyrilla a Methoda w Kulowje nahromadźene **9000 hr.** (hnydom też k dopłaćenjam).

Přispomnjenjo. Jako dobrowólne dary móže so wot nětka jeno to kwitować, **štož** je štó **přez** 100 hr. za Posoł zapłaćił.

Wšě ćišćeŕske dźěła
w kóždym wuwjedźenju
Donnerhakec knihićišćeŕnja.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Paul Rehork,
molerski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch molerskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkowanej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Spušćomnoho pohonča,
kiž je dobry rólnik a wothladowar skotu,
pyta hnydom **dr. Rachel** w Pančicach.

Wšitke
naše serbske towarstwa,
kotrež chcedźa so **njedźelu 13. oktobra we Łazu** na wopomnjeńskim swjedźenju našoho njezapomnitoho wótčinca a basnika **Handrija Zejlerja** wobdźělić, su z tutym należnje prošene, zo bychu město położomnoho wěnca na row mjez swojimi sobustawami a přećelemi **zběrku** zarjadowałe a nazběrane pjenjezy na swjatočnosći při rowje wozjewiłe a potom do wot k. dra. J. Páty założenoho **fonda** při Maćicy Serbskej z mjenom **Handrija Zejlerjowy fond** k podpjerje studentow serbskoho rěčespyta a pisnowstwa wotedałe.
Swjedźeński wubjerk.

Wulki wuspěch našoho překupstwa
je najlěpši dopokaz našoho poskićowanja
Poručamy: **ložowy damast, wupjerki, košlacy barchent, trikotaže** za žónske a mužskich, **žónske a mužske šaty, zwjeršne košle, mužske kłobuki, štepowane kłobuki, čapki, krawaty** we wšěch formach, **slě, nohajcy a zoki.**
Za Serbowki: **wołmjane tkaniny, eoliene, židu, rubiška wokoło šije, jakowe tkaniny, banty, francy** we wšěch barbach, **canki, tkaniny k spódnim suknjam** we wšěch barbach.
Kóždy wopyt je hódny. Reelne posłužowanjo.
Žana nuzowana kup.
Hač na dalše wotewrjene wot 8—12 a 3—6.
Welsec kupny dom
Założene 1868 **w Kulowje.** Dalokorčć. 12

Maćica Serbska.
Nazymska
hłowna zhromadźizna
srjedu 4. oktobra 1922 popołdnju w 2 hodź.
w Serbskim Domje w Budyšinje.
Dnjowy porjad:
1. Powitanjo předsydy.
2. Swjedźeńska rěč wo Handriju Zejlerju k wopomnjeću na 50. smjertny dźeń našoho sławnoho basnika.
3. Přednošk k. hudźbnoho direktora Bjarn. Krawca: Lubosć a wěra w serbskich narodnych pěsnjach.
4. Namjety.

K tomu:

a) W přestawkach mjez jednotliwymi dźělemi spěwaju so někotre kwartety H. Zejlerjowych spěwow pod wjedźenjom k. kantora J. Šołty.

b) **Dopołdnja** wot 10 hodź. su posedźenja **wědomostnych wotrjadow** M. S. (w 10 hodź. rěčespytny, 11 hodź. stawizniski, w 12 hodź. hudźbny) a **wječor** w 8 hodź. je **koncert** a **dźiwadło** w sali **„Serbskoho Doma“.**

Na tutu swjedźeńsku zhromadźiznu a wječorny swjedźeń přeprošuje bohaty wopyt wočakujo
Předsydstwo M. S.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

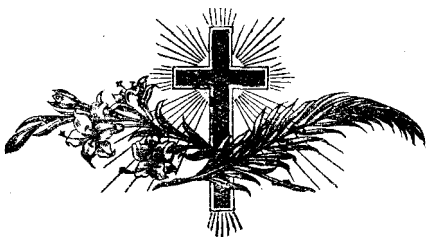

Po krótkej, ale ćežkej khorosći, derje wobstarany na puć do wěčnosće, zemrě pjatk 22. sept. w nocy, w starobje 67 lět, 7 měsacow a 25 dnjow, naš horcolubowany a starosćiwy nan, knjez

kubleŕ Jakub Ćemjera

a bu póndźelu dopołdnja na wosadnym kěrchowje pokhowany.

Za tak mnohe wopokazma lubosće, kotrež su so njebohićičkomu z bohatym wopytom na pustym wječorju a też khorołožu stale za runje tajke bohate wobdźělenjo na přewodźenju, wuprajamy wšěm přećelam, susodam, wjesnjanam a znatym, kaž też nošerjam swój **najwutrobniši dźak** a horce **„Zapłać Bóh!“** Wosebity dźak słuša knjezej dr. Rachelej za poslednju lěkarsku prócu. Worklečanskim sotram za starosćiwe wothladanjo a wjesnej młodźinje za hnujace kěrluše na pustym wječoru.

We **Wotrowje**, na dnju pohrjeba, 26. sept. 1922.

Zrudnaj zawostajenaj
Mikławš a Marja, dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., :-: sobustawy płaća 3.— hr. :-:

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 41. | Budyšin, 7. oktobra 1922. | Lětnik 60.

Rěč najdostojnišoho knjeza biskopa na Kamjeničanskim zjězdźe.

Dźensniši Kamjeničanski zjězd čestnje za sakskich katolikow swědči. Wuznawam: sym hordy na njón, a lubosć, kotruž we swojej wutrobje nošu, je wón hišće posylnił. Za swojich lubych sakskich sobuwěruwuznawarjow chcu so modlić, dźěłać, so woprować, za nich wumrěć!

Što chcu tu při zjězdźe katolikow? Předewšim chcemy swědčić za naše katolske nabožne přeswědčenjo před wšej zjawnosću, też w Kamjenicach. Prawo na to mamy też my, kaž też druzy za so sebi je žadaja. Z tym zasudźeja so same bladne rěče: Wěra je należnosć kóždoho jenotliwca. A kóžde „nabožnine“ přeswědčenjo je nabožina. Tele prawo tak dołho wostanje, hač wustupowanjo za wěste měnjenjo statnu nahladnosć a móc njepodrywa.

Też za dalše chcemy so sylnić a kručić za našu wěru. Přezjenosć dawa mocy! To wěmy, tohodla mamy swoje katolske zjězdy. Hdyž wšě duchowne rěčnišća do jenoho zwjedźeš, kaž tu na tajkich zjězdach, potom zběži so móc, kotraž je wjetša dyžli suma wšěch jenotliwych. Dale chcemy so přihotować za nowe skutki za našu katolsku wěru. Jenož skutki přinjesu dobyćo: Skutki wosrjedź swójby, přetož ta je zakład wšoho žiwjenja, też ludu, wona je podłožk a zepjera cyłoho stata. Kajkaž je swójba, tajki też přichod, přetož přichod změje so po młodźinje, młodźina pak wuwiwa so ze swójby. Tohodla ma so we swójbach modlenjo hajić; tohodla njesmědźa do našich swójbow nowiny, kotrež su našej wěrje njepřećelne.

K nowym skutkam chcemy so hotować za zjawnosć, předewšim we šulskich należnosćach. Budźemy wustupować za šule po wěrywuznawanju, dokelž wěmy, zo je to naša swjata winowatosć. Njemóžeš też za swoju wosobu być woprawdźe dobry katolik, njeby-li za katolske wukubłanjo našich dźěći so starał. Dokelž mamy naše dźěći za swoje najnadobniše drohotki, tohodla chcemy, zo też jim kubło wěry wobkhowamy přez katolsku šulu! — Chcemy měć šulu po wěrywuznawanju, ale też na zakładźe statnoho prawa. Smy žiwi we staće znowa so wuwiwacym. Dobroty demokracije a duchowneje swobody rad přijimamy, chcemy pak, zo by kóždy z ludu jenak je dóstał. Nimamy pak to za runjoprawnosć wšěch, hdyž kóžde knježeństwo, někajke wučeństwo, někajka politiska strona sebi móc a prawo bjerje, za cyły stat jenož jenu a to tajku družinu šulow předpisać, kajkuž sebi njepřećeljo wšeje wěry we swojich hłowčkach wumysla. Mamy to za njewodajomny pospyt, zo chcedźa tamne woršty ludu, kotrež hižo ničo njewěrja a někajkeje (přeznaturskeje) nadźije nimaja, swoje šulstwo nam, kotříž smy hinašoho přeswědčenja, nanuzować! Nihdy na nihdy njemóžu wopřimnyć, kak móže što tajke něšto swětej wobradźić a potom hišće wobkručeć, zo česći sebi a dźiwa na demokraciju. Druhim duchownym přeswědčenjam su statni wjednicy hižo jich prawo dali, přizwoliwši jim swětnu šulu. Te same prawo pak žadamy też za nas. Žadamy sebi też šule, kajkež mamy za nuzne a trěbne; zo naše dźěći we šulach tajke wukubłanjo dóstanu, kajkež staršim a duchownym swědomjo nakładuje, hewak je zawěsćenjo duchowneje swobody přez němskostatnu wustawu keklija. Hdyž so šule po wěrywuznaću z kraja zhubja, potom budźe po přezjenosći nabožinych přeswědčenjow. Přetož też kóždy wučeŕ ma swoje nabožne přeswědčenjo a te rozwučujo podusyć njemóže. W kóždej šuli wučerjo swój nabožny abo wěrje njepřećelny wliw wukonjeju. Tak rozdwojitej so staršiski dom a šula, a ze zwadow a mjerzanjow njewuńdźemy. **To je prawa jednotna šula, hdźež je jednota we wšěm rozwučowanju, hdźež nabožnine přeswědčenjo so twari do staršiskich a dźěćacych wutrobow.**

Dale chcemy so přihotować ke skutkam za naše nowinarstwo. Wy wěsće, zo naša nowina bórzy so pozhubi, hdyž bjeze wšoho komdźenja a z mócnym skutkom njezapřimnjemy. Časopis, kotryž by wšěm prawy był, hdźe by tajkobo nadešoł? Štóž kritisuje, dyrbi sebi prawo k tomu najprjedy wukupić z tym, zo „našu Sächsische Volksztg.“ sebi skaza. Dyrbimy „našu S. V.“ na wšě wašnjo podpjerać z tym, zo ju kóžda swójba dźerži. Wotebjerarski pjenjez lohcy zwjedźemy, hdyž na druhe boki lutujemy. Wšěch prošu, zo bychu z darami a přinoškami našu nowinu wobkhowali a hišće bóle wutworili! Potom hakle změjemy wosebite prawo, zo redakcija wosebite přeća po możnosći dopjelni. Naša nowina dyrbi so dźeržeć na dobrej srjedźnej liniji a njesmě kopać ani na lěwo, ani na prawo. To njemóžemy trjebać. Wšitcy dyrbimy — to je nam trěbne, hromadźe dźěłać njedźiwajcy hač stojimy na lěwym abo na prawym boku.

A skónčnje chcymy so hotować za nowe skutki w należnosćach powšitkowno lěpšoho. Skutkować dyrbimy přez swój přikład; tón ma wliw wukonjeć też na druhe woršty. Swěrny katolski być rěka bratrowsku lubosć měć, lubosć k woporam za druhich. Budźmy dobri katolscy a budźemy lěpši wšoho ludu wo prawdźe. Chcemy być skutkowacy katolikojo. Potom wšo dokonjamy, štož smy sebi wotmyslili. Skutkam wěrnoho katolika swěći lubosć k Bohu, k bližšomu a swj. Mariji. Žadyn dźeń, zo sym biskop, njejsym pozabył, při woporje Božeje mšě za was so modlić, a modlu so też za wšěch druhowěriwych w Mišnjanskim biskopstwje. Hdyž biskopske žohnowanjo wudźělam, wudźělam je wšěm, štožkuli su a mysla.

Takle chcemy postupować ke katolskej wěrje po skutkach.

Přispomnjenjo redakcije: Štož tu knjez biskop wo „Sächs. Volksztg.“ praji, to płaći wězo za nas, katolskich Serbow“ wo Posoie. Do kóždeje swójby słuša Posoł. A hdyž też je wěste, zo też wón kaž žadyn druhi časopis njebudźe móc kóždomu być wšo, dha tola je wón za kóždoho katolskoho Serba też nuzny. Přez njón zhoni powěsće, a pokiwy w powučenju, kotrychž by dyrbjał parować, njeby-li joho było. Też Posoł pak budźe jenož so zdźeržeć móc, hdyž nimo wotebjerarskoho pjenjeza znajmjeńša zamožići wjetšu šerpatku dadźa. Za tak mnohe próznosće je pjenjez nadosć, za duchowne rozwučowanjo, za srědki nabožnoho a narodnoho wukubłanja, kajkež też Posoł podawa, pak jenož mało ludźi něšto hódne wopruja.

Zjězd sakskich katolikow

a to štwórty, bě tele lěto 30. 9., 1. a 2. 10. w Kamjenicach.

Kaž prjedawše je so wotwił wulkotnje, a ma so jenož přeć, zo by też nětko płody přinjesł. Joho prěni předsyda bě rěčnik dr. Hila z Drježdźan, kiž je sebi wosebje wo charitas wulke zasłužby dobył, też na druhe boki hižo lěta dołho mnoho k lěpšomu katolskeje cyrkwje w Sakskej dźěłał a tak sebi zawěsće tele wuznamjenjenjo zasłužił. Program wotwiwaše so podobnje kaž loni w Budyšinje a tuž njeje trjeba, wo tym nadrobnišo rozprawjeć. Wuradźowanja wosebitych towarstwow a towarstwowych zwjazkow mějachu předewšim za jich wjednikow ważnosć, powšitkownje pak zajimuja rěče hłownych rěčnikow při hłownym posedźenju. Tak rěčeše centrumski zapósłanc němskostatnoho sejma a minister na wusłužbje dr. Bell wo zaměrach a nadawkach němskich katolikow za wótčinu. Hižo po themje je spóznać, zo bě sobu politiskoho razu. Wumoženjo Němskej njepřinjese jedyn „sylny muž“, za kotrymž powšitkownje wołaju, wumožić może ju jeničcy „sylny lud“. Lud sam ma so předewšim zesylnić a to, zo so nabožnje a moralnje zasy pozběhnje. To jeničcy móže dokonjeć, hdyž so zasy přiwobroći k woprawdźitomu wumožnikej, k Jězusej Khrystusej. Tola też katolske ludy wosrjedź njepřećelskeje ententy maja w Jězusowym duchu dźěłać na tym, zo so hida a přesćěhanjo Němskeje pominje. Chce-li pak němski lud so a tak Němsku wobnowić, njesmě so nětkle wadźić wo monarchiju abo republiku, ale po nětčišej wustawje so stajeć ke statej. Tu móhła Němska hewak rozpadnyć. Wopaki pak też je, hdyž so nětkle při demokracij přecy jenož wuzběhuje, kajke prawa lud ma, na winowatosće, kotrež runje z demokratiskoho systema za njón nastawaju, pak so přemało pokazuje. Ideal wšeje statneje formy je to, štož bamž

Pius VII. je prajił: Budźće dobri křesćenjo, potom budźeće też dobri demokratojo.

Po dr. Bellu rěčeše universitny professor dr. Donders z Münstra: „Čohodla je nětčišomu časej cyrkej nuzna a wušna?“ Z krasnymi a płomjenjacymi słowami wotmołwi wón:

1. dokelž trjeba wěrnosć. Tu nima nětčiši materialismus, tu ma Jězus Khrystus a wot njoho katolska cyrkej.

2. dokelž trjeba swobodu, wěrnu, woprawdźitu. Tu pak dóstanje, štóž so staji pod Bože kaznje, hdyž swoje swědomjo sebi wjaza po Božej woli. Nětkle pak je wólniwosć po duchu a woli, tak mjenowany „individualismus“ za wulke dźěle ludu z prěnjej zasadu.

3. dokelž trjeba Božeje hnady. Wosebje žiwjenjo katolikow ma za druhich być příkładne, zo bychu z tym druhim hódnosć a móc katolskeje wěry prědowali. Pomocy k tomu dóstawaju přez hnadu, wosebje z Božeje mšě a ss. sakramentow so wuliwace.

4. dokelž trjeba zhromadźeństwo a lubosć. Sam za so człowjek njemóže wobstać; tohodla so zjednoća. Tak ma so też stać na zakładźe nabožnosće a tak zasy dóńdu ludy k prawej přezjenosći. Tam je potom też lubosć, ta lubosć, kotruž je dospołnje a wěrnje wosebje zapołožił Khrystus we swojej cyrkwi. Tale lubosć dyrbi też ke skutkam pohonjeć.

5. Dokelž trjeba měr za cyły swět. Katolska cyrkej je katolska, to rěka za wšě časy a wosebje też za wšě ludy. We tym tči korjeń za přezjenosć a měr. Wězo też wona njemóže rukować za to, zo žanych wójnow hižo njebudźe, dokelž nima wšěch tych w mocy, kotřiž je zawinuja, ale prědować dyrbi, zo su wone přećiwo Božej a Khrystusowej woli. A tak je też cyrkej přecy zasy na wujednanjo a z tym za měr dźěłała. Štó njeby wědźał, što je na př. njeboh bamž Benedikt XV. w tym nastupanju činił?

Tak pak ma też kóždy jenotliwy za měr dźěłać a prosyć: „Daj, o Knježe, tón swój měr, swojej cyrkwi, našom' krajej.“

Rěčnik skónči swoju wulkotnje założenu rěč ze wohniwymi słowami napominajo: „mječ překować do radlicy“ a wo měrje a pokoju dźěłać, zo by Europa zasy postanyła strowa a dušna.

Jako třeći hłowny rěčnik wustupi skončnje naš najdostojniši knjez biskop. Dokelž bě čas hižo jara postupił, dyrbješe so khětro krótko dźeržeć a tak wšelaku zawěsće rjanu a spomožnu mysličku při sebj zdźeržeć. Joho tak zkrótšenu rěč podawamy po słowje na prěnjej stronje dźensnišoho čisła zdobom jako njedźelske rozpominanjo.

Po zwučenym wašnju póslachu so też hołdowace telegramy swjatomu wótcej a joho nuncijej za Němsku, arcybiskopej Pacelli. Ze wšelakich resolucijow, kotrež so tam wuprajichu, je drje sobu najwažniša: protest na sakske knježeństwo dla joho cyrkwi njepřećelnych postajenjow wosebje poslednich dnjow wo należnosćach ludoweje šule. Protest skónča z tymile słowami: „Kóždy zakońscy dowoleny srědk nałožimy, zo zběhnjenjo tychle postajenjow přećišćimy a napominamy wšěch staršich a wšěch wučerjow, katolski zjězd we tymle joho wojowanju přezjene a zhromadnje podpjerać hač k dospołnomu dobyću.“

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Radworja. 22. požnjeńca bě so dźesać lět minyło, zo naše towarstwo młodźencow po jenolětnym wobstaću sebi swoju khorhoj woswjeći. Jubilejny swjedźeń swjećachmy tohodla sćěhowacu njedźelu w Delanec žurli, kotraž bě napjelnjena z hosćemi z blizka a z daloka. Po wuspěwanju třoch wjacyhłósnych spěwow, kotrež bě naš njesprócniwy dirigent knjez cyrkw. wučer Andricki nawučił, powita preses towarstwa, knjez kapłan Dórnik, hosći. Na to hrajachmy za mnohe wjesne poměry powučacu hru, kotraž so tu prěni raz předstaji. Jako swěrny přećel towarstwa bě nam naš něhdyši senior, kubleŕ k. Jan Cyž-Stróžišćanski, njelutujo časa a woporow, lěpše kulisy za jewišćo wobstarał. Za to jomu horcy dźak! Hrajerjo wukonjachu swój nadawk z najwjetšoho dźěła jara derje. Pod našej khorhoju, na kotruž smy hordźi, chcemy w młodo-bratrowskej swěrje do prědka pěstujo mjeze sobu swěrnu swobodu. Tale swoboda njeje samowólnosć a njezwuzdźenosć. Runje tajka wopokazuje so za hłubšo myslacoho jako njehódne wotročstwo, přetož je jenož swoboda za to ponižowace a wjedźe do zahuby. Jenož w Bohu, tej najwyššej awtoriće zamóžemy najdospołnišu swobodu dobyć. Čim dale so wot njoho wotsalujemy, ćim bóle stupamy do wotročstwa njewólnistwa. Najswobodniši człowjekojo na zemi běchu swjeći. Woni běchu też najsylniši. Bóh zdźěli ze swojeje awtority cyrkwi a jeje służownikam. Jeje „ty dyrbiš“ njeje nam nuzowanjo ale přećelska a wjedniska służba. Štóž přah cyrkwje wottřasuje, napołoža sebi zdobom wjele njehódniši a ćežši. My stojimy kruće k skale Roma, tu žno nas žana zmoha sobu njeztorhnje. Posłušnosć je nam najwyšše wutrjebanjo našeje sylnosće, dobyćo wulkoho nad małym. Po tym chcemy so też měć we swójbje a towarstwje. W staršich a presesu widźimy awtoritu lubosće, bjez kotrejež skiprimy. Njech też naš čas hrěch swobodu mjenuje, my znajemy hódnosć tuteje swobody a jeje surowe myto. Tu budźemy runjewon „swojohłowni“. Znutřkowna samostatnosć, nabožna znutřkownosć a służbna pilna dźěławosć powjedu nas doprědka. Człowječa bojazliwosć je nam njeznata. Tohodla připowědźamy „katolskej lěnjosći“ najprjedy na sebi, potom pak też na sobutowaršach wójnu; to budźe woprawdźite zhibanjo młodosće, z kotrejež zdobni a swobodni mužojo wuńdu. Z tajkej wolu stupamy pod škitom našoho s. patróna dowěrnje do přichoda.

Z Radworja. Hdyž zańdźenu njedźelu zasy różowcowy (rózarijowy) swjedźeń po zwučenym wašnju swjećachmy, dha so wón tola trochu wot swojich prjedownikow roze-

Smjertna reja.

(Pokračowanjo.)

We wječornych směrkach sedźeštaj zbožownaj człowjekaj tam w tom małym domčku za wsu. Hižo zhudaće, štó to běštaj, młody knjez a joho mać. Tola wšelakore bě jeju wjeselo.

Běše widźeć młodomu knjezej na wočomaj, zo bě zbožo w joho wutrobje. Tajki bójski pokoj wokrasnješe joho wobličo, kajkiž swět dać njemóže. Ale při wšim swojim zbožu zwostawaše wón z ćicha. Brěmjo zamołwjenja, kotrež bě z dźensnišim dnjom na swojej ramjeni přewzał, na joho zbožu móhł rjec ćežeše, tak zo z mocu wubuchnyć njemóžeše.

Hinak bě to pola maćerje. Pozbywši so starosće, kotruž bě měła wo swojoho syna za joho studentske lěta, bě nětko wjesoła a powědata, kaž człowjek, kotryž je skónčnje docpěł, za čimž je dołho bědźił. „To je najrjeńši dźeń mojoho žiwjenja“, wobkrućeše wospjet, a štóž to wě, kak sebi naše serbske maćerje to waža, hdyž je knjez jich syn, tón budźe jeje słowam wěrić. O wboha mać, njebě drje so jej wudźało, zo budźe hórcy hišće płakać na dnju, kotryž měješe nětko za najrjeńši swojoho žiwjenja. Młody měšnik bě drje někajke předčuće měł hrožacoho njezboža, hdyž bě prajił: „Maći, njepřekhwal sebi dźeń — njeje hišće nimo!“ —

W tu khwilu hač bě młody měšnik doma pola maćerje, bě na wsy wulke wjeselo. Pušćachu tam meju z wulkim hołkom a juskom. Hercy piskachu „Zelena ta meja“ a młody lud, kiž bě so k tomu zběžał, spěwaše k tomu a ćehnješe potom zwjeřškom, z bantami wupyšenym, do korčmy, zo by z wuskočnej reju meju doswjećił. A dokelž je zradomny serbski lud a rad sebi jónu zaskoči, tuž so też wšitko ćěrješe na rejwansku łubju, hdźež hercy mócnje dźěłachu. Najbóle bě to kwasnym hosćom w hódź. Korčmarjecy běchu młodomu knjezej wulki kwas wuhotowali a wjele ludźi sebi naprosyli, a wšo bě też přišło, přetož na duchowny kwas kóždy dźe. Na duchownych kwasach pak njebywaja reje, a tuž njewědźachu kwasarjo a kwasarki, hdźe čas wostajić. Po khofeju běchu pokhodźili. Muže běchu so do hraća dali a žony do bjesadowanja; młody lud pak dundaše prózdny po wsy, njewědźo, što započeć. Tym bu nětko spomhane, hdyž hercy zapiskachu a wjesołe zwuki serbskeje reje po wsy so rozlěhowachu. Jich wothłós klinčeše hač do jstwički, hdźež so młody měšnik z maćerju rozrěčowaše. — „Maći njesłyšiš?“ dźeše młody knjez. „Wězo“, wotmołwi, „to pak budźe naša Madlena wša dźiwja. Hdyž jenož piskać słyši, hraja jej hižo wšě stawy“. „Ale njesmě tola hišće rejwać“, měnješe knjez, „je dźěn lědma šulu wukhodźiła!“ „To so wě — ale doreč jej“, skorješe mać, „hary 'žno sym dosć měła, zo sym ju hač dotal wot rejow zwotdźeržowała. Tak dušna hač hewak je — ale rejow dla so kóždy króć zwadźimoj“. —

Hišće njebě mać wupowědała, štož měješe na wutrobje, tu přileća z durjemi nutř młoda družka, ta sama, kotraž bě krónu njesła. „Phi, phi, kak sym so će tola wustróžała“, dźeše mać, přićěriš so tu kaž zło njedobre“.

Ale hižo bě Madlena mać wokoło šije wzała, a hładźicy jeje šědźiwe włosy, rjekny: „Něwěrno, maćerka, dźensa směm porejwać? „Njejsym ja prajiła?“ znapřećiwi mać na knjeza pohladnywši, a dźowcy so z rukow wuwinywši rjekny: „Dźi mi, dźi — dźensa a na reje, to by trjeba było. Što by knjez prajił?“ „Ach, luby złoty bratřiko“, zawoła holčo zhrabnywši knjeza za ruku, „dźensa směm tola wjesoła być, něwěrno?“ „Wjesoła drje“, wotmołwi knjez, „ale w Bohu!“ „Nó, to so wě“, přiswědčowaše Madlena, „zarejwać sebi tola też žadyn hrěch njeje, wšako je kral David też rejwał a naša mać wšak je też prawje šmórała, hdyž měješe nozy hišće młodej.“ To prajiwši pohlada tak nutrnje a žedźiwje bratrej do wočow, zo skoro možno njebě jej zapowěsć. —

W tom wokomiku zwony zazwonichu. Posledni króć w tom lěće přeprošowachu ludźi na mejski nyšpor. A zdaše so, kaž bychu posledni króć najrjeńšo zwoniłe. Powětr bě tak čisty a jasny a wonka tak ćicho, kaž w domje Božim, hdyž přebiwa, a tuž też tak přeluboznje klinčachu zwonow hłosy.

Kaž by so był postróžił, poskoči knjez a zhrabnywši kłobuk khwataše z durjemi won. „Přińdźtej za mnu“, zawoła hišće w durjach. „Pój, Madlena, pój a wohladaj so na reje“, přiřěčowaše mać, „njesłyšiš, kak zwony rjenje zwonja?“ „Słyšu drje“, wotmołwi zrudnje, „ale rjeńšo hišće hercy piskaja.“

(Přichodnje skónčenje.)

znawaše, přetož běše mały „jubilej." Tudomna wosada wotmě zańdźene lěta wjacy tajkich swjatočnosćow. Lěta 1920 swjećeše wopomnjećo 650lětnoho wobstaća wosady, loni 25 lětny dźeń poswjećenja nětčišeje cyrkwje a zańdźenu njedźelu 25 lětny jubilej różowcowoho bratstwa. Tohodla běchmy sebi za tutón dźeń też knjeza fararja Hejduška-Budyšskoho jako wosebitoho swjedźeńskoho prědarja přeprosyli.

Syły cuzych wopytowarjow tudomnoho wotpuska zdachu so nam lětsa trochu mjenše być, hač druhe lěta. Hdyž běchu hosćency a druhe dwory z wozami napjelnjene, kaž hewak, dha drje je sobotny a nócny dešćik wosebje wjele dalokich kolesarjow a kolesařkow wot přikhada wottrašił.

Z Khrósćic. Jutře njedźelu, 8. t. m., pop. w 3 hodź. ma naš „politiski wubjerk" ważne posedźenjo pola Wjenkec. Wšitcy wubjerkownicy, wosebje też ći z druhich wosadow, su wutrobnje na nje přeprošeni. Popołdnju we 4 hodź. přizamknje so zjawna zhromadźizna našeje politiskeje organisacije. (Hlej nawěštk!)

Nazymska zhromadźizna
Maćicy Serbskeje
srjedu 4. 10. 22.

Ota Wićaz — tute mjeno w programje zhromadźizny Maćicy Serbskeje drje bě magnet, kotryž nas srjedu 4. 10. najsylnišo ćehnješe do starosławnoho Budyšina. Mócnje klinčeše nam z nowa we wušomaj wulkotny přiklesk, kotryž bě wón nam wotdobył na posledniej jutrownej zhromadźiznje z přednoškom wo serbskim ludowym basnistwje, a z radosću přihotowachmy wutrobu na nowy přilubjeny přednošk wo Handriju Zejlerju, našim najsławnišim ludowym pěsnjerju.

A Handrij Zejleŕ bu duša našeje nazymskeje Maćicy, tak je Ota Wićaz ze swojimi słowami joho čłowjesku postawu a basnisku powahu před nami zwožiwił. Zo by, kaž smy joho w hodźinje přednoška zežiwili, cyły lud swojoho basnika zežiwił — runje nětkle, hdyž na joho posmjertny jubilej so přihotuje — to bě naše přeco. A ćežka by žadyn druhi z nas Zejlerja we wšěch joho čłowjeskich a basniskich samotnosćach wutrobam tak zbližić móhł, kaž runje Ota Wićaz. Z joho słowow sapa tajka zahorjena a zahorjaca lubosć, kotraž kóždoho, też liwkoho, jima; a wón ma tajke něšto nutrne a hnujace, ćopłe a hrějace na sebi, štož so kóždomu do duše dobudźe. Prošachu joho tohodla, zo by na jubilejnym swjedźenju we Łazu swój přednošk před wšěm tam zhromadźenym serbskim ludom wospjetował, a nadźijamy so, zo nam knjez studijowy direktor najebać wšěch woporow našu próstwu dopjelni. Je-li joho njepřestawacy přiklesk našej Maćicy snadź trochu zwjeselił, woprawdźiće zarunać móže jomu wšu prócu wo serbski lud hakle dźakny přikiesk wulkeje syły luda. —

Wšo dobre na našu Maćicu přikhadźeše nam tón króć z cuzby, a to w tak bohatej měrje, zo je ani dopřijimać njemóžachmy. Hač so Serbej we cuzbje přebywacomu dwójcy sylnje joho serbska duša jewi? Hač sebi w dwójcy pilnym dźěle zarunanjo pyta za to, zo njemóže mjez Serbami dźěłać? Hač zdaleny wot domizny hakle tak prawje bohatosć jeje pokładow spóznaje? Abo hač snadź nam, kotřiž stajnje w domiznje přebywamy, po času wóčko wotupi za to, štož rjanoho a wosebitoho wšědnje wokoło so widźimy a słyšimy? Wićaz ze Stolberka nam wožiwi ludowoho pěsnjerja. Sławny moleŕ Ludwik Kuba z Prahi nam w krasnych pisanych wobrazach zwjetša hornjo- a delnjołužiskich drastow jewješe wosebitosć našoho ludowoho žiwjenja, tak wumjełscy, zo we wobrazach serbskich holičkow, serbskich statokow, serbskoho braški a staroho serbskoho huslerja so rysowaše cyły žiwy serbski krajik. Njemóžachmy so nahladać na Kubowe wobrazy a prošachmy joho, zo by je přez njedźelu w žórli serbskoho domu wostajił, do čohož mištr skónčnje zwoli. Cyły přichodny tydźeń tam wostanu; wšědnje wot 2—3 hodź. smě sebi je wobhladać, štóž chce — potom pak moleŕ pojědźe z nimi do złoteje Prahi, zo by je darił maćerćy Prazy k dopomnjeću na něhdy jeje, potom wot njeje dźělenu a nětko w zdalenosći so wuwiwacu dźowčičku Łužicu. — A hišće jedyn přińdźe z cuzby z połnej wutrobu: Knjez hudźbny direktor Krawc z Drježdźan. Wo ludowym spěwje chcyše k nam rěčeć, za narodny khór spěwarjow a wosebje za narodny orchester nas zahorić — a wón dyrbješe swoje bohatstwo zasy domoj njesć, dokelž bu nam přewjele. Štóž pod Krawcom dźěła, kaž my, kotřiž so kóždu 1. a 3. njedźelu měsaca z nim skhadźujemy a pod joho nawjedowanjom spěwamy a hudźimy, tón wě, kak ważna jomu tuta wěc je, kak wón na hudźbnym wukubłanju serbskoho luda wisy jako na poslednim najważnišim nadawku swojoho žiwjenja, tón też wě, zo jomu lohko było njeje, njesłyšany z Maćicy hić. Maćica je instanca, pola kotrejež smě sebi kóždy, kotryž na kulturnym polu něšto za serbski lud dźěła, połny zajim a zrozymjenjo žadać, — a też wobmjezowany čas njesmě tomu zadźěwać. Wosebje tomu, kotryž přez cyłe měsacy wot serbskeje domizny zdaleny dźěła, dyrbja zhromadźizny Maćicy Serbskeje być składnosć, při kotrejž móže wón swoje cyłe w cuzbje dokonjane dźěło do rukow serbskich wótčincow położić. My we serbskim kraju domjacy dyrbjeli so raz zažiwić do začućow, z kotrychž naši zdaleni bratřa na Maćicu jako do swojeje wěrneje domizny přikhadźeja. Dyrbi to tola něšto sylne być, štož jich najebać wšěch wobćežnosćow wosebje nětčišoho časa přecy zasy do nas ćěri. Kak złě potom, hdyž jim Maćica snadź cyle to njeby dała, štož woni wočakuja.

Cyle wěsće wukhadźachu z podobnych rozpominanjow přeća, kotrež knjez stud. dir. Wićaz na dopołdnišim posedźenju beletristiskoho wotrjada Maćicy Serbskeje wupraji, zo měle so wosebje wědomostne wotrjady Maćicy Serbskeje trochu hinak zarjadować, zo mělo z nich wuwić tajke dźěławe zjednoćenstwa (Arbeitsgemeinschaften), kotrež bychu wšě sobustawy ke krutomu dźěłu zwjazałe, kóždoho mócnje k dźěłu pohonjałe, jomu woči wotewrile za nuzne dźěła a wšu trěbnu pomoc jomu poskićałe. Snadź sebi knjez dir. Wićaz, hdyž je so z wěcu hižo zaběrał, hišće dale wo njej domysli a nam dalše namjety k praktiskomu wutworjenju tajkich dźěławych zjednoćenstwow poda.

Wo wšelakich mjenje a bóle ważnych wěcach so na Maćicy hišće jednaše: wo Zejlerowym posmjertnym jubileju, wo hódnym počesćowanju tutoho našoho ludowoho pěsnjerja, wo dźěćacym spěwanskim swjedźenju, wo narodnym orchestru a druhim, wo čimž budźa nowiny hišće pisać.

Knjez far. Urban rozprawi wo Serbskim Homeru. Po 14lětnym dźěle je skutk tak daloko dokonjał, zo ma jenož knihiwjazaŕ hišće swoje dźěło činić. Knj. far. Urban so wšěm za podpjeru při wudaću S. H. podźakowa. Naš dźak słuša jomu.

Mjez přednoškami zwjeseli nas mužski khór wot k. kantora Šołty dirigowany z wjacyhłósnymi spěwami.

Wšelake su zhromadźizny Maćicy Serbskeje w běhu lět hižo były: wjesołe a zrudne, zaspane a roznjemdrjene, zahorjace a rozhorjace — ta lětuša nazymska bě wokřewjaca. Wot prěnjoho postrowjacoho słowa knjeza předsydy hač do skónčacoho spěwa běžeše kaž čista rěčka žiwje kluskotajo a na rjanosći swojich serbskich pobrjohow so wjeselejo, — a wjeselšo skakachu pryzlate žołmički hišće we wječornych zabawnych hodźinkach. Wšitcy zabychmy, zo wonka na nas čakaja błóćane puće a mokre krjepy. Brachowali su nam bratřa z pruskeje Hornjeje a Delnjeje Łužicy. Za to mějachmy mjez nami Delnjołužisku pěsnjerku Minu Witkojc, sławnoho hosća L. Kubu z Prahi a žadny wopyt z Pólskeje, k. prof. dr. Tašickoho z Krakowa. Nadźijamy so, zo je też jim wokřewjenjo było, mjez nami přebywać. M. K.

Z misijónow.
Hrabinka Marija Theresija Ledochowska.

W poslednim čisle naspomnichmy smjerć założerki sodality s. P. Klawera. Dźensa móžemy někotre drobnosće z jeje žiwjenja našim česć. čitarjam zdźělić.

M. Theresija běše dźowka sławnoho pólskoho naroda. Jako dźěćo stareje pólskeje zemjanskeje swójby narodźi so 29. apryla 1863 w Losdorfje pola Wiena. Wot dźěćacych dnjow běše kipreje strowoty, duchownje pak z čim bohatšimi darami wuhotowana. Słabu strowotu wobkhowa čas žiwjenja a w poslednich lětach njeminy drje so ani dnja, zo njeby sylne ćerpjenja přetrać dyrbjała. Staršej poskićištaj swojim dźěćom najlěpše woćehnjenjo. M. Theresija wopytowaše šulu jendźelskich knježnow w St. Pölten a dóstawaše zdobom dalše rozwučowanjo zhromadnje ze swojimaj bratromaj pola pp. Benediktinow.

Tak njepobrachowaše młodej pobožnej hrabincy ženje nastorkow Božeje hnady. A dokelž swěrnje z njej sobuskutkowaše, kročeše spěšnje dale na puću k dospołnosći a tak bu wuzwolena zbudźowarka misijónstwa. Hłuboki začišć činješe na jeje čistu ćućiwu dušu prěnje zetkanjo ze swojim wujom, sławnym kardinalom Ledochowskim. Hrabja Miecisław Ledochowski, wulki wuznawaŕ na Hněžnjanskim arcybiskopskim stole, běše runje dwě lěće jastwa w Ostrowje wotsedźał, dokelž so Bismarkowej njepřećelskej politicy přećiwo cyrkwi njepodćisny. Wot pruskoho knježeŕstwa ze swojoho biskopskoho stoła wuhnaty, poda so do Roma k swjatomu wótcej. Po puću wopyta też swojoho bratra we Wienje, a tak wohlada M. Theresija k prěnjomu razej sławnoho biskopa a wuja, kotryž běše swojoho swěrnoho přeswědčenja dla tak wjele přećerpił. Hišće wjetši wliw na jeje přichodne žiwjenjo wza druhi kardinal. Běše to najwjetši spěchowaŕ misijónstwa w zańdźenym lětstotku, po cyłym křesćanskim swěće sławjeny kardinal Lavigerie.

Hrabinka M. Theresija měješe hižo zajim za misijónstwo, 1886 měješe jako dwórska knjeni wulkowójwodki Toskanskeje dwě misijónarcy — sotře z rjadu s. Franca — přijeć. A bórzy po tym přińdźeštej zasy dwě sotře z misijónow a zběraštaj jałmožny. Też z nimaj běše wona žiwu rozmołwu měła. Poča sama za misijóny srědki hromadźeć. W tym času zahorješe kardinal Lavigerie po cyłej Europje ćahajo wšě ludy za misijónstwo. Też we Wienje so wo nim rěčeše a pisaše. Kardinal běše so z Londona z wosebitym pismom na wšě žónske z próstwu wobroćił, zo bychu literarnje a skutkownje sobudźěłałe a wojowałe přećiwo njehańbitym wikowanjam z ludźimi, z wbohimi čornuchami. W ćućiwej wutrobje młodeje hrabinki namaka

kardinalowe namołwjenjo žiwy wothłós. Wona da so hnydom do dźěła a napisa rjane drama „Zajda“, kotrež so z njewólnistwom mjez čornuchami zaběraše. Zdobom założi tež misijónski časopis „Wothłós z Afriki“ (1889). Přichodne lěto přińdże kardinal tež do Wiena, a jej bu zmóžnjene, wosobinscy z tutym mócnym wojowarjom za misijónstwo so rozmołwjeć. A wot nětka želeše so jeje wutroba za njezbožownych potłóčenych čornuchow. Ze zapalom wustupowaše wona nětko hortnje a pisomnje za wumoženjo wbohich dźěći Afriki z putow djabola a joho pomocnikow. Też pućowaše přez Pólsku, Němsku, Jendźelsku, Awstriju a Šwicu a wšudże misijónske towarstwa założeše. Lěta 1894 wuda hišće druhi časopis „Dźěći Čornuchow“, wobej časopisaj wukhadźeštej w dźewjeć rěčach.

Bórzy spózna hrabinka, zo k wuspěšnomu přewjedźenju swojich wotpohladow nuznje cyrkwinskoho wustawa potrjebuje. Na swojim 32. narodnym dnju, 29. apryla 1894, předpołoži swjatomu wótcej Leonej naćisk za žónske zjednoćenjo za afrikanske misijóny. Swjaty wótc hnydom přihłosowaše. A tak stupi z tutym dnjom „sodalita swjatoho Pětra Klawera“ do žiwjenja. Tak mjenujcy chcyše założerka swój wustaw mjenowany měć. Zo bychu jeje duchowne dźowki před swětom so woznamjeniłe, postaji wona jednoru swětnu drastu jako rjadownu. 9. sept. 1895 wotpołoži wona sama swjate sluby do rukow sólnohródskoho kardinala Hallera. 1897 wotewri prěni dom we Wienje a prěnju japoštołsku ćišćernju pola Sólnohrodu (Salzburg).

Jeje sobudźěłaŕki a duchowne dźowki mějachu časopisy z misijónskimi nastawkami zastarać a pisomny wobkhód mjez misijónarami a misijónskimi dobroćelemi wobstarać. Ćišć, wjazanjo a rozesłanjo misijónskich časopisow přez cyłu Europu su dalše wšědne dźěła sodalow.

Bórzy začuchu misijónarojo spomožne skutkowanja sodality a pomjenowachu sotru M. Theresiju za „maćeŕ afrikanskich misijónow“. Posledni tŕo bamžojo ważachu sebi ju wulcy a dźakowni čornuchojo lubowachu ju horco. Wězo měješe tež wona kaž kóždy założeŕ z mnohimi zadźěwkami so bědźić, tola w krutej dowěrje na Boha přewiny wšě njelubosće swěta a wšě ćerpjenja swojoho kiproho ćěła. 1902 přepołoži generalne sydło sodality do Roma, do metropole cyrkwje. Wójnu přeživi w Sólnohrodźe a we Wienje a wróći so 1919 zasy do Roma. Tu dźěłaše njewustawajcy hač běchu skónčnje mocy jeje słabuškoho ćěła přetrjebane. 6. julija t. l. wudycha swoju čistu zmužitu dušu do rukow swojoho Stworićela.

Tak wuńdże tuta nadobna duša w lěće wjacorych misijónskich jubilejow a na sławnym městnje swěta misije z tuteje časnosće. Lětsa je so 100 lět minyło, zo běše jeje wuj kardinal Ledochowski so narodźił. Jeje žiwjenjo dopomina nas — też při wšěch jeje wosebitosćach — na žiwjenski běh druhich wulkich zbudźowarjow na misijónskim polu. Stej to wosebje dwě samotnosći, kotrejž wona wobsedźeše: ponižna, woporniła a dowěrna lubosć k swjatomu křižej jako jeničkomu puću k wěčnomu žiwjenju a najswěrniše a najposłušniše přizamknjenjo k japoštołskomu stołej. Bjez tuteju dweju počinkow njenamaka žadyn dźěłaćeŕ na duchownym polu wuspěcha. A tutej počinkaj zawěsćujetaj też jenićcy trajacy dobytk.

Jeje wopomnjećo wostanje žiwe, nic jenož w jeje zjednoćenstwje ale też po cyłej cyrkwi jako woprawdźe japoštołskeje duše a nadobneje katolskeje žónskeje.

Ralbicy.

Zemrěći: 4. 7. Jan Jurij, m. s. Mikławša Krawca, žiwnosćerja w Sernjanach, 10 m. 10 dn. — 12. 7. Mikławš Brusk, žiwnosćeŕ w Smjerdźacej 72 l. 6 m. 10 dn. — 22. 7. Michał Glawš, wumjeńkaŕ w Ralbicach, 64 l. 9 m. 26 dn. — 31. 7. Hana, zawost. m. † Mikławša Kućanka, kublerja w Ralbicach, 83 l. 9 m. 22 dn. — 1. 8. wysokodost. knjez Jan Just, faraŕ w Ralbicach, 53 l. 3 m. 25 dn. — 3. 8. Max Jakub, m. s. Jakuba Rachele, murjerja w Jitku, 20 dn. — 14. 8. Hana, zaw. m. † Michała Glawša, wumjeńkarja w Ralbicach, 59 l. 4 m. 22 dn. — 16. 8. Hana, zaw. m. † Mikławša Bräuerja, prjedawšoho zwónka w Ralbicach. — 21. 8. Jurij Möller, kněžkaŕ w Šunowje 66 l. 5 m. 6 dn. — 5. 9. Marija, zaw. m. † Pětra Dučmana, žiwnosćerja w Smjerdźacej, 81 l. 5 m. 25 dn. — 15. 9. Jakub Cyž, wumjeńkaŕ w Konjecach, 76 l. 2 m. 27 dn. — 16. 9. Madlena, m. dź. Jakuba Žura, kublerja w Róženće, 4 l. 3 m. 24. dn. —

Politiski wubjerk

tow. ss. Cyrilla a Methoda

ma jutře **njedźelu 8. okt.** pop. w 3 hodź.
w **Khróšćicach** pola Wjeńkec

ważne posedźenjo.

Njech tola žadyn wubjerkownik njewuwostanje!

W 4 hodźinach přizamknje so tam

zjawna zhromadźizna.

Chcemy jednać wo wólbach do sejma.

Wšitcy, kiž maja prawo wolić, mužscy a žónske, su lubje witani.

Předsydstwo.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej ławskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenoz najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjeńenja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Kubowa wustajeńca

Wšědnje 2-3. Krasne wobrazy ze serbsk. žiwjenja.
(Dalše hlej rozprawu wo Mać. zhrom. w dźens. čisle.)

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ižane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Paul Rehork,
molerski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch molerskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wšitke
naše serbske towarstwa,

kotrež chcedźa so **njedźelu 13. oktobra we Łazu** na wopomnjeńskim swjedźenju našoho njezapomnitoho wótčinca a basnika **Handrija Zejlerja** wobdźělić, su z tutym należnje prošene, zo bychu město położomnoho wěnca na row mjez swojimi sobustawami a přećelemi **zběrku** zarjadowałe a nazběrane pjenjezy na swjatočnosći při rowje wozjewiłe a potom do wot k. dra. J. Páty założenoho **fonda** při Maćicy Serbskej z mjenom **Handrija Zejlerjowy fond** k podpjerje studentow serbskoho rěčespyta a pismowstwa wotedałe.

Swjedźeński wubjerk.

Serbski narodny khor

sobotu, 7. oktobra w Serbskim Domje 1/2 5—6. **Solistojo** 1/2 4. **Hudźbna theorija** 6—7. Přiwzaćo nowych sobustawow.

Serbski ludowy orkestr

njedźelu, 8. oktobra, pruha. 9—10 **dujerjo,** 10—11 **huslerjo. Dowěrnicy** 11—1/2 12; nic srjedu. **Wučeńcy za husle** 9—10 a 1/2 12—1/2 1 w Serbskim Domje prěnje hodźiny. Wšo dalše ertnje. **Bjarnat Krawc.**

Praxis njeboh k. **dra. Eicherta** přewzawši sym so tu jako
lěkaŕ za khorosće woči
zasydlił.
W **Budyšinje**, Wallstr. 18 I.

Dr. med. Rězak

wočny lěkaŕ.

K rěčam: dop. 9—1/4 1, pop. 3—1/2 5
(z wuwzaćom pjatk pop.)

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., sobustawy płaća 3.— hr.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokład nik

Čisło 42. | Budyšin, 14. oktobra 1922. | Lětnik 60.

Dobra rada.

Hdyž je človjek w cuzbje, tu joho přecy a zasy přimnje žadosć za domiznu. Tam, hdźež je joho kolebka stała, hdźež je słónčne lěta dźěćatstwa a młodosće přeživił, hdźež je mać k njomu rěčała w słódkej rěči maćernej — tam by rad zasy přebywał — tam přecy a zasy z myslemi khwata a we duchu přebywa. A hdyž wobstojnosće joho putaja na cuzbu a joho wotdźeržuja wot domizny, dha znajmjeńša rad wopyta hdys a hdys tamny złoty kućik, hdźež stoji joho wótcny narodny dom. Cyły swět lubych a miłych dopomnjećow joho tu wobdawa a z nutřkownosću a lubosću ponurja so do nich a zažiwja tak znowa zańdźene zbožo.

Tak běch sebi też jónu wulećał do domizny, lubeje serbskeje domizny a překhadźowach so po serbskich honach. Z nazdala widźach ratarjo worać. Ćežko kaž bě widźeć, woraše so. Brunak do pluha zapřehnjeny zepjeraše so ze wšej mocu — linije joho hewak rjaneje postawy so přesuwachu. A pluh derkotaše — dokelž, zemja bě twjerda a hluboko so woraše. Rěč, kotruž pluh wjedźeše, běše kaž hóršenjo, zo ma tak hluboko do zemje so ryć. Pobočnicy takrjec žałosćachu a pišćachu, tak kruće běchu spinjene a napjate.

A też rólnik dyrbješe kruće stupać, zo njeby pluh, kotryž tak njeměrnje dźěše, joho zmotał.

Postrowichmoj so — tón rólnik běše znaty luby človjek, — wot młodosće sem joho znajach a sebi joho ważach. Běše to muž nazhonity — wjele wo radu prašamy po cyłej wokolinje — nětko hižo zestarjeny. Ćežke běchu joho stawy wot ćežkoho dźěła.

Ale joho duch bě čisty zwostał a hibliwy a wótry. Wuprajich jomu swoje wjeselo a zbožopřeco, zo je w tak wysokej starobje hišće mocow wobkhował a tak ćežke dźěła dokonja. Wón so zwjeseli a podźakowa so za dobre słowo a wupraji so wo dźěle na wašnjo, z kotrohož njewšědna mudrosć rěči.

„Dźěłać dyrbimy tu“, tak měnješe, „jako bychmy na swěće věčnje być měli — hewak je hnydom wot wšoho spočatka swjatok — a přihotowani dyrbimy być z dobom, jako bychmy kóždy wokomik wnmrěć móhli.“ —

Wjele lět je hižo so minyło wot tutoho zetkanja sem. Tamny ratař spi hižo dawno w khłódnej zemje. Ale na tute słowo z horta prostoho muža nihdy njezabywach. Hodźi so rjeńše hesło myslić za zemske žiwjenjo a skutkowanjo? — To je z krótka program křesćanskoho žiwjenja.

Zo mamy dźěłać, wo tym, lubi čitarjo, smy hižo jónu nadrobnje w jenym nalětnim rozpominanju Posoła čitali. „Dźěłać dyrbimy pak po tutym hesle tak, jako bychmy tu na swěće věčnje być měli — hewak je wot wšoho spočatka swjatok.“ Dźěłać dyrbimy tak, jako bychmy na tutom swěće sebi wuwarić měli swój dom, jako bychmy so tu t zastarać měli za wšě časy — jako by tu na swěće był naš stajny přebytk.

Tajke předstajenjo powjedźe nas k tomu, zo swoju winowatosć dźěła swěrnje a kruće dokonjamy. Dźěłać mamy — pilnje, horliwje, swěrnje dźěłać. Njejsmy tu na zemi, zo bychmy poł časa přestali. — „Dźiće też Wy do mojeje winicy“, tak praji Knjez wšitkim tamym, kotřiž prózdnych namaka na torhošću. „Čas je drohi“, praji dobre přisłowo. Što so hodźi wšo nadźěłać, hdyž čas k radźe bjerjemy a jón hač do poslednjeje mjeńšiny wužijemy.

Njeżada sebi tajke pilne dźěło wot nas hižo naše samsne derjemećo, naše zbožo? Hdyž so hibaš, swoje mocy napinaš, tu twariš swoje zbožo; wobaraš khudobje zastupić do twojoho domu. Njeje to hórke wědomjo, hdyž maš sebi prajić, zo sy sam khudobu zawinował?

Pilne dźěło wjedźe k wuspěchej! Někotryžkuli traš bě z tobu w tychsamyh wobstojnosćach a tola je dale dóšoł hač ty, k wjetšej nahladnosći, wjetšomu wobsedźeństwu. Z čim so wujasnja joho wuspěch? — Wón je mocy swojoho ćěła a ducha nałožował. Joho wuspěchi su płody pilnoho dźěła.

Njeje to Boża wola, zo ze spožčenymi mocami wikujemy? Njesćele nas swj. Pismo k mrówi do wučby — k sprócniwej njewustawacej mrówi: „Dźi k mrówi, o lěnocho, a wobkedźbuj jeje puće a wukń mudrosć.“

Při wšej dźěławosći dyrbimy być přihotowani, jako bychmy kóždy wokomik wumrěć móhli.

Smy w času, kiž nas dopomina na našu zakhodnosć a hinitosć. Nazyma tu je. Wšo lisćo zhubjuje swoju barbu — wjadnje blědnje. Trjeba trochu sylnišoho wětřika zadunyć a wšitko je střasene k zemi.

Naleto, hdyž ćopłe wětřiki zaduwachu a pruhi Božoho słónčka ćoplišo swěćachu, so lisćičko narodźi — rosćeše a zesylni so — blěda zeleń joho młodosće přeńdźe po něčim do ćěmneje. Nazyma je kónc joho žiwjenja.

Wosud lisća dopomina nas na wosud našoho žiwjenja. Z narodom smy je započeli — ze smjerću je skónčimy. To je wěste — ale njewěste, hdy wokomik smjerće zastupi. Přihotowani dyrbimy być, jako bychmy kóždy wokomik wumrěć móhli.

„Kedźbujće tohodla, dokelž njewěsće dźeń ani hodźinu.“ Smjerć přińdźe kaž paduch w nocy njenadźicy. Wona je kaž wulka knjeni, kotraž na nikoho njećaka, ale chce, zo by kóždy na nju čakał“ tak praji swjaty Efrem. Štó njeby joho słowam přihłosował?

Hdyž smy přihotowani — hdyž w hnadźe Božej smy žiwi, w Božim přećelstwje; hdyž swoje winowatosće činimy, nas njetrjeba njewěstosć smjerće trašić. Njewěstu je Boża předwidźiwosć wostajiła našu poslednju hodźinku, zo by nas zawěsće wotdźeržowała wot wšeje lohkomysłnosće a přezwažliwosće. Woćehnjeński wuznam ma njewěstosć smjertneje hodźiny.

Dźěłaj, jako by wěčnje dyrbjał być tu na swěće — budź přihotowauy, jako by kóždy wokomik wumrěć mohł — to je woprawdźe dobra rada. Měj so po njej — a zwěsćiš sebi swoje časne a zdobom wěčne zbožo.

a.

Swětowy rozhlad.

Droho płaćić

smy nětkle zwučeni. A budźe hišće hórje. Za někajke połdra tydźenja je **hriwna znowa hrózbnje płaćiwosće přisadźiła.** Minjenu wutoru hižo dawaše so na burzy zasy přez 3000 hr. (3100) za jedyn dolar a 110 hr. za jenu češkosłowaksku krónu. Wosebje poslednja je mócnje postupiła. Před połdra tydźenjom bě hišće za 44 hr. dóstać, a předewšim wona drje budźe w přichodnym času hišće dale postupować. To zwisuje snadź z tym, zo je **Češkosłowakska** nowe ministerstwo dóstała a we nim ma financy dr. Rašin. Toho prócowanja du na to, češkosłowaksku krónu na hódnosć francózskoho franka přinjesć a potom też w joho republicy franki zawjesć. Nětkle je češkosłowakska króna w Ženefje 20 centimes, potajkim 5. dźěl franka hódna. Hač so joho prócowanja poradźa? Němskej hriwnje wězo njebudźe tyć, praša pak so, hač też Češkosłowakskej samej. Wěste je, zo wysoka hódnosć krony wuwoz z kraja jara poćežuje, a to zasy tam industriji dźěło bjerje. Tohodla tam, kaž smy njedawno hižo rozprawjeli, ludźo po stachtysacach dosć dźěła a z tym wjele warby nimaja. — Zo wosebje też dolar porno hriwnje zasy přibywa, runje nětkle widźomneje winy njeje. Móžno zo je politiske a z tym hospodarske stojnišćo Němskeje porno Jendźelskej zasy hubjeńše. Wosebje w poslednim lěće je **Jendźelska** němske stojnišćo zkrućała, znajmjeńša přez to, zo joho zhóršenju zadźěwać so prócowaše. Dotal měješe sama k tomu mocy dosć, nětko pak bě jeje politiske a z tym też zasy hospodarske stojnišćo w orienće khětro wohrožene. Turkowske dobywanja su Jendźelskej škódne, a wěrnosć, zo druhe staty ententy a balkanske z njej přećiwo Turkam wojować nochchcychu, jej mocy wza, tule škodu dospołnje wotrazyć. Wězo před najhóršej porażku drje so Jendźelska tam dowobara: dardanele znajmjeńša tak wobkhowa, zo je Turkojo zasy tak zawrjeć njebudźa móc, kaž to činjachu do swětowje wójny; tola z grekskej katastrofu su też woni wjele poćerpili. **Grekska,** wobknjejžejo wulki dźěl Małeje Asiskeje, je mjenujcy tón přisadźiła, a też w Europje bu khětro wobtřihana. Thracisku, kotruž bě Bołharjam wzała, dyrbi nětko hač do Maricy zasy Turkam wotstupić, a zo by do spytowanja njepřišła, hdy zasy za njej hladać a žadać dla wulkoho dźěla tamnišoho wobydlerstwa grekskeje narodnosće, dyrbi ju wuprózdnić wot swojich ludźi. Wjacy stowtysac grekskich ludźi dyrbja tak thraciski kraj wopuścić, mnozy też z tym swoju domiznu

a budźa we wótčinje zasydleni. Po cyłym kraju budźa roztykani.

Tole je jene z tych žadanjow, kotrež maja dopjelnić, jeli chcedźa **měr z Turkami**, a jeli ći zdobom so maja a chcedźa dalšoho wojowanja też přećiwo Jendźelskej wzdać. Tomule žadanju Turkow a zwjazkarjow so Grekska njestaji.

Su pak też hišće druhe, kotrež dopjelnić sebi Jendźelska a z njej nětko też druhe jej přidružene mocy wot Turkow žadaja. Hač Kemal Paša te přiwozmje abo dopjelni, njeje hišće wěste; a tak też strach, zo móhło tam k nowej wójnje dóńć, hišće so pominył njeje. Jene pak je wěste: Grekska ma droho płaćić swoju poražku.

Te njezbožo drohoho płaćenja pak też druhdźe ludźi podeńdźe. Tunje njebudźe za mnohich **Rathenawowe mordarstwo** před sudom w Lipsku. Přisadźa mjenujcy wjacy hač pjenjezy. Tych je cyły němski lud runje přez Rathenawowe skóncowanjo hrózbnje wjele zhubił, dokelž bě wone wina, zo hriwna nadobo tak spadny, tola mnozy přisadźa też swobodu, hišće wjacy też swoje „dobre" mjeno. Proces, kotryž nětkle w Lipsku přećiwo mordarjam wjedu, wotkrywa politiske zmyslenjo a republicy škódne zakhadźenjo wosebje wěstych worštow; pokazuje, kak lohko žiwjenjo druhoho mnozy maja zańć a zo jim revolver a kulka njejstej njećestnej a njepóćciwej srědkaj k docpěću jich politiskich, chcemy prajić předewšim němsko-narodnych zaměrow. A zrudniša hišće je wěc přez to, zo tajke zmyslenjo a tajke nakhilnosće runje mjez ludźimi su doma, kotrež wosebje prjedy jako wšeje česće hódne so wobhladowachu abo z kotrychž so tele woršty zasy zestajeju. Runje młodosć na srjedźnych a wysokich šulach mysli sebi, zo ma wótčinu — woprawdźe pak měni z tym stary system — wobarać. Tohodla samo kóncuje tych, kotřiž su po zdaću jeje najhrózbniši njepřećeljo. Njemóžeš so tomu dźiwać; wšak samo we swojim času prěni nadpad na Erzbergera z tym moraliscy so wosłabi, zo so praji: idealne wotpohlady so nadpadnikej zapřěć njehodźa. To druhich pohonja.

Droho płaćić budźa też dyrbjeć politiske strony přichodne **wólby do sakskoho sejma.** 5. nov. wone budźa, we zjawnosći pak hišće wjele wo tym pytnyć njeje. Lědom, zo jenotliwe strony swojich kandidatow wozjewjeja. Za to pak so za krótku, ale wótru bitwu přihotuja. A ta wjele milijónow zežerje. Też tu drje budźe tak kaž skoro wšudźe we žiwjenju: štóž ju dróžšo zapłaći, změje wjacy wužitka. Štóž milijóny wjacy za agitaciju wućisnje, sebi wjacy přiwiska, wjacy wolerjow a z tym wjacy hłosow a tak wjacy sejmowcow wudobudźe. Tón pak změje też zasy wjacy mocy, z tym rozsudźenjo we sejmje, a tak budźe zakonje dawać a po tym Saksku wobknježić. Wólbna agitacija powjedźe so předewšim z nowinarstwom a lětakami. A to je dźensniši dźeń droha wěc. Lědom je što druhe tak so podróžiło, kaž runje papjera. Za wěstu stronu snadź budźe wólba wosebje droha: přisadźi zastupjerstwo w sejmje, kotrež je tam dotal měła. A to budźe wjetši wudawk, dyžli pjenjezy. —

Wo křesćanskej ludowej stronje je jene wěste: jeje dotalny njesprócniwy, njebojazny, zrěčniwy a wobhonjeny sejmowc, knjez měšćanosta **Heßlein** ju hižo zastupować njebudźe. Wón sam je so wuprajił, zo hižo kandidaturu njepřiwozmje, a tak pyta krajny wubjerk tejele strony nětko za druhim mužom. K. Heßlein je přewzał nowe zastojnstwo, kotrež wosebje prěni čas wšu joho dźěławosć sebi žada, a njeby tak lohko wólbnu agitaciju wjesć móhł, hdyž je tola hakle 1. okt. nastupił a agitacija so wosebje w druhej połojcy oktobra stanje. Też je hamtski hejtman dr. Jungmann, kaž sam při zapokazanju we Šěrachowje 1. okt. wuzna, jenož potom Heßleinowe wuzwolenjo na měšćanostu připóznał a za připóznaćo dale skutkował, hdyž je tón jomu přilubił, zo w bližšim přichodźe ani z politiku, ani spisowaćelstwom čas za měšćanostowe dźěła drjebić nochce.

Też druhe winy, wosebje drje też napřećiwnosć wěstych worštow we herbskich krajach přećiwo joho wosobje su joho pohnułe, znajmjeńša za tutu periodu nic hižo kandidirować. Wosebje Łužičenjo, a zasy **wosebje Serbja wobžaruja tule Heßleinowu kročel;** předewšim woni připóznawaja joho dźěławosć, połnu pilnosće a woporniwosće we służbje katolskich, docyła křesćanskich zajimow; hišće bóle to pak měłe činić wšelake wosady we nawječornej Sakskej, za kotrež njeje jenož z dobrej wolu a napjatosću wšěch mocow, ale też z wuspěchom dźěłał. Też we serbskich należnosćach je měł wšelaki wuspěch. Za wšo to chce jomu tohodla też wubjerk politiskeje organisacije katolskich Serbow po wobzamknjenju zjawneje zhromadźizny, 8. okt. t. l. we Khrósćicach wotměteje, swój dźak wuprajić.

Hač druhoho a to tajkoho zastupjerja dóstanjemy? A tak smy rozwjazanjo staroho sejma w tymle nastupanju też droho zapłaćić dyrbjeli. — Wšudźom drohota.

A by sebi tak myslić móhł, zo stej nětkle złoto a slěbro tunjej? 6500 papjerjanych hr. płaćeše wot 8.—15. okt. němskostatna banka za 20 hr. złota a połojcu toho za 10 hr. złota. 150 hr. w papjerje za 1 slěbornu hriwnu.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Něšto cyle nowe za naše narodne žiwjenjo přihotuje hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje. W běhu měsaca oktobra ma so we „Krónje" wuwjesć serbski dźěćacy koncert we rozměrach, kaž je naše stawizny staroho a młodoho Serbowstwa hač dotal njeznaja. Hižo dawno so na njón notuje. Tuta myslička bu loni wupłodźena. We mnohich šulach su dźěći też hižo pilnje wukłe. Wězo nadźija zarjadowarjow njeje so cyle dopjelniła. Wšelake šule, kotrež su Budyšinej blizko a móhłe sobuskutkować, so narodnoho dźěła wotlakuja, byrnjež k tomu wjacy króć přeprošene byłe. Kaž pak je nětko dowidźeć, budźe na 300—400 dźěći spěwać. Na prěni raz tola hišće rjany wuspěch. Zawěsće budźe to wšěm Serbam witane, raz sta a sta serbskich dźěći widźeć w dźěle za luby narod.

Smjertna reja.

(Skóńčenjo.)

A woprawdźe, kaž bychu wobkručić chcyli jeje słowa, zapiskachu hercy runje rjanu serbsku reju: „Što to mysli, što to wěri — kak so hólčik k rejam ćeri." Cunje zynki serbskich husličkow měšachu so ze swjatočnymi hronami zwonow. Tute wabjachu do domu Božoho — wone na skakańcu. Za kotrymi zwukami Madlena póńdźe? —

Puć do cyrkwje wjedźeše nimo korčmy. Runje, hdyž mać z Madlenu k nyšporu dźěše, stoješe tam před dworom Ćibanec Matij. Madlenu wuhladawši, zhrabny ju wokoło pasa a ćehnješe ju horje na rejwansku łubju wołajo: „Madlena, kupju tebi reju!" Podarmo so Madlena zapjeraše — njewěrješe sebi tola přećiwo maćernej woli na nyšporje rejwać — Ćibanec Matij, trochu skurjeny, ju z rukow njepušći. Mać njewědźeše z woprědka, što bě so jej stało. Hakle, hdyž horjeka na łubi wołać słyšeše: „Madlena Kunkec, pój sebi šenkwać", dorozemi wšomu a spłaknywši kročeše sama dale po kemšacej šćežcy. „Hač težto to njeje wotrěčana wěc?" praji sebi sama při sebi, „tón je na nju čakał!" a tale myslička dušeše jeju wutrobu. Tak ćežko so jej dźěše, lědom zo nozy za sobu ćehnješe. „Kajki změje to kónc", toho so boješe. —

Posledni mejski nyšpor bywa z wjetša najrjeńši. Tón króć pak bě wosebje swjatočny a ludu bě tu kaž na njedźelskich kemšach. Ale jena tu njebě — Kunkec Madlena. Ta bě w tu khwilu na rejach. To njechaše maćeri z mysli, njeda jej měra a pokoja, ani modlić so pobožnje njemóžeše. A čim rjeńši bě nyšpor a čim rjeńšo dźěći na khorje spěwachu, ćim bóle rězaše jej to do wutroby, zo Madlena njebě na nyšporje. Ani krasne słowa, kotrež knjez farař k zhromadźenej wosadźe dźensa poréča, ju njemóžachu změrować. „Wostań z namaj, přetož hižo so wječori a dźeń je so nakhilił", tak dźeštaj něhdy wučownikaj w Emausu k Jězusej, kotryž činješe, kaž chcył woteńć a runje tak, předowaše knjez, mamy też my dźensa na poslednim mejskim nyšporje k maćeri Božej prajić: „Wostań z nami, přetož hižo so wječori a dźeń je so nakhilił", a nutrnje ju prosyć, zo by z nami wostała, wosebje tón čas, hdyž přińdźe smjerć a posledni raz. W tom zmysłu rěčeše knjez farař, a joho słowa njehnuchu nikoho bóle, hač Kunkec mać. —

Běše po předowanju. Knjez farař zestupi z klětki a młody knjez dźěše k wołtarjej, zo by mejsku pobožnosć wotměł. Runje hdyž so modleše słowa: „Ach w tomle strašnym a hrózbnym wokomiknjenju (smjerće), wot kotrohož naša cyła wěčnosć wotwisuje, njewopušć nas!", přiběža zwónk w skoku do kapale, kaž by nuzne měł, a skubnywši knjeza fararja šepny jomu něšto do wucha. Wostajiwši wšoho stany farař a zhotowawši so w kapali, přińdźe z bursu, z kotrejž so ke khorym khodźi, k wołtarjej a wzawši Božoho Syna dźěše z khwatkom z cyrkwje won.

Ke komu też to běži? Ludźo pošukotachu a zhudawachu tak a hinak, ale njemóžachu sebi wumyslić, komu móhło to być. Jenož jena zhuda to — Kunkec mać. Jej to wutroba praji. Wzdychnywši stany a dźěše za Božim Synom.

We wsy bě wšo ćicho. Na rejwanskej łubi bě ćma a hercy běchu přestali dźěłać, přetož wšo bě z reji rozćěkało. Před korčmu bě łuža čerstweje krewje, a wot korčmy hač ke Kunkec khěžcy ćehnješe so krawna ćěr. A tam, hdźež bě ćěrje kónc, pola Kunkec, zastupi knjez z Božim Synom. „Ach to je so z Madlenu njezbožo stało", zastona wboha mać za knjezom ducy.

A njebě so myliła. Na ławje ležeše Madlena blěda kaž smjerć, wša z krewju zalata. Woči měješe zawrjenej a z huby dobywaše so z khwilemi krej. Wša wustróžana přiskoći mać zakřiknywši: „Knježe Božo, Madlena mrěje." Ale kaž by maćerny hłós ju z womory wubudźił, wotewri Madlena woči a z ćicha šepny: „Maći ..... knjeza ....." A hdyž knjez farař hnydom přistupi, rozjasni so jeje wobličo. Płačo dźěchu wšitcy ze jstwy, zo móhł knjez njemyleny khoru wuspowědać.

Bóh luby Knjez bě měł smilnosć z wbohej Madlenu. Smjerće zymna ruka njesmědźeše so jeje prjedy dótknyć, doniž njebě měšnikowa ruka ju wotwjazała wot hrěchow a jej njepodała pućnu cyrobu do wěčnosće. Kaž z dźiwom bě so Madlena hišće z dobrym rozomom mohła wuspowědać. Ale lědom bě so hrěchow wuznała, hižo rěč wjazowaše

Też dźěći z časom do narodnoho dźěła zapřahnyć, njemóže bjez dobroho wuspěcha wostać za naše dalše narodne prócowanja. Hižo w šulskich lětach zaščěpić lubosć a česćownosć k maćernej rěči, ludej a krajej a jich zahorić za naše Serbstwo je zaměr tajkich a podobnych prócowanjow.

Z Hajnic. (Poswjećenjo pomnika za padnjenych.) Hajnicy, Rašow, Wulke a Małe Debsecy z Lejnom natwarichu sej krasny wójnski pomnik ze šlezskoho granita na tamnym wysokoležacym blaku při puću na drohu, hdźež chcychu před wójnu nowu katolsku cyrkej twarić. Połojcu tuteje rumnosće je knjez Porak wójnskomu pomnikej wotstupił, kotryž je knjez Wokurka z Lubija zhotowił. Smy poł milióna hr. za njón zapłaćili. Mrějacy kamjeńtny law wotpočuje na pomniku, krónujo cyły twar; na hłownej stronje znamjo swjatoho křiža, też za serbske a němske napismo na stronomaj bu postarane. — Na třoch stronach čitamy mjena padnjenych — 84 drohich rjekow, 52 evangelskoho, 32 katolskoho wěrywuznaća. Jednotliwe wsy zhubichu: Hajnicy 27, 12 ev., 15 kat., Rašow 16, 14 ev., 2 kat., Debsecy 32, 24 ev., 8 kat., Lejń 9, 2 ev., 7 kat. — Hajničanska katolska wosada ma wšo hromadźe 40 wójnskich woporow, 32 na Hajničanskim pomniku, 6 na Budyšćanskim pomniku, jenoho na Rozdečanskim pomniku a jenoho změja hišće na Mnišonskim pomniku. — Surowje wjele padnjenych na mału wosadu z 1200 wěriwymi. Ale Čechowje mějachu w Italskej při rěcy Piave runje tak surowe wojowanja a krewjepřeleća kaž naši při rěcy Somme. Pomnik w Hajnicach ma być znamjo přezjednosće katolskoho a evangelskoho wěrywuznaća, němskeje, serbskeje a češkeje narodnosće. To pokaza so też při poswjećenju; zwónčk katolskeje kapałki wołaše swjatočny ćah k pomnikej, krasne nowe zwony Budyšćanskeje cyrkwje wěnowachu posledńje božemje rjekam po doknjanym poswjećenju. Knjez farař Domaška z Budestec měješe poswjećenjo w němskej rěči, dźiwajo na wótcny kraj, domiznu a Boha luboho Knjeza; knjez farař Rjeda z Hajnic dźeržeše serbsku swjedźeńsku rěč, dźiwajo na maćeřnu rěč a maćeřnu lubosć a na kóncu poswjećenja zhromadnu modlitwu za padnjenych. Mnohe spěwy Hajničanskoho mužskoho spěwarskoho towarstwa pod nawjedowanjom knjeza wučerja Seiferta a Budyšskoho cyrkwinoho khóra pod nawjedowanjom wyššoho wučerja kantora Smoły porjeńšachu swjatočnosć. — Wšo bě so nanajrjeńšo poradźiło, wosebje wobdźiwanja hódna bě kedźbliwosć mnohich přitomnych z blizka a z daloka, kiž serbsku rěč a serbske wašnja njeznaja a sej też słowjanske žiwjenjo jara waža.

Z Radworja. Hdyž prěnju njedźelu okt. 25-lětny jubilej różowcowoho bratstwa z wosebitej swjatočnosću swjećachmy, bu druha njedźela měsaca, druhi rózarijowy wotpusk, hišće bóle wuznamjenjena; přetož na tym dnju přijědźe najdostojniši k. tachant Skala, zo by tu Bože służby wotměł. — Tak smy jubilej na woběmaj njedźelomaj hódnje woswjećili. — Što z lětušich wotpuskarjow budźe drje tu hišće při 50 lětnym jubileju?

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu zeńdźe so tu politiski wubjerk tow. ss. Cyrilla a Methoda pola Wjeńkec. Jednaše so dla wólbow do sejma. Předsyda, k. Špitank, powitawši nahladnu ličbu přitomnych, prošeše k. fararja Šewčika, jako městopředsydu, zo by bližše wujasnjenja dał. Wšitcy běchu w tym přezjedne, zo so naše hłosy na žadyn pad šćěpić njesmědźa. Wšitcy Serbja maja jene zaměry. Tohodla je jednota najnuzniša. Mjez tym chce předsydstwo z jenej partaju jednać, kotraž nam dosahace přilubjenja da a to znajmjeńša pisomnje „wubjerkej“. My pak chcemy potom so wšitcy po wudatej paroli „wubjerka“ złožować a přezjedni do wólbneje bitwy ćahnyć.

Potom běše hišće zjawna wólbna zhromadźizna. Na njej zasy k. farař Šewčik rěčeše. Přitomni běchu z wobzamknjenjemi „wubjerka“ dospołnje spokojeni. Bu hišće namjet přijaty, zo ma so k. Heßleinej zjawny wutrobny dźak za dotalne skutkowanje wuprajić. Dale budźa bórzy we wšěch wosadach wólbne zhromadźizny. Mjez tym pak dyrbi so naša organisacija skrućić. Sobustawy a sobustawki maja so namołwjeć, hnydom swój přinošk: 5 hr. za wosobu — zapłaćić a k tomu ma kóždy ratař wot kórca hišće 20 pj. přidać. Tuž mócnje do dźěła! Kruta organisacija je nam **najnuzniše**!

Z Baćonja. (25 lětny jubilej Baćońskeje nalutowańje a wupožčowańje.) K dostojnomu woswjećenju 25 lětnoho wobstaća a spomožnoho skutkowanja Baćońskeje nalutowańje lětsa — 18. dec. 1897 bu sudniscy zapisana — bě předsydstwo swoju lětušu hłownu zhromadźiznu do Haslowa do hospodliwoho Vickec hosćenca powołało zdobom zhromadnu wječeŕ za sobustawow zarjadowawši. Knjez wyšši wučeŕ a kantor Symank, sam sobu słušejo do założerjow a służo też za serbske hospodarske stawizny bjez dwěla ważnej ideji hospodarskoho zjednoćenja serbskich burow wot spočatka, poda nam nadrobny a zajimawy přehlad tutoho hospodarskoho hibanja w běhu poslednich 40 lět. Dokelž ma tutón přikład zajimawosće a ważnosće za serbske stawizny a sami smy tak zabyćiwi — je knjez kantor Symank přilubił, zo přednošk w nowinach woćišći. Spočatki założenja „Serbskoho Hospodarja“, podźěl tehdyšoho k. kapłana Kubaša w Njebjelčicach, zhromadźizny w Pančicach (2) a we Khrósćicach założenjo Towarstwa Serbskich Burow (= T. S. B.), wšitko to zajimuje dźensa kóždoho přećela serbskoho ludu, hdyž wo tym słyši. Do předsydstwa Baćońskeje nalutowańje słušeštaj wot započatka knjezaj kantor Symank jako zličbowaŕ a gmejski předstojićeŕ a krawski mištr Měrćink jako zapisowaŕ a woswjećitaj jako jubilaraj sobu jubilej. Jako zwonkowny dopokaz počesćowanja a dźaka přepoda jimaj k. předsyda, kubleŕ Robl-Čornečanski, kóždomu jako wopomnjeće kij k wukhodźowanju ze slěbornej ručnicu. — Też spominaše so z modlitwu a dźakom na zemrětych — 17 — sobustawow, wosebje na jako prěnjoho zapisanoho a prěnjoho předsydu, njeboh' kublerja Mikł. Delana w Baćonju. Też zasłužby njeboh' kublerja Rjeńča z Čornec wo założenjo T. S. B. so hódnje wopominachu. — Při hosćinje wupraji hišće k. farař Delan w mjenje wosady jubilarcy wutrobne zbožopřeća. Pokazowaše na to, zo skutkowanjo nalutowańje njebě jenož materielna pomoc, ale často też dušepastyrstwo, starosć a pomoc běднym a wohroženym. Njech je dale žiwy duch jednoty, njesebićnosće, woporniweje lubosće k bližšomu, starosć za hospodarke wuwićo serbskoho ludu. Tak budźa serbske nalutowańje dale słušeć do ważnych sobuprócowarjow wo zbožo našoho ludu a służić Bohu k česći, Serbam k spomoženju. — l —

Z Khrósćic. Njehańbićiwe padušstwo je so před tydźenjom w farsskej cyrkwi stało. Ani swjatosć domu Božoho tutych skaženych njedočinkow wjacy njewottraša. Štwórtk tydźenja su so wječor do cyrkwje zamknyć dali a w nocy dom Boži wobkradnyli: z wulkoho wołtarja tři dobre njedźelske ruby, z wołtarja Maćerje Božeje štyri slěborne swěčniki, a z wołtarja s. Antonija tohorunja tři wołtarne ruby a dwaj bronikowej (niklowej) swěčnikaj, kotrejž na wołtarku před Pražskim Jězusdźěćatkom stoještej. Z wołtarja s. Sćěpana běchu też wšě tři ruby kradnyli, tola dokelž buchu najskerje přezahe myleni — cyrkej bu dla prěnjoho pjatka w měsacu hižo do 5 hodź. rano wočinjena — su je w cyrkwi pod ławku ćisnywši ležo wostajić dyrbjeli. Hewak běchu zawěsće hišće wjacy kradnyli. Abo buchu tola, hdyž ruku na wulki wołtař Boži złožichu, před tabernaklom wědomi swojeje wulkeje złósće a je Bóh sam tak škitał swoje bydlenjo, to Najswjećiše? Tam so też ani swěčnikow wjacy dótknyli njejsu. Tola su wšě woporne kašćiki wułamali a rozpačiwši khamory na khórje rubichu korhoji našeje „Jednoty“ wšitke jeje rjane slěborne a pozłoćane hozdźiki a darjene rynki. Cyrkej sama je přez tute njehańbićiwe padušstwo wo znajmjeńša 50000 hr. škodowana.

Ze Zejic. Njedźelu rano su też našu wjes zasy paduši domapytali. Pola žiwnosćerja Krawca běchu so do hródźe dobyli. Hižo běchu jenu kruwu na zahrodu wuwjedli a chcychu runje też z druhej z hródźe, hdyž Krawcecy to pytnywši jich wotehnachu a swojej kruwje zasy popadźechu. Njekničomni paduši njeznaći tłóchnychu.

Ze wsow. To počinaše skoro zrudno być posledni čas. Dešćik a stajnje zasy dešćik. Cyły předposledni tydźeń bě tak skaženy, zo so na polach njehodźeše cyły tydźeń ničo činić. A je tola telko dźěła. A k tomu nětk zasy po dešću tak zymny čas, zo rukajcy trjebaš a hladas, hač drje njebudźe započeć sněh přelětować. Tola Bohu dźak je skónčnje wětřik přestał z ranja duć a přinoša zasy z połdnja ćopliši dych, a štož je nam najlubše: Bože słónco. Nětk pak je zasy žiwjenjo na polach, hdyž rěka te z Boha tak rjane a wulke neple abe běrny zezběrać, rěpu domoj wozyć, neplišća a rěpnišća přihotować k sywej. A pšeńca dyrbi hišće nutř: Hižo so bliži kermuš: Klóštrska, Wotrowska. Njech so radźa tykancy a kermušni hosćo.

Jenož ze słabym hłosom zamóh hišće prajić: „Luba maći — wodaj a zapłać ći Bóh.“ Potom nasta smjertne běдźenjo. Knjez farař zaspěwa modlitwy za mrějacych, a přitomni modlachu so z nim. Mać pak położi swojej třepotacej rucy Madlenje na hłowu, zo by jej swoje žohnowanjo sobu dała na ćežki puć. Runje zazwonichu zwony swjaty wječor a jich zwuki klinčachu nutř do jstwički, hdźež Madlena mrěješe. Hišće raz wotewri Madlena swoje wóčko so łamace a ćiše šepny: „Ach kak rjenje zwony zwonja, maći luba“, potom so zwjeze do zahłwkow a bě njeboh.

„Requiescat in pace“, rjekny knjez farař a wokrjepi ćěło ze swjećenej wodu. Na wěži na pak zazwoni po swjatym wječoru smjertny zwónčk — a ducy wot nyšpora přikhadźachu ludźo Madlenje na póstwječor. Też młody knjez bě přiběžał. Wbohi, što też to je začuł klečo při Madleninych marach? —

Za tři dny su Madlenu w rjanej družčej drasće do rowa kładli a hercy su jej piskali nad wotewrjenym rowom: „Spi dha, luba sotra, spi, w twojim rowje w dobrym měrje.“ Na Madleninym rowje pak je wboha mać kwětkow nasadźała a ze sylzami je krjepiła, wjele so za jeje khudu dušu modliła a skónčnje so pódla njeje do rowa lehnyła. Swjata zemja njech je jimaj lohka.

Kuwerty za zastojnstwo, rjemjesło a překupstwo
1000 štuk hižo wot 1500 hriwnow su zasy dóstać
w našej Donnerhakec knihićišćerni.

Na dźeń 150 lětnoho wobstaća Wotrowskeje farskeje cyrkwje a wosady.

Kaž so wěste časy w žiwjenju jenotliwych wosebje přihodźa na zańdźene lěta spominać, wo přitomnosći so rozhladować, na přichod so hotować, tak je też z wobstaćom zjednoćeństwow, nabožnych kaž statnych. W žiwjenju křesćanskeje wosady je tón dźeń najwažniši, na kotrymž dósta swoju cyrkej, srjedźišćo nabožnoho žiwjenja, a tutón dźeń bě za Wotrowsku wosadu před 150 lětami. Lětuša kermuša je tohodla ważne zastanišćo, na kotrymž so słuša, do časow jeje nastaća a zańdźenoho žiwjenja hladać a Wjednikej časow so dźakować, zo je nam cyrkej dał a wukhował, też wosadnych wěriwych zdźeržał. Też na tych dźensa z dźakom spominamy, kotrychž Bóh jako srědki a srjedźićerjow trjebaše, nam tele žohnowanjo wudźělić, na założerja a dobroćerjow našeje cyrkwje. Dokelž to hižo 1917 w tymle časopisu wobšěrnje sčinich, dosaha tón raz krótki rozhlad.

Hdyž so něšto do 7 lětneje wójny na dźeń s. Měrćina Pělcowe kubło we Wotrowje wotpali, při čimž joho dźowka žiwjenjo zhubi, dale 3 kubła a 3 khěžki so zničichu, njemóžeše sebi Pělc swój statok wjacy natwarić. Chcyše tohodla kubło předać. Najd. k. biskop a Budyšski tachant Jakub Włóski z Bärenstamm, z Khróśćic rodźeny, kotryž so z myslemi nošeše, na mjezach přewulkeje Khróśćanskeje wosady nowu wosadu założić, to zhoniwši, kupi cyłe kubło, wostaji pak wot njoho wotpalenomu 8 kórcow na kupcach a natwari jomu statok. Też poča hnydom faru twarić a zapłaći wšo ze swojimi pjenjezami. Twar dokonjawši postaji 2. Khróśćanskoho kapłana Jurja Bara lěta 1758 jako administratora za Wotrow. Dokelž pak tu hišće žaneje cyrkwje njebě, wotměwachu so Bože służby na farje w prěnim poskhodźe. Měrćin Pjetaš, z Njebjelčic rodźeny, bu jako zwónk a wučeŕ přistajeny a bydleše 4 lěta, doniž šula njebě natwarjena, pola Mrózkec.

Pod fararjom Kobalcom počachu cyrkej twarić. Jurij Wučło łamaše w Brankačkec skale w Kanecach kamjenje za nju, drjewo přińdźe z Ramnowskoho lěsa. Ležomnosć za cyrkej a kěrchow dari Wotrowska wosada, wšitke wudawki pak płaćeše najd. k. biskop. Za 4 lěta bě cyrkej dotwarjena. Wulki wołtaŕ dari Pětr Wjacsławk, kubleŕ w Kašecach, wołtaŕk bol. maćerje Madlena Borchmanka we Wotrowje, wołtaŕk Božoho naroda Michał Laras, gmejiski předstojićeŕ w Žuricach. 1772 bu cyrkej poswjećena. Jeje nadobny założeŕ a dobroćeŕ, biskop a tachant Włóski, njedočaka tónle požadany dźeń; bě hižo 3. dec. 1771 wumrěł. Pišćele dósta cyrkej 1815. Piskachu prěni króć 1. njedźelu adventa mjen. lěta. Dźěłał je je mištr Renner w Budyšinje. Płaćichu na 350 toleri, ke kotrymž jako najwjetši dar Jurij Borchman we Wotrowje na 100 toleri wotkaza. Zbytk nawdachu wosadni. — Wina, zo bě fara tak dołho bjez cyrkwje, bě sakske knježeństwo, kotrež hakle po dołhim a wótrym wuréčowanju dowoli, zo smě so cyrkej twarić a nowa wosada wutworić.

Wotrowska gmejna měješe l. 1815 katolskich wobydlerjow 246, Žuricy 103, Kašecy 32, Krjepjecy 28, Nowe Městačko 11, Jělcy 5, Porchow 11.

Hdyž lěta 1917 za nowu cyrkej hromadźić počachmy a bohate dary wosadni a wonkowni přećeljo dawachu, mějachmy mysle, ju k lětušej kermuši dotwarjenu měć. Nichtó njemóžeše tehdom wobstojnosće, kotrež so bórzy wutworichu, doprědka widźeć. W nich so na nowotwar myslić njehodźi. Njezabudźemy pak na njón a započinamy jón tak khětře hač budźe lěpje. Za nowotwar woprowane pjenjezy so swědomiće khowaja a danja a njebudźa k druhomu zaměrej wužiwane. — Wšo pak na to pokazuje, zo drje budźemy so dlějši čas ze starej cyrkwju spokojić dyrbjeć a tohodla budźemy — čohož chcych so přecy zminyć, na jeje wuporjedźenjo něšto nałožić dyrbjeć. Přetož je z nutřka Božomu domej lědma wjacy podobna. Chcemy po kermuši hnydom započeć. Njech je na swjedźeń kermuše, kotryž je lětsa zdobom dźeń „na kotrymž naša cyrkej 150 lět Božej česći a spomoženju wosadnych służi“, dowolene, wosadnych a dalšich přećelow wo dary za najnuzniše wuporjedźenjo našoho Božoho domu należnje prosyć a też wo wopory za nowu cyrkej, zo by najbóle khuduškej cyrkwi w cyłych Serbach trochu pomhane było a móhła Boha dostojnje hospodować. Kóždy daŕ so z wutrobnym dźakom přiwozmje a zawěsće su też k. redaktor Posoła a druzy duchowni sobubratřa zwólniwi, tajke dary za nas přijimać.

J. Křižank, faraŕ.

„Tónle list je ćežši, dyrbiće hišće jenu marku přilěpić.“ — Rólnik: „Potom dźěn budźe hišće ćežši.“

Přeplapnjene.

Faraŕ: „Sym po tebje pósłał, Dźibano, dokelž so po cyłej wsy powěda: ty sy z wołtarja swěčniki kradnył. Što k tomu měniš?“ — Dźiban: „To su hłupe blady, ja dźěn hižo za dwě lěće do cyrkwje přišoł njejsym.“ — Faraŕ: „Tak, tak, to chcych jeno wědźeć.“

Njejasne prašenjo.

Haptykaŕ: „Nó, hólčko, što chceš?“ — Hólčec: „Za sćóny pólver.“ — Haptykaŕ: „Za kelko?“ — Hólčec: „Ha, ličili njejsmy, něšto stow drje jich budźe.“

Cyrkwinske powěsće.

Křćeni: 3. 7. Monika, Jakuba Žura, kublerja we Ralbicach, m. dź. — 13. 7. Max Jakub, Jakuba Rachele, mulerja z Jitka, m. s. — 27. 7. Marija, Jurija Krala, khěžkarja w Nowoslicach, m. dź. — 3. 8. Jan, Jakuba Handriki, khěžkarja w Šunowje, m. s — 9. 8. Marija Theresija, Mikławša Šejdy, žiwnosćerja w Šunowje, m. dź. — 22. 8. Jurij, Mikławša Paški, žiwnosćerja w Koslowje, m. s. — 30. 8. Marija, Jana Suchoho, khěžkarja w Róženće, m. dź. — 2. 9. Johana Hilžbjeta, Jakuba Buša, dźěłaćerja we Łazku, m. dź. — 2. 9. Hana Theresija, Mikławša Krječmarja, dźěłaćerja w Koslowje, m. dź. — 12. 9. Madlena Hilžbjeta, Mikłuwša Hančki, kublerja w Róženće, m. dź. — 22. 9. Pawoł Jurij, Michała Mita, kowařskoho mištra w Šunowje, m. s.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 — **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** — telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. —— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, balmjane twory.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Pytam k 15. oktobrej nic přemłodu **holcu** za kuchińske a domjace dźěła při dobrej mzdźe za trajne dźěło. Knjeni **Monika Sperling** Bad Heil p. Smječkec.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje po dźeńskej płaćiznje.

rožki a pšeńcy

rjane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Poručam

Prawočanski młyn.

Wulki dźěćacy koncert

w „Krónje“ w Budyšinje

srjedu 25. oktobra 1922.

Započatk popołdnju w 5 hodź.

Sobuskutkuja na 400 serbskich dźěći.

Solistojo: knježna Ruth Krawcec z Budyšina a k. šulski dir. Hanka z Wjelećina.

Při tym wustupi prěni raz serbski orkestr.

Nawjedowaŕ:

knjez hudźbny dir. B. Krawc z Drježdźan.

Wšěch Serbow wutrobnje přeprošuje

Hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje.

„Jednota“ w Budyšinje. Za sobustawy, kotrež njemóža so njedźelu 15. oktobra při Zejlerjowym swjedźenju wobdźělić, poskići so tón dźeń wječor we 8 hodź. w kat. towaršni při měsačnej zhromadźiznje **přednošk** wo serbskim ludowym basniku Handriju Zejlerju.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadża kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 4.— hr., sobustawy płaća 3.— hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 43. | Budyšin, 21. oktobra 1922. | Lětnik 60.

Prědar z cuzby.

Swjeći su dobri prědarjo, njech też druhdy spodźiwni. Swjedźeń jenoho tajkoho mějachmy 6. septembra. Joho mjeno njeje mjeze Serbami jara znate, a wo joho žiwjenju drje też mnozy ničo njewědźa. Też ja tu wo nim ničo podać nochcu hač něšto joho prědowani wo wěcy, kotraž też za tebje ma ważnosć. Hdyž pak słyšiš, zo něšto z joho prědowani podam, dha njestróž a njeboj so, zo budźeš dołho na nje posłuchać, to réka tule: dołho čitać dyrbjeć. Wone su krótke.

Swjaty Pambo bě předstojičer wěstoho mužskoho klóštra w Egyptowskej. Jónu přińdże k njomu wosobna žónska, z mjenom Melanija. Ze samoho Roma bě so na puć nastajiła, zo by muža wohladała, wo kotrohož swjatosći bě wjele rěčeć słyšała. A wona přinjese podobnje kaž jónu kralowna ze Saba jomu 300 puntow slěbra (něhdźe 17 500 hr.; za tamne časy jara wulki pjenjez). Tę měješe swojim potřebnym mnicham rozdźělić. Swj. Pambo runje něšto z palmowych halžkow plećeše. Hdyž Melanija k njomu přistupi a dar před njoho staji, wón wjacy njepraji hač: „Bóh ći to mytuj!“ A hišće před njej praji k swojomu wučomcej Origenesej: „Wzmi pjenjezy a rozdźěi je našim bratram w Libyskej a susodnych kupach, či su potřěbniši dyši my!“

Melanija wosta při Pambje stojo. „Něšto słowčkow khwalby tola za mnje změje“, při sebi mysleše. Tola Pambo ani na nju njepohlada. „Zo by wědźał, kelko toho pjenjeza je, knježe: 300 puntow je!“ naspomni Melanija. — A Pambo: „Moja dźowka, tón, kotromuž sy je dała, njetrjeba wahi. Wón, kiž hory waži a wě, kak ćežke su, też derje wě, kelko wahi ma twoje slěbro. Sy-li je mi dariła, dha by lěpje było, hdy by mi to prajiła; sy-li pak je Bohu dała, kiž měješe też čerwjenoho pjenježka khudeje wudowy kedźbu, dha radšo wo swojim pjenjezu njerěć!“ — Melanija, kotruž cyrkej też jako swjatu česći, je we tymle podawku mnichej a pozdźišomu biskopej Palladijej sama powědała. —

Něšto pozdźišo přinjese zasy něchtó swjatomu jamołžnu. Hdyž pak poča pjenjezy ličić, zo by Pambo tola wědźał, kelko dóstanje, praji tón: „Bóh njehlada na to, kelko štó da, ale z kajkim wotmyslenjom!“

To bě prědowanjo wo jenej wěcy. Słyš hišće jene wo druhej mysličcy.

Dwaj mnichaj běštaj wumrěłoj. Wonaj běštaj synaj bohatoho překupca. Jedyn z njeju bě wšo, štož bě z nanowoho zamoženja na joho dóšło, khudym rozdawał, bě na to wěste rjemjesło nawuknył a potom do mnichow šoł. Druhi pak natwari ze swojimi pjenjezami klóštr a do njoho přiwza něšto mnichow. W nim namaka kóždy pućowar a cuzy hospodu, kóždy khory wothladanjo, kóždy starc tam smědźeše być, doniž njewumrě, kóždy hłódny bu tam syćeny. Tak wužiwaše tón druhi bratr swoje zamoženjo; za skutki křesćanskeje lubosće bě potajkim žiwy.

Hdyž běštaj wobaj zemrěłoj, so někotři wadźachu: kotry z teju bratrow je swoje žiwjenjo a zamoženjo lěpje nałožił. Skónčnje dźěchu k Pambej, zo by tón rozsudźił. A što tón praji? „Wobaj staj dospołnaj před Bohom. Jedyn je Abrahama sćěhował, kotryž bě hospodliwy, druhi bě kaž profeta Elias horliwy w dobrym a wobstajnje so prócowaše, kak by so Bohu spodobał.“

A hišće jene třeće prědowanjo wot njoho słyš! Jónu bě joho swjaty Athanasius prosył, zo by do Alexandrije přišoł a tam přećiwo Arijej za Jězusowe bóžstwo swědčił. W měsće wuhlada Pambo žónsku, kotraž bě so jara napadnje zdrasćiła, zo by přez swoju rjanosć a pychu powšitkownu kedbliwosć na so złożiła.

Wšitcy ludźo też za njej hladachu, mnozy jej hołdowachu. Tu poča Pambo płakać. „Přečo tola płakaš?“ wopraša so joho jedyn z joho towaršow. „Ach, dwoje mi wutrobu ćežku čini: zo budźe duša tejele žónskeje zhubjena, a z druha, zo ja z tajkej zahorjenosću a lubosću so njeprócuju, kak bych so Bohu spodobał, z kajkejž tale žónska hlada, zo by so ludźom lubiła.“

Swjaty Pambo wopominaše stajnje słowo našoho Zbóžnika: „Što pomha Človjekej, hdy by cyły swět dobył a škodu činił swojej duši?“ Wón bě přeswědčeny, zo žanoho dróžšoho kubła njeje dyžli njesmjertneje duše, zo pak lubosć k zamoženju hustodosć dušu mori. Tejele wěrnosće bě wón też přecy wědomy a po njej jednaše.

Kelko wěrnosćow Jězusoweje wučby tola ty wěš, luby čitarjo! Tych je wjele. A ty je kruće wěriš a sy też přeswědčeny, zo je nuzne, zo sy po nich žiwy. A tola na nje tak mało spominaš: njejsy sebi jich přecy wědomy. Jězusowu wučbu pak smy dóstali, zo by kaž swěca nam swěćiła a před nas šła přez tele žiwjenjo. Dźeš-li po cuzym a strašnym puću a swěca ći hasnje, njemóžeš potom jara lohcy do njezboža padnyć? A kak pomału přińdźeš doprědka, a kak lohko móžeš so zmylić? Tajki strach hrozy twojej duši, hdyž po puću do wěčnosće nochceš swětło Jězusoweje wučby přecy před sobu měć, to réka: hdyž dosć njespominaš na wěrnosće, kotrež dyrbiš wobkedźbować, hdyž sy žiwy, jako by wo nich njewědźał abo jich njerodźał.

Wěčnych wěrnosćow sebi přecy wědomy być, po nich jednać: to nawukń z Pambowych prědowani.

Ze swěta.

— Lětsa je so dźesać lět minyło, zo pola Słowjencow w Južnej Słowjanskej zemrě jich najwjetši basnik Anton Aškerc. Tohodla zestupi w Lublanje komitej hromadźe, zo by srědki nazběrał za přihódny pomnik za swojoho wulkoho krajana. Na čole komisije stoji prjedawši sobustaw našeje Maćicy Iwan Hribar. Aškerc běše prěni poeta, kiž wobspěwaše žiwjenjo a ćerpjenjo dźěłaćerjow kaž też burow. Wo nim piše Lubl. dźenik: „Aškerc běše poeta narodnych a nabožnych martrarjow, z kotrychž woporow a krewje je narostła swoboda a zjednoćenjo Jugoslawije. Wón běše poeta filozow našich sonow, dwělowanjow a lubosćow, našich nadźijow našeje zawisće a wjećby. Wón běše lěrik, epik, dramaturk, pisaŕ studijow a kritikow, redaktor a při tym znaješe južnosłowjansku zemju kaž lěhdy štó druhi. Wón wobohaći jazyk słowjanski z nowymi wurazami, wobohaći poesiju z nowymi idejemi a formami, wón zbohaći literaturu słowjensku kaž nichtó druhi před nim a do dźensnišoho dnja nichtó za nim.“ Postajenjo pomnika budźe z wurazom dźakownosće słowjenskoho naroda napřećo swojomu najwjetšomu synej.

— Swjaty wótc pósła na mons. Kavalasa, grjekskoho katolskoho biskopa w Konstantinoplu (Carihradźe) 400000 lirow, zo by je mjez tamnymi Grjekami wšěch wěrywuznaćow rozdźělił. Tohorunja 100000 lirow na vikara armenskoho patriarchata za wobkhudnjenych Armenow Carihrada.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Serbski ludowy orchester ma njedźelu 22. okt. dop. 1/2 9 hodź. hłownu pruhu za koncert (25. X.) Přitomnosć wšěch hudźbnikow je nuzna.

Serbski narodny khór. Sobotu 21. okt. pop. 1/2 5—6 hodź. w Serbskim Domje. Solistojo: 1/4 4 hodź. Hudźbna theorija: 6—7 hodź.

Pruha k dźěćacomu koncertej srjedu 25. okt. 1/2 3 hodź. w Serbskim Domje. Khwatajće, ale spěwajće! ča.: 4, 23, 25, 28, 30, 41, 49, 57, 63 a 70. Tekst z hłowy.

Z Kulowa. Předsydstwo nalutowańje a wupožčeńje je w swojim poslednim posedźenju wobzamkło, dań na nalutowanske zapołożeńki na 7 % powyšić; přez to dyrbi so bankowkowym žurkam zahaćić. Wjele ludźi khowa wulke sumy pjenjez doma, zo njetrjebali dawki wot nich dawać. Njemějachu cyle njeprawje. Hdyž pak 7 % danje dóstanješ, móžeš pjenjezy na nalutowańju dać dokelž dawk tak wysoki njeje, zo by cylu,

Wulku hromadu dobreje pisaneje tkaniny za łožowe poćehnjenja je dóstał: A. Kasper nasl. w Budyšinje, bórklin 11. Telefon 788.

dań zežrał. Bjez toho też přez přichodne wotštemplowanjo bankowkow zakhowane pjenjezy na zjawne přińdu, a so dawk na nje wozmje. Tohodla je lěpje čas wužić a pjenjezy hižo nětko na nalutowańju dać.

50. posmjertniny Handrija Zejlerja.

15. oktobra 1922 we Łazu.

„A nětko w rowje tebi hišće kłoni
So lud, kiž z blizka, z daloka sem khodźi."

Tute słowa Ćišinskoho — serbskomu wótčincej wěnowane — so dopjelnjachu, hdyž njedźelu serbske khorhoje so kłonjachu nad rowom našoho najwjetšoho ludowoho basnika Handrija Zejlerja, a kołwokoło syły serbskoho luda z wobeju Łužicow, haj samo zastupjerjo zdalenych bratrowskich narodow joho wopomnjećo česćachu. A běše kaž by so jomu też kłoniła cyła Boža stwórba, — ta, ke kotrejež česći je zemrěty tak často do swojich trunow přimał. Bože słónčko — lětsa nam tak žadne — sćeleše swoje nazymske pruhi wot zažnoho ranja na serbsku zemju: Zejleŕ dźěn bě tón pěsnjeŕ, kotryž wjele słónčka trjebaše; pod zamróčenym njebjom kužoł joho basnistwa zaprahny. Serbska hola bě so najrjeńšu nazymsku pychu woblekła, ta hola, kotraž we swojej jednorosći a ponižnosći a tola tak tysacorej rjanosći je była žiwjoł joho pěsnjenja. Tysacy a tysacy swojich zelenych pruswicowych jstwjelcow je skłoniła pod rukami holičow, kotrež su je šćipałe a do pletwow wjazałe k wupyšenju Łazowskoho Božoho doma. A hałozy stareje worješiny na kefchowje so kłonjachu w miłym wětrje a swoje łopjena sćelechu na zemske łožo basnika, kotryž je něhdy na tajkim nazymskim dnju tak tyšnje a tola tróštnje spěwał: „Ach spadłe, spadłe, su ze štoma lisćička."

„Zejlerjo, ty zbožowny pěsnjerjo, ty sy so twojomu ludej do wutroby zaspěwał", to bě moja prěnja myslička, hdyž tysacy a tysacy ludźi z ćahom, z wozami, na kolesach a pěši do Łaza přikhadźeć widźach, hdyž Łazowski rumny Boži dom so hač na poslednje městačko spjelni, hdyž lud z napjatej kedźbliwosću sćěhowaše słowa swjedźeńskoho rěčnika, knjeza fararja Domaški-Budesćanskoho, kotryž Handrija Zejlerja rysowaše jako našoho wjednika a wučerja we stwórbje a kraju, w ludu a domu, w žiwjenju a smjerći, — toho syna jednoroho studnjetwarjerja, kotryž je nam wotkrył studnje wjesela a wokřewjenja, a kotrohož duch dźens kroči ławku wot ławki, kóždomu jednotliwcej do wočow pohladajo a joho so prašejo: „Kak stojiš ty k twojomu Bohu a k twojomu ludej?"

„Serbski ludo, ty sy hódny twojoho Zejlerja", to bě druha hišće wjeselša mysl, hdyž z khóra zaklinčachu wot Bukečanskich spěwarjow pod nawjedowanjom knjeza kantora Łódnoho tak z dorozemjenjom přednjesene spěwy ze Zejlerowoho Podlěća, hdyž Łazowski měšany khór — holcy w narodnych drastach zaspěwa: „Kak lubozne su twoje bydlenja", hdyž před cyrkwinymi durjemi pjenjezy na talerjach so kopjachu k wobohaćenju Zejlerjowoho fonda, hdyž nad rowom serbske towarstwa po tysacach a wjacy tysacach woprowachu za samsny zaměr — wšě hromadźe přez 21000 hr., k tomu 20000 hr. wot čěskoserbskoho towarstwa w Prazy, hdyž tak mnohe rjane słowo so praješe k česći a sławje wulkoho mortwoho. Serbski, češki, pólski a němski jazyk tam tołmačeše Zejlerjowe zasłužby — we wjazanej a swobodnej rěči. Rjeńši hišće je swjedźeń mysleny był, hač je so w skutku poradźił. Njeběše tam žurle, kotraž by tysacy luda wopřijała. Přez to zhubichmy wjele rjanoho, na čož běchmy so wjeselili: krasny přednošk knj. stud. dir. Wićaza, rěč stud. radź. dr. Muki a wot knjeza wučerja Hajny wumjelscy přihotowane spěwy Ralbičanskeje Lipy. Zaklinčachu drje mjez rěčemi na torhošću, ale što je 5 hłósne „Za Kamjencom za horami" z najkrasnišej dynamiku, přednjesene wonka na njeměrnym torhošću porno tomu, štož by w zawrjenej sali było! Škoda! Njeje wšak prěni raz, zo nam wobmjezowace srědki wuwjedźenja wulkich mysli zadźěwaja. Kak bychu wosebje pruscy Serbja, kotřiž tak małohdy serbske słowa ze rta serbskoho wučerja słyša a mało jenož hišće serbske spěwy spěwaja, na přednošk posłuchali, kotryž my na Maćicy słyšachmy, a na spěwy Ralbičanow! — Nadźijomnje pak je tola swjedźeń wosebje jim so zjewił jako wulkotna manifestacija Serbowstwa; nadźijomnje je duch Zejlerja k nim poréčał a w tym wohroženym kóncu našoho serbskoho kraja zbudźił muži, kajkiž tón je, kiž tam njebojaznje a woporniwje lěta dołho skutkuje a kotryž ma też najwjetše zasłużby wo zarjadowanja njedźelskoho swjedźenja: knjez překupc Haješ — a kaž tamny jedyn wosebiće zahorjeny nošeŕ serbskeje mysle mjez pruskim wučerstwom, knjez kantor Leinert-Delnjo-Wujězdźanski, kotryž wof khorołoža swojeje mandźelskeje jenož na krótki čas přikhwatawši tam tak razne słowa poréča wo robоćanskim duchu a wuswobodźenju z njoho, cyle to wuprajejo, štož Zejleŕ spěwa:

„Swobodu, mi swobodu
Město słónca dajće,
Puta, spřah a robotu
Z razom rozłamajće;
Štož je z Boha rodźene,
Dyrbi też być swobodne!"

(Zbromadźene spisy III.)

M. K.

Wobrazki z politiskoho a cyrkwinsko-nabožniskoho (katolskoho) žiwjenja w Čechach.

Čěskosłowakska republika je skoro 4 lět stara, ale knježerstwow je hižo wjacy měła hač někotryžkuli wulki stat za wjele lět. Poslednje knježerstwo je wokoło lěta pobyło; nětko pak dyrbješe demisiju podać, a zapósłanc Švehla budźe z ministerskim předsydu. Někotři ze starych ministrow wostanu, mjez nimi też wobaj katolskaj ministraj: msgre. Šrámek a Dolanski, kotryž zwostanje z ministrom prawow, mjez tym zo Šrámek přeměni swoje ministerstwo železnicow z ministerstwom strowosće. W ministerstwje je sebi wosebite zasłużby za češki stat dobył zestatniwši Čopličansku čaru. W nowym ministerstwje, kotrež měješe hač dotal socialist Vrbenský, čaka na njoho njepěkne dźěło; hižo dlějši čas zaběraja so nowiny z tym, zo su tam někotři zastojnicy za swój wužitk na škodu stata hospodarili. Tak na př. je stat radijowe kupjele w Joachymowje (Joachimstal) kupił a skoro 3 milijóny krónow wjacy zapłaćił hač je wobsedźeŕ dóstał. Też w Słowakskej je so něšto podobne stało. To

Jurij Libš a joho přełožk knihi: De imitatione Christi.

Podał prof. Ota Wićaz.

Woćišć z „Łužicy" čo. 3. 1922.

Złota kniha Domaša Kempenskoho „De imitatione Christi" je powyšena nad wěrywuznaćemi. Zjednoćuje wšitkich woprawdźe wěrjacych, přetož přez nju žołmi so tajka žiwa, mócna, njenućena pobožnosć, zo kóždoho nabožnje čujacoho człowjeka zbóžnuje. W njej njeje žaneje hołeje retoriki, ale sama wěra a to cyle znutŕkowna, zbóžna, sapaca wěra.

Bjez dźiwa, zo je tuta kniha nimo biblije najbóle rozšěrjena kniha cyłoho swěta, zo bu hač dotal wjacy hač 2000 króć do wšitkich rěčow přełožowana, zo je namakała zahorjenych česćowarjow mjez pobožnymi wšitkich worštow a wěrow hač do dźensnišoho dnja.

Kniha je wokoło l. 1420 we łaćanskej rěči wušła, a štóž tutu rěč dosć derje rozemi, dyrbjał ju znajmjeńša pódla też łaćanscy čitać, přetož žadyn přełožk njemóže wóń a rjanosć originala dospołnje zarunać. Kniha so mjenujcy runje tak ćežko přełožuje, kaž Laudes Altissimi swjatoho Franciska, abo hymny swiatoho Bernarda, abo modlitwa Bernardowa pola Danty. Čohodla so tak ćežko přełožuje?

Tajka bohata znutŕkownosć, kajkuž Domaš Kempenski wobsedźi, hnuje k wumjełskej formje. Wšudźom nastawa rozměr. Mysle so rytmiscy zrjaduja. Při samom nimowólnje so też łaćanski nazynk nałožuje. Tuž je cyła kniha po prawom wulka nabožna baseń, w kotrejž runje kaž w starym testamenće rytmus mysli, parallelismus membrum, knježi. — Kóždy wotdźěl je samostatny psalm! —

Smy lětsa přez Jurja Libša dóstali nowy serbski přełožk tuteje swětosławneje knihi. Wěmy derje, što we Jurju Libšu mamy, kajkoho wustojnoho mištra serbskeje rěče a kajkoho znutŕkownoho křesćana. Njeznajemy nikoho mjez Serbami, kiž by powołaniši był za tajke dźěło! So samo rozemi, zo je joho přełožk też literariski podawk, kotryž sebi zasłuži, zo so w našich časopisach rozpomina. A prajimy hnydom doprědka, zo je přełožk — sans phrase — klasiski, to rěka tajki dokonjany, zo so po našim měnjenju njehodźi wjacy přetrjechić. Štóž přełožk z originalom přiruna, z lohka spóznaje, kajke wulke wumjełstwo a kajki rěčny wukon w nim tči. Libšowy přełožk so dospołnje přiměrja samojeničkomu wobsahu.

Joho prěnju a najbóle napadnu wosebnosć widźimy w tym, zo je přełožeŕ, derje začuwajo rytmus mysli, jón stajnje też rěčnje prawje trjechił, a zo je jón w prěnim stawje też zwonkownje z rozrjadowanjom hronow woznamjenił. To połóži nimo měry čitanjo tuteje knihi, kiž zawěsće lohke njeje a zo ju njesmě překhwatać. K tomu přińdźe, zo je kniha spisana w najlěpšej serbsčinje. Tuta wosobnosć je tajka, zo wšitke dotalne přełožki dospołnje zasćěni. Štó budźe so hišće za nimi prašeć? Libšowy přełožk čita so tak běžnje, ćežke slědy myslow so tak jasnje a zrozemliwje wupraja, zo so też z tym zrozemjenjo wobsaha wulcy połóži. Rěčna njeleposć prjedawšich přełožerjow nas zadźeržuje.

Přełožkow Domaša Kempenskoho mějachmy hač dotal štyri. Libšowy je pjaty. Je to zawěsće dobre znamjo za znutŕkownosć našoho małoho naroda, zo je runje na tutu złotu knihu telko lubosće a prócy nałožował.

Prěni přełožk dóstachmy nimale před sto lětami, w lěće 1823, přez pilnoho katolskoho spisowaćela Tecelina Měta, kiž běše wěsće po Domašowych zasadach žiwy. Wotpočuje před presbyterijom we Róženćanskej cyrkwi. Joho přełožk: Wot Krotjena za Krěstusom spisany w starym katolskim prawopisu,

wšak su za stat a za stańanow njepěkne wěcy. Tuž je dobre, zo tam su mužojo z čistymi rukami a tutu khwalbu samo njepřećeljo katolskimaj ministromaj zapřěć njemóža.

Na programje nowoho knježeŕstwa stoji **też zjednanjo poměra mjez cyrkwju a statom.** To je nowy wuraz. Hač dotal mějachu knježeŕstwa na programje dźělenjo stata wot cyrkwje, to rěka wot katolskeje cyrkwje. Widźimy hižo, zo wšitko njeje kaž běše. Hdyž stara Rakuska 1918 rozpadny, a nowy češki stat nasta, tu přimnychu so wosebje njepřećeljo katolskeje cyrkwje statnoho wjesła a chcychu, kaž też wšudźe druhdźe, katolsku cyrkej zničić, prajicy, zo je wona stare knježeŕstwa podpjerała. Zawěsće je wona so dźeržała Khrystusowoho słowa: „Dajće kejžorej, štož je kejžorowe“. Ale spodźiwne je, zo často ći, kotřiž běchu prjedy najzahorjeniši Rakušenjo a zběrarjo wójnskich požčonkow, katolikam z jich swěry přeradu na narodźe porokuja. Po přewróće myslachu swobodni murjerjo a jich přiwisnicy a spěchowarjo lohko móc katolsku cyrkej w Čechach powróćić, hdyž dźěn katolikojo skoro žaneje organisacije njemějachu. Pod rakuskim knježeŕstwom so w Čechach wšitko narodnje organisowaše. Za narod swobodu dobyć, to běše hesło. Tehdom běchu najwjetši spěchowarjo nětčišich katolikam tak njepřećelnych stronow katolikojo z duchownymi w čole. Haj, fararjo a kapłanojo założowachu organisacije tutych stronow kaž na př. narodnych demokratow. Woni so toho njeběchu nadźijeli, zo tajki njedźak dóstanu. Běchu wšak też duchowni, kotřiž dale widźachu a katolikow kedźbnych činjachu na wšelake skutki katolikam njepřećelne narodnych stronow; ale štóž sebi to zwaži, bu hnydom za přeradnika na narodźe wuwołany. Někajka organisacija drje so wuwi, haj dósta samo někotrych zapósłancow do Wiena, mjez nimi w Čechach derje znatoho dra. Horskoho, kotryž před krótkim swoje sydmdźesaćiny swjećeše. Na nowinarskim polu dźěłaše wosebje wobsedźeŕ ćišćeŕnje Kotrba, kotrohož ćišćeŕnja lětsa 50 lět wobstoji. Kotrba wudawa hižo 47. lěto z wulkej woporniwosću dźenik „Čech“, kiž je za katolsku wěc njewuprajomnje wjele wojował. Dźensa wšak so w katolskej „Lidowej stronje“ jara na tute zasłužby zapomina, dokelž „Čech“ druhdy jara kruće katolske zasady zastupuje a njecha wo kompromisach ničo wědźeć; młodźi dźěłaćerjo pak často swoje nahlady za jeničcy prawe dźerža.

Tak přińdźe nětko přewrót a katolikojo stojachu tu njepřihotowani a překhwapjeni, přeradźeni wot swojich tak mjenowanych přećelow, z kotrymiž su hač dotal w jenej frónće za narod dźěłali a też — ćerpjeli. **Započina so wótre přesćěhanjo cyrkwje.** Wosebje ze šulow chcychu hnydom katolsku nabožinu wućisnyć. Křiže buchu wotstronjene ze šulskich jstwow, z wyššich rjadownjow srjedźnych šulow bu nabožinska wučba jako přinuzowana wotstronjena, w nižšich jenož hodźina za tydźeń ćerpjena. Zo by so katolska cyrkej cyle zničiła, bu tak mjenowana čěskosłowakska cyrkej, kotruž běchu někotři njehódni duchowni założili, na wšě možne wašnjo podpjerowana. Tući wotpadnicy zebrachu na namócne wašnjo, často z krewjepřelećom, wšelake katolske cyrkwje, přebichu wšelakorych swěrnych duchownych, někotrych na smjerć, spowalachu křiže a pomniki swjatych, mjez druhimi na prěnim městnje też mnohim Serbam derje znaty stołp Maćerje Božeje na staroměšćanskim naměšće w Prazy — ale nihdźe skoro njebuchu njedočincy wuslědźeni, abo hdźež bě tola to cyle jasnje znate, buchu pak wuswobodźeni pak jenož k małym khostanjam a to hišće pod wuměnjenjom wotsudźeni, to rěka jeli mjez tym zasy něšto njezworaja, so jim khostanjo spušći. Cyłe knihi móža so wo tym pisać a su też hižo napisane, što su katolikojo we swobodnej wótčinje ćerpjeć měli.

Nowa žołma přesćěhanjow wali so před skoro dwěmaj lětomaj na katolikow při ludoličenju. Wšo možne bu činjene, zo bychu ličbu katolikow dele stłóčili: hrózba, pjenjezy, jebanstwo dyrbješe pomhać. Mnozy z tych, kotřiž so dachu naréčeć, su mjez tym zasy so do cyrkwje wrócili. Přez lěto trjebaše statistiski hamt, na kotrohož čole protestant a zažrany njepřećel katolikow Bohač stoji, zo by wunošk ličenja zjawnosći podał. A pře wšě nasylnosće su katolikojo tola hišće po statisticy wjacy hač 78 %. W Prazy je jich něhdźe 58 %, to rěka we wulkej Prazy, přetož po wójnje su so wšě předměsta hač daloko won na kraj z hłownym městom do jenoho cyłka zjednoćile. Najwjacy je jich k njewěrje wotpadło. **Čěskosłowakska cyrkej** ma něšto wjacy hač ½ milijóna, z kotrychž też połojca docyła ničo njewěri.

Po prawym je tuta nowa cyrkej hižo do dweju sektow so dźěliła, kaž so to podobnje wšudźom stawa, hdźež je so dźěl wot praweje cyrkwje wotšćěpił. Jedyn dźěl, wosebje na Morawje, z „biskopom“ Pawlikom chce abo je so hižo zjednoćił z prawosławnej serbiskej cyrkwju, kotrejež patriarch Dositej je też skoro wjacy w Čechach hač w Serbiji. Druhi dźěl, z wotpadnjenym knjezom Farskim twori presbyteriansku wosadu, kotraž wo „biskopach“ ničo wědźeć njecha. Wina je, zo Dositej Farskoho za biskopa wuswjećić njechaše dla joho njewěry. Farski je jara česćelakomny człowjek, kotryž chcyše před swojim wotpadom być z universitnym profesorom, potom z archidiakonom w Pilznje, haj samo z pražskim biskopom; ale wšudźe prózdny poby. Wón je docyła njewěriwy człowjek. W najnowšim času wuda češkosłowakski katechismus z wěstym Kalušom, kotryž bě prjedy bjez wuznaća, potom k tutej nowej sekće přestupi a so wuswjećić da. W tutym katechismje njewuči so wěra do najswjećišeje Trojicy; Jězus je jenož profeta; druzy profetowje su też Mohamed, Budha, Hus, Komenský; Bóh je „žiwy zakoń swěta“. Potajkim hoła njewěra.

Wosebje wothladali su sebi njepřećeljo cyrkwje na młodosć a dźěći. Kaž hižo prajach, bychu najradšo nabožinu docyła ze šule wustorčili. To wšak je přeco najwjetšoho dźěła wučerstwa. Wučerjo su z wulkoho dźěła njewěriwi Sokoljo, abo samo socialistojo, haj komnnistojo. Hdyž so jim to njeporadźi — přetož češke strony trjebachu za wjetšinu katolsku stronu — spytachu tola wuwučowanjo nabožnistwa počežić, haj znjemóžnić. K tomu dyrbješe tak mjenowany „Mały šulski zakoń“ służić. Na městno nabožiny dyrbješe so tak mjenowana laiska moralka, to rěka njewěriwa, kaž ju w Francózskej maja, wučić. Nabožina jenož po šuli, snadź samo w cyrkwi. Ale katolska strona njemóžeše tomu na žadyn pad přizwolić. Po dołhich wojowanjach bu postajene, zo je nabožina za katolske dźěći w ludowych šulach winowaty předmjet a ma so dwě hodźinje w tydźenju wučić. Ale starši, kotřiž sebi njepřeja, zo bychu jich dźěći na nabožinu khodźiłe, dyrbja to hač do 25. sept.

---

wuznamjenja wulki woporniwy wukon za joho čas a swědči wo joho lubosći. Z ponižnosću njepřida — runje Domašej Kempenskomu — dźěłu swoje mjeno. — Wšitke dalše přełožki wuńdźechu we starym abo porjedźenym evangelskim prawopisu.

Druhi přełožk wuńdźe w lěće 1845 z napismom: Domascha Kempenskeho Schtwore Knihi wot Khodźenja sa Khrystußom. Spisaćel běše młody kandidat, kantorski syn z Njeswačidła Arnošt Jan Wanak. Přełožkej přida Budyšski faraŕ Arnošt Bohuwěr Jakub krótki zawod. Wanak běše hłuboko pobožny człowjek, stoješe tehdy też zbudźenym Serbam blizko. Bohužel daše so wot sakskeje reakcije powužić, kiž joho jako naměstnoho direktora na Budyšskim seminarje postaji, štož jomu wjele hněwa wunjese.

Třeći přełožk pokhadźa wot kandidata Handrija Pencka, burskoho syna z Bělčec, w lěće 1845. Běše to stary kandidat, 1808 rodźeny, kiž so podarmo prócowaše, we Serbach městna dóstać. Běše přenadobny. Słušeše do tych mužow, kiž so njemóža přetłóčić. Běše to duša cyle bjez falša, pobožna, swěrna. Tak joho khwali Handrij Zejleŕ, w kotrohož farje bě swój wućek namakał. Jako běše wšitke nadźije na serbske městno zhubił, rozsudźi so — zo by tola swojim służił — serbskich wućahowarjow do Australije jako duchowny přewodźeć. W Barlinje w cuzym hosćencu skhori nadobo na ducha a zemrě tam 1849. Powěsć wo joho zadźerženju tam nas hišće dźensa hłuboko hnuje. Běše jara swěrny Serb, pilny a dobry spisowaćel.

Domaš Kempenski praji lib. I. cap. III, 6 Vere magnus est, qui magnam habet caritatem. Vere magnus est, qui in se parvus est et pro nihilo omne culmen honoris ducit.

To přełožuje Tecelin Měť takle:

Woprawdże wilki jo Tón, kiž ma wilku luboscz. Woprawdże wilki jo Tón, kiž jo wo tei swojei Mośe móliczki, ha scho to, žtoż jow tón naiwóschi Werschk teju Tżeścze rjeka za nitżo ma.

A Jan Arnošt Wanak přeserbsći:

Woprawdżi wulki je ton, kiž ma wulku Luboscz. Woprawdżi wulki je ton, kiž je, psched żobu maly a najwoschu Cżesż sa niczo dżerżi!

Jurij Libš pak pisa:

„Woprawdźe wulki je, štóž ma wulku lubosć. Woprawdźe wulki je, štóž je mały po swojej mysli, a štóž za ničo nima też najwyššu česć.“

Postup rěče kóždy spóznaje. Jurij Libš słowjeso, kiž je duša našeje rěče, najwubjernišo nałožuje a zamóže z njoho wšitke přibarbjenja a wotsćěny wudobyć. Smy přez njoho dóstali tajku knihu, kotraž budźe wěčny pomnik našeje rěče. Njech też bohate płody přinjese za naš cyły lud, njech k tomu přinošuje, zo so naš lud też znutŕkownje wobohaći.

Tutón přełožk móže wšitkim, też evangelskim Serbam służić. Su tola wosebje nabožnje zbudźeni evangelscy, kaž Tersteegen, Jan Arndt, haj też Marćin Luther, ju najwyše česćili a važili. Njech so tuta kniha tohodla też wot evangelskich Serbow prawje pilnje kupuje. Njech je kniha Jurja Libša duchowny zwjazk, kiž wšitkich wěrjacych Serbow zjednoćuje.

Hačrunjež stoji Jurij Libš hižo we wyššich lětach a je hižo na wumjeńku, hačrunjež je stajnje kipreje strowosće, je tute dźěło dokonjał z mnohim druhim dźěłom. Wobstara z wjetša feuilleton Serbskich Nowinow, wudawa powjedańčka, a husto ma też hišće w zastojnstwje wupomhać. Kajki to so błyšćacy příklad pilnosće a najnjesebićiwišeje lubosće k narodej! Vere magnus est, qui magnam habet caritatem!

Bóh zdźerž nam knjeza fararja Libša hišće mnohe lěta! Naš lud joho jara nuznje trjeba.

wozjewić a šulski inspektor to dowoli. Na městno laiskeje moralki přińdźe nětko tak mjenowana „občanská vychova a nauka“, to rěka woćehnjenjo na dobroho staćana. Płaćenjo za wuwučowanjo nabožiny chcychu na cyle překlepane wašnjo na cyrkej přewalić. Hač dotal běše to stat płaćił, kaž tež druhdźe, jako zarunanjo za kubła, kotrež su so pod Józefom II. cyrkwi a klóštram zebrałe. Ale ludowa strona běše na straži a přećišća samo powyšenjo płaćenja. Hač dotal při cyłej wulkej drohoće płaćeše so za hodźinu 1,80 kr. (jena króna, 80 halerjow), to běše po němskich pjenjezach něhdźe 1 ½ hriwny; za zwonkowne šule wokoło 25 halerjow za kilometr puća. Na wjetšich šulach buchu katechetojo wučerjam runja stajeni.

Ale kajke je nětko přewjedźenjo tutoho zakonja? Ministerstwo hišće cyłe postajenjo wudało njeje, a tak stawaja so tu a tam njewuprajite njeprawdy přećiwo katolikam. Tute šćuwanjo při započatku šulskoho lěta w septembru ze strony njewěriwych wučerjow! Človjek to skoro wěrił njeby. O kak smy wjeseli a dźakowni, zo mamy w Serbach hišće dobrych, swědomitych a wěriwych wučerjow! Dale praji zakoń, jeli w jenej rjadowni wšitke dźěći na nabožinu njekhodźa, móžetej so dwě rjadownje za nabožinu do jeneje zjednoćić, ale zo wjacy hač 60 było njeby. Hdyž nětko něhdźe 60 dźěći njebě, wěsće, što su to njewěriwi direktorjo a inspektorjo činili? Woni dowola jenož jenu hodźinu za tydźeń abo dwě abo tři njedźele, za tym hač je ličba dźěći, štož je cyle napřećo zakonjej. Zo dźěći njebychu rady na nabožinu khodźiłe, su šulscy zarjadnicy w mnohich šulach nabožniske hodźiny na kónc położili, kaž so to něhdźežkuli w Serbach ze serbskimi hodźinami stawa. A kelko skóržbow přikhadźa ze wšěch kóncow, zo wučerjo při wuwučowanju katolsku cyrkej a duchownych před dźěćimi hanja!

Nowe knježeŕstwo ma nětko dalše wěcy přećiwo katolskej cyrkwi na programje. Zakońscy ma so postajić, zo dyrbja so na katolskich kěrchowach tež druhowěriwi, wotpadnicy a njewěriwcy z katolskimi w jenym rynku pokhować, a nic na wosebitym wotdźělu. Tež trjebanjo zwonow katolskich cyrkwjow ma so při tym dowolić. Wšelake cyrkwje su w poslednich lětach cyle njesprawnje zebrali. To dyrbi so nětko zakońscy wobtwjerdźić; tež druhe maja so hišće wzać. Tež swjate dny dyrbja so zběhnyć, jenož hody, nowe lěto a s. Wjacsława chcedźa miłosćiwje wostajić, ale k tomu zawjesć dźeń 28. okt. (założenjo republiki), 1. meje (swjedźeń dźěła) a 6. julija (Hus).

A tola by knježeŕstwo z druhimi wěcami telko činić mělo, přetož hospodarske wobstojenja su ćežke. Wšudźom wysoke danje, kotrež wosebje burski lud tłóča, wšudźe bjezdźěławosć w fabrikach, při tym poměrnje wšitko jara drohe. Češka króna drje stoji wysoko, zo by so móhło w cuzbje tunjo nakupować. Tola zasy wysoke cła wšitko podrožuja. A runje wysoki kurs zadźěwa wuwoz fabriskich tworow. Češka je pokazana na wuwoz: 80% fabrikow stareje Rakuskeje je w nětčišej češkosłowakskej republicy. Wšitke kraje pak, do kotrychž móže so wuwožować, maja nizku valutu, tak zo ničo njekupuja. Tak přińdźe, zo su češke škleńčernje, tkajeŕnje a železaŕnje přepjelnjene ze składami.

Rozpisach wobšěrnišo położenjo katolikow w Čechach. Njech njepraji nichtó, zo sym přejara čornje molował abo łžał, kaž to knjez Šleca mjenuje, hdyž so jónu wěrnosć praji. Zo sym tež wo Sokole wěrnosć pisał, a zo joho pisanjo moje wobkrućenjo powaliło njeje, hnydom pokazam.

Tola tež něšto dobre ma tute wojowanjo, tutón češki „Kulturkampf“. Češki katolski lud je zbudźił ze smjertnoho spara; tón počina nětko katolscy čuć. Štóž je prjedy katolske Čechi znał a nětko přińdźe, tón so dźiwa; skoro njecha wěrić, zo je to móžno: tute nowe žiwjenjo, hdyž widźi, kak tysacy a tysacy młodych ludźi zjawnje wustupuja za swoju katolsku cyrkej a wěru, so njebojicy křičenja njepřećelow, hdyž widźi skoro na wšěch městnach kćějace katolske towaŕstwa wšelakich zaměrow. Su drje mnozy wotpadli kaž suche lisćo a halžki z mócnoho štoma, wichor traš je tež złamał někotružki halzu, kotraž njebě cyle wotemrěła, ale štom nětko počina so w nowej mocy zelenić. Tu so dopominam na słowo jenoho lutherskoho wójnskoho fararja, kotryž při powědanju wo wotpadach we wulkich městach praješe: „Hdyž z časami wjacy z katolskeje cyrkwje wustupja, praju sebi, romski bamž pak zasy smjeće přez płót mjeta, zo by swoje twarjenjo čiste měł.“ Tak běše tež tu. Mócne swobodne murjeŕstwo dyrbi zasy jónu napřećo swojej woli dobromu służić. Zo tute wojowanjo we Čechach ma swoje korjenje we wěstej centrali, je cyle jasnje dowidźeć z toho, zo tute wojowanjo je tež w Jugoslawiji, w Rumunskej, zo buchu tež małe pospyty činjene w Pólskej. Tež w Madjarskej dyrbješe być. Zemrětomu kejžorej Karlej so wša móžna podpjera slubi, jenož dyrbješe swobodnomu murjeŕstwu swobodu dać a napřećo katolskej cyrkwi wustupić. Ale Karl zwosta swěrny syn cyrkwje a wumrě radši we wuhnanstwje. Haj, swobodne murjeŕstwo ma tu swoju ruku při dźěle; na to pokazuje agitacija „Volné myšlenky“. Znate je Masarykowe słowo: „katolikojo změja telko prawow, kelkož budźa sebi wuwojować.“ Znate je, zo běše joho žadosć dźělenjo cyrkwje wot stata, štož dyrbješe minister Habrman po joho rozkazu přewjesć. A runje to je tež program swobodnych murjerjow.

Katolikojo wojowachu a katolikojo wojuja, stoja na straži. „Lidová strana“ rosće mócnje. Katolske towaŕstwa rostu wšudźe ze zemje, wosebje towaŕstwa młodosće a krasny Orel, tuta šula za woćehnjenjo přeswědčenych křesćanow. Za katolskoho křesćana je něšto, štož so samo wot so rozemi, zo dyrbi křesćanske přeswědčenjo so w žiwjenju pokazać. Wěra njeje něšto, štož ma jenož we wutrobje zakhowane być. Tuta sada je jenož fraza njepřećelow křesćanstwa, zo bychu tak lěpje móhli swoje wotpohladanja přewjesć. Hižo Khrystus žada zjawne wuznawanjo wěry, jeli ma někoho před swojim Wótcom za swojoho wučownika spóznać. Tohodla njepřipóznawa tež katolska cyrkej za swojoho sobustawa toho, kotryž njewukonja znajmjeńša wěste winowatosće. Hižom tuta přikaznja přećiwja so nowočasnej zasadźe: „nabožina je privatna należnosć kóždoho jenotliwca“, kotruž zasadu tež češki Sokol zastupuje. Ně, wěra je tež zjawna należnosć, dokelž ma so tež zjawnje wuznawać. To je wučba katolskeje cyrkwje wot wšoho započatka. Štóž so tomu napřećiwja, je přećiwo wučbje katolskeje cyrkwje.

Křesćanam, katolikam njeje nabožnosć jenož wěc wutroby, ně, je zjednoćenjo wšěch prawow a winowatosćow napřećo Bohu, a wona přeńdźe cyłe jednanjo křesćana. Haj, tež winowatosće napřećo statej a narodej su njesene wot nabožnosće a wěry. A Orel nětko ma nadawk a dźěła wědomje a mócnje na tym, zo bychu ludźo, kotřiž su doma nabožnje zmysleni, tež w zjawnosći přez swoje žiwjenjo zmužnje a njebojaznje křesćanske zasady zastupowali. To wšak so njepřećelam cyrkwje njelubi, a tohodla su woni słowo „klerikalismus“ wunamakali, zo bychu njewědomych a bojaznych katolikow z tym zaslepili. Zo je „klerikalismus“, tute wot Francózow přewzate słowo, tak zrozemić a so w češkim Sokole woprawdźe tež tak zrozemja, kaž sym ja w čisle 35 „Kat. Posoła“ napisał, a nic kaž knjez Šleca w „Serbskich Nowinach“ piše a kaž je to Sokol sam swojoho časa definirował, to wukhadźa ze wšědnoho jednanja a z tak mnohich spisanych nastawkow we „Věstniku Sokolském“, hamtskim to lisće češkoho Sokolstwa, po kotrymž so češke Sokolstwo ma; štož tam stoji, dawa činosći Sokolskich jednotow směr. 6. meje 1920 pak přinjese Sokolský Věstnik sćěhowacy nastawk, kotryž njepřećelnosć češkoho Sokola napřećo katolskej cyrkwi lěpje dopokazać njemóže a kotryž moje wuprajenjo docyła wobkrući. Piše so tam:

„Jedna so wo prašenjo klerikalisma. A tu hnydom praju: my Sokolowje khodźimy wokoło tutoho prašenja kaž kóčka wokoło horcoho wusmuža. Mamy resoluciju wot 28. novembra 1910 napřećo klerikalismu, napřećo Orlam, kotraž kónči ze słowami: ‚Do jednoty Sokolskeje njech so njepřijimaju přisłušnicy klerikalnych towaŕstwow a ći, kotřiž klerikalnym prócowanjam wědomje służa‘. Ale dźe-li wo to, tutu zasadu do skutka stajić, njewěmy, hdźe won a hdźe nutř. Dźeržimy so hišće stajnje njezbožowneje definicije, ze je klerikalismus „znjewužiwanjo nabožnistwa“. A dokelž so njehodźi prajić, hdźe dowolene wužiwanjo přestanje a hdźe njedowolene započina, je prašenjo, štó je klerikal, što je klerikalne towaŕstwo, što je klerikalna strona; pak je nam klerikal wěriwy evangelik, pak zasy njeje katolski duchowny, kotryž ludowu stronu na radnicy zastupuje.

A tola je kóždomu, kiž njecha so tajić, jasne, zo je prašenjo klerikalisma, prašenjo nabožnosće jenož pola nas přede wšěm a hłownje, jeli nic jeničcy, prašenjo katolicisma.

My to runjewon njewudźeržimy — chcemy-li zalězć do dospołneje nas zawěsće njehódneje jenakorosće — zasadu, zo njejsmy napřećo (žanomu) nabožnistwu.

Móžemy wo nabožnosći docyła měć wšelake měnjenjo, ale Čech, kotryž swoje stawizny znaje, štóž je demokrat, republikan, je a dyrbi być napřećo nabožnistwu, kotrohož najznutŕkowniše bycho je klerikalismus abo knježstwo duchownych, dušine wotročstwo a nućenjo. Dyrbimy być napřećo nabožnosći, z kotrejež přińdźe zarjadowanjo, kotrež je wusměšenjo našich dźensnišich demokratiskich idejow. Dyrbimy być napřećo nabožnosći, kotrejež wuznawarjo móža tež dźensa napřećo statnym zajimam wjedźeni być, napřećo narodnym zajimam.

Móža wšak tež wšće druhe klerikalismy być, samo tež njecyrkwinske, ale katolicismus je klerikalismus cyły a přecy. Su sebi snadź posłušnosć biskopam, bamžej, zatamanjo błudow a začisnjenjo wědomostnoho myslenja dźensniši „klerikalni“ agitatorjo a redaktorjo wumyslili, abo njejsće to wukli jako dźěl katolskoho nabožnistwa? Štóž „klerikalnym prócowanjam“ njesłuži, tón je runjewon hubjeny katolik. Prawy katolik je a dyrbi być klerikal, t. j. človjek, kotryž posłucha kleru (duchownstwu) a so prócuje, zo by jich móc zasy rozkćěła, kaž to přisłuša zastupnikam Božim na zemi; človjek, kotryž je napřećo pokročowanju, swobodźe, prawdźe.

Móžemy měć wo nabožnosći powšikownje, wo nabožnym čuću wšelake měnjenjo, ale smy-li myslacy ludźo 20. lětstotka, smy a dyrbimy być napřećo nabožinje, kotrejež wučenjo je tajkeje družiny, tak napřećo našomu přez postupjenu wědomosć wutwarjenomu zmyslenju, zo při najlěpšej woli njemóžemy znjesliwi być — njedowjedźemy

sebi tajke „přeswědčenjo“ ważić, nad nim ramjenja nic sćahować, so wusměwać. Budźmy jenož sprawni! Nabožnosće so też wuwiwaju, a my, ruku na wutrobu, njemóżemy nic być napřećo nabožnosći předlijeńčnej, kotraž so runa zdźěłanosći před tysacami lět.

(Přichodnje dale.)

K wujasnjenju.

W čisle 230 „Serb. Nowin“ wotmołwja redakcija na dopis najdostojnišoho knjeza tachanta Skale, w „Kat. Posole“ čo. 40 wozjewjenym. Při tym wupraja mysličku, zo Posoł wšě dopisy njepřijima, a tak je někotryžkuli katolski dopisowar na „Serb. Nowiny“ pokazany. Dla tych čitarjow tohole dźenika, kotřiž zdobom też Posoł dźerža, mamy za třebne tole wotmołwić:

„Katolski Posoł“ je organ towarstwa ss. Cyrilla a Methoda a swoju samostatnosć na kajkižkuli bok wobara.

Přez to pak, zo je towarstwowy organ, su joho redakciji pódla zasadow přistojnosće a moralki też hišće druhe mjezy sćehnjene; wona ma Posoł redigować w duchu zaměrow, kotrež ma towarstwo. Jedyn z nich, a to prěni, je spěchowanjo nabožnoho zmyslenja mjeze serbskim katolskim ludom. Tuž so samo rozemi, zo njemóże přijimać na př. dopisy, kotrež bychu móhłe tomule zmyslenju ześkodźić pak přez wobsah, pak přez wašnjo (tón), w kotrymž so też sama na sebi woprawnjena wěc wopisuje. Tale škoda by też nastała, hdy bychu so dopisy wozjewjałe, kotrež nahladnosći cyrkwinskich wosobow a zarjadowanjow njetyja.

Hdyž tuž je redakcija, někajki připis dóstawši so toho bojeć dyrbjała, njeje jón woćišćała. Tola wona też joho wotpokazała njeje, ale so za to starała, zo by sama na sebi drje łoskoćiwa, ale tola sprawna wěc też prawe městno namakała. Přecy je wo wobsahu a wotpohladanju tajkich dopisow tomu abo tamnomu sobustawej duchowneje wyšnosće wozjewiła, zo by tak wyšnosć zhoniła, přećiwo čomu so skorži a čomu móhła swoju kedźbliwosć přiwobroćić. Tejele zasady je so tež dźeržała wo należnosći klóštra Marijineje Hwězdy, z kotrejž so lětsa mnohe dopisy we „Serbskich Nowinach“ zaběrachu. Na nju wosebje pokazujemy, dokelž so wona we spomnjenym čisle „S. N.“ zdobom z Posołom naspominja. Hižo nalěto 1921 dósta redakcija Posoła wjacy dopisow, kotrež tam wuprajene njespokojnosće a žadanja přinjesechu. Wo nich wobhoni duchownu wyšnosć w Budyšinje a zdźěli nadrobnje pisomnje a hortnje też klóštrskomu duchownomu zastupjerstwu, pokazawši zdobom na to, zo je strach, zo so dopisowarjo na druhe nowiny wobroća, njezměje-li jeje puć wuspěcha.

Z tymile rozjasnjenjemi chcemy swojim čitarjam pokazać, zo je redaktor wosrjedź mjezow, kotrež su jomu sćehnjene, hladał, zo swoju winowatosć přećiwo cyrkwi a narodnosći dopjelni. Nadźija so tohodla, zo čitarjo swoju dowěru też dale „Kat. Posołu“ wobkhowaju. **Redakcija Kat. Posoła.**

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

dr. med. Cyrill Rězak w Budyšinje, nahromadźene přez **Aninku Julišowu w Čoplicach** lid. str.) **5000** hr., stud. theol. Michał Cyž we Wrótsławju 50 hr., Jurij Robl z Čornec **300** hr., probošt Vaclav Kotrch w Roudnicach w Č. **350** hr., Jan Cyž stud. w Prazy **600** hr., Jan Špitank z Kamjenca **100** hr., Mikławš Ćemjera z Wotrowa **100** hr.

Za fond Posoła: Mikł. Ćemjera z Wotrowa **500** hr.

Cyrkwinske powěsće.

Mjez katolskim serbskim duchownstwom so ze započatkom nowoho měsaca dalše přeměnjenja stanu. Na wuprózdnjene Kamjenske městno přińdże knjez farař Rjeda w Hajnicach, joho dotalnu faru přewozmje k. kapłan Cyž-Khrósćanski.

Woběmaj knjezomaj přeje też „Posoł“ wjele zboża a Božoho žohnowanja. Zdobom dźakuje so jimaj za jeju wulki zajim za „Posoł“, kotryž staj dołhe lěta jomu pokazowałoj na mnohotne wašnjo a dowolamy sebi jeju prosyć, zo też dale swoju lubosć a starosć jomu přiwobroćitaj.

Knjez Rjeda (rodź. 9. 4. 81) bu 6. 9. 1905 na knjeza wuswjećeny, kapłanješe w Njebjelčicach, Seitendorfje, Khrósćicach a Ralbicach a bu před něhdźe 4 lětami na Hajničanskoho fararja powyšeny.

Knjez Cyž (rodź. 19. 12. 83) bu wuswjećeny 10. 4. 1909, kapłanješe we Žitawje a Lipsku; wottam dźěše w aug. 1914 jako wojeński farař do pola a ze skónčenjom wójny wróći so domoj a bu kapłan w Khrósćicach.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 1509.—1512. z **Ralbic**: Mikławš Dubawa, Michał Rachela, Hana Kinkowa, Jurij Žur; 1513.—1521. z **Konjec**: Jakub Brězan, Hańža Kralowa, Mikławš Čornak (Kowařk), Michał Wićaz (khěžkař), Michał Rjelka, Jurij Ješka, Jakub Čornak, Pětr Krawc, Bernhard Hrehoř; 1522.—1526. ze **Šunowa**: Pětr Handrik, Jurij Möller, Jakub Mikławšk, Jan Matka, Michał Kowc; 1527. Jakub Paška z **Jitka**; 1528. 1529. z **Łazka**: Hańža Čornakowa, Marija Brězanowa; 1530. Vaclav Kotrch, probošt w **Roudnicach**; 1531. Pawoł Wićaz we **Wulkich Zdźarach**; 1532. 1533. z **Pěskec**: Pawoł Ryćerja, Jurij Šołta; 1534. 1535. ze **Sernjan**: Michał Šliž, Jakub Mikliča; 1536. Jan Šipšik z **Dobrošic**; 1537.—1539. Jan Cyž stud. w **Prazy**; 1540.—43. z **Radworja**: Jakub Šiman, Hana Brankačkowa, Handrij Hančik, cyrkw. wučer Jan Andricki; 1544. Jan Młynk z **Bronja**; 1545. Jan Khilan z **Kamjenjeje**; 1546. Hana Šołćic z **Lutowča**; 1547. Jan Wićaz z **Boranec**; 1548. Jurij Rychtař z **Khelna**; 1549. Michał Kocor ze **Žuric**.

Do kóždoho domu słuša:

Kročenjo za Khrystusom!!

1. **Pyšny zwjazk** . . . . . 500 hr.
2. **dalši ze złotym rězkom** . . . 440 „
3. **z čerwjenym rězkom** . . . . 250 „

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkuzłace nowosće
k rubiškam, jakam a pjelcowym poćehnjenjam
dóšłe.
Alfons Schauseil
w Budyšinje.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich kijow, tobakowych trubkow
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. —— Wšě narunanske dźěła.
Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
po dźeńskej płaćiznje.
rožki a pšeńcy
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Poručam
Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wulki

dźěćacy koncert

w „Krónje“ w Budyšinje
srjedu 25. oktobra 1922
započatk popołdnju z dypkom w **5** hodź.

Sobuskutkuja na 400 serbskich dźěći.

Solistojo: knježna **Ruth Krawcec** z Budyšina,
šulki direktor **Hanka** z Wjelećina.
Nawjedowař: hudźbny dir. **B. Krawc** z Drježdźan.
Při tym wustupi prěni raz **serbski orkestr.**

Wot 8 hodźin dalša zabawa a bal w Měšćanskej
:-: **zahrodźe** (znapřeća Serbskomu Domej). :-:

I. městno 50 hr. II. městno 30 hr. Dźěći płaća połojcu.
Programy do časa su dóstać w **Smolerjec knihańi a w Hospodańskim towařstwje** na sukelnskej drózy.

Wšěch Serbow wutrobnje přeprošuje
Hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje.

Dawam mojim česćenym wobkhodnym přećelam k wjedźenju, zo sym swoju praxis dla powjetšenja do towařstwa přewobroćił, kotraž je pod firmu

Revisions- und Treuhand-Gesellschaft für Handel u. Industrie m. b. H.

do wikowanskoho zapiska přijata. Z dobom su mje za knihowoho pruhowarja sudniscy pod přisahu wzali.

Za dowěrjenje, mi wopokazane, so dźakujo, prošu wo dalšu podpjeru tež pod nowej firmu.

Max Strympe w Budyšinje
Telefon 1079. na Lubijskej drózy 2.

Wobkhowane městno

za

Welsec kupny dom w Kulowje.

7%

płaćimy za nalutowanske zapołoženki.

Wěstosć dawaju 300 sobustawow, wšo burja z wokoliny, kotřiž ze swojim cyłym zamoženjom rukuja. Dalše wukazuje

předsydstwo:

Mič, hamtski předstojićeŕ w Němcach. **Čórlich**, gmejnski předstojićeŕ w Hósku. **Brězan**, młynski wobsedźeŕ w Salowje. **Nikoleides**, kubleŕ w Salowje. **Hernašt**, direktor a kubleŕ w Rachlowje. **Haase**, wučeŕ w Kulowja. **Handrika**, skótny lwikowař w Kulowje. **Bulank**, kubleŕ w Kulowcu.

Nalutowańja a wupožčeńja w Kulowje
zap. družstwo z njewobmj. ruk. (zał. 1893).

Janske kupjele w Smječkecach.

Njedźelu 22. oktobra 1922

domjaca kermuša.

W 4 hodźinach **koncert,** wječor **reunion.**
Wo bohaty wopyt prosy

Zarjadnistwo.

Kupać móže so wšědnje popołdnju wot 1—4 hodźin. **6. novembra** so kupjele docyła zawrjeja.

Wosadnik

z čerwjenym rězkom płaći 300 hr.

Za wšě dopokazy dźělbraća při smjerći a khowanju

Hańže zwud. Wincarjec

w Baćonju

wupraja sobu w mjenje zawostajenych wšěm z wutroby

„Zapłać Bóh luby Knjez!“

W **Hornim Wunjowje**, na dnju khowanja, 16. winowca 1922.

Jakub Delan, kubleŕ.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało cyle nahle knježnu

Hanu Dubawec

z Ralbic

w najrjeńšich lětach jeje žiwjenja — w 20. lěće — z tutoho swěta wotwołać. Smy ju pjatk tydźenja Ralbičanskej swj. zemi přepodali. Wróćiwši so wot jeje rowa wuprajamy wšitkim, kotřiž su jej posledniu česć wopokazali, wosebje kmótram, nošerjam a knježnjacomu towařstwu za bohatu wěncowu pychu, za pobožnu modlitwu na póstywječorach a k rowu-přewodźenjo swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Ralbicach,** na dnju pohrjeba 13. oktobra 1922.

We hłubokej zrudobje
swójba Dubawec w Ralbicach.

Wutoru 10. oktobra zemrě nam cyle njenadźicy naš luby a drohi nan a dźěd

Jurij Hejduška

žiwnosćeŕski wumjeńkař w Hórkach

swojele staroby 79 lět 6 měsacow 17 dnjow. Pjatk před tydźenjom smy na wosadnym kěrchowje joho zemńske powostanki k poslednjomu wotpočinkej pokhowali, zo bychu tu wočakałe dźeń zbóžnoho horjestaća. Wšitkim, kotřiž su jomu kajkužkuli lubosć za žiwjenjo wopokazali, na póstywječorach za njoho so modlili, joho k rowu njesli a přewodźeli, wuprajamy swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!“

W **Hórkach,** 13. oktobra 1922.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 6.— hr., :-: sobustawy płaća 5.— hr. :-:

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik

Čisło 44. | Budyšin, 28. oktobra 1922. | Lětnik 60.

Ličba, kotruž człowjek njeznaje.

Sy žno hdy před wšěmi Swjatymi wječor k njebju pohladał? A sy khwilu na nje hladał? Hwězda po hwězdźe so zabłyšći, jena jasniša dyžli druha. A přecy wjacy sy jich widźał: wulke někotre, druhe mjeńše. A hdyž sy kruće hladał, sy widźał cyłe syły małych, drobnuškich, a wulka smuha tajkich ćehnješe so po njebju. Kelko pak hakle khodźa tam, hdźež žane człowječe wóčko njedowidźi, a hdźež tež žana škleńca wjacy njedosaha? A kak krasne su!

Takle khowa tež njebjo swjatych, kotrychž mjena we wulkej litaniji njećitaš, a kotrež tež w žanej protycy njestoja. Ani w zapisku swjatych w Romje ja njenamakaš. Wjele je jich tych, kotrymž je katolska cyrkej za čas swojoho wobstaća česć wołtarjow dała: cyłe syły martrarjow a knježnow a wuznawarjow. Wšě te su za nas kaž te widźomne hwězdy na njebju. Wjetša, skoro njeličomna je čŕjóda tych, kotrychž je najwyšši sudnik a najlěpši mytowař sam swjatych prajił.

Hdy by nětkle zastupić směł do njebjeskoho Jeruzalema a hdy by so tam rozhladował: zawěrno, wjele znatych by tam nadešoł,. Ty by jich widźał w njebjeskej drasće, by widźał, kak njesu dobyćeřsku palmu we rucy, kak maja złotu krónu na hłowje, by słyšał tón spěw, kotryž woni tam spěwaju Bohu a joho Synej. A hdyž by sebi jich wobhladował, potom by spóznał mjez nimi tajkich, kotřiž su z twojeje wsy; snadź běchu jónu twoji susodźa; snadź bydlachu z tobu pod samsnej słomjanej třěchu. Snadź běštaj z jenym abo tamnym w jenajkej starobje! Staj hromadźe do šule, hromadźe won khodźiłoj. Waše pola storkachu hromadźe, w lěsu staj hromadźe dźěłałoj, kóždy na swojim. Z tej abo tamnej stej sebi druhdy hromadźe nuzu wuskorźiłoj, stej sebi wupowědałoj swoje wjesela; snadź tež druhdy na so hroznje počiniłoj. Widźał by tam znatych, kotrychž sy lubował a česćił jich počinkow a póććiwosćow dla; widźał pak snadź tež tajkich, kotřiž dawachu pohóršk a kotrychž žiwjenjo njebě bjez wjetšich porokow. Hakle na na smjertnym łožu su so nakazali kaž tón złóstnik na křižu. Na tych wšěch je so dopjelniło słowo: „Trón Boži a Jehnjećowy budźe w (njebjeskim) měsće a joho służownicy budźa jomu służić. A budźa widźeć joho wobičo, a joho mjeno budźe na jich čołach. A nocy dale njebudźe, a njebudźa trjebać swětłosće swěcy ani swětłosće słónca, přetož Knjez Bóh rozswětli jich, a budźa knježić wěki na wěki.“ (Zjewj. 22, 3—5.)

Hlejće, takle dyrbiće myslić wo njebjesach a wo tych, kotřiž tam su. Ale kak dźiwnje husto ludźo sebi swjatych mysla! Swjeći w njebjesach — hdyž to zasłyšiš, tu mysliš na pustnikow a pustnicy; na mužskich a žónske, kotřiž w klóštrach swoje žiwjenjo su Bohu poswjećili. Swjeći w njebjesach a před wočomaj stoja wam krute posćenja a pokućenja; heroiske skutki a wulke dźiwy. Swjeći w njebjesach — haj to su ći japoštołojo a ći martrarjo, kaž swj. Bosćan a swj. Hańža a swj. Měrćin. Ale na to so njespomina, zo swjeći su wšitcy w njebjesach, „kotřiž přińdźechu z wulkeje ćěsnosće, a wumychu swoje drasty a wučisćichu je we krewi Jehnjeća.“ (Zjewj. 7, 14.) Do nich słušeju wšitcy, kotřiž w Božej hnadźe wumrěchu; tež ći, kotřiž mějachu w čisću ćerpjeć. Je khudy Lazarus dźiwy činił? A tola praji Jězus wo nim: „Jandźeljo donjesechu joho do Abrahamowoho klina.“ Abo je snadź tón złóstnik na Jězusowej prawicy swoju křćeńsku njewinowatosć wobkhował hač do swojeje smjerće? A tola je Jězus sam joho zbóžnoho prajił. Tež ty, luby čitarjo, dyrbiš jónu přisłušeć do teje wulkeje ličby, kotruž nichtó přeličić njezamóže ze wšěch narodow a splahow a ludow a rěčow.“ (Zjewj. 7, 9.)

A zawěrno, njeje trjeba, zo do klóštra dźeš, abo zo do 3. rjadu zastupiš. Tež ničo wosebitoho so wot tebje njeżada; nic, zo dyrbiš hodźiny dołho w cyrkwi sydać, abo při wšěch wotpuskach być abo z kóždym prócesijónom, kotryž do Filipsdorfa dźe abo do Krupki, sobu hić. Swjatosćić móžeš so też, hdyž k Božej česći so poćiš a swojomu mužej a čeledźi w prawym času jěduže nawariš, a swoje dźěći derje zapłataš. Jenož to je třebne, zo přecy lěpje swoje słabosće spóznawać so prócuješ, a je wukorjenić hladaš. Třebne je, zo přecy bóle so wudospołnješ, a z póććiwosćemi swoju dušu pyšiš. Třebne je też wosebje, zo kaznju lubosće dopjelnješ: zo swojich lubuješ a z nimi so njewadźiš; zo ze susodami a ze wšěmi sy žiwy w měrje. Też česć druhoho dyrbiš sebi ważić a nic jich dobre boki hanić a wopaki wułożeć a jich wopačnosće wotkrywać. Swjaty budźeš z krótka, hdyž budźeš tak žiwy, zo budźeš na kóncu swojoho žiwjenja prajić móc kaž swjaty Pawoł: Dobre wojowanjo sym wojował, běh sym dokonjał, swěru sym wobkhował.“ Za to budźeš też dale prajić směć: „Naposledy je mi přihototowana króna sprawnosće, kotruž mi poda Knjez na tamnym dnju, sprawny sudnik.“ (2. Tim. 4, 6—8.)

A tak, luby čitarjo, móžeš też ty do njebjes, hdyž to chceš. A hdyž chceš z krótka sebi prajić, štó tam dóńdźe, potom njezabudź, zo ći, kotřiž wobkedźbuja wučbu staroho Tobiasa, kotruž na smjertnym łožu swojomu synej da: „Wšitke dny swojoho žiwjenja měj swojoho Boha před sobu a hladaj, zo ženje do hrěcha njezwoliš.“ Potom budźeš jónu swjaty w njebjesach.

Swětowy rozhlad.

Přichodnu njedźelu, 5. novembra, budźa wólby do saksk. sejma.

Někak póčnje so to też pokazować: tu a tam su zhromadźizny, też lětaki přikhadźeja a w časopisach napominanja. Tola je powšitkownje přihotowanjo za wólby hišće jara měrne. Skoro by sebi myslić dyrbjał, zo wulkoho zajima za nje njeje, abo zo wěste měnjenjo knježi, jako nowy sejm dołho dźěłać njebudźe a bórzy někajke politiske přeměnjenjo přińdźe. Abo dusy strach, što tola hrózbne wothódnosćenjo němskeje hriwny w bližšim přichodźe nam přinjese, wšu žiwjensku móc a žiłu? Kak daloko je hriwna zasy spadła, je spóznać toho, zo **stat za 20 hriwnowski złotak tónle tydźeń hižo 10 000 papjerjanych hriwnow** płaćeše, za 10 hriwnowski złotak 5000. A što wě, wo kelko wjacy budźe na nowy tydźeń dawać. Sćěhwk tohole wothódnosćenja je mjez druhim też tón, zo je němski kancler dr. Wirth hižo wozjewił, zo Němska entenće ničo wjacy płaćić njemóže. A što nětko ententa? Što postaji Němskej? Teje wobstojenja su so hišće zhóršiłe też přez to, zo Lloyde George je wotstupił wot knježeństwa a joho městno přewzał Bonar Law. Tón budźe po dowidźenju mjenje mile zmysleny přećiwo Němskej a njebudźe francózskim žadanjam na Němsku telko ćežow činić. Wšo to lemi drje też politisku zajimnosć a tohodla telko ćišiny do wólbow.

Kak dha budźemy wolić?

praša so tola někotryžkuli wólbykhmany a khmana. Při tym mamy rozspominać, kajke nadawki změje nowy sejm, a po tym so za wěstu stronu rozsudźić. Te budźa předewšim kulturne, a za tym hač budźe sejm zestajeny, změje też nowe knježeństwo mocy ke kulturnym zarjadowanjam. Tohodla dyrbi předewšim naše prócowanjo wo to hić, zo njewěriwe woršty znajmjeńša nic přez našu winu mocy njepřibudźa, a njemóžemy žaneje jich strony wolić. Te pak bychmy też sylnili, bychmy-li so wolenja docyła zdali. Tohodla **mamy winowatosć wolić** a to stronu, kotraž zasaduje křesćanske zmyslenjo a prawo zakituje. Ta čini křesćanska ludowa strona. Jeje nětčiši kandidatojo su studijny rada Wels w Drježdźanach, dźěłaćeřski sekretar Nowak w Lipsku a špitalski najeńk w Kamjencu, Wrobl.

Mamy wězo też hospodařske zajimy, a te su za nas Serbow, kotřiž smy skoro powšitkownje ratařskoho powołanja, předewšim ratařske. Te jenostroniscy kruće hlada zastupować němskonarodna strona, a tohodla też mnozy, wosebje wjetši wobsedźerjo maja ju za přihodźacu. Nikomu njemóže so za złe měć, hdyž chce swoje hospodařske zajimy měć škitane, tola ma so wopomnić: rjaduje

te sakski sejm? A je potom trjeba, za tajku stronu hłosować, kotraž drje chce twoje hospodarske interesy škitać a hajić, k tomu pak přileżnosće nima a njedóstanje? Powšitkownje je znate, zo sakski sejm hospodarske zarjadowanja zasadnje njepostaja, ale zo to so stawa w Barlinje. Z hospodarskich winow potajkim předewšim wolić njetrjebamy, ale z kulturnych. Tu pak kóždy, kiž je wosebje znutřkownu politiku poslednich 4 lět wobkedźbował, žana strona raznišo a wosebje za nas katolikow krućišo činiła njeje, dyžli křesćanska ludowa strona, zastupjena tu we Sakskej přez knjeza Heßleina. Tohodla też při lětušich wólbach redakcija „Kat. Posoła“ swojim čitarjam hinak radźić njemóže hač zo praji: Wolće lisćinu křesćanskeje ludoweje strony. Jeje prěni kandidat je studijny rada Wels.

Tón knjez je wězo, znajmjeńša po serbskej Łužicy, hišće njeznaty wšěm wolerjam, a bychmy wšitcy so wjeselili, hdy by na prěnim městnje zasy mjeno knjeza Heßleina stało. Też dalše mjena na lisćinje su njeznate, a wosebje też z narodnych winow bychmy sebi hinajše zestajenjo přeli. Tu pak so nětkle ničo přeměnić njehodźi, a tak njehladajmy na mjena ale na stronu, kotruž ma zastupować. Ta pak je, hdyž też nic sama na sebi hižo dospołna, mjez wšěmi druhimi za nas katolskich tola najpřihodniša Tuž wolimy a **wolmy**

křesćansku ludowu stronu

Wels, Nowak, Robel.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Ralbic. Přez smjerć † knjeza fararja Jana Justa nimale štwórć lěta wosyroćena wosada dósta zańdźenu njedźelu swojoho nowoho dušepastyrja. Dotalny zasłužbny Kamjenski farař wysokodostojny knjez farař Žur bu přez najdostojnišoho knjeza tachanta Skalu z Budyšina do swojoho nowoho zastojnstwa swjatočnje zapokazany. Wosobny wopyt přiwjeze nam našoho knjeza fararja z Budyšina sobu. Při Koslowskich čestnych wrotach postrowištaj nadobneju knjezaj křižerjej k prěnjomu razej do našeje wosady. Přede wsu při druhich čestnych wrotach wustupištaj knjez tachant a knjez farař, hdźež běše jimaj cyła wosada na čole towarstwa, šulske dźěći Ralbičanskeje a Konječanskeje šule, přez 50 wulkich a małych družkow, knježa wučerjo, cyrkw. předstojićerjo, kěbětarjo a 3 duchowni kk P. Romuald z Różanta, P. Ubald z klóštra Marijineje Hwězdy a kapłan Kětan napřećo přišła. Kapłan Kětan postrowi w mjenje wosady najdostojnišoho tachanta Skalu, so jomu dźakujo, zo nam wjedźe nowoho dušepastyrja, a nowoho knjeza fararja Žura jomu přejo strowotu, Božu hnadu a prawy wuspěch, zo by wobstać mohł w sudźe, hdyž změje něhdy za swoje jomu dowěrjene wowcki zamołwjenjo dawać. We wjazanej rěči witaše hišće jena družka z rjanym kwěćelom nowoho fararja jako měšnika, wučerja a wjednika do našeje srjedźizny. Na to nastaji so dołhi rjenje zestupany ćah přez wjes do cyrkwje. Při kerchowskich wrotach pyšnje zestajane wrota witachu nowoho fararja z rjanymi słowami swj. pisma: „Žohnowany, kotryž přikhadźa w Knjezowym mjenje.“ — Najdostojniši knjez tachant a farař překročiwsi wot družkow wobstupjenu cyrkwinu šćežku zastupištaj do z wěncami wupyšeneje cyrkwje. Swjatočnosć zapokazanja započinaše so z prózstwu na Ducha Swjatoho. Na to přečita so połnomóc installatora, kotryž ma w mjenje najdostojnišoho knjeza biskopa k. fararja zapokazać. Nowy knjez farař wo to najprjedy klečo prosy. Potom přečita knjez P. Ubald jako zastupjeŕ hnadneje knjeni a abbatissy Hany z klóštra Marijineje Hwědy powěsć, zo je hnadna knjeni knjeza fararja Žura z Kamjenca za nowoho fararja w Ralbicach najdost. knj. biskopej namjetowała. K tomu zdźěli so wobkručenjo najdostojnišoho knjeza biskopa, zo wosadźe sćele w k. fararju Žuru nowoho dušepastyrja, kotromuž je wosada dowěru, česćownosć a posłušnosć dołžna. Nětko zapokaza najdostojniši knjez instalaŕ nowoho fararja do joho zastojnstwa jomu přepodawši cyrkwiny kluč, wołtaŕ a tabernaklowy kluč. W sćěhowacym prědowanju rozłoži najdostojniši knjez tachant na zakładźe słowow „Woblečće so našoho knjeza Khrystusa“ wosadźe, kak ma so wosada přez wěru, nadźiju a lubosć a měšnik prez swoje dobre skutkowanjo a počinki woblec duch Khrystusowy. Po prědowanju wudźěli nowy knjez farař cyłej wosadźe prěnje měšniske požohnowanjo. Na to měješe nowy knjez farař prěnju wosadnu Božu mšu k čomuž jomu asistowachu Różenčanski knjez a Ralbičanski kapłan. Na woprowanju a po woprawjenju zanjese towarstwo „Lilija“ nowy kěrluš „Njebjes kralowa mjez wšěmi sy žohn'wana“ harmoniscy a hładcy, štož swjatočnosć wulcy pozběhny.

Ze swjatočnym Te Deum a požohnowanjom skónči so cyrkwina swjatočnosć. Wot družkow a duchownych sobubratrow přewodźany bu nowy knjez farař přez kěrchow, hdźež při rowje joho zemrětoho prjedownika k modlitwje pozastachmy, na faru dowjedźeny. Tam najdost. knjez tachant joho jstwu woswjeći a přepoda jomu cyły dom. Mjez zbožopřećemi ze strony wšitkich towarstwow a přećelstwa ma so wosebje wuzběhnyć rjane zastaničko towarstwa „Lilije“, k čomuž bě knjez wučeŕ Mikł. Hajna postrowjacy text zhotowił.

Wječor běše potom pola Wałdźic swjedźeń młodosće. Jewišćo bě k tomu z wěncami a pletwami wudebjene. Ze zhromadnym spěwom „Hdźe statok mój“ wotewri nawjedowaŕ zhromadźiznu a rozwi w powitanskej naréči zaměr swjedźenja: pěstować w młodosći mysle jasne, pobožnosć a wjesołosć a počesćić swojoho nowoho fararja a najdostojnišoho knjeza tachanta Skalu. Najprjedy přednjese sobustaw z młódšoho wotdźělenja towarstwa młodźencow Rólowu rjanu baseń „Spěw serbskich młodźeńcow“. Z prawym wurazom a zrozemjenjom nětko předstajachu sobustawy knježnow rjanu hru „Swjata Cita“ wot † k. fararja Justa k tomu připrawjenu. Wobsah hry kaž njebojazne a wušikne wustupowanjo hrajeŕkow wobkuzła wšitkich posłucharjow. Też samo šulskej dźěšći činještej při tym swoju wěc jara derje. Tak so nowa hra wšitkim jara lubješe, je dźě też połna rjanych powučenjow, a ma wjele rjanych scenow. — W přestawcy poréča najdost. knjez tachant staršim a młodości, swoju radosć a připóznaćo nad dźensnišim swjedźenjom wuprajiwši. Dokelž je dźensniši dźeń młody človjek šulu wukhodźiwši bóle wot swójby wotdźěleny a sam na so pokazany, je nuznje trěbne, zo duchowni młodosć w towarstwach hromadźa a jich w prawym křesćanskim zmysłu a też dobrej zabawje nawjeduja. Tuž dyrbja też starši swojim wotrosćacym dźěćom tajke towarstwa należnje poručeć a też wšudźe podpjerać. Přetož w njeskaženej młodości je nam dobry přichod zwěsćeny. — Mjez tym běchu přihoty za druhu krasnu hru „Swjata Katerna“ dokonjane. Hra so k druhomu razej předstaješe a to z tajkim wuspěchom a wudebjenjom, zo bě wšudźe jenož dospołne připóznaćo słyšeć. Scenerija, drasty kaž też dostojne wustupowanjo Katerny, Antonija a wšitkich druhich zbudźi pola připosłuchařstwa wulku radosć a duchowne wokřewjenjo. Tajke něšto pozběhuje woprawdźe wutrobu, znadobnja člowjeske zmyslenjo. Bě widźeć, kak wšědny lud sobučuje při tajkich hrach a so natwarja. Po druhim jednanju jimaše so też naš nowy knjez farař Žur słowa a poréča k swojim wosadnym. Z wurazom prošeše jich, zo bychu za nim stali, joho dźěło podpjerali a pomhali křesćansku mysl w zjawnym žiwjenju kaž też w prawej bjesadźe do skutka stajić. — Z rjanym swětłowobrazom „Překrasnjenjo s. Katerny mjez jandźelemi w jeje martrarskej smjerći“ skónča tuta rjana hra. Na kóncu doda hišće mužski khór towarstwa „Lilije“ štyrihłósny spěw „My swěrni Serbja chcemy wostać“.

Tak je drje so młodosć Ralbičanskeje wosady w zjawnosći z khwalbu pokazała. Njech tale jasna mysl, pilnosć a pobožnosć a wjesołosć we njej so přecy zdźerži a pěstuje! Potom změje nowy pastyr rjanu wowčerju jomu swěrnych wowcow, kotrež joho znaja a wón jich. Tole přejemy jomu z wutrobu. Njech Różenčanska Mać Boža, pycha našeje wosady, a naša patronka, swj. Katerna, jomu wuprosytej dołhe a hnadowne skutkowanjo w našej wosadźe.

Koncert serbskich dźěći

25. oktobra 1922 w Budyšinje.

Wšitke ptački přišłe su!
Wšitke ptački, wšitke?

Z hór a z hole, wot ranja a wječora běchu přilěćałe do Budyšina do „Krony“ naše serbske škowrončki a sołobiki a škórcy a łastojčki a su na něhdźe połdra hodźiny dołho po serbsku widliłe a hwizdałe a sćebotałe a spěwałe. Něhdźe 400 jich bě; wjacy hač bě na jewišću trěbnych. Tola hišće wjacy bě jich mělo być, hdyž wopominamy ważnosć, kotruž tónle koncert za dźěći same a našu narodnosć ma. To dźěći njezabudu, też we pozdźišich lětach nic, kak su tam spěwałe, drje nic wšo mištrscy — wšak też škórcy na topole a lipje druhdy falnu, hdyž su młode — tola z radosću a wjeselom. A su spóznałe, zo też serbski spěw so spodoba. Tón přiklesk hač skoro do poslednjoho kućika wobsadźeneje sale je jim to doswědčił a jim wostanje w pomjatku. Z toho koncerta skhadźa a rosće nadźija, zo budźa wot nětka serbski spěw sebi hišće bóle ważić, a zo tón bórzy zasy zaklinči z rjanym spěwom našich woprawdźitych ptačkow, lěsnych a pólnych, na přemoh po našich polach a honach wo žnje, a we zymje we jstwach a ćichich komorkach a zjawnych rejach.

Sławny skutk je tuž dokonjał naš hudźbny mištr Bjarnat Krawc. Naš přichod, serbske dźěći, prěni raz na jewišću a to na najwjetšim w Budyšinje. Kak so jim woči błyšća! A kajka wótra kedźbliwosć! Samo Wonec Jan, kotryž doma w šuli zrědka hdy je změrom, wón z napjatosću kedźbuje. 11 spěwow ze zběrki „Khwatajće, ale spěwajće“, běchu dźěći derje nawuknyłe — a nawučene. A štož bě sobu najbóle zwjeselace: wšitke spěwy

spěwachu z pomjatka, tak kaž ptački činja. To běše nimoměry ważne, tak móžachu wjednika sćěhować a za přichod też něšto maja. Haj, dźěći běchu sebi tak wěste, zo sebi druhdy zważichu bjez dirigenta; tola kruta a nazhonita ruka nawjedowarja młodźinu zdźerža. Spěwy přednjesechu dwěhłósnje. Dla małoho časa njeběše móžno třihłósne spěwy nawučić. Tola někotři mali „komponistojo“ dowolichu sebi „třeći“ hłós sobu zanjesć; to pak so jim tak prawje njeporadźi. Njeje wšak tak jednore, z dźěćimi z 11 wšelakorych šulow — běchu z Budyšina, Poršic, Rachłowa, Zarěča, Rakojd, Malešec, Bukec, Radworja, Baćonja, Khrósćic a Pančic — zhromadnje wustupić. A hdyž sebi człowjek pomysli, zo bě jenož dwójcy zhromadne pruhowanjo, potom běchu spěwy khwalobnje přednjesene. 7 spěwow přewodźeše orkestr. Serbski orkestr! Je to móžno? Haj, njebychmy-li měli Krawca, njebychmy měli serbskoho orkestra. So wě, zo bě hišće wjele njedospołnoho na nim; tola na to njesmě so tu hladać. Zjawny dźak słuša tomu, kiž je mysličku serbskoho orkestra spłodźił a so prócuje, ju wukonjeć; zjawny dźak pak też tym, kotřiž jomu swoje mocy wěnuja. Po času budźe lěpje, a wjeselimy so hižo na nowy koncert, kotryž nam naš orkestr zawěsće pozdźišo, snadź za lěto wuwjedźe. Takle dyrbimy dźěłać we Serbach: so stajić na swojej nozy a wubudźeć mocy, kotrež też w našim ludźe tča. Hižo dawno by so to stać mělo, tola też nětko njeje hišće přepozdźe. Jenož přeć ma so, zo zrozemjenjo za to w ludźe samym hišće přibudźe, a zo też hišće wjacy hižo wustojnych so namaka, zo bychu druhich, wosebje też móličkich wuwučeli. Starši pak, kotřiž maju wobdarjenoho hólca, wustojnu holcu, njesměli so pjenježnych a druhich woporow za tajke wěcy bojeć.

Do tychle dźěćacych spěwow zanjesyštaj nam, hižo wustojnaj, rjane spěwy: Ruth Krawcec a dir. Hanka-Wjelečanski. Wonaj pokazaštaj, kak też za mištrski spěw mamy kruchi w našej hudźbje a poesiji. Mócny přiklesk wupraji jimaj powšitkowne připóznaćo. Tak z wjeselom zapisujemy nowy nadobny skutk serbskoho naroda.

Wobrazki z politiskoho a cyrkwinsko-nabožniskoho (katolskoho) žiwjenja w Cechach.

(Pokračowanjo.)

Zo pak sej traš něchtó myslił njeby, zo je to snadź wuwzaćo, přidam hišće pokazki z druhich čisłow. 26. měrca 1920 čitamy tam: „Dźensa po 5 stach lět wróćimy so znowa k idealam taborskeje demokracije. Dźensa je přišoł čas, hdźež dźeržimy zličbowanjo z tutej cyrkwju (— katolskej — spis).

8. apryla 1920 w čo. 7 Sokolskoho Věstnika piše so mjez druhim: „To je nabožnistwo presidenta Masaryka. Bojiće so joho? Maće tajku nabožnosć za privatnu wěc jenotliwcow? Njesłuša tuta nabožnosć do sokolskoho wučenja? Njerěči ze rta Masaryka też Tyršowe Sokolstwo? Abo maće hišće stajnje w žiłach tamny jěd z Judeje (lěpje z Roma), kotryž je nam do nich wulała romsko-katolska cyrkej, dobyćerka nad našim narodom na Běłej Horje, hdźež je jezuitske cyrkwinstwo triumf mělo nad čěskobratrskej wěru Husowej?“

W tym samym čisle piše so dale: „Tak je Sokolstwo nowočasna češka nabožnosć. Sokolstwo ma skónčnje wo ważny dźěł wjacy hač křesćanska nabožnosć. Sokolstwo je zjednoćenjo křesćanstwa z antiku (pohanstwom). Ma-li křesćan ćěło za nječiste, za sudobjo wšoho njerjada: Sokol pěstuje po přikładźe starych Helenow kult krasnoho ćěła, wšak wožiwjenoho a wobknježenoho sylnoho ducha.“

„Tak je Tyrš přemóhł přez helenstwo romski jěd w češkej powazy.“ Lětsa pak přinjese Sokolsky Věstnik w 26. čisle napominanjo „Volné Myšlenky“ za wustupowanjo z cyrkwje. Wšudźe jenož napřećo katolskej cyrkwi„ a agitacija za wustupowanjo z cyrkwje, ale nihdźe słowčko, zo bychu cyrkwi swěrni wostali abo so zasy do cyrkwje wróćili.

Ale jenož přećiwo katolikam je Sokol tak njeznjesliwy, napřećo židam nic. Hač do lětušoho julija běše Sokolam dowolene, w židowskich čěłozwučowanskich jednotach „Makabi“ wuwučować.

Hdyž češki Sokol napřećo nabožnosći a wosebje napřećo katolskej cyrkwi njeje, čohodla potom pyta wón katolskim sobustawam dopjelnjenjo cyrkwinskich winowatosćow znjemóžnić z tym, zo swoje zwučowanja njedźelu a na swj. dnjach skoro wšudźe na hodźinu kładźe, hdyž su katolske Bože służby? Čohodla znjemóžnja katolskim dźěćom dźěłbraćo na prěnim swj. woprawjenju, na wobkhadźe z Božim Ćěłom? Čohodla njeda swojim sobustawam při pohrjebje za křižom hić, čohodla wostanje před cyrkwju stojo? Kak přińdźe dha, zo dźěći, kotrež su w Sokole, so wjacy na Božich służbach njewobdźěluja a cyrkwinske nałožki wusměšuja? Wotmołwa: Sokolske woćehnjenjo w přednoškach a z tym, zo so jim knihi do rukow dawaju, kotrež cyrkej hanja. Haj, sokolske jednoty tajke knihi też do šulskich knihaŕnjow daruja. Tajke knihi, tajke časćiše přednoški abo připominanja su kaž jěd, kotryž pomału skutkuje. Tu často najlěpše woćehnjenjo njopomha a też lud dosć wuwučeny a studowany njeje, zo by hnydom prawdu wot njewěrnosće rozeznał. A tohodla njemóže katolik być sobustaw tajkich towaŕstwow, přetož to je bližša přileżnosć k hrěchej a strach za wěru.

Češki Sokol njeběše přeco tajki, byrnjež wón też wot wšoho započatka zapłódk k tomu w sebi njesł. Přetož filosofiske a nabožne měnjenja dźensnišoho Sokola su jenož wupłód Tyršoweje naturalistiskeje filosofije, kotraž wjedźe preć wot křesćanstwa. Ale to so njespózna hnydom a potom zjednoći narodna ideja wšitko w narodnych ćěsnosćach. Wot sokolskich jednotow hač do lěta 1900 założenych su snadź pola 80% założerjo abo sobuzałożerjo katolscy duchowni. Tak je, kaž w Młodej Boleslawje, kotruž też mnozy Serbja znaja, słyšach, założeŕ tamnišeje Sokolskeje jednoty tamniši katolski faraŕ był. Skoro wšitcy starši duchowni powědaja, kak je so Sokol hišće před 20 lětami na cyrkwinskich swjedźenjach ze swojej korhoju, kotraž běše w cyrkwi swjećena, wobdźělił, kak při firmowanjach před biskopom paraděrował. Haj Sokol běše jónu znjesliwy, haj často přećelny napřećo katolskej cyrkwi, ale dźensa wón to wjacy njeje. Ně, dźensa wón wojuje přećiwo cyrkwi za Husa abo za njewěru. Na tym njezměni žadyn sokolski katechismus ničo — wšědne nazhonjenjo wuči to tysaćkróć.

Te samsne wobstojnosće kaž w Čechach su w Jugoslawiji. Za to, zo su katolscy Słowjenjo po wójnje so za južnosłowjanske mócnaŕstwo wuprajili, maja jenož přesćěhanjo hórše hišće hač w Čechach. Też tam su Sokoljo sobu w prědku w boju přećiwo katolikam. Tohodla pak su też wot serbskoho knježstwa podpjerowani: studenći smědźa jenož do Sokola zastupić, wojakam je jenož wobdźělenjo při sokolskich zwučowanjach dowolene. Orlej so kładu wšě móžne zadźěwki na puć. Ale tola kćěje tam też Orel, kotryž bu wot słowinskoho wótčinca dr. Kreka we l. 1905 w Lublanju (Laibach) założeny. Přičiny su tesame kaž w Čechach: też w słowinskim Sokolu rozšěrješe so njewěra a njepřećelnosć přećiwo katolskej cyrkwi. Tu założi dr. Krek, tónle wulki organisator Słowincow, wosebite katolske jednoty a mjenowaše je po mócnym ptaku swojich domjacych horow Orel (worjoł). Wone pak zdźeržachu drastu Sokolow dale, kaž też praktiske zwučowanja, kotrymž přidachu pěstowanjo wěry a křesćanskoho žiwjenja. W tutej sokolskej drasće wustupichu woni w augusće při orelskim zjězdźe k najwjetšomu hněwej češkich Sokolow. Wot Słowincow rozšěrja so Orel też nětko mjez Krowatami, kotřiž maja wot Serbow najwjacy ćerpjeć. Też w Jugoslawiji je nětko hesło: „Kóždy katolik Orel“.

Katolikam njepřećelscy napřećo wustupił hač dotal njeje pólski Sokol, kotryž też dżensa hišće pilnje so na zjawnym nabožnym žiwjenju wobdźěla. Wón też derje wě, zo by tajke wustupowanjo přećiwo cyrkwi započatk joho kónca było. A snadź njejsu dny daloko, zo pólski Sokol ze wšosłowjanskim Orlom do bližšoho zwjazka stupi. Dźěła so mjenujcy sylnje na tym, wšě čěłozwučowanske słowjanske jednoty, kotrež na katolskim zakładźe stoja, do jenoho wšosłowjanskoho zwjazka zapřimnyć.

Katolskoho Sokola mamy też hišće we Americy a to češkoho a słowakskoho. Też mjez ameriskimi Čechami a Słowakami spózna so bórzy, kak so češki Sokol přecy bóle wot zakłada katolskeje cyrkwje zdaluje. Woni założichu sebi tak swoje katolske sokolske jednoty, zdźeržachu wšitko kaž pola Sokola: mjeno a wustawu, kotruž pak z křesćanskim duchom napjelnichu.

Runje nastaćo katolskoho Sokola w Americy pokazuje nam, zo přičina katolskoho čěłozwučowanskoho hibanja njeleži w politicy, ale w potrěbnosćach křesćanskoho žiwjenja.

Też jene je k. Šleca w Serbskich Nowinach hišće wutykał, kaž by so Orel wot Słowjanam njepřećelskeje strony założił, zo by so Słowjanstwo rozšćěpiło. Štó je tón njepřećel? Čohodla joho njemjenuje? Abo měni, kaž češcy Sokoljo a njewěriwcy, zo je to katolska cyrkej abo, kaž woni to mjenuja, Rom, klerikalismus? To dźěn je runje pola češkoho Sokola a też pola južnosłowjanskoho, kaž pola druhich ludow pola njewěriwych, zo woni wótčinstwo, narodnosć jako něšto jim wosebite wobhladuja a kóždoho, wosebje katolika, za přeradnika narodneje wěcy wuwołaja, kotryž njecha so jich wašnju podwolić. Wosebje katolskej cyrkwi, katolikam wutykuja wšudźom njenarodne zmyslenjo.

Ale štó dha běše pola potłóčenych narodow najbóle prěni budźeŕ a zastawaćeŕ narodnych prawow? Štó pola Čechow, štó pola Słowakow, štó pola Słowincow, pola Krowatow, štó pola nas Serbow? Njebě to katolski duchowny? Runje pola Słowakow stoja na prěnim městnje katolscy duchowni, kotřiž su za swój narod najćežše přesćěhanja přećerpjeli. Kelko je znaty Handrij Hlinka ćerpjeł! A tosame widźimy pola Słowincow a Krowatow. Woni su južnosłowjanske mócnaŕstwo žadali a za nje dźěłali kaž jich wjednik dr. Krek, ale woni njechadźa za to swoju wěru předać, woni chcedźa też w nowej swobodnej wótčinje po swojej zdźěděnej wěrje žiwi być. Ale dokelž jim to schismatiscy Serbowje dowolić nochcedźa, dokelž jich chcedźa přewobroćić do schismatiskeje cyrkwje, dokelž katolikam bjeru katolske šule a katolskich wučerjow, katolske cyrkwje a cyrkwinske zamoženjo a tak cyrkej prošeŕku činja, zo njeby swoje nadawki dopjelnić móhła: tohodla je njeměr a njespokojnosć. Ně, my

katolikojo chcemy dźěłać a dźěłamy za swój narod, kóždy na swojim městnje, ale my chcemy při tym zdźeržeć swoju wěru a chcemy też, zo by narod po křesćanskich zasadach žiwy był a dźěłał. Křesćanske zasady dyrbja jež wšudźom w zjawnym žiwjenju, nic jenož doma w zakhowanym kućiku wutroby płaćić, a so wuznawać, jenož w tym zależi zbožo narodow. (Přichodnje skónčenjo.)

Wićne płaćizny minjeny štwórtk w Kamjencu. Pšeńca 9000—9500, rožka 8000—8500, nalětni ječmjeń 8800—9200, wows 9000—9500, syno 1300, běrny 500—550, butra, punt 520 hr., hewak wšo po centnarju a hriwnach.

Wićne płaćizny,

kajkež so 23. oktobra 1922 w Drježdźanach dawachu.

Woły: 5000—13500, Byki: 6000—12800, Jałojcy a kruwy: 4500—13500, Ćelata: 10000—16400, Wowcy: 6000—14000, Swinje: 21500—35000.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

J. Kuba
mydłowy muž
stoji
Budyšski hermank
při
starych kasarmach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuperjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Wobkhowane městno
za
Welsec kupny dom w Kulowje.

Nowe žónske a mužske kolesa
někotre trjebane mužske kolesa
a jene trjebane žónske koleso,
mantle a hadźicy a kolesowe dźěle
poručataj
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Wobkuzłace nowosće
k rubiškam, jakam a pjelcowym poćehnjenjam
dóšle.
Alfons Schauseil
w Budyšinje.

Křesćanske dźěłaćerske zjednoćeństwa.

Pónjdźelu 30. okt. zjawne zhromadźizny:

W Radworju pop. w 3 hodź. w Brylec hosćencu.
W Pančicach wječor w 1/2 8 hodź. w hosćencu.

Thema:
Położenjo we wóhnjotwjerdej industriji.
Hdźe je wupuć z nuzy našoho ludu?
Rěčnik: kol. J. Frankenberg z Berlina.

Towaršowje wohnjotwjerdeje industrije, přińdźće wšitcy k tutym ważnym zhromadźiznam.

Powołanski zwjazk němskich keramskich dźěłaćerjow.

Wólbna zhromadźizna

němskonarodneje strony

póndźelu 30. oktobra wječor w 7 hodźinach
we Wjenkec sali w **Khrósćicach.**

Rěčnikaj: dr. Britze z Barlina a hrabja Schall-Riaucour z Huski.

Podwólnje k wjedźenju dawamy, zo naš wobkhod wot 30. oktobra zasy polnje dźěła. Kóždy nadawk so rady přijima.
Też so stajnje wšě žiwe a čorne drjewo kupuje.
Firma P. Rocho w Sernjanach
Post Rosenthal b. Kamenz i. Sa.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo
ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 6 hr., sobustawy płaća 5 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 45. | Budyšin, 4. novembra 1922. | Lětnik 60.

Hdyž tu, potom nic tam.

Hdyž nětkle, tak nic potom. A tale myslička ma spodźiwnu móc. Štož je hewak ćežke, bywa lóžše, a štož by rad wot so ćisnył, jeje dla dale njeseš.

Tale wěrnosć, lubi čitarjo, płaći też we duchownym žiwjenju a réka z druhimi słowami takle: Štož tudy zapokućiš, njezměješ tam. A to też wěš, zo tudy je lóže. —

Runje su Rózarije wuspěwali: mać a črjódka dźěći. November je, a to je khudodušacy měsac. A štóž je dobry křesćan, na nje njezabywa. A nětko khětře lehnyć! A bórzy słódcy drěmaju. Tak dźěći spja.

Ale maćeri je ćežšo, a njeje jej ani na spanjo. We połnocy zasy stanje a synje so k woknu. Wonka pak wětřik zakhadźa, a wokoło rózkow hwizda a z wokeńcami torha. Kaž by cyłu khěžu powalić chcył! A na njebju honja so mróčele, nimaju měra a nimaju byća. Čěmnje předobywa so druhdy měsačk. Nadobo wětřik wućichnje; skoro mać swoje dźěći w komorcy drěmać słyši.

Ale zasy wětr zaruje, a zasy kwiči a hwizda a winči. A tej žonje při woknje je, jako by z wětrow słyšała kude duše žałosćić, a wona dopomni so na swojoho muža, kiž w polu stoji přećiwo Francózam. Što z nim?

A zrudoba ju přewozmje. Kruće ju přima a ju dźerži, jako by z wótrymi pazorami jej we wutrobje ryła. A sylzy so jej ronja a ze rta so jej dobywa žałosć, a wona płače: „O Božo, ja wjacy njewudźeržu. To, štož mam njesć, je přewjele. Dźěła a starosće mje skóncuja.“ — Hdźež pak je zrudoba a hdźež też wěra, tam pak je też Jězus blizko. A njewidźany zastupi wón też tej žonje do jstwički, a wón přistupi k njej a ju měruje: Budź kruta, budź sćerpna. Hlej z woknom won na pohrjebnišćo. A te ći wotmołwi, čohodla tudy dyrbi člowjek ćerpjeć.

A žona pozběhnje woči a hlada na kěrchow. Tu a tam swěći so hišće swěčka, kotrež su wječor prjedy ludźo swojim lubym zemrětym na rowy stajeli. W jich čerwjenym swětle pozběhuja so křiže, jedyn za druhim, rynk po rynku. A na tych křižach su mjena: wšelakore. To su tam mjena bohatych. Ženje, też te najmjeńše, sebi njejsu zapowěsć trjebali. A wužiwali su też dosć. A to su tam druhe mjena, mjena khudych. A widźi tam mjena a so dopomina, što wšo su ći wbozy ćerpjeć dyrbjeli, kiž su tam pokhowani. Khorosće, njezboža, lědom hdy kusćičk wjesela. Cyły procesijón tych wotemrětych tak da ćahnyć přez swoje mysle. A wšěch jich znaje. Ach kak wjele tola je jich mjez nimi, kotrymž tu tak zawidźachu jich zbožo. Ale nic mjenje, haj hišće wjacy widźi jich, kotrychž kóždy we wsy wobžarowaše a z kotrymiž měješe jedyn kaž druhi sobuželnosće jich domapytanjow a tyšnosćow dla, kotrež su we swojim žiwjenju ćerpjeć měli.

A hdyž su lědom wšitcy ći mortwi takle so jej předstajeli, a wona skoro na kóždoho zasy spomniła, tu póčnje Jězus zasy k njej a praji: „Hlej, wboha wutroba, to přińdźe smjerć a wšitcy ći woni mějachu hić. A bohaty wopušći swoje pjenjezy a kubła a hrody; wjesoły swoje wjesela a wužiwanja. Khudy dźěše runje tak, też zrudny a njezbožowny. A w rowje je jedyn kaž druhi, wšitcy tłaju a hnija. Tola, mjez kotrymi by chcyła, zo by twoja duša kročiła? Přińdźe smjerć a też tebi žiwjenjo skónči. A też ty budźeš jónu pohrjebana. — A duša?

Tu — što to bě? Pos bě zašćowkał. Žona stanywši wot wokna, dźe poskać. Ale wšo zasy ćicho, jenož něchtó hišće tam po rowach khodźi. Snadź jedyn, kiž z pola domoj přikhadźa a to, štož zawostaji, hdyž won ćehnješe, nětko na kěrchowje pyta. A zasy synje so wona k woknu a z nowa póčnje Jězus k njej rěčeć: „A ty, luba dźowka, žałosćiš, zo maš ćerpjeć? Sy hižo zabyła, štož mój duchowny dźensa z klětki je rěčał? Też najwjetše ćerpjenja, a też najhórše bolosće, što su wone tola pornjo tomu, štož maja duše w čisću ćerpjeć! Hdyž twój muž, kiž je we wójnje, by trójcy, dźesać króć telko ćerpjeć měł, kaž nětkle dyrbi; hdyž byštej twoja zrudoba, twoja starosć wjele króć hóršej byłej dyžli stej: potom so waju ćerpjenja tola hišće runać njebychu móhłe ćerpjenjam, kotrež dyrbja khude duše w čisću njesć. Ale před tutymi bywa najmjenje ludźi přelutowanych, přetož ničo nječiste njemóže do njebjes. A hdy bych nětko waju wolić dał mjez ćerpjenjemi tudyšimi a tamnišimi: ja so boju, wój byštej sebi přałoj ćerpjenja w čisću. Jenož nic tudy žane ćerpjenjo! A tohodla wamaj wolić njedam. Dokelž waju lubuju z bóžskej lubosću, wobeju bóle, hač ty swoje dźěći a też swojoho muža, tohodla wamaj ćerpjenja hižo tudy na zemi sćelu, zo byštaj tam před nimi byłoj přelutowanaj. A što tak žałosćiš? Z lubosću sym wamaj tutón kříž napołožił.“

A žona, to słyšawši, padny na kolena a prošeše: „O Jězuso, nětko widźu a spóznawam. Nětko chcu też sćerpna być a kříž dale njesć. Jenož ty mi pomhaj!“ —

* * *

Štož tudy pokući, změje tam hižo wotpokućene, a puć do njebjes njebudźe zahaćeny.

Politiski rozhlad.

Člowjek a joho zbožo matej swoje časy. Njewužiš-li prawoho wokomika, maš to často dołhe lěta, snadź cyłe žiwjenjo, pokućić, W tym nastupanju płaći stare přisłowo, kotrež wězo mnozy na škódne wašnjo zrozemichu. Carpe diem, quam minimum credulus postero. (Wužij dźeń; na jutřiši so njespušćej!)

To płaći też wo ludach a jich podeńdźenjach; to płaći předewšim też wo wólbach zastupjerjow, kotřiž maju wo zbožu ludu radu składować a tych pomjenować, kotřiž jich radu a mysle k zbožu ludu wuwjesć maja! A tak wužijmy dźeń 5. novembra prawje: swědomiće, bjez roznjemdrjenja, jenož po rozomje: hewak móhł so bórzy kać měć a wotpokućić sam a twoji. K tomu słyš tule radu:

1. **Kóžda a kóždy, kiž je přez 20 lět, ma winowatosć wolić.**

Znate je, zo „čerwjeni“ skoro wšitcy wola. Jim dopomhaju k mandatam (sydłam) přiwisnicy druhich stronow, hdyž njewola docyła.

2. **Do sakskoho sejma mamy wolić předewšim z kulturnych winow.**

Póńdźe wo tyćo, we wěstym nastupanju wo byćo našeje katolskeje cyrkwje wosebje, kaž křesćanstwa powšitkownje we sejmje. Hospodarske zajimy tohodla tu nimaja na prěnim městnje soburěčeć a to ćim mjenje, dokelž ma sakski sejm na nje mało wliwa. Wone postajeja so w Barlinje.

Tohodla:

3. **Žadyn njesmě wolić „čerwjenu“ lisćinu. Přetož wón podpjera přez to njewěru a podrywa swoju wěru.**

Posledni sejm a poslednje knježeństwo, kotrejž běštej „čerwjenej“, stej nam wobradźiłoj zakonje, kotrež wustorkuja nabožinsku wučbu z ludowych šulow, zakazuja paćeŕ we šuli, njedowoleja, zo so mjeno „Bóh“ při rozwučowanju smě prajić, přikazuja, zo maja šulske dźěći do šule přińć na wšelakich křesćanskich swjatych dnjach atd. Štóž potajkim nochce, zo by šula nabožny raz zhubiła; štóž nochce, zo bychu joho dźěći njewěriwych wučerjow dóstałe, kiž nochce, zo by nowy sejm a nowe knježeństwo hišće dale a hórje dyžli stary sejm abo kaž stary sejm křesćanstwu škodźało, tón njemóže wolić žanu „čerwjenu“ lisćinu.

4. **Kóždy a kóžda dyrbi wolić wěstu křesćansku stronu.**

Nowy sejm budźe dowidźomnje předewšim jednać wo nowym šulskim zakonju, wo nowym zarjadowanju mjez cyrkwju a statom. W křesćanskim zmysłu a zaměru pak so woboje jenož stanje, hdyž změja strony přewahu, kotrež budźa za křesćanstwo. To budźetej němskonarodna a křesćanska ludowa strona. Strony, kotrež drje njejsu runje přećiwo křesćanstwu, tola też lědom, abo jenož słabje za nje, też njemóžeš wolić. Ale też mjez němskonarodnej a křesćanskej ludowej stronu maš wubjerać. Přetož

5. **Wolić dyrbiš stronu, kotraž dźěła za twoju katolsku wěru a cyrkej.**

Nimo křesćanskich zaměrow powšitkownje maš hišće hladać, zo bychu też zajimy twojeje cyrkwje wosebje we sejmje zastupowane byłe. Dyrbiš tohodla hladać, zo katol-

skoho muža do sejma dóstanješ. K tomu pak jeničcy wuhlady poskića křesćanska ludowa strona. Hižo jeje prěni kandidat je katolskoho wěrywuznaća.

Też „deutschnationalna“ lisćina ma katolskoho muža. Tam stoji hrabja nad Huskej, tola hakle na 10. městnje. Tuž je tak kaž wěste, zo tón městna we sejmje njedóstanje. Při poslednjej wólbje mjenujcy měješe ta strona we łužiskim wólbnym wokrjesu jenož 7 mandatow. Njech su też němskonarodni w poslednimaj lětomaj jara za wólby přihotowali, njech też nětk z wulkim aparatom za so agituja: 3 mandaty přidobyć njemóža.

Tola też hdy by tón knjez dobył, što budźe nam pomhać móc? Hižo, zo je hrabja, budźe też w nowym sejmje tak jomu do škody, zo wšě joho skutkowanjo wostanje bjez wuspěcha, We **sakskim** sejmje budźe hrabja předaty muž.

Abo budža cuzowěriwi deutschnationalni jomu při tym pomhać? Tu njech so nichtó njemyli. Kak sebi katolikow waža, je z toho dowidźeć, zo hrabju njejsu na wuhladne městno swojeje lisćiny stajili, ale tam, hdźež drje wěsće přepadnje. Joho katolske mjeno na lisćinje ma jenož katolikow wabić, zo bychu ći za deutschnationalnu stronu hłosowali a tak tym pomhali, hišće jene abo druhe městno (potajkim 8. abo 9. mandat) přidobyć, a ći potom móhli krućišo za wšoněmcowstwo a pjenježnistwo dźěłać. Wšěch prěnich dźewjeć městnow pak je z cuzowěriwymi wobsadźenych. Njeńdźće tuž na lěp!

Kelko lubosće ke katolikam při deutschnationalnej stronje je, wě kóždy dale ze zańdźenosće. Hdyž mějachu woni hišće (hač do nov. 1918) knježeŕstwo we swojej mocy, běchu přećiwo katolikam hórši, dyžli nětkle „čerwjeni“ su. Našej cyrkwinskej wyšnosći we Budyšinje a Drježdźanach wěstej we tym nastupanju hrózbne dopokazy.

Hinak je to z křesćanskej ludowej stronu. Wosebje jeje posledni zapósłanc, knjez Heßlein, je njebojaznje a njesprócnje we sakskim sejmje a pola knježeŕstwa za prawa sakskich katolikow wustupował. A wón měješe při tym pomocy pola němskostatneje křesćanskeje ludoweje strony w Barlinje, kotraž tam w knježeŕstwu sedźi, (też kancleŕ dr.Wirth k njej přisłuša) a na Drježdźanske knježeŕstwo ćišći k našomu lěpšomu, hdyž so hodźi. Też tejele zepjery knjez hrabja měł njeby, dokelž su přisłušni joho strony w Barlinje w oposiciji a tak bjez mocy. Nowy centrumski zapósłanc pak tele zwiski też zasy změje.

Takle rozważejcy přińdźemy k spóznaću, zo, nochcemy-li sami k tomu přinošować. zo bjez zastupjeŕstwa našich katolskich zajimow we sakskim sejmje wostanjemy,

6. dyrbimy wolić křesćansku ludowu stronu.

K tomu chcemy hišće na to pokazać, zo jeli hdy, předewšim namakamy pola křesćanskeje ludoweje strony **zrozemjenjo za naše narodne należnosće.** Mjez wšěmi němskimi stronami je tale strona w tym nastupanju so jako jenička dotal wopokazała (na př. přećiwo Polakam); najhórši pak běchu stajnje ći, kotřiž nětko so mjenuja deutschnationalni. Hižo mjeno to praji. Na tym njepřeměni ničo, zo knjez hrabja Schall nad Huskej za swoju wosobu Serbam lubi swoju podpjeru. Njedwělujemy na joho dobrej woli, tola njedóstanje přileżnosće ju we sejmje wukonjeć, (hlej dypk 5 tohole wuwjedowanja.)

Po tychle myslach njemóže redakcija „Kat. Pósła“ hinak prajić hač

wolće křesćansku ludowu stronu

Wels, Nowak, Wrobl.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjenu póńdźelu bě w „Krónje“ wólbna zhromadźizna, powołana wot tudomnoho deutschnationalnoho wubjerka. Tola dyrbi so prajić, zo ju socialdemokratojo wšěch družinow dospołnje za swoju stronu wužichu. Najprjedy rěčeše prof. theol. Ziesché z Wrótsławskeje dioecesy za konfesionalnu šulu, potom hrabja Schall Riaucour jako kandidat němskonarodnych katolikow. Posledni hladaše so wuzamołwić, čohodla je so wot centruma wotdźělił a k němskonarodnym přestupił. Centrum stoji jomu přejara na lěwej stronje, joho zhromadne dźěło ze socialdemokratiju dowjedźe lohko też k jenajkomu duchownomu zmyslenju, wosebje je jeje stojnišćo přećiwo entenće wopačne. Hdyž bě hrabja swoju rěč přečitał, zamołwi so cyła črjóda socialdemokratiskich rěčnikow přećiwo deutschnationalnym. Jich słowa sapachu jěd a woheń přećiwo tym; zjewichu wšu hidu a njemdrosć, kotraž so wari we wutrobach dźěławoho ludu přećiwo zastupjerjam a přiwisnikam tejele strony; jenož jedyn komunist rěčeše přećiwo wšěm politiskim stronam, při tym swój system zničenja a znowatworjenja wobstojacoho porjada wukhwalejo. Hdyž też so njeda prěć, zo z wulkoho dźěła bě wěrno, štož so přećiwo deutschnationalnym praji, dha bě tola wobkedźbować, zo je też wjele hidy přećiwo cyrkwi, mało abo skoro žaneje česćomnosće před křesćanstwom a hłuboka žadosć, móc cyrkwje hišće bóle lemić. Wěriwy človjek, kiž je tole tam wobkedźbować přileżnosć měł, a byrnjež hewak snadź hospodarscy cyle ze socialdemokratami lubkował, je sebi tam prajić dyrbjał: Někajkej lěwej stronje njemóžu swój hłós dać, dha podrywam swoju cyrkej a přihotuju puće, zo moje dźěći njewěriwe wotrostu. — Připosłuchać pak móžeše sebi też někak předstajić, kelko „nahladnosće“ a tak „mocy“ by měł muž w sakskim sejmje hižo přez to, zo je hrabja. Tajki muž njemóže ani z nadźiju na wuspěšne dźěło do sakskoho sejma hić, jeli tam by přišoł. — Knjez hrabja Schall rěčeše też wo tym, kak chce za sprawne žadanja serbskoho ludu dźěłać. Jomu wosobinscy wěrimy; tola strona, ke kotrejž přisłuša, hižo nam praji, zo smy narodnje tam přeradźeni. Směšnje pak bě, hdyž wuzběhowaše, zo ženje njeby za wotdźělenjo serbskeje Łužicy wot Němskeje był. Štó sebi to žada? Też njemóže so zrozemić, kak móže hrabja katolikow k deutschnationalnej stronje wabić a zdobom prajić, zo by wjesoły był, hdy by křesćanska ludowa strona też zastupjerja do sejma dóstała. Jomu tola njemóže njeznate być, zo

---

Zabawny dźěl.

Putnikaj
abo
Falš so Bohu njelubi.

1. Běštaj pak, běštaj putnikaj dwaj,
Hłuboko w holi bydleštaj.
Khěžčičku měještaj wot hałžkow,
Woknješko wot drobnych lisćičkow.

2. Khlěb wonaj suchi jědaštaj,
Daloko po njón měještaj.
Wodu čistu piwaštaj,
Daloko po nju khodźeštaj.

3. Młody raz po khlěb šoł do města,
Stary so po čerstwu wodu da.
Hdyž wón pak jara wustał bě,
Při sebi takle prawješe:

4. „Daloko woprawdźe k studničcy mam,
Dawno mohł zwottorhać jětku tam,
Blizko při žórlešku stwarić ju měł;
Njebych so po wodu poćił a drěł!“

5. Hdyž je zaso swój karan sej wzał,
Do boka bjezdźak je pohladał.
Wuhladał pisać je młodźenca,
Nad tym so njemało spodźiwa.

6. „Ja sym tu za čas žiwjenja
Njezetkał ženje človjeka
Powěz mi, młodźenco, pytaš-li mje,
A što tu pisaš, praj! Prošu će.“

7. „Bóh je mje pósłał a napisać mam,
Kelko kročałkow sem a tam
Činiš tu Bohu k česći ty.“ —
Z wočow jom' posoł so pominy.

8. To bě jemu spodźiwnje.
Z toho putnik spóznał je,
Zo so Bohu to spodoba,
Zo wón tak daloko po wodu ma.

9. Putnikaj nět staj sej zradźiłoj,
Kheżku 'šće hłubje stajiłoj.
Za lěto Bohu k česći staj
Swjaty puć šłoj we daloki kraj —

10. Do kraja španskeho, do městačka,
Do cyrkwje Jakuba japoštoła.
Tam chcetaj k Bohu so modlići,
Za hrěšnych ludźi prosyći.

11. Putnikaj z hole won přińdźeštaj,
Khodźo wo hospodu prošeštaj.
Tři wonaj korčmički nańdźeštaj,
Do srjedźneje tam zańdźeštaj:

12. „Njeby naj', korčmarjo, hospodował?“
„Nócku drje waju bych za hosćow wzał,
Hejzo wój ničo mi njekradnjetaj.“
„Wzmi naju, njejsmoj dźě paduchaj!“

13. Putnikaj spaštaj. Wo poł nocy
Falšny korčmař so přisuny.
Jeju wón wobkradnyć mysleše,
Podarmo wšudźe pak pytaše.

14. Na to je jara so rozhněwał,
Njewědźał, što no by započał.
Wzał je swój, wzał je swój złoty nop,*
Kiž bě koštował tři sta kop.

15. Tyknył jón młodemu do wačoka.
Spali su nazajtra do ranja.
Putnikaj na puć so hotowaštaj,
Jara so hospody dźakowaštaj:

16. „Božemje, rjenje smój pospałoj,
Ničo ći, korčmarjo, njekradłoj.“
Mały kus dale staj přišłoj tam,
Korčmař je wołał za nimaj sam:

17. „Stejtaj a čakajtaj, putnikaj,
Wój staj mi šamałaj paduchaj!
Wój staj mi wzałoj mój złoty nop,
Kiž je mje koštował tři sta kop!“

18. Stary a młody so prašeštaj:
„Sy jón wzał, synko? prošu, praj!“
„Njejsym brał, nanko mój, sy ty wzał?“
„Ja pak jón tola też njejsym brał!“

19. Korčmař a ludźo přińdźechu,
Pytachu nop, haj pytachu.
Falšny tón korčmař přec pomasa
Pomasa młodom' do wačoka.

20. Wućeže z njeho tón złoty nop,
Kiž bě joh' koštował tři sta kop.
Wjedźechu so tam, wjedźechu
K sudnikej mi sprawnemu.

* Też rěka: złoty nóž, kiž bě joh' koštował tři sta króš.

tale strona ma wšě mocy napinać, zo by tam jenoho muža měła. A potom hišće šćěpić?! Haj, hdy by hrabja wuhlad měł, zo na 10. městnje joho lisćiny do sejma přińdźe, dha by so to hišće z joho stojnišća zrozemić dało; tola móže sebi prajić, zo tam njepřińdźe.

Z Budyšina. Nětk dóstachmy powěsć: Na čarje z Budyšina do Kamjenca statne automobile přichodnu njedźelu 5. novembra posledni raz pojědu.

— Minjenu njedźelu bě w tudomnej towaršni wólbna zhromadźizna křesćanskeje ludoweje strony. Při tym předstaji so jeje prěni kandidat studijny rada Wels wolerjam. Wón wuwi, kak ma so křesćanska kulturna politika wjesć, ma-li Němska zasy wotkhorjeć. Za tón nadawk pak njehodźi so na žane wašnjo deutschnationalna strona, byrnjež też přecy wudawała, zo křesćanstwo škita. Nazhonjenjo wuči, zo to jenož ze sebičnosće činja po swojim wašnju, a tak je přišło, zo so ta strona wosebje w poslednich lětach křesćanstwu škódna wopokaza. Tohodla so też wosebje Serbja njesmědźa zamylić dać; runje wo nich so deutschnationalni jara prócuja. Serbja pak njech njezababudu, zo ći wosebje też za cuze narodnosće ženje přećelnosće měli njejsu, ale nawopak. Kaž na kóždy bok tak też w narodnym nastupanju pak móža so Serbja na křesćansku ludowu stronu spušćić. Ta chce jich zajimy kruće a sprawnje zastupować.

Na to poréča němskostatny sejmowc Tremmel woprawdźe wustojnje a nadobnje. Na zakładźe křesćanstwa dyrbi Němska so wobnowić. Jenož te zamóže zły duch materialisma w němskim ludźe zničić a runje tón je wina joho hubjenstwa. Hižo do wójny, wosebje přez industriju a překupstwo je so do ludu dobył, za čas wójny přibjerał (Kriegsgewinne! Schwerindustrie!) wosebje pak po poražcy swětoweje wójny so hrózbnje wuwił. Tón zawinuje też z wjetšoho dźěla dźensniše hubjenstwo, dokelž wužiwa nuzu druhoho k swojomu wužitku. Přećiwo njomu dźěła křesćanska ludowa strona: ju dyrbimy tohodla wolić. —

— Štóž njeby wólbneje papjerki za křesćansku ludowu stronu měł, njech sebi ju sam napisakajkuž móže widźeć na předposlednjej stronje dźensnišoho „Posoła“ (Nawěšk Wels, Nowak, Robel.) Při tym dyrbi na to kedźbować, zo wozmje čistu bělu papjeru a wulkosć, kaž nawěšk ju ma. Ničo wjacy hač kaž nawěšk pokazuje, njech na nju njenapisa. Štóž ma wjacy hač jenu wólbnu papjerku za tule stronu, njech ju da druhomu.

— Smjertne njezbožo sta so póndźelu připołdnju na tudomnym dwórnišću. Ranžěrowanski dźěłaćeŕ Hobe při ranžěrowanju mjez storkačaj přińdźe a so tak ćežko zrani, zo hnydom wumrě.

Z Khrósćic. Štwórtk před tydźenjom wječor při hwězdojtym nazymskim njebju khwatachu wosadni ze syłami do Khrósćic — k Wjeńkecom na salu. Nic na wjesoły swjedźeń drje přikhadźachu, ale zrědka hdy je při rejach sala tak přepjelnjena była kaž tehdy běše. Stari a młodźi z blizkich a z dalokich wsow, wšě naše wosadne towarstwa a samo naše šulske dźěći běchu přišli. Chcychu so rozžohnować z wosadnym duchownym, knjezom kapłanom Cyžom, kotryž dyrbješe so tak nahle wot nas dźělić, zo by nastupił farske zastojnstwo w Hajnicach. „Štóž lubosć syje, lubosć žnje“, tute słowo so kóždomu na mysle tłóčeše, hdyž přepjelnjenu łubju widźeše, a knjez Dučman-Khrósćanski, kotryž knjezej kapłanej začuća zhromadźizny tołmačeše, je też wupraji. — Předsyda najstaršoho wosadnoho towarstwa Jednoty, k. hosćeńcaŕ Wjenka, zhromadźiznu wotewri. Khór šulskich spěwari přednjesy spěwy, kotrež běchu dźěći dźeń prjedy w Budyšinje spěwałe. Wjetša šuleŕka wupraji w krótkim hrónčku myslički a začuća, kotrež běchu ji na puću přez nazymsku wječornu krajinu dźens dušu jimałe:

So słónco skhowa. — Zyma bu!
A ćemna před nami wša šćežka.
Ty słónco był sy nam. Nětk dźeš,
A wutroba nam pře tebje je ćežka.

Nóc zemju krywa. — Bjezlóštna
A hrózbnosćow a strachow połna.
Ty swětło, ćopłota nam bě
A lubosć twoja hwězdźička tak tróštna.

So hwěžki zaswěća. — Kak su
Tam zdalene na nócnym njebju!
Pak swěrne, swětłe z nami du
A jasne pruhi k zemi sćelu.

Ty hwěžka zdalena! — So zdaš
Tak blizka mi, zo wjeŕški lěsa
Će dósćahnu. Tak, zdaleny,
Też ty nam blizki sy a přecy naš!

Ze wšěch dźakprajenjow, kotrež so knjezej kapłanej Cyžej stachu wot laikow a duchowneju sobubratrow, we wjazanej a swobodnej rěči, je jomu te wuswědčenjo napřećo klinčało, zo je wón we wosebitej měrje sebi lubosć wšěch dobył, a zo je tuta lubosć wosadnych jemu pomhała wšo to rjane wuskutkować, štož je wón za krótki čas swojoho přebywanja w Khrósćicach wuskutkował, wosebje na polu towarstwowoho dźěła.

W tej lubosći njech wón woda, jeli smy jomu dźělenjo wot nas trochu ćežke činili — je nam też ćežke było. Bóh daj jomu zbožo, hdźežkuli budźe w dalšim žiwjenju skutkować a zdźerž jomu to, štož je joho najwjetša móc, tu přećelniwu, njesprócniwu lubosć k človjekam, kotrejž so nichtó cyle wuwinyć njemóže.

My pak dźeržimy joho herbstwo, tu mysl, kotraž wot prěnjoho wokomika je była program wšěch joho towarstwowych prócowanjow, a kotruž je nětk jako poslednje přećo nam wuprajił: Zo by był „Serb Serbej bratr“ w njesebičnej lubosći, njech je kajkohož stawa štó chce!

Z Khrósćic. (Zejlerjowy swjedźeń.) Na Wšěch Swjatych wječor woswjećichmy we wužšim kole pola Wjeńkec Zejlerjowe 50 posmjertniny. Knjez kapłan Nowak bě swjedźeń za towarstwo młodźencow zarjadował a na njón wšě druhe towarstwa a jednotliwcow přeprosył. Wón přednošowaše ze Zejlerjowoho žiwjenja a pěsnjenja. Dosrjedź přednoška zaklinčachu Zejlerjowe pěsnje w Kocorowych melodijach, wótčinske, lubosćinske, přirodo-spěwy, ballady a pryzle, přednjesene zdźěła wot šulskoho spěwarskoho khóra, zdźěła wot sobustawow Jednoty, kk. Wjenki, Grofy, Skale, dr. Póla a wyšš. wuč. Hile, jako solospěwy a kwartety. Z napjatej kedźbnosću wšitcy připosłuchachu a w žiwym přiklesku swoje wjeselo zjewichu. Ludowomu pěsnjerjej njeje ćežko puć do ludowych wutrobow namakać. Kak zbožownu mysličku je tu knjez kpł. Nowak měł, dopokaza powšitkowne přećo: Wjacy tajkich wječorow, powučacych a pozběhowacych, na kotrychž so lud z ludowym wumjełstwom zeznaje!

Z Hrodźišća. Štwórtk rano 1/4 5 hodźin we hrodźe, wyškowskomu leutnantej z Krausej słušacomu, woheń wudyri, kiž so ruče po cyłym twarjenju rozšěri, tak zo njebě móžno, nadobu płomjenjam wukhować. Bohužel je sebi woheń też jene človječe žiwjenjo jako wopor žadał. Bětnaŕski wučownik, kiž chcyše z hišće třomi druhimi khamor wukhować, so přez špundowanjo přełama a tak pod khamor přińdźe. Tamnym třom so poradźi so wukhować, ale wučobnik namaka w płomjenjach swoju smjerć a njebě móžno, joho hišće wukhować. Mnohe sykawy z wokoliny běchu k hašenju přijěte; tola hród so do čista wupusći. Pódlanskim twarjenjam woheń njeje ześkodźił. Měnja, zo je woheń přez elektriske blotowanjo nastał.

Z Kulowa. Naša katolska wosada je wobzamkła, lětsa prěni raz cyrkwinski dawk zběrać. K tomu ma so 10 procentow dokhodnoho dawka z měšanych mandźelstwow pak 5 procentow přinošować.

Z Kulowa. Tudomnomu tkajerjej wołmjanych tworow, Bulankej na Wojerowskej drozy we jenej poslednich nocow za 250000 hriwnow tworow pokradnychu. Z woknom, kiž wurězaštaj, zalězeštaj paduchaj z dwórčka do wobydlenja. Z wulkej kedźbliwosću zwuběraštaj paduchaj najlěpše twory. Špatne wostajištaj ležo. Nakradnjene twory, nohajcy, rukajcy, košle, kholowy, wołmu, slě a druhe znosyštaj na farsku łuku. Tam měještaj ručny wozyčk stojo. Z nim z nakradnjenym kubłom k Wojerecam wotjědźeštaj. Wyše tworow też tošku z 1400 hriwnami sobu wzaštaj. We pódlanskej jstwi Bulang ze swojej mandźelskej při powočinjenych durjach spaše.

---

21. Sudźachu, sudźachu, wusudźichu
Młodemu putnikej šibjeńcu.
Jako pak młody tam wisaše,
Stary jemu tak prawješe:

22. „Wisaj tu, synko mój, lětko a dźeń;
Ja přińdu zas za lětko a dźeń.“
Hdyž bě so minył tónle čas,
Stary ze Španskeje wróći so zas:

23. „Wšak sy 'šće, synko mój, přeco žiw,
Štó ha je hěčku ći stajał, ow dźiw?“
„Swjata je Marja ju stajała mi.
Wšitcy su swjeći jěsć nosyli.“

24. Stary putnik dźe k korčmarjej:
„Žiwy mój syn je a mortwy njej'!“
„Tomu ja nihdy njewěrju ći,
Khiba zo dźiw so stanje mi.

25. W khěži ja suche mam kije tři.
Z lisćom te njesu njech jabłočka mi!“
Kije, hlej, zelene stejachu,
Ličkate jabłočka mějachu.

26. „W trubjeli pječene kury su tři,
Njech so wopjerja tajke we škli
A hišće z woknom mi wuleća;
Potom ći budu wěrići ja!“

27. Kury pjerjo so zwoblekachu,
Wšitke też z woknom won zwulětachu,
Hišće też na trawje zaspěwachu —
Ludźo wšitcy so spodźiwachu.

28. K sudnikam woni so ćěrjachu,
K šibjeńcy won khwatachu.
Putnika žiweho namkachu,
Jeho też hnydom z njej' wotrězachu.

29. Falšneho korčmarja wusudźichu,
Pójsnychu jeho tam na šibjeńcu.
Njebě 'šće nimo štwórć hodźiny,
Korčmaŕ hižo bě nježivy.

30. Kury pak sudnik wotpósła
Do cyrkwje swjateho Jakuba.
Tam před wołtarjom hišće su,
Pospochi pjerka pušćeju.

31. Do swěta šěroko pjerka du;
Wone su ludźom k pomnjeću,
Kak prawda prawda wostanje,
Falš pak zaso wopadnje.

Je nuzno tejle powěsći słowo přewoda dać? Njetrjeba poručenja, wukhwalenja; sama rěči za sebje. Jako melodram musy kóždu čućiwu dušu zajeć.

Žórła: Sm. I, 285; Łužičan 1862, 49 (Michał Hórnik); Č. M. S. 1880, 30 (Michał Róla).

Wobrazki z politiskoho a cyrkwinsko-nabožniskoho (katolskoho) žiwjenja w Čechach.

(Pokračowanjo z 43. čisła K. P., 21. oktobra.)

A tak je naše dotalne stojnišćo ke „klerikalam“ cyle přewobroćene a njesprawne. Nic tohodla smy napřećo nim, dokelž chcedźa swoje přeswědčenjo, swoje zaměry we zjawnosći k płaćiwosće přiwjesć, zo tohodla chcedźa politisku móc dobyć, to je jich prawo a winowatosć, kaž kóždoho, kotryž ma někajke přeswědčenjo, ale tohodla smy a dyrbimy napřećo nim być, dokelž z wobsahom jich přeswědčenja, dokelž ze zaměrami, kotrež chcedźa přetłóčić, za ničo w swěće njemóžemy přezjene być, njech su to zasady wěry abo pócćiwosćow, z kotrymiž bychu chcyli naše šule překisać, abo zasady politiske, socialne, po kotrychž bychu chcyli zjawne žiwjenjo zarjadować.

Smy z krótka a dyrbimy być napřećo katolicismej, njech traš su też po zdaću přemnozy joho přisłušnicy, a je nuzne, zo bychmy to jónu wotewrjenje a wótře wuwołali a w skutku wobswědčili.

Znapřećiwiće mi: Sokolstwo je założene na zakładźe narodnym, wšonarodnym, a njemóže so z tutymi prašenjemi zaběrać, kotrež dokónca narod „rozbijeja“. Bratřa a sotry, jeli wšitko „štož je češke rjane“, potom je też kóždy češki bolšewik, kóždy lichownik waš bratr. Tak ja njemóžu wótčinstwo zrozemić, zo bychmy jeno ze zahorjenym spěwom wokoło toho rejwali, štož je čerwjenoběłe. Ně, ja sym z Masarykom přeswědčeny, zo prawe wótčinstwo, narodnosć je program — też Hus je to hižo z druhimi słowami w znatej sadźe wo dobrym Němcu a hubjenym Čechu prajił. To znamjenja: Praji-li ja sym Čech, zo z tym rozemju: ja chcu a budu ze wšěmi mocami dźěłać, zo by mój narod tajki a tajki był. A tón program, te dźěło, te ideale móža za nas jenož pokročne być, po našim sokolskim hesle: „Do prědka, do prědka, do zad ani kročel!“

Njerad bych zhubił wěru, zo je Sokolstwo nic jenož narodne hibanjo, ale też narodnje tworjace, budźowace, z druhimi słowami: narodnje pokročne.

Štóž chce čitać, nańdźe wšitko, štož sym prajił, też w našej protiklerikalnej resoluciji z l. 1910. Nańdźe tam, zo „organisacija klerikalna pyta dobyć wliw na zjawne należnosće a na narodne žiwjenjo na škodu prawdy, wučenja a joho postupa.“ To su tute zaměry, tute zasady, kotrymž njemóžemy přihłosować — katolicismus. Namaka tam dale, zo je organisacija Orla zbudźowana na zasadach, kotrež su napřećiwne wuwiću našoho naroda, ducha narodnoho sebjewědomja, človjeskosće a swobody swědomja z časow husitskoho hibanja a cyłoho prócowanja z časa nowonarodźenja wukhadźacych a poškoduje a rozbije tak nic jenož jednotu naroda na zwonkowne, ale niči też nutřkownu čistosć joho češstwa.

Tute zasady — to je katolicismus. Kaž widźiće je to dosć zawodźete, njejasnje, wobhladniwje prajene. Tuta wobhladniwosć běše traš na městnje w l. 1910 w Rakusku w narodźe znajmjeńša na woči cyle katolskim, ale tajka wobhladniwosć by była njewotpuśćomna w l. 1920, w republicy, kotraž ma 6. julija (— Hus! spisow. —) za statny swjedźeń, hdźež nic jenož črjódy zdźěłanych, njewěriwych, ale też rjady narodnje a demokratiscy čućiwych duchownych a jednorych wjesnych wěriwych zjawnje katolicismus wopušćeja, zjawnje preč du wot Roma.

Bratřa a sotry, njejebajće so! Nastawa skónčnje zličbowanjo z Romom! Nastawa čas, hdźež nabožny postup, znutřka hižo dawno přewjedźeny, so też zwonkownje zjewi, nastawa čas, hdźež budźe kónc njehódneje dwojakosće a połojčnosće husitsko-katolske.

Wostanje-li Sokolstwo na stronje, přińdźeli pozdźe za druhimi, potom budźemy móc so z tymi wuměčować, kotřiž bychu prajili, zo je so běh časa přez nas walił, zo smy ze zańdźenosće zakhowana swětła zwonkownosć, kotrejž za přitomnosć pobrachuje žiwe a žiwjace jadro?!

Wěrju hišće, zo tomu tak njebudźe. Wěrju hišće, zo ze wšěch stron zahrima tak khětře hač móžno rune, jasne, woprawdźe sokolske hesło: Sokol njemóže być Riman, Sokol přeco doprědka, w kóždym wudospołnjenju, w kóždym zlěpšenju, w kóždym postupje, a tohodla też w prědku preč wot Roma!!“ —

Jeli tónle nastawk w hamtskim lisće Sokolstwa (češkoho) ludźom woči njewotewri, zo je češki Sokol přećiwo katolskej cyrkwi, potom drje ničo wjacy.

Minjeny raz je so při łamanju sadby tu předkhadźacy dźěł nastawka zmylnje wuwostajił. Štož po zwisku po nim měješe přińć, bě potajkim w poslednim čisle. Skónčenjo nastawka pak je nětko tele:

(Pokračowanjo z 44. čisła K. P., 28. oktobra.)

Zo bě Orel nuzny, to dopokaza joho mócne a spěšne rozšěrjenjo wosebje po wójnje, zo wukhadźa ta myslička z nutřkowneje potřěbnosće. Njewočakowanje rosćechu rynki Orlow, tak rychle, zo dyrbješe hłowne wjednistwo hańć, dokelž často dźěłaćerjo pobrachowachu. Też to hižo swědči za to, zo Orel njeje płód politiskeje agitacije, ale zo je wušoł z nabožnoho přeswědčenja katolskoho ludu, kotrež so z nohomaj teptaše. Tak spěšnje je Orel zrostł, zo wón dźensa blizko 200000 sobustawow stoji (nic 20000, kaž w čo. 35 Kat. Posoła přez ćišćeŕski zmylk stoji).

Orelstwo je žiwjeński program za jenotliwcow a za zhromadnosć; wone chce za katolske hibanjo w češkosłowakskim narodźe woćahnyć wěrnych Čechow, staćanow kruteje křesćanskeje powahi, njebojaznych a zmužitych staćanow, strowych ludźi, pócćiwych a njepowalnych na ćěle a duchu, wudebjenych ze wšěmi staćanskimi pócćiwosćemi.

Křesćanske zdźěłanjo rozoma a wole, prócowanjo za wuskutkowanjom křesćanskoho žiwjenskoho ideala w žiwej a skutkownej lubosći k Bohu a k bližšomu, woćehnjenjo k žiwomu začuću winowatosće a zamołwitosće, woćehnjenjo k harmoniji mjez duchom a ćěłom, k radosći žiwjenja, k radosći z powołanja a dźěła a k socialnomu čuću — to wšo tči w žiwjenju w Bohu, z Bohom a za Boha, kaž Orel to wuči.

To je program Orla, kotryž je so wutworił na zakładźe křesćanstwa, hłubokoho nabožnoho přeswědčenja a čuća, na zakładźe lubosće k cyrkwi. Orel je zjawny katolik, dokelž dźensa być Orel, to znamjenja, zjawnje a zmužiće swoju wěru wuznać. Ale Orel je też twarjeny na zakładźe lubosće k wótčinje a k narodej.

Hdźe je nětko městno za Serba-křesćana, za katolskoho Serba: Orel abo Sokol? Po wšěm, štož sym prajił, njemóže wotmołwa dwělomna być. Dźensa dyrbi kóždy, štož nabožnosć nastupa, barbu wuznać. Nimo je čas tajnych wučownikow, čas Nikodemow. Dźensa je čas zmužitych zjawnych wuznawarjow. Štóž tajnje, hdyž joho nichtó njewidźi, swoje winowatosće dopjelni, ale w cyrkwi, w šuli, na radnicy, při wólbach barbu wuznać njecha, tón njeje z Khrystusom, tón je napřećo Khrystusej. Tón njeje cyły, sebjewědomy křesćan. Tón je křesćan po mjenje, po zwučenju, bjez přemyslenja. Tón je wotročk ludźibojaznosće, kotryž sebi nihdźe a z nikim skazyć njecha. Tón wopruje swěčku Bohu a djabołej. Tajki žadyn dobry katolski Serb być njemóže. Tón móže jenož zjawnje a zmužiće swoju wěru wuznać. A tu je za njoho město jenož we Orlu. A tohodla bych so wjeselił, jeli by ta powěsć prawa była, zo je so Orel w Serbach założił, njech też pod mjenom Miłčan.

Serbska ćěłozwučowanska jednota dyrbi druhoho ducha měć, dyrbi měć orelskoho ducha. Nam katolskim Serbam njemóže dosahać, hdyž bychmy jenož župu Sokola tworili. Hdyž by sokolski zwjazk něšto wothłosował, by też katolska župa so tomu podwolić dyrbjała abo šmjatańca by była hotowa. Kak by to było z wobdźělenjom na zjězdach cuzych zwjazkow: by so katolska župa serbskoho Sokola też na zjězdźe katolskich Orlow wobdźělić směła, kotřiž tola katolskim Serbam bliže stoja hač njewěriwi češcy Sokoljo? By so katolska župa też na katolskich swjedźenjach wobdźělić směła abo by to było, kaž nětkole w Čechach, hdźež je to faktiscy njemóžne, ja měnju w sokolskej drasće? Kak by stało z dopjelnjenjom njedźelskeje winowatosće, hdyž by zwjazk powšitkowne zwučowanja zwołał do wokolnosće, hdźež katolskeje cyrkwje njeje a to njedźelu dopołdnja? Cyle wěsće bychu so katolske jednoty, hdyž by wo tym k wothłosowanju přišło, přehłosowałe, bychu w mjeńšinje byłe.

Mój nahlad by był, zo by so móhł wosebity serbski zwjazk wutworić, kotryž njeby ani so Sokol, ani Orel mjenował, ale mojedla Miłčan. W programje by so cyle wosebiće křesćanska ideja wobkručiła; jednoty bychu so po wěrywuznaću tworiłe, zo so žadyn přisłušnik jenoho wěrywuznaća njeby z ničim móhł někak ranić. Přetož při zdźěłanskich přednoškach dyrbi so na křesćanske zasady dźiwać a tute wobhladuje tola kóždy po swojim wěrywuznaću, haj hižom stawizny: bjezbarbne křesćanstwo pak by w swojich naslědkach tam wjedło, hdźež dźensa češki Sokol je. Sobustaw druhoho wěrywuznaća by so jenož cyle wurjadnje móhł přijimać, hdźež jednoty swojoho wuznaća měł njeby abo tajka w blizkosće była njeby. W Budyšinje byštej so dwě, katolska a evangelska wutworiłoj, znajmjeńša za zdźěłansku dźěławosć. Katolske jednoty bychu wosebitu župu tworiłe, kotraž by na zdźěłanskim polu (osvěta) autonomna była. Při zhromadnych wustupach by so mělo na to dźiwać, zo by so tak katolikam dopjelnjenjo cyrkwinskich winowatosć lohko zmóžniło. Też na cyrkwinskich wobrjadach bychu so officialnje wobdźělić móhłe (w zwjazkowej drasće). Też na zjězdach cuzych zwjazkow, też katolskich by officialne wobdźělenjo dowolene byłe. Na narodnym a ćěłozwučowanskim polu bychu wšitcy ze zhromadnymi mocami dźěłali. Drasta njeby ani sokolska ani orelska była, ale so wosebje zestajała, tak zo bychu snadź so w njej serbske barby zjednoćiłe. — Tohodla ani Sokol ani Orel, zo by serbska jednota so zakhowała, ale wot kóždoho te najlěpše wot Sokola ćěłozwučowanjo, wot Orla krute křesćanske zasady a wot wobeju horcu lubosć k swojej narodnosći, zo by serbski lud a serbska młodosć so nawučiła dźěłać:

Bohu k česći, Serbam k spomoženju!

P. Klem. M. Rab.

Přisp. red.: Z tym skónčamy rozmołwu wo Sokole.

---

3. novembra dopołdnja w 10 hodź.:

Dolar 6400.

Češka króna 191.

Dopis.

(Bjez zamołwjenja red.)

K wólbje.

Dokelž naš politiski wubjerk za nětčišu wólbu do sakskoho sejma žaneje parole wudał njeje, mnozy wědźeć njebudźa, koho wolić. „Posoł“ drje měni, zo dyrbimy centrum wolić. Ale dźensniši centrum je po zdaću na swoje prjedawše sprawne stojnišćo zabyło. Přetož stajnje je kruće wustupowało přećiwo wšěm wuwzaćnym zakonjam a za jenajke prawo za wšěch.

Nětko pak je stroniskej politicy socialdemokratije k woli na wobsedźeri khěžow a na burow pře wšu měru njesprawne zakonje położiło, tak zo wobsedźeŕ khěže wjacy prawa na swojim wobsedźeństwje nima, khiba dawki za nju płaćić, a burej so skoro wša trejda z mocu bjerje za płaćiznu, kotraž móže so lědy „trangeld“ mjenować. Su to křesćanske zasady? Mnozy tohodla k centrej wjacy praweje dowěry nimaja. Też sprawni dźěłaćerjo tajku njesprawnosć zasudźeja, ćim bóle, dokelž změja skónčnje runje woni pod tutymi zakonjemi wjele sobu ćerpjeć.

Dale změja drje ći prawje, kiž rjeknu, zo bjez evangelskich Serbow kandidat centra, Wels, na žadyn pad wuzwoleny njebudźe. Hłosy, kotrež so za njoho wotedadźa, bychu za porjadkowe strony zhubjene byłe a jenož čerwjenym pomhałe.

Tohodla je jich wjele, kiž chcedźa hrabji Schall-Riaucour swój hłós dać, kotryž na němskonarodnej lisćinje stoji a kiž ma, byrnjež hakle na 10. měsće stał, wjacy wuhlada, woleny być, hač Wels.

Tak by znajmjeńša katolik do sejma přišoł. Na zhromadźiznje w Khrósćicach hrabja Schall přilubi, zo budźe za wšitke sprawne žadanja Serbow raznje wustupować. Zo je wón dobry katolik, je znate. Běše dźěn tola 2. předsyda zjězda katolikow w Budyšinje. Wón bydli wosrjedź Serbow, je też ratař a wě, kak ma so wjesny a ratarski lud prócować, zo by wobstał. Tohodla budźa mnozy snadź tón raz wolić lisćinu němskonarodneje strony „Hofman“, nic pak z lubosću k tejle stronje, ale jenož dla wosoby hrabje Schall, dokelž su přeswědčeni, zo tón na křesćanskich zasadach kruće stoji a Serbow prawa škitać budźe. Też z předsydstwa tejele strony je so nam přilubiło, zo chce naše kulturne žadanja zastupować. Tuž drje móže z nami kóždy dobry křesćan a Serb wolić lisćinu:

Deutschnationale Volkspartei Ostsachsen.
Hofmann, Schmidt, Dr. Kretschmar.

Mnozy Serbja, kotřiž derje měnja.

Dopis.

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Česćeny redaktorje. Radźiće nam w poslednim čisle, zo bychmy křesćansku ludowu stronu wolili. Přidam winy, z kotrymiž to dopokazujeće, a sym też za tule stronu. Tola so wosebje z wulkoratařskeje strony přećiwo centrej skorži, zo ratařske zajimy dosć nješkita. Wosebje dawa so jomu wina, zo je nam sobu „Getreideumlage“ wobradźiło, dar, na kotrymž ratař wjesela nima a kotryž so zda być njesprawny. Što dha Wy k tomu měniće? **Jedyn čitař „Posoła“.**

Wotmołwa redakcije:

Je wěrno, „Getreideumlage“ je centrum sobu wobradźiło, tola nic z Drježdźan, ale z Barlina. Tuž tele prašenjo předewšim do wólbow sobu njepřima, dokelž wolimy do Drježdźan. Kajke winy pak su za tu wólbu rozsudne, wo tym so wobhońće we wuwjedowanjach na 1. a 2. stronje dźensnišoho „Posoła“.

Wuznawam: „Getreideumlage“ je njesprawna wěc, dokelž jenož jedyn staw poćežuje, a ćim bóle roznjemdrja, čim wjacy wosebje industrija smě wužitka za sebje brać. Ćeže maja so wšěm přidźělić, kotřiž móža je njesć. To sym też wopomnił, prjedy hač sym za křesćansku ludowu stronu pisał, a wuznawam hišće k tomu; też jeje wólbnu lisćinu bych sebi hinajšu přał. Tola přecy zasy sebi praju, štož na 1. a 2. stronje dźensnišoho Posoła pisam. Też myslu sebi, zo trjebamy w politicy wěstu wobstajnosć, hewak skónčnje naš lud hižo njewě, čeji je. K němskonarodnym pak so njemóžu wuznać po tym, štož maja ze zańdźenosće a też z poslednich lět na swědomju přećiwo katolskim, přećiwo małomu ludej a nicněmskim narodnosćam.

Z misijónow.

Najlěpši misijónarojo su a běchu stajnje mniša. Woni běchu najwuspěšniši prědarjo kralestwa Božoho w zańdźenosći a su to też hišće dźensa. Mjena swjatych kaž Winfrid, Bonifacijus, zo bych jenož někotrych mjenował — wobswědčeja to. Też klóštyrske sydlišća knž na př. St. Gallen, Fulda, Corwej w Němskej běchu srjedźizna křesćanskeje kultury za cyłu swoju wokolinu. Wo skutkowanju klóštrow we srjedźnym wěku praji znaty stawiznař: „Klóštry su Europu wuzběhnyłe z ćěmnosće barbarisma k wysokosći křesćanskeje kultury. Woni přewobroćichu ćmowe lěsy a puste hona do płódnych polow. Z ćopłych južnych krajow přinjesechu k nam wužitne rostliny, zela, róže a dobre šćěpki na sadowe štomy. Mniša twarjachu mosty přez dźiwje torhate rěki a załožachu hosćeńske domy, zo bychu pućowacy cuzbnicy nócłěh a hospodu tam namakali. We swojich klóštrach wudźeržowachu šule a wukubłachu we nich młody dorostk swojich poddanow a přećelow.“

(Přichodnje dale.)

Skótne wiki zańdźenu srjedu w Barlinje:

Centnař rězneje wahi po tysacach hriwnow: Woły, starše 12—13, młode mjasne 10—11. Byki 10—13. Kruwy hač do 7 lět 14—16; starše wukormjene 12—13, mjenje kormjene kruwy a jałojcy 8—11. Ćelata: 12—23. Swinje niže 120 puntow: 28; hač 160 punt. 32; hač do 200 punt. 36; hač do 300 punt. 36—41.

Wolće

Zentrum (Christliche Volkspartei)

Paul Wels, Studienrat in Dresden
Paul Nowak, Arbeitersekretär in Leipzig
Michael Robel, Vorwerkspächter in Kamenz

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Katolscy Serbja w Budyšinje a na wsach!

Přećeljo křesćanskeje ludoweje strony

njedajće so přez lětak němskonarodneje strony (Katholiken-Ausschuß) zamylić. Też přez to nic, zo Pič-Bórkowski **sam** wólbne papjerki rozdźěla.

Němskonarodna strona je we zańdźenosći kultusowym potrěbnosćam katolikow a **woprawnjenym** žadanjam Serbow stajnje njepřećelscy so stajała a njebudźe je też w přichodźe hajić, ale zadźěwać hladać. Kandidat kaž k. Pič-Bórkowski njeje muž k zastupowanju **wurunanja hospodarskeje nuzy**; haj wón škodźi też ratarjam z tym, zo přez swoje wuwjedowanja přecy zasy rozhorjenosć zbudźa. Tohodla, **katolscy Serbja, wolće jenož** lisćinu **křesćanskeje ludoweje strony** **Wels, Nowak, Robel**), wěrneje zastupjerki Wašich zajimow.

Jednota w Budyšinje
změje **jutře njedźelu 5. novembra**
wječor w 8 hodźinach w kat. towaršni
měsačnu zhromadźiznu.

Wobkhowane městno
za
Welsec kupny dom w Kulowje.

Wobkuzłace nowosće
k rubiškam, jakam a pjelcowym poćehnjenjam
dóšle.
Alfons Schauseil
w Budyšinje.

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Nowe žónske a mužske kolesa
někotre trjebane mužske kolesa
a jene trjebane žónske koleso,
mantle a hadźicy a kolesowe dźěle
poručataj
Bratraj Thomasaj
w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźeŕnja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Kupuju
kóždu dźěłbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšency
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby,
Prawočanski młyn.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Wutrobny dźak

prajimy tudy hišće raz našomu bywšomu prezesej,
wysokodostojnomu knjezej
knjezej kapłanej **Janej Cyžej,**
nětčišomu nowomu Hajničanskomu fararjej,
za wšu našomu towaŕstwu wopokazanu prócu. Su-li wšě wosadne towaŕstwa jomu dźak dołžne, dha so my tola čujemy jako ći, kotřiž běchmy z Klóštrskimaj towaŕstwomaj młodźencow a knježnow joho wosebita lubosć. Po swojim zmysłu je nas z nowa wutworił jako towaŕstwo, w kotrymž so domjace a słužowne w přezjednosći a česćownosći zetkawamy, — w joho zmysłu chcemy naše towaŕšne žiwjenjo dale pěstować.

Wam, wysokodostojny knjez faraŕ, zapłać Bóh
a daj Wam wšě zbožo!

Waše „Towaŕstwo knježnow w Khrósćicach“.

Swojomu dotalnomu wulcyzasłužbnomu
knjezej kapłanej Janej Cyžej
nětko fararjej w Hajnicach
wupraja cyła Khrósćanska wosada **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh!“** za wšu lubosćiwu starosć a wulku prócu, z kotrejž je w našej wosadźe dźěłał, swoje mocy nam wěnujo. Bóh Wjeŕšny jomu płać tu lubosć a woporniwosć nam wopokazanu! — Bóh Wjeŕšny njech z Tobu dźe a Knjezowy jandźel njech Će přewodźa, zo by Twoje dźěło było k zbožu swjateje cyrkwje a našoho serbskoho naroda.

W mjenje Khrósćanskeje wosady
cyrkwinscy předstojićerjo.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćěłany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 6 hr., sobustawy płaća 5 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 46. | Budyšin, 11. novembra 1922. | Lětnik 60.

Kaznja a měra lubosće

Wčora čitachmy w protycy mjeno swjatoho, kotryž bě wulcy sławny w zańdźenych křesćanskich lětstotkach, s. biskopa Měrćina z Tours. Chcu was dopomnić na znaty skutk před joho s. křćeńcu. Tón wuči nas kaznju a měru lubosće zapřimnyć.

Bě to w zymje z lěta 338 do 339. Młody 22lětny jězdny kejžorskoho ćělnoho regimenta wróća so z nócnoho stražowanja wokoło twjerdźizny Amiens. Ranjo bě surowje zymne; kručišo zawalichu so mužscy do swojich ćopłych płachćow. Młody wojak pak bě pod pólnym płachćom lóže zdrasćeny dyžli we lěće. Bě traž so wón takle stwjerdźił? Tole wšak nic. Bě přemrěty a wjeseleše so, zo budźe bórzy doma w ćopłym. Ale wón njemóžeše žanoho człowjeka ćerpjeć widźeć, tohodla bě swoju ćopłu drastu na zymu-mrějacych khudych ducy rozdał. Njebě to prěni raz, zo samo poslednje woblečenjo rozda. Runje, hdyž pod torhožćom do twjerdźizny jěcha, dohlada so na tam sedźacoho na poł nahoho człowjeka, kotryž nimo khodźacych wo jałmožnu prošeše. Bjezkedźbnje khwataja ludźo nimo, maja swoje samsne wobstaranja a roboty na starosći, a někotromužkuli je přezyma, zo by ruku z ćopłeje kapsy wućahnył a prošerjej snadź někajki pjenježk zwuběrał. Wojak njemóže tola swój płachć wotedać? Pjenjez wbohi też žanych wjacy nima. Ale njeby snadź płachć za wobeju dosahał, by-li so dźělił? Je dźě khětro šěroki. Haj, tole je dobra myslička! A hižo je płachć z ramjenjow a mječ w rucy; rubnje z mječom a suknjo je natorhnjene. Jenu połojcu přićisnje prošerjej, do druheje zawali so samoho tak derje hač so hodźi. Na drozy zastawaju ludźo a hladaja ze spodźiwanojm, też so směja za spodźiwnym wojakom; tón pak je wjesoły, hdyž je so do kasarmow wćipnym wočam wukhował.

Prašamy so Was: Wěsće, čohodla je we swěće tak zlě? — Tu mi wotmołwjeće: Cyle jednorje tohodla, dokelž žadyn wjacy na druhoho njedźiwa, a kóždy jenož swojoho wužitka hlada. Prawje sy rěčał! W našich dnjach je rozwal a zničowanjo zhromadnoho začuwanja kaž ženje prjedy. A tole nic jenož we jednotliwych worštach ludstwa, ně, w cyłym ludźe. Tu njeje žadyn wuwzaty, ani mały ani wulki; nic bur, nic čeladnik, nić dźěłodawař, nic dźěłoběrc, ani zastojnik, ani rjemjeslnik a překupc: kóždy wjedźe žiwjenjo sebične. Ludźo jedyn na druhoho wjacy njedźiwaju, njech też milijónam při wysokich płaćiznach z hrózbu so zecnje, njech też milijony z hłodom a zymu a starobu styskniwje žałosća. Tohodla njemóže też prjedy lěpje być, dóniž so tuteje bědy wina njewotstroni, to rěka dóniž zasy kaznja Zbóžnika połnu płaćiwosć njedóstanje: Dyrbiš swojoho bližšoho lubować kaž sebje samoho (Mat. 22,39). Dobrych radow mnohich statnych pospytow njeje wšak pobrachowało. Ale ani zakonje a zarjadowanja, ani hroženja a zasudźenja noša we sebi wěstosć k lěpšomu. Zmyslenjo człowjekow dyrbi so přeměnić. Štož jeničcy lěpše wutworić zamóže, a štož je přecy lěpšoho wutworjało, lěpše, kotrež je trajne: to je lubosć. My dyrbimy so bóle a bóle za cyłk, za hromadusłušacych měć, jako domjacy Boži, natwjarjeni na zakład japoštołow a profetow, hdźež je hłowny rózkowny kamjeń sam Khrystus Jězus, na kotrymž cyłe twarjenjo zwjazane rosće k templej swjatomu w Knjezu" (Ef. 2, 19—21). Zakoń lubosće ma zasy nad nami stać a knježić, zakoń, kotryž też wojaka Měrćina pohonješe, zo swój płachć dźěleše z nahim prošerjom. Hdyž pak je tomu tak, potom prašam so was dale: Maš so ty też po tutej kazni? Tu sy w paslach. Sam derje wěš, po zasadach sebičnosće, kotraž dźensa swět wobknježa, nihdy njeńdźe do prědka. Nowotwař a wumoženjo budźe nam jeničcy ze s. wěry, přez dźiw s. lubosće mjezsobneje. „Dyrbiš swojoho bližšoho lubować jako sebje samoho". Tu maš tule sadu: krutu a zasudźacu za tamnych křesćanow, kotrychž swjaty jap. Jakub zasudźuje: „Jeli pak staj bratr abo sotra nahaj a potrjebujetaj wšědneje cyroby, njedaće jimaj, čohož ćěło trjeba" (Jak. 2, 15. 16.). Komuž je móžno dobre činić a to njećini, za toho je to hrěch; toho wěra je mortwa. Hrěcha a mortweje wěry je mjez nami nadosć, nětko pak njech je wučba Jězusa Khrystusa naš zakoń! Dospołnoho zničenja swojoho ludu zamóžemy so jenož potom zminyć, jenož potom zamóžemy swět wumožić, hdyž so wšitcy hromadu stupimy a jako bratřa so lubujemy we wutrobnym zmyslenju, w pomocnym skutku.

S. Měrćin poskići w zymje nahomu khudomu połojcu swojoho płachća. Štož młodostny wojak z tutoho zetkanja pod torhožćom we sebi wukhowa, bě wjesołe přeswědčenjo, zo je woprawdźe wšitko dopjelnił, štož bě jomu nětko móžno. Štó mohł kóždomu potrěbnomu a tradacomu pomhać?! Nuza stupa dźensniši dźeń w njeličomnych padach před nas. Štóž jenomu posledni woblek, kotrohož móže parować, dari, nima za druhoho žanoho wjacy; a jeli chcył za zymu derje zastarany jenož jedyn dźeń na wšěch jomu znatych nuzu ćerpjacych wudźělić, by do wječora hižo bróžnja a hłubja a pinca prózdna była. By sam był prošeŕ. Štóž nuzy po najlěpšej zamóžnosći w bratrowskej lubosći wotpomha, je cyły zakoń dopjelnił, we tymle jenym khudym Khrystusowym lubuje wšitkich. By-li kóžda někak zamóžna swójba jako swój wosebity nadawk měła, za wěstoho tradacoho, snadź za wbohu syrotku abo staru abo běznu wosobu we wsy so stajnje starać, woprawdźe tole by najskutkowniše wašnjo było, rozšěrjenomu hubjenstwu zaraćić. — Hdźež pak je telko přileżnosćow, štó rozsudźa potom, komu mam pomhać? Štó je mój bližši, kotromuž njesměm swoju pomoc zapowěsć? Kóždy, kotryž runje nětko ke mni stupi w poměrach, kaž so zetkaštaj prošeŕ pod torhožćom a nimo jěchacy s. Měrćin. Tamny na poł zmjerznjeny a joho wumožnik běštaj mjez sobu bližšej, hačruniž so prjedy njeznaještaj a to žaneje druheje winy dla, dokelž žiwjenjo jenoho wotwisowaše wot sobuželnosće druhoho. Hlejće, wam je připadnje człowjek znaty, kotryž nihdže pomocy njedóstanje, je jako by was swědomjo pohonjało, jomu pomhać. Mějće tohole khudoho jako swojoho khudoho, kotryž po Božej poručnosći wam słuša. So wě přez swoju zamožnosć drje njetrjebaće dobrotu činić, „nic tak zo bychu druzy wolóženjo měli, wy pak horjo" (II. Kor. 8, 13.). Lubosć k sebi samomu je dźě Zbóžnik jako prawu měru lubosće k bližšomu wučił. Tola njeje lubości zapowědźene, mjezu samsneje potrěbnosće překročić. Štó njechał, kotryž so dopomni na swojoho Wótca w njebjesach a swojoho Wumožnika na křižu, zahorjenosć a lubosć młodostnoho Měrćina zrozymić? Wurjadne časy žadaja też wurjadne skutki. Hdyž će njebjeska zahorjenosć pohonja, zo sebje so wyše toho winowatoho wróćostaješ, zo móhł ćim wjacy druhim wudźěleć, njećiń sebi tohodla žaneje starosće dla twojoho přichoda, twojich starych dnjow. Směš kruteje nadźije być, zo ći Bóh twoju smilnosć ze smilnosću wotpłaći. Za to rukuje ći słowo Zbóžnika: „Dawajće a wam budźe dawane; dobru měru a ztłóčenu a střasenu a nakopjenu dadźa do wašoho klina, dokelž z tejsamej měru, z kotrejž budźeće měrić, budźe wam zasy naměrjene" (Luk. 6, 38).

Politiski rozhlad.

Mtha a kurjawa

ležitej nad politiskim swěće. Ani jena jasna pruha njemóže so předobyć, ně, skerje je strach, zo so mróčele roztorhnu a zliwki — hubjenstwa, snadź krewje zemju powodźa.

Je woprawdźe tak zło? Z prěnja je finančne hubjenstwo Němskeje přecy dale a hórše. Za **jedyn 20hr. złotak** dawaše póst a Reichsbank tónle tydźeń hižo **20000 hr.**; za złotu hriwnu potajkim tysac hriwnow, za slěbornu 450 papjerjanych. Dolar płaćeše pjatk minjenoho tydźenja 6400 hr.; wutoru na to hižo 8400 hr. A při tym wuradźeju w Barlinje němscy a cuzy wěcywustojni, hač by móžno było dócpěć, zo hriwna njeby so dale wothodnosćała, ale při wěstej, njech też hubjenej płaćiwości, stojo wostała. Mjenuja to stabilisaciju hriwny. Tola dotal je hišće wšo ćěmne, mudrosć tychle wěcywustojnych njemóže kurjawu předrěć, njewědźa pomocy. — Hač ju budźa wokoło hód wědźeć?

Při tym lěha so wosebje w **Bayerskej** kurjawa kručišo nad zemju. Njewědźa, što přichodne dny přinjesu. Kaž so zda, so tam nowy statny přewrót přihotuje, haj, so bórzy wuwjedźe. Rěka, zo ma so Bayerska njewotwisna wot druheje Němskeje sčinić a so z Tirolskej a Solnohródskej zjednoćić. Móžno to je, přetož žadosć tamnych monarchistow

za tym dawno dźe. Wězo to njewotběži njekrawnje; wšak napřećiwne strony, wosebje dźěłaćerjo ze swojich sobustawow hižo wójsko přihotuja.

Monarchistow je wosebje pohoniło, štož je so njedawno **w Italskej** z wuspěchom stało. Tamni tak mjenowani fascistojo, radikalni ze narodnoho stojnišća, su tam nimale z namocu knježeŕstwo na so torhnyli, a jich přikład wabi nacionalne strony w Mnichowje a po cyłej Bayerskej. Ći drje widźa, kak njezbožo Němskeje přecy bóle přiběra a zo je lěpje, swój kraj a lud zwonka Němskeje wobkhować hač z Němskej sobu do hubjenstwa hić. **Tu mjenujcy, w Barlinje, nowe strachi nastawaju.** Njepřezjenosć w dotalnym knježeŕstwu přiběra, wosebje mjez centrom a socialdemokratami; samo mjez ministrami jenajkeje strony, mjenujcy kanclerom dr. Wirthom a financnym ministrom dr. Hermesom je dóšło k zwadźe. Njeje dowidźeć, hač tu so kurjawa rozjasni a zasy jasniše wobstojenja so pokazaja. Njedóńdźe-li k wujednanju mjez knježeŕstwowymi stronami, drje knježeŕstwo rozpadnje. Potom bychu pak čeŕwjeni sami knježeŕstwo přewzali, pak bychu nowe wólby so wupisać dyrbjałe. Woboje pak by přinjesło skerje čeŕwjeny režim a z tym nowe njeměry. Wosebje za **Saksku** by to bjez wliwa njewostało. Tu je němskostatne knježeŕstwo pod dr. Wirthom přecy hišće někak namóc a wólniwosć čeŕwjenoho knježeŕstwa přećiwo nam katolikam słabić a wupinać hladało; potom bychmy dospołnje wopuščeni byli. A što potom? Hišće ćežo byštej so na nas zlehnyłoj mlha a kurjawa. Wšak bě štwórtk w „Sächsische Staatszeitung“ čitać, zo: **sakske knježeŕstwo je Mišnjanski ordinariat pola statnoho rěčnika wobskoržiło,** dokelž je tón (biskop a joho duchowna wyšnosć w Budyšinje) do wšěch Swjatych we „Sächs. Volksztg.“ wozjewił rozjasnjenjo, zo katolske dźěći na tymle dnju do šule hić njetrjebaju; zo za nich postajenjo sakskoho ministerija njetrjechi, po kotrymž njesmědźa šulske dźěći bjez šule wostać na dnjach, kotrež stat jako swoje „swjate“ dny njepřipóznawa.

Tola hižo bjez tohole rozjasnjenja běchu sebi staršiske rady přezjene, zo katolske dźěći na Wšěch Swjatych do šule njepóńdźa. Po jich postajenju tež so starši a dźěći mějachu, a tak drje skoro we žanym sakskim městnje, hdźež maju katolikojo swoje šule, dźěći do šule njepřińdźechu. Što jim so stanje, čas pokaza; wosebje tym dźěćom, kotrež do njekatolskich šulow khodźa. Rěka drje, zo je mjez tym sakske knježeŕstwo wozjewiło, zo joho zakaznja za katolske šule njepłaćeše, wěstosće tu pak hišće njeje. Sama njejasnosć.

A mlha a kurjawa tłóčitej tež ententu, wosebje Francózsku a Jendźelsku, dla **Konstantinopla. Turkojo** přecy khroblišo wustupuja a jene prawo po druhim, wosebje tež na wšelake železnicy atd., kotrež su sebi zwjazkarjo w jich kraju w poslednich lětach přiswojili, wróćo žadaju. Tež je Kemalowe knježeŕstwo dotalne turkowske knježeŕstwo pod sultanom — jako kejžora — wotsadźiło, haj jomu samo najwyššu duchownu móc nad mohamedanami (kalifat) wzało. Zwjazkarjo njewědźa hišće, što činić, zo bychu tajkomu wosłabjenju swojeje mocy w Turkowskej zaraćili; brjónscy swoje „prawa“ a zajimy škitać ma po zdaću jenož Jendźelska mysle. Woni škitaju tež sultana jako kalifu, dźiwajcy na to, zo je tón mohamedanam „swjaty muž“ a zo sebi tak lubosć swojich, wosebje Indiskich poddanow wobkhowaju. Što wokoło Konstantinopla so hišće wuwije, khowa přichod hišće we sebi.

A takle by móhł človjek hić hišće dale po swěće a wšudźom by widźał hudančka, niku a kurjawu: što bliži čas wosebje Europje přinjese.

Wólbna bitwa

je nimo a přehrata: sejm bu čeŕwjeniši hač prjedawši, a zastupjerjow katolskich interesow smy zhubili. Dwě wulkej škodźe: to přichod bórzy zrudnje pokaza.

Tak mjenowani naprawni — to su wšitcy nječeŕwjeni — su sami na swojim njezbožu wina. Kaž ličby dopokazuja, by sejm móhł snadź něhdźe 5—6 naprawnych zapósłancow wjacy měć, a potom by prawica měła wjetšinu. Tola předewšim lěnjosć wolerjow je to zawinyła; něhdźe 200000 wolerjow a woleŕkow wosta doma a to skoro wšitcy z niccěŕwjenoho lěhwa; přetož čeŕwjeni kontrolowachu sobustawy swojich organisacijow, hač so při wólbje wobdźěła abo nic, a je so wupokazało, zo su te skoro powšitkownje k wólbje šle.

Wina druheje škody ma so předewšim pola katolikow pytać. Něhdźe 240000 je katolikow we Sakskej, a to njedyrbjało so móc ličba hłosow zwjesć, kotraž je k wuzwolenju znajmjeńša jenoho kandidata trěbna? Tu je jenož liwkosć přećiwo katolskim zaměram a njerozemjenjo politiskich wobstojenjow wina. Wobej změjemy ćežko začuć. Materialismus přećiwo idealismu wosebje tu doby. Dźěłaćerjo wola čeŕwjenu lisćinu, ratarjo deutschnationalnu swojich hospodarskich zaměrow dla. So wě, zo katolski sejmowc we sejmje swoje měnjenjo k wužitku katolskeje wěcy přećišćeć njemóže, tola wostanje tam hłós katolskoho zmyslenja a začuwanja a móže tola tu a tam něšto dócpěć, zo wosobinscy ze stronami jedna. Joho ważnosć pak leži předewšim w tym, zo, jeli ma trósku „dobry nós“, do časa wučušli, što so přećiwo katolikam pječe a do časa katolske sobustawy němskostatnoho knježeŕstwa wo tym wobhoni, zo by te nam na pomoc přišło. Tak je knjez Heßlein činił, a runje tohodla mějachu joho we sakskim sejmje tak „rady“.

To je nětko nimo a z winu katolikow samych. Nimo hižo naspomnjeneje winy ma to na swědomju katolski wubjerk při deutschnationalnej stronje ze swojej kandidaturu Husčanskoho hrabju na 10, městnje deutschnationalneje wólbneje lisćiny. Knježa tohole wubjerka njeznaja swět a joho znamjenja, njeznaja zmyslenjo ludu, hdyž sebi myslachu, zo deutschnationalni we Łužicy tak zrostu, zo 3 mandaty dobudu. Bychu-li chcy-li wowoprawdźe a we wěrnosći katolskej wěcy posłužić, potom dyrbjachu sebi kruće žadać, zo jich muž znajmjeńša na 6. abo 7. městnje stoji a dyrbjachu radšo zasy sok centrej přiwobroćić, hač wot tohole žadanja puščić. Tola smě drje so prajić, zo jim wo katolske zaměry činić njebě: hewak njebychu jenož hospodarske a politiske winy do wólbneje agitacije přinjesli. Křesćanskej ludowej stronje su we katolskej Łužicy snadź něhdźe 1000 hłosow wotwjedli — za nich a jich wěc wězo hubjene swědčenjo, hdyž sebi na jich wulku agitaciju pomysliš a na přihoty, kotrež k tomu hižo lěto dołho činjachu, za katolsku wěc pak wulka škoda. Přetož, by-li tu naspomnjenych 1000 hłosow křesćanskej ludowej stronje zwostało, by ta hišće 3000 hłosow k dobyću trjebała. Tola škoda dźe potajkim na konto katolskoho wubjerka při deutschnationalnej stronje.

A tamnych 3000 hłosow? By možno było, tych zwjesć? Měnimy haj! Wina pak leži w Drježdźanach pola wubjerka křesćanskeje ludoweje strony a pola Serbow. Njechamy tu wšo wopisać, štož je tam so hrěšiło: budźa drje sebi sami swědomjo přepytować a mnohe němske sobustawy z Łužicy, wosebje z Budyšina, drje tam mjedowje rěčeć njebudźa. Jim, tym knjezam w „herbskich krajach“, dopokazaju, zo pomoc pytać pola „deutschnationalnoho Handlungsgehilfenverband“ abo někajkich dźěłaćerskich zwjazkow je — měrnje prajene — hłuposć, zo pak jenička móžnosć k dobyću poskića přećelstwo ze Serbami a dorozemjenjo za tych praktiske pokiwy k wólbam.

A poslednja wina leži pola Serbow: njemóžemy jim muža poskićić, kiž by móhł so na druhe městno wólbneje lisćiny stajić. Docyła je to hubjenstwo pola nas: Hdźe mamy wustojnych muži, kotříž bychu so z politiku tak zabjerali, zo bychu tež do politiki zapřimnyć móhli? Stajnje potom něšto dnjow do wólbow tele pytanjo mjeze Serbami za přihodnym mužom a nihdźe žanoho njenańdźeš. Tak potom ćerpja jednanja z centralnym wubjerkom politiskeje strony a skónčnje ćekny čas — a wěc njeje zarjadowana, kajkaž měła być. Wosebje płaći tónle porok našim ratarjam. Z jich srjedźizny ma so tajki muž poskićić; tola toho ženje njebudźe, hdyž so nichtó k tomu — hižo z młodostnych lět — njewučuje. A na evangelskej stronje je runje tak. Runje wot evangelskoho boka běchmy, hdyž lětsa z křesćanskej ludowej stronu jednachmy, tajkoho muža, chcyli měć poskićenoho — tola nichtó so njenamaka. A mjez tym zwora Drježdźanski wubjerk zmylk, zo jednaše z někajkimi zwjazkami w herbskich krajach a z privatnymi wosobami mjez katolskimi Serbami, njedźiwajcy na politiski naš wubjerk. To je so wjećiło. By-li evangelski Serb (wosebje ratař) na 2. městnje křesćanskeje ludoweje strony stał, bychmy dobyli — tak nic. Zwjedli smy bjez mała telko hłosow, kelkož je knjez Heßlein lěta 1920 dóstał. Wón tehdy přelězy, dokelž běchu druhe strony lěnišo wolili, a tak telko hłosow za jenu kandidaturu trěbnych njebě. Tónle raz pak je so wo wjele pilnišo woliło a tak bě wólbna ličba město 22000 a něšto tónle raz 26000 a něšto stow.

Rozpušćenjo staroho sejma je potajkim naprawnym a wěriwym stronam njezbožo přinjesło, a štož je najhórše: wone su tele rozpušćenjo sami zawinyli. Njespokojni ze starym (wězo z dobrym prawom) wužadachu sebi ludowe wothłosowanjo za rozpušćenjo a te wupadny za nje; při tym pak jich nadźija zjeba, zo něšto lěpšoho přińdźe. „Posoł“ we swojim času za tele wothłosowanjo był njeje, dokelž sebi praješe, zo najskerje nowy sejm nam katolskoho zastupjerja wotnjese, a tež khmańši njebudźe. Jomu so tohodla porokowaše; nětko je doswědčene, zo je prawje měł. Hubjeniši sejm změjemy, čeŕwjeni su přez tele wólby tak prawje hakle kuražu dóstali, a wša próca a wšě wudawki běchu podarmo.

Wobdźělenjo při wólbje je jara žiwe było: nimale 85 % wolerjow je swój hłós wotedało porno 60 procentam w lěće 1920. Z toho je widźeć, zo bě wulki dźěl ludu spóznał, kak ważny přichodny sejm budźe. Na jenotliwe strony rozdźěla so ličba wotedatych hłosow takle: We wólbnym wokrjesu

	Drježdźansko-Budyšskim	Lipsčanskim	Kamjenicanskim
Němskonarodna str.	190422	132718	166982
Hospodarska strona	5201	—	—
Němska ludowa str.	162275	152919	158844
Socialdemokratojo	419087	264918	374195
Křesćanska lud. str.	15730	3554	3023
Komunistojo	51556	82957	131850
Němskosocialni Demokratojo	10200	—	1161
	81938	57383	74656

Po tym dóstanu socialdemokratojo 40 sydłow, komunistojo 10, němskonarodni 20, němska ludowa strona 18, demokratojo 8 sydłow, zbytne tři strony, mjez nimi křesćanska ludowa strona žanoho sydła.

Ze serbskich wsow podamy nadrobniši rozhlad přichodnje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Do Serbow. „Serb. Nowiny“ 8. novembra pisachu: Telegrafiska powěsć. Runje dóstachmy z Prahi powěsć, zo su so twarjenja Serbskoho seminara w Prazy za 3/4 milijónow krónow (to je nimale 200 milijónow hriwnow) na krajny zarjadniski wubjerk předali. — Hižo tele dny dóstachmy powěsć, zo je so seminar rozpuščił a zo su posledni khowancy, dwaj Serbaj a třo Němcy, do swojeje domizny wotpućowali. — Nadrobnišich powěsćow hišće nimamy. Telko pak móžemy hižo dźensa prajić, zo so tónle wustaw jako mosćik ze słowjanskim swětom nam Serbam wěsće njezhubi, ale nam w nowej powjetšenej formje zawostanje.

Tale powěsć je wěrna: seminar je woprawdźe předaty.

Z tym je so skónčił wotrězk serbskich stawiznow; wotrězk połny žohnowanja a, čohož hewak serbske stawizny su mało zapisować móhłe, też radosćow. Kelko wužitka je tola z tohole symjenišća katolskoho duchownstwa do nas Serbow přikhadźało přez 200 lět za naše njesmjertne duše a našu narodnosć! Našu katolsku wěru we Łužicy je nam pomhał zdźeržeć a pěstować, zo zasy rozkće; runje tak pak je też narodne wědomjo do serbskoho ludu njesło a zdźeržało a sylniło. A kak tohodla serbski lud z česćownosću a dźakownosću wo tymle wustawje rěčeše a mysleše! Tohodla budźe też z bolosću tule powěsć přijimać a wobžarować wobstojenja, kotrež su k tajkomu kóncej dowjedle. Pokojeć pak budźe joho někak tamny dźěl powěsće, zo seminar so serbskim zaměram zawostaji a to budźe zdobom jěra kapka za tych mjez našimi přećiwnikami, kotřiž hižo lětdźesatki dołho za wotstronjenjom seminara ze słowjanskeje Prahi žedźachu a wo nje so prócowachu a nětko so wjesela, zo je čas jich wutrobne přeco dopjelnił. Jedyn strach pak móže z toho nastać, zo mjenujcy nowa generacija, kotraž budźe tam so nětko po druhim wašnju wukubłować, wróćiwši so do domizny, wjednistwo serbskoho ludu na so torhnje. Z toho móhłe hišće hórše mjerzanja lohko wuńć kaž hač dotal za tych, kotřiž ze wšoněmskeje wutroby a mysle wukubłanjo serbskich duchownych w Prazy widźeć njemóžachu.

Wutrobny dźak pak zawdawamy złotej Prazy, seminarej, założerjam a dobroćerjam, wosebje też Budyšsk. tachantstwu za wšo, štož smy my, něhdy khowancy, dobroho tam wužili; wutrobny dźak też za wšo, štož serbski lud je wottam dobroho dóstał. Duchowne dary, kotrež z tamnoho žórła su so žórliłe, wobkhowaju nadźijomnje živjeńsku móc, zo budźa nětko we Łužicy dale skutkować a płodźić. To daj Bóh!

Ze Židowa. Ministerstwo je přikazało, zo ma so Židow do Budyšina po dyrbjenskim puću zagmejnować.

Z Kamjenca. Njedźelu 29. oktobra zapokaza wysokodostojny knjez scholastikus msgr. dr. Rotzinger z Budyšina našoho nowoho fararja wysokodostojnoho knjeza fararja Jurja Rjedu, dotal fararja w Hajnicach, do joho zastojnstwa. Wobaj knjezaj přijědźeštaj, přewodźanaj wot k. P. Desiderija dr. Löbmanna jako zastupjerja patronata a k. prof. Klausa z Budyšina, w klóštrskim wozu k farje, hdźež jich knjez kapłan Brusk powita. Pod zwukom zwonow a zehrawacym hłosom pišćelow wjedźechu wosadne towarstwa z pyšnymi korhojemi, někotři duchowni sobubratřa, zwjeseleni staršej a bratřa a cyrkwine předstojićerstwo wot fary nowoho dušepastyrja do joho noweje, rjenje ponowjeneje farskeje cyrkwje. Před nim njesechu 4 małe šulske holcy w běłych drastach znamjenja měšniskeje a farskeje dostojnosće: krónu, brevir, kluč a stolu. Swjatočnosć zapokazanja započinaše so kaž hewak z modlitwu na Ducha Swjatoho. Po znatym wašnju zapokazanja stupi knjez installator na klětku, zo by we rjanych słowach wosadźe nowoho fararja předstajił. So złožujo na sćenjo wo dobrym pastyrju pokaza wón, što změje wosada we swojim nowym fararju a kajku winowatosć ma wosada napřećo njomu. Hdyž bě nowy farař swoju wosadu na wosebite napominanjo installatora k prěnjomu razej požohnował, započinaše so swjatočna Boža mša z assistencu k. P. Romualda z Różanta a knjeza kapłana Kětana z Ralbic, k čomuž cyrkwiny khór „Cäcilija“ ze znatej wustojnosću łaćońsku missu za měšany khór spěwaše. Po kemšach bu knjez farař na faru dowjedźeny. Tam knjez scholastikus dr. Rotzinger dom woswjećiwši jomu faru a farske prawa přepoda. Jenotliwe towarstwa, přećeljo, cyrkwinske předstojićerstwo a druzy nowomu fararjej zbožo přejachu a do jich srjedźizny wutrobnje witachu. Njech nowomu fararjej słónčko Božeje hnady za joho dźěło přecy swěći tak jasnje a luboznje kaž Boże słónčko na dnju joho zapokazanja. Bóh zdźerž nam joho strowoho a zbožownoho w našej wosadźe na mnohe lěta!

Z Kulowa. Tu zemrě minjenu wutoru wysocydostojny knjez wjerchbiskopski rada Krause, Kulowski farař na wumjeńku a bywa dźensa dopołdnja (sobotu) tu khowany. Loni bě so podał na wumjeńk, bydleše najprjedy we s. Wojćechowym wustawje a hakle před tydźenjom přesydli so na tudomne kapłanstwo. Tuž po swojim dołholětnym skutkowanju dołhoho zeńskoho wotpočinka wužiwał njeje. Njech nětko w tamnym swěće namaka wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jomu tam swěći.

Z Kulowa. W nocy k póndźeli su so paduši też w našim městačku pokazali. Na dwórnišću wurubichu pokładnicu, w kotrejž bě wokoło 14 000 hriwnow pjenjez. Też do našoho Božoho domu so dobuchu. Najprjedy spytachu zastup přez durje we wulkej hali a potom so dobywachu přez wokno zakristije. Tam wšo přehrychu. 2 łžitcy khełuchowej sobu wzachu. Też spytachu do tabernakla so dołamać. Dźakowano Bohu, zo nowy tabernakel so jich złósći, njekhmanosći a njehańbićiwosći spjeći. —

Čim wjacy tajcy Boži dom hidźa a wonješeća, čim wjacy chcemy my jón lubować, škitać a swjatosćić.

— Zastupjerjo našoho města su mzdu měsćanskich dźěłaćerjow z 20 hr. na 30 hr. na hodźinu powyšili. Tohorunja su lětnu mzdu lěsnoho dohładowarja a nócnych strażnikow z 15 000 hr. na 20 000 hr. powyšili. Lětny přinožk k wuporjedźenju farskeje cyrkwje powyši so z 165 hr. na 1650 hr.

Z Wulkich Zdźarow. We wulkim haće blizko našeje wsy su najskerje často njeprošeni rybacy pobyli. Rěka, zo su z njoho wokoło 20 centnarjow karpow zwułójeli. Hat słuša wuhlowomu družstwu „Eintracht“.

Do Serbow. Wozjewjamy wjesołu powěsć, zo je knjez farař Bjedrich, naš wustojny powědar w Posole, zasy mjez nami. Khorosće dla přebywaše lěta dołho we Weissensee, nětko přesydli so do Worklec, přebywši najprjedy khwilu wosrjedź swojeje prjedawšeje wosady w Ralbicach. Naši čitarjo znaja rjane duch a wutrobu wokřewjace powědančka, kotrež je Posoł poslednje lěta wozjewjał. Skoro wšě běchu z joho wustojnoho pjera.

Witamy knj. fararja wróćo do joho domizny a přejemy jomu strowosć, wjesołosć, kajkežkuli Boże žohnowanjo.

Naš Posoł

dowola sebi tola hišće jónu so našim sobustawam a čitarjam poručić a kedźbnosć na so złožić. Někotři so přecy zasy prašeja, kelko ma so płaćić za poslednje štwórć lěta? Je so tola hižo wozjewiło, kajkoho měnjenja wosebje předsydstwo je; hladaj čisło 32. 5. augusta 1922; strona 194. Tuž dyrbimy zasy prajić, wostańmy powšitkownje při 60 hr. lětnje, a štóž někak móže, njech da 75 abo lěpje 100 hr. za lěto. Su drje so dla 60 hr. někotre sobustawy Posoła hižo wotrjekle, zo je jim to přewjele, ale tajkim wšak njeje pomhać, hdyž tola wědźa, zo woni też wjacy za por grošow na hodźinu njedźěłaja, ale zo je nětkle jara wjele ludźom 100 hr. na hodźinu hišće přemało; a też drje wědźa, zo nětkle naše němske časopisy, kaž tu w Budyšinje hižo měsačnje 200 hr. płaća; prjedy jónu najwjacy 1 hr. płaćachu.

Je pak tola woprawdźe nuzne, zo bychu so dopłaćenja tola nětko skěrje a lěpje też stałe. Žadyn druhi časopis (nowiny) njedostanješ, hdyž je doprědka njezapłaćiš. Pola Posoła hišće wjele sobustawow swoje dopłaćenja, kaž su postajene, dorunałe njejsu. Je pak tola wulki čas, njemóžemy dźěn Posoł też na poźčonki ćišćeć; dyrbimy jón, jeli nic husćišo, znajmjeńša měsačnje płaćić. Nětkle pak ma **Posoł na kóncu oktobra 8593 hr. 95 pj. dołha.** Tuž je tola najwjetši čas, zo so nětko přinoški wotwjedu, a štóž někak zamóže, zo jón trochu nadobniši zapłaći hač tych snadnych 15 hr. štwórćlětnje. Při dokhodach bu wězo wšitko dotalne wobličene, inseraty kaž też wšitke dary, a tola telko dołha.

Pokładnik.

Nowe žónske a mužske kolesa

někotre trjebane mužske kolesa a jene trjebane žónske koleso, mantle a hadźicy a kolesowe dźěle

poručataj

Bratraj Thomasaj

w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšency

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

rjane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Paul Rehork,

moleński mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Wobkhowana městnosć za

Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2

Płat, šaty, bałmjane twory.

Holcu, kotraž chce warić wuknyć, pyta za najbliži čas **hrabinka Stolbergowa** na Brunowskim hrodźe pola Kamjenca.

Zarjeńkec wobkhod

w Khrósćicach

poruča so serbskomu wobydlerstwu a wozjewja, zo so **nowe cokrowe marki** wot 1. decembra też w joho filial. we **Łusću** (Bjarš) a w **Jasenicy** (Šołta) po samsnym wašnju woteběraju kaž w Khrósćicach.

Zjawny dźak.

Při mojim wotkhadźe z mi lubeje Khrósćanskeje wosady sym telko wopokazow lubosće a připóznaća dóstał, zo hłuboko hnuty wšitkim — jednotliwcam, towarstwam, haj cyłej wosadźe — z tutym swój **najwutrobniši zjawny dźak** a **„Zapłać Wam Bóh“** wuprajam. Bóh zdźerž a škituj serbski lud a kraj!

W **Hajnicach**, w nov. 1922.

Jan Cyž, farař.

Podpisanej towarstwje wuprajatej při wotkhadźe wot joho dotalneje dźěławosće wysokodostojnomu

knjezej fararjej Janej Cyžej w Hajnicach

za wšu lubosć, prócu a wobćežnosće při joho dwělětnym skutkowanju w towarstwomaj swój **najwutrobniši dźak** a horce **„Zapłać Bóh“** z přećom za dalše zbožowne dźěło w nowym zastojnstwje.

Towarstwje knježnow a młodźencow w Pančicach a wokoliny.

Bohu lubomu Knjezej je so spodobało, minjenu srjedu 8. novembra našoho luboho nana

Michała Bjeńša

wumjeńkarja we Sernjanach

w joho starobje 81 lět a 5 měsacow z tutoho swěta wotwołać. Wšitkim, kotřiž su joho w joho khorosći wopytowali, na póstywječorach za joho dušu so modlili a w tak nadobnej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam, wuprajamy z tym swój **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Sernjanach**, w nov. 1922.

Hłubokozrudźena zawostajena dźowka

Hańža Kórjeńkowa.

Wutoru 7. novembra wječor w 11 hodźinach wotwoła Knjez žiwjenja našoho dołholětnoho, zasłužbnoho fararja na wotpočinku,

duchownoho radźićela a arcyměšnika

knjeza Roberta Krause

po krótkej 4dnjowskej khorosći, ze swjatymi sakramentami derje přihotowanoho w 87. lěće žiwjenja do kraja wěčnosće.

Pohrjebne swjatočnosće budža sobotu dopołdnja w 9 hodź.

Njech najwyšši měšnik drohomu njebohomu za joho swěrne, wutrajne dźěło w joho winicy spožči nadobnu krónu wěčnoho žiwjenja. To wostanje naša dźakdołžna prózstwa a modlitwa.

W **Kulowje**, 8. novembra 1922.

W mjenje Kulowskeje wosady

Šołta, farař.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: **M. Just.**

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 6 hr., sobustawy płaća 5 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 47. | Budyšin, 18. novembra 1922. | Lětnik 60.

Zornjatko.

Što je tak móličke, tak njenahladne a snadne kaž zornjatko. Pólnoběra je joho drasćička, ale sněhběłe mjasko a sněhběła wutrobička. Drasta pak ludźi čini a tuž je też w joho tak wšědnej drasćičcy nichtó kedźbu nima. Hospoza je wozmje a ćisnje je kurom za picu.

Něchtóžkuli stupi njekedźbujo na nje a wbohe roztepta.

A kak je wone tola ważne a kak mócne. Wone nosy we sebi žiwnosć człowječu a skića w swojej mnohosći człowjekej tamny wutk, kiž jomu nowe mocy dawa a žiwjenjo. Kak runje nuza nětčišoho časa wuči a nući człowjeka, zasy w kedźbu měć a sebi ważić wšědny khlěb. O Božo, naš wšědny khlěb daj nam dźens a wšitkón čas, kiž nam Ty khowaš a množiš w tak njenahladnym zornjatku!

Kak je te zornjatko tola ważne a kak je też mócne!

Ratař to wě a znaje a wobdźiwa Boži dźiw, kotryž so stawa w małym zornjatku. Wón je wozmje a kedźbliwje je nosy a donjese je won na swoju wobdźěłanu rolu. A tam je kładźe a khowa do role, do nizkosće a ćmy. A Boži dźiw je wožiwi. A žiwjeńčko wotewrja šěru drasćičku a wotamka ćmowu khowanku a dobywa so w młódnej zeleninje k swětłu a słóncu. Předobudźe zemsku ćežu a zymu a lód a wichory a wurosće wysoko na nowy kćěw a płód. Kajka to žiwjeńska móc, kajke to dobyćo nad putami a smjerću.

Kaž zornjatko sy mi też ty mój serbski ludo a krajo. Tak mólički, tak njenahladny a snadny. Kak husto też preč mjetany a teptany! Nimaja će w kedźbu!

A tola sy też ty kaž zornjatko ważny a zasy mócny. Twoja rěč je nam kaž wšědny khlěb tak ważna a luba, ważny a luby twój dych. Haj kóždoho wožiwjacy něžny zynk twojich slowow, lubozny klink twojich spěwow. To wutrobu zasy wožiwi a so hrěje a sréba nowu móc a žiwjenjo horjace a wysoko sahace we tebi a přez tebje.

Ty sy kaž zornjatko mi mócny! Sy drje hišće hłuboko sputany: w nizkosći a ćmě. Ale žiwjeńska móc je też we tebi. Ta rozlemi też wšitke puta a přewinje wšitke ćeže a zymu a lód a howrjacy wichor a nowe naléćo so zazeleni też tebi a će pozběhnje k słóncu a swětłu, ke kćěwej a płodam. Ty mój serbski narodo, sy mi kaž zornjatko ważny a mócny. Přiběraj w tutej ważnosći, zběhaj so w tutej žiwjeńskej mocy!

Ty wótcow wěra, ty swjata cyrkej, sy mi kaž zornjatko, też njenahladna a poniżena. Kak husto preč mjetana, kak husto teptana, kak maja też tebje ludźo tak mało we kedźbu!

A tola też ty sy tak ważna a mócna. Ty sy wšědny khlěb mi za dušu a žiwjenjo, ty mojich wótcow swjata wěra. Z tebje ja čerpam stajnje zasy nowu móc a sylnosć, wutrajnosć, pozběhnjenjo, pokojenjo, radosć, zbóžnosć. Kak sy mi k žiwjenju ważna! Sy kaž zornjatko mócna. Kajku maš wulkotnu móc! Sputana w nizkosći a ćmě katakombow a jastwow sy rozłamała wšě puta a přewinyła wšě ćeže a zymu a lód a howrjace wichory stajnje a stajnje a so pozběhnyła k swětłu a słóncu zasy a zasy k nowomu stajnje rjeńšomu rozkćěwej a wulkotnym płodam! Sy mi kaž zornjatko ważna a mócna, swjata wěra tych wótcow. Jenož přiběraj dale w tutej swojej ważnosći a čiń žiwych a zbožownych a zbóžnych! Tuž pozběhń so k słóncej a rozekćěj we wulkotnej žiwjeńskej mocy k nowomu naléću a k nowym žnjam přez cyły swět!

O zornjatko tak małe a snadne,
Kak ważne sy mi a mócne! Jc.

Politiski rozhlad.

Knježeŕstwje so tworitej,

jene w Drježdźanach, druhe w Barlinje. Ważniše je poslednje, tola prěnje nic bjez ważnosće. Ně, toho wliw najskerje bórzy začujemy. Dotalny joho předsyda, knj. Buk, to njedawno w Mnichowje, hdźež na přeprošenjo zwjazka „republikanischer Reichsbund“ zjawnje poréča, wozjewi, zo Sakska bórzy na zakładźe 12. artikla němskostatneje wustawy samostatnje dźělenjo cyrkwje wot stata přewjedże. Tón mjenujcy zwjazkowym statam dowola, samostatnje zakonje dawać, doniž a hdyž němskostatny kraj to njećini. Wězo ma so zwjazkowy stat postajenjow němskostatnoho zakoństwa dźeržeć a by zasy porjedźić dyrbjał, hdyž bychu joho postajenja so pozdźišo z němskostatnymi njeznjesłe, tola by zawěšće wjele škody hižo načinjeneje było, kotraž so njeby zasy zarunać hodźała. Zo jónu k dźělenju cyrkwje wot stata dóńdże, drje je wěste; tomu nichtó so stajić njebudże móc. Přeć a wo to dźěłać pak so dyrbi, zo by tele dźělenjo so na sprawne wašnjo přewjedło a cyrkwi njeby do škody było. Tola móžemy so toho nadźeć? Po wunošku poslednich wólbow nic. Nowy sejm změje čerwjenu wjetšinu, a bychu-li też socialdemokratojo bjez komunistow z demokratami knježeŕstwo tworili, dha też tajke knježeŕstwo na cyrkwiny bok dźěłało njeby. Tola, z demokratami so socialistojo njezwjazaja, dokelž z nimi wjetšinu měli njebychu (jenož 40 + 8 sydłow, potajkim runje połojcu) z někajkej druhej stronu naprawnej też njepóńdże, a tak jim ničo druhe njezbywa hač so zasy komunistam přewostajić. Ći pak hižo w poslednim sejmje ze socialdemokratami sebi hrajkachu kaž kóčka z myšku, a nětko njebudża hinak činić. Hižo stajeja swoje wuměnjenja, pod kotrymiž bychu sobu knježeŕstwo tworili, tola te su tajke, zo budża hišće něštožkuli popušćić dyrbjeć. Też hišće druhe žadanja změja socialdemokratam dopjelnić, prjedy hač z nimi knježeŕstwo wutworja. Najważniše je to, zo saksku wustawu připóznaju. Přetož kak smě po prawdźe něchtó knježić, hdyž wustawu njepřipóznawa, po kotrejž ma zakonje dawać, haj, po kotrejž jeničcy dóstawa prawo ke knježenju a na kotruž so powołajo móže druhich k posłušnosći nuzować? Kak nuzne a rozomne so tole być zda! A tola poslednje knježeŕstwo dźěłaše z komunistami, byrnjež ći wustawu njepřipóznawali.

Docyła so zda, zo cyłe lěwe mocy we Němskej přiběraju. We Sakskej dopokaza to poslednja wólba, hdyž ličba komunistow je hrózbnje wulka, w Barlinje pak šmjatańca w němskostatnym knježeŕstwu. Dr. Wirth chcyše knježeŕstwo na šěrši podłožk stajić, zo by tak knježeŕstwo přećiwo entenće skerje w ludźe sylniše było, dokelž by móhło pokazać, zo wjetši dźěl němskoho ludu za nim stoji. Też by potom skerje zakonje přewjesć móhł k lěpšomu Němskeje, kotrež tak njemóže. Zdobom by potom lóžo pjenježne žórła wotewrić móhł, zo by wšelake nuzne płaćenja wobstarał. Tohodla jednaše z němskej ludowej stronu, zo by do knježeŕstwa zastupiła. Tomu pak stajeja so socialdemokratojo a po wšěm zdaću z nimi zjednoćanych njewotwisnych dla. Bjez socialdemokratow pak so w Němskej knježić njehodźi. **Tuž je nětčiše knježeŕstwo wotstupiło**, jako wopor lěwoho wliwa, a nowe knježeŕstwo so zawěšće też dźiwajo na tónle wliw zestaja. Tohodla je wulki strach, zo nowe knježeŕstwo w Barlinje budże bóle čerwjene hač to dotalne bě. Z toho pak nastawa nam we Sakskej wosebity strach, dokelž — kaž hižo w poslednim čisle „Posoła“ wuwjedźechmy — hižo w Barlinje z tajkej mocu njebudże na Drježdźanske knježeŕstwo tłóčić móc k lěpšomu katolikow kaž dotal.

Njebudże móžno, nowe a sylniše knježeŕstwo wjesć, kajkež sebi dr. Wirth přeje, drje so sejm rozpušći. Potom dóstanjemy nowe wólby — a w nich čerwjeni zrostu.

Druha wulka starosć, kotraž tele dny němske knježeŕstwo předewšim zaběra, je to, zo a kak płaćiwosć němskich pjenjez zwobstajni (stabilisacija). Tohodla jedna z ententu, dokelž widźi, zo to bjez njeje dócpěć njemóže. To bě předewšim, nima-li so hnydom z woprědka myslička z stabilisaciju pušćić, trěbne było, kruće sumu postajić, kotruž ma Němska na wotškodźenjo płaćić a tak zarjadować, zo by so k tomu trěbny lětny pjenjez z němskoho hospodarskoho dobytka wotpłaćić móhł. Zo pak by Němska někak swoje pjenjezy zarjadować mohła, maja so jej na 2—3 lěta wšě płaćenja spušćić; jenož trěbne wěcy k wobnowjenju přez wójnu zapusćenych krajinow by Němska chcyła dale dawać. Němska ma dóstać z wukraja kredit a tohodla ma so mjezynarodna konferenca pjenježnikow zwołać. — Na zakładźe tychle wuměnjenjow maja so potom hišće wšelake žadanja dopjelnić a hakle potom by móžno było, němski pjenjez při je-

najkej płaćiwosći wobkhować. Tak mělo němskostatna banka z 500 milijónow hriwnow złota rukować, z tej samej sumu też wukrajne banki. Němska ma mjeze swojim ludom złotu požčeńku přewjesć, dźěławy čas hinak zrjadować, luxusej so zadźěwać, ratařske hospodařstwo so zběhnyć a wosebje też wšelake postajenja wukrajnych mocow, z kotrymiž chcychu dowoz Němskeje poćežić, maja so wosłabić abo docyła zběhnyć. — A do tychle dźěłow je přišła šmjatańca w němskostatnym knježeŕstwu a nowe wólby hladaju do rukow. Rjane wuhlady!

Dźiwne znamjenja pokazuja so we wječoru.

We wšelakich přirhynskich městach dóńdźe k njeměram zeživjenja dla. Ludźo dobywachu so do kiamow a składow, policija dyrbješe zakročić a skónčnje też něhdźežkuli třeleć. Spodźiwne pak je, zo wjetši dźěl tych, kiž so při tajkich šmjatańcach wobdźěla, haj, kotřiž je docyła zwjedu, je dorost. A tak smě a dyrbi so sudźić, zo tu dźěła ze zamysłom wukubłana a zbudźowana njespokojnosć, njespokojnosć, kotraž chce nětčiši porjad powalić a žiwjenjo, socialne a hospodařske, hišće bóle zamućić. Bjez dwěla jedna so tu wo wjetše abo mjeńše pospyty komunistow k njeměram; mysla sebi, zo lětuša zyma potom hišće dočini, štož sebi přeja. Je dźěn dopokazane, kak po milijónach a milijónach komunistojo z bólšewiskeje Ruskeje pjenjezy dóstawaju, zo bychu tu w jich duchu a zaměru dźěłali. A při tym wadźa so we Barlinje politiske strony wo móc a njemóža knježeŕstwo wutworić. Tajke njewěste wobstojenja njemóža ženje dowěru ententy k nam posylnić, ale nawopak. A tak je wjele za to, zo też jednanja wo stabilisaciji hriwny, kotraž dźěn ma a móže so jenož z pomocu ententy stać, k wuspěchej njedowjedu.

Na Balkanje

so počina jasnić — kaž so zda. Hižo lětdźesatki stojitej sebi tam wosebje bołharski a serbski lud jako njepřećelej napřećiwo. We lětach 1912 drje zhromadnje přećiwo Turkam wojowaštej a přezjenej wulkotne dobyća biještej. Tola dobywši so rozkorištej mjez sobu, Bołharska poćerpi njewuprajne škodowanjo přez Serbiju a hladaše so wotrunać, zo we swětowej wójnje so na bok serbiskich njepřećeli stupi. Hdyž Awstriscy zjednoćeni z Němcami přez Dunaj do Serbije so dobywachu, padny Bołharska serbskim wójskam móhł rjec do khribjeta a to, a najskerje jenož to, bě z winu, zo móžachu němske a awstriske wójska do Serbije so dobyć. Zrudny bu dóńt, kotryž na to serbske wójsko a wšón kraj potrjechi. Nimale 3. dźěl cyłoho ludu a hišće wjetši wójska zahiny w bitwach, z hłodom a khorosćemi.

Bjez dźiwa tak, zo Serbija z Bołharskej wjele smilnosće njeznaješe, hdyž ju ententa za zbožowny wukónc wójny politiscy a hospodařscy zasy pozběhny. Lěta dołho njechaše tohodla też ničo wo Bołharskej wědźeć: we poslednim času pak zda so wěste zbliženjo přihotować. Nětčiši bołharski ministerski předsyda, Stambolinski, w tym nastupanju so z wuspěchom w Bělohrodźe prócuje. Wězo budże hišće dołha noha, prjedy hač so tu krutoho dócpěje, tola započatki hižo su zwjeselace, a nadźija na wuspěch wožiwi to, zo strachi, kotrež z nowa Balkanej z Turkowskeje nastawaju, wobej ludaj zasy hromadźe skowa.

Też poćahi k Rumunskej zdadźa so lěpše być, zo wosebje Bołharska so prócuje, njezbožownu zańdźenosć, też přez Rumunsku zdźěła jej přihotowanu, zabyć a jenož za přichod dźěłać. — To je też najrozomniše a tak so jasni nadźijeja, zo na Balkanje skerje měr začehnje. To pak njewostanje bjez wliwa też na susodow a druhe mócnarstwa.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Mukowe a khlěbowe płaćizny na znamki (Marken). Wot 20. novembra ma so za muku a khlěb na znamki płaćić:

1. muka w drobnym wikowanju: ržana 71,70 hr. za 1195 gr. (1900 gramowska khlěbowa znamka), 30,00 hr. za 500 gr., 18,90 hr. za 315 gr. (puntowska khlěbowa znamka), pšeńčna 74 hr. za 1195 gr. (1900 gramowska khlěbowa znamka), 31 hr. za 500 gr., 19,50 hr. za 315 gr. (puntowska khlěbowa znamka).

2. Khlěbowe płaćizny: 1900 gramowska ržana pokruta 105 hr., 2 puntowska ržana pokruta 55,30 hr., 400 gramowska pšeńčna pokruta 30 hr., 80 gramowska cała 6 hr.

Tele płaćizny su najwyšše we zmysle zakonja, štóž sebi wjacy žada, so pokhosta. Kruće so na to pokazuje, zo ma pječwo, wosebje khlěb, hdyž je 24 hodźin z pjecy, prawu wahu měć. Jeli kupc to žada, dyrbi so před joho wočomaj khlěb přewažić.

Z Pančic. Też tu chcemy na swjedźeń „Handrija Zejlerja“ přichodnu srjedu we wjesnym hosćencu kedźbnych činić. Dźěći dla dyrbi so z časom — w 5 hodźinach — započinać, zo njetrjebałe wječor předołho so komdźić. Pólne dźěło je tak daloko dokonjane a tuž je skerje časa, so na serbski swjedźeń nastajić. Naše dźěći budźa nam spěwać a serbski orkestr hudźić a hrać, zo změje kóždy woprawdźity Serb na tym swoje wjeselo. Štóž njeje 25. oktobra w Budyšinje přitomny być mohł, tón změje znajmjeńša wotbłyšć Maćičnoho swjedźenja tu. Mnoho budźemy słyšeć ze žiwjenja Handrija Zejlerja, našoho prěnjoho znamjenitoho basnika, a joho rjane spěwy, kotrež je mištr Kocor tak krasnje do hudźby zestajał. Zajimawe budże wustupjenjo našoho nowoho serbskoho orkestra, kotryž je hudźbny direktor Bjarnat Krawc do žiwjenja zbudźił a nětko hižo kruće dźěła we serbskej Łužicy. Najprjedy w Budyšinje a nětko w Pančicach. To wšo, nic mjenje spěwy našich dźěći, wučerjow a druhich spěwarjow, budże wopyta hódne. Tuž přińdźće wšitcy, Serbja z blizka a daloka na wurjadny swjedźeń!

Z Rakec. Naša kermuša je so zasy minyła. Słódnoho tykanca sebi nětko kóždy wjacy napjec njemóže. Do tutych wbohich khudušków słušeja też ći wbozy slepi w tudomnym wustawje. Kak wulke běše tuž jich wjeselo, hdyž jim Trupjanske hospozy 28 tykancow ke kermuši pósłachu. Z dźaknej sylzu we wóčku drje je někotry swoju skibku zjědł. Tu zjewješe so škrička bratrskeje lubosće — křesćanstwo. Zapłać wam Bóh, wy smilne wutroby!

Z Ralbic. W tydźenju do Měrćina su holcy našoho knježnjacoho towařstwa po namołwjenju duchownoje wyšnosće pilnje dary za khude wustawy za dźěći a khorych w našej dioecesy hromadźiłe. Nadobnje su ludźo we našej wosadźe dawali, samo mnozy khudźi z wulkej swójbu su darniwu ruku měli, na přikład wěsta khuda swójba z 8 dźěćimi je poł centnara žita dała. Nahromadźiło je so: 56 centn. nepli, 12 centn. jabłukow, 3 centn. kałowych hłójčkow, 1 centn. morcheje, 5 centn. ržaneje a 1 1/4 centn. pšeńčneje muki, 25 puntow jahłow, 17 puntow połča a 6400 hr. pjenjez. Bóh žohnuj tysackróć wšěm šćedriwym daćerjam!

— (Zapozdźene.) Prěnju njedźelu měsaca novembra witaše naš wosadny knjez farař před njedźelskim prědowanjom našoho něhdušoho fararja, wysokodost. knjeza Mikławša Bjedricha, do joho domizny a wupraji jomu horcy dźak za joho horliwe 20 lětne duchowne skutkowanjo we wosadźe. Čiše běše k. farař w lěće 1905 wosadu wopuščił, zo by we wšelakich wustawach wustrowjenjo pytał. 1908 wzda so swojeje fary; cyle čiše so to sta. Nětko po 17 lětnym lěkowanju je so skónčnje wjesoły a čiły wróćił a měješe zbožo swoju mjez tym rjenje wobnowjenu cyrkej zasy widźeć a w njej Božu mšu dźeržeć. Wšitcy wosadni so radowachu nad tym, zo swojoho horliwoho dobroho měšnika smědźa zasy widźeć, a tak běše jim to z wutroby rěčane, hdyž naš nowy knjez farař, kotryž bě prjedy joho kapłan, dźak wosady wysocy zasłužbnomu knjezej fararjej em. Mikławšej Bjedrichej ztołmači. — Knjez farař Bjedrich je wjele so prócował wo zbožo wosady. Pod joho fararjenjom je so wěža dotwariła, rjane zwony so kupiłe, nowa fara so natwariła, a cyrkej chcyše wón wobnowić; přihoty žno bě činił. Tute poslednje dźěło je joho kapłan potom wuwjedł, kotryž tu nětko farari. Wysocydostojnomu fararjej Bjedrichej pak mytuj Bóh luby Knjez wšitku joho lubosć a starosć z njebjeskej wěčnej krónu.

Z Kulowa. Wjesna kralowna Leńka z padźerńje činohra w 4 jednanjach je na lětušej skhadźowancy w Njebjelčicach krasny začišć na wopytowarjow činiła. Tohodla wjeselimy so, zo „Bratrowstwo“ njedźelu 19. nov. w „Němskej khěži“ tutu hru předstaji. Hłowna myslička čina: Hordosć a njewěra stej z njezbožom burskoho stawa. Přejemy towarstwu k dobročinskomu swjedźenjej połnu salu.

Z Kulowa. Byrnjež w našim městačku 10 wučerjow skutkowało, a 2 wučercy šić wučiłoj, nimamy — žaneje šule. Naše dźěći rozwučeja so w cuzych wotnajatych twarjenjach. Často jena klasa na druhu čaka, zo móhła do jejneje šulskeje jstwy zastupić. Nětko hlada nam nowotwar do rukow. To njebudże ničo małe! Štó zamóže 50 milijónow wukidać?? Tak wysoko so wobličuje. Tele dny přebywaštaj pola nas knježeŕstwowy radźićel von Götz a twarski radźićel Schütta z Lěhanja. Po wobhladanju twarskoho městna při Nowowjesčanskim puću (pola korčmarja Jakubaša) podachu so ze šulskim wubjerkom na radnicu, zo bychu wo należnosći dale jednali. Wobzamknychu, so na knježeŕstwowoho presidenta wobroćić, zo by chcył za nuzny twar pjenjez zwjesć.

— Brunicnistwo „Eintracht“ chce z Čisowa do Kulowa železnicu natwarić, zo by tak lóžši wuwoz swojoho wuhla dóstało. Zdźěla wužije při tym železnicu, kotraž z Dubrinskich skałow na Kulowske dwórnišćo wjedźe. Wone pak swoju mysl jenož wuwjedźe, jeli město jomu swoje něhdźe 70 jutrow wulke wuhlnišćo předa. Měšćanska rada je do toho zwoliła sebi žadajo, zo so železnica hnydom położi a w Kulowje skład za wuhlo zawjedźe. —

— We Spalach tele dny honjerjo štryki dźěłachu. Njeběchu z dotalnym wotrunanjom (darmo piwo a wječeŕ) spokojom a žadachu sebi hišće 10 zajacow. Najeńk wotpokaza žadanjo, dźiwajo na to, zo by joho znajmjeńša wo 20000 hr. hońtwa wjacy přišła hač hewak. Po dołhim jednanju přez landrata so honjerjo ze swojim dotalnym wotrunanjom zasy spokojichu. — Hońtwa wunjesy 12 zajacow.

Z Kamjenca. W našej wokolinje so poradźi njedawno 2 kunow (mordarjow) a 1 lišku dosahnyć. Tejele dźiwiny kože su we wukładnym woknje tudomnoho kóžkarja Janaša wustajene. Koža jeneje kuny płaći 50—60000 hr. a lišča 20—30000 hr. — To so próca płaći, tajku zwěrinu łójić.

Z Habrachćic (Ebersbach). Naša gmejna je wobzamkła, ćěła darmo pokhować. K tomu

je skazała 72 kašćow. Te płaća 700000 hr. Čćłowa drasta je z papjery. Ale płaći za dorosćenoho tola 1265 hr., za wjetše dźećі 1000 hr., za mjeńše 800 a za ćěšne dźećі 365 hr. K tomu přińdu hišće wšě pódlanske wudawki. Tak so pohrjeb dorosćenoho tola na 15000 hr. płaći.

Wotedate hłosy
we serbskej Łužicy.
Budyšske hamtske hejtmanstwo:

Wjes	Němskonacionalna ludowa strona	Hospodarska strona	Němska ind. strona	Zjednoćenej social-demokratiskej stronje	Křesćanska ludowa strona (Centrum)	Kommunistojo	Němskosoc. strona	Demokratiska strona
Bukojna	91	—	3	40	6	—	—	4
Brězynka a Čelchow	64	—	11	45	12	—	—	10
Bórk	164	—	4	30	7	—	—	8
Khemberk	28	—	81	251	23	11	1	40
Kamjenjej	10	—	2	19	80	17	—	4
Koblicy	52	—	3	17	13	—	—	5
Kheln	26	—	3	44	54	4	2	—
Komorow pola Rakec	121	—	4	18	18	—	—	10
Komorow pola Klukša	93	—	10	38	5	16	—	19
Haslow	27	—	3	22	72	1	—	5
Bělšecy	51	—	4	102	21	9	3	3
Huska	155	—	42	210	5	25	—	49
Wulke Debsecy	97	—	76	188	9	24	—	27
Wulka Dubrawa	35	—	96	228	5	119	—	70
Hrodźišćo	129	—	31	103	16	—	3	38
Budestecy	216	—	164	422	38	56	1	104
Hrubjelčicy	37	—	3	114	15	2	—	8
Hućina	73	—	41	68	21	7	—	12
Jeńkecy	48	—	22	48	5	9	2	14
Mały Wjelkow	106	—	207	145	16	28	8	31
Korzyń	26	—	285	574	51	28	13	85
Rakecy	199	—	96	134	26	17	6	52
Krakecy	197	—	1	17	23	35	—	10
Kubšicy	63	—	19	30	4	7	—	21
Łahow	136	—	4	40	32	24	—	21
Łomsk z Krósťom	17	—	76	77	9	133	—	28
Łuh	75	—	17	73	29	4	—	17
Łupoj	60	—	14	35	21	20	—	17
Malešecy	52	—	18	104	7	8	—	10
Měrkow	29	4	12	34	41	7	—	—
Minakał	148	—	15	114	16	19	—	23
Njeswačidło	284	—	75	116	36	7	—	57
Nowe Boranecy	45	—	1	12	30	—	—	6
Nowa Wjes (nad Spr.)	17	—	12	100	12	6	1	18
Delnja Kina	44	—	14	60	4	18	—	19
Hornja Hórka	107	—	32	376	27	30	—	56
Hornja Kina z Bobolcami	43	—	5	44	7	4	—	6
Horni Hunjow z Lešawu	100	—	1	22	8	5	2	7
Pozdecy	17	—	—	2	31	—	—	—
Splósk	57	4	2	6	18	2	—	—
Plusnikecy	81	—	9	63	6	21	—	5
Přiwćicy	31	—	5	8	10	1	—	16
Bóšicy	84	—	7	75	90	4	—	39
Poršicy	91	—	20	87	15	6	1	21
Khwaćicy	102	—	4	66	14	21	—	11
Rachlow	66	—	2	20	5	—	1	8
Radwoŕ	14	—	3	36	175	2	—	6
Rakojdy	46	—	15	15	17	1	—	14
Rozwodecy	111	—	58	140	5	—	—	21
Słona Boršć	62	—	4	34	24	2	—	3
Šěrachow	43	—	99	309	1261	23	2	68
Nowy Šěrachow	4	—	—	20	87	—	—	2
Zdźeŕ	33	—	3	19	76	19	—	9
Židow	162	—	161	927	72	62	6	217
Semichow	26	—	5	3	4	14	—	12
Dźěžnikecy	50	—	4	141	8	10	—	25
Sokolca	109	—	8	44	11	2	—	—
Sohland	512	—	590	1360	13	154	60	258
Trjebjeńca	51	—	7	24	5	—	—	25
Sćijecy	21	—	23	144	3	9	1	18
Wjelećin	444	—	103	956	10	4	50	219
Kamjenske hamtske hejtmanstwo:								
Kamjenc	1277	16	696	2391	179	251	202	616
Krjepjecy	42	—	10	8	11	—	—	1
Lěskej	61	—	3	32	5	—	—	1
Njebjelčicy	51	—	1	51	50	—	—	1
Wotrow	24	—	3	5	134	—	—	—
Pěskecy	72	—	2	3	35	—	—	—
Ralbicy	4	—	—	36	122	9	—	—
Žuricy	64	—	—	—	13	—	—	—
Serbske Pazlicy	19	—	2	12	58	1	—	1
Čornjow	85	—	3	21	5	—	—	4
Kanecy a Swinafnja	18	—	—	1	51	—	—	3
Khrósćicy	57	—	15	2	128	—	—	4
Wudwor a Kozaricy	46	—	21	4	40	—	—	1
Hórki	4	—	4	5	61	—	—	4
Jawora	41	—	1	7	16	—	—	1
Jělcy	61	2	2	2	—	—	—	5
Mały Wosyk	59	—	4	8	10	—	—	10
Kukow a Pančicy	7	—	8	28	387	—	—	7
Lejno, Časecy, Zejicy a Wučkecy	88	—	—	9	45	—	—	4
Miłoćicy a Wětońca	32	—	2	12	87	—	—	1
Nowoslicy	5	—	—	1	70	—	—	—
Nuknica, Kopšin a Prawočicy	46	—	5	1	24	—	—	5
Worklecy	17	—	9	15	108	—	—	2
Różant	38	—	—	—	32	—	—	1
Smječkecy	21	—	7	8	51	—	—	2
Sernjany a Hrańca	—	—	—	3	92	—	—	—
Lubijske hamtske hejtmanstwo:								
Bukecy	78	—	59	37	16	2	—	46
Kołwazy	83	—	37	53	19	—	—	6
Lubij	471	254	1852	3079	95	88	142	950

Zajimawe snadź budźe lětsa wotedate ličby křesćanskeje ludoweje strony přirunać z ličbami lěta 1920. W lěće 1920 wotedachu za tule stronu:

Bošecy 21, Błohašecy 15, Brězynka 24, Bukojna 19, Bórk 9, Konjecy 27, Kobjelnja 27, Kamjenjej 102, Khelno 78, Komorow p. Klukša 23, Komorow p. Rakec 35, Haslow 92, Dubrawka 11, Bělšecy 29, Huska 13, Hlina 3, Wulka Dubrawa 20, Budestecy 75, Hrubjelčicy 25, Hućina 17, Mała Boršć 14, Budyšink 45, Mały Wjelkow 27, Klukš 12, Rakecy 90, Krakecy, Bozankecy a Lětoń 71, Kubšicy 10, Łahow 29, Łomsk z Khróstom 17, Łuh 45, Malešecy 49, Minakał 44, Mešicy 45, Měrkow 47, Njeswačidło 74, Delnja Hórka 5, Hornja Kina 10, Hornja Hórka 48, Pomorcy 28, Přiwćicy 34, Prěćecy 10, Poršicy 94, Bóšicy 196, Khwaćicy 43, Radwoŕ 242, Rakojdy 51, Rašow 21, Židow 57, Zdźeŕ 63, Sowrjecy 27, Trjebjeńca 21, Wujeźk 39.

Kanecy 74, Khrósćicy 254, Konjecy 214, Wudwoŕ 106, Hórki 112, Jawora 60, Kašecy 23, Mały Wosyk 18, Krjepjecy 46, Kukow a Pančicy 446, Lejno 101, Lěska 14, Jitro 16, Miłoćicy 126, Nowoslicy 75, Njebjelčicy 116, Nuknica 61, Wotrow 161, Pěskecy 85, Worklecy 228, Ralbicy 136, Różant 64, Žuricy 39, Smječkecy 86, Smjerdźaca a Łazk 110, Skaskow 6, Tradow 9, Serbske Pazlicy 101, Sernjany z Hrańcu 107, Čornjow 12.

Charitas.

Wěsće, što to je? — Lubosć to je! Lubosć, kotruž je Jězus poručił. To je potajkim lubosć, kotraž jenož njelubuje ze jazykom a słowom, ale z wutrobu a skutkom. A při tym je rozomna. Tak rozemimy pod słowom „charitas“ nětkle zrjadowane, organisowane skutkowanja lubosće; lubosće potajkim, kotraž ma swoje žórła, z kotrohož čerpa; swoje rěčnišća, po kotrychž swoje žohnowanjo wuliwa, a městna (wustawy a wosoby), kotreż ze swojim žohnowanjom poliwa.

Tajkule lubosć mamy po cyłej Němskej (Deutscher Charitasverband). (— Też Mišnjanska dioecesa ju ma. Swoje sydło ma w Drježdźanach, jeje předsyda je knjez rěčnik dr. Hille; duchowny načolnik dwórski farař Seidleŕ.) — Tele dny woswjeći w Kölnje swój sľeborny jubilej a najdost. knjez kardinal arcybiskop dr. Schulte měješe při tym swjedźeńsku rěč. Z nadobnymi słowami počesći při tym njeboho praelata Werthmanna, kiž před 25 lětami skutkowanjo křesćanskeje lubosće a miłosće po wěstych zasadach rjadować započa a z tym wulkotny skutk dokonja. Tele 25 lět běchu połne žohnowanja za potrěbnych a hubjenych w Němskej. Wězo też wona wšej nuzy wotpomhać njeje zamóhła, a nětkle, hdyž hubjenstwo so dźeń a bóle kopi, to hišće mjenje zamóže. Tu pak je wosebje wulkotnje, kak sama lubosć z Ameriki a katolskich worštow druhich krajow k nam so měri. Po słowje praji sławny rěčnik: Hdyž naše hłódtradace dźěći někak so zasy zhrabaja, hdyž naše dźěśćownje, syrotnicy, khorownje a, kažkuli naše dobroćinske a klóštrske wustawy so mjenuja, hišće tu su, dha mamy so předewšim nimo katolskeje charitas amerikanskich statow pomocnomu skutkej tamnišich biskopow pod nawjedowanjom arcybiskopa Mündeleina-Chicagoskoho so dźakować. Nadźijomnje přińdźe jónu čas, hdyž budźe so zjawnje prajić směć, kelko wosebje je jedyn wěsty katolik, kotrohož po amerikanskich wobstojenjach ani za bohatoho nimaju, za nas woprował a daril. Wón sebi zasłuži, zo by joho mjeno we wšěch wustawach křesćansko-miłosćinskich katolskeje Němskeje z najwjetšej dźakownosću wěčnje so mjenowało. Kaž jasna pruha do ćmoho našoho časa dobywa so wěrnosć, zo naši bratŕa po wěrje za wulkim morjom njedźiwajcy na žanu politisku hidu a wjećiwosć po japoštołowym napominanju so maja: Čińmy kóždomužkuli dobro, předewšim swojim bratram po wěrje.

Tola nic jenož za wulkim morjom bydla naši katolscy přećeljo a dobroćerjo; tež naši bratŕa po wěrje w Holandskej su stajnje ćopłu wutrobu za nas a našu nuzu pokazali. Wostanjemy jich dźakowni dołžnicy za wšu dobroćiwosć a miłosć a hospodliwosć, za wšě dźěłbraćo a wšu darniwosć, kotruž smy my a naše dźěći wot nich nazhonili. Runje tak dźakowni pak smy a wostanjemy swojim wěrybratram we Swicy a Španiskej a Brasilskej atd. za jich tak mnohotne wopokazma lubosće přećiwo našomu hubjenstwu.“

Knjez kardinal rěčeše potom hišće dale wo skutkowanju křesćanskeje miłosće a napominaše wšěch, zo bychu dale swěrnje a horliwšo tajkomu nadobnomu skutkej swoje mocy wěnowali.

(Přichodnje skónčenjo.)

Z misijónow.

(Skónčenjo.)

Tajke spomožne skukowanjo khutnych mnichow nadendźemy też hišće dźensa. Pohladajmy junu k našim južnosłowjanskim bratram do Bosniskeje. Tu zasydli so we měsće Banjaluka klóštrski rjad Trapistow a założi klóštr Marijinu Hwězdu. A z tuteje městnosće wuńdźe woprawdźe swětłosć a kultura za daloku wokolnosć. Štož su tam ći němi mniša — trapistojo njerěča ženje mjez sobu — wuwjedli, to je podobne na dźiwy. Hdźež so něhdy łuže a tymješća wupinachu a čorne lěsy wupřestrěwachu, su dźensa krasne za kulturu dobyte hona. Dźiwja rěka Vrbas bu sputana a k dobrym službam nuzowana. Nětko dyrbja jeje howrjace wody młynske koła wjerćeć a narosćene Bože žohnowanjo do šlewjeŕ běleje muki přetworjeć. Při rěčnym brjozy pozběhuje so mócna milinafnja wot mnichow założena a připrawjena. Wot tudy dóstanje město a wokolina swěcu a móc. Cyle nowočasna předźeńja připrawja wołmu bósniskich čornych wowcow za človječe potrjeby. We swojim ćichim klóštrje wudźeržuja mniša wulku syrotownju a wukubłuja tam wjele stow dźěći. A při wšěch naspomnjenych dobrotach płaća mniša krajej hišće rjany pjenjez dawkow.

A to wšitko dokonjeju ći mužojo, kotřiž žanoho zajima nimaja za bohatstwo a swětne kubła, mužojo, kotřiž swojej rucy zběhaju jenož ke krutomu dźěłu a k měrnym paćerjam. Swoje ćěło dźerža w krutej službje, lěhaja krótke hodźinki w nocy na twjerdych słomnikach. Hižo w 2 w połnocy woła je klóštrski zwón ze spara do Božoho domu k rańšim paćerjam a k nowomu dźěłu. Jědź a napoj stej cyle jednorej, mjaso a ryby njepřińdu ženje na klóštrske blido. Štož je najspodźiwniše, ći mniša mjelča čas swojoho cyłoho žiwjenja.

W šěrokim klóštrje njezasłyšiš ani jenoho słowa, ani wótroho stupa, ani prasnjenjo duri. Wšudźom knježi njebjeski měr. Jenož k česći Božej zaklinčuja jich hłosy w psalmach. Tak su tući wurjadni mužojo woprawdźe žiwi po słowje: „Spěwaj a dźěłaj!“ Wo wulkotnym wuspěchu samych mnichow w afrikanskich misijónach powěmy jónu pozdźišo.

Kaž najnowše powěsće wozjewjeja, bu pječa Cuno, direktor Hamburgskoho łódźnoho zarjadnistwa, na kanclera pomjenowany. Z tym wězo hišće zwěsćene njeje, zo wón też woprawdźe knježeństwo zestaja a my tak nowym wólbam wuknjemy.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 16. novembra.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Byki 13000—21000, Jałojcy a kruwy 8000—22000, Ćelata 23000—31500, Wowcy 8000—21000, Swinje 28000—46000.

Rězna waha po puntach.

Byki 178—345 hr., Jałojcy a kruwy 191,25—382 hr., Ćelata 445,50—500 hr., Wowcy 250—410 kr., Swinje 440—577 hr.

Płaćiwosć pjenjez z nuzy

(Notgeld) je němskostatne ministeriji za pjenjezy hač do 15. dec. tohole lěta podlěšiło. Tón termin njech sebi kóždy spomjatkuje, zo by w prawym času swoje pjenjezy zasy na prawe wuměnił.

Kolesařske wupokazki (Radfahrerkarten) njebudźa bórzy wjacy kolesarjo měć trjebać. Němskostatny ministr za wobkhod je w tym nastupanju pola wšěch zwjazkowych statow zakročił; tuž też Saksa bórzy, kaž rěka, tule jězdnu khartku wotstroni.

Za jutry šulu wukhodźacoho **hólčeca** pyta so **we Serbach** pola šewca **městno**, zo by **šewstwo** nawuknył. Dalše zhonić pola

Pfarrer Max Schulz in Annaberg i. Erzg.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 — **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** — telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźělki.

Samsna wuporjedźerńja. —— Wšě narunanske dźele.

Šachowe a towaršne hry.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje

rožki a pšenca

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby, wotruby, Prawočanski mlyn.

Spěw. tow. „Bratrowstwo“

wuhotuje **njedźelu 19. novembra** 1922 wječor w 7 hodź. w „Němskej khěži“

w Kulowje

dźiwadłowy wječor

jako dobročinski swjedźeń za našich khudych.

Hraje so: Wjesna kralowna Leńka z pazdźerńje, činohra w 4 jednanjach. Přełožił J. Handrik.

Potom reje za wopytowarjow.

Wo bohaty wopyt prosy wosebje też dobroho zaměra dla **předsydstwo.**

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Pytam k 1. jan. 1923 sylnu, ródnu **holcu** za kuchinske a domjace dźěło.

Zwud. twarsk. mištr
Rochowa w Sernjanach
Post Rosenthal
bei Kamenz.

Swjedźeń „Handrija Zejlerja“

w Pančicach

srjedu 22. novembra 1922.

Započatk w 5 hodźinach.

Sobuskutkowacy:

Šulske dźěći z Pančic, z Khrósćic a z Baćonja. Serbski orkestr, serbscy wučerjo a druzy spěwarjo.

Přednošk: knjez kapłan Józef Nowak z Khrósćic.

Na njón wšěch lubych Serbow přeprošuje

Swjedźeński wubjerk.

—— **Też dźěći maja přistup.** ——

Srjedu 8. novembra wotwoła Knjez žiwjenja našu wjelelubowanu, starosćiwu mać

Madlenu Šołćinu

nahle, ze swjatymi sakramentami domawobstaranu, w 40. lěće jeje žiwjenja do kraja wěčnosće. Jeje ćěło smy sobotu w Ralbicach pokhowali. Wšitkim, kotřiž su w tak wulkej ličbje na póstywječorach so za jeje dušu so modlili a ju k rowu přewodźeli, wosebje nošerjam wuprajamy, z tutym **najwutrobniši dźak** a

„Zapłać Bóh tón Knjez!“

Prosymy wšitkich přećelow a znatych, zo bychu też dale na jeje dušu w modlitwach spominali.

W **Róženće** na dnju pokhowanja,
11. novembra 1922.

Hłubokozrudźeny mandźelski
Michał Šołta a dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreč̌ak č̌o. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 48. | Budyšin, 25. novembra 1922. | Lětnik 60.

Najzbožowniši dźeń.

Zasy smy přišli k ważnomu wotrězkej swojoho žiwjenja. Žně za rólnika su nimo. Też pasmo dołhich kermušow je zbožownje wotběžało. A tak bližimy so nětko ke kóncej cyrkwinskoho lěta. Kaž starosćiwa mać swojomu dźěsću, hdyž do cuzby ćehnje, hišće dobre słowo na puć dawa, tak chce też swjata cyrkej, tuta starosćiwa mać wšitkich ludow ze swjatym sćenjom prěnjeje njedźele cyrkwinskoho lěta nas kedźbnych sčinić, zo też nam jónu słónčko woćěmni a měsačk swoju swětłosć wjacy dawać njebudźe. Potom přińdźe kaž błysk Syn człowjeka, zo by nam kónc našoho ćělnoho žiwjenja wozjewił. Tónle dźeń móže za nas być pak najbožowniši pak najnjezbožowniši, za tym hač Syn Boži jednotliwoho człowjeka wěčnoho žiwjenja abo wěčneje smjerće hódnoho namaka.

Nochceš też ty, luby přećelo, swój najzbožowniši dźeń hakle na kóncu swojoho žiwjenja dožiwić? Abo chceš snadź na swěće měć a widźeć zbožowne dny, tak zo by potom kónc žiwjenja jako najnjezbožowniši spóznać dyrbjał! Kóždy rozomny a mudry skhowa sebi tutón najrjeńši dźeń hač do kónca. Potom dyrbiš pak też tak rozsudźić kaž wěsty rjek, wo kotrymž nam starodawna bajka powěda. Běše zróstny a sylny młodźenc z mjenom Herkules. Přińdźe junu k spodźiwnomu rozpućej, na kotrymž joho cuzej postawje zetkaštej. Ta prěnja žónska rjekny k njomu: „Ja sym požadosć. Lubju tebi, młodźenco, młodosć połnoho wjesela bjeze wšoho dźěła a napinanja, za to pak njećestnu a bjezmócnu starobu, jeli po tutym puću za mnu kročiš.“ — „A hdźe wjedźe tamny puć“, wotmołwi druha postawa. „Ja sym póćiwosć. Tu změješ pokoj, přetož napołožam swojim přećelam zdźeržliwosć a zaprěwanjo, dźěławosć a prócu. Tola skónčnje dowjedu jich k sławje a njesmjertnosći.“ „Twój puć chcu nastupić“, zawoła Herkules zmužiwje. „Njech też je wobćežny, hdyž jenož mje wjedźe k njesmjertnosći.“

Njechaš so też ty kaž Herkules rozsudźić? Njeje lěpje, hakle na kóncu swojoho žiwjenja najwjeselši dźeń, kotryž je potom spočatk wěčneje radosće, dožiwić, hač we młodosći, a za to w starobje najnjezbožowniši dźeń dožiwić, kotryž by był spočatk wěčneje smjerće, wěčneje hańby a zadwělowanja? Sy-li so potajkim rozsudźił kaž w bajcy Herkules, potom budź mudry a njezabudź na to ženje wjacy. Spominaj přecy na tutón najzbožniši dźeń a přihotuj so přecy na njón!

Hdyž ma człowjek něšto ważne před sobu, dha tuto ženje prawje z myslow zhubić njemóže. Přecy a zasy přińdźe na swój nadawk wróćo a rozpomina ważnosć a sćěhwki swojoho wotmyslenja. Tak też dyrbi wěrny křesćan stajnje před wočomaj měć najważnišu kročel swojoho žiwjenja, smjerć, hdyž přestupi wrota wěčnosće pak k stajnomu wjeselu pak k wěčnej čwěli. Ale kelko jich je na swěće, kotřiž rady na to njespominaja, byrnjež wědźeli, zo też jim smjerć napřećo dźe? „Postajene je człowjekej junu wumrěć“, tute słowo swj. Pawoła wostanje wěrne. Nichtó njeje hišće tole prěł, dokelž žadyn, kotryž je na swět přišoł, njeje tu wostał, ale z njeje so zasy zhubił. Na wěstosć swojeje smjerće spominać, je jara spomóžne. Swjata cyrkej chce nas na to dopomnić, hdyž je swj. wječor wotzwoniło, na popjelnej srjedźe, na khudych dušach, na poslednjej a prěnjej njedźeli cyrkwinskoho lěta. Bratr pobožnoho Domaša Kempiskoho, spisaćela knihi „Kročenjo za Khrystusom“ bě sebi nowe domske natwarił a přeprosy swojoho bratra Domaša, zo by tón sebi nowy dom wobhladał. Domaš přińdźe a dom sebi wobhladawši rjekny: „je drje cyle rjany, ale ma jedyn njedostatk.“ Ze spodźiwanjom so joho bratr wopraša: „Hdźe je tutón brach?“ Domaš wotmołwi: „Njedostatk je tón, zo ma dom durje.“ „Durje njemóža tola žadyn brach być“, bratr jomu znapřećiwi. „So samo rozemi“, Domaš jomu khutnje wotmołwi, „přetož z tutymi durjemi ponjesu też tebje junu won.“ Tute dopomnjećo na smjerć sčini na bratra wulki zaćišć, tak zo so wot nětka wo zbožnosć swojeje duše staraše. Tak wubjerjmy sebi něšto ze swojoho žiwjenja, štož by nas přecy na smjerć dopominało, tak wot hrěcha nas wotdźeržało a k dobromu napominało.

Hišće bóle hač wěstosć smjerće njech wostanje nam njewěstosć a spěšnosć smjerće na mysli. „Dźeń a hodźinu, hdy so to stanje, njewě nichtó khiba Wótc sam.“ Njewěmy kak, hdźe a hdy smjerć po nas přińdźe. Dźeń wote dnja móhł rjec pak nazhonjamy, zo přikhadźa smjerć hustodosć runje tehdy a tak spěšnje, hdyž sebi najmjenje na nju myslimy. Wona „přikhadźa kaž paduch w nocy“. Stróžimy so, hdyž zhonimy, zo je tón abo tamny wumrěł. Ale bórzy na to zabywamy abo znajmjeńša tak činimy, jako njewědźeli, zo móže nam so podobnje tak hić. Tuž dyrbi myslička na smjerć też nas pohonjeć, zo so přecy na smjerć přihotujemy abo zo smy přecy na nju přihotowani.

Hdyž běše pola wojakow apell, potom so kóždy rjedźeše a swětleše swoje wěcy, zo by wobstał. Tajkile „wulki apell“, kaž je něhdy sławny a nahladny Serb swoju smjerć mjenował, čaka na kóždoho a ma so na njón přihotować. Bayerski wójwoda Hendrich, pozdźišo němski kejžor měješe w Regensburku junu spodźiwne zjewjenjo swojoho wučerja, s. Wolfganga.

We snje widźeše Hendrich joho před sobu stojo. Swjaty Wolfgang pokazowaše na słowa: „Po šěsć dnjach“ — kotrež běchu na sćěnu napisane. Hendrich měnješe, zo po šěsć dnjach wumrje. Hnydom so khlutnje na smjerć přihotowaše. Swědomiće so swojich hrěchow wuspowěda, rozdźěli wulki dźěl swojoho zamoženja jako jałmožnu khudym a modleše so horliwje a njepřestawajcy. Ale hdyž bě 6 dnjow so minyło, běče hišće strowy a žiwy. Tuž měnješe, zo za 6 měsacow wumrje. Zwosta tohodla při swojim horliwym přihotowanju na smjerć. A hdyž bě po 6 měsacach hišće žiwy, wočakowaše nětko za 6 lět wěstu smjerć. Też w tym času njepopušći we swojim přihotowanju, ale běše pobožnje a rozomnje žiwy. Po šěsći lětach njewumrě Hendrich ale bu na němskoho kejžora wuzwoleny. Nětko bu jomu joho spodźiwny són jasny. Też jako kejžor pak zwosta na puću stajnoho prócowanja wo dobru smjerć a běše hižo za čas žiwjenja za wšitkich rjany přikład, tak zo joho nětko cyrkej jako swjatoho češći. Přez swoje wobstajne přihotowanjo na zbóžnu smjerć bě po něčim k wysokomu skhodźenkej dospołnosće přišoł.

Tak dyrbimy też my činić. Naše cyłe žiwjenjo dyrbi wobstajne přihotowanjo na smjerć być. Při tom njeje trjeba, zo přecy w cyrkwi sydamy abo hłowu wěšamy abo kisałe mjezwočo nastajamy. Ně hdyž přecy na smjerć myslimy, wo zbóžny dźeń prosymy, swědomiće swoje dźěło we swojim powołanju činimy, składnosće k sebjezaprěwanju wužiwamy, potom budźe nam wočakowany dźeń najwjetšoho zboža wěsty.

Politiski rozhlad.

Cuno

je muž, kiž ma dźiwy činić. Łódź němskoho stata ma wjesć přez zmohi a wichory. Joho mjenujcy je president Ebert na němskostatnoho kanclera pomjenował. Tři razy dósta tónle nadawk, a hakle při třećim razu poradźi so jomu, knježeństwo zestajeć. Na kak dołho? Joho najwjetši přiwisnicy su socialdemokraći, a ći drje też bórzy joho ćisnu. Cuno mjenujcy je bohač a we wěstym nastupanju też zastupjeŕ bohatstwa. To so tym lubić njebudźe, wosebje nic jich lěwomu boku, njewotwisnym. Swoju móc mjenujcy a swoje stojnišćo twori Cuno na němsku ludowu stronu, stronu industrialnych pjenježnikow. To snadź nječini, zo by njeměwcow a mjenje zamožitych zacpěwał a tulić chcył, ale je k tomu nuzowany přez zwonkownu politiku. Bjez bohačkow — měni — so knježić njeda, a to tohodla, dokelž so bjez nich entenće płaćić njehodźi. Wša němska politika pak dyrbi za tym hić: kak wotpłaćimy.

Kaž hižo naspomnichmy, bě tworjenjo knježeństwa ćežke. A też nětko njeje wěstosće, zo dlěje wobstoji. Wone nima lubosć socialdemokratow, bjez nich pak so w Němskej lědom knježić da. Ći chcedźa też najprjedy Cunowy program zasłyšeć, prjedy hač so wupraja, hač za nim pójdźa.

We wukraju Jendźelčenjo Cuna skerje jako kanclera witaja, Francózojo su přećiwo njomu. Tola powšitkownje ma so prajić, zo ma wukraj wěstu dowěru k njomu a to drje snadź, dokelž joho jako wustojnoho muža znaje, potom pak, dokelž ma industriju za so. To pokazuje so jasnje w burzy. Wot

8400 je dolar za dobry tydźeń hač na 6100 hriwnow spadnył.

Tola tu chcemy naspomnić: Byrnjež dolarowa płaćiwosć wotebjerała a ta hriwny rostła, tola drohota skoro přez nóc přibjera. Skoro kóždy tydźeń, kóždy dźeń wobradźa nam wjetše płaćizny. Wězo jenož wěsći ćerpja pod njej, druzy bjeru wjetše dividendy, dadźa sebi k mzdźe připołožić a mjetaju dale z pjenjezami. Hdyž tych widźiš abo wo nich słyšiš, njemóžeš wěrić, zo je w Němskej khudoba, a lohcy wěriš wukraju, hdyž praji, zo Němska móhła lěpje wotpłaćeć. Za nich pak druzy, přez drohotu a čas a jich surowosć wuklukani, dale do hubjenstwa lězu. A hdy budźe mjera a měra dócpěta? Tajkim njeby so dźiwał, hdy bychu po hasach wulkich městow demonstrowali, a tam ze stysknosću wukładne wokna rozbijeli, zo bychu sebi z wulkotnych klamow k zežiwjenju trěbnoho wzali. Ale kaž we swěće je: wšo nawopak so stawa, a tak tajcy sedźa doma, a druzy kotrymž zwjetša hišće dosaha, po hasach „Hungerkrawalle“ činja. Tele dny bě nětko też we Drježdźanach zlě. A při tym so wupokaza, zo je najmjenje tych, kotřiž tam zakhadźachu, w nuzy. Zwjetša to młody lud, kiž powšitkownje přewjele zasłuži. Wšak mějachu mnozy zajeći 8—40 tysac hriwnow při sebi. Ale woni herjekachu, herjekachu, dokelž maja politiske zaměry při tym. Njeměry maja bolšewiski raz a su tak zrudne znamjo za přichod, a hdy by też drohota spadła.

Škoda, kotruž su w Drježdźanach načinili, je přez 100 miljónow. A što budźe płaćić? Porjadni rodni ludźo, kotřiž tak hižo dawki dawaju. Tak postaja zakoń. — Přinjese Cunowe knježeństwo polěpšenjo? — Też wón njebudźe móc dźiwy činić a tohodla někotryžkuli praji: też dalšomu hubjenstwu a zrudnomu kóncu njebudźe zadźěwać.

Zličbowanjo žadać

za wukónc poslednich wolbow do sakskoho sejma budźa sebi centrumske wotnožki po němskej Łužicy. Wone žadaja sebi tohodla wot předsydstwa křesćanskeje ludoweje strony w Drježdźanach, zo by wurjadnu krajnu zhromadźiznu na 10. dec. t. l. powołało. Předewšim předsyda krajnoho wubjerka knjez studijny rada Wels, změje swoje stojnišćo a činjenjo rozrisać. Powšitkownje po němskej Łužicy je njespokojnosć z krajnym předsydstwom w Drježdźanach. Wosebje jomu dawa so wina, zo je křesćanska ludowa strona swoje sydło přisadźiła. Porokuje so jomu, zo njeje prawje při zestajenju wólbneje lisćiny jednał, też wosebje wolerjow z wólbnymi lisćikami zastarał. Tole a druhe wopačnosće porokuja Drježdźanskim też wšelake dopisy z Łužicy, do „Germania“ zapósłane a wotpokazuja z tym wobskoržbu z Drježdźan wukhadźacu, zo je Łužica, wosebje serbska wina, na njewuspěchu wólbow. — Po 10. decembru potajkim zhonimy, hač so wina woprawdźe w Drježdźanach njenamaka. Přetož, pokaza-li so, zo předsydstwo swój nadawk dokonjało njeje, dha je zawěsće wotsadźa. Wostanje-li pak to njepřeměnjene, dha winu na přehraću druhdźe pytaju a budźe zajimawe, komu so potom oficialnje přicpěje.

Na Balkanje

so wobstojenja po zdaću dale zlěhuja k měrej. Pobita Bołharska je z dobyćerskej Rumunskej a Serbiju na wěsty bok so wujednała a z tym stojnišćo sebi dobyła, z kotrohož so pozdźišo snadź hišće něšto dobyć hodźi, kotrež pak hižo nětkle jeje mocy zkruća. Předewšim je ważne, zo dostanje přistaw (Dedeagač) a puć k njomu. Najskerje budźe Turkowska wobej dać dyrbjeć. Wězo jej to naspomnjenej krajej darmo njelubitej. Bołharska dyrbi so wšěch žadanjow na macedoniski kraj wotrjec a Rumunskej přilubić, zo jej do khribjeta njepadnje, by-li ju Ruska přimała.

Bołharska pod sćěhwkach jeje poslednich wójnow, wosebje swětoweje hórko ćerpi. Tak so hodźi zrozemić spodźiwne wothłosowanjo, kotrež tam lud tele dny dokonja. Měješe rozsudźić, hač maja so sobustawy ministerstwow, kotrež w létach 1913—1918 knježeństwo wukonjachu, před sud stajić. 3 dźěle ludu běchu za to, tamny jedyn dźěl přećiwo tomu. Sudnistwo změje nětko přepytować, štó z nich je wina — ćežka wěc, přetož kak móže tu sudnik w kóždym padźe po prawdźe widźeć a so wuprajić? To budźe joho wosobinske politiske přeswědčenjo sobu rěčeć, a njeje tola prajene, zo je te runje te prawe; też móže so ministr mylić. Přepytować tohodla budźa předewšim dyrbjeć, štó je ze sebičnych winow abo woprawdźe z přewidźanym njerozomom abo z lubosće ke cuzbańskomu kralej Ferdinandej móc swojoho zastojnstwa znjewužił — ludej do škody. —

Spodźiwny štrajk su w Prazy

němscy studentojo tamnišeje university započeli. Za rektora bu wuzwoleny žid. To zbudźi njespokojnosć mjez studowacymi a wjetši dźěl sebi wotmysli, zo njebudźe prjedy zasy na přednoški khodźić, doniž rektor njewotstupi. Universitne wjednistwo ze studentami jedna. — Čohodla tale njespokojnosć? Snadź z lubosće k wěrje? zo maja za hańbu, hdyž najwyšši wjednik „křesćanskeje“ university je žid? Na to sebi najmjenje studentow mysli, ale jako wšoněmcy to ćerpjeć njemóža. Tu rěči narodna hida, kaž so podobnje pokazuje pola němskonarodnych we Němskej. Tohodla dźěn dyrbješe Rathenau wumrěć. Jenož dziwne je, zo cile Němcy we Čechach sebi swěrni njewostanu. Při wólbach do sejma tola radšo ze židami du, hdyž ći so za Němcow wudawaja, hač z katolskimi Čechami. Tu dyrbjeli po swojej zasadźe židow też samych za so wostajić.

So njeda prěć, zo ma žid přećiwo křesćanam wjele na swědomju; na wšě móžne boki jón wukluka. Tola je też wěste, zo też křesćenjo přećiwo židam su wjele hrěšili, a zo drje je też křesćan sam wjele wina, hdyž žid joho rad nima a tak joho znjewužiwa. Křesćana wosebje też mjerza, zo je skoro we wšěm žid přez njoho. Haj, kak chce hinak być: žid je njespróchny a hdyž sebi něšto popřeja, tak zrědka hdy tak husto a w tej měrje mjezy překroča kaž křesćan. Je powšitkownje poměrny. — Dale židźa mjeze sobu skerje jedyn k druhomu stoja; jedyn druhomu wupomha, zo by tón też k něčomu přišoł. A křesćan? Wosebje też Serb? Swojomu susodej njepopřeje. Tón njesmě wjacy być a měć dyžli wón.

Nima so wězo khwalić, hdyž žid je hospodarscy nad křesćanami. Tola ta hida přećiwo nim, kajkuž nětkle wěste woršty a ludźo přećiwo nim maja, je njekřesćanske. Nimamy wšitkich lubować? A njeje też žid człowjek a twój bliži? Tohodla prječ z tajkej njepłódnej hidu, a wukńmy, štoż sprawne je, też wot židow. Też Němcej, wosebje němskonarodnomu, to škodźało njeby.

„Mužojo, wy sće bratřa! Čohodla sej mjeze sobu křiwdźiće?“

tele słowa swj. Sćěpana přiwoła bamž Pius XI. tele dny italskomu ludej, mjez kotrymž nowy njeměr nastawa a strach zbudźa, zo so ke krejpřeleću wuwije, resp. zo krewje hišće wjacy poběhnje. Lud so njemóže změrować. Hačrunjež Italska zwonkonje ze swětoweje wójny dobyćerscy wuńdźe, tola znutřka so mota a khori na socialne hubjenstwo a rozdźěle a też narodne nahlady a prócowanja. Kaž w Němskej wšoněmske strony chcedźa nad swojim ludom knježić tak je to w Italskej z tak mjenowanymi faszistami. Haj woni su tam sylniši a maja też wjacy wuspěcha. Jich wjednik je Mussolini. Runje w poslednich tydźenjach je tón zasy nowe njeměry do ludu přinjesł, a tak napomina swjaty wótc swojich italskich biskopow, zo bychu tola ze wšej mocu za měr dźěłali, zo njeby tola lud přez njeměrne wobstojenja materialnje, moralnje a nabožnje škody ćerpjeł.

„W mjenje tamnoho bratrowstwa, kotrež wšěch k lubosći k tomule wot Boha tak žohnowanomu krajej zwjazuje; w mjenje předewšim tamnoho nadobnoho, dokelž nadčłowjeskoho bratrowstwa, kotrež dźěći Italskeje přez wěru do našoho Knjeza Jězusa Khrystusa do jeneje swójby zjednoća, so Was wšěch z hłosom prašamy: Mužojo wy sće bratřa! Čohodla sej mjeze sobu křiwdźiće?“

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Najdostojniši knjez biskop wopyta minjenu srjedu susodne městačko Šěrachow a bu tam jara wutrobnje a swjatočnje powitany: wot katolskeje wosady a cyłoho města. Při tej składnosći poswjeći wón wójnski pomnik, kiž na katolskim pohrjebnišću stoji. Wječor wotmě so wosadna zhromadźizna; na njej wobdźěli so něhdźe 1500 ludźi; měšćanosta, k. Heßlein, měješe swjedźeńsku rěč. Wón wosebje pokaza na ważnosć křesćanstwa za cyły swět, wosebje też za Němsku a wupraji přećo a přeswědčenjo, zo też k. biskop budźe njebojaznje za prawa katolskeje cyrkwje wojować, zepjerajo so při tym na němskostatnu wustawu. Knjez biskop wotmołwi na słowa k. Heßleina z wulkej zahorjenosću.

Z Kulowa. Minjenu njedźelu zhromadźi naše „Bratrowstwo“ wosadu k dobroćinskomu swjedźenju za našich khudych. Knježna Larasec napominaše mištrscy z krasnym prologom k swěrje napřeco Serbowstwu. Słowa powitanja a bratrowstwa namakachu w połnej žórli płódnu rolu. Stotore płody njeseše khwalobnje předstajena hra w 4 jednanjach: Wjesna kralowna Leńka z pazdźeńnje. Leńku předstaješe knježna Larasec woprawdźe přikładnje ze swojej klasiskej wuréču a dobrej mimiku a wustojnej gestikulaciju. Jeje runja bě jako Jan nam znaty mištr knjez Hernašt Rachlowski. Wšitcy druzy běchu nam znate najlěpše mocy wot Marije hač k Hańžcy. Brězan Sulšečanski jako Jurij Wićaz prěni raz wustupiwši derje wobsta. Zasy běchu syjerjo wječora knjezaj Woko a Popjela. Jako płody smy sebi po narěči knjeza fararja Šołty sobu domoj wzali: rózu skutkowaceje lubosće, ponižnosće a wěry. Tak je so tudy dopjelniło přeco přełožerja knjeza J. Handriki: Njech je Bohu k česći a Serbam k spomoženju!

Charitas.

(Skóńčenjo.)

Też mjez nami, we Serbach, charitas skutkuje. Hakle tele dny bě tu wulka zběrka za dźěśćownje, syrotnicy a khorownje, docyła za wšě dobroćinske wustawy Mišnjanskeje diocesy. Też hižo prjedy je so tu wjele zběrało a dawało (na př. za Annaberg, Mišno, atd.) Prawje tak. Dyrbiš kóždomu potrěbnomu sobudźělić. Při tym pak na něšto chcemy pokazać: Njezabudźće na swojich potrěbnych we swojich wsach a wjeskach! To je mjenujcy hustodosć wobkedźbować, zo někotryžkuli dobroćinski człowjek hubjenstwo blizko sebje njewidźi. A tak so stanje, zo wokoło njoho hłód tradaju, zymu ćerpja,

hubjenstwo njesu, a wón scele tajkim, kotrymž móhli a měli druzy pomhać a też pomhaju. Hišće jónu praju: też zdalenomu hubjenstwu maš pomhać hdyž móžeš, najprjedy pak dyrbiš a čiń to we swojej wsy. A při tym njehladaj, zo jenož tym daš, kotřiž z hłodom skhnu a khorja, abo lědom wědźa, što so woblekać: też tym dawaj, kotřiž drje někak maju, tola woprawdźe jenož te najnuzniše, kotrymž pak telko njezbywa, zo bychu jónu też někajku wjesołu, pokornje wjesołu hodźinku sebi sčinili.

Też na wsach nadeńdźeš druhdy jenu wěstu družinu khudych a potřěbnych: to su zawostajeni jónu nahladnych swójbow, přez nětčiše wothódnoscenjo pjenjez su přišli do nuzy. Přez swoje prjedawše woćehnjenjo hańbuja so, někomu swoju nuzu skoržić a scerpnje njesu swoju nuzu, dóniž přez nju njeskhorja abo njewudychuja. Wěrnje nadobny človjek přecy wašnjo namaka, zo też tajkim pomoc poskići, bjez toho zo by tym „hańbićiwym khudym“ přijimanjo poskićeneje pomocy ćežke a bolostne činił.

Znajeće tajkich? Wobhladujće so po wsy a wosadźe a wosebje na jene wašnjo jim pomhajće: njeličće jim tak droho, kaž snadź „džeńska“ płaćizna je, haj mějće docyła też za nich na předań, hdyž chcedźa sebi wot was něšto kupić. Tele dny hakle mi jena farařska hospoza powědaše, kelko „lubosće“ w jich wosadźe je. Skoro, zo ludźo fararjej što předadźa! „My nimamy!“ „Smy hižo wšitko předali.“ — „Trjebamy sam“ tak ju wotbywaju, hdyž po wsy běha, zo by to abo tamne do kuchnje kupiła. „Pomysliće sebi“, praji mi, „naš knjez farař ani we cyłej wulkej wsy telko běrnow dóstać njemóže, kelkož budźemy lětsa trjebać.“ „Ale kak to móžno!“ so woprašach. „Haj, wěc je ta! Jich je hańba, duchownomu telko ličić, kelkož druhdźe dóstawaju, a tak za njoho radšo docyła ničo „nimaju“. Wón może potom z města sebi wozyć dać a ma tak hišće wudawki za přiwóz. A při tym mnozy ludźo, skoro wšitcy, derje wědźa, zo maju duchowni nětkle jara hubjenu mzdu.

A dokelž smy nětko runje na duchownych přišli, dha chcemy hišće jenu wěc naspomnić, kotraž by so našomu wjesnomu ludej hižo dawno dopowědać dyrbjała.

„Kelko koštuje jena Boža mša!“, tak prašejo, skazaju sebi Boże mšě pola swojoho duchownoho, a na pjenježk wuhčuja, kelko Božich mšow tak jim budże za pjenjezy, kiž maju přihotowane, zwjetša sebi wróćo žadaju na hriwnu a krošk, hdyž runje cyle „posende“ nimaju. Tuž z prěnja praju: „Boža mša je telko hódna, zo ju nichtó zapłacić njemóže. A tohodla je tele „geschäftsmäßig“ prašenjo: što koštuje tu wopačne a njelepe. Pjenjez, kiž so duchownomu da, je někajke wotrunanjo za joho čas a je zdobom nadobne wašnjo, k joho ežiwjenju přinošować, dźiwajo na to, zo duchowny mzdu dóstawa, wot kotrejež njemóže žiwy być a zo je japoštoł prajił: „štož wołtarjej služi, dyrbi też wot wołtarja žiwy być.“ Tonle duch japoštołskich słowow a nadobny zaměr pjenjeza, kiž maš dać, hdyž duchownoho, zo by Boże mšě po twojim zmysłu a zaměru woprował, su ći derje zrozemili, kotřiž při tym na krošk njehladaju.

Tak na př. njedawno z Kölna pisachu, zo su tam někak zamožići ludźo mjeze sobu sebi zrěčeli, zo žanomu duchownomu niže 250 hr. njeposkića, hdyž joho wo woprowanjo Božeje mšě wo jich zaměru budźa prosyć. Ći sebi praja, zo może duchowny też potom skerje khudym **Božu mšu** woprować, kotřiž tola ničo dać njemóža a z druha žiwja swojich duchownych na nadobne **wašnjo**. Tak wukonjeju charitas też tam, hdyž sebi někotryžkuli mysli, zo trěbna njeje a tola je. Kak jara sebi wopor Božeje mšě ważiš, pokazaš Bohu runje też přez wulkosć wopora swojim přiměrjenu.

Pomocy w naš. kulturn. wojowanjach

chcedźa nam dać wosebje centrumscy we Barlinje. Hižo wjacy razow smy w Posole rozprawjeli, kak sakske knježeŕstwo přećiwo cyrkwi a wěriwej šuli wustupuje. Też na to smy pokazali, zo chce nowy biskopski ordinariat wobskoržić, dokelž je tón w „Sächs. Volksztg.“ katolski lud rozwučił, zo so ani we Łužicy, ani we „herbskich krajach“ rozkazow 155. a 156. kultusowoho ministerija wo wopytowanjo wučby na statnje njepřipóznatych swjatych dnjach a wo modlenju we šuli dźeržeć njetrjeba, dokelž so rozkazy na katolskich nał žić njehodźa.

K tomule zadźerženju sakskoho ministerija je so nětko njedawno w němskostatnym sejmje rěčało.

Frakcija křesćanskeje ludoweje strony je w němskostatnym sejmje takle so doprašowała:

Sakske ministerium kulta je z wukazom z 12 žnjeńca t. l. postajiło, zo ani wučerjo, ani šulerjo přichodneje na statnje nic připóznatych swjatych dnjach wot šulskeje wučby njesmědźa wuswobodźeni być, k tomu, zo bychu so při Božich służbach wobdźělić móhli. Druhi wukaz z 24. žnjeńca zakazuje wukonjenjo kajkohožkuli nabožnoho wliwa zwonka nabožnarskeje wučby a wobmjezuje modlitwy, pobožnosće a kerluše jenož za nabožninske hodźiny. Tele postajenja njeznjesu so z artiklemi 135., 149. a 174. němskostatneje wustawy. Wone ranja tam dowolenu swobodu za wěru a swědomjo, swobodu za nabožne wobdźělenjo a prawo na šuli po wěrywuznaću, kotrež su we Sakskej porjadne. Tohodla su daloko přez mjezy Sakskeje dźiwanjo a rozhorjenosć zbudźiłe. Biskopski ordinariat w Budyšinje je přećiwo napřećiwnomu wustawje zakhadźenju sakskoho kultusowoho ministerija, kaž je to joho winowatosć, protestował. Na tele we „Sächs. Volksztg.“ wočišćane biskopske wozjewjenjo je sakske ministerium z tym wotmołwiło, zo wobskoržbu přećiwo biskopskomu ordinariatej přizjewi. Je němskostatne knježeŕstwo w należnosći tohole podawka što činiło? Što ma mysle činić, zo by němskostatnej wustawje a we njej zawěsćenej swobodźe za swědomjo w Sakskej k nahladnosći dopomhało a wěriwy lud před namocu wobkhowało?“

Też němskonarodni su dla zadźerženja saksk. ministerstwa w kultusowych należnoscach w němskostatnym sejmje zakročili, Knježeŕstwo dotal hišće wotmołwiło njeje.

Mjez tym pak dźěła kultusowe ministerium w Drježdźanach dale. „Sächs. Staatsztg.“ Nr. 270 z 18. nov, 22“ piše:

Přećiwnicy poslednich postajenjow su wjacykróć kultusowomu ministeriju zrozemić dali, zo by wone swój wukaz 155. wo wopytowanju šule na statnje nic připóznatych swjatych dnjach runje tak wobmjezowało kaž 156 wo nabožninskim wliwje zwonka nabožninskeje wučby. Kaž smy so na přisłušnym městnje wobhoniwši zhonili, k tomu winy njeje. Nawopak: w přichodnym postajniskim listnje kultusowoho ministerija přińdże přikaz, kotryž wobmjezowanjo postajenja 156. kruće wobrisa (na zběhnjenjo ani mysl njeje), kaj kruće wuzběhnje, zo wuwzaća, so powołajace na wukaz 155. njebudźa dowolene a to ani šulam, kotrymž buchu wuwzaća wot wukaza 156. přiwolene. (Sächs. Staatsztg. Nr. 270 z 18. novembra 1922.)

Ministerstwo kulta njebě jenož wozjewiło, zo biskopski ordinariat wobskorži, ale też katolskich staršich pokhosta, kotřiž njejsu swoje dźěći na Wšěch Swjatych do šule pósłali. Nětko je znate, zo we wšěch 51 ryzy katolskich šulach cyłeje Sakskeje dźěći do šule přišłe njejsu, a tak by stat z khostanjemi wjele činić měł. To wězo myliło njeby, dokelž so ministerijej kruće wo to jedna, zo so słabe njewopokaza a wěriwym staršim zmužitosć zbudźi a posylni, ale móžno je, zo tola we ministeriju spóznaju, zo bě jich wukaz přećiwo zakonjej a tak z prawdu nikoho khostać njemóža. Tola wěrić nikomu njeje, kak sebi „swoju prawdu“ wusprawni a dopokaza. A tak wostanje hišće strach za katolskich staršich. Přećiwo njomu pak so katolikojo přihotuja. Organisacija za katolske šule Sakskeje ze swojim předsydu H. Mehring (Dresden, Krenkelstr. 25) wozjewja mjenujcy tole:

Wšitcy starši a ći, kotřiž maja wukubłarske prawo na někim, njech hnydom, hdyž je so jim dla swjećenja na Wšěch Swjatych khostanjo pisomnje přizjewiło, pola přisłušnej wyšnosće přećiwo tomu protestuja a sudniske rozsudźenjo požadaja.

Też podpisanomu — (př. red.: runje naspomnjenomu knjezej Mehringej) ma so wo tym hnydom zdźělić. Za přewjedźenjo procesow so potom organisacija postara.

Mjez tym wozjewja kultusowe ministerium tole: Postajenjo z 24. žnjeńca 1922 čo. 156. nima so naložeć na šule tych katolskich wosadow, hdźež su katolikojo we mjeńšinje, a kotrymž bu nakhwilnje wobkhowanjo jich koniesionalnoho razu wosebiće zawěsćene. Tola njeje wina, tele šule wot wukaza 155. z 12. žnjeńca wuwzać.

Też tele „wróćowzaćo“ ministerstwowoho rozkaza njemóže katolikow spokojić. Šula po wěrywuznaću je po němskostatnej wustawje hišće porjadna a woprawnjena. Tuž ma so we nich też na wěrywuznaćo a jich sprawne žadanja dźiwać.

Wočakmy khwilku. Nowe němskostatne knježeŕstwo drje bórzy na horjeka naspomnjenu interpelaciju wotmołwi. Jenož w Barlinje móžemy hišće pomocy dóstać: jeli tam teje njebudże, budźemy w Sakskej wobžaromni. Potom pak budże rěkać: za prawa swojeje cyrkwje stać a wojować a woporow so nic bojeć. —

Idealnosć

njesmě z ludu, nadobne zmyslenjo wosrjedź materialnoho časa. Idealnosć je zahorjenosć za dobru, nadobnu wěc a prócowanjo wo to, ju dócpěć abo dokonjeć. Idealnoho človjeka wjedu też jeničcy nadobne, čiste zaměry a wotpohlad; tón njeje sebičny, njehlada swojoho, popřeje pak druhomu. Jomu je dobra wěc pře wšo.

Idealnosć pak njesmě njerozomna być: zahorjenosć dyrbi prawe puće kročić, šwarne srědki nałožeć a swój kónc sebi tak wutyknyć, zo jón też móžeš dócpěć.

Tajka idealnosć do našoho sebičnoho časa je předewšim trěbna našej młodźinje: dorostu a dźěćom. Zrudnje by było, hdy bychu so sobu do sebičnosće našoho časa podnurili a zawalili: přećiwo tomu dyrbja hižo młode so wobarać.

A kak to? Zo jenož wo idealu njesłyša, ale też k tomu přinošuja, zo by so w tym abo tamnym nastupanju dokonjał. Zo sebi potajkim nadawki staja połne nadobnosće a duchowneje rjanosće a trajaceje, wšomu ludu służaceje hodnoty.

A tak mam namjet za towarstwa našeje młodosće, docyła za towarstwa, też za šulske dźěći. Něhdźežkuli sebi wokoło hód swjedźeń zarjaduja. Njeby so při tym za naš „Posoł“ składować hodźało? Wot čistoho wunoška

by so wěsty dźěl hižo do swjedźenja za njón postajić měł; haj cyły swjedźeń by so móhł k lěpšomu „Posoła“ wuhotować. Tak by rjana podpjera za dobru wěc so zwjedła a lud spóznał, zo też při swojich wjeselach jenož na to myslić njesmě. Idealnosć njesmě člowjeka nihdźe a ženje wopuščić; wona je žórło wjele žohnowanja a zasłužbow.

Pytam k 1. jan. 1923 sylnu, ródnu **holcu** za kuchinske a domjace dźěło.
Zwud. twarsk. mištr **Rochowa w Sernjanach**
Post Rosenthal bei Kamenz.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje
rožki a pšency
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby,
Prawočanski młyn.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. **Emil Wiltschek**
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Paul Rehork,
moleński mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Mužace normalne kholowy .	wot	5,50	hr.
mužace normalne košle . .	„	6,—	„
mužace makowe kholowy . .	„	4,50	„
mužace košle z předkošličku .	„	5,—	„
mužace lacy	„	4,—	„
štrykowane žonjace žakety .	„	20,—	„
štrykowane dźěćace jaki . .	„	10,—	„
štrykowane jumpery	„	5,—	„
pasmo čistowołmjane štrykowanskoho předźena . .	„	1,50	„
žonjace nohajcy	„	0,50	„
soki	„	0,50	„
sportske šawle wołmjane . .	„	4,—	„
spódnje talje	„	1,—	„
žonjace košle	„	2,—	„
žonjace spódnje suknje . . .	„	3,—	„
pryncesowe spódnje suknje .	„	4,—	„
gardiny . . . . . meter	„	1,—	„

bluzowe škitaki, korsety, drastowe tkaniny, barchent, židy, ručne dźěła, předźena atd. we wulkim wubjerku.

Tute měrowe płaćizny, kaž horjeka, płaćiće pola mje, hdyž mi po měrowej hódnosći, kaž ze złotymi a slěbornymi wěcacmi zapłaćiće.

Welsec kupny dom
Telefon 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě važne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Stajne spadowanjo hriwny mje nuzuje, cyłe moje wonka stojace pjenjezy zezběrać. Na wšě zličbowanja, kotrež so po 25. t. m. płaća, dyrbju za woteběrane twory dźeńsku płaćiznu přiličić.
Prošu, žane wuwzaća žadać.
Welsec kupny dom w Kulowje.
Telefon 12. **Założene 1866.**

Njedźelu 19. novembra rano w 1/2 3 hodź. wotwoła naš Zbóžnik swoju njewjestu, moju jeničku horcolubowanu dźowku

Mariju Balic

husćišo domawobstaranu w dołhej, sćerpliwje znjesenej khorosći w 17. lěće jeje młodostnoho žiwjenja. Hdyž smy dźensa jeje ćěło swjatočnje pokhowali, wuprajam wšěm, kotřiž su jej w žiwjenju a smjerći, na marach a dnju pohrjeba nadosć tróštneje, skutkowaceje lubosće wopokazali, **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh!“**

„Ćerpjeć dyrbješe Khrystus a tak zastupić do swojeje krasnosće.“ Tute słowo je po našej krutej nadźiji też na njej so dopjelniło; za nas naš tróšt a za nju naš paćeŕ.

W **Němcach** na dnju pohrjeba,
22. novembra 1922.

We hłubokej zrudobje
Hana Balina.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 49. | Budyšin, 2. decembra 1922 | Lětnik 60.

Khwalobne je prajene wo tebi. Ps. 87, 3.

Kaž ćernje najrjeńše róže płodźa, tak też často z pohanskich, njekhmanych staršich dźěći wukhadźeja, kotrež su ze wšěmi póćiwosćemi debjene. Tute nazhonjenjo wobkruća nam swjata Borbora wukhadźejo ze staršeju, kotrajž běštaj pohanstwu ze wšěmi joho njepočinkami z cyłej wutrobu podataj. Wona pak přistupi ke křesćanskej wěrje, poswjeći jako knježna so Bohu a bu křesćanska martrańka. Za to dósta krónu wěčnoho žiwjenja.

Swjata Borbora narodźi so w měsće Nicomediji z wosobneju staršeju. Jeje nan rěkaše Dioscorus. Tón bě hruby człowjek: swoju jeničku dźowčičku do wysokeje wěže zamkny, sam dowjedźe ju k sudnikej Martianej a ze samsnej ruku — nic jako by nan był ale drač — jej hłowu wotruba. Dioscorus běše, kaž nam swjaty Damascenus powěda, bohot z kralowskej mocu. Na nju możemy tak nałožić štož je pisane we spěwje spěwow: „kak rjane su twoje kročele, o kralowska dźowka!“ Tak rjane bě jeje zadźerženjo, tak wulka jeje mudrosć a póćiwosć, zo běše jeje žiwjenjo abo jeje kročenjo jene z najrjeńšich a Bohu najspodobnišich. Wosebje tři jeje kročele su wulkotne: prěnja wot jeje naroda hač do wysokeje wěže, do kotrejež bu zamknjena; druha z wěže před sudnika Martiana, kotryž ju wotsudźi, a třeća wot sudnistwa do njebjes, hdźež ju Khrystus, nawoženja swjatych knježnow, přiwza a nadobnje pomytowa. Swjata Borbora bu do wěže zamknjena jeje njewinowatosće dla, před sudnika stajena wěry dla, do njebjes přiwzata swjatosće dla.

Dioscorus bě wobzamknył swoju jeničku dźowku z jara wosobnym mužom woženić. Borbora bě z wurjadnej, haj njewidźanej rjanosću wobdarjena a zo njeby ju žadyn druhi muž wohladał a ju sebi jako mandźelsku požadał, zamkny ju nan do wysokeje wěže. W tutej samoće spózna Borbora křesćansku wěru a slubi Bohu, zo přecy njezranjena knježna wostanje. Borbora drje hižo wot dźěćacych dnjow přibohow zacpěwaše, ale hdyž bě nětko we wysokej wěži wot hołka a hary swěta wotzamknjena, wona z ćim wjetšej kedźbnosću wo bóžskich wěcach rozpominaše. Přesćěhanjo wótřeše jeje rozom a samota, kotraž jasne zmyslenjo a žadosć za dospołnosću duše płodźi, poskići jej přileżnosć, zo prawdu wot njeprawdy rozeznawaše a spózna, zo su přibohojo stworjenja, kotrež — kaž swjate pismo praji — maja woči, ale njewidźa, wuši ale njesłyša, jazyk ale njemóža rěčeć, haj zo husto w tutych přibóžskich postawach zli duchowje bydla. Borbora zamknjena we wysokej wěži rozpominaše z napjatej kedźbnosću wulkosć swěta, wobdźiwaše krasnosć stwórby, jasnosć słónca a hwězdow, płódnosć zemje a w tutej wulkej knizy čitajo, spózna, zo su to skutki wěrnoho wšohomócnoho Boha, a nic skutki přibohow, kotřiž ani mušku ani wačku stworić njezamóža. Wona čuješe we sebi tajku hidu napřećo přiboham, zo jich mjezwoči zacpi, hdyž jim jeje nan kadźeše. Wona spominaše na Davidowe słowo: „Wam su podobni, kotřiž was tworichu a so wam dowěrjeju.“ Swjaty Bernardinus Senenski praji: zo człowjek přibóžstwo na třoje wašnjo hrěši: Bohu česće njeda, kotraž jomu słuša; ju da druhomu a so sam přiboham podobnoho čini. Do wutroby Borbory pak zaśćěpi Bóh hłownu kaznju: „Boha swojoho Knjeza dyrbiš česćić a jomu samomu służić. Tutu swjatu zahorjenosć tejele knježny dyrbi kóždy wobdźiwać, hdyž widźi, zo wona měješe pohanskoho nana, kiž přibohow nutrnje česćowaše, a tola přibohow zacpěwaše; město toho pak křesćansku wěru z cyłej wutrobu zapřimny.

Człowjekej je lohko póznać, zo je stworićerja, hdyž spohladuje na stworjenja. Strowy rozom mjenujcy jomu praji: njeje możno, zo je cyły swět a w nim knježacy porjad samo wot so nastał, ale zo je dyrbjał něchtó to wšitko stworić a zarjadować, kiž je wšohomócny a njeskónčnje mudry. To wšak też Borbora sama spózna, ale we potajnosćach křesćanskeje wěry dyrbješe ju něchtó rozwučić. Někotři měnja, zo je ju Bóh sam rozwučił, dokelž „duch swjaty wěje, hdźež chce“, praji swjate pismo, někotři měnja, zo bu přez listy wot Origenesa spisane rozwučena, druzy, zo je ju měšnik Valentin rozwučował a křčił. Tola njech je Borbora rozwučowanja dóstała wot kohožkuli, to je wěste, zo tuta njewinowata holčka we wěži zamknjena, znaješe křesćanske wučby wo njesmjertnosći duše, wo wěčnej zbóžnosći, wo wěčnym zatamanju, haj najwyšše potajnosće wo wočłowječenju Syna Božoho, wo Najswjećišej Trojicy, přetož s. Damascenus praji: wona wěrnu křesćansku wěru, kaž wona do njebjes wjedźe, wobkhowaše a cyłu wopřiješe.

Wěra je k wěčnej zbóžnosći nuzna, dokelž bjez wěry je njemóžne so Bohu spodobać. Jězus Khrystus sam praji: štóž wěri a so křčić da, budźe zbóžny, štóž pak njewěri, budźe zatamany. Tohodla praji swjaty Hawštyn: Hdy by wěra Cornelijej nuzna njebyła k wěčnej zbóžnosći, njebě Bóh jomu swjatoho Pětra pósłał, zo by tón Cornelija rozwučił. Bohosłowcy so prašeja: hdyž je wěra k wěčnej zbóžnosći tak nuzna, zo nichtó bjez wěry zbóžny być njemóže, što stanje so z człowjekom, kiž je wot dźěćacych dnjow wot wšitkich człowjekow zdaleny žiwy był a tak ženje wo Bohu ničo słyšał njeje a jenož po naturskim zakonju so zadźerżał? Bjez dwěla możemy wotmołwić, je wěste, zo so Bóh za rozwučenjo tajkoho człowjeka postara, dokelž swjaty Jan praji: Bóh rozswětli kóždoho człowjeka přikhadźacoho do tutoho swěta. Bóh joho rozwuči pak přez człowjekow, pak přez jandźelow, pak sam, kaž s. Pawoła. Tak rozwuči wón też Borboru, byrnjež přez tołste murje wot człowjekow wotzamknjena była wo najhłownišich wěrnosćach pak přez człowjekow, pak přez jandźelow, pak sam. Dioscorus bě poručił, do wěže Borbory jenož dwě wokni wudźěłać. Borbora pak poruči mulerjam, zo dyrbja tři wokna sčinić, štož so też sta. Hdyž nan přińdźe dźěło wobhladać a tři wokna wuhlada, prašeše so, što je to poručił. Njebojaznje rjekny Borbora, zo je wona poručiła, tři wokna sčinić k česći Najswjećišeje Trojicy a při tym wuži přileżnosć nanej wo Najswjećišej Trojicy powědać. Swjaty Damascenus praji: knježna namaka najlěpše dopokazy, zo by česć a bóžskosć swjateje Trojicy nanej rozjasniła, dokelž chcyše njewěriwoho nana za wěru dobyć. O njeje spodźiwne, zo tuta holčka bě samo wučeŕka w najpotajnišich wučbach! Wona wěrješe, wona wukładowaše, wona z najwjetšej zahorjenosću nana rozwučowaše, a byrnjež była dźowka njewěriwca, slubi Bohu knježnistwo.

Dioscorus bě wot mnohich nahladnych a bohatych młodźencow nadběhowany, zo b/ jim swoju dźowku za mandźelsku dał. Jónu so tohodla swojeje dźowki wopraša, kotroho sebi wona jako nawoženju přeje. Borbora njebojaznje a kruće swojomu nanej wotmołwi. zo sebi žanoho człowjeskoho nawoženju ženje njewozmje, ale zo je slub wobstajneje čistoty njesmjertnomu Bohu hižom dawno złožiła. Nan jej rozestaja, z kajkej žadosću sebi přeje, zo by do mandźelstwa zastupiła a swojomu domej zawostajiła potomnika. Nan jej rozkładže, zo je mandźelstwo zakład a stołp swojby a z tym cyłoho człowjestwa. Swjaty Damascenus praji: nan poruči, zo by so swojoho sluba zdała. Tola Borbora rjekny nanej, zo tu wěc ženje njepřeměni. Jej so zdaše njemóžne, zo by wona, kotraž je so njebjeskomu a njesmjertnomu nawoženi slubiła a kotromuž z cyłeje wutroby přiwisuje, nětko tajkim, kotřiž přebywaju w błudach pohanstwa, so podała. Zawěsće krasna wotmołwa holčki, kotraž bě so Bohu poswjećiła. Ale kak wšelakore bychu zmyslenja nanowe a dźowcyne! Nan měnješe, hdyž dźowku rjanosće dla do wysokeje wěży zamkny, zo z tym ju njezranjenu zakhowa a zo ćim bóle potom ju nawoženja za mandźelsku požada, ale wona wuzwoli sebi nic człowjeka ale Khrystusa za nawoženju. Dioscorus mysleše na to, štož je swětne ale nic Bože, Borbora pak, štož je Bože a nic swětne. Tak praji swjaty Pawoł: „knježna myslt na to, štož je Knjezowe.“ Wona drje wědźeše, zo je něšto dobre mandźelska čistota, tola spózna, zo pak je zdźerżliwosć lěpša a knježniska čistota najlěpša. A tutu bě sebi wuzwoliła, ju Bóhu poswjeći a njedaše so přez nanowe hroženja zatrašić.

Hdyž Dioscorus słyšeše, zo je Borbora křesćanka a so Bohu slubiła, zapomni wón, zo je nan a kaž bjez rozoma hrabny ju za włosy, kopaše ju z nohomaj, biješe ju z kijom na khribjet a ćehnješe ju potom po

drózy k sudnikej Martianej, zo by ju tutón krjudował. Martian nałožowaše wšě móžne srědki, zo by ju wot jeje předewzaća wotšćěpił a pohnuł, zo by přiboham woprowała. Najprjedy rěčeše z hładkimi, lišćatymi słowami, potom nałožowaše hroženja, potom poruči, zo bychu ju katojo šwikali a z wohnjom krjudowali, a skónčnje přikaza, zo bychu ji dźěle žónskoho ćěła wotrězali a ji hłowu wotrubali.

„Lišćenja“ praji swjaty Damascenus, „su prěnja jědź djaboła, dokelž z tutej jědźu chce spytować najprjedy křesćanow k wodpadej zawjesć!“ Hdyž Martian na sudnym stole sedźo krasnu knježnu wuhlada, najprjedy nałožowaše lišćate słowa a praji jej, kak jara ju jeje hižom šedźiwy nan lubuje, kotrohož jenička dźowka wona je, na kotruž je wón swoju cyłu nadźiju stajił. Martian jej rjekny, zo njeje přistojne, zo wona tak nahladnych nawoženi zacpěwa. Wón jej slubi, zo, je-li wona wot křesćanstwa wotpadnje, budźe wšitke swětne wjesela čas žiwjenja móc wužiwać, zo budźa so jej kopić česće a bohatstwa, zo, hdyž přiboham wopruje, staršimaj, přećelam a samo kejžorej spodobny skutk dokonja. Tola Borbora wosta wobstajna napřeco wšitkim lišćenjam sudnika, kaž praji swjaty Damascenus: wona posłuchaše na nje kaž na prózdne rěče, a měješe je za hadowy jěd.

(Pokračowanjo.)

Politiski rozhlad.

Chceš-li wobraz

za politiku našoho časa, potom drje njenamakaš přihodnišoho přikłada khiba sfinks starych Grichow a Egyptowčanow. To bě fantastiska njetwora: zwěrisko po ćele — z wjetša law abo had — z čłowječej hłowu. Po bajkach starych Grichow doprašowaše so ludźi za wuzhudanjemi a mori toho, kiž njemóžeše wotmołwić.

A što je nětčiša politika? Čłowječa hłowa, čłowječi rozom ju mysli, zwěrjace stawy, mocy pak ju činja a jeje kónc wostanje hudančko. Tajke njeskutki njesprawnosće, šibawstwa kaž nětkle so stawaju, móže jenož wótry rozom, kaž čłowječi wumyslić, je wuwjesć pak jenož stworjenjo, kotrež nima hižo čłowječeje wutroby a krewje we sebi, ale je kaž rubježny law abo jědojty had.

Přeleć w myslach swět po powěsćach, kotrež wo nim dóstawaš: wobhladuj sebi ludy same za so, wobhladuj, kak sebi stoja a so stajeja mjeze sobu, dha nałoženjo tamnoho wobraza na nětčiše časy za prawe spóznaješ a zdobom też prašenjo ći stoji před wočomaj: Što budźe dale? Što přinjese přichod, snadź hižo najbliži? Kajke maju mysle ći wjednicy ludow? Hdy so zeželeru?

W Němskej dźěłaju mócnje **komunistojo** za přewal. Do sakskoho knježeństwa so samo ćišća, a rěkaše, zo sebi žadaju kultusowe a hospodarske ministerstwo. Dóstanu-li woboje, potom běda wěriwym a ratarjam. Ale też druhe powołanja njech so njewjesela, khiba jenož tajcy dźěłaćerjo, kotřiž ničo nimaja. — Za němskostatne hospodarske ministerstwo bě sebi nowy kancler Cuno wubrał muža z ratarskeje strony. Runje jedyn dźeń poby tón ministr, potom joho hižo čerwjeni ćisnychu — wužiwši wustojnje joho politisku zandźenosć. Praja, zo je z Dortenom za wotšćěpjenjo Porhynskeje wot Němskeje dźěłał, a móžno je, zo nimaju cyle wopaki, wopraw-dźity jich zaměr, čohodla jomu stojnišćo podrychu, pak drje je, dokelž bě dr. Müller přećiwo přinuzowanomu hospodarjenju a po jich měnjenju snadź by bóle interesy ratarstwa zastupował, hač by jim to lubo a zdobne było. Při tym pak zabywaju, zo jenož žiwe ratarstwo je zakład wobstaća a tyća kóždoho ludu a stata. Kak wuzke **wuwjazanjo ratarstwa** a toho, štož z nim zwisuje, skutkuje, wobswědča podawk, kotryž bě minjeny štwórtk w „Bautz. Tagebl.“ čitać. Wot sakskoho knježeństwa postajane nowe płaćizny za mloko a butru su Budyšske mlokarnje nuzowałe k tomule wozjewjenju: ... hdyž wšědnje 1000 litrow mloka předźěłamy, zhubimy wšědnje 14530 hr. Tu škodu njemóžemy njesć, dokelž smy za dwě njedźeli zničeni. Smy wyšnosćam swoje produkty přewostajili, wšě wyšnosće wo tymle njedostatku wobhonili a wo přeměnjenjo prosyli.“ A w posedźenju wubjerka za pruhowanjo płaćiznow policajski komisar sam wuzna: policija je so přeswědčiła, zo njeje mlokarjam móžno, za pjenjez wot knježeństwa postajeny předawać. A je wěrno, poniženjo płaćiznow je jenož potom woprawnjene, hdyž njeje jenostronske. (Čitaj w dźensnišim Pósle mjez „wšelčiznami“) hewak dyrbi haćić wšón rozwiw a wšě hospodarske žiwjenjo.

Te hižo bjez toho woprawdźe rjane njeje. Dolar to zasy najlěpje pokazuje. Spadnywši poslednje dny minjenoho tydźenja na 6 tysac a něšto stow hriwnow, je so srjedu a štwórtk tohole tydźenja zasy pozběhnył na 8 tysac a něšto stow. Při tym rosće **dołh Němskeje**. Njedostatk je so wot 233 na 845 milijardow powyšił, za nje njeje wurunanja. Ličba přichodne tydźenje hišće wyše zlěze: přetož čakańca za wójnske wotpłaćenjo, kotrež bě ententa Němskej přizwoliła, z poslednim decembrom wotběži; **15. januara maja so zasy 50 milijónow złotych hriwnow zapłaćić.**

Budźe Němska to činić? Francózska wosebje z tym liči, zo wona to njebudźe chcyć, budźa ju tohodla k tomu nuzować dyrbjeć. Na žane wašnjo nochce Francózka bjez „njepłódnych ćazow“ Němskej zasy płaćenjo wójnskoho wotskodźenja na dlěji čas wotstorčić a znowa rozważuje myslu, zo Porhynsku a Ruhrsku k tomu wobsadźi. Tón raz by so jej to lóže činiło, přetož nowe Londonske knježeństwo pod Bonar-Lawom njebudźe tomu tak haćić kaž Leoyd Georgejowe. Też knježi w Italskej Mussolini a z nim kručiši duch přećiwo Němskej, Francózskej přikhilniši. Też je Francózska wosebje Porhynsku w běhu minjenych lět wotkhilić so prócowała a w tym drje też wěste wuspěchi dócpěła. Wězo njeby kraj ze swojim zjednoćiła, ale samostatny činiła. By měła „puffer“ mjeze sobu a Němskej, zo njeby ju ta khětře nadpadnyć móhła.

Tak ma knjez Cuno woprawdźe starosć; dyrbi tola hladać, kak tomu zadźěwa; z druhimi słowami: kak zapłaći. Hač sfinks přewinje kaž jónu Oedipus?

Tón móhł też přińć do Šwicy a wosebje Grekskeje. W Šwicy (w Lausannu) je „wulkotna“ konferenca. Jedna so wo Turkowsku. Ta, dobyćerska, mysli sebi, zo budźe wulki dźěł prjedawšich swojich europskich krajow zasy šlapnyć móc. Tu pak stajichu so wšě mocy z wuwzaćom Ruskeje přećiwo tajkim žadanjam. Tajke přehnate žadanja samo balkanske ludy najskerje wužo k sebi skowaju a zawinu, zo, štož čłowjek někle hišće wěrił njeby, Serbija Bołharskej so zasy přećelnišo stupi. Bołharski ministrowy předsyda so drje lěta dołho hižo wo to prócuje, zo by też narodaj a stataj zasy zbližił, tola Serbiji bě njemóžne wodać křiwdy, kotrež je bołharski lud jej načinił, a zabyć njezbožo, kotrež je na nju zawinył. Tola też we Serbiji počina nětko switać, zo je wodaco spomožniše hač hněw a wěćenjo, a poslednje powěsće su jara zwjeselace za Bołharsku. To je też derje za cyły słowjanski Balkan a nic naposledy za Serbiju samu: změje pomocnicu, budźe-li trjeba, přećiwo Turkam, a njezměje njepřećela w khribjeće, dóńdźe-li k mućenjam z Italskej. A hdyž tu wo měr so prócuja — wězo kóždy, kak by wot druhoho najwjetši wužitk požrěł, — žeru so w Grekskej. Wojeńska strona je knježeństwo nuzowała, ministrow a generalow — 6 muži — wotprawić, kotřiž su pječa wina, zo je Grekska wójnu přećiwo Turkam přehrała. Kral je so tomu stajał, Jendźelska samo hrozyła, zo swoju „škitacu“ (lěpje: wuklukacu) ruku wot Grekskeje sćehnje, jeli budźa wotsudźeni ministrojo a generalojo woprawdźe zatrěleni. Rozhorjenosć mjez grekskim ludom a wójskom pak je tak wulka, zo ani ničeja dobra rada, ani ničeje hroženjo pomhało njeje. Jendźelski pósłanc je na to sebi pasy wužadał a z Athena wotjěł. Też kral sam chce do wukraja, tola knježeństwo njepušći joho z hrodu. Hižo lěta dołho dźěn je grekski kral w mocy mjeze sobu wojowacych stronow a wot nich wutworjenych knježeństwow. Knježićeŕ wón dawno hižo njeje.

Turkowskej pak zwjazkarjo, předewšim Jendźelska, też w jeje asiatiskim kraju mjezy stajeju. Lord Salisbur žadaše sebi w hornim sejmje, zo maja so w tamnym kóncu swěta wobstojenja za tamniše křesćanske mjeńšiny zrjadować, w Lausannje pak je widźeć, zo je Jendźelskej wosebje wo to činić, sebi tam petrolijowe kužoły dobyć a zwěsćić. A njebudźe drje wopaki wěsćene, hdyž so praji, zo pak ta při swojej překlepanosći zasy najwjacy Turkowskej wottorhnje a najwjetši wužitk sebi zwěsći.

A tak móžeš cyły swět přeběžeć a spóznaješ, zo wša čłowječa mudrosć dyrbi čłowjekej k tomu służić, zo a kak so — kaž law z mocu abo kaž had pótajnje a z lesću — do swojoho bližšoho zakusnje a prawje wjele wot njoho za so na kormjenjo póžrje. A tale sfinks so hakle pominje, hdyž so zniči; mjenujcy hdyž Boži duch, Jězusowa wučba čłowjestwo znutřkownje tak přetwori, zo te po swojim dotalnym zmyslenju a činjenju zahinje a woprawdźe křesćanske postanje. To je tón Oedipus.*

* Oedipus bě kralowski syn, kiž sfinksowe hudančko prawje zhuda. Na to mori so sfinks sama, kaž bě prjedy ludźi moriła, a ludej bě lěpje.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. K lěpšomu zaměrow towarstwa swjatoho Vincenca zarjaduja khowancy katolskoho wučeŕskoko wustawa 10. dec. t. l. popołdnju w 4 a ½ 8 hodź. w kat. towaršni hodowne předstajenjo. Předstajenjo budźa wospjetować srjedu na to wječor w 7 hodź. za wójnski pomnik kat. seminara.

Wosebje na njedźelskej předstajeni činimy swojich čitarjow kedźbnych, dla nadobnoho zaměra, kotryž ma so spěchować. Vinencijowe towarstwo hromadźi srědki, zo by z nimi potrěbnych a khudych našoho města podpjerało. Dokelž je hubjenstwo w městach za mnohich jara wulke, je też wjele pomocy a tak wjele srědkow trěbnych.

Z **Hajnic.** (Zapozdźene). Njedźelu 22. okt. běchmy so z našim dotalnym knj. fararjom Rjedu rozžohnowali. Hižo tydźeń pozdźišo, njedźelu 29. okt. mějachmy zbožo, našoho nowoho knj. fararja Jana Cyža swjatočnje nutř witać. Při rjanym słónčnitym wjedrje přiđeže wosada, na čole cyrkwinske předstojićerstwo, šula a wšitke wosadne towarstwa na rjenje wudebjenu faru, zo by wysokodostojnoho knj. fararja wot joho přibuznych wobdatoho k stronje najdostojnišoho knjeza tachanta Jakuba Skale w swjatočnym ćahu

do našeje cyrkwički přewodźała. Tu měješe najdostojniši knj. tachant w mjenje najdostojnišoho knj. biskopa swjatočne zapokazanjo nowoho knj. fararja. W hnujacym prědowanju předstaji joho wosadźe pod wobrazom dobroho pastyrja, kiž přińdźe wšu swoju starosć a lubosć přiwobroćić jomu připokazanej wosadźe. Potom měješe naš nowy knjez farař, hdyž bě prěni króć wosadu žohnował swjatočnu wulku Božu mšu, při kotrejž cyrkwinski khor łaćonsku missu z wulkej wustojnosću spěwaše. Po swjatočnym nyšporje běše swjedźeńska zhromadźizna w přepjelnjenych rumnosćach fabriskoho hosćenca, na kotrejž po musikalnych a spěwnych přednoškach wšě jednotliwe towarstwa kaž tež cyrkw. předstojićerstwo nowoho knjeza fararja witachu a jomu zbožo přejachu do nowoho zastojnstwa. We dlějšej zahorjacej rěči rozwi naš nowy knjez farař potom swój program, wšě swoje mocy wěnować we wšej lubosći swojej wosadźe, w šuli a cyrkwi, w towarstwach a swójbach, być dobry pastyr wšitkim, hač su stari abo młodźi, wysocy abo nizcy, bohaći abo khudźi, hač su Serbja abo Němcy abo Češa abo Polacy, wšitkim być swěrny dušepastyr w jenajkej sprawnosći a lubosći prošo wo wšěstronsku podpjeru. Najdostojniši knjez tachant wupraji radosć nad tajkimi słowami a tołmačeše zbožopřeća tež wyšnosće k spomožnomu skutkowanju. Nazajtra běše swjatočne witanjo nowoho knjeza w šuli. Knjez wučeŕ Rječka witaše z horcymi słowami knj. fararja na městno ważnoho skutkowanja podawajo z dobom wobraz wuwića a rozwića Hajničanskeje šule slubjuje w mjenje dźěći swěru a lubosć. Knjez farař Cyž wupraji swoju radosć nad tajkimi słowami, wuzběhny nuznosć a žohnowanjo prezjednoho skutkowanja šule a cyrkwje a slubi tajku přezjednosć stajnje spěchować w duchu praweje lubosće k zbožu dźěći a cyłeje wosady. Njech Bóh tón Knjez žohnuj joho zastup, daj jomu strowosć a čiłosć a swoju hnadu a swoje žohnowanjo, zo by spomožnje skutkował w našej wosadźe wjele, wjele lět. Ad multos annos!

Z Baćonja. W nocy na štwórtk dobuchu so paduši do našoho Božoho domu. Při wołtarju swjatoho Cyrilla a Methoda z woknom nutř zalězychu, stajiwši sebi wot wonka rěbl, kiž běchu sebi z ćełownje wzali. Tole poslednje pokazuje na to, zo złostnicy njejsu žani cuzy ludźo być móhli. Z wulkoho wołtarja pokradnychu wšě ruby, tež 4 cynowe swěčniki. Do tabernakla so njejsu dobywali. — Štóž by něšto wěc nastupace wědźał, njech to hnydom policiji wozjewi.

Z Marijinoho Doła. Ważna swjatočnosć wotmě so na swjedźenju s. Khatyrny tu we našim Božim Domje. Pjeć khórskich knježnow, mjez nimi Serbowka, Benedikta Hańža Krawcec z Khelna, a jena duchowna sotra, złožichu tu swoje wěčne swjatočne sluby. —

Z Kamjenca so pisa, zo ma so tam w bližšim času ratarska šula założić. Měsćanska rada a pječa tež ratarjo so wo to jara zajimuja. Je-li tomu tak, potom njech sebi naši susodni serbscy ratarjo kruće a z časom žadaja, zo so jim tež „serbske hodźiny“ zawěsća. Naši hólcy budźa tam tež wo němskej rěči so dale wudospołnjeć dyrbjeć, a to budźe prawje tak, přetož wobdaći wot Němcow dyrbi tež serbski ratař derje němscy móc, chce-li docyła wobstać. Při tym pak njesmě zabyć, zo je Serb a joho čestna winowatosć tohodla je, zo tež we swojej maćerńej rěči so wudospołni.

Wične płaćizny w Kamjencu, po stach hriwnow 30. novembra: Pšeńca 136—142, rožka 120—125, ječmjeń 113—120, wows 125—1132, syno 65, słoma k picomanju 65, k zasłanju 60 woklepy 65, běrny 5, wšo po centnarju. Prosata: najwyšša płaćizna 140, srěnja 70—110, najnižša płaćizna 70 hr.

Do Serbow. Spominać dyrbimy na sławnych muži. Ow, kak to na př. Češa rozemja! Tež druhe narody njezabywaju muži, kotřiž su dźěłali a basnili a hudźili za swój narod. Dźakne spominanjo ma być nadobne myto za idealne spěchowanjo jich narodnosće.

3. hodownik chce serbski lud wěnować jenomu najsławnišich swojich synow; mužej, kotrohož ducha móc a wutroby začuwanjo dycha k serbskomu ludej w joho „ludowych“ pěsnjach. Z hudźbneje wobdarjenosće a horliweje serbskeje lubosće K. A. Kocora su so wulinyłe a hišće dźensa žórla so zasy a zasy ze serbskich hortow a wutrobow. Prawje tohodla je a přisłušne, zo so joho 100lětne narodniny swjatočnje woswjeća. Wozjewjamy tohodla na poslednjej stronje w nawěšku swjedźeński porjad, kajkiž namakachmy we „Serb. Nowinach“.

Swjedźeń Handrija Zejlerja
w Pančicach
srjedu 25. novembra 1922.

Narodny, sławny, nadobny swjedźeń běše za cyły serbski lud a kraj njedźelu 15. winowca we Łazu, poswjećeny wopomnjeću Handrija Zejlerjowych posmjertninow. Tam čujachmy so w joho duchu zjednoćeni, tam začuwachmy blizkosć joho duše, joho dźěła a joho spěwa. Handrij Zejleŕ, naš ludowy pěsnjeŕ a basnik, a nic mjenje joho njerozdwójny přećel towarš Karl August Kocor, nestor serbskeje hudźby — wobaj staj žiwaj we serbskim narodźe hišće po smjerći: jako by jeju duch wožiwił našich lěpšich a najlěpšich synow, našich duchownych wjednikow a z nimi našu serbsku šulsku młodźinu, haj wosebje tež serbskich hudźbnikow a hercow; jako by jeju duša nadychnyła nowe žiwjenjo do dźensnišeje běd a wšitkich zhromadnje zahoriła a wutroby pozběhnyła k wyšinam! Za woprawdźitosć tutych słowow swědči tež rjany swjatočny spěwanski wječor serbskich dźěći w Budyšinje a při tym prěni wustup serbskoho orkestra. A z toho dnja přecy dale, dale do kraja a po Serbach klinča narodne hłosy młoduškich spěwarjow a žołmja a zynča zwuki hudźbnych nastrojow, z kotrychž serbscy hercy a wustojni mištrjo hudźby wukuzłuja lubozne harmonije zynkow, tak zo wysk a radosć zajimujetej kóždu lubowacu serbsku dušu.

Njedawno w Poršicach a Khrósćicach, snadź tež druhdźe a nětko zasy w Pančicach bu ze spěwom, hudźbu a rěču wosławjeny naš Handrij Zejleŕ, wubudźeŕ serbskoho ludu. To běchu njezapomnite swjatočne wokomiki w našej dźensnišej běd̄ze a w cyłym złym błudźe. Tola ně, nic w běd̄ze wšak a z bludom njeje kraj a lud žiwy: hdźež so spěwa a hudźi, tam knježi čiła, strowa a hišće njeskažena myslička. Ta je Serbam trěbna k žiwjenju a Serbowstwu służi k wobstaću!

Serbska spěwaca młodźina a serbski orkester, stari a młodźi w zhromadnym dźěle, to je tola wulkotny postup a krasne narodne žiwjenjo, to je kulturny dobytk za Serbowstwo a hodny, zo so do serbskich stawiznow ze złotymi pismikami zapisa.

Wuznam Zejlerjowoho swjedźenja w Pančicach wosebje a w Serbach docyła zależi w tym, zo bychu wšě woršty serbskoho ludu tutón kulturny postup při zhromadnych narodnych prócowanjach prawje widźałe, hódnosćiłe a dopóznałe, předewšěm pak wšitcy jenak spóznali „Handrija Zejlerja a joho ważnosć za serbski lud. W tym nastupanju je so Pančičanski swjedźeń zawěsće derje poradźił, dokelž to prěnje bě hižo z powitanskej narěču k. wučeŕ Słodeńk wuprajił a wuzběhnył, to druhe pak w krasnym jasnym přednošku pokazał swjedźeński rěčnik, knjez kapłan Nowak z Khrósćic.

Šulske dźěći z Pančic a z Kukowa, z Khrósćic a z Baćonja pak mile a žiwje kaž nalětne škowrončki spěwachu wo „Rjanej Łužicy“, wo serbskej přazy, wo kóčcy drěmacej za kachlemi atd. spěwachu zdźěła přewodźane wot serbskeho orkestra zdźěła też à capella a zanošowachu narodne hornjoa delnjołužiske hłosy, mjez tym zo do jich spěwow a mjez nimi hraješe orkester samostatnje „Antonia přezpolo“, „Wječornu idylku“ a přida hišće z wulkej eksaktnosću samo „ouverturu“.

W druhim dźěle rysowaše so Handrija Zejlerjowe žiwjenjo a basnjenjo z wuraznymi słowami rěčnika, w žiwjeńskich wobrazach a z wustojnym přednoškom jednotliwych lyriskich pěsnjow, kotrež wučerjo a wšelacy druzy spěwarjo zaspěwachu, mjez nimi z najžiwišim přikleskom knjez kantor Hila a najcunišo knježna wučeŕka Kubašec. Wšěm bě so wšitko jara spodobało.

Na kóncu wječora wupraji k. prof. Bryl cyłomu swjedźeńskomu wubjerkej, wosebje pak k. wučerjej Słodeńkej, nawjedowarjej orkestra a młoduškich spěwarjow, kaž wšitkim njesprócnym sobuskutkowarjam při swjedźenju w mjenje wšitkich narodny dźak. Dopomni přitomnych na krasny swjedźeń Zejlerjowych stołětnych narodninow l. 1905 wot serbskoho studentstwa wuhotowany, hdźež bě Khrósćanska „Jednota“ z wulkim wuspěchom koncertowała. Do Łaza a do Pančic na skhadźowanku bě tehdy tež přijěła Zejlerjowa njeboh' dźowka Leńka Weberowa ze swojej dźowku Adelu. W Prazy bu Zejleŕ tež prěni króć zjawnje na VI. słowjanskej Bjesadźe wosławjeny a tohorunja w pismowstwje wopominany.* Hdyž potajkim serbska maćerna rěč tajki złoty pokład předstaja, zo jeje pěsćerjo a pěsnjerjo sebi pola cuzych narodow čestnoho wopomnjeća dobudu, hdyž narodny spěw a serbska hudźba z tajkim kuzłom samo Njeserbow k sobudźěławosći nawabitej a wšitkich jenak hrějetej, wokřewjatej a česćujetej wulkeje wopornosće dla, kotraž je při zwučowanjach trěbna. Kak wjele bóle dyrbjeli tele swójstwo a duchowne wobsydstwo my Serbja sami lubować. česćować a hajić a jako duchowne brónje přećiwo złemu duchej materialisma a bohazabyćiwosće wužiwać, zo bychmy Serbjo wostali. Njech hišće mnohe narodne skutki w Zejlerjowym a Kocorowym duchu wuwjedźene, tež Serbow klóštrskeje wokoliny dowjedu k lěpšomu spóznaću a zapřijeću swojoho serbskoho byća a tyća, potom žane škódne cuze wliwy serbske wutroby njeskaža.

Jan Serbin.

* Lětsa je w Prazy wušła jako 3. čisło češkołužiskeje knihownički wudata wot dra. Páty knižka „Handrij Zejleŕ, 50. vyročí smrti lužického básnika-buditele.

Njezapomnička
za
Khorłom Augustom Kocorom.
K joho stołětnym narodninam
wěnuje Jan Serbin.

W Zahorju a Budestecach sławi so jutře, njedźelu 3. hodownika, wopomnjećo stotych narodninow našoho sławnoho Kocora, nestora serbskeje hudźby. Tam bě stała joho kolebka, z módrym njebjom a z łužiskimi horami wobwěncowana. Hdyž pak prěnje róże zakćě-

wach, wusny k wěčnomu wotpočinku lubowany spěwař a hudźbnik, mjenujcy 19. różownika 1904 w Ketlicach.

Joho mjeno njezahinje, dóniž budźe serbska pěseń klinčeć po cyłym łužiskim kraju. Kocor ma eminentny wuznam, dokelž su joho składby w narodnym duchu złożene: z přirodu je žiwy był a serbskej zemi swěru zakhował we swojim powołanju, při spěwje a dźěle. Wšitko, štož je so Zejlerjej z hłubiny duše wuroniło, z joho nadobneje wutroby horiło, a ze začućow do žiwych słowow abo poetiskich formow wulinyło, to je swěrny joho towařš Kocor mištrowscy do zynkow zakuzłał. Tak nastachu jeju oratoriske składby: „Naléćo“, „Podléćo“, „Žně“, „Nazyma“, „Zyma“ a „Kwas“, haj tež serbska opera „Jakub a Khata.“ —

A hdyž spěwamy wšelake Kocorowe pěsnje, zdadźa so nam być prostonarodne; z tajkim hłubokim duchom ludoweje pěsnje su přesyćene. Kocorowa „Meja“ je so na našich swjedźenjach cyle zdomjacniła, dokelž je woprawdźita parla narodneje pěsnje. „Riana Łužica, sprawna přećelna“ je elegiska hymna łužiskich Serbow. „Hanka budź wjesoła, holičo rjane“, nihdy njepřestanje so zanošować po serbskej domiznje a „Lubka lilija, rjenje zakćěta“ je njedowuspěwajomne wuznaco lubowaceju so wutrobow serbskeje młodźiny. A tajkich narodnych pěsni, wot Kocora złożenych, je syła. Abo spěwajmy raz z cyłej mocu „Trać dyrbi Serbstwo, zawostać!“ — tu wocući hnydom dopomnjeco na lěto 1845, w kotrymž je Kocor ze Zejlerjom a Fiedlerjom Serbstwo z procha zběhał. Tehdy wón stoješe runje w różownіku swojoho žiwjenja, hdźež najněžniše čuća so we młodostnej wutrobje wubudźeja, a wšitke běchu we swjatym zapalu lubosće Serbstwu poswjećene. W Budyšinje zahrima spěw Serbow. K narodnomu nowomu žiwjenju młode Serbstwo z procha stany. Prěni spěwanski swjedźeń staji pomnik do ródneje historije. A potom sćěhowachu tajke hudźbne swjatoćne dny kóždolětnje. Za dwě lěće po prěnim swjedźenju nasta Maćica Serbska. Towarstwo za towarstwow so porodźi: na př. „Serbowka“, wukubłowarka Pražskich studowacych Serbow. Předewšěm pak skhadźachu wšelake rjane hwězdy na serbskim njebju: naše wjesne spěwarske towarstwa. Wone su najrjeńše pomniki we stawiznach „z procha stawacoho“ Serbowstwa z lět 1845. A naš njezapomnity prěni hudźbnik Kocor je k jich założenju symjo wusywał, pěsnje a spěwne swjedźenje darił, Serbstwo z hudźbu natwarił. Česć a sława budź joho wopomnjeću!

Za swojich khudych a potrěbnych

— něhdźe 5000 — chcedźa so na přikładne wašnjo wobydlerjo města Mišna a joho wokoliny po cyłym tamnišim hamtskim hejtmanstwu starać. Kóždy, kiž móže, ma po swojich mocach k tym za to trěbnym srědkam přinošować, a to po wašnju, zo so přinošk po dalšim wothódnosćenju pjenjez měsačnje po wěstym rjedźe powjetša. **Industrija** města a hejtmanstwa chce na př. za november 1% swojoho dobytka z lěta 1920 wotwjesć — něhdźe 3 milijony hriwnow. Jena jenička twornja (skleńčerńja w Rauba pola Lomača) chce měsačnje 100000 hr. přinošować a přinošk wothódnosćenju přiměrjenje hišće powyšić. **Ratarstwo** lubi, zo chce 4 punty rožki za kóždy hektar pod pluhom woprować, to je 1200—1600 centnarow, potajkim něhdźe 12—16 milijónow hriwnow. Tež **překupstwo, rjemjesło, zastojnicy a wšě druhe powołanja** so z wulkimi woporami wobdźěla. **Wučerjo** su wobzamkli, zo chcedźa měsačnje 1% swojich prěnjotnych mzdow (Grundgehalt) a drohotnych přinožkow tejle dobrej wěcy wěnować, němski „Gewerkschaftsbund“ měsačnje 10% swojoho dokhodnoho dawka. Po tychle přilubjenjach by so měsačnje wjacy milijónow hriwnow za potrěbnych zwjedło. K tomule přispominamy: Njeje tole nadobny skutk? Tak činić je křesćanstwo. Nimamy pak tež my po **našich wjeskach** dosć potrěbnych? A njeby spomóžne było, **hdy bychu wosady abo gmejny swoje podpjeranjo zrjadowali** a na podobne wašnjo kaž w Mišnje srědki k tomu hromadźili? Křesćanska lubosć nima čakać a hakle dawać, hdyž jej prošer před durjemi žebri, ale dyrbi swojich khudych sebi tež pytać. A zo njeby jedyn přewjele, druhi snadź ničo, abo jedyn a tón samón tón tydźeń nadosć, druhi tydźeń lědom skórki a kroška dóstawał, njech so podpjeranjo derje zrjaduje. Njedawajće pak jenož k zeživjenju, přinošujće też na drasćenjo; też pjenjezy k wšelakim należnosćam je trěbnych. Při tym pak njehladajće jenož za khudymi wudowami a syrotami, abo starcami, sebi samym přewostajenymi, ale pomysliće, kak čežko je też někotromužkuli nanej, a byrnjež wulku mzdu měł, swoju swójbu zeživić, hdyž je swójba wulka, a kóždy neplk a kusćičk butry a kóžda kapka mloka ma so kupić. — **Njebychu so k přewjedźenju tychle mysličkow we wosadach wosebite wubjerki wutworić móhle? Abo njeby snadź naš „politiski wubjerk“ to přewjesć móhł? Njećakajmy tola z tajkimile wěcami stajnje, dóniž je knježeństwo abo hamtske hejtmanstwa do rukow wozmu. Činimy też něšto sami wot so — smy křesćenjo. Činimy — tola za našich khudych a potrěbnych — prjedy hač, dawajcy přecy druhdźe, k dawanju lubosće a woporniwosće zhubimy.**

Podobnje kaž w Mišnje so nětkle we wšelakich městach za potrěbnych staraja. Też w Budyšinje je so zarjadowało šěrše podpjeranjo. Mnozy za nje přinošuja — hišće wjacy pak jich je tych, kotřiž a kotre swoje hromady pjenjez, kotrež wob tydźeń zasłuža, sobotu wječor a njedźelu rozpraskaja na kino, reje a šokoladu. By derje było, hdy by město wot tajkich kóždy tydźeń něšto wot mzdy wróćozdźeržeć dało. —

Po Serbach zběrachu

w poslednim času wšelake rjadne wosoby jamołžnu za wšelake zaměry. Z rozemliwych winow wozjewja biskopska wyšnosć we swojim hamtskim listnje za november:

Štóžkuli, njech mužski abo žónska, njech sobustaw žanoho rjadu, chce po našim biskopstwje za kajkižkuli zaměr pjenjezy abo cyrobu hromadźić, dyrbi k tomu **pisomnu** dowolnosć wot biskopskoho ordinariata našeje dioecesy měć. Kóždoho a kóždu, też klóštrskoho powołanja, kiž z tajkej dowolnosću so wupokazać njemóže, maš wotpokazać. —

Wotročk a japoštoł.

Wobraz z misijónskich stawiznow města Lagos, mórskoho přistawa při wuliwje rěki Oguny do Guinejskoho golfa.

Žiwjenjo japoštoła Čornuchow, Antonia z Lagos, pokazuje jasnje, što Boža hnada też we wutrobje wšědnoho Čornucha zamóže.

1. Zbožo we njezbožu.

Anton narodźi so we spočatku minjenoho lětstotka na małej kupje „San Thomé“ we Guinejskim zaliwje ležacej. Lěhdy 10 lět stary bu rubjeny a do Brasiliskeje předaty. Tu přińdźe do rukow Dom Romualda, priora klóštra Karmelitow we wulkim měsće Bahia. Tutón woprawdźe swjaty muž staraše so z wótcowskej lubosću za njesmjertne duše wbohich njewólnikow. Často wopytowaše přikhadźace łódźe, kotrež z Afriki „žiwu tworu“ přiwožowachu, wobaleše rany khorych njewólnikow a rěčeše k wbohim Čornucham wo wulkej lubości Božej, kotraž je też za nich drohu krej na křižu přelała.

Tónle wurjadny muž małoho Antona z wulkej lnbosću přija, derje wukubła a dokładnje we křesćanstwje rozwuči. Po dóstatej swjatej křćeńcy smědźeše tutón też bórzy k blidu Božomu přistupić. Wot tutoho radostnoho dnja sem rozkćěwaše joho njewinowata wutroba dźeń a bóle we žiwej wěrje a horjacej lubości k swojomu Wumóžnikej. Wosebitu ćesćownosć a lubosć wopokazowaše k woporej Božeje mšě. Ze zrudobu wobkedźbowaše duchownu nuzu swojich krajanow w měsće. Najwjacy z nich běchu po cyle njedospołnym přihotowanju swjatu křćeńcu dóstali a běchu potom cyle sebi samomu přewostajeni. Anton wopytowaše jich, rudźeše so z nimi, hdyž běchu zrudni a česni, a doby sebi přez swoju dobru wutrobu jich přikhilnosć. Tak zamóžeše na nich skutkować, wojowaše přećiwo jich błudnym přiwěrkam, rozwučeše jich we wěrje a přiwjedźe jich k měšnikam, zo bychu so zasy k porjadnomu křesćanskomu žiwjenju přiwobroćili.

Tak so minychu lěta, a přińdźe čas swobody. Njewólnistwo bu wołožene a mnozy Čornuchojo wróćachu so do stareje domizny. Anton pak wosta při swojim lubowanym knjezu, w kotrohož domje běše so wot wšoho spočatka sem jako dźěćo zdał, njećujo kwaklu wotročstwa.

2. Hłós Boži.

Po někotrych lětach wroćichu so někotři Antonowych starych znatych do Brasiliskeje, zabérajcy so z wikowanskim wobkhodom. Přez nich zhoni Anton, zo běchu wšitcy, kotřiž so tehdom před lětami domoj wrócichu, wot wěry wotpadli. Tuta struchła powěsć Antona cyle porazy. Što činić, zo bychu zhubjene wowcki so zasy na prawy puć wróćiłe? Nadobo přińdźe jomu dobra mysl. Njemóhł so wón sam za nimi puščić a jich spytać wobroćić? Ale njeby to přewažna wěc była? Kak móhł wón, jednory člowjek, na tajki skutk sebi zważić, kotryž Bójsku móc požada? We palacej njewěstosći wuroni Anton mnohe sylzy a prošeše nutrnje Boha wo rozswětlenjo. Skónčnje padny swojomu knjezej k nohomaj, joho prošo:

„Padrje, ty sy mi wjacy dyžli nan a mać, we twojich służbach myslach něhdy swoje žiwjenjo skónčić. Tola ty sy mje też wučił, zo bych swojich bratrow lubował. A ći su nětko na puću k wěčnomu zatamanju. Słyšu hłós we swojej wutrobje, kiž mje woła do domizny, zo bych zabłudźenych zasy dowjedł na prawe puće. Praj mi, wótče, přikhadźa tutón hłós z njebjes, abo je wón wupłód hordeje mojeje zwažliwosće? O změruj njeměr mojeje wutroby, praj jenož słowo a ja posłucham“. — Tak Anton. Pobožny mnich womjelkny cyle překwapjeny; rozmysleše: khudy njewólnik, cyle sam na so pokazany, do tajkoho strašnoho towarstwa? — A tola — wón znaje Antonowu čistu dušu, joho lubosć k Bohu a joho woporniwosć napřećo bližšomu, wosebje k swojim bratram. A wón sćahny swojoho swěrnoho służownika k wutrobje a wotmołwi jomu: „Dźi, mój syno, to je Boža wola! Dźi a přihotuj puće, hdźež budźa něhdy katolscy měšnicy wjesołu powěsć wo swjatym evangeliju wozjewjeć!“

Přez tute profetiske słowa tróštowany a rozswětleny njekomdźeše so Anton dale. Z prěnjej łódźu, kotraž so k brjoham Afriki nastaji, nastupi wón puć do něhdyšeje domizny. Před přistawom Lagos łódź howrjacy wichor hrabny a tam a sem torhaše. Wjacy dnjow

wojowaše mužstwo z napjatosću wo žiwjenjo, Anton — k Bohu so modlo — wosta cyle měrny. Skónčnje dojědźe łódź zbožownje do přistawa. (Přichodnje dale.)

Nadawk ratařstwa.

Na jubilejnej zhromadźiznje rhynskoho towařstwa w Kölnje měješe předsyda zjednoćenych burskich towařstwow Němskeje hospodařsku politisku naréč, w kotrejž mjez druhim praješe:

Jeli hdy, dha nětkle w přitomnym času, ma ratařstwo Němskeje wulki a zamołwity nadawk: zežiwjenjo Němskeje je we wulkim straše: wobkhod z wukrajom je pře wothódnosćenjo našich papjerjanych pjenjez nimale cyle zamknjeny. Naša winowatosć je, so wo to starać, zo naš lud hłodu njetrada: naša winowatosć je, so wo to starać, zo za sprawnu płaćiznu a hdźež je móžno też, z wosobinskm (direktnym) podawanjom na zastaranju z khlěbom, mjasom a mlokom też ći maja podźěl, kotřiž při kužołach zežiwjenja njesedźa. Tohodla njech kòždy ratař we sebi wutupi, štož hišće z materialistiskich nakhilnosćow z dźiwjoho wójnskoho a powójnskoho časa snadź w joho duši jako žadławe powostanki zawostachu. Wotpokažmy daloko wot so ducha lichownistwa a wutrjebanja nuzy našich sobučłowjekow! Mějmy wosebje wotewrjenu wutrobu a wotewrjenej rucy za khudych w dźěłaćerskich worštach, za často tak hórku nuzu małych rentnarjow, wudowow a tych ze sylnymi swójbami! Dźěłajmy wosebje w křesćanskim duchu woprawdźiteje njesebičnosće na pomocnym skutku ratařstwa Němskeje.

Je drje zwažene, hdyž ratařstwo nětkle w tymle njewěstym času, hdźež so wšitko hiba, so prócuje wuzbytk sylnje rozmnožić a a powjetšić. Tele risiko pak ma so přiwzać, je za ratarja čestna winowatosć a też winowatosć w zmysłu zdźerženja sebje samoho; přetož ze zjednoćenym dóńtom je ratařstwo zwjazane z cyłym ludom Němskeje. Jeli lud jako cyłk zahinje, nima też ratařstwo wjacy žaneje podnožki za zdźerženjo. Ž.

Wšelćizny.

Najwyššu mjezu za mloko a z njoho wupłody

je sakske hospodařske ministerium wot 29. novembra postajiło, a hrozy z pjenježnym khostanjom, jastwom a khłódu (Zuchthaus) tym, kotřiž bychu sebi wjetše płaćizny žadali.

Płaćizny z hródźe: litr njewuzběranoho **mloka** 70 hr., liter wuzběranoho mloka abo butranki 35 hr., w mlokarnjach 78,40 resp. 39,20 hr. Štóž mloko něhdźe (do mlokarnje atd.) dowožuje, smě sebi za liter 2 hr. wjacy žadać, hdyž je 5 km daloko wjezy, za kóždy dalši kilometr 3 hr. Štóž hnydom z domu mloko po mjeńšich dźělbach (Verliterung) předawa, smě sebi za litr njewuzběranoho mloka žadać 80,50 hr.; wuzběranoho 40,25 hriwnow.

Butra: Z dwora 700 hr. poł kany; z mlokarnje 770 hr. Za twaroh, kiž nanajwjacy 75% wody ma, směš sebi žadać za punt 70 hr., za twarošk 175 hr. za punt.

Za mnohe ratařske wupłody buchu tak najwyšše płaćizny postajene. Přińdu nětko też postajenja za rjemjeslnikow a překupcow a twórnikow? Hdyž bě kana butry wokoło 2.80 hr., dawaše so šewcej za póduše, pjeńki a dźěło někak 2.50 hr. Tele dny kupi sebi něchtó kožu za póduše (na 2 škórni) a da 2550 hr., jedyn druhi 2800 hr. Ličiš k tomu hišće pjeńki a dźěło dha přińdźe wopódušowanjo někajke 3000 hriwnow a wjacy.

Za metr dobroho, čornoho płatu zawěšće prjedy wjacy njepłaćachmy hač 16 hr. nětkle — 16000 hr. Prawje je, hdyž so najwyšše płaćizny postaja, tola ma so to stać za wšě powołanja.

170 hr. punt cokora a to hišće jenož za marki — bjez nich budźe hišće dróžše — dawamy wot 1. dec. t. l. Zarjadnistwo cokora je płaćiznu na 120 hr. postajiło. Warba, kotruž druzy hišće poćahnu a wudawki, kotrež za dowóz atd. hišće so nazběraju, płaćiznu hišće na 170 hriwnow za punt powyša.

Darmotne pohrjeby.

Někotromužkuli bu hižo na swěće žiwjenjo čežke, dokelž je předrohe. Tola nětkle je skoro tak, zo dyrbiš so bojeć wumrěć — też drohoty dla. Tuž je nětkle přecy husćišo w nowinach čitać, zo gmejny we swojich lokalnych zarjadownjach postajeju: wudawki za pohrjeby maja gmejny njesć. Wo tym wuradźuja na př. hišće w **Lubiju,** w **Habrašćicach** (Ebersbach) bu hižo wobzamknjene. Tak bu tamnym tyšerjam nawdate, za gmejnu 72 kašći zhotowić; wudawk wučinja 700000 hriwnow. Ćěła chcedźa do papjery woblekać; wudawk za to je na wotrosćenoho 1265 hr., za dźěći 365—800—1000 hr. Też wudawki za row atd. ponjese gmejna, tak zo přińdźe jedyn pohrjeb w přerězku na 15000 hr. Štóž chce při pohrjebje duchownoho, spěwarjow atd., dyrbi to ze swojeje móšnje płaćić. — Zajimawa je też powěsć z **Omsewica,** kotraž bě tele dny čitać. Tam běštej staršej swoje 6njedźelske zemrěte dźěćo w jenej margarinowej tejzy pohrjebałoj. Na to wobzamkny gmejnska rada, zo ma wot nětka gmejna pohrjeby płaćić.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: August Šołta z Arnsdorfa a Hilžbjeta Vickec z Radworja.

Zemrěći: Jan Jenich z Khelna, 62 lět. — Jurij Pjechec z Bronja, 22 lět.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk.: 1550. Michał Lisnař z **Koslowa**; 1551. direktor dr. Jan Grólmus z **Radworja**; 1552. Marija Budowa z **Dźežnikec**; 1553. Bernard Fórch z **Nowo-Dwora**; 1554. 1555. 1557. z **Budyšina**: Madlena Opicowa, Pawoł Hendrich, Beno Kurjat; 1556. Marija Hajdanowa w **Habrachćicach**; 1558. Jurij Hajna, wyšši inspektor w **Barlinje-Friedrichsfeldźe.**

Dobrowólne dary atd. za towařstwo a Posoł: Herman Rota ze Sernjan **100 hr.**; Michał Kórjeńk z Nowoslic 50 hr.; dr. Josef Pata w Prazy **300 hr.**; z Budyšina: Helena Baršec **200 hr.**, Khata Kochec **100 hr.**, Mikławš Rychtař **100 hr.**, Jakub Leider 55 hr., schol. dr. Anselm Rotzinger **100 hr.**, Jakub Čórlich 55 hr., wučeŕ Mikławš Rjeda **100 hr.**, Madlena Opicowa **100 hr.**; dom. kerm. w Khr. **150 hr.**; Marija Młynkowa z Dalic **100 hr.** a dopł.; Jan Młynk w Čemjercach **200 hr.** a dopł.; Jakub Měrćink we Hambornje **900 hr.** a dopł.; wobnowjena Delanska patentna kommisija, kmótřa a přisydłak **500 hr.**; Škotarjo w Dalicach 19. 11. 22 30 hr.; z Baćońskeje wosady a za khudšich sobustawow **433 hr.**, Michał Domš z Bozankec **500 hr.**, Jurij Domš z Bozankec **500 hr.**, Pawoł Hendrich w Budyšinje **100 hr.**, Michał Kórjenk z Nowoslic 50 hr., Michał Žur z Ralbic 50 hr., z Kosowa: Jurij Budař **100 hr.**, Jurij Wowčerk **155 hr.**, Jakub Kral z Cemjeric hižo jako hodowny dar **1000 hr.**

Paul Rehork,
moleŕski mištr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Swjedźeń
100lětn. narodninow hudźbnikaK.A.Kocora
njedźelu 3. hodownika 1922
w Budestecach.

Swjedźeński porjad:

Připołdnju w 12 hodź.: w narodnej wsy **Zahorju** choral a zastaničko ludowoho serbskoho orchestra.

Pop. 3—3/4 4 hodź.: **Swjatočnosć w cyrkwi.** Rěč k. fararja Domaški, zhromadny spěw, solowe spěwy (knježna Rut Krawcec a k. direktor Hanka).

Pop. 4—6 hodź.: **Swjatočnosć w „Jugendheim".**

1. Zawod. Knjez Jurij Słodeńk, předsyda hudźbnoho wotrjada.
2. Měšane khory: a) Rjana Łužica. b) Bóh žohnuj tebje, Łužica! Bukečanski měšany khór tow. „Radosće" pod wjedźenjom k. wučerja Keŕka.
3. Solo za sopran: a) Ach, moja hola! b) Pod běłej brězyčku. (Knježna Rut Krawcec.)
4. Tenor-Solo: Pućowař w naléću. (Knjez Hanka).
5. **Swjedźeńska rěč.** (Knjez Bjarnart Krawc,)
6. Kwartetty: a) Na fijałku. b) Kak stupa so łóštnje! (Knježnje Rut a Hanka Krawcec, knjezaj Hanka a Šleca.)
7. Mužske khory: a) Česć hory Bohu powědaja. b) Won, won na hońtwu. c) Naš njeboh dźěd.
8. Duett za sopran a tenor: „Hdy bych ja była róžička!"
9. Deklamacija. (Knjez bankownik Krawc.)
10. Duett za tenor a bas: Nětk słónčko Bože. (Knjezaj Hanka a Šleca.)
11. Měšane khory: a) Njedźela swita. b) W pisanej khěžcy.
12. Wšelćizny.

Wšitke komposicije su K. A. Kocorowe.

Zsstup je darmo. Městnosće su wutepjene.

Jankowy hodowny són

Bajkowa hra w 3 jednanjach
Z hudźbu a rejemi wot Karla Englera.

(Hlej: Z Budyšina). Zastupne wupokazki su dóstać wot 8. dec. pola Mališkec při tachantskej cyrkwi, pola dotnikarja Ant. Thomasa na zwonk. lawskej hasy a w Mendelec knihipřekupstwu na Moltkowej drózy.

Pytam k 1. jan. 1923 sylnu, ródnu **holcu** za kuchinske a domjace dźěło.
Zwud. twarsk. mištr **Rochowa w Sernjanach**
Post Rosenthal bei Kamenz.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźenja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

„Jednota“ w Budyšinje

wobdźěli so njedźelu 3. hodownika na
100. narodninach K. A. Kocora
w Budestecach.
Wotjědže so z dwórnišća pop. 2^{14}.

Wobkhowana městnosć za Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Drjewo k tepjenju.

Smy so rozsudźili, tež w tutym lěće našich česćenych woteběrarjow **z drjewowymi kuluchami zastarać**. Wone dóńdu na Rakečanske dwórnišćo. Prosymy wo bórzomne skazanki (rm. 3000 hr.) Drjewo dóńdže někotre razy wob tydźeń. Na wosebite přećo damy je tež na druhe zastanišća dowjesć. Płaćizna wučinja potom 8000 hr. po rm. při hnydomnym płaćenju.

Firma P. Rocho w Sernjanach
Post Rosenthal bei Kamenz.

Napominanjo k zapisanju ručnych požčeńkow.

Měsćanskej zastupjerstwje stej wobzamkłoj, k podźělnomu rukowanju za nowu wupisajomnu požčeńku

ručne požčeńki

přijimać. Wone maja so znajmjeńša na 5 lět, po móžnosći na hišće dlěji čas, wěsće přewostajić. Na zadanjenjo budźe so 1 % wjacy dawać hač hewak měsćanska nalutowańja za na 1. hypoteku wudate požčeńki přizwola, to je nětkle 7 % danje, znajmjeńša pak 6 %. Poskićeńki njech so hnydom abo pozdźišo hłownej kasy města Budyšina (dalokoréčaki 230—232) přizjewja. Pjenjezy wotedać móža so při Budyšskej hłownej kasy (Stadtgirokonto Nr. 22, Postscheckkonto Dresden 11009, Reichsbankgirokonto) abo při městownej a statnej bancy w Budyšinje (Postscheckkonto Dresden 33907, Girokonto Bautzen 3900). Požčeńki so do měsćanskeje dołžneje knihi zapisaja.

W Budyšinje, 24. nov. 1922.

Měsćanska rada.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** **telefon čo. 155**

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Jara wulki je wubjerk

našich drastnych tkaninow: židy, voila, velourow, barchentow, žónskich šat, mužskich šat, trikotažow, krawatow, sportskich khornarjow, kłobukow, měcow, sokow, kijow, štrykowanych lacow, ručnych dźěłow, pórclina, hrajkow.

Kóždy wopyt je wužitkny. Žana nuzowana kup. Sprawne posłužowanjo. Płaćizny, kaž je znate, tunje.

Welsec kupny dom
Telefon 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Krajan 1923

bórzy wuńdźe.
Njekupujće žane němske protyki.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje
rožki a pšency
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
rjane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Swobodne zjednoćeństwo kat. wučerjow serbsk. Łužicy

změje **srjedu 6. decembra** popołdnju w $^1/_2$4 hodź. zhromadźiznu we **Worklečanskej šuli**: 1. Referat dla organisacije „Sokoła“. 2. Wothłosowanjo dla „Nordd. Schulzeitung“. 3. Wólba a namjety.

Do zhromadźizny zeńdu so wšitcy wučerjo Kamjenskoho wokrjesa (— tež njesobustawy —) dla Girokassy a to w $^1/_2$3 hodź. Je nuzne, zo wšitcy přińdu. **Předsyda.**

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Bohu Wšohomócnomu je so spodobało, swojoho służownika, wysocydostojnoho knjeza

hrodownoho kapłana

Józefa Papeža

po joho 30lětnej khorowatosći wutoru 28. nov. 1922 w nocy $^1/_2$2 hodź. po krótkej ale ćežkej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći k sebi wzać.

Dušu zemrětoho poručamy do modlitwow měšnikow při wołtarju a wěriwych.

We **Worklecach**, 28. nov. 1922.

Z česćownosće a dźakownosće
miłosćiwe sotry Maltheskeje khorownje we Worklecach.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćělany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 50. | Budyšin, 9. decembra 1922. | Lětnik 60.

Khwalobne je prajene wo tebi.

Ps. 87, 3.

Sudnik nałožowaše potom druhu družinu spytowanjow, hdyž njemóžeše Borboru z liščenjom přewinyć. Hněwnje hlada, wozjewi jej, zo budźe, jeli njecha přiboham woprować, dyrbjeć ćerpjeć najhórše bolosće a najžadławišu smjerć. Tola Borbora, kaž swjaty Jan Damascenus piše, směješe so sudnikowym hroženjam a rjekny: „ja sym přihotowana, zo bych so woprowała mojomu knjezej Jězusej Khrystusej, kotryž je njebjo a morjo a wšitko, štož je we nim stworił. Wašich pak je profeta takle wopisał: ‚maja hort a njemóža rěčeć, maja woči a njemóža widźeć, maja wuši a njemóža słyšeć‘.“ O wulkotna knježna, kotraž so njestróži a njetřepotaše, byrnjež jej sudnik ze smjerću hrozył, Tohodla tutón tyran z hněwom wšón njemdry přikaza, zo bychu katowje tutu njewinowatu knježnu khostali ze šwikadłami a wohnjom. Šwikanjo bě pola Romjanow khostanjo za njewólnikow. Tola tute nałožowaše so też často přećiwo swjatym martrarjam; z tym dyrbjachu wohańbjeni być a měješe so zjawnje pokazać, zo křesćenjo ničo lěpši njejsu dyžli njewólnicy. Zawěsće bě to wulka njekhmanosć wot Martiana, zo Borboru k tak wohidnomu khostanju zasudźowaše. Tola Borbora bě kaž wowca, kotraž swój hort njewočini, byrnjež ju třihali; wona cyle měrnje njeseše najwjetše martry z lubosću ke Khrystusej. Tuta měrniwosć rozhori sudnika ćim bóle, tak zo da ju na to z wohnjom wopaleć. Tertulian praji, zo je najhórše khostanjo z wohnjom. A tola swjata Borbora, hdyž jeje mjehke ćěło z faklami palachu, so radowaše prajicy: „bolosće tu we swěće njemóža so přirunać z krasnosću, kotraž so nad nami pokaže.“ Swjaty Hawštyn praji tohodla: „čim wjetša lubosć bě w jeje stawach, ćim wjetša bě też njebojaznosć.“ Haj, wšitke bolosće znjese wona z njewuprajnej sćerpnosću; zdaše so, jako byłe wone za nju najwjetše wjeselo. To pak pohnu nječłowjeskoho sudnika, zo poruči, na tutym rozbitym a spalenym ćěle nowu žadławosć wukonjeć. Swjatej Borborje wotrězachu dźěle ćěła, ale wona pozběhny při tym swojej woči k njebjesam a modleše so, Bohu so dźakujcy: „O knježe njezaćisń mje wot swojoho wobliča, a swojoho swjatoho ducha njewzmi wote mnje.“ Čeje wóčko njeby płakało, hdyž tutu dwanaće lětnu njewinowatu holčku tajkele matry ćerpjeć widźi. Štó njeby wobdźiwał jeje njepřikładnu sćerpnosć, hdyž widźi, kak dračojo jeje knježniske ćěło rozrězaja. Swjata Borbora pak so njeda přewinyć. Swjaty Jan Damascenski praji: „namakaš ju twjerdu kaž dejmant, haj hišće twjerdšu hač dejmant. Hdyž tutón nječłowski sudnik, — bóle djaboł hač človjek — widźeše, zo Borbora njecha też nětkle přiboham woprować, poruči jej hłowu wotrubać. Ale z wjesołosću přiwza, kaž swjaty Damascenus praji, tutón hołbik Khrystusa dla martrarstwo na so. Tola štó budźe tak hruby, zo by tutón njewinowaty wopor zarazył. Jeje nan sam bě, kotryž jej wotča hłowu. O njesłyšana surowosć, o přibóžska zaslepjenosć: nan sam wotrubnje swojomu jeničkomu tak njewinowatomu dźěśću hłowu! Profeta Michaeas praji: „joho domjacy budźa joho njepřećeljo.“ Tak so dopjelni woprawdźe, zo běchu najbliži přećoljo njepřećeljo tych, kotřiž Khrystusowu wučbu přiwzachu. Swjatu Teklu jeje samsna mać pola sudnika wobskorži a k smjerći přepoda. Swjata Lucija romska bu wot swojoho syna Eutropia wobskoržena a swjatu Khrystianu na poručnosć jeje nana po cyłym ćěle ze železnymi šćipakami roztorhachu. Borbora pak njeklije swojomu nanej, ani njemórkota přećiwo njomu, ale na kolenomaj modli so khwilku, potom połoži swoju hłowu na pjeńk, zo by ju nan wotrubał. Tola wobroćmy našej woči wot človjeskeje žadławosće a pozběhnmy jej k njebjesam, zo bychmy widźeli, kak Bóh tutu martrarku překrasni.

Zo bu swjata Borbora hnydom do njebjes přiwzata, na to njechamy spominać, dokelž to też wo druhich swjatych wěmy, ale chcemy rozpominać, zo wona mjenujcy nas zakituje w žiwjenju, w smjerći a při sudźe Božim. Naše žiwjenjo je wohrožene wot mnohich strašnosćow; tohodla trjebamy mócnoho zakitarja. Swjaty Jan Damascenski praji: swjata Borbora wumoži z kóždoho stracha, wot kóždoho pada toho, kiž ju wo pomoc prosy a so jej dowěri. Spodźiwne je, zo je Bóh swjatym móc dał, runje wot tych khorosćow wustrowjeć, na kotrež su woni sami ćerpjeli. Tak swjaty Rochus pomha při mórje, dokelž je sam na mór wumrěł. Swjata Hapla (Apollonija) pomha při zubowbolenju, dokelž buchu jej zuby wubite. Swjatu Luciju proša ći, kotřiž na woči ćerpja. Swjatu Borboru proša maćerje při žónskich khorosćach, dokelž buchu jej žónske dźěle jeje ćěła wotrězane, a hlej: wone namakachu často pomoc. Tola nic jenož w khorosćach swjata Borbora pomha, ale je zwólniwa tym, kotřiž ju nutrnje proša, też we wšitkich druhich strašnosćach pomhać, kaž nas swjaty Jan Damascenski wuči. Nam pak hrozy njeskónčnje wjele strachow wosebje we smjertnej hodźinje dla hrěchow, kotrež smy činili; wot złych duchow, kotřiž nas spytuja; wot bolosćow, kotrež mamy ćerpjeć. W tutych ćěsnosćach może nam jenož Bóh pomhać, kiž je škitař wšitkim, kotřiž so jomu dowěrjeja, a poskića nam swoju pomoc na zastupnu prózstwu swjatych, wosebje pak na zastupnu prózstwu swjateje Borbory. Swjata Borbora pak tych, kotřiž ju proša, wosebje zakituje, zo njebychu bjez domawobstaranja wumrěli. Tohodla njech nichtó njezakomdźi wšědnje swjatu Borboru prosyć, zo by też wón jónu doma wobstarany był. My pak też trjebamy mócnu zastupjerku při sudźe Božim. Swjaty Hawštyn praji, zo njebudźa na tutym dnju jenož hrěšnicy, ale też sprawni a jandźelowje Boži so bojeć a třepotać. Hdyž budźa sprawni a Boži jandźelowje třepotać, o kak so póńdźe hakle hrěšnikam? Njebudźemy trjebać na tutym dnju zakitarja? Tajka zakitarka pak je swjata Borbora. Hdyž my hwězdy na njebjesach wobkedźbujemy, tak rozeznawamy wšelake znamjenja. Widźimy znamjo lawa, znamjo wahi, znamjo knježny. Khrystus je law a waži z wahu we prawicy skutki človjekow, ale tu je też znamjo knježny. A knježnu, swjatu Borboru dyrbimy w žiwjenju wutrobnje prosyć, zo by wona na sudnym dnju naša zakitarka była a wuskutkowała, zo by Khrystus, hdyž budźe naše skutki ważić, so nad nami smilił a waha so nakhiliła k našomu spomoženju.

Waha nakhili so k našomu spomoženju, hdyž budźemy přikład swjateje Borbory we žiwjenju sćěhować. Swjata Borbora zamknjena do wěže, wosamoćena wot swěta, spózna prawu wěru a je so tam swjatosćiła. Samota je tohodla kluč k dospołnjomu křesćanskomu žiwjenju. W samoće človjek najlěpje dźěła, najlěpje so modli, najlěpje spóznawa swoje njedospołnosće, najlěpje so swjatosći. Samota je nuzna za kóddu křesćanscy zmyslenu holcu. Hdyž starši swojim holcam dowola swobodny wobkkad, tam też bórzy so pokazaja zrudne sćěhwki na ćěle a duši. Wobdźiwać dyrbimy, štož je tuta dwanaće lět stara holčka ćerpjeła Khrystusa dla. W najwjetšich bolosćach a martrach wosta sćerpna a wjeseleše so, zo móže Khrystusa dla ćerpjeć. W našim času pak namakamy žadosć za wužiwanjom časnych kubłow a swětnych wjeselow, a ćerpjeć skoro žadyn njecha. So posćić, swoje złe nakhilnosće přewinjeć njepřećelej wodawać, zda so mnohim błaznosć. Bjez ćerpjenja pak njeje króny wěčnoho žiwjenja. Swjata Borbora budźe tym, kotrež Khrystusa dla tu ćerpja na zemi, zakitarka w smjertnej hodźinje a při sudźe Božim.

P. R.

Kulturne wojowanjo

we Sakskej mamy hižo dlějši čas. We nim přehrajemy, jeli wšitcy katolikojo po cyłej Sakskej hromadźe njedźeržimy. 1. nas němskostatna wustawa nješkita a 2. wojowanjo njebojaznje a njestróžiwši so też woporow njewjedźemy.

Hišće my w našich katolskich serbskich wosadach joho sćěhwki wšelakich wobstojenjow dla tak nječu jemy, kaž w druhich dźělach Sakskeje. Tola to nas njesmě njekedźbnych a lěnich činić. Mamy też hižo nětkle sobustać a wojować: 1. dokelž je naša winowatosć, swojich bratrow po wěrje podpjerać; 2. dokelž přińdu wukazy njewěriwoho knježerstwa a sejma, kotrež budźe też nas škodować, jeli hižo wojowacy podleža.

Z tychle winow je ważne, zo też my katolscy Serbja smy wo dotalnym a tukhwil-

nym wojowanju wobhonjeni a je z kedźbliwosću sćěhujemy. Tohodla Posoł w dźensnišim čisle nadrobnje rozprawi wo ważnej zhromadźiznje katolskoho šulskoho zrjadowanja za Saksku a woćišći tež rěč hłownoho rěčnika, k. just. radźićela dr. Schrömbgensa, skoro po słowje.

Kak ważna naspomnjena zhromadźizna (minjenu njedźelu w Drježdźanach) bě, je tež z toho dowidźeć, zo na njej jako hosćo so wobdźělachu zastupjerjo wšelakich evangelskich krajnych organisacijow k wojowanju wo swoje křesćanske prawa a zaměry.

W njej wuwjedźe najprjedy předsyda němskostatnoho katolskoho šulskoho zrjadowanja za Saksku, k. překupc Mehring, kak je wěsty strach do katolskich staršich zajěł dla ministrowoho hroženja z khostanjom za tych, kotřiž swoje dźěći na swjatych dnjach, wot stata njepřipóznatych, do šule njesćelu, a zo tajcy katolscy šulerjo srjedźnych šulow z nich so wotpušća, hdyž na naspomnjenych dnjach do šule njepřińdu.

Hižo je kultusowy minister we wšelakich wěcach cofać dyrbjał a budźe tež w druhich wěcach to dyrbjeć, hdyž šulske zrjadowanjo sakskich katolikow so hišće rozmnoži a tak zmócni. Tež je němskostatne ministerstwo za znutřkowne należnosće sakskomu wozjewiło, zo joho postajenja (§ 155) so němskostatnej wustawje přećiwjeju. Njedowjedu-li joho jednanja ze sakskim knježeństwom k wočakowanomu wuspěchej, změje sudnistwo rozsudźić. Tola, to nam njeda prawo, so dospołnje na němskostatne knježeństwo spuščeć, dokelž te same přecy dospołneje mocy nimа, prawo přećišćeć, a wostanje nam swjata winowatosć, za so stać a wojować. „Šulske zrjadowanjo katolikow přichodne dny we wšěch katolskich nowinach Němskeje ważne rozjasnjenja wozjewi, kotrež sakskomu kultusowomu ministeriju runje lubje we wušomaj klinčeć njebudźa.“ A štož 1. nov. činili njejsmy (minjenujcy dźěći njejsmy do šule pósłali), to tež 8. dec. činić njebudźemy.

Na to poręča k. just. radźićel dr. Schrömbgens, z wulkim přikleskom powitany:*

„... 8. decembra runje tak kaž 1. nov. žadyn katolski nan swoje katolske dźěćo do žaneje katolskeje šule njepóśćele. Tak budźe to tež na wšěch přichodnych swjatych dnjach. Štož nam naše swědomjo praji, to njewotwisuje wot toho, kak knježeństwo a sudnistwo so k tomu stajatej.“

Najprjedy dźakuju so mužej, kiž je nam pokazał, kajka móc we nas tči, sakskomu kultus.-ministrej Fleißnerjej ... 200 lět mamy we Sakskej katolske šule; tak dołho na tymle dnju žaneje wučby we šulach było njeje. Tele prawizny namakamy runje tak za wšě druhe křesćanske swjate dny a při wšej woli so prajić njehodźi, zo su čłowjestwo, stat a šula při tym ćerpjełe a šulski porjad był myleny. Dźensa smy 4 lěta za prjedawšim wyšnosćeńskim statom (Obrigkeitstaat), kotryž je revolucija přewinyła, revolucija, kotruž su naparali a kotřiž njepřestachu dospołnu swobodu za zmyslenjo, přeswědčenjo a činjenjo ludej wukhwaleć a připowědować. Wot tejele swobody, kotruž je nam socialistiske knježeństwo přinjesło, mamy woprawdźe dosć.

Dźensa po 4 lětach mamy na to dźěłać, hač ma nam dowolene być, na swjatych wot stata njepřipóznatych dnjach, we tej měrje swoje cyrkwinske winowatosće dopjelnić, kaž bě to wašnjo našich wótcow, abo hač je nam lubšo, pod swobodny bič někajkoho socialistiskoho ministra zaležć ...

Minjeny tydźeń pobych w Lipsku na zhromadźiznje, w kotrejž so kultusowy ministr Fleißner wo zakładnych zasadach swojeje politiki wupraji a je z tymile słowami wusprawni: „Nětkle mamy my statnu móc, a kaž dołho ju mamy, chcemy wěcy rjadować, kaž mamy my to za prawo ...“

Dźensa so njeprašamy: što mamy činić, ale čohodla chcemy to činić. Jenož z ćežkej wutrobu a nuzowani statnych postajenjow so njedźeržimy, my, kotřiž smy tola přecy najswědomišišo statny porjad hajili. Naša posłušnosć je założena na zakoń, kiž je najwyšši wučeŕ statnoho prawa nam dał: „dajće kejžorej, štož je kejžorowe“, kotryž pak jenož hač k tej mjezy budźemy dźeržeć, kotruž tónsamón wučeŕ statnoho prawa staja, prajo: „dajće Bohu, štož je Bože“. Při tej mjezy kóžde statne prawo přestanje. Hdyž nam naše swědomjo, wjedźene wot Khrystusa praji: tu njesměš posłuchać, potom njeposłuchamy. Na dwoji bok při tym naše začuća du: jónu nas boli, zo dyrbimy statne postajenja přestupić, na druhi bok nas wjeseli, zo puć pokazujemy wšomu swětej, zo pak tež statnomu knježeństwu pokazamy: hač tu směš, dale pak nic, zo jomu pokazamy, ty nimaš wšu móć; přećiwo swobodźe swědomja a nabožiny ty njesměš wustupować.

... Tak dyrbimy wojować; tola knježeństwo njech sebi tu praji, zo smy my tu potomnicy staršich, kotřiž hižo w 70. a 80. lětach přećiwo druhim nahladam a hinajšim mužam wojowachu. **Z toho bitwišća dźe woprawdźity křesćan a wěrny katolik jenož jako dobyćeŕ!**

... Njeje zaměr dźensnišeje zhromadźizny, něšto za 8. dec. wobzamknyć; chcemy jenož swoje wotmyslenjo woprawnić, zo by kóždy wědźał, zo ma dobre prawo za so ... Hdyž postajenjo z 12. žnjeńca dopjelnić njemóžemy, dha tohodla nic, **dokelž wěmy, zo wone po prawje njewobstoji, a prawa płaćiwosće nima.** Dr. Schrömbgens to potom prawniscy dopokaza a potom skónčnje praji: Hdyž tu njepřećišćimy, **potom pohrjebamy swoje katolske šule sami.** Postajenja knjeza Fleißnera su jenož wójmidła dołhoho rjećaza. Dopomńmy so tola novembra a decembra lěta 1918, hdyž wučbu z bibliskich stawiznow wobmjezowachu a z katechisma dospołnje zakazachu. Tehdy chcychu katolske šule wuwjazać, my pak je wuswobodźichmy. A tak so prašam: Móhli dźensa mjenje krući a zmužići być, hač to hišće před krótkim časom běchmy? Na to přińdźe postajenjo dla cyrkwinoho dohlada nad šulemi, potom překhodny šulski zakoń a nětko postajeni 155 a 156, kotrejž ničo druhe njejstej hač nowe wudaćo postajenjow lěta 1918. Ma cyle bjezbóžny splah wotrosć? Socialistiskomu knježeństwu je šula jenož statne zarjadowanjo. Zo maja starši tež hišće do wukubłanja swojich dźěći rěčeć, wo to so z wotpohladom we socialistiskim staće njestaraju, w němskostatnym prawnym pak tola hišće ... Tej postajeni stojitej na najsłabšimaj nohomaj, kaž to hišće žanoho zakonja spóznali njejsmy hač wróćo k 70. a 80. lětam minjenoho lětstotka. A hdyž so hišće jónu prašamy: póśćelemy 8. dec. swoje

* Rěč podawamy we hłownych dźělach po słowje; mjenje ważne wěcy pak wuwostajichmy, pak z krótka naspomnichmy.

Swobody njewjesta.

Swjedźeńska hra w 5 wobrazach.

„Dom a swět“, knihownja z nakładom „Koła serbskich spisowaćelow“, zarjadujomna přez Wladimira Zmeškala, přećela a spěchowarja serbskoho pismowstwa, je Serbam ke Božomu dźěšću swój druhi zwjazk wobradźiła. To je wot knjeza kapłana Józefa Nowaka napisana swjedźeńska hra „Swobody njewjesta“. Z tutym II. čisłom je so narodna dźiwadłowa zběrka wo jenu jara dobru hru přisporiła, kotruž budźa wosebje naše serbske towarstwa z radosću witać. Serbska studowaca młodźina je „Swobody njewjestu“ na swojim swjedźenju, na 41. hłownej skhadźowancy w Budyšinje l. 1919, prěni króć předstajiła. Tež Kulowske „Bratrowstwo“ wuži tule hru l. 1920 k 22. założenskomu swjedźenjej, pokazawši z njewšědnej wustojnosću na Braunerec jewišću, zo so hra za serbski lud přihodźi a jón jara jima. Štóž je sam we Budyšinje abo w Kulowje tehdy přitomny był, to zawěsće wobkrući.

W pjećich wobrazach widźimy tu wulki kruch narodnych stawiznow ze swojej tragiku so před wočomaj rozwiwać: Na zemi Milčanow a Łužičanow njesetaj dwaj ludaj jenak ćežku bědu a wotwisnosć hač do syta, bywši wot Němcow poraženaj. W prěnim jednanju hižo spóznajemy cyłu situaciju. Kral Milko je małomyslny a njerozważny. Za to Sobor, nahladny milčanski zemjan, rěči ryćerske słowa, pozběhuje wšitkich a chce wosebje krala Milka za mysličku dobyć, cuzu kwaklu z rozsudnej wójnu wotwalić. Kaž jasne poselstwo klinča joho słowa:

„Swobodny b'dźe serbski lud na pódźe
Serbowskej sej rolu swoju dźěłać,
Tučne stadła pasć na pastwišćach.
Zjednoćće so, wšitcy wućehńće!
Zbratrujće so, lubujće so sylnje!
Kruty zwjazk je zastawa najkhmańša
Dobyća a zboža přichodnoho.“ —

Ale z kralom na čole su tu tež khabłowacy, njedowěrliwi jako Rotaš a Basć, kotřiž měnja:

„Štó chcył do njezboža storčić so
Hdyž tak snadna kiwa nadźej dobyća?“ —

Mjez tutu rozdwojenosć stupi so Wita jako woprawdźita ródna rjekowka. Jeje wohniwa wutroba drje horco lubuje młodoho krala Milka. Tola wona, hódna dźowka Soborowa, je nanej posłušna, jedna po nanowej mudrej radźe a čini jomu wšitko k woli:

„Dźi ke kralej, dźi a praj jom' tole:
Prjed' hač serbska zemja swobodna zas'
Njebudźe, dóniž Němcy tudy knježa
Ženje, kralo, twoja njebudu.
Z towarškami sčinju slub nam swjaty:
Žana njewuda so prjed', hač zemja
Serbska njezajuska swobodna.
Njewólnikow njepłodźa wam serbske
Maćerje — a zańdźe Serbow ród.“ —

Ćežki to wopor sebjezapręća. Kak jara tole Wita začuwa:

„— Moja wutroba, o ćeža, čwěla!
Njesměm wutrobje so wjesołej dać
Wjeselić a zymnosć dyrbju tajić.
Z lubosću so k njomu pyrju wšitka,
Zo bych tysac horcych wokošeni
Měła za rót joho čerwjeny! —

Njedźiwajcy toho zwostanje rjekowscy zmyslena kaž jeje ryćerski nan, wotpokazujo zymnje horjacu so za nju wutrobu luboho: „Wyše wšoho česću wótčinu.“ — Milko njewě sebi rady, njewě, kak móhł sebi pomhać:

„Što mam činić, Wita, praj mi!
Zo sej twoju lubosć cyłu dobudu? —

Wita: — Ty so hišće prašeš? Njeporuča
Twoja wutroba a kóžda žiłka,
Winowatosć swjatu činić?
Wzmi dha swoju bróń, tu swětłu jasnu,
Mječ tón sleborny a bojuj bój za
Serbow sławu, bój, kiž měr a pokoj
Jasny serbskom' ludej přinjese.“ —

Milko, widźo, zo knježniski slub wjac' rozwjazać so njeda, wuprosy sebi hišće druhi slub a tón jomu Wita tež zawdawa:

— „Slubju, hdyž sy njepřećelow zbił,
Zo ći budu mandźelska a kralowa.“

dźěći do šule? potom jeneje mysle wotmołwjamy: **ně, na žane wašnjo!** A byrnjež 10 kultusowych ministrow a wša socialdemokracija to hinak chcyli, potom dopokazamy, zo maja wujednanja so dźeržeć, zo **krajne prawo němskostatnomu podstoji, nad wšěm statnym pak prawo swědomja, Bože prawo.** Žadamy woprawdźitu swobodu, kajkuž zakładne wučby křesćanske za wšěch člowjekow a za wšě časy wuča.

Je na zjawne přišło, zo so knjez kultusowy ministr k ćežkomu zaběha. Dokelž je winowatosć do šule khodźić, njemóže wón dźěći, kotrež na swjatych dnjach do šule njepřińdu, ze šule dospołnje wuhnać. Tón srědk pak chce wón ćim kručišo přećiwo šulerjam srjedźnych šulow nałožič. Na joho rozkaz su direktorojo wyššich šulow hroženja na tón bok staršim připósłali, zo, jeli jich dźěći 8. dec. do šule njepřińdu, maja z tym ličić, zo jich dźěći ze šulow wuzamknu. Hač ma so wočakować, zo tele njesłyšane hroženjo tež woprawdźe so přewjedźe, so hišće prajić njehodźi, dokelž ma wo tym wučerske kolegium rozsudźić.

Staršim, kotřiž maja šulerjow na wyššich šulach, pak ma so radźić, zo sebi mjeze sobu doreča, kak chcedźa w tym nastupanju činić. Ja w Lipsku při tajkej zhromadźiznje takle so wupraju: Je dwělomne, zo by tajke wotpušćenjo ze šule zasy so wróćowzać dyrbjało, dokelž smě so šuleŕ wyššich šulow jenož potom wuhnać, hdyž je něšto moralnje złe skućił. Prjedy pak, hač by so wone wróćo wzało, móhło wjele časa so pominyć. Za tych, kotřiž před poslednimi pruhowanjemi stoja, by to njezarunajomna škoda była . . . Tohodla sym za to, zo tajcy 8. dec. do šule du, tola maja starši raznje protest zapołožić. Druhe dźěći tajkich šulow pak na žane wašnjo do wučby njeńdu . . . Sym kruće přeswědčeny, zo kultusowy ministr sebi hišće dokładnje rozmysli, prjedy hač z tejele winy katolskich šulerjow z wyššich šulow wuzamknje, a mam dale dowěru k sprawnomu zmyslenju direktorow a wučerjow našich wyššich šulow, kotrychž wěc dźěn je, wo wotpušćenju rozsudźić. Wěste kolegium w Lipsku je tele dny, mjez nimi tež jedyn dospołnje socialistiski wučeŕ, jenohłósnje so wuprajiło, zo ženje jako wina k wotpušćenju so wobhladować njesmě, hdyž šuleŕ po swojim swědomju a po woli swojich staršich na někajkim cyrkwinskim swjatym dnju ze šule wostanje. Nadźijamy so, zo też wšitke druhe kolegije k tomu samsnomu rozsudej dóńdu. Też w tychle padach ma naše dobre prawo dobyć, a hdyž je nuza najwjetša, je Boža pomoc najbližša."

Dr. Schrömbgens hišće na to pokaza, zo wšón sakski lud, haj cyła Němska na wojowanjo sakskich katolikow zhladuje, zo też wukraj wo to so zajima, kaž na př. dwě chinskej nowinje to doswědčitej, kotrejž je wón widźał. Na to napominaše hišće wšěch k horliwosći.

Po tejle rěči přistupi 650 nowych sobustawow nowej šulskej organisaciji a zhromadźizna 24000 hr. za nju nazběra.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Baćonja. K tydźenja hižo zkrótka telefoniscy wozjewjenomu padušnomu wurubjenju dodamy hišće nětko nadrobniše, zdźěła też porjedźeńku za prěni dopis. Našomu časej a splahej njeje ničo wjacy swjate, a tajki splah je dozrawjeny k swojomu zahubjenju a njewućeknje Božomu wjećenju. Někotrych cyrkwinskich rubow a wodźećow dla rjane pisane cyrkwine wokna takle wobškodźeć, zo so dźensa snadź zcyła naprawić njehodźa, zo to jednory člowjeski rozoma nima, woprawdźe zrozymjenja, k tomu słuša rozom cyrkwinoho rubježnika. Paduši — wjacy je jich bjez dwěla było — njejsu so na pobočnej stronje do cyrkwje, łamali, ale su po † praelatowym Bukowym pomniku a z tótkowym rěblom zady wulkoho wołtarja, při tym wot pomnika zornowcowy křiž wotłamawši, na stronje k połdnju do cyrkwje přišli. Wołtarne škleńčane swjećo (zjewjenjo Jězusoweje wutroby swjatej Mariji Marhaće) njeje Bohu dźak wobškodźene. Tomu wotdźeržowachu grót a lěsycy za Swjećećom wonka, ale spódjnej prawej wokni, předstajacej běłoho hołbja, stej rozbitej. Z wołtarja wurumowachu paduši wšě ruby a wodźeća, też jedyn trěnik, korporale (rubičk, na kotrež so keluch staja), cynowu šklu za wodu k wotmywanju porstow. Potom su snadź hladali (snadź zešerjeni?) tak móhli z cyrkwje najlěpje wutłóchnyć, dokelž z wołtarnym woknom je so jim dla wjele rozbitych škleńcow a wótrych łowojowych ramow za małe pisane škleńcy wěc riskantna zdała. Při tym su k woknej Cyrillo-Methodijowoho wołtarka přišli. Tam su spytali do wokna dźěru wurězać. Tuž so dohladachu, zo so wokno dla wětrowanja wočinić hodźi. Tuž bě jim pomhane. Zwonkowne grotowe plećenjo su wutłóčili. Z wołtarka hišće ruby a dwaj cynowej swěčnikaj ze swj. Marijinoho wołtarja sobu wzawši. Tuteju je wosebje škoda. Matej napisane: Carl Franz Hottenroth, 7. julija 1821. Też z mosazowoho swěčnika před postawu Pražskoho Jězusdźěćatka pokradnychu mosazowe připrawy (manšety) za swěčki. Škoda wučinja, wot wobškodźenoho wokna wothladane, 64 tysacow. — Bóh škituj hnadnje naš Boži dom před dalšimi rubježnymi napadami!

Z **Różanta.** Różeńčansku, na sćěšcy do Pěskec ležacu kapałku, su před tydźenjom srjedu k štwórtkej w nocy paduši wopytali. Durje sebi wurězawši su wot postawy swj. Marije z Jězusdźěćatkom — prjedawše stare hnadne swjećo — dwě krónje wzali. Też něšto mało pjenjez su pokradli.

Kocorowy swjedźeń
we Budestecach
5. 12. 22.

Hač štó z wumělcow a kajkichžkuli wustojnych muži hłubšo a tak trajnje ludej do pomjatka a wutroby so zaryje, hač, štóž so do njeje spěwa a hudźi? Na serbski lud to nałožiwši, drje móžeš wuznać, zo nichtó tak mjez ludom njeje žiwy kaž Zejleŕ a Kocor. Tón jedyn, kiž basnješe a druhi, kiž melodije k tomu stwori.

Poslednju njedźelu wěnowaše serbski lud wosebje wopomnjeću Kocorowomu, našomu najsławnišomu spěwarjej a komponisće.*

Swjedźeń, k tomu zaměrej w Budestecach, wosadźe, do kotrejež ródna wjeska

* W poslednim čisle zkrótka joho wuznam wopomnichmy.

Nětko zbožowny Milko wě, što ma činić: — . . .

„Nětk chcu lud swój dobyć za bój.
Z druhim ludom mócnym chcu so zwjazać,
Z Łužičanami a z kralom Janskim.
Potom do bitwy!

Tajkile je prěni wobraz, z wustupom najhłownišich wosobow.

A dale stawa so tole:

Z lubosće k serbskej zemi a serbskomu ludej Wita žadanjo swojoho nana dopjelni a je slubiła, zo so njewuda, dóniž serbska zemja njebudźe zasy swobodna. Jej přitowarši so wulka syła serbskich knježnow. W běłych drastach ćahnu před wołtaŕ Swjatowita, boha, kotrohož Serbja jako najwyššoho česćowachu a swjatočnje złoža swój slub. Tutón rjekowski skutk knježnow dobu móc nad Milkom. Witu chce sebi dobyć a tohodla rozsudźi so za wójnu. K tomu pyta sebi krala Łužičanow, druhoho serbskoho ludu, na pomoc dobyć, tola tón so stupi na bok njepřećela. Joho lud pak je z tym njespokojny. Stary měšnik Swjatoš zwoła w nocy najwosobnišich łužičanskoho luda k wójnskej radźe, a woni wobzamknu, zo přećiwo woli swojoho krala Janskoho do wójny počahnu. Wójna so započina, dołho staj njepřećelskaj ludaj jenak sylnaj, žadyn njepodleži, žadyn njedobywa. Na stronje Němcow wojuje kaž law wotsadźeny serbski kral Janski, doniž joho kral Milko smjertnje njetrjechi. Tu je němskomu wójsku najsylniša ruka zhubjena, serbske wójska dobywaja. Zbožowniša hač wšě prjedawše wójny skónči tuta z wuswobodźenjom serbskoho luda. Kral Milko je ju dobył a wulkomyslny wopor Wity. Jimaj poskića kralowsku krónu dźakowny serbski lud. Kral Milko njeje wjacy jenož kral Milčanow, ale też nad Łužičanami, kotrychž dotalny kral Janski je padnył jako Judaš. Jako kralowna serbskoho luda knježi Milkej k stronje Wita, „Swobody njewjesta".

Wita je serbska Johanna D'Arc abo lěpje hišće „Orleanska knježna" ze Schilleroweje romantiskeje hry, z kotrejež je basnik mnohe rjane motivy wzał, widźo w narodnej historiji podobny wosud serbskoho ludu z francózskim w XV. lětstotku. Zo je Orleanska knježna z přikładom była za idealnu bytosć Wity, wuznawa dźěn basnik sam w „Prologu", kiž takle wuklinči:

Radosć wšu pak zaja fantasija
Basnikowa, do skutka ju skowa.
We hrě pali tamnoh' staroh' zmija,
Kiž nas storkaše do smjerće rowa.

Swoboda je njewjesta hry knjeni,
Swoboda tam kralowna, kiž knježi.
A hdyž mužojo su k skutkej lěni,
Serbske žónske dóńt naš bóle ćeži,
Kralowna je, kiž muži k bojej woła,
Kiž jich wjedźe z wotročenja rowa
Z mócnej wolu dobyću do klina.

To je knježna, rjekowska kaž tamna,
Kiž je lud francózski, jónu wumožiła,
Njesła khorhow do wohenja sama;
Za lud serbski tak je Wita žiwa.

Serbjo, swobody so duch k wam měri,
Zo by Łužica so wožiwiła.
Hlejće Serbjo, ranje już so šěri
A dźeń słónčity też Serbam kiwa.

Młody basnik, tehdy hišće student a akademik, je zawěsće pod wliwom serbskoho hibanja swoju swjedźeńsku hru pisał, njeznajo a njewidźo do prědka wukónc tohole elementariskoho hibanja revolucije, ale joho z lubosću so za serbski lud horjaca duša je jomu tajku idealnu wumožeŕku milčansko-łužičanskoho naroda diktowała. Wita dopomina přez swoju čistu zaprěwacu so a woporniwu lubosć w mnohim też na Goethowu „Ifigeniju na Tauridźe", kotraž wumoži błudnoho bratra Oresta ze złeje mocy a dobudźe jomu duchownu a čělnu swobodu. — Dalše we hrě jednace wosoby z ryzysłowjanskimi mjenami pak wupraja woprawdźite začuća a zmyslenja Serbow, kotrychž su lětstotki zćežka jara přeměniłe. Čiń zwobrazuje nam też blizku zańdźenosć z l. 1919—1920.

Zahoń sługa, zarjadowany, wulkotny wotběža a bě znamjo česćomnosće a dźakownosće za † Kocora. Skoro bě derje, zo bě hrozne wjedro: hewak bychu wosebje zdaloka podarmo do Budestec přijěli, přetož njebychu městna namakali w tak hižo přepjelnjenej tamnišej młodowni. Program hižo posledni raz swojim čitarjam wozjewichmy a njeje trjeba, wo tychle poskićenjach nadrobnišo rěčeć. Ze znatej wustojnosću wuspěwachu nam naši solistojo knj. direktor Hanka-Wjelećanski, šulski nawjedowař Šleca z Drježdźan a knježnje Rut a Hanka Krawcec pak sami, pak dueće abo kwarteće rjane pokazki ze Zejlerjoweje poesije a Kocorowoho hudźbnistwa. Tak prawje žiwje pokazachu nam, kak wustojny a wobdarjeny komponist je Kocor był, hdyž je tola zapołožił tajku rjanosć a nježnosć a zasy móc do swojich zestajenjow. A k tomu zanjese też Bukečanski měšany khór wšelake wjacyhłósne spěwy z Kocorowoho hudźbnoho pokłada. Młoduški wučeŕ Kefk bě jich to nawučił a tam jich nawjedowaše. Sława jomu za tajku prócu; nadźijomnje jomu wuspěch tohole swjedźenja wobkhowa horliwosć a zahorjenosć: potom wšudźe po evangelskich Serbach, hdźež budźe skutkować, móža wěsći być, zo tam njepominje so serbski spěw.

Swjatočnosć cě so započało we Zahorju, ródnej wjescy Kocorowej pod Mnišoncom. Do kolebki běchu tam jomu lěsy z Mnišonca a škowrončki z pódlanskich polow a honow swoje melodije šumiłe a spěwałe; tam bě Kocor dóstał swoju musikalnu wobdarjenosć a z njej wozbožił wšón serbski lud hač do delanskeje hole. Tuž jomu tam na posawny zatrubichu hudźbni serbskoho orkestra k počesćowanju, byrnjež też ródny dom we swojejej něhdušcj štałtnosći hižo njestał. Zahorjenjo jich za to pohosćichu z kofejom a tykancom.

Druhi dźěl swjedźenja wotmě so wot 3—4 hodź. w cyrkwi. Tam wosebje počesći knjez farař Domaška wopomnjećo Kocorowe, wuwiwši na wustojne wašnjo, kak je tón spěwał a hudźił Bohu k česći, Serbam k wjeselu a natwarjenju. Spěw, kajkiž je Kocor nam do hudźby zestajał, pomha džeržeć nabožnu a narodnu mysl. Jara ma so wobžarować, zo wosebje młody lud hižo telko serbscy a tak też nic tak nadobnje a njewinowaće njespěwa kaž jónu jich starši. To ma zasy hinak być. Kocorej wopokazamy so dźakowni, hdyž sebi wotmyslimy: **chcemy zasy spěwać serbscy, chcemy spěwać wjacy.** Potom dopjelnimy napominanjo Kilianowe: „Serbjo, zakhowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru!“

Słowa dopomnjeća, khwalby a dźakownosće wěnowaše Kocorej w młodowni knjez hudźbny direktor Bjarnat Krawc z Drježdźan. Wopisa z krótka běh joho žiwjenja, kotrež bě tak nadobne a žohnowane, tak serbske a wumjelske; wukhwali joho mištrstwo w komposiciji, intonaciji, joho wustojnosć na klawěrje a wosebje pišćelach. Wosebje bohata bě też joho płódnosć a lohko zrozemliwa. Tohodla buchu joho spěwy bórzy ludowe a budźa klinčeć dale we Serbach. Jomu dyrbi serbski lud so wopokazać stajnje dźakowny, zo joho pěsnje spěwa a a z nich wosebje też so rozbudźa k narodnomu začuwanju, zmyslenju a žiwjenju.

Knjez hudźbny direktor rěčeše wulkotnje jasnje po zynku a zmysłu, a při tym žiwje, tak zo měješe wšu kedźbliwosć za so.

Dale poručachu hišće knjez Cyž-Hajničanski, wón přeješe zbožo Budesćanskej wosadźe, kotraž je telko sławnych muži, wosebje też Kocora, wupłodźiła. Joho rěč wuklinča do napominanja, prawje horliwje serbski spěw hajić, wosebje też młodosć dyrbi to činić. Potom Budesćańska wosada wostanje serbska. Joho jadriwe słowa a krasne myslički zbudźichu powšitkowny napjaty zajim a mócny přiklesk.

A skónčnje podźakowa so wosadny knjez farař Domaška wšěm, kotřiž běchu za swjedźeń a při nim dźěłali. Mištrscy a spodobnje tón nadawk dokonja. Tak je po Kocorowym swjedźenju. Njech pak njeje po joho duchu a joho serbskej wutrobje. Njech wosebje zahorjenosć swjedźenja njewustudnje, ale dale so płomjeni a swoje swětło a swoju ćopłotu njese po wšěch Serbach, zo kóždy spóznaje a sebi přiwozmje, zo narodnosć je kubło, kotrež dyrbiš sebi wobkhować a hajić.

Serbowka.

Hižo někotry čas pokazowachu wšelake wobstojenja na to, zo so bórzy ze Serbskim seminarom w Prazy něšto přeměni. Skónčnje rozšěri so w novembru powěsć, zo ja Budyšske tachantstwo seminar předało.

Ze Serbskim seminarom w Prazy zwisuje wulki dźěl stawiznow našeje Łužicy. Z předaćom je so skónčił wěsty wotrězk serbskich stawiznow; też stawiznow towarstwa „Serbowki.“

Je pak ze Serbskim seminarom też zašła naša „Serbowka“? Hižo w lětušich prózdninach běchu wšitcy Serbowčenjo jenoho měnjenja, zo dyrbi naša „Serbowka“ na kóždy pad, njech so też z našim Serbskim seminarom w Prazy stanje štož chce, dale wobstać a dale dźěłać. Tute stojnišćo też njepřeměni to, zo njeběše tale šulske lěto we Serbskim seminaru ani serbskoho bohosłowca, ale jenož dwaj gymnastaj tu běštaj, kotrajž pak dyrbještaj 4. XI. t. l. tohorunja z Němcami seminar a Prahu wopušćić.

Mjez tym pak bě třoch serbskich bohosłowcow najdostojniši knjez biskop do Fuldy pósłał, zo bychu swoje studije dale wjedli, zdobom też swoje serbske hodźiny dale wotdźeržowali, kaž běchu to hač dotal w Serbskim seminaru w Prazy činili. Serbskej gymnasiastaj pak, kotrajž buštaj z Prahi domoj pósłanaj, nastajištaj so po postajeuju konsistori do Budyšina, zo byštaj na tamnym gymnasiju dale stadowałoj. Swoje bydlenjo a zežiwjenjo dóstaštaj z dwěmaj Němcomaj w katolskim asylu miłosćiwych sotrow na dwórnišćowej drózy.

Tak je „Serbowka“ swoje stare sydlišćo, naš Serbski seminar w Prazy wopušćić dyrbjała. 76 lět je tam za narodne dźěło swojich khowancow wukubłała. Tola wobstoji dale; w dwěmaj wodźělomaj, jedyn w Fuldźe, druhi w Budyšinje. Sobustawy su tele:

Aksman Pawoł z Khrósćic Donat Jan z Časec Handrik Jurij z Jaseńcy	bohosłowcy we Fuldźe.
Henčl Jurij z Kozarc Wowčeŕk Pawoł z Koslowa	gymnasiasta w Budyšinje.

Jako dalši dopokaz, zo „Serbowka“ dale wobstoji a chce dale dźěłać a so prócować,

---

Tale hra so hišće dowuhrała njeje, nic traš na politiskim bitwišću, ale na kulturnym polu, njeje dźěn to hra, ale žiwjenjo! Młody basnik sam je mjez na jewišćo žiwjenja stupił, zastupiwši do duchownoho powołanja wosrjedź Serbow. Wot Boha wuznamjenjeny z lěru, z krasnymi duchownymi darami a ze swjatym potajnstwom měšniskeje swjećizny ma wurjadny nadawk, być basnik a měšnik za Serbow, kotryž móže swojomu ludej z duchownymi brónjemi dobyć pomhać prawu swobodu: krasnu swobodu našej młodźinje a cyłej serbskej wosadźe, hdyž čerpa ze žiwoho žórła bóžskeje lubosće a mocy. Towarstwa młodźencow pak a knježnow su žiwe jewišća, hdźež we ważnych jednanjach so wobswědčuje swěrna narodna ze skutkom stanje so młodostny ideal. Toho je dźěn sebi też naš młody basnik dospołnje wědomy. Njech z Khrósćanskoho jewišća wukhadźa prawje wjele mocow; w duchu Wity a Soborowym wukubłowanych zdźěła-zdźěłanych njech młodźi Serbjo lěpši přichod Serbam dobudu!

„Swobody njewjesta“ je třeći dramatiski wupłód Józefa Nowaka. Hižo wjele prjedy, hdyž bě mjenujcy Ćišinskoho drama „Na hrodźišću“ derje přečitał a přestudował, napisa pokročowanjo a pomjenowa hru -Wjelesław, kotraž drje je lohko hišće w rukopisu. Druha tajka historiska hra je „Posledni kral“, činohra, wo kotrejž bě so tudy w lóńšim lětniku (čo 31. z 30. julija 1922) pisało. Serbska studowaca młodźina předstaji ju na 43. hłownej skadźowancy we Wojerecach a wospjetowa hru dwójcy, w Budyšinje a w Hornjej hórcy z rjanym wuspěchom. Z pilnoho studentskoho dźěła su potajkim krasne płody za serbske pismowstwo zeskhadźałe. Jako hłowny starši přinjese knjez kapłan Nowak rjanu zběrku swojich basni sobu na skhadźowanku: „Z duchom swobody“ (Wótčinske basnje, Budyšin 1919). Tehdy je so hižo we „Serbskim słowje “wo tutej knižcy wjacy króć rozprawjało (hl. čo. 36 z l. 1919) a hłosy z wukrajnych časopisow wozjewiłe. Rjanu recensiju je dr. Páta w čěskim literarnym wumjelskim měsačniku „Týn“ čo. 7 l. 1919 podał. (Hl. Serbske słowo“ 1. lětnik čo. 40, 42 a 44 „Druzy wo nas“.)

Duch tutych pěsni je tónsamy kaž we spisaćelowych dramatach. Zańdźene časy, časy podtłóčowanja a njewědomja, stupaja nam před woči. Žałosć a płač nad njesměrnym njezbožom, kotrež je Serbow w běhu lětstotkow podešło, namaka tu wuraz we słowach, zarjadowanych do běžnych hronow, tohorunja sobuželnosć z wosyroćenym a wosłabnjenym narodom. Našimaj wočomaj předstajeja so wobrazy serbskeju rjekow: J. E. Smolerja a M. Hórnika. Wonaj njepodwolištaj so swojomu časej, přewjedźeštaj swoje mysle, dobudźeštaj z lubosću k swojomu narodej. Jeju rucy so při tym njedótknyštej krewje přećiwnikow, a tuž bě ćim krasniše też dobyćo. Basnik spomina na rjekow kaž Pětra Bjezruča, pěsnjerja so bědźacych Čechow w Čěšinskim kraju, spomina na Mójzesa, Handrija Hofera Tyrolskoho, přikład dawacoho rjeku za lubosć k domiznje a w njebojaznosći před njepřećelom. Pěsnjeŕ sam by chcył być serbski Prometheus, kiž by Serbam a serbskej studowacej młodźinje donjesł woheń lubosće k narodej a ródnej zemi.

Ze wšoho rěći duch, zrudźeny nad wosudom naroda a žadacy za wobnowjenjom a znowanarodźenjom wšěch Serbow.

Basnikowa rěč w joho dramatach a basnjach je čista, klasiska, wubjerna. Ćišinski je tu był z jasnym přikładom, wosebje za joho činohry. Tola też wliwy čěskeju basnikow Swjatopołka Čecha a hižo mjenowanoho Pětra Bjezruče su młodoho basnika wjedle při -joho studiju a pěsnjenju, kaž jónu Ćišinskoho Jaroslaw Vrchlický a druzy słowjanscy basnicy. Zawěsće njeje wšitko hišće dospołnje wuhładkowane, ale to dyrbi basnika jenož pohonjeć, zo by po přikładźe swojoho mištra Ćišinskoho dale spěwał a k dospołnosći so zdźěłał a pozběhował. Serbja

je jeje wotmyslenjo, tež wšitko z něhdušim Serbskim seminarom w Prazy zwisowace dorjadować, zo by móhła potom z połnymi mocami a wutrajnej pilnosću dale dźěłać kaž w Prazy. Zo je „Serbowka“ tež dale towarstwo, byrnjež tež snadź jeje sobustawy w jenej a tej samej kněži hromadźe njebydlili. kaž běše to hač dotal w Prazy w Serbskim seminaru móžno, dowidźimy tež z toho, zo je sebi po zwučenym wašnju tež při spočatku swojoho 77. lětnoho wobstaća wuzwoliła předsydstwo. A tute předsydstwo „Serbowki“ zestaja so takle:
Handrik jako starši.
Aksman jako podstarši a zdobom pokładnik.
Donat jako wubjerkownik a zdobom dopisowař.
Wowčeŕk jako knihownik.

Wšitke dopisy atd. scelu so hač na dalše na dopisowarja (adr. Fulda Domplatz 5).

Što je Serbski seminar był za wšěch Serbow, wosebje pak za katolskich, to drje kóždy Serb derje wě. Što pak je Serbski seminar za našu „Serbowku“ był, to začuwa „Serbowka“ sama najbóle. Hdyž sy něsto zhubił, potom hakle tak prawje spóznaješ, što wšitko sy zhubił!

Tuž dźakuje so „Serbowka“ wutrobnje Budyšskomu tachantstwu za wšu jej wopokazanu lubosć, kotruž je „Serbowka“ we Serbskim seminaru w Prazy wužiwała wjele lět, a nadźija so, zo Budyšske tachanstwo tež dale „Serbowcy“ swoju přikhilnosć wobkhowa a wopokaza!

Ty pak, „Serbowka“ kčěj dale we swojej rjanosći a dźěłaj njesprócnje a zahoriće, pilnje a mnoho za swój narod serbski! Čiń a dopjelń stajnje a přecy swoje hesło: „Bohu k česći a Serbam k spomoženju!“

Přisp. red.: „Serbowka“ chce potajkim wšě swoje ze seminarom zwisowace należnosće hišće dorjadować. Ta wola njech so wosebje wupřestrje na jeje knihownju. Chce-li „Serbowka“ dale wostać symjenišćo tež narodneje, wosebje literarneje wědy a zdźěłanosće, njebudźe bjez tamnišeje knihownje być móc. Dale so nadźijamy, zo wostanje tučasne„ wobstaćo“ Serbowki jenož na mału khwilu. Dyrbi zasy so stajić na krutu podłohu, tak bórzy hač so hodźi.

Hłosy z Marijinoho Doła.*

Po nowym cyrkwinym postajenju maja swjatočne sluby sćěhować jednorym, kotrež so 3 lěta prjedy po dokonjanym noviciaće bjez wšeje wulkeje swjatočnosće na tři lěta wotpołoža. Cyrkej tak stawy jednorych slubow hišće na čas žiwjenja njepřijima. Smě, jeli su ważne winy, je w kóždym času zasy wotpósłać. Te pak, jeli samo wot so du, smědźa hakle wustupić po dokonjanych třoch lětach. — Spóznawamy tak ważnosć dnja, na kotrymž swj. rjad nowe sobustawy swjatočnje do swojeje srjedźizny na wěčne wita, jim tak rjec přiwołajo: „Přinjesće wosu zbožowni, zo skónčnje zasy mjez nimi je poeta žiwy, nastupnik Čišinskoho a hódny potomnik našich wótčinskich budźerjow a pěsnjerjow, kotrychž wopomnjećo česćujemy a před jich duchom swoje čoło kłonimy. „Wjelesław“, „Posledni kral“ a „Swobody njewjesta“ pak njech njejsu poslednje narodne skutki, ale prologi k nowej dramatiskej dźěławosći, kotraž chcyła „z duchom swobody“ našu ródnu literaturu hajić a pěstować, přisporjeć a wobohaćeć z mnohej rjanej zběrku: To daj Bóh!

Jan Serbin.

* W poslednim čisle „Posoła“ přinjesechmy rozprawu wo zadrasćenju mnohich młodych knježnow w Marijinym Dole. Mjez nimi bě tež jena Serbowka. Zdobom z rozprawu dóstachmy tež sćěhowacy nastawčk.

pory (to su dźensa waše wutroby, dźělene wot swěta a stworjenjow) a zastupće do předdworow Knjeza. Modlće so Knjezej we joho swjatnicy„ (Ps. 95.) A mnich, abo kaž tu, mniška, duchowna knježna, njedlije so dołho tute přeprošenjo sćěhować, přetož přihotowana je jeje wutroba dźěn hižo dawno za Knjeza, swój klóštr je sej hižo z časom za swój Sion tu na zemi postajiła a tak jeno hišće wyskajcy z Psalmistom wotmołwja: „Tu chcu bydlić, přetož wuzwolich sebi jón.“ (Ps. 131.) „A wo jene prošach Knjeza, za tutym žadach: zo bych w domje Knjeza bydliła wšě dny swojoho žiwjenja. (Ps. 26.)

Njecham so tu hakle započeć zaběrać z wobrjadami, kotrež so při tajkej swjatočnosći stawaju*, přetož Posoł lutuje nětkle z papjeru. Tola z krótka njech přispomnju, što so tak trochu žada wot holcy, kotraž chce jako khórska knježna do našeju abo podobnych klóštrow z khórskej służbu zastupić.

Hdyž je so holca za wěsty rjad rozsudźiła, potom njech so hišće junu praša hač so woprawdźe tež za khór přihodźa, abo čini lěpje, hdyž zastupi jako laiska („běła“) sotra k wukonjenju ćělnych dźěłow w klóštrje. Kaž je zawěsće znate, zaběra so naš swjaty rjad z wjetša z modlitwu swj. cyrkwje, to je modlenjom brevěra a potom z khoralnym spěwom. Wěrno je, zo jeli so jich wjele za tutu swj. službu přihodźa, dha tola nic wšitke. Z prěnja je za duchowne dźěło trěbna kruta strowosć, wosebje tež na šiju. Wobstajny dybawy hłós, so derje njepřihodźi, přetož modlić maš so z časom wěste dźěle brevěra w mjenje wšěch a k tomu je tola trěbny jasny a trochu mócny hłós. Naš swj. zakonjedarc s. Benedikt sebi to předewšěm tež cyle raznje w swojich swjatych zasadach žada. Při swj. Officiju je tež trěbny wěsty dar k spěwanju: po móžnosći dobre słyšenjo a k tomu khmany hłós. Knježa duchowni budźa zawěsće tu rady k radźe, jeli sebi ta abo tamna njeby rady wědźała. To je šwarnje, někak łaćonšćinje rozemić; jeli čas a přiležnosć dowola, so jara poruča, njeje pak trěbne. Štož ćělne dźěło a wušiknosć nastupa w zbywacym času po Božej służbje, wo tym so z časom zrěč z předstajenymi klóštra, tak zo móžeš, je-li trěbne, hišće to abo tamne nawuknyć. — Duchowne laiske sotry, kaž je znate, podpjeraju kloštr z ćělnym dźěłom a scelu tak tute, hdyž su w poniženym zmyslenju wukonjane, jako khwalbny spěw a paćeŕ před trón Boži.

Zasłyšiš-li tak hłós we tebi, kiž će k tutomu swj. powołanju woła; dha sćěhuj jón ruče. Boža wohomóc a twoja dobra wola zamóžetej wjele, tak zo wšě ćeže přiwinješ, a twoje myto budźe wulke. Derje wězo, hdy by mohła mjez Serbami we swjatym powołanju tež hišće sobu swojomu narodej służić, kaž n. př. w šuli. Za to pak ma so hižo dźěćo rozsudźić z pomocu staršich a wučerjow. Tola zhubjena njebudźeš za swój narod, hdyž dźělena wot domizny jomu tola blizko stojiš z modlitwu. Přetož wšě narodne postupowanja našoho ludu budźa za njón hakle potom spomožne a přinjesu jomu žohnowanjo, hdyž wotpočnja na prawym zakładźe, štož je modlitwa. A nic jenož to. Naš lud potrjeba tukhwilnje wulkeje pomocy, zo by duchownje wotkhorjeł. Proš Boha, zo by jomu dał prawje bórzy nowu wutrobu a wobnowił prawoho ducha we nim. (Ps. 50.) Přetož tón splah (hakle) dóstanje žohnowanjo wot Knjeza, kiž je njewoblakowanych rukow (skutkow) a čisteje wutroby. (Ps. 23.) Takle a podobnje škitaš swój narod z klóštrskimi murjemi.

* Handrij Dučman tute jako knižku wuda w lěće 1872.

A hišće něšto za naš lud. Dźakownosć napřećo mojomu swj. rjadu mje nuzuje, zo cyle z krótka rozjasnju zamysł našeju klóštrow Marijineje Hwězdy a M. Doła. — Zamysł a zaměr założerjow našeju klóštrow njeběše žadyn druhi, hač tón, zo chcychu městno założić, na kotrymž by so wšědnje dosćčiniło za hrěchi swěta, rjadnicy so modlili za swj. cyrkej, tak tež sobu za kóždoho z nas a zo by so wšědnje tu zanošowała khwalba Boža. To dźěn swět husto dosć zanjerodźa. Tute hódnje a khmane wukonjeć, wo to so wot wšoho započatka prócowachu wosoby Bohu poswjećeny. Jako tajkim darichu założerjo wěste wobsedźeństwa, zo bychu wone ćělnje zastarane byłe, kotrež su starosć za zbožo njesmjertnych dušow a kčěw swj. cyrkwje přewzałe. Wulke běchu wichory a strachi, kotrež w běhu časow tajkim swjatym městnam nastachu, tola Boža předwidźiwosć nam dwě zdźerža. Tola nic jenož, zo so klóštraj samoj wukhowaštaj, ně, wonaj zakhowaštaj lud wokoliny před wotpadom wot wěry. Tohodla serbski ty ludo! Waž sebi jeju. Štó wě hač by z narodnosću twojej dźensa hišće tak stało, by-li wěra była tupjena. Ja měnju narodnosć tajku, kajkuž sebi ju ważachu naši prjedownicy: zjednoćenu ze swěru k swjatej cyrkwi a jeje wyšnosći hač nanajwužšo. A dyrbjał-li so ći klóštr tež druhdy škódny być zdać narodnomu postupowanju, štož je wšo móžno ludźom, kotřiž w swojim žiwjenju njejsu hišće začuli, što rěka swój jazyk do służby cuzoho stajić, dha płaća tež tu słowa: „woni njewědźa, što činja.“ Ty pak stoj ćim kručišo na nohomaj.

Pisach: Bohu k česći, swojomu swjatomu rjadej z dźakownosće a Serbam k wužitku.

Wotročk a japoštoł.

(Pokračowanjo.)

3. Dušilójeŕ.

Z łódźe wulězywši padny Anton na koleni, Boha wo hnadu a pomoc za swój ćežki nadawk prošo. Tam kupi sebi mały domčk z něšto krajom. A hnydom poča za něhdušimi přećelemi slědźić.

Namaka wobstojnosće wjele zrudniše, hač běše sebi je předstajał. Ani jedyn ze starych přećelow njeběše w pruhowanjach wobstał. Jeni běchu k wěrje Muhameda wotpadli, druzy do najnižšoho pohanstwa zapadli, wšitcy pak do hanibnych nałožkow so zabłudźili.

Anton widźeše hobrske dźěło, kotrež na njoho čakaše, a čuješe žiwje swoju samsnu słabosć. Tola njezadwělowa. Běše jomu, kaž by hłós swojoho luboho „padra“ słyšał, jomu prajacy: „Bóh budźe z tobu, njeboj so!“ A tak poda so zmužiće do dźěła. —

Stari přećeljo běchu joho z radosću witali. Ale kak jich zasy za Boha dobyć? Lubosć k njesmjertnym dušam da jomu prawy puć namakać. Dopomni so, kajki hłuboki začišć běše na njoho stajnje Boža służba činiła! Natwari tohodla z bambusowych kijow hnydom snadnu kapałku, hdźež so ze swojimi přećelemi porjadnje zhromadźeše. Tu wučeše, předowaše, modleše so modlitwy Božeje mšě a nałožowaše wšě wobrjady cyrkwje, kotrež znaješe a wot kotrychž sebi někajki začišć na swojich starych přećelow wočakowaše. A woni přinjesechu jomu swoje dźěćatka, a Anton je wukřći. Kaž patriarcha žohnowaše mandźelstwa, ćežkokhorych přihotowaše na zbožnu smjerć a spěwaše při pohrjebje předpisane modlitwy. Ritualnu knihu w portugalskej rěči spisanu běše sebi sobu přinjesł, a wužiwaše ju swědomiće. Za pobrachowace sakramenty poručowaše ćim nutrniše paćerje. Kóždu sobotu spěwaše z wěriwymi zhromadnje swjate rózarije.

Pomału so wobstojnosće polěpšowachu. Wotpadnjeni wróćachu so zasy do klina cyrkwje. So dlijacych a khabłacych wobdawaše Anton z wosebitej lubosću jich prošo — jim z Božim hněwom hrožo a z płačom jich wopřisahajo — a skónčnje dobu nimale wšěch zasy. Klečo pod swjatym křižom posłuchaše z njewučerpliwej lubosću a sćerpnosću na jich skóržby a wobskoržowanja. Wšo swědomiće přepruhowawši poda swój rozsud. A tón bu stajnje česćeny, dokelž běše sprawny a při tym też přecy miły. Pomału rosćeše powšitkowna lubosć k njomu. Rěkachu jomu „padre Antonio“ a wokošachu jomu ruku, a hdźežkuli zo zjawnje pokaza, stajnje joho přećeljo a česćowarjo wobdawachu.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:
z Budysina: Hana Narćikowa **200 hr.**, dr. theol. Anselm Rotzinger šolastikus 75 hr., hižo jako hodowny dar staj woprowałoj: Jan Cymerman z Budyšina **1000 hr.** a Jurij Guda z Dalic **1000 hr.**, Michał Hórnik z Hornjeje Kiny też jako hod. dar **3000 hr.**

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 7. decembra 1922.

Žiwa waha. rjad.	Rězna waha.	Žiwa waha. rjad.	Rězna waha.
Woły:		Ćelata:	
1. 28000	30000	1. 30000	31000
2. 24000	25000	2. 27000	29000
3. 18000	21000	3. 24000	26000
4. 13000	15000	4.	
Byki:		Wowcy:	
1. 25000	27000	1. 23000	25000
2. 20000	23000	2. 18500	19500
3. 16000	18000	3. 10000	13000
4. 10000	14000	Swinje:	
Jałojcy, kruwy:		1. 54000	55000
1. 28000	30000	2. 58000	60000
2. 24000	25000	3. 48000	52000
3. 20000	22000	4. 36000	44000
4. 15000	17000	5. 35000	43000

Serbska ludowa banka w Budyšinje

telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155

Agentury w Kulowje a we Wjerbnje

poruča so

za wšě bankowske wobkhodne dźěła.

Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.

Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow

po najpřihódnišej płaćiznje.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.

Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Krajan 1923

je wot **15. dec.** dóstać.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam

ržane wotruby, pšeńčne wotruby, grisowe wotruby.

Prawočanski młyn.

Jara wulki je wubjerk

našich drastnych tkaninow: židy, voila, velourow, barchentow, žónskich šat, mužskich šat, trikotažow, krawatow, sportskich khornarjow, kłobukow, měcow, sokow, kijow, štrykowanych lacow, ručnych dźěłow, pórclina, hrajkow.

Kóždy wopyt je wužitkny. Žana nuzowana kup. Sprawne posłužowanjo. Płaćizny, kaž je znate, tunje.

Welsec kupny dom

Telefon 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpše wudźělki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Vogtlandske zaweški (gardiny)

wóskowe sukno, košle princes= suknje, kholowy, ležowe płachty, wodźeća za zofy a divany hišće jara płaćizny hódne.

K. Erler, Žitne wiki 11.

Napřeco złotej hwězdźe. Ręču serbski.

Napominanjo k zapisanju ručnych požčeńkow.

Měsćanskej zastupjerstwje stej wobzamkłoj, k podźělnomu rukowanju za nowu wupisajomnu požčeńku

ručne požčeńki

přijimać. Wone maja so znajmjeńša na 5 lět, po možnosći na hišće dlěji čas, wěsće přewostajić. Na zadanjenjo budźe so 1 % wjacy dawać hač hewak měsćanska nalutowarnja za na 1. hypoteku wudate požčeńki přizwola, to je nětkle 7 % danje, znajmjeńša pak 6 %. Poskićeńki njech so hnydom abo pozdźišo hłownej kasy města Budyšina (dalokoréčaki 230—232) přizjewja. Pjenjezy wotedać móža so při Budyšskej hłownej kasy (Stadtgirokonto Nr. 22, Postscheckkonto Dresden 11009, Reichsbankgirokonto) abo při městownej a statnej bancy w Budyšinje (Postscheckkonto Dresden 33907, Girokonto Bautzen 3900). Požčeńki so do měsćanskeje dołžneje knihi zapisaja.

W Budyšinje, 24. nov. 1922.

Měsćanska rada.

Paul Rehork,
mołerski mišr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch mołerskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Wróćiwši so wot rowa wjeledostojnoho

knjeza kapłana

Józefa Papeža

wuprajamy wšěm, kotřiž su w tak wulkej ličbje na póstywječorach za joho dušu so modlili a joho ćělne powostanki k rowu přewodźeli, předewšim wysocy dostojnym knježim duchownym, „Jednoće“ a nošerjam, dale też ryćerkubleŕskomu najeńkej knjezej Rjenčej, kublerjej Nowakej a kublercy Wolenkowej za poskićenjo wozow swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

We **Worklecach,** 1. dec. 1922.

Miłosćiwe sotry swj. C. Borom.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokorečak čo. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 51. | Budyšin, 16. decembra 1922. | Lětnik 60.

Mój ludo! Zo by też ty spóznał Swój advent!

Hižo dwě njedźeli mamy tu zasy cuni, swjaty advent!

Woprawdźe! Kak rjany za duchowny zrost a kćěw přihódny a płódny je tola swjaty advent!

Praj, hdy su dźěławe dny Boże domy we Serbach z pobožnymi kemšerjemi bóle napjelnjene kaž w advenće, kaž na jutrnjach? Samo khutny póst so w tym ze swjatym adventom runać njezamóže. Hižo, zo je krótši dyžli swjaty póst, swoje k tomu přinoša. Žadyn wuwołany matematikus, wupruhowany zličbowař njeby móhł lěpje runje tute adventske štyri njedźeli k přihotowanju na hody postajić, zo by z nimi runje prawu měru trjechił za prawe čłowjeske čuće kaž to dokonja swjata cyrkej.

Połny njesměrneje žadosće, połny najprjedy nježnoho, dale přecy bóle přiběracoho, skónčnje cyle horcoho, hižo so njezměrowacoho wočakowanja! A kak woła a cyba wšo dušu w advenće ze wšěch stron: nutřka, wonka, w cyrkwi, doma, hdźež khodźiš, hdźež zastanješ, přecy słyšiš adventski šukot a pišpot: duša, słyš tola: je advent! A kak rjany wothłós namaka tutón adventski cuni spěw w adventskich modlitwach a zdychowanjach cyrkwje! Je, jakož by tysac a tysac dušow k njebju wołało: O pósćel tola, kohož chceš nam pósłać! Je, jako by tysac wóčkow žadosćiwje zhladowało do mhłowych, šěrokich dalinow, hač tola so hišće nihdźe njepokazuje.

Žadosć a wołanjo bjez kónca stupa k njebju ze wšěch modlitwow cyrkwinskich. Tu klinči jako prošenjo z najhłubšeje duše: Ty wjedniko israelski, pój wšak! Nětkle zasy klinči jako wołanjo we wulkej nuzy: O Knježe, budź prošeny, pósćel, kohož chceš pósłać; hlej na hubjenstwo swojoho ludu; pój, jakož sy slubił. A zasy klinči skoro tyšnje, njemdrje, cyle njesćerpnje: „Tuž khwataj tola, Knježe, njekomdź so tak dołho a wuswobodź swój lud! Pój, Knježe, njedlij so dlěje!“

A potom zasy wuklinčuja hnujace zdychi, jako by sebi štó we wulkim straše chcył sam nowu móc a wutrajnosć zalinyć: O zawěsće, wón přińdźe . . . a na tamnym dnju budźe wulka swětłosć . . . z mocu přińdźe a po kralowsku . . . A do tutych hłosow měšeja so hižo nowe, potajnstwowe, zbožo lubjace: „Dowěrće so jeno ke mni, ja wšak přińdu, Waš Knjez a Bóh, a Was wopytam . . jako mać tróštuje swoje dźěći, tak ja Was spokoju . . . pozběhńće swojej woči a Waša wutroba dyrbi so wjeselić! A kaž z jenym razom, wudyri jasny wysk, wubuchnje mócny jusk, jako by z dołho třepotaceje wutroby zdobom z jeje nutrinow postupiła zbožna wěstosć: O štomy, wupinajće swoje hałzy, zakćěwajće a njesće płody, dołho hižo njebudźe, a přińdźe dźeń Knjezowy . . .“

Tak a podobnje klinči to dale přez wšitke adventske tydźenje, přecy mócnišo, přecy raznišo. A skónčnje bywa to tak mócna žadosć, jako móhła samo Boha přemóc a nućić, zo ju dopjelni, dóniž patoržicu njesłyšimy słowa: „Hlejće, nětko je połnosć časa přišła, zo Bóh pósła swojoho Syna na zemju . . jutře wuhladaće joho krasnosć.“ A hižo su tu hody, a zbožne wjeselo napjelnja wšěch! Haj, swjaty čas nutrneje žadosće za Wumóžnikom z našoho hubjenstwa — to je za nas tutón swjaty advent. Tak wołaja wšě cyrkwine modlitwy.

Ale tak mi prajiš: k čomu hakle žadać za tym, kiž je dawno hižo za swět přišoł? A zasy, wšo w nas a wokoło nas woła a zdychuje, zo by tola přišoł, jako bychmy dźensa hišće pohani byli. Kaž by dźensa hišće rěčał Isaias „tym ze zańdźenoho časa“, tak přecy hišće nětkle proša: „Pój, Knježe, pój a wopytaj swój lud!“ Haj, to dźěn je to spodźiwne hudančko, zo móže wón tu dawno hižo być pola nas, a tola pola nas w duši tak je, jako tu z cyła hišće njeby ženje był! Haj, my móžemy joho wobsedźeć a zdobom parować a za nim žedźić! To je cyle derje možno. Kaž móžeš wěrić do Boha a tola wołać: Knježe, wuč mje, zo wěrju!, kaž móžeš hižo wědźeć wo nim a tola žadać z najhłubšeje wutroby: Knježe, wotewr mi mojej woči, zo bych Tebje spóznał!, kaž móžeš swojoho Knjeza dóstawać w najswjećišim sakramenće a tola Twoja hłódna a za nim tradaca duša začuć, kak zdalena po prawym sama hišće je wot swojoho Knjeza, tak móžeš křesćan być a tola čuć: ja jón tola njejsym! We tajkich wobstojenjach je potom bjez dźiwa, zo so z bólnej mocu z duše wudobywa hłuboka žadosć: Knježe, khwataj ke mni, pój tola ke mni! To je potom Twój advent, čas žadosće za Twojim Zbóžnikom, zo tak prawje jasnje spóznawaš, što sy: hubjeny, rozdrěty čłowjek! Abo njeje tomu tak? Budźmy, lubi Serbja, přecy jeno sprawni přećiwo sebi samym! Jeno do wěrnych, sprawnych dušow přikhadźa Knjez! Njepotajmy sebi ničo! Te stajne bamborjenjo a rjenje a po hubje rěčenjo wo dobrych, sprawnych, pobožnych Serbach je nas jeno kazyło a wo wšón kredit w swěće přinjesło. Dźeń a z wjetšim dźiwanjom spóznawamy, zo to njejsmy, za čož so sami mějachmy a za čož nas druzy, pak derje z nami měnjo pak so nam lišćo, mějachu! Jeli pobožnosć wobstoji w samym kemšikhodźenju a sprawnosć w tym, zo kóždy tydźeń někoho njeskóncujemy, potom dajmy sebi hišće někotre lětka być „dobri Serbja“; bórzy też to zańdźe. Wšak su hižo Serbja, kotřiž měnja, hdyž njedźelu kemši du, zo „na kekliju“ du, wšak su hižo tajcy, kotrychž sprawnosć w tym wobstoji, zo jim wot kradnjeneje muki pječene kermušne tykancy cyle derje słodźa, haj jich swinjacy khlěw so ani njestróži, z časami też druhoho hosća hospodować a jeli jim možno, zdrasća so wot nutřka hač wonka, wot deleka hač horje z cuzym drabom.

Tuž słyšće, Serbja, adventske prašenjo za Was: Smy my hišće křesćenjo? Jeli ma stare zwučenjo na kemše „křesćanstwo“ rěkać, potom snadź: haj; a jeli na lišćate rěče druhich posłuchamy, potom smy to też hišće. Jeli pak po tym dźemy, štož w advenće cyrkej wot nas žada: přihotujće Knjezowy puć, runajće joho šćežki: kóždy doł budź wupjelnjeny, kóžda hórka ponižena, křiwe budź zrunane a škropawe płony puć, potom dyrbimy sebi wuznać: Haj, wona ma prawje. Sym drje po mjenje křesćan a to tola njejsym hižo, kaž dyrbjał być. Hdyž w cyrkwi wo Bohu rěčeć słyšimy, kak swjaty, mócny, wulki je, dźe nam to k wutrobje? Abo njebywamy při tym kaž njebychmy ničo słyšeli? Hdy najdlěje a najbóle zywamy? nic snadź na prědowanju? Prědarjowe „Amen“ dočakać njemóžemy, a ličba tych, kotřiž po Božej mši khodźa, haj samo jeno na rańše, přecy přiběra, wosebje w někotrych wosadach. Nětko mamy zasy ludowe swjate misijóny! Njech klinča kaž truba sudnoho dnja, njech wudrěja zasparnym Serbam jich hrěšny spar z wočow, njech su woprawdźe wubudźacy hłós k stawanju za naš serbski lud, k nowomu dźěłu na swojej dušinej roli! Hlej, kak pilnje hewak naš lud dźěła na roli! Hewak njeby trjeba było stajeć wulke žitne składy při drozy w Pančicach a Zejicach. Wo naše ratařske wupłody so cuzy daja a torhaja. Njech swjaty misijón zadźěwa, zo by hela so torhała wo wupłody serbskich dušow!

Hdyž so nam wo Knjezu powěda, što je za nas dokonjał a rěčał — čohodla nas to hłubje njepřima a njehnuje? Japoštołam so joho słowo do duše zadrě a jich tak sputa, zo dyrbjachu joho sćěhować, zo za njoho wšitko dachu, haj, samo žiwjenjo. Čohodla pola nas tak njeje? Hdyž so modlimy — čohodla ničo wo tym njezačuwamy? Budźmy raz cyle wěrni: čohodla nam tak ćežko pada, z cyła někotre khwile w modlenju přežiwić? Njeje nam tak, jako bychmy pola někoho na wopyće byli, kotryž je nam cyle za ničo a wo ničo? A my tam sedźimy a njewěmy po prawym, što jomu prajić. Stajnje sebi myslimy: o zo bych tola hižo zasy z domu był! Njeje tomu tak? A čohodla?

Ćerpjenja přińdu, ćežke hodźiny, wo kotrychž so praji, zo same wuča so modlić. Te dyrbjałe nas po prawym same z mocu k Bohu hnać. Je tomu tak? Njeje při tym Bóh často to najposledniše, na čož sebi myslimy? — Čohodla?

Čohodla njewuskoči z kóždeje wjesołeje hodźinki jako najpřěńše dźakne zdychnjenjo k njomu, kiž ju nam dari?

Hdyž smy křesćenjo, čohodla njejsmy žiwi jako křesćenjo? Čohodla hakle dołho so nasadźujemy z kóždym spytowanjom, město, zo bychmy kóždu łžu, kóždu njesprawnosć,

kóždy nječisty lóšt z wótrym, jasnym: „ně“ wotpokazali?

Čohodla njestajimy so ze wšej mocu našomu docyła skaženomu časej?

Njedawa nam naša wutroba cyle jasnu wotmołwu na to, chcemy-li ju jeno słyšeć? To wšitko tak je, dokelž njejsy prawy křesćan! Khrystusowy duch a joho wěrnosć stej lědoma so Će dótkłoj, cyle měł mjelčeć, zo do wutroby a žra, haj do poslednjeje nitki Twojoho cyłoho byća dóšoł njeje!

To wšitko tohodla, dokelž sy swojomu Bohu tak zdaleny. Wěš drje joho mjeno a sy wjele wo nim w šuli wuknył, ale ze swojej wutrobu njejsy joho zapřimnył.

Znaješ drje Jězusa, kaž wjele druhich wěcow, ale w twojim zmyslenju a začuwanju njeje so wón hłuboko zakorjenił. Móžeš woprawdźe prajić: Knježe, Ty wěš, zo Će lubuju.

Woprawdźe tomu tak je! Tohodla smy tak słabi; tohodla tak njeměrni a njespokojni. Tohodla njebywamy ženje hotowi sami ze sobu, nic hotowi z horjom, tež nic hotowi z wjeselom. Tohodla njejsmy zrosćeni swětej, a smy njemócni napřećo našomu časej ze wšěm joho błudom a brudom. Tohodla smy tak njemócni: chcemy a njemóžemy; začuwamy swoju słabosć a njewěmy, kak jej wotpomhać; smy do tysac prudłow zwlečeni a njemóžemy z nich. Tohodla njemóžemy so modlić, tohodla nic spytowanjam so raznje spjećić. Z jenym słowom: tohodla smy živi živjenjo tak zdalene wot Boha.

Tuž słyš mój ludo: zasy je swjaty advent. Twój advent, to rěka: Twój Wumožnik so bliži. Njedyrbjało z najhłubšeje serbskeje duše so wudobyć mócne wołanjo k njebju: Pój, wuswobodź nas, o sylny Božo! Daj swěćić swojomu wobliču nad nami, a budźemy wustrowjeni. Hlej čěsnosć Swojoho ludu, pój, kaž sy slubił! — x-y —

Politika.

Nowy **sakski sejm** je sebi za ministrowoho předsydu zasy knjeza Buka wuzwolił. Buk měješe nowe knježeŕstwo wutworić.

Buk cyłe dotalne ministerstwo bjez kóždoho přeměnjenja sejmej předstaji. We wjednistwje socialdemokratije su hižo hnydom po skónčenju wólby spóznali, zo so nowe ministerstwo na druhe wašnjo njehodźi zestajeć. Hdyž su komunistow namołwili, do knježeŕstwa zastupić, je so to jenož na zdaćo stało a njeje khutnje měnjene było. Socialdemokratojo su wědźeli, zo komunistojo po swojich zasadach njemóža ze socialdemokratami hromadźe hić. Zo pak bychu tomu zadźěwali, zo bychu socialdemokratojo z njecocialistami knježeŕstwo tworili, su komunistojo nuzowani, socialdemokratiske knježeŕstwo dale podpjerać.

Po stawje 17 krajneje wustawy dyrbi sejm ministerstwu dowěrjenjo wuprajić, hdyž je so wone wutwuriło. Tajke wuprajenjo dowěrjenja socialdemokratiske knježeŕstwo njeje ženje dóstało, a tohodla je so jomu porokowało, zo wone přećiwo duchej wustawy knježeŕstwowe dźěła wjedźe. Tuž su sebi socialdemokratojo wotmyslili, sebi žadać, zo by so nowomu knježeŕstwu dowěrjenjo wuprajiło. Na tajke wašnjo budźa komunistojo nuzowani, pak socialdemokratiske knježeŕstwo podpjerać, pak jomu padnyć dać.

Wobstojenja w Němskej **też nowy kancler** přewinyć njebudźe móc. Stegerwald, prjedawši předsyda pruskoho ministerstwa praji njedawno w Düsseldorfje: Na wobstojenja za Němsku móhł człowjek zadwělować. Cuno drje je w zwonkownej politicy sylniši dyžli Wirth bě, w znutŕkownej politicy pak słabši. Dla přiběraceje drohoty lohko wojowanjo mjez němskim ludom samym wudyri. — Wosebite starosće ma Cuno dla Přirhynskeje, hdźež prócowanja wo samostatnosć su zasy žiwiše, dyžli hdy prjedy. Wosebje wukhadźa a podpjera so myslička wot Francózskeje, tola je tež mjez tamnišim ludom wjele tajkich, kotŕiž swoje a ludu zbožo při Němskej, wosebje nic Pruskej njewidźa. Francózska chce tón kraj wužić jako „produktionu ćazu“, zo by tak Němsku nuzowała płaćić, abo něšto wužitka tola měła, hdyž ta njepłaći.

A wo płaćić a njepłaćić so zasy jónu jedna. W Londonje wotmě so zasy konferenca; za Němsku zasy bjez wuspěcha kaž dotalne. Němska bě namjety předłožiła, we kotrychž wuwjedźe, kak ma so płaćenjo stać.

Pólska wuzwoli sebi tele dny nowoho presidenta: dotalnoho ministra zwonkownych należnosćow, Gabriela Narutowiča (rodź. 1865). Wón je swojoho powołanja inženjeŕ, studowaše a dźěłaše dołhe časy w Šwicy, zwotkel bu bórzy po wójnje do swojeje wótčiny k ważnym nadawkam powołany. We Šwicy bě sebi sławne mjeno dobył jako inženjeŕ, tola też jako politikaŕ. Wón je wosebje też přikhileny wšosłowjanskej mysličcy a prócowaše so tohodla też jara wo lěpše dorozemjenjo mjez pólskim a češkim ludom. Sobu joho zasłužba, a nic najmjeńša, je, zo Pólska małej ententće přistupi, zdobom też mału ententu zasy k Francózskej přibližši, hdyž běchu mjez tymaj dla awstriskoho prašenja dotalne přećelne poćahi trošku wustudźe.

W **Irskej** stoji lud přecy hišće přećiwo sobu. Ći, kotŕiž ani ze swobodu někajkoho britiskoho dominija so njespokoja, ale chcedźa dospołnu samostatnosć, přecy hišće wo nju wojuja a to nětko přećiwo tym swojoho ludu a přećiwo iriskomu knježeŕstwu, kotŕiž su so z dotalnym wuspěchom spokojili, dokelž maja krejepřeliwanjo syte. Kak daloko pak tola njemdrosć wobeju stronow dźe, je widźeć z toho, zo irscy zběžkarjo jenoho sławnoho irskoho sejmowca — Holesa — skóncowachu. Zo by tónle njeskutk wjećiło, je knježeŕstwo zběžkaŕskich wjednikow zatŕělić dało.

Namjety Francózskeje na Londonskej konferency.

Francózska je Londonskej konferency slědowace namjety předpołožiła: Němskej dyrbi so nanajdlěje dwělětne moratorium přizwolić, kotrež pak ma so jenož na jejne płaćenjo z hotowymi pjenjezami poćahować. Podawanjo wěcow dyrbi so, hač runje we wobmjezowanej měrje, dale wjesć. Jako wěstosć za wuwjedźenjo němskeje financneje reformy dyrbjeli zjaskarjo 25 procentow wunoška němskich cłow a wunoška němskoho wuwoza zebrać a wuhlowu krajinu w Ruhrskim kraju kontrolować.

Jendźelski ministerski předsyda Bonar Law je na francózske namjety wotmołwił, zo je z předwumjenjenjom konferencnych jednanjow zakhowanjo entententy, zo pak dyrbi so runje kaž na francózske też na jendźelske zjawne měnjenjo dźiwać. Tuto wšě nućace naprawy přećiwo Němskej wotpokazuje.

Němske knježeŕstwo namjetowaše:

Němske knježeŕstwo sebi přeje, zo by same skrućenjo hriwny do ruki wzało. Za to dyrbjeli zwjazkarjo Němskej

1. moratorium na wjacy lět přizwolić,
2. Němsku jako móc we wikowanskim wobkhadźe připóznać, kotraž najwjetše lěpšiny wužiwa.

Zo móhła Němska wotškodźenjo zapłaćić, wona požčeńku znutŕka Němskeje a druhu we wukraju namjetuje.

1. Znutŕka Němskeje chce sebi Němska tři milijardy złotych hriwnow ze štyri procentami zadanjenja a z połprocentskim wotpłaćenjom požčić. Zo by so wuspěch zwěsćił, by němske knježeŕstwo podpisarjam požčeńki lěpšiny přizwoliło, zo by so němski kapital z wukraja wrócił, hdźež so wón z wulkoho dźěła khowa. K tutym lěpšinam słuša wuswodźenjo wot kóždoho dawka a wobhnadźenjo za tych, kotŕiž su na njezakońske wašnjo swoje pjenjezy do wukraja pósłali. Zapłaćenjo so z wukrajnymi devisami po dollarowym kursu stanje a mohło so w bankach w Amsterdamje, Londonje, Zürichu abo Newyorku činić. Połojca wunoška tuteje požčeńki by so wotškodźenskej komisiji přewostajiła; druha połojca wunoška, něhdźe połdra milijardy złotych hriwnow, by so za znutŕkowne potrěbnosće Němskeje a k skrućenju hriwny wužiła.

2. Zwonkowna požčeńka dyrbjała tři milijardy złotych hriwnow wunjesć. Dań a wotpłaćeńska dań dyrbjała so hnydom zapłaćić.

Cyrkwinski rozhlad.

Po cyłym swěće so mući, njepřećeljo cyrkwje wšudźom napaduja wěru a křesćanske živjenjo. Kulturna bitwa pola nas a w cuzbje. Cyrkej pak dyrbi też wojować přećiwo njepřećelam mjez swojimi samsnymi dźěćimi. Su to ći liwcy a wustudnjeni křesćenjo, kotŕiž so njechadźa złožować po zasadach cyrkwje. A tajkich starosćow ma cyrkej we wšěch krajach. Zańdźenu njedźelu wobroćichu so němscy biskopja ze zhromadnym pastyŕskim listom přećiwo měšanym mandźelstwam. Tutón, stajnje wot wšěch derje zmyslenych wobžarowany njedostatk žerje pola nas dźeń a bóle do žra cyrkwje. Zjednoćeny z njepřećelskej politiku w šuli je strašny dotalnomu stojnišću cyrkwje w Němskej.

Tola też w **Pólskej** ma cyrkej swoje starosće. Kaž němske nowiny pisaju, wobstoji mjez dźělom pólskoho duchownstwa podobne hibanjo, kaž hnydom po rewoluciji w Čechach wudyri, mjenujcy pospyty na wutworjenjo narodneje pólskeje cyrkwje. Přećiwo tajkim škódnym pospytam wustupuja pólscy biskopojo tohorunja ze zhromadnym pastyŕskim listom. Wosebje wobžarujcy wuzběhuja, zo cyrkej pola intelligency tak mało zrozemjenja a podpjery namaka. Podobne skóržby smy pola nas też často słyšeli. Tuž budźe drje wosebity nadawk za přichod, zdźěłane woršty za należnosće cyrkwje zajimować. Snano nowa katolska universita w Lublinje bórzy swój dobry wliw pokaže. Druha palaca rana na ćěle pólskeje cyrkwje je, zo duchowne powołanja strašnje wotběraju. Je dźěn to sćěhwk materialistiskoho ducha našoho časa. Trjebamy na naše serbske wosady pohladać a widźimy ze zrudobu tónsamy njedostatk. K třećemu pokaže so też w Pólskej strašny wliw dollara. Z amerikanskimi pjenjezami su też amerikanske sekty do kraja začahnyłe a wlaku swoje prudła a syće za njerozwučenym ludom. Pólska jako cyle katolski kraj njeje trjeba měła, rozdźěle mjez katolskim a protestantskim wěrywuznaćom wosebje wuzběhować, nětko je to ze škodu. Adventisći, Kwjekarjo, Baptistojo a Methodistojo prócuja so na přemo mjez pólskim ludom přiwisowarjow namakać, a dokelž maja mnohe a dobre pjenjezy, maju też poměrnje dobre wuspěchi.

Też čěscy biskopja su ze zhromadnym pastyŕskim listom wustupili a to přećiwo knježeŕstwu, kotrež ma złe wotpohlady na wšelake cyrkwine wustawy. Też na druhe ważne prašenja dawaju krótke, a dobre rozwučenja. **Wobstojnosće w Čechach so Bohudźak polěp-šuja.** W młodej generaciji rosće zajim a zro-

zemjenjo za interessy cyrkwje. Na njepřećelskej stronje knježi rozkora. Mjez „biskopomaj“ čěskeje ludoweje cyrkwje, mjenujcy Farskim a Dobitejom, je k strašnej zwadźe dóšło, štož wězo interessam wot nich zastupjenych cyrkwjow njetyje.

Najzrudniše su nabožne wobstojnosće **w Ruskej.** Něhdy wulka „prawosławna“ ruska cyrkej je do třoch časćow rozpadła. Zo by škódna rozkora so zasy wotsroniła, su na 15. žnjeńca přichodnoho lěta nowy koncil wupisali. Tola su wuhlady na zjednoćenjo dźělenych bratrow jara snadne, rozdźěl mjez nahladami je přewulki, njedorozemjenjo je so předaloko hižo předobyło. — Też Małoruska je z wjetšoho dźěla wot Moskwy wotpadła. Na 2000 wosadow je so k samostatnej małoruskej cyrkwi zjednoćiło. Štož hišće zbywa, přiwisuje zdźěla wotsadźenomu patriarchej Tydsonej, z dźěla „žiwej cyrkwi“ nowoho (Moskowskoho) patriarcha Antonija. Zastupjerjo ruskeje cyrkwje w pólskich mjezach zeńdu so kónc tutoho lěta we Wilnje, a we wukraju žiwi Rusojo wodźeržowachu swój zjězd w Karlowicach (w Južnej Słowakskej při Dunaju.) Bóh dał, zo by wulkotne skutkowanjo swjatoho wótca přećiwo hłodej mjez ruskim ludom też na duchownym polu za wbohi lud dobre sćěhwki mělo. Hdy by tola Pólskej móžno było, wjele dźěłaćerjow we Knjezowej winicy parować, zo bychu so ći wěnować móhli swojim ruskim bratram tak daloko, hač za jich pomocu žadaja. Ale Pólska ma sama njedostatk duchownych. **Zběrka swjatoho wótca za hłód tradacych** zapisuje stajnje wjetše sumy, wosebje z Belgiskeje a Ameriki. Kaž so zda, chce Mussolini w Ruskej žnjeć, hdźež je swj. wótc wusywał. Swětne nowiny pisaja, kak so prócuje, zo by z bolšewikami dobre wikowanske zwjazki zwjazał a ruske wikowanjo za Italsku dobył.

Zwjeselace powěsće přikhadźeja z misijónow. Tak wozjewja biskop Carrara z Abesinskeje (Erytrea), zo ma we swojej misiji nětko čas bohatych žnjow. Cyłe wsy so k cyrkwi přiwobroćeju. Často natwarja sebi hnydom kapałku a připrawja sebi šulu za domoródnych katechetow (wučerjow). Hišće bohatše žně ma susodna dioecesa Keren mjez splahom Cunama. Loni hišće so misijónaram přećiwjachu a nětko ze črjódami k cyrkwi přistupuja. Też měšniske powołanja mjez ludom mócnje přiběraju. Njedostatka pjenjez dla njeje móžno, wšěch młodźencow do wustawa přijeć. Dotal liči domoródne měšnistwo tu 62 zastupjerjow.

We Gora zeńdźe so posledńje 3 dny tut. měsaca **wšoindiski zjězd katolikow.** Też tu je najwažniši naćisk wuradźowanjow rozmnoženjo domoródnoho duchownstwa.

Za zastupjerja němskoho misijónskoho towarstwa (mis. tow. s. Franca Ksaverija) bu wjerch Löwenstein wuzwoleny. Jako tajki je wón też sobustaw generalneje rady mis. tow. w Romje. Wjerch Alois Löwenstein je dobry syn swojoho wulcy zasłužbnoho nana, kotryž jako 70lětny starc do klóštrskoho rjadu zastupi a jako pater Raimund před lětom wumrě. M. W.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Wulkotne swjatočnosće měješe minjenu njedźelu Budyšska evangelska wosada. Wona powita swojoho krajnoho biskopa, joho magnificencu dr. Ihmelsa. Při tym wobdźělichu so zastupjerjo tudomnych měšćanskich a krajnych wyšnosćow. Póndźelu dojědźe dr. Ihmels do Budestec, zo by tam serbsku wosadu wopytał a z tym Serbow; popołdnju zeńdźechu so wšitcy evangelscy serbscy duchowni a přednjesechu pódla zbožo-přećow krutu žadosć, zo bychu wšitke serbske evangelske wosady do jeneje eforije so zjednoćiłe a swojoho serbskoho superintendenta dóstałe. — Hač do revolucije bě stajnje krajny wjerch hłowa evangelskeje cyrkwje, tu w Sakskej potajkim po prawom katolski kral. Wón pak wukonješe swoje cyrkwine wjerchowstwo přez wosebitych w evangelskich należnosćach postajenych ministrow a so do należnosćow evangelskeje cyrkwje njeměšeše. Po revoluciji běchu evangelscy wěriwi we Sakskej po prawom bjez prěnjoho nawjednistwa, tuž bu bórzy žadosć słyšeć, zo měł so biskop wuzwolić. Wězo bě też wjele hłosow přećiwo tajkomu pomjenowanju słyšeć, tola skónčnje předoby so wjetšina za hamt a titul: „krajny biskop“. — Titul je we wěstym nastupanju — chcemy jenož prajić — mylacy. Po nim měł sebi človjek myslić, zo je biskop nad cyły kraj stajeny, zo potajkim jomu kóždy krajan sakskeje republiki podstoji a wón najwyšši biskop we kraju. Dr. Ihmels sam pak tak njemysli a tuž wopyta Mišnjanskoho biskopa dr. Schreibera jako hłowu katolskeje cyrkwje we Sakskej. Joho bě też wokrjesny hejtman k swjedźeńskej hosćinje přeprosył.

— Minjenu njedźelu wolachu tu do měšćanskoho zastupjeństwa. Při tym tak mjenowani naprawni wjac sydłow na lěwych přisadźichu, tak hospodarske zjednoćeństwo samo wot prjedawšich 20 sydłow 6, tak zo ma jich hišće 14. Tón jedyn hłós dósta, zo lós za nje rozsudźi, hewak by jich jenož 13 měło. Komunistojo njemějachu dotal žanoho zastupjerja, nětko změja 2. Jene sydło — Rosel — je neutralne. Winu k poražcy naprawnych stronow připisuja mnozy tomu, zo je tón raz hižo nětko zaměstnjeny Židow sobu wolił, kiž ma wjele ćěrwjenych. Wěste drje je, zo sobu w tym wina tři; hłowna wina pak je lěnjosć naprawnych wolerjow. Wobdźěli so mjenujcy jenož 60% wólbokhmanych při wólbach, wot kóždych 10 muži, kotřiž směd-źachu wolić, jenož 6 wolachu. Njewobdźělili su pak so zawěsće jenož naprawni tak hubjenje, přetož ćěrwjeni maja kruty dohlad nad swojimi sobustawami, hač k wólbje du. Tuž změjemy měšćanski parlament, kajkiž smy sebi njewolili.

Z Hajnic. Rubježny prak je so też na naš dom Boži zwažił. W nocy wot pjatka — swjedźenja swjateje Marije Njewoblakowanoho Podjeća — na sobotu su so rubježnicy do našeje cyrkwje nutř łamali wokno w cyrkwi a kapali wutłóčiwši. Ani před Najswjećišim njejsu zastali ale też na nje złóstnu ruku złožili. Wotpačiwši durčka tabernakla su swjate woblatka do njoho wusypali a ciborium rubili. Z wołtarnoho křiža su pozłoćanu Božu martru wotrazyli a sobu wzali. Ze zamknjeneje kapale su keluch a kanki rubili a wšo přeryli. Druhoho pak njejsu sobu wzali. Rubjenych swjatych sudobjow so njejsu dołho wjeselili. Sobotu dopołdnja w 10 hodź. spytachu je hižo w Drježdźanach předać, při čimž buchu lepjeni. Jedna so wo dweju, kotrajž staj so w jastwje spóznałoj, z kotrohož staj hakle njedawno pušćenaj. Jedyn je — a to je dosć zrudnje — z wosady a loni tu fararja hižo wojebał wudawajo, zo chce z neplemi wikować započeć. Njech nětk za lěsycami lěpšich mysli dobudźe. Swjate sudobja su drje trochu zlemjene, tola hewak pak wukhowane. Bohu dźak! Naša policija je tu derje a spěšnje dźěłała.

Z Małoho Wjelkowa. Minjenu sobotu popołdnju w tudomnej Engertec fabricy woheń wuńdźe. Dźěłaćerjam so poradźi, woheń podusyć. Bohužel pak je woheń človjeske žiwjenjo za wopor žadał. Dźěłaćerka Pilkowa z Ćichońc so tak strašnje wopali, zo dyrbjachu ju do Budyšskeje khorownje dowjesć. Tu pak je samu nóc na swoje strašne rany pod žałostnymi bolosćemi zemrěła.

Z Worklec. Při kritiskim wjedrje prěnjeje rjadownje běchu so tola na swj. Mikławša 14 sobustawow „Swobodnoho zjednoćeństwa kat. wučerjow“ we Worklečanskej šuli zešli. Woni wotpokazachu jenohłósnje dyrbjeńske wotběranjo wot „Zwjazka“ nam přinučeneje „Kat. Schulzeitung für Norddeutschland“. Na to poréča knjez kapłan Nowak wo organisaciji našich ćěłozwučowacych towarstwow. Wón bě swoje w prjedawšim přednošku wuprajene nahlady přeměnił a radźeše, zo bychu so tajke towarstwa abo jednoty założiłe w Khróšćicach, Pančicach, Njebjelčicach, Ralbicach, Radworju a Kulowje jako „Župa Milčanow“ a so potom zhromadnje powšitkownomu „Sokołej“ přizamknyłe. Přitomni tomu přihłosowachu a wuprajichu přeco, zo by so w tutych towarstwach pódla narodnoho też wosebje hajił nabožny křesćanski duch. Wubjerk ma so postarać za jenajke komanda. Po jutrach započinataj so w Budyšinje serbskej kursaj za wučerjow wot wyšnosće zarjadowanej. Dokelž budźe přichodna zhromadźizna hakle w naléće we Wudworju, sobustawy z tym prosymy, zo bychu swoje přinoški — na lěto 340 hr. — hnydom knjezej pokładnikej Andrickomu připósłali. (Po dokładnym nastawku w Katolskim Pósle wo „Sokole“ njemóžemy hinak hač wobžarować, zo naši „Milčenjo“ Sokolej z poslednicu přistup dowola. Přisp. korr.)

Z Miłoćic. Jenoho pohonča z našeje wsy, kiž je w Krawzec cyhelnči w Brězy přistajeny, je kóń do brjucha kopnył. Dokelž je ranjenjo strašne, dyrbjachu joho do khorownje dowjesć.

Z Rózanta. W tydźeńskim dopisu z Rózanta je zmylk, kotryž njesmě bjez porjedźenja wostać. Tam rěka: prjedawše stare hnadne swjećo. Prawe je: swjećo, kotrež je prjedy na wulkim wołtarju stało a je po hnadnym dźěłane. Tola jako hnadne swjećo so wone ženje česćiło njeje. Wěc nima so potajkim tak zrozemić, jako je prjedy druhe swjećo było a nětko mamy nowe hnadne. To by było mylace za pozdźiše stawizny Rózanta.

Z Wotrowa. Spochi spadowaca płaćizna němskich pjenjez žada, zo bychu so nahromadźene pjenjezy po móžnosći bórzy nałožiłe, prjedy hač hišće wjacy hódnosće zhubja. Nahromadźichmy za twar noweje cyrkwje na 80000 hriwnow w starych dobrych pjenjezach, za kotrež móžachmy za časy składowanja kóždy čas złote dóstać. Mějachmy potajkim, hdyž nětkle 20 złote hr. 20000 dźensnišich němskich pjenjez płaća, 80 milijónow hr. dźensnišich pjenjez a wyše toho hišće na 70000 druhich. Hospodarske wobstojnosće Němskeje su zawinowałe, zo mamy město 100 milijónow hr. lědma 150000 hr. A też te stajnje spaduja. Zo bychmy pak tola znajmjeńša něšto wukhowali, bychmy, štož hišće mamy, rady nałožili na wuporjedźenjo našeje cyrkwje. To drje njebě jich zaměr a wola daricelow, hdyž je składowachu, ale štó móže za wobstojnosće? Je hinak a wužitnje nałožić je lěpje, hač zhubić. Njechamy pak to bjez wole nadobnych dobroćelow činić, a zo bychmy tutu wolu spóznali, prosymy, zo bychu ći, kotřiž maja něšto napřeco tomu, zo je hnydom za wuporjedźenjo našeje cyrkwje trjebamy, to hač k nowomu lětej podpisanomu fararjej dobroćiwje zdźělili. Njestanje-liso to, je wužijemy k zapłaćenju dołha ponowjenja cyrkwje. — Wotpohlad, město małeje wjetšu cyrkej natwarić, njespušćimy, čakajcy na lěpše časy. Štož je za nju něšto wotkazał, štož hišće wupłaćene njeje, smě wědźeć, zo so pjenjezy něhdy po joho woli nałoža. Też druhe dary za nowu cyrkej přijimamy z wulkim dźakom, hdyž budźe porjedźenjo zapłaćene. Kóždy,

też najmjeńši dar, je w cyrkwinskich knihach zapisany a kóždolětnje so póndźelu po kermuši za žiwych a wotemrětych dobroćerjow Boža mša wopruje a husćišo so po prědowanju za nich wot wosadnych zhromadnje modlimy. Jurij Křižank, farař.

Z Kamjenca. Też pola nas so wikowarjo butry přesćěhaja. W mnohich klamach policija butru zebra. Mějićelow klamow běchu přeradźili, zo butru za wyššu hač předpisanu płaćiznu předawaja. Z tajkim přeradźowanjom so přetrjebarjo jenož sami zrězaja. Butra póndźe zasy zady wokoło a to po hišće wyššej płaćiznje hač su wićne byłe. Hórke nazhonjenja wójnskoho časa su nas tola powučiłe, zo z postajenjom tak mjenowanych najwyššich płaćiznow je złe jenož hórše. Tu pomha jenož produkciju přisporjeć a wot bohatych dawki tak wysoko zběrać, zo jim njeby móžno było, ludej najnuznišu potrjebu před nosom wukupić.

Z Kamjenca. Kónc novembra wotmě so posedźenjo zhromadnoho wubjerka za powšitkowne lěpše w Kamjenskim wokrjesu. Hamtski hejtman poda rozprawu wo joho dźěławosći wot 1. apryla hač do 15. novembra 1922. Wokrjes je so do třoch podkrjesow rozdźělił. Kóždomu jena wothladarka (Pflegeschwester) předstoji. Wothladanjo zanjerodźenych dźěći je z tym wjele dokładniše. Mnohe wosoby so do jim přisłušnych wustawow zaměsćichu. Brašnym poskići so lěkarska pomoc a wšelakore stroje (instrumenty) za jich wuhojenjo. Do 132 hodźinow za rozwučenjo maćerjow přinjesy so 1889 čěšnych a mólčkich dźěći. W 50 hodźinach so 330 na suchoćinu khorym lěkarska rada poda. Na 9 dnjach so 159 brašnych dźěći lěkarscy přepyta. Za tele skutkowanjo wuda so 119272 hriwnow. Na lěto 1922 ma so hišće 791622 hriwnow dopłaćić. Wokrjesny zwjazk wobdźěli so też na dźěsćowej domjacnosći na kupje Wyk. Po tym puću je móžno, tam dźěći słać, kotrež su zhrabanja potrěbne. Lětsa pósła so tam a do horow 106 dźěći (loni 66 dźěći). Na litr mloka so za tradacych połojca mlokoweje płaćizny přinošuje. (Hač dotal přida so 10 hr.)

Z **Kulowa** „S. N." pisachu: Njedawno pisachmy, zo je knjez Rychtař z Baltimory našomu městu 30 dollarow darił. Z tych dósta město wokoło 150000 hriwnow. Jedyn druhi dar, 50 dollarow, z Baltimory pósła knjez twarski mištr Hila. Z nich po dźensnišej hódnosći dollara město wjacy hač 410000 hriwnow dóstanje. Bóh wobradź nam wjacy tajkich nadobnych dobroćelow. Jich dary móžemy nuznje trjebać.

Ze Serbow. W „Sächs. Volksztg." 10. 12. 22. čitamy, zo je klóštr Marijneje Hwězdy za „Presseverein", potajkim na podpjeru tu mjenowaneje nowiny, 10000 hr. wěnował.

Ze Serbow. Wulki twar je Kamjenska žitna firma Schönec we Zejicach pola Khrósćic wuwjedła. Za něhdźe 10 milijónow hriwnow je tam składnišćo a łubje a pincy za něhdźe 600000 centnarow stajiła. Kaž słyšimy, so nalěto hišće nowe twarjenja wuwjedu.

Firma chce tak zawěsće strach přewinyć, kotryž jej ze składnišća Königsbrücker Mühlenvereinigung w Pančicach nasta. Bjez njoho snadź by jeje wobkhod z katolskimi Serbami tak kaž wotrěznjeny był.

Njedawno su twar zběhali. Při tym wěnowaše firma (kaž „Serbske Nowiny" pisaju) Zejičanskej gmejnje 10000 hr., runje telko Khrósćanskej „Jednoće", dale też tu samsnu sumu za serbskich studowacych, za kotrychž je też fundaciju 100000 hr. přislubiła a 150000 hr. za swojich přistajenych.

Serbscy ratarjo tamneje wokoliny: nimaće towarstwa? nimaće konsumny zwjazk? A njebyšće to móhli na swoju ruku Wy wuwjesć? Tak druhdźe ratarjo činja a dobytk přińdźe zasy jim a domiznje k lěpšomu. Hdyž nětko pak je hinak, so znajmjeńša wo to starajće, zo wobkhad z tej firmu też serbskej narodnosći wužitk přinjese. Předewšim njech so zadźěwa škodowanju a tak na to hlada, zo je tam wobkhodna rěč serbska, zastojnicy serbscy (to rěka tajcy, kotřiž jenož serbscy njełamaju kaž snadź druhdźe, ale też serbscy čuja) a napismo na twarjenju znajmjeńša też sobu serbske. Njebudźe-li so na to dźiwać, budźemy zasy wo jedyn špak w našim ćěle „bohatši".

Naš Krajan tu je.

Šěsćapjećdźesaty króć kłapa so k Wam, lubi serbscy přećeljo, naš „Krajan" wo durje a prosy Was, zo byšće joho też lětsa zasy nutřpuščili. Wón je Waš swěrny towarš a přewodnik přeze wšě wjesołe a struchłe hodźinki lěta, wón pokazuje Wam puć k wšomu, štož ma dobry křesćan a prawy Serb wědźeć, wón powučuje Was wo cyrkwinskej protycy wo najnuznišim, štož ma so kóždy měsac w hospodarstwje dźěłać, praji Wam wjedro a měsačkowe přeměnjenja do prědka a njezabudźe Was też na spomnjenja hódne dny ze serbskich stawiznow dopomnić. Krajan mjenuje Wam dale cyły porjad Božich służbow po cyłej serbskej Łužicy a w susodnych wosadach, mjena duchownych knjezow a wučerjow, městna, na kotrychž skutkujetaj za zbóžnosć njesmjertnych dušow a za wukubłowanjo dźěći.

Druhi joho dźěł přinoša rjane nastawki na př. wo spodźiwnym wusłyšenju Róžeńčanskeje Božeje maćerje a wo swjatym Jurju wulcy zajimawe powěsće z joho žiwjenja, wudebjene z dwěmaj wobrazomaj s. Jurja a s. Jana Nepomuckoho. Kóždy lubowař pućowanja a wopytowař Morawskoho klóštra „Porta coeli" w Předklóštrje pola Tišnowa zeznaje stawizny a wuhlada pódla na wosebitym listnje cyły rjad rjanych wobrazow tohole klóštra, zhoni „Něšto wo češkosłowakskim Orlu", ma dobry „Rozhlad" do swěta a do serbskoho kraja, hdźež nimale wšitke podeńdźenja zańdźenoho lěta hišće raz před duchownym wóčkom nimo du, ale widźi też row, při kotrymž Ralbičanska wosada wo swojoho njeboho knjeza fararja Jana Justa žaruje a skónčnje pokaza so česćenomu čitarjej „Njezapomnička za Karlom Augustom Kocorom" a rjane powědančko „Bur jako kral". Wo telko rjanych wěcach a stawiznach změješ cyłe lěto khwile čitać a to za tak tuni pjenjez, zo žanu druhu němsku protyku sebi za samsnu płaćiznu kupić njemóžeš, kotraž by telko poskićała, kaž naš luby — Krajan.

Na kóncu, w třećim dźěle pak ma we wšelakorych pisanych woknach wupołožene tysacore wěčki a nadobu, kiž za cyłe lěto trjebaš to su nawěški našich swěrnych podpjerarjow Kat. Pósła a Krajana, kotrychž dyrbimy też my podpjerować a so stajnje na jich nawěšk powołać, hdyž do jich klamow zastupimy, zo bychu też woni wuspěch jich wozjewjenjow nazhonili. Tak, luba ćeta, luby wujo, nětk wěš, što naš Krajan za tebje k Božomu dźěsću ma: hnydom sebi jón wobstaraj a so tajkoho dara zawěrno kać njebudźeš!

Nowy póstowy tarif

płaćacy wot 15. decembra 1922.

Dopisnica (Postkarte): we postowym wokrjesu 5 hr., dale póstowoho wokrjesa 15 hr.

Listy: do 20 gr w postowym wokrjesu 10 hr., do 100 gr 15 hr., do 250 gr 25 hr.; do 20 gr **dale** póstowoho wokrjesa 25 hr., do 100 gr 35 hr., do 250 gr 45 hr.

Dóstawař lista abo dopisnicy dyrbi wo dwójcy telko dopłaćić, wo kelkož je posyłka ze znamkami nižšeje hódnosće połěpjena znajmjeńša pak 50 pj.

Čišćerske posyłki: do 25 gr 5 hr., do 50 gr 10 hr., do 100 gr 15 hr., do 250 gr 25 hr., 500 gr 35 hr., 1000 gr 45 hr., za 2- hač 4 puntowske čišćerske wěcy 90 hr.

Pohladnicy (Ansichtskarten), kotrež maja na prěnjej stronje jenož postrow hač do 5 słowow, płaća 5 hr.; je-li pak na zadnjej stronje postrow abo někajka powjesć, płaća telko kaž dopisnica.

Wobkhodne papjery: do 250 gr 25 hr., do 500 gr 35 hr., do 1000 gr 45 hr.

Tworowe pokazki (Warenproben): do 250 gr 25 hr., do 500 gr 35 hr.

Pakćiki: do 1 kg (2 puntaj) 50 hr.

Posyłki (Pakete): do 5 kg blizka cona 125 hr., daloka cona 250 hr.; do 6 kg (b.) 150 hr., (d.) 300 hr.; do 7 kg (b.) 175 hr., (d.) 350 hriwnow; 8 kg (b.) 200 hr., (d.) 400 hr.; 9 kg (b.) 225 hr., (d.) 450 hr.; do 10 kg. (b.) 250 hr., (d.) 500 hr.; do 11 kg (b.) 310 hriwnow, (d.) 620 hr.; do 12 kg (b.) 370 hr., (d.) 740 hr.; do 13 kg (b.) 430 hr., (d.) 860 hriwnow; do 14 kg (b.) 490 hr., (d.) 980 hr.; do 15 kg (b.) 550 hr., (d.) 1100 hr.; do 16 kg (b.) 610 hr., (d.) 1220 hr.; do 17 kg (b.) 670 hr., (d.) 1340 hr.; do 18 kg (b.) 730 hr., (d.) 1460 hr.; do 19 kg (b.) 790 hr., (d.) 1580 hr.; do 20 kg (b.) 850 hr., (d.) 1700 hr.; posyłki z nowinami hač 5 kg (b.) 60 hr., (d.) 125 hr.

Zapisanjo (Einschreiben) lista abo posyłki płaći 20 hr.

Zapisane hódnosće (Wertangabe) a zawěsćenjo: za kóžde 3000 hr. hódnosće 20 hr.

Připokazanki pjenjez (Postanweisung): do 100 hr. 12 hr., do 200 hr. 20 hr., do 500 hr. 30 hr., do 1000 hr. 40 hr., do 2000 hr. 50 hr., do 5000 hr. 60 hr., do 10000 hr. 80 hr., do 20000 hr. přizwolene.

Spěšny posoł (Eilbestellung): we wokrjesu póstoweje agentury list 30 hr. paket 60 hr., dale wokrjesa list 90 hr. paket 120 hr.

Telegramy: w póstowym wokrjesu zakładna sadźba 20 hr., kóžde słowo 10 hr.; dale póstowoho wokrjesa zakładna sadźba 40 hr., kóžde słowo 20 hr.

Do wukraja: dopisnicy 50 hr., listy do 20 gr 80 hr., kóždy 20 gr ćežši 40 hr. wjacy, hač do 2 kg.

do Wuherskeje a Češkosłowakskeje: dopisnicy 40 hr., listy do 20 gr 60 hr., kóždy 20 gr ćežši 40 hr. wjacy, čišćerske wěcy za kóžde 50 gr. 15 hr.

Wotročk a japoštoł.

(Skónčenjo.)

4. Swěrny pastyř.

Tola kčějacej wosadźe nastachu ćežke strachi. Jendźelska wobsadźi kraj a město Lagos, a z wobsadku jendźelskoho wójska přikhadźachu też jendźelscy prědarjo. Prědujcy křesćanstwo, pytachu tući też mjez katolikami přiwisowarjow. Wo Antona wšak njebě stracha, w ćim wjetšim straše pak bě joho stadło. Na tajke spytowanja njeběše swoje wowcki přihotował, dokelž jich sam znał njebě. Njewědźeše dźě ničo wo tym, zo hišće druhe křesćanske wěrywuznaća wobstoja. Nětko warnowaše jako swěrny pastyř swojich dowěrjenych ze wšej nutrnosću žiweje wěry: „To njejsu ći měšnicy, kotrychž něhdy znajachmy, a kotřiž nam te dobre wučby dawachu. Tući

drědarjo njejsu ći prawi, su kaž druzy wšědni člowjekojo. W jich cyrkwjach njenamakamy Jězusa w tabernaklu. Woni nječesća wobrazy najzbóžnišeje knježny Marije a swjatych. To njejsu ći prawi pastyrjo. Chcemy čakać, hač so Bóh nad nami směli, joho miłosć nas njewopušći!" Zdobom dźeržeše też husćišo zhromadźizny a zjawne modlitwy, zo by ćim wěsćišo Božu smilnosć za swojich wuprosył. A hlej, Anton njezhubi ani jenoho z tych, kotřiž běchu jomu dowěrjeni byli.

5. Zbóžne skóńčenjo.

Swěrny pastyŕ zestari, a joho kipre mocy počachu wosłabjeć. Štó přewozmje po nim dźěło za jomu dowěrjenych? Tuta starosć jimaše často wutrobu starca. Časćišo přistupowaše k mórskomu brjohu a zhladowaše žadosćiwje za přikhadźacej łódźu, kotraž by snadź nastupnika přiwjezła. Ale hakle lěto 1867 přiwjezy prěnich katolskich měšnikow. Ći natwarichu sebi mału kapałku. Anton jich kedźbliwje pruhowaše. Na jich wěrje a žiwjenju spózna bórzy měšnikow swojeje wěry. Powoła swój lud hromadźe a z wulkej radosću jomu wozjewi:

„Skóńčnje su dóšli ći, kotrychž tak dołho wočakowachmy, ći prawi měšnicy Khrystusowi. Tuž přepodawam was nětko jich starosći. Tòn, kotrohož wy dotal „padre" mjenowašće, budźe nětko posledni ale najzbožowniši wučownik." A z wjesołej zahorjenosću witaše dotalna wosada nowych misijónarow.

Antonius přizamkny so nětko cyle nowym měšnikam. Pódla kapałki dósta mału khěžu. Joho stari wosadni česćachu joho dale kaž prjedy. Štóžkuli joho zetyka, wokošeše jomu po zwučenym wašnju ruku a prošeše wo joho žohnowanjo. — Bórzy přińdźechu też prěnje sotry. Anton wopytowaše je kóždy měsac, hačrunjež jomu khodźenjo wysokeje staroby a bolaceju nohow dla wobćežnosće činješe. „Wbohe sotřički, sće kaž jehnjatka mjez wjelkami", praješe časćišo k nim. A k małym šuleŕkam so wobroćiwši: Kak rady bych małym tole zasćěpił, zo bychu při wučbje derje kedźbu dawałe. Ale naši ludźo njewědźa, kajke wopory wy přinjeseće!"

Kóždu sobotu dźeržeše swoju zwučenu pobožnosć k najzbóžnišej knježnje. Rano, připołdnju a wječor zwonješe „jandźel Knjeza" a potom poklakny so, zo by swoju lubu knjeni postrowił. Tu při zwonje dźeržeše też swoje sudy a podawaše dobre rady kaž běše to prjedy činił. Wo derjeměćo misijónarow měješe wulku starosć, wosebje hdyž widźeše, kak woni pod njestrowej horcotu ćerpja. A hdyž prěni z nich zažneje smjerće wumrě, tróštowaše wyššoho ze słowami „Jězus běše jenički syn swojeje maćerje a tola wza joho wótc k sebi, a to přez bolostnu smjerć křiža. Boža swjata wola so stań."

80 lět docpiwši bu Antonius přez Božu ruku zajaty. Cyle zlemjeny leżeše na khorołožu. Sćerpnje njeseše swój křižik. Dospołnje podaty do Božeje wole dósta poslednje swj. sakramenty a wusny zbóžnje w Knjezu. Zrudoba wo nim běše powšitkowna a wulka. Kóždy chcyše hišće jónu drohe ćěło widźeć a so z nim rožohnować. Hišće dźensa přikhadźeju ludźo k joho rowu.

Dźensa pozběhuje so wulka krasna cyrkej w Lagos. Ze swojimaj wysokimaj wěžomaj wobknježi cyłu wokolinu. Tři króć wobdźeń pjelni so kóždu njedźelu a swjaty dźeń tutón wulki Boži dom, kotryž na wšě 2000 wosobow wopřija. A wosada sćěhuje z natwarjacej pobožnosću a nutrnosću Božu służbu, to je herbstwo, namrěte po „wótcu Antoniju". M. W.

Njezabudźće na Bože dźěćo za Posoł!

Khudych dla njemóžemy sebi za njón **telko** žadać, zo bychu wudawki přez to zapłaćene byłe; tuž smy nuzowani, też wo **dary** prosyć.

Płaćizny rěznoho skotu

na skótnych wikach w Drježdźanach 7. decembra 1922.

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Woły:	
1.	28000—30000	
2.	24000—25000	
3.	18000—21000	
4.	13000—15000	
	Byki:	
1.	25000—27000	
2.	20000—23000	
3.	16000—18000	
4.	10000—14000	
	Jałojcy, kruwy:	
1.	28000—30000	
2.	24000—25000	
3.	20000—22000	
4.	15000—17000	

rjad.	Žiwa waha.	Rězna waha.
	Ćelata:	
1.	30000—31000	
2.	27000—29000	
3.	24000—26000	
4.		
	Wowcy:	
1.	23000—25000	
2.	18500—19500	
3.	10000—13000	
	Swinje:	
1.	54000—55000	
2.	58000—60000	
3.	48000—52000	
4.	36000—44000	
5.	35000—43000	

Za fond: Madlena Kórjenkowa w Drježdźanach 50 hr.

Dźak Róženćanskej maćeri Božej za wusłyšenjo we wěstej należnosći.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 1559. 1560. z **Budyšina**: Hana Narćikowa, Madl. Šusterowa; 1561. Jakub Žur, hosćencaŕ z **Njebjelčic**; 1562. Hedwig Winaŕka z **Budyšina**; 1563. Jurij Mikela z **Pozdec**; 1564. Wylem Šołta z **Njebjelčic**; 1565—67. z **Dobrošic**: Jakub Šěmelka, Njekowa, Michał Pjaca; 1568. Hańža Rjehořkec z **Noweje Wjeski**; 1569. Hana Matcyna z **Róžanta**; 1570—1576. z **Radworja**: Alwin Hesa, Pětr Włóski, Jakub Handrik, Jurij Čórlich, Mich. Połleńk, Mikławš Pjetaš sen., Jan Měšeŕ; 1577. Marija Běmaŕka z **Kamjenjeje**; 1578. Mikławš Smoła z **Bronja**; 1579. Jakub Běmaŕ z **Łupoje**; 1580. 1581. z **Měrkowa**: Jan Cyž, Jakub Brankačk; 1582. Jan Zora z **Lutowča**; 1583. Jurij Just z **Łuha**; 1584. Jakub Kral ze **Židowa**.

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Michał Ella ze Židowa hižo też k Božomu dźěsću **3000 hr.**; Jurij Kral z Baćonja **500 hr.**; Hańža Wjacsławkowa z Čěškec **100 hr.**; Jan Handrik z Haslowa **100 hr.**; Jakub Kórjeńk ze Sernjan **800 hr.**; scholastikus dr. theol. Anselm Rotzinger w Budyšinje hižo też k Bož. dźěsću **500 hr.**; Jan Pauluša z Radworja **300 hr.**; August Filip z Bronja nimo dopł. **125 hr.**; z Khelna: Jurij Měń **200 hr.**, Mikł. Lebza nimo dopł. 50 hr.; Marija Kaspeŕka z Měrkowa nimo dopł. **200 hr.**; Jakub Kral ze Židowa **100 hr.**

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich
:: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźěłki.
Samsna wuporjedźeŕnja. —— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Kupuju
kóždu dźělbu
swobodneje a
komunalneje
rožki a pšeńcy
po dźeńskej płaćiznje.
Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Serbske hospodarske towarstwo
w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča
kolonialne twory
wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najprihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Naše

wulke hodowne předawanjo

poskića wam hišće přijomnu přileżnosć k nakupje:

Kofejowe servicy za 6 wosobow wot **2500.00**
myjace garnitury wot **4000.00**
Kuchińske naprawy 22 dźělate, we wulkim wubjerku.

emajlowe horncy, falcowane 6 štuk šěre **1890.00**
khlěbowe kapsle, rune **1500.00**
emajlowe bowy wot **890.00**
wulki skład Solingskich noži a widličkow.

kofejowe młyny na sćěnu Ia. fabrikat **2500.00**
klinowe młyny wot **375.00**
dźělba aluminijowych smjetancow wot **195.00**
sadźba likěrowych škleńcow w 6 barbach **1400.00**

dźělba tykancowych formow wot **20.00**
dźělba wotzamkacych formow **40.00**
dźělba hribow k płatanju **25.00**
dźělba emajlowych butrowych nopaškow ze zamkom **20.00**

Wulki skład w myjacych blidkach, železnym warjenskim sudobju, piwowych a likěrowych servisach a podołhojtych špihelow.

Wobhladajće sebi naš wulki skład jědźnych servicow za 6 a 12 wosobow.

Debjeńki na Božodźěsćowy štom a dźěćace hrajkace sercicy wulki wubjerk.

Naša wulka kristalowa wustajenca poskića za hodowne blido najwjetši wubjerk.

Seelenfreund & Co.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

w Budyšinje, lawske hrjebje 12.

Wobhladajće sebi naše wukładowanske wokna.

Njedźelu wot 11 hodźin wotewrjene!

Přihódne jako hodowny dar

poruča žonjace a mužace jězdne koła, kołowe **mantle a šlawchi, pedale, rjećazy, přimadła, zwónčki, zwónčki ke kołam k přičinjenju, sireny, hwizdaki, sedłowe přikrywy, sedłowe toški, kluče, latarnje** z mosaza zanikl. ze škleńcu, **swětłowe dynam. Bulli a Philag, elektr. dybzačne lampki a batterije, kołowe swěčki, swěćenski wolij, karbid** w kruchach a tyskach, **palidła za wohenźźělaki, zamki, saki, kołowe stojadła, gumijowe rozpušćeniny, ventilowy gumij, pjera za prědne koła, ličaki kilometrow** atd.

Thomasec bratraj

w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

Vogtlandske zawěški (gardiny)

wóskowe sukno, košle princessuknje, kholowy, ložowe płachty, wodźeća za zofy a divany hišće jara płaćizny hódne.

K. Erler, žitne wiki 11.

Napřeco złotej hwězdźe. Ręču serbski.

Paul Rehork,
moleŕski mišŕ
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Njedosćehnjene

a **bjez konkurency** je naše poskićenjo **we wupjerkach, cychach, płachtach, šatach, šórcuchach, barchentach, štrympach, ćopłych spódnych drastach, šawlach we wołmje a židźe, rukajcach, štrykowacej wołmje, drastnych tkaninach, flanele k suknjam, rubiškach, židźanych bantach we wšěch šěrach, rjane khutowe tkaniny, židźe, košlowy barchent** atd.

Wulki wubjerk, žadyn nuzowany kup.
Štóž je jónu kupił, přińdźe zasy.

Welsec kupny dom

Telefon 12. **w Kulowje.** Założene 1868.

Pawoł Giebner, winowy wobkhód dźiwadłowa hasa

poruča k swj. dnjam

Rhynske a Moselske wina **ff. likěry**
čerwjene wina **Weinbrand**
połdniše wina **Jamaika-rum a Batavia-arrak**

kaž tež

najlěpše słódke płodowe wina

360 a **420** hr. bleša z dawkom bjez škleńcy.
Prošu po móžnosći prózdne bleše sobu přinjesć.

Krajan 1923

je wušoł a budźe w našich expedicijach a pola klamarjow za **100 hr.** na předań.

Spušćomnej
hospozu a dźowku
pyta
fara w Njebjelčicach.

Spušćomnu
jstwinu holcu
nic niže 18 lět, pyta k 1. jan. knježi dwór w Nowym Městačku (Neustädtel) p. Pančic (10 min. wot Wotrowa).

Hody tu su. Njezabudźće na fond towarstwa.

6. dec. přeměni tute žiwjenjo we starobje 83 l. 5 m. 15 dn., wjacy króć wobstarana ze swjatymi sakramentami po woli Božej, kaž so nadźijamy, ze zbožnym njebjeskim, naša luba starosćiwa mać

Marija Křižankowa

a bu 11. decembra na Mikławšku pokhowana. Wšitkim, kotřiž jej za časy jeje žiwjenja lubosć wopokazowachu a jeje ćěło k poslednjomu wotpočinkej přewodźachu, wutrobnje **„Zapłać Bóh tón Knjez!“** praja

W Budyšinje a Wotrowje
na dnju pohrjeba.

Zrudni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 52. | Budyšin, 23. decembra 1922 | Lětnik 60.

Boža nóc.

Zyma piska wonka; nutřka hrěje
We wutrobach wjesoły so pokoj.
Po wšitkich so khěžkach we wsy swěći.
Dźěćom swěća woči so kaž hwězdy;
Wobradźejo po wsy jězdźi Bože
Dźěćo, hdyž so bliži k Božej nocy.

Zajało je kuzło Božej' nocy
Cyły swět a z lubosću jón hrěje.
Dopjelniłe su so sluby Bože;
Njebjo rosuje na zemju pokoj,
Swětło, wulke přez njebjeske hwězdy,
So nad Betlehemom w nocy swěći.

Z wutrobow a z wočow swětło swěći
Starym so a młodym dźensa w nocy.
Do hrodow a khěžkow jako z hwězdy
Błyšć so saje, tajne płomjo hrěje.
Nuzy też a běduže błyšć a pokoj
Njese lubosć jako dźěćo Bože.

W dušach dobrych hiba jadro Bože
So, hdyž lubosć z Betlehema swěći.
Jako z jandźelowym křidłom pokoj
Khila so do bědy zemskej' nocy;
Wěra dźěćaceje duše hrěje
Zas a zběha ze ćmy hasłe hwězdy.

Hajće dźěsću joho młode hwězdy:
Njewinosć a wěru — kuzło Bože,
Kotrež zbožo, měr a radosć hrěje
A kaž hwězda w ćmowej nocy swěći!
Tam, hdźež mocy wuja hrěšnej' nocy,
W duši sprahnje kužoł zboža — pokoj.

Zwońće, zwony, do statokow pokoj,
Ćichi błyšć do dušow sajće, hwězdy! —
Z khěžkow khwataju do Božej' nocy,
Witać we žłobjatku dźěćo Bože.
Cyrkej ze swěcami wša so swěći,
Kuzło Božej' nocy kće a hrěje.

Bože dźěćo wobradźejće, hwězdy:
Wěra swěći njech a hrěje lubosć!
Pokoj človjekam kćěj z Božej' nocy!

Za ćichim: † J. Ćišinski.

Nowonarodźeny Zbóžnik — wučeŕ mudrosće.

W ćišinje tuteje nocy je zestupił z njebjeskoho tróna Syn Boži, na kotrohož su človjekoju na 4000 lět žadostnje čakali, zo by swět wobnowił, človjekow ze ćmy błuda a mazanosće hrěcha a swětnoho zmyslenja wuwjedł k duchownomu žiwjenju, Boha človjekam pokazał, jich z wuhnanstwa do zhubjeneje zbóžneje domizny wróćił. Zbožowna nóc, kotraž běše hódna, słyšeć spěw a poselstwo Božeje lubosće: „Česć Bohu we wysokosćach a na zemi pokoj človjekam dobreje wole“, w kotrejž njebjeski Wótc khudych po duchu woła, zo bychu jako prěni widźeli zawdak zakonja joho lubosće, joho Syna Khrystusa Knjeza.

Spodźiwne znamjo, na kotrymž dyrbja pastyrjo Zóžnika spóznać! „A to budże wam znamjo: Namakaće dźěćo, do pjeluškow powite a do žłobja położene“. Tak dyrbjał Tón, wo kotrohož patriarchojo a Sprawni z horjacej žadosću prošachu, profetojo pod wulkotnymi wobrazami wěšćachu, kotrohož wšitke ludy jako wumožnika swěta, knjeza a rozkazowarja wočakowachu, w zbóžnej wótčinje človjekow, w paradizu, po zrudnym padże našeju prastaršeju slubjeny messias jako słabe dźěćo na zemju zastupić, stworićeŕ njebjes a zemje we wuzkim žłobju wotpočować. Tón, kotryž je njebjo z njeličomnymi hwězdami, ze štomami lěsy, łuki z kwětkami wudebił, jenož něšto pjeluškow měć, zo by sebje zawodźeł, wot łahodnych stawow zymu wotdźeržował? Tak je; runje to budże wam znamjo. Kak jara hinajše su mysle Boże hač mysle človječeje mudrosće! Cyły swět a Israel wočakowaše, zo wuhlada hordoho mócnarja, kotryž ze sylnej ruku njepřećelow porazy. Wočakowany pak zastupi ze wšěmi znamjenjemi słabosće a khudoby a hubjenstwa. Narodźi so w cuzbje, w hródźi, w zymje, w nocy, wot khudeje maćerje, kotraž dźěsću njemóže poskićić, štož hewak kóžda mać zamóže, wot nikoho witany, hač wot khudych pastyrjow. Joho narod wuči, štož pozdźišo předuje: „Liški maja swoje jamy, ptaki swoje hnězda, Syn človjeka pak nima, hdźež by swoju hłowu położił.“

Tute dźěćo wuznawamy swojoho Boha, swojoho wjednika do njebjes, na joho mjeno smy křćeni, jomu slubichmy sćěhowanjo. Ale spodźiwnje! Kak hinak křesćenjo činja! Dźi k Božomu narodej, česćelakomny, naduty človječe, tak kaza s. Hrjehoŕ, k tomule dźěsću. Kak mały tu leži w žłobju wulki Bóh, zo by tebje, hubjeny človjeko, wučił. W cuzbje so narodźi, haj pućujo přez swoju wulku stwórbu; a ty človjeko dźeržiš so zemje, kaž by móhł wěčnje tu być. Nichtó joho do swojoho bydła njerodźeše a tak je z hródźu spokojom; ty pak žadaš, zo bychu će wšitcy witali, njewěš, kak by sebi bydło swojoho hubjenoho ćěła wupyšił. Joho twjerde drjewjane łožo tłóči do joho łahodnych stawčkow, wětřik a zyma je čwělujetaj; ty pak njewěš, kak by so pyšił a što by sebi popřał, žałosćiš a hóršiš so na kóždu wobćežnosć. Tysacy a tysacy zwudawaš na drastu swojoho smjertnoho ćěła a joho derjemećo. Ničo so tebje njesmě dótknyć, štož móhło će boleć. Khudy Knjez swěta do swěta zastupi. Ty pak, človjeko, powšeš wutrobu na bohatstwa, kaž njeby za njebjesa stworjeny był, ale zo by hač do smjerće pjenjezy hromadźe drapał. A při tym so njestaraš, hač někomu křiwdu činiš, smilnosće so wotrjekuješ. Tón, kotromuž wšo słuša, wšo časne, hdyž so narodźi, zacpě. Ty pak, kotromuž ničo njesłuša, wšo njebjeske zacpěwajo, časne, wo kotrymž će wšědne nazhonjenjo wuči, zo so khětře minje a nikoho zbóžnoho njećini, tak kruće dźeržiš, kaž by wjacy hódne było, hač twój Bóh a joho kralestwo.

To derje rozpominaj, hordy, mjehki, česćelakomny, nahrabny křesćano, při žłobju swojoho Zbóžnika a wučerja. Rěkaš drje křesćan, njejsy pak, hdyž wutrobu powšeš na to, štož Zbóžnik zacpěwaše. Hdyž Zbóžnik khudy do našoho swěta zastupi, spěwachu jomu jandźelojo; hdyž ty něhdy, křesćano, kotrohož zmyslenjo je Zbóžnikej napřećiwne, zastupiš do kraja wěčnosće, što a štó budże tebi spěwać?

Nowonarodźeny Zbóžniko! Z ponižnej radosću tebje dźensa witamy na našej zemi. Hnuj našu wutrobu, zo so wottorhnje wot swětnych prózdnosćow a so z Twojim duchom napjelni. Wuč nas zemju zacpěwać a za njebjeskim žadać.

Politiski rozhlad.

Saksa křesćanska ludowa strona wotmě minjenu njedźelu w Drježdźanach wurjadnu hłownu zhromadźiznu. Wona bě z cyłeje Sakskeje derje wopytana a traješe bjez přetorhnjenja wot dopołdnja 11 hodźin hač do wječora 7 hodź. Ju běchu zwołali wosebje dla njewuspěcha při poslednich wólbach. Měnjenjo bě, zo je hłowna wina we zestajenju wólbneje lisćiny. Wukónc wólbow by snadź lěpši był, hdy by na 2. městnje mjeno jenoho evangelskoho, po móžnosći Serba, stało. Też druhe winy hišće su k njewuspěchej přinošowałe. Dokelž bě předsydstwo wotstupiło, wuzwoli so nowe. Knjez měšćanosta Heßlein dósta 93 hłosow, studijny radźićel Wels 36. Wuzwoleny za předsydu bu tak k. Heßlein. Wón wólbu přiwza. Też dalše předsydstwo bu wobnowjene. Hišće wo wšelakich należnosćach so wuradźowaše; też resolucija so přiwza. Z njeje je najwažniši tónle wotrězk: Centrumska strona njeje konfesionalna strona. Wona je křesćanska ludowa strona, w kotrejž

maja přiwisnicy wobeju wěrywuznaćow politiscy so zjednoćić. Centrumska strona je a budźe přecy strona za wustawu. Wona je přeswědčena, zo wobstojenja hakle potom so polěpša, hdyž so wolerjo pod korhoj křesćanskeje demokracije zhromadźa. To wosebje płaći za nas we Sakskej . . .

Wuzwolenjo knjeza měšćanosty Heßleina drje rukuje za to, zo chce křesćanska ludowa strona Sakskeje wosebje zwiski ze Serbami, a zo jenož potom sebi wuspěch za sakske wólby lubi, hdyž z nimi dźerži.

Z kultusowoho wojowanja

we Sakskej móže so wozjewić, zo je přikaznja ministerstwa: katolske dźěći maja na swjatych dnjach, wot stata njepřipóznatych, do šule přińć, mało wuspěcha měła. Zwjetša su dźěći ze šule wostałe; też te ze srjedźnych šulow.

Na to nětko ministerstwo z khostanjom započnje. Tak na př. běchu w Dresden-Freithal wšelake starši tónle tydźeń před sudnistwo požadani, dokelž njejsu 8. decembra swojim dźěćom dali do šule hić. Woni najskerje něšto stow hriwnow khostanja dóstanu; płaćić pak je njebudźa, abo njebudźa trjebać. Zo sebi też tu ministerstwo wěc hišće někak rozmysli a swoje hroženja tak kruće njewuwjedźe, haj dospołnje wostaji, je widźeć z toho, zo je też přećiwo šulerjam srjedźnych šulow njedopjelnja. Do 8. dec. bě so (znajmjeńša w Budyšinje, a druhdźe njeje zawěsće hinak było) tajkim šulerjam wukaz ministerstwa wozjewił, zo budźa ze šulow wuzamknjeni, hdyž 8. dec. do wučby njepřińdu. Nětko pak, hdyž 8. dec. tola do wučby přišli njejsu, přizjewja so jim znowa jenož hroženjo, zo druhi raz budźa ze šule wuhnaći, jeli hdy zasy na tajkich dnjach bjez wučby wostanu. Tu tola njemóžeš sebi hinak myslić, hač zo ministerstwo swoje stojnišćo přeměnja a cofuje. Najskerje je jomu Barlin jasnje a raznje pokazał, zo je joho stojnišćo přećiwo němskostatnej wustawje.

Kak też zwonka Sakskeje wojowanjo sakskich katolikow wobkedźbuja, je dowidźeć z resolucije, kotruž 13. dec. t. l. we Wrótsławju zhromadźizna tamnišich staršiskich radow w přitomnosći kardinala wjerchbiskopa Bertrama wobzamkny: „Po tysacach 13. dec. we Wrótsławju zhromadźeni katolikojo wuprajeja katolikam Sakskeje, kotřiž wo swoje najswjećiše prawa wěry a staršich wojuja, swoje najnutrniše dźělbraćo; woni wobdźiwaju jich přikładnu zmužitosć a horliwosć, a kruće so nadźijeju, zo w tymle wojowanju z wěrjenjepřećelnym knježerstwom dobudu. Woni sebi žadaju wot němskostatnoho knježerstwa, zo te wšón swój wliw wužije na to, zo so katolikam Sakskeje prawa wobkhowaju, kotrež wustawa jim dawa."

Ničo njebu

z amerikanskeje pomocy. Bě kurzowy manevr, kaž hnydom wot započatka so wěc mnohim zezda. Wokoło 15. t. m. dolar nadobo spadować započna; za někajke 4 dny bě wot 8400 na 5600 hr. přišoł; z nim sobu wězo też wšě druhe wukrajne pjenjezy porno hriwnje so wothódnosćachu. A što bě na tym wina? Rěkaše: „Amerika požči Němskej połdra milijardy dolarow za přijomnu dań; wěc je hižo nimale zrjadowana. To dźěn bě wězo stojnišćo Němskeje wo wjele polěpšiło; tu by Francózskej wulki dźěl wotpłaćić móhła a na to by ta přestała wo Přirhynsku a Rursku so prócować. Tola kaž nazymu 1914 Wilhelm II. so zjeba, hdyž Ameriku na pomoc wołaše; kaž so zmylichu, hdyž nazymu 1918 Wilsonej so dowěrichu, tak bu też tu wša nadźija na Ameriku podarmo. Spadowanjo dolara bě najskerje wotrěčana wěc; bě wobličenjo na móšnju tych, kotřiž so z dewisami zaparachu, pak njeběchu hišće dosć překlepani a nerwy zhubiwši nětko khětře swoje dewisy předawachu, zo bychu tola hišće někajki dobytk sebi zwěsćili, prjedy hač dolar spadnje nižše hač su jón kupili. Nětko maja banki zasy dolary a móža z nowa předawać — droho. Wšak žno za pjeć dnjow bě skoro zasy wo tysacy postupił.

W Pólskej so mući

zdawna, nětkle pak tak prawje. Zo tomu tak je, so njemóžeš dźiwać, ma pak so jara wobžarować. Tam je też kaž tu: jena radikalnje naprawna a jena radikalnje lěwa strona wojujetej wo prěnistwo. Stare zemjanstwo a narodnje radikalni chcedźa rad knježić kaž też w Němskej, na druhim boko stoji khudy lud z narodnje měrnišimi, snadź druhdy přesłabymi žadanjemi. Też, haj předewšim socialnje ma so wojowanjo wobhladować. Kak zasakłe su nahlady a prócowanja, to wobswětluja poslednje dny. Hakle před tydźenjemi wuzwolichu sebi Polacy nowoho statnoho načolnika — Narotowiča, lědom pak bě tón swoje zastojnstwo přewzał — joho złóstnik zatřěli. Rěka drje, zo je tón khoroho ducha, spodźiwnje pak je, zo knježerstwo wjele wosebje wysokich oficěrow wotsadźi, pak zaja. Też w poslednich stawiznach Pólskeje husto mjenowany a k wulkim nadawkam často wužity general Józef Haller bu wotsadźeny. Hač su ći nětko někak wina na zamordowanju abo nic: to pak je z toho dowidźeć, kak napjate wobstojenja su, „kelko" jedyn druhomu tam dowěri a zo je lěwica nětkle — ale jenož wo mało mócniša dyžli prawica. Za to swědči też wólba nowoho načolnika. Wón je wzaty z lěwicy, dósta pak jenož 298 přećiwo 287 hłosam, kotrež na profesora Morawskoho, kandidata prawicy, padnychu. Nowy president rěka Stanisław Wojčechowski.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Naše Vincencowe towarstwo wotmě 10. t. m. swoju lětušu hłownu zhromadźiznu. Wona bě wurjadnje derje wopytana, dokelž běše zdobom předstajenjo hodowneje hry. Dobytk běše za mjenowane towarstwo postajił, knjez stud. radź. Engler, kotryž je hru připrawił. Pjenježny wunošk ze zastupa, kaž dobrowólne dary běchu jara spokojace. Nahromadźi so nimale 30000 hr. To je krasny dar za našich khudych w Budyšskej wosadźe! — Kak by było, hdy by kóžde serbske towarstwo w lěće 1923 junu

Powučeny.

Hodowne powědančko.

We wozu II. rjadownje spěšnika sedźeštaj wosobnaj knjezaj. Běštaj sebi dobru cigaru zažehliłoj. Tak so derje sedźi a derje rozmołwja. Spěšnik khwataše mjez wysokimi štomami po ćmowej nocy. Běše patoržicu wječor. „A ja wostanu při tym", praji tón do drohotnoho kožucha zawaleny, „wšědny lud je dospołnje skaženy." Ma jenož jenu žadosć: jěsć a pić a žłokać a hrać na nizke a hrube wašnjo so zabawjeć. Swěrne, swědomite dźěło nichtó wjacy njeznaje. Bjez lóšta dźěłaja a bjez spokojenja, njewólnicy, stojicy na skhodźeńku něhdušich romskich njewólnikow. Měrnje běše druhi jomu připosłuchał. Skónčnje pak wotmołwi. „Nochcu přeć, zo su tysacy z nižšich worštow tajcy, kajkichž jich rysowašće. Tola njesměmy zabyć, so też na to dopomnić, kak dha buchu tajcy? Što dha je jich wučił, što jim tajki přikład dawał, zo tajcy su? Što jich zawjedł a jim pohóršk dawał? Njejsmy to my sami byli, to rěka, ludźo z lěpšich worštow? Tola", hnydom so přetorhnywši, hdyž widźeše kak tamny chce nahły wotmołwić, hładkowaše „dźensa patoržicu nochcemoj so wuréčować. Ja pak sym hłuboko přeswědčeny, zo je runje mjez małym ludom hišće wjele, haj jara wjele dobrych ludźi, wjacy hač mjez wysokimi a zdźěłanymi, swěrnych, swědomitych, woporniwych, dźěławych, spokojnych a — zbožownych. Podłožk za wšo to pak je, a to chcu runje wuzběhnyć: wěra a póćiwosć. To je, štož jich dźerži. Hdźež žana wěra njeje, tam njeje dźěławosć, spokojnosć a prawa wjesołosć ani pola małych ani pola wulkich. Tohodla měnju ja, to najnuzniše za naš čas by było napřećo njewěrje wustupić a napřećo tym, kotřiž ju předuja a wjele bóle wustupować za wěru a cyrkej. Nic politikarjow, nic agitatorow, nic wojeńskich wyššich a ministrow njetrjeba na čas, ale swjatych, kotřiž lud wuča zasy wěrić a so modlić, swoje hrěchi spóznać a swoje wopačnosće, je wobželnosćić a wotpołožić a kotřiž jón zasy na puć winowatosćow a Božich kazni, jón zasy k Bohu wróćo dowjedu. Jenož potom budźe naš lud zasy zbožowny a naš čas wjeselši."

„Saperlot", měnješe tamny smějo, wy sće dyrbjał na předarstwo studować. „Škoda jenož, zo sym ja wšu wěru do wšědnoho ludu zhubił. Sym přewjele nazhonił." „To je wulka škoda za Was a wašich poddatych", wotmołwi khutnje druhi. „Ja bych Wam jenož přał, zo byšće wšědny lud też wot druheje, dobreje strony zeznał." Bych Wam što wě što dał, dźeše prěni, „hdy byšće mi znajmjeńša jenoho tajkoho pokazać móhł."

„Bychu-li wšitcy mali ludźo tajcy byli, kaž sebi Wy mysliće" praješe druhi, „potom nětkle snadź wobaj wjacy žiłaj byłoj njebychmoj."

„Oho" wusmja so prěni.

„Ničo oho", wotmołwi khutnje druhi. Hlejće: „Jědźemy runje z wulkej spěšnosću přez nóc a ćmu. Što strażuje železnicu, što naše žiwjenjo? Što kedźbuje na hrožace strachi, zo by wotstronił zahubne zadźěwki? Što bědźi so přez zymu a sněh a wichor a lód a hlada a pyta, hač so njeje žana kolija puknyła, žadyn šrub so wotlemił? Hlejće to su wšo mali ludźo, khudźi, tradacy. A što za to dóstanu? Mzdu, kotraž lědom dosaha, hdźež je swójba wulka. A hdyž su ći tola swěrni a swědomići a činja swoju winowatosć kaž wojak w polu swěrni hač do smjerće, też hdyž žane človjeske wóčko jich njewidźi —"

„Božo pomhaj, što to", zawoła nadobo prěni, z wotmachom so zběhnywši, „naš ćah dźěn zastawa."

Zdobom so wótrje a krótko za sobu zahwizda; koła zaškrěčachu, surowy stork, zo wšitko padaše a zespinany stoješe ćah wosrjedź lěsa, sněha a ćmy.

Wokna so wotewrjachu; ze wšěch hladachu wustróženi pućowarjo, wołachu, prašachu so, što je so stało. Prědku stoješe železničny strażnik, w jenej rucy swěcu, w druhej čerwjenu khorhojčku a jednaše z wjednikom ćaha.

Přewodnik ćaha khwataše do prědka.

„Što dha je" wopraša so jedyn z tych dweju, je ćah znjezbožił? „Ně, Bohu dźak, ale cyle při samym", wotmołwi přewodnik. Tamle w prědku runje, hdźež kolije so zwinu, je najskěršo přez zmjerzk so kolija puknyła. Strażnik je runje hišće w prawym času přišoł a so dohladawši hišće ćah zadźerżeć zamóhł; hewak by so tu wulke njezbožo stać dyrbjało."

„Bohu dźak" wšitcy wodychnychu.

dźiwadłowy a spěwny swjedźeń zarjadowało a čisty wunošk so za Posoł abo za nowe bibliske stawizny postajił? Kulowske towarstwo „Bratrowstwo“ je tu hižo wjacy lět z dobrym přikładom. — Hłownu zhromadźiznu wotewri knjez wyšši stud. radźićel dr. Förster, najdost. knjez praelat Žur poda wobšěrniši přehlad towarstwa, lětne zličbowanjo knjez tach. wučeř J. Šołta. Na to rěčeše najdost. knjez biskop jadriwe a zahorjace słowa k přitomnym, namołwješe mužskich, do Vincencowoho towarstwa přistupić. Wosebje dźěłaćerjo dyrbja pomhać nuzy wotpomhać a to wosebje nježenjeni, dokelž maja ći nětkle skerje dokhody; woršty, kotrež prjedy khudych wosebje podpjerachu, su zdźěla same móhł rjec, wobkhudnyłe.

Z Budyšina. Za měsćanske hospozy njeběchu sobotniše wiki zwjeselace. Kóžda drje bě sebi mysliła na kup butry a jeji a twaroha, zo bu za swjate dny něšto dobre sebi a swojim zpjec móhła. A što bě? Jena jenička butrowa žona bě na torhošću a poskićeše „wukrajnu“ butru po 900 hr. za kusk. W „Bautz. Tageblatt.“ so tohodla žada, zo ma hospodarske ministerium płaćiznu za butru nětčišej drohoće někak přiměrić, zdobom pak wuwoz wobmjezować. Nětkle dźe wšo do wulkich městow za drohi pjenjez „hintenrum“. Tež tomu ma so zadźěwać. — Hinak bě tu z husycami. Tych bě nimale wjele došło. Překupcy žadachu sebi za punt hač do 700 hr., policija ztłóči pak płaćiznu hač na 600 hr. — Hewak bě tydźenje do hód tu wjele štomow dóstać; lětsa jara mało. Při tym njeje tež płaćizna mała: wot 300—700 hr. za srěnju wulkosć.

Z Baćonja. Pris pras! Wunošk hońtwy na Češkečanskich, Čornečanskich a Baćońskich płódnych zahonach bě jara spokojacy: 67 měšawkow, a knjez najeńk Rjenč z Worklec třěli — lišku. — Saprliška — to kóždy dźeń njeje. —

Z Haslowa. Tu zemrě najstarša wosoba wokoliny: Vickec wowka, Marja zwud. Augusta Vicki z Khelna, 92½ lět stara a bu štwórtk do Njeswačidła pokhowana. Bóh spožč mučnej drohowarcy ćichi wotpočink!

Ze Žičinka. Tu popadnychu tři dejerjow, hdyž chcychu rano z ćahom do Drježdźan wotjěć. W nakhribjetnikach mějachu 6 zarězanych hus. Hižo dawno našu wokolinu paduši wopytowachu; předewšim kradnychu pjeriznu. Nadźijomnje budźe nětko měr.

Z Wukrančic. Na městno dotalnoho němskoho kantora Neumanna smy zasy němskoho wučerja dóstali. Mjenuje so Schröter a je z Wrótsławja. My najwótrišo přećiwo postajenju němskoho wučerja protestujemy. My žadamy za serbske dźěći serbskoho wučerja a rozwučowanjo we našej serbskej maćernej rěči. My šulsku wyšnosć winujemy, zo wustawu łama. Za nas łužiskich Serbow blizki dźeń zaswita, zo so nam naše prawa wróća, pruske knježerstwo njeje zwólniwe, je nam sprawnje dać.

Z Póckowow. Wjele do rukow padny tu paducham, kotřiž w nocy na wutoru skotarja Webera wopytachu. Dwě jstwě tak nimale dospołnje wuprózdnichu; woni wotnjesechu cychi, płachty, fale, pjezle, črije a podobne wěcy, kožuchi a wulku ličbu nuzneje domjaceje nadoby: Škoda, kotruž tak wobkradnjenomu načinichu, je jara wulka. Paduši zalězechu z woknami do delnych rumnosćow a wo měrje tam dźěłachu.

Do Serbow. 6. t. m. jednaše sudnistwo znowa, a to tón raz we Zhorjelcu, wo skóržbje knjeza fararja Otremby, prjedy we Wojerjecach, přećiwo wudawanjam k. Prochnowa, Wegricha a Nicolaja. Při poslednich wólbach běchu ći přećiwo knjezej Otrembje so přisłodźeli, zo bychu tak joho płódnu agitaciju za centrumsku stronu podryli. Knjez farař jich wobskorži a sud w Weißwasser jich wotsudźi. Přećiwo rozsudej so zasudźeni w Zhorjelcu hóršachu, nětko so wobej stronje wujednaštej. Wobskorženi dyrbja zjawnje wobžarować, zo su tajke wudawali bjez toho, zo móža to wobkručić a maja wšě kósty njesć. — Njebyli so knjez farař Otremba z tym spokojił, bychu wobskorženi krute khostanjo dóstali tak maja so joho dobroćiwosći dźakować, hdyž hišće tak mile woteńdu.

Rjany hodowny dar

za wotrosćenych a dźěći je wulcy zajimawa kniha: „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow.“ Knižka je dóstać na našich farach a w Donnerhakec ćišćerni. Wona sebi woprawdźe zasłuži, zo sebi ju kóžda swójba kupi. Woćišćimy tu pokazku z njeje. Tam na stronach 99—101 tole čitamy:

Šule.

W 17. stoléće namakamy prěnje powěsće wo šulach w nětčišich katolskich wosadach. Najprěnšu tajku drobnosć mamy z Radworja, hdźež wosadne cyrkwinske stawizny lěta 1650 Hansa Kassela jako wučerja mjenuja. Šula stoješe tehdom srjedź stareje cyrkwje a fary, zdźěla zwonka njeje, na puću. — Nimale w samsnym času bu służowna Khróścanskoho wučerja w Róženće wustrowjena. Wučerjowe mjeno njeje nam znate. Šula běše wokoło 1690 „někotre kročele wot wěže“ (tórma) zdalena. Běše drje to „pjekarjec“ abo Bělic statok, na kotrejuž městnje nětko Zarjeńkec (Hórnikec) dom stoji. Město njeje natwarichu lěta 1820, po druhich powěsćach 1837, nětčišu „staru“ šulu. — W Njebjelčicach běše lěta 1680 Jan Pjetaš wučeř. Kaž so zda, pak tam wučerjo dźěći w swojim domje rozwučowachu; přetož hakle wot lěta 1764 běše tam wosebita (drjewjana) šula. — Hdy su w Kulowje prěnju šulu założili, njewěmy. Lěta 1692 wučeše tam Ferdinand Mildner; w léće 1747 pak staj tam hižo 2 wučerjej, rektor a kantor; přetož tehdom wotkaza Bosćan Nuk z Kulowa, farař w Čechach, Kulowskej cyrkwi 5000 šěsnakow, za kotruž dań měještaj wučerjej 6 Kulowskich hólcow wo šulskich wědomosćach a wo piskanju rozwučować. Zakońske nuzowanjo k šuli tehdom hišće njeznajachu. Lěta 1781 natwarichu pódla křižneje cyrkwje Jakubecowy „špital“; tón pak hižo za 7 lět (1788)

„Kak dołho budźemy tu dyrbjeć wostać?“ wopraša so hišće tón jedyn.

„Dóniž njebudźe nowa kolija zasadźena“ bě krótka wotmołwa.

„Nó, to móžemy tu snadź hišće hač do Nowoho Lěta sedźeć“, dźeše tón w drohim kožuchu. Dyrbju won. Tu mje wjacy njećerpi.

Wotewri durje, a wobaj knjezaj wustupištaj a dźěštaj do prědka. „Kolije k wuměnjenju leža w blizkosći“, dźeše runje stražnik k wjednikej ćaha a třěbny grat leži w mojej khěžcy por stow metrow wottud. Hdyž wšitcy přimamy, móže wěc za dobru poł hodźinu zasy w rjedźe być. „Ale“, wotmołwi wjednik, „za ¾ hodź. přijědźe druhi ćah do přichodneje stacije. Tam dyrbi so na kóždy pad wozjewić, zo ma wón čakać, doniž naš ćah njepřijědźe. Wy dyrbiće tam hnydom dóńć.“

„Ja wšak bych lěpje tu pomhał“, měnješe stražowař, dokelž sym hižo wjacy króć při tym dźěle pódla był. Mój hólc njech tam doběhnje. Tón je 13 lět, ma dobry dych a nozy a tam ducy pobudźe.

„Derje“ dźeše wjednik. Stražnik zahwizda wótrje a hižo stoješe před nim joho syn.

„Je waša khěžka tu tak blizko“ wopraša so jedyn z teju knjezow.

„Haj, Knježe“, wotmołwi stražnik. Jenož snadź 200 kročelow.

„Smě tam štó zastupić“ prašeše so tamny.

„O prošu knježe“, dźeše stražnik, „dźiće tam jenož. Jowle hnydom při kolijach je najbližši puć.“

Bórzy stoještaj wobaj před małej khěžčičku, samej tu wosrjedź wulkoho lěsa. Stražnikowa žona stoješe ze swojimi dźěćimi wša wustróžana před nje, hladajo što bě so stało. Přez małe wokniješko bě do jstwy widźeć, hdźež so štomik swěćeše.

„Wam je wěsće runje Bože dźěćo wobradźało a štomik zaswěćiło“ měnješe jedyn z njeju k žonje, „a nětk bu nahle wšo přetorhnjene?“

„Haj knježe, smy so cyle wustróżeli“, wotmołwi žona, „prajće nož, što to rěka. Je dha so žane njezbožo stało?“

„Ně, Bohu dźak nic“ dźeše tón jedyn „a Wašomu mužej mamy za to so dźakować. Wón je ćah runje hišće w prawym času zadźeržał.“

„To je joho winowatosć“, wotmołwi žona měrnje, „zo čaru překhodźi a přehlada.“ „Wón pak je dyrbjał tola jara kedźbować a swědomiće hladać, zo je so na puknjenu koliju dohladał, kajke njezbožo móžeše so to tola stać. Wón je sebi wulke myto zasłužił.“

„Naš nan myto dóstanje?“ zajuska mały Pětrk a hrabny mać za falu. „Maći, nětk budźemy sebi zasy kozu kupić móc, njewěrno?“

„Kozu?“ měnješe knjez.

„Haj knježe, nam je před něšto dnami koza ležo wostała a mějachmy jenož tu jenu. Nětk je to złě za te dźěći.“

„Kelko dha železnica w tajkich padach myta wupłača“ prašeše so tamny zasy. „Štyri hriwny“ wotmołwi žona, „snadź też šěsć, ale“, přistaji poważnje, „tych pjenjez dla mój muž to njećini a byrnjež 50 hr. dóstał. Joho njećerpješe wjacy doma, doniž njebě wšo přehladał.“

Njepytny, kak druhi prěnjoho knjeza ze łochćom postorči. Njewědźeše dźěn, što běštaj runje we wozu mjez sobu rěčałoj.

„Směmy snadź wokomik sobu zastupić a Waš Božoh' dźěsćowy štom wobdźiwać?“ prašeše so prěni.

„Ach haj, na štom běchmy skoro pozabyli“ rjekny žona spěšnje. „Wězo smėće jón wohladać, ale naša jstwička wšak za tak wosobnych knjezow njeje. Tola, prošu, jenož zastupće.“

Zdobom wotewri durje a wobaj zastupištaj. Tu stoješe na blidźe snadnuški štomik. Mało bě na nim a hišće mjenje pod nim. Ale tola, něšto tam běše pódla, štož wšěch woči na so ćehnješe. Pod škleńcu stoješe pod štomom rjane a lubozne Pražske Jězusdźěćatko. Też taj wosobnaj knjezaj ze spodźiwanjom na nje hladaštaj.

„Lětuše hody wšak tu pola nas jara khuduške“, dźeše žona pokornje, ale wone su nam tola wobradźiłe, štož nas wšěch bóle zwjeseli, hač wšitka pycha a druhe bohatstwa: tute lubozne Jězusdźěćatko. Naša ćeta, kotraž je klóštrska knježna hižo na 40 lět, je nam najrjeńše hodowne wjeselo wopokazała, hdyž je nam tutoho Jězuska připósłała a to runje lětsa. Wón dźěn je w Betlehemje sebi też jenu hubjenu hródź jako swoje bydlenjo wuzwolił, hdźež běše też wšo khuduške a prózdne.“ A hłuboko při tym zdychny. To knjezej w drohim kožuchu nadpadny, zo so

do šule přetwarichu, kotruž „štifćansku“ šulu mjenowachu. Tak měješe Kulow nětko hižo dwě šuli. Dotalnej při farskej cyrkwi rěkachu wot toho časa farska abo měšćanska šula. Wona so lěta 1780 a 1823 druhi króć sobu wotpali. Po poslednim wohnju ju kamjeńtnu zasy natwarichu. — W Róžeńće běše šula woprědka (wokoło 1700?) w Khašporjec kněžcy. Wučenjo pak bu jara zanjerodźene. Dokelž tam pruhowanoho wučerja njemějachu, běše šula zwjetša na duchownoho pokazana, kotryž tež w swětnych wědomosćach rozwučowaše. Pozdźišo přepołožichu šulu do „klamarjec“ (Glawšec) domu a lěta 1777 natwarichu skónčnje, dokelž běše hišće wjele kamjeni wot cyrkwinoho twara wyše, wosebitu šulu. Twarski pjenjez zapłaći Michał Mróz (z Róžanta?).

W klóštrje nimamy wo założenju prěnjeje šule žanych powěsćow. W Kukowje wobstoješe woprědka zhromadna **šula za hólcow** a holcy, pozdźišo pak, hdyž w klóštrje holču šulu założichu, wosta Kukowska jenož za hólcow. Lěta 1820 zarjadowachu w klóštrje (hospodu) za wosobniše holčata a wutworichu za nje lěta 1826 tež wyššu holču šulu. — We Wotrowje běše při założenju tamnišeje wosady Měrćin Pjetaš z Njebjelčic wučeŕ a zwónk, kotryž 50 lět tutu dwoju službu zastawaše. Dokelž tam woprědka šule njeběše, bydleše a wučeše wón w Mrózkec kněžcy. Hdy su tu woprawdźitu šulu natwarili abo snadź něčeji statok za šulu kupili, je nam zasy njeznate. Tež we njej wučeŕ woprědka hišće w swojim wodydlenju wučeše. Hakle lěta 1820 bu dom cyle přetwarjeny a we nim wosebita šulska jstwa připrawjena. — Tež z Ralbic najstaršich powěsćow pobrachuje. Wěmy jenož, zo běše stara drjewjana šula, w kotrejž wučeŕ tohorunja w swojim wobydlenju rozwučowaše, jara stara. Wona bu lěta 1893 zwottorhana a na Wettinskej wustajeńcy w Drježdźanach zasy natwarjena. Model (pokazka) tuteje šule stoji w Serbskim muzeju w Budyšinje.

Też dźěło a dokhody wučerjow běchu w zastarsku tójšto hinaše, hač dźensa. Tak dyrbješe na př. nimo wučenja pišćele hrać, cyrkwinske zličbowanja dźěłać, zapiski do cyrkwinskich knihi wobstarać a woblatka pjec. Za tute dźěła dóstawaše nimo wopraw-dźiteje wučeŕskeje mzdy: za khowanjo (pohrjeb) 2 grošej a 10 polakow, za khowanjo ze spěwanej Božej mšu 8 grošow, za spěwanu Božu mšu 3 groše, za zapis křćenja do cyrkwinskich knihi 1 groš, za zapis wěrowanja 2 grošej; (dale město danje za wupožčene cyrkwinske pjenjezy): z Worklec 4 snopy (rožki) a 5 nowych grošow, z Lejna $1^1/_2$ khlěba a $1^1/_2$ snopa a 1 groš a 3 polaki za warjenja. Wokoło lěta 1720 dyrbješe w Khrósćicach kóžde dźěćo kóžde suche dny 1 groš a 3 pjenježki šulskeho pjenjeza a nazymu 4 groše za drjewo (k tepjenju šulskeje jstwy) płaćić. Nimo toho dóstawaše wučeŕ płody małoho pólka a małeje łučki, kaž też trawu z pohrjebnišća. — Ryćeŕkubła płaćachu za wučeŕsku mzdu hotowe pjenjezy, burjo pak žito a khlěb, štož pak woni husto jara njeporjadnje wotedawachu. Też wašnjo, zo wučeŕ kóždu njedźelu a swjaty dźeń, mjez Božim ćełom a martrowny tydźeń na farje jědźeše a piješe, so po něčim zhubi.

Płaćiwosć wupomócnych pjenjez hakle 5. febr. 1923 spadnje. Kaž je znate, bě so městam a wšelakim bankam dla njedostatka němskostatnych pjenjez dowoliło, zo smědźa na swoje zamołwjenjo papjerjane pjenjezy ćišćeć. Po tymle njedostatku je. Tohodla wone po postajenju ministerstwa wot 5. febr. hižo wjacy jako pjenjez so wobhladować njesmě: hdyž tajke přijima, ma prózdnu papjeru; hdyž tajke wudawa, móža joho khostać.

Nowe płaćizny za wotedajomne žito (Umlagegetreide) je němskostatne knježeŕstwo postajiło, a to za 3. šěsćinu. Za rožku budźe so płaćić 165000 hr., za druhe žita tejle płaćiznje přiměrjenje. We wubjerku chcychu zastupjerjo wotebjerarjow jenož 102605 hr. dać, ratarjo pak žadachu 167096 hr. + 18246 + 20%. Też postaji so, zo změja ratarjo swój 6. jim k wotedaću napołożeny dźěl žitow hižo 15. měrca město hakle 15. apryla wotwjesć. So wě, zo z powyšenjom płaćiznow za žita budźe też **płaćizna za khlěb powyšena** a to snadź wo jónu telko, wěsće pak wo dwě třećinje nětčišeje płaćizny. Dale pak je wěste, zo na to zasy powyšenjo mzdow přińdźe.

Čohodla bu płaćizna za khlěb powyšena? Wothódnosćenjo němskeje hriwny wosebje poslednich měsacow zawiny, zo bu we swobodnym předawanju, potajkim na swětowych wikach, tuna rožki (260—270000 hr.) wo nimale 10 razow dróžša hač ta, kotruž dyrbješe ratař po postajenym pjenjezu (28600 hr.) krajej wotwjesć. Sprawnosć sebi žadaše, zo so tuž też płaćizna za přikazane žita někak powyši.

Nimale tři milijóny Armenow su Turkojo, kaž na Lausannskej konferency Lord Curzon Turkowskej wumjetowaše, w poslednich lětach skóncowali.

Kóždoho **katolskoho** Serba winowatosć je, zo sebi wot našoho tow. ss. Cyrilla a Methoda wudawanu **serbsku katolsku protyku KRAJAN** na lěto 1923 kupi.

sobučućiwje wopraša, što dha ju tola tak ćeži. „Naša koza je slaknyła“ wuprasny mały Pětrk. Tola dale njepřińdźe, hdyž mać kruće na njoho pohlada. „Haj knježa, to wšak je wěrno, zo je nam koza padnyła“, dźeše wona, „ale my tola nochcemy skoržić, ale sćerpnje njesć, štož nam Bóh tón Knjez napołoža. Wón dźěn je nam tajkele lubozne Bože dźěćatko pósłał. Wón wšak tych swojich njewopušći a stajnje derje z nimi měni. Prjedy wšak, hdyž te hwizdanjo a wołanjo słyšachmy, so stróžichmy, dokelž so bojachmy, zo je nanej so něšto stało. Tola wón je čiły a strowy wostał, haj spěšniki před ćežkim znjezboženjom wuškitał, Bohu lubomu knjezej budź dźak a khwalba. To su nam najrjeńše hody a my je ženje zabyć njebudźemy.“

Cyle hnuty rjekny knjez w kožuchu: „Haj woprawdźe, a waš muž dóstanje też hišće myto wot železnicy. Tola słyšće: Nochceće-li mi tute lubozne Jězusdźěćatko předać? Bych sebi je rad k wopomnjeću na dźensniši wječor sobu domoj wzał. Ja Wam telko zapłaću, zo Wam bjez myta na kozu dosahnje a změjeće hišće něšto wyše.“ Tola, to bě rjenje trjechił.

„Maći njedaj, maći njedaj“ hłowachu wšě dźěći kaž z jenym hłosom, „njepředaj Jězusdźěćatko“. A počachu płakać, kaž by so jim te najhórše stało.

„Nč, mój knježe“, wotmołwi žona měrnje, to nihdy njemóžemy. Pjenjezy wšak bychmy nuznje trjebali ale te lubozne Jězusdźěćatko my za wšě zemske bohatstwa njedamy. To bychu byłe, kaž Judašowe pjenjezy. Te žanoho žohnowanja přinjesłe njebychu. Bóh tón Knjez je nam tute dźěćatko do domu pósłał. Te njemóžemy wudać a předać. Te nam zawěsće hišće Bože žohnowanjo přinjese.

„Haj a wěsće też zasy jenu hilku“ zawoła Pětrk.

„Abo jenu wulku kruwu“ přistaji poważnje mała Marka.

Wobaj knjezaj běštaj hłuboko hnutaj. Skónčnje praješe tón jedyn: „Lube dźěći, njemějće jenož žanoho stracha. Waše Jězusdźěćatko Wam njesmě nichtón prječ wzać. Tón knjez tu w kožuchu chcyše Was jenož pruhować, hač byšće wy Jězuska za pjenjezy předali. Ale zo wy to njejsće, to joho najbóle wjeseli. Wy chceće radšo tradać, hač joho zhubić. Hlejće tak je to prawje a rjenje. A dokelž sće Wy pruhu tak derje wobstali, wućehnje nětkle tutón knjez jenu módru papjeŕku ze swojeje móšny jako derje zasłużene myto za Was. Při tym wućeše też sam swoju mošeń a nasadźa z njeje pjeć dobrych starych wulkich złotych na blido a dźeše: To njeje, luba žona, žana jałmožna. To a wjele wjacy je waš muž sebi wo nas zasłużił, štož nihdy ani z pjenjezami zapłaćić njemóžemy. Njebyli wón tak swědomiće swoju winowatosć wukonjał a při tutym swjatym Božim wječoru won šoł do zymy a sněha a ćmy a tak dokładnje a swědomiće wšo přehladał: my bychmy wšitcy byli mortwi abo hubjeni ze złamanymi stawami a što by nam potom wšitke naše zamoženjo pomhało? Bóh sam njech jomu joho wulku swědomitosć mytuje połnje po zasłużbje. Wot naju pak směće tutón mały pjenjez jako snadne zarunanjo přiwzać za wulkotnu službu, kotruž je Waš muž namaj wopokazał. Bóh žohnuj joho a cyłu swójbu. Mój wostanjemoj stajnje Wam dołžnikaj.“

Też tamny knjez bě ze swojeje kapsy mjez tym dźesaćtysacsku papjeru wućahnył a stłóči ju žonje do ruki: Haj woprawdźe, tak je, kaž tutón knjez praji. Wostanjemoj přecy Waju dołžnicy. Bóh žohnuj a mytuj tajku swědomitosć. Ja nochcych wěrić, zo je swědomitosć na zemi a zo móžeš w našim času mjez wšědnym ludom tajkule přikładnu wulkotnu swědomitosć a swěru namakać. Dźensa w tutej swjatej nocy sym tudy lěpje powučeny. Tute lubozne Jězusdźěćatko je Wam woprawdźe zbožo a žohnowanjo do domu přinjesło. Też ja chcu je česćować w swojim domje. Přetož mi wone zasy wróći w tutej nocy lubosć a dowěru k našomu křesćanskomu ludej. Bóh zdźerž naš lud wěriwy a dobry a wón budźe spokojny, woporniwy, zbožowny. A hdy bych hišće sto lět na zemi był: nihdy njezabudu dźensnišu patoržicu a nihdy Was a Wašu swójbu. Na to so spušće. A nětk: Bóh budź z Wami.

Prjedy hač žona wšomu dorozumi, běštaj wobaj z durjemi won a khwataštaj k ćahej. Runje w prawym času. Někotre mjeńšiny pozdźišo hrimotaše spěšnik nimo kněžki. Wón wjeżeše dweju človjekow do swjateje nocy, kotraž bě też jimaj přinjesła nowe spóznaćo, lubosć a radosć. A ćiše šeptaše tón w drohim kožuchu: Sym powučeny, sym zbožowny.

— y-z —

Zhromadny pastyŕski list najdostojnišich knjezow biskopow
wo měšanych mandźelstwach.

Lubowani wosadni!

Hdyž běchu za młodu křesćansku wosadu w Jeruzalemje prěnje dny přesćěhanja přišle, hdyž běštaj Pětr a Jan po wustrowjenju khromoho wot naroda prěni raz před wysoku radu stajenaj, tehdom so mnohosć wěriwych ćim wužšo zwjaza. Woni běchu jena wutroba a jena duša, a zepjerajcy so na tule krasnu jednotu dawachu japoštołowje z wulkej horliwosću swědčenjo wo horjewstaću knjeza Jězusa Khrystusa a wulka hnada běše nad nimi wšitkimi. Jap. sk. 4, 33. Ženje njezamóža zwonkowne nadpady swjatej cyrkwi škodźeć, hdyž jeje samsne dźěći jej swěrne wostanu. Móc a ličba jeje přećiwnikow zamóži jeno skónčne dobyćo cyrkwje powjetšić. Kak zrudźace pak je, hdyž dyrbi cyrkej widźeć, kak so do rjadow jeje samsnych dźěći zahuba dobywa! Njewuprajiće zrudnu a wulku škodu cyrkwi měšane mandźelstwa činja, tamne zwjazki, kotrež katolikojo z njekatolskimi křesćanami wjazaja. Mnohe přičiny su zawinyłe, zo je jich ličba w běhu poslednich lětdźesatkow přecy bóle rostła, tola lohkomyslnosć a zwjeršnosć, z kotrejž so we a po wójnje často mandźelstwa wjazachu, je nam tajki nawal měšanych mandźelstwow přinjesła, zo my biskopja dléje wjac mjelčeć njemóžemy. Khrystus naš Knjez je nas za zamołwitych pastyrjow postajił nad swojim stadłom; žadyn z našich wosadnych nam njedyrbi w poslednim sudźe porokować móc, zo smy my so komdźili cyle zjawnje połnu a cyłu wěrnosć wozjewjeć.

K tomu napominanju nas swěra pohnuwa, kotruž smy Khrystusej a cyrkwi winojći, nic mjenje też starosć wo woprawske zbožo nam dowěrjenych wěriwych. „Caritas Christi urget nos“ (Lubosć Khrystusowa nući nas). Jeno hłuboka pastyŕska lubosć nas nawjeduje při krutym słowje, kotrež dyrbimy při tej přilježnosći rěčeć. Naše pastyŕske słowo dźensa tym njepłaći, kotřiž su hižo do měšanoho mandźelstwa zastupili. Ně, tym płaći naše napominanjo: „Čińće w mandźelstwje swěrnje swoju winowatosć jako katolscy křesćenjo; swoju krutu a ćežku winowatosć za dobre katolske wućehnjenjo dźěći; pytajće z wosebitej prócu w žiwjenju po katolskej wěrje dorunać, štož dźěćom dla wšelakosće wěry jich staršich wotkhadźa. Čińće tak, zo we sudźe Božim miłosćiwy wusud namakaće.“ Naš dźensniši khutny pastyŕski list wjele bóle wosebje tym płaći, kotřiž su w straše, zo móhli měšane mandźelstwo zwjazać, a runje tak katolskim staršim wotrosćacych dźěći.

Nichtó nam njemóže porokować, zo ze swojim napominanjom měr kazymy. My znajemy swoju winowatosć měr škitać a założeć pomhać. Jeno nohi tych pastyrjow po prawym puću kroča, kotřiž měr wopowěduja. Ale nihdy njesmědźa pastyrjo měr wołać, hdźež žanoho měra njeje. Nic měr ale bojazliwosć by była, hdy bychu pastyrjo mjelčeć chcyli, hdźež měšane mandźelstwo telko nabožneje zahuby a mrěća přinošuje, hdźež maćerna wutroba cyrkwje krawi wo statysacy dźěći, kotrež k zhubjenju du. Runje tak mało kaž my biskopja z tymle napominanjom: postajenja cyrkwinoho zakonja wo měšanych mandźelstwach někak nabožny měr kaža. Tute postajenja su jeno za wěriwych katolskeje cyrkwje date a ničo njewobsahuja, štož móhło hinakwěriwych ranić. Wosebje wone ničo njewobsahuja přećiwo płaćiwosći mandźelstwow, kotrež su druhowěriwi mjez sobu zwjazali. Wone jeničcy žadaja, zo katolikojo maja k założenju cyrkwinscy płaćiwoho měšanoho mandźelstwa wěrowanja před katolskim fararjom a dwěmaj swědkomaj runje tak swědomiće so dźeržeć, kaž dźěn dyrbja to wšitcy katolscy slubjeni činić.

Wot měšanych mandźelstwow wšak žane nabožne towaŕstwo woprawski wužitk nima. Też te nic, kotrež maja po ličbje při tym wužitk. Přetož tutón přirostk ničo njepomha, hdyž je nabožna jednorakosć jomu po boku a w žru křesćansko-nabožnoho znutřkownoho žiwjenja toči.

Swjaty Pawoł praji: „Tute potajnstwo je wulke dla joho poćaha ke Khrystusej a joho cyrkwi“ (přir. Ef. 5, 32). Khrystus je mandźelstwo pozběhnył na dostojnosć sakramenta, sčiniwši je za podobiznu swojoho samsnoho zwjazka z cyrkwju. Za njoho je tutón zwjazk dweju stawow joho ćěła tak kaž cyrkej we małym, zjednoćeństwo, kotrež ma skutkować a so wopokazować jako wěrna służba Boža. Muž je hłowa swójby, kaž je Khrystus hłowa cyrkwje. Mandźelskoho lubosć k mandźelskej ma swoje předznamjo w njepřeměnitej, njesebičnej wopornej lubosći, kotruž ma Khrystus k swojej cyrkwi. W njepřeměnitej swěrje a njewustawacej starosćiwosći za swojich wukonja muž swójbne měšnistwo, kotrež je jomu přez sakrament mandźelstwa přepodate. Při skhodźeńkach wěrowanskoho wołtarja je wón swjećeny na zastupnika Khrystusowoho za swój dom, na prěnjoho naturskoho srědnika mjez Bohom a swojimi. Mandźelska zas ma swoje předznamjo w cyrkwi, kotrejež žiwjeński nadawk je swěrna połna podatosć ke Khrystusej, kotrejež zbožo a radosć w tom wobstoji, swoje dźěći po możnosći čiste a swjate ke Khrystusej wjesć.

Z tutoho nutrnoho poćaha ke Khrystusej a cyrkwi samo ze so wukhadźa, zo zhromadne wukonjenjo wěry nuznje ke křesćanskomu mandźelstwu słuša. Hodźiny, w kotrychž muž a žona so zhromadnje swojomu Bohu znutřkownje bližitaj, we kotrychž staj wobaj wot swětła a mocy nabožnosće cyle napjelnjenaj, wozbožace skutkowanja sakramentalneje mandźelstwoweje hnady wozjewjeja. Tajke poswjatne hodźiny do najnadobnišich wokomikow w swójbnym žiwjenju słušeja, haj wone su runjewon trěbne za wšědne žiwjenjo z joho ćežemi a wobožnosćemi. Tu so wšitko zas harmoniscy wuruna, štož snadź chcyše kažo srjedź mandźelskeju stupić, a posylnjenaj we hnadźe Božej so zas zetkawataj z wobnowjenej česćiwosću a lubosću. Něsto z tamnoho poswjećenja, kotrež je Bože žohnowanjo a sakrament na kwasnym dnju nad jeju zwjazk wodźěł, potom kóždy raz z nowa přińdźe nad njeju a jimaj nadawki a winowatosće zhromadnoho žiwjenja we přec jasnišim swětle pokazuje.

Hišće žohnowaniša so jednota w Bohu w křesćanskim mandźelstwje pokaza, hdyž tu dźěćace duše su, kotrež, wot Boha stworjene, dyrbja so zas k Bohu wjesć. Wěrne a woprawdźe swjate radosće starši dožiwja, kotřiž přezjene so staraja, zo bychu duše jich dźěći w Božim škiće a joho lubosći zakhowane byłe. Bóle hač móža słowa wuprajić, woni znutřkownje začuwaja, zo z tajkej starosću so k połnej wyšinje swojoho powołanja pozběhnu. Kak bjez přirunanja krasne su za katolskich staršich dny, na kotrychž so duše jich dźěći do hnadownoho zjednoćenja ze Khrystusom a joho swjatym Duchom přiwozmu a w nim přec bóle přez našu swjatu cyrkej so wobkruće ja. Kak je tu wosebje dźeń prěnjoho swjatoho woprawjenja dźeń najzbóžnišeje radosće za nana a mać! Ženje starši zbožo, nan a mać być, tak zkóžnje njezačuja, kaž na tajkim swjedźenju jich swójby.

„Kak ma so nam poradźić“, pisa w třećim lětstotku Tertullian (Ad uxorem 2, 4) zbožo mandźelstwa wopisać: mjenujcy mandźelstwa, při kotrymž cyrkej wěruje, zhromadny wopor zwjazk wobkruća, a požohnowanjo měšnika swój zygl naćišći. Tu su jandźeljo swědkojo, a njebjeski Wótc zwjazk za płaćiwy wupraja, kaž dźěn też na zemi synojo, hdyž so prawje stanje, nic bjez přizwolenja nana mandźelstwo wjazaja. Kajki je to žiwjenski zwjazk, kiž dweju wěriweju wobjima k jenej nadźiji, jenomu slubej, jenomu porjadej za žiwjenjo, jenej służbje. Staj dźěn tola wobaj bratr a sotra, wobaj tomusamomu Knjezej służitaj. Modlitaj so hromadźe, hromadźe kolena zhibujetaj a so hromadźe posćitaj. Jedyn druhoho wuči, jedyn druhoho napomina, a znjesetaj so zhromadnje. Hromadźe staj w cyrkwi Božej kaž při wječeri Knjezowej. Wonaj dźělitaj hodźiny nuzy, časy přesćěhanja, a też wokřewjenja. Žadyn ničo před druhim njepotaji, žadyn so druhoho njezdaluje abo je jomu k wostudźe. Rady khorych wopytujetaj a potřěbnych podpjerataj. Jałmožny so dawaja ani zo by ćwělowace přepytowanjo sćěhowało, hdźe su wěcy wostałe. Wopory so bjez strachoćiwoho wobmyslenja swědomja podawaja, wšědnje so winowatosće dopjelnja bjez zadźewka. Nic skradźu so křiž čini, nic bojazliwje dźakna modlitwa so spěwa, nic němje paćeŕ k blidu. Psalmy a kěrluše mjez nimaj so zanjesu, napřemo spěwataj, štó najlepje swojomu Knjezej spěwa. To widźi a słyši Khrystus a so wjeseli. Wón jimaj swój pokoj dawa. Hdźež wobaj staj, tam je też wón. Hdźež je wón, tam zły žanoho města nima!“ Kak tomule krasnomu błyšćatomu wobrazej mandźelstwa bjez jednoty we wěrje so přećiwjeja!

Swójba, hdyž ma woprawdźe swoje nadawki po Božej woli dopjelnić, móže jednotu we wěrje runje tak mało parować, kaž cyrkej sama, kotraž w tejle jednoće widźi prěnje a najkrasniše znamjo swojeje wěrnosće a woprawdźiwosće. Ženje so tuta cyrkej njebudźe, jednotu swojeje wěry do škody přinjesši, zwjazać móc z druhim nabožnym towaŕstwom. W tym wokomiknjenju, w kotrymž by wona to činiła, by wotpadła wot sebje sameje, wotpadła wot Khrystusa, by přestała być „stołp a twjerdźizna wěrnosće“. Podobnje też žadyn katolik so w mandźelstwje zwjazać njemóže z njekatolskim křesćanom, bjez toho zo by wot spočatka tamne połne přeznaturske žiwjeńske zjednoćeństwo zhubił, kotrež dyrbi mandźelstwo po woli Khrystusowej być. Hdyž tola tajki zwjazk spyta, dha wón podstatny abo ważny dźěl toho pušći, štož je Khrystus mandźelstwu dał. Zwjazk, kiž měł z nutrnej harmoniju mandźelskeju zbožo přinjesć za čas a wěčnosć, njese disharmoniju a dźělenjo do najnutrnišoho žiwjenja mandźelstwa. Nabožnosć, kotraž měješe wšitko wožiwjeć a překrasnjeć, kotraž měješe zjednoćacy a posylnjacy zwjazk być, so mjenje a bóle do zady storka abo bywa wina mjerzanja a njepřezjenosće.

Tohodla dyrbi cyrkej měšane mandźelstwa z najhłubšoho přeswědčenja wotpokazować. Wona to dyrbi z tejsamej winowatosću, z kotrejž ma wot Khrystusa postajeny ideal mandźelstwa hajić a škitać. Wona to dyrbi z naj-

krućišim porjadom, dokelž so jedna wo najswjećiše a najwažniše, štož ma zakitać.

Štož winowatosće zdźerženja sebje samoho a swěra napřećo Khrystusej wot cyrkwje žadaja, to runje tak kruće wot njeje žada starosć wo wěrne zbožo wěriwych. Měšane mandźelstwo njeje puć k prawomu zbožu žiwjenja. Prašejće so jeno sami, wosebje wy młodźi ludźo, kotřiž stojiće na rozpuću swojoho žiwjenja, što je po prawom mandźelske zbožo.

Mandźelske zbožo je tam, hdźež dwaj človjekaj sej połnje a cyle rozemitaj a znutřka staj jena wutroba a jena duša. Měšane mandźelstwo tajku dospołnu harmoniju duše njepřipušća. Za čas slubjenja drje so tak zda, w mandźelstwje samym bórzy so pokaže, zo wot nabožnistwa najhłubše a rozsudne zbožo žiwjenja wotwisuje. Nutřkowny poměr, we kotrymž človjek napřećo wěrje stoji, wšitke druhe prašenja žiwjenja jima. Mandźelscy njech rěča: wo čimž chcedźa, hdyžkuli žiwjenskomu prašenju do dna du, začuja to, štož jich dźěli. Woni nětko zdobom na wšelakim stojnišću stoja, hladaja na sebje samych a na swět z cyle wšelakimaj wočomaj. A hdy by jeno wšelakosć była! Na najhłubšim dnje su te přećiwjenja, kotrež jich dźěla, a njehodźi so tomu zadźewać, zo we słowje a pohladnjenju, we wočomaj a zadźerženju tute přećiwjenja so wozjewja, štož dyrbi wšitkich, kotřiž njejsu zwjeršni, bolostnje jimać.

Mandźelske zbožo je tam, hdźež mataj mandźelskej po človječim spóznaću spokojacu wěstosć (garantiju) za čas a wobstaćo jich poměra. Měšane mandźelstwo tule garantiju najmjenje dawa. Pola měšanych mandźelstwow stawa so wjac hač pjeć króć wjacy rozwěrowanjow dyžli pola čisće katolskich mandźelstwow, to rěka potajkim za kóždoho katolskoho muža: Hdyž ty do žanoho čisće katolskoho ale do měšanoho mandźelstwa zastupiš, maš pjeć króć mjenje wuhlada, trajace mandźelske a swójbne zbožo namakać. A kak hubjenje je runje katolik w měšanym mandźelstwje stajeny, hdyž je zhromadne žiwjenjo skažene! Druhowěriwy dźěl ma nahlad, zo mandźelstwo njeje njerozwjazomne, zo žanu njeprawdu nječini, hdyž so dźělić da a zas so woženi; katolik pak wě, zo je zwjazany a wostanje, doniž je druhi dźěl žiwy, zo jomu před Bohom a joho swědomjom ženje, też najhóršich wobstojenjow dla dowolene njeje, doniž je druhi dźěl žiwy, nowy zwjazk zwjazać.

Mandźelske zbožo je tam, hdźež mataj mandźelskej wobaj wjesołe, pozběhowace wědomjo, zo połnje winowatosće swojoho powołanja dopjelnjataj, zo woprawdźe na prawym wot Boha postajenym městnje stojitaj a za swoju dušu a wěčnu zbóžnosć so staraataj, kaž Bóh a swědomjo to žadataj. Měšane mandźelstwo tele wozbožace wědomjo wobeju njeznaje. Čim bóle katolski dźěl z lětami wěrnu powahu křesćanskoho mandźelstwa dopóznawa, ćim jasnišo widźi a čuje, zo je joho měšane mandźelstwo jeno njedospołne mandźelstwo, zo ani sobumandźelskomu ani dźěćom to činić a dopjelnić njezamóže, štož Khrystus wot mandźelstwa, ze swojej hnadu požohnowanoho, wočakuje. Wón widźi a spóznawa, zo na tym městnje njestoji, na kotrymž wot Khrystusa postajena cyrkej joho měć chcyše, ale tam, hdźež je joho samowola joho hnała. Wón widźi a čuje, zo joho samsna duša do stracha spěchuje, do nabožneje liwkosće a njerody zapadnyć a žiwjenju hnady we Khrystusu a swjatym Duchu so wocuzbić. Wón widźi a čuje, zo swójba, kotruž je założił, nic k natwarjenju, spěchowanju a posylnjenju wot Khrystusa założeneje cyrkwje njesłuži. Kóždoho katolskoho křesćana, kiž swojej cyrkwi swěru dźerži, dyrbi wučba statistiki nanajhłubšo jimać a zatrašić, zo přez měšane mandźelstwo katolskej cyrkwi kóžde lěto so wjac duši zhubi, hač přez cyłe missionske skutkowanjo w cyłym pohanskim swěće so dobudže.

Mandźelske zbožo je předewšim tam, hdźež rosćenjo a spomoženjo, postupowanjo a přichod dźěći so zawěsćene zda. Zbožo dźěći dźěn je najčisćiše a najwyšše zbožo staršich. Za časne derjemćo dźěći móže też měšane mandźelstwo z wuspěchom so starać, za tamne derjemćo pak, kotrež je před Bohom a za traćo wužitne, móže wone to z ćežka činić, štož ma křesćanske mandźelstwo za dźěći w nim narodźene dokonjeć. Dospołne zhromadne skutkowanjo staršeju pobrachuje; ćopłe katolske myslenjo a čućo, žiwy nabožny přikład wobeju staršeju pobrachuje, kotryž wjac zamóže dyžli wšitke dobre słowa. Měšane mandźelstwo je a wostanje dopokaznje wunošne symjenišćo nabožneje njerodnosće, dwěla a njewěry. Kak dźěćom je, hdyž snadź nan sebi křiž čini, mać pak nic? Abo hdyž mać do katolskeje cyrkwje dźe, nan pak do cyrkwje hinakwěriwych? Hdyž so nan modli k tomu, štož ma mać za błud a přiwěru? Tu dyrbi tola wšitka jasnosć a krutoba we wěrje dźěćom zańć!

Wjele, wjele wjac hač połojca wšitkich dźěći z měšanych mandźelstwow so hnydom k protestantskej nabožinje dowjedźe, też jara mnohe tych, kotrychž starši běchu do katolskoho wěrowanja za katolske woćehnjenjo dźěći swjatočnje swoje słowo zawdali. Te dźěći, kotrež so katolscy wokřćija, tohorunja z wulkoho dźěła cyrkwi k zhubjenju du. Drobniše wobkedźbowanja su pokazałe, zo potomnicy z měšanych mandźelstwow hižo w třećej generaciji su zwjetša wšitcy protestantscy. Móže swěrny katolik, kiž na tute wuwiće wěcy mysli a je we wšědnym žiwjenju přec zas z nowa wobkrućene widźi, so za měšane mandźelstwo rozsudźić? A hdyž też so nad wšitke wobmyslenja přezběhnje, njewotući nahle joho swědomjo, hdyž nabožnje wunikowace skutkowanja měšanoho mandźelstwa pola swojich samsnych dźěći widźi, abo hdyž traš hodźina joho zamołwjenja so tak zahe přibliži, zo su tu hišće njedorosćene dźěći, za kotrychž katolske woćehnjenjo so nětko nichtó wjac lubosćiwje njestara?

Zbožo a tróšt też je, hdyž mandźelscy we připadach a hórkosćach žiwjenja, kotrež njewuwostanu, móža zhromadnje móc a pomoc pytać w tejsamej swjatej wěrje, w modlitwje a dóstawanju swjatych sakramentow. Młodźi ludźo wšak maja toho mało kedźbu. Nazhonjenjo pak jich wuči, kak jara khude je měšane mandźelstwo znutřkownje, hdyž ćežke hodźiny přikhadźeja. Wosebje khoro- a smjertne łožo pokazujetej hłuboki rozkwěk, kiž po tajkej swójbje dźe. Wěriwomu katolskomu dźělej dyrbi tola wutroba krawić, hdyž widźi toho, kotrohož lubuje a za kotrohož ma před Bohom sobu zamołwjenjo, bjez maćerskeje podpjery cyrkwje, bjez jeje hnadownych a spomožnych srědkow do wěčnosće hić.

Su wšak človjekojo, wosebje młodźi njenazhonići ludźo, kotřiž njedźiwajcy wšěch tych winow praja: „Znaju dosć měšanych mandźelstwow, kotrež su cyle zbožowne.“ Što dha wot tutych mandźelstwow znaja, też potom, hdyž často w tajkich swójbach wobkhadźeja? Tola jeno zwonkowny stronu! Štož w měšanych mandźelstwach žiwi katolikojo w najhłubšej wutrobje paruja a tradaja, kak ćežko často, jara často na najnutrnišich prašenjach swojoho mandźelstwa njesu, lědma tam a sem dušepastyr zhoni. A hdyž měšane mandźelstwa su, kotrychž zbožo čěriwe njeje, smě so prajić: Tutaj človjekaj byštaj hišće cyle druhe, wjele hłubše a nutrniše zbožo mělo, hdy byštaj też w poslednim a najswjećišim po duši z jenoho byłoj.

Njeje pak potom wopaki, tak móhł něchtó napřećiwić, zo cyrkej njedźiwajcy tych ćežkich přemyslenjow dispensu wudźěła a wjazanjo měšanych mandźelstwow z cyła dowola? O kak mnozy tute dispensy cyle wopaki rozemja! Dispensa na žadyn pad njeje skhwalowanjo měšanoho mandźelstwa, ale jeno ćerpjenjo, ke kotromuž cyrkej wosebje w krajach z nabožnje měšanym wobydlerstwom z lětstotkow so pohnuć dawa, zo by hišće hórše wotwobroćiła. Hdy by wona dispensu njewudźěliła, bychu bohužel mnozy młodźi ludźo w samowoli a zaslepjenosći so wot žiwoho zwjazka z Khrystusom a joho cyrkwju cyle wotćahnyli. Kóžda tajka dispensa je za cyrkej runje tak bolostna, kaž je lubosćiwej maćeri bolostne, hdyž dyrbi dowolić, zo so jeje khoromu dźěsću staw wotrěza, zo by so jomu jeno žiwjenjo zdźeržało. Z tym so samo rozemi, kak so cyrkej přećiwo měšanym mandźelstwam też po wudźělenej dispensy zadźerži. Wěrowansku Božu mšu a njewjesćinske požohnowanjo wona ženje njedowoli. Štož w tym njeznjesliwosć abo njepřećelnosć přećiwo hinakwěriwym widźi, cyle njesprawnje sudźi. Hdyž chce cyrkej wěrnje a doslědnje činić, dha hinak njemóže. Měšane mandźelstwo w swětle wěry wobhladane tola wostanje něšto, štož drje w jenotliwym padže pod wěstymi wuměnjenjemi so ćerpjeć móže, štož pak wjesołe požohnowanjo cyrkwje žadać njesmě. Žohnowanjo cyrkwje je tudy žohnowanjo ze starosćiweje krawjaceje maćerskeje wutroby.

Nětko, lubowani wosadni, zas jasnje widźiće, čohodla biskopja wam tak należnje měšane mandźelstwo wotradźeja. Woni to činja jako škitarjo wěry po najnutrnišej winowatosći z woprawdźiteje pastyrskeje starosće. Woni to činja z ducha wěry za wšitkich bjez wuwzaća, kotřiž su jim dowěrjeni; woni so wobroćeja na katolsku młodosć, kotraž je hišće w lětach rozsudźenja, woni so wobroćeja pak wosebje na katolskich staršich, kotřiž maja za swoje dźěći před Bohom zamołwjenjo.

Katolscy starši, na was zależi najprjedy so starać, zo ženje a nihdy žane waše dźěćo do měšanoho mandźelstwa njezastupi. Njeswědomiće by było, hdy byšće chcyli swojomu dźěsću ze zemskich wotpohladow k tajkej kročeli radźić. Starši, kotřiž hišće katolscy mysla a čuja, to ženje činić njebudźa. Wěmy drje, zo najwjacy katolskich staršich su přećiwo měšanomu mandźelstwu swojich dźěći, a tola někotřižkuli praja: „My sej pře to njemóžemy, wotrosćene dźěći wjacy na nas njeposkaja.“ Přećiwo tomu wam my cyle khutnje a raznje prajimy:

Dyrbiće we swojim domje krutu, woprawdźe katolsku swójbnu tradiciju (podawizny) tworić. Dyrbiće z cyłej swojej swójbu tak za Khrystusa a joho swjatu cyrkej stać, zo waše dźěćo hnydom wot spočatka wě: Mojomu nanej, mojej maćeri, cyłomu našomu domej njesměm a njemóžu ženje z měšanym znajomstwom přińć. To by znutřkowne dźělenjo wot mojich, njedźakowne złamanjo z cyłym duchom našoho domu a z mojej samsnej wot cyrkwje tak bohaće žohnowanej ćahnidbu a zańdźenosću było. Hdźež woprawdźe tak je, hdźež su žanomu človjekej wot małosće wěrnje katolske zasady zašćěpjene, tak lohko a lohkomyslnje w pozdźišim žiwjenju měšane znajomstwo njenastanje.

Dyrbiće k druhomu lubosćiwje kedźbliwe wóčko měć za waše dorosćene dźěći a jich towaršny wobkhad. Mnozy starši so teje winowatosće wotwlakuja z wurěču: „Dźěći su stare dosć, dyrbja wědźeć što činja.“ Njemylće so! Woni su a wostanu waše dźěći

a wy maće a zdźeržiće před Bohom a swojim swědomjom zamołwitosć za nje. Čim bóle wotrostu, čim bóle přez wšědny wobkhad na nich duch skutkuje, kiž je we wašim domje knježacomu katolskomu duchej napřećiwny, ćim bóle dyrbiće so starać, zo z lubosću a mudrosću dowěru wotrosćenych a samostatnych dźěći dobudźeće a zdźeržiće. Dyrbiće tajcy napřećo nim być, zo woni we was swojich prěnich přećelow widźa, prěnich, kotrychž radu woni tež we swojich należnosćach wutroby pytaja.

Dyrbiće so k třećemu za to starać, zo we swójbje a zwonka njeje w prawych kruhach přiměrjenu towaršnosć namakaja, zo so jim přihódna přileżnosć poskići, pěkne, młode katolske wosoby druhoho splaha zeznać a jim so bliżić. Starosć wo tajku towaršnosć wšak je někotrymžkuli staršim w jich starših lětach wjacy ćeže dyžli wjesela. Tola wopor, kotryž přinjeseće, zo byšće swojim dźěćom k dobrej wólbje mandźelskoho abo mandźelskeje dopomhali, tola zawěsće podarmo přinjeseny njebudźe.

Hdyž potom najebać wšitku prócu by tola hišće jene z wašich dźěći měšane znajomstwo započało, potom jomu měrnje a kruće swoje přizwolenjo zapowěźće. Bohužel tu nic zrědka maćerje njesměrnje wjele z wopačnej lubosću a popušćenjom kaža. Runje waša krutoba dyrbi tola njerozsudnomu dźěśću kij a zepjera być, waša měrna a rozsudna khutnosć dyrbi błudźace dźěćo pomału k překładźenju dowjesć. Podwojće potom swoje modlitwy za swoje dźěćo, podwojće swoju lubosć! Nic pyrjaca nahłosć njesmě w tamnych dnjach z wonka a znutřka was z dźěśćom rozwjesć a joho napřećiwjenjo posylnić, ale z hłubokeje lubosće wašeje wutroby dyrbi ćopły dych wašeje staršiskeje wutroby a wulka krutoba wašoho staršiskoho zamołwjenja mócnje k dźěśću rěčeć.

Jelizo pak by waše dźěćo přećiwo wšěm wašim napominanjam přihotowace kročele k założenju měšanoho mandźelstwa činiło, potom njezabudźće, zo wone runje nětko wašich modlitwow a wašeje rozomneje lubosće potrjebuje. Tak naturske hač za hłubokoranjenu katolsku wutrobu staršeju je, zo wot nětka so wot njepowučomnoho dźěśća wotwobroćatej, dha tola katolscy starši ničo pospytać njezakomdźa, zo bychu dóśćahnyli, zo jich dźěćo z najmjeńša pod wuměnjenjemi wot cyrkwje napołoženymi mandźelstwo zwjaza. Staršeju lubosćiwa starosćiwosć budźe tež dale kaž jandźel pěston nad swójbu swojoho dźěśća kedźbować, kotraž je we wěrje dźělena, a je-li někak móžno, ćežke škody zasy dobre činić, kotrež je njenazhonitosć abo rozžahłosć načiniła.

Bóh wam pomhaj, zo byšće naše biskopske napominanjo hłuboko wopomnili. Wón was posylń, zo tele pokiwy swěrnje sćěhujeće, a žohnuj wašu młodosć, zo by wukhowana wostała před strašnym wopačnym pućom měšanoho mandźelstwa.

Při rowje swjatoho Bonifacija w Fuldźe w augusće 1922 zhromadźeni arcybiskopja a biskopja.

Runje patoržicu

přińdźe tele čisło Posoła do rukow našich sobustawow. Čohodla runje na to spominam, drje sebi mysliš, luby čitarjo. Haj na patoržicu sćěhuje hodownička, swjedźeń naroda Bóžskoho dźěśća. A na předwječoru tohole radostnoho swjedźenja **wobradźa Bože dźěćo.** A njedyrbjało wone tež lětsa něšto wobradźeć chcyć za naše narodne, serbske należnosće, kaž bě to hižo nětkle léta dołho wašnjo, zo wosebje w tymle času so dopomnichmy na naš **fond**, z čimž tež hišće zjednoćichmy swoje **zbožopřeća k nowomu lětu?**

Chcemy tež lětsa tute přihodźace wašnjo wukonjeć a so zasy jónu na naš fond dopomnić. Štóž chce tohodla město drohich khartow a listow něšto za fond woprować, chcył to hnydom w expedicijach Posoła abo pola pokładnika w Budyšinje wotedać, zo móhłe so prěnje dary a přeća za tydźeń. runje na swj. Sylvestra wozjewić.

Mnozy so hižo prašeja, **kelko budźe Posoł k lětu płaćić?** Na cyłe léto so woprawdźe njehodźi w tychle časach postajić. Wšak tola němske časopisy abo nowiny měsačnje swoje płaćizny postajeja a prjedy hač je měsac wokoło, hišće zasy dopłaćenja žadaja a hdyž tajke časopisy hižo měsačnje 300 hr. a wjacy žadaja, tuž chcemy najprjedy hladać hač z Posołom ze **200 hriwnami** na prěnje štwórć léta wuńdźemy. Wšak tola wěmy, zo su to jenož pjenježki pornjo prjedawšomu. Za khudšich so wěsće knježa fararjo postaraja. Prosymy pak należnje, zo bychu so tež hnydom zapłaćile. Hdźe tola žanoho němskoho časopisa dóstaneš — samo cyłe léto, hdyž jón hnydom njezapłaćiš? A pola nas hišće ani kónc léta Posoł někotryžkuli zapłaćił njeje abo lědma zapłaći. Prosymy našich knježich w expedicijach, zo chcyli wěc dobroćiwje tak zarjadować, zo njeby z płaćenjom takle klacało. W tutej nadźiji přeje Posoł swojim čitarjam zbožowne hody a so nadźija, zo tež za njoho prawje wjele zboža a skutkowneje lubosće přinjesu.

Dobrowólne dary atd. za towaršstwo a Posoł:
sobu tež k Božomu dźěśću: praelat J. Stranc w Lipsku **1000** hr.; Michał Guda z Hrubjelčic **1000** hr.; Gusta Młynk ze Słoneje Boršće **1000** hr.; Jan Młynk z Ćemjeric **1000** hr.; propst Wjacsław Kotrch w Roudnicach **2500** hr.; z dopłaćenjom darichu k Božomu dźěśću: Michał Rjenč z Čornec **3000** hr.; Pětr Rjebiš z Baćonja 500 hr.; Pawoł Mawč z Baćonja 115 hr.; Mikławš Smoła z Baćonja 200 hr.; z Nowoho Łusća: Pětr Šołta **1000** hr.; Mikł. Měškank 100 hr.; Jurij Cyž z Banec 200 hr.; Jakub Hejduška w Budyšinje z dopł. 200 hr.

Kupuju kóždu dźěłbu swobodneje a komunalneje **rožki a pšency** po dźeńskej płaćizne. **Poručam rżane wotruby, pšenične wotruby, grisowe wotruby.** Prawočanski młyn.

Vogtlandske zaweški (gardiny)
wóskowe sukno, košle princes-suknje, kholowy, ložowe płachty, wodźeća za zofy a divany hišće jara płaćizny hódne.
K. Erler, žitne wiki 11.
Napřeće złotej hwězdźe. Ręču serbski.

Paul Rehork,
moleński mišr
w Budyšinje, sukelnska hasa 34
poruča so
k wuwjedźenju wšěch moleńskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)
1880 / w Budyšinje, na znutřkownej lawskej hasy 8 / 1880
Najwjetši wubjerk
předešćnikow, wukhodźowanskich :: kijow, tobakowych trubkow ::
we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.
Jenož najlěpše wudźělki.
Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.
Šachowe a towaršne hry.

Přihódne jako hodowny dar
poruča **žonjace a mužace jězdne koła, kołowe mantle a šlawchi, pedale, rjećazy, přimadła, zwónčki, zwónčki ke kołam k přičinjenju, sireny, hwizdaki, sedłowe přikrywy, sedłowe toški, kluče, latarnje** z mosaza zaniki. ze škleńcu, **swětłowe dynam. Bulii a Philag, elektr. dybzačne lampki a batterije, kołowe swěčki, swěćenski wolij, karbid** w kruchach a tyskach, **palidła za wohenđźělaki, zamki, saki, kołowe stojadła, gumijowe rozpušćeniny, ventilowy gumij, pjera za prědne koła, ličaki kilometrow** atd.
Thomasec bratraj
w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

Kože wšěch družin kupuje k najwyššim płaćiznam **Heinrich Lange** w Budyšinje, Cyrkw. naměsto 4.

Krajan 1923
je wušoł a je w našich expedicijach a pola klamarjow za **100 hr.** na předań.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
telefon čo. 155 **filialki we Wojerecach a w Khoćebuzu** telefon čo. 155
Agentury w Kulowje a we Wjerbnje
poruča so
za wšě bankowske wobkhodne dźěła.
Bjerje pjenjezy na najlěpšu dań.
Wobstara předawanjo a kupowanjo hódnostnych papjerow
po najpřihódnišej płaćiznje.
Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery.
Dawa Serbam we wšěch pjenježnych należnosćach radu.

Pawoł Giebner, winowy wobkhód, dźiwadłowa hasa

poruča k swj. dnjam

Rhynske a Moselske wina — ff. likěry
čerwjene wina — Weinbrand
połdniše wina — Jamaika-rum a Batavia-arrak

kaž też

najlěpše słódke płodowe wina

360 a **420** hr. bleša z dawkom bjez škleńcy.
Prošu po možnosći prózdne bleše sobu přinjesć.

Serb. towarstwo kat. młodźencow
w Khrósćicach

woswjeći **póńdźelu 1. jan. 1923** wječor w 6 hodź.
we Wjeńkec hosćencu w Khrósćicach

załoženś. i swjedźeń.

Towarstwo wuwjedźe wulku francózsku hru wot Molièra:
„Skupy“.

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje

na sukelnskej hasy 11/13

poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńšich dnjowych płaćiznach.

Hody tu su. Dawajće bohate dary za fond towarstwa.

Wobkhowana městnosć za
Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek
na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, bałmjane twory.

Lokalny wubjerk Kulowskeje wosady
towarstwa ss. Cyrilla a Methoda
wuhotuje **2. hodowny swjaty dźeń (26. decembra)** w „Němskej khěži“
w Kulowje
hodowny swjedźeń
Joho zaměr: Posoł nam njesmě zańć.

Započatk wječor w 6 hodźinach.
Při předstajenju samym wostanu durje zamknjene.

Cyłu wulku serbsku swójbu přeproša **Předsydstwo.**

Serb. towarstwje kat. młodźencow
a knježnow w Klóštrje

wuhotujetej **srjedu 27. dec. — 3. swjaty dźeń hodow**
wječor w 6 hodź. w **Pančicach**

załoženski swjedźeń.

Hrać budźe so: **„W paslach“** a **„W smjertnym straše“.**

Wozjewjenjo.

Srjedu 20. decembra 1922 sym swoje nowe składniščo w **Zejicach** pola Khrósćic wotewrił a zjawnomu wobkhodej přepodał. Wot tutoho dnja so tam žito kupuje. Po bórzownym dotwarjenju składnišća zarjaduju wulki skład přikupnych hnojow, picy atd.

Z počesćowanjom

M. E. Schöne
wobkhod ze žitom w Kamjencu.
Telefon čo. 8.

Štwórtk 14. decembra rano w 1/2 5 hodź. wróći naš lubowany, starosćiwy mandźelski a nan

kubleŕ Pětr Nykela z Kulowca

po dołhim khorołožu, husto ze swjatymi sakramentami posylnjeny, swoju rjanu dušu w 61. lěće zemskoho žiwjenja swojomu njebjeskomu Knjezej. Njedźelu joho ćěło swjatej zemi swjatočnje přepodachmy. Za wšu drohomu njebohomu wosebje za čas joho khorosće wopokazanu lubosć, za wšě jomu wěnowane, jara mnohotne modlitwy, wosebje na póstywječorach a při přewodźenju wuprajamy swój **najwutrobniši dźak** a **„Zapłać Bóh tón Knjez!“**

Wón wostanje nam njezapomnity.

W **Kulowcu**, na dnju pohrjeba,
17. 12. 1922.

We hłubokej zrudobje
Hana Nykelina a dźěsći.

KATOLSKI POSOŁ

LUDOWY ČASOPIS

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: M. Just.

Dalokoreczak co. 893.

Wukhadźa kóždu sobotu. Płaći štwórćlětn. w našich agenturach 15 hr., z křižnym zwjazkom přisćełany 25 hr., na pósće štwórćlětnje 20 hr., do Čech štwórćl. 50 hr.

Wšě dopisy a nastawki sćelu so redaktorej.

Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk abo joho městnosć 8 hr., sobustawy płaća 7 hr., reklama w teksće rjadk 60 hr.

Wšě skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Čisło 53. | Budyšin, 30. decembra 1922. | Lětnik 60.

K rozpominanju móže służić nastawk z misijónow.

Cyrkwinski přehlad.

Bamž, Pius XI., je swój prěni konsistorium 11. hodownika wotdźeržał. Spomniwši na swojoho njeboho předkhodnika, wupraji swoju starosć na zrudnymi wobstojnosćemi našoho časa; njejsu přecy hišće so polěpšiłe. Štož należnosće w **Palestinje** nastupa, žadaše wón kaž hižo Benedikt XV., zo bychu so prawa katolikow runje tak wobkedźbowale, kaž te druhowěriwych. Wosebje zrudźace su wobstojnosće w rańšich krajach. Lud je tam w tajkich ćěsnosćach, zo wšě nałożene srědki so jako přesnadne wupokazaju. Swjaty stoł je činił, štož je zamóhł, něhduše kćějace wobstojnosće w tamnišich krajinach pak so prjedy njewróća, hač so lud zasy z Romom njezjednoći.

Wulke starosće činja swjatomu wótcej wobstojnosće w **Ruskej**. Lud sputany we swojich nabožnych a stećanskich prawach stona pod kwaklu hłodu a khorosćow. Wosebje stari ludźo, dźěći a žony hinu. Też tu prócuje so swjaty wótc najwjetšej nuzy wotpomhać. A dokelž je jomu katolski swět na joho próstwu ze srědkami na pomoc přišoł, zamóže so też něšto hódne dokonjeć. Zo by khorosćam, kaž wosebje tyfusej a malariji, kotrež mjez hłódnymi zakhadźeju, zadźěwał, je swjaty wótc za 40 milijónow hriwnow lěkarstwa w Němskej skazał a do Ruskeje póslał. Mjez darami za hłódnych je też 586 lirow wot kat. Eskimow a Indijanow z połnócnej Ameriki (z Alaska).

Nastork swojej lubosći ke khudym a bědnym widźi swjaty wótc we słowach Knjezowych: „Pas moje jehnjata, pas moje wowcy!“

Tohorunja je so swjaty wótc prócował, zo by swětej zasy k horco požadanomu měrej dopomhał. Je so tohodla na diplomatow we Genfje zhromadźenych wobroćił, tohorunja na konferencu w Bruselu. Tola bjez wuspěcha. Tak dołho hač njebudźa knježićerjo ze sprawnosću też lubosć zjednoćeć, njezměja konferency wuspěcha. Swój program chce bamž do słowow położić: Pokoj Khrystusowy we joho kralestwje.

Na Lozansku orientowu konferencu pósła bamž tohorunja notu, we kotrejž na njepřihódne stojnišćo křesćanskeje (też europskeje) ludnosće pod turkowskim nadknježstwom pokaza. Turkojo wšak za tym du, wšěch křesćanow wosrjedź swojich mjezow wutupić. Hižo su na 3 milijóny Armenow skóncowali, kaž jim jendźelski lord Curzon na konferency zjawnje porokowaše. Turkojo su na konferency swojim křesćanskim poddanam wšelake prawa přizwolić dyrbjeli. Hač swoje slubjenja potom dźerža, budźe na tym zaležeć, kak sylni w přichodźe budźa. We Athenje je bamžowe zakročenjo dalšomu křejpřeleću zadźěwało. Prync Handrij zjawnje wuzna, zo ma so bamžej a Jendźelčanam dźakować, zo je žiwy wostał.

Francózske knježeństwo je swoju njepřećelsku politiku přećiwo cyrkwi přeměniło. Tak je Benediktinam stare abataje Solesmes a Alte comba wróco dało, tohorunja chce sławnomu duchownomu seminarej St. Sulpice w Parizu stare wustawy wróćić. Też někotre misijónske wotrjady smědźa swoje noviciaty zasy na francózsku zemju přepołožić. Knježeństwo je spóznało, zo je ze swojej njepřećelskej politiku sebi samomu najwjacy zeškodźało, wšak běchu cyrkwine wustawy najkhmańši spěchowarjo francózskoho wliwa we wukraju, wosebje w orienće. Přez swoju škódnu politiku je Francózska wulki dźěl swojeje nahladnosće w tamnych krajach zhubiła. — Tak je prawje. M. W.

Z Łužicy a ze Serbow.

Z Budyšina. Minjene tydźeń wotmě so tu wulkotny koncert, kotrohož čisty wunošk dyrbješe k podjerje khudych służić. Sławny Drježdźanski spěwar Tino Patiera sobu dobrej wěcy swoje mocy wěnowa. Wón nježadaše sebi też žanoho wotrunanja, a tak bě możno, nimale štwórć milijóna hriwnow potrěbnym přidźělić.

Z Budyšina. Wulke njezbožo podeńdźe na swj. Sćěpana dopołdnja wysocydost. knjeza fararja Libša. Hdyž w 11 hodź. po skhodźenkach k Božomu wołtarjej postupowaše, zo by Božu mšu woprował, sebi z prawej nohu někak falny a padny. Při tym nałama sebi ju na dwěmaj blakomaj. Njezbožo ma so ćim bóle wobžarować, dokelž je knjez farař tola we wyššej starobje, hdyž ćežo hóji. Powšitkowne je dźělbraco mjez wosadnymi nad tajkim njezbožom a horce přećo, zo by Bóh Wšohomócny khoromu knjezej prawje bórzy zasy dospołnu strowosć spožčił.

Z Malešec. Je znate, zo mjez wšěmi, kotrychž je nětkle nuza podešła, ju też duchowni ćežko njesu, dokelž jich dokhody na žane wašnjo dźensnišej drohoće přiměrjene njejsu. Tuž so z našej wosady bóle zamožići zrěčachu, zo chcedźa swojoho fararja a joho swójbu kruće z pjenjezami a naturalijemi podpjerać.

Z Jasenicy. Katolska Bjesada w Jasenicy wuhotuje njedźelu 7. januara 1923 w Handrikec hosćencu swój 50. założeński swjedźeń, wobstojacy z dźiwadła a reji, Předstajeć budźetej so hrě: „Wjesna kralowna Leńka z pazdźernje“ a „Hnadowne swjećo w lěsu.“

Z Marijneje Hwězdy. Srjedu pokhowachmy powostanki daloko a šeroko znatoho klóštrskoho sekretara knjeza **Jakuba Deleńcki**

Z misijónow.

Jězba krala Basutow do Europy.

W połodnjej Africy leži tam, hdźež wulka rěka Oranje ze wšelakich rěčkow a wodźičkow nastawa, horaty kraj Basutow. To je splah čornoho luda Bečuwanow. Basućenjo wobkhowachu mjez wšěmi swojimi bratrowskimi splahami — je jich 23 — najdlěje swoju swobodu. Lěta 1869 připadny jich kraj Jendźelskej „Kap koloniji“ a to po 50-lětnej wójnje. Tola hišće dźensa maja Basućenjo swojoho domorodnoho krala. Nětčiši rěka Nathanael Griffith a je wurjadny človjek a přikładny katolik.

W młodych lětach zezna wšě słabosće a njepočinki pohanstwa. Křesćansku wěru spóznawši wotrjekny so joho a wšěch starych hrěchow. Zmužiće wojowaše přećiwo złym nakhilnosćam a bu tak woprawdźe wuznamny katolik. Před swojej wólbu ke kralej žadachu joho wolerjo, zo by so zasy wěrje swojich wótcow wróćił. Ale Griffith wotmołwi jim: „Mój titl „wyšši kral“ móžeće kóždy čas dóstać, ale swoju wěru sebi rubić njedam!“ Tele žiwe předswědčenjo a zmužite wuznaćo wěry je kral wobkhował hač k dźensnišomu dnjej.

W lěće 1919 dósta wot jendźelskoho knježeństwa přeprošenjo k darmotnej jězbje do Europy, zo by jendźelskoho krala wopytał a sebi London, „město dźiwow“, kaž pola Basutow rěka, wobhladał. Griffith běše hnydom k tomu zwólniwy, tola žadaše, zo smě sebi katolskoho duchownoho sobu na puć wzać. Z woprědka so Jendźelčenjo dlijachu, to přizwolić, hdyž pak kral kruće na žadanju wobsta, skóńčnje do toho zwolichu. Hnydom dźěchu nětko k přihotam. Na jězbje mějachu so wobdźělić 18 paršonow: kral Griffith a 10 wuznamnych włodykow (podkralow), 2 tołmačej, pisař a służownik a 3 Europjenjo: guwernjer, 1 officěr a naspomnjeny měšnik, misijónar P. Valat O. M. J., kotryž je nam jězbu wopisał. (Klawner-Kal. 1923)

20. nazymnika 1919 nastupichu pućowanjo. Najprjedy dźěše jězba po železnicy do Kapstadta, jhdźež měješe jich potom łódź přijeć a přez morjo do Londona přewjesć. Hižo jězba na železnicy běše zajimawa. Na wšěch stacijach poddanojo krala wutrobnje witachu. Wosebje na wjetšich stacijach, hdźež ćah dlějši čas stoješe, běchu witanja často jara swjatočne z naréčemi, spěwami a wulkej orchestralnej musiku, kajkuž čornuchojo jara lubuja. Na wječor 3. dnja dojědźe skóńčnje ćah do Kapstadta. Mnozy wćipni ludźo běchu so tu zešli, zo bychu dźiwich čornuchow wohladali. Ze spodźiwanjom widźachu derje zdrasćenych zdźěłanych mužow, kotřiž běžnje dobru jendźelčinu rěčachu a so po europskim wašnju zadźeržachu.

Tu w Kapstadt dyrbjachu pućowarjo přez tydźeń na łódź čakać. Tola so čas ruće miny. Město słuša k najrjeńšim městam swěta, štož wokolnosć nastupa. Leži krasnje při morju w rjanej wot 3 horow wobdatej runinje, tu knježi wěčne naléčo. Kral wopyta wšě cyrkwje a wustawy, šule, pensionaty, khorownje a

na wosadnym kěrchowje w Khróśćicach. Dźeń do patoržicy wudycha swoju njesmjertnu dušu po krótkej ćělnej, ćim dlějšej dušinej khorosći. Tak so dopjelni po wobstojnosćach přeco, zo njeby dalši swět wo joho zeńskim wotkhadźe zhonił. Ale žarowanskoho ludu bě so nadosć našło, zo so kěrchow a Boži dom z nim čornješe, wosebje z klóštrskeje wokoliny. Na přewodźenju wobdźělištaj so ratařske towarstwo w Pančicach a Kukowske kasino z khorhoju. Klóštrska wohnjowa wobora njeseše joho ćěło k rowu. Klóštrskomu knježstwu je dlěje hač jene čłowjeske žiwjenjo służił — na 33 lět — a tak pomhał twarić joho materialne zbožo. Mnohich je widźał přińć a hić a jich přežiwił, dóniž joho Knjez nad žiwjenjom a smjerću hišće w rjanych mužskich lětach njewotwoła. A z nim je wotešoł też přeswědčeny Serb, kajkohož pod samsnymi wobstojnosćemi zrědka hdy nadeńdźeš. Měješe wulki zajim za narodne žiwjenjo a joho postupowanjo. Jako spěchowar nowinarstwa čitaše nimale wšě serbske časopisy a joho wotewrjena ruka za narodne potrěbnosće swědčeše wo joho znutřkownym zmyslenju. Tak hromadźeše na př. wšě čisła „Katolskoho Posoła“ wot prěnjoho hač do poslednjoho lětnika a joho zwjazki debja zawostajenu knihownju. Swoje serbske přeswědčenjo zrědka wotkry, kaž dźěn so ćežka hdy wuzna, što joho tyšeše a trašeše. To přikrótši jomu zeński běh. Z khudymi a tradacymi měješe sobučuća a namaka husćišo puć do tajkich khěžkow. Wězo njezhoni lěwica, što prawica čini, a druhomu sobudźělić bě jomu najwjetše wjeselo po hesłu: Dawać je spomóžnišo hač brać. Přez swoje měrne wašnjo, kotrež z wotpohladom nikomu złoho nochcyše, by sebi powšitkowneje lubosće a přikhilnosće nažnjał. Njech je jomu posledni zeński hruzlk měrne wotpočnišćo, hdyž znutřkownoho měra a spokojnosće w tutym dole słabosćow namakać njemóžeše. Z nim je wotešoł jedyn serbski zastojnik klóštrskoho knježstwa. Nadźijomnje so wuprózdnjene městno zasy z tajkim wupjelni dźiwajo na wokolinu, hdźež klóštr korjeni a traje. Njech je ródna zemja jomu lohka!

Z Pančic. Zańdźena srjeda bě dźeń młodosće w tudomnym hosćencu. Z młodym ludom bě łubja nabita połna. Swjećeše dźěn klóštrske towarstwo młodźencow a knježnow swój druhi załoženski swjedźeń. Někotryžkuli dobry Serb sej při sebi přeješe, zo by też w druhich časach tajke młódne serbske žiwjenjo w klóštrskej wokolinje knježiło a serbska młodźina swojoho narodnoho powołanja sebi přecy wědoma była. Hewak su a wostanu tajke pozběhowace wokomiki jenož słomjane płomjenja, kotrež kóždy napřećiwny wětřik a wichor zadunje a podusy. Dokelž młodosć je Serbow nadźija a přichod a kajkaž wona, tajki też budźe dalši naš dóńt. Zo narodne žiwjenjo też pod nětčišim wjednistwom w towarstwomaj knježi, bě ze swjedźeńskoho porjada a wuwjedźenja widźeć. Serbske spěwy a prolog (basnjeny wot knj. kapłana Nowaka) jón wotewrištaj a dźiwadłowej kruchaj „W paslach“ po češkim wot Wjacsławka a „W smjertnym straše“, za serbske připrawił J. Delan, swědćeštaj wo nim. Mjez nimaj poréča założer towarstwa k. farar Jan Cyž w Hajnicach, kiž bě z mjezow serbskoho krajika k nam přikhwatał, pohonjace słowa k serbskej młodości. Pokazowše na spočatki towarstwa, na joho dźěławosć w nim, kotrež bě też často wobćežne, ale rad a z lubosću je so stało, a kajke dźěło na njoho čaka w nowej domiznje. Napominaše serbsku młodosć k zdźerženju a k nałožowanju serbskeje nam wot Boha darjeneje rěče a nałožkow, za kotrež so žadyn Serb hańbować njetrjeba, namołwješe kćěco našoho přichoda k dobromu narodnomu a póćciwomu žiwjenju a přeješe towarstwu a přitomnym strowe a wjesołe nowe lěto. Swjedźeń bě też wot duchownych, wučerjow a staršich derje wopytany; to je z dopokazom, zo też tući dźěl bjeru na towarstwowym žiwjenju. Njech klóštrska młodosć w tych čarach króči, kotrež jej njesprócniwej nawjedowarjaj kk. kapłan Nowak a wučeř Běmak rysujetaj: dha nam zatrach njebudźe. Wjele zboža a Božoho žohnowanja do přichoda!

Dobry křesćan,
modlitna knižka,
bu z nowa wjazana a płaći nětko:
w byčej koži (mjehke) a ze złotym
rězkom . . . . . 1750 hr.
tesame (nic mjehke) . . . . . 1650 „
w płaće, z čerwjenym rězkom . . 500 „
cyle jednorje . . . . . 400 „
Štóž je skaza, chcył hnydom napisać,
kotru družinu chce měć.

Z Kulowa. Hodowny, ryzy serbski wječor běše druhi swjaty dźeń za Kulowsku wosadu zarjadował tamniši wotrjad towarstwa swj. Cyrilla a Methoda. Zo su tajke swjedźenje trěbne, a ważne, za to swědčeše bohaty wopyt. Kulowska sala běše přepjelnjena wot swěrnych Serbow, starych a młodych, bohatych a khudych. A štó wustupi? Kulowska młodosć, wosebje šulske dźěći. Kak krasny napohlad! Jewišćo so wotewri, dźěći tu stoja, šulske holcy jenož w narodnych drastach. Z jasnym wěstym krutym hłosom zaklinčachu dwuhłósne hodowne spěwy pod wustojnym nawjedom knjeza kantora Grögera. Na to postrowi wjeledostojny knjez kapł. Jakub Kral, duša tutoho krasnoho wječora přitomnych nanajwutrobnišo, wosebje też zastupnistwo předsydstwa tow. ss. Cyrilla a Meth. z Budyšina, też druhich hosći kaž kk.: wóč. lěkarja dr. Rězaka z Budyšina, wučerjow Hajnow Mikławša a Feliksa z Konjec atd., rozjasni dale porjad a zaměr swjedźenja. Kulowska wosada bě zasłyšała, kak ma so jich přećel, Katolski Posoł, bydźić. Katolski Posoł přikhwata kóždu sobotu porjadnje do swójbow, a to dyrbi też w nowym lěće so stać. Tohodla je čisty wunošk tutoho swjedźenja za Posoł postajeny.

Na to předstajichu nam dźěći prěni Boži wopor w Bethlehejmje w žiwym wobrazu, při tym přednjesy jandźel krasny kěrluš a bórzy zaklinčachu cunje hłosy hodownych melodijow. Šulerjej zapiskaštaj nam: jedyn na husle, joho přewodźeše druhi z guitaru. Tak je prawje! nic jenož serbscy spěwać, ně, naše dźěći dyrbja też na wšelakich instrumentach piskać nawuknyć. Tohodla běše wustup tuteju pachołow wosebje khwalobny. Přichodny raz njech hišće wjacy zapiskaja.

Hodowna hra: „Kak hodowny jandźel khoromu dźěsću strowotu přinjesy“, so krasnje předstaji. Hru běše knjez kapł. Kral sam připrawił. Khutna a jara powučaca hra je za naš čas jara so přihodźaca. Tu widźimy khude pěkne a pilne dźěći w staršiskim domje, kak dyrbja so wone, też wowka a nan bydźić, wo wšědny khlěb, kak starosćiwi su za khoru sotřičku. Zdobom kazy tutón swjaty měr a pokoj njeporadźeny pachoł Pětr, syn bohateju staršeju. Skónčnje joho wowka wupokaza, a nětko druhdźe swoje worakawstwo wora. Swěrny służownik joho pyta. W druhim dźěle wustupuja rumpodich a palčikojo. Tole běše žiwjenjo! Pilnosć posłušnych dźěći so bohaće mytuje a njeporadźeny pachoł dósta swoje khostanjo. Jandźel wustrowi khore dźěćo. — Wšitcy hrajerjo a wšě hrajerki wukonjachu swoje nadawki jara derje. Wowka, knježna Šnajderec z Brěžkow, wědźeše w słowje a wustupje derje wuraz wowki předstajeć. A štó běše khmańšo móhł starosćiwoho nana předstajeć,

---

syrotownje. Wšudźom bu wutrobnje witany. Kóžde ranjo wopytowaše kathedralu a dóstawaše z cyłym swojim přewodom wšědnje swjate woprajenjo. Njedźelu po wulkich kemšach wopyta też biskopa, kotryž so z nim najpřećelnišo rozmołwješe.

Skónčnje na 7. dnju na wječor dojědźe parnik „The Briton“, kotryž chcyše hižo rano w 3 hodź. zasy wotjěć. Wšitcy khwatachu wjesele na łódź, hdźež wosebity wotdźěl 1. rjadownje z krasnymi salonami jako bydło dóstachu. Čorni hosćo dobychu sebi bórzy přez swoje přećelne zdwórliwe wašnjo přikhilnosć łódźnych officěrow a wšěch sobupućowarjow. Po někotrych dnjach wobdźělichu so na powšitkownych zabawach a rozmołwach. Swoje zwučene pobožnosće wotdźeržowachu też na łódźi dale. Jedyn ze salonow běchu na kapału přetworili a tu zhromadźowachu so wšědnje rano, jeli zo morjo to někak dowoli, k Božej służbje. Też tu přistupowaše kral ze swojim přewodom k Božomu blidu na kóždej Božej mši. Wot 1. oktobra sem wotdźeržowaše pater wšědnje wječor w 7 hodź. oktobrsku pobožnosć. Před rjanej postawu swjateje Marije spěwachu přitomni klečo rózarije a wječorny paćeŕ. Potom dźěchu čorni k měru, hačrunjež běše na łódźi stajnje hač do połnocy žiwjenjo a zabawa.

18. oktobra zjewi so jendźelski brjóh a w 10 hodź. dojědźe łódź do přistawa Southamptona. Při brjozy stojachu wćipni kaž murje, zo bychu čornych hosći wuhladali, też fotografojo a reporterjo łakachu na přihodny moment za swoje wotpohlady, zo bychu hnydom wobraz a wopisanjo čornoho mócnarja swojim nowinam podać móhli. Tola też tu so mylachu. Běchu drje dźiwich we kožuchach a z brónjemi w rukach wočakowali a widźachu nětko někotrych elegantnych knjezow, kotřiž so jenož přez čorniši wuraz wobliča wot Europjanow rozdźělachu.

Při přistawje čakaše hižo wosebity ćah na Afrikanow. Za někotre wokomiki wotwjezy jich prječ do Londona, hdźež ćah na popołdnjo watterlooskoho dwórnišća dojědźe. Też tu wulka syła ludu a tesame dźiwanjo kaž w prjedawšich stacijach. W elegantnych autobusach dojědźechu hosćo do jich kwartěra. Wulki wosobny palac z krasnym parkom kołowokoło běše za nich přihotowany. Jedyn wojeński wyšk, sobustaw kolonialnoho ministerstwa, měješe zarjadowanjo doma pod sobu. Za wšo běše postarane, zo by so hosćom tu tak prawje derje lubiło. To je so też stało, a Afrikanojo bychu rad dlěje tu wostali, hdyž běše so to hodźało: wulkeje drohoty dla pak běše jich čas tu na 26 dnjow wobměrjeny.

Hnydym na prěnim dnju dóstachu porjad za cyły čas přebytka do rukow stłóčeny. Za kóždy dźeń běše něšto wosebite postajene, wšako město a joho wokolina njesměrnje wjele wobdźiwanja hódnoho poskića. Prěnje dny wopytachu wulke muzeje — potom wulkotny wobkhódny přistaw při rěcy Themse, hdźež twory z cyłoho swěta so přiwožuja. Tu widźachu n. př. hobrske pincy za wino ze wšelakich

hač knjez Hernašt z Rachlowa? A rumpodich, knjez Mihan z Němcow, krutosć w słowach a skutkach připosłucharjam derje pokaza. Wustojny na słowa a w zadźerženju běše tež hodowny jandźel. Wosebity dźak pak tež słuša dźěćom. Tak wustojnu dobru serbsćinu a wuraznosć zrědka hdy na jewišću słyšiš. Z wulkej zahorjenosću hrajachu a jara derje.

Nětko poréča wysocydostojny knjez faraf Šołta swojej wosadźe. Pokazujo na hnadowny čas hodow, na dary Božoho dźěsća namołwješe staršich, so starać za dobre wukubłowanjo dźěći a to ćim krućišo w tutym strašnym času.

W mjenje předsydstwa towarstwa ss. Cyrilla a Methoda podźakowa so k. tach. wuč. Šołta z Budyšina wšitkim nanajwutrobnišo. Wosebity dźak słuša wjeledost. knjezej kapłanej Kralej; wón prošeše wšitkich, wobkhować staru lubosć a swěru našomu jeničkomu katolskomu časopisej, Katolskomu Posołej; namołwješe přecy bóle a bóle zašćěpić serbske zmyslenjo do wutrobow serbskoho dorosta. Kulow ma nětko skónčnje serbskoho wučerja, knjeza Brězana z Ralbic. Wšitke serbske dźěći dyrbja tuž do serbskich hodźinow khodźić. — Haj tak čińmy a potom je přichod naš. —

Kaž běše so hižo w poslednim čisle Posoła a tež njedawno spomniło, njech tola wšitke serbske towarstwa, snadź zhromadnje po wosadźe tajke nadobne hodowne swjedźenje zarjaduja a čisty wunošk, znajmjeńša pak wěsty dźěl swojomu „Posołej“ wěnuja. Wosebje młodosć dyrbi nawuknyć, tež za idealne prócowanja něšto woprować, docyła za nje zajimać. Tak wotrosće lud, kiž materialnoho njepyta, wosebje tež swojim zawjeselenjam nadobny raz da. Z tym služi potom so dobrym zaměram.

Cyrkwinske powěsće.

Bamž je črjódku nowych kardinalow pomjenował, mjez nimi tež předstojićerja bamžowskich archivow, Němca Ehrle. — K hodom wozjewi wón wokolnik (encykliku), w kotrymž na hubjenstwo nětčišoho časa pokazuje. Najbóle drje ćerpja we wójnje poraženi, tola tež dobyćerjo a neutralni nimaju lohko. Wina je njekničomna hida, kotraž tež nětkle hišće dale žerje, wšu dowěru niči a tak ludy k dalšomu brónjenju honi. Te pak niči financy ludow a zadźěwa tak kulturnomu rozwiću, tež podrywa wšu moralku. Runje tak njezbožowne je socialne wojowanjo mjez ludom samym. Wone přinjese zběžki a revoluciju, jeli so z časom njeměruje.

Pomoc hakle přińdźe, hdyž Khrystusowy měr do wutrobow zaćehnje, a Jězusowy duch mysle a skutki budźe rjadować.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1922:

kk. 1585. Khata Šusterowa z **Budyšina**; 1586. Pawoł Weclich ze Smjerdźaceje; 1587. Hana Žofkec z **Hrańcy.**

Dobrowólne dary atd. za towarstwo a Posoł:

Wosebje k Božomu dźěsću darichu: Madlena Deleńkec w Kamjencu **200** hr.; z Różanta: Pawoł Wowčefk **100** hr., Jurij Glawš **300** hr.; Jakub Nowak ze Sernjan **500** hr.; Marija Lipičowa z Čěškec **1000** hr.; Jakub Dźisławk z Čornec **300** hr.; Jan Handrik ze Sulšec **300** hr.; z Nowoho Łusća: Marija Rjedźina **200** hr., Jurij Šanda 30 hr., Jakub Rjeda 15 hr.; Jurij Zynda z Baćonja 20 hr.; kanonikus Müller w Prazy-Vyšehradach **250** hr.; kublef Mikławš Žur w Njebjelčicach **150** hr.

W Drježdźanach

je **Krajan 1923** dóstać pola

knjeza fararja Krala,

konsist. rady

w Bjedrichowym měsće.

K Božomu dźěsću

dariwši za

fond towarstwa ss. Cyrilla a Methoda

a so wukupiwši z tym wot wšěch

pisnych nowolětnych zbožopřećow

wupraja z tutym swoje najwutrobniše

„daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu

wšěm přećelam a znatym:

po **4000 hr.**: Jurij Lebza ze Słoneje Boršće;
po **2000 hr.**: z Ćemjeric: Jan Młynk, Jan Měń;
po **1500 hr.**: Mikławš Kral z Khróšćic;
po **1000 hr.**: tachant Jakub Skala w Budyšinje, njemjenowany, Jurij Robl z Čornec, dr. Rachel w Pančicach, kublef Pjech w Miłoćicach, kublef Mikławš Žur w Njebjelčicach;
po **500 hr.**: Mikławš Wels z Hněwsec, faraf Jurij Delan w Baćonju, praelat Mikł. Žur w Budyšinje, Michał Nowak z Łusća, Jan Bĕr z Kopšina, Jurij Łusčanski z Njebjelčic;
po **300 hr.**: Michał Winkler ze Słon. Boršće, Michał Rab z Budyšina, Madlena Krawžowa z Kašec, wučeř Jurij Słodeńk w Pančicach, Marija Wenclowa ze Słoneje Boršće;
po **200 hr.**: faraf Pawoł Knježk w Leutersdorfje, faraf Jurij Křižank we Wotrowje, justicny radź. M. Cyž w Budyšinje, Jan Kětan ze Słon. Boršće, kapłan Michał Kětan w Ralbicach, konsist. rada Jurij Kral w Drježdźanach;
po **135 hr.**: Pětr Knježk z Krjepjec;
po **100 hr.**: faraf Pawoł Šołta w Lubiju, Jakub Cyž z Wotrowa, faraf Jan Cyž w Hajnicach, admin. P. Romuald Domaška w Róženće, Jakub Koprij w Budyšinje, njemjenowany z Koslowa, kantor Jan Rězak we Wotrowje, faraf Jakub Šewčik a kapłan Józef Nowak w Khróšćicach, Jakub Mikel z Łusća, Aug. Šwórak z Jasenicy, Mikł. Lebza z Worklec, faraf Mich. Mič w Njebjelčicach;
po 50 hr.: Jan Matka ze Šunowa;
po 30 hr.: Michał Bjedrich z Konjec;
po 20 hr.: Madlena Hĕblakowa z Nowodwora.

Vogtlandske zawěški (gardiny)

wóskowe sukno, košle princess-suknje, kholowy, łožowe płachty, wodźeća za zofy a divany hišće jara płaćizny hódne.

K. Erler, žitne wiki 11.

Napřećo złotej hwězdźe. Ręču serbski.

Paul Rehork,

moleŕski mištr

w Budyšinje, sukelnska hasa 34

poruča so

k wuwjedźenju wšěch moleŕskich dźěłow w cyrkwjach, salach a privatnych bydlenjach.

Otto Brandt (měj. W. Straube)

1880 / w Budyšinje, na znutŕkownej lawskej hasy 8 / 1880

Najwjetši wubjerk

předešćnikow, wukhodźowanskich

:: kijow, tobakowych trubkow ::

we wšěch płaćiznach a wuwjedźenjach.

Jenož najlěpšę wudźěłki.

Samsna wuporjedźerńja. ——— Wšě narunanske dźěle.

Šachowe a towaršne hry.

Přihódne jako hodowny dar

poruča **žonjace a mužace jězdne koła, kołowe mantle a šlawchi, pedale, rjećazy, přimadła, zwónčki, zwónčki ke kołam k přičinjenju, sireny, hwizdaki, sedłowe přikrywy, sedłowe toški, kluče, latarnje** z mosaza zanikl. ze škleńcu, **swětłowe dynam. Bulli a Philag, elektr. dybzačne lampki a batterije, kołowe swěčki, swěćenski wolij, karbid** w kruchach a tyskach, **palidła za woheńdźěłaki, zamki, saki, kołowe stojadła, gumijowe rozpušćeniny, ventilowy gumij, pjera za prědne koła, ličaki kilometrow** atd.

Thomasec bratraj

w Budyšinje na kamjeńtnej hasy 16.

kóńčinow zemje, dale składy za wołmu, bołminu a słonjace zuby. Wosebite spodobanjo zbudźi wopyt kralowskich konjencow a kralowskoho kubła. — Basutowjo su dźěn wšitcy ratarjo a mějachu tuž zrozemjenjo za krasne konje a wubjerny howjazy skót, kotryž tu wohladachu. Samo do powětra smědźachu so pozběhnyć. Lětafski klub je přeprosy na jězbu w lětadłach nad městom. To so wšěm tak derje spodobaše, zo hišće druhi samy zlět wjesele witachu.

Tydźeń dołho jězdźachu po kraju a wopytowachu wulke industrialne města: Sheffield, Manchester, Birmingham a Liverpool. Wšudźom dóstachu rjane dary jako dopomnjeńki na wone města.

Też pola krala Jurja pobychu, kralowna a pryncesny běchu při audiency přitomne. Kóždy z hosći dósta tohorunja rjanu dopomnjeńku na krala: Griffith n. př. rjany ze sleborom wukładźeny rewólwer z napismom.

Wězo njezabychu tu při wšěm rozpjeršenju na Boha. Kóždy dźeń započinachu też tu z Božej mšu, we jich palacu wotdźeržanej. To běše jim kardinal Bourne dźiwajo na dalokosć puća k bližšej kat. cyrkwi wosebje dowolił. Na kóždej wot tych tŕoch njedźelach, kotrež we Londonje přeživichu, wopytachu druhu wulku cyrkej. Na prěnjej pobychu we wulkotnej kathedrali westminster. Tu widźachu čornuchojo k prěnjomu razej cyłu wulkotnosć katolskeje liturgije. A k tomu zwonkowna pycha hobrskoho twarjenja: wšelakory marmor, drohotne wobrazy, wulka wumjełska muzika a cyły dom napjelnjeny z pobožnymi. To wšo hromadźe činiše na hosći tak hłuboki zaćišć, zo běchu cyle přewzaći. Po Božej mši powoła kardinal Griffitha z joho přewodom k sebi a rozmołwješe so přez poł hodźiny z nim, joho napominajo, zo by dale tak horliwje za swjatu cyrkej w domiznje skutkował, kaž dotal. Wopyt kathedrale je pola Afrikanow najhłubši zaćišć cyłeje jězby do Jendźelskeje zawostajił. 14. nov. dźěše jězba zasy domoj na parniku „Norman“. Wšo derje wotběža, 2. decembra běchu we Kapstadt a sydźechu so hnydom na ćah, kotryž měješe jich do Basutskeje dowjesć. We Mazeru, hłownym měsće kraja a z dobom skónčnej staciji železnicy, wotčakowaše jich wulke překwapjenjo. Cyłe wobydlerstwo bě so při železniskich kolijach zestupało, a hdyž ćah pomału do stacije jědźeše, šumjachu po rynkach husće zestupanoho luda mócne „sława“ na krala a zaklinčachu narodne hymny. Běše wječor w 9 hodź., hdyž kral přijědźe a krasna swětła afrikanska nóc. Kral přenócowaše w hotelu a chcyše na druhi dźeń na konju dale do swojeje residency Matsieng, kotraž je hišće 25 km wot Mazeru zdalena. Na druhe ranjo stoješe wulka syła ludźi před hotelom, zo by krala přewodźała do Matsienga. Po puću wospjetowachu so zahorjace postrowjenja, w kóždej wsy bu kral domoj witany. Tele wopokazmy wěrneje přikhilnosće su krala Griffitha wo tym přeswědčili, zo je sebi wutroby swojich poddanow cyle dobył, a zo móže so runać mócnomu kralej Jurjej, nic tak po bohatstwu ale na wozbožacej lubosći swojoho luda. A ta je wjacy hač wšě kubła tutoho swěta.

Pawoł Giebner, winowy wobkhód dźiwadłowa hasa

poruča kswj. dnjam

Rhynske a Moselske wina ff. likěry
červjene wina Weinbrand
połdniše wina Jamaika-rum a Batavia-arrak

kaž tež

najlěpše słódke płodowe wina

360 a **420** hr. bleša z dawkom bjez šklenčy.
Prošu po móžnosći prózdne bleše sobu přinjesć.

Serb. towarstwo kat. młodźencow w Khrósćicach

woswjeći **póńdźelu 1. jan. 1923** wječor w 6 hodź.
we Wjeńkec hosćencu w Khrósćicach

załoženski swjedźeń.

Towarstwo wuwjedźe wulku francózsku hru wot Molièra:
„Skupy“.

Towarstwje młodźencow a knježnow w Róženće

wuhotujetej **njedźelu 31. decembra 1922**
:: **w Bjeńšec korčmje we Sernjanach** ::

hodowny swjedźeń,

wobstojacy z dweju hrow.
Započatk 1/28 hodźin wječor.
Wšitkich přeprošuje k nadobnej zabawje **předsydstwo.**

Serbske hospodarske towarstwo

w Budyšinje
na sukelnskej hasy 11/13
poruča

kolonialne twory

wšěch družinow po najtuńših dnjowych płaćiznach.

Do kóždoho katolskoho doma słuša

serbska katolska protyka KRAJAN!

---

1 dźěćace ložo,
1 dźěćace blidko
ma tunjo na předań **Józef Leska** w Kukowje.

Česćenomu wobydlerstwu Khrósćic a wokoliny k nowomu lětu

wjele zboža.

Korla Völkel a mandźelska w Khrósćicach.

Do Njeswačidła!

Nowe lěto wječor 1/27 hodźin
wuhotuje **Serbska stud. młodosć**

ludowy wječor

w Njeswačidle w Klanec hosćencu.

Wobstojacy w spěwach, deklamacijach a dźiwadle. Potom reje. Čisty wunošk wěnuje so Towarstwu Pomocy za po- :: trěbnych serbskich studowacych. ::

Na tutón swjedźeń přeprošuje wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka

t. č. hłowny starši **M. Cyž,** cand. theol.

Serbskej towarstwje młodźencow a knježnow w Baćonju

wuhotujetej
srjedu 3. januara 1923 w Haslowskim hosćencu

hodowny swjedźeń,

wobstojacy z dźiwadła, přesadźowanja
: božodźěsćowoho štoma a loterije. :
Započatk 1/27 hodźin. **Zhromadne předsydstwo.**

Nowe lěto tu je. Dawajće bohate dary za fond towarstwa.

Kupuju kóždu dźělbu swobodneje a komunalneje

rožki a pšeńcy

po dźeńskej płaćiznje.

Poručam
ržane wotruby,
pšeńčne wotruby,
grisowe wotruby.
Prawočanski młyn.

Jaseńčanska katolska Bjesada

wuhotuje **njedźelu 7. januara 1923**
w Handrikec hosćencu w Jaseńcy swój

50. załoženski swjedźeń.

Dźiwadło a reje.

Započatk wječor z dypkom w 5 hodźinach.

Wobkhowana městnosć za Aug. Paul Hilger měj. Emil Wiltschek

na seminarskej drózy 2
Płat, šaty, balmjane twory.

Za wšě tak mnohotne dopokazy wutrobnoho dźělbraća nad wotkhadźe našoho drohoho zemrětoho

Jakuba Deleńčki

sekretara klóštra Marijneje Hwězdy,

so wšěm, kotřiž su so někak wobdźělili, **nanajwutrobnišo dźakujemy. „Zapłać Bóh!“** wuprajamy česćenomu klóštrskomu knježstwu, wysocydostojn. duchownstwu. kk. zastojnikam, wohnjowej woborje, Kasinu a Pančičanskomu ratarskomu towarstwu! Dale prosymy wutrobnje, zo njeby nichtó so za zabytoho měł.

W Marijnej Hwězdźe, na swjedźenju njewinowatych dźěćatkow 1922.

Hłubokožarowacy zawostajeni.